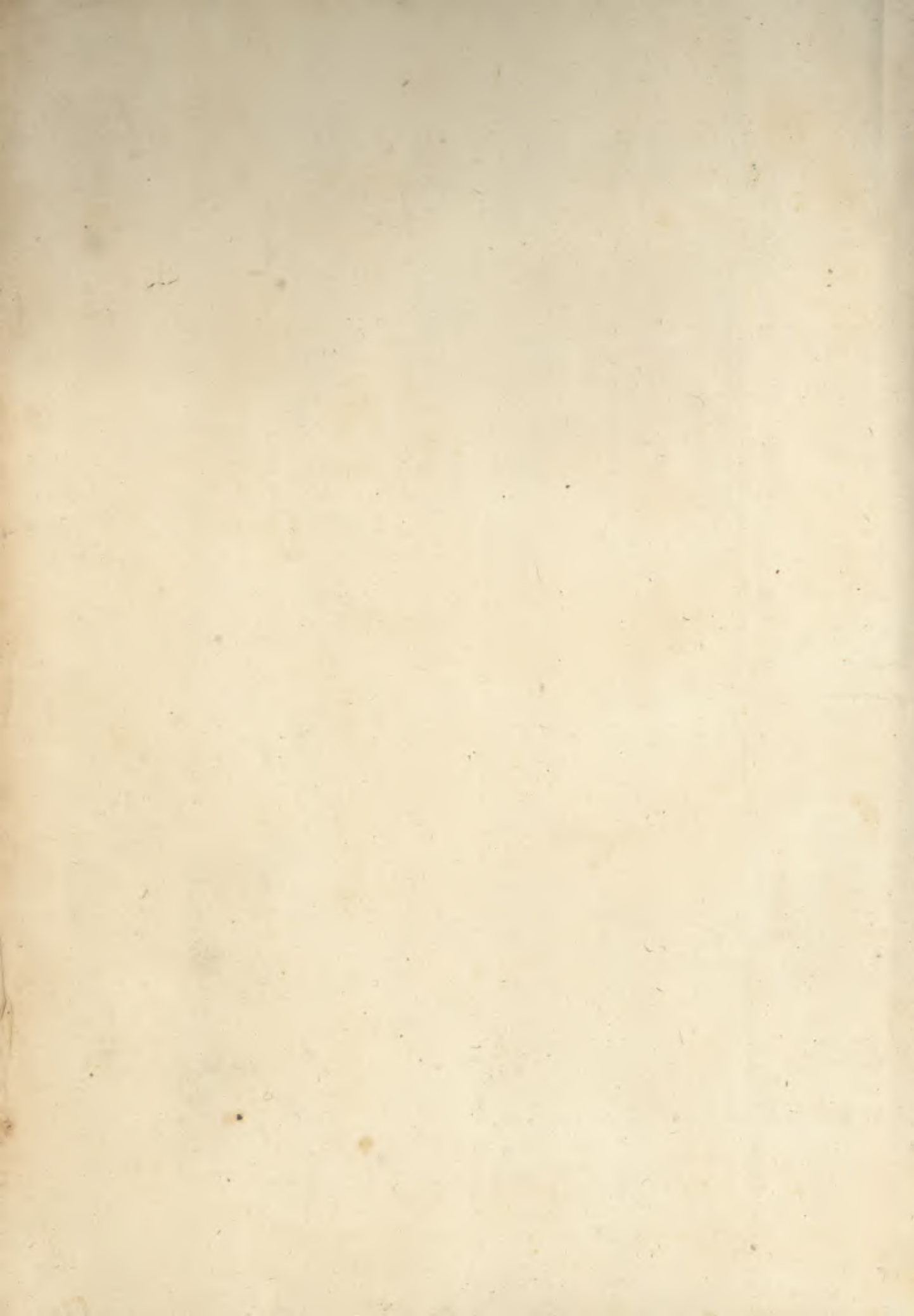

Memoria de todo lo que se ha pasado y acausado
en la ciudad de Mexico y en las Indias
que se ha cumplido y cumpliere

~~Y me
10~~

Questiones magistri Petri de
Niliaco cardinalis camera cen
sis super libros sententiarū

U.S. DEPARTMENT OF THE INTERIOR
BUREAU OF GEOLOGICAL SURVEY
WASHINGTON, D. C.

**Principium in primū
sententiarum.**

Compendatio
sacre scripture z p̄sertim libro
rum sententiarū. A p̄ totā
collationē.

Utrū doctrina xp̄i noua sit lex p̄fectissima. B
Perfectio doctrine siue legis xp̄i quadrupli
citer declaratur. L.

Diuidit̄ questio p̄dicta in quattuor partes.
scz q̄tuoꝝ libros sententiarū quibz correspon
dent quattuor tituli questionū. L.

Utrū lex xp̄i sit in p̄ceptis rectissima. D.
Qualit̄ volūtas diuina in genere legis obli
gantis est lex prima seu regula. D. De ista
materia habet̄ infra in questione vesp̄iali.
Sicut diuina volūtas in genere cē efficien
tis est p̄ma efficiēs causa sic ip̄a in genere le
gis obligātis est p̄ma lex siue regula. D.

Sola volūtas diuina ē lex simpliciter p̄ria. D.
Impossibile est aliquē obligari ab aliqua le
ge z nō sic obligari a voluntate diuina. Ecō
tra vero possibile est. D.

Nulla res creata potest esse lex v̄l regula. ni
si sit diuine volūtatī cōsona. D.

Nulla doctrina falsa. Silit̄ nulla p̄sciētia
erronea est lex obligatoria. L.

Quicqd̄ est iustū aliquo iure. est iustū diuino
iure. z q̄cquid diuino iure est iustū nullo iu
re est iniustū. L.

Omne peccatū est omissio vel omissio p̄tra
legis p̄hibitionē vel p̄ceptū. L.

Nullū est ex se peccatū sed p̄cise quia lege p̄
hibitū. L.

Sicut diuina volūtas est efficiēs causa q̄a
vult aliquid eē vel fieri. sic ip̄a est lex obliga
toria quia vult aliquid ad aliquāter eē vel
nō esse teneri. F.

Si diuina voluntas vult aliqd̄ ad aliquāli
ter eē v̄l nō esse teneri. ad hoc p̄uerit̄ se q̄
tur obligari. F.

Quid ē obligari z teneri ad aliqd̄. F.

Non om̄e velle dei est obligatoriū. F.

Impossibile est naturā rationalē esse natu
raliter impeccabile. F.

An creatura rōnalis possit obligari ad im
possibile. B.

Probabile ē q̄ impossibile sit p̄m̄ nō fuisse. B

An creatura rationalis ad q̄olibz possibile
potest a deo obligari. D.

Sicut volūtas diuina libere z p̄tingēter z i
tpe est causa efficiēs. sic etiā libere z z in tēpe
est lex obligans. J.

Deus nō potest velle teneri creaturā rōna
lem ad nō obediendū sibi. D.

Deus vult voluntate b̄n̄placiti creaturā ad
aliquid teneri z tamē tali voluntate nō vult
id ab ea fieri. J.

Quomodo z in quo tenet̄ se voluntas crea
ta p̄formare diuine voluntati. J.

Sicut voluntas diuina ē lex p̄fectissima ra
tionalis creature sicut lex xp̄i vel doctrina ē
p̄fectissimū signū volūtatī diuine. K.

Volūtas diuina d̄ potētia absoluta possz cre
aturā rationalē obligare se sola. sed de potē
tia ordinata nō potest obligare creaturā nisi
mediāte lege creata. hoc ē p̄ aliq̄ signa ex q̄b
sibi inotescere p̄t̄ dī volūtas obligatoria. K.

Aliqua sunt diuine volūtatī signa que nō
sunt creature rationalis obligatoria. K.

Quinqz sunt diuine voluntatis signa. v̄l sic
volūtas dei est quintuplex. K.

Preceptum.

Prohibitio.

Permissio

Opatio

Non solū sup/

ponūt p̄ diuine

volūtatē extrin

seco siḡ s̄ ē p̄p̄?

actu intrinseco. K.

Illi termi cōsiliū

Diuine volūtatī signa obligatoria sunt in
multiplici differētia scz naturalia sup̄natu
ralia zc. pulcherrime z late valde s̄ p̄sequitur
auctor. L.

Diuine voluntatis signū p̄fectissimū est lex
xp̄i siue eius doctrina. B. D.

Lex multipliciter accipitur. B.

Lex diuina multis modis accipit̄. A.

Lex xp̄i seu doctrina multipliciter sumit̄. D.

Quid z que est lex p̄fectissima creata. D.

Sicut virtus iusticie solū est in mēte z non
in scripto vel i voce. sic in ip̄a est p̄p̄ie lex seu
regula iuste vite. P.

Sicut vox audibilis nō est lex p̄p̄ie. sic nec
scriptura legibilis s̄ solū equo ce. P.

Ad legis xp̄i habitualē fidez om̄is viator si
ne vlla excusatōe obligat̄. P.

A legis xp̄i actuali fide null⁹ viator nisi so
la incapacitate excusat̄. P.

Sicut legis xp̄i credulitas nō est p̄tra rōez
sed p̄ rōnem pbabilis. sic eius credulitas p̄p̄
rōnis p̄bationez nō est deo cōm̄meliosa aut
displicibilis. P.

Super sententias

Sicut legis xpi credulitas est i creature rationalis potestate libera. sic ipsa est eterne salutis meritoria. P.

Sic sola diuina voluntas respectu contingētis futuri potest esse causa inimpedibilis. sic solus diuinus intellectus respectu veri de futuro p̄tinenti potest esse noticia infallibilis. Q.

Item in principio quarti sententiarum. H.

Sicut sola diuinitas aliquid potest non voluisse quod voluit. sic solus diuinus intellectus aliquid potest non iudicasse quod iudicauit. Q.

Item in principio quarti sententiarum. J.

Nulla propositio negatiua de possibili cuius affirmatiua de preterito correspondens est vera est concedenda de creatura. nisi ubi predicatum est ille terminus verum vel falsum aut alius terminus includens alterum illoz in sua ratione diffinitiuam. Q.

Item in principio quarti sententiarum. K.

Sicut diuine voluntati nihil est causa eē diffici diuino intellectui nihil est causa sine causalis ratio cognoscendi. R.

Sicut diuina voluntas non habet rationem vllā p̄pter quā determinet vt velit sic diuinus intellectus propter diuine voluntatis determinationem non assentit q̄ antichristus erit. S.

Sicut diuina voluntas potest esse efficiens causa solum respectu entitatis que potest eē vel fieri. sic sola talis entitas potest esse terminus sine effectus causalitatis dei. T.

Sicut nec negatio nec p̄uatio. sic nec p̄teritio nec futuritio potest effici a deo. T.

Sicut diuina potentia non potest facere p̄teritum non fuisse. sic nec futurum non fore. T.

Licet deus sit infinitus et imensus. cum solus finite carat quicquid agit ad extra. U.

Licet diuina causalitas sit impritibilis non tamen equaliter sed inequaliter causat inequales effectus. U.

Non sequitur diuina causalitas secundum totum suum conatum imensum producit effectum. ergo producit ipsum immensum. U.

Prinzipium secundum sententiarum. Collatio.

Principium secundum sententiarum ubi facta scriptura commendat et generaliter materia secundum libri ponitur. A. B.

Perfectio legis xpi ex quatuor solz declarari. C.

Item in tertio sententiarum. E.

Utrum lex xpi sit in credendis certissima. C.

Nec questio non soluitur ab auctore.

Voluntas diuina et intellectus diuinus sunt omnibus modis idem nec aliquot distinguuntur. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Nulla propositio ita difficilis ad sustinendum sic propositio de trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. F.

Tabula questionum

mortali nō est mai⁹ malū. q̄ sit bonū totū p̄-
mium beatificū alicui⁹ saluati pro actu meri-
torio equali. D.

Nulla pena p̄tracta siue deordinatio culpe
vel peccati est maius malū q̄ sit bonū totū
p̄mū beatificū, p̄ actu meritorio sibi corre-
spondente. D.

Sola pena dampni siue p̄uatio p̄mū beati-
fici nō est tam malū q̄ sit bonū totū p̄mū
beatificū correspondens ei. D.

Auctor reprehendit illos qui nihil reputāt
dici subtile, nisi qd̄ est inintelligibile. A.

Finis quattuor p̄ncipioꝝ
in libros sententiarū.

Questio prima primi sententiarum.

Utrū possibile sit viatorē de veritatib⁹ theo-
logicis habere noticiā euidentē. A.

Articulus primus

Utrum possibile sit viatorē de aliqua
veritate habere noticiā euidentē. B.

Viator siue creatura viatrix qd̄ est. B.

Christus nunq̄ fuit viator. B.

Stat aliquez eē nō viatorēz tñ ipm̄ esse i sta-
tu merendi patz de xpo. B.

Paulus z si fuit viator in raptu habuit tñ in-
tuitiua dei noticiā. B.

Veritas qd̄ sit. L.

Nulla veritas p̄positiois est distincta a p̄posi-
tione. hāc p̄bat multipliciter. L.

Aliqua est veritas extra aiām q̄ nō est p̄posi-
tio creata. L.

P̄ter p̄positioz creatā vel increatā nulla est
veritas extra aiām. L.

Sicut ois veritas creata est p̄positio creata
Ita ois veritas increata q̄ est deus est p̄posi-
tio increata. L.

Probabiliter tenet auctor qd̄ de seu noticiā di-
uina sicut est veritas Ita est ipi intellectui
diuino p̄positio vera. L.

Anq̄ aliquid eēt p̄ter deū. verū erat mundūz
fore. illā auctor distinguit. D.

Ab eterno fuit aliq̄ veritas cui nulla erit cō-
tradictoria falsitas. D.

Euidentia seu noticiā euidentē qd̄ sit z q̄plex
cū mēbroꝝ descriptōe. L.

Quāuis ois euidentia est assensus. tñ assen-
sus falsus siue errone⁹ nō est euidentēz s̄z tñ ve-

rus est euidentēz. E. J. D.

Utrū possibile sit viatorē habere noticiā eu-
dentē de aliq̄ veritate de h̄ ponit duas opini-
ones. E.

Possible est viatorē nō solū d̄ p̄mo p̄ncipio
s̄z etiā de mltis alijs veritatib⁹ etiā p̄tingēti-
bus h̄c noticiā simpliciter euidentē. E.

Impossibile est viatorē aliqd̄ ab eo extrinse-
cū sensibile euidenter cogscere esse euidentia
absoluta s̄z bñ p̄dicionata. F. D.

Arguit p̄tra p̄mā p̄clusioz multipliciter. B.
Soluūt rōnes. B.

Aliquis potest euidenter scire aliqd̄ p̄mū p̄n-
cipiū z nō scire euidenter tali euidentia qd̄ scitū
ab eo sit p̄mū p̄ncipiū. aut qd̄ sit p̄mū p̄nci-
piū. D. Patet de homicidatō.

Aliquis pōt euidenter scire aliq̄ p̄positioz z
nō scire tanta euidentia qd̄ illa p̄positio sit vlt
falsa. l' an ita sit sic p̄positio illa significat. D.

Nullus pōt euidenter scire p̄positioz aliquā z
nullaten⁹ scire qd̄ vlt q̄lit p̄ eā significat. D.

Prīmū p̄ncipiū n̄ corde s̄z ore negari p̄t. D.

Licet aliq̄s posset dissentire p̄mo p̄ncipio
nō sequit qd̄ id̄ illd̄ nō sit euidentēz s̄z soluz qd̄ p̄t
nō eē euidentēz. D.

Licet aliq̄s dissentiedo p̄mo p̄ncipio vel as-
sentiendo ei⁹ opposito erraret in fide. tñ qd̄ ali-
q̄s possit dissentire primo p̄ncipio vlt eius

opposito assentire nō p̄dicat fidei n̄c. D.

Assentire opposito p̄mi p̄ncipij nō infert ali-
qd̄ impossibile nec infert ipm̄ p̄mū p̄ncipiū eē
falsum s̄z pot⁹ oppositū. D.

Utrū de⁹ possit i intellectu n̄o de sua oīpo-
tētia causare dissensuz p̄mi p̄ncipij sunt opi-
niones due. J.

Ex impio volūtatē p̄cise nō habita aliq̄ appa-
rētia vlt motiū inductiū nō p̄rigit intellectū
credere alicui p̄plexo. J.

Nihil in fide n̄a traditū p̄iūctim vlt diuisim
claudit vlt infert p̄dictōz seu p̄mi p̄ncipij op-
posituz nec appropinquat saltem imo infini-
te distat ab eo. J.

Ad oppositū p̄mi p̄ncipij nec impiū volūta-
tis nec apparētia vlla p̄t sufficere nec ad hoc
aliq̄ lex iusta obligare. J.

Ad ipa fidei n̄c credibilia q̄ntūcūq̄ ardua
cū impio vlt affectōe volūtatē pōt p̄memo-
rare apparētia vera z inspiratio diuina. J.

Impiū volūtatē z ei⁹ pia affectio pl⁹ facit
assentire credibilib⁹ n̄c fidei q̄s q̄cūq̄ assen-
sio possibilis opposito p̄mi p̄ncipij. J.

Uidet p̄abile qd̄ intellect⁹ ex impio volūtatē

Handwritten marginal notes in the left margin, including phrases like 'erat on', 'cont', 'p̄tingent', 'The vias', 'vlt', 'p̄mā vlt q', 'app̄t', 'p̄t', 're', 'p̄mā', 'vlt'.

Handwritten marginal notes in the right margin: 'qd̄ sit p̄mū p̄ncipiū' and 'si habere om̄z bellū'.

Tabula questionum

forē rōe pbabilitatis q̄ noticia ex solo testi-
monio causata. Z.

Et si rōe pbabilitatis opinio sit maior fide. si
des n̄ certior est opinione. A. R.

Naturalit̄ possibile est viatorē d̄ multis the-
ologicis veritatibz h̄e opinionē. U.

Adducunt octo probatōis spēs q̄b articuli
fidei p̄bati p̄nt. U.

Naturaliter possibile ē viatorē d̄ multis ve-
ritatibz theologicis h̄e noticiā evidētē. X.

Naturalit̄ ipossible ē viatorē de oibz verita-
tibz theologicis h̄e noticiā. oī fide maiorē. X.

Viator manēs talis p̄t h̄e intuitivā dei no-
ticiā. z fm potētā dei absolutā de oibz veri-
tatibz de deo formatis evidētā fm qd z con-
ditionatā s̄z nō simpliciter absolutā. Y.

Auctor arguit p̄dicta. Y.

Aliqd d̄ pbabile duplicit̄. Z.

Exponit̄ notificatio pbabilis fm phm ibi-
dem. Z.

Nulla rō pbabil̄ seu dialectica ē falsiḡpha. Z.

Ratio pbabil̄ sepe facit firmā adhesionē. Z.

Null̄ p̄t fm cōiez cursuz de sillogismo tho-
pico noscere evidētē ipm eē thopicū. Z.

Multe veritates theologice sūt pbabiles p̄
mo mō sc̄do mō s̄o oēs sūt pbabiles. Z.

De certitudine fidei z libertate credēdi z vñ
attendit̄ certitudo. AA.

Nūo fides ē certior opinioē z quō n̄. AA.

Aliq̄ ita firmē inintun̄ suis opinioibz ex ipe-
rio volūtatis cū oppositū nō est evidēs sicut
ceteri p̄clusionibz sc̄itis. AA.

Intellect̄ p̄t aliq̄ motiuo induci ad assen-
tiendū ex impio z affectōe volūtatis. BB.

Extra quēlibet assensum citra sciētā seu
evidētā p̄t volūtas intellectuz auertere ad
oppositū. Oppositū tamen pbabilit̄ sustineri
potest. BB.

Quā cognitionē ph̄z gentiles habuerūt de
deo. LL.

Struculus tertius

Utrū possibile sit viatorē de notici-
is theologicis h̄e noticiā pp̄ie sciētificā DD

Quid est theologia z de ei' multiplici accepti-
one. DD.

Nūo theologia ē vna simpliciter vel aggre-
gatiue. DD.

Scat aliq̄n aliquē eē infidelēz tamē theolo-
gum. DD.

Que tenet̄ theoloḡ scire z credere. DD.

Discursus theologic̄ z p̄clusio theologica

quid est. EE.

Due sunt p̄ncipia theologica z q̄ p̄clusiones
theologicę. EE.

Et si p̄ma p̄ncipia aliq̄n h̄nt fidē p̄ alia q̄ sūt
aliq̄ mō cā eis assentiēdi. Hūq̄ tñ assensus il-
loz est p̄ se cā assensus illoz p̄ncipioz. FF

Exponitur illud dictū Augustini q̄ euāge-
lio credidit per auctoritatem ecclesie sac̄ pul-
cre. FF

Quid est sciētia pp̄ie dicta siue noticiā sciē-
tificā. SS.

Eodem modo acquiri potest noticiā p̄nci-
piū z cōclusionis. non obstante q̄ p̄clusio tñ
demonstratione acquirat. non aut̄ p̄mū p̄in-
cipiū. SS.

Noticiā p̄clusionis acq̄sire p̄ demonstratōz
z eiusdē acq̄sire p̄ exp̄ientā sunt eiusdē spe-
ciei z sese gradualit̄ intendunt. Nec sunt due
sciētie sed vna. SS.

Sciētia quia. z p̄pter qd̄ duplicit̄ accipit̄.
Et quādo distinguunt̄ specie. quando vero
non. SS.

Quid est scibile pp̄ie dictū. HH.

Due p̄positiones sciunt̄ pp̄ie. HH.

De obiecto sciētie qd̄ nō est res extra sed p̄-
positio. HH.

Deus nō habet sciētā pp̄ie dictā. qz talis i-
cludit̄ qndā imp̄fectionē. HH.

Ostendit̄ p̄tra greg. q̄ p̄clusio demonstrati-
onis mētalis nō est noticiā adhesiva siue as-
sensus p̄clusionis. HH.

Utrū de p̄muni lege z naturaliter possibile
sit viatorē p̄ discursum sillogisticū de verita-
tibz theologicis h̄e sciētā pp̄ie dictā. JJ

Nulli sciētie p̄ncipia sua sūt credita. KK.

Nūo musica dicit̄ sciētā. cū tñ p̄ncipia sua
sunt credita ex arismetica. KK

Theologia potest dici sciētia large capien-
do sciētā. KK.

Quinqz sunt habit̄ veridici evidētes. KK

Theologia p̄ discursum theologū naturali-
ter acq̄sita nō est sciētia pp̄ie dicta sed est cer-
ta adhesio sine formidine i aīo fidelis. LL.

An theologia in eodem subiecto z respectu
eiusdem secum patiat̄ur sciētiam vel opini-
onem. LL. AA.

Actus actui p̄trariat̄ z habitus habitui. s̄z n̄
act̄ habitui nec habit̄ actui. AA.

Auctoritas dupliciter accipit̄. AA.

Quare ph̄s z doctores iterdū p̄ demonstra-
tōes iducūt auctates aut pbabiles rōes. AA

Actum habitui esse p̄ possibile intelligit̄ du-

[Marginal notes in a smaller hand, likely a later scribe's commentary or corrections.]

[Marginal notes on the left side of the page.]

Super sententias

pliciter. AA.

Theologi suo studio theologico nō deper-
dunt fidē infusam nec fidei meritū. AA.

Opinio multipliciter accipit. PP.

Non oportet habentē opinionē de aliquo
vero necessario estimare ipm posse se alit ha-
bere. non tamē sine formidine talis opina-
tur. PP.

Aliud est timere de opposito. aliud possibile
ipm aliter se habere. PP.

Unde puenit timor opinanti. PP.

Opinio sp est cū formidine. DD.

Forticia euidēs nō est in infinitū certior opi-
nionē. Nec apparētia euidentē excedit in in-
finitum apparētia opinionis. RR.

Rationes pbabiles vt tales nunq̄ genera-
bunt noticiam euidentē quia semper stant
cum formidine. RR.

Simpliciter z absolute possibile est viatorē
de mltis veritatibz theologicis hēre sententias
pprie dictā Non obstante q̄ deus non habz
causam. RR.

Dupliciter aliq̄ue veritates dicūtur esse de
deo. RR.

Quomodo capiat causa in diffinitione phi-
scire. RR.

Theologia nō est scientia pprie dicta. RR.

Questio secunda

Utrum nobis sit euidenter notū so-
lum deum esse fruitionis obiectū. A.

Articulus primus

De multiplici acceptione vsus z frui-
tionis. BC.

Aliquid potest assumi in facultatem volun-
tatis multipliciter. B.

Quid est vsus. D.

Quid est fruitio. D.

Aliquis actus voluntatis medius est inter
fruitionē z vsum. D.

Earentia circūstantie requisite ad bonitatē
actus nō sp reddit actū malū. D.

Actus aliquis volūtatē est simul fruitio et
vsus. D.

Quadrupliciter intelligit vnaz rem pl^a alia
diligere Et quomodo deus plus debet diligi
q̄ creatura. E.

Aperitur intellectus pcepti de dilectione
dei z primi. F.

Quomodo deus diligit vnaz creaturā pl^a
q̄ aliam. F.

Utrum sit nobis euidenter notū solo deo esse

An rōnalis creatura aliam plus seipā debz
diligere. F.

Nō est idem diligere actu eque intenso z di-
ligere eque intense. B.

Fruitio beatifica est a solo deo z respectu so-
lius dei. B.

Fruitio a beato elicita respectu dei clare vi-
si. nō erit beatifica. D.

Utrū beat⁹ habeat duos actus fruitionis
an non. D.

Non repugnat nobilitati volūtatē Nec ra-
tione simi voluntatem se habere passiue re-
spectu beatifici. D.

Aliqd pari aliquo agere est nobilius. taz re-
spectu eiusdē. q̄ respectu diuersoz. D.

Voluntas potest habere simul duos actus
pfectos respectu eiusdē obiecti. D.

Idem actus respectu diuersozū potest dici
amor z odiū. D.

Articulus secundus

Utrum fruitio dei sit possibilis creatu-
re rationali. J.

Deus potest super omnia diligi ex puris na-
turalibz. J.

Arguit^rtra pclusionē. K.

Soluunt rōnes. L.

Nō sequit^r in infinitū pfectius est diligere dē
um q̄ lapides ergo diligere deū est infinite p-
fectionis. hoc late pbat. L.

Stāte lege. hō nō pōt ex suis naturalibz im-
plere legē. nec meritoze opari. nec recte age-
re. simpliciter z absolute. D.

Sine grā pōt q̄s moralit^r recte agere. D.

Quid est moraliter recte agere. D.

Diligere accipit multipliciter. A.

Diligere deū ē deo velle bonū Aut in man-
datoruz ei⁹ obfūātia pseuerare. A.

U. pcedēdū sit q̄ nullo alio a dō ē fruēdū. A.

Sicut qlibet alio a deo ē vtendū. sic nullo
alio est fruēdū. A.

De obiectis vsus z fruitionis ordinate. A.

Uidet pbabile q̄ de⁹ possit obligare creatu-
rā ad vtēdū deo z fruēdū seipā. A.

Aliquis idem actus est vsus z fruitio. A.

Utrū fruī multipliciter accipiunt. P.

Nihil aliud a deo potest faciāre volūtatē
obiectiue. D. R.

Sol⁹ act⁹ fruitōis dei ē q̄etatiū volūtatē. D.

Intellectus illius topice sicut summum ad
summū zē. R.

Utrū sit nobis euidenter notū solo deo esse

*Arguit q̄ arguitur
ta episcopus arguitur
in videri q̄ p̄stantia
de p̄stantia q̄ t̄ p̄
in dicitur adu. a. q̄
in a. q̄ p̄stantia
de p̄stantia p̄ dicitur
a. q̄ p̄stantia
a. q̄ p̄stantia*

*Utrum sit nobis euidenter notū solo deo esse
fruitio dei sit possibilis creatu-
re rationali. J.
Deus potest super omnia diligi ex puris na-
turalibz. J.
Arguit^rtra pclusionē. K.
Soluunt rōnes. L.
Nō sequit^r in infinitū pfectius est diligere dē
um q̄ lapides ergo diligere deū est infinite p-
fectionis. hoc late pbat. L.
Stāte lege. hō nō pōt ex suis naturalibz im-
plere legē. nec meritoze opari. nec recte age-
re. simpliciter z absolute. D.
Sine grā pōt q̄s moralit^r recte agere. D.
Quid est moraliter recte agere. D.
Diligere accipit multipliciter. A.
Diligere deū ē deo velle bonū Aut in man-
datoruz ei⁹ obfūātia pseuerare. A.
U. pcedēdū sit q̄ nullo alio a dō ē fruēdū. A.
Sicut qlibet alio a deo ē vtendū. sic nullo
alio est fruēdū. A.
De obiectis vsus z fruitionis ordinate. A.
Uidet pbabile q̄ de⁹ possit obligare creatu-
rā ad vtēdū deo z fruēdū seipā. A.
Aliquis idem actus est vsus z fruitio. A.
Utrū fruī multipliciter accipiunt. P.
Nihil aliud a deo potest faciāre volūtatē
obiectiue. D. R.
Sol⁹ act⁹ fruitōis dei ē q̄etatiū volūtatē. D.
Intellectus illius topice sicut summum ad
summū zē. R.
Utrū sit nobis euidenter notū solo deo esse*

ptg

*Utrum sit nobis euidenter notū solo deo esse
fruitio dei sit possibilis creatu-
re rationali. J.
Deus potest super omnia diligi ex puris na-
turalibz. J.
Arguit^rtra pclusionē. K.
Soluunt rōnes. L.
Nō sequit^r in infinitū pfectius est diligere dē
um q̄ lapides ergo diligere deū est infinite p-
fectionis. hoc late pbat. L.
Stāte lege. hō nō pōt ex suis naturalibz im-
plere legē. nec meritoze opari. nec recte age-
re. simpliciter z absolute. D.
Sine grā pōt q̄s moralit^r recte agere. D.
Quid est moraliter recte agere. D.
Diligere accipit multipliciter. A.
Diligere deū ē deo velle bonū Aut in man-
datoruz ei⁹ obfūātia pseuerare. A.
U. pcedēdū sit q̄ nullo alio a dō ē fruēdū. A.
Sicut qlibet alio a deo ē vtendū. sic nullo
alio est fruēdū. A.
De obiectis vsus z fruitionis ordinate. A.
Uidet pbabile q̄ de⁹ possit obligare creatu-
rā ad vtēdū deo z fruēdū seipā. A.
Aliquis idem actus est vsus z fruitio. A.
Utrū fruī multipliciter accipiunt. P.
Nihil aliud a deo potest faciāre volūtatē
obiectiue. D. R.
Sol⁹ act⁹ fruitōis dei ē q̄etatiū volūtatē. D.
Intellectus illius topice sicut summum ad
summū zē. R.
Utrū sit nobis euidenter notū solo deo esse*

*Utrum sit nobis euidenter notū solo deo esse
fruitio dei sit possibilis creatu-
re rationali. J.
Deus potest super omnia diligi ex puris na-
turalibz. J.
Arguit^rtra pclusionē. K.
Soluunt rōnes. L.
Nō sequit^r in infinitū pfectius est diligere dē
um q̄ lapides ergo diligere deū est infinite p-
fectionis. hoc late pbat. L.
Stāte lege. hō nō pōt ex suis naturalibz im-
plere legē. nec meritoze opari. nec recte age-
re. simpliciter z absolute. D.
Sine grā pōt q̄s moralit^r recte agere. D.
Quid est moraliter recte agere. D.
Diligere accipit multipliciter. A.
Diligere deū ē deo velle bonū Aut in man-
datoruz ei⁹ obfūātia pseuerare. A.
U. pcedēdū sit q̄ nullo alio a dō ē fruēdū. A.
Sicut qlibet alio a deo ē vtendū. sic nullo
alio est fruēdū. A.
De obiectis vsus z fruitionis ordinate. A.
Uidet pbabile q̄ de⁹ possit obligare creatu-
rā ad vtēdū deo z fruēdū seipā. A.
Aliquis idem actus est vsus z fruitio. A.
Utrū fruī multipliciter accipiunt. P.
Nihil aliud a deo potest faciāre volūtatē
obiectiue. D. R.
Sol⁹ act⁹ fruitōis dei ē q̄etatiū volūtatē. D.
Intellectus illius topice sicut summum ad
summū zē. R.
Utrū sit nobis euidenter notū solo deo esse*

Tabula questionum

fruentium. Concluditur quod non per quattuor pro-
positiones. **S.**

Non est euidenter notum quod voluntas potest faci-
ari a palique actu nec quod non potest fieri a li-
quo citra deum. **S.**

Fruitione dei nobis fore possibile est credi-
tum et non euidenter notum. **S.**

Fruitione preie non succedit desiderio prope. sed
fruitioni vie que est amor amicitie dei. **U.**

De obiecto desiderii et fruitionis. **U.**

Fruitione non est fruendum tanquam obiecto. **U.**

Non est euidenter notum quod sit aliquid finis vlti-
missime diligendum in que omnia sint referenda. **U.**

Bonum commune est magis diligendum quam bonum
particulare dum bonum particulare includit in bono
communi et non alias. **U.**

Quis sit finis vltimus naturalis creature ratio-
nalis. An deus vel fruitione dei. **X.**

Utrum creatura rationalis appetat beatitu-
dinem appetitu naturali distincte et absolu-
te. **X.**

Creatura rationalis non appetit rationabiliter
distincte et absolute sibi impossibile quod creditur
esse tale. **X.**

Philosophi multa dixerunt. pauca probauerunt. pau-
cissima demonstrauerunt. **X.**

Itaque questione tertia primi libri. **HN.**

Quomodo intelligitur dictum apostoli Ro. i.
Quicumque deum cognouissent etc. **X.**

Item inuisibilia dei etc. **X.**

Aliquid precipitur de iure naturali duplici-
ter. **X.**

Quomodo deus est obiectum proportionatum
fruitionis. **X.**

Epilogantur summam in illo articulo de
terminata. **X.**

Tertius articulus

Utrum rationalis creatura frui potest euen-
tia diuina non fruendo persona aut frui vna
persona non fruendo alia.

Rondetur contra Scotum per quattuor pro-
positiones negative. **y.**

Quatuor diligere vel cognoscere personam intel-
ligitur dupliciter scilicet prope et per accidens. **y.**

Secundum istum modum dicendi procedunt mirabi-
les propositiones que ponunt in textu. **y.**

Arguitur in oppositum. **AA.**

Aliquid esse de intellectu alterius dupliciter in-
telligitur. **AA.**

Quamuis omnis conceptus entie est conceptus persone et
econtra. tam aliquis conceptus primo dicitur de

essentia quam de persona. Nec hoc inficit prius di-
cta. quia sequitur ex fide creditis. **AA.**

Competere alicui primo vel non primo quid
est. **AA.**

Quid est aliquid esse conceptum alicuius. **AA.**

Quacumque cognitionem philosophi habue-
runt de essentia habuerunt et de persona. **BB.**

Philosophi aliquas propositiones de deo sci-
re potuerunt et aliquas non. propter ignorantiam
terminorum. pro eodem supponentium. **BB.**

Trinitatem personarum philosophi cogno-
uerunt ex puris naturalibus. sed non cogno-
uerunt trinitatem personarum ex puris natura-
libus. **BB.**

Quomodo intelligitur quod philosophi naturaliter co-
gnouerunt diuinam essentiam et non trini-
tatem personarum. **BB.**

Aliquod de eadem re simplicissima dicitur pos-
sunt predictoria nisi ubi fides ponit. **BB.**

Utrum creatura rationalis tenetur magis
diligere unam personam quam aliam. Responde-
tur negative per quattuor propositiones. **CC.**

Et si filius nos redemit non tamen plus diligendum
est patre et spiritu sancto. **CC.**

Utrum rationalis creatura licite diligat de-
um propter aliquid aliud ab ipso et non precise pro-
pter seipsum. **DD.**

Li propter accipitur dupliciter. securine et
causaliter. **DD.**

Diligere deum propter aliud tanquam propter
finem intelligitur dupliciter. **EE.**

Philosophi somnians de beatitudine lo-
cuti sunt. **EE.**

Beatitudo est triplex. Obiectiua. Formalis
Status complectens utrumque. **EE.**

Questio tertia

Utrum nobis sit euidenter notum in vniuersa
sitate eternum unum esse deum. **A.**

Articulus primus

Utrum nobis sit naturaliter notum
deum esse. **B.**

Quid est noticia. **B.**

Unde et per quid dicitur alicui rei esse noti-
ciam sine cognitione. **B. L. D.**

Nullum accidens est noticia per denomi-
nationem intrinsecam sed solum per extrin-
secam. **L.**

Ex eo aliquid dicitur noticia. quia est a po-
tencia vitaliter perceptiua effectiue. et est in ea
informatiue. **L. D.**

by the way
be notis
TAS

Tabula questionum

Obiectū terminare cognitionē qd est. AA.
Soluunt plures auctoritates phoz & scō
rum. q̄ vidēt sonare qd deū esse sic demonstra
bile & p se notū. AA.

Quomodo intellectus potest intelligere im
possibile & contradictoria & assentire alicui im
possibili alicui vero nō. BB.

Articulus tertius

Utrum sit nobis euidenter notū tm̄
vnum deum esse. CC.

Quid est deus. CC.

Deus dupliciter diffinit. CC.

Tantum unū deum esse nō est nobis euidenter
in naturali lumine. tamē hoc est pbabile na
turali ratione. DD.

Quid est lumen naturale. DD.

Quid est ratio naturalis. DD.

Oppositū articuloz fidei nō potest probari
in lumine naturali. EE.

Articulū de vnitāte dei crediderunt phi & p
bauerunt in lumine naturali. EE.

Improbatur dictum aliquoz scz q̄ phus
nūq̄ formauerit mētalē veram de deo. EE.

Articulus de vnitāte dei pōt esse magis cui
dens in lumine supiori beatis. q̄ nobis veri
tas pncipiū pmi in lumine naturali. EE.

Arguitur in oppositū q̄ vnitās dei possit d
monstrari. FF.

Et soluuntur rationes vsq̄ in finem questi
onis. BB.

In doctrina philosophi pauce sunt rationes
euidentēs demonstratiue ideo doctrina sua
potius opinio q̄ scientia dicitur. Et sunt re
prehensibiles qui eius auctoritati nimis re
naciter adherēt. HH.

Item supra. q. ij. X.

Ratio phi de pmitate efficientis vidēt appa
rentio: inter omēs rationes quas vnq̄ fecit
sed nō demonstrat. HH.

Primitas efficientis & eius vnitās apparen
tius pbatur per cōseruationē rei a sua causa
q̄ per pductionē. HH.

Ponitur differentia earundē rōnuz. JJ.

Et solum tenet in causis eēntialiter ordina
tis. JJ.

Differentia triplex in causis ordinatis eēntia
liter & accidentaliter assignatur. JJ.

Causas sic subordīnatas esse solum est opi
natum & nō cognitū. JJ.

Omīs causa creata eēntialiter depēdet a dō
deus vero a nullo dependet. JJ.

6
Nihil creatū ab alio creato essentialiter de
pendet fm fidē. JJ.

Aliquid essentialiter dependere ab alio in
telligitur dupliciter. KK.

Aia nequa q̄ intelligit sine fantasmate. LL.

Dpotz intelligētē fantasmata speculari. LL.

Cognitio intellectina depēdet a sensitua.

Questio quarta

Utrum creatura rationalis sit vesti
gium & imago increate trinitatis. A.

Articulus primus

Declarat terminos.

Vestigium & imago habēt aliquas p̄dictio
nes cōmunes aliquas p̄rias. B.

Aliqd dicitur in cognitionem alterius multi
pliciter. B.

Differunt imago & vestigium. B.

Vestigium accipit tripliciter. C.

Imago tripliciter accipit. C.

Q̄ creatura rationalis dicitur vestigiūz tri
nitatis. D.

In quo consistit rō vestigiū. D.

Omīs creatura potest dici vestigium sed so
la rationalis dicitur imago trinitatis. D. E.

In quo consistit completa ratio imaginis. E.

Declarat i aia imago trinitatis dupliciter. F.

Dator reperit dissimilitudo in aia q̄ simi
ludo cū trinitate increata. B.

Articulus secundus

Utrū imago consistat i substantia aie & duo
bus actibus ei. H. J.

Homē imago dupliciter accipit. H. J.

Utrū scda ps imaginis scz cognitio pducatur a
potētia. & ab his duobz volitio gignat. K.

Quid est intelligere ipius aie. K.

Licz aia eēntialit sit intellectiua nō tamē es
sentialit est intelligens. K.

Intellectio ē q̄litas distincta ab aia. K.

Aia p suā eēntiā possz cogscere seipaz. K.

Volūtas p̄t impare actualē cognitōz; d aliq̄
pus nō cogitato actu distincto. K.

Volūtas nō potest velle incognitū. L.

Volūtas vt eliciat seu seruet actu volitōis
reqr̄it cognitōz; actualē habitual n̄ suffic. L.

Stat aliquē h̄re habituz; & cū p aliō ab hitu
moueri ad cogitādū d obiecto illi h̄tus. L.

Habitibz; vtimur cuz volum⁹; sz nō volum⁹
nisi cū de eoz; vsu actualit cogitam⁹. L.

Utr̄ ptes imaginis create sint eāles int se. D.

Questio quinta

Utrū positio fidei de dei unitate et persona trinitate probabiliter valeat sustineri. **A.**
Quid pcedat positio fidei de trinitate explicat summam et subiectivam. **B.**
Nomina significantia deū sunt in multiplici differentia. **B.**
Plures ponit regulas ostendentes quomodo illa nomina et verba de se inuicē predicantur Et que positiones in hac materia sunt concedende et que nō. **L.**
Ponit et auisaciones ne aliquis in unitate proprio capiti in hac materia saluari. in qua periculo se erratur. **D.**
Positio fidei de trinitate nō potest euidenter probari nec ex scripturis canonicis euidenter concludi. **E.**
Ecclesia plura determinauit sola fide credita et credenda ei diuinitus reuelata. q̄ ex scripturis canonicis nō sunt euidenter deducibilia. **E.**
Positio de trinitate potest a nobis aliquammodo imaginari et probabiliter sustineri. **F.**
Instatur contra predictam positionem multipliciter. **F.**
Aliquid dicitur simplex multipliciter Et quomodo eētia vel persona dicitur simplex. **B.**
Nomen de dupliciter accipitur. **D.**
Utrū potest aliquo modo pcedi q̄ sint tres dii. **H.**
Deitas et deus utriusque sint termini synonymi. **J.**
An persone diuine finite vel infinite distinguantur. **J. K.**
Nomen distinctio pro quo supponit. **R.**
Nomen similitudo pro quo supponit. **R.**
Esse patris est esse filii. an illa potest pcedi. **L.**
Una est omnium trium personarum perfectio. nec vlla perfectio puenit vni persone et nō alteri. Et si quelibet ad omnem operationem exteriorē sufficit relique tamē nō superfluit. **L.**
Utrū positio de trinitate posset sustineri sine contradictione. **B.**
Quid est contradictio Quotuplex ē ibidem. **B.**
Contradictio reperitur in voce scripto et mente. **B.**
Quid requirit ad hoc ut aliqua positio sit sufficienter vniuersalis vel singularis. **B.**
Suppositio terminorum in diuinis est duplex mediata et imediata. **B.**
Qui termini supponunt mediate et quomodo immediate Et quomodo supponere mediate et immediate. **B.**
Nota ibidem plures regulas de terminorum

suppositione. **H.**

Qui termini dicuntur de deo in singulari et in plurali. **D.**

Positio de trinitate concedit terminos contradictorios de terminis supponētib; pro eodem sed nō positiones contradictorias. nec vllam implicat contradictionem. **P.**

Positiones de trinitate nō implicare nō potest contra pteruū euidenter probari. **P. Q.**

Licet per diuinam potentiam vnā res esse tres res creatas possit sine contradictione sustineri. tamen hoc debet a fidelibus negari. **R.**

Aliquam positionem posse sine contradictione sustineri nō est ratio sufficiens quod talis positio nō debeat negari. **R.**

Dis illa positio debet ab omnibus negari cuius oppositum circūscripta fide apparet euidenter in lumine naturali. **R.**

Item in principio sententiarum. **F.**

Non sunt digni vocari philosophi qui vnā speciem vel genus vni dicunt esse plura indiuidua re aliter et eorum hoc difficilius possit saluari quam articulus de trinitate. **R.**

Arguit quod positio de trinitate implicet. **S.**

Nomen de quoque supponit pro natura quomodo pro supposito. **L.**

Deus generat deum. pcedit. **U.**

Deus nō generat deum potest sine periculo concedi secundum auctorem. **U.**

Omnis deus generat deum negat. **U.**

Deus generat et idem deus nō generat negatur. **U.**

Aliquid sustineri probabiliter sine contradictione quid est. **X.**

Nō minus difficile est sustinere secundum scolasticos eandem humanitatem esse plures homines quam articulum de trinitate. **X.**

De hoc in principio scđi sententiarum. **F.**

Periculo sum est impitōs de trinitate aliquid determinare. Comendat studium ibidem de trinitate. **X.**

Utrū positio de trinitate posset sustineri siue forme sillogistice et alterius bone consequentie negatione. **Y.**

Ponunt plures consequentiam frequenter negatur et tamē videntur formales que vere sunt pallo gismi et sophistici. **Y.**

Datur ergo modus rōdendi ad omnes. **Z.**

Quid requirit ad bonum sillogismum expositorium. **Z.**

Terminus essentialis nunquam potest esse medium in sillogismo expositorio quia se signifi

Tabula questionum

est plura. Z.

Nullus sillogismus expositio est sequentia formalis quia non tenet in diuinis. et sicut catholicus eum negat in diuinis sic philosophus posset eum negare in creaturis si una res esset tres res. Z.

Quo excusari debent sillogismi in diuinis ex terminis compositi AA. BB. CC. DD. EE. FF.

Regula omnium sillogismorum ex terminis compositis est dici de omni et dici de nullo. AA.

Quid est dici de omni et dici de nullo. AA.

Quo sillogismi regulantur illi principibus. AA.

Quid est propositio sufficienter et simpliciter veritas. CC.

Que sunt signa sufficienter distributiva in diuinis et in creaturis. CC.

Omne generans est essentia diuina potest dupliciter exponi. FF.

Imaginari accipit dupliciter. BB.

Quo trinitas preimaginari et quo non. BB.

Questio sexta

Ualiqua distinctio sit in deo procedenda alia a distinctioe reali trium personarum in una essentia A

Distinctio quadruplex potest imaginari. B.

Que ex illis repiunt in diuinis et que non. B.

Essentia ideoprificat realiter omnibus que sunt in diuinis. B.

Auctor videtur negare distinctioem formalem in diuinis Unum et ad hoc arguitur per Decanum ponentem eam sed statim suam retractat opinionem per concordantiam cum Decano. L. D.

Distinctio formalis non est nisi ratione distinctiois realis. quo intelligitur. F.

Distinctio formalis non reperitur in creaturis. F.

Doctrina siue regula que dicitur aliquibus predicari potest distingui formaliter. F.

Personae non distinguuntur inter se formaliter sed realiter. F.

Trinitas est in parte an possit procedi. F.

Distinctio formalis non est distinctio formarum seu formalitatum Nec sequitur distinguuntur formaliter ergo non sunt ideae. B.

Dis formalitas est realitas est falsa. H.

Essentia non est formaliter relatio quam valet. H.

Articulus secundus

Utrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et perfectiones attributales. J.

Perfectio attributalis multipliciter accipitur et secundum hoc dupliciter respondetur. J.

Quid est attributum diuinum Et quid ratio attributalis. Et quid perfectio attributalis. J.

Attributa diuina quo distinguuntur. J.

Attributa diuina per quibus supponuntur. J.

Differunt perfectio simpliciter et denotatio perfectiois simpliciter. R.

Ut terminus sit denominatio perfectiois simpliciter quod requiritur. R.

Ad quem sensum procedit quod intellectus diuinus et voluntas diuina distinguuntur ratione. L.

Deitas et intellectus diuinus siue voluntas non sunt distincte formalitates. L.

Deitas et intellectus diuinus siue voluntas sunt omnibus modis ideae. sicut deitas omnibus modis est eadem sibi ipsi. nec distinguuntur formaliter per Scotum. B.

De omnibus distinctis possunt contradictoria verificari. B.

Dia contradictoria equaliter habent repugnantiam. B.

Quare procedit distinctio formalis inter essentiam et personam et non inter intellectum et essentiam siue voluntatem et essentiam. D.

Distinctio emanationum diuinarum presupponit distinctionem principiorum elicitorum quomodo intelligitur. D.

Ad quem sensum procedit quod filius producit per modum intellectus et spiritus sanctus per modum voluntatis. D.

Ad quem sensum procedit quod filius producit naturaliter et spiritu sanctus libere. R.

Aliquid per se uenire intellectui diuino intelligitur dupliciter. R.

Deus intelligit intellectu et non per voluntatem et e contra. quomodo intelligitur. R.

Sicut deus intelligit per intellectum ita intelligit per voluntatem. R.

Deus intelligit naturaliter et libere vult. R.

Deus intelligit mala procedit. sed non illa deus vult mala. S.

Ide omnibus modis indistinctum potest producere diuersa. S.

Ex distinctioe productorum non sequitur distinctio realis nec formalis in deo. S.

Intellectus et voluntas licet supponuntur per eodem in notantur diuersa in creaturis ideo non sunt synonyma. S.

Deus intelligens non est ordo nugatoria et sic de alijs. S.

Articulus tertius

Utrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et ideam siue rationes causales. Z.

Idea quod est descriptiue. Z.

*supponuntur per eodem in
hinc diuisioe ratione
non dependentes sibi*

Super sententias

Comendat Ockam q̄ plurimū in hac materia ad quē etiā auctor se remittit. Z.
 Idea creature est ip̄a met creatura. U.
 Idee ponunt in artifice creato ⁊ creato. U.
 Due est necessitas ponendi ideas. X.
 Dño ꝓcedit in deo eē plures ideas Rūdet ꝓ tres notabiles ꝓpositiones. Y.
 Dim rerū ꝓducibiliū distincte sunt idee. Z.
 Idee sunt singulariū nō vniuersaliū. Z.
 Idee creaturarū nō sunt in deo realiter sed tm̄ obiectiue. AA.

Eterne quō intelligit
 Immutabiles
 Infatigabiles
 Idee sunt. Nec oriunt AA. BB.
 Nec intereunt
 Res ꝓncipales
 Vere sunt

Utrū res vocat̄ idea quā eam deꝓ actualiter ꝓducit. LL.
 Quomodo aīa sit beata visione ideaz. LL
 Utrū anima sancta ⁊ non sancta equalit̄ in tueant̄ ideas. LL.
 Utrū idem potest esse exemplar ⁊ causa sui ipsius. DD.

Questio septima

Utrū ꝓcedendū sit a catholicis vnā rem generare ⁊ aliā generari in diuinis.

Articulus ꝓrimus

Utruz in diuinis eēntia generet aut generet. B.

Essentia in diuis nec generat nec generat̄ s̄ bñ in creaturis. B.

Essentia nō est subiectū vel q̄i subiectū generatōis diuine. L. nec q̄i materia. B.

Filiꝓ est de substātia ꝓris sibi ꝓsubstācial̄ et nō vt de materia vel q̄i materia. L.

Diuis eēntia nō est terminꝓ formalis diuine generatōis. D.

Quid est terminꝓ formalis generatōis. D.

Idē quō est terminꝓ formal̄ ⁊ totalis. D.

Persona diuis est terminꝓ originatꝓ ⁊ terminꝓ formalis ꝓductōis in diuis. D.

Relatio est terminꝓ formalis generatōis. E.

Actiōes sūt suppositoꝝ nō inuenit̄ in pho et quō debet exponi. F.

Forma ꝓ se agit. compositū vero ꝓ acci dens. F.

Essentia est generans. F.
 Essentiaꝝ bñe totū esse ꝓriū ꝓ ꝓriꝓ origine q̄

fit in filio quō intelligit. B.
 Aliqd̄ cōicari alteri ꝓ ꝓductionē itelligit ꝓ plicit. B.
 Dño eē nō coicat̄ filio. B.
 Pater genuit̄ filiū natura. voluntate. intelle ctu. quō sunt ꝓcedende. D.

Articulus secūdus

Utrum in diuinis sit vera generandi potētia. J.

In diuinis est generādi potētia sed illa nō ē diuina eēntia s̄ ꝓsona. J. R. L.

Potētia ⁊ ꝓncipiū generādi sumunt̄ dupl̄r sc̄z quo ⁊ qd̄. R.

De ꝓncipio elicitiuo plura ponit̄ Ockam s̄ minꝓ sufficienter ponēs q̄ ip̄m debeat rea liter distingui a ꝓducto. id ꝓsona siue ꝓꝓrietas ꝓsonalis q̄ est om̄ibꝓ modis idē ꝓꝓone est ꝓncipiū elicitiuū. L.

Potentia generandi nō potest communicāri filio. L.

Sicut non conceditur q̄ pat̄ est in patre sic nec concedendū est q̄ potētia generādi acti ue sit in patre sed in filio. quia esse in alio cōnotat̄ distinctionē. A.

Potentia generandi est in patre ⁊ nō in filio. id est est pater nō est filius. A.

Perfectio simpliciter dupliciter accipit̄. A.

Utrū aliq̄ ꝓfectio sit in patre que non est in filio. A.

Utrū aliq̄ ꝓfectio sit in patre que non est in filio. A.

Utrū aliq̄ ꝓfectio sit in patre que non est in filio. A.

Articulus tertius

Utrum in diuinis sit generatio ꝓ ꝓꝓriēdicta. D.

In diuinis est generatio ꝓꝓria dicta Itē generatio eterna sed nō successiua. D.

Assignantur multi termini ⁊ eorum multiplex cōnotatum ⁊ qui sint ponendi in diuis ⁊ qui nō. ꝓ.

Generatio est ꝓductio de non esse ad esse. nō est vniuersalit̄ vera. ꝓ.

Generatio equiuoce dicit̄ de generatōe eterna ⁊ ꝓꝓali in creaturis. ꝓ.

Generatio est genꝓ ad generationem in creaturis tm̄. ꝓ.

Generatio dupliciter accipitur. D.

Quomodo deꝓ est immutabilis. D.

Utrum solus deus sit immutabilis. D.

In diuinis est generatio cōtinua sed nō successiua nec subita nec instantanea tempora lis. R.

Instantaneitatis est deus eternus. R.

Handwritten notes:
 Hanc est q̄i generatōis
 ꝓꝓriēdicta
 Hanc est q̄i generatōis
 ꝓꝓriēdicta
 Hanc est q̄i generatōis
 ꝓꝓriēdicta
 Hanc est q̄i generatōis
 ꝓꝓriēdicta
 Hanc est q̄i generatōis
 ꝓꝓriēdicta

Tabula questionum

Quare deus pater dicitur instans eternita-
tis. R.

Utrum pater possit concedi prior filio aliqua
prioritate alia a prioritate durationis. S.

Modus loquendi Scoti de prioritate in di-
uinis per signa et instantia nature et originis est
simpliciter falsus et nimis abusuus. S.

Diversi sunt modi prioritatis. et posteriori-
tatis. L.

De operatione predictorum modorum ponunt regu-
le quatuor. U.

Quo procedendum sit quod pater est prior origine
filio. U.

Qui modi prioritatis reperiantur in diuinis
et qui non. X.

Que in diuinis possunt procedi priora alijs et
quo modo prioritatis. y.

Questio octava

Utrum spiritus sanctus procedat a patre et filio
tamquam ab uno principio.

Articulus primus

Utrum procedendum sit quod spiritus sanctus pro-
cedat a patre et filio. A.

Spiritus sanctus procedit a patre eternaliter et uni-
formiter. B.

Pater et filius spirant univociter. dupliciter
habet sensum. B.

An debeat procedi quod pater spirat spiritum sanctum
origine quam spirat filius. B.

Si spiritus sanctus non procederet a filio non
distingueretur ab eo realiter. B. Quis sit
sensus conclusionis ibidem.

Si spiritus sanctus non procederet a filio distingue-
retur ab eo potest procedi. B.

De constitutione et distinctione personarum
plures brevissime recitat opiniones quas re-
mittit ad Decretum.

Improbatur dicentes personas constitui et distingui
per relationes originis. L. D.

Paternitas non constituitur ex patre. L.

Aliquid distingui ab alio intelligitur duplici-
ter. D.

Quo persone distinguuntur et per quid multum
pulcre. D.

Processio spiritus sancti a filio non est preci-
sa ratio distinctionis eius ab eo. D.

Utrum ex hoc quod spiritus sanctus distingui-
tur a filio posset concludi quod procedit ab eo.

E.

Articulus secundus

Utrum spiritus sanctus procedat a patre et filio tam-
quam ab uno principio. F.

Pater et filius produciunt spiritum sanctum
tamquam unum principium. non tamquam duo prin-
cipia. F.

Pater et filius produciunt spiritum sanctum non
inquantum distincta principia. nec inquantum
unum principium. F.

Pater et filius non sunt omnino respectu spi-
ritus sancti sicut respectu effectus creati unum
principium. F.

Pater et filius sunt unus principium spirans spi-
ritum sanctum.

Pater et filius sunt unus spirator. de illis re-
citatur sex opiniones an debeat concedi. B. D.
J. R.

Opinio propria auctoris.

Terminus principium et li trinitas per quo et quomodo
supponit. R.

Quomodo differunt ille. Pater est principium
spirans. R.

Pater et filius sunt unum principium spi-
rans. R.

Sicut terminus trinitas est nomen colle-
ctivum supponens immediate pro tribus per-
sonis et pro nulla illorum. sicut principium
supponit immediate pro patre et filio et pro nul-
lo seorsum. R.

Articulus tertius

Utrum concedendum sit quod spiritus sancti
processio sit generatio. L.

Passiva spiritus sancti processio non est ge-
neratio nec spiritus sanctus est genitus aut ge-
nerabilis. L.

Passiva spiritus sancti processio et filii gene-
ratio ac ipsarum distinctio non est a nobis
in via perfecte cognoscibilis sed aliquo modo
solum. L.

Omne quod possumus aliquid modo intelligere pos-
sumus aliquo modo explicare. L.

Explicatio harum duarum productionum a diver-
sis diversimode assignatur. B. A.

Ostendit auctores quod processio spiritus sancti et
generatio filii potest aliquo modo a nobis expli-
cari. L. B. A.

Generatio sumitur quod dupliciter. A.

Quid est generatio. A.

Quid est spiratio. A.

Licet deus sit a nobis incomprehensibilis

Super sententias

z forte qlibet creatura nihilomin⁹ dare pos-
sumus de eis diffinitionē pueribile. **A.**

Absurdū est dicere qd credam⁹ aliquā verita-
tem z nō possum⁹ dare qd noīs terminoz
ip⁹ seu defectōs pueribile. **A.**

Per qd sufficient pōt fieri explicatio differē-
tie generatōis a spiratōe. **D.**

Quo intelligenda sunt dicta doc. qd dicunt
q spūsc⁹ est charitas. amor dilectio patris
z filij.

Amor iocund⁹. nec⁹. mutu⁹ zc. Et p qbo sup-
ponunt illa noīa.

Utrū illa causal sit vera. pat z filius qz dili-
gunt se mutuo pducunt. **ff. q.**

Cur pater z fili⁹. ff. se diligēdo nō pducunt
quartā psonā. **D.**

Utrū pater z fili⁹ diligant se spūsc⁹ z quo-
modo. **D.**

Diligere capis quādoqz eēntialiter quōqz no-
cionalit. **D.**

Utrū pat est sapiens sapientia genita. **R.**

Multiplex eiusdē positōis resolutio expli-
cat fm d. petri pictaueñ. **R.**

Nihil in hac materia affirmandū ē vl negā-
dum sine distinctōe. **R.**

Utrū filius z. ff. est sapiētia ingenita. **R.**

Ingenitū sumit dupliciter. **S.**

Questio nona

Utrū sola psona. ff. sit charitas i-
fusa q dicit amor dei. **A.**

Articulus primus

Utrū charitas q datur amicis dei sit
psona spūsc⁹. **B.**

Processio sumitur quandoqz passiuē quā-
doqz pnotat creaturam aliquā in q psona il-
la a nouo existit. **B.**

Processio tpalis creatio z sic d alijs qdlibz
illorum significat plures scilicet deū z crea-
turam. **B.**

Licet illa nomina processio temporalis z p-
cessio eterna pro eodem supponunt. concedi-
tur tamē q vna differt ab alia Et q duplex
est spūsc⁹. **pcessio. B.**

Differunt. **Processio**

Missio **E**

Datio

Quid est mittere z dare. **L.**

Quid est mitti z dari. **L. D.**

Non solū dona creata sz z increata danf ho-
mini scz spūsc⁹ psona imo trinitas tota. **D.**

Quāuis amicis dei possit dari. ff. psona sine
dono creato. hoc tñ nunqz sit. **D.**

Charitas increata nō dat amicis dei de vir-
tute fmonis. **E.**

Charitas q formalit diligim⁹ deū z pprimuz
nō est spūsc⁹. **E.**

Quomodo spiritus sanctus cum sit vbiqz di-
citur esse in bonis tantū z iustis z non in ma-
lis Et quomodo explicat ille mod⁹ eēndi in
iustis. **F.**

Spiritus sanctus dupliciter est in rebus cre-
atis. **F.**

Utrū spūsc⁹ detur in donis suis Et si sic
in quibz. **F.**

Utrum spiritus sanctus mittatur visibiliter
B.

Missio alicuius persone visibilis sit dupli-
citer. **B.**

Quid est missio visibilis Et quid significat.
B.

Quando facta est in noua vel veteri lege. **B.**

Quibz facta ē quales fuere illeres vise sup
xp̄m z ap̄os. **B.**

Articulus secundus

Utrū charitas q dat amicis dei sit q-
litas infusa menti. **B.**

De cōi lege null⁹ acceptat ad vitā sine chari-
tate infusa sibi iuberēte q dicit charitas vel
gratia. **D.**

Magister oppositū videt tenuisse sz pōt sal-
uari dicitū sūū a pio interp̄te. **B.**

Respondet ad auctoritates quas magister
p se adducit. **B.**

De potētia absoluta p̄t aliqz eē amic⁹ dei nō
hūdo aliquā qlitatez infusam que sit chari-
tas vel gratia. **J.**

Amicū

Esse. **Carū deo itelligit duplr. J**

Acceptū

Aliqz hūis qlitatez infusam q dicit charitas
pōt de potētia absoluta eē nō amic⁹ dei. **K.**

Charitas est qlitas infusa sz tñ nulla talis q-
litas est intrinsece charitas vel grā. **K.**

Non est possibile hominē diligere deū meri-
torie sine charitate infusa de lege ordiūata. se-
cus de potētia absoluta. **K.**

Utrū ille dicat vere mereri vitā eternā q eā
nunqz psequet. **L. d. de p̄t. p̄t. p̄t. p̄t.**

Stat aliqz eē dignū vitā eterna z eā nūqz
psequi. **B.**

Transitus cōtradictionis qua de non acce-

Tabula questionum

pro fit acceptus potest saluari sola tpsis trāsitione. **B.**

Sola acceptatio diuina facit quē p̄cipue dignū vita eterna. **B.**

Aliquis dicitur amicus dei vel acceptus deo sine carnis multiplici. **D.**

Dilectio dei generalis et specialis. quō terminat ad res creatas aliter et aliter. **P.**

Que requiruntur et sufficiunt ad saluandū trāsitionē de contradictorio in dīctoriū. **D.**

Lapsus tpsis sufficit ad verificationē contradictoriorū quādo determinatio tpsis cadit substantio. **D.**

Pura priuatio charitatis p̄cipue nō habet rationē culpe. **R.**

Utrū hō ex puris naturalibus pōt vitare peccatum. **R.**

Ex puris naturalibus aliquē vitare peccatum intelligit dupliciter. **R.**

Si quis decederet sine grā et sine debito habēdī eā. q̄ pueniet. **R.**

Quicquid diligit vel odit deus. p̄tingenter diligit et odit. **R.**

Nulli actui ex sua bonitate vel malicia intrinseca debetur vita eterna aut pena eterna. **S.**

Ex ordinatione dei aliquis actus iuste est meritorius vite eterne et aliquis pene eterne. **S.**

Nō est in libera potestate rōnalis creature quod actus suus bonus sit meritorius vite eterne vel actus eius malus sit dmeritorius pene eterne. **S.**

Creatura rōnalis obligatur ad habere gratiā et elicere actū meritoriū hec enim sunt sibi possibilia. **S.**

Utrū aliqua forma pōt augeri vel minui. **Z.**

Forma sumit dupliciter. **Z.**

Qualitas sumit tripliciter. **Z.**

Augmentatio accipit tripliciter. **Z.**

Augmentatio extēsiua ē duplex. **Z.**

Augmentatio intēsiua potest dupliciter imaginari. **Z.**

Augmentatio tam intensiua quā extēsiua pōt imaginari fieri vel instanti vel successiue. **Z.**

Quid est aliquid fieri in instanti. **Z.**

Augmentatio continua dupliciter pōt fieri. **Z.**

Quid est aliquid continue successiue generari. **Z.**

Tripliciter p̄tingit aliquā formā successiue continue fieri vel augeri siue acquiri. **Z.**

Responsus ad dubium motū plures p̄mittit

suppositōes. **U. X.**

Quid est latitudo. **X.**

Quid est latitudo intēsiua. **X.**

Quid est latitudo extēsiua. **X.**

Quantitas siue quātū ē multiplex. **X.**

Dis forma intensiua est extēsiua aut extēsiuabilis sed nō eōtra. **Y.**

Licet forma extēsiua posset eē et nō eē extēsiua. nulla tū forma intensiua pōt eē et nō esse intensiua. **Y.**

Quare vna forma est intēsiuabilis et alia nō. **Y.**

Aliqua forma pōt augeri sive extēsiuē et sive intensiue. **Y.**

Aliquā formā augmentari intelligit dupliciter. **Y.**

Forma augmentatur

Forma minuitur **Quō intelligit Y**

Forma suscipit magis et minus

Forma augmentatur est equaliter vna copulatiua et nō de copulato extremo. **Y.**

Arguitur contra aliqua prius dicta et soluitur rationes. **Z.**

Secundus punctus articuli tertij.

Utrū grā vel charitas posset augeri. **AA.**

Charitas in infinitū pōt augeri nō solū subito et instantanee sed etiā in tpe continue. **AA.**

Augmentatio extēsiua pōt fieri in infinitū per additionē partium ad partē. **BB.**

Aliquid in infinitū augeri intelligit extēsiue et intensiue et vtrūque dupliciter. **AA.**

Augmentatio extēsiua per rarefactionē posse fieri in infinitū est pleuuma neutrum. **BB.**

Augmentatio forme sepe intēsiua pōt fieri in infinitū secundum de p̄iuncta siue extēsiue in subiecto quod de se est pleuuma neutrum. **BB.**

Probabiliter pōt teneri quod deus nō pōt aliquā formā in subiecto intēdere in infinitū. **BB.**

Aia ē dupliciter capax alicuius forme scilicet potentialiter et vitaliter et sive de latitudine intēsiue charitatis plures ponit suppositōes. **CC.**

Pōt dari tāta charitas quātū capax ē absolute aia vitaliter recipe. **CC.**

Licet in nullo subiecto possit in infinitū augeri charitas tamē in infinitū pōt augeri charitas in subiecto. **DD.**

Sicut dictū est de capacitate determinata respectu charitatis ipsius anime sic p̄formiter dicendū est de omni qualitate quā potest potentiam p̄ceptiuā vitaliter imutare. **DD.**

Arguit in oppositū Scotus. **EE.**

Super sententias

Ad quē sensum pcedit q̄ charitas intensa ē
pfectior remissa. FF.

Et si in infinitū charitas posset augeri nūq̄
dabit charitas infinita. FF.

Charitas christi fuit maxima sibi possibilis
de potentia ordinata et non de potentia abso
luta. FF.

Charitas xp̄i fuit tanta quantū illa anima
vitaliter potuit recipere etiā de potentia ab
soluta. FF.

Dēs ptes charitatis creabiles demōstrari i
telligunt dupliciter. BB.

Hō semp de omnib̄ simul verificat terminus
pluralis numeri d̄ quoz q̄libet verificat sin
gulare illius pluralis. BB.

Hō oportet sp̄ oēm ppositōz de possibili ve
rā poni in esse. BB.

Punctus tertius

Articuli tertij.

U. charitas vel gratia possit minui. HH.
Queliber charitas creata p̄ diuinā potētiā
absolutā p̄t minui. HHJ.

Charitas creata ē duplex infusa et acq̄sita HH.
Cupiditas est duplex actualis et habitualis
Ite venialis et mortalis. HH.

Charitas infusa et habitus cupiditatis nō cō
trariant. HH.

Actui charitatis cupiditas habitualis est cō
possibilis. HH.

Charitati infuse et actui sola mortalis cu
piditas nō venialis est. HH.

Que dicunt contraria. HH.

Queliber charitas acquisita p̄t p̄ potētiā
agentis creati minui. JJ.

Nulla charitas infusa p̄ ordinatā di potēti
am potest minui. JJ. KK. LL. AA.

Licet charitas infusa fm̄ ordinatā dei potē
tiam quo ad eius essentiam minui nō potest
tamen quo ad feruorem eiusdem per pecca
tum veniale minui v̄l totaliter corrumpitur
LL. DD.

Quid ē feruor charitatis et quomodo remit
titur. LL.

Arguit in oppositum. DD.

Soluit. AA.

Deum punire citra p̄dignū intelligit̄ dupli
citer. DD.

Peccatum mortale fm̄ Gregorium de arin
non non solum demeretur puniri eternaliter
sed et p̄sus si possibile esset annihilari. DD.

Utrū possibile sit q̄ aliquis p̄mittat infini

ta venialia peccata. DP.

Prop̄t veniale p̄ctm̄ p̄cipue nō min⁹ diligēt
quis a deo. DD.

Amor dei dicit̄ maior et minor nō in se s̄ fm̄
effectus suos eternos v̄l t̄pales. DD.

Quale bonū et quantū adimit p̄ctm̄. DD.

De plura facit p̄ plura q̄ possit̄ facere p̄ pau
ciora q̄ sic sue placet voluntati. DD.

Questio decima

Utr̄ persone diuine sint oib̄ modis
ēgles inter se. A.

Equale et ineguale accipitur quadruplici
ter. B.

Magnum et magnitudo accipit̄ quadrupli
citer. B.

Differētia iter modos magnitudinis et eq̄li
tatis. C.

Scdm̄ illas diuersas acceptōes diuersē po
nunt ad q̄stionē r̄siue p̄positōes. C. D.

Quid dicat̄ illa noia similitudo. eq̄litas. et p̄ q̄
supponit. et vix sint synonyma. D.

Articulus secundus

Utr̄ p̄sone diuine sint in se inuicē per
mutuā circūincessionē. E.

Triplex imaginat̄ inercētia. p̄ p̄nentiā. p̄ p̄
sentia et indistātia. p̄ p̄sentia et p̄substācialita
tē idempticā. E.

Quid ē eē in alio p̄ circūincessionē. E.

Ponunt̄ quatuor p̄positōes quo p̄sona vna d̄
eē vel nō eē in alia. E.

Articulus tertius

U. p̄sone diuine sint eq̄les sibi inuicē
fm̄ potētiā seu p̄ductiuitatē. F.

Exponit̄ intellect̄ articuli q̄stionis. F.

Quid dic̄ nomē potētiā et oipotēs. FBH.

Quomodo differunt potētiā et potentia ge
nerandi. B. D. J.

Declarat̄ p̄ aliq̄t p̄positiones q̄ fuerit itētio
beati Augustini de hac materia. D. J.

Questio undecima

U. cū dei oib̄ sciētia stet rei p̄tingētia. A.

Articulus primus

Utrū de⁹ sit p̄sciētia futurorū p̄tin
gentiū. A.

Utrū aliq̄ p̄positio singularis de inec̄ cathe
gorica in materia de fuso p̄tingētia ad vtrūli
bet sit determinate vera et ei⁹ p̄tradicoria de

terminare falsa. **A.**
 Ostendit q̄ fuerit opinio phi d̄ hac materia. **A.**
 Phns in multis errauit z sibi tradidit. **A.**
 Quid sit fm veritate r̄ndendū ad articulus p̄missum. **B.**
 Quid ē p̄tingens ad vtrūlibet. **B.**
 Aliqd̄ eē futuz p̄tingēs intelligit̄ dupl̄r. **B.**
 Aliqd̄ eē determinate vep̄ intelligit̄ dupl̄r. **B.**
 Que p̄positōes sint determinate vere vel false aut inuitabilē et uecessario vere vel false. **B. C.**
 Que p̄positio dicit̄ imutabilē v̄ mutabilē vera vel falsa. **L.**
 Quid est p̄positōz incipere verā. **L.**
 Plura valde pulcra eliciunt̄ correlaria de p̄positionis veritate. **D.**
 Ista regulap̄positio de p̄terito vera est neccessaria. z ois falsa est ip̄possibilis uō est vniuersaliter vera z q̄no h̄z veritate. **D.**
 Quādo p̄tingēs debet dici p̄tingēs vel q̄n̄ ē z q̄n̄ nō est. **E.**
 Quid est p̄tingens. **E.**
 Ad quē sensum p̄cedit̄ p̄tingens eē indeterminate ad eē z nō esse. **E.**
 Utrū q̄n̄ res est possit̄ uō eē vel q̄n̄ ip̄a nō est. **E.**
 Quelibet k̄thegorica singularis de possibili cui⁹ subiectū est nomē p̄riū vel puomē demonstratiū p̄cipue si est vera in sensu diuiso est etiā vera in sensu p̄posito. **E.**
 Copulatiua de possibili nō req̄rit ad e⁹ veritate vnā copulatiuā de inē possibile s̄z sufficit q̄ vtraq̄ ps sit possibilis. **E.**
 Aliquid esse in aliquo instanti z posse nō eē i illo istāz ecōuerso pōt̄ itelligi triplicite. **F.**
 Quō intelligit̄ dictū phi. omē qd̄ est q̄n̄ ē neccesse est eē. **B.**
 Lū q̄n̄ q̄z valet si. z sic facit p̄ditionalē. **B.**
 Utrū p̄teritū possit̄ nō fuisse. **H.**
 Vel sic vtz sicut p̄cedit̄ p̄tingentia respectu futurozū z p̄sentū sic etiā p̄cedēda sit respectu p̄teritoz. **H.**
 Auctor pbabilē tenet p̄tē affirmatiuā. **H.**

Articulus secundus

Utrū de⁹ sit scientia omnium rez existentium. **R.**
 Recitant̄ opiniones phi z p̄metatoris auctoris de scientia dei. **R.**
 Probabile est rōne naturali q̄ de⁹ intelligit̄ aliud a se. sed nō est euident̄ neq̄z demonstrabile. **R.**

Deus intuitiue oia cognoscit̄ existētia z possibilē. **R.**
 Quō deus dicit̄ cognoscere i eētia sua. Et quō in deo sicut in speculo relucēt z rēp̄sentant̄ oia. **L.**
 Intellect⁹ diuin⁹ nō p̄ p̄r̄ nec p̄fect⁹ cognoscit̄ suā eētia q̄z creaturā. **L.**
 Utrū de⁹ sit p̄sciētia omnium futuroz p̄tingētium. **D.**
 Futuroz p̄tingentū qd̄a sunt incōpletesignificabilia qd̄am cōplexe verius cōplexe significātia. **D.**
 De⁹ est p̄sciētia oim rez futuroz z oim enūciabiliū futuroz. **D.**
 Deus est infallibilis sciētia certitudinalit̄ z infallibilit̄ cognoscens oia entia et oia enūciabilia futura. **A.**
 Explicat̄ modus huius infallibilis sciē diuine fm De kaz reprobatis p̄us op̄inionibz Scoti z aureoli. **A.**
 Utrū de⁹ sit sciētia omnium veroz enūciabiliū. **D.**
 Sciētia dei z scire accipiunt̄ mltipl̄r. **D.**
 Respectu quoz ē sciētia dei. an respectu rez. an etiā respectu enūciabiliū. **D.**
 Quō differūt scia dei intuitiua z scientia visionis. **D.**
 Deus oim rez possibiliū z enūciabiliū neccessario est simplex z app̄hēsiua cognitio. **P.**
 Plura inferunt̄ correlaria de dei sciētia z cognitione. **D.**
 Utrū de⁹ plura scit̄ q̄z scinit̄. **D.**
 Quō differūt scire z p̄scire. **D.**

Articulus tertius

Utrū cū dei ois sciētia stet cōtingētia futuroz. **R.**
 Ad quē sensum dicit̄ aliqd̄ futuz p̄tingens ad vtrūlibet. **R.**
 Sciētia dei de futuris dupl̄r p̄t accipi. **R.**
 Licet cuiuslibet futuri deus sit neccessario i tuitio tamē nulli⁹ enūciabilis p̄tingentis de futuro est neccessario iudiciū siue iudicatiua sciētia. **R.**
 Arguit̄ p̄tra responsionē ad dubiū. **L.**
 Soluunt̄ rōnes. **U.**
 Utrū deū esse p̄sciū. sit p̄fectio simplicit̄ deo attribuenda. **X.**
 Utrū de⁹ p̄scit̄ futura quia futura sunt vel vtrū ideo futura sint quia de⁹ p̄scit̄ illa. **Y.**
 Utrū illa sit vera quia aliqua sunt futura de

us p̄scit illa eē futura. Z.

Nulla p̄positio causalis cuius p̄sequēs tan-
q̄ signū totale significat deū velle vel intelli-
gere eē vera de v̄tute s̄monis. Z.

Nō est incōueniēs aliqd̄ idē diuersis respe-
ctibz eē p̄tingēs z necessariū. Z.

De naturaliter z nō libere eē p̄scientia futu-
roz. tamē nulli futuri p̄tingentis eē natura-
liter aut necessario sed p̄tingent iudiciū aut
iudicatuua sciētia. Z.

Questio duodecima

Q Utrū cū eterna p̄destinatōe z reprobatione dei stet p̄destinatuū posse dāpnari z reprobatuū saluari. A.

Quid est p̄destinatio. B.

Quid eē reprobatio. B.

Quis eē effectus p̄destinationis aut reprobationis. B.

Licet creatura rōnalis a deo fuerit eternaliter reprobata v̄l p̄destinata. nihilominus p̄destinata pōt dāpnari z reprobata saluari. C.

Licet p̄destinatio dei sit necessaria. tñ deo nō necessario s̄ p̄tingent eē p̄destinatio. D.

Pro quo supponit termini p̄destinatio z reprobatio. D.

Licet p̄destinatio dei sit immutabilis z deo sit immutabiliter p̄destinatio nō tamē inuitabiliter. D.

P̄destinatō nō pōt deleri de libro vite quō p̄cedit. E.

Utrū numerus p̄destinatoz pōsset augeri vel minui. Et an sit deo certus z determinatus. E.

Articulus secundus

Q Utrū p̄destinationis z reprobationis dei sit in p̄destinato v̄l reprobato aliqua rationabilis causa. F.

Aperit intellectus q̄stionis. F.

Nullus p̄destinatus eē p̄pter bonuz vsū. li. ar. quē de p̄scit illū habituz. B.

Nullus est p̄destinatus q̄ p̄scit fore finalit sine obice habituali gratie. B.

Quēcumqz deo p̄destinauit pure misericorditer z gratis precise p̄destinauit. D.

Nullus eē reprobatus p̄pter maluz vsū. li. ar. quē de p̄scit illū habituz. D.

Nullus eē reprobatus q̄ p̄scit fore finalit cū obice grē diuine. D.

Quēcumqz reprobauit deus sine omni causa in ipso reprobato reprobatus. D.

Utrū p̄destinatio includat electionē. de electione dupliciter loq̄ possumus. J.

Agens vniuersale agit in omne quod non habet impedimentū quō intelligit. J.

Deus nullā crudelitātē exercet suā creaturam eternaliter dampnādo nec iniuste facit. J.

Cuius vult miseret z quē vult idurat quō intelligit. J.

Obduratio dupliciter accipit. J.

In peccatoribz p̄cedit aliqd̄ quo digni sunt iustificatōe quō intelligit. J.

Auctor hic recitat opinionē Ockam q̄ distinguit de causa z s̄m h̄ aliq̄ modo affirmatiue r̄ndet ad q̄sitū cuius opinionē p̄mendat tā q̄ subtilē z succinctā. Subiungens nihilominus alium modum dicendi sine assertio-
ne temeraria. R.

In quo discrepant Ockam z Gregorius. in illa materia. Z.

Opinio p̄pria auct. B.

Volitio dei sumit multipliciter. B.

An p̄destinatio sit tantū respectu glorie v̄l an sit etiā respectu medioz naturalium z grauitoz. B.

P̄destinatio z reprobatio accipiuntur dupliciter. B.

Auctor respondet s̄m opinionem p̄riā multum z fere p̄ totum p̄cordando cum Ockam s̄m aliaz z aliā acceptionē p̄destinationis z reprobationis similiter z volitionis dei. et s̄m q̄ p̄destinatio est solū respectu glie. v̄l gratie z glie simul. B.

Exponitur titulus q̄stionis. B.

Utrū deū velle aliquid alicui possit esse cōsequens alicuius vere causalis Et q̄le erit illud antecedens. A.

Iste dictiones qui p̄pter z s̄iles dictōes causales accipiunt dupliciter. D.

Nulla p̄positio causalis p̄dicta cuius cōsequens totale significat deū aliqd̄ velle vel intelligere est vera. D.

Deū velle aliqd̄ v̄l intelligere p̄t eē p̄sequens alicuius p̄positionis causalis vere. D.

Articulus tertius

Q Utrum reuelatio dei de veris futuris p̄tingentibz sit possibilis intellectui creato infallibilis. P.

Verorum contingentiū de futuro est possibilis intellectui creato vera certa sed nō infallibilis reuelatio. P.

Tabula questionum

Reuelare accipit multipliciter. **P.**
Certitudo accipit dupliciter. **D.**
Noticia infallibilis quid est. **D.**
Nōlibet vez ptingens de futuro potest de
absoluta z determinata reuelatōe intellectu
creato reuelare. **D.**
Reuelatio nō tollit ptingentiā reuelati nec fa
cit ipsum p reuelationē necessariū. **R.**
Improbatur opinio Adā tenens q̄ facta re
uelatione de articulis fidei nō potest eueni
re oppositum. **R.**
Noticia creata que fuit reuelatio veri pting
gentis de futuro licet possit nō esse aut nō fu
isse noticia vera. tñ nō potest nō fuisse noti
tia iudiciaria siue adhesio. **S.**
Nulla noticia creata vel creabilis est respec
tu futuri ptingentis simpliciter infallibilis
S.
Opinio tenens q̄ noticia creata sicut diuina
reuelatio de futuro ptingenti ē infallibilis. **TU.**
Quid est aliquid videri siue representari in
verbo. **X.**
Uidens verbum non necessario videt oīa q̄
verbū videt. **X.**
Utrum xps possit fallere z falli. **y.**
Itē infra. **EE.** vsq̄ in finē q̄stionis.
Utrum deus possit rationali creature secu
ritate eterne siue beatitudinis reuelare. **AA.**
Beatitudo sumit dupliciter. **AA.**
Quid est securitas. **BB.**
Rñsio ad dubiū. **BB.**
U. de possit rōnali creature eternitatē siue fi
nalis dampnationis reuelare. **LL.**
U. talis reuelatio possit fieri existenti in cha
ritate. **LL.**
U. de possit et̄i in charitate suū futurū la
psum in peccatū mortale reuelare. **LL.**
U. facta reuelatione de dampnatione futu
ra homo peccet per desperationē z pdat cha
ritatē. **DD.**
Utrum talis potest licite pro salute sua ora
re. **DD.**
Null⁹ de cōi lege pōt firmiter assentire se esse
dāpnandū sine peccato. **LL.**
Deus potest homini siue ī grā siue extra gra
tiam pstituto lapsuz in peccatū siue suā eter
nā dāpnationē reuelare. **LL.**
Desperatio accipit dupliciter. **DD.**
U. deus possit rōnali creature falsitatē dice
re vel eā decipere. **EE.**
Recitant opiniones hibernici. adam z hol
kor. **EE.**

Opinio Gregorij. **FF.**
Dicere accipit dupliciter. **FF.**
Dicere falsum accipit duplcr. **FF.**
Dicere falsum pōt ee assertorie vt solum re
citatiue. **FF.**
Assertio falsi potest fieri cū intētiōe vt alit
assentiat vel simpliciter. **FF.**
Rñsio ad dubiū fm Greg. **FF.**
Opinio auc. ppria. **BBHHJJ.**
Isti termini decipere fallere dupliciter accipi
untur. **BB.**
Ponunt quatuor regule satis vtilis ad cogno
scendū veritates ppositionuz in hac materia
currentiū. **KK.**
Quid est ppheta. **LL.**

Questio tredecima

Utrum deus sit prima causa simpliciter
oipotens z vniuersaliter oifaciens. **A.**
Uñ deus dicit oipotens Et quid dicit no
men oipotens. **AB.**
An oipotencia dicat pfectionē simpliciter. **B.**
Utrum omne qd fieri nō implicat cōtradicti
ones deus possit de potentia sua absoluta fa
cere. **L.**
Aliquid dicit possibile multipliciter. **L.**
Facere dicit multipliciter. **L.**
Deū aliqd posse facere intelligit vel de potē
tia absoluta vel ordinata quomodo hoc in
telligitur. **D.**
Responsio ad dubiū p ppositōes z correla
ria. **EF.**
De est oipotens nō solū quo ad effectū sed
etiā quo ad efficiendū modū. **S.**

Articulus secundus

Utrum deus sit causa pma vniuersali
ter oifaciens. **D.**
Respondet ad dubiū p multas ppositiones
quid de hoc tenendū fm fidem. **D.**
Deinde quid dicendum sit fm rōem natura
lem. **J.**
An quicquid deus facit mediāte causa scda
potest facere seipso. **HJ.**
An de agat libere vel naturaliter vel cōtin
genter. **HJ.**

Articulus tertius

Utrum deus sit potētia vigoris infi
niti siue infinite pductiua. **L.**
Infinitū accipit quadrupliciter. **L.**
An deus possit aliqd mouere in instanti. **D.**

Super sententias

Dotus vel mouere accipit dupliciter. **D.**
Deus potest subito corp^o aliqd de extremo ad extremū mutare nō mutādo ipm p mediū vel q corp^o in illo instanti eēt simul in oibus p^oibz spacij z post instans nō nisi in termino. **D.**
Utrū deus sit potētia alicui^o entis infiniti absolute pductiua. **A.**
Nō est euidens vel demonstrabile in lumine naturali q impossibile sit magnitudinē actu ī finitā eē. **A.**
Probabile est deū posse aliquā magnitudinē aut mltitudinē actu infinitā facere vel pducere in eē. **A.**
Simile videt^o pbabile de latitudine intēsiue infinita. **A.**
Si eēt corp^o ī finitū quō moueret. alit^o rēdet **Breg.** alit^o auc. **D. P.**
Utrū totū z pars reperiuntur in infinitis. **P.**
An magis z min^o dicant^o de infinitis ad iūcem. **P.**
Aliqd equari alteri intelligit^o dupl^r. **D.**
An creatura in aliquo possit equari deo. **D.**
Creatura pōt agere vel mutare aliquid instantaneē. **D.**
Deus posset facere vnā grauitatē vel calozē infinitū qui subito moueret vel calefaceret. **D.**
De^o posset facere qualitātē infinitā etiā q itla nō ageret nisi successiue. **D.**
Utrū de^o sit potētia alicui^o entis finiti ī finite pductiua. **R.**
Utrū quicqd de^o pducit infinite pducit. **R.**
Recitatis opinionibz ostēdit quid iportant illi termini pducere. facere. pcurrere. significātes actōz dei. **R.**
Licet de^o sit potētia infinita nō tñ eqliē nec ī finite pducit oīa. **R.**
Utrū de^o possit aliquid facere melius q̄ facit. **S.**
Aliquid posse fieri mel^o alio intelligit^o multipliciter. **S.**
Mel^o refert^o vel ad faciendi modū vl^o ad effectū factū. **S.**
Recitant plures opiniones. tandē auc. suaz adiūgit. **Z.**
Penes quid attendit excessus z pfectio spēz
An penes accessuz ad deū vl^o penes recessuz a nō gradu eēdi. **Z.**
Primo recitat^o imaginatio fantastica mgri iohis de ripa sequētis Scotū. **ZU.**

Opinio auc. **FYZ.**

Perfectio est duplex simpl^r z fm qd. **F.**
Termini specifici de pdicamēto substantie sunt denotatōes pfectōis fm qd. **Y.**
Nō intelligit^o illud p̄mune dictuz oīa sunt magis vel minus pfecta fm q magis vl^o minus distat aut appropinquat p̄mo. **Z.**

Questio decima quar

ta q̄ est vltima hui^o p̄mi.

Utrū volūtas diuina īpedibilis sit p̄ma lex obligatoria create volūtatē. **A.**

Articulus primus

Utrū volūtas diuina sit īpedibil^o z sp̄ ī pleat a causa create. **B.**
De volūtatē diuina plura habent^o supius in p̄ncipio p̄mi sentētiar. fere p totū.
Volūtas dei est duplex signi z bñplaciti. **B.**
Volūtas signi ē quintuplex. **B.**
De b̄ sup in p̄ncipio p̄mi sentētiar. **R.**
Nō intelligēde sunt hee locutōes de volūtatē. **B.** De b̄ sup. **R.** in p̄ncipio p̄mi sentētiar.
Pro q̄ supponit illa noīa volūtas signi. volūtas bñplaciti. **B.**
An de^o p̄mittat mala culpe fieri. **B.**
Aliqd dupl^r dicit^o pmittere aliqd. **B.**
Volūtas dei bñplaciti est duplex scz simplicis placētie vel displicētie. p̄secutōis vel fuge. **L.**
Hec nō est distinctio realis in deo. s; tñ ter minor. **L.**
Nō pceptū obligat. **D.**
In pcepto vl^o phibitione duo aliqñ pcurrūt scz pceptū vl^o phibitio z intentio p̄cipientis. **D.**
Volūtas bñplaciti est duplex scz aūcedēs z psequēs. **D. E.**
Quid est volūtatē dei īpleri. **E.**
Volūtas dei signi nō semp īplet. **F.**
Volūtas dei bñplaciti psequēs sp̄ īplet s; volūtas bñplaciti aūcedēs nō sp̄ īplet. **F.**
Volūtatē dei signi siue p̄siliū īpleri intelligit^o dupl^r. **F.**
Phibitio dei nō significat deū nolle efficāciter aliqd fieri qd phibet. **F.**
Volūtatē dei aūcedētē īpleri intelligit^o dupl^r. **F.**

Articulus secūdus

U. volūtas diuina sit regula cui vniuersali^o pformare se tenet volūtas create. **B.**

De qua voluntate intelligit ista pformitas
Voluntate creatā se difformare voluntati bñ/
placiti diuine intelligit duplr. **D.**

Quid est rōnale creaturā eē pformē diuine
volūtati. **D.**

Quid ē rectitudo volūtati create. **D.**

Quid ē volūtate creatā eē cōformē volūtati
diuine bñplaciti. **D.**

Quid ē obliq̄tas volūtatis create. **D.**

Volūtas creata sic tenet se pformare volun/
tati diuine bñplaciti vt velit vel uolūt quic/
qd d' eam vult tali voluntate teneri velle
An deus possit ab aliquo auferre voluntatē
rectitudinē. **J.**

Volūtas creata nō tenet velle quicqd deus
vult tali volūtate. nec etiā quicqd d' vult eaz
velle. **R.**

Volūtate creatā velle quicqd d' vult intel/
ligit dupliciter. **R.**

Volūtas creata non tenet velle q̄cquid scit
aut videt deū tali volūtate velle. **R. D.**

An stant reuelatione alicui de sua dāpnati/
one liceat ei p sua salute orare. **D. P.**

An omē qd d' vult sit lex. **D.**

Null' viator tenet credere se ppetuo dāpnā/
dū etiā stāte q̄cūq̄ reuelatōe. **A. D.**

Quid est oratio. **P.**

In omī orōne viatoris includi debet circū/
stantia diuini bñplaciti. **P. Et B.** pōt fieri du/
pliciter ibidem.

Aliquis potest in casu orare p aliquo qd fir/
miter scit se nō impetraturū nec est talis orō
ociosa et stulta.

Articulus tertius

U. volūtas diuina sit pma lex a q̄ de/
riuat oīs lex creata. **D.**

D. nō deriuat et volūtate diuina tāq̄ a lege
pma nō est lex p̄prie. **D.**

U.trū volūtas diuina possit creaturā rōnalez
ad ipossibile obligare. **D.**

C.reaturā rōnalē obligari ad ipossibile intel/
ligit multipliciter. **R.**

C.reatura rōnalis nō potest obligari ad faci/
endū vel volēdū impossibile. Obligat tñ ad
habendū aliqd qd nō est in sua p̄tate. **R.**

V.olūtas rōnalis nūq̄ tenet se pformare sue
p̄cie erronee imo obligat etiā se illi nō diffor/
mare sed debet illā deponere. **S.**

Plus est obedienduz deo q̄ plato. **S.**

U.trū voluntas diuina possit rōnalē creatu/
rā ad qdlibet possibile obligare. **L.**

Deus non potest rationalem creaturam ad
quodlibet possibile obligare nec qdlibz pos/
sibile sibi p̄cipe. **L.**

Deus non potest obligare creaturā vt tenea/
tur sibi nō obedire. **L.**

U.qs odiendo deū in certo casu possit me/
reri. **L. U.**

U.trum voluntas diuina possit rationalem
creaturā in esse producere et ipsam non obli/
gare. **X.**

R.isio est affirmatiua. **Xy.**

U.trūz deus potest producere aliquam cre/
aturam rationalem per naturā simpliciter i/
peccabile. **yz.**

T.ractatur opinio **D.**ekam et cōmendatur li/
cet auctor oppositum probabiliter tenere vi/
deat. **L.**

Incipit collectu

ra super tertio sententiaz. De se/
cundo nihil habetur.

Questio unica

U.trum melius sit anime christi per
unionem realem verbi incarnati q̄ per in/
tensionalem alicuius doni creati. **A.**

In xpo multiplex est vnio verbi ad naturaz
humanā. **A.**

Articulus primus

de vnione ipostatica et cōicatōe ideomatū.

P.ersona x̄bi assumpsit hūanitatē in supposi/
ti vnitatem. **B.**

Quid ē suppositū. **B.**

Quid ē p̄sona. **B.**

D.is p̄sona est suppositū sz nō eē cōuerso. **B.**

D.e pōt aliqd assumere in vnitatē suppositi et
nō p̄sonē. **B.**

Q.uclibet p̄sona diuina potest assumere hu/
manitatē vnā vel plures simul vel successiue
in vnitatē suppositi. **B.**

P.ersona diuina potest omnem naturā q̄ est
suppositum assumere in vnitatem suppositi si
uerōnalē siue irrōnalē. **B.**

S.ola p̄sona verbi assumpsit humanitatem
licet nō sola potuit assumere. **B.**

L.icet sola p̄sona x̄bi incarnata ē tñ incarna/
tionē tota trinitas opata ē. **B.**

Quid dicit hō. **L.**

Quid dicit nomē hūanitas. **L.**

D.ō ē nomē suppositi hūanitas nomē nate **L.**

Super sententias

Xp̄s nō dicit omnino vniuoce hō cū alijs ho-
minibz. **L.**

Filius dei assumpsit hoiez ē falsa. **L.**

Quia p̄sona p̄bi in vnitatē suppositi assumē
do humanitatē fit hō iō in x̄po fit ideomatū
cōicatio. **D.**

Quid ē cōicatio ideomatū. **D.**

Nō p̄dicata diuina dicunt de hoie z econ-
uerso. **D.**

An ille sunt p̄cedēde diuinitas ē incarnata.

Diuinitas siue diuina natura facta ē hō. **E.**

Persona p̄bi vnita hūanitati nō actuat ip̄az
formaliter. **E.**

Cui assimilata dependētia hūanitatis ad ver-
bum. **F.**

Quō intelligit similitudo athanasij in symbo-
lo. **F.**

Querit si natura hūana nunc assumpta di-
mitteret a p̄bo an eēt pur⁹ hō Et ille hō fuit
B.

Utr̄ in casu p̄missio h̄ sit vera h̄ est fili⁹ virgi-
nis demonstrato filio dei. **D.**

U. in casu p̄missio h̄ sit vera h̄ est fili⁹ virgis
demonstrato hoie dimisso. **J.**

U. hūanitas relicta a p̄bo sit hō siue suppositi
tū sine acq̄sitiōe vl̄ dep̄ditōe alicui⁹ absoluti i
ip̄a hūanitate. **K.**

Naturā humanā vniri diuine intelligit du-
pliciter. **K.**

Recitat opinio Ockā z p̄mendat. **K.**

Unio quid dicit. q̄ nō addit aliqd̄ vltra ex-
trema vnita. **K.**

Quot vniones ponere oportet in x̄po. **K.**

Auc. videt negare oēm respectū in creatur̄
qui ē entitas ab absolutis distincta. **K.**

Plures ponit casus dubitabiles insolitos
m̄ltū. q̄s soluit. **L.**

Si x̄ps assumeret tres hūanitates utr̄ eēt
tres hoies. **D.**

Si tres p̄sone diuine assumerent eandē hūa-
nitate. an eēt vn⁹ hō vl̄ tres hoies. **D.**

Eadē natura p̄t assumi a tribz p̄sonis. **D.**

Idē effect⁹ p̄t h̄c duas causas totales. **D.**

Si x̄ps nō dimissa hūanitate quā nūc assū-
psit. assumeret hūanitatē sue matris. vtrum
ille eēt vere. x̄ps est maria. h̄ p̄sona est x̄ps z
maria. x̄pus est vir z mulier. x̄pus genuit se.
A.

Sit casus q̄ x̄pus genuerit petrū ex femina
z eum assumat vtrū in tali casu x̄ps sit pater
petri. **A.**

In eodē casu si x̄ps assumeret humanitates

pp̄ij filiū ab instanti sue p̄ceptōis utr̄ eadē p̄-
sona sit pat̄ z fili⁹. **A.**

Utrum in certo casu idem possit se genera-
re. **D.**

Aliqs hō fuit ab eterno qui tamē incepit eē
homo. **D.**

Aliquis hō nō p̄t nō esset tū p̄t eē q̄ null⁹
sit homo. **D.**

Hō sequit de fact⁹ est hō igit hō fact⁹ est
de⁹. **D.**

De fact⁹ est hō ergo fact⁹ est aliquid. non va-
let. **D.**

Secūdus articulus

U. x̄ps habuit fidē z spem. **P.**

U. necessariū sit ponere tres p̄tutes theolo-
gicas in viatore. **P.**

U. fides sit p̄or spe. z spes p̄or charitate. **D.**

U. corrupti habitibz supnaturalibz possint
habit⁹ naturales remanere. **D.**

U. fides z spes it̄t cū sciencia vel clara visu-
one. **R.**

U. spes distinguit ab alijs p̄tutibz theologi-
cis. **S.**

Quid est obiectū spei. **S.**

Quō idē p̄t eē obiectū illaz triū virtutum.
S.

In qua potentia ponenda ē spes. **L.**

Quis est actus spei. **L.**

Cum fides et charitas inclinent ad actum
spei quomodo possunt esse p̄tutes distincte
a spe. **U.**

Quomodo actus spei distinguitur ab acti-
bus credendi z diligendi. **X.**

Utrum sit tantum vna fides acquisita sicut
est tantum vna spes z vna charitas. **X.**

Utruz sit tantum vna fides infusa respectu
oīm articuloz sicut vna charitas respectu
oīm diligendoz. **Y.**

Quomodo est eadem fides. fides pat̄z z mo-
dernoz hominū. **Y.**

Fides infusa nō repugnat scie siue demon-
strationi. **Z.**

Quot sunt articuli. tot sunt fides acquisite.
Z.

Quō potest saluari vnitas fidei respectu cō-
clusionū oppositaz. **Z.**

Spei obiectum est duplex. **Z.**

U Finis tertij.

Sequitur quarti

sententiarum Questio prima

Utrum ex lege christi recepta sit summa perfectio sacramentorum. **A.**

Articulus primus

Utrum sacramenta legis noue habent causalitatem effectiuam respectu gratie. **B.**

Ad quem sensum dicitur quod sacramenta sunt effectiua gratie. **BC.**

Summa opinio sancti Thome quod ostendit multipliciter irrationabilis postior improbat. **BC.**

Dispositio ponens pluralitatem sine necessitate irrationabilis est. **L.**

Dupliciter aliquid dicitur causa. **D.**

Causa sine qua non quare dicitur causa et ubi reperitur. **D.**

Quilibet sacramentum non. le. solum est causa gratie sine qua uero. **D.**

Nullum sacramentum non. le. potest sibi proprie aut collatum esse causa dispositiois prout ad gratiam. **D.**

Quo modo agit mediante causa secunda. **EF.**

An causa secunda proprie sit causa. **EF.**

An ad positionem cause secunde sequatur effectum esse. **EF.**

De agendo cum secunda causa proprie agit quod cum seipso aliquid producit. **EF.**

Articulus secundus

Utrum posse creare simpliciter repugnet creature. **B.**

Creare siue creatio accipitur quadrupl. **B.**

Annihilare sumitur quadrupl. **B.**

Rursum ad dubium per tres propositiones. **H. J.**

De potentia naturaliter ordinata uulla creatura potest creare. id est aliquid facere sine subiecto con-

creata non potest annihilare. **I.**

Utrum deus possit creare mediante creatura ipsa creatura pure naturaliter agente. **K.**

Deus creare mediante creatura intelligitur dupliciter. **K.**

Utrum creatura possit annihilare. **L.**

Quando gratia annihilatur. **L.**

Quo pacto destruit gratiam et infidelitas fidei. **L.**

Utrum agens naturale potest producere infinita. **LB.**

Per quod determinatur agens naturale ad producendum plures illud. **B.**

Stat aliquid produci in subiecto et non ex subiecto. **B.**

Utrum agens creatum absolute possit aliquid facere in subiecto et non ex subiecto. **B.**

Sicut deus dicitur aliquid posse de potentia absoluta et non de potentia ordinata sic et creatura.

Creatura de potentia absoluta potest creare. id est si presupposito subiecto aliquid post non esse in esse producere et contra annihilare. **ADP.**

Ad longum producit autem solues rationes in oppositum.

Conseruatio alicuius rei est eiusdem continua productio. **D.**

Conseruare aliquid et non ex subiecto est creare. **D.**

Quo differunt isti termini productio conseruatio. **D.**

Soluunt auctoritates que dicunt creaturam non posse creare. **D.**

Articulus tertius

Utrum sacramenta legis noue sunt perfectiora sacris legis antiquae. **D.**

Que est sacramenti diffinitio. **D.**

Duplex est diffinitio. quod uotis et quod rei. **D.**

Declaratio clausularum diffinitiois sacri. **D.**

Utrum deus possit diuinitere culpam quamcumque sine gratia aut cuiuscumque alteri positum collatione. **R.**

Quid antiquum precebat circuncisio. **STU.**

Tractantur opiniones. **S.**

In que sacra noue legis sunt perfectiora alijs cum utrobisque precebat gratia. **TUX.**

Sacramentum capit proprie et improprie. **T.**

Quo soluantur auctoritates que uident negare gratiam a sacris antiquis. **TU.**

Quo sacra non. le. precebat gratiam et quo sacra legis ueteris. **TU.**

De institutione sacramentorum. **X.**

Questio secunda

Utrum baptismus christi sit ad salutem necessarius cuilibet uiatori. **A.**

Solutio infra. **A. D.**

Quid est baptismus. **B.**

Quid est materia baptismi. **B.**

Cur baptismus potius fit in aqua quam in aere. **B.**

Quid agendum cum puero adhuc in matris utero secundum omnes uel aliquas partes principales uel minus principales remanente. **L.**

Quid de puero inuoluto corio quem aqua tangere non potest sed corium solum. **L.**

Quid de puero piecto de ponte et subito extincto. **L.**

An liceat puerum non baptizatum etiam cum piculo

Super sententias

rite p̄dicere de ponte vt baptiset. **L.**
Quid de puero in calato posito z cuz corda
misso in puteū. **L.**
An aq̄ ibibita sp̄ogie sit materia baptismi. **D.**
Que est forma baptismi. **D.**
Que sunt de necessitate forme. **D.**
De forme multiplici mutatione que impedi
at z que nō docet in sex regulis. **E.**
In om̄i ideomate p̄t fieri baptismus. **E.**
Quid si sacerdos morit̄ ante cōpletionē ba
ptismi. **E.**
Quid si aliqua verba interponit. **E.**
Quis ē m̄ster idone⁹ hui⁹ sacramēti. **F.**
Quatuor cōditiones req̄runt̄ ex pte m̄stri
An angel⁹ potest baptizare. **F.**
An beatus in celo potest baptizare. **F.**
An mulier potest baptizare. **F.**
An m̄ster potest baptizare presente viro an
vir presente clerico an clericus p̄ntē p̄sbyte
ro an p̄sbyter p̄ntē ep̄o. **F.**
An hereticus z infidelis p̄t baptizare. **F.**
Si mancus p̄ferret verba z cecus ablueret
an puer sit baptizatus. **F.**
De vnitare ablutōis z platōis p̄boz. **F.**
De intentōe m̄istri. **F.**
Que debet eē p̄sona suscipiēs baptismū. **B.**
An req̄rat̄ ad baptizandū p̄sensus. **B.**
An pueri possint rapi z inuitis pentibus ba
ptizari. **B.**
Quid de stultis furiosis amētibz z insaniē
tibz adultis. **B.**
Simpliciter coact⁹ baptizari nō baptizat̄ p
merū aūt induct⁹ recipit sacramētū sz nō rē
sacramēti. **B.**
De fictē accedente ad baptismū. **B.**
Aliq̄s habens puerū alicuius iudei penes
se depositū videns eū piclitari dicit cōditio
naliter. Ego te baptizo zc. si pat̄ tu⁹ cras con
sentiat. an ille sit baptizat⁹. **J.**
Duo sacerdotes sup eodē puero dicūt siml̄
Ego te baptizo zc. vl̄ sic ego te baptizo si nul
lus alius te baptiset an puer sit baptizat⁹. **K.**
Sacerdos de pluribz sibi oblat̄is intendit
vnū baptizare nec aduertit q̄ duo sibi offer
runt̄. nec plus intendit hunc vel illū bap
tizare. q̄s est baptizat⁹. **L.**
Sacerdos intendit baptizare masculū z ca
su offert̄ sibi femina. nūq̄d erit baptizata. **L.**
Aliquis facit se sub cōditione baptizari qui
tamē scit se baptizatū. an talis peccet z sit ir
regularis. **B.**
Aliquis credens se baptizatū z tamē nō est

baptizatus ordinat̄ in sacerdotē nunquid cō
secrauit absoluit zc. An fuit sacerdos. Si
morit̄ an saluabit̄. an summ⁹ sacerdos xp̄us
neglecta p̄ eū suppleuit. **B.**

Articulus secundus

De cōi lege ordinata cuilibz viatorz ē
ad salutē necessari⁹ baptism⁹ xp̄i. **A.**
Baptism⁹ est triplex. **A.**
U. iā iustificati teneat̄ ad baptismū. **A. D.**
Nō baptizat⁹ et martyrisat⁹ si resurget teneat̄
ad baptismū. **D.**
U. brā ego z apli fuerint baptizati. **D.**
An sola fides sufficiat ad salutē. **D.**
An fides pentū suffic̄ ad salutē puuloz. **P.**
An puuli ab herode occisi non circūcisi sal
uabant̄. **P.**
An ipotētia z ignorātia infantū eos excusat
ab obfuitātia p̄cepti de hūdo baptismo. **P.**
U. p̄ baptismū institutōz euacuata fuerit cir
De re institutōis baptismi. **D.** cūcisi. **D.**
Quādo icēpit baptismi obligatio. **R.**
Institutio baptismi p̄cessit. p̄mulgatōz. pro
mulgatio obligationē. **R.**
Cōgruū fuit p̄mulgatōz baptismi p̄mo fie
ri p̄ modū p̄siliij. deīn p̄ modū p̄cepti. **R.**
De euacuatiōe circūcisionis. **S.**
Nū circūcisio fuit vtil̄. q̄n̄ necessaria. q̄n̄ vtil̄
z nō necessaria. q̄n̄ mortifera z letal̄. **S.**
De facto petri si errauerit resp̄sus a paulo
galathaz. ij. **T.**
An baptizati a iohāne erāt rebaptizandi. **U.**

Questio tertia

U. oēs suscipiētes baptismū cōlic̄ reci
pian̄ baptismi effectū. **A.**

Articulus primus

U. in baptismo caracter ip̄rimat̄. **B.**
Quid ē caracter. **B.**
De caracteris cōditōe. **B.**
De imp̄ssione caracteris. **L.**
Quid cogit caracterē ponere. **L.**
In q̄ potētia ponit̄ caracter. **L.**
Caracter est forma absoluta nō relatiua. **L.**
An indiuert̄ sac̄ris sit idē caracter. **L.**

Articulus secundus

U. in baptismo gr̄a infundat̄ s̄c̄l̄r z ce
tere p̄tutes theologice spes z fides. **D.**
Cuilibz rite suscipiēti baptismū infundit̄ gr̄a
ac p̄tutes theologice alie s̄m̄ morales. **D. E.**

Utrū charitas sine ceteris virtutibz theologicis possit infundi in baptismo. **E.**
Quare virtutes theologice infundū in baptismo ipsis puulis cū nondū possunt exerceat illorū habitū. **F.**

Articulus certus

Utum in baptismo omnis culpa dimittat. **B.**

Gratia et culpa non sunt proprie contraria. **B.**

Nō pōt pbari naturali rōne oēm culpaz in baptismo dimitti. **H.**

Utrū culpa originalis in adulto possz dimitti in baptismo sine culpa actuali. **H.**

An rite suscipiēti baptisimū ois pena dimittatur. **J.**

Quare baptismus nō iterat. **K.**

Nō omēs suscipientes baptismū equalitē recipiunt omnē baptismi effectū. quia licet characterē omēs recipiant sed nō gratiam. et illā differēter. **L.**

Peccatū veniale nullo mō phibet gratiā infundi. **L.**

Stat vnū puerū in baptismo maiorē gratiam alio recipere. ppter deuorōz penitū ministrī. sed nō virtute baptismi. **M.**

Utrū de lege ordinata gratia vni adulti possit esse equalis vel minor q̄ grā baptismalis vni puuli. **D.**

Stat adultū cathecuminū ante baptismum mereri tantam gratiā quanta pferat puulo in baptismo. **D.**

An grā baptismi et gratia meriti puulis sint p̄pabiles. **D.**

Questio quarta

Utrum sacramentus confirmationis sit sacramentū no. le. **A. E.**

Confirmatio qd est. **B.**

De materia huius sacramēti et eius forma ac ministro et suscipiente. **B. D.**

De effectu huius sacramēti. **B.**

De differētia effectū huius sacramēti ab aliis. et si pferat gratiā. **D.**

De institutiōe huius sacramēti. **E. F. B.**

Quare hoc sacramētū dicitur manuū impositio. **F.**

Quibus p̄tulit x̄ps hoc sacramētū. an puulis aut adultis. et q̄n. **B.**

Utrū hoc sacramētū sit necessarium ad salutem. **H.**

Utrū hoc sacramētū sit iterabile. **H.**

Quae sit pena iterantium hoc sacramētū. **J.**

Questio quinta

Utrū idē corp⁹ x̄pi localitē sit in celo et realiter in eucharistie sacramēto. **A.**

Quid est eucharistia. **B.**

De materia huius sacramēti. **B.**

De forma huius sacramēti. **B.**

Quae sit p̄cisa forma p̄secrati onis panis et vini. **B.**

De h̄bis p̄cedētibz et seq̄ntibz p̄secrationē ad qd p̄ferunt. **B.**

Quis est minister huius sacramēti. **E.**

Ut creata sacramētū eucharistie p̄ficiat. tres requirunt p̄ditiones. **E.**

Ad rite p̄ficiendū hoc sacramētū aliq̄ req̄runtur ex pte sacramēti aliq̄ ex pte ministri.

Ex pte ministri plura req̄runt.

Quis est suscipiēs h̄ sacramētū. **D.**

Sacramētū eucharistie p̄t sumi q̄drupl̄. **D.**

De effectibz eucharistie. **E.**

De differētia et excellētia huius sacramēti sup̄ alia. **F.**

An panis azim⁹ v̄l fermētat⁹ v̄l vterqz sit materia huius sacramēti. **B.**

An x̄ps p̄fecit in azimo vel fermētato. **B.**

An liceat p̄ficere in azimo et fermētato. **B.**

U. apponere aquā sit de necessitate sacri.

Quādo x̄ps h̄ sacramētū instituit aut q̄n p̄mo p̄secrauit. **H.**

Quid demonstrat p̄ li h̄ in illa p̄positiōe hoc ē corp⁹ meū et qd significat. **H.**

U. minister p̄ficiēs i peccato mortali v̄l sine p̄fessiōe de mortali. peccet mortalit̄. **J.**

U. m̄ster obligat⁹ duabz p̄sonis cuiuslibz sub hac forma. dicā pte vnā missaz possit satisficere p vnā. **K.**

Sacerdotē p̄ncipalit̄ celebrare p aīa alicuius intelligit duplicit̄. **K.**

U. missa celebrata p pluribz generalit̄ tm̄ valeat vnicuiqz ac si p quibz eorū celebraret. **L.**

Opus aliqd factuz in ecclia p aliq̄ intelligit valere duplicit̄. **L.**

U. h̄ sacm̄ tm̄ d̄z sumi a ieiunis. **M.**

Quid si sacerdos ex negligētia sumit aquaz p vino. **M.**

U. a quibz d̄z sumi sub vtraqz specie. **M.**

U. de necessitate salutis sit sumere sacramētum sanguinis. **N.**

Utrū corp⁹ x̄pi sit in sacramēto adoranduz simpliciter et absolute vel sub p̄ditōe. **D.**

Articulus secundus

Utrum idē corp⁹ xp̄i localiter sit in celo
z realit̄ in eukaristie sacramento. P.

Corpus multipliciter accipitur scz de sub/
stantia quātitate z qlitate. P.

Scdm illā acceptōz auc. infert plā corpa d
habitudine alia z alia corp̄is xp̄i. Q.

Si aliqs in triduo p̄secrasset ibi fuisset cor/
pus de genere qlitatis z nō quātitatis vlsbe. Q.

Licet idē corp⁹ xp̄i sit realit̄ i sacramēto z lo/
calit̄ i celo tñ i sacramēto solū eē diffinitie z

in celo circūscriptiue. R. S. h̄ conclusio ipu/
gnat. Zvis solutōz. **AABBLEDDDE**

Aliquid eē diffinitie in loco quid est. R.

Aliqd esse in loco circūscriptiue quid est. R.

Decā lecturā sentētiarū pdidit oronie. R.

Fecit z reptoriū. RR.

Quō idē corp⁹ nūero p̄t fm se totū eē i diuer/
sis locs. S. hoc dicitū multipliciter ipugnaf

z adducunt multa incōueniētia. Z. qz solu/
tionē vide ibi. **BLEDDDE**

Quō mlte ptes eiusdē corp̄is p̄t eē in eodē
loco simul. S.

Licet corp⁹ xp̄i quātū in celo sit in sacramē/
to. tñ nō est in sacramēto quātū. Z.

Licet corp⁹ xp̄i quātū z corpea xp̄i quātitas sit
in celo z i sacramēto tñ nō est corp⁹ xp̄i quātū
aut corpea quātitas i sacramēto. R. h̄ conclusio
ipugnaf. **FF. Solūm rōnes. BBFF**

HHJJ.

Opinio venerabilis inceptorū q̄ ponit q̄ quā/
titas idē p̄ficatur rei quāte magis p̄sonat

positioni fidei quā opinio scoti opposita. U.

Nulla res est eēntialiter seu d̄ rōe sua extrise
ca quātitas p̄tinua. U.

Auctor sumit nom̄ quātū generalit̄ p̄ quā/
titate discreta. z iō ponit aliqs p̄positiones q̄

vident̄ repugnare verbalit̄ positōi Decam
sz i nullo penit̄ discōrdāt attēdēdo qd nois

terminoz quātū z quātitas. X.

Licet corp⁹ xp̄i habeat in celo ordinē p̄tium
in toto z ordinē partū in loco sed nullo mō

talem ordinē habet in sacramēto. Y. hanc im
probat adam. RR. Auc. vero tenet opposi/
tum. LL.

Corpus xp̄i existens in sacramento nō ē ibi
sicutaliter. Y.

Possibilis est ordo p̄tium in toto absqz ordie
partium in loco sed non habet locum in sa/
cramento. Y.

In sacramento stat organica p̄tium distinctio

z p̄sequens p̄tium p̄fectionalis ordo z nulla
p̄fusio. Y.

Auc. arguit p̄tra p̄dicta inducēdo multa in
cōueniētia. Z. q̄ soluit. AA.

Quō corp⁹ xp̄i existens in celo z manens ibi
dem incipit esse in sacramēto an moueat lo/
calit̄ de celo p̄ mediū. AA.

Aliquid moueri localit̄ potest triplicit̄ ima/
ginari. AA.

Sicut corpus xp̄i est in diuersis locis diffi/
nitie ita possz esse in diuersis locs circūscri/
ptiue. BB.

Contraria simul loco z tpe in eē idēz subiecto
fm se totū ē possibile p̄ diuinā potentia BB

Que est diffinitio p̄rioz. BB.

Impossibile ē puatiue aut p̄dictorie opposi/
ta verificari de eodē. BB.

An motū z quiescens sint tibi puatiue op/
positi. BB.

In eodem possunt esse simul actus adulte/
rii z actus peccati p̄ eodem tēpe z nō em̄ re/
pugnant vt act⁹ sunt sed nō sequit̄ q̄ ideo idē

peccet mortaliter. z mereat vitā eternā siml̄
tpe in eodē siue diuersis locis. LL.

Aliqs ep̄is rome siml̄ tpe p̄t eē in Turz vingē
n̄ dubitet se eē i turz viugē p̄stitit̄ rome DD

Stat aliquē eē vbiqz d̄ potētia dei. z appare
re mille hoies vincere in bello mille hoies.

h̄ saltare alibi comedere zc. DD.

Licet eē vbiqz soli deo de facto cōueniat tñ
nō est p̄tium dei qz p̄t ei nō puenire patet añ

creationē m̄di. DD.

Quomodo saluatur transitus cum de exten/
so sit non extensum z econuerso aut cum ali/
quid existēs circūscriptiue in loco sit diffini/
tiue in loco. EE.

De extēso fieri nō extensum z ecōuerso intel/
ligit̄ multipliciter. EE.

Quantū p̄tinuū vel quātitas p̄tinua quid est
an substātia vel accidens. FF.

Om̄is res p̄prie vna habens p̄tem distantes
a parte est quanta p̄tinua p̄ suas ptes eēntia/
les vel integrales z nō p̄ accidens inherens

distinctū realit̄ a substātia z qualitate qd̄ di/
cat̄ quātitas. FF.

Om̄is quantitas cōtinua est substātia vel
qualitas habens p̄tem ab alia pte distantes
z ecōuerso. BB.

Quantitas p̄tinua est extensio siue extra po/
sitiō vel distantia p̄tium facientium vnū to/
tum. BB.

Ad extra positionē siue extensionē p̄tium nō

requirunt nisi ille ptes distantes z cause carū cēntiales intrinsece habēt z cause extrinsece puta faciētes z finis nec reqrit aliq̄ quātitas supaddita. **SS.**

Licet isti termini substātia qualitas q̄ntitas p eodē supponūt p hoc tñ nō pfundunt nec diminuunt pdicamēta. **SS.**

Dckā p̄mendat in elegantī tractatu suo quē edidit de venerabili eukaristie sacramento vbi omnis illa materia per auctorē collecta lattractata a caplo. rj. vsq̄ in finē. **SS.**

Improbatur multipliciter illa p̄positio implicans. quando cūq̄ aliqua sunt idem realiter vbi cūq̄ est vnum ibi est z reliquum. **HH.**

Quātitas est accidens. ad quē sensum conceditur. nō obstante p̄ aliq̄ quātitas idem p̄ficat substātie quāte. **HH.**

Hōmē accides tripliciter accipitur fm Dckā z Anf in monologion. z per hāc distinctiōz mlte saluant p̄positiones q̄ pluribz vident ab surde. **HH.**

An plura corpa naturalit̄ p̄nt esse sil. **JJ.**

Corp̄ capis dupliciter. **JJ.**

De penetratione dimensionū quō p̄ceditur z quō nō. **JJ.**

Quare aliq̄bz dimensionibz repugnat eē sil. alijs vero nō repugnat. **JJ.**

Adā tener q̄ corp̄ xpi in sacramento habz ordi nē p̄tū in toto absq̄ ordine p̄tū i loco Et sic corp̄ xpi est q̄ntū p̄tinuū in sacramento. sz nō extensuz qz extēsiō p̄notat vltra q̄ntū vel q̄ntitas p̄tinua pres similit̄ distare. licet nō sit accidens. **KK.**

Dū p̄positū tenet auctor p̄cordando cum Dckam. **LL.** Et sup. y.

In sacramento caput xpi nō magis vnit̄ corpi aut p̄tinuat collo q̄ pedibz vl̄ digito contra Adam. **LL.**

Sicut qlibet ps charitatis in aīa vnit̄ cū q̄ libet. ita qlibet ps substātie corp̄is xpi vl̄ albedinis ei⁹ in sacramento vnit̄ cū qlibet nō tñ cōliter. **LL.**

Hec substātia corp̄is xpi nec corpea ei⁹ q̄litas ē quantū p̄tinuū in eukaristia plus quā charitas in aīa. **LL.**

Quicqd est quantū p̄tinuū ē extensum nec p̄t imaginari p̄tinuitas sine extēsiōne. **LL.**

Quicqd habet ordinē p̄tū in toto habet ordinē siue positōz i loco si totū sit i loco iō nec corp̄ xpi nec aliqd ei⁹ hz in sacramento positōne p̄tū in toto absq̄ ordine p̄tū i loco. **LL.**

Articulus tertius

Utrū oīs actio z passio z om̄e accidēs qd̄ inest corpi xpi exēti i celo possit eidē inē ē exēti in eukaristie sacro. **BB.** Solutio dat. **RR.** p̄cordat cū Dckā in reprobio. iij. q. vij. vbi eū sequit̄ auc. in hac materia.

Actio z passio sumunt̄ mlt̄iplr. **BB.**

Questio intelligit̄ d̄ posse naturali. **BB.**

Nō ē incōueniēs idē agere in seipm̄ tā actōe sp̄iali q̄ corp̄ali. **BB.**

Utrū xps in sacramento posset habere omnē actionē z passionē terminatā ad formā absolutā inherētē passo cui⁹ p̄ncipiū est natura corp̄alis. **BB.**

Recitatis opinionibz duabz q̄ruz vna ē scoti z eis improbat̄is. **BB.**

Rūdet auc. affirmatiue. **AA.**

Corp̄ xpi p̄t in ostia videri ocl̄o corp̄ali exi stente extra ostiā. **AA.**

Corp̄ xpi p̄t in ostia calefacere ostiā z cale fieri ab ea. **AA.**

Utrū xps in sacramento posset habere om̄nē actionē z passionē terminatā ad vbi cui⁹ p̄ncipiū est natura corp̄alis. **DD.**

Recitatis opinibz rūdet ad dubiū qz corp̄ xpi p̄t moueri localit̄ in sacramento a creatura mouēte z nō solū a deo. **DD.** p̄p.

Aīa xpi nō p̄t corp̄ suū in sacramento mouere localit̄ organice. **PP.**

Quid est potētia organica z potētia nō organica. **PP.**

Quid ē mouere organice z nō organice. **DD.**

Nota ostia aīa intellectiua xpi mediāte volū tate mouet corp̄ xpi sub ostia vna cū volū tate diuina. **DD.**

Sia aīa xpi suspēderet actū volū tatis sine de motu corp̄is tunc moueret corp̄ xpi a solo deo z nō a sacerdote ostiā mouēte. **DD.**

An anima xpi potest corpus suum separare ab ostia ita q̄ nō moueat̄ ad motū ostie. **DD.**

Utrum christus in sacramento posset habere omnem actionem z passionem ad formā absolutam z ad vbi terminatā cuius p̄ncipiū est natura pure specialis. **RR.**

Utrū quicquid corpus agit vel patitur vbi ē quantitatiue necessario agat z patiat̄ vbi nō ē quantitatiue. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

Utrum quicquid conuenit corpori replica to ad diuersa vbi conuenit ei vbi cūq̄ est. **SS.**

super sententias

deri oculo corporali. cū non posset ps a pre
discerni. **ZZ.**

Quomodo excusant ille locutiones. hodie
vidi corpus xpi. **UU.**

Utruz christus potest seipm videre in ostia
sicut si esset in diuersis locis circūscriptiue.
UU.

An oporteat vt qs distet a se localit̄ cū vult
se videre. **UU.**

Loc^{us} est eq̄lis locato circūscriptiue existēti
in loco nō diffinitive.

Questio sexta

Utrū pane in corp^{us} xpi transsubstan
tiato accidentia eius remaneant sine subie/
cto. **A.**

Quid est transsubstantiatio fm Scotum.
B.

Quid ē trāsubstātiatio fm auc. **D.**

Aliquid dicit trāsubstātiari vel pueri i al
ud duplicit̄. **D.**

Utruz panis transsubstantietur in corpus
xpi. **E. F.**

Utruz trāsubstātiatio sit aliq̄ mutatio z ad
qd terminat̄. **B.**

Utrum transsubstantiatio possit esse alicu/
ius substantie remanentis in eē reali in aliā
p̄sistentē. **H.**

Utrū oportet substantiam i quā sit trāsmu
tatio mutare locū. **J.**

Esse in loco sine circūscriptiue siue diffiniti
ue accidit transsubstātiationi. **J.**

An panis de facto annibilet̄. **K.**

Articulus tertius

Utrum accidentia panis manent
in subiecto recipientis plurib^{us} opinionib^{us} z
improbatis eisdem. **J.**

R̄ndet auc. **K.**

Terminus accidēs sumit̄ duplicit̄. **K.**

Utrū accidens sepatū potest eē p̄ncipiū ge
nerandi substantiā. **L.**

Utrū accidens sepatū pōt eē p̄ncipium cor
ripiendi substantiā. **L.**

Utrū posset trāsmutari ad quantitātē. **D.**

Utrū ad substantiā. **A.**

Utrū accidentia in sacramēto possunt cor
rūpi ab agente creato. **A.**

U. ex illis posset substātia generari a deo. **A.**

Utrū posset trāsmutari ad q̄litātē. **D.**

Utrū illa accidētia possunt nutrire. **P.**

Finis q̄stionū libror^{um} sentētiaz
vna cum p̄ncipis eorūdem.

Recōmendatio sacre scripture oñdēs
q̄ xpus edificauit eccliam suā sup sacra scri/
pturam tanq̄ sup firmā petrā p totū.

Principium biblie

in marcum.

Recōmendatio theologie per modū collati
onis per totum.

Questio in uesperi

is determinata p eūdē d. petrū zc.

Utrū petri ecclia lege regulet̄. **A.**

Responsio ad dubiū in fine q̄stionis. **R.**

Dagna hui^{us} q̄stionis ps habet sup in p̄nci
pio p̄mi sentētiaz. fere p totū.

Lex multipliciter accipit̄. **B.**

Sic volūtas diuina ē simpliciter p̄ma cā in ge
nere cause efficientis sic ipa est lex simplr pri
ma in genere legis obligantis. **B.**

Sicut nulla causa scda pōt agere p̄ma cau
sa nō agente sic nulla lex pōt obligare ipa nō
obligatē. **B.**

Lex diuina multipliciter accipitur. **L.**

Lex xpi accipit̄ multipliciter. **D.**

Quo lex seu regula ē rōnali creature p statu
vie p̄fectissima lex creata. **D.**

In principio primo. **D.**

Lex naturalis vel humana vel etiā lex diu
na mosaica viatori nō est lex p̄fectissima cre
ata. **E.**

In principio primo. **D.**

Lex xpi vocalis mentalis vel scripta appre
hensiuua vel adhesiuua si non sit ex fide infusa
nō est viatori p̄fectissima lex creata. **E.**

Item in principio primo. **D.**

Lex xpi sola seu doctrina. i. fidei infuse habi
tus vl acc^{us} quē viator hz de ea. ē sibi p̄fectissi
ma lex creata. **E.**

In principio primo. **D.**

Sic vir^{us} iusticie solū ē in mēte z nō in sc̄pto
vl in voce. sic i ipa ē p̄prie lex seu regla iuste vi
te. **F.**

Item in principio primo. **D.**

Sic vox audibil^{is} nō ē lex p̄prie sic nec scripta
legibil^{is} s̄ solū ē quoce **F.**

In principio primo. **D.**

Sic ad legē xpi bituale fide oīs viator obli
gat̄ Sic ab ei^{us} actuali fide null^{us} adult^{us} capax
excusat̄. **F.**

Item in principio primo. **D.**

Ecclia valde mltis modis accipit̄. **B.**

Ecclia militans accipit̄ plurib^{us} modis. **H.**

Quid est ecclesia militans. **H.**

Ecclesia petri dupl'r sumit. J.

Petrus apostolus ex institutione xpi prima-
tum habuit vniuersalis ecclesie ac epatus; te-
nuit romane eccleie. J. L.

Petrus apostolus p'us tpe summus ponti-
fex fuit q's ep's romane eccleie. J. L.

In petro z alijs apostolis fuit potestas ordi-
nis z potestas regiminis ligandi z soluendi z
subiectos salubriter ordinandi. L

In petro z ceteris apostolis fuit equalis po-
testas ordinis sed non equalis potestas regi-
minis. L.

Pontificatus summus z pot'ificatus roma-
nus sunt pontificatus distincti z possent se-
parari z tunc ecclesia romana non eet caput
oim eccleiaz. D.

Aliquid regulari lege intelligitur duplici-
ter. A.

Legi p'formari vel difformari intelligit' du-
pliciter. A.

Ex sacra scriptura conuincitur q' sp est aliq'
eccleia q' xpi lege regulet. P.

Ex sacra scriptura no' couincitur q' semper
est aliqua ecclesia particularis que xpi legis
regule confirmetur. P.

Ex sacra scriptura couincitur q' semper est
aliqua vniuersalis ecclesia quo nuq' xpi le-
gis regule difformet. P.

Semper in eccleia vniuersali erunt plures
adulti illustrati veritate fidei et plures iusti
formati veritate spei z plures electi inflama-
ti charitate dei. D.

In q' p'stitit p'formitas eccleie ad xpi lege siue
regulam. R.

Questio de resu'pta

Utrū petri ecclesia fide p'firmet. A. re-
sponso est in. D.

Eccleia petri quid est Et q' accipitur multi-
pliciter. B.

Fides accipit' multipliciter. B.

Confirmatio accipit' multipliciter. L

Licet tam xps q's eius vicarius petrus i q'n-
tum caput ecclesie habuit monarchiam spe-
cialē nō tū regiā tpalem. D.

Regnū xpi siue ei' regale dñium multipliciter
imaginatur. D.

De paup'tate xpi. J. multa ante z post habē-
tur.

Licet ad salubriter credendū req'ritur fides
infusa tamē ipa nō sufficit ad actum creden-
di producendum sine rationis apparētia. R

Licet xpi seu petri eccleia ex fide sola non sit
ad credendum sufficienter confirmata tamē
et fidei auctoritate p'ncipaliter cludit' cō-
firmatio eccleie in fide xpiana. D.

Ex sacra scriptura non conuincitur q' sem-
per est aliqua particularis ecclesia q' xpi legis
regule p'firmet. A.

Itē in q'stione vespiaz. P.

Ex sacra scriptura pbabile est q' ante diem
iudicij erit aliq'd tempus in quo nulli erunt
fideles viui. Et illo tempore consummatio-
nis nulla erit ecclesia militans siue vniuer-
salis siue p'icularis. D.

In die iudicij nulli homines reperientur vi-
ui qui obuient xpo venienti qui prius nō su-
erint mortui. D. P. Plura de hoc habentur.

Exponunt plures auctoritates d' iudicio ex-
tremo loquentes. P.

De p'summatione seculi. P.

An ecclesia posset saluari i vno supposito. D.

An conciliū posset contra fidem creare. Et
an sic liceat ab eo ad aliud appellare. R.

An om'is errans in fide siue persona siue cō-
gregatio omni alteri non erranti in causa fi-
dei sit subiectus. R.

An tota multitudo clericorum posset diffor-
mari legi xpi. S.

An romana ecclesia possz legi christi diffor-
mari. L

Principiū in primū sententiarū

Incipit principiū in primū sententiarū reuerendi in xpo patris et dñi magistri Petri de aillyaco In sacra pagina p̄fessoris fama sup̄ cetera noti. necnō cardinalis quondā camera cēū. meritisissimi. q̄ olim i hūanis ad huc degēs. resolutissimi doctoris. magistri Johis gerson. parisiensis cancellarij. p̄ceptor. erat colēdissimus et r̄venerādus.

Qua Vena doctrina hec noua.

q

Ista questio mouet Barci. p̄mo. capitulo. quā alias in eiusdē libri principio assumptā p̄ t̄mate iteruz refumo Reuerēdi p̄ses ma

gistri ac dñi carissimi Ego sensu puer et modicus intellectū. paup̄ et mēdicus. cuius mētis acies ignorācie nebulis inualida. cuius mētis facies culpe maculis sordida est. cuius aspectus ignorācie cecitate ad ima deijcit. cuius affectus culpe grauitate trahit ad infima. dñi in excellentē lucē doctrine xp̄i noue p̄spicere cogito. dñi ad transcendēte apicē noue legis euāgelice assurgere cupio. sane ad h̄ insufficientes penitus deficio. sed offendit splendor oculos. mentēq̄ stupor. ac tātere nouitate percussus totus in admirationē rapior et in admiratiue q̄stionis cogor. prumpe verba dicens. Quenā doctrina hec noua. Hec mirū qualiter eū noctua lucē intuebit. in cuius fulgore aquile visus limpidissimus tenebre scit. Qualiter fontales solis radios intuebit talpa. si in eoz aspectu linceus oculus obtundat. Qualiter sublime pignea breuitas tangere pyramidis sufficiet ad cacumē ubi gygātea p̄ceritas nō attingit. Qualiter inq̄ ingenij mei moles ad illius doctrine verticē plumbēa transuolabit. cuius tāta est altitudo ut sup̄ sidera ad montē seraphi extollat. Sane h̄ nō video v̄llo posse fieri modo Quare inerte confusus erubescō. et in admiratiue q̄stionis cogor. prumpe verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Quid igit dilectissimi. q̄d in tāro laberinto posite factus sum ignoro. quid dicturus sum nescio. imo plane scio. Cōuertā em̄ me ad Jesum deū meū et implozabō misericordiā eius. Cuius certe cuius misericordie nō est finis. Cuius misericordie non

est numerus. Cuius misericordies sup̄ oia operā eius. in ps. Cuius est? Et qui humilibus dat gratiā. Jac. iij. q̄ p̄ce est omnibz innocētibz eū. in ps. Cuius est? Et a quo omnia imo p̄ quē omnia et in quo oia. ad Coll. i. A q̄ omne datū optimū et omne donū p̄fectū Jacobi. i. Cuius est? Et sine quo factū est nihil. Joh. i. Sine quo ut ait Plato nullū recte formaf̄ exordiu. Cōuertā igit puertā me ad eum. et eius misericordiā corde et ore his s̄bis suppliciter implorabo. Sūme parens eterne dei uiuētes potestas. Unica forma boni. recti via. limes honesti. Fons vite. sol iusticie. pi etatis asilū. Rerū causa. manēs ratio. noys alma. sophia vera. salus uerūq̄ dies lux. ne scia noctis. Tu dñe Jesu magister bone doctor optime. cui data est potestas i celo et in terra. cui thesaur̄ gratiaz. cui clauis sciarū cui distributio doctrinaz indulga est. q̄ solus aperis et nemo claudit. q̄ solus claudis et nemo aperit. Tu dñe irroza terrā aridā. secunda sterilē. doce cordis itina. solue labia peccatorū. Tu dñe da lumē in corde. da uerbum in ore. da celestē mentī conscendere sedē. da fontē lustrare boni. da luce repta in te p̄spicuos animi defigere visus. da blēso tua uerba loqui mutoq̄ loquelā. Ego uāq̄ peccator indignissimus. culpa onustior. indigētor gratia. apud te bone Jhu lachrymis supplico. singulibz interpello. ut me erudias i doctrina tua. ut me doceas i lege tua. Alit̄ em̄ in admiratiue cōfundo. et in admiratiue q̄stionis cogor. prumpe verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Vibi igit carissimi mihi talia supplicati deonot. et attentis dep̄canti misericordis miseratoris misericordiā. misero misericorditer miseret. En in uero duz sic apud dñm p̄ces fundo. ecce videre uideo senē venerabilē italica grauitate seuerū. sed gallica uenustate serenū. Qui tāq̄ hostiarius euāgelice scole p̄aperiēdis p̄hs auditoribz ianuis clauā portās qui tāq̄ bedellus euāgelice scole p̄castigādis hereticis uirgā gestans q̄ tāq̄ euāgelice scole pedagogus p̄informādis scholaribz inter vtrāq̄ manū sententiaz libz ferēs. omnes ad doctrinā xp̄i nouam suauiter allicit uerba hec p̄ferēs. Accēdite inq̄t uos logici. quoniā hic docet oim sciendorū summa ueritas. Nā summa ueritas atq̄ lumen rationalis aie nō nisi deus est. Accēdite uos phisici. quoniā hic docet omnium p̄ductorū p̄ma causalitas. Nā om̄s oim

Quo Auctore? 198...

no. dicitur de q. p. r. c. 1. 2. 3.

quantū humana patitur imbecillitas. quali ter dens est sine qualitate bonus. sine diuer sitate trinus. sine vicissitudine genitus. sine duratione pductus. sine transmutatiōe mis sus. sine cōmutatiōe datus. sine quantitate equaliter magnus. sine multiplicitate multi pliciter nominatus. sine momēto vndiq; sem piternus. sine loco vbique totus. sine mutabili tate omnia inmutabilia faciens. sine necessita te omnia cōtingentia psciens. sine fatigatio ne omnia potens. sine affectiōe omnia volens. sine repugnātia omnibus presidēs. sine falla cia omnibus precipiens. Hec est itaq; prime co gnitionis sentētia. hec est huius libri pmi sen tentiaz doctrina p quā ad dci cognitionem humanā prospectat. altius erigitur. p quā de us humano intellectui cōtemplāndus osten ditur. Hūc quidē per speculū et in enigmate quousq; facie ad facie beatifice videat. Ad nobis cōcedere dignetur. qui est benedictus in secula seculorum. Amen

Utraq; thema co

loris et circa materiā huius libri. imo generaliter circa totā doctrinā le gis xpi. talem formo titulū questionis. Utrū doctrina xpi noua sit lex pfectissima. Ar guitur qd nō. quadruplici ratōe. Primo qz ipa nō est in pceptis rectissima. Secūdo qz ipa non est in credēdis certissima. Tertio qz ipa nō est in meritis gratissima. Quarto qd ipa nō est in premijs iustissima. Igitur ipa nō est lex pfectissima. cōsequētia est manifesta quia lex pfectissima debet habere illas quat tuor cōditiones. sed assumptū probat p sin gulas partes. Primo probat qd lex xpi non est in pceptis rectissima: quia illa lex non est in pceptis rectissima que pcepit facere illa que volūtas diuina nō vult fieri. et pro hibet facere illa que volūtas diuina vult fi eri. scilicet lex xpi est huiusmodi. igitur et maior pa tet. quia lex rectissima debet esse cōformis cū volūtate diuina. Sed minor probatur quia lex xpi pcepit multa bona opa que non fiunt. et multa mala prohibet opa que fiunt. Nam multi peccāt obmittēdo vel cōmittē do cōtra legem xpi. Sed omnia opera q nō fiunt deus nō vult fieri. et omnia opa que fi unt vult fieri. Ideo dicit euāgelista. Omnia per ipm facta sunt et sine ipso factum ē nihil. Joh. pmo. quare et. Secūdo probatur. qd lex xpi nō est in credēdis certissima que do/

cet credere illa que sunt cōtra ratione et quo rum opposita sunt cōsona rationi. Sed lex xpi est huiusmodi. igitur et maior patet. quia lex certissima debet esse probabilis et ratiōi cōsona. sed minor probat. quia lex xpi do cet credere vnā essentiā simplicissimam esse tres res et quamlibet illaz vnā. et eandem personā esse hominē et deum. vnā rem indi uiduam esse in pluribus diuersoꝝ locoz distā tium et alia multa que apparēt manifeste con tra rationē et quoz opposita apparent cōsona rationi. Ideo dicit apostolus. qd fides ē argu menti nō apparentiū. ad Hebr. ij. quare et Tertio probatur qd lex xpi nō est in meritis gratissima. quia illa lex nō est in meritis gra tissima que imperat aliqd quod si non fiat: demeritoriū est. et si fiat nō est meritoriū. sed lex xpi est huiusmodi. igitur et. Maior patet. quia lex gratissima debet esse leuis et promptior ad merita q̄ ad demerita. Sed minor probat. quia lex xpi imperat credere articulos fidei. Unde apostolus ait. Sine fi de inquit impossibile est placere deo. crede re enim oportet accedentē ad deū. et ad He br eos. ij. sed nō credere demeritoriū est. qd qui nō crediderit cōdemnabit. Marc. vlti mo. Credere vero nō est meritoriū. qd de clarō sic. quia nullus actus meritorius est. q non est liber seu in libera hominis potestate. sed actus credēdi nō est liber cū sit actus in tellectus et nō volūtatīs. nec articulos fidei credere est in libera hominis potestate. qz pa ri ratione esset in libera hoīs potestate opi nari quecūq; vellet cū difficilior sit causare assensum firmitū et sine formidine: qualis est assensus fidei q̄ assensum dubiū et cū formi dine qualis est assensus opinionis. et tamen ad experientiā patet qd homo nō potest libe re opinari quecūq; vult. quare et. Quarto probatur qd lex xpi nō est in premijs iustissima quia illa lex nō est in premijs iustissima que tribuit malis maius supplicium q̄ bonis pre mium. sed lex xpi est huiusmodi. igitur et. maior patet. quia lex iustissima debet esse mitis et p nior ad premia q̄ ad supplicia. sed minor pro batur. quia lex xpi tribuit malis supplicium quod est maius malū q̄ premium beatificum sit bonū. Quod declaro sic. quia fm legem xpi duplex est pena maloꝝ. scilicet pena damni et pena sensus. Unde christus. Discedite inqt a me maledicti in ignē eternū. et. Matth. cxxv. Ubi primo tangit pena damni que est

ex hoc videtur sequi aliquid... qd credere nō sit i. hominis potestatem

320

vide argumentum ad p. b. d. qd credere nō sit i. hominis potestatem

420

ra mala emi p[er]uano est q[ui]s
bonus et habitus

Principium

primus articulus

hic
arguuntur ad p[ro]bandu[m] q[uo]d dicitur
no[n] tam et misericordie d[omi]ni
et beatit[ud]inis

privatio premij beatifici cum dicitur. **Discedite a me maledicti.** Secundo tangitur pena sensus. que est afflictio infernalis tormeti. cum dicitur. **in igne eternum.** Sed sola pena dāni sine privatio premij beatifici est tam mala q[uam] bonū est ipsum premiū beatificū. quia malicia alicuius privationis nō potest mensurari nisi ex quantitate boni quod ipsa privat et per cōsequens vtraq[ue] pena simul ē maius malū q[uam] premiū beatificū sit bonū. Quare etc. Et hec pro parte negatiua questionis. In oppositū vero et pro parte affirmatiua arguitur sic. Legislatoris p[er]fectissimi debet esse lex p[er]fectissima. sed christ[us] fuit p[er]fectissimus legislator qui ait. Non veni legē solvere sed adimplere. Matth. v. Igitur etc.

¶ Pro dearticulatiōe propositae questionis animaduertendū est. q[uo]d licet doctrina legis christi multipliciter possit ostendi p[er]fecta. tamē in speciali prout ad propositum sufficit. eius p[er]fectio potest quadrupliciter declarari. Primo ex p[er]fectiōe preceptorū que ab ipsa iubentur. Secundo ex p[er]fectione credendorū que in ipsa docentur. Tertio ex p[er]fectiōe meritorū que sub ipsa habentur. Quarto ex p[er]fectione premiorū que ex ipsa debentur. Ideo iuxta quattuor p[ar]tes dicta puncta et cor[respond]enter ad quattuor argumēta ante oppositū facta: titulū propositae questionis diuidas in quattuor titulos parciales. circa quattuor libros sententiarū diuina fauente gratia pertractādos.

Primus erit vtrū lex christi sit in preceptis rectissima

Secundus erit vtrū lex xp̄i sit in credendis certissima

Tertius erit vtrū lex christi sit in meritis gratissima.

Quartus erit vtrū lex christi sit in premijs iustissima.

Unde sub predictis quattuor titulis i quattuor libris sententiarum principijs. quattuor tractabo difficultates tactas in quattuor argumētis factis. p[ar]te negatiua questionis. Prima erit de legis christi et diuine voluntatis recta cōformitate. Secūda erit de legis christi et sue veritatis certa p[ro]babilitate. Tertia erit de legis christi meritoria credulitate. Quarta erit de legis christi premiatoria equalitate

D

Quantum igitur

Quod ad primū articulū nunc tractandum in quo querit̄ Utrum lex christi sit in preceptis rectissima

Uidendū est de legis xp̄i et diuine voluntatis recta cōformitate. Circa quē articulum tres difficultates querēde sunt. et tres cōclusiones declarāde. In prima videbitur qualiter volūtas diuina in genere legis obligantis est prima lex seu regula. In secūda videbitur qualiter hec prima lex creature rationalis est obligatoria. In tertia videbitur qualiter huic prime legis summe cōformis est lex christi seu doctrina. Prima conclusio erit.

Sicut diuina volūtas in genere cause efficiētis est prima efficiēs causa. sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula.

Secunda cōclusio erit. sicut diuina voluntas est efficiēs causa. quia vult aliquid eē v[er]ū fieri. sic ipsa est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliquāter esse vel non esse teneri.

Tertia cōclusio erit. sicut diuina voluntas est lex p[er]fectissima rationalis creature. sic lex christi vel doctrina est signū p[er]fectissimum volūtat̄ diuine.

Ad declarationem autē cuiuslibet predictarū conclusionū sic procedam. Primo premittā aliquas propositiones p[ar]ambulas. Secūdo inferā aliquas p[ro]positiones correlarias. Tertio proponā aliquas p[ro]positiones fallacias. Prima igitur cōclusio est. sicut diuina volūtas in genere cause efficiētis est prima efficiēs causa. sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula.

prima pars autē huius cōclusionis cōmunit̄ cōceditur ab omnib[us] philosophis. ideo supponit̄ tanq[ua]m clara. sed ad declarationem secūde partis premittō aliquas p[re]ambulas p[ro]positiones.

¶ Prima p[ro]positio est. q[uo]d inter leges obligantes vna est lex simpliciter prima. probatur. quia sicut non est processus in infinitū in causis efficiētibus. vt probat philosoph[us] scđo metha. c. iij.

Sic nō est processus in infinitū in legibus obligantib[us]. Igitur sicut ē deuenire ad vnā primā causam efficiētē. sic est deuenire ad vnā primā legem obligantē. quia cōsimilis est ratio in vno et in alio. quare etc.

¶ Secūda p[ro]positio est. q[uo]d nulla lex creata ē simpliciter prima. probat̄. quia sicut nulla res creata habet ex se potestatem creandi. sic nulla lex creata habet ex se potestatem obligandi.

¶ Tercia p[ro]positio est. q[uo]d nulla lex creata habet ex se potestatem obligandi.

¶ Quarta p[ro]positio est. q[uo]d nulla lex creata habet ex se potestatem obligandi.

¶ Bene dicit In hoc

hic

quia ut ait apostolus Romanoz. xiiij. Non est potestas nisi a deo etc. Igitur sicut nulla res creata est prima causa efficiens. sic nulla lex creata est prima lex obligans. quia sicut prima causa est inder est deus in causando. sic prima lex in obligando. Quare etc.

3^a Tercia propositio est qd diuina voluntas est simpliciter prima: probatur euidenter ex duabus predictis. quia sicut attribuitur voluntati diuine esse primam causam efficiētem. sic attribuendū est eidē esse primam legem obligantē. quia sicut primū est perfectiōnis. sic et secundū. quare etc. Item probat per Augustinū. xxiij. contra Faustuz. vbi dicit qd lex eterna est diuina mens seu voluntas ordinem naturalē seruari iubens. turbari vetans. sed lex eterna est lex simpliciter prima. similiter nihil est prius voluntate diuina. quare etc. Et sic patet secūda pars cōclusionis etc.

4^a Quarta propositio est. qd impossibile est rem aliquā obligari ab aliqua lege et non sic obligari a diuina voluntate. probatur. quia sicut impossibile est secundaz causam agere. prima causa nō agente. sic impossibile est legē aliquā obligare. prima lege nō obligante. Nam sicut prima causa plus inluit in effectuz qm̄ secunda. ut dicit actor de causis. sic prima lex plus obligat qm̄ queuis alia. quare etc.

5^a Quinta propositio est qd possibile est rem aliquā obligari a diuina voluntate et non ab alia lege. Probatur. Quia sicut prima causa aliquid agit cum causa secūda non potest agere se sola. sic prima lex vel regula quidquid obligat cū lege alia potest obligare se sola. quia vtrubiq; consimilis est ratio. quare etc.

6^a Sexta propositio est qd impossibile est qd aliqua res creata sit lex vel regula nisi sit diuine voluntati cōsona. Probatur. Quia sicut impossibile est qd aliqua res creata sit causa nisi a prima causa. sic impossibile est qd aliqua res creata sit lex vel regula nisi a lege prima. Igitur sicut impossibile est qd aliqua causa sit prime cause cōtraria. sic impossibile est qd aliqua lex vel regula sit prime legi dissona. quare etc. Sic igitur probate sunt predictæ sex propositiones preambule. ex quibz patet declaratio totius conclusionis prime.

7^a Sed ex predicta conclusione et eius declaratione infero aliquas propositiones correlarias. 1^a Primū correlariū est qd nulla doctrina falsa ē lex obligatoria patet ex sexta propositione. qd

nulla falsitas est diuine voluntati consona cum voluntas diuina sit veritas summa. igitur. etc. **U**t quo sequitur qd nec doctrina machometica. nec doctrina Mosayca literaliter intellecta: est lex dicenda. De doctrina enim machometica certū est fidelibus qd sit falsa. de doctrina mosayca qd sit falsa. literaliter intellecta: satis patet. quia apostolus dicit. Littera occidit. **S**ecundū correlariū est. qd nulla conscientia erronea ē lex obligatoria. patet sicut precedentis. **E**t quo sequitur qd licet quilibet obligetur ad nō agēdum contra suā conscientia. tamen nullus obligatur ad agendū fm̄ suam conscientia erroneam. Primū patet. quia quicūq; agit contra suā cōscientiam percat. sicut patet p̄ glosam magistri ad Romanos. xiiij. sup̄ illo verbo. Omne quod nō est ex fide peccatum est. Secundū patet. quia conscientia erronea nullum obligat sicut dictum est. **T**ertū correlariū est qd quidquid est iustum lege humana. est iustū lege diuina. patet ex quarta propositione. etc. **E**t quo sequitur qd nullum principis edictū. prelati preceptum. politicie statutū aut ecclesie decretū est iustum vel iuste obligatoriu. nisi sit diuine legi consonum. patet ex predictis et similiter per Augustinum de vera religione. caplo. xxiij. et libro primo de libero arbitrio. vbi dicit qd in temporali lege nihil est iustum quod non ex eterna lege homines sibi diuinauerint. etc. **I**deo sicut ostendit Johānes salesberiensis in suo politeratico libro quarto. ca. vij. Omne legū inanis est censura. si non diuine legis imaginē gerat. **Q**uartū correlariū est. qd quidquid est iustum iure poli. est iustum iure fori. et similiter econtra. patet ex predictis. **E**t similiter quia quidquid est iustum aliquo iure. est iustum iure diuino. **E**t quidquid diuino iure est iustum. nullo iure est iniustū. ut claruz est. quare etc. **E**t quo sequitur qd quidquid est iustum in foro interiori. est iustum in foro exteriori. **E**t similiter econtra patet ex predictis. et similiter particulū parisiens cōdemnatuz contra quosdam philosophantes. qm̄ dicebant creationem esse impossibile fm̄ philosophia. et esse possibilem fm̄ fidē. Sic em̄ in proposito irrationale esset dicere vnū contradictoriū esse iustū aliquo modo. et alterum alio modo. Quare etc. **Q**uintū correlariū est qd omne peccatū est cōmissio vel obmissio con-

vide quid gredit de magis
ca doctrina circulari
Intellecta
Cor 1-27

112

Cor 1-37

112

vide hoc circulari quod
dignū est annotatione

470-71

112

articulus gdenaly cur
tit

Cor 1-37

per pma magis obligat qd queuis lex creata
videt ex hoc qd qd immediatib obligat qd si p
est vltia videri qd qd immo dicitur qd qd
quado gauerit cu causa etc. qd ipsa causa etc.

nihil ex se peccatum aut malum pro quod cogit prohibetur

Principium

tra legis prohibitionem vel preceptum Unde hec est propria descriptio peccati que patet ex predictis. Et similiter per Augustinum xxiij. contra Faustum. ubi dicit quod peccatum est dictum factum vel concupitum contra legem eternam. Igitur. **¶** Sextum correlatum est. quod nullum est ex se peccatum sed precise quia lege prohibetur. Unde hoc est contra hugolinum. q. vltima tertij libri. quod tamen patet ex dictis. Et similiter quia nullus est peccator nisi quia preuicator. Unde psalmista ait. Preuicatores reputauit omnes peccatores terre. Preuicatio autem est legis transgressio. Quia secundum apostolum Romanorum. iiii. Ubi non est lex nec preuicatio. igitur. Sic igitur circa primam conclusionem probate sunt sex propositiones preambule et inde illate sex propositiones correlative. Et hec de prima conclusione. **¶** Secunda conclusio est. Sicut diuina voluntas est efficiens causa. quia vult aliquid esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliquam esse vel non esse teneri. **¶** Prima pars huius conclusionis concorditer ponitur ab omnibus theologis. ideo supponitur tanquam clara. **¶** Sed ad declarationes secunde partis premitto aliquas propositiones preambulas. **¶** Prima propositio est quod diuina voluntas aliquid vult esse vel fieri ad quod non sequitur aliquid obligari. Probat. Quia vult celum moueri. solem oriri. se esse deum. se esse trinum suppositum. et sic de alijs multis ad que non sequitur aliquid obligari. sicut patet intuenti. Igitur. **¶** Et tale velle dei siue diuinum beneplacitum potest vocari velle non obligans. **¶** Secunda propositio est quod diuina voluntas aliquid vult esse vel fieri. ad quod sequitur aliquid obligari. Probat. Quia vult quemlibet viatorem teneri ad habendum charitatem. teneri ad non mentiedum. teneri ad non odiedum deum aut proximum. Et sic de alijs multis ad que sequitur aliquid obligari. sicut patet et aliter nullus peccaret. Igitur. **¶** Et tale velle dei seu diuinum beneplacitum potest vocari velle obligatorium. **¶** Tertia propositio est. quod diuina voluntas si aliquid vult ad aliquam esse vel non esse teneri ad hoc conuertibiliter consequitur illud obligari. Probat. Quia sequitur Deus vult viatorem teneri ad esse in charitate. et ad non esse in cupiditate. ergo viator ad hoc obligatur

et similiter e contra sequitur. et sic est in alijs omnibus. Unde ad istum sensum posita est secunda pars predicte conclusionis. scilicet quod diuina voluntas est lex obligatoria alicui rei. quia vult ipsam ad aliquam esse vel non esse teneri. Hec enim propositio est vna causalis. non quidem denotans antecedentis ad consequens causalitatem propriam. sed conuertibilitatem per consequentiam mutuam. et quod quid sit in primo sensu. tamen in secundo sensu ipsa est vna. Et sic patet secunda pars conclusionis. **¶** Quarta propositio est quod diuinum velle omnem creaturam rationalem et solum tale potest obligare. Probat. quia deus potest velle omnem creaturam rationalem et nullam aliam teneri ad aliquam esse vel non esse. Igitur. tenet consequentiam primam dictam et antecedens quo ad utramque partem declarat. **¶** Unde ad declarationes ipsius et similiter omnium precedentium et sequentium videndum est quid importatur per ista verba obligari et teneri. Dico igitur quod obligari est teneri ad aliquam esse vel non esse. siue ad aliquam dispositionem habendam vel aliqua dispositione carentem. Sed teneri est habere a suo superiori prohibitionem vel preceptum de aliquo existente in inferiori libera potestate. Iste autem descriptiones sunt terminorum declarationes. ideo non possunt probari. sed apparent rationabiles cuiuslibet recte intuenti. Et inde patet clare positum. **¶** Ex istis sequitur aliqua. **¶** Primo sequitur quod possibile est rationalem creaturam deo beatifice coniunctam vel etiam ypo statice unitam ad aliquid obligari. **¶** Secundo sequitur quod possibile est deum licet non secundum naturam diuinam. tamen secundum humanam ad aliquid obligari. quodlibet istorum patet ex dictis. tamen pro vltimo facit specialiter illud quod Christus dicit de seipso Luce duodecimo. Baptismo inquit habeo baptizari et quomodo coartor vsque dum perficiatur. **¶** Tertio sequitur quod impossibile est naturam irrationali esse peccabiliter culpabilem. **¶** Quarto sequitur quod impossibile est naturam rationalem esse naturaliter impeccabilem. quodlibet istorum patet ex predictis. quia ubi non est arbitrii libertas. ibi esse non potest peccati difformitas. et ubi est arbitrii libertas. ibi esse non potest naturalis impeccabilitas. **¶** Quinta propositio est quod diuinum velle ad nullum impossibile potest

peccatum
Ceterum
non esse peccator si non preuicator

Conclusio 2a
probat

probat

probat aliquid a velle non obligans

probat

probat

probat

no

probat

probat

Obligari

teneri

probat

probat

probat

probat

probat

probat

quid sit obligari ad aliquid et quod teneri ad aliquid

Ubi nō obedire. ergo ipsa tenetur ad aliquid. et per consequens obligatur et similiter sequitur ergo ipsa tenetur sibi obedire. et per consequens non obligatur. Sed ad secundum non sic evidenter sequitur contradictio. Nam licet sit articulus parisiensis quod aliquis possit in retri odiendo deum: error. tamen ex opposito non sequitur evidenter contradictio. Unde multi illum articulum restringunt ad potentiam dei ordinatam. et multi doctores alterius studij tenent quod deus potest precipere odium sui. Et sic probabiliter sustinent partes oppositam. quare etc. **Tertio** sequitur quod non est evidenter impossibile deus velle rationalem creaturam esse. et ipsam non teneri ad aliquod possibile. Patet. Quia sicut de facto stat creaturam irrationalem esse et ipsam non obligari. sic videtur possibile creaturam rationalem esse et ipsam ad nihil teneri.

Quarto sequitur quod non est evidenter impossibile rationalem creaturam deum odire et tamen peccare. patet ex predictis. Et sic patet sexta propositio. Sic igitur probate sunt predictae sex propositiones praeambulae. ex quibus patet declaratio totius conclusionis secundae. **Sed** ex predicta conclusione et eius declaratione infero aliquas propositiones correlarias. **Primum** correlarium est quod voluntas divina non est naturaliter lex sine regula. Patet. Quia sicut voluntas divina libere et contingenter est causa efficiens. sic ipsa liberat contingenter est lex obligans. Quare etc. Unde patet quod sicut voluntas divina potest non esse causa effectiva. sic ipsa potest non esse lex sine regula. **Secundum** correlarium est quod voluntas divina non fuit eternaliter lex sine regula. patet quia sicut sibi convenit ex tempore et per relationem ad creaturam esse causam efficientem sic esse legem obligantem. quare etc. Unde patet quod Augustinus. xxij. contra Faustum. et libro primo de libero arbitrio. dicens voluntatem divinam esse legem eternam. non capit eternum proprie sicut dicitur eternum vere sine principio et sine fine. sed capit eternum improprie sicut Matth. xv. ignis inferni dicitur eternus. non quia fuerit sine principio. sed quia erit sine fine. sic igitur dicit voluntatem divinam esse legem eternam non quia eternaliter fuerit lex. nam ipsa temporaliter incepit esse lex. sed quia eternaliter erit lex. nec

mirum si hoc modo voluntas divina dicatur lex eterna. Nam sic etiam nova Christi doctrina dicitur evangelium eternum. Apocalip. xij. Uidi inquit angelum alterum volantem per medium celi habentem evangelium eternum. et evangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribus et linguam et populum. dicens magna voce. Timete dominum. etc. **Tertium** correlarium est quod deus vult voluntate beneplaciti voluntatem creatam ad aliquid teneri. et tamen tali voluntate non vult illud ab ea fieri. patet de illa voluntate creata que peccat obmittendo aliquem actum debitum fieri. Nam deus vult voluntate beneplaciti ipsam ad illum actum teneri: aliter non peccaret obmittendo. et tamen deus non vult voluntate beneplaciti illum actum ab ea fieri. quia ad tale velle sequeretur illum fieri etc.

Quartum correlarium est quod deus vult voluntate beneplaciti alicuius bone consequentie antecedens. et tamen tali voluntate non vult consequens. patet. quia ista consequentia est bona. voluntas creata tenetur ad aliquid. et non facit illud. ergo ipsa peccat. et deus voluntate beneplaciti vult antecedens et dictum est et tamen non vult consequens secundum illam opinionem que ponit quod deus non vult peccatum nec est causa peccati. **Igitur** etc. Utrum autem deus velit illam consequentiam esse bonam. nihil dico quia de hoc alibi tractabo. **Quintum** correlarium est quod voluntas creata sic tenetur se voluntati divine conformare. ut velit quidquid deus vult ipsam teneri velle. et ut non velit quidquid deus vult ipsam teneri non velle. Patet. Quia omnis voluntas que sic se conformat voluntati divine est recta et iusta et nulla alia. sicut apparet ex supra dictis. et patet cuilibet intuenti. **Igitur** etc. sed de hoc alibi tractabo.

Sextum correlarium est quod voluntas creata non sic tenetur se voluntati divine conformare ut velit quidquid deus vult eam velle et ut velit quidquid deus vult eam non velle. Unde hoc est contra Dckam Gregorij et Dugolinum. q. vltima pmi libri. Quodlibet tamen istorum patet ex predictis. quia deum velle voluntatem aliquid velle. vel etiam deum velle aliquid quod ipsa voluntas scit ipsum velle non est lex obligans voluntatem causam sicut apparet intuenti. **Igitur**. Item p

articulus parisiensis

57

57

Deum velle peccatum

57

voluntas divina contingenter obligat

57

In quo consistat firmitas voluntatis
quod ad voluntatem divinam

In primū sententiārum

no tenor velle qd dicitur deum velle

num specialiter patet. quia stat volūtatē creatam peccare volendo aliquid quod deus vult eam velle. et per cōsequens stat volūtatē creatā teneri nō velle aliquid quod deus vult ipsam velle. Igitur. Assumptus potest ostendi ex dictis in tertio correlario. sed alibi declarabo. Itē secundū specialiter patet. quia aliter sequeretur quod voluntas creata teneretur velle aliquid antecedēs ad quod formaliter sequeretur ipsam quandoque peccare mortaliter et damnari. vel esse miseram eternaliter. cōsequens videtur absurdum. scilicet cōsequentiā patet in casu quo deus revelaret alicui quod ipse est peccatus ad eternam penam. vel quod ipse nō est habiturus finalem gratiam. Ad hoc enim sequitur ipsum finaliter peccare et miserū esse. Igitur etc. Sic igitur circa secundā cōclusionem probate sunt sex propositiones preambule. et inde illate sex propositiones correlarie. Et hec de secundā cōclusionē.

R Tertia cōclusio est. Sicut divina volūtas est lex perfectissima rationalis creature: sic lex Christi vel doctrina est signum perfectissimū voluntatis divine. Prima pars autē huius cōclusionis cui denter sequitur ex premissis. ideo presupponitur tanquā clara. Sed ad declarationē secunde partis premitto aliquas propositiones preambulas.

Prima propositio est. quod divine volūtatē aliqua sunt signa que non sunt creature rationalis obligatoria. Ad cuius probationē aliqua sunt notanda.

Primo notandū est. quod sicut volūtas divina quod quid potest pducere mediante causa secunda. potest pducere se sola. sic ipsa de potētia absoluta posset rationalē creaturā obligare se sola. ut patet ex dictis supra in prima cōclusionē etc. Sed tamē ipsa de potētia ordinata nō posset rationalē creaturam obligare nisi mediante aliqua lege creata. hoc est per aliquod signa ex quibus sibi potest innoscere ipsa dei volūtas obligatoria. ut patet per illud verbum xpi Joh. xv. Si locutus eis non fuisset peccati nō haberent etc. Et per illud apostoli Ro. x. Quō credēt ei quē nō audierūt etc.

Secundo notandū est quod secundum magistru lib. v. primo. dist. xl. v. Quinq; sunt divine volūtatē signa. scilicet preceptū. prohibitio. consilium. permissio. et operatio. Quorū sic potest haberi distinctio. Nam quōque modis possamus imaginari deū aliquid velle.

Primo modo deus vult aliquid debere fieri a creatura et

talis voluntatis signū est preceptū. **S**ecundo modo vult aliquid debere nō fieri et hoc signū est prohibitio. Tertio modo vult aliquid nec debere fieri nec debere nō fieri scilicet expedire fieri. et hoc signū est cōsiliū. Quarto modo vult aliquid nec debere fieri nec debere nō fieri. scilicet licere fieri. et hoc signū est permissio. Quinto modo vult simpliciter aliquid esse vel fieri et hoc signū est operatio. Unde quilibet ad extra dei operatio est signū volūtatē divine. sic effectus sine cause.

Sic igitur volūtas divina precipit bona. sicut deū honorare. primū amare. phibet mala. sicut deū odire. primū ledere. cōsultat maiora bona. sicut sunt paupertas. virginitas. pmittit minora bona. sic sunt rerū dominium. cōingium. sed operat generaliter omnia etc.

Unde ex his apparet primo quod voluntas divina solū duob; primis modis et nō trib; alijs. est lex obligatoria. **S**ecundo quod preceptū et phibitio sunt signa obligatoria sed nō cōsiliū. permissio. aut operatio quod duo prima sūt signa legis obligatē et nō alia tria. igitur etc.

Tertio patet quod capiēdo permissiōē ut est signū volūtatē dei non est procedendū. quia deus pmittit mala culpe fieri et hoc est contra magistru sicut magis alibi declarabo.

Tertio notandū est quod predicti termini. scilicet preceptū. phibitio. cōsiliū. permissio. et operatio. nō solū supponūt pro divine volūtatē extrinseco signo. scilicet etiā p ipsius actu intrinseco. Un istē terminus preceptū nō minus proprie supponit p actu intrinseco divine volūtatē quo precipit aliquid fieri seu vult aliquid debere fieri quod p signo extrinseco talis actus et ita de alijs etc.

Secunda propositio est quod divine volūtatē signa obligatoria sunt in multiplici differētia. ad cuius probationē aliquę huiusmodi signorū differētie sunt ponēde.

Prima differētia est quod signorū divine volūtatē quādam sūt naturalia seu naturalitē habita. alia sunt supernaturalia et supernaturalitē data. Signorū vero naturalium quādam sūt a natura immediate. sic prima principia moralia solū p sinderesiz et lumine natural' rōis hita. alia sūt a natura mediate. sicut cōclusiones morales mediātibus dictis principijs sola naturali ratiocinatione dictate. Sub primo membro continentur illa principia moralia quibus vult quisque cōpos mētis naturaliter assentit absque eruditōne doctorū ut quod cuiuslibet reddēdum est quod suū est quod nulli iuriādum est. scilicet sub secundo membro continētur doctrine morales gentilium

G.

Combyo
Dacia

probo

probat
p rē

volat

no

deus

magister

200
300
400
500

1140

300

1140

probat p rē

no p rē

1140

Deus est caput velle quod magis p rē

notant dicit dicit p rē

vide hoc qd videt qd p rē

philosophorum et regule vel constitutiones legales principum et maiorum. et de huiusmodi signis dicit apostolus. quod gentes que legem non habent naturaliter que leges sunt faciunt. **S**ignorum autem supernaturalium quedam sunt a deo immediate. scilicet a solo deo data sicut doctrina Christi quo ad illa que ipse docuit in propria persona. De quibus dicit apostolus. Quod olim de loquens patribus in prophetis. nouissime locutus est in filio. **A**lia sunt a deo mediate. scilicet mediante angelo vel homine puro diuinitus reuelata. sicut lex moysi doctrina christi quo ad illa que docuerunt apostoli et discipuli eius auctoritate sua. et similiter determinatio ecclesie dei a spiritu sancto inspirata. de quibus dicitur quod spiritu sancto inspirati locuti sunt scripti dei homines. **P**rima Petri primo. Omnia ergo predicta sunt diuine voluntatis signa obligatoria. quia per illa significatur ad que obligatur rationalis creatura. sicut potest ostendi. sed patet intuitu. **S**ecunda differentia est quod signorum diuine voluntatis tam naturalium quam supernaturalium quedam sunt rationali creature interiora. sicut signa mentalia et est naturalis cognitio vel supernaturalis reuelatio mentis de agendis et non agendis interiorius informans. **A**lia sunt exteriora sicut si qua uocalia aut scripta. ut est uox audibilis vel scriptura legibilis humana. seu diuina per dictis signis mentalibus exteriorius correspondens. Et ista sunt signa signorum mentalium sicut patet. **T**ertia differentia est quod signorum interiorum siue mentalium quedam sunt solum apprehensiuina. alia iudicatiua. Et iudicatiuorum quedam sunt adhesiuina cum formidine. alia sunt sine formidine. sed cum certitudine. Et istorum quedam sunt actus. alia sunt habitus. et hec omnia possent ostendi in omnibus predictis signis sed satis patent intuitu. **T**ertia propositio est quod diuine voluntatis signum perfectissimum inter omnia est lex Christi seu doctrina. Ad cuius probationem aliquae distinctiones sunt premitte de

Prima erit generalis de isto termino lex
Secunda specialis de isto termino lex diuina
Tertia specialior de isto termino lex Christi seu doctrina

Prima distinctio est quod iste terminus lex prout ad propositum pertinet. multipliciter et

pro diuersis sumitur. quandoque pro prima lege. que est lex increata. et sic diffinit Augustinus legem. xxij. contra Faustum. ut supra dictum est. et libro primo de libero arbitrio. Lex eterna est summa ratio. cui semper obtemperandum est. **Q**uandoque sumitur lex pro signo prime legis. quod est lex causata. et sic diffinit Tullius in philo. 5. quod lex nihil aliud est quam recta ratio a numine tracta. imperans honesta. prohibensque contraria. **S**ed capiendo istum terminum lex pro lege creata adhuc quandoque sumitur generaliter per quam libet tali naturali lege humana vel diuina. scripta vel non scripta. et sic diffinit Tullius libro secundo de natura deorum. Lex est recti preceptio. prauisque depulsio. **Q**uandoque uero sumitur pro lege naturali. Et sic diffinit Tullius libro de legibus. Quod lex est ratio insita a natura. que imperat que sunt facienda. prohibetque contraria. **Q**uandoque etiam sumitur specialiter pro lege humana scripta. et sic diffinit Braccianus dist. prima. quod lex est constitutio scripta. et dist. secunda. Lex est constitutio populi qua maiores nati simul cum plebibus aliquid sanxerunt. Et sic quantum iste terminus Lex sit generalis ad omnem legem creatam vel increatam naturalem humanam vel diuinam scriptam vel non scriptam. tamen quandoque restringitur ad unam speciem.

Secunda distinctio est quod iste terminus lex diuina. ut supponit pro lege creata diuinitus inspirata. qualis est lex Moysi vel christi. Uno modo potest sumi pro aliqua una regula data a deo aliqui recipienti vel prohibente. **A**lio modo per aliquam unam congregationem plures tales regulas continere. qualiter tota doctrina christi dicitur lex christi. Et isto modo sumitur in proposito. **S**ed capiendo sic adhuc potest sumi stricte pro aliqua tali congregatione solum continente precepta et prohibitiones. quia hec duo solum pertinent ad leges proprie. sicut patet ex dictis. **A**lio modo potest sumi large pro aliqua tali congregatione. non solum continente precepta et prohibitiones. sed etiam consilia et permissiones testimonia hystoriarum uerorum exempla imitabilium gestorum. parabolas. prophetias. miracula. sacramenta. permissiones premiozum. conuinciones suppliciorum et multa huiusmodi. **Q**ue licet non omnia sint de substantia le-

Alia p. 6. 90

Alia de p. 90

3. 20

Alia p. 90

Alia p. 90

Legem

Alia

Alia

Alia

In primū sententiarum

gis proprie. quia nec ligant nec obligant eo q̄ his nihil imperatur aut prohibetur. ipsa tamen sunt fortissima adiutoria ad legē sustinendam et obseruandam. Ideo ponuntur partes legis diuine cōmuniter dicte. zc.

Tercia distinctio est. q̄ iste termin⁹ lex christi seu doctrina Uno modo potest sumi stricte pro cōgregatione illorum que ip̄e docuit in propria persona. Alio modo large pro aliqua cōgregatione illorum et simul eorum que docuerūt. et apostoli et discipuli eius auctoritate sua. et sic sumitur hic. **U**n- de lex christi seu doctrina dicit̄ tota doctrina euangelica: intelligēdo per euangelium non solū doctrinam quattuor euangeliorū sed generaliter nouū testamentū. quemadmodum doctrinā suā vocat Paulus euangelium. scđa Thimoth. ij. Sed capiēdo sic adhuc potest sumi Uno modo pro talis doctrine veritate. siue sit in mente. in scripto. vel in voce. Alio modo potest sumi pro talis veritatis seu obiecti intellectuali cognitione unde nō minus proprie dicit̄ lex preceptum vel prohibitio ipsa cognitio agendum q̄ ipsa veritas enunciāns quid agendum vel non agendū. Ideo Hugo de sacramentis. lib. 2o p̄mo. par. vi. cap. vi. Quid cognitio faciendorū fuit nisi quedā ad cor hominis facta p̄ceptio. Et quid rursum cognitio vitandorum nisi prohibitio. **H**ec autem cognitio potest esse multiplex. quia vel solum apprehensiuā vel iudicatiuā et adhesiuā. Et si adhesiuā. vel cum formidine vel sine formidine. et cum certitudine. et si cum certitudine. vel potest esse habitualis vel actualis. Et si habitualis vel acquisita vel infusa. Et si actualis vel in habitu acquisito soluz. vel ab habitu etiam infuso. sicut posset facili- ter declarari. sed patet loquendo. **I**gitur propriissime lex christi potest dici fides infusa vel actus eius quo creatura rationalis as- sentit doctrine christiane veritatibus. **U**n- de ad istum sensum posita est secunda pars conclusionis predictę. Et similiter tertia p- positio. scilicet q̄ huiusmodi lex seu doctrina est signū perfectissimū voluntatis diuine: intelligendo d̄ signis datis rationali creature pro statu vite. quia de illis solum loq̄r in presenti cōclusionione et ad istum intellectuz patebit propositum per propositiones im- mediate sequentes. **Q**uarta propositio ē q̄ nec lex natural̄ nec lex aliqua hūana. nec

lex mosayca spiritualiter intellecta. est perfe- ctissima lex creata. Probatur primo: de le- ge naturali vel humana satis patet. qz nul- lus viator ex puris naturalibus sine fide po- test perfecte omnia ad que tenetur cognosce- re. Nam scđm apostolum. Sine fide impos- sibile est placere deo. **A**d Hebreos vndeci- mo. Igitur vt supra. **S**ecundo idem ap- paret de lege Mosayca scđm apostolum. Nihil ad perfectum adduxit lex. **A**d Hebre- os septimo. Igitur propositum. zc. **Q**ui- ta propositio est q̄ nec lex xp̄i seu doctrina vocalis aut scripta. nec ipsa mentalis so- lum apprehensiuā. nec adhesiuā si non sit ex fide infusa. est perfectissima lex creata. Pro- batur. Quia nullus viator per legem Chri- sti sine fidei credulitate potest perfecte om- nia ad que tenetur cognoscere vel intelligen- gere. **I**uxta illud. Nisi credideritis non intel- ligetis. **S**exta propositio est. q̄ sola lex christi seu doctrina. id est. fidei infuse habi- tus vel actus quē viator habet de ea. est sibi perfectissima lex creata. Probatur. Quia nullus viator per aliud signum seu directi- uum creatum. nisi per huius fidei vel eius actum. perfecte cognoscit omnia ad que te- netur. vt patet ex dictis. Et per huiusmodi signum hoc perfecte cognoscit. vt pz. quia si non tunc catholici fideles operantes scđm directionem fidei Christi non sufficienter operantur ad consequendum salutem. quod est contra illud. Qui crediderit et baptiza- tus fuerit saluus erit. **M**arci ultimo. qua- re zc. **U**nde ex predictis patz respōsio ad principālē questionis titulum. scilicet quali- ter lex Christi seu doctrina est lex perfectissi- ma. et qualiter uō. Et similiter patet respon- sio ad primū questōis articulū scilicet q̄ lex Christi seu doctrina est in preceptis rectissi- ma. Sic igitur probate sunt predictę ser. p- positiones p̄cambule. Ex quibus patet de- claratio totius cōclusionis tercię. **S**ed ex predicta cōclusionione et eius decla- ratione infero aliquas propositōes correla- rias. **P**rimū correlarium est q̄ sicut vir- tus iusticie solū est in mente et non in scripto vel in voce. sic in ip̄a est proprie lex seu regu- la iuste vite. Patet. quia nullo existente scri- pto vel voce. adhuc lex esset. nec regule intel- lectuales que sunt rerum naturalium ima- gines minus essent seruande. nec homo mi- n⁹ obligaret ad eas q̄ si eas legerz et audiret

In primū sententiarum

potest nunquam hoc voluisse aut iudicasse. si-
cut possibile est antichristum non fore. Sed
quod hoc sit verum de solo deo et de nullo alio ne-
gat dictus magister qui in secundo correla-
rio predictae conclusionis ponit quod fidelis qui
ex fide infusa iudicavit ultimum iudicium fo-
re potest hoc non iudicasse. Quod probat. quia
cum hoc quod iudicavit potest ultimum iu-
dicium non fore. et si non erit ergo ex fide infu-
sa false iudicavit. quod non est dicendum cum fi-
dei non subsit falsum. aut dabitur correlari-
um suum esse verum. etc. **Sed contra hoc ar-
guitur sic.** quia de nullo intellectu qui iudica-
vit antichristum vel iudicium fore concedendum
est. quod potest hoc non iudicasse nisi de illo de
quo ista consequentia est bona. iste intellectus
sic iudicavit. ergo sic erit. sed de solo intelle-
ctu divino et de nullo alio ista consequentia
est bona. ut patet. **Igitur etc.** **Unde per ma-
iorem declarationem huius et contra eundem magi-
strum sit haec tertia propositio. et est una regu-
la satis utilis meo iudicio. quod nulla proposi-
tio de possibili negatiua cuius affirmatiua de
preterito correspondens est vera. est conceden-
da de creatura nisi ubi predicatum est iste termi-
nus verum aut falsum aut alius terminus in-
cludens alterum istorum in sua ratione diffi-
nitiva. Verbi gratia. si ista affirmatiua de pre-
terito sit vera. Sortes iudicavit ultimum iu-
dicium fore. haec negatiua de possibili sibi cor-
respondens non est concedenda. Sortes po-
test non iudicasse ultimum iudicium fore. Quia
hoc solum concedendum est de deo propter ra-
tionem prius tactam. Si autem hoc concederetur
de creatura pari ratione sustineretur quod cre-
atura que voluit. a. potest non voluisse. a. et
similiter illa que peccavit potest non peccasse.
et sic quod preteritum potest non fuisse contra ar-
ticulum parisiensem. Bene tamen concedendum
est quod Sortes qui vere iudicavit ultimum iu-
dicium fore potest non iudicasse verum. etc. et quod
illud quod fuit iudicium verum potest non fuisse
iudicium verum. et ratione diuersitatis alibi
ostendatur. etc. Ex his ergo patet quod ratio huius
magistri non valet quando dicit cum hoc quod fide-
lis iudicavit etc. stat etc. Concedo enim istud et
nego ultra illam consequentiam iudicium non erit
ergo talis ex fide false iudicavit. sed bene con-
cedo ergo false iudicavit. **Unde dico pri-
mo quod non est possibile fidei subesse falsum. pa-
tet. quia fides includit quod sic vera et de vero.**
Dico tamen secundo quod fidei possibile est sub**

esse falsum. patet. quia istud quod de facio
subest fidei potest esse falsum. **Dico tertio quod il-
la noticia que fuit fides licet non possit. non
fuisse noticia aut iudicium. tamen potest non
fuisse fides aut iudicium. verum. patet ex dictis. et
sic dictum contra istum re. ma. cui me recom-
mendo etc.** **Quarta propositio et prin-
cipalis est ista contra magistrum Gerardum etc.**
Sic diuine voluntati nihil est causa essendi.
sic diuino intellectui nihil est causa siue cau-
salis ratio cognoscendi. **Prima pars patet
ex prima parte predictae conclusionis. quia pri-
me cause nihil esse potest causa essendi. etc.**
**Secunda pars sequitur ex prima. quia
cum in deo sit idem esse velle et intelligere. si-
cut nihil est sibi causa siue causalis ratio es-
sendi. sic nec volendi aut intelligendi. Sed
hanc secundam partem negat predictus magi-
ster qui in una conclusione ponit quod quantum
diuinus intellectus assentiat quod antichristus
erit precise propter determinationem volun-
tatis. tamen hoc non potest competere intel-
lectibus creatis. Primam partem probat. quia per
determinationem diuine voluntatis aliquid po-
nitur in esse futuri. Igitur per illam habet
cognosci esse futuri a diuino intellectu. etc. et
sic in hac parte concedit quod diuine voluntatis
determinatio est ratio cognoscendi intelle-
ctui diuino. Secundam partem probat. quia in
intellectu creato voluntas non potest esse ra-
tio assentiendi alicui vero. Sed pro nullo no-
lo multum stare circa secundam partem. pro-
bationem quod illa non sit vera vel saltem non sit con-
cedenda sed dubitanda. et arguo sibi sic. De-
us potest facere aliquem intellectum tante per-
fectionis et talis conditionis quod ex sola deter-
minatione voluntatis sufficeret assentire qui-
buscunque veris sibi propositis. Igitur sic as-
sentire potest competere intellectibus crea-
tis. consequentia est euidentis. et antecedens est
sibi dubium. quia non apparet quod talis intelle-
ctus a deo fieri implicet contradictionem. et
si dicat quod sic ostendat rationem. etc. igitur con-
sequens non est ab eo negandum etc.** **Sed
venio ad primam partem unde contra
eam sit haec quinta propositio. Sicut diuina
voluntas nullam habet rationem propter quam
determinet ut velit. sic diuinus intellectus
propter diuine voluntatis determinationem
non assentit quod antichristus erit. Prima pars
ex dictis. secunda pars sequitur ex prima per simile.**
Secundo probatur. quia aliter sequere

articulus parisiensis error dicitur
posse non fuisse

Principium

hec est ^{divina voluntas} ^{prophetia} ^{non fuisse} ^{per se} ^{facta}

tur quod divine voluntatis determinatio esset intellectui diuino causalis ratio assentiendi quod antichristus erit. falsitas consequentis patet ex dictis. Sed consequentia tenet. quia ista dictio propter dicitur habitudinem causalibus ut clarum est. **T**ertio probatur quia aliter sequeretur quod ista propositio causalis esset vera. quia diuina voluntas vult quod antichristus erit. diuinus intellectus assentit quod antichristus erit. consequentia patet. sed falsitas consequentis patebit. Unde pro isto et contra predictum magister sit hec sexta propositio. quam pono pro regula generali. nulla propositio causalis cuius consequens signat tanquam signatus totale deum velle aut intelligere est vera proprie. patet. quia ad veritatem propositionis proprie causalis requiritur quod ita esse sicut signatur per antecedens sit causa quare ita est sicut significatur per consequens. Hec sic non potest esse in proposito. ut patet ex dictis et alias magis declarabo si opus sit. Ex his ergo patet quod ratio dicti magistri non valet quando ipse dicit per determinationem diuine voluntatis. igitur per eam. Unde nego antecedens. consequentiam. et consequens ad intellectum quem intendit iste magister. Dico igitur primo. quod antecedens de virtute sermonis est falsum. quia ista oratio esse futuri pro nullo supponit plus quam ista esse nihili vel chymere. Ideo per nullam causam ponitur aliquid in esse futuri. **S**ecundo dico quod illud antecedens est falsum ad sensum quem intendit iste magister. Intelligit enim quod determinatio diuine voluntatis est causa quod aliquid est futurum sed postea ostendam quod hoc est falsum. **T**ertio dico quod supposito quod illud antecedens esset verum ad predictum sensum. tamen consequentia non valet. intelligendo consequens ad sensum quem intendit iste magister. ut patet ex dictis. Et hec sunt dicta contra. **N**unc descendo ad collationem habendam cum duobus alijs patribus meis reuerendis. et iuxta materiam prime partis secunde conclusionis ponam contra eos sex propositiones collationes. **P**rima et principalis est ista. Sicut diuina voluntas potest esse efficiens causa solum respectu entitatis que potest esse vel fieri. sic sola talis entitas potest esse terminus seu effectus causalitatis dei. prima pars cuius deuter sequitur ex prima parte dicte conclusionis. et etiam secunda pars sequitur ex prima. **S**ecunda propositio est sicut negatio et pri-

uatio sic nec preteritio nec futuritio potest effici a deo. patet ex precedenti. quia nullum tale est aliqua entitas siue effectus causalitatis. **T**ertia propositio est. sicut diuina potentia non potest facere preteritum non fuisse. sic nec futurum non fore. patet ex precedentibus. Sed oppositum huius tenet frater Joh. et. qui in secunda conclusione primi articuli ponit istam propositionem. Et si summi entis infinita potentia possit facere futurum non fore. non potest tamen facere preteritum non fuisse. Prima parte probat. quia nullum futurum necessario eueniet. imo quodlibet futurum non fore est possibile. Igitur cum deus sit omnipotens sequitur quod potest facere ipsum non fore. Secunda parte probat. quia preteritum non fuisse preteritum est impossibile. ergo hoc deus facere non potest. sequentia tenet et antecedens patet. quia ad illud sequitur aliquid fuisse et illud non fuisse. et. Sed licet concedam istam secundam partem. non tamen propter predictam probationem. ut patebit. Primam autem partem negavi. et contra eam arguo sic. Quia futurum non fore non potest esse aliqua entitas que sit terminus aut effectus causalitatis diuine. Igitur et. antecedens est clarum et consequentia patet per predicta. **S**ecundo illa oratio futurum non fore non supponit pro aliquo in illa propositione. Igitur cum sit affirmatiua ipsa est falsa. consequentia tenet. et antecedens patet. quia ista. deus facit futurum non fore. implicat contradictionem ut patet. et. Ex his ergo patet quod ratio sua non valet quando dicit. quodlibet futurum potest non fore. igitur et. nego consequentiam. et ratio patet ex dictis. quando etiam dicit preteritum non fuisse est impossibile. et. igitur et. concedo consequens sed non propter istam probationem quia supposito quod ego concederem quod preteritum non fuisse esset possibile adhuc tamen non concederem quod deus potest facere preteritum non fuisse. Concedo enim antecedens. propter articulum parum et non propter illam probationem. quia ad illud sequitur aliquid fuisse et illud non fuisse. Nam licet illud sequatur ex eo. quia ad impossibile sequitur quodlibet. quod tamen hoc sequatur non potest probari plus quam possit probari quod ad futurum posse non fore. sequitur aliquid fore. et illud non fore. Ideo et. Et sic sit dictum contra istum reuerendum patrem et. **Q**uarta propositio et principalis sit ista contra fratrem Robertum et. licet diuina causalitas sit infinita et immensa. non tamen immensa solum finitum causat quidquid agit ad extra.

nota hic de peritia ad prophetiam et futurum

In primū sententiarum

Prima pars patet ex dictis. quia diuina causalitas est diuina voluntas. que est infinita et immanens. **S**ed oppositū secundē partis tenet dictus re. pater. qui in primo articulo ponit istam tertiā conclusionē. Sicut prima causa est immēsa intrinsece formalitē sic eidē correspondet immēsum agere vere et realiter. cōsequentiā probat. quia ipsa agit. et ad cuiuslibet effectū productionē cōcurrit per illud idē per quod ipsa est intrinsece et formalitē immēsa. Unde arguit sic. **S**it. a. aliquis effectus producat. et sit b. virtus prime cause que producit illū effectum. vel igitur b. cōcurrit ad productionē ipsius a. sicut suū totum conatū vel non. Secundū non potest dari. quia talis virtus est impartibilis. igitur oportet dare primū. et per consequens talis virtus sicut est immēsa et immensi conatus. sic immēse agit. Unde ex hoc infertur quod omne producere diuinū actiuus est equaliter producere. id est. omne quod deus agit equaliter producit. Ex quo ulterius infertur. quod hec cōsequentiā non valet. deus eque intēse producit a. et b. duos effectus. ergo a. et b. sunt eque intensi. **S**ed contra ista arguo primo sic. nulla res plus vel minus producat ab aliqua causa. quod ipsa sit in sua natura. Sed omnis res ad extra producta solus fuisse est. sicut ipsa est finita essentia. ergo nulla talis infinite producit a prima causa.

Secundo arguo ex dictis ipsius contra euz. quia in primo correlatio prime conclusionis primi articuli ipse concedit. quod licet deus ad esse rei insuat per solū suū intelligere et velle eternale. suū tamen influere est solū temporale. **T**ertio rationē ponit. quia omnis mensura in qua res ad extra est producta: est temporalis. et per consequens deus temporaliter influit. ergo pari ratione deberet cōcedere quod licet producere diuinū sit immēsum. tamen solū mēse et finite producit. quia res producta est finita. **T**ertio si dicta eius essent vera et ratio sua bona. tunc ipse haberet cōcedere quod deus immēse et equaliter diligit omnia. et non plus diligit seipsum quam creaturā. nec vnam creaturā plus quam aliam. cōsequens non esset bene securū. Sed cōsequentiā patet. quia dilectio qua deus diligit omnia. est immēsa et cetera. Unde contra eū sit hec quinta propositio. licet diuina causalitas sit impartibilis. nec possit esse maior et minor in diuersis effectibus. non tamen equaliter causat. sed inequaliter con-

currit ad inequales effectus. Patet per similitudinem de diuina dilectione sicut iam tactum est.

Sexta propositio sit hec quod ista cōsequentiā non valet. diuina causalitas sicut suū totum conatū et cōcursum immēsum producit a. effectum. ergo immēse producit ipsum. patet ex dictis. datur enim instantia de dilectione dei. **I**te datur alia instantia. quia non sequitur scientia et voluntas dei. qua deus scit et vult antichristum fore est necessaria. **I**gitur deus necessario scit et vult antichristum fore. et ita non sequitur conatus vel concursus dei quo producit. a. est immēsus. ergo deus immēse producit a. Ex his ergo clare patet quod ratio huius re. pa. non concludit. Et hec sunt dicta contra. et cetera.

Pincipiū in secundo sententiarum

Omnem doctrinam

na hec noua. Ista questio mouetur **D**ar. primo capitulo. Quā alias in eiusdem libri principio. Et similiter in primo sententiarum et exordio per me assumptā pro themate. Iterum nunc resumo. reuerendi patres magistri ac domini charissimi. Sicut christiana philosophia proficitur prius quam mundus materialis vel eternalis diuine cōceptionis thalamo producere retur in esse. optimus eorum artifex et genitor deus per se omnino sufficiens nulla indigebat creatura. Erat quippe fons luminis. seminarium vite. thesaurus bonitatis. et summe plenitudo scientie. in quo velut in speculo tersiori lucebant luce clarius vite viuentis imagines. notionēs eterne. inūdu intellectualis. et idealis rerū omnium cognitio pre finita. nullo igitur indigebat. quoniam quid factū est in ipso vita erat. **J**obis primo. Unde liquet quod nulla prioritas fuit mundane creationis ratio nisi sola bonitas creatoris. **I**pse enim summe bonus bona singula de sola bonitate creauit et tanquam optimus omnium artifex quod ab penetralibus mentis eternaliter conceperat quasi materiali verbo temporaliter euocans mundi creationē quasi materiale preceptū expressit. Dixit enim deus. fiat mundus est et factū est ita. **B**ene. **D**ec est itaque vera de mundi creatione sententia quā christiana philosophia proficitur imo quā inueterata philosophia gentilium licet in tenebris abulans

per ipsam p̄p̄inānt̄ in uis oblatā remedia
 pie sanitatis q̄ ad quartū. **N**ā i hoc qua
 dripartito s̄niāz libro tractat magister q̄ dru
 plex x̄pi noue z euāgelice legis archanū eu
 angeliste Johāni diuinit̄ inspiratū Joh.
Primū est q̄ in principio erat uerbum z
 uerbū erat apud deū z de⁹ erat s̄bum. Qd̄
 est beate trinitatis summuz misterii in p̄mo
 libro. **S**c̄d̄m est. q̄ oīa p̄ ip̄m facta sunt
 et sine ip̄so factū est nihil. qd̄ est create enti
 tatis nouū uestigiiū. in sc̄do libro. **T**erci
 um est. q̄ uerbū caro factū est. qd̄ est diuine
 caritatis miruz p̄mertū in tercio lib: o.
Quartū est z habitauit in nobis z uidi
 mus gl̄iaz e⁹. qd̄ est humane sanitatis p̄iū
 remediū in q̄rto. Sic igit̄ p̄ hāc doctrināz
 alt⁹ erigit̄ humanus p̄spect⁹ q̄ ad p̄mum.
 Dulci⁹ instruit̄ hūanus aspect⁹ q̄ ad secū
 duz. Rectius dirigit̄ human⁹ p̄fectus q̄ ad
 terciū. **D**in⁹ corrigi⁹ human⁹ defectus q̄
 ad quartū. **N**ā magister in hoc s̄niāz libro
 cor̄spōdenter ad p̄missa. Ad erigendū p̄
 spectū hoīs agit de cognitiōe dei p̄fecti lu
 minis in p̄mo. Ad instruendū aspectū ho
 minis agit de creatiōe mūdi effecti germi
 nis in secūdo. Ad dirigendū p̄fectuz hoīs
 agit de cōmuniōe s̄bi affecti numinis in
 tercio. Ad corrigendū defectū hoīs agit de
 curatiōe lapsi infecti hoīs in q̄rto. **H**e
 sunt igit̄ q̄tuor cōclusiōes ad p̄positā q̄sti
 onē respōsales q̄s mgr̄ s̄niāz p̄tractat. De
 q̄rū secunda nūc solū dicendū est. referua
 tis alijs suis locis. **S**ecunda igit̄ cōclu
 sio est et huic secūdo libro s̄niāz cor̄mōdes
 q̄ bec est doctrina p̄ quam noua mūdi ue
 stigia subtilius declarant̄. **P**er ipsaz em̄
 declarant̄ subtili⁹ creata uestigia noue en
 titatis. **N**ā in h̄ secūdo s̄niāz libro tractat
 mgr̄ illud doctrine x̄pi noue z euāgelice le
 gis archanū euangeliste iohāni diuinit̄ in
 spiratū Joh. j. **O**īa p̄ ipsum facta sunt z
 sine ip̄so factum est nihil. Qd̄ est create en
 titatis nouū uestigiiū. **U**bi queso uidete
 carissimi circa uestigiiū noue entitatis q̄tu
 or subtilius d̄clarari. **P**rimū est yn̄iuer
 soz p̄ductio. Quia oīa p̄ ip̄m zc̄. **S**ecū
 dum est p̄ductor creatio. qz p̄ ipsum facta
 sunt. **T**erciū est creator auersio. quia fa
 ctū est nihil id est p̄ctm̄. **Q**uartū est auer
 soz conditio qz sine ip̄so factū est nihil. **T**e
 ste si q̄dem Augustino peccati p̄ditio est q̄
 sicut ip̄m nihil ē sic a deo factū nō est. **H**ec

est em̄ secūdi libri s̄niāz p̄ncipalis mate
 ria z sentētia generalis. **S**ic igit̄ p̄ hanc
 doctrinā dulci⁹ instruit̄ humanus aspect⁹
Nam mgr̄ in hoc secūdo ad instruendū
 aspectū hoīs agit de creatiōe mundi effecti
 germinis. ostēdens q̄ntum ratio capit hu
 mana. qualiter ex mūdi creatione intelliga
 tur creator oipotens. ex cōseruatiōe omni
 faciens. ex dispositione omnisapiēs. ex re
 gimine p̄uidus. ex pulcritudine p̄fectus. ex
 magnitudine sempitern⁹. **S**ed inutile cē
 seo ut p̄ plura discurremus cum oē qd̄ ap
 paret in yn̄iuer so mūdo a summo vsqz de
 orsum z q̄cquid est bonitatis in yn̄iuer sa se
 rie seculoz non aliud sit q̄s uestigiiū tenuis
 sime imp̄ssionis z uelut umbra dissimil⁹ ap
 paritiōis abissalis illi⁹ bonitatis quaz nec
 assequit̄ loq̄la nec attingit cogitatus. **H**ec
 est itaqz sc̄de z cōclusiōis s̄niā. **H**ec ē hui⁹ secū
 di libri s̄niāz doctrina p̄ quā homo ex aspe
 ctū creaturaz instruit̄ in qualēcūqz noti
 ciā creatoris. p̄ quā ut uerbo apli uir̄ uis
 sibilis di a creatura mūdi p̄ ea q̄ facta sunt
 intellecta z sp̄ciunt̄. sempiterna quoqz uir⁹
 eius z diuinitas Ro. j. **A**d cuius cognitio
 nē p̄fectam nos puenire concedat Qui si
 ne fine uiuit z regnat Amen.

Juxta thema collatiōis **I**n p̄mo p̄nci
 pio meo talē formaui titulū q̄stiois. utz
 doctrina x̄pi noua sit lex p̄fectissima **E**t qz
 p̄fectio legis x̄pi ex q̄tuor pōt̄ specialiter de
 clarari. **P**rimo ex p̄fectiōe p̄ceptoz que
 ab ipsa iuuent̄. **S**c̄do ex p̄fectiōe creden
 doz que in ipsa docētur. **T**ercio ex p̄fecti
 one meritoz que sub ip̄a habent̄. **Q**uarto
 ex p̄fectiōe p̄mioz q̄ ex ipsa debent̄. **I**deo
 iuxta hec q̄tuor p̄icta titulus p̄posite q̄stio
 nis diuisus fuit i q̄tuor titulos p̄iales cir
 ca quatuor libros sententiaz p̄tractandos
Primus est utz lex x̄pi sit in p̄dictis rectis
 sima. **S**ecundus utz lex x̄pi sit in creden
 dis certissima. **T**ercius utz lex x̄pi sit i me
 ritis gratissima. **Q**uart⁹ utz lex x̄pi sit in p̄
 m̄ijs iustissima **U**nd̄ sub his q̄tuor titulis
 in q̄tuor libri s̄niāz p̄ncipijs quatuor diffi
 cultates p̄posui p̄tractare. **P**rima est de le
 gis x̄pi z diuine uolūtatis recta z forma
 te. **S**ecunda est de legis x̄pi et sue ueritat̄
 certa p̄babilitate. **T**ercia est de legi x̄pi me
 ritoria credulitate. **Q**uarta est de legis x̄pi
 p̄miatoria equalitate. **E**xpedito igit̄ p̄mo
 titulo in p̄mo p̄ncipio restat expedire sc̄dm̄

Completio...

Principium

Queritur ergo, utrum lex christi sit in creden-
dis certissima. Et arguitur primo quod non. Quia
illa lex non est in credendis certissima quae do-
cet credere illa quae sunt contra rationem. et quo-
rum opposita sunt consona rationi. sed lex christi
est homini. igitur etc. Maior patet. quia lex certis-
sima debet esse probabilis et rationi consona. Sed
minor probatur. quia lex christi docet credere unam
essentiam simplicissimam esse tres res. et quali-
bet illarum unam. et eandem personam esse homines et de-
um. unam rem individua esse in pluribus diuer-
sorum locorum distantium. et alia multa quae appa-
rent manifeste contra rationem et quorum opposi-
ta apparent consona rationi. Ideo dicit apostolus
quod fides est argumentum non apparentium. De-
terminare etc. Secundo arguitur sic. quia lex il-
la non est in credendis certissima quae docet
credere aliquid quod non est firmiter tenendum.
Et cuius oppositum est probabiliter asserendum.
Sed lex christi est homini. igitur etc. Maior
patet. Sed minor probatur. quia lex christi docet
credere quod voluntas divina est lex seu regula
simpliciter prima sicut declaravi in primo
principio meo. et tamen istud non est firmiter te-
nendum. imo oppositum est probabiliter asseren-
dum sicut declaraverunt plures patres et ma-
gistri mei reverendi qui contra me in suo pri-
mo principio oppositum tenuerunt ut infra pate-
bit. igitur etc. In oppositum arguitur per Augusti-
num in libro de fide ad petrum. ubi de quolibet
veritate legis christi dicit. firmissime tene et nul-
latenus dubites. per hoc docet quod lex christi
est in credendis certissima et firmissime sita.
D In ista questione iuxta materiam duo-
rum argumentorum autem oppositum duo erunt arti-
culi. Primus erit positivus et responsivus ad
principale questionem. Secundus erit collativus
et responsivus ad secundum articulum. Di-
misso autem primum et principali articulo
de quo alias videbitur solus dicam de secundo
in quo queritur utrum voluntas divina sit lex seu
regula simpliciter prima. Et quantum ad istum ar-
ticulum solus recitabo illa quae declaravi in pri-
mo principio meo. et quae arguerunt reverendi
patres et magistri mei cum quibus indigno cur-
ro. dicta mea per posse a contradictione probabi-
liter defendendo. unum in hac parti actu solus in te-
do referre cum illis magistris qui in primo princi-
pio me impugnaverunt etc. cum alijs quos in
primo principio impugnavi in alijs principijs
collaturus. Prima igitur propositio est quod vo-
luntas divina est lex seu regula obligatoria

in genere legis obligatoriae simpliciter prima.
Secunda est quod voluntas divina est lex
seu regula obligatoria alicui rei quod vult ip-
sam ad aliquam rem esse vel non esse teneri et
iste fuerunt duae principales conclusiones in
primo principio meo responsales huic articu-
lo. Tercia propositio est. quod impossibile est
aliquam rem obligari ab aliqua lege et non
sic obligari a divina voluntate. Quar-
ta est quod possibile est aliquam rem obligari a
divina voluntate et non ab alia lege. iste se-
quuntur ex prima. Quinta propositio est quod o-
mnino peccatum est commissio vel omisso contra legis
prohibitionem vel preceptum. Sexta est quod nul-
lum est ex se peccatum sed precise quod lege prohibi-
tum. iste sequuntur correlative et supradictas
etc. Propositum tamen predictarum propositio-
num quos ego posui et probavi in primo principio
meo tenuerunt alij reverendi patres et magi-
stri mei. Unum proferendo cum eis tenebo ordi-
nem quem materia erigit et secundum quod predictae pro-
positiones in se mutuo sequuntur. Ergo
contra primam propositionem arguit fratrem Jaco-
bus etc. Et probavit tria dicta. Primum quod vo-
luntas divina non debet proprie dici lex seu re-
gula. Secundum quod voluntas divina non sit
simpliciter prima lex seu regula. Tercium quod per rationes
meas non sufficienter probatur illa propositio pri-
ma. Ad primum arguitur tripliciter. Primo
quia voluntas divina non primo est rectum ut
omnia sint ordinatissima. igitur etc. sequentia tenet
quia secundum Augustinum. primo de libero arbitrio. lex
prima et eterna est qua iustum est ut omnia sint
ordinatissima. Et antecedens probatur quod omne
quod iustum et rectum est a rectitudine rationis prima-
rie iustum et rectum est. ergo prius est iusticia et
rectitudine rationis esse quam iusticia et recti-
tudine voluntatis esse. et per consequens prius
est ratione et legem esse quam voluntate. Se-
cundo sic esse summam rationem per prius ducit
intellectui quam voluntati ergo esse summam
legem. tenet sequentia per Augustinum. ubi supra dicitur
quod lex eterna est summa ratio cui semper
obtemperandum est. et antecedens apparet. quia quod con-
formiter se habet electio ad voluntatem tamen
ratio ad intellectum etc. Tercio sic minus
proprie appropriatur summo intellectui boni-
tas. igitur et summe voluntati veritas. et per conse-
quens esse legem eternam. tenet ultima sequen-
tia per fratrem Augustinum. in de vera religione dicitur
quod apparet super mentem nostram legem esse eter-
nam quam veritas dicit. Et assumptum probatur quod

In secundū sententiarū

quodlibet obiectū vnus potentie minus p/ pte assignat alteri potentie sibi non subor- dinare. Sed sic est q̄ bonitas est obiectum adequatū voluntatis. ⁊ veritas intellect⁹. igit̄ zc. **H**iste ratōes prima facie sūt apparentes. Sed ad repellendū causaz ap- parentie ⁊ ostendēdo causam defectus po- nā p̄tra istū reuerendū pa. q̄tuor p̄positōes. **P**rima p̄positio est. q̄ volūtas diuina et diuinus intellectus seu rō sunt oībz modis idem tam formaliter q̄ realiter. nec distin- guunt̄ inter se aliquat̄. **A**d declaratōez aut̄ huius p̄mitto q̄tuor reglās. **P**rima est. q̄ nunq̄ aliq̄ positio est cōcedenda nisi cogente fidei auctoritate. cuius opposituz apparet euident̄ circūscripta fide. vñd̄ pa- tet q̄ nulla positio ita difficilis ad sustinen- dū sicut positio d̄ trinitate est concedenda nisi cogente fidei auctoritate. **S**ecūda est q̄ nunq̄ s̄siuus expositio? debet nega- ri nisi vbi cogit auctoritas fidei. **T**ercia est q̄ nunq̄ debet concedi aliq̄ cōtradictō- ria de eodē verificari ex natura rei nisi vbi cogit auctoritas fidei. patet. cū valde diffi- cile sit sustinere aliqua cōtradictōria de eo- dē verificari etiaz in positione de trinitate ad quā cogit auctoritas fidei. **Q**uarta ē q̄ nunq̄ debet p̄cedi aliq̄ cōtradictōria ve- rificari determinis supponentib⁹ p̄ eodez p̄uertibiliter p̄uersione regulata p̄ q̄cquid seu alio mō equiualeter. patet ex predictis. **E**t iste regule possunt declarari s̄z eas sup- pono. qz nullus amator veritas debet eas negare. vñd̄ q̄ eas negat magis sunt cachin- no irridendi q̄ argumēto reprobādī. sicut diffuse alias declarauī. **E**x his p̄batur p̄po- sitio. p̄mo. qz positio cōcedens q̄ volūtas diuina et intellectus diuinus seu ratio nō sunt oībz modis idem sed distinguunt̄ for- maliter est ita difficilis ad sustinendū sicut positio de trinitate. imo difficilior. quia ita difficile vel difficilins est ymaginari q̄ plu- res formalitates sint eadez res sicut q̄ plu- res res sint eadē essentia. qz inimaginabi- le est q̄ sit aliqua nō identitas siue distinctō nisi pluriū distinctōz. et inimaginabilis ē pluralitas nisi rez. **U**nde videt̄ p̄babile q̄ si ecclesia minorē nō identitatē siue distin- ctionē potuisset imaginari q̄z realem illam ad minus apparēter obuiandū diuine sim- plicitati. diuinis p̄sonis attribuisz. **E**um igit̄ ad ponendū talem distinctionez inter

voluntatem ⁊ intellectū nō cogat fidei au- ctoritas. sed oīa tradita in scriptura sacra ⁊ determinatione ecclesie possunt saluari nō ponendo eā. imo eā nō ponere magis con- sonet diuine simplicitati. seq̄tur p̄ primaz regulā q̄ talis nō sit ponenda. q̄re zc. ⁊ ha- bet p̄positum zc. **S**ecūdo arguit̄ exposito- rie sic hec voluntas diuina est oībz modis idem volūtati diuine. hic intellect⁹ diuin⁹ est hec volūtas diuina. ergo hic intellect⁹ diuinus est oībz modis idem volūtati di- uine. p̄missē sunt vere. ⁊ p̄seq̄ntia ē sillogis- mus expositorius. q̄ nō debet negari in p̄- positio sicut patet p̄ secundā regulā. igit̄ zc. **T**ercio. Voluntas diuina ⁊ diuin⁹ in- tellectus sunt idem. ⁊ ista p̄dicata sunt con- tradictoria s̄z esse idem formaliter volun- tati diuini. nō esse idem formaliter volun- tati diuine. ergo nō debēt p̄cedi de volūta- te diuinar̄ intellectu diuino sicut patz per **tertia** regulā zc. **Q**uarto Quicqd̄ est volūtas diuina est intellectus diuinus. et econtra. **I**git̄ de ipsis nō debēt p̄cedi p̄- dicta cōtradictōria sicut patet p̄ quartam regulā. ⁊ p̄ p̄sequens apparet p̄ma p̄positio p̄bata. **S**ecūda p̄positio est q̄ qd̄ quid ex natura rei p̄uenit diuine volunta- ti p̄uenit ⁊ diuino intellectui. **I**sta patz ex p̄dictis ⁊ specialiter ex tertia ⁊ q̄rta regul. **A**lter em̄ p̄dicta cōtradictōria verificaren- tur de eodē. **T**ercia p̄positio est. q̄ si itel- lectus diuinus est lex seu regula obligato- ria etiam voluntas diuina et ecōtra. patet ex p̄dictis etiam arguendo expositorie. **E**t ideo patet q̄ dicit̄ reuerēdus p̄ in suis ra- tionib⁹ assumit multa falsa. **U**n̄ p̄mo fal- sus est qd̄ assumit in prima ratōe. s̄z q̄ pri- us est iusticia ⁊ rectitudinē ratōis esse q̄ iu- sticiaz ⁊ rectitudinē voluntatis esse. et q̄ p̄- us est ratioz legis esse q̄ voluntatis. quia ratio diuina ⁊ volūtas diuina sunt penit⁹ idem. ⁊ quicqd̄ ex natura rei p̄uenit ratioi p̄uenit volūtati zc. **S**ecūdo falsus est qd̄ assumit in secūda ratōe s̄z q̄ esse sum- mam rationē p̄ prius p̄uenit intellectui q̄z volūtati. qz ita p̄prie ⁊ de virtute sermonis verū est q̄ voluntas diuina est ratio sūma sicut q̄ intellectus diuinus est ratio sūma cui semp̄ obtpandum est. zc. **T**ercio fal- sum est qd̄ assumit in tertia ratione. scilicet q̄ bonitas nō est obiectum intellectus di- uini nec veritas obiectum voluntatis di- **b** 2

nota argumētū q̄z distinctione formalium attribuz

Vide an hoc sit falsum

Principium

magis pro voluntate divina est
et intellectus divinus

nlne qz quicqd est obiectū huius est obiectū illius. **Q**uarta ppositio non obstantibz pdictis est ista. qz fm moduz loquendi sanctorz et doctorz magis pprie appropriat voluntati diuine esse legē obligantē qz intellectui diuino. Ita qz hec ē de p se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. et nō hec. intellectus diuinus est lex obligatoria. Et rō est qz sicut modus loquēdi doctorū est proluntas diuina est causa effectiua rerū et nō intellectus. et eo qz qdquid voluntas vult est vel fit. et non qdquid intellectus intelligit. ita in pposito qdquid voluntas vult obligari obligat. et nō sic de intellectu. Unde hec psequētia est bona voluntas diuina vult forte obligari ad a. g. fortes obligat. et ideo ista est p se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. et nō ista intellectus diuinus ē lex obligatoria. qzuis vtraqz sit vera. quare rē

Ad secundū principale pbandum arguit dictus reueren. pa. sic. qz ab omni lege simplr prima oīs alia derivat. sed a voluntate diuina nō oīs alia lex derivat. igit rē. Maior patz. qz a pmo in vnoquoqz genere oīs alia eiusdē generis derivant. et minorē ipē pbat de legibz negativis que non emanāt a diuina voluntate. sicut est ista. nō furtuz facies. Tum primo. qz si diuina voluntas nō esset. adhuc nō furtū facere esset. Tum secundo. qz nō furtū facere non habet rationē entis. igit nec boni nec volibilis. Tum tercio. qz talis negatio nō est obiectū diuine voluntatis. nā pari ratiōe quelibet alia negatio esset obiectū diuine voluntatis. qre rē. Allquas alias ratiōes facit dicit reuerendus pfr. quas cā breuitatis diuinito. quia possunt solui sicut iste oīno pari mō.

Unde breuiter ad istā dico negando minorē. Et ad pnam pbationē dico qz ad impossibile sequit quodlibet. ideo si diuina voluntas nō esset. nō furtū facere esset et nō esset. quare patz qz istud nihil facit oīno ad ppositum sicut patet cuilibet intuenti. rē.

Ad secundā pbationē dico qz ista lex nō furtū facies habet rationē entis et boni et volibilis cum sit lex bona et iusta et a deo data nec oppositū habet aliquā apparentiam.

Ad terciā dico qz ista lex nō furtū facies est obiectū diuine voluntatis. nec est icōueniens qz negatio sit obiectū diuine voluntatis aut intellectus diuini. Aliter em intellectus diuinus nō intelligeret aliquā veri-

tatem negatiuā. quod est absurdū. qre patet qz rōnes huius reuerēdi pfr nō concludūt

Quantū ad terciū principale in q ipse probat ratiōes meas esse insufficientes ad ppositū sciendū est qz in pmo principio meo primā ppositionē supradictā probaui tripliciter. Primo ex tribz ppositionibz preambulis. Quaruz prima est. qz inter leges obligantes vna est lex simplr prima. Secunda qz nulla lex creata est lex simpliciter pma. Secundo qz sicut attribuit voluntati diuine esse pnam cām efficientē. sic attribuentū est eidē esse primā legem obligantem. Nam sicut pma est pfectionis sic et sciendū. qre rē. Tercio quia fm August. xxi. extra Faustini. lex eterna est diuina mēs seu voluntas ordinē naturalē seruari iubēs curbari vetans. sed nulla lex est prior voluntate diuina. igit rē. Ad istas aut ratiōes respōdet re. pa. Un ad pnam negat qz inter leges obligantes sit vna simplr prima nisi loqndo d pmeitate institutiōis. et negat qz nulla lex creata est simplr pma. loqndo de eadē pmeitate institutiōis. Sed ista respōsio nō valet. qz sicut inter causas efficiētes est vna nou creatura. sic inter leges obligātes est vna nō instituta. et sicut causa nō creata est causa efficiēs simplr prima sic inter leges lex nō instituta est simplr prima. et illa est voluntas diuina. et non est aliq lex creata. Qd pbat sic. qz sic nulla res creata habet ex se potētiā causandī. sic nulla lex creata habet ex se potētiā obligādī. Nam sicut dicit apłus ad Ro. xii. Nō est potestas nisi a deo. igit sicut sola diuina voluntas est pma causa indepēdens in causando. sic ipsa est pma lex indepēdens in obligādo. qre rē. Ad secundā ratiōez respōdet qz esse legem obligātes nec dicit pfectionem nec impfectionē. Un nō furtuz facies esse legē. nec dicit pfectionē nec impfectionē nec diligēs dñm deū tuū rē. dicit pfectionē vel impfectionē. licet diligere deū sup oīs sit alicuius pfectionis. Sed ista respōsio nō est mihi intelligibilis. Item ex hac ratiōe sequit qz stare rōnalē creaturā obligari ab aliqua lege et nō obligari a diuina voluntate vt patet satis. igit rē. Ad terciā ratiōē qz est autoritas Augustini rñdet qz obligari varie ppetit legis pditōri et ipsi legis. Nam legis pditōri obligat principaliter et effectiue seu autoritatiue. sed lex ipsa obli-

aliqua negatio est obiectū diuine voluntatis
et intellectus

In secundū sententiarū

gat virtualiter et cōsecutiue. et ideo nomen legis aliquādo trāsfert ad signandū institutores legis. Et per hoc dicit q̄ hec ē falsa de virtute sermonis. voluntas diuina est lex eterna. sed hec est vera voluntas diuina est eternus ditor legis. quare rē Sed tñ hec respōsio nō valet. quia absolute stare q̄ voluntas diuina aliquā creaturā obligaret. et tamē q̄ nullā legem institutā cōderet. Nam ex hoc solo q̄ diuina voluntas vult aliquā creaturā ad aliqd obligari sequit̄ illā creaturā obligari absq̄ hoc q̄ oportet at aliquā legem creatā institui. et tñ nō stat creaturā obligari sine lege obligante. igit̄ voluntas diuina p̄tissime est lex obligatoria. et hec sint dicta cōtra istū rē. pa. rē.

R. Cōtra secundā p̄positionē arguit magister Egidius. rē. et circa hoc tria facit. Un̄ primo arguit me d̄ improprietate sermonis. q̄ in secūda d̄clusionē p̄tū p̄ncipiū posui q̄ sicut diuina voluntas est causa efficiens quia vult aliqd esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria q̄ vult aliqd ad aliquā qualiter esse vel non esse teneri. Et limitauit sensum secunde p̄tis dicens q̄ licet illa sit vna p̄positio causalis que potest d̄notare antecedētis ad p̄sequētis causalitatem p̄tā vel ipsorū p̄uertibilitatē p̄ p̄sequentiam mutua. tamē q̄ quid sit de primo sensu nihilomin⁹ in secūdo sensu volui intelligere ipsas. Unde cōtra istum p̄cessus instas nimis multis medijs et quasi in idē coincidentib⁹ et miror quomō arestat se in h̄ rē.

U Primo igit̄ arguit q̄ ponere illā causalem et solum p̄ illam intendere p̄sequētis cōuertibilitatē est abuti p̄positōibus. Nam eodē modo cōcederet q̄ ideo voluntas diuina est obligatoria quia viator est. **S**ecundo eodē modo cōcederet q̄ deus est. quia si asinus volat asinus habet alas. **T**ercio mirat̄ quare illo modo plus dico voluntatē esse p̄mā legem q̄ intellectus. cū eque bona sit p̄sequētis intellectus diuinus dicitur hunc obligari. ergo obligat̄. sicut de voluntate. Item p̄ talē p̄uertibilitatē p̄sequētis nō plus habet q̄ voluntas diuina sit lex vel regula humane obligatōis q̄ obligatio creata diuine voluntatis. cum eque sit p̄uertibilis p̄sequētis vtrobiq̄. et tñ in toto p̄cessu meo vt dicit nihil speciali us pono p̄ qd̄ voluntas diuina debeat dici lex vel regula. quare insufficiēter respōdeo.

Hec euado ad difficultatē quesiti. q̄ difficultas est in quo consistit radix obligatōnis. **M**odo respōdere p̄cise p̄ p̄sequētiam illam mutua nō sufficit. **I**tem iste instat̄ie sunt sōphistice et falso innitunt̄ fūdamentō. Un̄ pro euidenti repulsione ipsarū. Sciendū est q̄ ista diunctio quia. vel alia similis faciēs p̄positionē causalem aliquā significat causam essendi. et sic facit p̄positionem p̄prie causalem. vt cum dicit̄. quia sol lucet dies est. q̄ homo habet materiā hō est corruptibilis. et sic de similib⁹. quādoq̄ d̄o talis diunctio non significat causam essendi. vt cum d̄r quia aliqua res in diuinis generat filium. aliq̄ res in diuinis est pater. q̄ creature sunt a deo. deus est d̄ns creaturarū. Tales em̄ p̄positōes solent concedi et tamē claz est q̄ nō denotant antecedētis ad p̄sequens causalitatem p̄tā. quia sic essent false vt notū est itū rē. Ita ē in p̄posito quādo diuini. hec p̄positio voluntas diuina est lex obligatoria. q̄ vult aliqd rē. non denotat antecedētis ad p̄sequens causalitatem p̄tā sed p̄uertibilitatē p̄ p̄sequentiam mutua. Volui em̄ p̄ hoc excludere p̄mū sensum in quo illa dictio quia significat causam essendi. q̄ sic nihil est causa vt diuina voluntas sit lex obligatoria. sed p̄ hoc p̄dixi q̄ talis p̄positio sicut et alie supradicte signat antecedētis ad p̄sequens p̄uertibilitatē p̄ p̄sequentiam mutua. nō volui excludere q̄ aliud requirat̄ seu q̄ hoc sufficiat ad veritatē talis causalis. sed dico q̄ hoc requiritur. et sufficit mihi ad p̄positum. **U** Et si querat quid vltra hoc requirit̄ quero etiā idem ab eo de alijs causalib⁹ supradictis. et ita facilliter respondebo sibi sicut ipse mihi. Nec aliud teneor respondere q̄ non habeo hic tractare de veritate causalium nisi aliter cogat vi argumētōr. et his patet q̄ due p̄me instat̄ie nō faciūt ad p̄positū. rē. **A**d terciā instantiā dico q̄ ipse mirat̄ si ne causa. Nam q̄ quis dixerim q̄ voluntas diuina sit p̄ma lex seu regula nō propter hoc negam hoc de intellectu diuino. imo ex p̄mo seq̄tur secundū ex p̄positorie arguēdo. cū etiā voluntas et intellectus sint oīno idem vt supra pbauit. Tamē quare magis appropriatur voluntati esse legem obligatoriam q̄ intellectui supra dixi. scilicet quia licet vtraq̄ istarū sit vera. voluntas est lex obligatoria. et intellectus est lex obligato

115 de anima

una p̄mo

una p̄mo

voluntas diuina p̄tā

Alij d̄ditionales p̄dixit q̄bat antecedētis in q̄ causa p̄sequētis ad p̄uertibilitatē patet d̄signat̄ mutua

Principium

ria. tamē prima est vera p se et non secūda. Cuius rationē assignaui. qz quicqd volūtas diuina vult obligari obligat. sed nō qd quid intellectus intelligit rē. Et q̄nis bñ sequat intellectus diuinus dicitur hūc obligari. ergo obligat. sicut de voluntate rē. nō tñ sequit. intellectus diuinus intelligit hunc obligari. ergo obligat. vt patet cūlibet intuenti. quare rē. Ad quartā instantiam nego assumptū. z cum reuerentia dico q̄ satis assignat que sit radix obligationis. Nam illa est diuina voluntas. z illa satis explicat p hoc q̄ dicit rē. nec oppositū ipse probat. Et si aliquis doctor. pfundius attingat hanc materiam supplico q̄ ostendat.

Secundo dicitur magister principaliter descendēdo ad ppositum agit d illa ppositione vt est causalis. p̄rie. et circa h ponit duas ppositiones. Prima est. q̄ licet diuina voluntas vt sic nō sit q̄rūlibet effectuum ratio formaliter effectiua. est tñ diuinarū rationū causalituz ad agendū ratio applicatiua. Prima pars pbat. quia vt sic nō est quozūlibet eminenter p̄tentiua. Secunda quia aliter non saluaret q̄ ipsa esset oim rez causa. Sed nō insistendo circa ppositionē istā quia nō videt mibi facere ad ppositū. Dico breuiter q̄ est falsa. et arguo contra eā sic. quia vel ipse p̄cedit in deo distinctionē formale v̄l non. si sic. cōtra hoc sunt illa que supra dixi. etiam ipsemet dixit se nō ponere talē distinctionē. Si ergo nō ponat eaz. patet clare q̄ illa ppositio nō potest esse vera. qz in deo nō sunt plures rationes causales. nec ratio causalis aliq̄ modo distinguit a voluntate diuina. Nec est verū qd assumit in p̄batione. scz q̄ voluntas diuina nō sit quozūlibet effectuum eminenter cōtentiua. quare rē. **E**x predicta ppositione iutulit p̄tra me q̄ hec talis proprie nō est p̄cedenda. qz deus vult aliquid esse illud est. vel qz deus vult aliqd fieri illud sit put li quia dicit causalitatem formale. sed reuera istud nō est p̄tra me. quia bene p̄cedo q̄ si li quia dicat causalitatem formale. illa esset falsa cum deus ipse nullius rei sit formalis causa. **S**z cum hoc stat q̄ illa causalis est vera. put li quia distinguit causalitatem efficientē. sed p̄tra hoc ipse arguit imponendo mibi q̄ ego posui istā regulam q̄ omnis causalis est falsa vbi p̄sequens includit deum aliqd facere aut scire aut velle. sz

hanc falsitatem aut potius puerilitatē nūq̄ posui. sed bene posui istam regulā q̄ nulla ppositio causalis cuius p̄sequens significat tamē significatū totale deum velle aut intelligere est vera. p̄rie. z p̄ p̄positionē proprie causalem intellecti illā in qua illa p̄unctio quia significat causaz essendi sicut declarauit. modo videat ipse si iste differat. satis em̄ clar est q̄ sic. quare rē. **S**ecūda ppositio sua est q̄ licet voluntas diuina vt sit legis obligatiue diuine ad extra obligandum sit ratio applicatiua. intellectus tñ diuinus magis p se est causa obligatōis q̄ voluntas. **P**rimā partem pbat ex prima ppositione. sed ipsa etiā eodem modo potest improbari sicut ppositio illa. qz si nō ponatur distinctio formalis. nō potest sustineri q̄ ipsa sit vera. vt patet. quare rē. **S**z secundaz prem ipse pbat sic. quia inter leges creatas magis de p se obligat ratio q̄ voluntas. igit ita est in deo. p̄sequētia tenet p simile. et antecedens pbat. Primo p̄ vnū dicitū meū in quo posui q̄ habitus fidei infuse est p̄fectissima lex creata qui tamē p̄inet ad intellectū. igit rē. Secundo quia nullus actus dicitur rectus vel iustus nisi qz p̄ncipaliter p̄formis ratioi. igit rē. Sed breuiter nego istam secundā partē. z ad p̄bationem quicqd sit de antecedente. nego p̄sequētia z similitudinē. et ratio dissimilitudinis p̄t assignari. qz in deo inter voluntates et intellectū aut actū voluntatis z intellectus nulla est oim distinctio. Non sic aut est in creatura. Et istud possz deduci. sed dimitto rē. **T**ercio principaliter dicit magis ponit q̄ ista p̄sequētia nō valet. deus vult aliquid obligari ergo illi immediate obligat qd pbat multipliciter. **P**rimo. q̄ stat aliquid a creatura potēte obligare p̄cipi et illud nō p̄cipi a deo. igit rē. cōsequētia tenet vt dicit p̄ descriptionē meā d obligari. z antecedens pbat. quia aliter ois obligatō esset de iure diuino qd est falsum. **S**ecundo aliqd est civile dominū qd nō est de iure diuino. igit etiam z obligatio rē. **T**ercio multe sunt iniuste obligatōes. z q̄ sunt peccata in esse obligatōis. ergo deus illis nūc obligat. **I**tem q̄rto. si ois obligatio esset a deo. sequeretur q̄ omnis obligatō obligatio nē nō adimplēs peccaret mortaliter. patet quia p̄tra deum obligantē. **Q**uinto ad inuicem non concurrunt humana obligatio

ex hoc potest fieri argumētū q̄ si lex humana potest obligare ad solā penā et deus eū q̄ gratuita nō potest obligare nisi deus obliget igit si gratuita obliget sub solā penā et deus obligabit sub solā penā

In secundū sententiarū

z diuina. igitur zc. Antecedens patet. qz pfecte ad aliquid obligatus scz obligatōne diuina. amplius ad illud obligari non pōt sicut pfecte dñs amplius fieri non potest dominus. vnde si diuine obligatiōi posset succedere alia obligatio cū illa primā non confirmaret nec intenderet. videt qz supflueret. Item seruo. quia obligare vt videt aliud dicit qz efficere obligatiōne p̄cise. ergo cum generali dei concursu effectiuo statet ipm non obligare zc. **S**ed p̄tra predictam p̄positionē arguo p̄bandō qz illa p̄sequētia sit bona. quia si nō. tunc oppositiō cōsequentiōis stat cū antecedente. et sic stat qz deus vnle aliquē obligari z tamē illū immediate nō obligat. qd est falsuz. sicut nō stat qz deus velit aliqd fieri z tñ illud immediate nō faciat. aliter diuina volūtas non esset immediate efficac̄ vnīuersaliter oīm q̄ sūt vel fiunt. qd est p̄tra doctrinā sanctorū z ecclesie. vt satis patet. igit̄ zc. Nec valent. cū reuerentia. rōnes sue. Tñ breuiter discurrendo p̄ eas. Ad p̄mam dico qz nō stat aliquid a creatura potente obligare p̄cepto iusto z obligatorio. z illud nō p̄cepto a deo. ideo dicit christ̄ loquēs ad p̄latos q̄ possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit. qui vos spernit me spernit Luc. Ideo simul ad primā instantiaz z secundā dico qz ex hoc nō sequit̄ qz omnis obligatio sit de iure diuino. et cōcedo qz sicut est aliquid civile dominū qd nō solet dici de iure diuino. ita etiam de aliqua obligatiōne. quia s̄m modū loquēdi cōmunes aliqua obligatio vel aliqd dominū nō dicit̄ de iure diuino. qz sit a deo approbante. nam sic quodlibet esset de iure diuino. sed et alia radice hoc dicit̄. sicut patet ex his q̄ dixi in terciā p̄clusionē p̄mi principij sed ea nunc nō recito zc. **A**d terciā instantiaz dico qz nihil iniustū seu peccatū est lex obligans. sicut alias diu. zc. **A**d quartā nego p̄sequētiā. q̄a ex hoc qz aliqd est contra deum non infer̄t qz sit mortale peccatū. Nā sic omne peccatū esset mortale cum qd libet sit p̄tra deū. **A**d q̄ntā nego assumptam z ad p̄bationē nego aūs. Tñ dico qz loquēdo de p̄fectione dñi s̄m qd et in genere q̄le attribuit̄ creature. aliqs p̄fecte dñs pōt fieri amplius dñs. Nam eiusdē rei plures possunt esse p̄fecti domini. sic rex et baro in eadez baronia. z tamē constat qz si in

eandem p̄sonam concurreret ista duo dominia ille esset amplius z p̄fectius dñs. nā sicut oñdit dñs arriachan⁹ in primo libro de paupertate xpi ca. p̄mo. dominia s̄m qz magis aut minus habent de auctoritate p̄pria respectu actuz sine vsus dominij dicunt̄ magis aut minus dominia v̄l p̄fecta quare zc. Nec valet qd dicit scz qz si diuine obligatiōi posset succedere alia obligatio cum illa p̄mam nō cōfirmaret nec intenderet quod ergo supflueret. Nam similit̄ nō p̄baret qz si diuine causalitati coageret aliqua causa secunda qz illa causa secunda supflueret sicut clare patet. **A**d sextaz cōcedo qz obligare aliqd dicit̄ qz efficere obligatiōne imo dico qz stat deū aliquid dñs nō obligare. z tñ nihil de nouo efficere. id est istud magis est pro me qz p̄tra. quare zc. **C**erū est qz ad declaratiōne p̄clusionis mee in p̄mo principio meo posui descriptiones horū terminorū. obligari z teneri. et dicit̄ qz obligari est teneri ad aliquatē esse v̄l nō esse. siue ad aliquā dispositionem habendā v̄l aliqua dispositiōe carendū. **S** teneri est habere a suo supiori. p̄hibitiones vel p̄ceptum de aliquo existente in inferioris libera potestate. Et istaz descriptionū declaratio magis patuit in terciā conclusiōne p̄mi principij. vbi ostendi quid sit p̄ceptum z quid p̄hibitio. **C**ontra hoc instat primo quia describere obligari p̄ teneri est diffinire magis notum per minus notum. **S**ecundo arguit qz teneri non bene describitur. quia stat qz deus aliquē obliget. et tamen nihil p̄cipiat vel prohibeat. **T**ercio ad idēz. quia tunc sequeretur qz creatura seipsam obligare nō posset cum sibipsa non sit superior. **Q**uarto qz per hanc descriptionem euado difficultatem de obligatiōne ad impossibile. de qua doctores multi multum dubitant. modo ponere vnum uere voluntarium quid nominis sic euasuum difficultatum nō probatum. est irrationabile sicut patet. idēz. **S**ed ad ista voluntarie dicta non p̄bata respōdeo breuiter. vnde ad primā et secundā instantiam nego antecedens. z uiroz q̄modo ipse sic petit principium assumendo simpliciter illud quod est p̄bandum vt patet. **A**d terciā nego p̄sequētiā qz licet creatura uō sit superior tamē pōt seipsam obligare id ē aliqd facere vñ seq̄t̄ ipaz esse

arriachan⁹

Arriachan⁹

Arriachan⁹

Arriachan⁹

Arriachan⁹

Contra hoc instat primo quia describere obligari p̄ teneri est diffinire magis notum per minus notum.

Arriachan⁹

Arriachan⁹

Arriachan⁹

Arriachan⁹

Arriachan⁹

Arriachan⁹

b 4

Arriachan⁹ illa p̄sequētia. deus vnle hunc obligari igit̄ idēz immediate obligat.

Principium

obligatā. ⁊ habere a suo superiori. prohibitiōes
vel p̄ceptū de aliquo. de quo prius nō ha-
buit. sicut pater de illo q̄ vouet paupertatem
vel virginitatē zc. **¶** Ad quartā dico q̄ il-
lud q̄d noīs est rationale. nec p̄ ipsum eua-
do illā difficultatē de obligatiōe ad impos-
sibile. nisi sicut decet eaz euadere. imo ex
q̄ sancti dicunt q̄ de⁹ nō pōt obligare ad
impossibile. sequitur q̄ illud q̄d noīs sit ratio-
nale. et si nō placeat sibi det aliud melius ⁊
ego cōtentabor. Et hec sunt dicta contra
istū reue. magistrū. zc. **¶** Contra ter-
ciam ⁊ quartam p̄positiōes arguit frater petr⁹
zc. Et in p̄mo principio suo posuit istā ter-
ciā conclusiōe q̄ nō stat creaturam rōnalem
peccare mortaliter ⁊ ipsam nō p̄mittere vel
omittere legi rōnis vel nature differenter
Quā p̄bat supponēdo q̄ talis creatura ha-
beat noticiā vltimi finis ⁊ p̄ncipiorū mora-
liū. Cū arguit sic. Nam dato q̄ nullū est
p̄ceptum creature datū adhuc creatura ra-
tionalis lege rōnis seu recti dictaminis na-
turalis indispensabiliter obligaret sub pe-
na peccati deo honorē reddere. ei obedire.
⁊ ipm nō odire. ergo nō stat creaturā pecca-
re zc. p̄sequētia tenet. q̄ qd indispensabiliter
obligat necessario obligat. stante cōstantia
subiecti obligabilis. Sed aīns p̄bat. quia
lex naturalis est imutabilis ⁊ indelebilis in
suis p̄ncipijs q̄ sunt bonū facere et malū
fugere. vt oīdit thomas p̄ma sc̄de. q. xliiij.
iij. ⁊. vj. articulis. Cū dicitur. vj. allegat
August. ij. cōfess. dicentē. Lex scripta est in
cordib⁹ hoīm quā nulla q̄des delet iniqui-
tas. Sed lex scripta in cordib⁹ hoīm est lex
naturalis. ergo lex naturalis deleri nō pōt
Hec rō sancti thome ibidem. **¶** Secundo
cōfirmatur conclusiōe auctoritate beati Au-
gustini libro sc̄do de s̄mone dñi in monte
caplo. ij. vbi dicit. Nulla est anima quāuis p̄-
uersa q̄ tamē ratiocinari possit. in cui⁹ con-
scientia non loquat̄ deus. Quis em̄ scrip-
sit legem naturalem in cordib⁹ hoīm nisi de⁹
zc. Ex hac conclusiōe intulit terciū correla-
tiū. videlicet q̄ impossibile est creaturā rō-
nalem obligari a diuino velle. ⁊ eā nō obli-
gari aliqua alia lege. patet ex cōclusiōe. Et
cōfirmatur. quia nō stat creaturā rōnalem
omittere vel cōmittere contra diuinū vel-
le. et non cōtra dictamē rationis. ergo non
stat eam obligari ad aliquid p̄ diuinū vel-
le quin ipsa ad illud obliget per dictamen

legis naturalis seu rationis recte. Confir-
mauit. quia in mente rationalis creature
est p̄rie lex seu regula iuste vite. Sed regu-
la menti rationali intrinseca est lex natura-
lis rationis. que indissolubilit̄ obligat cre-
aturam talem ad nihil agendū cōtra con-
scientiam. ergo correlariū vey. Antecedēs
est p̄ma pars p̄mi correlarij terciē con-
clusiōis mee. vbi dicit. sicut virtus iusticie
solum est in mente zc. **¶** Oppositū hui⁹ cor-
relarij p̄batur sic sicut p̄ma causa quicquid
agit cum causa secunda potest agere se so-
la. sic p̄ma lex vel regula. zc. Ad hanc ra-
tionem dixit. q̄ inter obligare ⁊ causare ef-
fectiue est magna dissimilitudo ⁊ differen-
tia. quia non quodlibet obligare est agere
vel actio. quia lex scripta obligat tamē ni-
hil p̄ducit vel agit in obligādo. ideo ad for-
mam negatur secūda pars maioris seu an-
tecedentis ratiōe dissimilitudinis q̄ est in-
ter causare effectiue ⁊ obligare. **¶** Sed li-
cet circa hec multa possent dici. tamē bre-
uiter dico q̄ ista nullo modo sunt p̄tra ue-
Unde primo p̄cedo q̄ de potentia ordina-
ta non stat creaturā rōnalem peccare vel
cōmittere aut omittere contra diuinū vel-
le ⁊ nō contra dictamen rationis seu legis
nature aut alterius legis create. ⁊ nihil p̄
probant ratiōes p̄dicte. sicut patet inu-
enti. ⁊ hoc idem etiam cōcessi ⁊ probaui in
tercia conclusiōe p̄mi p̄ncipij mei. **¶**
Secundo nō obstantib⁹ istis cōcedo q̄
de potētia absoluta stat creaturā rōnalem
peccare ⁊ p̄mittere vel omittere cōtra diui-
num velle. ⁊ nō p̄tra dictamen alicuius le-
gis create. et in hoc sensu eius cōclusiō est
falsa nec sufficienter p̄bata. nec responsio
quam dat ad ratiōem meam videtur suffi-
cere. quia quāuis inter obligare ⁊ causare ef-
fectiue sit magna dissimilitudo ⁊ differen-
tia. tamē ratiōe huius dissimilitudinis nō
euacuatur ratio mea. quia quo ad hoc ē si-
mile q̄ sicut causa secunda non potest age-
re sine prima. sed bene prima sine secunda
sic lex create non potest obligare sine p̄-
ma. sed bene prima sine quacūq̄ alia. ideo
zc. **¶** Contra quintam ⁊ sextam p̄po-
sitiōes arguit reuerēdus pater frat̄ micha-
el zc. et ponit cōclusiōem contradictoriam
supradictis p̄positiōib⁹ Et primo probat
q̄ nō omne peccatum est cōmissio vel omis-
sio contra legis prohibitiōem vel p̄ceptū

Principium

proprie vel magis alijs est p̄uicator le-
gis. q̄ agit extra legem creatā q̄d est p̄ ip̄m.
quare zc. Sic igit̄ ex oibz p̄dictz patet q̄
ser. p̄ositiones supradicte st̄t in veritate zc.
Incipit principiu in terciū libz sniaz.

Q̄uena doctri-

na hec nona. Ista questio.
monet Bar. i. ca. quas ali-
as in eiusdē libri p̄ncipio z
similiter in p̄mo sniaz exor-
dio p̄ me assumpta. p̄ thēmate itēz nunc re-
sumo. Reuerēdi p̄f̄s mḡri ac d̄ni carissimū
sicut sacra testat̄ hystoria. bonus oīm arti-
fer rex deus q̄ oīa non nisi bona p̄duxit in
esse. hoiez ip̄m specialis p̄rogatiua bonita-
tis creauit inter cetera vald̄ bonū. eūq̄ ad
ymaginē suam faciū virtutibz singulis in-
signiuit. Sed vt de alijs taceamus q̄tuoz
specialiter p̄tutibz videre mihi videoz ami-
cū fuisse hominē ab ip̄so suē creatōis exor-
dio. dederat em̄ sibi deus misericōdiam ad cō-
seruationē. hunc siq̄ deū misericōdia custodie-
bat. Dederat veritatē ad eruditionē. hunc
veritas docebat. Dederat iusticiā ad dire-
ctionē. hūc iusticia regebat. Dederat et pa-
cem ad declarationē. hūc deniqz pax foue-
bat. Sed heu miser hō descēdēs de hieru-
salem in hiericho incidit in latroues. Lu-
x. a q̄b suis v̄tutibz miserabiliter spoliatus
accepta p̄didit munera deitatz. p̄didit enī
pietate z misericōdiam. p̄didit veritatē z sapi-
entiam. p̄didit eq̄tatem z iusticiā. p̄didit etiā
pacē z concordiaz. Perdidit itaqz homo iste
pietate z misericōdiam q̄ sic exarsit in concu-
piscencia sua vt nec sibi nec filijs p̄ceret na-
scituris. Sed in se impius z imisericos in
posteris. simlōēs terribili maledicto z ne-
cessitati mortz adiecit. Perdidit hō iste ve-
ritatē z sapientia q̄ diaboli credens men-
dacio immortalitatē fallaciter p̄mittētis. in-
sapiens factus diuini verbi infallibilē ve-
ritatē abiecit. Perdidit hō iste equitatē z iu-
sticiā q̄ serpentis p̄suasione z mulieris vo-
ci obediuit poti⁹ q̄ diuine. tūc em̄ vt Dui-
dij verbo vtar. Terras astrare reliquit. Per-
didit deniqz hō iste pacem z concordia q̄ in-
cepit caro p̄cupiscere aduersus sp̄m z cō-
tra ipsum oīs creatura q̄ pri⁹ sibi subiecta
fuerat rebellare. tunc em̄ intus pauor z fo-
ris timor inuasit. Sic igitur p̄ochdolor

virtutes a terra passe sunt exilium. Sic in
celū coacte sunt capere refugium. sicq̄ ip̄o
hoie derelicto ad deuz q̄ eas dederat redi-
erunt. Sed pensandū est carissimi et dili-
gentius p̄scrutandū qualiter summa crea-
toris sapiētia circa miserabilē creature sue
reparationē mirabiliter disposuerit prouī-
dere. Factum est nanz in celo consiliū vt
de causa lapsi hominis tractaret. in q̄ me-
dius pater luminū iudicis fungēs officio
residebat. ante cuius p̄spectum virtutes
ipse que dicte sunt principaliter assistētes
sup hac re pariter conferebant z vtraqz ex
parte q̄d eis videbatur vtilius loquebant̄.
Siquidē veritas z iusticia hominē mise-
rum condēnabant. pax vero z misericōdia eū-
dem dulciter excusabant. veritas igitur ac
iusticia cōtra hominē parate ad faciendaz
vindictā his verbis iudicē affabant. Nun-
quid oportet impleri sermonem quem lo-
cutus es domie. Necesse est ergo vt totus
moriat̄ Adam cum omnibz qui in eo erāt
qua die veritū pomum in p̄uicatorē gu-
stauit. Nunquid si p̄uicator predictam
mortis sententiā euaserit non iam p̄mane-
bit in eternū veritas tua domine. Nunqd
in teipsum iudicēz partis huius merita re-
torquent. Cauendū em̄ oīno est ne fiat ir-
ritum verbū tuū. ne sermo tuus viuus z ef-
ficax vlla occasione vincat. Pax vero z mi-
sericōdia econtra p̄ parte homis pia iudi-
cis pulsantes viscera loquebant̄. Nunqd
obliuiscet̄ misereri deus aut continebit in
ira sua misericōdias suas. Nunquid domie in
eternū irasceris nobis aut extends irā tu-
am a generatione in generationē. Jam eī
tua misericōdia perijt z nulla est oīno si aliqua
do nō miserearis. Nunqd ergo domie mi-
sericōdie recordaberis vt culpa hois qui
de fragili lūno productus est qui a forti di-
abolo seductus est in foro tue pietatis va-
leat excusari. Eget em̄ tua miseratiōe crea-
tura tua. q̄m misera facta est z miserabilis
valde. venit autē t̄p̄ns miserendi eius imo-
iam p̄terijt tempus. Tu ḡ domie miserere
Sic igit̄ grandis erat cōtrouersia z intri-
cata nimiu z disceptatio. nec videbat̄ quō
possent erga hoiez veritas z iusticia ac siml
pax z mīa p̄seruari. Sz audite dilectissimi
sup hac deceptatiōe iudicis sniam. Sane lz
d̄ni nūtiqz visus sit dissimulare p̄ misfatio-
nū vt iteris satisfaceret zelo v̄ritatz z iusticie

Confessio
v̄ritatz
pax

ad Nūtiqz
v̄ritatz

ad p̄uicatorē
v̄ritatz

nō tñ infructuosa fuit patri misericōdie suppli-
 catio ipoztuna. sed exaudita fuit ī tpe opoz-
 runo. imo vt declamātis senece verbo vtat
 Perierat totus orbis nisi sup irā fuisset mi-
 sericordia. vñ tandē p^r clemēs iuder pa-
 ci z misericōdie p^r descendēs sup p^rdicta p^rētiōe
 talē p^rulit sniā z Penitet inq̄t me fecisse ho-
 minē. Ben. vi. bonū em̄ erat si nat^o nō fui/
 ser hō iste. mihi aut̄ incūbit p^rntiam agere. p
 hoīe quē creauī. vadam ergo z naturam as-
 sumens humanā p hoīs redemptiōe inoz-
 tem patiā ab hoīe. His itaq; audis factū
 est qd̄ ppha dixerat. Misericōdia z veritas ob-
 inauerūt sibi. iusticia z pac̄ osculate sūt. ps.
 lxxxiij. Tūc em̄ indissolubili p^riuncte fede-
 re vnanimiter iudicis laudauerūt. pposituz
 z sic plata sniā facta est p^rinz p^rcordia. Sz
 attendite carissimi qualiter p^rmissa sniā exe-
 cutioni fuerit demādata. venit em̄ plenu-
 do t^rpis. z tā plurib; tēpoz curriculum euo-
 lutis qbus os suū dilatauerat infernus vt
 nascētes recipet z mortis terminos anpli-
 aret. Tandē pueroz vagit^o. voces inueniū
 senū lacrimas. vtriusq; sexus stridozes dē-
 tū. misericōdia diuina p^rperit. vñ ppter mise-
 riā inopū z gemitū paupum. nunc exurgā
 dicit dñs psal. x. Volens ḡ pūssimus dñs
 hoīem eripe ne ab inferni faucib; sorberet
 z ei de misericōdia reddere qd̄ sibi fuerat de in-
 sticie ratiōe sublatū. dignat^o est ab arce ce-
 li. a solio gl̄ie. in hoīm colouā. in seruillem
 formā vsq; venire. sed z carnē peccati susci-
 pere vt p hoīs redemptione fieret de^o hō.
 ¶ **Hec** est igitur breuis noue xp̄i doctrine
 summa. hec est breuis toti^o legis euāgelice
 sentētia. hec est doctrina p quā lucin tene-
 bris orit^o z salus nascit in peccatis. hec ē do-
 ctrina tā singulariter mirabilis. z tā mira-
 biliter singularis vt in ei^o admiratiōe q̄stio-
 nis cogat p^rīpe verba dicens. Quenā do-
 ctrina hec noua. q̄ fuit q̄stio vestris. pposita
 reuerētis a principio. **¶** **Ad** quā qui
 dē q̄stionē sicut alias dicebat magister sen-
 tentiaz in quadriprito hui^o libri volumi-
 ne sub q̄druplici p^rclusiōe respōdet. **¶** **Pri-**
 ma est. q̄ hec est doctrina p quā summa di-
 miteria secreti^o reuelant in primo. **¶** **Se-**
 cunda est q̄ hec est doctrina per quā noua
 mundi vestigia subtili^o declarant in secū-
 do. **¶** **Tercia** est q̄ hec est doctrina p quas
 mira verbi p^rmerita sublimius referantur

in terciō. **¶** **Quarta** est q̄ hec est doctrina
 p quas pia lapsi remedia suau^o p^riuant in
 quarto. **¶** **Per** ipsam nanq; reuelant secre-
 tius velata misteria summe trinitatis quo
 ad p^rimū. p ipsam declarant subtilius crea-
 ta vestigia noue entitatis q̄ ad secūduz. per
 ipsaz referant sublimi^o sacrata p^rmerita mi-
 re caritatis. quo ad terciū. p ipsam p^rpinant
 suau^o oblata remedia pie sanitatis q̄ ad q̄r-
 tum. **¶** **Hā** in b̄ q̄druplito sniāz libro tractat
 mgr̄ q̄druplex doctrine xp̄i noue z euange-
 lice legis archauū euāgeliste iohāni diui-
 nitus inspiratū. Joh. j. ca. **¶** **Primū** est q̄ in
 principio erat verbū z verbū erat apud de-
 um z deus erat verbū. Quod est beate tri-
 nitatis summū misteriu in pmo libro. **¶** **Se-**
 cundū est q̄ oia p ipm̄ facta sunt z sine ipō
 factū est nihil. qd̄ est create entitatis nouū
 vestigiū in secundo libro. **¶** **Terciu** est q̄ ver-
 bū caro factū est. qd̄ est diuine caritatis mi-
 rū p^rmeritū in terciō libro. **¶** **Quartum** est q̄
 habita uit iu nobis. **¶** **Et** vidim^o gl̄iam eius
 qd̄ est humane sanitatis p^rimū remediū in
 quarto. **¶** **Sic** igitur p hanc doctrinā altius
 erigit humanus p^rspectus quo ad primūz.
 dulcius instruit humanus aspectus q̄ ad
 secundū. **¶** **Rectius** dirigit humanus p^rspe-
 ctus. quo ad terciū. **¶** **Ac**ius corrigit hu-
 manus defectus quo ad quartū. **¶** **Hā** magi-
 ster in hoc sententiaz libro correspōdenter
 ad p^rmissa **¶** **Ad** erigendū p^rspectū hominis
 agit de cognitione dei p^rfecti luminis in p^r-
 mo. **¶** **Ad** instruendū aspectū hominis agit de
 creatione mundi effecti germinis. in secun-
 do. **¶** **Ad** dirigendū p^rfectū hominis agit de
 cōmunionē vbi effecti munis in terciō **¶** **Ad**
 corrigendū defectū hominis agit de cura-
 tione lapsi infecti semis in quarto. **¶** **Hec**
 sunt igitur q̄tuor conclusiones ad p^rpositā
 q̄stionem respōsales quas mgr̄ sniāz p^rtra-
 ctat. de quarū terciā nunc solū dicendū est
 dimissis alijs suis locis. **¶** **Tercia** igitur cō-
 clusio est huic terciō libro sniāz correspon-
 dens. q̄ hec est doctrina per quā mira ver-
 bi commertia sublimi^o referantur. **¶** **¶** **Per**
 ipsam nanq; referantur sublimius sacra-
 ta commertia mire caritatis. **¶** **Hā** in hoc
 terciō libro sententiarum tractat magister
 illud doctrine christi noue et euangelice le-
 gis archanum euāgeliste Johanni diui-
 nitus inspiratum Johannis primo. **¶** **Ver-**
 bū caro factū est quod est diuine caritatis

Ex
 no p^r...

Ex
 no p^r...

39 *Ex 3° m^o...*

De p^rposita m^o...

Principium

mirum commercium. Ubi queso videte carissimi circa commercium mire caritatis quatuor subtilius referari. Primum est personalis diuinitas. quod verbum. Secundum est naturalis humanitas. quod caro. Tertium est temporalis diuinitas. quod factum. Quartum est suppositalis unitas. quod est. Teste si quidem philosopho omne quod est ideo est quod unum numero est. Nec est enim huius tertii libri sententiarum principalis materia et sententia generalis. Sic igitur per hanc doctrinam rectius dirigitur humanus profectus. Nam magister in hoc tertio ad dirigendum profectus hominis agit de comunione ubi effectus numinis ostendit quantum humana sunt fragilitas qualiter in christo deo et homine salua proprietate vtriusque substantie. vni cum maiestate humilitas. cum virtute infirmitas. cum eternitate mortalitas. caro cum verbo. homo cum deo. infimum cum summo. Sane ut quod per ima nostra longe distabamur a summis in seipso iungeret ima summis atque ex eo nobis via redeundi ad summa fieret. quod summis suis ima nostra copularet. Nec est itaque tertia conclusio sententiarum sententia. Nec est huius tertii libri sententiarum doctrina per quam homo prius a rectitudine deus. recto calle ad profectum salutem dirigitur per quam ipse quod prius ad inferna seducendo diabolo trahebat mediatore christo ducit ad superna. Quod ipse nobis concedere dignetur quod benedictus est in secula seculorum Amen.

In iuxta thema collationis in primo principio meo tale formaui titulum questionis. videlicet doctrina christi noua sit lex perfectissima. Et quod perfectio legis christi ex quatuor potest specialiter declarari. Primo ex perfectione preceptorum quod ab ipsa iubentur. Secundo ex perfectione credendorum quod in ipsa docentur. Tertio ex perfectione meritorum que sub ipsa habentur. Quarto ex perfectione primorum quod ex ipsa debentur. Ideo iuxta hec quatuor puncta titulus posite questionis diuisus fuit in quatuor titulos priores circa quatuor libros sententiarum tractandos. Primum erat. vtrum lex christi sit in preceptis rectissima. Secundus erat. vtrum lex christi sit in credendis certissima. Tertius erat. vtrum lex christi sit in meritis gratissima. Quartus erat vtrum lex christi sit in primis iustissima. Unde sub his quatuor titulis in quatuor libri sententiarum principis quatuor difficultates proposui tractare. Prima erat de legis christi diuine voluntatis recta conformitate. Secunda erat de legis christi et sue veritatis certa probabilitate. Ter-

cia erat de legis christi meritoria credulitate. Quarta erat de legis christi primario equa litate. Expeditis primorum secundo articulo in alijs principijs restat nunc expedire tertium alias referatum. Queritur igitur. vtrum lex christi sit in meritis gratissima. Arguitur primo quod non. quod illa lex non est in meritis gratissima quod imperat aliquid quod si non fiat demeritorium est. et si fiat non est meritorium. sed lex christi est homini. igitur ratio maior patet. quod lex gratissima debet esse leuis et propior ad merita quam ad demerita. Sed minor probatur quod lex christi impat credere articulos fidei. Vni apertius. sine fide inquit impossibile est placere deo. credere ei oportet accedere ad deum ratio. Heb. xi. Sed non credere demeritorium est. quod quod non creditur derit condonabitur. Bar. vi. Credere pro non est meritorium quod declaro sic. quod nullus accipit est meritorium quod non est liber seu in libera hominis potestate. sed actus credendi non est liber cum sit actus intellectus et non voluntatis. nec articulos fidei credere est in libera hominis potestate. quod pari ratione est in libera hominis potestate opinari quicquid vellet. cum difficilius sit causare assensum firmum et sine formidine qualis est assensus fidei quam assensum dubium et cum formidine qualis est assensus opinionis. et tamen ad experientiam patet quod homo non potest libere opinari quicquid vult. quare ratio. In oppositum arguitur. quod sicut dicitur solet lex moysi est lex rigoris. lex autem christi lex gratie et amoris iuxta illud Io. i. Lex per moysen data est. gratia autem per iesum christum facta est. quare ratio.

In ista questione erunt duo articuli. Primum erit breuiter responsiuus. et secundus erit aequaliter collatiuus ratio. Quam igitur ad primum respondeo breuiter ad questionem tenendo simpliciter partem affirmatiua questionis per quam ad primum sufficit ratio post oppositum. Sed per solutionem rationis autem oppositum aliqua sunt dicenda. Primum igitur sciendum est quod difficultas que tangitur in hac ratione. vtrum credere articulos fidei sit meritorium consistit in tribus positionibus. quarum altera oportet accedere et tamen difficile est eligere. vel enim oportet dicere quod actus credendi non est meritorium quod non est in potestate voluntatis. et contra hoc sunt assertiones plurium doctorum. vel oportet dicere quod actus credendi sit meritorium. et in potestate voluntatis. et contra hoc est ratio supradicta. vtrum videtur eorum experientia. vel oportet tertio dicere quod actus credendi sit

opinatio non est in nostra potestate igitur
hoc quod dicitur quod difficultas est causare
assensum firmum sine formidine quam assensum
dubium cum formidine

Principium

principio meo posui tres propositioes. sed ut
breuius faciam illas non recito. etiam quod re
spondedo ad eas dixi quod ego laboravi secum
in equoco. Ad cuius declarationem in quibus
notabili inter cetera posuit quod iste dictiones
quia propter per. et homini. in comibus locutio
nibus quibus notant non quidem causalitatem pri
am sed illationem illius ex alio cum cognoscat
one cuiusdam presentie vel positivitate in no
strum modum percipiendi vel alias inferentis re
spectu illari. et ad aliquem talem intellectum
ipse loquitur de causalitate in dictis suis etc.
Sed in tercio principio posui quod iste modus
respondendi non sufficit ad verificatioes dicti sui.
Primo sic. quod ipse posuit correlativum su
um pro hoc quod per determinationem divine volun
tatis aliquid ponitur in esse futuri. igitur per illam ha
bet cognosci esse futurum a divino intellectu.
sed in antecedenti per non solum dicit positivita
tem secundum modum nostrum concipiendi vel cogno
scendi sed aliam causalitatem. igitur in consequente
eodem modo debet capi etc. Ad hanc rident.
negando istam ultimam propositionem. sed vere non vi
deo huius negationis causam etc. **S**ecundo
arguebatur sic. quod in materia de qua loquimur
sicut cum dicitur deus deus intelligit per ideas. vel quando
iste magister dicit quod divinus intellectus assentit
quod a. erit. propter determinationem voluntatis per
per vel per propter non potest capi nisi altero istorum
modorum. scilicet vel per uocat circumstantiam esse mo
tive seu effectiue. sicut cum dicimus quod anima
intelligit per habitum vel circumstantiam potentie
intellectiue. sicut cum dicimus quod homo intelligit
per intellectum. vel per dicit circumstantiam forma
lis noticie. sicut cum dicimus quod homo intel
ligit per suam cognitionem. vel per notat circum
stantiam sui obiecti mediantis. sicut cum dici
mus quod homo intelligit deum in via per quibusdam co
ceptum sibi proprium. vel per uocat circumstantiam
obiecti immediate terminantis. sicut cum dici
mus quod homo videbit deum in patria per suam essen
tiam propriam. Sed nullo predictorum modorum potest
intelligi illud dictum. ut potest facillime ostendi in
ductiue. igitur illud non est verum nisi valde im
proprie. **T**ercio sic. quia non sufficit dicere
quod per vel per propter notet ibi illam positivitatem co
sequente sine nostri modi intelligendi. **T**um
quod istud videtur improprie dici. **T**um quod tal
modus percipiendi esset fictus. nisi sibi corre
sponderet aliquid prioritas ex parte rei. quod non potest
dici. cum inter intellectum et voluntatem dei nul
la possit positivitas seu quibus distinctio ex parte

rei assignari. Igitur non est verum quod sua volitio
sive ratio assentiendi intellectui diuino potest
conuerso. **Q**uarto sic aliquid esse rationem
quod est aliquid dicitur alteri non potest nisi dupliciter
intelligi. scilicet vel quod primo dicitur illi idem conuen
it alteri. sicut anima est ratio quod homo est susceptibi
lis discipline. quod homo primo dicitur alicui. ratio dicitur
nisi homo. vel quod non dicitur sibi primo. ipsum tamen p
mo necessario exigit ad hoc quod dicitur illi. **E**t hoc
potest esse dupliciter. vel quod ipsum est causa illius quod
dicitur alteri. sicut anima est ratio quod homo mouet
non quod primo moueat. sed quod est causa sui motus.
Vel quod est aliquid importatum per illud quod dicitur
nisi illi siue de illo predicat. sicut ratio materia quod
forma est ratio quod est propositum est corruptibile
quod per hoc predicatum corruptibile est materia
quod forma importat. ut patet ex eis quod notis.
Sed duobus primis modis non potest intelli
gi determinatioes voluntatis dei esse sibi ratio
nem essendi. ut clare patet. **N**ec etiam tercio
modo quod patet sic. quod illo modo nunquam a est ratio quod
re b. dicitur ipsi c. nisi inter a. et b. z. c. sit ali
qua distinctio quod non est in proposito nisi ponatur
distinctio formalis quam non concedit.

Secundo solutione istarum rationum nota
uit e. in suo tercio principio. et primo dicit quod
per exemplari declarationem huius materie est sci
endum quod artifex creatus constituto iam artifi
cio in esse ydeali in mente sua licet habeat po
tentiā sufficientem et omnia necessaria ad ponē
dum illud in esse. tamen non erit in actu nisi pri
us ex consideratione quod bonum est illud esse sup
ueniat sibi velle actuale ponendi illud in esse.
Et hoc est incipit illud artificium esse futu
rum in tali vel tali tempore quantum est ex parte artifi
cis. etc. **S**ed quicquid sit de hoc exemplo. tamen
falsum est quod ultimo dicit. scilicet hoc incipit
illud artificium esse futurum etc. **N**am impossibi
le est aliquid incipere esse futurum cum omne futurum
ab eterno sit futurum. etc. **S**ecundo applicando
dictum exemplum ad propositum dicit quod licet in p
mo artifice deo nulla sit positivitas vel ratio ca
lis inter volitionem et cognitionem respectu esse
a. producibilis vel futuri. tamen quod inter cogniti
onem et volitionem sunt rationis vel denomina
tionis potest positivitas repiri in creaturis. ut
dictum est. ideo quodammodo potest volitio esse ratio
cognoscendi intellectui. et hinc est quod secundum mo
dum nostrum percipiendi naturaliter procedendo a cre
aturis ad creatorem dicimus deum velle rationem
esse intellectui diuino cognoscendi. a. esse futurum
et non conuerso. **S**ed istud magis facit deum esse

nil ex nouo pnc
quod est futurum ab eterno est futurum

In tertium sententiarū

pro eo. nam si ipse hoc attribuat deo. propter
similitudinē in creatura a fortiori hoc ipse
deberet pcedere de creatura dñi propter vnū
quodq; tale z illud. zc. z tamē illud ipse ne
gat de creatura. qz in secūda pte correlarij
dicit q hoc nō pōt ppetere intellectib; cre-
atis zc. itēz in creaturis sic est q cognitio p-
cedit volitionē. cū voluntas nō ferat in ico-
gnitum. ergo fm suū modū loquēdi. pce-
dendo ex creaturis ad creatorē magis di-
cendū esset diuinū intellectū esse rōnes vo-
lendi q; econuerso. qre zc. **Tercio** dicit
q ex p̄dicto notabili patet qd dicat ly p v̄
ly p̄pter. cum d; q p vel p̄pter det̄minationē
volūtatis respectu a. fore diuinū intellectū
intelligit a. fore. dicit em̄ modū improprie
cālitate in talib; locutiōib; ap̄d doctores
p̄suctū. in q̄ denotat p̄sequētia vni⁹ ad ali-
ud cū cōnotatione cuiusdā prioritate vel
p̄stantie. q̄ duo sunt de ratione cause res-
pectu effectus. modo sequit̄ de vult a. esse fu-
turū igit̄ intelligit a. esse futurū z in diffini-
tiua vel descriptiua resolutione vltiata ei⁹
qd est a. esse futurū. oportz tandem necessa-
rio deuenire ad deū velle. Sed istud vlti-
mū dictū est falsum. qz hui⁹ qd est a. esse fu-
turū nō est diffinitio vel descriptio. cū sit oīo
infinitū modi nō supponēs p aliq̄. Iterū
qz si eius esset aliq̄ diffinitio vel descriptio
tū in ea nullo mō includeret deū velle pl⁹
q̄ deum intelligere. vel deū esse imo plus
q̄ chymērā curzere. vt patet intuenti. Nec
oppositum sequit̄ ex dictis meis vt ipse mihi
imponit zc. **Quarto** respondēdo ad q̄r-
tam rōnez supra dictā dicit q̄ideo volun-
tas diuina est rō cognoscēdi diuino intel-
lectui d a. esse futurū. qz necessario erigitur
ad esse futurū q̄ de⁹ sit volitio respectu hu-
ius ex eo q̄ sine hoc diuinus intellectus ni-
hil est natus esse scire futurū. zc. orit̄ ex for-
mali rōne habitudinis potētie volitiue ad
intellectiua. sicut patet cuilibet intuenti no-
tabile p̄missum. Sed istud nō valet. qz de-
us est cognitio q̄ a. peccatū est futurū. et tū
ad hoc q̄ illud a. sit futurū nō est necessariū
q̄ deus sit volitio respectu hui⁹. cum fm
mltos deus nō possit velle p̄ctm̄. Itēz qz
sicut diuinus intellect⁹ nihil est natus sci-
re esse futurū nisi illud velit esse futurū fm
eum. sic diuina voluntas nihil est nata. vel-
le esse futurū nisi illud sciat eē futurū. qre ex
bac formali rōne habitudinis potētie vo-

litine ad intellectiua nō plus orit̄ q̄ volū-
tas diuina sit rō cognoscēdi intellectui di-
uino q̄ econuerso. Et sic patet q̄ ipse nō suf-
ficienter r̄ndet ad rōnes meas. nec habeo
r̄ndere ad ipsas. nec p̄nt applicari s̄ causa/
les q̄s cessi sicut p̄ suū modum loquēdi vt
ipse mihi imponit. zc. z hec dicta sunt cū re-
uerētia. **Ad** secūda dubitationēz
r̄ndet. **A.** tenēdo ptem affirmatiua.
vū in p̄mo p̄ncipio posuit istā cōclusionēz.
q̄ respectu futuri p̄tingētis a deo pōt hūa
no intellectui noticia creata infallibilis cō-
municari. **Sz** p̄ h̄ pbauit in p̄mo p̄ncipio
meo triplicē p̄positionē. sed ne oporteat sin-
gula repetere. punctus nostre difficultatis
pōt reduci ad triplicē rātoez. **U** p̄ma rō
fuit ista. qz ad hoc q̄ aliq̄ noticia sit infalli-
bilis. req̄rit q̄ nō possit esse falsa. sed om̄is
noticia creata iudicaria respectu veri d̄ fu-
turo p̄tingenti pōt esse falsa. Igit̄ sua con-
clusio est falsa. n̄a patz z antecedens q̄ ad p̄-
mam ptem p̄ qd nois. sed q̄ ad secundaz p-
tem pbat qz oē vez de futuro p̄tingētī pōt
esse falsuz. ergo oīs noticia creata q̄ tale iud-
icat̄ esse vez pōt esse falsa. n̄a patet z an-
cedēs. qz nō stat q̄ noticia aliq̄ sit iudiciuz
falsi z nō sit falsa. igit̄ zc. **Ad** istā rōnem
alias r̄ndet cōcedēdo maiorē z negādo mi-
norē. z ad pbationē meā qm̄ dico. q̄ oē ve-
rum de futuro p̄tingenti zc. cōcedit aūs. z
qm̄ infero. q̄ oīs noticia creata zc. negat cō-
sequentiā. z dicit. q̄ instātia ē de noticia di-
uina. z cum dico q̄ non stat q̄ aliq̄ noticia
sit iudiciū falsi zc. p̄cedit d̄ noticia q̄ assen-
titur falso zc. Sed istaz r̄nsionē alias ipu-
gnauit. Tū primo qz instantia quā dat ad
p̄sequētia meā de noticia diuina nō ē ad
p̄posituz. qz in p̄ntē ponit̄ noticia creata vt
excludat̄ noticia diuina. Tuz sc̄do. qz r̄nsio
sua ad pbationē p̄ntē nō sufficit. qz certuz ē
q̄ nō stat q̄ aliq̄ noticia sit iudiciū falsi. qm̄
ipsa assentiat̄ falso. z p̄ p̄ns qm̄ sit falsa etiā
fm̄ eū. quare zc. **Ad** hec in q̄rto p̄ncipio
r̄ndit. q̄ nō posuit illā instantiā de noticia
diuina nisi ad ostēdendū q̄ nō oportz q̄ oīs
noticia q̄ est respectu illi⁹ qd pōt esse falsuz
possit esse falsa. z sicut h̄ d; de diuina ita p̄-
babiliter videt̄ sibi posse dici d̄ noticia cre-
ata z ita p̄cedit q̄ licz nō stet q̄ aliq̄ noticia
sit iudiciū falsi qm̄ sit falsa. tū bñ stat q̄ sit iud-
iciū illi⁹ q̄ pōt esse falsum. z n̄ possit eē fal-
sa. et loquit̄ de noticia creata. **Sz** p̄ istam

Ad 215 subintelligit qd dicitur in 1o

Ad 216 p̄ntē dicitur ad 1o dicitur in 1o

Ad 217 p̄ntē dicitur ad 1o dicitur in 1o

nota hanc rationem

Ad 218 dicitur ad 1o dicitur in 1o

Ad 219 p̄ntē dicitur ad 1o dicitur in 1o

Ad 220 p̄ntē dicitur ad 1o dicitur in 1o

Ad 221 p̄ntē dicitur ad 1o dicitur in 1o

Principium

soluone arguo sic. quia data quacūq; no-
ticia creata que fuit iudiciū q̄ antichrist⁹
erit. p̄bo q̄ sicut ipsa fuit iudiciū illius qd̄
p̄t esse falsum. ita potuit eē falsa. Nā bñ se-
quit̄ hec fuit falsa antix̄ps erit. ḡ illa noti-
cia creata q̄ assentiebatur antix̄p̄m fore fuit
falsa. 7 añs est possibile ḡ 7 p̄ns. q̄re seq̄tur
q̄ illa noticia nō fuit infallibil⁹ 7c.

Secunda rō principalis fuit ḡ secundū
correlariū p̄dicte cōclusionis in q̄ posuit q̄
fidelis q̄ ex fide infusa iudicauit vltimū iu-
diciū fore potest hoc nō iudicasse. Un̄ ḡ h̄
arguebā sic. qz de nullo intellectu q̄ iudi-
cauit antix̄p̄m vel iudiciū fore cōcedendū
est q̄ p̄t hoc nō iudicasse nisi de illo de q̄
ista p̄na est bona. iste intellectus sic iudica-
uit. ergo sic erit. Sed de solo intellectu di-
uino 7 de nullo alio. ista p̄na ē bona. vt p̄z
igit̄ 7c.

Ad istam rationē alias respōdit.
Et p̄mo dicit. q̄ ista p̄positio nō facit cōtra
correlariū suū qz posuit illud sic. vetula q̄
ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fo-
re potest ex ea non sic iudicasse. 7 ratio mea
arguit q̄ nō potest nō iudicasse qd̄ non ne-
gauit.

Secundo dicit. q̄ falsum est illd̄
qd̄ assumo in illa rōne scz q̄ de nullo intel-
lectu nisi diuino ista p̄na 7c. Nam fm̄ ip̄m
illa est bona de intellectu xp̄i qz aliter falle-
ret. Cōtra quā rōnionē alias arguebā. Et
p̄mo p̄tra p̄mū dictū. qz qñ dicit q̄ vetula
ex fide infusa p̄t sic non iudicasse. vel intel-
ligit q̄ p̄t sic nō iudicasse ex fide. eo scz qz
fides p̄t non esse fides. 7 tūc bñ p̄cedo. sz
istud nō sufficeret ad saluandū illā fidez cē
noticias infallibile p̄pter qd̄ tñ videt pone-
re illud correlariū. vel ipse intelligit q̄ p̄t
ex ea nō iudicasse. qz scz illa fides p̄t nō fu-
isse iudiciū 7 tūc negare istud. qz sicut ipsa
non p̄t non iudicasse sicut ipse videt cōsen-
tire. sic ipsa non p̄t non iudicasse p̄ illd̄ iu-
diciū.

Secōdo contra secundū dictum
qz si de intellectu xp̄i creato illa p̄na est bo-
na. iste iudicauit antix̄p̄m fore. ḡ antix̄p̄s
erit. tunc ex opposito p̄ntis infert̄ oppositū
añcedentis. 7 p̄ cōsequēs sicut possibile est
antix̄p̄m nō fore. ita possibile est añaz xp̄i n̄
iudicasse antix̄p̄m fore. Ad ista rñdet in
q̄to p̄ncipio Un̄ qñ dico q̄ ipse intelligit
q̄ vetula ex fide infusa 7c. vel qz fides p̄t n̄
fuisse fides. vel qz fides potest nō fuisse iu-
diciū. rñdet q̄ neutz oportet ip̄m dare. sed
dicit q̄ hoc est qz potest. nō fuisse iudiciū

illius. Sz ḡ hāc respōsionē arguo sic. qz si
illa fides p̄t non fuisse iudiciū illius cui⁹
fuit iudiciū. sequit̄ euidēt q̄ p̄t non fuis-
se iudiciū. Nā si p̄t non fuisse iudiciū illi-
us 7 de facto non fuit iudiciū alicui⁹ alte-
rius nisi illius. seq̄tur q̄ p̄t non fuisse iu-
diciū. Nā oē iudiciū est alicui⁹ iudiciū. 7 p̄
p̄ns sicut oportz dicere q̄ illa fides non p̄t
non fuisse iudiciū. ita uon p̄t non fuisse il-
lius cuius fuit. Nā vtrūq; est p̄teritū quo-
rū neutri plus dependet ex futuro ḡ reli-
quum. sicut patet cullibet inueniri. q̄re 7c.

Tercia rō p̄ncipal⁹ fuit p̄firmatio
p̄cedentiū in q̄ pbabā q̄ ista affirmatiua d̄
p̄terito sit vera. hec vetula iudicauit iudi-
cium fore. idēo hec negatiua de possibili n̄
est p̄cedēda. ipsa p̄t non iudicasse. 7c. Dico
em̄ q̄ hoc solum p̄cedendū est d̄ deo p̄pter
rationē alias tactā. Si aut̄ hoc p̄cederet
de creatura. parī rōne sustineret̄ q̄ creatu-
ra q̄ voluit a. potest nō uou voluisse a. 7 il-
le q̄ peccauit p̄t non peccasse. 7 sic q̄ p̄teri-
tū p̄t non fuisse ḡ articulum parib. 7c. Ad
ista rñdet q̄ istud nō facit ḡ eū. qz ipse non
dicit q̄ vetula q̄ iudicauit vltimū iudiciū
fore possit nō iudicasse vltimū iudiciū fo-
re vt iā tactū est in p̄dicta rōne. 7c. Sed ḡ
ista rñsionē p̄ter rationē iā factā arguo sic
Nā ipse alias p̄cessit q̄ for. q̄ vidit aliqd̄ in
s̄bo p̄t illd̄ non vidisse. sic deus p̄t illd̄ nō
ostendisse. sed vidisse aliqd̄ in s̄bo est ali-
quid iudicasse. q̄re 7c. Et hec dicta sūt cū
reuerentia de secūda dubitatioē. q̄re 7c.

Ad terciā dubitationē alias rñdi. tenē-
do p̄tem affirmatiuā sub triplici p̄positioē
Et ḡ plura dicta mea multipliciter argu-
it mgr̄ Egidi⁹ i suis p̄ncipijs. Sz ne opoz-
teat singlā repetere cum etiā ad plā illozū
satis in alijs p̄ncipijs sit responsū. Idēo
hic solū cā breuitat⁹ repetā pauciora. Igi-
tur inter alia posuit ḡ me dicit̄ mgr̄ istā p̄-
positionē q̄ ista p̄na non valet. deus vult
aliquē obligari. igit̄ illū immediate obli-
gat. quā licz mltiplr pbauerit. tñ extaz co-
piose rationū exercitū solū tres eligo forti-
ores. **P**rima igit̄ fuit ista. qz stat aliqd̄ a
creatura potēte obligare p̄cipi. et sic illd̄ n̄
p̄cipi a deo. igit̄ 7c. p̄na tener vt dicit p̄ de-
scriptionē meā de obligari. 7 añs p̄bat. qz
aliter oīs obligatio esset de iure diuino. qd̄
est falsum. q̄re 7c. Ad hanc rñdi q̄ nō stat
aliqd̄ a creatura potente obligare p̄cipi

nota hoc argumētū

In tertium sententiarū

precepto iusto et obligatorio. et illud non preceptum a deo. ideo dicit christus loquens ad platos qui possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit. et qui vos spernit me spernit. Luce. x. Contra quam solutionem ipse arguit. quia quis ita foret. non tamen deus immediate precipit. et sic per diffinitionem meam de obligari non immediate obligat. Itaque apparet et sibi quod intendendo de precepto sicut cuiuslibet videtur sonare. assumptum est verum quod preceptum est aliquid modo impatiuo subdito dicere. vel demonstrare. modo hoc est possibile de creatura et non de deo. Item tunc omnis volitio esset preceptum. quod non videtur proprie dictum. quod enim quolibet creato intellectu ignorante potest obligari. et tunc sibi nihil esset preceptum. igitur etc. **I**tem hec facilliter et evidenter refelluntur ex illo quod dicitur in declaratione tertiae conclusionis primi principii scilicet quod isti termini preceptum. prohibitio. consilium etc. non solum supponunt pro diuine voluntatis extrinseco signo. sed etiam pro ipsius actu intrinseco. Unum istum terminum preceptum non minus proprie supponit pro actu intrinseco diuine voluntatis quam precipit aliquid fieri. seu vult aliquid debere fieri quam pro signo extrinseco talis actus. et sic de aliis etc. Et ita si aliquis obligatur. de illud immediate obligat. et illud quod obligat immediate precipit. preceptum scilicet sue voluntatis intrinseco. id est actu qui vult talem obligari seu aliquid debere ab eo fieri. et per tale preceptum possit creaturam obligare ab aliquo quod precepto extrinseco siue a deo siue a creatura dato. licet hoc non faciat communiter. sicut alias dicitur etc. declaratur hoc et pone exemplum de cursu cause secunde etc. **S**ecunda ratio sua fuit hec. quod etiam in prima ratione aliquantulum tangebatur. quod nisi sua propositio esset vera. sequeretur quod omnis obligatio foret de iure diuino etc. **A**d hanc rationem procedo quod sicut est aliquod ciuile dominium quod non solet dici de iure diuino. ita etiam aliqua obligatio. quod secundum modum loquendi communem aliquid obligatio vel aliquod dominium non dicitur de iure diuino. quod sit a deo approbante. Nam sic quodlibet esset de iure diuino. sed et alia radice hoc dicitur. quare etc. **C**ontra quam responsionem ipse arguit quod ipse habet ad minus quod ego tradico modo loquendi etiam sine ratione cogente. et ultra procedit mihi quod non dicitur obligatio diuina quia precise a deo approbante. sed quod ab eo obligante vel ab eius lege.

et illa est propria virtus sermonis. ex quo quod dicitur concessio procedenti infertur quod est aliqua obligatio vel sibi alia causa quare obligatio aliqua dicatur esse ab aliquo. Sed hec omnia nego sibi. et ratio patet ex his quod dixi in declaratione secunde de propositionis tertiae conclusionis primi principii ubi distinctiones posui de signis diuine voluntatis obligatorijs quorum quedam sunt naturalia seu naturaliter habita. de quibus apostolus Roman. ij. Dentes que legem non habent naturaliter que legis sunt faciunt etc. Alia sunt supernaturalia siue supernaturaliter data. sicut esset lex moysi vel christi. aut alia que signa diuine obligationis diuinitus inspirata. De quibus loquitur apostolus. i. Petrus. Spiritus sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines etc. Dico ergo quod aliqua obligatio dicitur de iure diuino. non quod sit a deo approbante vel obligante. quod sic quodlibet esset de iure diuino. sed quod talis innotescit nobis per signa supernaturaliter et diuinitus inspirata sicut per scripturam legis christi vel Moyse. Et sic Gratianus vocat ius diuinum quod in lege vel in euangelio continetur. Et sic patet quod ipse male mihi imponit quod ego tradico modo loquendi sine ratione. quare etc. **T**ercia ratio fuit quod multe sunt iniuste obligationes et que sunt peccata in eis obligationibus. quod deus illis minime obligat. **A**d hanc rationem dicitur quod nihil iniustum seu peccatum est lex obligans. sicut dicitur in primo principio. Sed hoc ipse arguit quia stat quod aliquid creatura se obliget alicui et in se obligando peccet. nam stat ipsam se obligare deo prohibente. quo dato illius obligatio erit peccatum. unde arguitur sic. de nullum obligat obligationem que illi foret peccatum. sed stat quod aliquid obligatio sit creature peccatum. quod stat esse obligationem que deus immediate non obligat. **S**ed hic dico quod illa propositio scilicet stat creaturam obligare deo prohibente est truncata. Et dupliciter potest intelligi. quod vel ipse intelligit quod creatura potest obligare ad aliquid faciendum deo prohibente ne illud fiat. et quod illud sensus faceret ad propositum. sed ego nego. vel intelligit quod potest se obligare ad aliquid deo prohibente ne se obliget ad illud. et adhuc istud ego nego. quo tamen concessio adhuc nullum sequeretur inconueniens de me. nam solum sequeretur quod deus vellet aliquem obligari ad aliquid ad quod ille seipsum obligaret obligationem que esset sibi peccatum. et deus illud obligaret obligationem que esset actus intrinsecus sibi. hoc est pro suum

quare aliquid obligatio dicitur de iure diuino et aliquid de iure humano

nemo potest se obligare deo prohibente ne illud fiat

In quartum sententiarū

pdicta remedia non solum pmittere sed p/ ficere. non solū pferre sed offerre. Nā hui⁹ doctrine noue summus doctor & mgr̄ xps tanq̄ imēsus deus mortuos suscitāt. tāq̄ medicus p̄ infirmos uisitat. tanq̄ dctor rectus exules reuocat. tanq̄ defensor equ⁹ paupes uocat. Audiam⁹ itaq̄ hunc doctore ac mgr̄m noue legis euāgelice de uita mortui. de salute isirui. de reditu erulis. de causa paupis docentē salubriter ac fideliter isormantē. Nō desperet inq̄t mortuus in exitu suo. Ego sum imēsus deus mortuos suscitās. Ego inq̄t sum resurrectio & uita. qui credit in me etiā si mortuus fuerit uiuet. Jo. 11. Nō trepidet infirm⁹ in morbo suo. Ego sum medic⁹ pins uisitās infirmos. Ego inq̄t missus sum sanare cōtritos corde Lu. iij. Nō formidet exul aut pegrinus in uia sua. Ego sum dctor rectus exules reuocās. Ego inq̄t sum uia et nemo uenit ad patrē nisi p me. Johā. xij. Non hesitet paup aut medic⁹ in sua causa. Ego sum defensor equus paupes uocās. Ego inquit missus sum euangelizare pauperib. Lu. iij. Hec sunt ergo dilectissimi hec sunt q̄ xpus in doctrina sua noua in lege euāgelica pdicat & docet. q̄ si hō diligenter psideret sane in admirationē rapit & in admiratiōe q̄stionis cogit. prumpe uerba. dicēs. Que nā doctrina hec noua. Que fuit q̄stio yestr⁹ pposita reuerētis a principio. **Ad** quā q̄dem q̄stiones sicut alias dicebat mgr̄ sniaz in q̄dripito hui⁹ libri volumine sub quadruplici cluisione r̄ndet. Prima est q̄ hec est doctrina p quā summa dei misteria secretius reuelant. in primo. Secunda est q̄ hec est doctrina p quā noua inūdi uestigia subtili⁹ dclarant. in secūdo. Tercia est q̄ hec est doctrina p quā mira uerbi p̄mercia sublimis referant in tercio. Quarta est q̄ hec est doctrina p quam pia lapsi remedia suau⁹ p̄pianant in quarto. Per ipsaz nāq̄ renelant secret⁹ uelata misteria summetrinitatis q̄ ad primum. Per ipsam nāq̄ dclarant subtilius creata uestigia noue entitatis quo ad secundū. Per ipsaz referant sublimi⁹ sacra p̄mercia mire caritatis q̄ ad terciū. Per ipsam p̄pianatur suau⁹ oblata remedia pie sanitatis q̄ ad quartū. Nam in hoc q̄dripito sniaz libro tractat mgr̄ quadruplex doctrine xpi noue & euāgelice legis archanus euangeliste

Johāni diuinitus inspiratū. **Primum** est. in pncipio erat uerbu & uerbu erat apd deū & deus erat p̄bum. quod est uere trinitatis summi misterii. in pmo libro. **Secūdo** cūdu est q̄ oia p ipm facta sunt et sine ipso factum est nihil. qd est create entitatis nouū uestigiu in secundo libro. **Tercio** q̄ uerbu caro factū est qd est diuine caritatis mirū p̄merciū. in tercio libro. **Quartuz** est q̄ habitauit in nobis. & uidim⁹ gloriā eius. qd est humane sanitatis piū remediū in q̄rto libro. Sic igit p hanc doctrinā alius erigit hūanus p̄spectus quo ad p̄mū Dulci⁹ instruit human⁹ aspectus quo ad secunduz. Recti⁹ dirigit human⁹ p̄fect⁹ q̄ ad terciū. Diti⁹ corrigit hūanus defect⁹ q̄ ad quartū. Nam in hoc sniaz libro cōrespondet ad p̄missa. Ad erigēduz p̄spectū hois agit de cognitiōe dei p̄fecti luminis in pmo. Ad instruendū aspectū hois agit de creatione mūdi p̄fecti germinis in secūdo. Ad dirigendū p̄fectū hominis agit de cōione uerbi effecti numinis in tercio. Ad corrigendū defectū hois agit de curatiōe lapsi infecti semis in q̄rto. **Hec** sunt igitur q̄tuor p̄clusiones ad p̄positam q̄stionē respōsales q̄s mgr̄ sniaz p̄tractat. De q̄rū quarta nūc solū dicendū est. expeditis alijs suis locis. **Quarta** igit cōclusio est hui⁹ q̄rto libro sniaz cōr̄ndēs q̄ hec est doctrina p quā pia lapsi remedia suau⁹ p̄pianant. Per nāq̄ p̄pianant suauis oblata remedia pie sanitatis. Nam in hoc q̄rto sniaz libro tractat mgr̄ illud doctrine xpi noue euāgelice legis archani euāgeliste iohāni diuinitus inspiratum Jo. 1. Habitauit in nobis & uidimus gloriā eius. qd est hūane sanitatis piū remediū. Ubi queso uidete carissimi circa remediuz pie sanitatis q̄tuor suauis p̄pianari. Primum est diuina benignitas que habitauit in nobis scz p gr̄am. Secūduz est curata infirmitas q̄ erat in nobis scz p culpā. Terciu est restaurata sanitas qz uidim⁹ q̄ primo ceci eramus. Quartū est collata felicitas qz uidim⁹ gl̄iam ei⁹ quā desideram⁹. Hec est em̄ huius quarti libri sniaz p̄ncipalis materia & snia generalis. Sic igit p hanc doctrinā diti⁹ corrigitur human⁹ defectus. Nam magister in hoc q̄rto ad corrigēduz defectū hois agit de curatiōe lapsi infecti semis. ostēdēs q̄ntuz euetudo p̄mittit hūana qualif manus

Principium

benignissima creatoris p ipsius curatione hois infecti semialiter. corrupti actualiter percussu spūaliter. lesi corpaliter. lapsi culpa biliter. ac damnabiliter vulnerati. pias sacramentoz exhibuit medicinas. Nec ē ita q̄ quarte p̄clusionis snia. Nec est hui⁹ q̄r ti libri sniaz doctrina p̄ quam hūani corri gunt defectus tā originalis q̄ actualis peccati. p̄ quā infirmitates curant humane tā culpabiles q̄ penales. vt tandē hō oī proz sus infirmitate femota. p̄fectam eterne glorie recipiat sanitatē. Ad quam nos puenire cōcedat qui sine fine viuit ⁊ regnat.

Ecce thema collatōnis in primo p̄ncipio meo talem formaui titulū questio nis. vtrū doctrina xp̄i noua sit lex p̄fectissima. Et q̄ p̄fectio legis xp̄i ex quatuor specialiter pōt declarari. Primo ex p̄fectiōe p̄ceptoz q̄ ab ipsa iubent. Secūdo ex p̄fectiōe credendoz q̄ in ipsa docent. Tercio ex p̄fectione meritorū q̄ sub ipsa habent. Quarto ex p̄fectione p̄miorū q̄ ex ipsa debent. Ideo iuxta hec q̄tuor puncta titulus p̄posite q̄stionis diuisus fuit in q̄tuor partiales titulos circa q̄tuor libros sniaz p̄tractādos. Primus erat. vtrū lex xp̄i sit in p̄ceptis rectissima. Secūdo erat vtz lex xp̄i sit in credendis certissima. Tercius erat vtz lex xp̄i sit in meritis gratissima. Quartus erat vtruz lex xp̄i sit in p̄mīs iustissima. Unō sub his q̄tuor titulis in q̄tuor libri sniaz p̄ncipijs q̄tuor difficultates p̄posui p̄tractare. Prima erat de legis xp̄i ⁊ diuine volūtatis recta cōformitate. Secūda erat de legis xp̄i ⁊ sue veritatis certa probabilitate. Tercia erat de legis xp̄i meritoria credulitate. Quarta erat de legis xp̄i p̄miatoria equalitate. Expeditis igit̄ duobz primis titulis in alijs p̄ncipijs ⁊ reseruatō tertio. restat nunc expedire quartum. **Q**uerit igitur vtrū lex xp̄i sit in p̄mīs iustissima. Et arguitur p̄mo q̄ nō. q̄ illa lex nō est in p̄mīs iustissima q̄ tribuit malis maius suppliciu q̄ bonis p̄mūm. sed lex xp̄i est h̄mōi. igit̄ zc. **D**aior patet. q̄ lex iustissima debet eē mitis ⁊ p̄mior ad p̄mia q̄ ad supplicia. **S**z minor p̄bat. q̄ lex xp̄i tribuit malis suppliciu qd̄ est mai⁹ malū q̄ p̄mūm beatificū sit bonū. qd̄ declaro sic. q̄ fm̄ legē xp̄i duplex ē pena malozū. scz pena dāni ⁊ pena sensus. Un̄ xp̄s. Discedite a me maledicti in ignē eternū. Secūdo tangit̄ pena sensus que ē af

fictio infernalis tormēti. cū dicit̄. in ignē eternum. sed sola pena dāni siue p̄uatio p̄mū beatifici est tā mala q̄ bonū est ip̄m p̄mū beatificū. q̄a malicia alicui⁹ p̄uatiōis nō pot̄ mēsurari nisi ex quantitate boni. qd̄ ipsa p̄uat. ⁊ p̄sequens vtrazq̄ pena simul est maius malū q̄ p̄mū beatificū sit bonū quare. zc. **I**n oppositū arguit̄. q̄ iustissimi legislatoris debet esse lex in penis et p̄mīs iustissima. sed xp̄s fuit p̄fectissimus legislator ⁊ oīm legislatorū iustissim⁹. Nam fm̄ apl̄m lex Moȳsi neminē ad p̄fectiones iusticie adduxit. Iusticie autē d̄ci p̄ fidem Iesu xp̄i in oēs ⁊ sup omnes q̄ credūt in eum. ad Heb. viij. igit̄ zc. **I**n ista q̄stione erunt duo articuli. Prim⁹ erit respōsius. secūdo erit collatiu⁹. **I**n p̄mo declarabo tres p̄clusiones. in secūdo mouebo tres dubitatōes. **Q**uantū igit̄ ad p̄mūm articlū m̄ r̄ deo breuiter ad q̄stū tenendo simplr̄ p̄tem affirmatiuā q̄stionis. pro qua ad p̄ns sufficit rō post oppositū. sed p̄ solutiōe rationis an̄ oppositū pono aliq̄s p̄positiones. Un̄ circa materiaz ipsius p̄mitto breuiter tres p̄clusiones. **P**rima est q̄ tota pena damnati siue punitio p̄ actu demeritorio mortali nō est maius malū q̄ sit bonū totum p̄mū beatificū alicui⁹ saluati p̄ actu meritorio equali. **I**sta p̄clusio patz ex iusticia legis xp̄i. qui enim sit mitis in penis ⁊ in p̄mīs liberalis nō debet eē abūdantior i seueritate penaz q̄ in suauitate p̄miorū. igit̄. zc. **S**ecūda p̄clusio est q̄ nulla pena cōtracta siue deordiatio culpe vel p̄cti est maius malū q̄ sit bonū totū p̄mū beatificū p̄ actu meritorio sibi cōr̄ndēte seu p̄portōnabili. **I**sta p̄clusio patz ex p̄ma q̄ oīs tal̄ culpa vel p̄ctū seu deordiatio culpabilis est p̄tialis pena ip̄s⁹ dānati seu peccat̄. iuxta illud vulgatū verbū ex libro p̄fessionū Augustini. Iustiti d̄ne ⁊ ita est vt pena sit suūp̄s⁹ oīs inordinatus anim⁹ zc. **T**ercia p̄clusio est q̄ sola pena dāni siue p̄uatio p̄mū beatifici nō est tā malum q̄ bonū est totū p̄mū beatificū cōr̄ndēs ei. **I**sta p̄clusio patet ex p̄ma sicut ⁊ p̄cedens. **S**z tūc quando arguit̄ oppositū per hoc q̄ malicia alicui⁹ p̄uatiōis non potest mēsurari nisi ex quantitate boni qd̄ ipsa p̄minat. pro quo em̄ videt̄ facere Anselm⁹. ij. Cur deus homo. caplo. xiiij. dicens. q̄ oīe bonum tam bonum est q̄ mala est ei⁹ corru

negar hoc est mala et p[ro]prio q[ui] bonum
est et p[ro]prio aut p[ro]prio

Cum quartum sententiarum

ptio. Pro isto dico aliquas propositiones. vñ primo dico q[uo]d licet quantitas boni privati sit potissima mensura malicie p[ri]uatiōis talis boni. tñ non sequit[ur] q[uo]d q[ui]s bonum est illud tam mala sit eius p[ri]uatiō. et hoc si ly tantu[m] et quantu[m] noteat equalitatem. Secundo dico q[uo]d illud est verum si ly tantu[m] quantum noteat p[ro]portione[m]. ita q[uo]d p[ro]portionabiliter et ceteris parib[us] omisio seu p[ri]uatiō maioris boni quando deberet haberi est p[ro]p[or]tione[m] seu p[ri]uatiōe[m] minoris boni. Et exemplū. p[er]fectior intellectus ceteris parib[us] p[ro]t in p[er]fectiore intellectu respectu eiusdem obiecti. Et cōmuniter ex quāitate effectuum p[re]cedentiū ex causis suis s[ecundum] vltimū potentie mensuratur quātitas virtutis i[n] causis tamē non oportet effectum equari sue cause. similiter p[ri]uatiō boni actus merito r[ati]ō quādo q[ui]s nō tenetur ad illum. et tñ multu[m] meret[ur] in habendo ip[s]um nullo mō est culpabiliter mala. ergo a fortiori huius p[ri]uatiō p[ro]t esse modicu[m] mala. licet positio omnis si esset valde bona et meritoria. Tercio dico ad auctoritatē Anselmi q[uo]d ipse non loquitur de pura p[ri]uatiōe boni. sed de e[ius] corruptione. Generatio autē corruptio sunt p[ro]traria. et non solum p[ri]uatiōe opposita. modo de cōtrariis bñ p[ro]cedo assumptum. sed non de p[ri]uatiōe oppositis. Verbi grā. dico q[uo]d cecitas nō est ita mala sicut visus est bonus. imo si visus haberet p[ro]trariū illud eēt p[er]ius q[uam] cecitas. et tamen nō esset p[er]ius q[uam] visus esset bonus. Similiter pura p[ri]uatiō delectationis nō est ita mala. sicut illa delectatio est bona. sed tristitia ei cōtraria et q[uo]d in gradu esset tam mala et illa est magis mala q[uam] pura p[ri]uatiō. Sic etiā nō diligere deum q[uo]d quis ad hoc tenet nō est ita malum sicut diligere deum est bonū. sed odire deum est maius malū q[uo]d diligere deum sit bonum. aliter nullus posset ita bñ facere sicut alius male. quare etc. Quarto dico q[uo]d licet pura p[ri]uatiō sit p[ro]p[or]tione[m] tanta et quāta. tñ cōmuniter loquēdo est tāta in omisio[n]e debiti quanta est positio omisio[n]is. Et hoc nihil aliud est dicere nisi q[uo]d tantum bonū deberet fieri et nihil eius sit. sed ex hoc nō sequit[ur] q[uo]d ergo tam mala sit vel tam grauis culpa q[uam] bonū esset vel meritoriu[m] illud q[uo]d omittitur. Sic ergo est in p[ro]posito. quare etc. Et licet circa istam materiā multa possent dici. et ex dictis multa inferri. tamē p[ro]nūc bre

uiter transeo Et hec de primo articulo.
Quantu[m] ad scōm articulu[m] ad hñdū collatōez cum aliq[ui]b[us] re. ma. meis mouebo tres dubitatōes. **P**rima erit. vñ voluntas diuina sit diuino intellectu rō p[ro]gnoscēdi seu essendi respectu alicui[us] veri. **S**ecūda vñ voluntas diuina sit vel possit esse creato intellectui cā infallibilis iudiciū respectu cōtingentis futuri. **T**ercia erit. vñ voluntas diuina sit creature rōnali p[ri]ma lex siue regula obligandi respectu cuiuslibet ab ea debiti fieri. **A**d p[ri]mā dubitationē rñdet magister B. tenēdo p[re] affirmatiuā. vñ i[n] p[ri]mo principio posuit istud correlariū. q[uo]d q[ui]s diuino intellectu assentiāt q[uo]d autitps erit p[er]cise p[ro]pter determinationē voluntatis. tñ h nō p[ro]t p[ro]petere intellectu creat[ur]e. **P**rimā p[re] p[ro]bat. q[uo]d p[ro]pter determinationē diuine voluntatis ali quid ponit in esse futuri. igit p[ro] illam habet cognosci esse futuri a diuino intellectu. et sic in hac p[re] p[ro]cedit q[uo]d diuine voluntatis determinatione est rō p[ro]gnoscēdi intellectu diuino. **S**ecūda p[re] p[ro]bat. q[uo]d intellectu creato voluntas non p[ro]t esse assentiēdi alicui vero. et p[ro]sequens nec e[st] determinatione. etc. **S**ed ista r[ati]ō respōsione arguebā in p[ri]mo p[ri]ncipio meo. et p[ri]mo p[ro] p[ri]mā p[re]m q[uo]d est directe respōsiua ad p[re]dictam dubitationē. ē posui tūc triplicē p[ro]p[os]itōez. **P**rima erat q[uo]d sicut diuine voluntati nihil est causa essendi sic diuino intellectu nihil est cā siue causalis rō p[ro]gnoscēdi. pat[et]. q[uo]d cū in deo sit idēz penitus et oīno esse velle et intelligere. sicut nihil ē sibi cā siue causalis rō essendi. sic nec volendi aut intelligēdi. **S**ecūda fuit q[uo]d sicut diuina voluntas nullam habet rationē p[ro]pter quam determinetur vt velit. sic diuinus intellectus p[ro]pter diuine voluntatis determinationem non assentit q[uo]d antichristus erit. **P**rima pars patet ex dictis. **S**ecūda pars sequitur ex p[ri]ma per simile. **S**ecundo probatur. quia aliter sequitur q[uo]d diuine voluntatis determinatione eēt intellectu diuino causalis ratio assentiēdi q[uo]d antichristus erit. falsitas consequentis patet ex dictis. **S**ed p[ro]sequētia tenet q[uo]d ista dicitio p[ro]pter dicit habitudinē causalem vt clarum est etc. **T**ercio p[ro]bat. q[uo]d aliter sequitur q[uo]d ista p[ro]positio causalis esset vera. quia diuina voluntas vult q[uo]d antichristus erit. diuinus intellectus assentit q[uo]d antichristus erit. consequentia pat[et]. sed

de q[ui]s q[ui]b[us] et de p[ri]uatiōe p[ro]p[os]itōez

De voluntate diuina et intellectu diuino
 De voluntate diuina et intellectu creato
 De voluntate diuina et intellectu creato
 De voluntate diuina et intellectu creato
 De voluntate diuina et intellectu creato

Principium

falsitas consequentis patebit. Un̄ pro isto
tra p̄dictum fuit hec tertia p̄positio. Cau
salis cuius p̄sequens siḡt tanq̄ significatū
totale deū velle aut intelligere, est vera p̄prie
patet. quia ad veritatē p̄positionis p̄prie
causalis requiritur q̄ ita esse sicut significa
tur p̄ antecedēs sic causa q̄re ita est sicut si
gnificat per p̄ns. modo sic non p̄t eē in p̄
posito zc. vt patet ex dictis. ¶ Et his ḡ pa
tet q̄ rō dicti magistri nō valet q̄ ipse di
cit q̄ per determinationē diuine volunta
tis zc. igit̄ p̄ eam zc. Un̄ nego añs p̄sequē
tiam z̄ cōsequens ad intellectū quē inten
dit iste mgr̄. Dixi ergo p̄mo q̄ añcedēs de
virtute sermonis est falsus. quia ista rō esse
futuri p̄ nullo supponit plusq̄ ista esse nibi
li vel chymere vel hircocerui. ideo p̄ nullā
causam ponit aliquid in esse futuri. ¶ Se
cundo dicit q̄ añcedens est falsum ad sen
sum quē intendit magister. Intelligit enīz
q̄ determinatio diuine voluntatis ē causa
q̄ aliquid est futurū sed ostendi q̄ hoc ē fal
sum. zc. ¶ Tercio dicit q̄ supposito q̄ illud
añcedens esset verū ad p̄dictum sensus. t̄n̄
consequētia nō valet. intelligendo p̄seq̄ns
ad sensum quem intēdit iste mgr̄. quare zc.
Sed ad hoc breuiter respōdet dicendo q̄
ego laboro secum in equoco pro quo p̄mit
tit q̄ ista dictio p̄pter non semp̄ denotat
causalitatē p̄prie dictā vnius rei ad aliā.
vt cum dicit q̄ corpus aiatum est aīal qz
sensitiuū. Et cum dicunt doctores q̄ p̄pter
immēsitatēz illimitationē diuine nature si
ue ratione huius illimitatōis oritur deum
esse p̄sonaliter trinum. non q̄ ibi sit aliqua
causalis ratio seu realis deriuatio vni⁹ re
alitatē ab aliā. Sed q̄quid sit de istis exē
plis quia p̄mum est falsum z̄ secunduz est
dubium. tamē conordo secū in illo dicto
p̄ambulo zc. ¶ Secundo dicit q̄ il
la dictio p̄pter q̄nq̄ denotat illationem
vnius ex alio cum cōnotatione cuiusdā p̄
stantie vel pozitatis s̄m nostrū modum cō
siderandi. vt cum queritur p̄pter q̄d res
aliqua est talis vel q̄ est rō essendi eā talem
nō em̄ queritur ibi que sit causa realis que
facit eam essentialiter talē. Et quicqd̄ etiā
sit de isto exemplo conordo tamē secuz in
isto dicto. ¶ Tercio applicando p̄dicta ad
p̄positum dixit q̄ quia nō sequit̄ diuina na
tura est immēsa vel omnipotēs igit̄ ip̄a est
assensus q̄ a erit. sed bene sequit̄. est volitō

q̄ a. erit. igit̄ scit q̄ a. erit. z̄ esse libere volitū
uum dicit magis p̄fectionez simpliciter q̄
esse intellectiū vt dicūt mlti qz ad ip̄m or
dinaē esse intellectiū tanq̄ deseruiēs. ideo
natura diuina est assensus q̄ a. erit. eo q̄ ip̄a
est volitō q̄ a. erit. Sed q̄cqd̄ sit de añce
dente ostendam q̄ illud nō sufficit ad veri
tatē illius causalis. ¶ Quarto intra predi
cta ponit tale p̄p̄tem q̄ respectu cuiuslibet
denotatōis vel p̄dicati uō generalissimi ē
aliqud̄ p̄dicatū cāle s̄m modū loquēdi me
thaphisicū vl̄ logicū assignare. patz. qz cui
libet tali cor̄rūdet aliqd̄ genus z̄ differētia
sine q̄b̄ illud p̄plete cōcipi non potest. z̄ ad
talem intellectū diuina volitō q̄ a. erit est
rō intellectui diuino assentiēdi q̄ a. erit. qz
ly volitō respectu. a. est denotatio nō geue
ralissima. igit̄. zc. Et qz oēs ratiōes mee cō
tra p̄mā p̄tem cor̄relarij p̄cedunt vt dic̄ de
causalitate alia a p̄dicta quā nullus pone
ret inter intellectum diuini z̄ voluntatem
eius. ideo nō oportet dicere ad eas. zc.

¶ Sed quicqd̄ sit de p̄dicta p̄positio
ne z̄ ei⁹ p̄batione q̄ nō videt̄ mihi vera cuz
nō qd̄libet p̄dicatū nō generalissimū z̄ ma
xime tale p̄dicatū intellect⁹ diuini⁹ vl̄ volitō
tas diuina habeat gen⁹ z̄ differētia p̄prie
dictā. ex eo q̄ d̄ia talis sp̄ supponit. p̄ aliquo
p̄posito p̄notādo aliquā ei⁹ p̄tem essentia
lem. ideo em̄ differētia p̄dicat⁹ in q̄le s̄m ve
ram logicā z̄ methaphisicā. t̄n̄ nō stādo in
hoc ostēdo q̄ iste modus r̄ndendi nō suffi
ciat. ¶ P̄tio sic. qz dicit̄ mgr̄ p̄babat p̄mā
p̄tem cor̄relarij sui p̄ hoc qz p̄ determinatio
nē diuine volūtatis aliqd̄ ponit̄ in esse futu
ri. igit̄ p̄ illā habet p̄gnosci esse futurū a di
uino intellectu. sed in antecedente ly p̄pter
non solum dicit p̄rioritatē s̄m modum no
strum cōcipiendi vel cognoscēdi. sed aliaz
causalitatem. igitur z̄ in consequēte eodez
modo debet capi. zc. ¶ Secundo confir
matur. quia in materia de qua loquimur.
sicut cum dicitur. deus intelligit p̄ ydeas.
vel quādo iste magister dicit q̄ diuinus in
tellectus assentit q̄ a. erit p̄pter determi
nationē volūtatis. ly p̄ vel ly p̄pter nō p̄t
capi nisi altero istoꝝ modoz scilicēz vl̄ put
notat circūstantiā cause motiue seu effecti
ue. sicut cum dicimus q̄ aīa intelligit p̄ ha
bitum vel circūstantiā potētie intellecti
ue. sicut cū dicimus q̄ hō intelligit p̄ intel
lectū. vel. put dicit circūstantiā formaliē

noticie. sicut cum dicimus qd hō intelligit p suam cognitionē. vel put notat circūstantiā obiecti mediantis. sicut cū dicim⁹ qd hō intelligit deū in via p quendā cōceptū sibi p̄rium. vel put notat circūstantiaz obiecti immediate trinitatis. sicut cū dicim⁹ qd hō videbit deuz in p̄ria p suam essentiā. sz nullo p̄dictoz modoz p̄ intelligi illud dictuz vt pōt faciliter ostendi inductiue. Igit illō nō est vez nisi valde improprie. **Tercio** sic. qz nō sufficit dicere qd ly p vel ly p̄t no tet ibi illā p̄ioritatē clusiuē siue n̄ri modi intelligendi. Tum qz istud videtur improprie dici. tū qz talis modus p̄cipiēdi est si ctus nisi sibi corrunderet aliq̄ p̄ioritas ex pte rei. qd nō pōt dici. cū inter intellectū et voluntatē dei nulla possit p̄ioritas seu quāsi distinctō ex pte rei assignari. Igit nō est verū qd sua volitio sit rō assentiēdi intellectui diuino plus q̄ ecōuerso. **Quarto** sic ali quid esse rōnez q̄re aliqd̄ uenit alteri non pōt intelligi nisi dupl̄r. scz vel qz p̄mo uenit illi z ideo uenit alteri. sicut aia est rō qd hō est susceptibilis discipline. qz hoc p̄mo uenit aie. z ideo cōuenit homini. vel quia nō uenit sibi p̄mo. ip̄m tū necessario extigat ad hoc qd cōueniat illi. et hoc pōt eē dupl̄citer. vel qz ip̄m est causa illius qd cōuenit alteri sicut aia est rō quare hō mouetur nō quia p̄mo moueat. sed qz est cā mo⁹ sui vel qz est aliqd̄ importatū p̄ illud qd cōuenit illi. siue de illo p̄dicat. sicut tā forma q̄ materia est rō quare cōpositū est corruptibile. qz p hoc p̄dicatū corruptibile tā materia q̄ forma importat. vt patet ex qd nois. **Sed** duobz p̄mis modis nō pōt intelligi de terminationē voluntatis dei esse sibi ratōez essendi vt clare patet. Nec etiā terciō mō qd patet sic. quia illo mō nunq̄ a. est rō qd b. conueniat ipsi c. nisi inter a. b. z c. sit aliq̄ distinctio qd nō est in p̄posito. nisi forte dicat iste m̄gr sicut scotus qd ibi est distinctio formalis. z qd determinatio voluntatis est ipsi deo ratō assentiēdi alicui p̄tingēti vero p hunc modū scz. qz diuinus intellect⁹ in p̄mo instanti offert voluntati simplicia illius cōpleti quoz vnio est cōtinens in re aut si offert cōpletionē offert eaz tanq̄ neutram sibi z in secundo instanti voluntas eligens vnā partem scz p̄iunctiones illoz facit illud determinate esse vez. z sic est intellectui diuino rō p̄gnoscēdi illud vez. **Sz**

qz istū modū nōdū ponit iste m̄gr. ideo nō arguo hōc. sed ex p̄dictis infero qd su⁹ modus dicendi nō sufficit nisi p̄currat in hoc. q̄re zc. **¶** Verū est qd cōtra secundā p̄tem correlarij sui arguebā qd illa nō sit vera vel saltē nō sit p̄cedēda sed dubiāda. Et arguebam sic. deus pōt facere aliquē intellectu creatū talis p̄ditionis q̄er determinatōe voluntatis sufficiet assentire q̄buscumq̄ veris sibi p̄positis igit sic assentire pōt p̄petere in intellectibz creatis. p̄na est euidēs z añs est sibi dubiū. qz nō apparet qd talē intellectus a deo fieri implicet contradictionē. z si dicat qd sic. ostēdat rōnez. Igit añs nō est ab eo negandū. zc. **Ad** hoc rādet negando assumptū quia impossibile est eē aliquā creabile rōnalē creaturā volitūā de q̄ nō possit silstare qd esset volitio qd a. erit. z tū qd a. n̄ erit. Igit nullius talis volitio pōt esse sibi ratō infallibilis sciēdi qd a. erit quēadmodū est in deo. z sic añs nō est dubiū sicut dixi. sed implicat contradictionē. nec oppositū p̄bani q̄re zc. **Sed** hec r̄nsio nō sufficit imo variata a p̄posito. qz tūc ipse nihil dixit de ratioe infallibili sciēdi. sed p̄cise posuit in suo correlario qm̄ intellectu creato voluntas seu volūtatis determinatio nō pōt esse rō assentiēdi alicui vero. hoc autē de facto est falsum. qz sepe huius determinatio est cā efficiens. et si non totalis tamē parialis assensus seu credulitatis. sicut patz de assensu fidei p̄ exp̄ientiaz z p̄ sanctorū doctrinā. Aliiter em̄ qd sibi vult illud dictum cōe Augustini z alia similia. **¶** Cetera p̄ hō nolēs. credere aut nō nisi volens. Igit sequit qd n̄ ita p̄prie potest dici determinationē voluntatis esse rationem assentiēdi intellectui diuino sicut intellectui creato. cum non sit illi sicut isti causalis ratio. Quare zc. **Et** hec de p̄ima dubitatōe dicta sunt contra istuz reuerendum magistrum zc. **¶** **Ad** secundam dubitationēz respondet magister **A.** tenendo partem affirmatiuā. Unde in primo principio posuit istam conclusionem. **¶** respectu futuri contingentis a deo potest humano intellectui noticia creata infallibilis p̄municari. Quam probat. quia hoc fieri non implicat contradictionē Igit zc. imo videtur consonum dicere qd talem habuerit christus et qd quelibet p̄phētia sit talis noticia. **¶**

¶ Sed contra istam responsionem po

de instantib⁹ scōnab

Handwritten marginal notes:
 Top right: *Ad hoc rādet negando assumptū quia impossibile est eē aliquā creabile rōnalē creaturā volitūā de q̄ nō possit silstare qd esset volitio qd a. erit. z tū qd a. n̄ erit.*
 Middle right: *Ad hoc rādet negando assumptū quia impossibile est eē aliquā creabile rōnalē creaturā volitūā de q̄ nō possit silstare qd esset volitio qd a. erit. z tū qd a. n̄ erit.*
 Bottom right: *Ad hoc rādet negando assumptū quia impossibile est eē aliquā creabile rōnalē creaturā volitūā de q̄ nō possit silstare qd esset volitio qd a. erit. z tū qd a. n̄ erit.*

Principium

fui in pmo principio pbabiliter triplicē p/ positionē. **P**rima est q̄ solus diuin⁹ in/ lectus respectu veri de futuro p̄tingēti potest esse noticia infallibilis iudicij. Et p̄ ma pars affirmatiua huius exclusiue satis patet. Sed pars negatiua p̄tra cū probat̄ sic. q̄ ad hoc q̄ aliqua noticia sit infallibil̄ requirit̄ q̄ non possit esse falsa. sed omnis noticia creata iudiciaria respectu veri de futuro p̄tingenti potest esse falsa. igitur zc. p̄sequētia patet z̄ antecedens quo ad p̄mā partem per quid nomis. sed quo ad secundam pbat̄. quia omne verum d̄ futuro cōtingenti p̄t esse falsum. ergo omnis noticiā creata qua tale iudicatur esse verū p̄t esse falsa. consequēs patet. z̄ sequentia tenet quia non stat q̄ noticia aliq̄ sit iudiciū falsi z̄ non sit falsa. **A**d istā rationē respōdet p̄cedendo maiore. et dicit q̄ minor potest esse falsa z̄ p̄sequens eam negat. quia cum ipsa sit d̄ possibili si sit vera est necessaria. z̄ per consequens non potest esse falsa. Et tunc ad probationē meam quando dico. omne verū de futuro zc. p̄cedit antecedens. z̄ quādo infero. ergo omnis noticia creata zc. negat p̄sequentiā. et dicit q̄ instātia est de noticia diuina. Et cum dico q̄ n̄ stat q̄ aliqua noticia sit iudiciū falsi zc. cōcedit de noticia qua assentit̄ falso. z̄ sic negat meam p̄mā p̄positionē. Sed ista responsio nō valet. Tum primo. quia instātia quam dat ad p̄sequentiāz meā de noticia diuina non est ad p̄positum. quia in p̄sequēte ponitur noticia creata vt excludat̄ noticiā diuina. Tū secundo. quia respōsio sua ad probationē consequētie non sufficit. q̄ certum est q̄ nō stat q̄ aliqua noticia sit iudiciū falsi quā ipsa assentiat̄ falso z̄ p̄ cōsequens q̄n sit falsa etiam fm̄ eum. q̄re zc.

Secunda p̄positio fuit q̄ solus diuinus intellectus aliquid potest non iudicasse quod iudicauit fore. z̄ primo pars affirmatiua exclusiue patet. quia deus iudicauit ab eterno antix̄p̄m fore. z̄ tamē p̄t h̄ nunq̄ iudicasse sicut possibile est antix̄p̄m non fore. Sed pars negatiua exclusiue. s. q̄ hoc nō ueniat alicui intellectui nisi diuino. negat̄ ab eo. Unde in secundo correlario predictę p̄clusionis ponit̄ q̄ fidelis qui ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest hoc nō iudicasse. quod probat. quia cū h̄ q̄ iudicauerit zc. potest vltimuz

iudiciū non fore. et si nō erit. ergo ex fide infusa false iudicauit. q̄d non est dicendū. cum fidei uon subsit falsum. aut dabit̄ correlariū suū esse verum zc. Sed cōtra h̄ arguebā sic. quia de nullo intellectu q̄ iudicauit antix̄p̄m vel iudiciū fore. cōcedendū est q̄ p̄t hoc non iudicasse nisi de illo de q̄ ista consequentia est bona. **I**ste intellectus sic iudicauit q̄ sic erit. sed d̄ solo intellectu diuino z̄ de nullo alio ista p̄sequentia ē bona. vt patz̄. igitur zc. Ad istam rōnem r̄ndet. et p̄mo dicit. q̄ ista p̄positio nō facit contra correlariū suū. quia posuit illud sic. vt tula que ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest ex ea non sic iudicasse. z̄ ratio mea arguit q̄ non p̄t non iudicasse. quod non negauit. Secundo dicit q̄ falsum est illud quod assumo in illa ratione. scz̄ q̄ de nullo intellectu nisi diuino ista cōsequentia zc. Nam fm̄ ip̄m illa est bona d̄ intellectu christi. quia aliter falleret. Sed p̄tra istam responsionē arguit̄ primo p̄tra primum dictum. quia quādo dicit q̄ verula ex fide infusa potest sic non iudicasse vel intelligit q̄ potest sic nō iudicasse ex fide. ex eo scz̄ quia fides potest non esse fides. z̄ tūc bene p̄cordarem secum. sed non sufficeret ad saluandum illam fidem esse noticiā infallibilem. p̄pter quod tamen videtur ponere illud correlariū. vel intelligit q̄ potest ex ea nō iudicasse quia scilicet illa fides potest non fuisse iudiciū. et tūc negare istud. q̄ sicut ipsa nō potest non iudicasse sic ipse videt̄ assentire sic ipsa nō p̄t nō iudicasse p̄ illud iudiciū sic patebit p̄ p̄sequētiā argumentū. z̄ in h̄ est p̄ncip̄ hui⁹ difficultat̄.

Secundo arguit̄ d̄ secundū dictū in q̄ ponit̄ q̄ de intellectu xp̄i illa p̄nā est bona zc. q̄ v̄l ipse intelligit de intellectu xp̄i diuino z̄ sic nō cēt̄ d̄ me. vel de intellectu xp̄i creato. z̄ tūc arguo d̄ h̄. q̄ sic p̄nā est bona. aīa xp̄i iudicauit antix̄p̄m fore. q̄ antix̄p̄s erit. tūc ex opposito p̄ntis sequit̄ oppositū aīce dentis. et p̄ntis sicut possibile est antix̄p̄m nō fore ita possibile est aīam xp̄i iudicasse antix̄p̄m fore. s. falsitas p̄ntis patebit ex dicendis. nec valet p̄batio q̄n dic̄ q̄ nisi illa p̄nā est bona alit̄ xp̄s falleret. Tū p̄mo q̄ ista p̄nā valde apparēter p̄t negari. Tū secundo q̄ p̄ntis valde pbabiliter a mltis conceditur esse possibile per cōicationem ydiorum z̄ per noticiā creatam. quare zc.

omnis p̄positio de possibili. Si sit vera est necessaria

id est p̄ponit̄ d̄mā d̄mā d̄mā

z̄

z̄

z̄ p̄mā q̄ d̄ p̄mā p̄mā p̄mā p̄mā p̄mā

z̄ p̄mā q̄ d̄ p̄mā p̄mā p̄mā p̄mā p̄mā

z̄

Principium

quid ex natura rei conuenit diuine voluntati conuenit etiam diuino intellectui. quia expositio arguendo unum sequitur ex alio. quare et
Secunda premissa declarauit. quod sicut modus loquendi doctorum est quod voluntas diuina est causa effectiua rerum et non intellectus ex eo quod quicquid voluntas uult est vel fit et non quod quid intellectus intelligit. ita in proposito quod quid voluntas uult obligari obligat. et non sic de intellectu. **U**n hec consequentia est bona voluntas diuina uult sortem obligari ad a. ergo sortes obligat ad a. tamen ista non ualeat intellectus diuinus intelligit sortem obligari ad a. ergo sortes obligat ad a. et ideo ista est premissa vera voluntas diuina est obligatorum. et non ista intellectus diuinus est obligatorum. quibus utraque sit vera
Sed contra predicta multipliciter arguit magister Egidius. nihil tamen ridendo ad rationes meas. **U**n quasi in multitudine exercitus esset victoria belli ipse adeo multiplicauit argumenta quod ad ea discurrenda uix sufficeret dies una. sed fortassis sufficeret unum breue uerbum dicere quod **M**artialis in quodam epigramate cuidam in persuasionibus affluenti respondit. et. **U**erum tamen inter nos fit disputatio catholica et non sophistica disceptatio. ideo silendum est ab omni ironico uerbo. placuit autem sibi et mihi non displicuit ut de tot argumentis suis non omnia sed aliqua generosiora per uicem ueniant ad medium cum etiam ad eorum plura satis in secundo principio sit responsum. **I**gitur contra primam et secundam propositiones specialiter contra secundam posuit istam. **I**scit voluntas dei ut sic non est causa rerum per se productiua. sic nec ipsa est lex seu regula creature obligatiua. **Q**ue conclusio etiam si esset vera tamen non est contra dicta mea. quod nunquam usus sum hac locutione. ut sic vel ut non sic. nec apud ueritatem tali locutione uellem diu disceptare. loquatur prout sic qui uoluerit quia nolo loqui sic. **U**erum tamen quia limitauit sensum dicte secundae propositionis dicendo quod licet illa sit una propositio causalis que potest denotare antecedentis ad consequens causalitatem propriam uel ipsorum conuertibilitatem per consequentiam mutua. tamen quicquid sit de primo sensu nihilominus in secundo sensu uolui intelligere ipsam. ideo contra hoc arguit. quia ponere talem causalem et solum per illam intendere consequentiam conuertibilitatem est mirabiliter abuti propositi

onibus. Sic enim procederet ista. quia chimera non est. ideo sortes potest esse. **A**d hanc autem et ad reliquas similes instantias respondit in secundo principio meo. quod sunt sophistice et falso iungunt fundamenta. **P**ro cuius euidenti declaratione dixi esse sciendum quod ista coniunctio quia uel alia similis faciens pro positionem causalem quandoque signat causam essendi. et sic facit propositionem causalem. ut cum dicitur quod sol lucet dies est. quia homo materia habet homo est corruptibilis. et sic de similibus. **Q**uandoque pro talis coniunctio non significat causam essendi. ut cum dicitur. quia aliqua res in diuinis generat filium. aliqua res in diuinis est pater. quia creature sunt a deo deus est dominus creaturarum. **T**ales enim propositiones solent concedi. et tamen clare est quod non denotant antecedentis ad consequens causalitatem propriam. quia sic essent false ut notum est. **I**ta est in proposito quando dixi quod hec propositio voluntas diuina est lex obligatoria. quia uult aliquid et non denotat antecedentis ad consequens causalitatem propriam. sed conuertibilitatem per consequentiam mutua. uolui enim per hoc excludere primum sensum in quo illa dictio quia significat causam essendi. quia sic nihil est causa ut diuina voluntas sit lex obligatoria. sed per hoc quod dixi quod talis propositio sicut et alie supradicte signat antecedentis ad consequens conuertibilitatem per consequentiam mutua non uolui excludere quin aliud requiratur. seu quod hoc sufficiat ad ueritatem talis causalis. sed dico quod hoc requiritur. et hoc sufficiebat mihi ad propositum. **E**t si querat quid ultra hoc requiritur quod etiam idem ab eo de aliis causalibus supradictis. et ita faciliter respondebo sibi sicut ipse mihi. nec aliud teneo respondere. quia non habeo hic tractare de ueritate causalium nisi aliter cogat ueritatem argumentorum. quia ex hoc satis patet propositum
Sed ipse dicit quod hec responsio non sufficit. et ex his patet quod diminute dedi sensum pro positioni mee. et ego teneo explicare quod aliud requirat ad ueritatem illius causalis. et quod per causalem non sufficenter explico radicem obligatiouis quam tamen uideo principiater inquirere. **E**go autem hec omnia gratis et sine probatione dicta simpliciter nego sicut prius. **E**t dico quod ipse petit principium sicut prius. et hoc ita clarum est quod qui non uidet nihil uidet. **T**amen licet ipse non cogat

Libri sententiarum questio prima

Marginal note: (faint)

Dicam sibi quid requirit ad predictarum causa-
lium veritatem ultra consequentiam reuertibilitatem.

Ad dico enim quod ille denotat vel signat non
quod eam eandem. nec antecedens ad consequens
causalitatem propriam ut dictum est sed eam co-
gnoscendi siue ad consequens reuertibilitatem per
consequentiarum mutuam cum connotatione antecede-
tis cuiusdam prioritatis inferentis respectu il-
lati secundum nostrum modum considerandi. et ad aliquem
tale vel similem sensum intelliguntur causa-
les supradictae. Unde in omnibus illis est talis
consequentia conuertibilis et ultra in antecedente
positi definitio vel terminus principis ad diffi-
nitionem termini positi in consequente. ut patet.
ideo est aliquis positus antecedens ad conse-
quens propter quam potest dici antecedens causa conse-
quentis. et hinc est quod tales causas proceduntur.
Et similiter dico in opposito. Et per hoc
ad multa alia dicta sua patet clarissime so-
lutio. ideo plura non recito etc. Et hec est ter-
cia dubitatione. Uerum est quod ego speraueram
et valde optaueram cum isto reuerendo magistro
habere longam collationem. et in qua esset aliquid
granitatis theologice et nihil sophistice le-
uitatis. sed ipse insistit in his que non multum
placet mihi. Ipse autem alias dixit quod in tota
positione mea omnia erant ita clara et solida quod
nihil aliud in eis sibi visum fuit cui posset
catholicis repugnari. hoc autem si dictum esset re-
putare non esse vitupandum. Sed cum reuerentia
non est verum. imo multa posui quorum opposita
tenent plures magni doctores et que non minus
reputo fore disputanda in scola theologica
quam illa que ipse tractavit de pluralitate perfectio-
num in deo sine distinctioe. de distantia cre-
ature a deo et a non esse. de latitudine possi-
bilitatis et contingencie. de tendentia creature in
non esse. Ego autem malui permanere in catho-
lica simplicitate quam esse de illis qui nihil re-
putant dici subtile. nisi quod est in intelli-
gibile.

sequentia est clara. et antecedens probat. quod
aliter sequeretur quod possibile esset viatozem ha-
bere actum infinite rectitudinis et per conse-
quens infinite perfectionis. consequens est falsum
cum sit finite capacitatis et finite actiuita-
tis. Sed consequentia probatur. quia noticia
evidens est in infinito certior opinioe quam
tuncumque forti. Nam quantumcumque augetur
rationes probabiles in apparentia nunquam pos-
sent generare certitudinem equali certitudi-
ni noticiae evidentis. igitur talis est certitudi-
nis infinite. igitur etc. **S**ecundo sic. quia
impossibile est viatozem de veritatibus the-
ologicis habere noticiam maiorem fide. igitur
etc. consequentia patet quia noticia evidens est
maior fide. et antecedens probatur per Augu-
stinum. xi. de trinitate capitulo tercio. de scri-
ptura sacra fides habemus de his rebus que
ignoscere non expedit. nec per nos ipsos ydo-
nei sumus etc. Unde patet quod de his de qui-
bus est sacra scriptura solum fidem habe-
mus. nec sumus naturaliter idonei ad ma-
iorem noticiam deuenire. igitur etc. **T**er-
cio sic. quia impossibile est viatozem de hu-
iusmodi veritatibus acquirere scientiam pro-
prie. igitur etc. consequentia patet. quia non est
maior ratio de vno quam de alio. et antecedens
probat. quia omnis scientia proprie dic-
ta est per causam. primo posteriorum. Scire
est rem per causam cognoscere. etc. omnes
autem veritates theologice sunt de deo de qua
nihil potest sciri per causam. igitur etc.
In oppositum arguitur sic. quia possi-
bile est viatozem de multis veritatibus ha-
bere noticiam euidenter in diuersis scien-
tiis. igitur hoc non minus est possibile per stu-
dium theologice. consequentia tenet. quia
theologia est scientia principalissima et ma-
xime architectonica etc. Et antecedens pa-
tet. quia omnes homines natura scire de-
siderant. primo in ethaphisice. sed ut distin-
guit ibi commentator. impossibile est appetitum
humanum esse frustra. igitur possibilis est
homini scientia. **I**n ista questione iuxta
materiam argumentorum erunt tres articu-
li. Primo utrum possibile sit viatozem ha-
bere noticiam euidenter de aliqua veritate
Secundo utrum possibile sit viatozem ha-
bere de veritatibus theologice noticiam ma-
iorem fide. Tercio utrum possibile sit via-
tozem habere de conclusionibus theologi-
cis noticiam scientificam proprie.

Arcu prolo-
gum libri sententiarum for-
mo talen questionem.
Utrum possibile sit viato-
rem de veritatibus theo-
logicis habere noticiam
euidenter. Arguitur p-
mo quod non. quia impossibile est viatozem de aliq-
uitate habere noticiam euidenter. igitur etc. co-

Questio prima

veritas. sic est ipsi intellectui diuino ppositio vera. patz. qz si diuina noticia q̄ deus cognoscit antixpm fore nō pcedat esse. ppō s̄a hoc nō pōt esse ppter aliō nisi qz dōceret q̄ ad hoc q̄ aliqd sit. ppō req̄ritur q̄ sit qd cōplectū sic q̄ sit ex plib p̄tib essentialiter cōpositū. qz vna sit subiectum. alia copula z alia p̄dicatū. qd̄ repugnat diuine simplicitati. S̄ hoc nō valet. P̄mo. qz ppter illā cām nō d̄r ppō mētalīs p̄p̄ta. imo nulla ppositio mentalis est illo mō pposita sicut pbat m̄gr Gregori⁹. q. i. z hoc idem q̄liter sit vez et qualiter nō alibi declarauit. **S**ecundo qz supposito q̄ illud esset vez de q̄libet ppositione creata. tñ ppter hoc nō debet negari a deo q̄ sit ppositio. Verbi gr̄a. licet verū sit de q̄libet uoticia creata quon stat ipsam esse uoticiā et ipsam nō esse rem distinctā ab illo cui est noticia. tñ ppter h̄ non negamus a deo q̄ sit noticia seu cōgnitio q̄ nis sua noticia uō sit distincta ab eo. q̄re ita pōt dici in pposito. zc. **U**er istis patz respōsio ad secundā obiectionē vñ qñ dicitur q̄ ante q̄s aliqd esset p̄ter deuz. vez erat mundū fore. distinguo istā. qz hec oratō in finitiui modi mundū fore pōt sumi significatiue z psonalr vel materialiter. Si p̄mo nō dico q̄ illa ozo p nullo supponit iō ppō nō est vera. imo ois ppō in q̄ subijct̄ vel p̄dicat̄ oratio infinitiui modi significatiue sumpta est incongrua de v̄tute p̄mōis sic alibi declarauit. Si s̄o sumat̄ sc̄do mō. scz materialr. vel capit̄ materialiter p seipsa z sic adhuc est falsa. vt claz est. vel capit̄ materialiter p ppōne cui⁹ est dictū. seu cui cor r̄ndet. z hoc vel p ppōne creata et sic ppō est falsa. vt patet. vel p ppōne increata que deus est. z sic ppō est vera. sic em̄ dico q̄ ante q̄s aliqd esset p̄ter deū veritas erat mūdūz fore. z illa veritas erat deus. Et qñ arguit q̄ nō. qz illa veritas erat cōtingens z deus erat necesse esse. dicēdo q̄ illa veritas erat necesse sic de⁹ zc. sed tñ illa veritas erat cōtingenter veritas. sicut scia dei q̄ antixp̄us erit est necessaria. tñ est cōtingenter scientia q̄ antixp̄us erit vt alias declarabit. **S**i s̄o dicat̄ s̄. mundū fore ab eterno fuit vez seu veritas. igit̄ mundū non fore ab eterno fuit falsum seu falsitas. cōsequētia tenet. qz qñcunqz vñū p̄tradicōriozū fuit vez alterū fuit falsum. sed deus nec est nec p̄t eē falsitas. igit̄ aliqua falsitas fuit ab eterno q̄ n̄

erat deus. **R**ūdeo negando p̄mā d̄sc̄n̄tiā. vñ pcedit ista ppō quarta q̄ ab eterno fuit aliqua veritas cui nulla erit p̄tradicōria falsitas. patet p rōnem factā. Et p̄ idēz patet ad terciā obiectionē. vñ qñ dicit̄ q̄ si nulla ppō esset adhuc vez esset nullā ppositione esse. pcedo istā cōditionalē. qz añcē deus est impossibile. qz sicut impossibile ē deum nō esse noticia sic impossibile est deum nō esse ppositionēz verā. dico tñ q̄ si nulla ppositio creata esset adhuc vez esset nullā ppositionē creatā esse. capiēdo orationē in finitiui modi vt dixi. sed illud vez est de⁹ **S**ic igit̄ patz qd̄ est veritas z q̄ nihil aliud sit q̄s ppō vera. Quare aut̄ ppositio dicit̄ vera hic nō declaro. z multa alia q̄ circa hec possent dici p̄transēo. qz de his spectat ad logicā z methaphisicā. z de illis dixi in tractatu de insolubilibz. **U**er cōcl̄o declarandū est qd̄ sit euidētia seu euidens noticia. **U**n̄ dico qd̄ duplex est euidētia. quedam est euidētia absoluta q̄lis est euidētia p̄mi principij vel reducibilis ad eam. alia est euidētia cōditionata q̄lis est euidētia uostri ingenij q̄ est citra primā. **E**uidētia absoluta simplr pōt describi q̄ est assensus verus sine formidine causatus naturaliter. q̄ nou est possibile intellectum assentire z in sic assentiendo decipi vel errare. In hac aut̄ descriptiōe quatuor ptes ponunt̄. Prima est assensus verus qz ois euidētia est assensus licet nō ecōtra. Et d̄r verus ad differentiā erroris seu assensus falsi vel erronei quantumcunqz sit firmus tñ nunq̄ est euidens. **S**c̄da ps ē sine formidine ad differentiā opiniōis suspitionis vel p̄iecture q̄ nō sunt sine formidine de facto vel de possibili. **T**ercia ē cārus naturaliter id est ex causis necessitantibus intellectū ad sic assentiendū ad differentiā fidei q̄ licet sit assensus sine formidine. tñ nō cārus naturalr s̄z libere zc. **Q**uarta est quo nō est possibile zc. Ad differentiā assensus causati p sillogismū falsigraphuz q̄ licet possit h̄re p̄dicationes p̄dicatas. tñ habēs illū assensum sic assentiēdo d̄cipit. nō p assensum p̄clusum sed p mediū p̄clusiū. **I**te illa pars ponit̄ ad differentiā euidētiē fm̄ qd̄ siue p̄dicationate. de q̄ statim dicitur **E**uidētia aut̄ fm̄ quid pōt describi q̄ est assensus verus sine formidine causatus naturaliter q̄ non est possibile stante dei infit̄.

Cor 7

Emendata ep 207

10 p̄dicit̄ p̄ p̄dicit̄

Combinatio p̄dicit̄ p̄dicit̄

12 m̄d̄ta h̄c d̄p̄dicit̄ p̄dicit̄

q̄ euidētia distinguit̄ a fide

dei influentia etc. non stat talia nobis appare
re et non sic esse. Unde quibus talis apparentia pos
sit esse ipsis obiectis non existentibus per poten
tiam dei absolutam tamen propter hoc non habemus
rationaliter dubitare. Nam ex hoc multa in
convenientia et absurda sequuntur. Primo sequi
tur quod possemus rationaliter dubitare quali
qua suba alia a natura nostra diuina esset. quod
deus posset conseruare omnia accidentia homini sub
stantiis corruptis seu destructis ut in sacra
mento altaris. Secundo sequitur quod non posset
sufficiens inferri ex vna re alia nec ex can
sa posset concludi effectus. nec econtra. et sic pe
rissent omnes demonstrationes naturales. Et con
sequenter tenet. quod duarum rerum distinctarum de
potest absolute alteram conseruare alia destructa.
Tercio sequitur quod haberemus rationaliter du
bitare demonstrata quocumque creatura. an illa
esset deus. an illa esset adoranda. et sic an de
us esset asinus. an asinus adorandus. Nam
qualibet tale posset deus assumere etc. et bre
uiter multa similia possent inferri que sunt ab
surda et blasphemata. quare etc. et sic per rursus.
B. Contra predictas conclusiones per ordi
nem instat. Primo per prima quatuor rationibus
seu medijs. Primo sic. non est evidens euiden
tia absoluta aliquid esse primum principium. nec
aliquid esse a se aut prius aut prius aut tempore
et sic de similibus. Igitur tali euidencia nihil est
euidens. quia tenet. quod si aliquid est euidens
tali euidencia oportet quod sit per se deducta per ali
quam rationem in qua sit ante prius. sed ante
dens probatur. quia tali euidencia non est eui
dens plura esse. Igitur nec primum principium
um esse. et sic de alijs positis in antecedente.
ad quorum quodlibet inferitur plura esse etc. Con
firmat secundo. quod aliqui negauerunt primum
principium ut patet quarto metaphysice. igitur
non est euidens. Confirmat tercio quod de
facto dubium est quid sit primum principium
um ut clarum est. Igitur non est euidens. Se
cundo principaliter arguitur sic. illud non est
euidens cui intellectus potest firmiter dissen
tire. sed intellectus potest primo principio
dissentire. quod deus posset homini dissentium
in eo causare de sua omnipotentia cum homo non
implicet contradictionem. Secundo confirmat.
quod hoc potest ipse intellectus ex impio vo
luntatis. unde videtur plus impossibile intelle
ctus assentire opposito primo principium ex im
pio voluntatis quam assentire isti credito vna
essentia simplicissima est tres res distincte

et quolibet earum. Nam ponendo hunc articu
lum habemus negare modos arguendi ma
nifestissimos. et que apparent tenere in virtute
te primi principium sicut sillogismum exposito
rii sillogismum in barbara et consequentiam con
uersiuam. sicut patet in exemplis. etc. Tercio
confirmatur. quod voluntas pie affectata potest
intellectui impare quod credat supra dictis cre
dibilibus et ipsum ad hoc subiugare. quod potest ef
se aliquid voluntas ita male affectata quod pote
rit intellectum subiugare ad assentiendum
opposito primo principium. quia tenet. quod cogi
tatio post lapsum facta est prior ad ma
lum quam ad bonum. iuxta illud. sensus et cogi
tatio humani cordis propria sunt ad malum ab
adolescencia. etc. Etiam prona affectio potest
quantumlibet augeri tamen in euidencia articu
li trinitatis et in euidencia oppositi primo prin
cipium non se excedit infinite. igitur. Tercio
principaliter arguitur sic. nulla falsitas potest a
nobis euidenter cognosci. igitur nec veritas.
Ante patet primo posteriorum. falsum non sciri.
quod non est etc. Sed contra probatur. quod tanta appa
rentia potest esse de aliquo falso quod sit verum
sicut de vero. Nam in primo. viij. thopico. ni
hil prohibet quodam falsa esse probabiliora quam
daque veris et per omnes apparentia. imo de facto
phus ut patet primo philosophice. reputauit esse prin
cipium euidens quod ex nihilo nihil fit. et de illo
habuit tantam apparentiam sicut de aliqua
conclusionem demonstrata. Igitur si illud non
fuit sibi euidens nec quodcumque aliud. Si autem
dicatur quod ad esse euidens non sufficit precise
apparere. sed requirit apparere vere cum ap
perere false possit esse ita intantum et ita fir
mum sicut vere. tunc datis duabus talibus
apparentijs nescimus que sit euidens. et sic nun
quam esset nobis certum. vel euidens aliquid esse
euidens. et possemus dubitare tale esse eui
dens et per omnes haberemus dubitare illud esse
verum. quod sequitur dubito hoc esse euidens
ergo dubito hoc esse verum vel saltim non scio
etc. Secundo confirmatur. quia ad esse eui
dens non sufficit apparere vere. quod si fortes
haberet quantacumque apparentiam de aliquo
vero et hoc per medium falsigraphum. propter hoc non
haberet euidenciam. sed non est nobis possi
bile scire euidenter quod medium sit sophisti
cum et quod verum. Nam quandoque credi
mus habere demonstrationem quando habe
mus sophisticam rationem. quare etc. Tercio
confirmatur. quia ille assensus non est

conferuntur 307

conferuntur

quidam falsa probabiliora
quibusdam veris

conferuntur

conferuntur

conferuntur

Libri sententiarū

euidens de aliquo cui omnino similis et eū
firmus est in euidēs de eodem. sed quāq; da
to aliquo vero demonstratiue pbato. pote
rit dari pbatio falsigraphica eque vel ma
gis apparens. si ergo secūda nō sit euidens
nec prima. igitur nihil est euidens per demō
strationē v̄ saltem nō est euidēs aliqd esse
euidēs illa euidētia zc. **Quarto** princi
paliter arguitur sic. si aliquid esset euidēs
sequeretur q̄ q̄libet esset equaliter euidēs z
summe euidēs. p̄ns est manifeste falsuz. qz
nihil est nobis eque euidēs sicut deo z an
gelis. Similiter principia sunt euidētio
ra cōclusionibus. sed p̄na pbatur. qz nō vi
detur vnde euidētia possit intēdi. **Primo**
nō quo ad veritatem. quia vna veritas
nō est magis veritas q̄ alia. seu vna p̄posi
tio magis vera q̄ alia. **Secūdo** nō quo ad
adhesionē. nam maior vel minor adhesio
nō facit maiorē vel minorē euidētia. pa
tet de fide zc. **Tercio** nō quo ad clarita
tem sic q̄ in vna euidētia sit maior claritas
noticie q̄ in alia. qd̄ probo. quia q̄libet ta
lis euidētia de q̄ loq̄mur generatur natu
raliter ex primo principio p̄ p̄naz vel cōse
quentias necessarias z euidētes. z p̄ p̄ns q̄
libet talis generat summa. quia ex causis
naturalibus nō pueniunt effectus inaequales
ceteris paribus. quia agūt s̄m vltimū po
tentie. **Secūdo** cōfirmatur. quia in hu
iusmodi generatione nō est maior resisten
tia in vno q̄ in alio. Nam cū nulla tali eui
dētia stat aliq̄s gradus dubietatis de obie
cto. igitur oēs sunt equales. **Tercio** cōfir
mat. quia q̄libet talis euidētia summe cla
re representat suuz obiectū. qz totaliter sicut
est. aliter nō esset euidētia. sed p̄ ipsam falli
posset intellectus. igitur zc. **Ad** istas
rōnes r̄ndetur p̄ ordinē. z p̄mo ad p̄nam
negatur p̄na. **Unde** p̄ materia ponunt aliq̄
p̄positiōes. **Prima** est. **Q** aliq̄s p̄t scire
vno scit de facto aliquā p̄positiōē vel p̄se
quentiam euidētia p̄mi principij z nō sci
re euidēter tali euidētia q̄ scitū ab eo sit p̄
positio vel p̄sequētia. patet de hoc simpli
citer illiterato zc. **Secūda** est. **Q** aliq̄s p̄t
euidēter scire p̄mum p̄ncipiū z nescire qd̄
sit p̄mum principij. patet. qz q̄libet mente
formans p̄mum p̄ncipiū scit ipsum euidē
ter. z tū cum hoc stat q̄ nesciat vtz sit p̄posi
tio p̄potetica v̄ categorica. zc. **Tercia**
est. **Q** aliq̄s p̄t scire euidēter aliquā p̄po

sitiōē z nō scire euidēter tāta euidētia q̄
illa p̄positio sit vera aut falsa. z similiter de
p̄na patet ex p̄dictis. z cōsimiliter p̄t dici
q̄ aliq̄s p̄t scire aliquā p̄positiōē z nō sci
re tāta euidētia an ita sit sicut illa p̄po signi
ficat. qz p̄t nō scire an p̄po sit z an significz
Quarta p̄po est. **Q** cum p̄dictis stat q̄
nullus p̄t euidēter scire p̄positiōē aliq̄m
z nullatenus scire qd̄ vel qualiter p̄ eam si
gnatur. patet. quia oppositiōz implicat z sic
patet ad p̄nam rōnem z ad terciā p̄firmā
tiōē. **Sed** ad secūda dicit q̄ sicut di
cit Arestoriles. illi nō negabāt p̄mū princi
piū in corde sed ore. similiter hoc nō est ad p̄
positum. qz si p̄mū principij erat eis ine
uidens nihil sequit zc. **Ad** secūda rati
ōē negat maior. **Un** pono aliquas p̄posi
tiones. **Prima** est. **Q** licet aliq̄s posset
dissentire p̄mo p̄ncipio nō sequit q̄ illd̄ n̄
sit euidēs. sed solū q̄ p̄t nō esse euidēs. pu
ta illi q̄ sic dissentiret. **Secūda** est. **Q** li
cet aliq̄s dissentiedo p̄mo p̄ncipio v̄ assen
tiēdo ei? opposito erraret in fide. tū q̄ aliq̄s
posset dissentire p̄mo p̄ncipio vel assentire
ei? opposito n̄ p̄tradicit fidei nostre. **Primo**
patet. qz ex opposito p̄mi principij sequi
tur oppositum cuiuslibet articuli fidei.
Secūdo patz. qz dicere q̄ deus possit ha
iusmodi assensuz vel dissensuz causare nō
cōtradicit fidei. imo videt sanere articulo
de oīpotentia dei. **Tercia** p̄po est. **Q** hu
iusmodi positio nō est p̄traria veritati p̄mi
p̄ncipij. z ad hāc positioē nō sequit p̄mū
p̄ncipiū esse falsum. quia nō sequit ali
quis assentit opposito p̄mi principij. q̄ pri
mum p̄ncipiū est falsum. imo sequitur op
positum zc. **Quarta** p̄po est. **Q** assentire
opposito primi principij nō infert aliquod
impossibile etiā naturaliter. p̄nta cōtraria
esse simul aut aliqd̄ simile. patet. quia sup
posito q̄ assensus p̄tradiōriōz cōt
trarij. z q̄ eēt impossibile naturaliter ipos
cē simul in eadem mēte sicut assensuz quo
assentire in for. eēt. z assensum q̄ assentire for
tem nō eēt. tū nō p̄pter hoc videtur impossi
bile v̄nū terciū assensum eēt in mēte quo as
sentire in for. eēt et nō eēt. **Ex** q̄bo patet in ge
nerali q̄ maior rōnis est falsa. z minor siue
sit vera siue falsa. nō est p̄ cōclusionē zc. tū
in speciali dicēdum est de materia ratiōis
Unde q̄n primo dicitur q̄ deus posset zc.
¶ **Dic** videt q̄ circa h̄ duplex est opi

bono 22

pro

V. de hoc p̄mū dicitur

Questio prima

De quibus opinionibus de causis huiusmodi erroris primo principio

hio. una quod deus potest se solo causare assensum vel dissensum in mente nostra. et secundum hanc procedendum esset quod deus possit causare huiusmodi errorem circa primum principium. nec propter hoc sequitur quod non sit evidens ut iam dictum est. **¶** Alia est opinio quam tenet Holkot. q. i. arti. iij. quod ponit oppositum. et secundum hanc ponende essent aliquae positiones. **¶** Prima est quod deus non possit se solo causare errorem rem de primo principio. patet. quia omnis error est assensus vel dissensus. **¶** Secunda est. quod deus mediantibus causis secundis et secundum naturalem cursum potest causare errorem circa primum principium. patet. quia stat aliquando dubitare et errare circa entitatem primi principii scilicet quod sit primum principium etc. **¶** Tercia est quod deus mediantibus causis secundis iuxta naturam iam eis inditam de cursu solito non potest causare errorem de primo principio id est dissensum eius vel assensum de eius opposito. patet quia hoc esset ex cognitione alicuius rei. scilicet quilibet cognitio nata est concitare assensum primum principii. saltem nulla est nata de care dissensum. plusquam caliditas nata est frigiditate vel e contra. **¶** Igittur etc. **¶** Quarta opinio est quod deus mediantibus causis secundis et de suo potest se absoluto potest care errorem de primo principio. patet. quia hoc non implicat. nec hoc inferret contraria esse in eodem etc. quae sequitur etc. **¶** Ad materiam vero secunde et tercie confirmationis de impio voluntatis et etiam de affectioe voluntatis etc. similiter potest responderi per aliquas positiones. **¶** Prima est quod ex impio vel affectione voluntatis potest sine quocumque apparentia aut motu aliquid non contingit credere alicui apleto. patet quia aliter possem opinari libere quod rex sedet. et sic de quolibet alio mihi ignoto etc. quod apparet falsum. scilicet de hoc alias dicitur. **¶** Secunda est quod nullus in fide nostra traditum imo nulla imo nec oia simul iuncta aut aliqua de illis claudunt vel inferunt contradictionem seu oppositum primi principii. nec appropinquant sibi imo infinitate distant ab eo. et tantum quantum aliquid verum necessarium quilibet evidens imo quantum apparet primum principium. nec propter ipsa oportet negare aliquam veritatem evidentem seu tenentem in virtute primi principii. Et oia ista patebunt in materia de trinitate ubi ostendat quod ille articulus potest sustineri sine ulla contradictione aut bone parte negatione. **¶** Tercia opinio est. ad oppositum primi princi-

pii cum impio vel affectioe voluntatis nulla apparentia vera potest currere. nec ad hoc aliqua lex iusta potest obligare. Quarta est quod ad ipsa credibilia fidei nostre quantumcumque ardua cum impio vel affectione voluntatis potest currere apparentia vera et divina inspiratio sicut alias ostendam. **¶** Ex quibus omnibus patet quod impium voluntatis et eius pia affectio plus est potens ad faciendum assensum credibilibus nostre fidei quam quocumque assensio possibilis opposito primum principii. **¶** Et sic patet modus probabilis respondendi ad istam rationem. **¶** Tamen adhuc hoc non obstante videtur mihi probabiliter propter predictas rationes quod intellectus ex impio voluntatis et prava affectione cum aliquo apparentia licet falsa posset naturaliter dissentire primo principio etc. sed aliquid sit de hoc nihil sequitur contra conclusionem ut sepe dictum est etc. **¶** Ad terciam rationem procedit maior ad bonum sensum. quia licet sit falsa in forma qua ponitur ex eo quod falsitas potest esse veritas. et simile ex eo quod aliqua falsitas potest evidenter cognosci esse falsitas. tamen vera est ad istum sensum quod impossibile est evidenter scire falsum. ideo negatur prima etc. **¶** Et ad probationem procedit illud quod inferret scilicet quod ad esse evidens non sufficit potest apparere sic esse quantumcumque talis apparentia sit interea. sed requiritur quod apparentia sit vera. et quoniam inferret quod nunquam esset nobis evidens etc. imo haberemus dubitare etc. **¶** **¶** Pro ista materia ponuntur aliquae positiones. **¶** Prima est quod quantumvis non sit necesse omnem habentem evidentiam de aliquo experiri illam aut scire illam esse evidentiam. tamen omnis huiusmodi evidentiam experiri potest illam et scire potest illam esse evidentiam absque aliquo novo motu. imo motiva evidentie que est actus rectus sufficiunt ad sciendum evidentiam esse evidentiam. que est actus reflexus. et hoc mediante advertentia circa actum rectum etc. **¶** Secunda est quod non stat aliquando habere evidentiam de aliquo et dubitare se habere evidentiam de eodem patet. quia sicut bene tangitur in arguendo si dubito meam apparentiam esse evidentiam dubito vel saltem non scio ipsam esse veram. et propter ista esse sicut ipsa significat. quare etc. **¶** Tercia est pro secunda confirmatione. quod quantumvis non sit necesse omnem habentem medium verum et non sophisticum ad aliquid evidenter scitum ab eodem. scire actualiter se habere medium verum tamen omnis sic huiusmodi potest scire evidenter se habere. nec

22

non quod naturaliter intellectus potest dissentire primo principio

ad esse evidenter non sufficit appere potest sit quantumvis quod talis apparentia sit interea et requiritur

hoc primo potest ad primum patet unde videtur aliquid talis potest dici se habere

ex solo imperio voluntatis non contingit credere alicui apleto

stat ipm dubitare de tali medio patet ex p/ dictis. **Quarta** ppō q̄ cum p̄dictis stat q̄ aliq̄s nō h̄ns euidentiā de aliq̄ credit illud firmiter z absq̄ hesitatione z ex medio necessitate ipm p̄tuc. z p̄t credere se scire euidenter illud z t̄m in vtroq̄ taz in actu recto q̄s reflexo decipit. nec est possibile stante tali assensu recto firmo habere assensuz reflexu dubiu plusq̄ in assentiēte euidēter. Et cōsimilit̄ oīno p̄t dici de habēte medium sopbisticū qd̄ est possibile q̄ credit se habere demōstratiuū z credit se h̄re euidentiāz z ad hoc p̄cludit ille ratiōes z nō plus. t̄m cum istis stat q̄ q̄cumcūq̄ q̄s habeat firmū assensum z q̄tūcūq̄s credit se h̄re euidentiā. t̄m eam nō h̄z si nō p̄currat ille cōditiones quatuor supraposite in descriptiōe euidentiē. **U**deo ad terciā p̄firmationez dicit̄ fm̄ p̄dicta q̄ impossibile est esse duos assensus vnū euidētē euidētia de q̄ loquimur. z aliū nō euidētē q̄ sint oīno similes q̄uis i apparētia adberētia z firmitate possent esse equales. vt patz. quare zc. **A**d quartā rōnem negat̄ p̄sequētia. p̄ quo ponunt̄ aliq̄e ppōnes. **P**rima est q̄ supposito q̄ de aliq̄ seu de quolibet noto habere mus summa euidentiā id est maximā nob̄ naturaliter possibile. t̄m nō p̄pter hoc habere rem̄ equalem cū deo z angelis. nec equaliter scirem̄ p̄ncipia z p̄clusiones deductas ex eis. p̄mū patet. qz deus sciret indepēdenter. nos aut̄ dependēter. similr̄ angeli sunt p̄spicacioris nature intellectuē z p̄ p̄ns ex eisdem p̄ncipijs eandē p̄clusionē clari⁹ intelligerēt q̄ nos ceteris paribz. **S**cōm patet p̄mo posterior. **P**ropter qd̄ vnū quod q̄ tale z illud magis. cū ergo scirem̄ p̄clusiones p̄ncipia sequitur p̄positum zc. **S**cōda est **Q**uod necesse est oīa nobis euidentiā esse nobis eque indubia. Patz quia euidētia nullū gradū formidinis aut dubietatis secū p̄parit. **T**ercia est **Q**uod de facto nō est necesse euidentiā de aliq̄ eē summa. imo in euidentiā sunt gradus. qz p̄mū p̄ncipiū est euidētissimū. z deīde alia magis vel minus fm̄ q̄ magis vel min⁹ appropinquāt ad p̄mū p̄ncipiū. similiter de eodē p̄t haberi euidētia maior vel minor vlt̄ p̄pter plura media ad eandē p̄clusionē. vel p̄pter intēsius idē mediū cōsiderare. vel p̄pter diuersam dispositionē intellectus seu naturalē seu acq̄sita. **Q**uarta ppō p̄ solutio

ne rōnis est q̄ nō b̄n p̄cludit q̄ in intellectibus oīno p̄similibz cōsimiliter dispositis z p̄similiter applicatis ad p̄siderandū. z ceteris alijs paribz p̄mū p̄ncipiū z qd̄libet aliud de se z p̄clusionibz equaliter sequentiū equalē euidentiā imo oēm sibi possibile generabūt. patet. qz sicut agētia naturalia zc. et si de hac generatiōe vel augmētatiōe sic rēt aliq̄ difficultates ille eēt cōsimiles oībus formis spūalibz vt de lucer̄ similibz zc. hec de p̄ma p̄clusionē. **C**ōtra secunda p̄clusionē arguit̄ etiā q̄ tuor rōnibz. **P**rimo sic. nulli est euidēs q̄ ipse p̄gnoscat vel intelligit zc. cui nō est euidēs q̄ ipse sit creatura rōnalis seu natura p̄gnoscatia. sed secundū nulli ē euidēs. igit̄ nec p̄mū. **M**aior videt̄ nota. s̄z minor patz. **N**ā de facto cōfigit̄ in somnio vel etiā in vigilia in hoīe grauiter infirmo. q̄ credit se alinū vel lapidē z p̄ p̄ns credit se nō creaturā rationalē aut p̄gnoscatia. vñ iocose arguitur sic **E**go nō sum creatura rōnalis seu intellectiua. igit̄ nihil est mihi euidēs. p̄na est optima. z aūs p̄t esse a me creditū in casu posito. q̄ p̄ns nō est a me negandū. z p̄ p̄ns p̄cedendū vel saltē p̄t esse a me p̄cedendū zc. **S**cōdo arguit̄ sic. **S**i p̄clusio esset̄ fa vel esset possibile aiām cognoscere distincte quālibet suā cognitionē vel nō. si sic. cōtra qz esset possibile q̄ aiā simul h̄ret p̄gnitiones infinitas distinctas. q̄rū vna nō eēt p̄s alteri⁹. nec aliqd̄ vnus eēt aliqd̄ alterius. p̄na patet zc. z falsitas p̄sequentis apparet. qz nō est possibile aiām simul distincte infinita p̄gnoscare zc. **S**i dicat̄ q̄ nō. cōtra. qz nō apparet maior rō de vna q̄ de alia zc similiter dicit̄ philofophus scōdo posteriorū. q̄ impossibile est nos habere habit⁹ nobilissimos ita q̄ lateat nos. quare zc. **T**ercio arguitur sic. **S**i cōclusio eēt vera. tunc iuxta sententiā Augustini. xv. d̄ trinitate. ca. p̄mo. dicentis. **F**idem suā videt̄ vnusquisq̄ in corde suo si credit. vlt̄ nō esse si nō credit. **E**t post pauca. **S**i inq̄t̄ est fides in corde nostro eam esse non ambigimus sed eam tenemus certissima sciētia. se q̄retur q̄ euidenter sciremus nos credere z nos habere fidem. p̄na tenet ex conclusiōe. quia ex p̄dicta autoritate Augustini. sed falsitas p̄sequentis patet quia sequitur. scio me habere fidem ergo scio eam eē veram. z ita esse sicut per eam significatur.

quidō h̄ de diab q̄ angeli nō distant

 77

hic nota

Questio prima

quia et opposito sequitur oppositum etc. Et
sequens est falsum et impossibile. cum fi-
des sit cognitio enigmatica etc. **Quarto**
arguitur sic. Nos nescimus euidenter nos ha-
bere actus intelligendi vel amandi. igitur
nescimus euidenter nos intelligere vel a-
mare. sequentia tenet. et antecedens patet.
quonia de illo sunt opiniones. Unde aliq
ponit qd non sunt actus distincti ab anima
et alij oppositum. etc. **Ad istas rō-**
nes per ordinem respondentur. Un ponun-
tur aliquae propositiones. **Prima est pro**
materia minoris siue antecedentis. qd forte
non est possibile aliquem credere se esse cre-
aturam non cognitiuā vel intellectiuam.

Secunda est. qd quid sit de illo. tñ ratio
nihil plus potest cōcludere nisi qd possibile
est aliquē opinari qd nihil sibi est euidēs. qz
contingit opinari antedēs ad hoc et pñāz.

Tercia est qd cum hoc stat aliquid esse et
posse esse alicui euidēs qñuis eidem homi-
ni nō sint ista possibilialia simul. scilicet qd opi-
netur nihil sibi esse euidens et qd aliquid sit
sibi euidens. **Quarta est pro declaratiōe**
precedentis qd posse aliquē dissentire isti ali-
quid est mihi euidēs. nō pcludit qñ stet ali-
quid esse euidēs et esse dubium. sicut supra
tractum est de pmo principio. **Ad secun-**
dam rōnem ponuntur aliquae propositio-
nes. **Prima est qd anima nō potest p gno-**
scere distincte quamlibet cognitionē suāz.
patet. quia hoc nō foret possibile sine mul-
titudine cognitionum infinita. qz cū vna
cognitio non sit distincta cognitioni sui ipsi.
vel erit deuenire ad aliquam quam nō co-
gnoscat. vel habebit notitias infinitas.

Secunda est qd quālibet cognitionē su-
am potest aīa nostra pgnoscerē distincte. pa-
tet inducendo. **Tercia est.** Anīa nostra
scit distincte se scire qd qd et quecunqz ipsa
scit. patet. quia ipsa scit vel potest scire di-
stincte istam. scio qd quid vel qd cunqz scio.

Quarta est qd nō quicqd aut quecunqz
aīa scit ipsa scit se scire distincte. patet. quia
aliter oporteret ponere actus infinitos etc.
et sic patet ad rōnem. **Ad autoritatē phi-**
losofi. qd ipse vult qd inconueniens sit qd ali-
qd sciat et pvideret actualiter an ipse sciat et
nesciat se scire. et hoc est veruz. et sic patz ad
istam rōnem. **Ad terciā ponunt aliq p-**
positiones. **Prima est qd quīs expiamur**
fidem nō tamē expimur ipsam esse fidem et

hoc solum probat ratio etc. **Secūda est**
qd possibile est fidem aliquam esse incuiri-
ue cognita et euidenter scita et scire qd sic est
oīno sicut significatur p eam. et tñ ipsa nō
esse euidentem noticiā. patet qz videat an-
gelus intuitiue fidē petri in corde suo cuius
significatum euidenter nouit in sbo. tñ an-
gelo est euidens sic esse sicut significat illa
fides. et tñ illa non est euidēs noticia qz nō
angelo vt notū est nec petro.

Tercia ē qd
possibile est qd viator euidenter pgnoscat su-
am fidē et ipsam esse fidem veram. et sic eē si-
cut ipsa significat. et tñ fides nō erit sibi eu-
dens noticia licet sit sibi euidenter nota. pa-
tet. posito qd vnus viator hñs fidem aliū-
de sibi acquirat demonstrationē vel expē-
tiam aut quomodolibet aliter euidentiaz
de significato sue fidei. patet. Nam si eēt af-
sensus euidens nō essz fides etc. **Quarta**
est qd licet ista psequentia nō valeat. euidēs
est fidem esse et fidem esse veram. igitur fides
est euidens noticia. ista tamē est necessaria
euidens est fidē esse veram. igitur fides est
vera. patet satis. et sic apparet quōd possum
pcepte euidenter fidē nostrā etc. **Ad quar-**
tam rōnem negat pñā. qz licet nos nesciā-
mus euidenter qd res sint actus intelligēdi
aut volēdi. nō tñ sequit qd nihil sciamus eu-
denter p ipsos sicut satis patet ex supra di-
ctis etc. **Ad contra terciā pclusionem**
arguit etiā qtuor rōnibz. duabz p primam
partem et duabz ptra secundā. **Primo sic.**
Nō est possibile p quācūqz potētiā qd anīa
sentiat obiectū exteriori sensatiōe et qd obie-
ctū nō sit. igitur illa ps pma est falsa qd videt
oppositū supponere et in hoc fudari etc. Sz
aīa pbat. qz ista pñā est bona. anīa sen-
tit obiectum. igitur obiectum est. sequit ei
benefāgo calidum igitur calidum est. gu-
stodulce igitur dulce est. video petrū idō
petrus est. quia si video petrum video ali-
quid et nō nisi petrum. igitur petrus est ali-
quid. et sic de alijs. **Secūdo confirma-**
tur. quia anīa nō potest agere sensatiōez
de aliquo obiecto ipso obiecto non existen-
te. sed anīa non potest sentire obiectū ni-
si si agat suam sensationez. igitur etc. **Daiōz**
est clara et minor patet. quia sequitur anīa
sentit igitur anīa agit. Sed sicut omnis
cognitio est actio ita et omne cognoscens ē
agens. solus ergo deus non potest in ani-
mā causare sensationem. Quare etc.

prima pars

2a pars

3a pars

istis intelligi auctoritate phi-
losofi habere actus nobilitate

Secūdo ad idē arguit sic. si fundamētū
 cōclusionis esset verum scz q̄ illud non est
 euidens qd̄ potest sic apparere z nō sic esse.
 zc. sequit̄ p̄ simili rōne q̄ nulla noticia cre-
 ata vel creabilis esset infallibilis. z p̄ conse-
 quēs nulla euidens qd̄ est p̄ dicta. Sz p̄ se
 quētia patet. qz de q̄libet tali sic est q̄ p̄ nō
 esse sicut ipsa rēp̄sentat. aut q̄ intellectus p̄t
 aliter vti ipsa q̄ ipsa sit vteda. quare zc.

Secūdo p̄firmat. quia si illud fundamē-
 tum esset verū sequeret̄ q̄ nullus beat⁹ ha-
 beret euidentiā de p̄p̄tuitate sue beatitu-
 dinis. z p̄ p̄sequens nō eēt asscurat⁹. et sic
 nō esset beatus. qz securitas ē marīa pars
 beatitudinis. p̄na patz. qz supposito q̄ bea-
 tus firmiter assentiāt q̄ita p̄p̄tuo remane-
 bit. z q̄ ille assensus non p̄t nō fuisse assen-
 sus. tñ oppositū p̄t nō fore. z p̄ p̄ns nō fuit
 euidens zc. q̄re zc. Tercio p̄ secundā p̄-
 tem cōclusionis arguit. nullū est exp̄imētū
 vel iudiciū q̄n p̄ nature potentiaz cū dei
 influentia generali possit esse qd̄ illud exp̄i-
 mentū vel iudiciū sit. z q̄ nō sit sicut deno-
 tat̄ p̄ illud. igit̄ cōclusio est falsa z fundamē-
 tum nullū zc. p̄na patet. sed añs p̄bat. qz ta-
 le iudiciū potest causari dato q̄ non sit ita
 vel in dormiēdo vel etiā in vigiando. pro-
 pter indispositionē mediī vel organi. vel p̄
 ludificationes sicut patet p̄ exp̄ientiam.

Secūdo p̄firmat. qz si rō fundamētalis
 cōclusionis valeat. sequit̄ q̄ mō sit possibile
 aristotilē habuisse euidentiā q̄ p̄p̄tuo erūt
 generationes z corruptiōes. p̄ns patz ma-
 nifeste falsum. qz illud fuit falsum z non est
 possibile ip̄m sciuisse falsum. sed p̄na p̄bat
 qz ipse sic assentiāt firmiter p̄ rōnes intelle-
 ctū suū cogentes z mō est possibile q̄ sic sit
 nec fuit possibile naturaliter q̄ sic assense-
 rit z q̄ non sic erit. igit̄ possibile est q̄ habu-
 it de illo euidentiā zc. Quarto ad idē ar-
 guit. sensatio p̄t naturaliter generari z cō-
 seruari absq̄ obiecti p̄ntia vel ex̄ntia. imo
 obiecto absente vel destructo. Igit̄ illa ps
 cōclusiōis est falsa. Añs p̄bat de generatio-
 ne vt patet in somnīs z timētibz z ludifica-
 tis q̄b̄ apparent castra z multa q̄ nō sunt. z
 ista apparētia est sensitua. de p̄seruatōe pz
 qz ex forti obiecto relinq̄tur in nobis visio
 causata ip̄o oculo clauso sicut docz exp̄i-
 entia z Augusti. ij. de trini. ca. j. Secūdo
 cōfirmat. qz exp̄ientia videt̄ ad opposi-
 tum cōclusionis. Primo de existente in na-

ui cui arbores vident̄ moueri. Secūdo d̄
 circulo apparēte in aere ex baclo ignito zc.

Tercio de baculo p̄ medietate in aqua
 q̄ apparet fract⁹. Quarto de collo colū-
 be verso in quo apparēt diuersi colores.

Quinto de imagine q̄ videt̄ in speculo.
 in q̄ nō est. Sexto de illusiōibz z ludifi-
 cationibz. Ex q̄b̄ oibz patet q̄ naturaliter
 multa nobis apparent esse q̄ nō sunt z q̄lia
 nō sunt. z sic nō quicqd̄ exp̄imur est euidēs
 esse zc.

Ad istas rōnes p̄ ordinē re-
 spondet. Tñ ad p̄mā ponunt̄ p̄positiones.

Prima est q̄ ad impugnandū p̄mā p̄tes
 cōclusionis zc. nō sufficit ponere p̄babi-
 liter q̄ impossibile ē sentire obiecto nō exi-
 stente seu aliquā p̄similē p̄positionē p̄babi-
 lem imo oportet hoc euidētē p̄bare. quia
 dato q̄ sit soluz p̄babile q̄s poterit opinari
 oppositū. z p̄ p̄ns p̄sequēs ad ip̄m non erit
 ab eo negandū. Tñ p̄t dari vna reglā ge-
 neralis que valet ad multa in ista materia

q̄ si ex aliquo añcedente euidētē z forma-
 liter sequit̄ aliqd̄ p̄ns z añs sit p̄o p̄babilē
 vel aliqua eius ps. im̄p̄nens est p̄ns esse
 euidēs. ita q̄ nō oportz p̄sequēs eē euidēs
 nec hoc repugnat.

Secunda p̄o est ex
 sine ad sensationē eē sensationē. siue ad po-
 tentiā sensitua sentire requirat̄ ipsam po-
 tentiā agere siue nō. est im̄p̄nēs p̄me par-
 ti cōclusiōis nec ip̄p̄nat̄ p̄ hoc zc. Tercia
 est ex supposito q̄ ad potentiā sensi-
 tiua sentire. requirat̄ potentiā ipsam agere
 adhuc p̄t ipsa p̄ducere vel saltē p̄seruare
 sensationem obiecto destructo vel absente
 simpliciter. s. qz deus p̄t supplere vicē ob-
 iecti.

Quarta est. q̄ possibile est de diuī-
 na potētia qd̄ potētia talis sentiat exteri-
 ori sensatione obiecto non existente. nec va-
 let consequentia. anima sensitua sentit. igit̄
 obiectum est. plus q̄ hec anima intelli-
 git antichristum. Igitur antichristus est.
 Ideo non valet iste video Petrum. ergo
 Petrus est. tango calidum. ergo calidum
 est. zc. Sed bene sequitur Video petrum
 ergo video aliquid. q̄uis istam negēt mul-
 ti. dico tamen q̄ non sequitur. ergo petrus
 est aliquid. sicut bene sequitur. deus intel-
 ligit antichristum. ergo intelligit aliquid.
 sed non sequitur vltra ergo antichristus ē
 aliquid. z per ista patet ad totam rōnez zc.

Ad secundam rationem negatur con-
 sequentia. Sed gratia materie ad vidēdū

vide de p̄p̄tuitate beatitudinis

2

Questio prima

Differentiam inter noticiā dei z creature. q̄ ad infallibilitatem ponunt p̄positiones.

¶ Prima est q̄ sola diuina noticia est vniuersaliter infallibilis. **¶** Ista supponit. **¶** Secunda q̄ aliq̄ hūana noticia de necessario z impossibili aliter se habere sicut de p̄mo principio z similibus est infallibilis. patet q̄z nō stat ipsam esse z aliter esse q̄ significat. nec est possibile talem noticiā aliter significare. hoc em̄ est possibile p̄ potētā nr̄i intellectus. cum illa nō significet ad placitum nec p̄ potētā diuinā. q̄ quāta necessitate ipsa est significatiua vel significat. significat suū significatū. Et ideo licet deus posset ipsam facere nō esse aut non significare. t̄n non posset facere eā significare oppositū. In significati q̄ modo significat. sicut nō posset facere q̄ caliditas frigeret et sen p̄ diceret frigiditatem. **¶** Tercia est q̄ aliqua hūana noticia de aliq̄ contingenti vero ē infallibilis. puta noticia q̄ scio me esse. viuere. patet. q̄ talis nō pōt esse noticia z q̄ aliter sit q̄ significat. Un̄ si illa p̄ potētā diuinā trāserat in aliud subiectū rei cogniti uñ. videt̄ pbabile q̄ nō esset noticia d̄ in esse nec de q̄cūq̄ alio. q̄cqd̄ t̄n sit de hoc illa nō pōt esse mihi fallibilis. **¶** Quarta est q̄ nulla hūana noticia de contingēte vero ex trīnsecō a cognoscēte est vel esse pōt infallibilis. z hoc p̄bat rō. Et his sequunt̄ aliq̄.

¶ Primo sequit̄ q̄ de eodem esse p̄nt due noticie idem significantes quaz vna est infallibilis z alia non. patet de creata z increata noticijs de antip̄o forte. zc. **¶** Secundo sequit̄ q̄ ois euidētia absoluta de q̄ in p̄ma z secūda conclusiōibz est noticia infallibilis. sed nulla euidētia p̄ditionata de q̄ in hac terciā conclusiōe est infallibilis. patet clare zc. **¶** Ad confirmationē p̄ceditur p̄mum p̄ns. p̄ q̄ ponuntur p̄positiones.

¶ Prima est q̄ nullus beatus scit cui denter q̄ sua beatitudo p̄petuabit̄. licet hoc credat firmiter z certitudinaliter. q̄ qlibet scit vel scire pōt q̄ nō implicat p̄tradictōez q̄ ipse suā beatitudinē credat p̄petuari. et t̄n q̄ nō p̄petuet̄. et hoc bene p̄bat ratio secūda. et hoc est clarz de noticia in p̄prio genere. q̄ n̄is dubitet̄ de noticia in verbo zc.

¶ Secūda est q̄ nō stat q̄ aliq̄ sit beatus z dubitet an sua beatitudo p̄petuabit̄. hoc p̄bat rō. zc. **¶** Tercia est de quolibet futuro contingenti possibile est q̄ creatura ei fir-

miter assentiat. z tamē nō erit. patet satis.

¶ Quarta ē. q̄ de nullo futuro contingenti possibile est q̄ dens sibi assentiat z q̄ n̄ erit quia sic deus erraret quod est impossibile

¶ Et p̄dictis p̄mo sequit̄ q̄ de eodem p̄nt esse due noticie idem significantes. q̄rū vna est simpliciter euidēs z alia simplr̄ in euidēs.

¶ Secūdo sequit̄. licet ois euidētia sit certitudo. t̄n non ecōuerso. vñ q̄ sit differentia inter has noticias patet satis ex his que apparēt ad rationē zc. **¶** Ad terciā rōnem ponunt̄ aliq̄ p̄pōnes.

¶ Prima est aliq̄ duo assensus p̄nt esse oino eiusdē rationis. quoz vn̄ erit euidēs z alter nō. patet si videat aliq̄s hostiā p̄secratā z assentiat q̄ videat panē. z alter nō p̄secratā. z similit̄ assentiat. zc. **¶** Secūda est q̄ aliq̄s assensus est in me nūc euidēs z ille pōt fieri in euidēs me nesciēte. z similit̄ ecōtra. patet facillit̄. z hec z nihil plus p̄bat rō.

¶ Unde negat̄ consequētia. quia est euidēs q̄n̄ ita est z nō alias vt patet ex descriptione euidētie. **¶** Tercia est q̄ nulle rōnes pbabiles cogunt ad assentiendū sine formidine p̄positiōni quā p̄bant. quia nō cogūt nisi ad assensum opinatiuū zc. **¶** Quarta est q̄ sola euidētia vel demonstratio cogit intellectus ad assentiendū p̄positioni. que sine his maneret dubia. Et ex his patet. Ad cōfirmationē negatur consequētia. q̄z philosophus solum habuit opinionē nec habuit rōnem cogentē. Sed forte ista responsio nō sufficit zc. Ideo posset dici sine assertionē. Q̄ sicut falsum potest nunq̄ fuisse falsus. imo verum. sic q̄ nunq̄ fuit euidēs potest fuisse euidēs. z sic diceretur concedēdo consequens probabiliter zc. **¶** Ad quartam rationem p̄mittunt̄ p̄positiones.

¶ Prima est q̄ ex causis naturalibus cum dei influenza generali fieri potest q̄ nihil sentiatur a sorte. et tamen q̄ sortes iudicet q̄ ipse sentit aliquid. z similit̄ fieri potest q̄ aliquid sentiatur a sorte z sortes non iudicet se sentire. **¶** Primum patet in dormientibus. **¶** Secundum patet sepe in non aduertentibus vt clarum est. **¶** Secūda est q̄ ex causis z cetera. fieri potest q̄ homo sentiatur a sorte z sortes iudicet se nō sentire hominē. Et similit̄ q̄ homo non sentiatur a sorte z sortes iudicet se sentire hominē. **¶** Primum patet de illo qui videtur a remor. et similit̄ secundum vt clarum est.

*oib euidētia est certitudo
oib euidētia est certitudo*

*q̄ hūy beat̄ sit certitudo
naturalis sed beatitudo p̄petuari
tū nō stat cupiet̄ ad
p̄petuari.*

q̄ nūc v̄ḡ calē nō

q̄ p̄ fieri flū.

q̄ nō

*q̄ nō p̄nt nūq̄ habuit̄ n̄
opinionē q̄ cert̄ generatōe
z cert̄ p̄ p̄nt nō habuit̄
rationē cogentē
pbabiles*

Tercia est q̄ ex causis naturalibz zc. nō potest fieri q̄ for. sentiat aliquod obiectum qd̄ est p se obiectū illius sensus quo sentit̄ approximātū in debita distātia. organo bñ disposito z etiā medio z for. iudicet se non sentire illud obiectū. patet. quia aliter sensus deciperet circa p̄uiuz obiectū. **Q**uarta est q̄ ex causis zc. nō potest fieri q̄ aliqd̄ sentiat a forte sensu exteriori sensatione sufficiente ad iudiciuz. z fortes iudicet se non sentire aliqd̄. quia tale iudicium nō posset habere causam aliquā naturalē vt patz zc.

Quod ex his ad rōnez negat̄ antecedēs. z quantū ad id qd̄ dicit̄ de dormiētibz zc. dico q̄ ipsi non p̄cipiūt p sensus exteriorēs sed p̄ interiorēs. p quos p̄t naturalit̄ senti r̄i absens vel non existens videt̄ tñ hominē q̄ sentiat. z hoc est p̄pter species rez derelictas zc. Sed de vigilantibz timentibz vel infirmis dico q̄ tales nō sentiunt nisi ea q̄ sunt z p̄sentia sunt licet aliter iudicent̄.

In timētibz aut̄ iudicium erroneū. causat̄ ymaginatio fortis cū sensatione present̄ virtute cuius iudicat̄ hō q̄ illud quod sentit̄ sit illd̄ qd̄ timet̄. **I**n infirmis aut̄ hñōi iudicium erroneū causat̄ vl̄ etiā ymaginatio fortis vel dispositio organi. De ludificat̄ aut̄ diuerse sunt cause errorz s̄m diuerfas causas q̄bz ludificatiōes fieri p̄t. de q̄ bus in scientiis naturalibus z magicis.

Quantum s̄o ad illud qd̄ dicit̄ de cōseruatione visiois zc. dico q̄ nō. sed p̄pter fortē alterationē organi causat̄ iudiciū erroneū quod indicat̄ idem videri qd̄ p̄i^o zc.

Ad confirmationē negat̄ aūs. vñ p̄ materia ponunt̄ aliquē p̄positiōnes. **P**rima ē q̄ res sensate taliter possunt applicari sensui interiori. vl̄ sensus taliter disponi q̄ sensus virtute talis sensationis nisi aliunde dirigat̄ habebit multa iudicia erronea vt p̄te indicabit se videre q̄ non videbit z e contra. z hoc solum p̄bant̄ ista exēpla adducta.

Secunda est q̄ in oibz p̄dictis exēplis sensus nō videt̄ nisi ea q̄ sunt et q̄ p̄sentia sunt. verbi gr̄a. existens in uani nō videt̄ arbores moueri nec motū arboris. nec generaliter aliquē motū. qz nullus motus ē in arboze nec in aliq̄ viso ab eo in casu. z p̄similiter p̄t dici in alijs zc. **T**ercia est q̄ in p̄dictis exēplis apparet sensui vel appare re p̄t nisi aliunde dirigat̄ q̄ sentiat ea q̄ non sunt. nec p̄sentia sunt. s̄bi gr̄a q̄ videat̄ mo

tum arboz. igneū circulū zc. baculum fractū zc. Cause aut̄ talium apparentiaz hñt̄ videri in p̄bia z in p̄spectiua. z q̄ntum ad ludificatiōes aliq̄s in astrologia z in arte magica. ideo transeo. **Q**uarta p̄o sequens ex p̄dictis q̄ naturaliter fieri p̄t q̄ aliquis credat se habere exp̄ientia de aliq̄ de q̄ solū habet apparentia erroneā. tñ nō stat q̄ apparentia erronea sit exp̄ientia. qz ipsa solum est de vero. Et sic patet de tertia conclusiōe et p̄mo articulo.

Articulus secundus

R quantum ad secundū articulū in q̄ videndū est. vtrū possibile sit viatorē habere d̄ theologice noticiā maiorē fide p̄mo p̄mittā terminoz declaratiōes. **S**cdo ponā responsales p̄clusiones. **T**ercio obijciam p̄ aliq̄s rōnes. **C**irca p̄mū p̄ctū tres termini sunt declarādi. **P**rimo q̄ sunt p̄itates theologice. **S**cdo qd̄ sit fides z q̄ liter viator p̄t eā acq̄rere. **T**ercio q̄ noticia maior fide. **P**rimo ergo declarādus est q̄ sint veritates theologice. **U**n̄ dico q̄ de ipsis possumus loqui dupl̄r. **U**no mō stricte. **A**lio mō large. **S**trictē loquēdo veritates theologice sūt p̄itates necessarie viatori ad et̄nā beatitudinē p̄sequendā. vel veritates q̄ credere viatori est necessariū ad salutē. sed magis large loquēdo veritates theologice sunt ille veritates q̄ sunt d̄ deo formate vel formabiles. vel etiam de creaturis vt hñt̄ attributiōez vel p se ordinē ad deū puta s̄m creationē. gubernationē. reparationē. iustificationē. remunerationē. z similia. q̄ p̄siderant̄ in theologia vt passiōes subiecti. vñ ad istd̄ facit̄ dictū Augu. x. de tri. ca. j. nō vtiq̄z q̄cqd̄ sciri ab hoie p̄t in rebz hūanis vbi pl̄imū sup̄uacue vanitatis z notie curiositat̄ est hñic scie tribuō s̄z illud tñm mō quo fides saluberrima q̄ ad vitam beatam ducit. gignit̄. nutritur. defenditur. z roborat̄. Et loq̄tur d̄ theologia.

Ex ista auctoritate sequunt̄ aliq̄ p̄pōnes.

Prima ē q̄ sc̄da descriptio posita ē magis p̄pria q̄ sit p̄ma. z h̄ est p̄ **O**ckam q. p. q̄ ponit̄ illam. patet. qz multe sunt veritates q̄ valent ad defendendū fides zc. q̄ nō sunt viatori necessarie ad salutem. zc. **S**ecūda est. q̄ sole veritates que sunt de rebus diuinis aut humanis quibus veritatibus ipsa fides saluberrima est z cetera. possunt proprie dici veritates theologice.

ex q̄bz causat̄ iudiciū de p̄iuz
in p̄māntibz q̄ infirmis q̄ hñ
deficiat̄...

q̄ sit beatitudo theologice. id p̄t Aug 119
quod est magis p̄p̄i q̄ i9

Quaestio prima

Tercia est que sequitur. quod non omnes veritates theologice sunt fide credenda sed aliquae solae probabiles et opinativae. patet de istis. deus potest facere infinitum. deus potest creare supremam spiritum. et de multis similibus. **Q**uarta propositio est quod de omnibus rebus mundi potest esse veritates theologice. patet quod de omnibus potest formari veritates quibus fides saluberrima est. Nam de quolibet re alia a deo verificata est quod est creata et de deo quod ipse illam creat. et per hoc fides saluberrima est. Item circa quascumque res creatas vel etiam increatas potest homo virtuose vel etiam viciose agere. igitur est. **A**ntes patet. quod quaecumque re creata vel increata potest licite vel illicite frui vel vti. et nona tenet per Augustinum. in octavo tri. cap. xiiii. Quicquid prudenter fortiter propter iustitiam agitur. ad eam pertinet scientiam quam in civitatibus malis bonisque appetendis praefat. **U**bi ex istis probationibus patet unum correlativum quod valet ad defendendum praedictam propositionem. Et est quod ista nona nihil valet cuiuslibet scientie veritates sunt de deo vel de rebus creatis tanquam de obiecto seu obiectis. igitur pertinet ad theologiam am vel sunt veritates theologice sed est fallacia praesentis. Nam licet istae veritates scientiarum particularium quibus veritates theologice sunt de eisdem rebus. tamen veritates theologice sunt secundum aliquam attributionem ad deum. quae attributio vel ordo est sufficiens ad unitatem talis scientie modo quod loquitur philosophus. in metaphysica. et aliis pluribus locis. **S**ecundo patet ex praedictis quod debet dici de subiecto theologiae et de unitate eius. et quod sit practica. et quod speculativa secundum diversa. sed de his nihil dico quod loquacialis sunt vel alibi videnda. **S**ecundo declarandum est quod sit fides. unde dico quod multipliciter potest sumi. ut alias videbitur. sed ut ad praesens sumitur fides potest describi. quod est assensus verus firmus sine formidine. **U**el brevis. fides est assensus certus non evidens. Nam certitudo importat primas duas conditiones. Certitudo enim est assensus verus firmus sine formidine. **I**n hac autem fidei descriptione duae primae clausulae ponunt eadem causa quam in descriptione evidetiae. scilicet tertia scilicet non evidens ponitur ad differentiam evidetiae. Et huic descriptioni correspondet illud compositum dicitur Augustinus. Quid est fides nisi credere quod non vides. Caput enim credere per certitudinaliter assentire. et caput non videre per non evidenter agnoscere. Sed videndum est hic qualiter viator possit hanc fidem acquirere. et de hoc po-

no aliquis propones. **P**rima est quod impossibile est viator per rationem demonstrativam vel evidentem acquirere fidem. patet secundum philosophum demonstratio est syllogismus faciens scire. generalis ratio generat scientiam seu evidentiam et non fidem. **S**ecunda est quod impossibile est viator per rationem dialecticam precise vel probabiliter acquirere fidem. patet. quod talis quantum est de se solum generat opinionem cum formidine et non certam fidem. **T**ercia est quod impossibile est viator per solum impium voluntatis vel per solum affectionem acquirere fidem. patet. quod tale impium vel talis affectio per se non potest generare opinionem. igitur nec fidem. nona tamen a fortiori et ad idem argumenta. in de anima. commento. lxxv. Ubi dicitur quod opinari non possumus cum volumus. **Q**uarta est quod possibile est viator per impium voluntatis et per affectionem concurrere ad hunc testimonio. vel autoritate vel etiam dialecticam vel probabiliter rationem acquirere fidem. patet per experientiam. Item aliter frustra adducerentur testimonia aut rationes probabiles ad ea quae sunt fidei. quod tamen faciunt Augustinus et alii doctores sancti. **H**ic capio aliquem qui habetiam fidem de aliquo articulo. tamen volo quod adducatur ad illud probandum aliquam rationem solum probabilis. tamen quod vel illa nihil facit. vel destruit fidem aut certitudinem plus habitam. aut generat seu auget fidem. Non primum. quod certitudo plus habitam non impedit effectum rationis. Nec secundum. quod tunc minus esset periculosum probare articulos fidei ideo sequitur tertium et habet positum. Ex istis sequuntur aliquae correlativae. **P**rimo sequitur quod catholicus solus et nullus de alia secta habet fides vel certitudinem de lege sua quantum tunc credate sine formidine. **S**ecundo sequitur quod persuasiones causant tantam certitudinem in pie affectatis sicut demonstrationes in philosophis. patet in fidelibus catholicis. **S**ed hoc arguitur quod si sic sequitur quod voluntas possit parere intellectui quod assentiat plus quam ratio probat. quod videtur falsum. quia non apparet cur hoc faceret voluntas. Nam sicut impossibile est assentire sine ratione. ita videtur impossibile assentire plus quam ratio probat vel videtur probare. **A**d hoc dico procedendo sequens ad impressionem dico quod licet sine apparentia vel ratione non possumus habere fides vel opinionem. licet etiam ratio solum probabilis sine imperio voluntatis non sit apta nunc causare nisi opinionem. tamen cum imperio voluntatis potest causare fides seu certitudinem. sed de hoc alias respondebitur.

ad fide non suam pia affectio
sola imperio voluntatis

ad fide non suam
quia apta fides

ratio probabilis sola sine imperio
voluntatis non est apta causare
nisi opinionem

ada

itaque theologiae sunt 221 aliaque
tunc ad deum et certitudo per credentem
sufficiens ad unitatem talis scientie
fides est assensus non evidens
qui fit per imperio voluntatis

Libri sententiarū

Tercio sequit̄ q̄ aliq̄ inuidētia sunt nō bis eā vel magis certa sicut nobis euidētia. ⁊ similiter aliq̄ p̄tingētia ⁊ q̄ p̄nt eē falsa sicut vera necessaria. Prīmū patz de articulis ⁊ p̄clusionibz fidelibz demonstratis. Scdm̄ patet de istis duobz articulis de⁹ est ⁊ resurrectio mortuoz erit. totū facili⁹ patet. **Q**uarto sequit̄ q̄ licet impossibile sit fidei subesse falsum tñ fidei pōt subesse falsū.

Primū patet. qz ista p̄na est necessaria fides est. ergo est de vero. Scdm̄ patz qz fides est de aliq̄ p̄tingenter vero ⁊ qd̄ pōt eē falsum vt patet de articulo resurrectōis ⁊ p̄ p̄ns fides pōt esse de falso ⁊ fides pōt nō eē fides imo nō fuisse fides ⁊c. sicut satis patz.

Tercio declarandū est q̄ sit noticia maior fide. Un̄ dico q̄ noticia ē in multiplex q̄dam est noticia euidēs. alia nō euidēs. et vtraz est duplex. Nā quedā est noticia euidēs q̄ est de aliq̄ vero p se noto. Alia q̄ est de aliquo nō per se noto sed ex alio vero vel alijs veris deducto. Quid aut̄ sit p se notū alias declarabo suo loco. Similiter noticia nō euidēs est duplex. q̄dam cū formidine q̄ vocat̄ opinio. Alia cum certitudine q̄ vocat̄ fides. **P**rima est nata causari ex noticia alicui⁹ p̄positōis vel aliq̄rum p̄positionū nō euidēter sed pbabilit̄er solum. **S**ecūda sō licet etiā predicto mō possz causari. tñ ipsa cōiter causat̄ principalit̄ ex autoritate seu testimonio alioz. et sic loquitur Aug⁹ de fide dicens. Absit vt scire nos negem⁹ q̄ testimonio alioz didicim⁹. alioquin nescim⁹ esse r̄bes vel terras quas celeberrima fama p̄mendat. ⁊ sic sunt quatuor modi noticiae. **D**e istis ergo eaz p̄paratione pono aliqs p̄positōes. **P**rima est q̄ ois noticia euidēs est maior noticia in euidēti. patet. qz est clarior. Nā p̄ ipsaz magis apparet veritas intellectui ⁊ similiter ipsa habet claritatē p̄ suā intrinsecā naturaz. vel saltem ex aliq̄ habente talem claritatē. Alia sō nō. igit̄ ⁊c. **S**ecūda est q̄ noticia euidēs q̄ est de p se noto vel de p se notis est maior q̄ illa noticia euidēs q̄ est de ducta ex eis. patet. qz p̄pter qd̄ vniūquodq̄ tale ⁊ illud magis. p̄mo posterior. nō dico tñ q̄ ois euidētia q̄ est de vero p se noto sit oim̄ euidētia q̄ est de vero nō per se noto. noticia maior patet. qz stare oppositum

Tercia ē q̄ noticia nō euidēs q̄ ex rōne vel pbabilitate inducēte intellectū ad assen-

tiendū est maior rōne pbabilitatis q̄ noticia causata solū ex testimonio alioz. patet. qz illa noticia est maior isto mō q̄ est d̄ magis p̄ceptibilis ⁊ magis apparētis intellectu ⁊c. **C**onfirmat. qz infidelis magis inducitur p̄ rōnez pbabilē q̄ p̄ testimoniu seu per autoritatē. **Q**uarta est q̄ fides rōne certitudinis est maior q̄ opinio. patz. qz certitudo sōtū excludit deceptionē ⁊ dubitationē. Hec aut̄ nō p̄nt esse i fide. vt patz ex dictis sed bñ in opinioe. igit̄ ⁊c. **C**onfirmatur qz fidelis p̄ fidē assentit vt assentire pōt articulis ita firmiter sicut p̄bus p̄ncipijs vt p̄clusionibz demonstratis. sed sic assentiens certius ⁊ firmit⁹ assentit q̄ opinās ⁊c. **E**x p̄dictis patet q̄ licet opinio nō sit simpliciter maior fide ipsa tñ aliq̄ modo est maior. scz p̄ quāto illa est ex pbabili rōne. hęc sō solum ex testimonio vel autoritate. **S**econdo patet. qz euidētia est simplr̄ noticia maior fide. ⁊ non loquor de maiortate gradualit̄. **D**ico p̄ p̄p̄ositione ad p̄sentem articulum iuxta predicta ponam tres p̄clusiones. **I**n prima videbitur vtrū possibile sit viatorē de veritatibz theologis habere opinionē. **I**n secūda. vtrū possibile sit viatorē de veritatibz theologis habere noticia euidētē. **I**n tertia vtrū possibile sit viatorē de veritatibz theologis habere noticia fide maiorē. **P**rima p̄clusio est q̄ naturalit̄ possibile est viatorē de multis veritatibz theologis h̄re opinionē. p̄bat. naturaliter possibile est viatorē d̄ illis veritatibz h̄re opinionē ad q̄s pbādas naturalit̄ pōt h̄re rōnes d̄yalecticas seu pbabiles inducētes ad assentiendū intellectu indifferentē. sed sic est de multis p̄tati bus theologis. igit̄ ⁊c. maior patet. s̄ minor p̄bat. **U**n̄ ad hoc probandū p̄nt ad duci illa octo media que ponit Scotus q̄ stitōe sc̄da p̄logi. que sunt autoritas scribētū. p̄cordia scripturaz. rōnabilitas p̄tēto rū. irrationabilitas singloz error. p̄nūcia tio futuroz. viuacitas miraculoz. ipsi⁹ legis duratio. ⁊ diligentia in recipiēdo. **S**z de istis remitto ad eū ⁊c. ideo aliter ostēdo p̄posituz. **P**ro quo sciendū est q̄ fin doctores rethoricos octo sunt pbationū spēs. s. p̄ fidedignū hoim̄ testimoniu p̄ autoritatū legis scriptum. p̄ pactum. p̄ iuramentū. p̄ miraculum. p̄ tormentum. per eum in cuius ore non est inuentum mendaciū. ⁊ per

patet qd̄ h̄re veris opinioe s̄nt b̄n̄t̄ h̄re p̄nt̄ h̄re habere opinōes

q̄ nota in maior fide

de nota in maior fide

de nota in maior fide

de nota in maior fide

Questio prima

cōformitatē gestuū corporaliū z verborū. Et istis octo modis pbabiles sunt articuli fidei z theologice veritates. sicut ostēdi potest. zc.

Primo p testes seu fidedignū hominū testimoniuū. Un̄ dicebat xps Actu. j. Eritis mihi testes in hierusalē z in oī iudea z samaria z vsq; ad vltimū terre. Juxta hoc potest fieri talis rō. Illud est pbabile qd vna magna gentiū cōmunitas prudēs z discretā in agibilibus. subtilis z profunda ī speculabilibus testat esse verū. sic est de articulis fidei zc. igitur zc.

Secūdo p legē seu autenticū legis scriptū. Un̄ dicebat xps iudeis Joh. v. Scrutamini scripturas in quib; putatis vitam eterna habere z ille sunt q; testimonium phibent de me. Ex scripturis em̄ legis moy si ostēdit q; xps fuit verus ppheta z verus messyas in lege pmīssus. z p sequēs q; ei doctrina est vera z credēda.

Tertio per pactus. Un̄ ait apostolus Ro. j. qd euāgelii xpi ante pmiserat deus p pphetas suos zc. Ex scripturis em̄ sanctis ostēdit q; doctrina xpi est illa quā deus pmiserat in pphetis. z p consequēs q; ipa est vera z nullo modo erronea.

Quarto p iuramentū. Un̄ ait apostolus Heb. vi. Quā neminē habuit quē iuraret maiorē iuravit p semetipm zc. in quo abundanti⁹ veritas ostēdit de⁹ immobilitatē cōsiliū sui interposuit iusiurandū zc. Deus em̄ sanctis patrib; ea que de xpo futura erāt nō solū simplici verbo pmisit. sed etiā iuramento firmavit. que oīa ostēdunt ex scripturis tā esse impleta. quare zc.

Quinto p miraculum. Un̄ dicebat xps Joh. v. Ipā opa que ego facio testimoniuū phibēt de me. Qd non solū verū est de opib; virtutū sed etiā de operib; miraculorū. Juxta hoc em̄ potest fieri talis rō. De⁹ nō assistit alicui miracula naturā excedētia faciēdo in testimoniuū falsitatis. s; deus sic affuit xpo z discipulis ei⁹ in testimoniuū doctrine sue. Igitur zc. Maior videtur clara ī lumine naturali. q; aliter deus esset testis falsus. Minor patet de resuscitatione Lazari Joh. xj. z de alijs innumeris miraculis xpi z etiā apostolorū z sanctorū in noīe xpi in euāgelio z scripturis autenticis que miracula si negent salte hoc vnum magnum est z ad intelligēdum miraculū q; sine miraculis maxima pars orbis credit zc. Sexto p tormentū. imo diuersa genera tormentorū. Un̄ dicebat apls Heb. xi. Sancti per fidem vicerūt regna. zc. Lapidati sunt. secti

sunt. tēptati sunt. z in occisione gladij mortui sunt. z hi om̄s testimonio fidei pbati zc. Probabile em̄ est illud esse verū z eis divinitus inspiratū. p cui⁹ assertiōe tot homines vtriusq; sex⁹ z etatis tot z tanta tormēta patiēter z cōstater z volūtarie sustulerūt.

Septimo p eū in cui⁹ ore nō est inuentū mēdaciū. Un̄ aplus Heb. vi. Impossibile em̄ ētiri deū. ideo arguit sic. Omne reuelatum a deo est verū. s; doctrina xpi est reuelata a deo igitur zc. Maior patet. minor apparet ex miraculis z scripturis sanctis.

Octavo p pfortmitatē gestuū z verborū. Un̄ Actu. iij. Loquebant verbū dei cū fiducia zc. Ex gestib; em̄ xpi z discipulorū suorū patebat q; vba eorum nō erāt falsa. q; non loquebant ficticie sed ex corde sine curiositate ostētiōe vel apparatus. sed cū charitate affectiōe z toto affectu. Igitur pbabile est dicta iporū esse vera. quare ppositū.

Ad declarationē istarū rationū possent induci multe concordantie zc. s; dimitto causa breuitatis.

Secūda cōclusio. q; naturaliter possibile est viatorē de multis veritatib; theologics habere noticiam evidentē. Probatur. q; phi sequētēs rōnem naturālē deueniūt licz a posteriori ad noticiā evidentē istarū veritatū de⁹ est. deus est vn⁹. bon⁹. simplr. etern⁹. zc. vt patz. viij. phisicorū. z. xij. metha. Igitur zc. Et si dicatur q; nunq; aliq; phus habuit evidentē noticiam de illa. De⁹ est. z p sequēs nec de alijs. quidqd sit de hoc. q; postea de hoc tractabitur. tamē phi habuerūt evidentē noticiā istarū cōditionaliū si deus est. de⁹ est bon⁹. simplr. etern⁹. zc.

Tertia cōclusio q; naturaliter ipossibile est viatorē de oib; veritatib; theologics habere noticiā oī fide maiorē. Probatur. q; si nō zc. vel talis noticiā esset opinio vel evidētia. sed nullo mō potest dici. igitur zc. Maior patet a sufficiēti diuisione. s; minor pbatur. Primo nō potest dici q; tal noticiā esset opinio. q; licet opinio aliq; modo fm qd sit noticiā maior fide vt plus tactū est. tñ simplr z absolute fides est noticiā maior opinione. Un̄ fm Dugonē de sacramētis libro. ij. pte. r. c. ij. Fides est opinione supior ideo ipē diffiniēs fidē ait. q; est certitudo animi de reb; absentib; supra opinionē et infra sciam cōstitutā. Igitur supposito q; esset naturaliter possibile viatorē de omnib; veritatibus theologics habere opinionē. qd non est clarz vt magis postea tanget in argumentis

29

39

diffinitio fidei 2us hugond. 11.

ostēdit q; in istis clarior
diuisione diuinitatis
by hinc legimus habere qd
11013

minor secūdu durādū nō est nota p d
tantum credita

contra primam conclusionem tamen non propter hoc se-
 queret quod esset naturaliter possibile viatorum
 de omnibus etc. habere noticiam omni fide maioris
 etc. Secundo non potest dici quod talis noticia est
 set evidens. quia licet naturaliter possibile sit
 viatorum de aliquibus veritatibus theologis ha-
 bere noticiam evidentem et per consequens omni fide
 maioris. ut patet in secunda conclusionem. tamen hoc
 non est naturaliter possibile de omnibus huiusmodi veri-
 tatibus. sicut patet de istis deus est trinitas et unus
 deus per generat deum filium. deus est homo. cor-
 pus christi est in sacramento. et sic de multis simi-
 libus. Nam si esset naturaliter possibile viatorum
 de illis veritatibus habere noticiam evidentem.
 tunc quilibet infidelis posset naturaliter cog-
 nita ad assentiendum eisdem. quod apparet falsum per
 experientiam. Si autem aliquis dicat oppositum: va-
 dat ad infideles et hereticos convertendum etc.
 Dixi autem notate in conclusionem et per probationem.
 quod non est naturaliter possibile etc. Et non dixi
 simpliciter impossibile. Unde pono aliquas pro-
 positiones. **Y** Prima est quod simpliciter possi-
 bile est viatorum manentem viatorum habere de
 deo noticiam et per consequens de predictis veritati-
 bus de deo formatam intuitivam noticiam seu co-
 gnitionem. Patet ex dictis supra in primo arti-
 culo in descriptione huius termini viatorum. in qua-
 to correlative. **S**ecunda est quod simpliciter pos-
 sibile est viatorum manentem viatorum de predictis
 veritatibus habere noticiam evidentem. patet ex
 predicta. **T**ertia est quod non est possibile per ali-
 quam potentiam viatorum de omnibus veritatibus the-
 ologis habere evidentiam simpliciter absolutam. Pa-
 tet de veritatibus de futuro contingenti sicut de
 istis. resurrectio generalis erit. antichristus predica-
 bit etc. sicut tactum est super in secunda conclusionem
 contra tertiam conclusionem primi articuli etc. Quar-
 ta est quod possibile est per absolutam dei potentiam
 viatorum de omnibus veritatibus theologis ha-
 bere evidentiam secundum quod siue conditionata. Patet
 quia si non maxime videret de illis de futuro iam
 dictis. sed de illis est possibile. si in casu quod via-
 torum haberet noticiam dei intuitivam. etc. Nam
 isto casu posito possibile esset viatorum habere
 noticiam cui perveniret omnes conditiones eviden-
 tie secundum quod etc. sicut patet facilius etc. **C**ontra
 dicta arguitur aliquibus rationibus et primo contra primam
 conclusionem ostendendo quod non sit naturaliter pos-
 sibile viatorum de veritatibus theologis habere
 opinionem seu probabilem rationem. Unum arguitur
 sic. Quia ad hoc quod aliqua ratio sit probabilis res-
 pectu alicuius vel generet opinionem. requiritur quod

apparere veritatis in antecedente. et consequentia
 excedat apparentiam falsitatis in consequente seu
 conclusionem probanda. sed nulla est ratio ad pro-
 bandum veritates fidei in qua viatori appare-
 at in antecedente. et consequentia maior apparere
 veritatis quam sit apparentia falsitatis in multis pro-
 positionibus theologis. Igitur etc. Maior
 huiusmodi ratio videtur nota. scilicet minor patet in veri-
 tatibus theologis. de trinitate. de incarnatione.
 et de eucharistia. Unum ad probandum quod una
 res est tres res et quilibet eorum. vel quod deus est
 homo. vel quod corpus christi est sub sacramento al-
 taris et sub qualibet eius parte. non videtur posse fi-
 eri aliqua ratio in qua antecedens et consequentia ha-
 beant maiorem apparentiam veritatis quam consequens
 habet apparentiam falsitatis. et hoc circumscri-
 pta fide. Si enim sit aliqua de illa etc. **C**onfir-
 mat. quia nulla ratio probans trinitatem est via-
 torum demonstrativa. sed articulus de trinitate
 circumscripca fide eque vel magis apparet fal-
 sus sicut oppositum conclusionis demonstrative
 Igitur maior est apparentia ad oppositum articu-
 li. quam ad probationem. consequentia tenet. quia con-
 clusio demonstrata magis apparet vera quam so-
 lum dialectice probata. et hoc si appareat huius-
 modi probatio sit dialectica. **S**ecundo arguitur
 contra illud quod dictum est. quod fides est noticia
 simpliciter maior opinione. etc. ostendendo quod na-
 turaliter possibile sit viatorum de veritatibus the-
 ologis habere opinionem omni fide maiorem
 quia illa noticia simpliciter est maior fide que est
 certior et firmior scilicet positine est aliqua opinio
 certior et firmior fide. Igitur etc. Maior patet
 sed minor probatur. quia aliqua ratio probabilis fa-
 cit opinionem alicuius adhesionis et firmitatis
 Igitur tales due faciunt in duplo firmiter adhe-
 rere et quatuor in quadruplo et sic in infinitum
 et per consequens ultra omnem adhesionem fidei po-
 test adhesio opinionis firmior. et per consequens
 certior generari etc. **C**onfirmatur. quia aliqui ita
 firmiter adherent his de quibus habent opinionem
 sicut alij his de quibus habent scientiam. quia sicut dicitur
 vii. ethicoz. quodam opinatum non dubitat sed ex-
 stimant se scire. et nihil minus creditur his que
 opinantur quam alteri his que sciunt. Sed nullus
 ita firmiter per fidem adheret credibilibus. sicut sci-
 ens per scientiam scibilibus que ipse novit per causas
 et quoniam illos sunt causa et quoniam etc. igitur etc.
Tertio ad idem arguitur sic. quia opinio po-
 test tantum augeri quod faciat intellectum alicuius
 sentire contra imperium voluntatis. Igitur talis opi-
 nio erit certior et firmior fide. consequentia tenet

theologas
 obsequios

arg. d. conclusiones
 2. articuli

opinionem
 alij ita firmiter adheret his de quibus habet scientiam
 sicut alij his de quibus habet scientiam

Questio prima

quia fides hoc nō potest. sed antecedens p/ batur. qz sciētia facit intellectū assentire cō/ tra imperiū volūtatē. igit̃ z opinio hoc po/ test. cōsequētia tenet p auctoritatē iā positā. Cōfirmat. qz capio oppositū hui⁹ articli. de us est trinus z vn⁹. tūc respectu illi⁹ pōt ha/ bere intellect⁹ aliquā rōem inducētē ad as/ sentiendū illi. z potest habere in duplō ma/ iorem z sic vltra. z psequēs equē inducen/ tem sicut dēmonstratio. z sic agētē cōtra im/ periū volūtatē. z psequēs potest esse aliqđ de necessitate seu coacte infidelis. zc. igit̃ p/ positum. Quarto arguit̃ cōtra tertiā cōclu/ sionē ostendendō qz naturaliter possibile sit viatorē de omnib⁹ veritatib⁹ theologicis ha/ bere noticiā euidentē. z psequēs omni fide maiorē. Uñ arguit̃ sic. noticiā euidēs d oī/ bus veritatib⁹ theologicis nō est infinire dif/ ficultas. ideo p studiū theologicū potest acq̃ ri a theologis. a ncedēs patet. qz aliter nulli creature esset possibilis. Sz psequētia pba/ tur supponendo vnū qđ videt̃ claz p experi/ entia. z sup quo fundat̃ se Aristo. z et̃ cōmē/ tator. ad pbandū qz intellect⁹ sit p̃tus imma/ terialis. iij. de aia. cōmēto. vij. z est qz intel/ ctus noster intelligēdo fornicat̃. z post nō/ ticiā vni⁹ veritatē acquisitā disponit̃ ad acq̃ sitionē alteri⁹. Uñ igit̃ multe sint veritates theologicę ad quaz noticiā naturalit̃ dene/ nerūt̃ phi. vt patz zc. Sequit̃ qz p noticiā il/ larum intellect⁹ poterit̃ disponit̃ ad maiores z maiorē noticiā cui⁹ cūqz finite difficultas z psequēs ad noticiā euidentē p exercitiū z studij. psequētia potest deduci zc. Cōfir/ mat̃ p auctoritates. Prima est ad Roma. j. sup illo qđ notū est dei manifestū est ill. glo/ sa. qđ noscibile ē d deo manifestū est illis. ha/ bent em̃ vnde noscere possunt qđ noscibile est de deo. s. naturalē rōes. z loquit̃ d gētilib⁹ phis. vnde statim post sup illo inuisibilia dī p ea que facta sunt zc. post multa ad ppositū dicit̃ glosa. qz p ea que facta sunt illi⁹ iunmē trinitatē noticiā habuerūt̃ gentium phi. zc. Undecim⁹ Vermes termegit̃ de quo Au/ gustin⁹ meminit. d. in libro suo d verbo eter/ no. qz de est monas. z qz monas gignit̃ mo/ nadē. id est. de deū. zc. Secūda auctoritas est sup illo passu Exodi. vbi magi defecerūt̃ ī tertio signo. di. glosa phos puenisse ad no/ ticiā duaz psonaz sed nō tertie. igit̃ potue/ runt zc. Tertia est Richardi de sancto Vi/ ctore in libro de trini. Credo sine dubio ad

quecūqz que necessaria est esse nō tm̃ pbabi/ lia imo necessaria argumēta nō deesse. Igit̃ ad articulū de trinitate zc. z p psequens ad omēs alios qz ille est excellēti⁹ zc. **¶** Ad istas rōes respōdet̃ p ordinē. Uñ ad p̃mam p̃mittēda est vna distinctio que est qz aliquid esse pbabile potest dupliciter intelligi. Uno modo simpliciter. alio modo fin quid. Uñ fm̃ phm̃ illud d̃r. probabile simpliciter qđ videt̃ omnib⁹ vel plurib⁹ vel maxime sa/ pientib⁹. Que descriptio sic intelligit̃. qz p/ babile est qđ cū sit vez z necessariū nō est tamē euidēs sed apparet̃ omnib⁹ vel plurib⁹ vel maxime sapiētib⁹. Per p̃mā clausulā ex/ cludunt̃ falsa z vera cōingentia que strictē loquēdo nō dicunt̃ pbabilia licet aliquādo improp̃e. sicut dicit̃ phus qz nihil. phibz fal/ sa esse pbabilia quibusdā veris. Capit̃ em̃ probabile ip̃oprie p̃ apparet̃ zc. Per secū/ dam excludunt̃ oīa p̃cipia z cōclusiōes de/ monstrationū. Per tertiā excludunt̃ neces/ saria que apparet̃ falsa omnib⁹ vel pluribus zc. Sed alio mō ē magis large aliqđ d̃r. p/ babile fm̃ qđ. qđ cū sit vez siue necessariū siue p̃ingēs nō est tm̃ euidēs sz apparet̃ ali/ cui vel aliquib⁹. Et p̃portionabiliter pōt̃et̃ distingui de rōe pbabil. quia vel est ex pba/ bilib⁹ p̃mo modo vel secūdo modo vel sim/ pliciter vel fm̃ qđ zc. Ex hac distinctione se/ quunt̃ aliqz p̃positiōes. **¶** Prima est qz nul/ la rō pbabilis seu dyaletica est falsigrapha siue peccās in materia vel ī forma. **¶** Secū/ da est. qz nō oīs rō probabilis seu dyaletica facit̃ semp̃ dubitationē seu formidinē. sz fre/ quēter firmā adhesionē. Patet. qz qñqz ad/ herem⁹ ita firmat̃ pbabilib⁹ sicut euident̃ no/ tis. **¶** Tertia est qz null⁹ potest fm̃ cōmunes cursum euident̃ cognoscere de aliquo sylo/ gismo tōpico ip̃m esse topicū. Patet sat̃. pō/ test tamē de hoc habere assensum firmit̃. **¶** Quarta est respōsiua ad rōem qz nō omēs theologicę veritates sunt p̃mo modo pba/ biles. nec ad omēs p̃nt̃ haberi simpliciter pba/ biles rōes. Patet p̃mo. quia multe sūt hu/ iusmodi veritates p̃ingētēs z nō necessarie zc. **¶** Secūdo qz multe sunt huiusmodi ve/ ritates que apparet̃ false omnib⁹ vel plurib⁹. l̃ maxime sapiētib⁹. z hoc intelligēdo de sapiē/ tib⁹ hui⁹ mūdi p̃cise innitētib⁹ rōi natura/ li. quia isto modo accipit̃ sapiēs in descripti/ one pbabilis. Sic em̃ sapiētes mūdi. scz qz/ dam philosophi irridebāt paulū z repūtā/

duplex est probabile

de duplici pbabilitate

quod intelligi debet p̃

alio accipi probabile

nulla ratio p̃babilis peccat in materia aut forma

quod accipi sapiēs in descriptiōe probabile

*habet opinionem hermetica a texu
sua quod habuerunt de deo*

bant ipsum insanire. Actū. viii. Et hoc p/ bat ratio z nihil plus. Tamē cuz istis stat q/ multe veritates theologice sunt pbabiles p/ mo. modo. z hoc sufficit. qz cōclusio non est posita de omnib/ generaliter. Similit omīs sunt pbabiles secūdo modo. s. fm qd z apd multos sicut apud illos q/ modicū vel nihil cōprehendūt de difficultate articuloz. et tñ probatiōes ipsoz bene cōsiderant vtpote qz vidēt superiores suos q/ eos predicāt z eis cōformiter operant z cōtra hoc nō vadit ratio sicut potest faciliter apparere. zc. **AA**

Ad secundā rōem respōdetur pmutendo quandā distinctionē que est de certitudine. **Un** sciendum est q/ ab eodē causat noticia de aliquo obiecto z ipsi? noticie certitud. s. a veritate ipsi? rei cognite. Sic enīz se habet vñū quodq/ ad cognitōnē sicut ad veritatē. Cū igit veritas sit equatio rei ad intellectum. ideo ex vtroq/ potest oriri certitudo vel ex pre rei cognite vel ex pre ipsi? cognoscētis. **Primo** modo fides ē noticia certissima vel saltē ita certa sicut aliqua alia. qz res cōgnita p/ eā est prima veritas z oīne aliud notum p/ eā immitit veritati prime. que ē res certissima necessaria z immutabil. z de tali certitudine loquit p/ hūc pmo metha. dicēs. certissime scientiaz maxime sunt p/ maz veritatum. id est. substantiaz separataz. z tamē cōstat q/ ista certitudo nō est ex pre nostri intellectus. cū se habeat ad ista sicut oculi noctue ad lucē solis. vt dicit ibidē. Igit zc. **Secundo** modo est vel attēditur certitudo ex parte cognoscētis. z hoc dupliciter. quia v/ est certitudo firmitas z adherētie. vel pbationis z apparētie. **Primo** modo fides est noticia certissima vel saltē ita certa sicut quecūq/ opīnio vel scia. **Un** dicit Augustinus de veritate credēti. q/ nihil est certi? hōi sua fide. sed alio modo fides nō est ita certa sicut opīnio vel sciētia. qz nō est de ita apparētib/ intellectui. Et de tali certitudine loquit **Lin** conient? dicēs. q/ illa sunt certiora que sunt magis apprehēsibilia ab intellectu z magis penetrabilia. z sic credibilia p/ fidē non sunt ita certa sicut cognoscibilia p/ sciam vel opīnionē. sed ista incertitudo seu minor certitudo credendoz fidei puenit ex indispositōne seu imperfectōe cognoscētis. z est incertitudo fm qd. **Exemplū** de sole respectu visus. zc. **Sic** ergo patet quō fides est certior opīnionē z quō non. **Sed** qñ arguit q/ opīnio

possit esse firmior z p/ sequēs certior ratiōe adhesionis. hoc negat sicut iam patz zc. **Ad** probationē quādo dicit q/ vna ratio facit opīnionem alicui? firmitas. igitur dupla i/ duplo zc. Rūdetur vno modo. q/ nō est naturaliter possibile rōes pbabiles sic in infinituz fortificari. zc. **Itē** alio modo dicit q/ supposito q/ illud esset possibile. tamē nō sequit q/ intellectus p/ rōes tales firmiter adheret opīnabili sicut p/ fidē credibili. quia intellectus sic duct? p/ rōem p/ se semp adheret cuz aliqua formidine. nisi illa tollat ex impio volūtas. **Et** sic nō erit p/ p/ie opīnio sed fides. **Item** tertio dicit pbabiliter q/ respectu cuiuscunq/ p/ positionis cui? oppositi nō est euidens firmitorem assensus potest i/ intellectu agere voluntas p/ suū imperiū cū aliquo motiuo. q/ quecūq/ p/ suasio sine h? mōi imperio. **Ideo** assensus causat? p/ voluntatez firmior est q/ aliq/ causat? sine volūate p/ rōem pbabiles zc. **Itē** quarto dicit ad cōfirmationē et auctoritatē phi. q/ ipse vult q/ aliq/ ita afficiūtur opīnionib/ suis q/ ex impio volūtatib/ ita firmiter adherēt eis sicut alii p/ positionib/ scit. z hoc nō est cōtra dicta. zc. **Similiter** negatur minor ibidē assumpra. sicut patet ex distinctionē zc. **BB** **Ad** tertiā rōem ponitur aliq/ p/ positiones. **Prima** est q/ rō sine i/ tellectus pōt induci ad assentienduz ex affectione volūtatib/ p/ ei? imperiuz. **Hō** dico tñ q/ sine motiuo zc. **Patet** qz pmo ethicoz dicit q/ in bestialib/ rō corūpit p/ voluntatē. **Itē** Anselm? de p/ceptu x/ ginali. c. iiii. dicit q/ omnes alie vires quo ad act? suos sūt subiecte volūtati. z ca. j. de? nos z potestare que i/ nobis est subiecte volūtati. vt ad imperiū eius nō possim? nō facere qd vult. zc. **Item** sup Job. omel. vi. cetera potest homo nolēs. credere aūt nō nisi volēs **Itē** sup illo **U**lc. liij. Dñe quis credidit auditui nostro. dicit glōsa. **Si** em querat quare iudei credere nō poterant. **Rū** deo qz nolēbāt. **Ex** his patet **H**olkot. q/ act? credendi est liber z in libera volūtatib/ potestate z meritoz? vite eterne. **Sed** de his magis alias. **Secūda** p/ positio est. q/ nō potest intm augeri opīnio q/ cogeret intellectū p/ tra imperiū volūtas assentire alicui cōplexo. **Patet** quia alit fieri posset vt aliquis esset coacte infidelis. **Tertia** est q/ quib/ nō sit ita fortis aut ita cogēs ratio facies opīnionē quin possit magis cogēdari saltē p/ diuinā potentia. tñ p/ tra quilibz

de p/ hūc de certitudine

de p/ hūc de certitudine

de p/ hūc de certitudine

de p/ hūc de certitudine

talē potest volūtas puertere intellectū i pre
 oppositam. Quarta est. q̄ sciētia facit ma
 ximū assensum cōtra quē nō potest volunta
 tis imperiū. s; p̄tra quēlibet assensum citra
 sciām seu euidentiā potest volūtas auertere
 intellectū ad oppositū. zc. Nō dico tamen q̄
 hoc possit volūtas p̄cise p̄ suū imperiū sicut
 alias terigi superi. zc. **I**sta aut̄ propositō est
 probabilis. sed etiā videt̄ mihi q̄ eius opposi
 tum eque pbabiliter posset poni. Sicut em̄
 fidelis p̄ imperiū volūtatē cū aliquo mori
 uo paruo assentit q̄ vna res est tres res z q̄
 libet eaz. ita videtur possibile q̄ aliquis as
 sentiret opposito alicui? c̄lusiōis sibi demō
 strate per imperiū volūtatē cū aliquo mori
 uo. puta ex auctoritate alicui? dicentis. Po
 ne exemplū zc. **U**Sed cōtra hoc et
 pro illa p̄positione arguit̄. quia si volūtas p̄
 suū imperiū posset cōtra assensum euidentiē
 sequi q̄ possibile eēt q̄ aliquis nunq̄ face
 ret cōtra cōsciētiā. z q̄ damnati possent li
 bere tollere maximam partē pene sue. qz pos
 sent veniēs sciētie deponere. imo possent su
 am penā diligere. z sic nō eēt pena. quia ni
 hil est penale nisi quod est p̄tra voluntatem
 vt patet p̄ Augustinū. i. de trini. c. iij. **I**sta
 omnia sunt absurda. sed cōsequētia patet. q̄a
 volūtas posset p̄ imperiū suū cum aliq̄ mo
 tiuo impare intellectui q̄ assentiat p̄ omnia
 cōformiter sicut volūtas vult. z sic tollitur
 omnis veritas sciētie. quia facere p̄tra con
 sciētiā seu habere veritē sciētie nō est aliud
 q̄ voluntatē dictamini ratiōis p̄traire. Si
 militer voluntas damnati posset intellectui
 suo impare q̄ assentiat isti cōpleto. hec pena
 est summe nobilis z pueniēs. sed facto isto i
 perio nō est ratio quare intellect? nō assenti
 at nisi quia aliqua sunt dictamina rationis
 ita euidētia. z quia peccata dānatoz sūt eis
 ita euidētia q̄ intellect? nō posset propter qd̄
 cuiq̄ imperiū volūtatē talib; dissentire vel
 cōtraire. quare zc. **S**ed tenēdo oppositū di
 ceretur de dānatis. q̄ hoc nō p̄nt. quia deus
 nō vult ad tale imperiū p̄currere. zc. De hac
 autē materia alias z alibi videbit̄. **H**ec autē
 ad p̄ns sufficiant. qz satis patet ad rōem. zc.
Ad quartā rōem r̄ndetur cōcedendo an
 cedens z negādo p̄sequētiā. Et ad p̄bationē
 cōcedo q̄ intellect? fortificat̄ zc. z tamē non
 sequit̄ q̄ ad cuiuslibet veritatē noticiāz pos
 sit naturalit̄ puenire. zc. Dico igit̄ q̄ rō con
 cluderet v̄z de omnib; veritatib; quaz dis

ficultas subest facultati naturali ipsi? intelle
 ctus. sed sic nō est in p̄posito. quia in omni co
 gnitione obiectū se habet in rōe cause efficiē
 tis fm̄ Augustinū z phum. **I**deo ad illā co
 gnitionē ad quā causandā non sufficit obie
 ctum naturalit̄ agens requirit̄ obiectū sup
 naturale. sic autē est hic. quare zc. **A**d p̄fir
 mationē ad p̄mā auctoritatē dico. q̄ a posto
 lus z glosa illa voluit q̄ gētilēs naturaliter
 deuenērūt ad cognoscendū vñū eē deū. vñā
 p̄mā causam. ideo redarguunt̄ d̄ idolatriā
 quia colūt creaturā pro deo. **S**imilit̄ ad il
 lud qd̄ ibidē subdit̄ glosa. dico q̄ nō vult ali
 ud. nisi q̄ philosophi deuenērūt ad cognoscē
 dum appropata triū personaz. scz potentia.
 sapientiā. bonitatē. uō tamē p̄ter hoc sequit̄
 q̄ ad distinctionē p̄sonaz. **E**t si forte ille her
 mes ad hoc puenit̄. nō tamē naturalit̄ sed
 p̄ diuinā inspirationē. **N**ec hoc fuit impossi
 bile in gētib; sicut patz de sybilla que mul
 tas arduissimas veritates fidei prophētie
 dixit. vt testat̄ Augustin? li. de ciui. dei. ver
 sus eius recitās. **A**d secundā auctoritatē
 dico. q̄ illa glosa que est Augustini nō vult
 aliud dicere nisi q̄ phi nō venerūt ad notici
 am tertie p̄sone. id est. potissimū effectū bo
 nitatis. s. incarnationē. nec hāc digne venci
 rati sunt. z sic min? p̄fecte cognouerūt approp
 priatū tertie p̄sone q̄z aliaz zc. **A**d tertiaz
 auctoritatē dico. q̄ nō desunt rōes quantū
 est ex p̄te rei. sed bñ quantū est ex p̄te intelle
 ctus nostri q̄ nō potest media inuenire ex q̄
 bus tales veritates euidēter inferāt. **E**t sic
 patet q̄ p̄dicte rōes nō sunt cōtra dicta. **E**t
 hec de secundo articulo **DD**
Quantū ad tertium articulū in quo viden
 dū est. **U**trū possibile sit viatorē habere de
 c̄lusionib; theologiac noticiā scientificāz
 proprie. **P**rimo p̄mitā terminoz declarati
 ones. **S**ecūdo ponā r̄siales conclusiones
Tertio obijciā p̄ aliquas ratiōes. **L**irca p̄mū
 punctū tres termini sunt declarādi. **P**rimo
 quid sit theologia. **S**ecūdo quid sit prope
 c̄lusiō theologica. **T**ertio quid sit noticiā
 proprie sciētificā siue sciētia proprie dicta
Primo ergo declarādum est quid sit the
 ologia. **U**n̄ dico q̄ multipliciter potest ca
 pi. **U**no modo pro scriptura sacri canonis
Alio modo p̄ actu vel habitu mentis respec
 tu illoz que i sacra scriptura p̄tinentur. **E**t
 hoc modo itez dupliciter potest sumi. **U**no
 modo pro aliquo vno actu vel respectu ali

Vnde agitur de divisione p̄
 dicitur de p̄batione

quod ex p̄te rei non est
 p̄ter hanc ad p̄bationē
 q̄d̄ nō p̄nt p̄ hanc p̄nt
 v̄z ex p̄te intellectus nostri

3° Articulus

de theologia

hinc

id est fore q̄ p̄sentiaz 2° ip̄s v̄
 habere d̄nem q̄sentie

culus veritatis sacre scripture. Alio modo p multis actibz vel habitibz respectu plurium talium veritatum. sicut etia plures acti vel habitus respectu plurium veritatum geometrie dicunt geometria et vna scia geometrie proprie unitate subiecti. ad quod habet attributionem. Et h modo itez dupliciter potest sumi. Uno modo p actibz vel habitibz quibus nota sensum sacre scripture et scit vnu dictum esse p aliquid exponere et pbare. et alia que non formaliter continentur in ipsa ex his que in ea continentur deducere et inferre. Alio modo p actibz vel habitibz adhefnis in aino fidelis acqstis p discursus theologici vel discursus theologicos de conclusionibus theologis. Et licet quolibet istorum modorum quibus sumat theologia tamen magis proprie sumit ultimo modo etc. Exista distinctio ne sequuntur aliquae oppositioes. **P**rima est que sumendo theologia pmo istorum duorum modorum possibile est aliquem esse infidelis seu non catholicum et tamen esse theologum. Patet. quia omnem actum vel habitum ppter fide que acqrit theologus si fidelis. posset etia acqrire infidelis si esset nutritus inter christianos. et eruditus in studio theologico. sicut patet etc. **S**ecunda est que sumendo theologia secundo illoz duorum modorum impossibile est aliquem esse infidelis seu non catholicum et esse theologum. patet ex dictis et loquitur infideli simpliciter. que nulli parti sacre scripture dat fide qualis esset purus gentilis vel paganus. **T**ertia propositio est. que ad esse proprie theologum non requirit scire omnem sacre scripture relesum. Patet. quia hoc non esset bene possibile. sed sufficit scire de principalioribus. et maxime literalibus etc. **Q**uarta est que ad esse proprie theologum requirit credere fideliter explicitate vel implicite quicquid in sacra scriptura continetur esse verum. et scire aliqua exponere defendere et cum omni veritate concordare. Tamen esse theologum suscipit magis et minus. quia quod plura scit et melius. et magis theologus. et que omnia esset perfectus theologus. sicut satis patet etc. **E**t **S**ecundo declarandum est quod sit proprie conclusio theologica. Ad quod ostendendum pmititur videndum est quod sit proprie discursus theologicus quia ex hoc patet que sunt principia theologica et conclusiones theologice. **D**ico igitur que discursus proprie theologice est que constat ex dictis seu positionibus in sacra scriptura ppteris. vel ex his que deducuntur ex eis vel ex altera hmoi. Patet quia sicut beatus Dionysius in de di. no. capitulo. ij. Non assentiendi sacre scripture non p-

scribitur in libro de magis proprie sumit theologia

id est de sententia theologia

manu ductio fieri ad theologia etc. **I**gitur. Item tunc solum dicimus aliquid theologice pbare quando ex dictis sacre scripture concludit sicut Augustinus pcessit in libro de trinitate. qui. libro. i. ca. iij. ita dicit. Omnes quos legere potui. qui ante me scripserunt de trinitate que deus est hoc intendunt sicut scripturas docere que pater et filius et spiritus sanctus vni et eiusdem substantie sunt etc. Non enim ait sicut aliquas scientias humanitas adiuuetas aut pbabiles oppositioes sed sicut scripturas etc. **E**x hac descriptione patet que sunt principia theologica. Sunt enim ipse sacri canonis veritates. quoniam ad ipsas fit vltimata conclusio theologice discursus. et ex eis primo singule conclusiones theologice deducuntur. **S**ecundo patet que sunt conclusiones proprie theologice distinguendo conclusiones contra principia. Sunt enim ille veritates que non formaliter in sacra scriptura continentur. sed ex ppteris in ipsa de necessitate sequuntur. sicut sunt articuli sicut non. sicut sunt pecciam determinate sicut non. sicut sunt scite sicut non. **T**ertio patet que loquendo de veritatibus theologis large. sicut in secundo articulo dixi. multe sunt veritates tales que nec sunt principia theologica nec conclusiones. ppter ut ibi dictum fuit aliquae sunt pbabiles precise. que nec continentur in sacro canone. nec inde sequuntur de necessitate. **Q**uarto patet que nullus discursus que est ex propositionibus pbabilibus vel ex altera hmoi. est proprie theologicus contra aureolum. questione prima. Patet ex dictis. Item que talis ex se non est causare solum opinionem de sua conclusione etc. **E**t sicut sicut in istis doctoribus nullus discursus ex ambabus evidentiis est proprie theologice. **I**gitur nec ex ambabus pbabilibus. quia tenet p dicta eius. quia ratio quare plus non est theologice est. quia habitus causatur ex eo non supponit fide ut ipse dixit. sicut sicut eundem etiam opinio non supponit fide. imo nec ea comparatur. ut dicit eadem. q. arti. iij. **I**gitur etc. Item sicut eundem nullus discursus ex pbabilibus ad conclusionem credendam non dicitur determinata est theologicus. igitur nec ad conclusionem iam determinatam. quia patet. quia si illa conclusio pecciaz determinaretur esset dissimilis pcessus etc. Ex dictis potest dari vna regula meo iudicio valde utilis. **E**t si ex aliquo antecedente evidenter vel formaliter sequatur aliquod ppteris. et antecedens sit positio pbabilis vel aliqua esse ppteris. tunc impertinens est ppteris esse conclusio theologice catholice seu firmiter fide credendam. Ita

2

videtur quod inchoat

q nec istud ex illo sequit. nec sibi repugnat. z hoc satis patz intuēti. zc. **S**z ptra p̄mū cor. relariū arguit. qz sicut d̄z p̄mo topi cor. p̄ncipia sunt q̄ nō p̄ alia s̄z p̄ seip̄a habēt fidem. s̄z auctoritates p̄tētē in sacro canone nō p̄ seip̄as. s̄z p̄ aliud hūit fidē sc̄z p̄ auctoritatē eccl̄ie. in tra illud Augustini ptra epl̄az fundamēti. ca. ij. Ego euāgelio nō crederes nisi mihi eccl̄ie catholice cōmoueret auctoritas. Cōfirmat. qz nulla scia p̄cedit ad sua p̄ncipia p̄ma p̄banda. s̄z pot̄ ex eis ad alia. sed theologia p̄cedit ad cōcludendū articulos z alia que ī scriptura p̄tinent. vñ doctores formāt cōclusiones de articulis z eos p̄bant

Pro ista rōe pono aliquas p̄positōes

Prima est q̄ nō est intelligendū q̄ prima p̄ncipia nō habēt fidē p̄ alia. sic q̄ nihil aliud ab ipis sit causa assentiēdi eis. Nā multa p̄ncipia sunt p̄ experientias singulariū. q̄z assensus causa est experimentū. vt patz sc̄do posteriorū ī fine z ī p̄hemio methaphisice.

Secunda est q̄ p̄ma p̄ncipia nō hūit fides p̄ alia sc̄z p̄ncipia ex q̄b ipa demōstrent. ita q̄ assensus illoz alioz sit p̄ se causa assensus circa ipa. z ad hūc assensum cōcedit maior. z negat minor

Tertia p̄o q̄ p̄ auctoritatem Auḡ. nō habēt q̄ ip̄e crediderit euāgelio p̄ auctoritatē eccl̄ie tāq̄z p̄ p̄ncipiū theologicū ex q̄ euāgelii theologicē p̄betur cēt verum. s̄z solū tanq̄z ex causa mouētē ip̄m ad fidem euāgelij. ac si ip̄e aut ali⁹ dixiss̄. nō crederē euāgelio nisi me eccl̄ie sanctitas aut xp̄i miracula cōmouerēt. in q̄ dicto licz fidē euāgelij causa aliqua assignet. nō tñ aliqd̄ p̄ncipiūz p̄ns. cui⁹ fides causa sit vt euāgelio credatur

Sz forte diceret q̄ unō sc̄z istd̄. omne qd̄ eccl̄ia iubet esse credendū est verū. Ex quo p̄ncipio cū ista minore habita p̄ experientia. s. euāgelio iubet eccl̄ia esse credendum cōcludit euāgelij esse verū zc.

Pro h̄ sit q̄rta p̄o. q̄ posito q̄ Auḡ. ex tali p̄ncipio crederet euāgelio. qd̄ tñ ex ei⁹ auctoritate nō habēt. tñ illud nō fuit ī eo p̄ se p̄ncipiū theologicū ita q̄ assensus theologic⁹ acq̄retur ī eo p̄ aliquē theologicū discursum q̄ reducere tur ī ip̄m vltimate z p̄ se. Dd̄ p̄z

Primo quia illa maior ex sacra scriptura ē deducta z sic est magis cōclusio theologica q̄ p̄ncipiū zc.

Secundo qz si illud esset p̄ se p̄ncipiū discursus theologicū sequerēt q̄ q̄libz articuloz fidei theologicē cōcluderet arguendo modo p̄dicto. s̄z stat q̄ q̄uis vere et bñ

cōcludat. nō tñ theologicē. alioq̄n quilibet fidelis adult⁹ etiā nouiter baptizat⁹ anteq̄ audisset vel legisset sacra. scripturā recipiēs euāgelij vidēdū ab eccl̄ia. z h̄ns illud p̄ncipiū theologicē cōcluderet quēlibet articulum. z sic absq̄ studio z noticia sacre scripturę foret theolog⁹. qd̄ videt absurdū.

Ad cōfirmationē negat minor. s̄z intelligitur d̄ articulis exp̄sse in sacra scriptura contentis

Un si theologo aliqd̄ tale neget nulla theologia p̄batio ei restat nisi ostēdere illud cōscriptū in canone. Ad p̄bandū aut̄ illos articulos nō sic exp̄sse p̄tētos. vtq̄z theologicē p̄cederet dictis scripture. Doctores aut̄ disputates articulos z p̄bantes eos aliunde q̄ ex scriptura sacra nō faciūt hoc p̄ habitū theologicū. sed p̄ aliū methaphisicūz vel phisicū aut aliū aliquē.

Un pur⁹ phus nō fidelis similiter facere posset z forte aliq̄n meli⁹ zc

Terzio declarandū est qd̄ sit noticia p̄prie sciētifica vel scia p̄prie dicta. Unō dico q̄ est noticia euidēs veri necessarij natura causari p̄ p̄missas applicatas ad ipam p̄ discursum sylogisticū. z capio sciam fm̄ qd̄ distinguit ptra illos habit⁹ intellectuales. d̄ quibz loquit̄ phs. vj. ethi. Per p̄mā ergo p̄nculam excludit error. opinio. suspitio. z fides z alie om̄s noticiae que nō sunt euidētes Per secundā excludit noticia euidēs veroz p̄tingentiū que nō est p̄prie scia. Per tertiā excluditur noticia euidēs p̄mōz p̄ncipioz. q̄a illa nō habēt p̄ discursum sylogisticum

Dico aut̄ nata causari. qz nō oportet q̄ d̄ factō causetur p̄ tales p̄missas. Nā potest p̄ experientiam causari. potest eim̄ aliq̄s sine syllogismo euidēter scire q̄ luna est eclipsabilis p̄ solaz experientia sine syllogismo

Q aut̄ ista sciētia sit sciētia p̄prie dicta. Patet. qz ipa est habit⁹ veridic⁹. s̄z fm̄ phm. vj. ethi. nō sunt nisi q̄n q̄z tales. s. intellect⁹. sapia. scia. ars. z prudentia. z stat q̄ nō est aliq̄s istoz nisi scia. Igit̄ zc.

Sz ptra hoc arguit p̄mo. qz nō est similis mod⁹ acq̄redi noticia p̄ncipioz z cōclusionū. sed noticia aliquoz p̄ncipioz acq̄ritur p̄ experientiam sine demonstratiōe. Igit̄ zc.

Secundo aut̄ ista noticia est eiusdē speciei cū noticia acq̄sita p̄ demonstratiōem respectu eiusdē aut nō est eiusdē speciei. Non potest dici p̄mū qz distincte cause speciei. causant distinctos effect⁹ speciei. sed scie quarūz vna est p̄ experientia z alia p̄ demonstratiōez causant p̄ distinctas causas speciei. igit̄ sicut

id̄ Notitia euidentis / non
h̄ra

hic

authoritas ecclesie nō est p̄ncipiū theologicū
ex q̄ p̄bet euāgelij vñ verū ad est causa
mouētē ad fidē euāgelij

plus differunt sciētia acq̄sita p̄ experientiam. 7
 sciētia acq̄sita p̄ demonstratōnē q̄s sciētia q̄a.
 7 sciētia p̄pter q̄d. sed iste differunt specie. j. po
 sterioz. Igitur fm̄ esse. **P**ro istis pono p̄
 positōes. **P**rima est q̄ potest esse cōsimilis
 modus acquirēdi noticiā aliquoz p̄ncipio
 rum 7 aliaz p̄clusionū. sed p̄ter istū modum
 cōmūne est vnus p̄ncipio noticie p̄clusionum.
 scz p̄ demonstratōnē. que nullo modo pōt
 cōpetere noticie p̄ncipioz p̄moz. Et sic pa
 tet ad p̄mū. **S**ecunda est q̄ noticia p̄clu
 sionis. acq̄sita p̄ experientia 7 noticia eiusdē
 acq̄sita p̄ demonstratōnē sunt eiusdē specie
 quia nō est incōueniēs distictas causas spe
 cie habere eodē effectus specie. sicut sol 7
 ignis p̄ducūt eundē calozē specie. ita in p̄o
 sito 7c. **T**ertia p̄positio sequēs est q̄ si p̄mo
 sciatur p̄clusio p̄ experientia 7 postea eadē
 p̄ demonstratōnē nō causabitur noua sciētia
 distincta specie. sed fiet vnus ex gradu p̄ce
 dente 7 sequēte. sicut si p̄mo ponatur caloz
 p̄ solem 7 postea intēdatur p̄ ignes. **Q**uar
 ta p̄positio est q̄ sciētia quia 7 sciētia p̄pter
 quid dupliciter accipi possunt. Uno modo
 pro demonstratōe quia 7 p̄pter quid. Alio mo
 do pro noticia causata a p̄missis talium de
 monstratōnū. Si p̄mo modo sic dico q̄ spe
 cie distinguūtur respectu eiusdē cōclusionis
 sicut ille demonstratōes. 7 sic loquit̄ phis p̄
 mo posteriorz. **S**ecūdo modo dico q̄ nō
 distinguūtur specie quātumcūq̄ noticie p̄
 missarum que sunt cause efficientes noticie
 cōclusionis distinguātur specie. Et sic patz
 ad secunduz. 7 apparet descriptio sciē prope
 dicte. 7c. **H**ic ex qua sequūtur aliq̄
 correlaria. **P**rimo apparet q̄d sit scibile p̄prie
 dictum. vñ dico q̄ est p̄positio necessaria
 dubitabilis nata fieri euidēs p̄ p̄positōes
 necessarias euidētes p̄ discursum syllogisti
 cum applicatas ad ipam. **P**rima conditio
 scz q̄ sit p̄positio necessaria patet. p̄ hoc ei
 excluditur p̄positio p̄tingēs que q̄uis possit
 esse euidēter nota quia tamē potest esse falsa
 nō dicit̄ scibilis scia p̄prie dicta. **S**ecū
 da p̄ditio scz q̄ sit p̄positio dubitabil̄ pa
 tet. p̄ hoc em̄ excludit̄ p̄positio per se nota.
 que q̄uis sit necessaria qz nō est dubitabil̄
 nō dicit̄ p̄prie scibilis. Itē patet p̄ linconi
 eusem p̄mo posteriorz. c. j. vbi dicit. q̄ sciētia
 p̄ncipioz nō est acq̄sita p̄ doctrinā qz nō do
 cemur vel addiscimus nisi illud q̄d cu p̄mo
 cōcipim̄ est nobis dubiū vel apparet falsuz.

7 post dubitatōnē manifestat nobis fitas.
 Item scdo posteriorz dicit. q̄ questiones sunt
 equales numero his q̄ vere scimus. Igitur
 omne scibile est queribile 7 p̄sequēs dubi
 tabile. **T**ertia p̄ditio est scz q̄ sit nata fieri
 euidēs. 7c. Quia p̄ istā distinguit̄ ab aliqui
 bus p̄ncipijs que nō sunt p̄ se nota 7 p̄ cōse
 quens dubitabilia. qz tamen nō pōt fieri no
 ta p̄ discursum syllogisticū. ideo nō sunt pro
 prie scibilia. Verbi gratia. de ista p̄positio
 ne caloz est calefactibilis que est necessaria 7
 dubitabilis. quia si aliquis intellectus p̄prie
 hēderet calozē intuitiue solū p̄ intellectum 7
 nunq̄s sensisset calozē calefacere. puta si nul
 lum calefactibile fuisset alicui calozī sibi in
 tuitiue cognito p̄prie notatū. ita possz dubi
 tare an caloz possit p̄ducere calozem. sic du
 bitat an albedo potest p̄ducere albedinem. 7
 sic ista est p̄positio dubitabilis. 7 tamen p̄
 nullā aliā potest fieri euidēs. quia est simpli
 citer p̄ma sed tantū p̄ experientia. Igit. 7c.
Sed cōtra secundā p̄ditionē obijcit. qz si
 omnis p̄positio scibilis esset dubitabil̄. se
 queret̄ q̄ ille intellectus qui nō possit dubi
 tare vel errare: nō possit aliqd̄ scire quod est
 falsum. quia scia nullā imp̄fectionē includit.
 igitur nō debet negari a diuino intellectu.
Respondendo dico q̄ intellectus diuini non
 habet sciam sic strictē sumptā. nec ista sciētia
 dicit̄ p̄fectionē simpliciter sed includit imp̄
 fectionē scz q̄ sit nota p̄duci ab alia comple
 xa noticia. **S**ecūdo sequit̄ p̄tra aliquos q̄
 res extra nō est obiectū sciētie seu illd̄ quod
 sciatur sciētia p̄prie dicta. patet ex dicto corre
 lario. quia tale obiectū est ipa p̄positio demō
 strabilis 7c. Itē si sic. sequitur q̄ multe sciē
 tie essent de cōtingentibz 7 possibilibz alit̄ se
 habere p̄tra phis. vj. ethicoz. 7 p̄mo poste
 riorz. Item sequit̄ q̄ idem esset obiectus scie
 opinionis fidei 7 erroris. **T**ertio sequitur
 cōtra Gregoriū. q. j. arti. j. q̄ completū signi
 ficabile seu significatū totale cōclusionis de
 monstrate nō est obiectū sciētie p̄prie di
 cte. Patet ex p̄mo correlario sicut p̄cedēs.
 Item q̄a iste doctor cōcludit q̄ tale comple
 xum significabile seu significatū totale nihil
 est et q̄ nihil est: est obiectū sciētie. sed nullū
 videtur posse maius incōueniēs p̄cludi. nec
 ratōes sue p̄uincūt. sed eas dimitto quia ad
 logicam 7 methaphisicā spectant. **Q**uar
 to sequit̄ p̄tra eundē doctorē eadē. q. arti. iij.
Conclusio demonstratōis mētal̄ p̄prie acce

no p̄mo
 17
 nō tales cause nō differunt
 specie igit̄ nec effectus

q̄d sit scibile

unde doctor linconij

abstin
 abstin

concl. Itē doctor q̄ scia p̄duci de p̄prie.

Questio prima

*hinc per affirmat p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a notia[m] n[on] d[icitu]r
h[ab]ere notia[m] n[on] d[icitu]r h[ab]ere notia[m] n[on] d[icitu]r
h[ab]ere notia[m] n[on] d[icitu]r h[ab]ere notia[m] n[on] d[icitu]r*

pte nō ē notia vel assensus. **O**ppositū poit iste doctor in trib[us] cōclusionib[us]. sed tamē pater propositū. quia nō est idē sciētia z ac[ti] sciēndi z obiectū sciētie. sed cōclusio demon[strationis] est prope obiectū sciētie ut dictū est igitur ipa nō est sciētia vel assensus scientific[us]. quare zc. Itē p[ro]tingit intellectū formare huiusmodi cōclusionē. z tamen ignorare an ita sit sicut ipa significat z dubitare. immo z dis[sentire] sicut patet p[er] experientia[m]. Et similiter scdo posterioz d[icitu]r. **O**mnis cōclusio est questio z p[er] seque[n]s dubitabilis. p[ro]positio ut iam dictū est. Itē nulla cōclusio est formaliter notia vel assensus saltē talis qualis habet p[er] demonstrationē. Itē aliter sequer[et]. q[ui]a eadem p[ro]positio i[n] mente esset successiue. imo etiā simul credere opinari z scire. Quod successiue satis patet ex p[re]dicta ratōe. sed q[ui]a etiā simul patet si simul haberet auctoritas cui assentiretur z mediū probabile z mediū demonstratiuū. tūc em̄ haberetur q[ui]dquid req[ui]ritur ad quēlibet talē actum. Itē fidelis z infidelis possunt formare p[ro]positōes in materia fidei omnino eiusdē rōis. z tamen vn[us] assentit eis quas format z alius nō zc. Itē neutriū est assensus fidei. z p[er] seque[n]s eadem rōne nec cōclusio est assensus sciētie z habet p[ro]positum. Utrū est q[ui] p[re]dictis doctor multum probabiliter sustinet oppositū. z apparēter arguit p[ro]tra dicta. Sed istam materiam breuiter transeo. quia ad aliā festinat int[er]cō.

In his premisissis respōdendū est ad articulū in quo querebatur. Utrū possibile sit viatorē habere de cōclusionib[us] theologis notia[m] scientificam proprie dictam. **U**n̄ aduertendū est q[ui] iste articulus dualiter habet difficultates. vnā generalē. Utrū absolute z simplr possibile sit viatorē p[er] aliquē discursum silogisticū habere de cōclusionib[us] theologis sciētia[m] prope dictā. Aliā specialem. s. Utrū d[icitu]r cōmuni lege z naturaliter possibile sit viatorē p[er] discursum theologis de p[re]dictis cōclusionib[us] habere talem sciētia[m]. De p[ri]ma aut[em] satis patet ex p[re]dictis in isto articulo. z similiter in secūda z tertia cōclusiōibus p[ri]mi articuli q[ui] de aliquib[us] sic z de aliis quib[us] nō zc. sed de hac materia remitto ad ea que tractat g. ockam p[ro]tra scotū. q. ii. p[ro]logi. quia nolo hic insistere. iō dicam solū d[icitu]r secūda difficultate. Sunt aut[em] diuerse opinionēs circa hoc sicut recitat Ockam. q. vii. z Gregori[us]. q. i. p[ro]logi. Sed nolo omnes re-

citare ideo vnā solam que apparet mihi p[ro]babilioz volo hic breuiter trāsire. Est igitur opinio q[ui] ex discursu theologico acquiritur sciētia proprie dicta. z subalterna sciētia dei z beatorum. Cuius p[ro]batio est. quia omnis habit[us] p[re]cedēs et p[ri]ncipijs sibi creditis z notis in lumine superioris sciētie est p[ro]p[ri]e sciētia subalterna. patet de musica que vtiq[ue] est sciētia p[ro]p[ri]e subalterna quia procedit ex p[ri]ncipijs sibi creditis z notis in arismetica. et cōsimiliter in p[er]spectiua zc. Sed theologia p[ro]cedit ex p[ri]ncipijs t[ame]n in ea creditis q[ui]a sūt articuli z alia i[n] sacra scriptura p[re]senta. notis aut[em] in superioris sciētie lumine sc[ilicet] sciētie dei z beatorum. Itē zc. **C**ōfirmatur rō. quia deus posset p[ro]suare in intellectu fortis habitum musice que est sciētia subalterna nō p[ro]suado in eo habitū arismetice. sed i[n] tali intellectu illa musica esset p[ro]p[ri]e sciētia. z t[ame]n de p[ri]ncipijs suis illa haberet fidē solū z nō euidentiam. Itē zc. Pro p[re]dicta opinione facit q[ui] omnes theologice doctores vocāt eā sapiam. Unde Sap. x. dedit illi sciētia[m] sc[ri]ptōz. Silr. j. Cox. xij. Alij dat[ur] fimo sciētie zc. Et Augustin[us]. xiiij de trini. c. ij. huic sciētie tribuo zc. Et. vi. ethic. d[icitu]r q[ui] habitus intellectuales veridici sūt t[ame]n q[ui]nq[ue] z theologia nō est aliq[ui]s illoz nisi sciētia zc. Sed p[ro]tra istam opinionē arguit sic. quia omis sciētia proprie dicta est notia cui[us] deus vt patet ex dictis. s[ed] theologia non est notia euidēs. vt patet ad experientia[m]. igit[ur] zc. **C**ōfirmat[ur] q[ui] ad hoc q[ui] ego habēa[m] sciētia[m] de aliqua cōclusionē. non sufficit q[ui] p[ri]ncipia eius sint alteri nota. q[ui]n p[er] nullā notia[m] exi[st]entē in alio causari potest imēdiate z naturaliter aliqua sciētia in mente mea. Cū igit[ur] p[ri]ncipia theologice nō sint aut fuerint nob[is] euidenter nota vt isti p[re]cedunt. sequitur q[ui] theologia que acquiritur de cōmuni lege in nobis vere nō est sciētia. **C**ōfirmatur itē q[ui]a si sciētia subalterna potest acq[ui]ri suis p[ri]ncipijs nō notis acquirētibus sed tantuz creditis. notis autē alicui habēti superiorē sciētia[m]. similiter etiā sciētia nō subalterna poterit acq[ui]ri ab aliquo esto q[ui] nō nouerit ei[us] p[ri]ncipia d[icitu]r modo credat illa. z alius nouerit illa. nō em̄ potior ratio videtur hic q[ui] ibi. z per cōsequens non oportet dicere q[ui] sciētia est subalterna sed absolute sciētia zc. qd isti negant zc. **R R** Pro solutiōe autem ratiouum p[re]dicte opinionis pono p[ro]positiones. **P**rima p[ro]positio q[ui] nulli sciētie

opio h[ab]ere

bona ratio

scd

bona affirmatio

theologus

e s

*est p[ro]p[ri]e sciētia habere notia[m] n[on] d[icitu]r
p[ro]p[ri]e sciētia habere notia[m] n[on] d[icitu]r
aut p[ro]p[ri]e sciētia habere notia[m] n[on] d[icitu]r
e. x. absolute*

Libri sententiarum

siue subalterne siue non subalterne sua principia sunt credita vel nota. quia nulla talis est suorum principiorum nota fides vel intellectus idem maior illi rationis est falsa de virtute rationis.

Secunda propositio est. quod si illa maior intelligitur ad bonum sensum ut dicat quod omnis habitus procedens ex principijs in lumine superioris scientiam notis est scientia subalterna. sic hoc potest intelligi dupliciter. Uno modo quod illa principia sunt nota habenti ipsam scientiam cuius sunt principia. et sic potest procedi. scilicet minor sic est falsa. quia principia theologie non sunt nota theologo ut illiner dicit. Alio modo potest intelligi. quod non sunt nota illi scilicet tamen credita et nota alteri. et sic est falsa. quia ex noticia principiorum existere in vno non causat scientiam conclusionis in alio.

Tertiam propositioem suam ad propositum est. nullum ignorans arithmetica nisi principia musica per experientiam aut aliam viam noscat scilicet tamen credit acquiri musicam quam est scientia subalternata. scilicet tamen quendam habitum creditivum quod si vellemus possemus vocare musicam creditivam.

Quarta propositio per confirmationem illi rationis est quod non omnis musica est scientia scilicet illa que solus est evidens noticia ex evidentia principiorum suorum immediate vel mediate genita. vel aliqua alia eiusdem rationis quam deus immediate per se in se ipsum vellet causare. Non si de aliqua musica que nunc est de facto scientia conservaret absque arithmetica adhuc ipsa esset scientia a parte nata in actus scilicet in quibus nunc est si cetera pariter procederent. Non tamen ex his sequitur quod musica acquisita in non habere arithmetica esset scientia.

Ad auctoritates ibi inductas potest dici quod scientia capit ibi large et non sicut habet. Vel aliter potest dici quod theologia est scientia capiendo theologia in vno modo super dicto. scilicet per habitum quem quis novit sensum sacre scripture exponere. defendere et probare. et. Quod autem ibi allegat quod solum quibus sunt habitus intellectuales veridici intelligendum est de habitibus evidentibus qualiter non est theologia ut hic sumitur. scilicet est fides ut dicitur.

Pro ratione que ad precedentem articulum ponat tres conclusiones. Prima igitur conclusio erit quod theologia per discursum theologicum naturaliter acquisita non est scientia proprie dicta. scilicet est in animo fidelis quedam adhesio siue cognitio adhesiva. Secunda conclusio erit. quod theologia homini non est adhesio cum formidine. sed est quedam fides firma siue credulitas cum certitudine. Tertia conclusio erit quod theologia in eodem subiecto et respectu eiusdem obiecti non est naturaliter compossibilis scientie vel

opinionis. scilicet actus vel habitus habitui. Prima conclusio duas habet partes quarum prima satis patet ex predictis. scilicet iteque probatur. quia per nullum discursus acquiri scientiam proprie dictam que non est expositio habitus et immediata. vel ex his que per tales mediate vel immediate notata sunt. patet primo posteriorum. ubi dicitur quod sine his utique erit habitus scilicet non faciet scientiam. Costat autem quod discursus theologicus non est ex talibus ut patet in forma descriptione confirmat quia omnis discursus per se proprie faciens scire est demonstratio. primo posteriorum sed demonstratio est sillogismus faciens scire. Costat autem quod discursus theologicus non est demonstratio. aliter cogeret infidelis assentire et

Secunda pars probatur. quia si theologice probetur aliqua veritas non formaliter contenta in scriptura. nec per eam determinata cuius animi homini probantem non assensisset fidelis. constat quod in animo talis fidelis acquiri assensus de conclusione sic probata. quam impossibile est naturaliter assentire premissis et non assentire conclusioni si consequentia sit evidens.

Dico autem notanter in animo fidelis siue assentientis sacre scripture quia constat quod per discursum theologicum non causatur adhesio in animo infidelis siue non habentis fidem de sacra scripture quibus talis noscat conclusionem sequi ex premissis. sic videtur fidelis vel theologus. quia non assentit premissis quare et.

Secunda conclusio etiam duas partes habet. Prima probatur. quia omnis adherens siue formidine aliquibus premissis adheret siue formidine conclusioni quam cognoscit sequi ex illis. patet clare. scilicet fidelis siue fidei dans sacre scripture assentit indubitate premissis discursus theologicus. ut patet. igitur et. Secunda pars sequitur ex prima. quia omnis assensus siue evidens et siue formidine est fides siue credulitas firma. scilicet adhesio causata in animo fidelis per discursum theologicum est talis et.

Tertia conclusio includit multas partes. ideo ad declarationem eius pono aliquas propositiones. Prima est quod theologicus actus non est naturaliter compossibilis in eodem subiecto et respectu eiusdem obiecti scientie actui. et nec similiter habitus habitui. Prima pars probatur. quia si actus fidei et actus scientie essent naturaliter compossibiles respectu eiusdem. tunc non esset necessarium quod accedente scientia vel clara noticia fides cedat et per se in prima simul cum visione fides remaneret. hoc autem est falsum. quia contra Augustinum primo de doctrina christiana dicentem. quod cum quis

propositione ad q

quod musica per experientiam

quod si procedi quod theologia per experientiam

siue quod habitus intellectuales

quod si theologia per experientiam

1a
2a
3a
4a

quod fides non remaneat in patria

ad eterna puenit de decedentibus fide et spe. caritas auctior permanebit. et eandem finem dicit libro. i. fol. ca. xij. Item. xij. sup. Secū. ad lram. **F**ides et spes que nunc transeundo peregrinationis valde necesse sunt. non erunt in illa vita. propter quam adipiscenda sunt necessarie. Igitur etc. **S**ecunda pars probatur. quia quorumcumque habituum naturaliter acquisitione actus sunt incopossibiles etiam ipsi habitus sunt naturaliter incopossibiles sed habituum theologie et scie respectu eiusdem actus sunt incopossibiles. ut dictum est in prima parte. ergo etc. **M**aior pars inductiue. Item ratio. quia si actus habituum sunt incopossibiles: cum habitus naturaliter non acquirunt nisi per actus tales habitus non poterunt simul acquiri. Item de oppositum pari ratione dicitur quod nulli habitus sunt incopossibiles quia de tali incopossibilitate non potest ostendere nisi per incopossibilitatem actuum. ergo etc. **S**ecunda propositio est quod theologicus habitus est copossibilis scie actui et similiter e contra. Probat. quia non minus iste habitus illi actui est copossibilis quam habitui virtutis vel vicij sit copossibilis actus de genere actuum habitus oppositi. vel etiam actuali scie habitus erroris oppositi. Sed ista sunt copossibilia. patet per experientiam. quia aliquis habitualiter viciosus potest elicere unum actum de genere virtutis non totaliter pendendo habitum vicij. Similiter unum habens habitum erroris potest elicere unam demonstrationem non pendendo habitum predictum. Quod patet. quia si obliuisceret illam demonstrationem reperiret se promptum ad assentiendum conclusioni opposite sicut prius. **T**ertia propositio est. quod theologia actus non est naturaliter copossibilis in eodem subiecto et respectu eiusdem obiecti opinioni actui. nec similiter habitus habitui. Prima pars patet. quia impossibile est aliquem adherere alicui formidando de veritate oppositi. et adherere eidem non formidando. Patet. quia aliter formidaret et non formidaret de eodem quod implicat contradictionem ergo impossibile est eundem simul assentire eidem assensu theologico et assensu opinionis consequentia patet. quia hec est differentia precise inter fide et opinionem. quia fides est adhesio sine formidine. **q**ui ubi dubitatio est: fides non est. **S**ecundum Hugonem li. primo de sacramentis. et parte. x. ca. ij. et per Augustinum. viij. de trinitate. c. iij. ubi vult quod in eis que ad fidem pertinent non licet dicere forte. Assensus autem theologicus est quidam modo fides ut dictum est. opinio vero est adhesio cum formidine **S**ecundum Auicem. vi. naturalium. parte. v.

ca. j. ubi diffinit opinionem. quod est conceptio ad quam accedit cum formidine alterius partis. Et idem dicitur in coniectura. in fine primi posteriorum. g. etc. **S**ecunda pars patet ex prima sicut prius probatum est quod habitus scie et fidei non sunt copossibiles ex incopossibilitate actuum. **Q**uarta propositio est quod theologia habitus est copossibilis opinioni actui et similiter e contra. probatur. quia actualis assensus theologicus non sic esse est copossibilis habitui opinioni et sic esse. ergo theologicus habitus de sic esse est copossibilis opinioni actui de sic esse. consequentia tenet per locum a minori quia minus videtur de primo quam de secundo. Antecedens probatur quia non quilibet assensus etiam sine formidine de uno oppositorum elicitur post habitum intensum de altero opposito corrumpit totaliter illum. sicut nec quilibet actus bonus totaliter corrumpit habitum alicuius malicia intellectiva ad actum oppositum. eodem modo potest probari quod habitui theologico sit copossibilis assensus actualis opinatiui circa idem. Igitur etc. Et sic patet conclusio. **S**ed prima propositio arguitur et primo per primam partem. quia non est maior repugnancia fidei ad sciam quam auctoritatis ad demonstrationem. Patet. quia si sit repugnancia cum illa non pueniat ex obiectis. oportet quod pueniat ex medijs. medijs autem scie est demonstratio. fidei vero auctoritas. Sed auctoritas et demonstratio non sunt incopossibiles. quia deus potest simul habere demonstrationem et auctoritatem. **C**onfirmatur. quia philosophus frequenter per demonstrationes aliquarum conclusionum adducit auctoritates antiquarum. igitur etc. **S**ecundo arguitur sic. quia cuiuscumque est possibile medium theologicum. et assensus circa premissas illius eadem est copossibilis assensus theologicus. quia assensus conclusionis consequens est ad assensum premissarum. scilicet scie alicuius conclusionis theologicę copossibile est medium theologicum et assensus circa premissas. ut patet ad experientiam. igitur etc. **T**ertio arguitur secundum scdam partem. quia actus theologie copossibilis est habitui scie. igitur et habitus habitui. **A**ntes per ex scda propositio et prima pars quia ex actu generatur habitus. **Q**uarta quia si in habitu scie non staret habitus theologie. quod est quidam fides. periculosum esset theologo conari acquirere sciam eorum que credunt. quia sic conarentur ad id per quod perderent fidem et consequens meritum etc. **A**d ista respondetur. **A**d primam dico primo quod auctoritas potest dupliciter sumi. **U**no modo per assensum quod adhibet dicto seu sermone alicui. sic dicimus aliquid quod est magne auctoritatis cui adhibet magna fides. **A**lio modo potest sumi per imperium deo vel fidei

id sit opio / assensus cum formidine alterius partis

Admarius

vide hoc argum. an fides possit stare cum scientia

Illis?

assensus duplex

In eis que ad fidem pertinent non licet dicere forte

nō valet. quia de hoc aliqua habet euiden-
tia vel haberi potest absq; hoc q; de illo ha-
beat sciētia pprie dicta sicut potest appare-
re ex primo articulo. ¶ Secūdo dico q; ab-
solute et simpliciter possibile est viatores de
multis veritatib; theologice habere scien-
tiam pprie. licet nō de omnib; et de paucis cō-
muniter habet. ¶ Tertio dico ad pbationē
antecedēs. q; ibi p̄supponit falsum scz q; om-
nes veritates theologice sint d̄ deo sicut pa-
tet ex secūdo articulo. sed tamē omēs deno-
minant̄ a deo fm etymologiā noīs. qz plu-
res sunt de deo. et qz omēs cōsiderant̄ fm at-
tributionē ad deū vt patuit. ¶ Quarto dico
q; de veritatib; de deo potest haberi sciētia pprie
dicta q̄uis deus nō habeat causas nec
philosoph; diffinies scire capit ibi causas p-
prie p causa incōpleta reali. sed large p om-
ni illo cui cōperit aliquid demonstrare. et sic
ratio nō pcedit. zc. ¶ Ad quartā rationē fa-
ctam post oppositū questionis. negat p̄sequen-
tia. et ad probationē negat antecedēs. qz sup-
ponit q; theologia sit sciētia pprie dicta. qd ē
falsum vt patet ex articulo tertio. ¶ Et hec
de p̄ma questione et nihil plus circa plogū

Sequit̄ distinctio prima

Circa primam di-
stinctionē primi libri In q̄ ma-
gister agit de fructu dei. Que-
ro vtrū nobis sit euidēt̄ notū solū deū esse
fructum dei nō est possibilis creature ra-
tionali. igit̄ questio falsa. cōsequētia est nota
et antecedēs pbatur. qz in tali fructu obiectum
est iproporionatū virtuti create cum
sit infinitū. et virtus sit finita. sed inter obiectū
et potentiā pceptinā debet esse aliqua ppor-
tio. igit̄ Un̄ scdo de aia p̄mento. xiiij. dicit̄
q; sensus cōsistit in quadā pporione qua nō
existēte sensus nō potest sentire. igit̄ eadem
ratio potētia intellectiva et volitiva. cū non
sit infinite potētior zc. ¶ Secūdo sic. soluz
deo nō est fruendū. igit̄ questio falsa. cōse-
quētia nota. antecedēs pbat. qz fructib; ē fru-
endū fm magist̄ in p̄ma distinctōne. ca. vi.
vbi dicit̄ q; fructus ppter sed diligim; zc. ¶ Ter-
tio sic ad p̄ncipale quesitū. nihil qd apparet
esse cōtra rōem naturalē est nobis euidēt̄
notū. sed deū esse sup oīa diligendū. et p̄se-
quens solo deo esse fruendū apparet p̄ ratio-

nem naturalē. fm quā nihil est ab aliquo di-
ligendū plus q̄ seipsum. Un̄ homo est maxi-
mus amicus sibi ipsi. it. et hi. igit̄ zc. ¶ In op-
positū arguit̄ sic. Nobis est euidēt̄ notum
solū deū esse summū bonum. sed oīno videt̄
euidēs summū bonū esse summe diligēdum
fm p̄m p̄mo ethicor. igit̄ zc. ¶ Hic erunt
tres articuli. In p̄mo articulo ponam tres
distinctiōes. ex quib; patebit quid ē fructio.
In secūdo iuxta tria argumēta ante opposi-
tum et ad respōdēdū ad quesitū probabitur
triplex cōclusio. In tertio circa materiā que-
stionis mouebit̄ et soluet̄ triplex dubitatio.

B Quantū ad primū articulū quia
vltus et fructio sunt actus volūntatis sic hec pri-
ma distinctio. ¶ Et aliqd potest assumi facultate
volūntatis dupliciter. vel ppter se vel ppter
aliud. Primo mō aliqd assumit in facultate
volūntatis qn̄ aliqd representatū volunta-
ti p̄ intellectū. etiā si sine oī alio representat̄
assumeret̄ in facultate volūntatis. Alio mo-
do aliqd assumit in facultate volūntatis. qn̄
do assumit alio p̄sentato. ita q; si aliud non
p̄sentaret̄ volūntati illud sine alio nō assume-
retur in facultate volūntatis. ¶ Primus actus
nō est referēs vel saltē potest esse nō in aliud
referēs. qn̄ scz volūntas elicit aliquid actū cir-
ca aliqd ita q; eundē actū eliceret etiā posito
q; nihil aliud sibi ostēderet. sicut si alicui cla-
re ostēderet̄ deus. ille appeteret eū nullo alio
sibi ostēso. ¶ Secundus actus est referēs. quā-
do scz nō eliceret ille actus circa illud si ni-
hil aliud ostēderet̄ vel assumeret̄ in facultate
volūntatis. Sicut si alicui appetit potio-
nem amarā quā nō appeteret si nō appeteret
sanitatē. vel saltē si nō ostēderet̄ sibi sanitas.
¶ Primus aut̄ modus scz q; aliqd actus sit non re-
ferens potest esse dupliciter. vel sic q; obiectus
acceptus a volūntate tanq; summe diligēdus
ab ea. et hoc est diligere aliqd tanq; finē vlti-
mum. et talis actus apud theologos proprie-
ter vocat̄ fructio. Un̄ Augustin; lib 20 p̄
mo de doctria xp̄iana. ca. xxvij. dicit̄ nos
ea re frui quā diligim; ppter se. Et infra Si
hō in heresit atq; p̄māserit finē in ea ponēs
leticie tue. tūc vere et pprie diceudus es frui.
vel aliter talis actus nō referēs fertur in obiectum
absolute sic q; absolute acceptus et assu-
matur in facultate volūntatis nec vt summū
nec vt nō summū. nō tamē referēdo in aliqd
tanq; i finē. et talis actus imprope et large pos-
set dici fructio. Un̄ hoc mō tenet Adam: q;

Quia q; de multis vltis
habere pprie
pprie dicitur

22

Magister agit de fructu

alio a deo est fruendū. capiēdo scz frustōnē
 vt dicitur est p amore absoluto quo aliquid
 amat propter se siue hoc q amor ille i aliud
 referatur magis amari. z hoc pbat p magi/
 strū dif. pma. vbi auctoritate Ambrosij dic:
 q vtutes ppter se petende sunt z amande. zc.
 Secūdus etiā mod⁹ scz q aliquis actus sit
 referēs potest esse duplici. Uno modo sic
 q obiectū acceptet a voluntate p cise propter
 aliud. z nō ppter se. z talis pzie est vsus z stri
 cte Alio modo sic q tale obiectū acceptetur
 ppter se z ppter aliud. vt si qd diligit vnū. p/
 ppter se quia delectabile. z tamē si post dside/
 rat bonū sanguinē p ipm generari z indesa
 nitatē cōseruari. incipit diligere illud tam p/
 ppter se q ppter aliud. Et talis actus large pōt
 vocari vsus. Et satis proprie oīs actus quo
 aliquid diligitur ppter aliud vocādus ē vsus
 Hoc autē potest esse dupliciter. q: quando
 aliquid diligit ppter aliud vel sic q vtrūq;
 actu diligit. vel vnū actualiter diligit ppter
 aliud quod habitu alit est dilectū. sicut mul
 ti fideles amant facere elemosynas et mul
 ta opera ppter deū. q̄nis de eo actu nō cōsi/
 derent **¶** Secūda distinctio est q frui
 tio proprie z stricte dicta qua assumit aliqd
 in facultatē volūtatis ppter se tanq̄s summiū
 bonū est duplex. quedā est ordinata. alia in
 ordinata. Fruitio ordinata est quādo aliqd
 summe diligendū summe diligit. Fruitio
 aut inordinata est quādo aliqd summe z p/
 ppter se diligit quod min⁹ z ppter aliud esset
 diligendū. Sed fruitio ordinata ē duplex.
 Quedā est de bono p̄senti z iā habito q̄ qui
 erat simplicit̄ voluntatē qualis est fruiō pa
 trie. Alia est de bono absente z nō sic habito
 que nō simplicit̄ quietat qualis ē fruitio vie
¶ Tertia distinctio est q vsus capit̄ dupli
 citer. Uno modo large z iprope p illo quo
 vtimur aliq̄ tanq̄s obiecto. z sic omīs actus
 volūtatis est vsus. fm Augustinū. x. de tri
 nitate. ca. xi. Alio modo stricte z pzie prout
 distinguit̄ cōtra fruitionē proprie dictam. z
 sic vti est sumere aliqd in facultatē volunta
 tis ppter aliud. Et talis vsus est duplex. qui
 dam ordinat⁹. quidā inordinat⁹ **¶** Usus ordi
 natus est quādo aliquid diligit propter ali
 ud q̄ fruendū est. Et talis act⁹ appropriatē
 aliquādo dicit̄ vsus. z sic diffinit̄ Augustin⁹
 x. de trinitate. c. j. vtimur eis que ad aliud re
 ferimus q̄ fruendū est. Et sic distinguit̄ vti
 ptra abuti. Usus aut inordinat⁹ est. quādo

aliquid quo fruendū est diligit propter aliq̄
 z talis actus quādoq; appropriatē dicit̄ ab/
 usus. z sic dicit̄ Augustin⁹ pmo de doctrina
 xpiana. ca. viij. Usus illicit⁹ abusus potius
 vel abusus nominādus est **¶** S; ista acceptō
 est nimis stricta. Ideo zc. **¶** **¶** Ex predi
 ctis sequitur aliqua. **¶** Primo patet qd est
 fruitio proprie z fm qd de ea hic loquimur
 Est em fruitio act⁹ voluntatis quo aliquid
 assumitur i facultatē volūtatis propter se et
 tanq̄s summe diligendū **¶** Secūdo patz qd
 est vsus proprie z scdm qd de vsu hic loqui
 mur. Est em actus volūtatis quo aliquid as
 sumitur in facultatē volūtatis non propter
 se finaliter. sed propter aliud. Unde nō capi
 tur hic vsus put cuiuslibet potērie operatio
 dicit̄ eius vsus. qualiter dicit̄ cui⁹ vsus bo
 nus ipsum quoq; bonuz. Nec loquimur de
 vsu quo dicimur vti potētis ad eliciendū
 actus suos. nec de vsu quo dicimur vti ha
 bitibus cū volum⁹. nec de vsu quo dicimur
 vti ipso actu cū volumus. sed de vsu quo di
 cimus vti aliquo tanq̄m obiecto. nec tamen
 omīs talis act⁹ in proposito vocatur vsus.
 patet ex dictis zc. **¶** Tercio patet ex predi
 ctis q aliquis est act⁹ volūtatis medi⁹. qui
 nec est proprie fruitio nec vsus. scz quo ali
 quid amatur. nec est tamē finis simplicit̄
 vltim⁹. nec tamē in aliud actualiter refertur
 Et si dicatur. si quid amatur z nō propt̄ ali
 ud. igit propter se. sed omne tale amat tan
 q̄s finis vltimus. Dico q aliquid dicit̄ ama
 ri propter se. quia scz si nihil aliud ostēdere
 tur voluntati adhuc amaret. z tamen stat q
 tale nō ametur tanq̄s finis vltim⁹ nec prop
 ter aliud saltē positue z actualiter. quia tūc
 tantū amatur aliqd tanq̄s finis vltimus. qm
 do acceptat̄ tantū tanq̄s super omnia aman
 dū. sed isto modo nō omne amari propter
 se est amari tanq̄s finis vltimus. quia aliq̄s
 apprehēdēs virtutē z nō cogitans de felici
 tate. appetit virtutē nō propter felicitatē. nō
 tamen appetit virtutē tanq̄m super omnia di
 ligendā. **¶** Et si petatur vtrū talis act⁹ sem
 per sit malus cum per ipsum diligitur ali
 quid quod est ad finem. z non tamen prop
 ter finem. Dico q actus respectu alicuius
 ordinati ad finem potest non esse malus. q̄
 vis non diligitur propter finem. vel non re
 feratur positue z actualiter ad finem. z hoc
 maxime si non apprehēdatur finis. Et si di
 scatur q̄ omnis defect⁹ circumstātice req̄sit

for

uy

no

quibz loquimur de vsu

(p. 20) 42.
p. 20. 42.
p. 20. 42.

quo amatur ad se
z tanq̄s finis vltimus.

si quis

no

Bluyrio

ad actum bonum facit actum malum. sed circumstantia finis est requisita ad actum moraliter bonum. Igitur quicunque talis deficit. actus est moraliter malus. sed hic deficit. Igitur etc. Dico quod non omnis defectus circumstantie requiritur ad actum bonum facit actum esse malum vel peccatum. Tunc enim ignorantia nunquam excusaret quod est peccatum doctrina. sed quando deficit aliqua circumstantia ad quam elicitur actus per tunc obligatur. tunc est actus malus. si autem tunc non obligatur ad illam circumstantiam tunc non est malus. Sic autem non est in proposito. quia iste in tali casu non est obligatus ad volendum istud propter finem. si tamen talis eliceret actum circa hoc constituyendo illud tanquam finem sibi respectu omnium aliorum peccaret.

Quarto patet ex predictis quod aliquis est actus voluntatis qui simul est fructio et usus. scilicet quo diligitur finis. et ea que sunt ad finem propter ipsum. Et istud probatur per Damascenum. quod sicut intellectus se habet ad principia et conclusiones. ita voluntas se habet ad finem et ad ea que sunt ad finem. Sed intellectus licet possit intelligere conclusionem distincto actu ab actu intelligendi principia. potest tamen unico actu cognoscere utrumque. Igitur sic erit de voluntate. Maior satis patet. sed minor probatur. quia non minus repugnat intellectui intelligere unum discursum vel unam consequentiam quam unam propositionem unico actu. sed secundum potest. etc. Confirmatur. quod secundum communiter loquentes intellectus in patria unico actu intelligit verbum et res in verbo. et similiter secundum sic loquentes voluntas unico actu diligit deum et creaturas. Igitur hoc non est negandum ab istis in via. ex quo non apparet evidens ratio in contrarium. nec experientia. nec auctoritas scripturæ. Igitur hoc erit probabile. etc.

U Sed contra istud ultimum correlativum arguitur primo. quod finis et illud quod est ad finem non possunt diligi uno actu. quod primo posteriorum. propter quod unum quodque tale et illud magis. Sed illud quod est ad finem diligitur propter finem. igitur finis magis diligitur quam ordinatum ad finem. sed idem actus non potest esse maior et minor dilectio. Igitur etc.

Confirmatur quia si eodem actu diligeret utrumque ergo eque intensio et eque perfectio actu aliquis diligeret deum et creaturam meritoque. et per consequens non magis diligeret deum quam creaturam. et sic deus non esset summe et super omnia diligendus. quod est absurdum.

Secundo sic etiam sequeretur quod aliquis actus utendi aliquo actu fructio esset perfectior. consequens falsum. quod non est aliquis actus voluntatis perfectior fructio deum. consequentia

patet. quia quando aliquis actu respiciunt plura obiecta ab aliqua potentia. et eque perfecte. ille actus est perfectior quam alius quo respiciunt pauciora. scilicet isto posito actus fructio esset tamen respectu finis. actus vero utendi esset et respectu finis et respectu illius quod est ad finem. et eque perfecte respectu finis sicut actus fructio. quod pro hoc quod aliquis diligit aliquam creaturam propter deum. non minus diligit deum. ergo actus utendi creatura erit perfectior actu fructio deo.

Tertio voluntas non potest simul et semel habere duos actus perfectos unum et eiusdem obiecti. sed posito actu meritoque in voluntate quo aliquis diligit deum propter se. potest offerri voluntati aliud diligibile propter deum. quod potest tunc voluntas diligere propter deum. et non oportet quod voluntas dimittat actum primum. igitur iste actus precise terminabit ad creaturam. Aliter enim respectu dei essent simul et semel duo actus in voluntate. Igitur etc.

Quarto sicut aliquis potest diligeret aliquod propter aliud dilectum ita potest aliquod detestari propter aliud dilectum. Igitur si actus diligendi aliquod propter aliud est unum actus numero habens utrumque pro obiecto. pari ratione actus detestandi aliquod propter amorem alicuius erit unum actus habens utrumque pro obiecto. sed hoc est impossibile. quod tunc idem actus esset amor et odium velle et nolle etc.

Pro solutio predictorum et maxime prime rationis. Et per intellectum dictorum premitto istam distinctionem. Quod aliquis unam rem potest diligeret quam alias potest quadrupliciter intelligi. Uno modo quod maiori actu dilectionis diligit unam quam alias. et ista maiortas potest esse vel attendi vel penes gradualis intentionem. vel penes essentialis perfectionem. id est dilectio potest dici maior. vel quod gradualiter intensior. vel quod essentialiter perfectior.

Secundo modo quia vult unum maius bonum quam alteri. Tertio modo quod firmiter et naturaliter inest sibi dilectio unum quam alteri. Quarto modo quia si deberet alteri amorem ex electione dimittere. eligeret potest dimittere amorem unum quam alteri et illa diceret magis diligeret cuius amorem magis eligeret servare. Et secundum hoc pono aliquas propositiones. Prima est quod deus non est ab homine magis diligendus quam creatura primo modo. exponendo magis diligeret. id est. maiori dilectione. Verbi gratia. Dico probabile quod Sortes non tenet diligeret deum maiori dilectione quam seipsum vel aliam creaturam. siue essentialis perfectionis. Patet ex dictis. quod eodem actu potest Sortes diligeret meritoque

plura

et

et

Et magis in illa dilectione ratione et deus sit perfectior non habet rationem capere sine perfectio ab objecto sed magis quod per rationem de deo sit perfectior et per ista perfectio et per amorem in perfectiori non nota per se magis perfectio quod bene et per magis perfectio

Primi sententiarum

propter hoc solū quia deus nō vult sibi coagere. **Q**uarta propositio est q̄ nullo modo repugnat imo magis p̄uenit nobilitati voluntatis z etiā ratiōi p̄m̄ q̄ volūtas sit pure passiva respectu act̄ beatifici. **P**rimū p̄. quia quāuis agere in cōmuni sit nobilit̄ pati in cōmuni. eo q̄ nobilissimū agēs est nobilius nobilissimo passio. t̄m aliq̄d pati aliquo agere est nobilit̄. z respectu eiusdē z respectu diuersoz. Respectu eiusdē patet q̄ nobilitas est intellectū vel sensum recipe z pati intellectiōē vel sensationē. q̄s lapidē agere illas cōgnitiōes vt obiectū zc. Respectu diuersoz patet. q̄ nobilit̄ est recipe intellectiōē q̄ p̄ducere vnū calorē zc. **S**ecūdum patz. q̄ q̄uis de ratōe meriti sit q̄ sit actiue a merente. tamē de ratōe p̄m̄ est q̄ sit pure passiuē i p̄miato. z solū actiue a p̄m̄iante. imo si esset actiue a p̄miato hoc nō p̄uenit sibi vt p̄m̄ium. nec in hoc haberet rōnem p̄m̄i zc. **N**ec ergo via est p̄babilis. nec est demonstratiue improbabilis. sicut nec est demonstrabilis. **T**ert̄ est q̄ magis p̄babile videt̄ q̄ nulla res creata sit alicui potētie cognitio vel volitio. nisi sit ab ipsa actiue. s̄ de hoc p̄nūc transeo. quia de hoc alias videbit̄. zc. **A**d tertiam rōem dico. q̄ volūtas potest simul h̄re duos actus p̄fectos respectu eiusdē obiecti. maxime quando illud est obiectū totale respectu vn̄ act̄. z t̄m partiale respectu alteri. sicut est in p̄posito. quia q̄n diligis finis p̄cise propter se. tūc finis est obiectū totale illi actus quādo autē diligis illud q̄d est ad finē p̄ter finem. tūc finis est t̄m obiectū partiale. **A**d quartā dico. q̄ nō est incōueniēs q̄ idē actus numero respectu vn̄ sit act̄ detestadi. z respectu alteri sit act̄ amadi. s̄ q̄n vnico actu aliquid detestaf̄ p̄ter aliud amari. **S**i autē dicat̄ q̄ ista sūt opposita. z p̄sequēs nō p̄nt eidē p̄uenire. Dicendū est q̄ ista sunt opposita sic q̄ nō p̄nt p̄ eodē supponere. seu eidē cōuenire respectu eiusdē. s̄ b̄n respectu diuersoz. sicut est de naturali z libero. p̄tingentiz necessario. q̄ non p̄nt cōpetere eidē respectu eiusdē. t̄m b̄n respectu diuersoz. sicut voluntas diuina vel p̄ in diuis est p̄ncipiū p̄ducendi sp̄m̄ sanctū naturalit̄ z necessario. et tamē est p̄ncipiū p̄ducēdi creaturā p̄tingent̄ z libere. **S**il̄ idē act̄ diuine volūtat̄ ē dilectio dei z est odiū peccati. sic igit̄ nō est incōueniēs eundē actu voluntatis numero totū diuersas denotatiōes p̄ter diuersi

tatem obiectoz. vt q̄ volūtas eodē actu dicatur velle vnū obiectū z nolle aliud. diligere vnū obiectū z odire aliud. q̄uis ista op̄natur respectu eiusdē obiecti. Et sic patz ad istas rōes. Et h̄ de p̄mo articulo. **Q**uantū ad secūdū articulū infra materiam triū argum̄toz Et r̄ndēdo ad quest̄m̄ ponā tres p̄clusiones. **I**n p̄ma videbit̄ vtz fruitio dei sit possibilis creature rōnali. **I**n secūda vtz sit p̄cedendū q̄ nullo alio a deo est fruendū. **I**n tertia vtz sit nobis euidēt nō t̄m solo deo esse fruendū. **P**rima cōclusio. Sicut fruitio dei est possibilis viatoribz. sic est eis possibilis ex puris naturalibz. **S**ecūda p̄clusio. sicut q̄libet alio a deo ē vtendū. sic nullo alio est fruendū. **T**ertia p̄clusio. sicut solo deo ē fruendū est veracit̄ p̄stendū. sic nō est nobis euidenter notum. **P**rima p̄clusio. p̄bat̄. z p̄mo p̄ma ps q̄ in hos om̄es catholici cōsentit̄. z s̄il̄r ad hanc rōnalis creatura finalit̄ ordinḡ z naturalit̄ inclināf̄. igit̄ est sibi possibilis. **S**ecūda ps p̄bat̄ rarōibz. **N**olko. **P**rimo q̄ om̄e q̄d intellect̄ human̄ ex suis naturalibz potest credere esse summū bonū z summe diligendū. p̄t volūtas humana ex suis naturalibz summe z sup̄ oīa diligere q̄ irrōnale videt̄ q̄ homo dicit̄ aliqd ab eo esse summe diligendū z t̄m q̄ nō possit illud summe diligere. cū nihil magis sit i potestate ipsi volūtat̄ q̄ ipsa volūtas. iñ. de li. ar. c. iij. **S**ed intellect̄ hūanus ex suis naturalibz potest credere deū ēē summū bonū zc. **N**ā possibile est q̄ aliqd sic assentiat̄ p̄ter auctoritatē alicui dicētis. vt etiā p̄ter aliquā rōez. s̄. q̄ de est p̄ma causa oīm zc. **N**ec oportet ad h̄ credendū q̄ deus aliquē sup̄naturalē habitū infundat. igitur nec ad diligendū. **S**ecūdo hō potest p̄ sola naturalia diligere deū pl̄ q̄ istā rē demonstrato Platone. z pl̄ q̄ istā rem demonstrato sorte. z sic de singul̄. s̄ sup̄ oīa. p̄sequētia tenet. aūcedēs p̄bat̄. q̄ intellect̄ potest dic̄tare q̄ de est melior q̄ sorte. z q̄ plato. z sic d̄ alijs. z q̄ magis tenet diligere illd̄ quod est max̄ bonū. igit̄ cū volūtas sit libera sedq̄ zc. **T**ertio homo p̄t ex puris naturalibz velle deū esse deū. z nihil aliud a deo esse deū. sed talis deo vult max̄ bonū z nulli alteri vult rātū bonū. ergo pl̄ diligit deū. zc. **Q**uarto homo errans potest diligere creaturam sup̄ oīa. z frui creatura ex puris naturalibz. s̄ pari rōe potest frui deo sine habitu

q̄m aliqd pati nobilit̄
aliq̄ agere //

q̄m q̄ si cor ap̄
magis potest nō
h̄re ratiōem p̄m̄i

an possimus frui deo aut eū diligere ex
potētia naturalibus

Questio secunda

Supernaturaliter infuso. et sic patet conclusio.

Respondeo ad istam conclusionem arguitur Et primo contra primam partem. quia nulla dilectio infinite perfectionis est creature rationali possibilis. scilicet fructio dei est homini. igitur. Maior patet. quia creatura rationalis est finite perfectionis et finite capacitatis. Minor probatur. quia obiecti perfectionis est perfectior dilectio. et per consequens in finiti obiecti dilectio erit in finite perfectionis. Aliter cum cuiuslibet finiti ad finitum sit proportio. esset dare aliquam dilectionem creature que non esset dilectio dei. et tamen esset equalis vel maioris perfectionis quam dilectio dei obiecti infiniti. quod videtur omnino impossibile. etc.

Secundo contra secundam partem. quia si etc. sequitur quod creatura rationalis possit recte agere sine gratia. consequens est falsum et contra glossam Augustini super illo Ro. ix. non est volentis neque currentes etc. ubi dicitur. et est verbum Augustini in libro de perfectione iusticie. quod voluntas nostra nihil boni agit nisi si diuinitus adiuta per gratiam. Consequenter probatur quod si voluntas posset frui deo sine gratia. posset et recte agere sine gratia. Nam sicut dicit Augustinus in libro xviii. Nihil aptius quam creaturam rationalem ad hoc esse factam ut summam essentiam amet super omnia sicut ipsa est summum bonum. sed constat rationalem creaturam non esse factam nisi ad operationem bonam et rectam etc. Tertio quia si etc. Cum diligere deum super omnia sit maximum mandatum. Matth. xii. sequitur quod esset possibile ex puris naturalibus obsequare omnia mandata et sic frustra daretur gratia. Confirmatur. quia sequitur quod homo ex puris naturalibus posset vitare omne peccatum. Nam sicut quis possit diligere deum super omnia. sic naturaliter posset conformare se diuini preceptis per omnia sed sic faciendo vitaret omne peccatum. quia cum tali conformitate non stat peccatum. etc.

Quarto quia si etc. sequitur quod magis diligens deum minus diligere a deo. consequens falsum et contra illud Prover. viii. Ego diligentes me diligo. consequentia probatur. quia capio aliquem qui sibi ex puris naturalibus acquiescit habitum incrementum diligendi deum. et capio alium in gratia non habentem habitum tale. tunc primus potest intensius diligere deum in hac hora quam secundus. ponatur ita esse. ergo secundus minus diligit et tamen plus diligit quia habet gratiam. Confirmatur quia si primus decederet damnaretur. et secundus saluaretur. ergo secundus plus diligitur. etc.

Ad primam rationem nego minorem. et ad probationem quam dicitur obiecti perfectionis est dilectio perfectior. concedo ceteris paribus. sed nego primam

igitur infiniti obiecti est dilectio infinite perfectionis. Nec propter hoc sequitur quod sit aliqua dilectio que non sit dilectio dei. que sit equalis vel maioris perfectionis quam dilectio obiecti infiniti. Non oportet enim quod cuiuslibet finiti ad quodlibet finitum. sit isto modo proportio. quod unum aliquoties replicatum possit reddere perfectionem alteri. seu eam attingere vel excedere sicut alibi videndum est. Si autem dicatur quod in infinitum perfectum est diligere deum quam lapidem. seu aliud creatum. ergo diligere deum est infinite perfectionis. Uno modo potest dici negando antecedens sicut tacitum fuit in fine precedentis questionis. in solutione prime rationis ante oppositum. Alio modo dicunt aliqui negando illam consequentiam. Unde dicunt quod est instantia quam sit copatio inter distincta secundum speciem. sicut non sequitur in infinitum Sortes est perfectior asino. quam Sortes est infinite perfectionis. Si vero non sequitur quod corpus in infinitum excedit lineam et linea punctum. ponendo quod talia sint res quedam. quam corpus est infinitum. vel linea est infinita. Quamvis sit verum probatur quod corpus excedit superficiem. et linea punctum plus quam in duplo plus quam in triplo. et sic in infinitum. Et sic posset argui de Sorte et de asino. Si vero datur instantia sic. Non sequitur a. in infinitum mouet velocius quam b. quam a. mouetur in infinitum velociter. Ponatur quod b. sit unum mobile motum difformiter. sic tamen quod nunquam moueat ita velociter sicut sol. sed per unam horam tardius et tardius moueat. et sit a. sol. tunc hec est vera. in infinitum mouet velocius a. quam b. quod b. mouetur in infinitum tardius quam a. quia plus quam in duplo plus quam in triplo tardius. et sic in infinitum. Nam de a. quod non tunc oportet concedere. quod in certa proportione b. mouet tardius quam a. sit in quadruplo. Contra. quia in aliqua parte hore mouetur b. tardius quam in quadruplo. ergo non precise in quadruplo mouet b. tardius quam a. Item aliter probatur sic in prima parte proportionabili huius hore b. moueat tardius quam a. et in secunda tardius quam in prima. et in tertia tardius etc. Et sic nulla tarditas fuit maxima quam b. mouebat. Igitur in infinitum mouebat tardius quam a. et tamen non est verum quod b. mouebatur infinita tarditate. nec a infinita velocitate. sic potest dici in opposito etc. Sed de hac materia videndum est in materia de perfectione specierum. **A**d secundam rationem respondendo et per ea et sequentibus pono quatuor propositiones. Prima est quod nullus homo potest stare lege per pura naturalia implere preceptum de dilectione dei super omnia. Patet. quia lex que est iubet quod

propter dicitur

quia de quatuor fir. in distincta specie no valet

propter dicitur

primam de perfectione

nota in

Primi sententiarum

actus cadēs sub pcepto fiat in grā. que ē habitus supernaturalis. & licet existēs extra gratiam p sola naturalia posset diligere deū sup oia. nō tamē implet pceptū ad intētionē picipientis nisi sit in grā. Et hoc est qd multi doctores dicūt q homo potest implere pceptū quantū ad subām pcepti vel facti cadentis sub pcepto. nō tñ quantū ad circumstantiā facti z intētionē picipientis. Et ad h determinatio eccie. xix. dist. Qui dixerit q sine gratia possunt mādata dei implere p liberum arbitriū anathema sit. Un ppariū fuit heresis plene ipoz pelagianoz zc. **S**cda est q nullus homo potest stāte lege p pura naturalia recte agere meritorie. Et loqz de merito vite eterne. Patet ex pma. z iō si qd p pura naturalia eliceret actiū dilectōis dei super oia. nō esset sic meritorius zc. **T**ertia est q nullus hō potest stāte lege p pura naturalia sine grā recte agere simplr z absolute. patet. quia nullus simplr z absolute agit recte nisi que agit fornicat legi diuine. sz nullus sic agit nisi sit in grā fm legē statutā zc. **Q**uarta est q aliquis potest stāte lege p pura naturalia sine grā moraliter recte agere. Patet. qz p recte agere moraliter nihil aliud intelligo nisi agere cōformiter dictamini rōis. quam phi morales sicut Aristoteles. Tullius. Seneca aut alij siles vocassent rōem rectā. sz pstat q aliquis existēs extra grām potest sic agere. Igitur zc. **E**t p ista patet ad rōnem z apparet solutio ad multas auctoritates sanctorū q i hac materia vident sibi inuicē repugnare. **A**d tertiā patet ex dictis qualiter homo ex puris naturalibus possit obsequare dei mandata z qualiter nō. Ad pfirmationē negat consequentia loquēdo fm legē statutā zc. **A**d qrtam z ei pfirmationē dico pmo q psequentia nō valet. nō em sequit. de infundit ipia charitatē vel pnat vl auget z nō ipi b. ergo plus diligit zc. Similit nec sequit. deus saluaret a. si nūc decederet in grā z damnaret b. quia nō est nūc in grā. ergo plus diligit a q b. Instātia patet. si b. sit pdestinat⁹ existens nūc in mortali peccato z a. sit pscitus existēs nūc in grā zc. **S**ecūdo dico q psequens nō est impossibile. Nā de facto vtz est in exemplo iā dicto similit pdestinat⁹ qui dormit z actu nō diligit deū pl⁹ diligit a deo q pscip⁹ quātūcūqz diligit deū. **A**d Dico tertio p intellectu scripture. q ly diligere capit eq/ uoce i scripture Uno modo p motu vl actu

volūtatis quo vult deo bonū. Alio modo ut idē significat q pseuerāter viuere fm dei mādata iuxta illud. q mādata zc. ille est q diligit me. zc. **Q**uarto dico q q secūdo modo pl⁹ diligit pl⁹ diligit. sz nō oportet primo mō. Nā xps pl⁹ dilexit petz qn negauit eum qz iudā qn ipse etiā erat. i gratia. qz ad maius bonū. z sic patet ad rōem. Et hec de pma cōclusionē. **S**ecūda cōclusio pbat z pmo pma ps. qz qdlibet aliud a deo ppter deū z ppe ipm factū est. Nā ipse est finis vltim⁹ z pma causa effectiua oim alioz. Igit omni alio a deo ppter deū est vtendū. **S**ecūda ps patet. qz nihil aliud a deo est sup oia diligēdū zc. Tamē ad maiorē declarationē ei cōclusionis pono qrtuor ppositōes. **P**rima ē. q licet qdlibet ens siue de⁹ siue creatura possit esse obiectū act⁹ vtēdi. tamē de⁹ nō ē obiectū vsus ordinari. **P**rima ps patet. qz qdlibet qd volūtas pōt referre ad aliud potest eē obiectū act⁹ vtēdi. sed volūtas ex libertate sua potest referre qdlibet ad aliud z quocūqz si bi ostēso potest aliud magis diligere. z p cōsequēs potest diligere ipm ppter aliud. **S**ecūda ps patet. qz de⁹ est finis vltim⁹. sed tale nō est ad aliud referibile. **S**ecūda ppositio est q qdlibet aliud a deo potest esse obiectū vsus ordinari. Patet. qz qdlibet aliud a summe acceptato pōt assumi ordinate i facultatē volūtatis ppter sūme acceptatū. Nā qz qdlibet tale aut est bonū aut malū. si sit bonum ppter summe acceptatum pōt ordinate amari si sit malū pōt odiri ppter ipm deū sūme amatur. zc. **T**ertia est q aliqd aliud a deo potest esse fructiōis obiectū inordinate. Patet qz aliqua creatura pōt seipam diligere sup oia z tanqz finē vltimū. z sic ex hoc patet rōis ad formā qstionis. zc. **Q**uarta ē. q nihil aliud a deo est aut esse potest saltē fm legē statutā p nūc ordinate fructiōis obiectū. Patet. qz ois dilectio qua aliqd aliud a deo diligeret sup oia siue tanqz finis vltim⁹ esset inordinata z culpabil⁹ fm legē statutā. **E**t dico fm legē statutā. qz nō videt⁹ impossibile nec iplicare ptradictionē q de⁹ posset absolute obligare creaturam ad vtendū deo z fruendū seipam. aut alio obiecto creato. Et ē hic aduertendū q qn dico q de⁹ nō est obiectum vsus ordinari nec creatura est obiectū fructiōis ordinate nō volo dicere qn aliquo actu q est vsus. ordinate diligit de⁹ z aliquo actu q est fructio ordinate diligit creaturam.

habet qd fuit rator p
lagianoz

habet qd fuit rator p
tagianoz

q diligere equo equo pscipio

post q obligare raturam ad vtendū
deu z fruendū raturam

Primi sententiarum

delectatio volūtatis respectu illoꝝ obiecto-
rum sic p̄sentatoꝝ erit tāta quantā potest ca-
pere volūtas obiectū vltimū p̄ntatū nō dele-
ctabit. q̄re zc. **¶**Secūdo dico q̄ quātūcun-
q̄ fiat in volūtate delectatio aut dilectio re-
spectu ratiū obiectoꝝ nunq̄m tñ satiatur p̄opt̄
hoc. Et rō est q̄ q̄dlibet aliud a deo secū q̄
fert quādā indigentia potissime illi potētie q̄
est capax dei. sicut diuicie auaro. z hmōi. sic
etiā posset poni exemplū q̄ rōes dialectice ex
natura sui semp adducit formidīnē. ideo q̄
quorū sint nō p̄nt causare ita p̄fectū assensū.
sic de iōstratio **¶**Dico tertio q̄ aliq̄ fructio
respectu dei est ita p̄fecta q̄ p̄ ip̄am satiatur
volūtas creata. q̄ fructio beatifica excludit
omnē indigentia. z hūaturalit. q̄ d̄ dico q̄
forte de potētia absoluta posset cōpati secuz
tristitia sicut fuit i x̄po fm aliq̄s zc. **¶**Quar-
to dico q̄ cuilibz rōnali creature frui dō be-
atifice est summe bñ eē sibi possibile. Patet
ex p̄dictis. q̄ licet p̄ fructiōnē soluz finire bñ
sit rōnali creature. tñ p̄ nihil aliud potest si-
bi ita bñ esse subducta fructiōe. Qd̄ patet. q̄
si aliter posset zc. hoc videret maxime p̄ vni-
onem ypostaticā. s̄ h̄ nō quia ista puenire p̄t
tam rōnali q̄ irrōnali creature. s̄ fructio so-
li rōnali creature. Igit̄ zc. p̄na tenet. q̄ sic p̄-
bat p̄ h̄s. i. ethi. in voluptatibz carnalibz nō
esse felicitatē. Sed de hac materia in tertio
¶Ad quartā dico p̄mo q̄ solus de⁹ est su-
me diligēdus. q̄ est summū bonū. Et quan-
do d̄: q̄ sicut maximū ad maximū. zc. Dico
q̄ illa p̄positio n̄ est vniuersalit̄ vera. q̄ sum-
mū ens ē p̄ductiuū summi effect⁹ z tamē nō
semp p̄fect⁹ ens est p̄ductiuū effect⁹ p̄fectio-
ris. Hā angel⁹ nō potest p̄ducere nisi acci-
dens z tñ multa min⁹ p̄fecta p̄ducit subam-
¶Secūdo dico de p̄ntē q̄ homo potest li-
cite magis diligere angelū q̄ seipm. i. velle
maius bonū angelo q̄ sibi ip̄si. Patet. q̄ po-
test licite velle angelū esse angelū z nō velle
sibi aliq̄d bonū ita magnū sicut est bonū an-
gelum esse angelū. zc. Terc̄ est aut̄ q̄ hō salte-
riator potest licite p̄ diligere se q̄ angelū.
Id est. ad mai⁹ bonū intelligendo de bono be-
atifico. quia de illo intelligit̄ ordo charitatis.
zc. **¶**Tertio dico q̄ homo p̄t licite imo te-
netur magis diligere aliquā aliā creaturā q̄
se id est. ad mai⁹ bonū etiā beatificū. Patet.
Viator sic tenet magis diligere humanita-
tem x̄pi. quia tenet credere deū velle se h̄
biturū tñ bonū beatificū sicut p̄ps. Igit̄ zc.

¶Quarto dico q̄ hō potest licite imo tenet
magis diligere se q̄ aliquā aliā rōnalē crea-
turā in statu vie. i. ad mai⁹ bonū beatificū.
Patz. q̄ iste est ordo charitatis de quo dicit̄
charitas est ordinata. s. p̄mo ad deū. deinde
ad seipm. postea ad primuz. Un̄ h̄ intelligit̄
de rōnalibz creaturis existētibz in statu vie.
p̄ primū em̄ intelligit̄ rōnalis creatura via-
trix. Qd̄ patet. quia de beat⁹ hoc nō debz in-
telligi. Hā quilibet beat⁹ aliū beatū quēlibz
tenet diligere ad tantū bonū beatificū q̄ntū
videt q̄ de⁹ vult ip̄m habere. et sic quilibz mi-
nus beat⁹ plus diligit aliū magis beatū q̄
seipm. z ad h̄ tenet. z sic patet qualiter debet
intelligi p̄ceptū de dilectiōe dei sup oīa et sui
post deū. z p̄mi post seipsum zc. Et hec de
conclusionē.

¶Tertia conclusio probatur. z p̄mo prima
pars. q̄ deo est fructū z nullo alio ab ip̄so
est fructū. Igit̄ zc. p̄na patet z secunda ps
autecedētis. z scda ps conclusionis secunde. s̄
p̄ma patet p̄ Augustinuz. p̄mo de doctrina
xp̄iana. Res q̄b fructū est sunt pater. fili⁹.
z sp̄s sanct⁹. Un̄ ista est conclusio catholica zc.

¶Secūda ps conclusionis pbatur. quia nō
est euident̄ notū deū esse. igit̄ nec est euiden-
ter notū solo deo esse fructū. imo nec dō eē
fructū. p̄na patet. q̄ et oppositō sequit̄ op-
positū. z aūs patet. q̄ deū esse sola fide tenet̄
ad Heb. xi. Credere em̄ oportet accedentes
ad deū q̄ est zc. Itē supposito q̄ aliūde q̄ p̄-
fidem h̄ possit̄ pbabiliter haberi. non tñ cui-
denter vt post probabit̄. **¶**Tamē ad maio-
rem declarationē hui⁹ p̄tis pono q̄tuor pro-
positiōnes **¶**Prima est q̄ non est nobis eui-
denter notū nullo alio a deo esse fructū
Patet. q̄ dicit̄ q̄ aliquo creato est fructū
z tale est sup oīa diligendū. nō potest euidē-
ter p̄bari oppositū sicut si d̄s diceret q̄ hō de-
bet seipm sup oīa diligere. Hā plus videt̄ h̄
dicere. ix. ethicoꝝ. z ad h̄ etiā quilibet homo
naturalit̄ inclinā zc. **¶**Secūda est q̄ n̄ est
nobis euident̄ notū deo esse fructū. Patz
p̄ rōem iā factā. Dicit̄ dicit̄ vn⁹ q̄ licet non
sit euidēs siue euident̄ demonstrabile deo eē
fructū siue deū esse ab hoīe sup oīa dilige-
dum. tñ ista ypothecica z conditional̄ si deus est
deus est sup oīa diligēd⁹ ab hoīe. est euidēs
seu naturalit̄ rōe demonstrabile. Et hoc p̄-
bat ex significato hui⁹ vocabuli de⁹ seu p̄ce-
ptū quē habem⁹ de deo. s. q̄ sit vnū creans z
p̄seruans libere oīa. ad cui⁹ nō esse sequitur

aut q̄ fort̄ b̄so bon
p̄m p̄ deo rō absolute
q̄pat p̄m p̄p̄iam

dicit̄ deū esse nō posse deo. Arari p̄
tān fide haberi

Questio secūda

nō esse omnīū. sine quo nihil possumus. et cetera bona que de deo precepimus. Un arguit sic. Illud est summe diligendū ab hōe qd scit ab eo esse summū bonū sibi. sed si sciatur ab homine qd deus est. scitur qd ipse est summū bonum boi. Igitur. et. Sed istud dictū nō est verū meo iudicio. Unde dico qd illa cōditio nalis nec est euīdēs nec euīdēter demonstra bilis. nec ratio facta valet. Primo. quia sup ponit falsū. s. qd significatū siue diffinitō qd nominis huius termini deus sit illa oratio com posita ex omnibz p̄dicatibz significatibz p̄fectō nes dei. quod si esset verū pari ratione argue retur qd iste cōditionales essent euīdentes. si deus est deus est trinus. si deus est deus generat deum. et. Secūdo ergo dico qd quid nomi nis huius termini deus est ista oratio summū bonū in entibz siue aliqua p̄portionabilis ideo ratio nō valet. quia licet aliquis sciat qd deus est et p̄sequens qd aliquid est summū bonū in entibz. nō tamē sequit̄ qd sciat qd illud est summū bonū. nec p̄sequens qd sit ab eo summe diligendū. iō patet qd nec cathegori ca nec ypothetica est euīdēs et. Tertiā p̄positio est qd nō est nobis euīdēter notū qd volūtas nō possit q̄tari aut satiari in aliq̄ ci tra deū. Patet. quia nō potest euīdēter p̄ba ri qd volūtas possit recipere vnū actū ab ali quo ente creato sicut a causa imediata: que satiet totū appetitū volūtat̄. imo difficile ē sustinere oppositū sicut patuit sup̄. Ex hoc sequitur qd opinio Auicenne qd ponit qd infe rior intelligētia beatificatur in intelligētia superior̄ nō potest euīdēter improbari. Pa tet ex dictis et satis notū est. Quarta p̄posi tio est qd nō est nobis euīdēter notū qd volū tas possit quietari aut satiari p̄ aliquē actū. Patet. qd non potest euīdēter probari quin quocūqz actu possibili posito in ipsa volūta te possit libere velle aliqd aliud. et tristari eti am si careat illo. et ita nec est euīdēs qd volū tas possit satiari aut quietari fruitiōe beati fica quā ponim⁹ nec qd non possit q̄tari aut satiari aliqua respectu alicui⁹ creature. Ex hoc sequit̄ qd nō est nobis euīdēter notū qd fruitiō beatifica quā speram⁹ sit nobis possi bilis. sed hoc est tm̄ fide creditū. vel etiā dya lenca et p̄abili rōe p̄suasum. patet ex p̄dictis et. Sed p̄tra p̄dictā cōclusionē argu itur. et p̄mo p̄tra p̄mā p̄tem. p̄bando qd ipso deo nō est fruendū. qd fruitiō succedit desi derio. igitur erit idē obiectū fruitiōis et desi

deriū. sed desiderū est respectu act⁹ qd postea habebitur de⁹. et non respectu dei absolute. Nō em̄ desideram⁹ deum nisi quia desidera mus videre eū. ergo fruitiō nō est de deo ab solute s. de visione et. Cōfirmatur. quia fruitiō est respectu alicui⁹ cōplexi. qd respec tu eiusdē respectu cui⁹ est desiderū. s. desi derium est respectu alicui⁹ cōplexi. nō em̄ de sideram⁹ deū sed videre aut habere eum. et. Secūdo p̄tra eandē p̄tem probatur qd nō solo deo est fruendū. quia ipsa fruitione est fruendū. igit. Ans p̄batur. quia fruitiō ē di ligenda. aut ergo dilectiōe que est ipsa met̄ et alia. Si ipsa met̄ ergo fruitione diligēda est fruitiō et p̄ cōsequēs fruitiōne fruendū ē. Si alia itē illa est diligēda et p̄sequēs ponen da est alia dilectio qua diligatur. et sic tertia quarta. et sic infinite erūt simul vel erit aliqua dilectio nō dilecta. Cōfirmatur. qd signifi ceta. deū. et b. fruitionē sortis de deo. vel er go sortis tenetur equaliter diligere a. et b. et p̄ cōsequēs frui vtroqz. vel tenet̄ magis di ligere a. q̄ b. et p̄ cōsequēs velle. a. esse q̄. b. esse. igitur citius deberet velle omne illud qd repugnat ad velle b. esse. sed odiū dei repu gnat ad velle b. esse. ergo citius deberet vel le odiū dei esse q̄ velle a. nō esse. sed velle. b. nō esse est odire deū. ergo citius deberet vel le se odire deū q̄ se nō odire deū. qd est ipos sibile. quia sic simul deberz odire deū et non odire. Tertiō arguitur cōtra secūda p̄tē cōclusionis p̄bando euīdenti rōe qd solo dō est fruendū siue qd ipse solus est sup̄ omnia di ligēdus. quia homo naturaliter debet dili gere ordinata ad finē. et p̄ cōsequēs magis finē q̄ ea q̄ sunt ad finē. qd p̄pter qd vnūqz qz tale et illud magis. et. sed deus est finis ho minis et finis vltim⁹ omnīū qui mouet vt de sideratū et amatū. xij. nichaph. comē. xxxvi. ergo hō debet deū sup̄ oia diligere. vnde ad h̄ facit qd ibidē dic̄ cōmētator. si uotoz cor poz celestū est magis bon⁹ oibz necesse est vt sit desideratū magis bonis oibz. igit. et. Cō firmat qd bonū cōe et diuinū est magis dili gendū q̄ bonū p̄ticulare. p̄mo ethicozum. ḡ illud quod est summe diuinum et matie cō mune bonū est summe diligendū. tale ē de⁹. Igitur. et. Quarto sic illud quod antiq̄ phi sequendo rōem naturalē posuerunt ipi euīdēter p̄bauerūt. sed deū esse sup̄ omnia diligendū. antiqui phi posuerūt. igitur. et. maior satis patet. et minor p̄batur. quia fm̄

hoc est argumētū duradi

nōna hoc argumētum

Primi sententiarū

1. h. 1. d. 2. a. 1. c.

apostolū Roꝝ. j. Gentiles p̄ creaturas visi-
biles deuenerūt in noticiam dei. Unde dicitur.
Deus em̄ reuelauit illis. inuisibilia em̄ ipsi
a creatura mūdi p̄ ea que facta sūt intellecta
p̄spiciunt. sempiterna quoq; virtus eius et
diuinitas. zc. quia cū cognouissent deū non
sicut deū glorificauerūt. Ex quo arguit sic.
Isti philosophi tantā z euidentē cognitiōz
habuerūt de deo q̄ fuerunt inexcusabiles d̄
deco q̄ nō coluerūt. z glorificauerūt eū sicut
deum. ergo ita euidentē noticiā habuerunt
de deo q̄ sciuerūt ip̄m esse colendū sicut de-
um. sed colere aliquid sicut deū: est diligere
ip̄sum super omnia. ergo sciuerūt deum esse
super omnia diligendū zc. **C**onfirmatur
quia antiqui philosophi naturales illud co-
gnouerunt z naturali ratione probauerunt
quod precipit iure naturali. sed diligere de-
um super omnia precipitur iure naturali. igitur
zc. **D**icitur patet. quia illi philosophi co-
gnouerūt ius naturale. sed minor probatur
quia illud precipit lege diuina. z p̄sequens
etiā iure naturali. quia omnes leges diuine
natura cōstant. humane autē moribus. fm̄
Istoz. Et habetur in decretis dist. j. om̄es
zc. **A**d ista r̄ndetur. Ad primā vno
modo potest dici sicut dicitur **D**icitur q̄ frui-
tio patrie nō proprie succedit desiderio. sed
succedit fruitioni v̄t que est actus quo de-
ligitur in se amore amicitie z nō amore con-
cupiscētie. ita bene siue nō magis q̄ fruitio
patrie. z ista fruitio est alius actus ab actu de-
siderij z istaz duaz fruitionū idē est obiectū
scz deus. Et per idē diceret ad p̄firmationē
q̄ licet desiderij esset respectu alicuius com-
plexi. nō tamen fruitio. quia nō est idem ob-
iectum p̄mum desiderij z fruitōis. Nam de-
siderij est p̄prie respectu alicuius futuri. ideo
quia actus beatificus est futurus z nō deus. cō-
cederet q̄ obiectū desiderij qd̄ est summe de-
siderati zc. est actus beatificus. z sic summe desi-
derati nō est obiectum fruitionis sed ob-
iectum illius summe desiderati. zc. Alio modo
potest dici q̄ obiectū desiderij est ipse deus
vel omnino nihil est fm̄ illos qui ponūt cō-
plexu significabilia hoc est nulla res vel en-
titas est videre deū. Sed quia ista secunda
pars distincti nō placet mihi. quia non intel-
ligo complere significabilia isto modo. nec
bene cōcipio quo modo ista stant simul vi-
dere deum est obiectū desiderij. z nihil ē ob-
iectum desiderij. ideo cōcedendo p̄mam p̄tē

scz q̄ deus est obiectū desiderij. quia illud ē
obiectū desiderij qd̄ vere z p̄uenienter r̄nde-
tur ad questionē factam p̄ quid desideras.
aut sibi equivalerē. sic est de deo. Non ne-
go tamē qn̄ actus beatificus sit obiectū deside-
rij zc. Quādo dicit q̄ desiderij est respectu
complexi z respectu futuri dico q̄ nō optet
Nā desiderij b̄n̄ est respectu alicuius obiecti.
qd̄ de facto z p̄ncipaliter est zc. z sic tale nō
est futurus. sed bene verus est q̄ desiderij nō est
respectu iā habiti sed habēdi. zc. **A**d secū-
dam nego añs. s. q̄ fruitione sit fruenduz scz
tanq̄ obiecto. Et ad p̄bationē qn̄ dicitur. fruitio
est diligenda vel ergo seipsa vel alia dilectō
ne. dico hic q̄ siue sic siue sic nō p̄cludit illud
antecedēs. Nam si cōcedatur q̄ seipsa zc. nō
tamē valet ista p̄sequētia. diligo fruitionem
fruitione. ergo fruo z fruitio. sicut nō sequit
v̄su diligo deum. ergo v̄toz deo. Unde tenē-
do q̄ ipsa met fruitione diligitur fruitio di-
ligitur tamē p̄opter deū. Et ideo illa fruiti-
one diligo deū fruendo z diligo ip̄am v̄ten-
do ea. **S**i vero cōcedatur q̄ fruitio diliga-
tur p̄ similitudine dilectionē z nō seipsa sicut melius
videtur nō sequit p̄cessus in infinituz. q̄
p̄cedendū est q̄ est aliqua dilectio in intelle-
ctu non actu dilecta. sicut est aliqua cogni-
tio nō distincte cognita. sicut al̄s dixi. **A**d
cōfirmationē quādo dicitur. **S**ortes tenet ma-
gis diligere. a. q̄ b. cōcedo antecedēs. et ne-
go p̄sequētia. ergo citius deberet velle om-
ne illud qd̄ repugnat b. q̄ qd̄ repugnat. a. qz
est dare aliquid qd̄ cōmuniter repugnat scz
odium dei. ideo si cōcederetur illud p̄sequēs
sequitur q̄ citius deberet velle odire deum q̄
nō odire deū. sicut arguitur. qd̄ est falsuz zc.
Ad tertiam rōnem dico. **O** licet istud ar-
gumentū sit bonū z p̄cludat probabilit̄ ver-
nou tamen euident̄. **P**ro cuius declara-
tione pono aliquas p̄positōnes. **P**rima est
Q nō est nobis euident̄ q̄ sit aliquis finis vl-
timus omniū p̄opter quē omnia fiunt. **U**n̄
z si p̄ hoc posuerit b̄ tū euident̄ non p̄ba-
uit. **S**ecūda est **Q** nec est nobis euident̄
q̄ homo debeat ordinare oia opa sua ad ali-
um finē q̄ ad seip̄m. z ad suā perfectiōz. Et
p̄sequēs nō est nobis euident̄ quādo hō sit
sibi finis vltimus z qn̄ seip̄o debeat frui z n̄
alio. **T**ercia est **Q** nec est nobis euident̄ q̄
ista cōsequētia sit bona siue hec p̄ditionalis
sa si aliqs est finis vltim⁹ oim̄ ille est maxie
diligēdus z p̄pter seip̄m. **I**ō patet ad rōnem

B̄n̄
p̄p̄
Et h̄m̄

1. h. 1. d. 2. a. 1. c.

q̄d̄ p̄t̄ obiectū desiderij

Questio secunda

¶ Quarta propositio per affirmatōe rōis est q̄ n̄ est nobis euidēs q̄ bonū cōe sp̄ sit magis diligendū q̄ bonū p̄iculare. imo h̄ nō est verū vniversalit̄ nisi q̄n̄ bonū p̄iculare includit̄ in bono cōi. Aliē sequit̄ q̄ hō magis deberet eligere salutē vni⁹ cōitatē q̄ sui ipsi⁹. z se dam nari q̄ vna cōitatē cui⁹ nō esset ps. qd̄ est falsum. **¶** Sed dubitat̄ h̄ qd̄ sit finis vltim⁹ naturalis creature rōnalis. vtz de seu fruitio dei. Et circa h̄ pono aliquas propositiōes. **¶** Prima est q̄ fruitio dei nō est finis naturalis creature rōnal̄ in quē tendit̄ tāq̄ i finez sui appetit⁹ naturalis. Patet. qz si ita esset ille finis esset creatura rōnali naturalit̄ acq̄sibilis. zc. **¶** Secūda ē q̄ creatura rōnal̄ nō tēdit i deū tāq̄ i finē vltimū sui appetit⁹ naturalis. Patz. qz alit̄ sequit̄ q̄ natura possz h̄mōi finē h̄re naturalit̄. **¶** Tertia est q̄ creatura rōnalis tēdit i seipam. i. i p̄suatōne z in bonū sui ipsi⁹ tāq̄ i finē vltimū sui appetit⁹ naturalis. patz ad experientia cuiuslibz zc. Quarta est q̄ creatura rōnalis appetitū rōnali z libero pōt z d̄z tēdere i aliud q̄ in seipam tāq̄ i finē vltimū. s. in deū. Patet ex p̄dicis. **¶** Sed p̄ma propositiōne instat qz creata rōnalis naturalit̄ appetit suā beatitudinē s̄ ipa fruitio est ei⁹ beatitudo. Igit̄ eā naturalit̄ et appetitū naturali appetit. Et vltra. igit̄ ē sibi naturalit̄ possibilis. qz appetit⁹ naturalis nō appetit sibi naturalit̄ impossibile. **¶** Pro isto pono alias p̄p̄os. **¶** Prima est q̄ creatura rōnalis si nūq̄ audiuisset loq̄ de beatitudine quā speram⁹. eā nō appeteret appetitū naturalit̄ distincte z absolute. Patz. qz ignoraret istā beatitudinē nec ad ei⁹ cognitōz possz venire p̄ naturalē rōem. **¶** Secūda ē q̄ creatura rōnalis beatitudinē quā speram⁹ appetit appetitū naturali z p̄fuse. patz. qz q̄libet talis naturalit̄ appetit q̄ bñ sit sibi. z q̄ nihil tristabile vlt̄ p̄riū sustinet. z h̄ est beatitudinē appetere. sal tē p̄fuse. s̄ ex h̄ nō sequit̄ q̄ beatitudo sit creature rōnali naturalit̄ possibilis. q̄uis sic dicitū ē naturalit̄ appetat. **¶** Cū sit tertia p̄p̄. creatura rōnalis appetitū naturali z p̄fuse bñ appetit aliqd̄ qd̄ est sibi naturalit̄ impossibile z appetitū rōnali etiā distincte bñ appetit qd̄ ē sibi simplr̄ impossibile sic q̄ nō possit trīstari vlt̄ dolere zc. **¶** Quarta ē q̄ creatura rōnal̄ rōnabilit̄ nō appetit distincte z absolute sibi impossibile qd̄ credit eē tale. patz fact̄. **¶** Et dico qd̄ credit zc. qz aliq̄s rōnabilit̄ in casu appetit sibi impossibile. qz nō credit illud eē sibi im-

possibile. dico etiā absolute. qz aliq̄s sub p̄ditōne i casu rōnabilit̄ appetit qd̄ credit sibi esse impossibile sic penitēs appetit p̄ctm̄ p̄teritū nō fuisse sub p̄ditōne si h̄ esset possibile. n̄ tñ debet absolute. qz licet q̄s debeat simplr̄ z absolute appetere aliqd̄ qd̄ nescit euidēter esse sibi possibile. sic esse beatū z eternalit̄. nō tñ debet aliq̄s sic appetere qd̄ credit sibi iposibile. Et sic pz ad rōem. **¶** Ad quartā dico. p̄mo q̄ phi etiā sequēdo rōem naturalē multa posuerūt q̄ nō euidēt̄ pbauerūt s̄ solū p̄suasive z dialectice. imo pauca demōstrauerūt euidēt̄. multa etiā posuerūt sine maḡ p̄batione miscēdo se opinionibz vulgi z legibus zc. **¶** Secūdo dico ad auctoritatē apli q̄ añ ortū p̄hoz magnoz fuerūt patriarche z cult⁹ dei sūt reuelat⁹ hoībz. z iō phi hoc sciuerūt. z tñ q̄dam eoz eū nō coluerūt. sed timore tyrannoꝝ vt eis placeret coluerūt ydola. z illi fuerunt inexcusabiles. z hos reprehendit apostol⁹. **¶** Sed p̄tra. apostolus dicit̄ inuisibilia dei. zc. ergo hoc potuerūt p̄ rationem phi naturalē pbare. **¶** Dic̄ dico tertio q̄ licet potuissent h̄ aliqua naturali rōne p̄suadere. nō tñ euidēter pbare. similiter habita reuelatōe q̄ de⁹ est credēti deū esse multa possunt ex cognitōe creaturaz̄ concludi de deo que aliter non cōcluderēt̄. Et ideo pz ad rationē. **¶** Quarto dico ad cōfirmationē q̄ aliquid p̄cipitur iure naturali dupliciter. Quo modo exp̄sse z formalit̄er sicut illud h̄ facias alijs qd̄ tibi vis fieri. Alio modo latentē z virtualit̄er z quasi i antecedēte. et ista sunt adhuc i duplici differētia. qz sequit̄ aliquid vel euidēter vel solū p̄sequētia fidelit̄er credēda. Illa ergo q̄ p̄mo modo p̄cipiūt iure naturali vel ex eo euidēt̄ sequūt̄ur cognouerunt phi euidēt̄ nō alia sicut sunt illa q̄ i euangelio habent̄ p̄ maiorē pte. z tale est deum esse summe diligendū. quare. zc. Et hec de tertia p̄clusiōe. **¶** Nūc ad rōes factas in p̄ncipio q̄stionis. Ad p̄mā negat̄ aūs. sic patet in p̄ma p̄clusiōe. Et ad p̄bationē dico. q̄ obiectū fruitōis est iproportionatū fruiti create. loquēdo p̄p̄ie de p̄p̄ortione sic mathematici loquūt̄ur. quia sic infiniti ad infinitum nō est p̄p̄ortio. sed tamē bene est ei p̄portionatum tali p̄p̄ortione que suffic̄ ad vitalē immutationē potēt̄ie p̄ceptiue ab obiecto p̄ceptibili de qua tanget̄ in sequēti q̄stione. ideo transeo. **¶** Ad secundaz̄ etiā negat̄ antecedēs sicut patz ex scda p̄clusiōe. Et ad

debet

naturali

bide quomodo obiectum
recreant et p̄p̄ortio n̄
virtutis create

115 hoc pro arḡ q̄ fruitio de reuelatōe
dum dicit̄ q̄ nō h̄t q̄ n̄t̄ me q̄ p̄z
p̄p̄ qd̄ tñt̄ ista tale q̄ h̄ p̄ dicit̄ q̄
appetitū rōnal̄ et distincte h̄t appetitū
q̄ sibi iposibile n̄ nō h̄t dicit̄ q̄ rōnal̄

cydē q̄ q̄m̄ f̄m̄ali vnde
A dicit orbi dicit p̄ q̄ offina
dicitur nō p̄ r̄on nec t̄m̄
huc nec p̄t̄ne nō t̄l̄con p̄ib 3

1 mynozo

probationē dico q̄ virtutibz nō est fruendū. Et ad maiorē dico q̄ licet frutes sint p̄pter se diligende nō t̄m̄ sequit̄ q̄ eis sit fruendū saltez obiectiue. rō quare negat̄ p̄sequētia patet ex p̄mo articulo q̄stionis statim post diffinitio nem vsus ⁊ fructiōis. Ad tertiā dē q̄d sit d̄ aīcedēte patz ex tertiā p̄clusionē q̄ rō p̄cludit rez. Igit̄ zc. Ad quartā factā post oppositū q̄stionis ptz ex tertiā p̄clusionē q̄ vtra q̄ ps aīcedēt̄ est negāda. t̄m̄ r̄ndendo ad formam tituli q̄stionis ex sup̄ dicitis q̄rtuor pat̄. Primū est q̄ aliud a deo p̄t̄ esse fructiōnis obiectū. s. fructiōis inordinate. Secun dū est q̄ aliud a deo p̄t̄ esse etiam ordinate fructiōis obiectū. s. fructiōis que est vsus zc. Tertiū est q̄ solo deo est fruendū. s. obiecti ue. Quartū q̄ h̄ nō est nobis evident̄ notuz scz p̄ statu vie. Sic igit̄ patz r̄ndendo ad q̄si tum p̄m̄ int̄tione tituli q̄stionis. Et hec de sc̄do articulo p̄ncipali. ¶ Quantum ad tertiū articulū mouēde sunt ⁊ soluēde tres dubitatōes circa materiā q̄stionis. ¶ P̄ia est vtrū rōnalis creatura posset frui essentia diuina nō fruēdo aliq̄ p̄sona vel etiā vna p̄sona nō fruēdo alia. videt̄ q̄ sic. qz nō maḡ repugnat essentia diuine terminare actuz fruēdi sine p̄sona vel vni p̄sone sine alia q̄ ip̄i p̄sone repugnat terminare depēdentiā nature as sumpt̄e sine essentia vel sine alia p̄sona. Igit̄ cū p̄sona filij terminet depēdentiā nature as sumpt̄e sine essentia vel sine alia p̄sona. sequitur zc. ¶ Oppositū videt̄ qz nō est nisi vnū obiectū q̄ licite est fruendū. igit̄ nō stat frui ip̄o nisi fruēdo oī illo q̄d est ip̄m. ¶ Secūda dubitatio est vtrū rōnalis creatura teneat maḡ diligere vnā personam diuinā q̄ aliam. Videt̄ q̄ sic qz tenet̄ diligere filiū. qz redemit ip̄am ⁊ qz passus est p̄ ip̄a. ⁊ nō sic tenet̄ diligere p̄rem. igit̄ maḡ zc. oppositū videt̄. oīms p̄sone diuine eque bone sunt ⁊ eius dē bonitatis. igit̄ eque diligēde zc. ¶ Tertiā dubitatio est. vtrū rōnalis creatura licite diligit deū p̄pter aliqd̄ aliud ab ip̄o ⁊ nō p̄cise p̄pter seip̄m. videt̄ q̄ sic. qz aliq̄s licite diligit deuz qz creauit ⁊ redemit ip̄m ⁊ p̄pter sua b̄nificia ⁊ p̄pter sua retributionē. Un̄ ps. Inclinaui cor meū ad faciendū iustificatōes tuas p̄pter retributionē. Oppositū videt̄ qz h̄ esset vtrū deo quod est illicitū. similiter p̄pter qd̄ vnū quodqz tale ⁊ ip̄m maḡ. zc. ¶ Ad p̄mā dubitationē teneo p̄tra scotū ⁊ pono quattuor propositiōes. ¶ P̄ia est q̄ nulla rōnalis cre-

3 2 articulo

atura siue in via siue in p̄ria potest cognoscere vel diligere diuinā essentia nō cognoscendo vel diligēdo o quālibet p̄sonā. Probatur. qz nunq̄ de eadē re seu de termis supponen tibus p̄ eadē re debēt p̄cedi cōtradictoria nisi hoc habeatur ex scriptura sacra vel ex deter minatione eccie vel ex talibus inferat̄. cūz igit̄ eadē res sit essentia ⁊ p̄sona nō est p̄cedendū q̄ aliq̄s possit cognoscere vel diligere essen tiam ⁊ nō p̄sonā cū hoc nō habeat aliquo p̄ dictoz modoz. ¶ Maior patz. qz cū difficillimū sit intelligere p̄tradictoria verificari de eadem re. hoc nō est ponendū nisi solū vbi si des cogit. quare zc. ¶ Secūda p̄positio est. q̄ nulla rationalis creatura siue in via siue i patria potest cognoscere vel diligere quam p̄sonam nō cognoscēdo vel diligēdo o quālibet p̄sonā diuinā. Probatur p̄ illud dicitum xpi. Qui videt me videt ⁊ patrē. Et si dicatur q̄ istud p̄cedit de facto ⁊ nō de possi bili. tūc sequitur q̄ ista cōsequētia ch̄zisti n̄ valuit. quia antecedēs p̄t̄ eē verū sine cōse quente. Similit̄ hoc est cōtra expositionez Augustini p̄mo de trini. ca. x. dicitis q̄ neuter sine altero ostēdi potest. Itē probat for tius quā sequit̄. pater diligitur. ergo essen tia diligitur. sicut patet p̄ p̄mā p̄positionez ⁊ ex p̄bationē. Et similit̄ b̄n sequitur. essen tia diligitur. ergo filius diligit. sicut patet p̄ idem. ergo sequit̄. pater diligit ergo filiū. zc. ¶ Tertiā est q̄ aliqua rationalis creatura i via potest assentire se cognoscere vel dilige re diuinā essentiam nō assentiendo se dilige re vel cognoscere. imo assentiēdo se uon co gnoscere vel dilige re aliq̄ā diuinā p̄sonaz patet de p̄bis qui nō cognouerunt trinitatē personaz. ⁊ de hereticis qui credunt nō esse tres personas. et tamē cognoscunt ⁊ etiaz di ligunt vel credunt se cognoscere et diligere diuinā essentiam. Et intelligēdo predicta d̄ cognitione ⁊ dilectōne que de p̄ se termina tur ad diuinā essentia vel personaz tanq̄m ad obiectū propriū. ¶ Pro quo sit quarta p̄positio q̄ rationalis creatura in via p̄t̄ co gnoscere ⁊ diligere p̄ accidens vnā p̄sonam diuinā nō cognoscendo vel diligēdo aliam. Patet. quia aliquis potest cognoscere hūa nitatem xpi non diligendo patrē aut sp̄ri tūsanctū. Igitur potest diligere filiū n̄ diligendo patrē aut sp̄ritū sanctū. Con se quētia tenet p̄pter cōmunicatōz idyomatuz. ¶ Ad cui⁹ declarationē distinguendū

hic

dilig

Questio secunda

est q̄ viatozem frui vna p̄sona sicut persona filij vel eā diligere aut cognoscere. potest intelligi dupliciter. Uno modo prope. q̄a talis persona est ens vel obiectus talis fruitionis de p̄ se. Alio modo potest intelligi viatozem diligere filiū dei p̄ accidēs. s. p̄ cōmunicatiōē idyomatū. quia sc̄z obiectū sue fruitionis vel dilectionis est humanitas vnita filio dei p̄pter quā vnionē hec est cōcedēda. **I**te diligit filiū dei sicut passio illata humanitati est causa quare cōcedim⁹ q̄ filius dei est passus et isto modo potest cōcedi q̄ aliq̄s potest diligere vna p̄sonā nō diligēdo aliā. vel etiā nō diligēdo essentiā. quia p̄dicata que sic veniunt p̄sonē vnite humane nature. p̄ cōmunicatiōē idyomatū p̄nt negari ab alia p̄sona. **E**t similiter ab essentia. sicut cōmuniter cōceditur q̄ filius est incarnatus et passus et nō pater. nec etiā essentia s̄m aliquos. **S**i ergo aliquis diligeret humanitatē xp̄i et odiret deū. pater p̄positū. **E**t s̄m istū modum loquendi essent cōcedēde aliq̄e p̄positōes mirabiles. **P**rima est q̄ stat q̄ aliquis diligit deū super omnia et tamē eadē dilectōe mortalit̄ peccat. **P**ater. quia ponat q̄ aliquis delectetur in humanitate xp̄i et fruatur ea. seu diligit super omnia nesciēs q̄ est assumpta. tūc iste mortaliter peccat. quia fruatur creatura. s. hac humanitate. et tamē eadē dilectōe diligit deū super omnia p̄ cōmunicatiōē idyomatū. vt patet. **I**git̄ rē. **S**ed p̄tra quia sequit̄. iste fruatur hac humanitate. ergo diligit eā plus q̄ deū. q̄ diligit eā super omnia alia ab ea. ergo p̄ cōmunicatiōē idyomatū diligit deū pl⁹ q̄ deū. et pari ratōe iste essent cōcedēde. **J**udei oderūt deū plus q̄ deū. et viderūt deū claris q̄ viderūt deū. **E**t pari ratōe **M**aria minus dilexit filiū q̄ dilexit sp̄m sanctū. quia minus dilexit humanitatē filij q̄ sp̄m sanctū. imo sequit̄ q̄ de⁹ min⁹ diligit se q̄ diligit se. q̄ filius min⁹ diligit humanitatē suā q̄ diligit se. **I**git̄ si oīa p̄dicata que veniunt nature sic vnite veniret etiā filio dei p̄ cōmunicatiōē idyomatū hoc p̄dicatū min⁹ diligit a filio. q̄ filius diligit a se: veniret filio. **E**t sicut h̄ essent cōcedēda. xp̄s vult q̄ min⁹ diligit eū q̄ diligit eū. q̄ vult q̄ min⁹ diligit eū suam humanitatē q̄ diligit eū. s. dilectōe ordiaria. **I**git̄ rē. **A**d ista posset dici sequēdo viam p̄dictā q̄ nō est maior rō quare sit cōmunicatiō idyomatū in istis p̄dicatis tangit̄. p̄curit̄. crucifigit̄. q̄ in istis fruit̄ diligit̄. cognoscit̄.

ideo cōcederent̄ p̄dicte p̄positōes. **N**ō est videretur incōueniēs cōcedere q̄ de⁹ min⁹ diligit se q̄ diligit se. sicut cōcedit̄ q̄ de⁹ minus diligit se s̄m naturā humanā q̄ diligit se s̄m naturā diuinā. et sic d̄ alijs. **A**lio modo si h̄ via nō placet p̄t dici q̄ multa p̄dicata sunt que cōueniūt nature humane. que nō veniunt filio dei. sicut natura humana est vnita filio dei et nō filius. **S**imiliter natura humana ē creatura et est realiter distincta ab essentia diuina et incept̄ esse. et tūc nō filius. s. sufficit sanctus q̄ natura humana cōicit idyomata. i. proprietates nature humane sicut nasci de muliere sitire. esurire. mori. rē. nō sic aut̄ in istis frui. diligi. cognosci. rē. **S**ed q̄ iste mod⁹ dicendi videt̄ oīno volūtari⁹ p̄ma via videt̄ pbabil̄. **N**ō s̄m illā viāz sit sc̄da p̄positio. q̄ stat q̄ aliquis odiat deū et tamē eodē actu mereat̄. **P**ater. q̄ ponat q̄ aliquis odiat humanitates xp̄i. nesciēs eā esse humanitatē christi. s. credens eam esse humanitates aliorū alterius bonis mali et p̄pter hoc odiat eā decept⁹ errore inuincibili: sequit̄ p̄positū. **T**ertia est. q̄ stat q̄ aliquis simul et semel eadē re fruatur et vitatur meritorie. **P**ater. q̄ ponat q̄ aliquis diligit deū super omnia et talis videat̄ xp̄m nesciēs tūc ip̄m esse xp̄m s. credēs eū esse petz quem diligit p̄pter deū. sequit̄ p̄positū arguēdo expositorie rē. **Q**uarta est q̄ stat q̄ aliquis sit et semel eadē re fruatur meritorie quā odit meritorie. **P**ater. q̄ ponat q̄ aliquis sūme diligit xp̄m et nūq̄s viderit ip̄m nec sciāt ip̄m discernere ab alio et tūc odiat iudā q̄ p̄didit xp̄m. tūc occurrat sibi iudas et credat ipsum esse xp̄m decept⁹ errore inuincibili. sequit̄ p̄positum arguēdo expositorie. **E**t istis ergo patet veritas quartę p̄positōis principalis et intellect⁹ p̄me et secūde sicut pater inuenit. **A**d **S**ed p̄tra p̄mam p̄positiōē principale arguit̄ sic. q̄ q̄n vnū nō est de intellectu alteri⁹ nō est incōueniēs vnū intelligi sine alio. s. p̄sona diuina non est de intellectu additatio essentie diuine. igit̄ nō est p̄tradictio q̄ essentia diuina intelligat̄ nō intellecta p̄sona. **I**gitur rē. **S**ecūdo ali⁹ est conceptus essentie et alius est cōceptus p̄sonę. igitur est aliq̄s p̄cept⁹ essentie q̄ nō est p̄cept⁹ p̄sonę. et ita p̄tradictoria verificant̄ d̄ essentia et p̄sona quāuis sint vna res. **T**ertio p̄h̄ habuerūt aliquam cognitiōē de deo et diuina essentia sed nullā penit̄ de p̄sona. **I**git̄ nō obstant̄ idēitate dei et p̄sonę diuine

multa p̄dicata veniunt nature humane que nō veniunt filio

nota quas p̄ p̄posiciones sic p̄dat

arguenda p̄ fact

Primi sententiarū

aliquid affirmatur de deo quod negatur de persona.
Quarto contra secundam positionem quod quibus
 idem non possit affirmari et negari de eadem re
 non tamen est inconueniens aliquid vere affirmari
 de una re et vere negari de alia. Igitur quicquid
 sit de essentia et persona que sunt eadem res tam
 possibile est quod cognosci et diligere affirmarentur
 de una persona et negentur de alia. Ex quo sunt
 distincte res etc. **A**d ista respondetur. Unum ad
 primum potest dici quod quando aliquid non est de
 intellectu alterius. nec idem realiter cum illo potest
 tunc intelligi alio non intellectu. non sic autem in pro
 posito etc. Tamen potest hic distingui quod ali
 quid esse de intellectu alicuius potest intelli
 gi dupliciter. Uno modo quia non potest in
 telligere nisi illo intellectu. et sic persona est de in
 tellectu quod dicitur in essentia. Alio modo quod
 est pars eius vel substitutus ipsi et sic persona non est
 de intellectu essentie non tamen potest essentia
 intelligi sine persona propter identitatem realem es
 sentie et persone. Et similiter de persona. **A**d
 secundam dicitur quod omnis conceptus essentie est conce
 ptus persone et e converso. tamen aliquid conceptus pri
 mo dicitur de essentia quam de persona. Et ratio est. quia
 est aliquid qui vere dicitur de omni illo de quo dicitur es
 sentia diuina et de nullo alio. et tamen non sic re
 spicit aliquam personam. quia dicitur de aliquo de quo
 non dicitur illa persona. sicut esse sapiens. esse creati
 uum. et homini. que primo competunt essentie et non
 persone. Non enim esse creatiuum primo competit patri
 quod competit filio qui non est pater. Si vero dicatur
 quod ista ratio destruit rationem prime propositionis
 quia hic vere aliquid affirmatur de essentia quod
 vere negatur de persona. sicut dicitur quod essentie primo
 competit aliquid conceptus et patri non compe
 tit primo ille idem conceptus. **R**espondeo quod ista af
 firmatio et negatio debent procedi quia sequun
 tur euidenter ex illis que fide tenemur. quia eo
 ipso quod fide tenemur quod deus est creatiuus et quicquid
 est deus est creatiuus. scilicet quilibet persona diuina.
 etiam hoc tenemur quod pater non est filius. euidenter
 sequitur quod iste conceptus primo competit essentie et
 non patri. quod primo competere alicui est competere
 illi et nulli alteri. nisi de quo ipsum verificatur
 competere autem non primo est competere alicui. et
 tamen cum hoc competere aliquid de quo ipsum non ve
 rificatur. Et ita si esse conceptus alicuius est rep
 resentare seu significare aliquid et non aliud conce
 dendum esset quod aliquis est conceptus persone qui non
 est essentie. quia est aliquid conceptus persone qui
 seipsum competit uni persone et non alteri. et per conse
 quens non est conceptus essentie ex quo non vere co

petit omni de quo dicitur essentia. **B**ona
 tertia dicitur quod quacumque cognitionem habuerunt
 philosophi de diuina essentia. habuerunt etiam de perso
 na. quod philosophi non habuerunt cognitionem de diuina
 essentia nisi habendo aliquos conceptus simpli
 ces communes deo et creaturis. vel conceptus pri
 uos negatiuos et cognitiuos. sed omnes ta
 les conceptus ad quos potuerunt philosophi deuenire
 re equaliter competebant cuilibet persone sicut
 diuine essentie. cuiusmodi sunt tales. immate
 rial. summum. eternum. sapiens. etc. **D**ico ta
 men secundo quod hoc non obstat philosophi potuerunt
 scire tales propositiones deus est immaterial. sum
 mus. eternus. et non istas. deus est trinitus et unus. de
 us est pater. filius. et spiritus sanctus. et hoc modo
 dicitur communiter quod potuerunt naturaliter cogno
 scere diuinam essentiam et non trinitatem personarum
 etc. **T**ertio dico. quod loquendo de salute primo
 nis sicut conceditur quod ex puris naturalibus
 philosophi diuinam essentiam cognouerunt. ita proceden
 dum est quod trinitatem personarum cognouerunt. sed
 non cognouerunt trinitatem personarum id est. deus
 esse tres personas. **Q**uarto dico quod stat quod ali
 quis trinitatem personarum cognoscat et diligat et
 tamen non cognoscat se trinitatem personarum co
 gnoscere aut diligere. imo credat oppositum
 scilicet se trinitatem non cognoscere et eam odire etc.
 Patet clare. unum apparet quod aliqua consequentia
 non valet. et tamen non stat quod aliquid assentiat an
 cedenti illi. quod assentiat consequenti. Patet et ista
 deum trinum et unum cognosco. ergo cognosco deum
 trinum etc. **A**d quartum dico quod non est proceden
 dum aliquid vere affirmari de aliqua re et ve
 negari ab alia re. que tamen est una res nume
 ro simplicissima et una res singularissima. est
 quilibet illarum rerum nisi ubi fides compellit. mo
 do in proposito quis pater et filius distinguuntur
 realiter. tamen una res simplicissima est pater et filius
 unus. et ideo quicquid uni competit competit alteri
 nisi ubi fides cogit dicere oppositum. sic autem
 non est hic. imo magis procedit propositum. Nam
 Augustinus primo de trinitate. cap. x. ex identitate pa
 tris ad filium probat quod unus sine alio omnimodum non
 potest simpliciter in diuersis locis ex identitate
 ipsorum. probat quod neuter creat sine alio. Igitur
 eodem modo probabitur quod neuter sine alio potest
 intelligi etc. **A**d argumentum principale dico
 quod plus repugnat essentie diuine terminare ac
 tum intelligendi sine persona quam repugnat uni per
 sone terminare dependentiam nature assumpte
 sine alia. sicut secundum beatum Augustinum plus re
 pugnat uni persone creare sine alia quam incarnari

ad aliqd aliam quere
 imo. v. no pmo. //
 vide istam dicitur de esse
 conceptum quod tunc quod possit
 habere conceptum patris. quod
 pater illius foras mlti
 volentes quod fuerit
 pater et non mater filio
 quod tunc magis ille conceptus
 non quod tunc vi alio de
 quod esse essentia

Questio secunda

sine alia. Dico secundo qd nō est nobis eni-
dens qd sit maior repugnātia hic q̄ ibi. nec
ista repugnātia potest cludi ratioe natura-
li. unde secluso articulo fidei p nullā rōnem
potest pbari qd vna psona potest incarnari
sine alia plus q̄ possit pbari qd vna pōt cre-
are sine alia z ita in pposito. **D**ico tamē ter-
tio qd vniū est tenendū z aliud nō. Et si que-
ratur vñ cōstat ad hoc dico qd p scripturam
sacrā z determinationē eccie z non aliunde.
Dico quarto z hoc sequit̄ exp̄dictis. **Q**d
probabiliter potest cēdi diuinā essentiam
terminare de pendentia nature assump̄te. pa-
tet p rōem supra factā cu nō cogat fides ad
oppositū vt videtur. Sed de hac materia vi-
dendū erit in tertio libro. **D**ec de primā du-
bitatione. zc. **Q**uod ad secundā dubita-
tionem r̄ideo z pono quattuor ppositiones.
Prima est qd nulla rōnalis creatura tene-
tur magis diligere vnā diuinā psonā q̄ ali-
am. Patet. qz eadē est bonitas omnīū ppter
quā debet rōnalis creatura eas diligere.
Secunda est. **Q**d nulla rōnalis creatura
posset siue licite siue illicite magis diligere
vnā diuinā psonam q̄ aliā. patet ex dictis i
p̄ma dubitatione. quia quacūqz dilectōe dili-
gitur vna diligit alia z loquor de dilectione
que terminat̄ de p se z nō de p accidēs ad p-
sonam diuinā zc. **T**ertia ppositio est ptra
aliquos qd nulla rationalis creatura p̄p̄t
aliquā causam tenet diligere vnā psonā di-
uinam ppter quā nō tenet diligere aliā. **O**p-
positum dicit̄ aliq̄ ppter rōem factā p̄p̄o-
nēdo dubitationē. qz diligo filiū ppter hanc
causam qz redemit me. z nō diligo patrē q̄
redemit me zc. Sed rō nō valet qz licet non
diligā patrē quia redemit me vel q̄ passus
aut mortu⁹ est p me. tamen eadē causa q̄ dili-
go filiū. qz scz fili⁹ redemit me. z qz passus
zc. diligo similiter patrē z sp̄m sanctū. qz fi-
lius redemit me. qz quantū opatus est filius
ad redemptionē tm̄ illi opati sunt. z sic non
valet rō. **P**robatur ergo ppositio. quia se-
quitur bn̄ ppter a. causā diligo filiū. ergo
ppter eandē causam diligo sp̄m sanctū. z si-
militer patrē. **I**git̄ zc. p̄na tenet. z a n̄cedēs
patet. s. qd illa p̄na sit bona per illa que dicta
sunt in secunda dubitatione. **Q**uarta p̄posi-
tio est qd nō obstantibz p̄dictis illa eadē cau-
sa p̄p̄t quā rationalis creatura diligit qm̄
libet psonam diuinā. p diuersas p̄positio-
nes causales exprimit̄ in cōparatōe ad aliā

z aliā psonā. Patet. qz vere dicit̄. diligo filiū
quia ip̄e redemit me. z nō diligo patrē. quia
ip̄e redemit me. sed quia fili⁹ redemit me. Et
hoc probat ratio. zc. **D**ico ad tertiā du-
bitationē sunt diuersi modi dicēdi. **U**n̄ di-
cit vnus doctor. s. magister Gregorius. **Q**d
om̄is act⁹ quo aliquis diligit deū p̄p̄t ali-
quid aliud a deo est illicit⁹ viciosus z abusi-
uus. Et ad hoc facit plures rōes ptra vnū
alium doctorē qui tenet oppositū. s. eas cau-
sa b̄neuitatis dimitto. videat eas qui vult. iij
q. dis. p̄me. ar. ij. **A**d auctoritatē aut̄ psal-
miste supra inductā respōdet. qd ibi ly p̄p̄t
nō tenetur causaliter ita qd retributō sit cau-
sa finalis dilectionis vel iustificacionis. sed
cōsecutiuē ita qd iustificaciones illas sequit̄
eterna retributō. z sic actū dilectionis dei
cōsequitur retributō p̄my. sed nō debet fie-
ri ppter intuitū p̄my fm̄ Bern. de diligen-
do deū. nō sine premio inquit diligit deus.
z si absqz intuitū p̄my diligend⁹ sit. Et cū
dem sensum habet glosa ibidē. Sed qz vide-
tur mihi qd iste modus dicēdi nō euacuat to-
taliter difficultatē. **I**deo cōtra hoc p̄abili-
ter dicā aliqua. **U**nde p̄mitto istā distin-
ctionē. **Q**d hec dictio ppter quādoqz capitur
cōsecutiuē. z tūc denotat ordinē cōsecutiōis
vnus rei ad aliā. vt cum dicit̄. p̄miūz daf
propter meritū. **N**ihil em̄ aliud significatur
nisi qd post meritū datur p̄miū. z non nisi
post meritū sicut alias patebit in materia d̄
merito. **Q**uādoqz vero capit̄ causaliter. z s̄
dupliciter. qz quādoqz denotat causalitates
motiuā siue efficientē vt cū d̄r. intellectus as-
sentit cōclusioni ppter eidentia p̄missarum.
Quādoqz vero denotat causalitatē finalez.
vt cū dicit̄. creatura diligēda est ppter deum.
De p̄ma aut̄ significatōe nō est h̄ difficultas.
Sed de alijs pono quattuor p̄positōes.
Prima est qd nulla rationalis creatura li-
cite diligit deū ppter aliqd aliud ab ipso
tanq̄ ppter causam efficientē motiuā preci-
sam aut p̄ncipalem. Patet. quia in om̄i dile-
ctione licita respectu dei. p̄ncipalis causa
efficientis motiuā debet esse summa bonitas
diuina. que est obiectū charitatis sicut i om-
ni credulitate licita respectu articuli fidei p̄n-
cipalis causa efficiēs motiuā nō debet cē rō-
sen. p̄bilitas sed auctoritas diuina que p̄-
cipit sic credere. **S**ecunda p̄positio est qd ra-
tionalis creatura licite diligit deū ppter ali-
quid aliud ab ipso tanq̄ ppter causam effici-

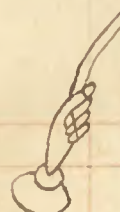
Unde distinctione de qd
similiter p̄p̄t

Gene dicit

vid: amodo aliqđ nō possēt
credere sine apparenā
aut ratione p̄babili

entem motiuam. nō tamē p̄cisam aut p̄nci-
palem. Patet quia sicut aliquis licite credit
articulū fidei propter rōem seu apparētiā
aliquā inouētem. imo sine hoc nō posset cre-
dere. vt alias dixi. nō tamē propter hoc p̄ci-
se aut p̄ncipaliter debet credere vt dictū est.
sic aliquis diligit deū propter bñficia sua et
propter retributiōz eternā tāq̄z propter cau-
sam motiuā ad dilectōem. nō tamē p̄ncipa-
liter aut p̄cise sed p̄ncipaliter propter ipsum
met deū. Un̄ ad hoc videt̄ facere auctoritas
psalmiste p̄dicta. et similiter experiētia. qz vi-
demus qđ doctores et p̄dicatores volentes
mouere fideles ad dilectōz dei: mouēt ad h̄
et bñficijs creatōis redēptōis. et saluatōis. et
cōstat qđ audiētes hmōi motiua accēdūt
ad maiorē dilectōz dei p hoc. et. et nimis eēt
durū dicere qđ in hoc peccarēt. Igitur et

Tertia propositio est. qđ nulla rationalis
creatura licite diligit deū propt̄ aliqd aliqd
ab ip̄o tāq̄z propter causam finalē p̄ncipalē
et simpliciter vltimā. Patet. quia hoc est per-
uertere ordinē diligēdoz cum deo et nihil ali-
ud sit simpliciter vltimū finis. Et est vti fruē-
dis et frui v̄cēdis. que est maxima p̄uersitas
fm̄ Augustinū et hoc probāt optime ratōes
et auctoritates p̄dicti doctoris. vt patet intu-
enti. **Q**uarta propositio est qđ ratio-
nalis creatura licite diligit deū propt̄ aliqd
aliud ab ip̄o tāq̄z propter cām finalē. nō ta-
mē p̄ncipalē aut simpliciter vltimā. **U**n̄
ad declaratiōem istius propositōis i qua diffi-
cultas p̄ncipaliter iacet distinguēdū est. **Q**
diligere deū propter aliqd aliud vtputa p̄-
pter a. tāq̄z propter finē potest dupliciter in-
telligi. **U**no modo qđ tali dilectōe diligatur
deus referēdo seu ordinādo ip̄m i aliud tan-
q̄z i finem. et tūc dico qđ talis dilectio est illi-
cita. et est vsus dei et abusus viciosus. et hoc
est cōtra illū doctore quē reprobat magister
Gregori⁹. quia tenet qđ aliquis vsus dei est
licitus. hoc em̄ sufficiēter reprobat ratiōes
eius. Un̄ cū deus et nihil aliud a deo sit sim-
pliciter vltim⁹ finis. et tāq̄z vltim⁹ finis dili-
gēdus. deus nō est licite ordinabilis i aliqd
aliud tāq̄z i finem siue vltimū siue n̄ vltimū
ideo oīs dilectio qua sic referret̄ esset illicita
et abusiua. quia est amor cōcupiscētie et nō
amor amicitie. om̄is autē amor cōcupiscen-
tie p̄supponit amorē amicitie. ita qđ quando
aliqd diligitur amore cōcupiscētie est aliqd
magis amatiū amore amicitie. et p̄ p̄ns om̄is

amor cōcupiscētie respectu dei est illicit⁹. igitur. et. **A**lio modo potest dici vel intelligi de
um diligi propter aliqd aliud tāq̄z propt̄ fi-
nem. nō sic. quia dilectōe illa referatur deus
i aliqd aliud tāq̄z i finem. sed quia illa di-
lectio referatur seu ordinatur i aliqd aliud
tāq̄z i finem. **N**ō quidē vltimatū sed vltimus
ordinatū i deum. Et tūc dico. qđ sic intelligit̄
predicta propositio. et sic aliqua dilectio dei
qua diligit̄ propter aliud tāq̄z propter finē.
est licita. et illa n̄ est vsus dei sed fruitio. licet
bñ sit vsus creature. Verbi gr̄a. **S**i quis di-
ligat deū sup̄ oia et tāq̄z finem vltimū. referē-
do seu ordinādo illam dilectōem i beatitu-
diuem seu felicitatē sine elicēdo eā propter
felicitatē tāq̄z propter finē n̄ simpliciter vlti-
mum. sed vlteri⁹ ordinatuz i deum. Dico qđ
illa dilectio est licita. **N**ō patet. quia oīs di-
lectio v̄e potest licite ordinari i beatitudinē
tāq̄z i finem. non tamē cōstituēdo beatitudi-
nem tāq̄z finē vltimū sed vlteri⁹ ordinādo eā
i deum. et diligēdo eā propter deū. sūme bo-
num. **H**ec contra hoc valēt rōes vel auctori-
tes quas magister Gregori⁹ facit. sed solum
probāt p̄mā et tertiā propositōes et nihil faciūt
p̄tra secundam vel tertiā p̄tra quartam itelle-
ctam modo p̄dicto. sicut patet et. **S**i autē
dicatur cōtra id qđ modo dictū est. qđ beati-
tudo n̄ est finis vltim⁹ et. quia dicit phus qđ
felicitatē null⁹ eligit propter aliud. igitur bea-
tudo est finis vltim⁹ quo fruēdū est. **A**d
hoc vno modo potest dici. qđ phus de dile-
ctione dei et beatitudie imperfecte loquitur
quia ea soluz v̄mbraice somniguit. **A**lio
modo potest dici qđ beatitudo siue felicitas
tripliciter potest sumi. **U**no modo p̄ obiecto
beatificatē. et sic est v̄ez qđ dicit philosoph⁹.
Alio modo p̄ beatitudie n̄ sic obiectiue. sed
formaliter nos p̄ficiēte et ista est creatura et
diligēda propt̄ aliud scz propter deū. **T**er-
no modo p̄ beatitudie cōp̄hēdēte beatitu-
dinem p̄mo modo dictaz. et similiter secūdo
modo. et om̄ia ad statum beatitudis pertinē-
tia que multa sūt vt alias videbitur. Et sic
sumit Augustin⁹ cū dicit. **B**eatus est qđ ha-
bet quiddā vult et nihil mali vult. Et simili-
ter Boecius dicit. qđ beatitudo est stat⁹ oīm
bonorum aggregatōe perfect⁹. et sic loquen-
do patet qđ beatitudo n̄ est propt̄ aliud dili-
gēda. qz icludit deū. sed secūdo mō intelligit̄
qđ dictum est. Et hec de dubitatōe tertia et
toto tertio articulo.

m
cx

Questio tertia

Distinctio Secūda.

A

Intra secundam

distinctionē huius primi in qua magister ostēdit unitatē dei. for- mo istam questionē. Utrū nobis sit euidēter notū in vniuersitate entū vnū esse deum

Arguitur pmo q̄ nō. quia nō est nob naturaliter cognoscibile deus esse. igitur q̄stio falsa. Patet p̄na z aūs probat. quia noticia propria deitatis nō est nobis naturaliter possibilibus. Nam si sic vel esset intuitiua vel abstractiua a sufficiēti diuisione. Nō prima q̄ illa solum est supnaturaliter cōmunicabilis nec secūda eo q̄ ipsa presupponit primā Et cōfirmatur. quia deus nō est a nobis sensibilibus. ergo nec naturaliter intelligibilis. a nōc deus patet. p̄na probat. quia oīs nostra naturalis cognitio itellectiua depēdet ex sensitiua. vt habet pmo posterior. zc. Secūdo quia illud nō est nobis p se notū qd̄ pōt esse naturaliter dubiū. z cui⁹ possumus credere oppositū. sed sic est de ista ppositōe Deus est. iuxta illud ps. Dixit insipies in corde suo. n̄ est deus. igit̄ zc. Et cōfirmatur auctoritate Auicēne pmo methaph. dicētis. Q̄ deus esse nec est manifestū p se nec desperatū manifestari. Igit̄. zc. **T**ertio quia nō est nob euidēter notū tantū vnū esse deū. igitur nō est p se notū aliquid esse deū. p̄na tenet. quia p deū nihil aliud itelligimus q̄ vnum ens summū in entib. Igit̄ cuz nō possit esse nisi vnū summū bonū si esset p se notū aliqd̄ esse deū euidēter. sequeret̄ tm̄ vnū esse deū. quare zc. Et a ncedēs pbatur quia dicēti q̄ sunt tres dī nō potest euidēter pbari oppositum plus q̄ dicēti q̄ sunt tres p̄sone quaz quelibet est deus possit oppositū euidēter probari. quare zc. Cōfirmatur. qz tm̄ vnū esse deum est articul⁹ fidei. igit̄ nō est euidēter notū nec euidēter potest pbari. p̄na tenet qz fides est argumētum nō apparētū. Ad Hebr. xi. In oppositū arguit. qz nobis est p se notum illud esse qd̄ nō potest cogitari nō esse. qz esse est de quidditate dei. z p p̄s nō potest cogitari deus qn̄ cogitetur esse. Cōfirmat. p deum itelligim⁹ necesse ēē. sed nō possumus cogitare necesse esse non esse. quare zc. **I**n ista questione erūt tres articuli iuxta tria argumenta aū oppositū questionis. Prim⁹ est utrū nobis sit naturaliter notū deum esse.

Secūdos utrū nobis sit p se notū deum esse Tertius utrū nobis sit euidēter notū tantū vnū deū esse **C**irca p̄mū articulū pmo videbit̄ quid sit noticia siue cognitio. Secundo qualis noticia nobis sit naturaliter possibilis de deo. Tertio instabitur p̄ra di- cta multiplici argumēto. **B**

Quantū igit̄ ad p̄mū articulū pmo videndū est qd̄ sit noticia siue cognitio. Und̄ potest sic describi. Noticia est act⁹ aliquid re- p̄sentās potētie vitaliter pceptiue. Vel sic. Noticia est act⁹ vnies potētiā pceptiua z vitaliter cū obiecto. Et capio hic actus nō put̄ distinguitur p̄ra habitū. s. pro illo quo potētia vitalis formaliter p̄cipit. Un̄ appa- ret q̄ nulla res est noticia nisi fm̄ habitudi- nem quā habet ad potētiā z vitalē pceptiua. Ideo ad maiorē declarationē p̄dicte descri- ptionis z ad euidētiā hui⁹ materie. viden- de sunt hic tres difficultates satis viles

Prima erit p quid siue p quā habitudinē cōueniat alicui rei esse noticia siue cognitōz

Secūda utrū aliqua noticia possit alicui esse magis vel min⁹ noticia q̄ sit essentialit̄ perfecta

Tertia utrū diuina essentia possit esse intellectui creato formalis noticia.

Ad p̄mam difficultatē pono quat- tuor p̄opositōes **P**rima est q̄ nulla qua- litas seu quēis d̄ genere accidētis essentia. est intrinsecē z essentialiter noticia. Probat̄ quia quelibet talis potest esse z nō esse noti- cia. Igit̄ zc. p̄na tenet p qd̄ noīs. quia illud dicit̄ intrinsecē z essentialit̄ tale q̄ sic est tale q̄ nō stat ipm̄ esse z nō esse tale. Sicut hō i- trinsecē z essentialit̄ d̄ rationalis quia hō n̄ potest esse z nō esse rationalis. A ncedēs pa- tet. quia qd̄cūqz accidēs si esset sine s̄biecto. vel etiā in s̄biecto nō vitaliter pceptiuo ipz nō esset noticia zc. Ex hoc ergo patet q̄ nul- lum accidēs est noticia per denotatiōem intrinsecā sed solū extrinsecā zc. **S**ecūda ppositio est. Q̄ nulluz accidēs est noticia ali- cui per hoc precise q̄ est ab illo causaliter ef- fectiue. Probat̄. quia stat ipm̄ causari seu fieri ab aliquo z ipm̄ nō esse illi aut alteri no- ticiam. Igitur precise p hāc habitudinē nō cōuenit sibi esse noticiam. cōsequētia patet. et a ncedēs apparet quia si deus sol⁹ causaret illd̄ z nihil aliqd̄. illd̄ n̄ ēēt alicui noticia. z sic ēēt causalitate efficiētie p̄me causenō capir q̄ sit noticia. z per cōsequens nec etiā ex causa- litate effectiua alicuius creature. quia cau-

qd̄ noticia siue cognitio

qd̄ aliqd̄ intrinsecē z essentialit̄ ēē tale.

magis p̄t

Primi sententiarum

talitas dei effectiua nō minus potest dare ta-
 les denominationē q̄ causalitas effectiua cre-
 ate potētie. Itē obiectū cognitū ipam noti-
 ciam causat et tamē clarē est q̄ nō propt̄ hoc
 capit ipa noticiā talē denominationē. Igitur
 nec p̄cise propter hoc q̄ ipm causat potētia
 perceptiua. **Tercia** propositio est. **Q**
 nullū accidēs est noticiā p̄ h̄ p̄cise q̄ est i
 alio formaliter inhesibile. Probatur q̄ si tale
 accidēs informaret subiectū nō viuēs nō es-
 set noticiā vt patet. Igitur ista denominatio
 non cōuenit sibi p̄ hoc p̄cise q̄ informat ali-
 quod subiectū seu inheret alicui subiecto: d̄
 pendēdo ab eo i genere cause materialis seu
 suū esse sibi intrinsicē formaliter cōmunicā-
 do. Itē nulla forma suo subiecto formali cō-
 municat p̄ informatōem intrinsicā p̄cise
 illud qd̄ nō habet i se extrinsecē. sed nulla for-
 ma habz i se intrinsicē vt sit noticiā. igit̄ nul-
 la talis p̄ informatōem intrinsicā p̄cise com-
 municat suo subiecto q̄ sit cognoscēs. et per
 p̄ns nec per hoc puenit sibi vt sit noticiā si-
 ue cognitio. **Quorū** patet ex p̄ma propositi-
 one. **Quorū** aut̄ apparet per qd̄ notis infor-
 matiōis intrinsicē. Nam p̄ informare intrin-
 se nō intelligo aliud nisi cōicere alicui. cre-
 tūne illud qd̄ aliquid p̄ns abstractiue. sicut
 anima que est abstractiue vita cōicere corpori
 q̄ sit viuēs. **Quarta** propositio est q̄ qd̄ li-
 ber accidēs qd̄ est noticiā p̄ hoc est noticiā p̄-
 cise q̄ est a potētia vitaliter perceptiua effecti-
 ue et est i ea informatiue. Probatur quia li-
 cet nullū istoz p̄cise sufficiat vt satis patet
 p̄ predicta tamē vtrūq̄ simul requirit̄ et sus-
 ficit vt aliquod accidēs sit noticiā. igit̄. p̄na
 patet. **Sed** ad declaratiōem antecedētis po-
 no quattuor propositōes. **Prima** est q̄
 ad hoc q̄ accidēs sit noticiā nō sufficit s̄ bñ
 requirit̄ q̄ sit effectiue a potētia vitaliter p̄-
 ceptiua. Patet. q̄ em̄ hoc nō sufficit apparet sa-
 tis ex secūda propositōe p̄cipali. Itē ad hoc
 q̄ aliquid sit noticiā requirit̄ q̄ sit i potētia
 vitaliter perceptiua. aliter oporteret dicere q̄
 esset possibile q̄ aliquid accidēs existēs i ae-
 rez nō existēs i intellectu eēt ipi intellectui no-
 ticiā qd̄ est absurdum. Igit̄ sequit̄ q̄ ad hoc
 q̄ accidēs sit noticiā nō sufficit s̄ bñ requiri-
 tur q̄ sit effectiue a potētia vitaliter p̄-
 ceptiua. nā si esset ab ea et nō in ea non eēt noticiā
 Sed qd̄ hoc requiratur p̄suaderi potest sed
 nō demonstrari. Un̄ arguo sic. quia si nō. zc.
 sequitur q̄ lapis vel aliud quodlibet obic-

ctum sufficiēter p̄tatum intellectui possesi-
 bi esse noticiā de seip̄o. ita bñ sicut qualitas
 producta i intellectu ab obiecto. hoc aut̄ vi-
 detur absurdū. sed p̄na patet. q̄ nō apparet
 ratio de vno magis q̄ de alio nisi quia tale
 obiectū licet sit p̄ns intellectui tamē nec ē nec
 esse potest sibi cognitio. quia nō potest eē ef-
 fectiue ab eo. nō sic aut̄ est de ipa noticiā.
Si vero dicatur q̄ alia est ratio sc̄z quia ta-
 le obiectū nō potest informare talem itelle-
 ctum sicut potest ipa noticiā. ita q̄ diceretur
 q̄ noticiā est noticiā p̄ hoc q̄ ipa est sic suffi-
 ciēter p̄ns potētie perceptiue q̄ ipa informat
 ipam. aut propter hoc q̄ ipa formalit̄ actu-
 at subiectū vitale et nō quia est ab eo effectiue
Sicut cū habemus oculos apertos et albe-
 do est i p̄spectu nostro nō est possibile qd̄ vi-
 deamus albedinē et hoc nō est nisi quia potē-
 tia vitaliter perceptiua est informata visioe. igit̄
 tur. **Ad** hoc dico q̄ habitudo informa-
 tionis siue causalitatis formalis ad hoc nō suf-
 ficit sed requiritur habitudo causalitatis ef-
 fectiue. Un̄ q̄uis nō eēt possibile rem talem i
 formare potētiā perceptiua et ipam nō eēt sibi
 noticiā. nō tamē sequitur q̄ istam denomi-
 nationē capiat p̄cise per hoc q̄ informat ta-
 lem potētiā. sed simul p̄ aliud inseparabilē
 cōcurrēs quādo talis res talem potētiā i-
 format. **Sicut** licet nō sit possibile formam
 aliquod subiectū actuare qd̄ subiectū sit effe-
 ctus talis forme i genere cause formalis. nō
 tamē sequitur q̄ illud subiectū sit effectus
 talis forme i genere cause efficiētis. sed solum
 effectus formalis vel fortē nullo modo eēt
 effectus fm̄ illos qui ponūt q̄ subiectus for-
 male nō est effectus formalis ipm̄ forme s̄ ro-
 tum cōpositū. Igitur zc. **Sic** ergo potest di-
 ci probabiliter licet hoc nō possit p̄bari euide-
 ter vñ alia opinio videtur valde probabilis
 sed tamē ista probabilior et magis p̄sona do-
 ctrine pariparheticoz. quia cum intelligere si-
 ue cognoscere sit perfectōis. ista perfectō e-
 magis attribuēda potētie perceptiue fm̄ rōem
 efficiētis siue agētis. q̄ fm̄ rōem subiecti si-
 ue patiētis cum ceteris paribz perfectius sit
 agere q̄ pati. et efficere q̄ informari. Igit̄. zc.
Secūda p̄pō est. **Q** ad hoc q̄ accidēs sit
 noticiā nō sufficit sed bñ requiritur qd̄ sit in-
 formatiue i potētia vitaliter perceptiua. pa-
 tet. **Q** em̄ hoc nō sufficit apparet satis ex ter-
 tia propositōe p̄cipali et ex imēdiate dictis
Sed qd̄ hoc requiratur p̄suaderi potest.

qd̄ inferre p̄cise

qd̄ aliqd̄ de noticiā

que additōne b̄r aliquid
sit noticiā

Questio tertia

hij p[ro]p[ri]et[er] h[ab]et

q[ui]a etiam dictu[m] est ad hoc q[uo]d aliquod accidens sit alicui pot[er]tie p[er]ceptivae noticia. n[on] sufficit q[uo]d sit ab ea. nisi etia[m] sit in ea. Igitur zc. **S**i vero dicatur q[uo]d sufficit q[uo]d sit ab ea z etiam sit in ea p[er] inexist[en]tiam seu coexist[en]tiam z n[on] requiritur q[uo]d sit i[n] ea p[er] informatione[m] intrinsecam. Ad hoc dico q[uo]d n[on] sufficit. z quis hoc non posset evidenter probari. potest tamen probabiliter concludi. Un[de] arguo sic. Pono q[uo]d sunt duo angeli siue duo intellectus localiter separati. s. a. z b. z videat vnus alium. ita q[uo]d a. agat visionem seu cognitionem sui in b. tunc certum est q[uo]d illa visio n[on] est ipsi a. cognitio qu[ia] sit ab eo. Si ergo deus poneret a. z b. in eodem loco. n[on] tamen sequit[ur] propter hoc q[uo]d illa visio esset ipsi a. cognitio magis q[uam] ante. Igitur ad hoc q[uo]d ipsa sit sibi cognitio: n[on] sufficit q[uo]d sit ab eo z q[uo]d sit in eo p[er] talem coexist[en]tiam sed requiritur q[uo]d sit in eo p[er] informatione[m] intrinsecam. **T**ertia propositio e[st] q[uo]d ad h[oc] q[uo]d accidens sit noticia n[on] sufficit nec requiritur q[uo]d sit in h[ab]itu in pot[er]tia vitaliter perceptiva. Patet. q[uo]d e[ss]e in hoc n[on] sufficiat apparet ex p[re]dictis. zc. Sed q[uo]d n[on] requiratur persuadeo. **P**ro quo sciendum est. Q[uo]d differentia est inter inexistere. informare. z inherere. unde licet conveniat per esse in. differunt tamen q[uia] n[on] omne q[uo]d inexistit alicui informat illud. Sicut patet de deo qui inexistit cuilibet rei z t[ame]n nullam informat. Similiter n[on] omne quod informat inheret. sicut patet de intellectu humano qui informat corpus zc. z tamen n[on] inheret ei. q[uia] inherere vlt[er]ius informare requirit q[uo]d illud q[uo]d inheret alicui subiecto dependeat ab ipso in genere cause materialis. sic autem non est de intellectu cu[m] n[on] sit eductus de pot[er]tia materie sed creatus. Sed de hoc alias i[n] materia de creatio[n]e. z causalitate formali z materiali dicat. Dico igitur q[uo]d ad hoc q[uo]d aliquod accidens sit alicui intellectui noticia n[on] requiritur quod educatur de pot[er]tia subiecti seu q[uo]d educat[ur] vel dependeat a subiecto causalitate materiali. Nam si tale sit a pot[er]tia intellectiva effectiva. z sit in ea informativa. hoc sufficit. Si vero dicatur q[uo]d n[on] est possibile. quia coipso q[uo]d aliquod accidens est ab intellectu effectiva. z est in eo informativa. sequit[ur] q[uo]d est i[n] eo sic q[uo]d educitur de pot[er]tia ipsi subiecti z dependet ab eo propria causalitate materiali. z p[er] se sequens inheretive. Aliter sequitur q[uo]d intellectus posset creare zc. **A**d hoc dico q[uo]d n[on] habeo p[er] inco[n]veni[en]ti[am].

q[uo]d intellectus seu alia creatura possit creare isto modo. Q[uo]d qualiter sit verum declarabo in quarto libro. zc. **Q**uarta propositio est q[uo]d ad hoc q[uo]d accidens sit noticia sufficit z requiritur q[uo]d sit a pot[er]tia vitaliter perceptiva causaliter effectiva z in ea formaliter intrinsece. Patet ex p[re]dictis. z ex his patet quarta propositio principalis. **E**x p[re]dictis sequitur aliqua. **P**rimo sequitur contra vn[um] doctorem q[uo]d o[mn]e accidens quod est noticia capit vt sit noticia per habitudine[m] proprie causalem z proprie effectivalem ad pot[er]tiam vitalem. Patet ex dictis. q[uia] capit per hoc q[uo]d est ipsi pot[er]tie vitaliter perceptivae causa formalis. z est effectus ipsi vt cause efficientis vel agentis zc. **S**ecundo sequitur contra eundem q[uo]d nullu[m] accidens potest esse noticia per aliquem habitudine[m] ad pot[er]tiam vitalem. aliam q[uam] per causalem z effectivalem. Patet. quia n[on] est imaginabil[is] alia habitudo. zc. **U**ndelicet doctor tenens op[er]atum dicat q[uo]d noticia n[on] capit hanc denominatione[m] p[er] hoc q[uo]d intellectus efficit eam z q[uo]d informat eam sed per hoc q[uo]d vitaliter i[m]mutat intellectum. tamen n[on] efficaciter probat vt patet ex dictis. nec sufficienter explicat qualis sit ista habitudo seu quid est vitaliter i[m]mutare nec videtur hoc explicabile nisi tenenda[m] p[re]dictam. zc. Igitur zc. **T**ertio sequitur q[uo]d deus non potest se solo in intellectu creato aliqua[m] cognitione[m] vel volitione[m] causare ipso n[on] comunicate vel coagente. **D**e cognitione patet ex p[re]dictis. sed de volitione patet p[er] simile. quia n[on] videtur ratio diversitatis. zc. **Q**uarto sequitur q[uo]d hoc n[on] obstante omne[m] cognitione[m] vel volitione[m] potest deus causare. ipso intellectu creato non coagente. Patet. Quia quidquid deus potest causare cum causa secunda potest se solo. zc. Veru[m] est tamen q[uo]d tunc talis res non esset cognitio vel volitio. zc. **E**xemplum o[mn]i actui meritorii potest deus p[er]ducere sine creatura p[er]currere. zc. sed tunc talis actus n[on] esset meritorius. zc. **E**x his ergo patet quid sit cognitio z p[er] qua[m] habitudines p[er]tinet sibi h[ab]e[n]s denominatio. Nec de p[ri]ma. zc. **A**d secundam difficultate[m] etia[m] pono aliquas p[ro]p[os]itio[n]es. **P**rima q[uo]d omnis noticia seipsa est similis obiecto ab ea distincto z p[er] ipsam cognito. Patet quia nisi esset similis non plus rep[re]senteret vn[um] obiectu[m] ipsi pot[er]tie q[uam] aliud. q[uo]d est falsum. vt patet. Q[uo]d seipsa sit sibi obiecto appa[re]t

no habet p[ro]p[ri]et[er] h[ab]et
p[er] natura[m] p[ro]p[ri]et[er] h[ab]et
4^a h[ab]et p[ro]p[ri]et[er] h[ab]et
q[uo]d requirit[ur] ad h[oc] p[er] n[on] sit nota

p[er] q[uo]d aliqd de notitia
alio opinione[m] //

accidens p[er] op[er]ta intellectu[m] h[ab]et
sit in ea p[er] informatione[m] h[oc] p[er] h[ab]et
vol[un]t[er] et sit nota

Primi sententiarum

ret. quia alias ipsa non reputaret directe et
mediate ipsum obiectum. imo magis illud per
quod esset similis obiecto quod supponit esse fal-
sum. **S**ecunda propositio est quod licet aliqua no-
ticia seipsa seu sua perfectioe intrinseca sit ma-
gis similis uni obiecto quam alia tamen noticia
et obiectum non potest esse magis vel minus seipsis
similia quam de facto sunt dum existunt in rerum
natura. **P**rima pars patet. quia noticia pro-
pria et intrinseca alicui obiecti est magis similis
obiecto quam generalis et abstractiva. **S**ecun-
da pars patet de se. quia nulla duo entia se-
ipsis similia potest esse magis vel minus simi-
lia seipsis quam de facto sunt sicut non potest esse ma-
ioris vel minoris perfectioe essentialis quam de
facto sunt. **T**ertia propositio est. quod nulla
noticia potest esse magis de aliquo noticia:
quam ipsa sit illi obiecto seipsa similis dum obie-
ctum est vel foret similis si obiectum esset. et sic
non potest magis esse de aliquo noticia quam ipsa
sit intrinsece et essentialiter perfecta. Patet cla-
re ex predictis. **Q**uarta propositio est. Quia
noticia potest minus esse de aliquo noticia.
quam ipsa sit seipsa siue per suam essentialiter similitudinem suo
obiecto. et sic potest minus esse noticia quam sit quod
ditariue perfecta patet. quia aliqua noticia ali-
cui intellectui potest esse ita magna quod alteri
non posset esse equaliter magna et tamen utriusque
potest esse noticia. Igitur etc. **C**onsequenter patet
et antecedens apparet. quod aliqua noticia intelle-
ctui angelico potest esse ita magna quod intelle-
ctui humano non possit equaliter esse magna
cum ipse sit minoris capacitatis vitalis. et ta-
men illa utriusque potest esse noticia. quia de fa-
cto noticia est uni et posset alteri applicare in
omni simili habitudine. igitur etc. **S**i vero dicatur
quod illa noticia minori intellectui non possit esse
noticia sed bene maiori. **C**ontra hoc arguitur.
quod sequitur quod aliqua visio dei etiam creata esset
vel esse posset ita magna quod anima christi non posset
videre per eam etiam sub quocumque gradu. et tamen an-
gelus superior bene posset quod videtur absurdum etc.
Confirmatur. quod excellens intelligibile non corrumpit
intellectum. igitur per quocumque cognitionis quocumque
perfecta potest intellectus cognoscere quocumque
tunc quocumque sit per capacitatis quocumque non cogno-
scat per eam secundum totam latitudinem illius sed secundum capaci-
tatem suam. etc. **S**ed contra illud quod dictum est
et quod supponit tota ista imaginatio instatur.
probando quod aliqua sit noticia que non est similis
obiecto. quia aliqua est noticia precise ad pla-
citum vel per se solam institutionem voluntariam re-

presentans aliquid obiectum. Igitur etc. **P**rima patet.
quia non videtur quod per liberam impositionem illud
quod non est simile obiecto fiat sibi simile. Et an-
tecedens apparet de conceptu huius vocis homo
quod licet reputet naturaliter istam vocem homo. ad
placitum tamen reputat. **S**ortem et platonem et om-
nes homines quibus non est similis. **A**d hoc dimis-
sis alijs modis dicendi. **R**espondeo breviter quod con-
ceptus huius vocis homo proprie loquendo non est
noticia hominis nec reputat hominem sed per consue-
tudinem est quedam colligatio seu mutua con-
comitatio inter conceptum naturalem hominis et conce-
ptum huius vocis homo propter quam uno conceptu
per motum per obiectum suum. scilicet quando audit ista vox
homo. statim movetur aliter conceptus siue spiritus na-
turalis hominis. et sic obiectum eius cognoscitur non
quidem per spiritum illius vocis sed per propriam spiritum. **E**t
quod ita sit patet. quod si deperderet spiritus naturalis ho-
minis. id est spiritus illius vocis homo nullo modo re-
presentaret hominem etc. **A**d
tertiam difficultatem pono aliquam
propositionem. **P**rima est quod non est ita de fa-
cto quod divina essentia sit intellectui creato for-
malis noticia. Patet per extraneitatem domi-
ni benedicti. etc. **S**ecunda est quod non est ita de
facto quod deus vel spiritus sanctus sit voluntati create
charitas formalis sine dilectio. Sequitur ex
prima per simile. et hoc non tenetur magister a do-
ctoribus. etc. **T**ertia est quod non est possibile quod
divina essentia sit formalis noticia intellectui
creato vel voluntati create formalis dilectio.
Et hoc est contra unum doctorem qui tenet opposi-
tum. **E**tiam patet quod cum non sit de facto verum di-
ctum est si esset possibile ita esse. sequitur quod anima
christi perfectius posset cognoscere et diligere de-
um quam faciat de facto et perfectius posset beati-
ficari quam de facto sit. **C**onsequenter est absurdum
etc. et prima patet. quod perfectius esset diligere et co-
gnoscere et beatificari per divinam essentiam for-
maliter. quam per aliquam creaturam informatez ac-
cidentaliter. etc. **Q**uarta est. Quod non est nobis eus-
dem vel eundem demonstrabile esse impossi-
bile quod divina essentia sit formalis noticia in-
tellectui creato vel voluntati create formalis
dilectio. Patet. quia licet dictum sit quod ad hoc
quod aliqua od accedens sit noticia requiritur quod sit
effectiva a potentia vitalis perceptiva et quod sit si-
bi forma. tamen hoc non est evidens imo bene
dixi quod oppositum est probabile. **I**tem supposito
quod hec habitudo requireret ad hoc quod aliqua
res creata esset alicui noticia ut videretur pro-
babile. tamen per hoc non haberetur quod ita sit de no-

Vide hac probatione

quod ista duo vera sunt fortis nota
intellectui creato per extraneitatem bene-
dicti

Questio tertia

icia increata. Sicut quis sit probabile. qd nulla potētia pceptiua creata possit cogno- scere seipam aut aliquā rem aliā p suā essen- tiam. tamē ppter hoc nō negat qd diuina po- tentia pceptiua hoc possit. zc. Igitur Si ergo aliquis dicat sicut tenet qdam doctor. Qd ad hoc qd diuina essentia sit noticia intel- lectui creato nō requirit intrinseca informa- tio ipsius potētie cognoscētis nec effectiua p- ductio ipsi? noticie. sed sufficit qd sit pns po- tentie cognitue tāqz spēs cognoscibilis ipam potētiā vitaliter immutās. z qd diuina essen- tia absolute potest se habere i tali habitu- dine. zc. nō video qd hoc possit euidenter impro- bari. sed oppositum apparz probabilius pro- pter dicta. Et hec de primo primi articuli.

Chis premissis videnduz est qualis noti- cia sit nobis naturaliter possibilis de deo. Circa qd pmittam tres distinctōes. deinde ponam tres pclusiones. **P**rima distinctio est qd noticiāz nobis possibilium quedam est sensualis. alia intellectualis. Uoco autē sensualem oēm noticiā ad quā causandaz p se pcurrit virtus aliqua sensitua. aut aliqd existens i ipa. **I**ntellectualē vero uoco om- nem noticiā intellectus. siue omnis noticia sensualis homis sit intellectualis siue nō. d quo aliter z aliter esset dicendū fm aliam et aliam opinionē de distinctione z identitate potētiāz anime. sed de hoc alias. **M**artū autē noticiāz tam scz sensualiū qz intellectu- alium quedā est simplex z incōplexa. alia ve- ro complexa. **C**omplexaz autē alia distans vt propositio vera aut falsa. Alia indistans. vt oratio que nec est vera nec falsa. loquēdo de veritate cui opponitur falsitas. Qualiter autē debet intelligi ista complexio in oratio- ne mentali. alibi declarauī. **S**ed qd noti- cia sensualis possit esse complexa sicut z itel- lectualis patet. quia aī malia bruta in qbus nō est noticia intellectualis habēt aliquā no- ticiā complexā de sensibilibz. quod appa- ret. quia aliquādo videmus vniū brutū app- hendere aliquod sensibile sicut panem z mo- ueri ad ipsum. aliquādo vero apprehendere idem z nō moneri ad illud. ergo motus iste cū sit per appetitū naturalē. z talis appetitus qd sequitur apprehensionem presupponit pre- ter simplicē apprehensionem rei sensibilis no- ticiā complexā. qd iudicat talē rem esse si- bi vilem z bonā. Ad hoc est etiā experientia

multipler z specialiter de canibz venaticis. Et p hoc est auctoritas Auicēne. vi. natura- lium. pte. iij. c. pmo. vbi probat i brutis esse sensum cōmunē. Videm? etiā quedā bruta eē disciplinabilia. disciplina sō nō fit sine cō- plexa noticia. Nec valet rō quā facit Adam dicēs qd fm hoc in talibz brutis esset intel- lectus practicus z deberēt talia vocari rōna- bilia. Hoc em nō scq̄tur loquendo ad sensū in quo dicimus hominē esse rationale z ha- bere intellectū practicū. quia homo nō tan- tum habet singularia iudicia. sed etiaz vni- uersalia. nec tantū circa sensibilia rational. similiter intellectus practicus nō solum ex singularibus. sed ex altera vniuersali quan- docz cōsiliatur. Et propter hanc differētiāz z multas alias illa p̄na non valet. Si tamē quis vellet vocare illa rationalia nomia sunt ad placitum z in pura obediētia. sic eti- am vnus alius volēs vocare omnia cogno- scentia rationalia. posset negare a brutis omnē cognitionē etiā simplices z inferre. qd alias ipsa essent rationalia. quare zc. De noticia autē sensuali siue simplici siue com- plexa nō plura dico. quia magis spectat ad naturales phos z medicos. z quia satis no- tum est qd talis nō est nobis naturaliter pos- sibilis de deo. ideo de intelligibili dicenduz est hic. zc.

Secūda distinctio est qd duplex est noti- cia incōplexa nobis possibilis. quaz vnā so- let vocari abstractiua. alia intuitiua. **D**u- pliciter aut potest accipi noticia abstractiua. Uno mō qd est respectu alicui? abstracti a multis singularibz. z sic cognitio abstractiua nō est aliud qz cognitio alicui? vniuersal ab- strahibilis a multis singularibz. Aliē accipitur cognitio abstractiua fm qd abstrahit ab exi- stētia z nō existētia z ab alijs p̄ditōibz q̄ p̄tin- gent accidūt rei vt p̄dicant de re. nō qd aliqd cognoscat p noticiā intuitiuā qd nō cogno- scat p abstractiuā. s; idē totalit z sub oī eadē rōe cognoscit p vtrāqz. s; distinguūt p istum modū. qz noticia intuitiua rei est tal noticia. virtute cui? potest sciri vtrum res sit vt nō sit. ita qd si res sit virtute eius statim cogno- scatur euidenter rem esse. z similiter si est ta- lis noticia p diuinā potētiā cōseruata d re nō existēte virtute illi? noticie euidenter cog- nosceret re nō esse nisi forte h; impediāt ppter imperfectōem ipsi? noticie. Hā aliquid p̄ imp- fectoz ipsi? noticie intuitiue. s; qz ē vald remissa

duplex notia abstracta
qz
q. p̄ distinctio notia intuitiua abstracta

ta sup̄ de notis sensibilibz z intellectualibz

Primi sententiarū

No abstractio attingit obiectum in quodammodo simpliciter dicitur 25. hinc dicitur

z obscura vel propter alia impedimēta ex parte obiecti vel mediū vel alterius potest contingere q̄ vel nulle vel pauce veritates contingentes de re sic intuitiue cognita p̄nt cognosci. s̄z quādo est sufficēter perfecta virtute ei⁹ potest euidenter cognosci existētia vel nō existētia rei vt dictum est. Similiter quādo aliq̄ res intuitiue cognoscitur quaz̄ vna inheret alteri vel vna distat loco ab altera: vel alio modo se habet ad alteram statim virtute illius noticie incomplexe scitur si res inheret vel nō si distat vel nō. z sic de alijs veritatib⁹ cōtingētib⁹. z vniuersaliter om̄is noticia incomplexa virtute cui⁹ potest euidenter cognosci aliqua veritas contingēs maxime de p̄senti est noticia intuitiua. ¶ Noticia autē abstractiua est illa. virtute cui⁹ de re existēti nō potest sciri euidenter vtrum sit vel nō sit. Et per istum modū noticia abstractiua abstractit ab existētia z nō existētia. quia nec per ipsam potest euidenter sciri de re existēte qd̄ existit. nec de nō existēte qd̄ nō existit per oppositum ad noticiā intuitiua. Similiter per noticiā abstractiua nulla veritas contingēs maxime de p̄senti potest euidenter cognosci: sicut de facto patet. quia quādo cognoscitur fortis z albedo eius ī absentia fortis noticia abstractiua incomplexa. virtute illius noticie nō potest sciri q̄ Socrates est nec q̄ nō est nec q̄ est albus nec q̄ nō est albus nec q̄ distat a tali loco vel nō. z sic de alijs veritatib⁹ contingētib⁹ z tamē cōstat q̄ iste veritates p̄nt euidenter cognosci. om̄is autē noticia completa vltimate reducitur ad noticiā incomplexa terminozum. Igit̄ illa noticia incomplexa virtute ei⁹ p̄nt ille virtutes euidenter cognosci erit noticia intuitiua z ista ē noticia a q̄ incipit noticia perimētalis. qz̄ vniuersaliter ille qui potest accipere experimētum de aliqua veritate contingēte z mediāte illa de aliqua veritate necessaria habet aliquā noticiā incomplexa z aliquo termino quā nō habet ille q̄ nō potest sic experiri. Et ideo sic s̄m p̄m p̄mo methaphi. z sc̄do posterior. sciētia istoz̄ sensibilium que accipit p̄ experientiam incipit a sensu. id ē. a noticia sensituiua intuitiua istoz̄ sensibilium ita vniuersaliter noticia sciētica ipoz̄ pure itelligibiliū accepta p̄ experientiam incipit a noticia intuitiua itelligibiliū ipoz̄ itelligibiliū.

¶ Existis sequuntur alique positiones. ¶ Prima est. ¶ Noticia intuitiua z abstractiua nō differunt p̄ obiecta. s. qz̄ abstra-

cta potest esse indifferēter existētis z nō existētis p̄ntis z nō p̄ntis. intuitiua t̄m existētis. z p̄ntis realiter. sicut multi imaginātur. siue quia abstractiua nō attingit obiectū ī se sub perfecta rōe. sed tātum ī quadā similitudine diminuta. intuitiua autē attingit obiectum ī se z sub perfecta rōe. vt dicit vnius doctor.

¶ Primum patet quia obiectum in quātū terminās aliquā noticiā habet respectu illi⁹ rationē cause aut nō. Si sic cum nō possit habere rōem nisi cause efficiētis. vt patet. sequitur q̄ illa noticia potest fieri siue illo obiecto quia quiddā deus potest p̄ causam efficiētē mediā potest imēdiatē se solo. Si nō arguitur sic. om̄is effectus sufficēter dependet ex suis causis. ita q̄ illis positis omnibus alijs circumscriptis potest sufficēter poni effect⁹. Igit̄ si obiectum noticie intuitiue ī quātū terminās nō habet rōem cause respectu illius si tale obiectū ī quātū terminās simpliciter destruat̄ur s̄m oēm existētiā sui realem potest adhuc poni ip̄a noticiā intuitiua z per cōsequēs ip̄a s̄m se z necessario nō plus est existētis q̄ nō existētis p̄ntis q̄ nō p̄ntis. zc̄.

¶ Secundum patet. quia idem totalit̄ z sub eadem rōe a parte obiecti est obiectum intuitiue z abstractiue nec potest aliquid cognosci intuitiue quin possit cognosci abstractiue. ¶ Secūda propositio est. ¶ Noticia intuitiua z abstractiua nō differunt per rātes motiuas formales siue per quascūq̄ suas causas. scilicet quia ī cognitiōe intuitiua res ī propria existētia est motiua per se obiectiue z ī cognitiōe abstractiua est aliquid motiuū in quo res habet esse cognoscibile. sicut dicit idem doctor. siue quia ī ip̄a intuitiua obiectum mouet vt p̄ns ī propria existētia. In abstractiua vero obiectum mouet vt p̄sens ī aliquo ip̄um representante. sicut ponit idem. Patet totum. quia sicut iam tactū est deus per idem totalit̄ potest causare vtrāq̄ noticiā nec requiritur simpliciter q̄ res moueat ī propria existētia. etiam obiectiue. nec q̄ sit p̄ns. zc̄. Verum est tamē q̄ naturalit̄ noticia intuitiua nō potest esse sine existētia rei. que est vere causa efficiēs ei⁹ mediāte vel imēdiatē. Abstractiua autē potest esse naturalit̄ ip̄a re nota simplici destructa. Sed tamē per hoc nō differunt formalit̄ iste noticie. sed seipsis differunt.

¶ Pro cui⁹ maiori declaratiōe sit t̄ tertia p̄p̄. ¶ Noticia intuitiua tā sensituiua q̄

No Noticia p̄ntis

q̄ noticia abstractiua

q̄ diffinitiones communes noticie intuitiue et abstractiue

Questio tertia

notat potest notari esse rem absolutam et per se
div. ab omni re qd est repta

Intellectiva potest simpliciter et absolute esse et de re non existente. probatur aliter qm prius quia ois res absoluta distincta loco et subiecto ab alia re absoluta. potest per diuinam potentiam absoluta existere sine illa. Non enim videtur verisimile qd si deus vult destruere unam rem absolutam existentem in celo qd necessitatur destruere unam aliam existentem in terra. Sed visio intuitiva tam sensitiva qm intellectiva est res absoluta distincta loco et subiecto a suo obiecto sicut si videam intuitiue stellam in celo. ergo ista visio potest manere stella destructa. Et confirmatur. quia deus habet noticiam intuitivam oium siue sint siue non sint. et ita evidenter cognoscit res non esse que non sunt sicut res esse que sunt. Igitur et quarta propositio est. Quia intellectus noster per statum isto intuitiue cognoscit etiam aliqua intelligibilia que nullo modo cadunt sub sensu plura qm substantia separata. Patet de intellectibus et volitionibus nostris que homo potest experiri sibi esse et tamen non sunt sensibilia. Evidenter enim cognosco qd ego intelligo et ego diligo etc. et talis noticia accepta est immediata ex noticia incompleta terminorum et certum est qd ad hoc non sufficit noticia intuitiva mei. et requiritur noticia intuitiva ipsius intellectus et dilectionis. quare etc. Et confirmatur quia ista est noticia accepta per experientiam quia ita experimur ista in nobis sicut quecumque sensibilia. sed talis non potest esse sine intuitiva sicut prius tactum est quare etc. Ex predictis autem satis est notum quod talis noticia intuitiva non est nobis naturaliter possibilis de deo. ideo de abstractiva dicitur ubi est hic etc. Tertia distinctio est. Quia duplex est noticia abstractiva nobis naturaliter possibilis. Nam quedam est qua res ipsa immediate cognoscitur in seipsa et ad ipsam obiectiue terminatur ita quod nihil aliud ab ea distinctum terminatur illam noticiam. Alia est qua res ipsa non in se cognoscitur. sed in alio nec ad ipsam rem immediate terminatur. sed ad eius ipsam seu eius imaginem in anima existentem. Item talium noticiarum quedam est simplex et quedam composita. Item quedam est communis et quedam propria. Item quedam est absoluta et quedam non nota. Cum omnes iste differentie reperiuntur in noticia abstractiva incompleta vocanda large omnem illam noticiam incompleta que non est propria. Et sic ex predictis tribus distinctioibus per qualiter diversi modi noticiarum sunt nobis naturaliter possibilis. et de aliis satis apparet quod deus non est illis modis a nobis naturaliter cognoscibilis. **AC** Difficultas habetur ar-

ticuli principaliter est de noticia incompleta qualis posset naturaliter haberi de deo. nam nisi aliqua talis esset nobis naturaliter possibilis nullam veritatem completam de deo habere possemus cum ista presupponit aliam. etc. idcirco hoc ponatur tres conclusiones. Prima est quod deus non est a nobis naturaliter per statum vite cognoscibilis immediate in seipso. sed bene in aliquo alio eius representatiuo. Prima pars probatur quod nihil naturaliter potest cognosci in seipso: nisi per cognoscatur intuitiue. sed deus naturaliter non potest cognosci a nobis intuitiue. igitur etc. Vidorum pars. quod secundum apostolum. visio facialis dei non habetur. nec in hac vita nec videtur intuitiue et in seipso immediate sic quod nullum aliud medium terminet illam visionem. Vidorum probatur. quod non est maior ratio quod una res posset a nobis cognosci in se sine preuia noticia intuitiva quam alia. sed multe res non sunt a nobis cognoscibiles in se nisi preuia intuitiva cognitio. quia secundum philosophum cecus a natiuitate non potest habere scientiam de colore nec potest cognoscere colorem in se. quia non potest cognoscere colorem intuitiue. Ugitur vniuersaliter una res non potest in se cognosci nisi per cognoscatur intuitiue. quod si creatura non possit multo magis nec deus. Quare etc. **U** Secunda pars conclusionis patebit ex conclusionibus. et sequitur ex prima. quia cum deus sit naturaliter cognoscibilis in seipso. sequitur quod in alio. Alias nullo modo esset naturaliter cognoscibilis. quod est falsum. **U** Ex hac conclusione et eius probatione sequitur quod omnis noticia qua res cognoscitur in seipsa est noticia intuitiva vel ex noticia intuitiva accepta. **U** Secundo sequitur quod nulla substantia corporea exterior a nobis naturaliter est in se cognoscibilis quidquid sit de anima intellectiva vel quacumque alia substantia que est de essentia cognoscens. Unde cum video ignem eius substantia non cognoscitur in seipsa. quia non cognoscitur intuitiue sed de facto non cognoscitur in se nisi accidens ignis. etc. **U** Secunda conclusio est. Quod deus non est a nobis naturaliter per statum vite cognoscibilis in aliqua propria specie vel conceptu simplici sibi proprio et absoluto. sed bene in aliquo tali simplici et absoluto communi sibi et alteri ab ipso. **U** Prima pars probatur ex prima parte conclusionis precedentis. quod nullus rei conceptus simpliciter proprius sibi et absolutum seu non notatiuum habere possunt naturaliter nisi illi ob quam immediate in seipsa apprehendere possumus nec per tale conceptum

in 2

quod accidens cognoscitur
per seipsum
2a conclusio probatur
refertur ad materiam
deus ar

duo nota abstractiva nobis nota
possibilia
non est difficultas ista ar 1a pmi

Primi sententiarū

aliquid cognoscit nisi q̄ aliud immediate in
scipō p̄cognoscit. **S**ecunda ps probatur
quia vt statim dicit de^o est naturalit̄ cogno-
scibilis ī aliquo p̄ceptu simplici. p̄prio. 7 cō-
notatiuo. ois aut̄ p̄ceptus cōnotatiu^o aliqm̄
cōceptum absolutū p̄supponit cui attribuit̄
sicut album attribuit̄ alicui absoluto. Ali-
quid em̄ est qd̄ d̄r album. s. lapis aut lignūz
Et istud patet ex diffinitōe qd̄ nois zc. Igit̄
cum cōceptus cōnotatiu^o deo p̄prio attri-
buitur alicui cōceptui absoluto 7 nō propo-
deo. vt patet ex p̄ma parte. nec p̄prio crea-
ture vt patet de se. igitur cōmuni deo 7 crea-
ture. **S**ic igitur oportet cedere aliquē vnū
cōceptū cōmunē deo 7 creaturis in quid p̄-
dicabile de ip̄is. aliter impossibile est salua-
re q̄ deus sit naturaliter cognoscibilis a no-
bis. **U**trum aut̄ iste cōceptus sit p̄ceptus en-
tis vel subst̄tie vel alius. 7 vtrū p̄ eandē rō-
nem oporteat ponere aliquē cōceptum cōmu-
nem quidditatiuū subst̄tie 7 accidēti habz
videri ī methaphisica. zc. **T**ercia p̄clo
est **Q** deus est uobis naturaliter p̄ statu vie
cognoscibilis ī aliquo cōceptu completo sibi
p̄prio. 7 etiā in aliquo simplici sibi p̄-
prio cōnotatiuo vel negatiuo. **P**rima ps
probatur. quia aliquē cōceptum p̄prium
deo possum^o cōponere ex cōceptiōibus sim-
plicibz ab alijs rebz abstractis. sicut sunt ta-
les cōceptus. ens. necessariū. summū. bonū
sapiētia infinita zc. **S**ecunda ps proba-
tur qz possum^o de deo habere tales p̄ceptus
creatiuū. beatificatiuū. eternū. increabile. ī-
passibile. immutabile zc. Et iste p̄ceptus est
simplex s̄m cōiter loquētes: q̄uis distincta
significet siue p̄ncipalit̄ siue secūdario hoc ē
in recto vel ī obliquo. **E**x hac cōclusiōe se-
quitur **P**rimo q̄ nos habem^o de deo mltos
cōceptus quos nescim^o esse p̄cept^o dei nisi p̄
discursum. Patet de istis p̄ma causa eius oī-
potes. zc. **S**ecūdo sequitur q̄ nos habem^o
de deo multos p̄ceptus quos natura-
liter nō possum^o scire esse p̄ceptus dei. s. solum
credim^o. Patet de istis. trinitas p̄sona-
rum. generās deū. zc. 7 nulli taliū p̄ceptuū
deo sunt p̄prij simplices 7 absoluti. sed oportet
q̄ sint cōmunes vel cōpositi vel cōnotati-
ui. quia ois p̄ceptus p̄prij. simplex. 7 abso-
lutus potest cognosci de re siue discursu.
zc. **S**ed cōtra ista instatur probā-
do q̄ de^o nō est a nobis cognoscibil^{is} **P**ri-
mo qz si sic sequit̄ q̄ esset a nobis cōp̄hēsi-

bilis. d̄ns est falsum 7 p̄tra illud **D**icere. xij
Potēs es 7 magn^o p̄silio 7 incomp̄hēnsibilis
Ad idē Augustin^o li. de vidēdo deo. 7 Da-
mascen^o libro p̄mo. **D**e est incōp̄hēnsibilis
sed d̄na probat̄. quia illud cōp̄hēdit a co-
gnoscēte qd̄ cognoscit esse tātum q̄tum est.
patet p̄ Augustinū de vidēdo deū **U**idē
do inquit cōp̄hēditur qd̄ ita videt̄ q̄ nihil
illius latet vidētem. zc. sed cognoscēdo rem
quāta est nihil ei^o latet. cognoscēs aut̄ deuz
cognoscit ens infinitū. 7 p̄ d̄ns cognoscit de-
um tātum quātus est. igit̄ cōp̄hēdit deum
Cōfirmatur. qz om̄e simplex aut totalit̄ sci-
tur aut totaliter ignoratur. quia ī eo non po-
test esse pars scita 7 pars ignorata. si ergo de-
us nō totaliter ignoratur. ergo totaliter sci-
tur 7 p̄ cōsequētēs cōp̄hēditur. Et s̄m Au-
gustinum in. xij. de trinitate. ca. xvij. **Q**uid
quid sciētia cōp̄hēditur sciētis cōp̄hēsiō
nēfinitur. deus autē est infinitus. Igitur zc
Secūdo arguit̄ sic. quia dictū est q̄ deus
nō cognoscitur a nobis immediate in scipō.
sed ī aliquo rēp̄sentatiuo creato. sed probat̄
hoc esse impossibile. quia nullū medium co-
gnoscēdi ducit ī cognitiōz alicuius nisi pro-
pter similitudinē quā habet ad ip̄m. quia si-
cut patet ex p̄us dictis. om̄is cognitio sit rō-
ne assimilatiōis medij cognoscēdi ad ipsū
cognitū. 7 quātō est minus simile tāto imp-
fectiorē cognitōem inducit sed ī infinitū ma-
ior est dissimilitudo inter deū 7 creaturā. q̄
sit similitudo. 7 etiā in infinitum maior est si-
militudo inter vnā creaturam 7 aliam q̄ in-
ter deū 7 creaturā. 7 nō est dare duos creatu-
ras inter quas nō est tāta similitudo vt vna
sufficiat ducere ī cognitiōem alteri^o. igitur a
multo fortiori nulla creatura potest ducere
in cognitiōz dei vel esse cognitio dei seu me-
dium eū cognoscēdi **C**ōfirmat̄ pbādo q̄ de-
us seu alia res nō pōt cognosci ī alio qz qn̄ il-
lud qd̄ denoiat aliqd̄ ē totalit̄ extrinsecū al-
teri. nō p̄pter h̄ denoiat illud alteri. igit̄ ex h̄
q̄ aliqd̄ p̄cept^o seu aliqua spēs vel imago ali-
cuius rei cognoscit̄ nō sequit̄ q̄ illa res co-
gnoscit̄ **T**ercio arguit̄ sic. Nullū obiectū
infinitū pōt cognosci a potētia p̄ceptiua finī-
ta. s. de^o est obiectū infinitū 7 intellect^o n̄ est
finit^o. igit̄ zc. **D**inor patz. maior pbatur. qz
inter obiectū cognitū 7 potētiā cognoscē-
tem debet esse p̄portio. vn̄ aliqd̄ est obiectuz
qd̄ maxime est p̄portio natū intellectui ad
cognoscēduz 7 illud nō est obiectū infinitū

ps h̄m p̄p̄noz ist^o 2°
v̄s h̄m d̄ p̄p̄noz
qd̄ d̄ p̄p̄noz

32

ps h̄m q̄ ad istam
p̄m nō erit n̄ h̄
ter

ps p̄ceptū habem^o
de deo

Questio tertia

vt notum est. igitur finitū. et tamē illud obiectum est i certo gradu difficultatis ad cognoscendum. et p̄ om̄s om̄e qd̄ excedit illud est maioris difficultatis ad cognoscendum. s̄ de excedit obiectū om̄e datū in infinitū igit̄ est in infinitū maioris difficultatis ad cognoscendum. Igit̄ zc. Cōfirmatur quia sicut est aliqd̄ obiectū visus corporalis qd̄ p̄pter suā magnitudinem n̄ est p̄fecte apprehensibile a visu vt sol et similiter est aliud obiectū qd̄ p̄pter paruitatē suā nō potest p̄fecte mouere visum. et est aliqd̄ maxime proportionatum visui. et si esset aliqd̄ obiectū qd̄ infinite recederet ab illa proportione nullo modo apprehenderetur Ita similiter videtur de intellectu. quare zc. Quarto arguit̄ sic nulla cognitio infinite p̄fectōis est nobis possibilis cū intellectus n̄ sit infinite capacitas sed cognitio dei est infinite p̄fectōis. qz p̄fectior obiecti est p̄fectior cognitio. igit̄ zc. Cōfirmat̄ qz cognitio q̄ i finita cognosceretur et qd̄libet eoz distincte esset cognitio infinite p̄fectōis. quia equiualeceret infinitis p̄p̄is noticijs illoz infinitoz si essent sed deus est obiectū equiuales v̄l excedēs illa obiecta infinita Igit̄ cognitio ē infinite p̄fectōis. quare zc. **Q**uod ad ista respondetur. ad p̄mum. qz ibi fit mētio de cōp̄hensione seu cognitōe cōp̄hensiuā dei Iō de hac materia pono quattuor propositiōes **P**rima est qd̄ deus nō potest a nobis cognosci quantū est de⁹ cognoscibilis. Pater. qz deus cū sit infinitū ens et p̄ om̄s infinite cognoscibile ex natura sua. nō est tamē a nobis infinite cognoscibilis. et sic nō est cōp̄hensibilis a nobis. bñ tamē cōcedēdum est qd̄ deus potest a nobis cognosci esse tātus quātus ē. q̄a potest cognosci esse infinit⁹ quātus veracit̄ est. **S**ecūda p̄positio est qd̄ de⁹ potest a nobis cognosci totalit̄ siue totus vt notet totalitas rei cognite sic qd̄ nihil ei⁹ lateat vidētz Et isto modo posset dici cōp̄hēdi. Nō tñ cōcedēdum est qd̄ sic totaliter cognoscitur qd̄ om̄is veritas de eo cognoscibilis cognoscat. Et sic cōiter capit̄ cōp̄hēdi **T**ertia p̄p̄t̄ sequēs gra materie erūt de cōp̄hēsiōe creature. Et sit hec tertia. qd̄ creatura est a nobis cognoscibilis totalit̄ et cōp̄hēsiue sic qd̄ cognoscat̄ a nobis tāta cognitōe in esse cognitionis quāta ip̄a est ex natura sua cognoscibilis. Pater qz ip̄a nō est infinite cognoscibilis cum nihil sit magis cognoscibile q̄ sit ens seu p̄fectū in sua natura. sicut nihil est magis

risibile aut rationale q̄ sit homo. Igitur zc. Nō tamē p̄cedendum est qd̄ aliqua creatura sit a nobis cognoscibilis totaliter et comprēhēsiue. sic qd̄ sit nobis possibile cognoscere omnem veritatē de ea cognoscibile. quia finitē veritates sūt de ea cognoscibiles zc. Quarta p̄positio est qd̄ nulla creatura est a nobis cognoscibilis tāta cognitōe quāta ip̄a est cognoscibilis. Pater. quia deus potest ipsam cognoscere et de facto cognoscit infinite cognitōe. quia eadē qua seip̄m. Igit̄ zc. Non tamē p̄pter hoc sequit̄ qm̄ sit a nobis cognoscibilis quātum ip̄a est cognoscibilis ad sensum p̄us dictū. quia ip̄a nō est pl⁹ cognoscibilis q̄ ens. Ideo dicit̄ aliqui qd̄ creatura nō est tātum cognoscibilis q̄strum de⁹ potest ip̄am cognoscere. et negāt istam p̄sequētiā. deus potest infinite cognoscere a. creaturam. igit̄ a. creatura potest infinite cognosci. vel est infinite cognoscibilis. Nam aliter eēt cōcedēdum ip̄am esse infinite et p̄sequēt̄ equaliter cognoscibile sicut de⁹ est cognoscibilis qd̄ nō videtur bñ sonare Sed ut d̄ dicrum videt̄ om̄ino impossibile. nā illa cōsequētia est euident̄. vñ dico qd̄ si cōcedat̄ qd̄ de⁹ potest infinite cognoscere creaturā oportet cōcedere qd̄ creatura potest infinite cognosci et p̄sequēs qd̄ est tātum cognoscibilis q̄strū deus. et cōsequēt̄ qd̄ ip̄a est simplicit̄ magis cognoscibilis q̄ ip̄a sit ens ex natura sua. id quia istud nō apparet mihi rationale. Dico qd̄ deus nō potest infinite cognoscere creaturam. et nego istam p̄nam. deus cognoscit cognitōe infinita creaturā. ergo infinite cognoscit eā sicut zistam. de⁹ dilectiōe infinita diligit creaturā. igit̄ infinite diligit eā. Si aut̄ alique auctoritates repiāt̄ qd̄ dicant qd̄ deus infinite cognoscit creaturā intelligēdū est infinite cognoscit. i. cognitōe infinita. v̄l infinite cognoscit. i. infinitas v̄itates de ea cognoscit. s̄ tñ loquēdo incōplete solum finitē p̄ducit cognoscit creaturā et finitē diligit. Si dicatur. ergo creatura est simplr a nobis tātum cognoscibilis q̄strū est a deo cognoscibilis qz solum infinite ē a deo cognoscibilis et p̄cise tñ q̄strū ip̄a ē ex natura sua cognoscibilis et tñ cognoscibilis ē ip̄a a nobis vt ponit tertia p̄p̄. igit̄. zc. **A**d h̄ pbabiliter dico p̄cedēdo p̄us saltē de aliq̄ creat̄. et dico d̄ aliq̄ tñ d̄ q̄libz. quia forte aliq̄ ē vel eēt p̄ta p̄fecta qd̄ illa n̄ esset a nobis cognoscibilis q̄strū ē et sua natura cognoscibilis. nō tñ p̄cedo qd̄ aliq̄ creatura sit tā p̄fēa

T

modo respondendi aliquoz

q̄m̄ p̄cedit̄ p̄ de⁹ p̄p̄t̄ cognoscit creaturā.

qd̄ sit cōp̄hēdi
no 3 p̄p̄t̄

Primi sententiarū

nobis cognoscibilis q̄ perfecte est cognosci bilis a deo. Sicut licet cōcederem q̄ causa secūda ita perfectū p̄ducit effectū sicut can sa p̄ma. nō tamē q̄ tam perfecte. quare zc.

Ex his ergo patet qualiter de⁹ vel creatura est cōphensibilis z qualiter nō. Et sic pa ter ad p̄mam rōem.

Ad secundā rati onem de similitudine dei z mediū p̄ qd̄ cogno scitur sit prima p̄positio Q̄ aliquid potest eē similitudo alteri⁹ duob⁹ modis Uno modo in essendo z in p̄fectione quidditativa Alio modo in reputando z in ratiōe representatiua

Secūda est q̄ p̄mo modo maior ē simili tudo inter quamcūq̄ creaturā z aliā. q̄ in ter creaturā z deum. imo fm̄ aliquos inter deū z creaturā est infinita dissimilitudo isto modo. Isti tamē negāt p̄nam. ergo nulla est similitudo. fm̄ alios vero illa p̄na p̄ceditur quia si est infinita dissimilitudo. igitur q̄ra maior cogitari nō potest z p̄ p̄ns sine aliqua similitudine. Item si est infinita dissimilitu do. igitur de⁹ est equaliter dissimilis omni bus creaturis. z p̄ns si cum ista similitudo erit equalis z erūt omnes creaturē eque simi les deo vel nō vna pl⁹ q̄ alia. Ideo isti cōce dunt q̄ inter hec nulla est similitudo i essen do siue in p̄fectione quidditativa qz essentie habent repugantes p̄ditiones essendi. nam vna est necesse esse. alia cōtingens esse. quid quid tamen sit de his patet p̄positio.

Tertia p̄positio maior est h̄mōi simili tudo inter aliquā creaturā z deum q̄ in om nem creaturā z aliā. licet nō sit ita de om nib⁹ generaliter. Un̄ ad p̄ns potest hic assi gnari triplex similitudo

Prima est maior colligātia creature ad deū. qz scz creatura ē effectus z causa relucet aliq̄ modo in suo ef fectu. rōe cui⁹ q̄s ex noticia creature ducit i cognitionē dei. magis q̄ ex uocicia hui⁹ cre ature in noticia alteri⁹ cui⁹ nō est effect⁹. nec habet talē colligantia ad aliā.

Secunda similitudo est ex hoc q̄ omnis creatura ex q̄ omne suam p̄fectionē recepit a deo ē mediū cognoscēdi p̄fectionē dei. z sic p̄fectioz crea tura p̄fectioz dei similitudo existit. sicut d̄ na turali p̄fectione. patet in hoīe qui d̄ imago dei z de morali p̄fectione patet in homie iu sto in quo plura relucet de deo.

Tertia similitudo est p̄ p̄dicatōē qz. s. multa p̄dica ta p̄fectionalia p̄dicant de deo z creaturē. z plura de deo z vna creata q̄ de alia Quar ta p̄positio est q̄ oīs similitudo quā habem⁹ de

deus in infinitū differt ab entitate z p̄fectione dei. z ideo oīs cognitio quā habem⁹ de deo in infinitū differt in rōe cognitōis ab entita te dei in rōe cognoscibilitatē ita q̄ entitas di uina in infinitū magis est cognoscibilis q̄ h̄ cognitio sit cognitio z hoc p̄bat rō

Ad cō firmationē h̄o dico q̄ denominatōe extrin seca aliqd̄ potest dici cognosci. z h̄ est q̄ ali qd̄ aliud imediate cognoscit qd̄ supponit p̄ eo z puenit ei. Et ideo nō sequit. p̄cept⁹ nō est de⁹. igit p̄ h̄ q̄ cognoscit cōcept⁹ nō cog noscit de⁹. s. bñ sequit q̄ nō cognoscit ime diate z in se s. in alio Et h̄ nō est aliud nisi qz nō possunt deū i se cognoscere vrimur p̄ eo vno p̄ceptū sibi attributo z illi p̄ceptū attri buim⁹ qd̄qd̄ p̄t deo attribui nō p̄ se s. p̄ do.

z sic d̄ de⁹ cognosci i alio. Alio mō p̄t dici q̄ de⁹ nō cognoscit i se. qz nō cognoscit cog nitiōe sibi p̄pria s. cōi sibi z alijs. saltē i signi ficādo licet nō in supponēdo. z iō nō d̄ in se cognosci. qz p̄currit aliqd̄ aliud i rōe obie cti q̄uis de⁹ i rōe obiecti imediate termiet il lū actū cognoscēdi. Et iste mod⁹ videt mihi p̄babil

Ad tertiā d̄ p̄portioē obiecti ad potētia zc. pono q̄ttuor p̄pōes. Prima est q̄ aliqd̄ ē obiectū maxie p̄portionatū itel lectui v̄l p̄t esse. z illud nō est in finitū. z ē i certo ḡdu difficultatē

Secūda ē q̄ oē illud qd̄ excedit illd̄ obiectū i p̄fectōē ē maiorz dif ficultatē ad cognoscēdū. z n̄ ita p̄fecte cog noscit ab intellectu. z si ita p̄fecte h̄ est cū ma iori difficultate

Tertia ē q̄ n̄ p̄t h̄ sequit. q̄ obiectū qd̄ excedit illd̄ i infinitū sit infini te difficultatē ad cognoscēdū. s. bñ seq̄ qd̄ z infini te difficultatē ad cognoscēdū ita p̄fectē sic intellect⁹ itelligit z illd̄ obiectū maxie sibi p̄portionatū. Un̄ bñ p̄cedit. z h̄ p̄bat rō.

Q̄ n̄ intellect⁹ n̄ p̄t p̄fecte cognoscere deū nec ita p̄fecte sic illd̄ obiectū

Ex his seq̄ q̄ra p̄pō. Q̄ intellect⁹ n̄ fm̄ suā facultatē. cogni tionē dei recipit z n̄ fm̄ dei cognoscibilitatē z iō cognitio dei n̄ d̄ in nob̄ finita vel infini ta a re cognita finita vel infinita. s. a faculta te cognoscētis. Et sic nō sequit. de⁹ ē infini tus. igit cognitio nra de deo ē infinita. s. q̄a intellect⁹ n̄ finit⁹ est iō finite cognoscit deū.

z sic patz ad rōem Ad cōfirmationē de sen su p̄ceditur assumptū. z h̄ est qz excellēs sen sibile corzūpit sensum ū sic aut̄ ē d̄ intellectu. quare. zc. Ad quartam conceditur maior z negatur minor. Et ad probationem dico. Q̄ quis vna noticia sit p̄fectioz alia quia

q̄ aliqd̄ p̄t zc similitudo d̄ vna duplicat. //

1 q̄ 20
1 una

29 *Articuli*

Questio tertia

perfectioris obiecti nō tñ simpliciter z vniversa
 liter oportet sic eē s3 cū ista circūstantia cete
 ris paribus, possz em̄ aliūde noticiā fore ita
 imperfecta q̄ maior perfectio obiecti nō faceret
 eā magis perfectā. bñ sequit tamē eaz eē magis
 perfectā perfectōne pueniēte ex pte obiecti abso
 lute p̄siderati z sic patz q̄ nō est necesse īfīni
 ti obiecti noticiā eē infinite perfectōis sed stat
 ipam eē min⁹ perfectā q̄ sit aliqua noticiā ob
 iecti min⁹ perfecti. qre zc. **Ad p̄firmatōz dī**
co q̄ illa cognitio q̄ infinita distincte cogno
 scerent eēt infinite perfectōis ī rōne cognitōis
 qz equalerz īfīnit⁹ cognitōibz p̄p̄t̄s. et nego
 p̄sequētiā q̄ ergo illa cognitio quā habem⁹ d̄
 deo sit infinite perfectōis s3 solū illa qua de ca
 gnoscit se qz licz ista cognitio quā habemus
 de deo sit de obiecto qd̄ equalet illis īfīnitis
 tñ ī īfīnitū min⁹ facit cognoscere illd̄. q̄ illa
 cognitio faceret que eēt īfīnit⁹ obiecto nuz.
Uñ si ista cognitio quā habem⁹ de deo face
 ret ipm̄ cognoscere tantū quātū cognoscibi
 lis est rōbñ p̄cluderet. igit̄ zc. Et sic patz ad p̄
 dictas rōes Et h̄ de toto p̄mo articulo. **T**
Quartū ad scdm̄ articulū in q̄ videndū
 est utrū nobis sit p̄ se notū deū eē. Primo p̄
 mittā diffinitōez qd̄ nois quid dicat p̄ se no
 tuz. Secūdo ponā p̄clusiōes respōsales ad
 articulū. Tertio arguā in p̄trariū z breuiter
 inter diuersos modos dicēdi eligā hic vnuz
 zc. **Quantū** igit̄ ad p̄mū punctū dico q̄ il
 lud qd̄ p̄rie dicit p̄ se notū est ipa p̄positio et
 nō ipius p̄positōis signatū. qz nō pono aliqd̄
 p̄plere significabile seu significatū totale ipi
 p̄positōi adequatū sicut imaginant aliqd̄. ideo
 p̄ se notuz pōt describi. q̄ est p̄positio que vel
 alia sibi equalens in significato cuiuslibet vti
 rōne potēti naturalit̄ pot eē nota absqz īndi
 gentia noticie alicui⁹ extrinseci. Dico p̄mo q̄
 vel alia sibi equalens zc. vel oīno similis qz
 nulla vna numero est cuiuslibet nota. Dico se
 cundo cuiuslibet vti rōe zc. qz ipa p̄positio per
 se nota debet eē talis q̄ cuiuslibet aduertēti eā
 sit euīdēs nec possit naturalit̄ eē dubia. Per
 p̄mū excludunt p̄positōes dubie credite vel
 opinatē. p̄ secundū vero p̄positōes que licz n̄
 sint dubie tamē possunt eē dubie ante demō
 stratōez vel exp̄ientia. **Dico** tertio sine in
 digentia noticie zc. qz si ad suaz noticiā alia
 noticiā eēt necessaria iam nō eēt p̄ se nota.
S3 quarto addo alicui⁹ extrinseci qz nō ex
 ludit noticiā terminoz p̄ hoc q̄ dicit per se
 nam sine noticiā terminoz nō potest aliq̄ p̄

positio eē nota **Uñ** dicit p̄hus q̄ p̄ncipia co
 gnoscim⁹ īnq̄ntū terminos cognoscim⁹ quod
 intelligendū est de illis p̄ncipijs que vocant̄
 dignitates nō aut̄ de illis que sumunt p̄ vā
 sensus z exp̄ientie. Nec igit̄ descriptio sic ī
 tellecta est d̄ intentōe philosophi scdo poste
 riorz z cōmētatoris tertio de auia cōmento. *p̄mo*
 xxxvi. vbi loq̄tur de dignitatibz z p̄positiōibz
 que sine doctrina z sine antecedēte cognitōe
 veniūt in mentē **Et** p̄dicta descriptōe se
 quit̄ alia correlaria. Primū est q̄ nulla p̄po
 sitio cōtingens est p̄ se nota qz nulla vel sibi
 equalens potest naturalit̄ cuiuslibet eē nota si
 ne zc cū q̄libet p̄ exp̄ientia primo fiat no
 ta. **Uñ** nulla istaz ego intelligo ego diligo
 zc. p̄rie dicit per se nota qz quilibet p̄ exp̄i
 entia intellectualē est nota z licet sit mihi no
 ta nō tñ cuiuslibet alteri z si ita est de h̄is seq̄
 tur ita eē de oibz alijs a fortiori. Secūdo se
 quit̄ q̄ nō ois p̄positio īmediata est p̄ se nota
 qz multe sunt īmediate que absqz exp̄ientia
 cognosci n̄ possunt sicut iste aliqd̄ mouet ca
 lor est calefactiu⁹ zc. Tertio seq̄tur q̄ nulla
 p̄positio demōstrabilis ē per se nota qz om̄is
 talis est dubitabilis sed nulla dubitabilis ē
 per se nota z hoc ē p̄tra aureolū qui tenet q̄
 quedā cōmunes animi p̄ceptōes z per se no
 te p̄positōes veniūt in mentē quodā sillogis
 mo īnceptibili vt q̄ om̄e totū sua pte quā
 titatiua est mai⁹ p̄bat ex hoc qz cōtinet parrē
 z addit super eam z ad hoc est alacen. ij. per
 spectine caplo scdo dicēs q̄ plures sunt p̄po
 sitiones que reputant̄ q̄ sint p̄me z tamē nō
 cōprehēdunt nisi per rōem verbigratia de p̄
 dicta p̄positōe. Sed istud nō valet qz siue il
 la p̄positio sit per se nota siue nō dico tamē q̄
 nō est demōstrabilis q̄uis sit sillogisalis sil
 logismo ex veris z necessarijs qz licet iste sil
 logism⁹ sit bon⁹ z ex necessarijs om̄e qd̄ cōti
 net tantū z ampl⁹ est magis eo om̄e totū cō
 tinet partē z ampl⁹ ergo zc. quia p̄misse nō
 sunt notiores p̄clusiōe vt patet ideo nō est d̄
 monstratio s3 petitio zc. Quarto sequit̄ q̄ nō
 om̄is p̄positio cuius p̄dicatū includit in rōe
 subiecti ē per se nota nec etiaz om̄is p̄positio
 nis per se note p̄dicatū includit in rōne sub
 iecti z hoc est p̄tra aliquos doctores. **Pri**
mū tamē patet qz aliter sequit̄ q̄ om̄is p̄posi
 tio in qua p̄dicat̄ diffinitio vel pars diffiniti
 onis de diffinito eēt per se nota p̄sequētia pa
 tet z falsitas p̄sequētis nota est, scdm̄ etiā pa
 tet quia iste sunt etiā per se notē homo est asi
 b

29 Aureolus

qd̄ sit p̄ p̄ se nota

*qd̄ ubi p̄mo diffinitio
 nō dicitur p̄ se nota
 sed est nota de h̄is d̄
 n̄ p̄ se nota p̄ se nota
 multū dicitur p̄ se nota
 n̄ p̄ se nota*

ex ista 2a pte qd dicitur in pte
Sicut dicitur in pte qd dicitur in pte

Primi sententiarum

nus vel n̄ est asin^o. Si ab e^qlibus e^qlia rē z tñ pdicata nō sunt de rōe sbiectoz vt notū ē. igit rē. Sic ergo patz qd sit p se notū rē.
Uis ergo pmissis ponā tres conclusio- nes rñsales ad p̄sentē articulū. Prima z p̄ncipalis est qd licet ista ppositio de^o est n̄ sit p se nota nobis ex rñtibz in via ipa tñ quā format beati i patria ē per se nota. Prima pars pba tur qz illa ppositio quā de facto habem^o ē naturalit^{er} dubitabilis. igit rē. p̄seq̄ntia patz ex dicitis z añcedēs apparet de se rē. **S**ecun da pars pbat qz beat^o app̄hendēs illos ter- minos z formās ppositionē naturalit^{er} assen- tit ei sicut p̄mo p̄ncipiū nec possz eā plus du- bitare q̄s p̄mū p̄ncipiū z ita eēt de q̄libetalio intellectu formate talē ppositionēz rē. igit rē. **A**necedēs patz z p̄seq̄ntia tenet qz illa pposi- tio est p se nota q̄ licet nō naturalit^{er} veniat in- mentē tñ ipa formata siue volūtariē siue na- turalit^{er} siue supnaturalit^{er} et^{er} euidētia na- turalit^{er} venit i mentē et sola noticia termino- rū. Sicut em̄ vt dicit ppositio p se nota n̄ ex- cludit noticia terminoz sic nec noticia termi- noz est cā sufficiēs talis noticia s̄z cū noticia terminoz requiritur formatio ppositiois. q̄re rē. **E**x p̄ma p̄conclusionis seq̄t qd deū esse nō est p̄mū p̄ncipiū z p̄mū omnium verozū ea naturalit^{er} p̄cedēs p̄ auctoritē de causa dei ab ij. caplo vsqz finē. rñ. p̄tis p̄me sum- me siue p̄ pelagiū. patet qz p̄mū p̄ncipiū de- bet eē per se notū. Itē patz ex vno ab isto do- ctore frēq̄nter assūpto scz qd p̄ns natura ē a q̄ nō p̄uertit subsistēdi p̄seq̄ntia p̄stat aut qd euidēter seq̄tur de^o est ergo de^o est vl̄ nō est et ecōuerso nō seq̄tur euidēter vt patz. igit rē. **U**n̄ gratia hui^{us} pono hic q̄tuor p̄ditōes pri- mi p̄ncipiū oim veroz. **P**rima est qd tale p̄ mū p̄ncipiū debet eē p̄plexū p̄z qz loq̄mur de p̄mo p̄ncipio in cognitōe z nō in causali- tate. **S**c̄da ē qd debet eē oim p̄plexoz notis- simū. p̄z qz debet eē p̄mū i euidētia rē. **T**er- tia ē qd debet eē ex terminis cōmuniissimis z p̄muniissimū. p̄z qz debet ad oia alia vera se extendere. **Q**uarta ē qd debet eē ppositio affir- matiuā vel saltē nō pure negatiuā z ppositio ipotetica vel saltē nō pure cathegorica. patz qz affirmatio ē p̄oza pura negatōe z p̄ns ppo- sitio pure negatiuā nō p̄t esse p̄mū p̄ncipiū p̄plexū s̄z ppositio pure affirmatiuā. **E**t ca- thegorica non p̄t esse p̄mū p̄ncipiū qz nulla talis est euidētissima vt p̄z inductiue. igit se- quit^{ur} qd p̄mū p̄ncipiū p̄plexū est ppositio ipo-

tetica affirmatiuā sicut ista aliqd est vl̄ nihil est vel est ppositio nō pure cathegorica s̄z de ipotetico extremo nec pure affirmatiuā nec pure negatiuā q̄lis est ista qdlibet ē vel n̄ est. **E**t sic ex hīs patz qd p̄mū p̄ncipiū p̄plexū n̄ est illō de^o est. **E**t sc̄da parte p̄clusionis seq̄t qd illa ppositio de^o est quā format^{ur} z illa quā format beat^o nō sunt oimō siles speciuoce sed vna est p̄fectior alia in specie. patz aliter vna eēt per se nota sicut alia qd est falsuz. **S**ic ergo patet qd nō ē nobis p se notū deū eē. **S**ed videndū est vtrū sit nobis euidēter notū seu demonstrabile. **E**t de hoc sit secū da conclusio qd licet ista ppositio de^o est nō sit nobis euidēs aut euidēter demonstrabil^{is} ipa tñ est naturalit^{er} pbabilis. **P**rima pars dcla- rabit s̄z sc̄da pars patz qd p̄hi naturali ra- tione pbauerūt p̄mū motorē eē. primā cau- sam eē p̄mū p̄ncipiū eē vt patet. viij. phisi- corū z. rñ. methaphisice. igit rē. **S**ed ad de- clarationē prime partz pono aliq̄s ppositio- nes. **P**rima est qd ex nullis aparētibz natura- liter p̄t p̄cludi deū eē euidēter. patet quia si sic maxime hoc eēt ex p̄cessu p̄hi arguētis ex mutatoe z nouitate rez cū finito p̄cessu i cau- sis mouētibz z mot^u sicut patet. viij. phisico- rū. rñ. methaphisice z i pluribz passibz phi- sice et methaphisice. **N**ullus enim videtur fortior modus probandi. **S**ed licet iste mo- dus bene sit pbabilis tñ nō demonstratiue nec euidēter p̄cludit deū eē vt postea ostēdā igit rē. **S**ecūda ppositio est p̄ vnū docto- rem parif. h̄ra de ripa. **N**ō ex q̄libet gradu eēndi euidēter inferit̄ inensitas gradus p̄ mi. **P**atet quia vl̄ hoc eēt supponēdo p̄cessū finitū in gradibz essendi z hoc nō quia h̄ nō est euidēs vel supponēdo p̄cessum ifinitū z hoc nō quia tunc null^{us} talis gradus con- cluderet primitas sicut nec ex infinito pro- cessu in partibz continui cōcludit̄ alicui^{us} illa rum vltimitas vnde patet qd deductio illius doctoris petit p̄ncipiū rē. **T**ertia est p̄tra eundē qd ex nulla entitate imateriali seu qua- nis in mente nostra creabili specie intellecti- bili p̄cise potest euidēter cognosci deū esse. **P**atet quia quacūqz tali posita in mente ad- huc deus libere obicit se menti nostre vt ob- iectū cognoscibile. igit rē. **Q**uarta ex solo dei gratnita vnione cū mente nostra per mo- dū obiecti visibilis ac luminis sufficient^{er} de se lucentis cū alijs ex parte potētie nostre in- tellectiue requisitis potest euidēter cogno-

in glosa

q̄ p̄mo p̄ nota

deū esse n̄ est p̄mū p̄ncipiū nec p̄mū motorē de rñtibz

q̄ p̄mū p̄ncipiū debet eē p̄plexū p̄z qz loq̄mur de p̄mo p̄ncipio in cognitōe z nō in causali- tate

07

Questio tertia

sci deū esse. Pars exclusiua patet ex precedē
 ribus sed affirmatiua apparet quia talis pre
 sentia seu vnio dei ad mentē nostrā nō min⁹
 sufficit generare euidēs iudiciū de sui existē
 tiā q̄ obiectū sensibile zc. Ex hīs ergo patz
 p̄ma pars cōclusionis zc. ¶ **Tertia** p̄clusio
 est q̄ licet ista p̄positio deus nō est nō sit p̄mū
 falsum ipa tamē nō minus ip̄licat cōtradi
 ctionē q̄ p̄mī p̄ncipiū p̄tradiatoriū. Prima
 pars patet ex p̄cedētibz quia sua cōtradicto
 rianō est p̄mū verū. Itē nō infert euidenter
 quodlibet falsuz. igit̄ zc. ¶ **Sz** ad decla
 rationē sc̄de ptis pono aliq̄s p̄positōes. Pri
 ma ē q̄ sicut vnū impossibile nō est impossibile
 alio sic ex quolibet impossibili seq̄tur p̄tradi
 ctio. Primū patz de se. Sc̄dm seq̄tur ex pri
 mo zc. Itēz p̄bat qz impossibile ē ita ē sicut p̄
 antecedēs impossibile signat q̄n ita sit sicut p̄
 q̄libet seq̄ns signat. igit̄ zc. Itē cū nullo ī
 possibili stat p̄mū p̄ncipiū. igit̄ p̄ regulā cō
 mūnē oppositū p̄mī p̄ncipiū seq̄tur zc. Secū
 da p̄positio ē sicut quodlibet impossibile ip̄li
 cat p̄tradictionē sic nō quodlibet impossibile
 euident̄ infert falsitatē. Primū patet qz ex q̄
 libet impossibili sequunt̄ p̄tradictoria vt di
 ctum ē. modo hoc intelligit̄ p̄ ip̄licare p̄tra
 dictionē. igit̄ zc. Unde apparet ex hoc q̄ ma
 gister Hungolin⁹ male negat istā cōditionalē
 si deus nō eēt deū nō eēt ip̄licare. Respo
 det em̄ q̄ imo adhuc ip̄licaret sed ego bñ cō
 cedo q̄ si deus nō eēt adhuc deū nō eēt impli
 caret sed p̄pter hoc nō ē alia cōditionalis ne
 ganda zc. Sc̄dm patet de duabz p̄tradicto
 rijs de possibili opinabilibz ad vtrūlibet sic
 sunt iste de⁹ potest facere sup̄emā speciē de⁹
 nō potest facere sup̄emā speciē. Altera enīz
 ē impossibil̄ zc. Tertia p̄positio ē q̄ licet bo
 nus logic⁹ sciat ex quolibet impossibili seq̄ con
 tradictionē tamē ex aliq̄ impossibili bon⁹ lo
 gicus nō scit sequi falsitatē. Patet ex dictis.
 Quarta ē licz bon⁹ theologus ex aliq̄ impos
 sibili cognoscat seq̄ quodlibet certitudinali
 ter tamē ex eodē impossibili nescit seq̄ aliq̄d
 falsum euident̄. Patet de isto impossibili de
 us nō est vel uō est triū zc. Sic ergo patz ex
 hīs q̄ ista de⁹ nō ē implicat p̄tradictionē licz
 nō explicet. i. nō sit nobis euidēs ip̄am infer
 re p̄tradictionē. Et sic patet tertia p̄clusio z
 respōsio ad istū ar. zc. ¶ **Sz** p̄tra p̄
 dicta arguit̄ z p̄mo cōtra illud quod dictū ē
 in p̄ma p̄clusionione z in sc̄do correlario ei⁹ z p̄
 batur q̄ ista p̄positio deus ē quā formamus

z illa quā format beatus sun: eiusdē specie z p̄
 p̄sequēs si vna ē per se nota z alia. quia vt ad
 illā quā format viatorz p̄currit de⁹ tanq̄ obie
 ctum agens z causans ac terminās illā p̄po
 sitionē vel nō. Si sic cū intellect⁹ sit eiusdēz
 speciei z obiectū idē. seq̄tur q̄ vtraq̄z cogni
 tio erit eiusdē speciei. p̄sequētia patz p̄ p̄m
 viij. methaphisice. Si materia sit eadem z
 agens idē forma erit eadē. Si nō. seq̄tur q̄
 illa p̄positio quā formamus de deo nō erit co
 gnitio dei z p̄ p̄sequēs q̄ nulla eius cognitio
 erit nobis naturalit̄ possibilis p̄tra p̄dicta ī
 primo articulo sed p̄sequētia p̄batur p̄ Aug.
 nono de trini. c. ix. liq̄do tenenduz est q̄ om
 nis res quā cognoscam⁹ generat in nobis su
 am noticiāz. Ab vtroq̄z em̄ parit̄ noticiā scz
 cognōz z cognito. ¶ **Secundo** arguit̄ cō
 tra primā p̄tem p̄clusionis sc̄de z p̄mā p̄
 positionē. z p̄batur d̄mōstratiue deū esse scz
 per p̄cessum philosophi z arguit̄ sic. Dani
 festuz ē aliqua moueri sed omne q̄d mouetur
 ab alio mouet̄ z nō est p̄cessus in īfinitū igit̄
 ē deuenire ad aliq̄d mouēs īmobile. Simi
 liter arguit̄. manifestū ē aliq̄d esse nouiter p̄
 ductū z nō a se igit̄ ab alio. Et nō est p̄cessus
 in īfinituz nec ē articulatio igit̄ est deuenire
 ad aliq̄d p̄ducēs ip̄ductū. Et illud est de
 us igit̄ cū ista deductio sit euidēs seq̄tur cui
 dent̄ deū eēt. ¶ **Tertio** ad idē argui p̄t p̄
 cessuz venerabil̄ Anselmi in libello suo cō
 tra insipientē dicentē in corde suo nō est de⁹
 vbi multis ca. nitit̄ d̄mōstrare deū esse Sz
 quia rōnes sue nō solū nō sunt d̄mōstratiue
 imo pure sophistice z peccātes in logica p̄t
 cui⁹ defectū iste deuol⁹ hō nō soluz in hoc lo
 co sed in alijs passibz sepe decept⁹ fuit vt dicit̄
 vn⁹ doctor. z patz intueti ideo nolo in p̄cessu
 suo insistere. Sed tamē b̄z euit̄ arguo sic d̄
 monstrabile ē veritatē esse igit̄ z deū esse p̄se
 quētia patz z antecedēs apparet qz Ansel
 mus credidit hoc d̄mōstrare inono. xviij.
 Cuius vis stat in hoc quia si veritas nō est
 ergo veritatē nō esse verū est ergo veritas ē.
 z sic veritatē esse seq̄tur ex vtraq̄z parte p̄tra
 dictionis quare zc. ¶ **Quarto** arguit̄ contra
 tertiā cōclusionē z dicta ibidē p̄bādo q̄ ista
 deus nō est nec quolibz impossibilis ip̄licat
 p̄tradictionē quia intellect⁹ potest intellige
 re impossibile. ergo nō q̄libet impossibile ip̄
 licat p̄dictōz. p̄na t̄z. qz intellect⁹ n̄ p̄t̄ intelli
 gere p̄tradictoria. Antecedēs apparet qz intel
 lectus impossibile opinat̄ zc. Itēz patet qz nō

*quod Anselmus d̄mōstrat
 fuit p̄ defectū
 logic⁹
 p̄. o. h. o. z*

*mutua impossibilita implicat contradictionē
 sed nō ex p̄cedētibz*

h z

¶ primi sententiarum

min⁹ potest intellectus intelligere impossibi-
le q̄ voluntas velle impossibile sed hoc po-
test voluntas quia voluntas est impossibili-
um. liij. ebicoz. Patet etiā de penitēte q̄ vel-
let nō fecisse qd̄ fecit. Itē de lucifero qui ap-
petiuit equalitatē dei Itē de pelagianis qui
voluit esse p̄mi dñi suozū actiū. Itē de odie-
te deū zc. **AA** Ad ista respōdet ad p̄-
mūz dico primo q̄ ad illā cōcurrat deus tā-
q̄ obiectū agens z terminās nō tamē inme-
diatē terminās vt patet ex supradictis in pri-
mo articulo. **D**ico sc̄do ad illā auctoritatē
philosophi q̄ si subiectū sit idē z agens idem
sequit̄ eadē forma quando agens uaturalit̄
agit z eodē modo se habet ad passum z sub-
iectū est eodē modo dispositū sed nō est in eo
ueniēs q̄ idē intellect⁹ de obiecto habeat co-
gnitiones specie distinctas sc̄dm aliā z aliāz
habitudinē vel dispositionē intellect⁹ obie-
cti vel mediū sic in p̄posito. **D**ico tertio ad
illā partē antecedēti q̄ licet om̄e subiectuz
cognitū terminet suā cognitionē ex eo q̄ ali-
qd̄ obiectū terminare aliquā cognitionē nō
est aliud q̄ ipm̄ cognosci p̄ illā tamē nō om-
ne obiectū cognitū agit suā cognitionē quia
aliqd̄ est obiectū cognitū quod nō est nec fu-
it et nihil tale agit v̄l egit zc. **D**ico q̄rto ad
auctoritatē Augustini q̄ illa debet intelligi
de re quā cognoscim⁹ immediate i seipā z sic
est vera vñ patet ad rationē. **A**d sc̄dam di-
co q̄ ille p̄cessus philosophi nō p̄bat demō-
stratiue deū eē. vnde p̄mo dico q̄ est euīdēs
euidētia summa aliqd̄ moueri diceret enī
pterius quā licet sic appareat tamē nō sic ē.
Sc̄do dico q̄ licet esset euīdēs aliqd̄
moueri nō tamē illud ab alio moueri dice-
ret enī p̄terit⁹ q̄ aliqua seipā mouet ad re-
plendū vacuū zc. Similiter ipā calefacta se
ipāz reducit ad frigiditatē zc. q̄re zc. **T**er-
tio dico q̄ licet eēt euīdēs om̄e qd̄ mouetur
ab alio moueri z cōcesso q̄ nō est p̄cessus in
infinitū in mouētibz qd̄ nō est euīdēs tamen
per hoc nō cōcludit̄ mouēs imobile diceret
enī p̄terius q̄ mouet. b. z licet. b. p̄tunc sit
mouens imotū nō tamē imobile. **Q**uarto
dico q̄ non est euīdēs q̄ circulatio non sit
possibilis imo sic est q̄ est possibilis diuerso
genere cause quare zc. Et cōsimiliter posset
respōderi ad alios modos p̄bandi deū esse.
De p̄firmatōe autē q̄ est de nouitate reruz
zc. postea dicā. **A**d tertiā dico p̄mo q̄ ista
p̄sequētia nō est euīdēs veritas ē ergo de⁹ ē

zc. **S**c̄do dico q̄ antecedēs nō est euīdēs
ratio nec hoc demonstrat Ansel. vnde ad
p̄bationē eius dico tertio q̄ licet ista cōditi-
onalis sit vera si veritas nō est veritatē non
esse verū est quia antecedēs est ipossibile vt
alias dixi tamē illa si est euīdēs sicut nec ista
si homo nō est asin⁹ hominē nō esse asinū est
ver⁹. **Q**uarto dico q̄ ista p̄sequētia nō ē euī-
dens nulla veritas est ergo ista p̄positio ē ve-
ra vel eius cōtradictoria zc. quia stat q̄ nec
ipā nec sua p̄radictoria est vera vt p̄z et sic
ista ratio peccat p̄ logicā zc. **BS** **A**d
quartā cōcedo antecedēs z nego p̄sequētia.
vnde p̄mo dico q̄ intellect⁹ potest intelligere
re ipossibile nō solū intellectōne apprehēsiua
s; etiā iudicatiua. **S**c̄do dico q̄ intellect⁹
potest intelligere cōtradictoria z licet de in-
tellectōne iudicatiua hoc possit negari tamen
de apprehēsiua null⁹ negat. **T**ertio dico q̄
licet intellect⁹ possit assentire alicui ipossibi-
li z ipē nō possit assentire p̄positioni ipossibi-
li que est copulatiua ex cōtradictorijs nō ta-
men sequitur quin qd̄libet ipossibile iplicet
cōtradictionē licet nō explicet p̄radictionē
sicut talis copulatiua. Et ratio diuersitatis
est quia talis copulatiua euīdēter iplicat cō-
tradictionē z hoc ego voco explicare seu im-
plicare p̄radictionē nō sic aut qd̄libet aliud
ipossibile. quare zc. **Q**uarto dico ad cō-
firmationē q̄ voluntas potest velle ipossibi-
le vel saltē ipossibile potest velle. z hoc vi-
dere meo bene p̄bant ille sex rōnes ibidē in-
ducte vt patz intuēti z deducēti zc. Et sic pa-
tet ad istas rōnes. Et hec de secūdo articulo
CC **Q**uantū ad tertiū articulū in q̄ vi-
dendū est vtrū nobis sit euīdēter notū tan-
tum vñ deū esse. **P**rimo p̄mittā descripti-
onē siue quid nomis huius termini de⁹ **S**c̄-
cundo ponā cōclusiones. **T**ertio obiciā cō-
tra zc. **Q**uantū igit ad p̄mū punctū notā-
dum ē q̄ ad describendū deū nō oportet om-
nes eius cōditiones z p̄prietates includere i
eius diffinitōe quia hoc nobis foret impossi-
bile. ideo dicūt aliqui q̄ sufficit om̄es v̄l plu-
res vel aliquas earuz de ipō notiores z sibi
soli cōpetentes in eius descriptione ponere
z inde est q̄ eius dantur diffinitiones diuer-
se a diuersis sicut patet in libris sanctoruz z
doctorū. **A**d cōuenienter autē describenduz
datur ab aliquibus hec regula q̄ deus de-
bet describi per om̄ē terminū signantē per-
fectionē simpliciter siue bene esse simpliciter

*ut de obiecto bis
longe a p̄p.*

3) Anselm

Questio tertia

sic q̄ in om̄i materia melius est ip̄m eē q̄ nō esse z hoc cum isto aduerbio summe. vt dicēdo q̄ deus est ens summe bonū. summe sapiens. summe potens. z sic de alijs zc. z quāto plures termini ibidē congregātur tanto melior z perfectior est descriptio zc. ¶ **S**ecundo notandū est q̄ ista regula nō videtur omnino rationalis quia sc̄dm istū modum dicendi nō erit aliqua certa descriptio dei. Pro cuius declaratione aduertendū est q̄ aliqua est perfectio simpliciter d̄ qua nō est nobis euidenter q̄ sit perfectio simpliciter sicut est ista posse facere qd̄libet aliū a se. z ita stat aliq̄ de deo aliq̄ eius proprietatem z perfectionē simpliciter negare dubitare v̄l opinari quam alius firmiter credit. Sunt em̄ multe perfectiones simpliciter z proprie tates dei que pure credunt̄ ex fide vel quas nullo modo est euidenter deo conuenire sicut esseliberū. actiuū. z infiniti vigoris. z sic de multis alijs. quare zc. Ideo ad conuenienter describendū deū pono istā regulā q̄ deus debet describi per illō quod cōmunit̄ conceditur deo conuenire ab omnibus qui cōcedunt deū esse vt dicendo q̄ deus est ens summe bonū z perfectissimū in entib. Omnes em̄ cōcedentes deū esse cōmunit̄ cōcederent deo illud conuenire z sic ista descriptio erit certa z cōmunis apud om̄es concedentes deū eē. Nō sic aut̄ esset si in sua descriptioe deberet poni cōmunit̄ z indifferenter alij termini signantes perfectiones simpliciter quō de deo nō ab omnibus sed solum ab aliquib. vel a fidelibus cōcedūt̄. sicut sunt isti essentia productiua omnium aliorū a se. essentia infiniti vigoris. eēntia cōmunicabilis tribus suppositis. eēntia creatiua denihilo zc. ¶ **T**ertio notandū q̄ sicut iam patet ex dictis in descriptioe dei debet poni istō aduerbium summe vel aliū superlatiuū includens ip̄m. sicut dicendo q̄ deus est ens summe bonū. vel perfectissimū in entibus. Et ideo sicut superlatiuū potest dupliciter ex poni affirmatiue z negatiue sic iste termin⁹ deus potest habere duplicem descriptionē. ¶ **P**rima est q̄ deus est ens omni alio a se melius z perfectius. ¶ **S**ecunda est q̄ deus est ens quo nihil est melius vel perfecti⁹. ¶ **D**D **H**is premissis pono tres conclusiones. ¶ **P**rima q̄ licet primo modo describendo deum nō possit a nobis euidenter pro-

bari tantū vnū deum eē. tamē sic potest euidenter probari q̄ ad deum eē sequitur tantum vnū deū eē. ¶ **P**rima pars probatur quia ista propositio deus est nō est per se nota nec ex per se notis demonstrabilis nec est uobis p̄ experientia euidenter vt satis patet ex dictis i primo articulo. Igitur ista tantū vnus de⁹ est nō potest nobis euidenter probari describendo deū illo modo. Consequentia patet. quia secunda euidenter infert primā zc.

¶ **S**ecunda pars probatur quia euidenter sequitur deus est ergo tantū vnus deus quia si detur oppositū scilicet q̄ sint duo dij z plures dii illo modo describendo deū euidenter sequitur contradictio quia sequitur. a. z. b. sunt duo dii ergo per illam descriptionem. a. est perfectior. b. z similiter ergo. b. est p̄fectior. a. z p̄seq̄ns. a. est p̄fectior z ip̄fectior q̄. b. z. b. q̄. a. quare zc. ¶ **S**ecunda conclusio q̄ licet secūdo modo describendo deum uō possit a nobis euidenter probari tantum vnū deū esse nec q̄ ad vnū deum eē seq̄tur tantū vnū deū eē. tñ q̄ nō possit euidenter probari nō possum⁹ euidenter pbare. ¶ **P**ria probat q̄ dicēti q̄ sunt plures dii eqliter p̄fecti nō p̄t euidenter oppositū probari plus q̄ possit euidenter probari oppositū dicenti q̄ sunt plures res eqliter perfecte quarū quelibet est deus sicut arguebatur ante oppositū zc. ¶ **S**ecunda pars probatur quia licet rationes probantes vnitatē dei possint apparenter solui p̄pter quod bene concedo q̄ vnitatis dei nō potest nobis euidenter probari tamen nō potest euidenter ostendi q̄ ille rationes nō concludunt. quia hoc nō possit euidenter ostendi nisi euidenter soluendo rationes illas quod nō possum⁹. Propter qd̄ concedo q̄ ista negatiua vnitatis dii nō potest euidenter probari. nō potest a nobis euidenter probari sicut licet ista sit vera trinitas personarū nō potest a nobis euidenter probari tamen ista negatiua nō potest euidenter probari zc. ¶ **T**ertia cōclusio q̄ licet nullo predictorum modorū describendo deum sit nobis euidenter aut possit esse in naturali lumine tantū vnū deum esse tamē hoc est probabile naturali ratōe. ¶ **P**rima pars sequitur ex dictis supposito quid nomis huius termini lumine naturale. per que itelligo lumē siue cognitionem sine errore intellectui possibile de cōmuni cursu nature. Et dico sine errore quia cō-

Primi sententiarum

gnitio erronea nō debet dici lumē naturale sed potius tenebra. sic ergo sumendo lumē naturale. patet q̄ in naturali lumine non est nobis per se aut per experientia notum tantum vnū deum esse vt clarum est. nec ex tali ter notis potest nobis euidenter probari vt dictum est quare sequitur q̄ hoc non est nobis euidens nec potest esse. igitur zc. **S**ecunda pars probatur supposito quid nominis huius termini ratio naturalis per que intelligo rationes sumptam ex hīs que nobis apparēt de communi cursu nature. Sic ergo sumendo patet q̄ multe rationes naturales possunt fieri z facte sunt a philosophis concludentes tantū vnū deū esse licet non euidenter tamen probabiliter z probabilius q̄ possit concludi oppositū vt post patebit.

Ex hīs sequuntur aliqua. **P**rimo ex prima parte huius conclusionis sequitur q̄ nec oppositum articuli de veritate dei nec oppositū alicuius alterius articuli si dei potest probari in lumine naturali. Pars quia licet ad probandum opposita horū articulozum fidei possint fieri alique rationes naturales pbabiles tamen tales nō probāt in lumine naturali qz semper peccant vel in materia vel in forma zc. quare z cetera.

Secundo sequitur q̄ articulum de vnitatem dei crediderunt philosophi z probauerunt in lumine naturali. Patet in libris Aristotelis z aliorum plurimū philosophozum

Sed contra hoc est magister Hugolinus qui tenet q̄ philosophus nunq̄ formauit propositionem mentales veram de deo z ratio eius est quia cōceptus illi quos Aristotelis opinabatur vel credidit supponere p̄ deo. pro nullo supponebant. Verbigratia p̄ vnū ens infinitū in vigore vel cognoscens per suam essentiam z nihil extra se vel prima causa naturaliter agēs vel summa perfectio solum in vno supposito existens z cetera. isti enīz cōceptus pro nullo supponunt eo q̄ implicent aliqd̄ qd̄ non potest vere dici de deo quare z cetera. Sed hoc dictūz videtur puerile nec eget reprobatione. **P**rimo enim patet falsitas in negatiuis z cetera. **S**ecundo in affirmatiuis potest euidenter ostēdi quia licet hoc totūz asinus rationalis pro nullo supponit non tamen sequitur q̄ li asinus per se nullo modo supponat. quare z cetera. **U**nde ad euidentem huius declaratio

nem. **P**rimo suppono q̄ aliqua res bene concipitur pluribus cōceptibus pro ea supponibilibus. **S**ecundo q̄ cōceptus vnus rei potest non componi cu; alio cōceptu eiusdem rei vel non adiungi sibi per modūz determinationis cum suo determinabili.

Tertio q̄ isti cōceptus prima causa et infinitum in vigore sunt diuersi cōceptus.

Tunc arguitur sic stat q̄ aliqua res concipitur vno cōceptu pro ea supponere absq̄ hoc q̄ alius cōceptus priori adiungatur p̄ modum determinationis ad suum determinabile ergo si talis cōceptus predicatur de se erit propositio affirmatiua vera z per consequens Aristotelis formans istam mentalem. prima causa est. prima causa formabat veram propositionem z cetera. **I**tem aliter sequitur q̄ quicunq̄ opinaretur aliquez cōceptum supponere pro aliqua re pro qua nō supponit tunc non possit habere cōceptum supponentem pro illa re de qua false opinaretur. Consequentia patet sed absurditas consequentis patet quia sic quicunq̄ aliqd̄ falsum opinaretur de deo vt qd̄ possz facere sit premam speciem zc. nullum vez crederet de deo. z ita in alijs zc. **T**ertio sequitur q̄ articulus de vnitatem dei licet nō possit nobis fieri euidens in lumine naturali tamen hoc potest in lumine superiori. Patet quia in lumine supernaturali zc. **Q**uarto ex hoc sequitur q̄ articulus de vnitatem dei potest esse magis euidēs q̄ nobis sit euidēs veritas p̄mi p̄ncipiū. pars. qz pbabile est q̄ p̄phetozet in lumine patrie supernaturali clari⁹ vident cōclusiones q̄ nos viatores p̄ncipia. nā cū finite z nō multū clare videam⁹ z p̄ lumē minus tā p̄fectiōaliter q̄ gradualiter. videt q̄ que liber veritas necessaria possit absolute a nob videri clari⁹ q̄ nos mō p̄ lumē naturale p̄mi p̄ncipiū videam⁹ zc. **S**ed cōtra p̄dicta arguit probādo q̄ vnitatem dei possit naturaliter demonstrari. **P**rimo quidē sic qz euidēs est aliqd̄ posse nouiter esse z p̄ se quēs tale esse p̄ducibile z nō a se ergo ab alio **E**t de illo quero vt prius z sic sp̄ ultra. vel ergo deueniā ad aliqd̄ simpliciter p̄mi z habetur p̄positū vel erit p̄cessus in infinitū qd̄ est euidenter ip̄ossibile zc. **E**t si dicat q̄ p̄mi p̄m in generationibz est possibile p̄cedere i infinitū hoc nō valet qz philosophus nō cōcedit p̄cessum in infinitū in causis cēntiali

deus nō potest facere supra specie

qd̄ sit ratio m̄t̄

si illud nō erat q̄ n̄t̄
p̄ lumē n̄t̄

Questio tertia

ter ordinatis. sed tantū in accidentaliter ordi-
natis. **S**ecundo arguitur cōfirmādo
predictā rationē ⁊ pbando q̄ nō sit possibi-
lis p̄cessus in infinitū in causis essentialiter
ordinatis quia vniuersitas causatorū cētia-
liter ordinatorū est causata igit̄ ab aliquo q̄d
est supra illā multitudinē ⁊ nō est aliquid illi-
us multitudinis. aliter em̄ idē esset causa sui
ip̄ius. quare ⁊c. **S**ic aliter sequeret̄ q̄ idēz
effectus haberet simul infinitas causas actu
ip̄m causantes ⁊ p̄ cōsequens in causis essen-
tialiter ordinatis erit aliquid simpliciter pri-
mū. **T**ertio arguit̄ per rationē cuiusdam
doctoris qui tenet q̄ predicta argumētatio
valet ita bene in accidentaliter ordinatis sic
in essentialiter ordinatis si bene formet̄. **L**a-
pio inquit totam multitudinē illorum quo-
rum q̄libet habet aliq̄d priua se. **T**ūc argu-
itur sic **T**ota ista multitudo habet aliquid p̄-
us se. ergo p̄ter totam illā multitudinē oportet
dare aliquid p̄us vel ergo illud est simpli-
citer primū ⁊ habetur p̄positum vel nō ⁊ hoc
est contra p̄positum quia ip̄m erit pars mul-
titudinis illorum quorum q̄libet habet aliq̄d
p̄us. quare ⁊c. **Q**uarto arguitur sic si eēt
plures dī aut distinguerent̄ specie aut solo
numero. si specie tūc nō essent que perfecti
⁊ per cōsequens minus perfectus nō esset d̄-
us. si solo numero tunc possent esse infiniti.
quia quādo sunt plura indiuidua distincta
solo numero. nō apparet contradictio quin sint
plura. nec potest assignari status ad certum
numerū quin maior possit esse ⁊c. **S**S
Ad ista respondet ad primū ⁊ secundū siml̄
respōdēdo quia faciunt vna rationē. vnde p̄
mo dico. ista ratio nō probat euidenter tan-
tum vnū deum esse. q̄d patet multipliciter.
Primo quia in ista ratione presupponitur
nouitas rei que nō p̄fuit nec aliquid eius.
talis aut̄ nouitas nō concluditur euidenter
ex apparentibz naturalibus cū multe mutati-
ones valde apparenter saluētur a modernis
absq̄ p̄sistentiā distinctā nouitate sicut d̄
motu locali ⁊ de motu ad quantitatem ⁊c.
Et tali modo diceret̄ p̄terius q̄ possent sal-
uari omnes mutationes ad accidentia ⁊ etiā
ad substantias a fortiori. qz nō sunt sensibiles
nisi p̄ mutationē factā in accidentibz sensibi-
libz ⁊ sic si talia saluarent̄ p̄ res aliter se ha-
bere vel apparere res aliter se habere solā. nō
requireret̄ aliq̄d agens extrinsecū a re ip̄a alit̄
se b̄nic. nā res aliquando aliter se habet vel

apparet aliter se habere se ip̄a sola sine extrin-
seco agente sensibili vel apparente. **S**e-
cundo in predicta ratione presupponit̄ bo-
nitas huius consequentie. si aliquid nouiter
est illud. ⁊ producit̄ ab aliquo hec autem cō-
sequentia non est euidentis ⁊ cetera. Diceret
em̄ p̄terius q̄ sicut nō sequitur euidenter. a. no-
uiter nō est. igit̄ ab aliq̄ nouiter nō est. sic nō
euidenter sequit̄. a. nouiter ē igit̄ ab aliq̄ ⁊c. qz
sicut aliquis potest d̄sinere esse p̄ solā absen-
tiam cōseruantis nullo ad hoc positū agē-
te. sic potest iucipe esse p̄ solā absentia impe-
diētis in illo ad hoc positū cōcurrēte imo
diceret̄ p̄terius valde apparenter q̄ multuz
difficile est exprimere quid est vna rem esse
ab alia sine effici aut produci ab ea. maxime
vbi vna potest esse sine alia. vbi gratia tu di-
cis q̄ ignis efficit vel producit calorem ⁊ est
eius causa efficiens constat tamen q̄ iste ca-
lor possit esse ⁊ nō esse ab illo igne. sed a solo
deo. igne se habente ad illum calorem omni-
no similiter sicut prius. sc̄dm omnē nostraz
apparentiā ⁊c. quare ⁊c. **T**ertio ista ratio
presupponit q̄ aliq̄ sunt cause essentialit̄ ordi-
nate hoc aut̄ nō ē euidentis qz ille p̄ditōes cau-
sarū essentialit̄ ordinatarū quas inferi⁹ ponā
nō possent euidenter p̄bari uenire aliquibz
causis vt patet intuiti. **Q**uarto ista rō p̄-
supponit q̄ nō sit possibilis p̄cessus in infinitū
in causis cētia-liter ordinatis. h̄ aut̄ nō est eui-
dens. tum p̄mo qz sc̄dm p̄hos talis p̄cessus
cōcedit̄ possibilis in causis accidentalit̄ ordi-
natis. tum secūdo qz p̄ fides possit p̄babilit̄
dici q̄ de⁹ possit facere infinitas causas actu
existentes sibi essentialiter ordinatas ⁊c.
Quinto cōcessis omnibz p̄dictis adhuc ratio
nō p̄bat euidenter. quia p̄terius diceret̄
q̄ in causis essentialiter subordinatis esset
circulatio ita q̄ quelibet esset ab aliqua ⁊ sic
nec esset processus in infinitum nec aliqua
simpliciter prima. q̄ autem talis circulatio
non sit possibilis potest euidenter probari.
Sexto concessis omnibus presupposi-
tis ⁊ etiam q̄ non sit talis circulatio possibi-
lis ad hec ratio non probat aliquid eē sim-
pliciter primum exponendo affirmatiue. i. ^{ostendit}
quonibz est prius ⁊ sic ratio nō probat eui-
denter illud primum efficiens esse tantum
vnum. quia p̄terius diceret̄ q̄ plura es-
sent prima efficientia. ita q̄ nullo aliquid ef-
set prius efficiēs. diceret etiā q̄ licet vnū eēt
tantū primū efficiens. illud tamē nō eēt sim-

Summi sententiarum

placiter primū ens et perfectissimū quia ali-
quid esset eo prius quod nō eēt efficiens sed
eius vltimus finis ppter quod ageret. et sic p-
mum efficiens nō eēt deus. Patet ergo qd p-
dicta ratio nō probat euidenter tantū vniū
esse deū. **¶** **¶** Ex predicto processu
apparet qd in philosophia seu doctrina Ari-
stotelis nulle vel pauce sunt rationes euide-
ter demonstratiue patet quia illa ratio vide-
tur apparentior inter omnes quas vnq; Ari-
stotelis fecit etc. Item sequit qd philosophia
Aristotelis seu doctrina magis debet dici opi-
nio qm̄ scientia etc. et ideo valde sunt reprehen-
sibiles qui nimis tenaciter adherent aucto-
ritati Aristotelis etc. **¶** Secūdo principa-
liter dico ad predictā rationē qd ista ratio li-
cet nō sit demonstratiua ipā tamē est proba-
bilis et debet dici bona ratio naturalis. Pa-
tet quia licet proterius possit eaz multiplici-
ter euadere vt patuit. tamen pbabilius per-
suadet qm̄ possit persuaderi oppositū etc.

¶ Tertio dico qd ista ratio potest apparenti-
ter et efficaciter formari qm̄ Aristotelis eā forma-
uit vnde sicut dicit Ockam apparentius po-
test probari primitas efficientis et eius vni-
tas per conseruationē rei a sua causa qm̄ per
productionē accipiēdo productionē scdm̄
qd est rem accipere esse immediate post nō eēt
Luius ratio est quia nimis difficile eēt pro-
bare qd nō sit processus in infinitū in causis
eiusdem rationis quarū vna possit esse sine
alia. sicut philosophi posuerunt hominē ge-
nerantē ante hominē generatū in infinitū.
Similiter difficile est probare per produ-
ctionē qd vnus homo nō possit produci ab
alio sicut a causa totali. modo si ista duo cō-
cederentur nō posset probari qd iste proces-
sus in infinitū nō esset possibilis nisi eēt ali-
quid vnū semper manens a quo tota ista in-
finitas dependeret. Et ideo ratio potest me-
lius sic formari quicquid realitē producitur
ab alio qd diu manet in eē reali ab aliquo rea-
liter cōseruatur. sed iste effectus producitur
igitur qd diu manet ab aliquo conseruatur.
tunc quero de illo conseruante aut potest p-
duci ab alio aut nō. si nō tunc est efficiens p-
mum sicut est conseruans primū quia eēt cō-
seruans est eēt efficiens vt ostendā in quarto
Si autē illud conseruans producitur ab alio
igitur conseruatur ab alio et de illo alio que-
ro sicut prius et sic vel oportet procedere in
infinitū. vel oportet venire ad aliquod pri-

um conseruans nō conseruatū et tale est p-
imum efficiens Sed nō ē possibile eēt proces-
sum in infinitū in conseruātibz quia tunc
actu eēt infinita quod est impossibile saltez
naturaliter. sicut posset probari per rationes
philosophi et aliorū que sunt satis rationabi-
les. Et per consequēs per istā rationē patet
sufficienter licet nō euidenter qd oportet da-
re primū conseruans et ita primū efficiēs.

¶ Differt autē ista ratio ab alia ratione
facta sub alia forma quia ista arguit per cō-
seruationē alia per productionē modo sem-
per omne conseruans aliud siue mediate siue
immediate est actualiter cū suo conseruato
et conuerso. nō autē omne productū ab alio re-
quirit qd illud a qd est productū sit simul actu
cum eo et sic quāuis possit poni processus in i-
finitum in causis producentibz sine infinita-
te actuali. nō tamen in cōseruantibz etc. qua-
re etc. Et sic patet quomodo predicta ratio
potest apparenter fortificari. **¶** Quarto pn-
cipaliter dico circa predictā rationē qd ipsa
solum valet arguendo in causis eētialiter
ordinatis et nō in accidentaliter ordinatis si-
cut prius tactū est. ideo ad declarationē hu-
ius videndū est que sint cause eētialiter or-
dinate et que accidentaliter ordinate. Et de
hoc dico qd inter eas est triplex differentia.

¶ Prima est qd in causis essentialiter ordi-
natis secunda dependet a prima in causan-
do. Cause autē accidentaliter ordinate sunt
quarū neutra ad productionē alicuius effe-
ctus aliaz requirit naturaliter in causando.

¶ Secunda differentia est que sequitur ex
prima qd in causis essentialiter ordinatis est
causalitas alterius rationis et alterius. spē-
tra qd cause eētialiter ordinate sunt alteri-
spe-
ciei. quia ad causationē vnius effectus suffi-
cit vnū vnius rationis. quare etc. **¶** Tertia
differentia est qd omnes cause eētialiter ordi-
nate simul requiruntur ad causandū effectus
in causis autē accidentaliter ordinatis nō re-
quiruntur earuz simultas in causando. quare
etc. **¶** Et si dicatur qd mus et sol eētialiter
subordinantur in causando inurēz tamē non
requiruntur eaz simultas. dico qd licet mus es-
sentialiter subordinatur ad solē nō tamē ecō-
uerso etc. **¶** Unde circa predicta sciendum
est qd causaruz concurrentiū ad determina-
tū effectū si vna nō possit concurrere nisi alia cō-
currat ita dōpedet vna ab alia i causando sic
ecōuerso generalitē in illa qd est prior et illimi

*pterius dixerat qd
ista est mō euidenter
dr dixerit qd qd
tū a relo a qd ipā*

*q. summi sententiarum
Subordinata*

tatioz non sic omnino dependet a posteriori causa eiusdem effectus sicut e converso. Verbi gratia dico q in generando hominē homo essentialiter a sole dependet & e converso. quia nec homo sine sole nec sol sine homine potest hominē generare sed tamē sol sine sole potest hominē generare & sic causa vniuersalior & illimitatioz nō omnino dependet ab inferiori. scilicet sol ab homine sicut inferior a superiori & vniuersaliori propter causam dictam scilicet quia sol in pducendo homines nō requirit necessario hoc singulare puta solem ad cōproducendū sed e cōtra. Aliquando autē non ē sic mutua dependētia causarū cōcurrentiū in causando sicut quādo sol et luna generant murē quia licet luna nō possit generare murē sine sole. sed tamē potest sine luna. & per hoc potest apparere quomodo procedūt & quomodo multe instantie q̄s in hac materia mouet ockam contra scotuz ponentē predictas differentias zc. **¶** Et p̄ dictis sequit̄ primo q nō est nobis euidentis per experientia nec per demonstrationē sed solum opinariū vel credituz aliquas causas sic esse essentialiter ordinatas. patz satis per predicta. **¶** Secundo sequit̄ q̄ fm fidem omnis causa creata nō solū in essendo sed etiam in causando essentialiter dpendet a deo. **¶** Tertio sequit̄ q̄ deus a nulla causa dpendet essentialiter in causando. **¶** Quarto sequit̄ q̄ fm fidē simpliciter et absolute nihil essentialiter dpendet ab aliqua causa creata sine in causari sine in esse. **¶** **¶** Circa q̄s sciendū q̄s aliquid essentialit̄ dpendere ab alio potest dupliciter intelligi. Uno modo simpliciter & absolute. quia scilicet sine illo nō potest esse vel conseruari alius quibuscumq̄ positus. & sic nihil essentialiter dpendet nisi a solo deo. Alio modo fm q̄d quia scilicet de facto ponit̄ in eē & conseruat̄ ab illo & sine illo nō fieret nec naturaliter fieri posset licet bene absolute. & sic aliquid essentialiter dpendet a causa creata quia fm cursum nature causat̄ & conseruat̄ ab illa zc. Sic igitur patet ad predictā rationē quantum probat & quantum nō et qualiter debeat intelligi zc. **¶** Ad tertiā rationē dico q nō valet. vnde ipsa habet multas instantias. nā cōsimiliter probaret̄ primū instans temporis & p̄mū p̄ctū in cōtinuo & q̄ in eo nō sūt partes infinite & q̄ mund⁹ nō durabit in infinitū sicut patet intuenti zc. Unde maior ē

falsa sili tota capiat cathego. ^{emati} nec pbatur ad illū sensum. & sic nō valet ratio gratia fornie. gratia tamē materie tenet de primo agēte licet nō puincat zc. **¶** Ad quartā dico q̄ licet illa sit bona ratio naturalis & probabiliter concludens q nō possunt esse plures dii nō tamē euidenter probat. quod patet qz nō potest demonstrari q̄ species plurificationis in indiuiduis nō terminet se ad certuz numerū indiuiduorū. Non em̄ potest demonstrari quin aliqua astra sint eiusdē speciei et tamē illa fm philosophos sibi determinant certū numerū indiuiduorū sub qualibz specie ita q nō possunt plura esse sub eadē specie. Similiter sol est eiusdē speciei cum suis medietatibz & tamē determinat sibi certū numerum medietatuz. Similiter fm catholicos tres persone diuine sunt eiusdē speciei & tamē determinat sibi certū numeruz. Et ita dicere posset proterū q̄ species diuina determinat sibi certuz numerū ita q̄ sunt duo vel tres dii eiusdē speciei. nec possunt plures esse nec opposituz possit euidenter pbari pl⁹ q̄ possit euidenter probari q̄ tres plone eiusdem speciei & equalis pfectionis quarū qualitas est deus nō possunt esse imo apparentiū possit probari q̄ sunt tres tales persone q̄ nō sint tres dii quia ad saluandū p̄mū oportet ponere q̄ vna res est tres res & que libet illarū. & ppter hoc negare consequētiā valde apparentes. s. sillogismū expositorium barbara & cetera vt post patebit nō aut̄ propter secundū. Et similiter valde difficile est saluare q̄ sint tres tales persone absq̄ hoc q̄ ponatur tres dii. vt magis post apparebit. Et per hec que dicta sunt patet. quomodo potest respōderi ad omnes rōes que possunt fieri ad probandū vnitatem dei ostendendo q̄ non demonstrant sed semper aliquid assumunt dubium vel equeant magis in euidentis. sicut illud quod probant & sic petunt principium vt ostendit ockam contra scotum primo quolibet. questioe prima. Et hec de tertio articulo. **¶** **¶** Tunc ad rationes principales. Ad primam patet ex primo articulo q̄ antecedens est negandum. **¶** Et ad probationem dico q̄ est cognitio abstractiua & non omnis talis presupponit intuitiua illius rei cuius est sed alterius & sic habemus de deo cognitionē abstractiuam ex cognitione intuitiua creature per modum ibidem dictum. Qualis autē sit ista cognitio

cont̄ q̄ p̄ negare q̄mā
fuit barba ap̄ illogismū
expositorium

dit̄ q̄ m̄ ois cog
nitio abstractiua p̄
supponit intuitiua
illius rei B. aliter

duplex p̄ intelligi ad ali
liter dependere ab alio

dei dictū est. ¶ Ad confirmationē conce-
ditur antecedens et negatur consequētia et
ad auctoritatē philosophi dico q̄ ip̄e loqui-
tur de cognitione intellectiua causata a fan-
tasmate ipsius rei intellecte et de omni tali
veruz est q̄ ip̄a dependet ex cognitione sen-
sitiua eiusdem rei. cui⁹ ratio est qz de nulla re
potest haberi fantasia sine sensatōe p̄uia illi-
us rei ibi ergo philosoph⁹ solū loquit̄ de co-
gnitione intellectiua rerū sensibiliū causata
ex fantasmatib⁹ et sic illud intelligit̄ tertio de
ania q̄ nequaquā sine fantasmate intelligit̄ ani-
ma. Propter hoc tamē nō sequit̄ q̄ de deo nō
possit haberi cognitio intellectiua nisi de cō-
pcedat cognitio cāta ex fantasmatib⁹ sicut ha-
betur de sensibili⁹ sed solū ex discursu ratio-
nis qui mod⁹ potest fieri sine fantasmatibus
et sensatōe. quare zc. ¶ Ad secundā partē ex se-
cundo articulo q̄ ip̄a cōcludit verū et est pro-
dictis ibidē. ¶ Ad tertiā patet ex tertio arti-
culo q̄ antecedēs et sequēs est verū et de p-
batione sequētie patuit ibidē. Ad aliā post
oppositū negat̄ minor et clare patet q̄ p̄batio
nō valet zc. quia ita argueret̄ d̄ qualibz alia
re qz cuilibet rei esse de sua q̄dditate zc. Ad
p̄firmationē q̄cquid sit de maiore negat̄ mi-
nor. quia ista est dubitabilis et nō per se nota
imo nec euidenter demonstrabilis necesse esse
est zc. et hec de tertia questione.

Distinctio tertia.

Circa tertiam di-
stinctionē huius libri primi i q̄
ostendit magister qualit̄ in crea-
turis ē vestigiū et imago trinitatis. forma istā
questionē vtrū creatura rōnalis sit vestigiū
et imago increate trinitatis. ¶ Arguit̄ p̄mo
q̄ nō. quia nulla creatura est vestigiū increa-
te trinitatis. igit̄ zc. Pleq̄ntia p̄t̄ et autecedēs
p̄bat̄. qz vestigiū ducit in noticiā illi⁹ cui⁹ est
sed nulla creatura ducit in noticiā trinitatis
imo pot⁹ ex creaturis naturalit̄ cōcludit̄ q̄
nulla res sit tres res et quilibet eaz zc. ¶ Se-
cūdo sic q̄ creatura rōnal̄ nō sit vestigiū tri-
nitatis quia in illo quod ē vestigiū trinitatis
inuenit̄ triū rez realis distinctio sicut in ip̄a
trinitate sunt tres p̄sone realiter distincte s̄
aliqua creatura rōnalis sicut ania vel ange-
lus est simplex et indiuisibilis i qua nō est di-
stinctio. igit̄ zc. ¶ Tertio sic q̄ creatura rō-

nalis nō sit imago trinitatis. quia si zc. vel
esset rōne substācie anie. vel rōne suoz actū/
um. nō rōne substācie qz cū sit simplex nec in
ip̄a sit distinctio rez ip̄a nō representaret distin-
ctionē p̄sonarū nec rōne suoz actū quia
nō representaret cōsubstācialitatē p̄sonarū zc.

¶ In oppositū arguit̄ quia sc̄dm Augusti-
nus. vi. de trinita. caplo vltimo. Oportet vt
creatorē per ea que facta sunt intellecta con-
spiciētes trinitatē intelligam⁹ cuius in crea-
tura quomodo dignū est apparet vestigiū.
Et si hoc verū sit d̄ aliqua creatura maxime
videt̄ de rōnali quā etiā in plurib⁹ locis di-
cit esse imaginē trinitatis sc̄dm mentē. vt pa-
tet. xi. de trini. caplo. xvij. et alijs diuersis li-
bris eius zc. Primo p̄mittit̄ tria notabilia ad
terminorū declarationē. Secūdo ponā ad
quesitū triplicē cōclusionē. Tertio solūā cir-
ca istā materiā triplicē dubitationē. ¶ Cir-
ca primū in p̄mo notabilividebit̄ quomodo
vestigiū et imago in aliquib⁹ cōditionib⁹ cō-
ueniūt et in aliq̄bus differūt. In sc̄do quo-
modo vestigiū sumit̄ mltipliciter. In tertio
quomodo imago similiter.

BU Pro
quo notandū sc̄dm ockam q̄ vestigiū et ima-
go aliquas habet cōditiones et p̄prietates cō-
munes et aliquas p̄prias. Prima p̄prietates cō-
munis ē q̄ tam vestigiū q̄ imago differit ab
illo cuius est. Secūda q̄ vtrūq̄ ducit i no-
ticiā illi⁹ cui⁹ est. Tertia q̄ vtrūq̄ et natura
sua nō plus representat vnū indiuidū q̄ ali-
ud sibi similitū. vnde q̄ representat vnū indi-
uidū et nō aliud hoc est ideo. quia nō inue-
nitur aliud indiuidū sibi similitū. Tamē cir-
ca hoc est aduertendū q̄ aliquid ducere in
noticiā alterius potest dupliciter intelligi.
Uno modo quia est causa tūm cognitōis al-
terius mediante sua noticiā ita q̄ noticiā ip̄i
us sit causa noticie alterius. Alio modo q̄a
est causatiū cognitōis alterius immediate
sine noticiā sui sicut intellectus ducit tanq̄
causa in noticiā cuiuslibet intelligibilis.

¶ Primo modo adhuc contingit duplici-
ter. quia vel ducit in primāz talē noticiā.
vel tantūz facit rememorationem de aliquo
habitualmente noto. ¶ Primo modo noticiā
singularis est causa noticie vniuersalis et no-
ticiā p̄missarū noticie cōclusionis. sed nū-
q̄ isto modo noticiā vniuersalis rei incōpleta est
causa sufficiēs alterius noticie prime alteri⁹
rei incōplere. ¶ Secūdo modo vna res incō-
pleta mediante noticiā sua potest esse causa

ta v. Arguit q̄ imago differit ab illo cuius est

Questio quarta

quomodo vestigiū et imago
ducunt i cognitionem

partialis rememoratiois alterius rei habitu-
aliter nocte illa aut noticia habitualis neces-
sario currit in ratione cause partialis. z isto
modo tam vestigiū q̄s imago representat il-
lud cuius ē sicut patet ad experientia de ima-
gine herculis que solū representat herculez
illi qui primo habuit noticia d hercule z sic
de vestigio zc. **E**x hīs sequit q̄ aliqua duo
possunt se representare mutuo patz si sint duo
homines multū similes z sint noti aliquibus
vterq; indifferēter poterit ducere in recorda-
tionē alteri? zc. **S**ed etiā vestigiū z imago i
aliq̄bus differunt. **P**rima differentia est
quia de rōne vestigiū est q̄ sit causaturz ab il-
lo cui? est quia vestigiū vt patz inductiue di-
citur illud qd est derelictū ab alio. de ratiōe
aut imaginis nō est q̄ sit causata ab illo cui?
est quia imago herculis potest esse ab alio q̄s
ab hercule. **S**ecda differentia sequit ex pri-
ma. q̄ vestigiū nisi sit impeditū ducit nō tan-
tum in noticia recordatiua illius cui? est sed
etiā in noticia p̄plexā alicui? veritatis prin-
gentis de ip̄o. verbigratia vestigiūz ex pede
bonis nō tantū facit recordari d boue habi-
tūaliter noto s; ducit cōmunit̄ in noticiaz
hū? q̄ bos hic trāsivit q̄nīs quōs posset eē
error zc. imago aut quia nō necessario cau-
satur ab illo cui? est ideo nō facit regulariter
noticia alicui? veritatis cōtingent̄ d illo cu-
ius ē nisi forte recordatiua de q̄ nunc nō est
sermo z sic patz zc. **S**ecūdo notādū
q̄ vestigiū put vna creatura dicit vestigiūz
alteri? accipitur tripliciter **U**no mō large z sic
vestigiū est effect? derelict? ex aliq̄ causa re-
memoratiu? ip̄us z ducēs p̄muniter in noti-
ciā alicui? p̄positiois cōtingētis enūciant̄ eē
vel fuisse. v? alicui? talis de ip̄a causa z sic fu-
mus derelict? ex igne vel cōbustio derelicta
potest dici vestigiū ignis. z etiā odor dereli-
ctus ab aiali vestigiū aialis. **S**ecdo mō dicitur
vestigiū magis stricte p̄ imp̄sione alicui-
ius in aliqd sibi cedēs remanēte in absentia
ill? z sic in cera relinq̄tur vestigiū sigilli.
Tertio mō stricissime z sic dicit imp̄sio ali-
cuius p̄tis alicui? totū in aliqd sibi cedēs de-
relicta z manēs in absentia illi? z ducēs i re-
cordationē ei? zc. **T**ertio notandū q̄ ima-
go etiā accipit tripliciter **U**no mō stricissime
z sic imago est substātia formata ab artifice
ad similitudinē alteri? scdm aliq̄ accidētia con-
formia accidētibz illi? ad cui? similitudinē sit
distincte ab alijs representas sibi dissimilibz i

aliq̄bz accidētibz suis. verbigratia. **L**ignū
format ad similitudinē herculis vt habeat
p̄similē figurā qualē habuit hercules z cōsi-
miles colores p̄pter q̄ facit cognoscentē veni-
re i recordationē ist? herculis scdm qd ē ali?
ab alijs hoibz qui nō habēt p̄similia accidē-
tia. z isto mō imago nō est p̄mo similitudo to-
tius. sed est p̄mo similitudo accidētis qz acci-
dentia sunt similia in eis sed nō subie zc. **E**t
sic accipiēdo imaginē de rōne imaginis ē q̄
fiat ad imitatōz illius cui? est. hoc tñ nō cōpe-
tit sibi ex natura sua s; tantū ex intētiōne agē-
tis. quia posset simpliciter fieri nō ad imitatio-
nem ill? **S**ecūdo accipit imago p̄ tali for-
mato siue fiat ad imitationē alteri? siue non.
Tertio mō p̄ vnū uoce p̄ducto ab alio qd
fm rōem sue p̄ductiois p̄ducitur vt simile. z
sic filius possz dici imago patris qualit̄ apo-
stolus vocat filiū dei zc. **D** **H**is p̄mis-
sis ponā tres p̄clusiones. **P**rima est q̄ rōna-
lis creatura z generaliter q̄libet alia pōt ra-
tionabiliter dici vestigiū trinitatis inquatū
scz appropriata creatur? possunt aliq̄ modo
ducere in noticia appropriatoz in diuinis p̄-
sonis. patet qz possunt ducere in noticia re-
cordatiua. **V**erbigratia ex specie in creatu-
ra cōcludit̄ pulchritudo q̄ est vnū appropri-
atū diuine p̄sone. postea accurrēte aliq̄ pul-
chra creatura incipit intellect? recordari de
pulchritudine diuina z sic ducit in noticiaz
recordatiua ip̄ius z hz rōem vestigiū z ista
est p̄ma p̄ueniētia cū vestigio corpali. **S**ecū-
da ē qz sicut vestigiū corpale est causatū ab
illo cui? est vestigiū ita q̄libet creatura a deo
zc. **E**x qua sequit̄ tertia q̄ sicut vestigiū cor-
porale ducit i noticia p̄plexā alicui? veritatis
p̄tingētis de illo cui? est. ita creatura ducit i
noticia p̄plexā de dō p̄tingētē vt q̄ dē cau-
sat hoc v? hūmōi. **Q**uarta q̄ sicut vestigiū cō-
uenit cū illo cui? est in aliq̄bz accidētibz z nō
in om̄ibz ita creatura habet aliq̄s p̄cept? vni-
uocos cuz deo z aliquos non. **Q**uinta q̄ si-
cut vestigiū corporeale est similitudo aliquo
modo z nō simpliciter expressa. ita creatura
respectu dei. **P**ro scda p̄ueniētia vidē-
dum est que sint illa i creatura in quibz consi-
stit vestigiū. vnde dico q̄ aliquādo vestigi-
um consistit in realiter distinctis quia aliq̄n
rei substātia representat aliquod appropri-
aturz patri z vna qualitas vel actio represen-
tat aliquo speciali modo aliquod appropri-
atum filio ad aliud accidens. aliud appropri-

vide

In glosa

In glosa est vestigiū

imago accipit a phos

atuz spiritui scđo z tuc vestigiū psistit in sub
stantia z diuersis accidētibz z hoc patet per
Augustinū. vi. de trini. c. vi. vbi assignat qno i
creaturis est vestigiū trinitatis in q assignati
one partes vestigij distinguunt. Patet etiaz
satis in distinctōe ex dictis m̄grī z auctoritari
bus ibidē zc. aliqñ aut nō distinguunt realitē
sed ē vniciū qđ forit diuersas denoiatōes vť
cōtentū sub diuersis pceptibz ex quo possunt
haberi diuersa appropriata in deo z tuc in il
lo qđ est vestigiū nō sunt multa sed est tantū
vñū tamē ex illo possunt haberi in recozda
tione plura recordabilia de deo appropriata
diuersis personis. pmo mō nō omis creatu
ra est vestigiū trinitatis qz nō quelibet habz
diuersa accidentia. sed scđo mō quelibet cre
atura est vestigiū trinitatis z sic patz pma cō
clusio zc. **U**scđa pclusio est q creatu
ra rōnalis z nulla alia ē imago trinitatis. ptez
qz vt apparet ex dictis imago fm q inuenit
in creaturis dicit ppter pformitatē alicui⁹ si
militudinis in illo cui⁹ est imago z in imagi
ne qđ est natū ducere in recoz dationē illius
cuius est imago z per psequēs illa creatura
maxie ppte dicit imago dei que aliqd habet
deo silitudinē ita q est p̄cise cōe vniocū dō
z illi. s3 sola creatura rōnalis est talis. qđ pa
tet qz nihil p̄mune vniocū deo z cuiusqz
creature est tale quin possit p̄petere creature
rōnali. patz em̄ q entitas bonitas veritas p
fectio z sic de om̄ibz alijs q̄ pueniūt. p̄prie dō
z creature rōnali z nō solū fm similitudinē
pueniūt etiā deo z creature rōnali multa at
p̄prie pueniētia deo sunt p̄cise p̄mnia deo z
creature rōnali sicut eē intellectiū volitūuz
iusticia miscđia sapiētia z sic de alijs. iō cre
atura rōnalis sola dicit imago dei q̄uis nō
ita pfecte sicut si intellectio volitio zc eēt ac
cidentia in deo vt in creatura zc. **T**ertia
pclusio ē q creatura rōnalis sic ē imago tri
nitatis q rō imaginis psistit radicalit z ori
ginalit in ipa aia fm suā subam. s3 tñ pfecti
ue z ppletive psistit in substātia aie z duobz
actibz ab ea pductis. Prima pars patz p Au
gustinū. iiii. de trini. c. viij. Eo ania imago
dei est q capax ē particepsqz eē potest. z sic d
q̄cunqz verificat eē capax dei posseqz ei⁹ esse
p̄cipeps de illo solo verificat imago dei ideo
ania solū sensitina vť etiā intellectina fm par
tē sensitina nō dicit imago dei sed aia intel
lectina scđm suā substātia est capax dei. igit
zc. Si vero dicat q aia nō ē capax dei nisi p

actus. Rūdeo q li per pōt dicere circūstanti
am subiecti seu denoiati tali demomitarōe
vel circūstantiā pnotati sine q nō sic denoiā
tur. Primo mō aia est capax dei per suā sub
stantiā qz ipa ē illud qđ capax dei. Secūdo
mō ipa ē capax dei p act⁹ suos sine quibz nō
pōt capere dei zc. scđa ps patz z ē ptra scđm
thomā qui ponit qđ imago psistit in poten
tys aie z nō in actibz. S3 ptra hoc ē Aug.
in quodā sermone dicens q si hō seruasset in
se bonū qđ in illo creauit de⁹ id est imaginē
suā nō solū sp laudaret deū lingua s3 z vita
ergo fm Aug. creata fuit in hoie imago dei
quā nō seruauit s3 hoc nō potest intelligi de
substātia anie aut potētis ergo intelligit de
aliq accidēte creato qđ hō perdidit p pecca
rum ipius. S3 tale nō pōt poni nisi act⁹ in
telligēdi aut volēdi vel habitus z si habit⁹
p̄tineat ad imaginē multo magis ipi actus.
Cōfirmat qz om̄es ponūt imaginē in tribz
psistere habētibz ordinē origis inter se s3 aia
aut potētie aie nō originant. iō oportet po
nere aliq accidētia originata p̄tinere ad ima
ginē trinitatis increate. Sic q̄ patz q p̄pleta
ratio imaginis psistit in ipa substātia anie z
duobz actibz scilicet actū intelligēdi z volen
di z etiā pōt psistere in ipa substātia aie z du
obus habitibz corrdentibz dicit actibz. vñ
q̄uis sint multi act⁹ z habit⁹ diuersaz speci
erū sic iusticia. miscđia. ars. sciētia. p̄uidētia
zc. tñ oia reducunt ad duo genera ideo po
nif imago in duobz. **T**ūc igit loquē
do de actibz naturalibz pōt assignari iste or
do q sicut pater in diuinis habet fecundita
tē ad pducendū filiū z spiritū sanctū z p̄mu
nicat filio fecunditate pducēdi spiritū sanctū
z sic pater z fil⁹ pducūt sp̄m scđm. Sic ipa
substātia aie est fecūda z pductina tā act⁹ in
telligēdi q̄ volēdi z tuc iste due cause. s3 b̄ia
anie z act⁹ intelligēdi possunt pducere actū
volēdi ita q sic fil⁹ in diuinis ē rātū ab vno
z spū scđm est a p̄te pducēte a filio pducto
z sic imago pōt aliq mō rep̄tare distinctas
p̄sonas s3 originē ac ordinē eaz. qz i ista ima
gine est actualis rez trinitas s3 nō est sub
stantialitas nisi iquātū illi duo act⁹ in eadez
substātia repiunt z sic pōt imaginari imago
S3 etiā pōt assignari imago in ipis potētis
nō q sint realitē distincte s3 p hūc modū quia
eadē substātia aie dicit memoria. intellectu. z
volūtas. Dicit em̄ intelligētia in quātū ipsa
potest pducere verbū seu actū intelligēdi sic

Recordabilia

2^a 9°

in ipa q̄ p̄tineat vestigiū p̄prie
de iusticia z creatura p̄prie
nali. //

De actibz ex p̄prie anime in ipa
imago reperiri p̄prie

Questio quarta

pater pot pducere filiū z dicit memoria i qn-
tum ipa retinet habitū de obiecto cognito p-
verbū sicut filiū est eternalic verbū patris. z di-
citur volūtas inquātū ipa cū pbo pot pdu-
cere actū volēdi sicut pater cū filio pducit.
s. s. z sic sicut in diuinis est psubstantialitas sic
aliq mō est h nō sic q in mente nostra sint ali-
qua tria que sunt vnu s; sic q isti tres termini
p vno supponūt. s. p ipa aia. Et sicut in diuinis
est distinctio real triū suppositoꝝ sic isti tres
termini diuersa pnotāt vt dictū ē. z i potētis
anie pot poni imago trinitatis licet impfecte.
Expressius tñ ponit in substātia z actib; fm
q ponit **Ockam** vt iā dictū est. **S** Tūc
ad rōnes pncipales. Ad pma; nego antece-
dens z ad pbatōz dico q vestigiū nūq; du-
cit i noticiā illū cui ē nisi p supposita uoticia
habituali ipius z iō si trinitas psonaz nō p-
cognoscere. q̄uis creatura tūc nō duceret i
cognitionē trinitatis de facto adhuc tñ poss; z
ducere iō dici p̄ vestigiū trinitatis q̄lit at pos-
sit ducere dictū est. **A**d scōdam nego ante-
cedēs z ad pbatōnē dico q nō oportet in oī
vestigio trinitatis capiēdo vestigiū vno mō
supdicto iueniri aliq̄ tertia s; sufficit q ex il-
lo possit habere noticiā triū appropatoꝝ mō
supdicto. **S**iliter q̄uis in substātia intellectu-
ali nō sit distinctio realis triū rez intrinseca
z essentialis ibi est tñ talis distinctio extrinse-
ca z accidental; h sufficit. **A**d tertiā nego
antecedēs z ad pbatōnē dico aliq̄s ppositio-
nes. **P**rima ē q imago trinitatis d; creatu-
ra rōnalis tā rōne aie q̄ rōne actūū ei;. Pa-
ter qz imago p̄lece; sicut in ipa substātia aie
z ei; actib; simul. **S**cōda ē q creatura rō-
nal; ē imago trinitatis magis rōne substātie aie q̄
rōne actūū ei;. **P**at; qz ipa est q̄ p̄rie ē capac;
dei. **U**n iste termin; imago supponit p ipa aia
bene tñ pnotat ipos act; q nō sunt imago dei
licet ipa aia in p̄patione ad illos act; quos p-
ducere pot fm ordine supdictū exp̄ssius di-
cat imago z iō cū habeat illos act; accidenta-
liter z q̄nq; habeat z q̄nq; nō. pat; qz ipa aia
pot vna vice dici exp̄ssius imago q̄ alia. **T**er-
tia ppositio est q creatura rōnalis fm substā-
tiam aie deficit a rōne imaginis pfecte. pat; qz
nō rep̄ntat distinctōez psonaz vt bñ dicit
nec h est inōueniēs qz fm magistrū in litte-
ra nō pot in nobis rep̄ri ratio imaginis ad
pleniū. **U**n in aia nō est tanta similitudo tri-
nitatis quin sit maior dissimilitudo. ipa tamē
qz intelligit meminit z vult. inuat ad noticiā

aliquale trinitatis z emanatōis psonarum.
Aliqui tamē ad saluandū ratiōnē imaginis
in substātia aie pcedūt distinctionē seu non
idēp̄ritatē inter substātiā aie intellectu z vo-
luntatē s; talis distinctio nō pot pbari vt be-
ne dicit **Scotus** nec videt̄ necessaria aut vti-
lis ad saluandū ppositū qz siue sic siue nō in-
potētias anie nō saluat originatio. **Q**uar-
ta est q creatura rōnalis fm p̄pationē ad su-
os act; deficit a rōne imaginis pfecte. patet
qz vt sic nō rep̄ntat cōsubstāntialitatē psona-
rum vt bene arguit tamē signa rep̄sentatiua
illoꝝ actūū seu alios cōseruatiua vere affirmā-
tur de eadē substātia qz eadē substātia est me-
moriam intelligētiā z volūtas. **I**sti em̄ termi-
ni licet pnotent diuersa z distincta realit; ab
ipā aia supponūt tamē p ipā que ē cōsubstān-
tialitas. quā intēdūt **Augustin;** z ali; docto-
res z sic patet ad questū respōsio. **Q**ue tamē
psequētia ampli; d̄clarabit rē. **C**ir-
ca p̄dicta moueo tres dubitatōes. **P**rima
est quia videt̄ q imago trinitatis nō cōsistat
in substātia aie z duob; actib; ab ea pductis.
Primo quidē qz arguit q imago nō cōsi-
stat in substātia anie qz imago necessario re-
quirit distinctionē aliquā sed in ipa non est
distinctio aliqua cū sit indiuisibilis z p cōse-
quēs ipa nullo mō habet ratiōnē imaginis.
Unde **Augustin;** v̄bicunq; exp̄ssit imaginē
exp̄ssit eā p aliqua distincta sicut. ix. de trini.
p mentē. noticiā z amorē. z x. deinceps p me-
moriam intelligētiā z voluntatē. quare rē. **L**ō-
firmat qz **Augustin;** in fmone de vno inar-
tyre dicit q si hō seruasset bonū qd̄ i illo cre-
auit de; id est imaginē semp laudaret deū rē
z sic imaginē nō seruauit. **I**tem. x. de trini. c.
vi. imago ita deformis z obscura facta ē vt
pene nulla sit. sed substātia aie integra remā-
sit. quare rē. **S**ecūdo pncipaliter argui-
tur q imago nō p̄sistat in actib; aie quia in-
partes imaginis debet eē cōsubstāntialitas s; z
inter substāntiā anie z illos act; nō est rē.
Confirmat quia **Augustin;** xiij. de trini. c.
iij. di. q imago creatoris immortaliter iūsta ē
anie sed tales act; nō insunt anie immortaliter
Ite ibidē caplo. v. dicit q imago nō est po-
nēda in trāseuntib; rē. **S**ecūda dubita-
tio vtrū secūda pars imaginis s; actualis
cognitio gignat a pma s; ab aia z tertia s; z
actualis volitio a pma z scōda s; ab aia z ei;
noticia sicut supradictū est. **P**rimo em̄ ar-
guitur q nō omis cognitio seu noticia pdu-

illos p̄p̄sentatiua

2^a dubitatio qz
p̄p̄sentatiua
p̄p̄sentatiua

2^a dubitatio qz
actualis volitio
p̄p̄sentatiua

¶ primi Sententiarum

causa ab aia cui est noticia qz aia e sibi ipi co-
gnitio seu noticia. igit rē. cōsequētia patet qz
idē nō pducit a se. z antecēdēs pbat quia in-
telligere vel cognoscere ē vivere. vivere autē
ē esse. eē vero ē ipa res. que est. igit intelligere
ē ipa aia intelligēs. Itē aia est eēntialiter in-
tellectiva. nā p hoc reponit i gradu specifi-
co ergo nullō accidēte indiget vt intelligat rē
Itē intelligere ipius aie nō est nisi moueri i
tentionaliter sicut corp⁹ mouet localiter sed pro-
babiliter pōt sustineri qz in corp⁹ib⁹ mo⁹ lo-
calis realit nō differt a mobili igit i spiritib⁹
hoc pōt saluari rē. Itē sicut saluat deum ali-
quid intelligere p suā eēntiā ita qz nūc intelli-
git aliquid esse qditer pus nō intellexit rē. p
pter hoc solū qz nūc ita est qditer pus nō intel-
lexit neqz pus fuit ita videt posse pbabiliter sal-
uari de qditer alio intelligēte qre frustra po-
nit pluralitas sine necessitate rē. ¶ Secun-
do pncipalit arguit qz nō ois volitio sit effe-
ctiue ab actu intelligēdi quia sicut arguit sco-
tus libro pmo di. iij. q. vltima. noticia genita
est accidēs cui nō cōicatur fecūditas pducē-
di actū volitōis tale em accidēs nō est natuz
esse formalit intelligēs z volēs igit mens nō
cōicatur tali accidēti pducto illaz fecūditatem
quā pus habuit qz nō cōicatur sibi naturā ean-
dem s3 aliā. similitr Augusti. dicit. ix. d. trini-
c. viij. q. vbi dicitur amore pcepit ergo amor ē cā
effectiua verbi magis qz ecōtra. Itē appetit⁹
sensitiu⁹ potest eē sine sensatōe igit z appetit⁹
intellectiū sine intellectōe. Antecēdēs patet
qz naturalit aliqds pōt habere famē z sitis cri-
am si nunqz sentiret aliqd ab extrinseco s3 fa-
mes z sitis sunt quidā appetit⁹ scdm cōmēta-
tōrē. ij. de anima cōmēto. xij. Itē voluntas
pōt impare cognitionē de aliq de quo actu-
aliter nō cogitat. Aut igit illud apprehendit
actualiter z tūc frustra pcepere fieri qd pus
suebat aut nō apprehendit z tūc volūtas opa-
tur circa incognitū. Itē cognitio habitualit
pōt sufficere. qz habitib⁹ vtimur cū volum⁹
igit nō requirit cognitio actualis. saltē vide-
tur qz nō requirit ad eius cōseruationē. quia si-
cut species sensibilis nō causat sine p̄sentia
rei sensibilis tū ipa causata aliquādo sine ea
p̄seruat vt patet i claudtēe oculos postqz vi-
dit aliquod lucidū. sic p̄portionalit volūto li-
cet nō causet sine actuali intellectuone pote-
rit saltē sine ea p̄ ipus cōseruari rē. ¶ Ter-
tia dubitatio est vtrū partes imaginis crea-
te sint equales inter se videt qz nō quia ima-

go creata nō habz partes distinctas inter se
igit rē. In oppositū est dicitū cōe rē. ¶
¶ Ad p̄mā dubitationē dico qz ad p̄fectaz
imaginē trinitatis requireret aliq distinctio
sed substātia aie est ip̄fecta imago qz quis
longinquā habeat similitudinē cū deo tam
maiorē qz sit inter deū z creaturā aliā. vnde
quādo Augustin⁹ locis ibidē allegat⁹ expri-
mit imaginē trinitatis ad habendū p̄formi-
tate aliquale iter partes imaginis z p̄sonas
in diuinis exp̄mit eā per nomia significātia
substātia aie cōnotādo tū ipos actus. z iō
ix. de trini. assignat imaginē p̄ mentē. noticiā
z amorē. vbi p̄ mentē intelligit substātia aie
p̄ noticiā ipam substātia aie cōnotādo ver-
bū qd est acc̄secund⁹ p̄ducibilis ab ipa sub-
stātia aie. p̄ amorē etiā intelligit ipam substā-
tia aie cōnotādo actū volēdi p̄ducibile ab
ipā substātia aie z s̄bo p̄ducto. ¶ Em̄ sic in-
telligit Augus. patet ibidē vbi dicit qz amor
est substātia z nō corp⁹ z mens nō est corp⁹ s3
spiritus neqz tamē amor z mens duo spirit⁹
sed vnus. neqz due eēntie sed vna. Et subdit
hec aut duo relatiue ad inuicēz dicunt. z sic
vult qz mens z amor ip̄ortāt vnaz eēntiā aie
dicuntur tamen relatiue. i. cōnotatiue z eo-
dem modo intelligit cap̄lo. v. vbi p̄bat qz co-
gnitio z amor sunt in mēte nō tanqz accidē-
tia in suo subiecto propter hoc quia accidēs
nō excedit suū subiectū. mēs aut amore quo
se amat potest etiam amare aliud p̄ter se. si-
militer nō se solā cognoscit mens sed multa
aliā. ergo amor z noticia nō sunt accidentia
ipius mentis. hoc em̄ argumentū nō vale-
ret de amore z cognitōe actuali z elicito vel
etiam habituali acquisito. vt patet. Intelli-
git ergo de amore z cognitōe habituali i-
trinseco que est ipa mens. que potest vocari
habitus quia ē p̄ncipiū actiū respectu co-
gnitionis z amor⁹ actualis sūp̄ius z sic isti
termini amor z noticia capiunt equiuoce rē
¶ Si dicatur qz s̄m predicta eadē esset affi-
gnatio imaginis quā ponit Augustinus. ix.
de trini. per mentē noticiā z amorē z quā po-
nit postea per memoriā. intelligentiā z volū-
tatem z per cōsequēs vna nō esset euidenti-
or aliā. Cuius oppositū dicit Augustinus.
xv. d. trini. c. iij. respōdēdo qz iste due assigna-
tiones sunt eiusdē rei z nō differūt nisi scdm
nomia diuersimode idē exp̄imentia. ¶ Se-
cunda tamē aliquo modo est euidētio? qz p̄-
ma quia intentio beati Augustini est inuēti-

¶ notitia nō distinguitur
a cognoscētia

ipm

3^a dubitatio

Questio quarta

gare quomodo tres persone distinguuntur inter se et sunt unus deus quia secundum usum loquendi magis dicitur quod eadem res est memoria intelligentia et voluntas quam quod sit idem mens notitia et amor. ideo quantum ad hoc est evidentior quia evidentius est notum illa tria predicari de eodem re. ¶ Ad confirmationem dico quod imago capit dupliciter. Uno modo vel superponit per substantiam anime que est memoria intelligentia et voluntas et sic non perdidit homo imaginem dei licet per peccatum bene perdidit efficaciam bene operandi ex impedimentis que incurrit. Alio modo capit ut est nomen collectivum superponens per substantiam anime et actibus cognitionis et dilectionis dei. istos autem perdidit homo per statum nature lapsae. ¶ Ad secundam rationem dico quod non oportet quod inter partes imaginis sit substantialitas nisi sicut super dictum est. Et ad auctoritatem Augustini respondeo quod intentio Augustini est quod imago est immortaliter et quod illa per quam partes imaginis exprimentur se predicant de ipsa anima. Nam hec ipse est vera anima est memoria intelligentia et voluntas et homo loquens sepe utuntur sancti. et sic patet ad primam dubitationem. R. ¶ Ad secundam dubitationem dico quod sic sicut dictum est super. Et ad primam rationem dico quod antecedens est falsum. unde ad primam probationem potest multipliciter responderi. uno modo secundum tenentes completere significabilia quod intelligere vel cognoscere vel animam vivere vel esse non est anima nec aliqua entitas sed aliquid complere significabile. Alio modo secundum illos qui non ponunt complere significabilia potest dici quod ille propositioes sunt improprie et incongrue capiendae infinitum verbaliter quia verbum non potest reddere suppositum verbo nec etiam oratio infinitivi modi. quare et. Alio modo concedendo illas propositioes posset dici quod intelligere non est intellectio. sed est res intelligens cuius oppositum supponit argumentum. Velius tamen videtur mihi dicendum quod per tales propositioes intelligere est vivere. intelligatur ista quod intelligit vivit. et nihil plus. quare et. ¶ Ad secundam rationem dico quod licet anima sit essentialiter intellectiva non tamen est essentialiter seu per suam essentiam intelligens nec sua essentia est sua intellectio et licet hoc concedere posse esse. tamen de facto aliud ab ipsa est sibi intellectio. ¶ Ad tertiam dico quod siue anima intelligendo moveatur intentionaliter siue non tamen ponendum est quod aliqua qualitas permanens est intellectio. ¶ Ad quartam dico quod licet homo posset sine contradictione salvari non tamen ita

rationabiliter. quia deus non indiget aliquo extrinseco ad sui perfectionem cetera vero indigent. Ideo dicitur quod non frustra ponit in anima et. quibus in deo hoc non ponatur. Uterius tamen circa hoc dico quod non est evidens quin anima possit cognoscere seipsum vel aliquam rem aliam pura angelum vel secundum aliquos deum nulla alia re posita preter potentiam et obiectum. Et si queratur in casu isto. que res esset cognitio vel res cognoscens vel res cognita. ¶ Ad hoc posset probabiliter dici quod si obiectum esset perfectius cognite et cognosceret claretur ipsum esset cognitio sed si enigmaticum non oportet. ¶ Si vero obiectum sit eque vel minus perfectum cognite ita quod cognosces contineat illud perfectionaliter tunc non oportet quod obiectum sit cognitio. ¶ Ex hac imaginatione sequitur quod intellectus noster per suam essentiam non potest clare cognoscere essentiam divinam aut angelicam. ¶ Secundo sequitur quod non est evidens quin intellectus noster per suam essentiam possit cognoscere seipsum et quodlibet sue speciei et circa speciem suam. tamen hijs non obstantibus probabilius ponitur quod intellectus noster quod quid intelligit per cognitionem a se et obiecto cognitio distincta cognoscit. ¶ Ad secundam rationem dico quod actus volendi est effectivus ab actu intelligendi quod probat Deum quod omne absolutum necessario presuppositum alteri habet respectum illius rationem cause sed actus intelligendi necessario tanquam ad absolutum presupponitur actui volendi igitur habet respectum illius rationem cause et non nisi effectivum patet. igitur et. Unde ad primam instantiam concedo antecedens sed nego consequentiam quia etiam secundum Scotum aliquid potest esse causa effectiva intellectionis et volitionis quod non est natum esse intelligens aut volens. scilicet aliquod obiectum. quare et. Et ad auctoritatem Augustini dico quod sicut patet ex processu suo per verbum intelligit ibi noticiam completam elicitam ex habitu. et per amorem voluntatem. et quantum ad illud verbum concurrunt voluntas. quod verbum completum quod est determinate affirmativum vel negativum secundum aliquos non fit nisi mediante voluntate tamen respectu illius actus voluntatis est noticia scilicet inconpleta termini vel terminorum que est concausa ipsius. ¶ Similiter quando verbum habetur habitualiter frequenter ad eliciendum ipsum actualiter et distincte et ad conservandum precipue concurrunt ipsa voluntas quia intelligi-

Primi sententiarum

mus cū volumus qđ est itelligendū post no-
riciam habitualē acq̄sita. ¶ Ad scđam ne-
go autēcedēs ad pbationē dico qđ fames et
sitis licēt possint haberi sine sensatōe extrin-
seca nō tñ sine sensatōe ab extrinseco scilicet
ex actione vnitis partis i aliā. qualis potest
haberi sine sensatione ab extrinseco. sicut pa-
ter in habētibz dolorē capitis vel densius zc
vel potest dici qđ fames z sitis nō sunt actus
appetitui eliciti respectu cibi z potus sed sūt
quidā languor ex defectibz cibi z potus loq̄n-
do de fame z siti p̄ueniētibz omnē experie-
ntiam cibi z potus. Ad hoc ergo qđ sint actus
appetitui requirit prima sensatio zc. ¶ Ad
tertiā concedo qđ volūtas potest impare co-
gnitionē actualē de aliquo nō prius cogita-
to actu distincto sicut euz occurrerit alicui
qđ audiuit aliquid z nō cogitet quid fuerit il-
lud tunc voluntas p̄cipit intellectui vt inq̄-
rendo recogitet z sic frequēter inuenit. imo
cōmuniter iste est p̄cessus in reminiscēdo di-
co tamē qđ illud apprehēdebat prius nō disti-
cte sed cōfuse ideo p̄cogitabat vno modo
z alio modo p̄cipiebat cognoscēti dico eti-
am qđ supposito qđ voluntas p̄ciperet eandē
cognitionē quā prius nō tamē pus frustra p̄-
ciperet quia p̄ hanc potest illa cōseruari zc.
¶ Ad quartā dico aliquas p̄positiones.
Prima est qđ voluntas nō potest diligere seu
velle incognitū pater p̄ Augustinū. Inui-
sa diligere possumus. incognita neq̄s. imo
fm qđ ponit Adam omnis volitio est quedā
cognitio. de quo aligz videbit. ¶ Scđa est
qđ ad hoc qđ voluntas eliciat actū volitionis
nō sufficit cognitio habitualis vñ lz habitū-
bus vtamur cū volumus tñ habitū vt nō vo-
lumus nisi cū de eoz vñ distincte vel p̄fuse
actualiter cogitam. ¶ Sic autē aduertē-
dum est qđ habens habitū z nō cogitās actu-
aliter de obiecto illi p̄t moueri ad cogitan-
dum de illo nō solū a voluntate sed aliunde
multipliciter scilicet vel a motore extrinseco
vel ab influentiā celi. vel a dispositione cor-
porū. sepe tamē irouet a voluntate retraben-
te intellectū ab alijs. vel trahente ad illud n̄
tamē semp̄ vnde fit vt frequēter habituat in-
cipiat cogitare de aliquo z nesciat vnde mo-
uetur ad cogitandū de illo plusq̄ de alio.
¶ Tertia p̄positio est qđ ad hoc qđ voluntas
cōseruet actū volitionis nō sufficit cognitio
habitualis pater sicut p̄cedens. ¶ Quar-
ta est que sequit̄ ex alijs z est qđ ad hoc qđ vo-

luntas eliciat aut cōseruet actū volitionis
requiritur naturaliter cognitio actualis pa-
ter ex dictis. Unde sequitur qđ volitio plus
dependet in essendo z p̄manendo a cognitio-
ne qđ species in sensu a re sensibili lz forte
plus dependeat in fieri z nihil plus p̄cludit
argumti. ¶ Secundo sequit̄ qđ volitio pl̄
dependeat a cognitione qđ executio exterior
libera dependeat a volitione. quia executio
exterior sicut ire ad ecclesiā potest ab homie
fieri etiā meritorie absq̄ hoc qđ sit ab actu vo-
luntatis sed sufficit qđ inuenit zc. quare zc.
¶ Tercū est tamē qđ talis executio nō dicat̄ libe-
ra intrinsece sed solū extrinseca denomiāte
quia ab actu voluntatis zc. ¶ Tertio sequi-
tur qđ cognitio potest esse causa effectiua cō-
trariarū volitionū successiue in eodē subie-
cto z eodē modo disposito. pater quia eades
stante cognitione eiusdē obiecti volūtas po-
test illud velle z nolle zc. ¶ Quarto sequit̄
qđ idē agens naturale potest cōtrarios effe-
ctus causare in idē passuz eodē modo dispo-
sitū vnde hoc nō est incōueniens de causa d̄
terminabili ad varios effectus p̄ concursuz
esse libere sicut hic zc. ¶ Ad terti-
am dubitationē pono aliquas p̄positiones. Pri-
ma p̄positio est qđ loquēdo de virtute sermo-
nis z p̄rie partes imaginis create nō sunt eq̄-
les inter se quia nulle plures res distincte sūt
partes imaginis create vt satis pater de ani-
maz eius actibz. quia nō cōstituunt aliquod
vnū. Similiter de intelligentiā memoria et
voluntate pater qđ sunt idez. z per p̄sequens
nō sunt partes alicui. tamē improprie vocā-
do ista partes imaginis ip̄as esse equales po-
test intelligi multipliciter. ¶ Unde sit scđa
p̄positio qđ p̄tes imaginis vno mō possunt in-
telligi esse equales ratōe obiectozū suozū scz
quia qcquid est obiectū vnus potest esse ob-
iectū alterius. z eodem modo scz habitū vel
actu z sic p̄cedunt esse equales tā in via q̄ in
patria. ¶ Tertia p̄positio est qđ p̄tes imagi-
nis alio modo possunt intelligi esse equales
ratione suozū actū sic scz qđ nulla earū scđz
suā dispositionē naturalē est magis ip̄edita
a suo actu q̄ alia z sic nō oportet qđ sint equa-
les in via. vnde in quibusdam videm qđ me-
moriam excedit itelligentiā quia bene retinet
sed nō faciliter substācialiter intelligunt̄ i ali-
is econtra. In alijs amor excedit itelligen-
tiam z memoriā. in alijs econtra. lz erūt equa-
les in p̄tia quādo erūt ab omī languore sa-

¶ Ingre au ad q̄sitas actū
boni moralis requirit̄ qđ
vno determinat̄ sit ad vno
tenēdo qđ nō sit ob̄ ip̄m actū
boni

¶ Vnde q̄sitas ip̄m actū
boni p̄ ip̄m actū

¶ Nota hoc
¶ Nota de q̄sitas
¶ Nota de q̄sitas
moralis

Questio quinta

nate. sicut dicitur. x. de trini. **Q**uarta positio est qd pres imaginis alio modo possunt intelligi esse eque ratione suorum actuum sic scilicet qd respectu eiusdem habeant actus eque intensos et sic clarum est qd in via non sunt eque. Sed etiam videtur quod ubi dicitur qd impossibile est qd isto modo sint eque in propria respectu dei. et qd ibi est sp intensior actus dilectionis quam cognitionis. Aliis videtur qd in propria erit eque intensus cognitio sicut dilectio. Quod probatur auctoritate magistri in secundo di. xxi. ubi videtur dicere qd in propria tantum quod cognoscit quantum diligit. Istud tamen non cogit quod magister ibidem non vult aliud dicere nisi quod plus diligit plus cognoscit ita quod oportet proportionem non equalitatem. Hec enim sufficit ad intentionem magistri quod non intendit ibi probare nisi quod seraphin plus cognoscit deum quam cherubin. quod plus diligit. Dico tamen quod ista questio vtrum illi actus beatifici sint eque intensi in sua specie est questio facti. de qua non constat sine revelatione dei et sic patet quomodo pres imaginis debent concedi eque et quomodo non. Si vero dicatur contra secundam positionem quod actus magister hic in via potest esse cognitus a beato et tamen non voluit quod tunc beatus peccaret. nec non voluit quia tunc non esset de omnibus sicut vellet. igitur etc. Respondeo vno modo potest concedi quod actus peccati est volitus a beato sicut est etiam volitus a deo nec in hoc peccat quod nec deus nec beatus male vult illum actum. Alio modo potest dici quod actus peccati est volitus a beato sicut a viatore sicut ex charitate etc. Hec oportet quod omnia fiant circa alios quam fieri optant circa eos tamen circa se ipsos sicut quantum fieri optant saltem in pluribus. licet vero in omnibus forte circa iudicium quod ante beate optant vniuersi suis corporibus etc. secundum Augustinum et secundum hanc viam dicendum est quod non oportet voluntatem beatam conformari deo in omni volito quod videt deum velle etc. Et hec de ista questione.

Questio quinta.

Circa tertia distinctionem et alias multas sequentes in quibus magister agit de eentia diuine vnitatis et personarum trinitatis. quero vtrum positio fidei de vnitatis et personarum trinitate probabiliter valeat sustineri. **A**rguunt primo quod si talis positio non est a nobis imaginabilis. igitur nec probabiliter sustinibilis. sequentia tenet quod non videtur quod illud possit probabiliter susti-

neri quod non potest imaginari. Et antecedens patet quod imaginatio non capit quod vna res simplicissima sit tres res et quilibet earum vni sepe dicunt doctores hoc non esse imaginabile. Si enim Anselmus dicit de incarnatione christi cito post principium. quod christiana fides in multum proficit quod intellectui capere nequeat etc. **S**ecundo sic talis positio non potest sine contradictione saluari. igitur nec probabiliter sustineri. sequentia tenet. et antecedens patet. quod ista positio idem de eodem affirmat et negat ut patet in istis positionibus de generatione dei. deus non generat deum. et tamen non est nisi vnus deus. similiter de istis eentia non generat. pater in diuinis generat. et tamen omnino idem est eentia et pater in diuinis etc. **T**ertio sic talis positio sine negatione forme sillogistice aut formalis sequentia non potest defendi. igitur etc. sequentia tenet et antecedens patet quod propter illam positionem oportet negare sillogismum expositorium sicut istud hic pater generat. hic pater est essentia diuina. ergo essentia diuina generat. Similiter istud quecumque res est pater est pater. filius est res que est pater ergo filius est pater. qui tamen videtur esse in dario. Similiter sequentia conuersiuam sicut ista nulla eentia diuina generat ergo nullus generans est essentia diuina. in hijs omnibus antecedens est verum et sequens falsum secundum positionem fidei etc. igitur **I**n oppositum arguitur quia fides nostra est vera et saluberrima et persequens inconueniens esset quod non posset defendi et probabiliter sustineri. **E**tiam frustra laborarent circa studium fidei fideles catholici et doctores theologi nisi possent probabiliter ab omni falsitate tueri **I**n ista questione erunt tres articuli iuxta tria argumenta iam facta.

In primo videbitur quod concedatur positio fidei de trinitate. In secundo qualiter hec positio possit sustineri sine contradictione. In tertio qualiter etiam sine forme sillogistice aut alterius bone sequentie negatione. Et sunt hec tria valde vtilia in theologia. **B** **I**n primo articulo ponatur et deducatur tres conclusiones. In prima videbitur quod concedatur hec positio fidei. In secunda vtrum hec positio possit euidenter probari. In tertia vtrum possit imaginari aut probabiliter sustineri. **P**rima conclusio est quod positio fidei procedit quod vna res simplicissima est tres res et quilibet earum scilicet quod vna diuina eentia est diuinitatem patris et filii et spiritus sancti et est singillatim pater et est etiam filius et est spiritus sanctus quod vna non est alia sed sunt eadem indiuisibilis est

duo questionibus tanguntur in fine procedunt
questionibus

Sunt tres res
non pendent ali
a se

¶ primi sententiarum

sentia. q̄ quidē eēntia nullā illaz triū rez ge-
nerat nec ab aliqua generat nec aliqnā pdu-
cit nec ab aliqua pducit sed vna illaz triū scz
pater a nulla re generat vel pducit sed gene-
rat z pducit vna illaz triū scz filiū z pater et
filiū tanq̄ vnū pncipiū pducūt sed nō gene-
rant sp̄m̄ sc̄m̄. **I**sta conclusio patet ex symbolis
p̄ eccliam factis z p̄ eā approbatis nec aliter
p̄bo eam. **S**ed ad sciendū q̄ p̄positōes d̄
beant cōcedi s̄m̄ hanc p̄positōem fidei ponaz
aliquas distinctiones z inde eliciā plures p̄
positōnes satis vtilēs. **P**rima distinctio
est q̄ nomia significātia deū sunt in multipli-
ci differētia quedā sunt eēntialia quedā p̄so-
nalia quedā cōmunia quedā notionalia.
Essentialia aut̄ dicunt̄ que sic supponūt p̄ es-
sentia vel natura q̄ si essentia z suppositū i di-
uinis realiter distinguerent̄. illa supponerēt
p̄ essentia nō p̄ supposito nomia vero p̄sona-
lia sunt illa que ex vsu loquēdi sic supponūt p̄
supposito q̄ si suppositū z essentia distingue-
rent̄ adhuc supponerēt p̄ supposito z nō p̄ es-
sentia. **U**el aliter loquēdo p̄sonalia sūt
q̄ supponūt p̄ p̄sona vt p̄sona est. z licet p̄di-
cte locutōes forte nō sūt vere de virtute ser-
monis t̄m̄ qualiter debeant intelligi. patebit
in sc̄do articulo magis. **N**omia aut̄ cōmunia
sunt q̄ ex vsu loquēdi supponūt p̄ supposito z
essentia. z si suppositum et essentia distingue-
rentur adhuc supponerent pro vtroq̄. **N**o-
mina vero notionalia sunt illa que dicuntur
de vna persona vel de pluribz non tamē de
qualibet z si illa dicerent̄ de creatura suppo-
nerent p̄ quibusdā actionibz creaturaz. **E**xē-
pla aut̄ istorū patebunt. **S**ecunda disti-
ctio est q̄ nomia essentialia sunt in multipli-
ci differētia quedā sunt substantiua vt hoc
nomē deitas. quedā adiectiua vt cōmunica-
bile. **T**ercia substantiua. quedā sunt numerabi-
lia vt trinitas. quedā nō numerabilia vt eēn-
tia sapiētia bonitas veritas. **T**ercia nomia p̄so-
nalia sunt in multipliici differētia. quia q̄daz
sunt cōmunia. sicut sunt ista suppositū p̄sona
quedā vero p̄pria sicut pater filius. ista sunt
duplicia quia q̄dam sunt abstractiua vt pa-
ternitas filiatio. z ista dicunt̄ p̄prietates p̄so-
nariū. z alia p̄cretiua z ista quibz sumunt̄ sub-
stantiue z tunc ab autiquis doctoribz ex eis
dicunt̄ esse predicatio idemptica vt dicēdo
essentia est pater. quando q̄ aut̄ adiectiue et
tunc dicitur predicatio formalis z sic ista a-
pud quosdaz esset falsa essentia est pater. **T**ercia
nomina cōmunia sunt in multipliici differē-

tia qz q̄dā sūt q̄ sp̄ tenent̄ cōiter sic res duo zē
q̄dā vero sunt vt saltr̄ aliqd̄ ē qd̄ quibz sumit̄
cōiter quibz p̄cise eēntialit̄ quibz nō p̄cise p̄so-
nalit̄ sicut h̄ nomē d̄ de q̄ postea dicet̄ magis.
Tercia nomia notionalia sunt in multipliici sal-
tem in duplici differētia. qz aliqua sunt q̄ so-
lum supponūt p̄ vna p̄sona sicut generatio a-
ctio spiratio passio. quedaz vero supponūt p̄
aliquibus p̄sonis sicut spiratio actio pductio
passio. z hec oīa patent̄ faciliter cuilibet ad-
uertenti zē. **T**ercia distinctio ē q̄ verba
que dicunt̄ in diuinis sunt in multipliici dif-
ferētia quedā sunt substantiua sicut ista est
existit. quedā sunt adiectiua z ista sunt in du-
plici differētia quedā sunt p̄sonalia vel no-
cionalia sicut generare spirare q̄dā essentia-
lia sicut cōmunicari plurificari. quedā vero
cōmunia sicut creare velle intelligere. z cōsi-
militer potest fieri distinctio de p̄cipijs.
His p̄missis possunt poni multe po-
sitiones seu regule. **P**rima est q̄ nomia es-
sentialia substantiua nō numeralia vere dicūt̄
tur de essentia z de quibz supposito in singu-
lari vt dicēdo eēntia est deitas pater est dei-
tas. **S**ecunda nomia eēntialia substanti-
ua numeralia vere dicunt̄ de eēntia in singu-
lari z nō de supposito vt essentia est trinitas z
nō pater est trinitas. **T**ercia nomia essenti-
alia adiectiua dicunt̄ de eēntia z nō de suppo-
sito vt eēntia est cōmunicabilis z nō pater.
Quarta nomia eēntialia cuiuscūq̄ p̄ditio-
nis existat dicunt̄ de nomibz cōibz ac etiā de
isto termino de vt aliq̄ res est trinitas aliq̄
res est cōmunicabilis. **Q**uinta nomia p̄-
sonalia cōia dicunt̄ de eēntia z quibz suppo-
sito vt eēntia est p̄sona p̄ est p̄sona. **S**exta
p̄sonalia p̄pria abstractiua dicunt̄ de eēntia z
aliquo supposito vt eēntia est p̄trinitas pater ē p̄-
ternitas. Ratio est qz nō p̄nt̄ p̄dicari nisi sub-
stantiue z idēptice z nūq̄ adiectiue vt forma-
liter vel s̄m̄ modū loquēdi antiquoz. **S**e-
ptima p̄pria p̄sonalia p̄creta dicunt̄ de essen-
tia z aliquo supposito. vt eēntia ē pater z h̄ quibz p̄di-
cāt̄ substantiue z idēptice z si adiectiue vt for-
malit̄ solū dicūt̄ de vna p̄sona vt p̄ est p̄ et
nō de eēntia. **O**ctava nomia notionalia ab-
stractiua dicunt̄ de eēntia z aliquo supposito vt
aliquibz nō de oibz vt eēntia ē generatio acti-
ua. **N**ona. oīa s̄ba substantiua q̄ adiecti-
ua z cōia dicunt̄ de eēntia z quibz supposito.
Decima oīa s̄ba adiectiua essentialia di-
cuntur de eēntia z nō de aliqua p̄sona. vt eēn-
tia cōmunicatur non persona. **U**ndecima

modi p̄prietatis
Essentia
p̄sonalia
alia
Nomia cōia
notionalia
nomia notionalia
Abund̄ ab̄dit̄ a p̄prietate
Abund̄ ab̄dit̄ a p̄prietate
p̄sonalia aliud
Abund̄ ab̄dit̄ a p̄prietate
Abund̄ ab̄dit̄ a p̄prietate
Abund̄ ab̄dit̄ a p̄prietate
Abund̄ ab̄dit̄ a p̄prietate

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Questio quinta

¶ **P**ersonalia adiectiua dicunt de persona non de eentia nisi forsan cum aliquo addito quod facit illa non teneri adiectiue respectu eentiae. ut eentia est res generans vel quae generat. Sed videndum est etiam quomodo tales termini possunt dici in plurali.

¶ **U**n sit duodecima regula quod nomina quae supponunt per suppositum et per eentiam et quae non supponerent per eentiam. scilicet per quilibet supposito si ipsa distinguerentur dicuntur ut plurimum de tribus personis pluraliter et non singulariter ut tres personae sunt tria supposita et non unum suppositum tres ipsofacto et non una. Ab hac regula excipitur hoc nomen deus quia ex verba doctorum non dicitur pluraliter sed singulariter et non si suppositum et eentia distinguerentur supponeret per supposito non per eentiam. de hoc in postea dicetur.

¶ **D**ecimatercia nomina quae non supponerent nisi per eentiam et non per supposito si distinguerentur dicuntur de tribus personis et non pluraliter ut tres personae sunt deitas et non tres deitates.

¶ **D**ecima quarta nomina absoluta quae supponunt per eentiam et quilibet supposito ita supponerent si distinguerentur dicuntur de tribus personis et pliter et singulariter. sicut tres personae sunt tres res et sunt una res tria eentia et unum ens.

¶ **D**ecima quinta nomina adiectiua quae supponunt per eentiam et quilibet supposito. et ita supponerent si distinguerentur dicuntur ut plurimum de tribus personis singulariter et non pluraliter ut tres personae sunt unum creator unum eternum et non tres creatores vel tres eterni nisi cum addito ut tres personae sunt tria supposita creatura. tria supposita eterna. Ab hac regula excipiuntur isti termini coeterni coaequales. Un in simbolo bene procedunt tres coeterni. id est mirum quod ibidem negantur tres eterni nec video rationes diversitatis.

¶ **D**ecima sexta nomina quae supponunt per supposito uno et non per alio nunquam dicuntur vere de tribus personis nec singulariter nec pliter sed bene de isto termino deus singulariter ut deus est pater sed non tres personae sunt pater.

¶ **R**egulae possunt multiplicari et poni de verbis et principibus. scilicet ex predictis satis patet quod de beatitudine procedi vel negari in materia de trinitate impossibile est; fidei verumtamen ante omnia quaedam est ista regula nulla hominum in hac materia ex proprio sensu aliquid audeat asserere quod non sit a sanctis doctoribus approbatum. sic ei docet hilarius dicens quod forma dei certa est non generaliter addendum est sed modus distinctus audacie et hallegat magister li. i. di. xxiiij. et est verbum notabile. Et hoc de prima conclusio.

¶ **S**ecunda conclusio est quod sic predicta positio fidei est nobis naturaliter evidens nec potest evidenter probari. sic nec ipsa ex scripturis noni aut veteris testamenti potest evidenter concludi. ¶ **P**rima pars patet quia talis positio non

est per se nota. nec per experientiam ut clare est. Un quod si negaret indigeret sensu. Nec ipsa potest evidenter demonstrari in lumine naturali. quia tunc infideles possent cogi vi rationis naturalis ad assistendum fidei articulo quod est falsum. unum si quis dicat oppositum vadat contra ad infideles pervertendum. ¶ **S**ecunda pars patet illas non assero sed solum pono probabitur unum ad hoc probationem suppono tria. ¶ **P**rimum est quod predicta positio non continet formaliter et expresse in scriptura noui et veteris testamenti seu in textu biblicae. patet in textu scripturae. etiam aliter ecclesia in suis conciliis et sancti in suis libris non laborassent ad concludendum illam positionem ex scripturis etc.

¶ **S**ecundo suppono quod predicta positio concedit aliquid propter quod oportet negare aliquam consequentiam multum apparentem imo apparenter euidentes cuiuslibet non catholico sicut sillogismum expositivum vel sillogismum quem Aristoteles reputasset in darum vel consequentiam quam ipse reputasset conuersinam sicut arguebatur in tertia ratione ante oppositum ut post patebit.

¶ **T**ertio suppono quod nulla positio evidenter concluditur per aliquam consequentiam minus apparentem quam sit illa consequentia quam oportet negare propter illam positionem patet clare. Tunc arguo sic predicta positio non potest concludi ex scripturis etc. nisi per aliquam consequentiam tunc quero de illa consequentia vel ipsa est magis aut minus aut eque apparetur sic illa quae oportet negare propter illam positioem ut dicitur secunda suppositio. Non potest dici primum scilicet quod sit magis apparetur quia nec Augustinus nec alius unquam fecit aliquam talem ut patet. nec tertium scilicet quod eque quia nulla reperitur talis. Item nec hoc sufficeret ad euidenter concludendum sed solum peteret principium ergo oportet dicere secundum scilicet quod per minus. et per consequens et per illam non concluditur evidenter ut dicitur tertia suppositio. quare etc.

¶ **E**rit ita ratio videtur mihi foris nec scire ea solvere etc. ¶ **S**ecundo specialiter arguo quod ex scripturis non potest evidenter concludi quod eentia diuina nullam rem in diuina generat nec ab aliquo generatur. Ubi sciendum est quod per aliquos ex duobus euidentibus suppositis una cum illis quae manifesta sunt in fide magis evidenter concluditur quod eentia diuina non generat etc.

¶ **P**rima suppositio eorum est hoc quod nulla res generat se ipsam. ¶ **S**ecunda est quod tanta est ideitas eentiae diuinae ad qualeslibet personam sicut eentiae ad scripturam. ¶ **D**ixi ei suppositis arguitur sic Si eentia diuina generat et generat eentiam diuinam aut patrem aut filium aut spiritum sanctum. non primum per primam suppositionem nec secundum aut quartum quia hoc est mani-

positio fidei in materia de trinitate non ostendit formam spiritus sancti

omni quod negare quod probatur

ob. ratio illud probatur

In trinitate sunt tres coeterni et in non tres aeterni

Summi sententiarum

feste hereticū. nec tertiū p̄ secundā suppositi-
 onē. etiā fm̄ August. p̄mo de trini. caplo pri-
 mo z de immortalitate aīe caplo. xij. Nihil ge-
 nerat idē qđ ip̄m est. Sic em̄ format rōnem
 magister Grego. z videt̄ multis euidēs illa-
 tio. Sed salua omniū reuerētia dico qđ ex di-
 ctis suppositōibus vna cū om̄ib; manifestis
 in fide ante determinatōz; i qua magister sen-
 tentiaz approbat z eius sentētia. nō cōclude-
 batur euidēt̄ illud nec ab Augustino nec a
 magistro nec ab aliq; alio qđ patet. qz q̄uis
 cōcederet secūda suppositio qđ scz essentia sit
 tam idē patri zc. quod tamē nō est euidēs vt
 post patebit. nō tamē sequit̄ pater generat. er-
 go essentia generat. ergo pari rōne nō sequit̄
 euidēt̄ nec formaliter essentia generat filiū
 ergo generat se. Ideo dicūt aliq; qđ nō sequit̄
 nisi qđ essentia diuina generat idē qđ se. sicut
 bene p̄cedit qđ pater generat id qđ se. quare
 zc. **S**ic igit̄ dupliciter potuisset respōde-
 ri magistro ante determinatōz;. Uno modo
 qđ licet essentia diuina nō generet essentiā di-
 uinā nec generet ab essentia diuina. tamē ge-
 nerat filiū z generat a patre nec oppositū eui-
 denter cōcludit̄ p̄dicta ratio. Secundo mō
 potuisset dici qđ licet essentia generaret essen-
 tiam nō tamē sequit̄ euidēt̄ essentia diui-
 na generat diuinā essentiā. ergo generat se es-
 sentiā vel aliā sicut ip̄e magister negat istā. d̄
 us generat deū ergo se deū vel aliū deū. Et
 si dicit̄ qđ nō est simile quia iste terminus de
 us q̄uis sumit̄ psonalit̄. nō aut̄ iste terminus
 essentia. Contra h̄ est Augustin⁹ qui sumit̄
 hunc terminū eēntia psonalit̄ q̄n dicit̄ eēnti-
 am de eēntia z ita sepe faciebāt̄ doctores aliq;
 ante illā determinatōz; p̄ciliū zc. Si ergo di-
 catur qđ magister p̄ illā p̄positionē eēntia non
 generat essentiā nō intēdit̄ aliō nisi qđ res q̄ ē
 plures res z quelibet illaz; nō generat zc.
Ad h̄ dico qđ illd̄ nō seq̄batur euidēt̄ ex
 manifestis in fide aī illā determinatōz; dam-
 namus extra de sum. trini. zc. Si aut̄ dicat̄
 quare ergo ecclia talē positioē ita mirabilē
 acceptauit z determinauit. ex qđ nō poterat e-
 uidēt̄ p̄cludi ex scriptur; zc. Dico pbabilr qđ
 ip̄a in h̄ ar. z in plurib; alijs multa determina-
 uit qđ nō poterat euidēt̄ p̄cludi zc. sed tales
 veritates de⁹ voluit credi a catholicis q̄re vo-
 luit ip̄as reuelare ecclie z p̄ eā determinari z
 sic q̄nq; determinatōes ecclie nō sp̄ p̄cedūt p̄
 euidēt̄ illationē ex scriptur; s; p̄ speciale re-
 uelationē factā catholicis. **S**i vero q̄ra

tur quō cōstat de tali reuelatōne zc. Dico qđ
 difficile est p̄stare nisi illis q̄bus reuelatio fit
 ideo donū dei speciale ē credere recte zc. Et
 hec de secūda. **T**ertia p̄clusio est
 qđ sicut p̄dicta positio fidei est a nobis imagi-
 nabilis sic ip̄a pbabilr est sustinibil. **P**ri-
 pars pbat qz talis positio fidei pōt a nob cre-
 di. igit̄ z imaginari. antecēdēs patz z p̄sequē-
 tia tenet qz credere aliqđ est apparere sic esse
 vel saltē non stat aliqđ credere z nō apparere
 sic eē sed p̄ imaginari nihil p̄ nūc aliud intel-
 ligo qđ apparere sic eē. q̄re zc. Unde si q̄ aucto-
 ritates vidēt̄ sonare opposituz; intelligende
 sunt qđ h̄ nō est a nobis imaginabile scz natu-
 raliter p̄fecte z clare. **S**ecōda ps pbat qz il-
 la positio pōt pbabiliter sustineri que potest
 imaginari z credi ad cui⁹ apparētia possunt
 aliq; rōnes pbabiles fieri z que potest sine cō-
 tradictione sustineri s; p̄dicta positio potest
 credi z imaginari vt dicit̄ p̄ma pars. z ad ei⁹
 apparētia possunt aliq; rōnes pbabiles fieri
 sicut miracula z p̄suasōes vt dicit̄ fuit in p̄-
 ma. q. ar. scdo. Et ip̄a p̄ sine p̄dictōe sustine-
 ri vt dicit̄ in scdo ar. hui⁹ q̄stionis. Et sic patz
 minor sed maior pbat qz ille sunt tres p̄ditio-
 nes req̄sire z sufficientes ad h̄ qđ aliq; positio
 possit pbabiliter sustineri z sic patet tertia cō-
 clusio z p̄ p̄sequēs respōsio ad istū articulu⁹
Sz arguit̄ pbando qđ p̄dicta positio nō
 possit pbabiliter sustineri. **P**rimo sic talis po-
 sitio repugnat simplicitati dei. igit̄ zc. p̄seq̄n-
 tia tenet quia catholicis concedens deū eē
 simplicissimū non potest pbabiliter susti-
 nere aliquid huic repugnans seu contrariū.
 Antecēdēs pbatur quia vbi est pluralitas
 ibi nō pōt esse summa simplicitas Nam illud
 videtur simplicius in quo nulla omnino est
 pluralitas q̄ illud in quo est pluralitas **L**o-
 firmat. qz si pluralitas triū psonaz; nō repu-
 gnat simplicitati dei. pari rōe nec q̄ternitas
 z p̄seq̄ns nec infinita pluralitas. p̄seq̄ntia te-
 net. qz oīno videt̄ p̄silis rō. z p̄ cōseq̄ns ē ab-
 surdū zc. **S**ecōdo p̄dicta positio repugnat
 tati dei. igit̄ zc. p̄seq̄ntia p̄ sic p̄us. z antecēdēs
 pbat qz ista p̄seq̄ntia ē bōa vni ē tale qđ magis
 cogitari nō pōt qđ illd̄ est de⁹ Ita pari rōne ista
 erit bona tria sūt talia q̄z q̄lib; mai⁹ cogitari
 nō pōt. q̄ sūt tres di; qz nō apparer rō dissilitu-
 dinis s; antecēdēs scdo p̄seq̄ntia s; p̄dicta po-
 sitio p̄cedit d̄ psonis diuinis igit̄ zc. **L**osir-
 mat qz psonaz; pluralitas arguit oppositōes
 cōtradictoriā iter psonas qz pater est pater

Colubus

optime dicit

terminus essentia summi
p̄sonalit̄

Colubus

Colubus

17
p̄ h̄ ar. z in plurib; alijs multa determina-
uit qđ nō poterat euidēt̄ p̄cludi zc.

Colubus

Questio quinta

z filius nō est pat̄ s; oppositio p̄tradicoria ē maxima sc̄m p̄m̄ igit̄ p̄sonarū pluralitas arguit oppositioē maximā. s; illa excludit vnitatē sum̄ā q; minor oppositio s; p̄trarietas excludit illā. igit̄ zc.

Tertio p̄dicta positio repugnat īfinitati dei. igit̄ zc. p̄sequētia patz vt p̄us. z antecedēs p̄bat quia si p̄sone diuine distinguunt̄ vel ergo finite vel īfinite. Si finite ergo cū ista distinctio vniū p̄sone ab alia nō sit nisi p̄sona z illa distinctio esset finita sequit̄ q; illa p̄sona erit finita. z p̄sequēs de^o erit finitus nō ergo īfinit^o qd̄ ē positū. Si īfinite ergo tūc ip̄a distinctio ēt īfinita z p̄sequēs nulle alie res magis distinguerent̄ q̄ tres p̄sone nec de^a creatura nec due creature intra se quod est falsum qz distinguunt̄ p̄sonaliter z eēntialiter z p̄sone diuine solū p̄sonaliter.

Confirmat. qz si īfinitate ergo si p̄ impossibile essent duo dī illi nō magis distinguerent̄ inter se q̄ p̄sone diuine. **Q**uarto p̄dicta positio repugnat p̄fectioni dei. igit̄ zc. p̄sequētia patet vt p̄us z antecedens p̄bat quia vel esse patrē est alicui^o p̄fectionis vel nulli^o. Si nulli^o ergo nihil ē esse patrē in diuinis. Si alicui^o ergo cū fili^o nō sit pat̄ sequit̄ q; aliqua p̄fectio p̄uenit patri que nō p̄uenit filio. z per p̄sequēs filius nō est summe perfect^o. igit̄ zc.

Confirmat. qz vt quilibz persona est sufficienter perfecta ad agendū omnia que omnes possunt vel nō. si nō ergo nō quilibet est oīpotēs, nec p̄ cōsequēs summe perfecta. Si sic. ergo plures q̄ vna supfluunt. quare nō sunt plures ponēde. cōsequētia patet per magistrū li. p̄mo. di. tertia cap̄lo secūdo vbi p̄bat vnitatē dei sic. Si essent duo dī. tūc aut vterq; haberet qd̄ ali^o haberet aut nō. Si nō. aliquis eorū esset īsufficiens. si sic. al^o supfluere zc.

Ad ista respondet. Ad primā p̄ materia p̄mitto istā distinctionē q; simplicitas potest capi multipliciter. Uno modo vt excludit pluralitates z hoc dupliciter quia vt excludit ab aliq; re omnē pluralitatē tam eēntialē q̄ realē vt excludit solū pluralitatē eēntialē nō reales. Alio modo potest capi simplicitas vt excludit compositionē z sic sumit̄ cōmunit̄ z h̄ dupliciter quia aliqd̄ potest dici sic simpliciter simplex vel quia ex nullis rebz cōponitur vt quia nec sic componit̄ nec est alicui rei cōponibile. Et iuxta hoc pono p̄positiones.

Prima est q; de^o seu diuina eēntia primo modo nō est simpliciter simplex patet quia nō

excludit pluralitatē suppositorū et hoc p̄bat p̄ma rō. Ex q; patet q; illo primo mō eēntia diuina nō est tam simplex q̄ simplex est diuina persona. Patet qz eēntia est plures res z nō p̄sona quare zc. **S**ecundo patz q; eē simplex illo modo nō dicit p̄fectiones simpliciter patet quia nō cōuenit eēntie diuine. **S**ecunda est q; solus de^o sc̄do modo est simpliciter simplex patet quia ip̄e excludit omnem pluralitatē eēntialē sed tūc creatura simpliciter excludit omnē pluralitatē realē vt eēntialē quia si aliqua excludat sic pluralitatem q; nō est plures res vel eēntie vt angelus vel aīa tamē nulla excludit pluralitatem quin ip̄a sit plures res vt in ip̄a sint aut esse possint plures res p̄ modū inherētie.

Tertia p̄positio est q; non solus deus est tertio modo simpliciter simplex. Patet quia licet deus sit sic simpliciter simplex q; ex nullis rebz p̄ponitur tamē etiā aliqua creatura isto modo est simpliciter simplex. Probat quia aut aīa vel angelus est isto modo simpliciter simplex vel nō. si sic habet p̄positū. si nō tūc quero aut talis res est cōposita ex materia z forma aut nō. si nō tūc nō apparet quō modo sit cōposita. si sic quero de sua forma aut est simpliciter simplex aut non. si nō tūc erit p̄cessus in īfinitū in cōpositione. vt dabitur aliquid in cōpositū et habet p̄positum.

Terū est q; ista ratio p̄bat q; est dare aliquid simpliciter simplex p̄ negationē p̄positionis ex partibz alteris z alterius ratiois sicut materia z forma potētia z act^o sed dicenti q; aliq; res creata componitur ex partibus eiusdem rationis vel extēsis sicut calor z lux vel non extēsis sicut anima vel angelus vt aliqui dixerunt. contra hoc non demonstrat ratio qz certum est q; omne continuū est diuisibile in componibilia in īfinitū. tamē sic dicere de anima vt angelo videtur gratis dictū q; vniū oppositum non sit per se notum.

Quarta p̄positio est q; solus deus est quarto mō simpliciter simplex. Probat̄ z primo q; deus sit illo mō simplex z nullo mō alteri p̄ponibilis sat̄ p̄t; z supponit̄ eē veyz q; nihil aliū ab ip̄o sit illo mō simplex imo q; oīs creatura sit alteri p̄ponibil^o p̄bat q; oīs creatura est substantia vt accidēs de accidētibz aut sat̄is patz sed de substantiis idē p̄bat qz si aliq; substantia ēt incōponibilis alteri rei maxime h̄ videtur de angelo sed h̄ est falsum qz nulla repugnātia ēt q; angel^o p̄poneret̄ alicui rei ita q;

q; eēntia diuina nō
dicitur simplex sicut diuina
na persona. //

q; eēntia diuina nō
dicitur simplex sicut diuina
na persona. //

aliquid est simplex
tertio modo

Vide hab duas distinctiones

Summi sententiarum

ex eo et illa re fieret unū sicut ex intellectu hu-
mano et corpore fit unū etc. Aliq̄ aut̄ hoc volūt
probare. s. q̄ ois creatura substantia ē alteri rei
pponibilis p̄ h̄ ip̄a pōt s̄bare accidentibz. vñ
arguūt q̄ angel⁹ est pponibilis qz recipit su-
as affectōes et ad h̄ videt esse intētio Augu-
v. de trini. c. xix. vbi dicit. Nihil simplex mu-
tabile ē ois creatura mutabilis ē ergo nulla
creatura vere simplex ē. Si ista ratio nō va-
let qz ex substantia et accidentibz nō pponit unū
nec ex āgelo et suis affectōibz. iō ex hoc q̄ sub-
stantia subsistit a accidentibz nō pcludit pponi-
bilitas ei⁹ ideo dico q̄ Augustin⁹ nō arguit
ibi de simplicitate excludēte pponibilitatez
de simplicitate. Secūdo mō. s. excludēte ab
aliqua re pluralitate essentialē. Qd̄ patet ex
hoc q̄ ibidē et eodē caplō subdit q̄ iō aīa nō
ē simplex quia in aīa aliō est cupiditas aliō
timor. aliud leticia. aliud tristitia. quare etc.
Ex dictis patet q̄ absoluta simplicitas exclu-
dēs oēm pponibilitatē est denotatio pfecti-
onis simplici. ¶ Secūdo patet q̄ simpli-
citas s̄m qd̄ sicut simplicitas excludēs p̄cise
pponibilitatē p̄tū diuersaz rationū nō ē de-
nomiatio pfectionis simplici. patz aliq̄ res
cui denotatio h̄ uenit ē minus pfecta aliq̄
alia cui talis denotatio nō p̄terit. patz d̄ mate-
ria et pposito. Sic igit̄ ex dictis patz q̄ liter
solus de⁹ est simpliciter simplex et q̄ liter nō.
quare etc. ¶ Tunc ad formaz rōnis
patz qz ip̄a pcedit p̄mā p̄positionē tū dico q̄
vbi est pluralitas ibi potest eē et de facto est
summa simplicitas. s. excludēs pponibilita-
tem de qua cōiter loquitur doctores nec il-
lo modo aliqd̄ est simplici⁹ qz i eo nō est plu-
ralitas. ¶ Ad p̄firmatōz dico q̄ trinitas p-
sonaz nō repugnat simplicitati dei s̄ q̄ terni-
tas seu quelibet maior pluralitas ei repuḡt
qz trinitas ē ponibilis s̄ maior pluralitas n̄
est ibi ponibilis ¶ Cōcedo tū istā p̄ditionalē
q̄ si eēt infinite p̄sone starēt cū summa sim-
plicitate et etiā istā q̄ si eēt infinite nō starēt
cū summa simplicitate qz vtriusq̄ atēcedēs
est impossibile et p̄ p̄seq̄ns p̄seq̄ntia bona et sic
patz ad p̄mā rōnez. ¶ Ad sc̄dam gr̄a mate-
rie p̄mito istā distinctionē q̄ iste termin⁹ de⁹
sicut sup̄ tactū fuit dupliciter sumit q̄nqz es-
sentialiter q̄nqz vero suppositaliter seu p̄so-
naliter. p̄mo modo supponit imediate p̄ eēt-
tia diuina sic est synonym⁹ cū illo termin⁹ eēt-
tia diuina seu diuinitas. ¶ Secūdo mō suppo-

nit imediate p̄ p̄sona diuina sic est synonym⁹
cū illo termin⁹ p̄sona diuina. quid aut̄ sit im-
mediate supponere p̄ aliquo etc. postea pate-
bit in secūdo articulo. Tūc iuxta istā distincti-
onē pono aliquas p̄positōes. ¶ Prima q̄ n̄
est simpliciter p̄cedendū tres esse deos s̄ tū
unū esse deū. patet qz illud nō est simpliciter
p̄cedendū qd̄ simpliciter negat in simbolo
s̄ illud simpliciter p̄cedendū qd̄ ibi simpli-
citer p̄cedit. In simbolo aut̄ simpliciter di-
citur ita de⁹ pater deus fili⁹ deus spū s̄ sanc⁹
et tamen nō tres dii sed vnus est de⁹. igit̄ etc.

¶ Secūda p̄positio quā solū p̄babiliter et n̄
assertiue pono ē q̄ capiēdo istū terminū de⁹
cūdo mō. s. suppositaliter sicut iste termin⁹ cōce-
dende nō tantū est vna p̄sona diuina vel tres
sunt p̄sone diuine quaz quelibet ē deus sic
iste sunt cōcedende nō tantū est vn⁹ deus vel
plures sunt dii. patz quia tales equeleut pe-
nitus s̄m illā acceptionez. vt apparet p̄ quid
nomis. Tamē sicut iā dicti tales nō sunt cō-
cedende simpliciter id est sine addito s̄ s̄m
quid id est cū addito addendo sc̄z q̄ ille ter-
minus de⁹ ibi capiat p̄sonaliter nō essentiali-
liter. talis aut̄ locutio licz sit vera et p̄pria ap̄d
doctos. nō tamē est p̄sucta et p̄pter simplices
iō abstinendū ab ea etc. ¶ Intelligendū est eti-
am h̄ s̄m vnā descriptionē hui⁹ termini de⁹
sc̄z describēdo deū q̄ ē ens q̄ nullū est melius
vel p̄fecti⁹. Sic em tres p̄sone sunt tria en-
tia qz quolibz uibz ē meli⁹ s̄ describēdo de-
um q̄ ē ens omi alio meli⁹ vl p̄fecti⁹ nō sic p̄-
dici sic patz intuenti. sic nullo mō posset h̄c ve-
ritatē qz tres p̄sone diuine sūt tres dii etc. ¶

¶ Tertia p̄positio sequēs ex p̄dictis ē q̄ isti
termini de⁹ et deitas nō sunt oino synonymi s̄
solū sūt synonymi qñ iste termin⁹ de⁹ capit el-
sentialr et nō suppositalr. vt patz qz alit̄ seq̄t q̄
sp̄ loco vn⁹ possz h̄c alit̄ dici qd̄ ē falsū. qz sic
sic vere d̄ de⁹ generat deū ita vere dici possz
deitas generat deitatē. Et seq̄ntia patz qz lo-
co sp̄ vn⁹ synonymi p̄t vere reliquū dici.
Quarta p̄positio etiā seq̄ns ex p̄dictis ē q̄ i sim-
bolo iste termin⁹ de⁹ nō vbiqz capit synonymie
vl eodē mō patz qz alit̄ sumit cū dicit q̄ ē tū
vn⁹ de⁹ et nō plures dii et alit̄ cū dicit q̄ de⁹ ge-
nerat deū seu q̄ xp̄us ē fili⁹ dei Et ex p̄dictis li-
vera sint qd̄ videt q̄ suis nō asserā mltā argu-
mēta i uateria de trinitate faciliē soluiunt q̄
alit̄ dicendo nō vident faciliē posse solui si-
cut post patebit in secūdo articulo. ¶ Tunc
ad formam rationis patet ad quem sensum

Questio quinta

Nequē possēt dēdi. tunc dico q̄ simplicit̄ loquēdo illa p̄sequētia nō valet tria sunt talia quoz q̄libet est de^o ergo sunt tres dīj. Et tota ratio est q̄ iste termin^o deus nō cōcedit simplicit̄ in plurali de trib^o p̄sonis. tamē bene sequit̄ q̄ tria sunt talia quoz q̄libet ē de^o. **S**i vero arguit̄ sic sunt tria talia q̄b^o maiora cogitari nō possunt ergo tres dīj. cōsequētia tenet quia a diffinitōe ad diffinituz valet cōsequētia in singulari z p̄ p̄sequens i plurali. **A**d hoc potest dici negādo antecedens quia nō sunt tria magna sed vn^o magnus z vna magnitudo sicut nō tres eterni zc. Sed adhuc cōcesso antecedere p̄sequētia nō est formalis nec oportet q̄ valeat in plurali sicut in singulari. Instantia potest dari bene sequit̄ hoc est animal nō videns z aptum nati videre ergo ē cecū. Et nō sequit̄ ista sūt animalia nō vidētia z apta nata videre ergo sunt ceca demonstrat̄ em̄ duob^o quoz vnum est cecū z aliud nō antecedēs est vez p̄sequēs falsum. **A**d p̄firmationē dico p̄mo q̄ oppositio p̄radictoria nō est nisi terminoz aut p̄positionū z nō rez. **I**n trinitate nō est vlt̄a oppositio p̄radictoria. **D**ico secūdo q̄ aliqua p̄radictoria bene vere p̄dicant de terminis supponētib^o p̄ reb^o in diuinis sicut bñ arguit̄. **D**ico tertio q̄ cū hoc stat summa vnitas essentialis triuz p̄sonaz vnde sequit̄ quarto q̄ talis oppositio nō arguit summam distinctionē sed bñ aliquāle. nec excludit sūmaz vnitatē z qñ dicit̄ q̄ minor oppositio distinctionē cōcludit que excludit vnitatē scilicet oppositio p̄raria h̄ vez ē in creaturis zc. **A**d tertiā rōem sunt diuersi modi dicēdi. Aliq̄ em̄ dixerūt q̄ p̄sonē diuine nullo modo distinguunt̄ differētē s̄ tñ infinite distinguuntur in p̄possibilit̄. p̄mū aut̄ clare ē vez qz int̄ illa nō est differētia q̄ sunt idē vt supponit̄ ex q̄d nois s̄ p̄sonē diuine sunt idē igit̄ zc. **S**ecundū vero si sit vez pari ratione erit vez d̄ q̄buscūqz duob^o reb^o qz q̄b^o icompossibile est q̄ vna p̄sona diuina sit alia tā incōpossibile ē q̄ q̄cūqz alia res sit alia. Et sic p̄ hoc nō euacuat̄ difficultas. Aliq̄ vero dixerūt q̄ p̄sonē diuine nec finite nec infinite distinguunt̄ s̄ h̄ nō est bñ intelligibile q̄ distinguant̄ z nō finite nec infinite. Quia si distinguunt̄ oportz qz finite vel nō finite. cū isti termini sūt d̄dictoriū z sū finite q̄ infinite z sic manet argumētū. **S**iliter si nec finite nec infinite q̄ distinctio p̄sonaz nec ē finita nec infinite. distinctio aut̄ il-

la ē aliqd̄ in diuinis q̄ aliqd̄ est in diuinis nec finite nec infinite zc. **R** **I**deo alit̄ dico et pono aliq̄s p̄positōes. Prima ē q̄ sicut distinctio vni^o p̄sonē ab alia ē ip̄a p̄sona distincta sic talis distinctio ē infinita. p̄ma p̄s patz qz iste termin^o distinctio p̄ris a filio supponit̄ p̄ aliq̄ qz si p̄ nullo supponeret tunc nulla esset distinctio inter personas. sed nō potest dici q̄ supponat pro aliquo q̄d nō est deus quia distinctio personaz nō est aliqua res creata ergo supponit̄ p̄ deo z nō potest zueniēti^o dici q̄ supponit̄ p̄ patre. igit̄ zc. **S**i vero queratur vtrū supponat̄ p̄ essentia vlt̄ pro filio dico q̄ sic scilicet q̄ supponit̄ p̄ essentia sed non imediate. p̄ filio vero nō supponit̄ plus q̄ iste termin^o pater z p̄portionabiliter dico de isto termino distinctio filij zc. **S**ecūda pars sequit̄ ex prima quia om̄is distinctio in diuinis est persona infinita quare zc. **S**ecūda p̄positio est q̄ distinctio vnus p̄sonē diuine ab alia ē maior distinctioe alicui^o creature a creatura. sequit̄ ex p̄ma quia distinctio creature a creatura ē finita. igit̄ zc. **T**ertia ē q̄ persone diuine distinguunt̄ infinite. p̄tz quia distinguunt̄ sic q̄ vna nō est alia z tam quelibet res ē infinita. Et ad istū sensuz cōcedo q̄ distinguunt̄ infinite id est sunt res distincte q̄ sunt infinite vel qz quelibet est infinita z iste sensus videtur satis conueniens. **Q**uarta q̄ nō obstante predicta p̄positione tamē aliquo modo potest vere concedi q̄ deus z creatura vel vna creatura ab alia plus distinguitur q̄ persone diuine. patet quia ad istum sensum q̄ pluribus modis distinctionis id est aliquāliter distinguuntur scilicet essentialiter qualiter non distinguuntur persone zc. **T**unc ad formā rationis dico q̄ ista consequentia nō valet distinctio vnus persone ab alia est infinita vel distinguuntur infinite ad sensum predictum ergo nulle alie res magis distinguuntur zc. quia distinctionem vocando rem distinctā distinctio potest esse maior z tamē res min^o distinguit̄. Sicut si similitudo sit res simili^o similitudo potest esse maior z tamen res minus est similis. sicut similitudo dei ad creaturā est maior q̄ creatura ad creaturā. qz p̄ma est de^o scda ē creatura. de^o tñ ē min^o similis creature q̄ creatura creature zc. **A**d cōfirmationē dico q̄ si eēt duo dī illi nō magis distinguerent̄ zc similiter magis distinguerent̄ zc. qz ad impossibile sequit̄ q̄libet.

in deo gaudet hoc p̄mo q̄
personē diuine distinguunt̄
in infinite.

vide quid negat

an p̄sonē diuine distinguat̄ finite an infinite

Questio quinta

est vera quecuq; res que e trinitas e pater z filius z spūscūs. z ecōtra quecuq; res que est pater z filius z spūscūs e trinitas. igit.

Secūda patz qm nec trinitas e pater nec ecōtra. Ex qua sequit septima q e aliquis terminus scz trinitas q supponit p aliqua re i diuinis licet mediate tū p nulla psona supōit mediate vel imediate. Prima ps patet qz hec est vera trinitas e essentia ergo supponit p eētia. patz p diffinitionē suppositōnis.

Scōda pars patet qm hec nō e vera trinitas e psona nec ecōtra. igit zc. Octaua e q nulla res in diuinis e dueres quin illa sit tres res. Et istud magis postea declarabitur.

Si aut dicat pductio actiua e due res. s. pater z filius z tū nō est tres res igit zc. Similiter pductio passiuā e due res. s. filius z spiritus sanctus z tamē nō est tres res z sic e de spiratione actiua. Ad h dicit q anteq; argumētū valeat requirit nō solū q spiratio actiua sit due res sz etiā q spiratio actiua sit vna res. modo ego dico q spiratio actiua non est aliqua res quin illa sit tres res qz quis spiratio actiua nō sit tres res e tamē res que e tres res sed de hac materia alias videbitur zc.

Ex p̄dictis etiā patēt alique distinctiōnes. Prima est q aliq; termini dicunt d deo tantū in singulari numero z aliq; in singulari z plurali exempluz p̄mi sicut sunt isti termini natura essentia vita intelligētia veritas zc. z generaliter termini essentialēs essentialiter capti. exemplū scōdi sicut sunt isti. res. psona. z aliqui etiāz adiectiui. sicut sunt isti coeterni. equales. plures. duo. tres. sed nulle dicunt in plurali quin dicunt etiā in singulari z hoc si habeant singulare sicut sunt isti termini duo tres zc.

Secunda distinctō sequēs est terminoz essentialiū quidā sunt q modificationē certā nō admittūt sicut sunt isti natura essentia deitas z plures alij quoniam scōm sup̄dicta nō possum; vere dicere in diuinis q natura genita est aliqd nec q eētia genita est aliquid qz fm determinationē nulla est eētia diuina genita. Aliq; aut sunt essentialēs q h̄mōi modificationē bñ admittunt sed tūc per illā modificationē efficiunt psonales sicut sunt isti sapiētia amor zc. Un; benedicim; q sapiētia genita e aliquid in diuinis scz filius zc. Et h̄ de noib; p̄mittendū e.

Hīs p̄missis pono tres p̄clusionēs ad istū articulū respōsales. Prima est q licet positio de trinitate pcedat terminos con

tradictorios d terminis supponibilib; p eodē ipa tamē nō cōcedit p̄positiones p̄tradictorias nec vllā implicat p̄tradictionē. Prima pars patet quia ipa pcedit q essentia nō generat z q p̄ generat z sic cōcedit istos terminos generare z nō generare qui sunt vere cōtradictorii de istis terminis essentia diuina z pater in diuinis. qui tamē supponunt p eodem licet vnus mediate z alius imediate zc.

Secunda pars patet quia omnis positio cōcedens p̄positiones p̄tradictorias vel implicates p̄tradictionē est impossibilis vt notum est sed positio de trinitate est possibilis imo vera igit zc.

Secūda p̄clusio est q licet positio de trinitate possit sine p̄tradictione apparenter sustineri tamē q ipa nō concedat p̄positōes realiter seu mentalit; p̄tradictorias siue q nō implicet p̄tradictionē contra p̄teruū nō potest euidenter p̄bari.

Prima pars probat quia absurdū esset dicere q fides catholica pcederet aliquā positionem que nō posset sine p̄tradictione apparēt; sustineri. hoc em̄ esset dicere q fides negat p̄imum p̄ncipiū sicut blasphemauerūt quidam dicentes p̄mū p̄ncipiū nō tenere in diuinis. Quicūq; aut hoc dixerit anathema sit.

Secunda pars probat z p̄mo ostendit q nō posset euidenter p̄bari ista negatiua positio de trinitate nō implicat p̄tradictionē quia si def oppositū sequit q possit euidenter p̄bari q illa positio sit possibilis p̄sequētia tenet quia sicut om̄e qd implicat p̄tradictōes est impossibile z ecōtra sic om̄e qd nō implicat contradictionē est possibile z econtra sz falsitas p̄sequētis fact; patet.

Secūdo ostēdit q nō possit euidenter p̄bari contra p̄teruū ista negatiua. positio de trinitate nō cōcedit p̄positiones mentaliter cōtradictorias. Aliq; em̄ dicunt q sic z supponūt q positio trinitatis est ponere vnā rem esse tres res z quālibet illaz. s. essentia diuinā esse patrē z esse filium z esse spiritū sc̄m z etiā sigillatim eē patrem z eē filiū z eē sp̄m sc̄m. Ex q; iuferūt qd pōt p̄cludi euident; etiā p̄ p̄teruū vel hereticū q illa positio nō est p̄dictio inanimata neq; em̄ mentalis neq; vocal; z real; qm̄ ista positio nō ponit nisi puras affirmatiuas z ex puris affirmatiuis posset seq; zc.

Quis istud nō sufficit qz isti arguūt ac si positio de trinitate nō poneret aliud nisi vnā rez eē tres res z quālibet illaz ac si uō poneret nisi puras affirmatiuas inō h̄ est falsum. ponit em̄ aliqd

Secūda p̄clusio
terminis supponibilib;
eodē modo
suppositōnis

vide hec

tradictio

prima p̄clusio

k

Primi sententiarum

ꝛ ꝛcedit ꝓpositiões negatiuas scz qꝫ pater nõ
 est filius qꝫ eẽntia diuina nõ generat ꝛ tñ res
 que est eẽntia generat qꝫ diuinitas nõ gene-
 rat ꝛ tñ de generat. **D**ico diceret pteruis
 hereticus qꝫ licet tales ꝓpositiões nõ ꝓdicant
 vocaliter tñ ꝓtradiciũt realiter ꝛ mētaliter si-
 cut nullũ aial currit ꝛ aliqd qđ est aial cur-
 rit. vel iste mare nõ currit ꝛ tullius currit. ꝓ-
 sito qꝫ sint nomia synonima ꝛc. nec oppositũ
 huius posset euidẽt ꝓbari ꝓtra pteruũ qꝫ
 uis oppositũ huius posset defendi ꝓtra ipm ꝛc.
Dico tamẽ qꝫ ꝓt euidẽt ꝓbari ꝓtra pteruũ
 ista negatiua. ꝓpositio de trinitatẽ nõ ꝛcedit ꝓ-
 positioẽs vocalitẽ ꝛ mētaliter ꝓtradictorias.
 patet quia talis ꝓpositio nõ ponit aliquas du-
 as vnã ꝓfecte vniuersalẽ ꝛ aliã ꝓricularẽ eo-
 rũdez terminoz ꝛ diuersaz qualitatũ. vñ du-
 as etiã ꝓfecte singularẽs eozũdẽ terminoz ꝛ
 diuersaz qualitatũ vt patet inductiue ꝛ ma-
 gis declarabit ꝛc. **T**ertia ꝓclusio est qꝫ li-
 cet ꝓpositio ponens qꝫ nulla creatura est vel
 esse ꝓt qđ sit tres res ꝛ quelibet illaz sit vera
 ꝛ rōnabilẽ tñ ipa nõ est nob euidẽs vel euidẽt
 demonstrabilis. **P**rima pars ꝓbat quia si
 eẽt aliqua creatura qđ esset tres res ꝛ quelibz
 eaz vel si de absolute potest facere talẽ crea-
 turaz eadẽ rōne posset facere qꝫ vna creatu-
 ra esset omẽs ille qđ iã sunt ꝛ quelibet illarũ.
 ꝓsequẽtia tenet qꝫ non videt maior ratio de
 vno qđ d alio sz ꝓseqũs est irrationabile qm
 tunc idẽ eẽt ꝓfectũ ꝛ impfectũ. diuisibile ꝛ in-
 diuisibile ꝛ quãtũ ꝛ diuersaz speciez scilicet
 hõ az in ꝛc. imo humanitas ꝛ az inuitas ꝛc.
 qđ videt absurdũ qre ꝛc. **S**cõda ps ꝓbat
 quia ponẽdo talẽ creaturã esse vel esse posse
 nulla manifesta ꝓtradictio potest inferri in
 lumine naturali. quia sicut sustineri ꝓt i di-
 uinis absqꝫ ꝓtradictione qꝫ vna res sit tres
 res ꝛ quelibet earũ eadẽ rōne ꝛ eodẽ modo i
 creaturis posset defendi ꝛ ꝓsequẽs ñ scimꝫ
 euidẽter vtrũ talis creatura sit possibilis vel
 nõ. quare ꝓclusio vera. **C**onfirmat quia
 de facto aliqđ antiqui ꝓhi posuerũt qꝫ genꝫ est
 realiter omẽs sue spēs ꝛ spēs quodlibet suũ
 indiuiduũ ꝛ ꝫ ꝓsequẽs habebãt ꝛcedere qꝫ
 aliqua res que nõ erat deẽt esset plures res et
 qđlibet illarũ. mō licet ista opinio sit falsa tamẽ
 nõ posset euidẽt iprobari sicut nec ꝓpositio
 de trinitate in diuinis. qre ꝛc. **E**t ꝓdicta cõ-
 clusione sequunt aliqua. **P**rimo sequit qꝫ
 licet aliquã creaturã que sit tres res ꝛ quelibet
 earũ posse fieri ꝫ absolutã potentiaz dei

possit sine ꝓtradictiõe sustineri. tamẽ hoc de-
 bet a catholicis negari. **P**rima pars patet
 ex dictis scõda pars q̃uis negat ab aliquibz
 tamẽ ꝓbat sic. **U**n p isto pono duas reglas.
R **P**rima est qꝫ aliquã ꝓpositiõe posse sine
 ꝓtradictione sustineri nõ est sufficiens ratio
 qꝫ talis ꝓpositio nõ debeat negari. patet quia
 multe sunt veritates ratoabiles ꝛ ꝓbables
 quaz oppositẽ falsitates possunt sine ꝓtradi-
 ctione sustineri sicut patet in ꝓhia naturali
 ꝛc. **S**cõda est omis ꝓpositio debet a carho-
 licis ꝛ ab omibz negari curꝫ oppositũ circũscri-
 pta fide apparet euidens in lumine naturali ꝛ
 hoc nisi ad ꝛcedẽdũ ipam cogat auctoritas
 fidei. patet clare ꝛc. **E**t hoc arguit sic circũ-
 scripta fide apparet euidens in lumine natu-
 rali qꝫ nulla res potest eẽ tres res. ꝛ quelibet
 eaz. ꝛ nulla auctoritas scripture vel fidei co-
 git ad concedẽdũ oppositũ in creaturis im-
 mo magis videt consonũ fidei dicere qꝫ h in
 finite ꝓfectionis est ꝛ qꝫ solũ ꝓuenit deo rōe
 sue imensitates. igit ꝛc. **S**ecundo sequit
 specialiter ex scõda regula qꝫ cõcedẽtes aliqđ
 vnũ esse plura indiuidua vnus generis vel
 speciei nõ sunt digni vocari ꝓhi. patet qꝫ illi
 nõ sunt digni vocari ꝓhi qui ꝛcedunt aliqđ
 ita difficile ad sustinẽdũ sicut ꝛ ꝓpositio d tri-
 nitate absqꝫ hoc qꝫ ad h cogant fidei auctori-
 tate. **I**stud patet qꝫ ꝓprietas ꝓhi eẽ qꝫ innitãt
 lumini naturali nisi vbi oppositũ docet lumĩ
 fidei. **S**z sic eẽ qꝫ aliquod genꝫ vel specie ali-
 quã esse realiter plura indiuidua ꝛ quodlibz
 illoz est ita difficile ad sustinẽdũ sicut eẽnti-
 am diuinã esse tres ꝓsonas ꝛ quãlibet illa-
 rum imo videt aliqđ mō difficultẽ qꝫ fides nõ
 ponit ꝓsonas distingui eẽntialiter ꝛ tñ duo
 indiuidua eiusdẽ speciei distinguunt eẽntia-
 liter ꝛ tñ ad h nõ cogit auctoritas fidei imo
 forte magis ad oppositũ vt posset declarari
 sed nõ curo. igit correlatiũ vep ꝛc. **S**
Sz ꝓtra ꝓdicta arguit ꝛ ꝓbat qꝫ ꝓpositio de
 trinitate ꝓplicat ꝛcedit ꝓtradictionẽ. ꝫ quo-
 tria supponunt. **P**rimũ eẽ vnũ ꝛcessuz in
 isto articulo scz qꝫ ꝓdictio tñ mētalitẽ eẽ tara
 ꝛ tã euidẽs repugnãtia ꝛ impossibilitas sic mē-
 talis ꝛ vocalis simul. **S**cõdm est qꝫ eẽntia
 diuina nõ eẽ minꝫ idẽ ꝓzi qđ si nõ eẽt aliqđ res ni-
 si ꝓat. **T**ertiũ eẽ qꝫ si nõ esset nisi suppositus
 ꝫ in diuis eẽt ꝓdictio mētalitẽ qꝫ eẽntia di-
 uina affirmaret de aliqđ de qđ nõ affirmaret ꝫ
 ꝛ sicut ecõtra. ꝛ etiã eẽt ꝓdictio mentalitẽ qꝫ
 eẽntia diuina vere negaret de aliqđ de qđ affir-

aa
22

aa
22

manifestum
 nõ sequitur ꝫ ꝓdictio in lumine
 naturali si vna res eẽt
 tã vñ plures res

Questio quinta

matuſ pater ⁊ ecōtra. **I**ſtis ſuppoſitis ar/
guo ſic ſi nō eſſet niſi vnū ſuppoſitū patris in
diuinis cōtradictio mētalis eſſet q̄ eētia di
uina eſſet aliqua reſ ⁊ pat nō eſſet illa reſ v^t
ecōtra per terciā ſuppoſitionē. Sed nūc ſic ē
q̄ eſſentia diuina nō min⁹ eſt pater aut idem
patri q̄ ſi nō eēt niſi pater p̄ ſecundā. ergo ſi
minus eſt ⁊ tradictio mētalis q̄ aliqd̄ affir/
menſ de eētia ⁊ nō de patre aut negeſ vel
ecōtra nūc q̄ tunc ergo cū tunc eſſet ⁊ tradi/
ctio mentalis ⁊ nunc erit. ſed illa nō minus ē
euidēter impoſſibilis q̄ vocalis ⁊ mentalis
ſimul p̄ p̄mā ſuppoſitionē. ergo formalis cō/
tradictio eſt q̄ eſſentia nō generat ⁊ pat gene/
ret. **S**ecūdo cōfirmat ſic p̄pter idemptita/
tes inter marcū ⁊ tullīū cōtradictio eſt mar/
cum currere. ⁊ tullīum non currere ſed non
eſt minor idemptitas inter eētia diuinā ⁊ et
patre q̄ inter marcū ⁊ tullīū ergo nō minus
⁊ tradictio eētia ⁊ c. **S**ecūdo arguit q̄ illa
poſitio nō ſolū ⁊ cedat ⁊ tradictionē menta/
lem. ſz etiā mentalē ⁊ vocalē. quia ⁊ cedit vni
uerſalē ⁊ p̄ticularē eorū dē terminoz ⁊ diuer/
ſarū qualitatū igit̄ ⁊ c. **P**ſequētia patet antece/
dens p̄bat quia concedit iſtas duas oīs de
generat aliquis deus nō generat. de p̄ma pa/
ter quia cōcedit q̄ de⁹ generat ⁊ q̄ nō eſt niſi
vnus deus ergo om̄is deus generat. de ſecū/
da patet. qz ⁊ cedit q̄ fili⁹ nō generat ⁊ ille eſt
deus igit̄ ⁊ c. **S**ecūdo p̄firmat q̄ illa po/
ſitio ⁊ cedit duas ſingulares eorū dē termio/
rum ⁊ diuerſarū qualitatū. igit̄ ⁊ c. **P**ſequētia
patet antecedeſ p̄bat. qz cōcedit iſtas q̄ de⁹
ḡn̄at ⁊ de⁹ nō ḡn̄at vt p̄t̄ ex p̄dicta rōe. q̄ cū
nō ſit niſi vn⁹ deus habet ⁊ cedere q̄ idē de⁹
generat ⁊ idē de⁹ nō generat. ſiue q̄ hic deus
generat ⁊ hic de⁹ non generat. quare ⁊ c.

Tertio p̄ncipaliter arguit p̄ quo ſupponit q̄
aliquid implicat ⁊ tradictionē licet nō expli/
cet illā mentalit̄ p̄t̄. qm̄ alias fruſtra labora/
rem⁹ eſtēdere aliquid implicare aut ducere
ad ⁊ tradictionē. Nā quocūq̄ dato aut illud
eſt ⁊ tradictio mētalis ⁊ vocalis manifeſta ⁊
ſic nō oportet illud reducere ad ⁊ tradictōez
quia iā eſt reductū vel eſt ſolū mentalis con/
tradictio ⁊ dictū eſt p̄us q̄ illa euidēter ē cō/
tradictio ⁊ repugnantia ſicut vocalis ⁊ mē/
talis ſimul. ⁊ ſic nō oportet etiā illud reduce/
re niſi forte per diffinitionē qd̄ nom̄is. vel nō
eſt manifeſta ſz eſt reducibile ad ⁊ tradictōez
⁊ ſic illud implicat nec explicat ⁊ c. Tunc ar/
guit ſic aliqd̄ ſolū implicat ⁊ tradictionē ⁊ eā

nō explicat ⁊ tamē illud nō poteſt ſuſtineri ſi
ne ⁊ tradictōe ſicut eſt illud diamet̄ eſt ſimel
id eſt diameter eſt p̄meſurabilis coſte. ſed nō
magis poteſt ſuſtineri p̄babilr̄ poſitio trini/
tatis q̄ illud. qd̄ tamē nō p̄t̄ ſuſtineri vt di/
ctū eſt. igit̄ nec poſitio illa ⁊ c. **N**ō magis p̄/
babiliter ⁊ c. p̄t̄ qz negat vias ſeu modos ar/
guendi p̄ quos reducereſ ad ⁊ tradictionem
ita apparētes ſicut ſunt illi p̄ quos alia ad cō/
tradictionē reducif. imo forte eorū dē. **S**e/
cundo p̄firmat quia nulla eſt poſitio quin e/
q̄liter p̄babilr̄ ſuſtineret̄ ſicut iſta ſine ⁊ tradi/
ctione. igit̄ iſta nō p̄babilr̄ ſuſtinet̄ p̄ſequētia
patet ex dictis ſz antecedeſ p̄bat qm̄ ſi ſicut
aliqua deſ illa ⁊ oſtendā q̄ ſit ⁊ c. Unde ſi eēt
aliqua dabilis maxie videret̄ iſta poſitio ſez
q̄ aliqua reſ eſſet neceſſaria ⁊ eſſet reſ p̄n/
gens ſz pari mō quo ſuſtinet̄ poſitio de trini/
tate poſſet illa poſitio ſuſtineri pura q̄ a. eēt.
b. q̄ nō poſſet nō eſſe ⁊ eēt. c. qd̄ poteſt nō eſſe
⁊ iſtud nō poteſt p̄babiliter ſuſtineri **I**gitur
nec poſitio trinitatis. **Q**uarto arguitur
ſic poſitio trinitatis nō p̄babiliter ſuſtinet̄ q̄
oppoſitū alicui⁹ p̄ncipiū per ſe noti ſine ⁊ tra/
dictione. ergo nō p̄babiliter ſuſtinet̄ ⁊ c. **P**ſeq̄n/
tia tenet. quia tale nō p̄babiliter ſuſtinet̄ ſine
⁊ tradictione. Alias em̄ nihil eſſet q̄ un. p̄ba/
biliter poſſet ſuſtineri ſine ⁊ tradictione qd̄ ē
falſum ⁊ ⁊ tra ſuppoſitionē quartā. **Q**d̄ tamē
p̄ter qm̄ oppoſita p̄ncipioz per ſe notoꝝ mi/
nus p̄t̄ p̄babiliter ſuſtineri ſine ⁊ tradictōe
q̄ aliqd̄ aliud eo q̄ ſunt imediantius ⁊ tra p̄/
mū p̄ncipiū in quo ſundat̄ ⁊ tradictio. Sed
antecedeſ p̄ncipale patet qm̄ equaliter v^t fa/
ciliter ſuſtineret̄ q̄ a. eſt equalē. b. ⁊ tamē a. ⁊
c. non ſunt equalia qd̄ eſt cōtra illud p̄n/
cipiū quecūq̄ vni ſunt equalia ⁊ c. ſicut ſu/
ſtineret̄ q̄ pater eſt iſta eſſentia diuina ⁊ fili⁹
eſt illa eadēz tamē fili⁹ nō eſt pater. **S**e/
cūdo p̄firmat ſic cauſa defectus apparer̄ ma/
ior ad h̄mōi poſitionē ſuſtinēdā q̄ cauſa ap/
parentie ſit magna. igit̄ ⁊ c. **P**ſequētia videtur
nota antecedeſ p̄bat quia ſi nō detur ḡ cau/
ſa apparētie q̄ maior ē p̄re ⁊ ip̄robabilr̄ imo
fuit ip̄robatū. q. p̄ma hui⁹ ar. ſecūdo. **A**d iſta
p̄ ordinē. **T**Ad p̄mā rōnez q̄ ſuis tercia
ſuppoſitio poſſet calūpnari qz ē vna ⁊ dicti/
onalis cui⁹ antecedeſ ē ip̄oſſibile ex q̄ ſeq̄tur
qd̄ libet ⁊ p̄ ſeq̄ns oppoſitū p̄ſeq̄ntis ſicut il/
lud p̄ſeq̄ns. t̄m qz p̄ h̄ nō euaderet̄ difficultas
iō ad formā rōis negat̄ p̄ſeq̄ntia. ⁊ ad p̄bati/
onē qz nō min⁹ ē ip̄oſſibile nūc q̄ t̄m. **D**ic di/
k 2

Primi sententiarum

co. q̄ nūc q̄ eētia diuina idēptificat cū alio
supposito q̄ cū supposito p̄is ideo nō est nūc
ipossibile imo necessariū q̄ diuina eētia af-
firmet de aliq̄ de q̄ nō affirmet pat. s̄z tūc fo-
ret impossibile sc̄z si eētia nō ess̄z alia res q̄
pater nec econtra. **A**d cōfirmationē dico
q̄ idēptitas inter a. z. b. p̄cise sumpta nō ē ra-
tio sufficiens ad pbandū q̄ si de a. affirmat ve-
re aliqd̄ p̄pter hoc debeat illd̄ de b. affirma-
ri sed vltra idēptitatē inter a. z. b. requirit q̄
neutrū eoz idēptificet cū aliquo a quo nega-
tur reliquū. mō sic nō est inter eētia z. patrē
q̄uis sic sit inter marciū z. tulliiū. **A**d secu-
dam rationē notandū est vt dicit De kam q̄
iste termin⁹ de q̄uis ex mō significādi habe-
at supponere p̄ supposito in tantū q̄ si supposi-
tū realiter differret a diuina eētia sicut nō
suppositūz verbi differt realiter a natura sua
humana. iste termin⁹ de ex modo suo signi-
ficandi. nō supponeret nisi p̄ supposito nō pro
natura z. si ex vsu loquētū aliq̄n supponeret
p̄ natura h̄ nō eēt nisi rōe alicui⁹ adiuncti zc.
Tamē q̄ natura diuina z. suppositū sunt vnū
simpliciter. Ideo ex vsu sanctorū loquētū et
maxime p̄pter hereticos ne det eis occasio er-
randi z. decipiēdi simplices q̄ nesciūt virtu-
tē s̄monis. iste termin⁹ de supponit p̄ natura
z. p̄ supposito respectu om̄is p̄dicati qd̄ p̄t cō-
petere nature z. supposito sic q̄ loco isti termi-
ni licitū est ponere respectu talis p̄dicati taz
naturā q̄ suppositū. **S**z respectu p̄dicati qd̄
p̄cise pōt cōpetere nature p̄cise supponit p̄ na-
tura. z. respectu p̄dicati quod pōt p̄cise cōpe-
tere supposito p̄cise supponit p̄ supposito. **U**n-
siue h̄ sit ex modo significandi termini aut d̄
virtute s̄monis vl̄ solū ex vsu z. bñplacito lo-
quentiūz nō est vis. tñ rōnabilit̄ possum⁹ sic
vti. tñ p̄pter hereticos q̄ si ille termin⁹ p̄cise sic
supponeret p̄ supposito mlte p̄positōes eēt d̄
s̄tute sermōis p̄cedēde q̄s heretici p̄ponētes
simplicibz facerēt eos credere pluralitatē de-
ozū z. multitudinē diuine essentie. **T**ū etiā p̄-
pter idēptitatē dei z. deitatē q̄ ei sunt simpli-
citer idē. iō q̄cquid p̄dicat̄ deo z. de deitate et
ecōuerso. nisi cui⁹ oppositū habet ex fide. q̄re
nisi aliqd̄ tale obsit iste termin⁹ p̄ supponit p̄
diuinitate z. supposito. **U**. **E**xistis se-
quunt̄ alique p̄positiones. **P**rima est q̄ h̄
est simplicit̄ d̄ virtute sermonis concedēda
de⁹ generat deū. patet q̄ h̄ ponit aliqd̄ quod
p̄cise est cōpetere supposito. iō p̄cise supponit
p̄ supposito. z. iō sicut hec ē vera. pater gene-

rat filiū ita etiā illa ē vera de⁹ generat deū. Et
si dicat̄ ergo vel se deū vel alii deū magister
negat p̄ sequētiāz. tñ p̄bat̄ ad bonū sensūz di-
co q̄ hec est de s̄tute sermonis p̄cedēda de⁹
generat alii deū sc̄z alii deū in p̄sona nō in
eētia. id est alia p̄sona q̄ est de⁹. **N**ec istud a-
liquo mō est incōueniēs bñ intelligētibz euz
li de⁹ ibi vtrobiz capiat̄ p̄sonalit̄ nō eētia/
liter. **S**ecūda p̄positio q̄ h̄ est de s̄tute ser-
monis p̄cedēda de⁹ nō generat deū patet q̄a
fili⁹ nō generat deū iō sc̄m artē z. formā lo-
gice terminus non habet aliū et aliū mō-
dū supponendi in affirmatiua z. negatiua. iō
sicut ista de⁹ generat deus verificat̄ p̄ patre.
sic ista deus nō generat deū p̄ filio z. sp̄sctō
Aliquitamē negant illas p̄pter hereticos ne
decipiant simplices inferentes q̄ si deus nō
generet deū q̄ ergo ibi nō sit aliquis fili⁹ ge-
nitus quia ex vsu loquentū p̄pter idēptita-
tem dei cū quolibet qd̄ est in diuinis deno-
tatur q̄ nihil quod est realiter deus gene-
re deum. z. sic de istis deus nō est pater deus n̄
est filius. sed p̄m̄us modus dicendi magis ē
formalis z. iam satis in vsu nec est p̄eric. aluz
illam z. similes concedere. **T**ertia p̄posi-
tio est q̄ hec est de virtute sermonis. negan-
da om̄is deus generat deū patet quia hic li-
de⁹ nō supponit essentialiter vt p̄tz p̄ p̄dicta z.
sic etiā esset falsa supponit ergo personaliter
z. sic est falsa. sicut ista om̄is persona diui-
na generat deum. Ex quo patet ad rationem
nec valet p̄batio deus generat z. non est nisi
vnus deus igit̄. om̄is deus zc. quia in p̄ma-
li deus capimr personaliter in sc̄da essentia-
liter z. sic variat̄ suppositio. q̄re zc. **Q**uar-
ta p̄positio est q̄ hec est de virtute s̄monis ne-
ganda deus generat z. idē deus nō generat.
Et similiter ista copulatiua. hic deus gene-
rat z. deus nō generat eodē supposito demon-
strato. patet quia hoc esset formalis p̄tradi-
ctio sed p̄ diuersis suppositis ille due singula
res sunt vere sed tñc nō sunt contradicto-
rie vt patet. Et sic apparet ad confirmationē
Nam ad p̄bationē negat̄ consequentia sicut
p̄us zc. **A**d tertiā concessa suppositione z.
maior rōnis potest negari minor sc̄lz q̄ nō
magis pōt p̄babiliter sustineri sine contradi-
ctione positio trinitatis q̄ q̄ diameter est si-
meter. Istud potest negari z. ad p̄bationem
etiā potest negari assumptū sc̄z q̄ cōsequētie
p̄ quas illud demonstratur esse impossibile
nō sunt apparentiores imo minus vel eedez

Questio quinta

illis que negant ad sustinendū positionē trinitatis. Et causa potest dici qm̄ diametrum eē simetrū potest ostendi impossibile p̄ sequētiās regulatas p̄ dici de om̄i aut de nullo v̄l per reducibiles ad eas modo nulla talis negatur ad sustinendū positionē trinitatis vt post ostēdet zc. ¶ Ad confirmationē qm̄ dicitur nulla est positio quin eēliter pbabilr̄ zc. negat hoc antecedēs z quādo dicit̄ detur illa. hic potest dici q̄ illa positio p̄ quā negat̄ur forme regulate p̄ dici de om̄i vel de nullo nō esset pbabilr̄ sustinibilis z tñ nō possz̄ p̄rie reduci ad contradictionē p̄tra p̄teruum z logicū. quia fieret petitio p̄ncipiū zc. Sz̄ qm̄ v̄ltra dicit̄ q̄ si eēt aliqua dabilis maxime zc hoc negari potest sicut patet ex immediate dicto. vnde siue hoc possit pbabiliter sine contradictione sustineri siue nō. nihil sequitur p̄cedēdo tamē bene q̄ sic dicēs nō possit euidenter duci ad manifestā contradictionē nec etiā cogere negare formas sillogisticas regulatas p̄ dici d̄ om̄i aut p̄ dici de nullo. zc. ¶ Ad quartā i qua tangit̄ q̄ nō plus potest pbabiliter sustineri sine contradictione positio trinitatis q̄ illa positio que poneret q̄. a. z. c. nō sunt eēlia cuius tamē oppositū reputat̄ p̄ncipiū per se notū. Hic potest multipliciter respondēri. Uno modo posset dici q̄ si ad vnuz nō plus eēt auctoritas vel pbabilitas aliunde q̄ ad aliud argumentū. p̄cederet sz̄ nō est hoc saltē de auctoritate clarū est zc. Alio modo potest negari assumptū quia etiā aliqui phīantiqui sicut plato ponens ideas vt recitat Aristoteles. vij. methaphisice p̄cedebāt eandem rē vniuersalē esse plures res singlares q̄ positio nō minorē habebat difficultatē q̄ nos ad saluandū trinitatē. Similiter multi posuerūt z reputati subtiles sicut Scotus eādē humanitatē eē plures homines qd̄ non minus videt̄ difficultatē positio de trinitate tamē isti nūq̄ p̄cessissent eē possibile q̄ duo fuissent vni z eidē equalia. z tamē nō eēt inter se equalia. Alio modo potest dici q̄ vocādo illud pbabiliter sustineri sine contradictione qd̄ nō potest duci ad contradictionē manifestam in lumie naturali p̄ sequētiās regulatas p̄ dici de om̄i aut de nullo tūc vtrūq̄ potest sustineri sine contradictione vt bene arguitur. Alio modo potest dici q̄ p̄rie loquēdo ad hoc q̄ aliqd̄ dicat̄ pbabiliter sine contradictione sustineri nō sufficit illud quod nūc imediate dicitur est. sed illud requirit̄ z v̄ltra hoc q̄

possit imaginari z ad eius apparentiā possūt aliq̄ rationes pbabiles fieri vt tangebāt in tertia p̄clusionione p̄mi articuli. hoc aut̄ potest esse in positione de trinitate z nō in alia. quare zc. ¶ Ad confirmationē quādo dicit̄ q̄ cā apparentie falsitatis in h̄mōi positione est maior q̄ causa apparentie veritatis dico q̄ in illo qui credit hoc nō est vez̄ quia credere est apparere vez̄. Sed de hac materia satis alias dictū est. ideo nō plus dico nūc zc. ¶ Exp̄dictis sequunt̄ aliqua. ¶ Primo sequit̄ q̄ valde piculosum est imperitos aliqd̄ diffinire in materia de trinitate aut in eadē ex proprio capite respondere. patet qm̄ aut tales sciūt̄ differētiās inter sillogismos bonos z palogismos z tunc non essent imperiti aut nesciunt z sic aut indifferēter negabūt vtrūq̄ scz̄ bene regulatū z male regulatum aut p̄cedēt vtrūq̄. Si p̄mū hoc est maximū incōueniens quoniam illa positio vt dictū est esset irrationabilissima que negaret omnē formas etiam nō petentē p̄ncipiū. Itē ex alio patet hoc esse incōueniens quoniam ostēdit̄ potest infidelis in logica erudito q̄ maior est apparentia p̄teruitatis negare sillogismū bene regulatuz p̄ dici d̄ om̄i q̄ illū que oportet negare p̄ter positionē trinitatis. Itē tales quantum in eis est exponerent fidē nostrā derisioni. Si aut̄ detur scdm̄ scz̄ q̄ p̄cedāt vtrūq̄ valere zc. satis patet q̄ ip̄i statim p̄cedent hereticū quia in n̄ regulato stat̄ p̄missas esse veras z catholicas z p̄clusionē eē hereticā vt post patebit. ¶ Secundo sequit̄ q̄ valde vtile est studere in materia trinitatis quia valet vt sciam⁹ eam sustinere sine contradictione vt patebit in hoc articulo z absq̄ forme bene regulate negatione. vt patebit in sequēti articulo vbi dabitur ars recte sillogisandi i hac materia. id̄ apparet blasphemiam quorū dā impitoruz catholicoruz maxime iuristaruz platozū z alioruz qui dicunt inutile esse de hac materia disputare sed sufficit simpliciter credere sed anathema sit qui hoc dixerit. arbitroz eniz vtilis ep̄m de hac magna disputare q̄ de secularibus vetulariū negotiis z vtilibilitigis discipulare. ¶ Quantū ad tertiuū articulu in q̄ videndū vtrū positio de trinitate possit sustineri sine forme sillogistice z alterius bone p̄sequentie negatōe. Primo p̄mittā quādam p̄sequentias que negant̄ z vident̄ formales. Secdo ponā ad articulu p̄clusionōes r̄n̄sales. Tertio ostendā illozū palogismoz

no supponat̄ pote illud qd̄ non dicit
q̄ qd̄ dicit̄ q̄ illa humanitas q̄ dicit̄ p̄
hominē p̄ h̄m̄ nō dicit̄ q̄ p̄ supponit̄
nō q̄ sit plures homines

no dicitur solent
p̄ platoz nostroruz

soluciones. **¶** Quamtu ad pmu pma instan-
tia est de sillogismis expositorijs sic sunt isti
hec essentia est pater hec essentia est filius er-
go filius est pater. Itē hec eētia nō generat
hec essentia est pater ergo pater nō generat.
¶ Item iste pater generat. Iste pater est hec es-
sentia. ergo hec essentia generat. **¶** Item. Iste
pater generat. hec essentia non generat. er-
go hec essentia non est iste pater. **¶** Secunda
instantia est de sillogismis nō expositorijs s;
ex cōibus terminis sicut sunt isti omnis essen-
tia diuina est pater ois filius est eētia diui-
na ergo omnis filius est pat. itē nulla essentia
diuina generat omnis pater est eētia diuina
ergo nullus pater generat. pmus est in barba-
ra. scōs in celaret q sunt modi euidentissimi
arguedi z p similitur posset dari instantia in
omib; alijs modis. pstat aut q in pdictis p-
missis pcedunt catholice z pclusiones sunt he-
retice. igit psequētie sunt negande zc. **¶** Ter-
tia instantia est de psequētijs nō sillogisticis
sed pueris sicut sunt iste. nulla eētia diui-
na generat ergo nullū generas est eētia di-
uina. Omne generans est eētia diuina ergo
aliqua essentia diuina generat. pma est con-
uersio simplex. scōa p accidēs z in vtraq; an-
cedens est catholice z psequens hereticū vt
patet igit sunt negande z p psequēs videt q
pdicta positio de trinitate nō possit sustine-
ri sine bone psequētie negatione. **¶** S; pdictis
nō obstantib; pono tres pclusiones quaruz
Prima est q positio de trinitate potest susti-
neri sine forme sillogistice aut alterius bone
cōsequētie negatione. pbat sic q; positio de
trinitate est vera similiter omnis forma sillo-
gistica aut bona psequētia est positio veraz
necessaria sed omne verū potest sustineri abs-
q; negatione alicuius veri. quia sicut Aristotēle
omne verū omni vero cōsonat nec aliqd verū al-
teri vero repugnat. igit zc. **¶** Secunda cō-
clusio est q omnes pdicti modi arguedi sunt
palogismi siue sophistici. pbatur. quia sunt
modi arguedi apparētes z nō existētes igit
zc. psequētia est clara. z antecedēs patet Pri-
mo q sunt apparētes notū est quia circūscripta
fide z lumine naturali apparerent euidentes
sed q sint nō existētes patet quia in omib; cō-
sequēs est falsum sed impossibile est ex vero
sequi falsum. igit omnes peccant vel in mate-
ria vel in forma cōi. qre zc. **¶** Tertia pclusio
est q pure creditū est nec ē euidēs in lumine
naturali q pdicti modi arguedi sunt palo-
gismi siue sophistici. pbatur. quia licet per si

dem credam q oēs illi peccāt in materia vt
in forma tamē per artē logice seu quāuis ali-
am nō possumus euidenter ostendere in lu-
mine naturali q nō sunt boni. ostendere zc.
¶ Hunc ergo restat ostendere q liter fm
fide habeam ad dictos palogismos rñdere
¶ Unde ad pmā instantiā que est de sillo-
gismis expositorijs notandū est q ad hoc q
aliquis sillogism' sit expositori' z sit bon' de
forma requirit q mediuz ei' supponat p vna
re z nō p plurib; z si supponat p plurib; reb;
distinctis nō est expositori' vel saltē nō est bo-
nus. Et hoc patet. Ex quo sequit q null' sil-
logismus cuius mediuz est termin' essentia-
lis est p'rie sillogism' expositori' secus si me-
diuz sit termin' psonalis aut imediate suppo-
nens p persona. patet ex dictis in scōo articu-
lo quia omnis termin' essentialis sp supponit
p pluribus. adeo ibidē dictū fuit q iste termi-
nus hec essentia diuina nō est p'rie singularis.
Non sic aut de termino psonali. zc. quare zc.
¶ Secūdo sequit q duo palogismi pme i-
stantie nō sunt p'rie sillogismi expositori;. pa-
tet quia ibi mediuz est iste termin' hec eētia
quare zc. Nō sic aut de alijs duob; quia me-
diuz est termin' psonal' vt ptz zc. **¶** Scōdo no-
tandū est q siue illi palogismi omnes vocent
sillogismi expositori; siue nō qz de omib; nō
est curandū cum significēt ad placitū. tamē
dico q illi modi arguedi nō valent in diui-
nis sed solū tenēt in creaturis. Et rō est quia
sillogism' expositori; fundat i hoc q qcuq;
vni z eidē sūt eadē int se sūt eadē. i. qcuq; res
est aliqd. ipa est qd quid est illud. modo istud
de directo z simpliciter negat in diuinis quia
ibi pcedit q vna res est tres res z quelib; ea-
rum. sed illud fundamentū nō d'ebet negari
in creaturis vt patet ex dictis in scōo articu-
lo. quare zc. Et quo sequit q null' sillogism'
expositori' est psequētia formalis. patet qz cō-
simili forma retenta nō valet in omib; termi-
nis vt patz ex dictis. **¶** Secūdo sequit q
sicut catholicus negat sillogismū expositori-
um in diuinis. sic phus si ponere aliquā cre-
aturā eē tres res z quālibet earz haberet ipm
negare in creaturis. patet ex dictis quia illa
est tota rō quare negat i diuinis. qre zc. **¶** Ad
scōdam instantiā q est de sillogismis ex cōibus
terminis sūt diuersi modi rñdendi. Quidā em
dicūt q i illis palogismis est fallacia figure
dictōis vt accidentis. Et licet ista positio pos-
sit totalit' exponi q coincideret cū vera solu-
tione. m de p'p'ute pmonis illa positio h' nō p-

hic terminus hec essentia diuina in
p'p'rie singularis

tendit sed magis vñ absonū inducit reddē
do causam quia scilicet propter variationez
predicationis in maiori et minori nō sequit
cōclusio. Sed ex tali dicto sequerē q̄ talis
sillogismus oīnis homo est animal albū est
homo ergo albū est animal nō valeret. quia
in maiori genus predicat de specie z i mino
ri species de accidente. ideo p̄dicta respōsio
est oīno absurda nec est alicuā apparētie ap̄d
intelligētes. **A**d improbandū autē ip̄am
magister Greg. infert q̄ sequit q̄ mlte demō
strationes nō valerent sed ip̄e petit p̄ncipiū
quia illd qd̄ dicit ē magis incōueniēs q̄ ne
gare demōstrationes illas esse demōstrationes
in quibz esset talis variatio p̄dicatōnis. ideo
de ista opinione nihil plus Alij dicunt sicut
recitat Gregori⁹ q̄ talis modus arguendū n̄
tenet in diuis eo q̄ ibi vna res est plures res
z quelibet illarū sed in creaturis tenet quia
nulla est plures res z quelibz illaz. **AA**
Sed istā solutioē magister Gregorius
reputat oīno irrationabile. Et ratio eius est
q̄ sic dicentes tollunt omnē viā ad p̄bandū
v̄l improbandū aliqd̄ circa diuina. Nā cū catho
lici arguēt p̄tra hereticos quātūcunqz bene
regulēt argumentū dicent heretici argumē
tum nō valere sicut dicunt catholici S̄z sal
ua reuerētia magistri Gregorij si ista solutio
velit dicere sicut eius v̄ba p̄tendūt q̄ in tali
mō arguendū in creaturis nunq̄ cōcluditur
falsum ex p̄missis veris sed in diuis hoc bñ
p̄tingit tūc clare patet illud dictū esse veruz.
Nec rō magistri Gregorij p̄cludit opposituz
Unde negat sibi q̄ per illud dictū tollat oīs
viā ad aliqd̄ p̄bandū vel improbandū quoniā
alius est modus rigorosior qui valet tam in
diuinis q̄ in creaturis vt patebit. sed tamen
bene p̄cedo q̄ illa solutio nō est oīno suffici
ens eo q̄ nō explicat modū arguēdi tenentē
in oīnibz terminis tam in diuinis q̄ in crea
turis nō ergo sufficit dicere q̄ illi modū pec
cant p̄ fallaciā seu q̄ nō tenent in diuinis s̄z
solū in creaturis id est nō sunt sufficienter re
gulati vt teneant in oībz terminis licet in talibz
ex p̄missis veris nō sequit falsum in creatur
s̄z qd̄libet istoz dictoz sit veruz tñ oportet vl
tra oīdere q̄liter peccāt z q̄liter dāda sit ars
formalis z generalis in oībz terminis arguē
di. iō circa h̄ videnduz est z licet de h̄ diffuse
tractēt adā z greg. ego tñ volo explicare vñ
breuē modū mihi placentē z apparentē inter
oēs formaliores **P**ro q̄ p̄mo norandū est q̄

regula per quā tenent oīnes boni sillogisimi
ex coībz terminis est dici de oī vel dici de nul
lo sicut dicit p̄bus p̄mo p̄ozū imo addūt alij
qui q̄ etiā p̄ hanc regulā equaliter regulant
boni sillogisimi expositozij quia licet aliā ibi
exp̄mat Aristoteles sc̄z hāc q̄ medio cūte h̄
aliquid. id est sufficienter p̄prio necesse est ex
trema p̄iungi. tamē talis mediuz termin⁹ sic
existens sufficienter p̄prio equiualeat medio
iurta regulā de dici de oīni vel de nullo dis
tributo. verbigratia. iste homo currit iste ho
mo disputat. ergo disputans currit. **D**poz
tet em̄ si iste sillogisim⁹ sit expositozius q̄ ista
p̄positio iste homo currit valeat istā. quicqd̄
est iste homo currit. Et ita proporcionabili
ter de secūda. alias nō estz bonus discursus
vt patet quia imaginato q̄ natura humana
esset entitas realis p̄munis omnibz homibz
indiuuiduis nō sequerē hec natura cōmunis
est fortes. hec natura est plato. ergo fortes est
plato Et ratio est quia ista hec natura est pla
to nō equiualeat isti omne qd̄ est hec natura ē
plato ergo omnis sillogisimus perfectus de
se euidenter regulatur vere vel per equiuale
ntiam per dici de omni aut de nullo quicqd̄
tamen sit de illo q̄ hic dictum est de exposi
tozio sillogismo tamē de alijs hoc est cerruz.
Secundo norandū est quid est dici de oī
z dici de nullo siue sillogismū per ista regula
ri. vnde dico q̄ dici de oīni ē qñ nihil est su
mere sub subiecto de quo nō dicat p̄dicatuz
z sillogism⁹ regulat p̄ dici de oīni qñ cōponi
tur ex p̄missis z p̄clusiōe i mō z figura dispo
sitis z p̄missaz vniuersalē denotat q̄ nihil
sit sumere sub subiecto. de q̄ nō nō dicat p̄di
catū. S̄z dici de nullo ē qñ nihil est sumere
sub subiecto de q̄ nō remoueat p̄dicatū z sil
logism⁹ regulat p̄ dici de nullo qñ cōponit
ex p̄missis z p̄clusiōe dispositis in mō z fi
gura z p̄missaz vniuersalē dnotat q̄ nihil
est sumere sub subiecto de q̄ nō remoueat p̄
dicatū sol⁹ s̄ sillogism⁹ sicut regulat est bon⁹
BB Et istis sequit aliq̄. **P**rimo seq̄t
q̄ si i aliq̄ sillogismo accipiat aliq̄ p̄missa vni
uersal. q̄ n̄ denotet dici de oī si sit affirmatia
vl de nullo si sit negatia ip̄a n̄ ē sufficiēt vni
uersal vniuersalitate req̄sita ad regulādū sil
logismū vt sit bon⁹ de forma. **S**cdo seq̄t q̄
si i aliq̄ sillogismo accipiat p̄missa sufficiēt
vlis s̄z tñ s̄b termino distributo sumat aliqd̄
p̄ q̄ nō distribuit ille termin⁹ n̄ valz sillogis de
forma p̄z clare. **T**ertio sequit q̄ sillogis

vide quid hic dicat

id est in oīni vniuersali
de nullo

anynt n̄ 99 a p̄m̄t s̄m̄t

Questio quinta

uidens quod istud distributiū omnis res que est
tantū distribuat quātū dici de omni requirit
pater quia si aliquis poneret quod de posset fa-
cere quod eēt due creature. b. z. c. z. tū q. a. esset.
b. z. nō eēt. c. sed eēt b. z. c. licet ista positio esset
falsa tū nō eēt euidenter impossibilis vt patet ex
dictis in scdo ar. imo quidā magister simile
cessit d. xpo scz q. xps erat due nature z erat
natura diuina z nō erat natura humana zc.
S; tūc patet quod quecūq; res que ē a. ē b. z. tū
aliquid est sumere sub subiecto de q. nō dici-
tur p̄dicatū qz. b. z. c. sunt. a. z. tū. b. z. c. n̄ sunt
b. vt patet in casu zc. Tūc patet quod ad distribu-
tionē euidenter bonā requirit illud distribu-
tiū quecūq; res q. est z quecūq; res que sūt
Apparet in p̄dicto casu. quia tūc nihil est su-
mere subiecti zc. **EE** Quarto sequi
eristis quod min⁹ rigorosa regulatio sufficit ad
saluandum positionē trinitatis q̄ requirat
ad hoc quod saluet euidenter dici de omni etiam
in creaturis. patet ex p̄dictis. quia istud dis-
tributiū quecūq; res que est sufficit in ma-
teria trinitatis. s; nō sufficeret in aliquo casu
imaginabili in creaturis qui casus licet sit i-
possibilis. tamen nō est euidentis. quare zc. Et
sic patet ad scdam instantiā z ad omnes silēs
zc. **Ad** tertiam p̄ncipalē instantiā que est
de p̄sequētijs p̄uersiuis. notandus est quod ista
ppositio negatiua nulla eētia diuina gene-
rat. potest exponi dupliciter. Uno modo sic
essentia diuina nō generat z nulla res ē eēt-
tia diuina que generet z sic ē vniuersalis sim-
pliciter z valet ad regulandū sillogismū per
dici de oi z ad faciendū p̄sequētiā p̄uersiuā
sed sic ipa est falsa. Alio mō potest sic exponi
essentia diuina nō generat nec est aliqua es-
sentia diuina que generet z sic nō est vniuer-
salis simpliciter sed tūc fm quid. z est vera sed
nō valet ad sillogisandū. z p̄sequēs nec ad
conuertendū. licet in creaturis nō sit dare silē
quia nō est talis res zc. **FA** Secun-
do notandū quod etiā illa ppositio affirmatiua
omne generās est eētia diuina p̄tē similiter
dupliciter exponi. Uno modo sic aliquod ge-
nerans est eētia diuina z nulla res est gene-
rans quin sit eētia diuina z sic ē simpliciter
vniuersalis z vera z potest p̄uerti in istaz. ali-
qua essentia est generās id est res generans
capiendo li generans substātiue a parte p̄di-
cati sicut a parte subiecti. sed licet ista vniuer-
salis sit vera tamē aliqua alia cōsimilis sic ex-
ponendo esset falsa sicut ista ois essentia di-

uina est pater vt notūm est. Alio modo po-
test sic exponi aliquod generans est essentia
z nullū est generans quin sit essentia. z cōsi-
militer illa omnis essentia diuina est pater. et
sic nulla est simpliciter z sufficienter vniuer-
salis ad sillogisandū vel ad conuertendū de
forma. licet gratia materie valeat in creatu-
ris sic quod nunq̄ ex vero sequitur falsum p̄pter
causam iā sepe dictā. sed si deus faceret vnā
rem esse plures res z quālibet illarū. contin-
geret in creaturis sicut in diuinis z sic patet
ad illas p̄sequētijs conuersiuas z pari mo-
do ad omnes alias. **U** Et istis patet vnus
breuis modus z utilis respōdendi ad omnes
paralogismos per distinctionē ppositionum
vniuersaliū modo iam dicto quia scdm vni-
uersum taliū ppositionū hoc signū omnis e-
quale huius distributiū omnis res que est
zc. Et nullus. nulla res que est z cetera.

BB **U** Et si queratur quē predictorū sen-
suum faciunt ille ppositiones de virtute ser-
monis. **U** Ad hoc potest dici quod exercitatis
in materia trinitatis tales ppositiones sunt e-
quiuoce nisi aliquis sit qui semper velit eis
vti i vno sensu z nō in alio. nō exercitatis aut
videtur prima facie quod faciant secundus sen-
sum z videtur vsus cōmuniō. **U** Sic ergo
patet quomodo positio trinitatis potest su-
stineri sine bone consequentie negatione. z h̄
de tertio articulo. **Ad** rationes p̄ncipa-
les. **U** Ad primā dico nego antecedens vt
patet ex tertia conclusione primi articuli. Et
ad probationē dico quod imaginari multiplici-
ter potest capi. **U** Uno modo idē est quod
mente concipere. z isto modo nō solum ve-
ra sed etiam impossibilia z contradictoria p̄tē
imaginari qz nō est aliud q̄ mēte formare ali-
quā ppositionem. Alio modo idē est quod mē-
te formare aliquā ppositionē cū apparentia
quod ita sit vel cum apparentia quod nō sit repugnā-
tia quin ita possit esse z isto modo dicūt mul-
ti quod contradictoria nō possunt imaginari. S; sic
loquendo concedo quod positio de trinitate
est imaginabilis a viatore. Unde Augusti-
nus loquens de ipa p̄mo de trinitate. Ado-
ratur inquit creditur z intelligitur. Et si ali-
que auctoritates inueniantur dicere quod ipas
imaginari aut capere nō possumus intelli-
gendum est quod nō perfecte z clare sed tamen
imperfecte z enigmatische zc. **U** Ad scdam z ter-
tiā patet ex scdo z tertio articulis. Et h̄ de q̄
stione zc. **UA**

in quibus vis

non h̄t m̄ m̄

de p̄sione illaz p̄p̄ositionū

Circa materias
trinitatis et personalis distinctionis. Et ad maiorem declarationem

precedentis questionis quero adhuc utrum aliqua distinctio sit in deo concedenda. alia a distinctione reali trium personarum in una essentia. ¶ Arguit primum quod sic quod aliqua est distinctio in deo inter essentiam et personam siue proprietatem personalem et illa non est distinctio realis. igitur etc. consequentia patet et minor apparet quia essentia est persona siue proprietatem personalem et similiter e contra. sed maior probatur quia de essentia et persona siue proprietatem personalem verificatur contradictoria ex natura rei ergo non omnino idem ex natura rei. consequentia videtur nota sed assumptum patet quia essentia non generat et pater seu paternitas generat similiter est essentia communicabilis siue persona siue proprietatem persone non est communicabilis. quare etc. ¶ Secundo sic aliqua est distinctio in deo inter perfectiones attributales et perfectionum attributalium ad diuinam essentiam et illa non est distinctio realis. igitur etc. consequentia patet. et minor similiter apparet. Quia quicquid est perfectio attributalis est diuina essentia et similiter e contra. sed maior probatur quia secundum Augustinum. xv. de trinitate. c. v. omnes diuine perfectiones sunt equales sed equalitas non est nisi inter aliquo modo distincta. Similiter essentia diuina est fundamentum omnium perfectionum attributalium. nulla autem talis perfectio est fundamentum omnium perfectionum quia non sui ipsius ergo inter essentiam etc. ¶ Tertio. aliqua est distinctio in deo inter ideas rerum producibilium et illa non est realis. igitur etc. consequentia patet et minor apparet quia in deo nulla distinctio realis conceditur nisi inter personas sed maior probatur quod secundum Augustinum. lxxxiij. q. xlvj. alia ratione dicitur est homo alia ratione conditus equus et per istas rationes intelligitur idem in deo ut patet ibidem. quare etc. ¶ In oppositum arguit quia secundum communem regulam Augustini. in diuinis omnia sunt unum ubi non obuiat relationis oppositio sed solum inter personas est relationis oppositio et per consequens distinctio. quare etc. ¶ In ista questione iuxta materiam trium argumentorum erunt tres articuli.

In primo videbitur utrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et personas siue proprietates personales. ¶ In secundo videbitur utrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et suas perfectiones attributales. ¶ In tertio videbitur utrum in deo

sit aliqua distinctio inter essentiam et ideas siue rationes causales etc. ¶ **Bl** Quantus ad primum. Primo premitam tres suppositiones. Secundo ponam tres conclusiones. Tertio obijciam per aliquas rationes. ¶ **C**irca primum punctum sciendum est quod quadruplex potest imaginari distinctio quedam essentialis que est plurium essentiarum quarum una non est alia. Alia realis que est plurium rerum quarum una non est alia. Distinctio autem distinctio essentialis est realis. sed non e contra. quia licet ista sit in creaturis non tamen in diuinis ubi plures res sunt una indiuisibilis essentia et secundum aliquos nulla est vel esse potest distinctio nisi essentialis vel realis. quia non videtur eis quod sit imaginabilis distinctio nisi inter extrema que sunt plures essentie vel realitates distincte. sed secundum alios est quedam distinctio formalis et alia distinctio ex natura rei siue modalis. quarum neutra est inter extrema que sunt necessario plures res. sed possunt eadem res et tale concedunt aliqui esse in deo inter essentiam et personam. Aliqui inter essentiam intellectum et voluntatem sapientiam et bonitatem et sic de alijs. Aliqui etiam inter ideas etc. ¶ Sed utrum talis distinctio sit ponenda et qualiter intelligenda. patebit postea. ¶ **T**unc ad propositum sit prima suppositio quod essentia diuina non distinguitur realiter a persona nec e contra. Patet quia aliter esset quaternitas in diuinis per declarationem ecclesie. consequentia patet. Item patet per regulam Augustini quod deus est quicquid habet ex sua simplicitate excepto quod una persona habet aliam et tamen non est illa. Item patet per regulam Augustini. supra dictam. ¶ **S**ecunda est quod essentia diuina non differt realiter a relatione seu personali proprietate nec e contra. Patet sicut precedentem. ¶ **T**ertia est quod persona diuina et relatio siue personalis proprietatem non distinguuntur realiter. Patet. quia vere dicitur quod pater est paternitas et e contra et sic de alijs. Et istud sequitur ex duabus primis suppositionibus et posset probari eisdem rationibus ut patet satis. ¶ **D**ixi premissis sit hec prima conclusio quod essentia diuina tam idem est persone vel relationi siue personali proprietati quam idem est sibi ipsi. Probat. quia tam idem est etc. quod sicut propter idem proprietatem essentie ad essentiam verificatur ista essentia est essentia sic propter idem proprietatem essentie ad personas verificatur ista essentia est persona etc. ut patet ex suppositionibus premissis etc. ¶ **S**ecundo probatur quod eadem idem proprietatem qua essentia est essentia

alia est distinctio rationis

Quaestio sexta

ria eadē idēpitate eēntia est psona zc. **T**ertio pbatur quia si eēntia esset vna psona z n̄ plures clarū est q̄ ipa eēt tam idēp sone q̄ idē esset sibi ipi sed modo nō idēp est idē psona q̄ nunc foret. quia nō min⁹ videt esse idēz vni psonae per hoc q̄ idēpificat alteri psonae. quare zc. **S**ecūda conclusio est q̄ int̄ essentia z psonā vel relationē siue p̄prietatez psonalē nō est aliqua nō idēpitas quā p̄prie debeam⁹ vocare distinctionē formalem. Probat p̄mo ex p̄dicta conclusiōe quia int̄ essentia z eēntiā nulla est omnino nō idēpitas zc. ergo nec iter essentia z psonā zc. **S**ecundo pbatur quia īmaginabile ē q̄ sit aliqua nō idēpitas siue distinctō nisi pluriū z imaginabilis est pluralitas nisi rez. qd̄ p̄z. de diuinis psonis. Unde minimā distinctiōnē quā ponit eccl̄ia posse stare cū sūma simplicitate diuina ponit realē z inter res. videt aut̄ pbabile q̄ eccl̄ia firmit̄ credēs in deo sūmā esse simplicitatē z vnitatē si minorē distinctiōnē vel nō idēpitatē potuiss̄ imaginat̄ se q̄ realē illā ad min⁹ apparenter obuianduz diuine simplicitati diuinis psonis attribuis̄ set quare illa nō videt possibilis zc. **T**ertio pbatur quia p̄prie loquēdo d̄ distinctione si cut sequit̄ a. z b. distinguunt̄ realiter. ergo sūt distincte realitates. sic sequitur. a. z b. distinguuntur formaliter. ergo sunt distincte formalitates. sed essentia z persona z cetera nō sunt distincte formalitates ita scilicet q̄ sint vna res nō tamē eadē formalitas sed multe formalitates siue rōnes aut p̄fectiones formales ex natura rei seu quouis alio noīe nō minent̄ qd̄ patet quia realitas z formalitas essentie sunt omnimode idē sicut realitas est idē sibi ipi. Et similiter realitas p̄sone aut relationis zc. igit̄ sic nō est alia realitas eēntia a realitate p̄sonae zc. sic nec erit alia formalitas zc. p̄sequētia patz z antecēdēs patet. qz aliter esset p̄cessus in īfinitū in formalitatibz. Sic ergo pater q̄ eēntia z psona zc. nō distinguuntur formaliter. nec etiam distinguuntur realiter. Aliqui enim ponunt inter istas differētia s̄ nō curo zc. Si t̄o dicat̄ q̄ sic imaginabile ē plures res eē vna eēntiā sic est imaginabile plures formalitates eē vna rem z nō plures dico q̄ siue hoc sit imaginabile siue n̄ t̄n nō p̄t̄ h̄ sequit̄ in p̄posito ita eē. P̄t̄ t̄n dicit̄ q̄ nō est imaginabilis pluralitas nisi rerū p̄mū aut̄ imaginat̄ z firmit̄ do reuelante creditur. sed scdm̄ z si oze dicam⁹ nō t̄n intelligi

mus zc. **D** Tertia conclusio est q̄ inter essentia z psonā vel relationē siue p̄prietatē psonales est aliquis modus nō idēpitas quā larget̄ ad bonū sensuz possumus vocare distinctionem formalem. Probat sic. quā docūqz aliqua supponunt p̄ eodē om̄ibz modis quicquid cōpetit vni cōpetit alteri nec possunt d̄ eis verificari cōtradictoria nisi aliquis modus dicendū logicalis aut grāmaticalis hoc impediāt. s̄ posito q̄ iste termin⁹ p̄z v̄l p̄nt̄ras haberet om̄es modos grāmaticales aut logicalis eodē seu p̄similes. quales habet hoc nomē essentia seu deitas. adhuc esset hec vera essentia est filius z similiter hec pater nō est filius. similiter essentia est p̄municabilis z paternitas nō est cōmunicabilis ergo cuz idē affirmetur de essentia z negetur de patre z paternitate nec hoc contingat p̄pter diuersitatē modozū grāmaticalium z logicalium ergo hoc est p̄pter aliquē modū nō idēp̄tatis inter illud quod significat̄ per essentia z illud q̄ significatur per patre zc. Et per cōsequens inter essentia z patre ex natura rei ē aliquis modus nō idēp̄tatis. **S**ecundo cōfirmat̄ ratio quia capio istas essentia z filius pater est filius h̄nt̄ subiectū in vtraqz p̄ eodē om̄ibz modis ex parte rei sup̄dit̄ aut nō. Si sic ergo cum idē sit p̄dicatū vtriusqz vel vtraqz erit vera vel neutra. p̄sequēs ē falsum. s̄ p̄sequētia patet qz aliter nō apparz rōne vna sit vera z nō alia. Si nō habet̄ p̄positū. **T**ertio sic quia quādo aliqua nomia idē significant om̄ibz modis z habent om̄es p̄similes modos significandi. illa vere sunt synonima. quia aliter nō potest assignari q̄liter aliqua nomia sint synonima. Igitur si ista nomia essentia z paternitas significant idē oibz modis ex parte rei cū habeāt oēs modos significandi cōsimiles z si nō habeant qd̄ tamē nō videt̄ posse assignari volo tamē q̄ habeant quia hoc est ad placitū sequitur ergo q̄ nō vere erunt nomia synonima. Tunc sic quādo cumqz aliqua nomia sunt synonima q̄quid verificat̄ de vno sumpto significatiue seu p̄sonalit̄ verificat̄ etiā de reliq̄ sumpto siliter. igit̄ si hec sit vera essentia est filius z hec filius ē paternitas qd̄ est manifeste falsum. **I**ste sunt in virtute ratorū ockā ad pbandū cōclusionēz p̄dictā. **S**z p̄dictā conclusiōnē arguit̄ p̄mo sic qz sic q̄cūqz distinguunt̄ realit̄ sunt plures res sic quēcūqz distinguunt̄ formalit̄ sunt plu-

vide

pater est filius

Distinctio formalis inter aliqua nō aliquid est q̄ quedam nō idēpitas
The 14

¶ Questio sexta

67

¶ Ad p̄mā negat̄ sequētia z dico q̄ nō sūt p̄cedende plures formalitates p̄pter rōez supradictā q̄ esset p̄cessus in infinitū in formalibus. Ideo p̄cedo q̄ eētia diuina seip̄a sine om̄i distinctōe a p̄te sui est eadē realit̄ cuz relatōe z distinguit̄ formalit̄ ab eadē nec alio quo p̄uenit z alio differt. nec distinguit̄ formalit̄ p̄ aliquā formalitatē nec oportet q̄ sic distinctio realis est distinctio rez zc. q̄ etiaz distinctio formalis de q̄ loq̄mur sit distinctio formalitatū. z sic patet ad rōez. **¶** Ad secūdam negat̄ assumptū q̄ sicut se habet distinctio realis ad distincta formaliter zc. q̄ vt patet ex dictis distinctio formalis p̄supponit idēp̄tate realem. Ideo q̄uis in alijs distinctōibz p̄tingat vnū negare ab alio nō t̄m in ista zc. Nō est enim simile de distinctōe materiali z d̄ ista formalit̄. q̄ hic nō sumit̄ formaliter vt distinguit̄ p̄tra materialit̄ nec distinctio formalis ē formatū seu formalitatū sicut materialit̄ materialit̄ zc. **¶** Ad tertiā p̄cedo q̄ ex sola distinctioe formalit̄ nō p̄tingit habere distinctōz realem a p̄ori. z ideo ex sola distinctōe formalit̄ eētie z relatōis nō cōcludit̄ distinctio realis p̄sonarū a p̄ori sed ecōuerso ex distinctioe reali p̄sonaz z idēp̄tate eētie cū p̄sonis z relatōibz. p̄tingit arguere distinctioe formalit̄ eētie z relatōis z sic distinctio realis triū p̄sonaz nō est q̄ eētia z relatio distinguit̄ formalit̄ sed magis ecōtra vt patet ex dictis quare zc. **¶** Ad quartā dico q̄ nō est simile quia idēp̄tate formalis nullaz cōpatitur nō idēp̄tate vel distinctioe idō nullo mō p̄mittit̄ verificatiōe p̄tradicōriozum sed idēp̄tate realis p̄patit̄ aliquam nō idēp̄tate vel negationem alicuius modi idēp̄tatis ideo aliq̄ modo eā p̄mittit̄ zc. **¶** Si vero hic querat̄ an debeat cōcedi q̄ distinguit̄ formalit̄. **¶** Et videt̄ q̄ nō q̄ cū formalit̄ nō sit determinatiō distrahens vel diminuens sequit̄ distinguit̄ formalit̄ ergo distinguit̄. **¶** Secūdo p̄tradicō est via potissima ad p̄bādū distinctioe realē ergo si de essentia z relatōe verificent̄ p̄tradicōria sequit̄ q̄ distinguit̄ realiter. **¶** Tertio realitas est in plus q̄ formalitas z p̄ consequens etiā realiter i plus q̄ formalit̄ ergo hic arguit̄ ab inferiori ad sup̄ior distinguit̄ formalit̄ ergo realiter. a. est formalitas zc. **¶** Ad hoc respondet̄ vnde ad p̄mū quicqd̄ sit dicendū de virtute sermonis dico tamen

q̄ ad bonū sensuz z ad intellectū supradictū potest p̄cedi q̄ distinguit̄ formalit̄ z negari cōsequētia ergo distinguit̄ quia distinctio formalis vt d̄ ea loquimur nō est distinctio loquendo simpliciter z p̄prie nec distinguit̄ formalit̄ vt hic sumitur est simpliciter distinguit̄ z sic li formalit̄ z li formalit̄ est determinatiō distrahens vel diminuens respectu distinctiois zc. **¶** Ad secundum dico q̄ cōtradicō est via potissima ad p̄bādū distinctioe realem quādo ita est q̄ negatiō est simpliciter ita q̄ nullā circūlocutiōe potest alterum cōtradicōriozū verificari d̄ illo a quo negat̄. sed quando bene verificatur tunc solum est via ad p̄bādū distinctioe formalit̄. Et sic est in proposito quia q̄uis hec sit vera negatiua paternitas non est cōmunicabilis tamē hec affirmatiua est vera paternitas est illa res que est cōmunicabilis z ita de alijs in p̄posito z hoc solum contingit in diuinis vt dixi. **¶** Ad tertium dico q̄ nec formalit̄ est inferius ad realit̄ nec formalitas ad realit̄ vt de formalitate hic loquimur vt quando dicit̄ eētia z relatio distinguit̄ formalit̄. li formalit̄ est ibi vnū purū sincathegorēuma sicut est per se vel necessario vel contingenter vel om̄is z sic de alijs. Et ideo non plus est formalit̄ inferius ad realit̄ q̄ per se aut contingenter ad realit̄ nec formalitas ad realit̄ q̄ perfectitas aut necessitas ad realit̄. Et si dicat̄ siue formalitas sit inferius ad realit̄ siue nō tamē hec est vera om̄is formalitas est realitas ergo eodē modo om̄ia distincta formalit̄ sunt distincta realiter. **¶** Respondeo q̄ hec nō debet concedi p̄prie loquēdo om̄is formalitas est realitas. quia formalitas sicut hic loquimur est q̄ si quedam conditio totius p̄positiōis que nō est p̄prie aliquod ens reale. Unde simile est sicut de necessitate respectu realit̄ loquendo de necessitate que cōrespondet necessario. quando dicit̄ homo necessario non est alius hic em̄ est quedā necessitas z tamē illa nō est aliqua vera realitas quia tunc esset aliqua vera realitas z realis necessitas a lia a deo sed illa necessitas est conditio totius p̄positiōis. **¶** Vel forte magis p̄prie loquēdo posset dici q̄ tales termini abstracti perfectitas necessitas cōrespondētes ad uerbū siue sincathegorēumatiū modificantiū p̄positiōe sunt termini ficti z p̄ nullo suppo-

vide modo dicit̄

alio modo dicit̄

Summi sententiarum

nentes et ita de formalitate etc. **S**i dicat
 quod non loquimur de propositione sed de re et de
 formalitate que est ex parte rei. Dico quod
 loquamur de re tamen loquimur mediante pro-
 positione et ideo concedo quod essentia et relatio ex na-
 tura rei distinguunt formaliter tamen illa for-
 malitas non est in re ex natura rei. sicut homo
 necessario est risibilis ex natura rei et tamen il-
 la necessitas non est in re. Si ergo cum dicitur es-
 sentia non est formaliter relatio potest exponi
 quod non est predicatio formalis essentia est relatio
 quia non convertuntur per hoc distributivum quic-
 quid est vel omnis res que est et sic possunt intel-
 ligi supradicta. **I**tem **Q**uantum ad secundum ar-
 ticulum in quo videndum videtur in deo sit aliqua
 distinctio inter essentiam et suas perfectiones attri-
 butales. **P**rimo permittam notabilia et termi-
 norum declarationes. **S**ecundo ponam rationales
 conclusiones. **T**ertio arguam contra dicta per ali-
 quas rationes. **C**irca primum notandum est pri-
 mo quod perfectio attributalis potest accipi dupli-
 citer uno modo proprie per aliquam perfectionem simpli-
 citer divinam que est realiter deus. Alio modo pro
 aliquo predicabili vere de deo et de omnibus tri-
 bus personis divinis divisim et conjunctim.
 Primo modo dico quod non sunt plures perfectiones
 attributales sed tamen una et indistincta re et ra-
 tione quod proprie et de virtute sermonis non debet
 dici esse in deo sed est omnibus modis ipsa divina
 essentia ut patebit. **S**ecundo modo dico quod
 sunt plures perfectiones attributales ut patet. **S**e-
 cundo notandum quod perfectiones attributales secundo
 modo dicte non sunt proprie loquendo perfectiones di-
 vine sed sunt quedam signa vel conceptus qui pos-
 sunt predicari vere de deo et magis debet dici
 conceptus attributales sine nomine attributa quam
 perfectiones attributales. **U**nique proprie loquendo
 differentia est inter attributa divina rationes at-
 tributales et perfectiones attributales. **N**am at-
 tributa proprie sunt nomina sine signa vocalia sup-
 ponentia immediate perfectionem divinam. scilicet rationes
 attributales sunt conceptus mentales predictis
 attributis correspondentes. scilicet perfectio attribu-
 talis est illud per quod supponit immediate rationem attri-
 butalis. **E**x hijs sequuntur aliquid. **P**rimo
 sequitur quod attributa divina vel rationes attribu-
 tales sunt plures et in multiplici differentia. quod
 quedam huiusmodi signa important ipsam essentiam di-
 vinam affirmative et simpliciter absolute sicut
 essentia deitas. quedam affirmative tamen cono-
 tando aliquid aliud sicut predestinatio creatum etc.
 quedam vero negative sicut immutabile incor-

ruptibile etc. **S**ecundo sequitur quod attributa
 divina et ipse rationes attributales distinguuntur
 essentialiter inter se et ab essentia divina patet cla-
 re ex dictis. **T**ertio sequitur quod attributa divina
 loquendo proprie non distinguuntur ratione patet quod
 sicut unum quodquod est realiter extra animam
 est seipso formaliter ens et non per aliquid extrinse-
 cum. ita est unum et a quolibet alio distinctum seipso
 ne per aliquid extrinsecum. et per consequens circumscri-
 pta omnino qualibet ratione et quolibet ope intel-
 lectus talia attributa distinguuntur seipsis.
Uterum est tamen quod una ratio attributalis ab
 alia distinguatur ratione quia seipsa. **S**iliter ipso
 proprie loquendo et ad bonum sensum attributa di-
 vina distinguuntur ratione id est eis correspondet
 distincte rationes mentales etc. **Q**uarto sequi-
 tur quod attributa divina vel rationes attribu-
 tales non supponuntur perfectionibus distinctis cen-
 tialiter vel realiter. patet ex dictis et similiter
 omnes doctores in hoc concordant sed differunt
 quia aliqui tenent quod nec supponuntur per per-
 fectionibus distinctis formaliter seu quomodo
 cumque aliter et hoc infra tenebo et probabo. Alii
 tenent quod per distinctis formaliter et concedunt
 pluralitatem perfectionum divinam non tamen re-
 aliter sed solum formaliter distinctarum sicut
 Scotus et suus inventator ille Johannes de
 ripa quam opinionem inferius evidenter repro-
 babo. **R**ecundo **T**ertio notandum est quod diffe-
 rentia est inter perfectionem simpliciter et deno-
 minationem perfectionis simpliciter. **U**nde per-
 feccio simpliciter communiter describitur a do-
 ctoribus quod est illud quod est in quolibet melius
 ipsum quam non ipsum id est esse aliquale vel aliquid
 quod melius est esse quam non esse sicut vita intelle-
 ctiva etc. **S**ed denominatio perfectionis sim-
 pliciter est terminus vel conceptus supponens im-
 mediate per talem perfectionem. Aliqui autem vocant
 denominationem perfectionis simpliciter perfe-
 ctionem creatam que habet consonantem denomina-
 tionem cum perfectione divina. **U**nde vita vel in-
 telligentia divina ipsi vocant perfectionem sim-
 pliciter et vitam vel intelligentiam creatam vo-
 cant denominationem perfectionis simpliciter.
Licet autem hoc non possit reprobari
 quia nomina significant ad placitum tamen pro-
 prie loquendo dico quod tam vita divina quam vita
 creata debet dici perfectio simpliciter et iste
 terminus vita per vitam supponens debet di-
 ci denominatio perfectionis simpliciter per no-
 men enim res denominat. quare etc. **E**x hac
 distinctione sequuntur aliqua. **P**rimo sequi-

27 attributa

Non iam dicitur

quod sunt attributa omni-
 na rationes attributales
 rationes attributales

Ita est per perfectiones simpliciter
 denominationes perfectionis
 quod sunt perfectiones simpliciter

Questio sexta

tur ista regula q̄ ad hoc q̄ aliquis terminus sit denotatio perfectionis simpliciter requiritur q̄ verificet̄ cōuertibiliter de quidditate rei siue essentia p̄ qua supponit̄ et hoc p̄ uersione reglata p̄ hoc distributiuū quicquid est vel om̄is res que est. Patet ex descriptione denotationis perfectionis simpliciter quia aliter tales res nō supponerēt immediate p̄ perfectione simpliciter sicut apparet ex descriptione suppositionis immediate data in p̄cedēti questione. Sed tamē nō requirit̄ q̄ sic verificetur cōuertibiliter de quolibet quod est illa essentia siue illa p̄fectio p̄ qua supponit̄. Verbi gratia iste terminus vita diuina est denotatio p̄fectionis simpliciter quia quicquid est vita diuina est essentia diuina et cōtra sed tamē aliquid est cōtra diuina scilicet pater de quo nō sic dicit̄ cōuertibiliter quia nō quicquid est vita diuina est pater licet e cōtra. quare zc. ¶ Secundo sequit̄ alia regula q̄ ad hoc q̄ aliquis terminus sit denotatio p̄fectionis simpliciter in diuinis requiritur q̄ vere dicatur de essentia diuina ac etiam p̄ inunctim et diuissim de p̄sonis. Patet ex p̄dicta regula q̄ talis terminus debet supponere p̄ essentia diuina et p̄ quolibet q̄d est ipsa aliter nō supponeret p̄ ipsa immediate. ¶ Tertio sequit̄ ex p̄dictis regulis q̄ isti termini suppositi p̄sona pater paternitas trinitas spiratio et huiusmodi nō sunt determinationes p̄fectionis simpliciter patet clare. ¶ Quarto sequit̄ q̄ licet posse p̄ducere creaturam sit determinatio p̄fectionis simpliciter nō tamē posse p̄ducere p̄sonā diuinā patet clare. Et hec de terminorum declaratio. ¶ **H**is p̄missis pono tres p̄clusiones ad articulum resp̄siales. ¶ Prima est sicut deitas et diuinitas intellectus seu uoluntas nō distinguunt̄ realiter inter se. Sic nec p̄prie loquendo distinguuntur ratione. Prima pars supponit̄ quia ab om̄ibz cōcedit̄. Sed secunda sequit̄ ex p̄ma q̄ q̄ sunt idē realiter p̄prie nō distinguunt̄ rōnem vñ sicut distincta realiter nō sunt idē s̄m rōnem sic nec eadē realiter sunt distincta s̄m rōnem. et sicut nullū ens rōnis est idē s̄m rem cuiuscūq̄ alteri enti rōnis. sic nihil reale ē idē s̄m rōnez alteri enti reali ut p̄us tangebatur et p̄sequēs multo min⁹ aliquid reale distinguitur s̄m rōnem ab aliq̄ q̄d est ip̄m seu idē sibi s̄m rem. Tamē licet de uirtute sermonis nō sit verū bene tamē quicquid gratia breuis locutionis p̄cedit ad bonū sensum q̄ intellectus

diuinus et uoluntas distinguunt̄ rōne id est isti termini supponēt̄ eadē re habēt diuersas et distinctas rōnes eis correspondēt̄ in mente et sic intelligūt̄ doctores talē locutioē quare zc. ¶ **S**ecunda p̄clusio est q̄ sicut deitas et diuinitas intellectus seu uoluntas nō sunt eiusdē cōntie distincte realitates. sic nec sunt eiusdē rei distincte formalitates. Prima pars supponitur et ab om̄ibz sanctis et philosophis p̄ceditur. Sed secunda pars p̄batur sicut arguebatur in tertia ratione scōde p̄clusionis p̄mi articuli quia esset p̄cessus in infinitū in formalitatibz zc. ¶ **T**ertia p̄clusio est q̄ sicut deitas et diuinitas intellectus seu uoluntas sūt tam idem q̄ idem est deitas deitati sic inter hec nō est distinctio formalis seu quecūq̄ nō idem p̄t̄as ex natura rei. Ista conclusio quo ad utraq̄ partē satis patet ex dictis in p̄ma et secunda p̄clusionibus p̄mi articuli. et satis sequitur ex secunda p̄clusionē nūc p̄bata nec indiget alia p̄batione ut patet. ¶ **D**icit̄ tamen ad euidentius refellendū oppositam opinionē. Iterū eam p̄babo. ¶ **E**t quis magister Gregorius ad hoc multipliciter arguat. tamē quia ut in pluribz rationes eius procedunt ac si opposita opinio poneret̄ distinctionē reales inter huiusmodi p̄fectiones ut patet intuēt̄ eas. q̄d tñ nō imaginant̄ alij idē aliter est p̄cedendū ad reprobandā opinionem p̄dictam. Unde ad p̄positū declarandum p̄missis aliquas suppositiones. Prima est q̄ ubi cūq̄ est aliqua distinctio vel nō idem p̄t̄as ibi possunt aliqua contradictoria de sic distinctis verificari. patet quia si a. et b. non sint idem om̄ibz modis tunc iste sūt vere. a. est idē a. om̄ibz modis et b. nō est idē a. om̄ibz modis et sic eē idem. a. om̄ibz modis et nō esse idem. a. om̄ibz modis verificant̄ de. a. et de. b. Et ita etiam aduersarij cōcedunt q̄ sapientia diuina et bonitas diuina nō est formaliter sapientia diuina zc. et sic patet suppositio illa. ¶ **S**ecunda est q̄ om̄ia contradictoria habent equalem repugnantia inter se patet q̄ tāta ē repugnantia int̄ aiā et nō aiā et angelū et non angelū sicut inter deū et nō deū siue inter ens et non ens nisi forte dicat̄ esse maior repugnantia inter ista q̄ inter illa. propter maiorem perfectionē alicui⁹ partis in vna contradictione q̄ in alia. sed hoc non est ad p̄positū quia loquimur de repugnantia, verificationis zc. quare zc. ¶ **E**x p̄dicta sequit̄ tertia suppositio q̄ tā

29

39

bona suppositio

posse produere raturam est de
fructu p̄fectio simpliciter nō
tamē posse produere p̄sonam da
uimam

Summi sententiarum

ta est repugnantia aliqua cōtradictoria ve-
rificari de aliquo eodem om̄ino quanta eēt
quecunq; alia cōtradictoria siue omnia ve-
rificari de illo. ¶ Patet ex quo om̄ia equali-
ter repugnant zc. ¶ Quarta suppositio est
q̄ ex aliquib; cōtradictorijs cōtingit infer-
re. q̄ illa de quib; verificātur sunt distincte
res seu q̄ nō sunt eadem res. patz quia sequi-
tur a. est z. b. nō est. ergo sunt distincte res v̄l
in actu vel in potentia saltem sequit̄ ergo nō
sunt eadē res. sicut sequitur. substantia est z
accidens nō est. ergo substantia z accidens
nō sunt eadem res. z capio li res sicut se extē-
dit ad ens reale z ad ens rationis. quia om̄e
ens rationis est vera res. patet ergo supposi-
tio. ¶ **¶** Tunc ex h̄is arguitur sic. in-
tellectus diuinus z voluntas diuina nō sūt
om̄ibus modis idem sed inter hec est nō idē-
ptitas siue distinctio formalis per aduersa-
rium. igitur de ip̄is aliqua cōtradictoria ve-
rificantur. consequentiā concedit aduersari-
us z cōsimiliter patet per primā suppositionē
sed impossibile est cōtradictoria verificari
nisi de distinctis rebus vel ratione distincti-
onis realis quia verificatio cōtradictorioz
infert distinctionem realem in aliquibus vt
patet per quartā suppositionem ergo vbiq; z
in om̄ibus. Ista p̄sequentiā patet ex secūda
z tertia suppositionib; z per cōsequens sequi-
tur q̄ si esse idem formaliter intellectui veri-
ficatur de intellectu z negetur de voluntate
oportet q̄ intellectus z voluntas in deo im-
portent aliqua que nō sunt idem realiter q̄d
est falsum. quare zc. ¶ Confirmatur. quia
qua ratione tu dices quod aliquid idem po-
test vere affirmari de intellectu diuino z ve-
re negari de voluntate diuina non obstante
reali idēptitate. p̄pter solāz distinctionē for-
malem eadem ratione dicam vniuersaliter
q̄ esse z nō esse vel quecunq; alia cōtradictoria
verificantur de a. z de b. p̄pter solam dis-
tinctionē formalem non obstante q̄ sint idē
realiter. z sic perit om̄is via ad pbandū dis-
tinctionem vel nō idēptitatem realem.

¶ Si em̄ dicas q̄ homo est rationalis z asi-
nus non est rationalis. ergo homo z asinus
distinguntur realiter. dicas q̄ nō sequitur
quia sufficit q̄ distinguuntur formaliter.

¶ Sed forte dicitur q̄ quādo aliquid idē
vere affirmatur z vere negatur simpliciter z
absolute sine aliqua additione alicuius mo-
di sine cathogoreumatici tūc bñ p̄tingit infer-

re nō idēptitatem realem. id eo sequit̄ simpli-
citer. a. est z. b. nō est ergo est ibi nō idēptitas
realis. similiter sequitur intellectus diuinus
est intellectus diuinus z voluntas diuina. ē
intellectus diuinus. ergo distinguunt̄ realiter
vel nō sunt idem realiter. ¶ **¶** Sz quādo ali-
quid cū aliq̄ inō sine cathogoreumatico affir-
matur vel negatur p̄d nō requirit̄ idēptitas
realis sz sufficit formalis z sic est in p̄posito.
¶ Hā h̄ ē vera intellectus diuinus ē formalit̄ itelle-
ctus diuinus. z h̄ sicut voluntas diuina nō est forma-
liter intellectus diuinus. Sed hoc nō valet
quia oīa p̄radictoria sunt eque cōradictoria
z eque repugnantia. per secundā supposi-
tionē. z p̄ p̄sequens tantū sunt p̄radictoria
esse formaliter intellectū diuinū z nō esse for-
maliter intellectū diuinū sicut esse itellectū
diuinū z nō ē intellectū diuinū ergo exyna
p̄radictione p̄tingit inferre nō idēptitatem
realem sicut ex alia. Et qua ratione tu dicis
q̄ ex ista nō p̄tingit inferre zc. eadē rōne z pa-
ri facilitate dicā q̄ nec ex alia. quare p̄positū.
¶ **¶** Sc̄do arguit̄ declarando p̄dictam ra-
tionē qz qūsuis talis distinctio vel nō idēpti-
tas formalis p̄cedat eē int̄ eēntiā diuinā z p̄
sonā ad sensuz positū z declaratū in p̄mo ar-
ticulo z licet eque facilliter et absolute posset
sustineri inter eēntiā z intellectū aut volūta-
tem diuinā qz tū talis distinctio est difficillī
ma ad intelligendū z ad sustinendū vbiun-
q; nec faciliōz q̄ sit trinitas p̄sonaz cū vnita-
te eēntie iō nō debet poni nisi vbi euidēt se-
quit̄ ex creditis traditis in scripta sacra v̄l d̄
terminatōne ecclie p̄t̄ cur̄ auctoritate d̄z oīs
rō captiuari. Et iō cū oīa tradita in scriptu-
ra sacra z d̄ terminatōne ecclie ac dictis san-
ctoꝝ possint saluari nō ponēdo eā int̄ intel-
ctū z volūtatē diuinā z sic de qlibet p̄fectiōe
diuina imo eā nō ponere magis p̄sonet simpli-
citati diuine. sequit̄ q̄ nō est pouēda sz negan-
da. Sz qz ex credēdis euidēt sequit̄ q̄ de es-
sentia z d̄ p̄sona seu relatōe diuina verificant̄
p̄radictoria z tū sunt idē realit̄. iō p̄cedit̄ ibi
distinctio formalis nec ibi verificatio p̄di-
ctorioz p̄cludit̄ distinctōz reale int̄ eēntiam
z p̄sonā q̄nis aliquā distinctōez reale p̄clu-
dat sc̄z int̄ vnā p̄sonā z aliā sicut magis de-
claratū est in p̄mo articulo. Lū igit̄ q̄cqd ē
intellectus diuinus est volūtas diuina z ecōtra
nō est ibi distinctio formalis cōcedēda. Int̄
eēntiā vero z p̄sonā ponēda est qz ad p̄imum
nō cogit fides sed bñ ad secundū. nec etiā in

Questio sexta

creaturis concedenda est quæuis posset ibi eam
faciliter sustineri sicut in diuinis. Et ratio est
quia quod in diuinis una res sit tres res et que-
libet earum in fide expressum est sed non quod ita sit
creaturis et per consequens cum repugnet ratio-
ni negandum est. Confirmatur predicta ratio si
ue breuiter recolligitur per hunc modum. quia
docuimus aliqua positio est ita difficilis ad sus-
tinendum sicut positio trinitatis ipsa est negan-
da. nisi per ipsam cogat fides. sed positio con-
cedens intellectum diuinum et voluntatem. et
sic de qualibet alia perfectione diuina esse idem
realiter et distinguui formaliter est ita diffi-
cilius ad sustinendum sicut positio trinitatis im-
mo forte magis quia ponit pluralitatem sine
distinctione reali. quod non facit positio trini-
tatis. nec ad illam cogit fides. ergo talis po-
sitiō est neganda præsertim cum opposita pos-
sit faciliter sustineri et sit magis consona di-
uine simplicitati etc. ¶ Tertio arguitur sic quod
si illa distinctio formalis sit ponenda vel sic
distincta magis distinguuntur quam persone vel
minus vel eque. Non potest dici quod magis vel
eque quia tunc distinguuntur realiter quod
supponitur et ab aduersariis conceditur esse
falsum. Nec potest dici quod minus quia distin-
ctio personalium secundum doctores est minima
distinctio siue minimus modus distinctio-
nis nec minor videtur imaginabilis ut in pri-
mo articulo tangebatur et sic patet conclusio
contra predicta arguitur aliquibus rationi-
bus nec faciam omnes rationes que possunt
fieri pro opinione opposita sed inducam for-
tiores. ¶ Primo arguitur sic distinctio ema-
nationum diuinarum presupponit distinctio-
nem principiorum elicitorum et non solum
distinctionem secundum rationem. et per consequens
aliquam aliam præuenientem omnem operationem
intellectus nostri. sed intellectus et voluntas
sunt in deo principia elicitorum et non distin-
guuntur realiter ergo distinguuntur forma-
liter. ¶ Confirmatur quia filius produci-
tur naturaliter per intellectum tanquam verbum
patris. sed spiritus sanctus libere per volun-
tatem tanquam amor amorum. Similiter filius
produciatur quomodo natus et spiritus san-
ctus quomodo datus hoc autem non videtur
posse esse. nisi in principibus elicitorum scilicet
inter intellectum et voluntatem sit aliqua dis-
tinctio ex natura rei etc. ¶ Secundo argui-
tur sic aliquid per se conuenit intellectui di-

uino quod non sic conuenit voluntati diuine er-
go non sunt formaliter et adæquate idem con-
sequentia patet. et antecedens probatur. Tunc
primo ex natura rei. deus intelligit per intel-
lectum et non per voluntatem et deus vult per
voluntatem et non per intellectum. Tunc se-
cundo quia deus naturaliter intelligit et de-
us libere vult. Tunc tertio quia deus per in-
tellectum non est causa efficiens rerum per vo-
luntatem est causa efficiens rerum. Tunc quod
to quia deus intelligit peccata et non vult pec-
cata ut omnes concedunt. quare etc. igitur.

¶ Tertio arguitur sic si in deo nulla esset
penitus distinctio ex natura rei non esset ratio
quare produceret distincta. sicut unum vi-
uens et aliud non viuens. consequentia te-
net quia idem in quantum idem semper natum
est facere idem. nec valet dicere quod ad hoc suf-
ficit libertas quia tunc sicut deus posset pro-
ducere unam creaturam viuentez et non intel-
ligentem sic etiam posset producere unam in-
telligentem et non viuente quod est impossibile
igitur oportet ponere etc. ¶ Quarto argui-
tur sic si nulla esset penitus distinctio in deo
inter perfectiones attributales sequitur quod no-
mina attributalia et rationes attributales eis
correspondentes significarent penitus idem
et per consequens essent synonyma quod est fal-
sum igitur etc. Ista sunt fortiora argumen-
ta istius opinionis etc. ¶ Ad primam
rationem dico quod si loquamur de emanatio-
nibus passiuis. bene concedo quod presupponit
distincta principia scilicet patrem et filium idem
distinctas res quarum quilibet est principi-
um. Sed si loquamur de emanationibus acti-
uis non oportet quod presupponat distincta prin-
cipia. ¶ Secundo dico quod distinctio diui-
narum emanationum passiuarum non presup-
ponit aliquam distinctionem principiorum
elicitorum sed sicut in creaturis idem est prin-
cipium totaliter illicitum diuersorum ita
in diuinis. ¶ Tertio dico quod nullum est prin-
cipium quo filii in diuinis aliquo modo dis-
tinctum contra principium quod. id est nihil in
diuinis est principium quo produciatur fili-
us quod sit aliquo modo distinctum a patre quod
est principium a quo produciatur. ¶ Ideo di-
co quarto quod intellectus diuinus non est prin-
cipium quo produciatur filius et ita de volun-
tate respectu spiritus sancti. Et ideo nulla res
in diuinis est principium filii nisi illa que nec
est filius nec spiritus sanctus. Nec oportet po-

deus
no est
causa
efficientis
et
penitus
est
causa
efficientis

Nullus res produciatur
principium filii quod
est filius nec est

Summi sententiarum

nere principia aliquo modo distincta zc. qz qua ratione tu dices q ab vno eodem principio simpliciter indistincto non producuntur distincti. Ita dico q ab vno eodē nō distincto realiter non producuntur distincti realiter zc. **A**d confirmationē dico primo q filium produci per intellectū siue per actū intellectus zc. potest multipliciter intelligi. Uno modo q intellectus sit principium quo siue per qd producitur filius z sic est falsum vt iam tetigi. Alio modo non virtute sermonis sed per quandā appropriationē ysitatam a sanctis z sic illud est verum. **P**ro cuius declaratione dico scdo q generatio actiua filij appropriatur intellectui z spiratio actiua spiritus sancti appropriatur voluntati. **C**uius ratio potest eē propter similitudinē ordinis productionis verbi z amoris in anima ad ordinem productionis verbi z spiritus sancti in diuinis. vnde sicut productio intellectio nis in anima non supponit aliud produci in ea z productio volitionis est ab anima z inlectione iam producta vt supra dictū est sic pater a nullo producitur s; filius est a patre impducto z spiritus sanctus ab vtroq; zc. Et hoc tamē non arguitur aliqua distinctio inter intellectum z voluntatē z fm hoc etiā potest exponi q filius producitur quomodo natus z spiritus sanctus quomodo datus. **R** **S**ed quia tangitur q filius producitur naturaliter z spiritus sanctus libere ideo dico. **T**ertio q accipiendo libertatem proprie z stricte fm q distinguitur contra principium productiuū naturale. illud non est concedendum quia pater z filius ita naturaliter z necessario spirant spiritus sanctum sicut pater generat filium. sed accipiendo libertatem pro voluntate potest cōcedi ad bonum sensum q filius procedit per modū intellectus z nature z spiritus sanctus per modum voluntatis z libertatis. scz per quandam appropriationē z tactum est. **D**ico quarto q concesso q filius naturaliter producitur z spiritus sanctus libere non tamen sequitur illa distinctio formalis inter principia elicitiua. quoniam deus pater producit filium naturaliter z creaturā libere per idē principium vt etiā habent concedere aduersarij. **S**imiliter idem totaliter indistinctus re z ratione etiā in creaturis potest esse principium naturale respectu vnius z principium liberum respectu alterius non tamen respectu eiusdem. saltem eodē tempore z itan-

te eadē dispositione zc. **A**d scdam dico primo q aliquid per se cōuenire intellectui diuino zc potest dupliciter intelligi. Uno modo de virtute sermonis. scilicet q aliquid aliquo mō ppetat rei que est intellectus diuinus qd non conueniat rei que est voluntas z sic illud est falsum. Alio modo improprie. scilicet q aliqua propositio in qua aliqd predicatū enunciatur de hoc termino intellectus diuinus est per se vera z tamē propositio in qua idem predicatum enunciatur de hoc termino voluntas diuina non est per se vera z sic potest concedi istud sed tunc non valet consequentia. **S**i autem primo modo intelligitur consequentia est bona sed antecedēs falsum. **D**ico scdo pro solutione instantiarum pro quanto facerent pro intellectu falso. q de virtute sermonis concedendum est q sicut deus intelligit per intellectum ita intelligit per voluntatem z vult per intellectū z per voluntates intelligit naturaliter z per intellectum vult libere z deus per intellectū est causa rerum sicut per voluntates. **D**ico tertio q improprie ad bonum sensum deus dicitur intelligere per intellectum z non per voluntatē quia nō omne qd intelligit vult z per voluntatem dicitur causa efficiens rerum z nō per intellectū quia omne qd vult esse vel fieri est vel fit sed non omne quod intelligit est vel fit. Et dicitur intelligere naturaliter quia nō potest nō intelligere z libere vel le quia potest non velle. a. Et ista possunt bene verificari de deo absq; aliqua distinctione ex parte dei per solam cōnotationē distinctionis in creaturis. **S**icut iste verificantur deus beatificat petrū z nō damnat petrum. non propter aliquā distinctionē inter voluntatem beatitudinē z non dampnantes. sed ppter distinctionē inter vitā eternā z penā eternā. quia per istam. deus beatificat petrum importatur totum istud deus dat petro vitā eternā z per istā deus nō dampnat petrū significatur totū istud deus nō dat petro penam eternā z sic ista verificat sine distinctōe a pte dei qz deus p eandē virtutē z voluntatem dat vitā z nō dat penā sed h fit ppter varietatē ex pte creature. **S**imiliter de potest creare a. z creat. a. Acc tñ ex hoc sequit q posse creare z nō creare distinguit formaliter ideo. Et ita pōt dici i pposito hoc est qd vult magister li. j. di. cxxv. vbi dicit q de ppter diuersos effectus sortit diuersa vocabula sicut p destinatione psciētiā zc. **S** Quarto speci-

que filius de p dicitur p p dicitur
p dicitur p dicitur p dicitur

que filius de p dicitur p dicitur
p dicitur p dicitur p dicitur

Questio sexta

aliter dico quarta instacia q̄ p̄ ista. de? vult peccata ipozitat fm̄ p̄munē modū loq̄ndi q̄ de? faciat aliq̄ male z̄ qliter nō debet z̄ sic per illā conotat res facies aliq̄d male vel qualic nō debet q̄d solū potest cōpetere creature s̄z p̄ illā deus intelligit mala v̄l peccata illō nō p̄notat iō sancti in hoc sensu negat p̄mā z̄ cōcedunt sc̄dam. s̄z ex hoc nullo modo sequit̄ q̄ intellectio dei aliquo modo distinguit̄ ab eius volitione sed hoc solū p̄uenit p̄pter diuersa volitata v̄nde sequit̄ q̄ si isti termini i/ tellectus volūtas intelligere velle z̄ sic de aliis nō essent p̄notatiui sed precise importaret absolute illā rem que deus est nō plus esset bec vera deus itelligit mala q̄s hec de? vult mala z̄ sic de alijs p̄positionibz supradictis z̄ hoc apparet ex p̄missis zc. ¶ Ad tertiā dico q̄ p̄sequentia nō valet et p̄cedo q̄ ides z̄ omnino indistinctum potest producere distincta nec ex distinctione productozū potest cōcludi in deo distinctio realis nec potest concludi in deo distinctio formalis rationū causalium plus q̄s ex distinctione reali taliū productozū possit concludi in deo distinctio realis huiusmodi rationū quia qua ratione tu dices q̄ ab eodem principio causali indistincto realiter producuntur effectus distincti realiter ita facilius dicā q̄ ab ipō indistincto totaliter p̄ducuntur tales effectus distincti realiter. Et si queras quare p̄ducit distincta. dico q̄ sufficit p̄ ratioē eius libertas nec ideo sequit̄ q̄ ipse libere possit p̄ducere vnā creaturam nō viuente t̄m̄ intelligente zc. qz nō ita aliq̄d esse intelligēs z̄ nō viuēs sed be necōtra quare zc. ¶ Ad quartā dico q̄ nomina attributalia z̄ rationes attributales si significant penitus idem in deo. id est significant deū q̄ est penit? z̄ oīnibz modis idem.

¶ Sc̄do dico q̄ q̄nqz tales termini p̄ significant siue p̄notant diuersa in creaturā. Un̄ si deo oīno idē significat p̄ intellectū et volūtatē sic de alijs noībz p̄fectionalibz t̄m̄ i creaturis aliōs cor̄r̄idet p̄ceptui intellect? aliud p̄ceptui volūtatē iō ista nomia sunt synonyma. Et si dicatur q̄ saltē sequit̄ q̄ bec noīa h̄ intellect? diuin? bec volūtas diuina sunt noīa synonyma Pro isto dico tertio q̄ nō sunt synonyma p̄ q̄ ista h̄c hō hoc animal eodem denotato. v̄n̄ licet nulli conueniat v̄nū quī eidē p̄ueniet reliquū t̄m̄ aliq̄d significat per v̄nū q̄d nō per reliquū. veruz est tamē q̄ res que ē intellectus diuinus z̄ res que ē voluntas diuina possunt significari per synonyma

nomia. ¶ Quarto dico q̄ licet predicta nomina significant penitus idem in deo tamē non ē negatio dicendo deus intelligens volens deus iustus sapiēs zc. z̄ hoc propter diuersas conotationes. Et sic patet ad predictas rationes. Et hec de sc̄do articulo zc.

¶ Quantū ad tertium articulum in quo videndum v̄trū in deo sit aliqua distinctio inter essentiam z̄ ideas siue rationes causales. Primo videbitur quid sit idea. Sc̄do p̄batur triplex conclusio responsiua. Tertio mouebuntur dubia.

¶ Circa primū punctum primo notandū est q̄ licet de ideis diuerse sunt opinioniones apud antiquos doctores oīnes tamen vel plures in hoc concordant q̄ idea est realiter diuina essentia sed ad saluandū q̄ in deo sunt distincte idee z̄ quomodo distinguūtur z̄ ad quid. diuersi diuersimode dixerūt. S̄z de his antiquitatibz trāsco z̄ remitto ad ea q̄ tractat ockā circa. xxxv. di. p̄mi li. vbi hāc materiā valō pulcre dēterminauit.

¶ Sc̄do notādū ē q̄ idea s̄z p̄dictū doctorē nō h̄z q̄d rei qz ē nomē p̄notatiuuz nec significat p̄ se aliq̄d v̄nū s̄z sup̄pōit p̄ aliq̄d z̄ p̄notat aliq̄d aliō v̄l illō idē p̄ q̄ supponit z̄ iō h̄z t̄m̄ q̄d noīs. v̄n̄ p̄t sic describi. idea est aliq̄d p̄gnitū a principio p̄ductio intellectuali ad q̄d ipz aspiciēs p̄t aliq̄d in eē realit̄ p̄ducere.

¶ P̄ma p̄ticta h̄ descriptōis patz p̄ Aug. lxxiiij. q. q. xlvi. vbi dicit. has at rōes vbi arbitradū ē eē. nisi i mēte creatorz. Nō eī extra se q̄cōz positū ituebat v̄t sc̄dm̄ illō p̄stituerz q̄d p̄stituebat. Et q̄ p̄z q̄ idee sūt cognite a mēte diuina. ¶ Sc̄da p̄ticta p̄z. s. a principio p̄ductiuo zc. p̄ illō q̄d i dicta auctate ponit vbi arbitradū zc. nisi i mēte creatorz. Tertia p̄ticta s̄z ad q̄d aspiciēs zc. p̄z p̄ finalē clausulā illi? auctat? qz dicit. nō eī extra se zc.

¶ Et h̄clare issi nuās q̄ de? ideas ituet v̄t fm̄ illas p̄stituat. i. efficiat illa q̄ p̄stituit. Itē ista descriptio p̄z per senecā eplā. lxxvi. vbi enūceratis q̄tuor causis positis ab Ari. dicit sic q̄ntū plato adic̄t exēplar q̄d ideā vocat h̄ eī ē ad q̄d aspiciēs artifex illud q̄d destinauit efficiē nihil at ad re p̄neruz forz liq̄t exēplar ad q̄d referat oculos an̄ in? q̄d ipse p̄cepit. Et q̄ auctate p̄z q̄ idee sūt q̄dā exēplaria cognita ab artifice ad q̄ respiciēs p̄t aliq̄d in eē p̄ducere zc.

¶ Tertio notādū ē q̄ p̄dicta descriptio p̄t supponit p̄ idea creature nō p̄uenit diuine eēntie s̄z est ip̄a met creatura p̄mū patz qz sc̄dm̄ oēs plures sunt. Unde dicit Augustinus vbi supra alia ratione conditus est homo alia equus zc. Et

idea est realis diuina

descriptio p̄t idea

idea est realis diuina

q̄ significare est superius ad p̄uenire

Questio sexta

pmisissis pono tres conclusiones responsivas.

Prima est q̄ in deo sunt plures idēe q̄ sūt realiter idēe diuine eēntie. z sunt inter se z ab ip̄a eēntia aliq̄liter distincte. patet qz in diuinis sunt due plone pducte scz fili⁹ z spūssanctus. z cuilibet puenit descriptio idēe z cōditiones supraposite z om̄ia q̄ attribuit Aug. idēis pueniunt eis ita pprie z forte magis de p̄tute sermonis q̄ pueniant creaturis vt patet cuilibet intuenti. ergo licet pater in diuinis nō sit idea. quia nō est pducibilis. tamē due plone pdicte sunt idēe. p̄stat aut̄ q̄ ille sūt realiter idēe diuine eēntie z inter se realiter distincte similiter ab eēntia aliq̄liter distincte scz formaliter z nō realiter ad sensu sup̄a expofitum in p̄mo arti. igit̄ q̄ ad vtrāqz partē patz clare p̄clusio zc. **S**ecunda p̄clusio est q̄ i deo sunt plures idēe q̄ sunt inter se z ab eēntia diuina realiter distincte. patet qz plures sunt creature iter se z ab eēntia diuina realiter distincte z ille sunt idēe vt dictū est z sunt in deo vt patet p̄ illud Jo. p̄mo. **D**ia p̄ ip̄m zc quod factū est i ip̄o vita erat zc ergo patz cōclusio sed satis patebit eius declaratio zc.

Tertia p̄clusio est q̄ in deo nō sunt plures idēe q̄ due que sint in eo realiter z pprie. sed bene sunt in eo infinite intellectualit̄ et obiectiue. patet quia sunt plures idēe q̄ due q̄ sint realiter dē vel in deo vt patet ex dictis s̄ infinite sunt idēe sicut sunt infinite res pducibiles z ille nō sunt in deo realiter pprie s̄ solum intellectualit̄ z obiectiue scz tanq̄ qdā cogita ab ip̄o z nō alio modo. Et sic patz cōclusio zc. **E**t p̄dictis clare sequuntur aliq̄ p̄positiōes de q̄b̄ a diuersis multe sunt q̄stiones. **P**rima est q̄ materie z forme z generaliter oim partū eēntialū aut integralū z vniuersaliter oim rez pducibilū sunt distincte idēe. sicut ip̄e res inter se sunt distincte. **S**cōda est q̄ idēe solū sunt singulariū. patz qz sola singlaria sunt extra pducibilia z nulla alia z si plato alit̄ senserit nō est in h̄ sequēd̄ nec in h̄ eū approbat Augustin⁹.

Tertia q̄ idēe nō sunt vniuersaliū. patz qz nulla sunt nisi ponat̄ q̄ vniuersalia sint qdā res in ania simplicit̄ eēntes rebz extra cōmunes z p̄ pdicationē vniuersales. **Q**uarta est q̄ negationis p̄uationū vel mali culpe et h̄mōi q̄ nō sūt res p̄positiue z ab alijs rebz distincte nō sunt idēe. patz clare. Et sic ex dictis patet r̄nsio ad articulū. **S**z p̄tra p̄dicta sunt aliq̄ dubia. **P**rimuz est qz videt̄ q̄ idēe

creaturarū sint realiter z pprie in deo creatore qz illud quod est eternū est realiter dē vel in deo. aliter aliq̄d aliud a deo eēt eternū sed idēe sunt eterne fin beatū Augustinū vbi supra dicentē. **S**unt namqz idēe p̄ncipales q̄dam forme atqz rationes rez stabiles atqz incōmutabiles que ip̄e formate nō sunt ac per hoc eterne ac semp hoc eodem modo se habentes. **E**t postea subdit. **Q** si hec rerū omniū creaturarū creandarū ve rationes diuina mente p̄stituiuntur neqz in diuina mēte q̄c q̄ nisi eternū ac incōmutabile esse potest atqz has rationes rez p̄ncipales idēas appellauit plato **N**ō solū idēe sed ip̄e vere sunt quia eterne sunt atqz incōmutabiles manent. **E**x q̄bus patet q̄ p̄m Augustinū idēe sunt forme p̄ncipales z q̄ vere sunt z q̄ eterne z incōmutabiles sunt que om̄ia nō possunt cōpetere nisi deo zc. **A**cc̄ **S**ecundū dubiū est quia uō videt̄ q̄ ip̄e creature sint idēe **P**rimo quia Augustin⁹ dicit de idēis q̄ eaz v̄sione fit anima beata. **S**imiliter dicit q̄ ip̄a rationalis ania nō eēt̄is z quelibet sed que sancta z pura fuerit asseritur illi v̄sioni idēarum eē idonea z illū oculū quo vident̄ ista esse sanū z sincerū zc. **S**ed p̄stat q̄ ania v̄sione creaturarū nō sit beata. **S**imiliter etiāz ip̄as creaturas p̄t̄ intueri aia nō sc̄tā. sic aia sc̄tā. **I**tē si ip̄amet res creata eēt̄ idea seq̄t̄ q̄ idea nō plus haberet esse ab eterno q̄ lapsis z p̄ cōsequens idea nō esset eterna qd̄ est contra Augustinū dicentē q̄ exēplaria omniū rez dē intra se habet numeros vniuersorum que agenda sunt zc plenus h̄is formis quas plato idēas appellat̄ imortales z incōmutabiles infatigabilia. **H**ec aut̄ nō possūt p̄petere creaturis **I**tem p̄m Augustinū ip̄e idēe neqz oriunt̄ neqz intercunt sed sc̄dm eas transformari dicitur omne qd̄ oritur qd̄ oriri aut̄ interire potest z cetera. sed impossibile est idem oriri z interire ergo creature que oriuntur z intereunt nō sunt idēe z cetera.

Tertium dubiū est quia non videtur q̄ ipsi deo siue intellectui diuino ipsa creatura sit sup̄ius idea. **P**rimo quia sic deus aliq̄d extra se intueretur vt sc̄dm illud cōstitueret quod cōstituit quod expresse negat Augustinus vbi supra. **S**ecundo quia sic deus indigeret aliquo alio a se ad hoc qd̄ ageret quod est absurdum. **T**ertio quia sic idem esset exemplar sup̄ius quo est falsum quia inter exemplar z exemplatum dē

argumentum ad p̄bandū q̄ idēe nō sunt creatur

Imo falsū qz res sc̄dū ip̄m agunt
est eūdem ip̄o dē

Summi sententiarum

bet esse distinctio etc. **BB** Ad primum dubium dico primo quod idee creaturarum non sunt in deo eternaliter realiter subiective. sed solum obiective id est ab eterno fuerunt in deo quia ab eterno fuerunt cognite ab eo. Unde nunquam inuenit quod Augustinus ponat ideas nisi in divina mente vel intelligentia et nunquam in essentia per hoc insinuans quod non sunt in deo nisi sicut cognita et non sicut realiter existens. dicit enim ubi eas arbitrandum esse nisi in mente creatoris. Et super dicit eas divina intelligentia contineri. **S**ecundo per intellectum Augustini dico quod eternum dupliciter accipit. Uno modo proprie pro illo quod vere et realiter est existens eternaliter et sic solus deus est eternus. Alio modo improprie pro illo quod est cognitum eternaliter et sic intelligunt Augustinus et alii ideas esse eternas immutabiles et infatigabiles nec oriri nec iterire habent est sunt eternaliter immutabiliter et infatigabiliter cognite nec de novo incipiunt intelligi nec desinunt intelligi a deo. Et hec omnia dicunt sancti ut insinuant differentiam idearum in mente divina et in mente artificis creati qui nec eternaliter nec immutabiliter nec infatigabiliter intelligitur etc. **T**ertio dico quod loquendo de virtute sermonis et proprie sicut creature non sunt eterne sic nec idee sed improprie. Et ad eundem sensum quo concedit ideas esse eternas posset concedi creaturas esse eternas vnde tamen visitat a sanctis et non reliquit. **L**ux ratio est quia hic terminus idea importat cognitionem et est terminus ampliatus. Non sicut autem iste terminus creatura nec isti homo lapis asinus etc. quare etc. **Q**uarto dico quod quando Augustinus dicit quod idee vere sunt quia eterne sunt. non intelligit quod idee vere et proprie sint eterne. sed sic alii dicunt quod creature fuerunt eterne in dei potentia quod non est verum de virtute sermonis sed intelligunt quod eternaliter deus potuit eas producere. Sic Augustinus intendit quod idee vere sunt id est vere sunt intellecte a deo ab eterno nec propter hoc oportet concedere quod ab eterno vere est quia ab eterno vere intelligitur. Nam ista locutio non est visitata a sanctis sicut prima et causa fuit iam dicta. Similiter quando Augustinus vocat ideas formas principales etc. non intendit quod preter ideas sint alie res minus principales sed ideo dicit quia res ille puras natura sunt idee et in deo cognite quod sunt extra deum producte et quod necessario in deo sunt idee et non necessario sed contingenter sunt extra deum producte sicut necessario sunt a deo cognite et contingenter produ-

cte **CC** Si vero querat utrum precise aliqua res debet vocari idea quoniam deus actualiter producit secundum eam. an siue producat siue non ita quod sufficiat quod possit producere secundum eas. Ratione quod ista difficultas magis est vocalis quam realis. dico tamen quod magis est de usu sanctorum et vocare ideas quod quis deus non producat actualiter sed eas. unde dicitur quod res ab eterno fuerunt idee. Et quod patet quod si nullus asinus esset ista de fructu sermonis esset falsa idea asini est sed hec esset vera idea asini est idea asini patet per quod dicitur etc. **S**ecundo patet quod ante creationem rerum hec non erat vera idea creature est sed hec fuisset vera idea creature est idea. Et sic ante quam idea creature esset aliquid erat idea creature etc. **A**d secundum dubium primo dico quod anima non sit beata visione idearum nisi beatitudine quadam accidentali quia visio creaturarum magna est perfectio anime rationalis. **S**ecundo dico quod anima non sancta potest intueri ideas saltem aliquas sicut anima sancta sed Augustinus vult vel quod anima sancta beata multas veritates potest de ideis perfecte cognoscere quas non potest anima non beata vel quod anima sancta etiam in via habet de eis multas veritates quas non habet anima non sancta et maxime infidelis. Ut anima fidelis cognoscit quod omnium rerum sunt idee in deo. hoc est quod deus est omnium rerum causa per suam cognitionem et ita de multis aliis quod ignorat infidelis etc. **T**ertio dico quod istud dictum Augustini et multa alia de ideis possent exponi non de ideis creaturarum sed de personis divinis productis ut patet. **Q**uarto dico quod non omnia dicta Augustini possent exponi de illis ideis increatis quod in deo non sunt nisi tres res realiter et proprie et tamen dicit Augustinus quod singula per personarum rationibus creata sunt secundum omnes Augustinus intendit quod tot sunt idee que sunt respducibiles vel producte. saltem specificiter distincte. et ita non intendit Augustinus quod omnes idee sint in deo realiter et proprie. Et si hoc intellexisset Augustinus. non esset in hoc secundum sed cum reverentia negandum. sic ei docet Augustinus in prologo tertii sermonis. Noli inquit nostris litteris que canonicis scripturis in fruire et nisi quod certum intellexeris noli firmum tenere etc. Et eandem suam ponit in epistola viii. ad Hieronymum quare etc. **A**d secundam et tertiam instantiam ibidem factam patet quod dicitur sit ex ratione ad primum dubium etc. **DD** Ad tertium dubium dico primo quod deus non intuet aliquid realiter extra se ut secundum illud constituat quod constituit tamen intuet aliquid quod non est ipse nec est aliquid in re ut sed illud constituat ipsum et quod potest esse. **S**ecundo dico quod ex hoc non sequitur quod deus indigeat aliquo

etiam dicitur et per

etiam dicitur et per

etiam dicitur et per

alio a se ad hoc q̄ agat nec deus idiget idcirco ad hoc q̄ agat nec ip̄e idcirco seu aliquid aliud ab eo requiruntur proprie loquendo ad hoc q̄ agat sed tantū requiritur cognitio idearum: ip̄az que est om̄ibz modis ip̄e deus. et eo ip̄o q̄ deus est deus ip̄e cognoscit om̄ia nec alit̄ esset rōnabiliter operās nisi cognosceret sua opera. **T**ertio dico ad tertiā instantiam q̄ ip̄a creatura est ip̄i deo exemplar sui ipsius et idea. nec oportet q̄ inter exemplar et exemplatum sit distinctio. Unde sicut vna domus extra cognita potest eē exemplar alterius domus fiende. q̄ est illud ad quod artifex aspicit vt cōsimilē producat. ita si artifex ip̄az domum fiendā cognoscerz in particulari ita q̄ nihil aliud cōcurreret qd̄ esset simile domui fiende. posset per hoc ita p̄fecte vel p̄fectius facere ip̄am domū fiendā sicut si cognosceret vnāz aliā domū. et sic ip̄a nec domus p̄cognita esset exemplar sui ipsius. Sic autē est de deo q̄ quia ip̄e om̄es res p̄fecte p̄cognoscit quas postea p̄ducit illas p̄ducendo aspicit et sic respiciendo dicitur rationabiliter operās quia nō tantū in vniuersali sed in particulari et distinctissime cognoscit qd̄ operat̄. Et si dicatur q̄ s̄z Seneca allegantē platonē vbi supra idea est cā quinta. p̄ter illas quattuor causas positas ab Aristotile rē. sed est causa sui ipsius. ergo nihil est idea vel eē exemplar sui ipsius. Pro isto dico quarto q̄ proprie loquendo nihil est causa nisi aliquo quattuor illorū modorū positorū ab Aristotile et ideo idea proprie nō est cā. tñ extendendo nomē cause ad om̄e illud cuius cognitio p̄supponit p̄ductionem alicuius sic potest idea v̄l exemplar eē causa. et sic extensiuē et iproprie loquit̄ Seneca de causa et alij sancti. et sic nō est incōueniens q̄ idem sit causa sui ipsius sicut nō est incōueniens q̄ necessario illud qd̄ debet p̄ducī debeat p̄cognosci quia nō est aliud eē causam isto modo q̄ p̄cognosci vt fm̄ ip̄m fiat ip̄met vel aliud simile et sic dicit Augustinus q̄ singula p̄p̄rijs sunt creata rationibz rē. id ē p̄p̄rijs exemplaribz nec aliud intendit Augustinus. Et si aliud intelligeret ita q̄ predicta dictorū suorū expositio nō placeret tam cū opposita positio sit cōtra rationē potius eius auctoritas esset neganda q̄ opposita positio esset cōcedenda p̄pter suam auctoritatē. Nam p̄pter dictū Augustini nō est opus intellectui cōtra rationē capriuari sicut iam ex eius auctoritate pb̄aui. Et hec de tertio articulo rē.

Ad rationes p̄ncipales patet clare quid sit dicendū ex tribus articulis. q̄ in q̄bus de ip̄is est visus. tamē in sc̄da rōne allegabatur auctoritas Augustini q̄ om̄es diuine perfectiones sunt equales quod nō est rez. p̄p̄rium cum nullo modo sint distincte sed intelligit equales id ē nō inequales. **S**imiliter negatur illud q̄ ibi dicit̄ sc̄z q̄ essentia diuina ē fundamentū omniū perfectionū rē. nisi intelligatur capiendō terminos materialiter et ad sensum imp̄opriū rē.

Questio septima.

A **C**irca quartam

distinctionem et om̄es alias sequentes in quibz magister agit de generatione in diuinis. Queritur vtrū concedendū sit a catholicis vnā rem generare et aliam generari in diuinis. Arguit p̄mo q̄ n̄ sic in diuinis nō debet p̄cedi eētā diuinā generare aut generari igit̄ questio falsa. antequam patet p̄ magistrū di. iij. et p̄ determinationem ecclesie. c. dampnamus extra de summa trinita. et si catholica. Sed p̄sequencia pb̄batur quia essentia diuina est quilibet res q̄ est deus ergo si ipsa nō est generans nec res genita quare. **I**sta p̄sequencia tenet quia ex opposito seq̄t. eētā ē res generās q̄ eētā ē generās p̄ illā regulā q̄ a determinabili sumpto cū determinatōe nō distrabere nec diminūtere ad determinabile absolute sumptū et sicut ad determinatōz absolute sumptū ē bona cōsequētia. Et vltra seq̄t eētā ē generās q̄ essentia generat q̄ de q̄cūq̄ p̄dicat p̄cipiū d̄ eodē p̄dicat eiusdē p̄cipiū v̄bum. q̄re rē. **S**c̄do arguit sic in diuinis nō d̄z p̄cedi eē verā potētā generādi q̄ q̄stio falsa. p̄sequencia patz q̄ vbi nō ē vera potētā generādi ibi nō debz p̄cedi aliqd̄ posse generare v̄l generari. s̄z antecedē pb̄bat q̄ ul̄ tal̄ potētā generādi p̄cedit eē in q̄libet p̄sona v̄l nō s̄z in solo p̄re. si dicat̄ p̄mū q̄ in filio et s̄. sancto ē vera potētā generādi et p̄sequens q̄libet p̄t generare filiū qd̄ ē absurdū. **S**i dicat̄ sc̄dm̄ q̄ cū potētā generādi sit p̄fectio simplicit̄ seq̄t q̄ aliq̄ p̄fectio simplicit̄ erit in p̄re q̄ nō erit in alijs p̄sonis et qd̄ aliqd̄ poterit p̄z qd̄ nō p̄t s̄l̄ nec sp̄ū s̄ctūs. et p̄sequens nō sūt eā p̄fecti nec eā potētes. q̄re rē. **T**ertio arguit sic in diuinis nō d̄z p̄cedi eē generatōz p̄re dictā alicui rei q̄ q̄stio falsa. p̄sequencia patz q̄ vbi nō ē generatio p̄re dicta alicui rei n̄ d̄z p̄cedi aliqd̄ p̄re generare.

h
vbi quando vbiq̄ p̄p̄rijs
p̄dicat̄ seu q̄libet dicit̄
de subiecto

¶ Summi sententiarum

aut generari. Sed antecedens probat quia omnis generatio proprie dicta est productio de non esse ad esse. Sed quicquid est in diuinis est eternum nec capit esse post non esse. igitur et sequentia patet et minor etiam. pro illud simboli eternus pater eternus filius etc. sed maior apparet per diffinitionem generationis et etiam quia sicut se habet corruptio ad esse sic generatio ad non esse. sed quicquid corruptum patitur definit esse. ergo quicquid generatur incipit esse. quare etc. ¶ In oppositu arguitur per magistrum in hac distinctione et alij pluribus et per determinatos ecclesie etc. ¶ In ista questione iuxta materiam trium argumentorum erunt tres articuli. Primus videlicet in diuinis debeat concedi diuinam essentiam generare aut generari. ¶ Secundus videlicet in diuinis debeat concedi esse veram potentiam generandi. ¶ Tertius videlicet in diuinis debeat concedi esse generationem proprie dictam alicuius rei. Unum sub istis tribus articulis et peredia breuiter multas questiones que solent fieri de generatione in diuinis etc. ¶ **¶** Quantum ad primum articulum ponam tres conclusiones et eas declarabo. ¶ Prima conclusio est quod non est concedendum a catholicis diuinam essentiam aliquid generare vel ab aliquo generari in diuinis. ¶ Ista conclusio patet ex determinatione ecclesie supra allegata. Et licet sicut supra declarauimus ista conclusio non possit euidenter concludi ex manifestis in fide ante declarationem ecclesie tamen potest satis persuaderi. Quia si oppositum esset verum sequeretur essentiam distinguere ab illo quod generatur vel generatur quod omne quod generatur distinguitur ab illo quod generatur et e contra. scilicet essentia diuina non distinguitur ab aliquo in diuinis. Et licet large loquendo de distinctione processum sit super quod distinguitur formaliter a persona. hec tamen distinctio non sufficit ad propositum. sed requiritur distinctio realis. quare etc. Et si queratur ratio que non potest concedi quod essentia est generans sicut procedit quod essentia est pater vel paternitas. cum tamen iste terminus generans supponat essentiam mediate sicut licet patet vel paternitas. ¶ Respondetur quod siue ex proprietate ipsorum predicamentorum generare et generari inspirare inspirari siue ex visu loquentium quod magis videtur ista predicata non predicant de aliquo in diuinis nisi de illo de quo primo et immediate predicant sine per quod immediate supponit et quod non supponit immediate nisi per supposito id est non est per se. essentia est generans. Si autem hoc sit ex visu sanctorum et aliorum loquentium rationabiliter potuerunt ad hoc moueri ne concederetur quod essentia diuina distingueretur re-

aliter ab aliquo quod est in diuinis. cum sit eodem processum apud omnes quod omne generans distinguitur realiter a genito et e contrario. Et id est essentia diuina non potest generare aut generari in diuinis quod non potest realiter distinguere a quocumque supposito in diuinis etc. ¶ Dico autem notanter in predicta conclusione quod essentia non generat aliquid nec generatur ab aliquo in diuinis. Nam ista propositio essentia diuina nec generat nec generatur simpliciter et vniuersaliter non est vera sed solum est vera de generatione ad intra et eternali. non de generatione ad extra et temporalia quia non est dubium quin essentia diuina generet quicquid generatur ad extra. Similiter potest generari temporaliter quia sicut filius temporaliter generatur per assumptionem nature humane. sic possibile esset de essentia diuina imo secundum aliquos in christo sic fuit de facto. Sed de hoc videbitur in tertio. Patet ergo quod illa propositio non debet intelligi vniuersaliter sed specialiter de generatione eterna. et quibus satis appareat ut decreta li quod ista est intentio determinationis ecclesie. mirror tamen que ibi dicitur simpliciter quod essentia nec est generans nec genita etc. cum in tali materia proba debeant esse clara et expressa limitata etc. ¶ **¶** Secunda conclusio est quod non est concedendum a catholicis diuinam essentiam esse subiectum vel quasi subiectum diuine generationis. ¶ Ista conclusio est contra opinionem quorundam qui imaginantur quod sicut in generatione creature est aliquid potentiale quod presupponit generationi ut materia et aliquid terminum formalis inductum per generationem quod est forma. ex quo constituitur essentialiter ipsum productum ita proportionabiliter in diuinis essentia diuina que presupponit in parte est quasi materia et relatio quasi forma et persona est quod dicitur ex essentia et relatione rationis quod productum ex quasi materia et quasi forma et sic essentia est quasi subiectum. ¶ Hec autem opiniones aliquid declarat sic. quod circa materiam istorum generalium et corruptibilium est inuenire aliquid que sunt perfectionis et aliquid imperfectis. Primum imperfectio est quod materia est alia secundum essentiam in generatione et genito. Secundo quod est potentia ante actum quantum ex se ad formam realiter differentem. Tertium est quod per reale transmutationem vadit de potentia ad actum. Sed perfectio est primo quod est eiusdem ordinis in generatione et genito. Secundo quod cum termino formali constituit per se vnum licet sit imperfectio quod cum termino formali realiter componat. ¶ Tertio etiam perfectio est quod materia est illud quod constituitur generatur vel sit de nihilo. Circumscribendo ergo omnes predictas imperfectiones. considerando solum materiam

prima conclusio

hic
3
n

bona q ad extra essentia diu generat
et per generare temporaliter & videtur
ibi dicitur de x

scdm perfectiones predictas videtur q materia sit ponenda in diuina ipa eentia ne sit generatio de nihilo vel de substantia aliena. Ad hoc aut facit q magister dicit filiu no generari de nihilo sed de substantia patris sed illud de quo aliquid generatur est subiectus z qi materia talis generatois igit zc. **S**z no insistendo circa ista materia vl opinionone breuiter teneo cu **S**coto z **O**ckam partem opposita. **E**t dico q filius est de substantia patris no sicut de materia vl quasi de materia sed sicut de aliquo quod est sibi p substantia. hoc est de patre qui est filio cōsubstantialis z ita no ē filius de nihilo. no quia sit de aliq materia vel qi materia p̄supposita sed quia ē de patre in quo ē substantia filij ynde p̄ cōclusionē z cōtra predicta opinionone arguo breuiter sic. qz potētia z actus no possunt p̄petere nisi rebus realiter distinctis vt materia z forma. z iō sicut in diuinis fm oēs no ē ponenda p̄positio nec qi cōpositio. sic z eodem mō nec est ponendū q aliqd sit potētia vel actus. materia vel forma. vel quasi potētia aut quasi materia respectu alteri? hoc p̄pter idēp̄tate reale eentie z relatiois in diuinis. **S**z q̄quid attribuit eentia attribuendū est relationi z cōuerso nisi oppositū sit creditus. vl seq̄tur eident ex creditis vt sup̄ dictū est zc. **T**re falsitas p̄dicte opinionis q̄rū ad hoc q ponit p̄sonā p̄stitui ex eentia z relatione parebit alias vbi oppositū p̄bat. **O**ckaz sz p̄nunc transeo quia satis patet cōclusio zc. **D** **T**ertia cōclusio ē q no est p̄cedendum a catholicis diuinā eentia ē formalē terminū diuine generatois. **A**d cuius declaratoz p̄no aliq̄s p̄positiones. **P**rima est q terminus formalis alicui p̄ductoīs vt h̄ sumitur ē illud qd̄ capit eē simpliciter pillā. p̄ductioē vñ quādo termin⁹ formalis z termin⁹ totalis distinguunt termin⁹ formalis ē aliquid ipius termini totalis capies simpliciter eē per ipam p̄ductionē. ex h̄ termin⁹ totalis capit esse simpliciter p̄ ipam. **E**x hoc sequit̄ primo q no iō dicit̄ aliqd̄ termin⁹ formalis qz ē forma. **N**ā si deus crearet ipam materiā p̄ se existentē illa eēt terminus formalis. **S**imiliter si de⁹ crearet materiā sub forma p̄existēte forma no eēt termin⁹ formalis sed materia. **S**cdo sequit̄ q hic no capit̄ formale vt ē p̄crem ipius forme tā fm vocē vocē q̄ scdm significatoz sz capit̄ p̄ illo qd̄ fm se totū p̄mo habet eē p̄ aliquā p̄ductoīs. **E**t sic no ē incon-

ueniens materiā esse terminū formalē alicuius p̄ductoīs sicut ipa ē obiectū formale. vel potest eē alicuius cognitionis. **T**ertio sequit̄ q quādo aliquid cōpositū creat fm se totū no plus dicit̄ forma eē termin⁹ formalē illius p̄ductionis q̄ materia. **Q**uarto sequit̄ q quādoq̄ idem ē termin⁹ formalis z terminus totalis alicui p̄ductionis. **U**nde licet quādoq̄ distinguunt no oportet tamē semp sic eē vt patet satis. **E**x p̄dicta descriptione sequunt̄ aliq̄ p̄positiones. **U**n̄ de secunda ē q eentia diuina no ē terminus formalis diuine generatoīs. **P**atet ex qd̄ nominis quia eentia diuina no habet esse per p̄ductionē igit̄ patet cōclusio. **T**ertia p̄positio ē q persona diuina p̄t dici termin⁹ formalis diuine generatoīs. no tamē distinguēdo terminū formalē p̄tra terminū totale. patet quia ipa simpliciter habet esse p̄ductionē igit̄ zc. **U**trū aut̄ debeat p̄prie vocari terminus formalis vel termin⁹ totalis vel neutro modo magis eēt difficultas vocalis q̄ realis iō de ea no ē curandū tñ p̄sona vere ē terminus origiat⁹ z ē termin⁹ ipius p̄ductoīs actiue qz respectu illi⁹ pater dicit̄ p̄ducēs. **Q**uarta p̄positio ē p̄tra **O**ckaz q relatio ē termin⁹ formalis diuine generatoīs patz qz p̄sona z relatio sicut fili⁹ z filiatio sunt oibus modis idē tā formalit̄ q̄ realit̄. igitur zc. **H**ec valet rō sua. vñ arguit sic. nihil idē p̄t eē termin⁹ suū ipius sed ipa p̄ductio ē relatio formalit̄ z realit̄. ergo relatio no ē terminus formalis p̄ductoīs. **I**ō licet ipē cōcedat q relatio aliq̄ mō habet eē p̄ generatioē qz idē ē se ipa. tñ qz ad eē terminū formalē req̄rit̄ aliqua no idēp̄tatas ad ipam p̄ductionē h̄ est q no sit idē formalit̄ z ita ē vt dicit̄ q generatio ipa z filiatio sunt idē formalit̄ seq̄tur zc. **A**d h̄ ergo m̄deo q generatio actiua no ē filiatio sz ē pater z paternitas sicut generatio passiuā no ē paternitas sz ē fili⁹ z filiatio. **E**t iō sic filius ē termin⁹ formalis generatoīs actiue sic etiā filiatio cū sit idē formalit̄ filio. q̄r zc. **E** **S**z p̄tra p̄dictas cōclusiones arguo sic. **P**rimo p̄tra p̄mā qz eentia diuina no min⁹ ē rō generadi in diuinis q̄ forma sit rō generandi in creaturis qz nihil videt̄ rō generandi in diuinis nisi eentia diuina sed qz forma ī creaturis ē rō agendi vere dicit̄ forma agens imo agere p̄petit subiecto p̄ formā z p̄ consequēs ver⁹ p̄t p̄petere ipi forme q̄ eodē modo qz eentia diuina ē rō generadi vere dicit̄

No

12

m

1361110

80

qd̄ int̄t̄ h̄ q̄ p̄ t̄m̄ z p̄ balen

Summi sententiarum

generans. Confirmat p ratione pma añ op
positu. Similiter eentia est pater z omnis pa
ter generat vel genuit. similiter est pater filij et
nō nisi illi que genuit zc. **S**ecō ptra secu
dā pclusionē arguit sic illud qd est p se pstru
tutuū suppositi pducti z p supponit ipi gene
rationi magis puenit cū materia in genera
tione naturali qz cū forma substāciali. s; eēn
tia habet totū eē sibi ppiū in patre pns origi
ne qz sit in filio. ergo eentia magis habet rō
nem materie qz forme zc. **T**ertio arguit
ptra tertiā pclusionē qz sicut arguit scotus
li. j. de quāta. q. zc. essentia diuina datur siue
p comunicatur filio. Unde Jo. x. qd pater qui
dem dedit mihi maius omib; est. hoc aut nō
pōt eē nisi eentia diuina. Similit Aug. xv.
de trini. c. xxvi. Sicut naturā prestat filio si
ne initio generatio. ita spu scō pstat eentiaz
sine initio spū sancti pcessio. modo illud qd
datur vel cōicat filio p pductione; nisi illud
sit res formalis illi pductionis nō debet di
ci dari vel cōmunicari. igit zc. **Q**uarto ar
guitur ptra vnū qd p supponit in omib; p di
ctis scz q eentia est pater qui generat z ē fili
qui generat. qz si sic. vel ergo pater generat fi
liū natura vel volūtate. Si natura ergo na
tura diuina erit aliquo mō pncipiū genera
tionis vel ergo se habebit sicut pncipiū effi
ciens ptra pma pclusionē vel sicut pncipiū
subiectū ptra scdā vel sicut pncipiū forma
le ptra tertiā. Si dicat q volūtate ergo libe
re z ptingenter pater generat filiū. qz qd vo
lūtate sit libere sit. Et ista est materia quaz
tractat magister di. vi. zc. **A**d ista re
spondet. Ad pma dico q nō oportet conce
dere q eentia diuina sit ratio generadi in di
uinis. **S**ecō dico q pcesso q eentia diui
na sit ratio generandi in diuinis sicut forma
in creaturis tñ nō debet pcedi q eentia gene
rat. Et cā sup tacta est. qz eentia diuina non
distinguit a genito. **T**ertio cōcedo q fo
ma vere z p pte agit z generat capiēdo age
re z causare p pte sicut phus capit quito me
thaphisice. **Q**uarto dico q forma per se
agit ppositū vero siue suppositū solū p acci
dens agit vel generat secus tamē est de gene
rato qz ppositū p cise generat nō forma aut
materia p pte loquēdo z scōm phm. **E**t si
dicat q actiones sunt suppositoꝝ. dico hec p
positio nō inuenit iphia sed aliqui forte tra
serunt eā ex dictis cōmentatoris z pōt habe
re istū sensum vtz q scz actiones reales sūt

suppositoꝝ id est singulariū. quia nihil ē rea
le nisi singulare. qre zc. **A**d pfirmationē
q fiebat ex pma rōe añ oppositū rñdet Dckā
q eentia nō est generans si li generās teneat
pure pncipialitē z adiectiue; ē res nō generās
qz est eentia nō generās. z qñ dicit q eentia
est pater z ē pater filij pcedit. **S**z vltra quā
do dicit q est pater generās vel nō generās
rñdet q si generās teneat sicut phus neutra ē
pcedenda. **L**ur ratio ē quia qñ aliqd deter
minabile sumptū cū aliqua determinatōe p
dicatur de aliquo. rēqritur q determinatio
p dicit vere de pncipali subiecto. sicut ad ve
ritatē istius sortes est hō albus requirit veri
tas istarū triū sortes ē homo sortes ē albus.
homo est albus. z sic hec ē falsa eentia est pa
ter generās quia hec ē falsa eentia ē generās
z similiter hec ē falsa eentia ē pater nō generās
qz hec ē falsa pat ē nō generās. z sic in talib;
ppositis nō oportet q ab illo a quo negatur
aliqd tale cōpositū affirmet vna ps sumpta
cū opposita ptraditione alterius. sicut nō se
quit lapis nō ē lignū albi ergo ē lignū nō al
bum nō est tamē omino simile. qz nūqz in ue
nitur nisi in deo zc. **S**i tamē illa ppositio es
sentia est res generās vl pater generās habe
ret istū sensum q eentia est aliqua res scz pat
qui est generās tūc eēt cōcedenda. sed tūc nō
valet psequētia. ergo eentia est generans z
ita rñderi potest ad omnia ibi inducta et alia
similia. **S**ed istam respōsionē reprobat
Breg. pmo in caplo dampnam? concedit q
eentia ē spū sanct? ab vtroqz pcedēs. ergo pa
ri rōne debet pcedi q ē filius a patre nascēs
zc. **S**ecō quia rō negationis nō valet.
quia de sorte nigro pcedit q ē albus mona
chus z tamē hec est falsa sortes ē albi. Sed
h nihil valet qz faciliē dicit q illud dictū de
cretalis intelligit sicut iam dictū est zc. Nec
instantia valet quia ille loquit vbi ē determi
natio z dterminabile q yniformitē significat
separim z pūctim. **S**icut nō est in exē
plo p dicto vt pater zc. Jo instantie Bregozij
pungit ad vocē z nō ad rē. qre zc. **A**d se
cundā rationē dico pmo q opinio ponēs di
uinā essentiā esse diuie generatōis subiectuz
vel quasi materia; magis cōsistit in abusu
modo loquēdi qz in re ideo difficile est eam
reprobare. **S**ecundo dico q proprie lo
quendo essentia nullo modo per se constitu
it suppositum productū nec est ibi proprie lo
quendo aliqua constitutio nec compositio

dicat q p pte p pte
agit q p pte p pte
ambiqz p pte

q p pte p pte
q p pte p pte

vide de rēalib; qz allegat

Questio septima

ma hoc
vni

vt alias oñdā. q. viij. c. **T**ertio dico q̄ pprie loquēdo eēntia nō supponit generatōi vnde quīs in creaturis in actione causaruz naturalū supponat materia tamē quantum ad actionē dei nō plus p̄supponit materia q̄ forma. quia sicut de^o creat in materia p̄existēte ita posset materiā in forma vel sub forma p̄existente creare quando ergo aliqd̄ pducit̄ de aliquo qd̄ nō est distinctū realiter. tunc illud nō est materia nec forma nec q̄i materia nec quasi forma. Unde pari rōne qua aliqd̄ concederet eē in deo quasi materia. posset in eo p̄cedi quasi cōpositio. Et sicut tu dicis q̄ eēntia est quasi materia amouēdo quicqd̄ ē imp̄fectōis. z relatio quasi forma accipiēdo quicqd̄ est p̄fectionis. ita potest dici q̄ ex essentia z relatione est quasi p̄positio accipiēdo quicqd̄ est p̄fectionis in cōpositione. qz illa que sunt in p̄fectionis i cōpositione nō magis vident̄ insepabilia a cōpositione q̄ illa que sunt imp̄fectōis sint sepabilia a materia zc. Et ideo sicut nō est dicendū q̄ eēntia est quasi cōposita vel q̄si imp̄fecta sic uec quasi materia zc. **Q**uarto dico p̄ materia minoris illius rationis q̄ eēntiā habere totum eē sibi ppriū p̄ prius origine q̄ sit in filio potest intelligi dupliciter. Uno modo q̄ sit in patre tota. q̄ est prior origine filio et sic est p̄cedenda ad bonū sensuz. Alio modo q̄ ip̄a met eēntia sit prior origine filio. z hoc ē simpliciter falsuz. n̄ q̄ uocunqz hoc intelligat̄ si uetalis prioritas ibi p̄cedet̄ siue nō. hoc tamē nihil ualet vt p̄cludatur q̄ eēntia sit materia vel q̄si materia sicut iaz dicit̄. quare zc. **A**d tertiā rōnem dico p̄mo q̄ aliqd̄ dari vel cōicari alicui p̄ pductionē pōt̄ dupliciter intelligi. Uno mō de p̄tute sermonis sic habere eē in p̄ducto p̄ ip̄am p̄ductionē. z distingui ab eo est pprie dari vel cōicari p̄ pductionē. Un̄ om̄e qd̄ isto mō datur distinguit̄ ab illo z nō est illud cui dat̄ Alio mō pōt̄ illud intelligi ip̄oprie ad bonū sensum z sic aliqd̄ dari vel cōicari p̄ pductionē est habere eē in p̄ducto siue illud distinguit̄ ab eo siue sit idēz cū eo. **S**ecūdo dico q̄ p̄mo modo eēntia p̄ pductionē nō cōmunicat̄ filio qz est idē filio nec distinguit̄ realiter ab eo z isto mō nō intelligunt̄ ille auctoritates. **T**ertio dico q̄ scdo mō eēntia p̄ pductionē datur z cōmunicat̄ filio qz filius nascendo habet a p̄re nō solū vt sit filius s̄ etiā vt sit eēntia z generaliter vt sit q̄cquid est. Et isto mō intelligunt̄

tur ille auctoritates. nec est intelligendū q̄ essentia datur filio vt aliqd̄ quod sit in eo. s̄ vt aliqd̄ qd̄ ip̄e est. **Q**uarto dico p̄ materia minoris q̄ aliud est cōmunicari p̄ aliquā p̄ductionē z eē terminū formale illius p̄ductionis qz spiratio actiua cōicatur filio p̄ generationē. Nā q̄cquid habet filius a patre per generationē z spirationē actiua habet a p̄re p̄ generationē. z tamē spiratio actiua nō est termin⁹ formalis generatōis z sic patet falsitas minoris. quare zc. **A**d quartaz rationem dico p̄mo q̄ quādo dicit̄ pater genuit̄ filiū voluntate. iste ablatiu⁹ pōt̄ teneri dupliciter. vno mō adverbialiter alio modo noialiter. Primo mō iterū pōt̄ sumi dupliciter vt scdm̄ q̄ idē significat̄ qd̄ volūtariē vt fm̄ qd̄ signat̄ idē quod libere libertate p̄tingēne. **S**ecūdo dico q̄ p̄mo mō pat̄ genuit̄ filium voluntate. id est volūtariē. quia nō est aliud dicere nisi q̄ genuit̄ filiū volens vel q̄ voluit generare Sed scdo modo nō genuit̄ volūtate. id est libere p̄tingenter. z hoc intēdit magister. di. vi. quādo dicit̄ q̄ de^o nec volens uec nolens genuit̄ filiū zc. Et exponit̄ voluntate p̄cedente vel antecedēte scz ip̄i patri de nouo. z sic hec est intentio sanctorū cōtra hereticos q̄ licet pater volens genuerit̄ filium nō tamē genuit̄ volūtate id ē contingenter sed necessitate id ē necessario z imutabiliter. nō qd̄em necessitate indigentie vt cōactionis sed necessitate inenitabilitatis. **T**ertio dico q̄ isti ablatiu⁹ natura voluntate zc quādo noialiter sumunt̄ possunt dupliciter cōstrui. Uno mō possunt cōstrui in ratione alicuius formaliter denomiātis sicut dicim⁹ q̄ homo ē albus albedine. z ignis calidus calore. vel in ratione alicui⁹ p̄ncipiū elicentis sicut dicim⁹ q̄ ignis calefacit̄ calore z albū disgregat̄ vīsum albedine quia calor ē p̄ncipiū elicitiuū calefactōis z albedo disgregatōis. **Q**uarto dico q̄ pater p̄mo mō nō genuit̄ filium volūtate uec intellect u nec natura qz deus nō dicit̄ d̄nomiatue generans a voluntate vel intellectu vel natura. Sed dicit̄ De kam q̄ deuoiat̄ a generatione generans sicut denomiatur a calefactione calefaciēs. vel a fortitudine fortis. Nā aut̄ forte ē verū de virtute sermonis cū generatio actiua z pater actiue generans sunt omnibus modis idem zc. Quid aut̄ sit dicendum de secundo modo patebit̄ ex sequēti articulo. Et h̄ de primo articulo. **Q**uā

q̄ d̄ p̄t̄ q̄ essentia datur
tota cōmunicat̄ filio.

q̄ d̄ p̄t̄ q̄ p̄t̄ volū
tate cōmunicat̄ filio.

q̄ mō p̄t̄ p̄t̄ genuit̄ filium

29 articulo

Primi sententiarum

tum ad scdm articulum in quo videndum vtru
 in diuinis debeat cedi ee vera potentia ge
 nerandi. **P**ona tres conclusioes z eas decla
 rabo. deinde argua ptra p aliquas rationes
 z ad eas rñdebo. **P**rima conclusio e q cõce
 dendu est a catholicis vera potentia genera
 di ee in diuinis. **S**cõda est q nõ est cõcedẽ
 dum a catholicis diuinã cẽntiã esse potẽtiã
 generãdi in diuinis. **T**ertia e q cõcedẽdũ
 est a catholicis solã psonã ee potentia gene
 randi in diuinis. **P**rima igit conclusio for
 maliter respõsua ad articulu est ptra aureo
 lum. q tenet q in patre nulla e oino potẽtia
 vere pductiua vel elicitua qua generet vel
 possit generare filiũ. sz illa potẽtia qua dicit
 posse generare e solũmodo actualis pñctio
 z nõ repugnãtia terminorũ sicut e potẽtia q
 deus potest ee de z potẽtia qua pater potest
 ee pater zc. **U**n dicit q negatio potẽtie gene
 randi in diuinis. nõ est negatio potẽtie pdu
 ctive. Et ad h videt facere illud dictũ Augu
 stini ptra maximũ li. iij. c. xij. dicentis q fili
 us nõ genuit nõ qz nõ potuit sz quia n̄ opoz
 tuit. i. nõ ex aliqua ipotentia fuit z p se qũs
 negatio potẽtie generatiue i diuinis nõ e ne
 gatio vere potẽtie zc. Sed breuiter trãseun
 do istam opinionẽ ptra eã z p conclusioe ar
 guo sic pbando q pater e vera potẽtia pdu
 ctua filij capiẽdo potẽtiã pductiua p pote
 state seu vi seu pncipio pductiuo. quia pater
 vere pducit filiũ z est vere pncipiu pducens
 filiũ. aliter nõ vere generaret filiũ. vnde val
 de multe sunt auctoritates Augustini z alio
 rum sanctorũ q pater e pncipiu filij. Sz ubi
 cunqz est pncipiu vere pducẽs z aliqd vere
 pductũ ibi e potestas seu potẽtia pductiua.
 cũ ergo h sit in diuinis seqtur ppositũ zc. Et
 breuiter dicere oppositũ est stare in terminis
 nec est difficultas realis sz vocalis z nullius
 valoris. ideo de h nõ curo Sed teneo q sim
 pliciter debet cõcedi q in diuinis est vera po
 tentia generãdi. iõ dico q negatio potẽtie ge
 nerandi in diuinis e negatio vere potẽtie p
 ductive Nec Augustinũ intendit oppositũ qz
 Augustinũ nõ dicit q filiũ nõ potuit sed oppo
 sitũ sz nõ qz nõ potuit ergo a fortiori nõ est
 dicendũ q pater nõ potuit imo argumẽtum
 posset reduci in arguentẽ. Exponendũ est er
 go illud dictũ Augustini p m magistrũ non
 qz nõ potuit. i. nõ ex ipotentia fuit qd valet tã
 ti ac si dicat nõ qz ipotens fuit sz nõ sequit.
 nõ fuit ipotens ergo potuit vel fuit potens

pducere filiũ sicut nõ sequit iste nõ adultus
 nõ est iniustus ergo est iustus quare zc. **S**e
 cunda conclusio est q nõ e cõcedendũ a catho
 licis diuinã cẽntiã esse potẽtiã generandi in
 diuinis. Et ista e ptra sanctũ Thomã. pba
 tur tamẽ breuiter sic de nullo cõcedendũ e q
 sit vere potẽtia generandi nisi de illo qd põr
 vere generare. h videt clarũ p quid uomis
 sed de essentia nõ cõcedit q vere possit gene
 rare in diuinis vt patet ex pmo articulo qre
 zc. **T**amẽ ad maiorẽ declarationem
 pãdicte conclusiois pmo notandũ e q potẽtia
 z pncipiu possunt duplĩciter sumi. Nam est
 quoddã pncipiu quod agit z est qdã pnci
 piũ quo agens agit Exemplũ pmi in natura
 libus ignis generãs e pncipiu qd agit ignez
 z forma est pncipiu quo agit ignẽ. Exemplũ
 etiã i artificialibz artifex est pncipiu qd agit
 sed ars est pncipiu quo agit. **S**ecundo
 notandũ q loquẽdo de potentia z pncipio
 generandi pmo nõ omes satis pueniunt q
 essentia nõ est pncipiu quod agit sed solũ pa
 ter est pncipiu qd generat. sz loquẽdo de pn
 cipio scõdo nõ sunt opinionẽs. Quidã em te
 nuerũt q ppietas psonalis est illo modo pn
 cipiu generandi. Alij sicut thomas. egidi
 us. scorus. z ockam q tale pncipiu est ipã di
 uina essentia z nõ psonalis ppietas patris.
Tertio notandũ q inter alios Dcã ma
 gis ppietate declarat istam opinionẽ. Unde di
 cit q ratio pducendi sine potentia elicitua
 aut pncipiu elicitiuũ alicuius pductionis e
 illud qd necessario z p se requirit ad illã pdu
 ctionẽ. Et qz essentia diuina requirit ad ge
 nerationẽ actiuã z passiuã. ideo ipã est rõ eli
 ciendi istas pductiones tam actiuas q passiuas.
 Sed quia ipã a nulla istarũ realiter
 distinguitur z semp inter pncipiu z pncipia
 tum est realis distinctio ideo essentia nõ e pn
 cipiu qd agit sed est pncipiu quo z ratio
 agendi. **C**ontra tamen istũ modũ loquen
 di arguitur quia qua ratione ipẽ dicit q int
 pncipiu qd agit z pncipiatũ debet esse distin
 ctio realis. pari ratione z ita rationabiliter
 dico sibi q distinctio inter cẽntiã z psonã p
 ductam erit insufficiens ad saluandum q es
 sentia aliquo modo sit pncipiu filij euz sicut
 ipẽ dicit q illa nõ sufficit ad saluandũ q cẽn
 tia sit pncipiu qd agit. quare zc. **U**
 nde contra istũ modũ loquendi pono
 aliquas ppositiones. **P**rima est q ad hoc
 q aliquid sit aliquo modo ratio pducendi

2a opus 10

2a

3

vide de potentia gene
randi scdm ambrosiu

Principiu
q agit
pncipiu
quod

Principiu quo generat p
Sicut est in me relatio sine
pprietate psonalis

Tener iste doctor qd p diuinis ratiōe pducit
seu pncipiū pducitū filiū nō est nisi pducit
illū pncipiū

Questio septima

sine potentia elicitiua aut pncipiū elicitiuū;
alicuius pductionis nō sufficit q̄ necessario
z p̄ se requirat ad illā pductionē sed vltra
requirit q̄ sit realiter distinctū a pducto per
illā pductionē. Patet quia ipsemet pcedit q̄
p̄prietas psonalis nō est pncipiū generatōis
p̄pter istā ratiōē. quia nihil est pncipiū elici
tiū sui p̄p̄ius z tamē p̄stat q̄ ip̄a requirit ne
cessario ad generationē. Igit̄ sequit̄ p̄positū
Scōda est q̄ in diuinis nihil est pncipiū
quo pductiū filiū sine etiā potētia aut aliq̄
modo ratio generandi nisi pncipiū qd̄ pduc
cit. Patet ex p̄dictis. Et similiter quia nihil
debet dici pncipiū sine potētia sine ratio ge
nerandi nisi illud qd̄ potest generare z p̄nci
piare. quare zc. **T**ertia est q̄ essentia diui
na nō est pncipiū quo pductiū filiū nec aliq̄
modo ratio sine potētia generandi. Patet et
sequit̄ ex p̄missis. **Q**uarta est cōtra Dcā
z alios quos ip̄e sequit̄. q̄ psonalis p̄prietas
est pncipiū pductiū ip̄iua filiū z est ratio et
vera potentia generandi. Patet quia psona
lis p̄prietas sicut paternitas vel generatio ē
om̄ibz modis idē psonē patris zc. Sed pat̄
est pncipiū z potētia z ratio pducēdi quia ē
illud quod pducit z etiā aliquāliter pōt con
cedi q̄ est pncipiū quo. quia seipso sine alio
pncipio quo ip̄e pducit. quare zc. z sic patet
p̄clusio. **T**ertia p̄clusio est q̄ pcedendū
est a catholicis solam psonā esse potētia ge
nerandi in diuinis. Et istā sequit̄ ex p̄dictis
Unde dico q̄ sola persona patris ē potētia
actiua generandi z sola psona filiū est poten
tia passiua generandi. Patet quia illi soli cō
uenit vt sit potentia actiua generandi quod
pōt actiue generare z soli illi etiā cōuenit vt
sit potentia passiua generandi quod pōt pas
siue generari sed soluz pater pōt generare in
diuinis z solus filiū generari sicut ponit fides
catholica igit̄ p̄clusio vera. **U**nde patet
q̄ potētia generandi actiue nō pōt cōmuni
cari filio a patre. patet quia filius nō pōt ali
quid generare in diuinis. **Q**uā ita sit solū
tenendū est p̄pter auctoritatē scripture nec p̄t
ad hoc fieri euident̄ ratio. Tamē sanct̄ Tho
mas p̄ aliquas rōnes nitit̄ pbare q̄ nō pos
sunt esse plures filiū in diuinis sed Dcā osten
dit eas nō valere z facit alias sed etiā facile
esset eas soluere. Ideo hoc solū tenendū si
dei auctoritate. **S**cōdo patet q̄ potētia ge
nerandi passiue pōt cōicari z de facto cōicari
filio a patre quia filiū habet a patre vt sit po

7
tentia generādi passiue zc. z hec de tertia cō
clusionē. **S**z p̄tra p̄dicta arguit̄
z p̄mo cōtra p̄mā z scōdam cōclusionē simul
quia si potētia actiue generandi sit vera po
tentia vt dicit p̄ma p̄clusio. z illa solū ē in pa
tre z nō in alia psona vt dicit tertia p̄clusio.
sequit̄ q̄ aliqua p̄fectio simpliciter sit in pa
tre que nō est in filio sicut arguit scōda ratio
ante oppositū. q. **C**ōfirmat̄ qz si pater po
test generare z nō filiū ergo aliqd̄ potest pat̄
quod nō potest filius z p̄sequēs nō sunt cō
potentes nec quilibet om̄ipotens. sicut bi
dem arguebat̄. **S**cōdo arguit̄ cōtra scōdā
cōclusionē p̄ ratiōē sancti Thome quia il
lud est potentia generatiua sine pncipiū ge
nerandi in quocūqz generante in quo geni
tum assimilāz generati sicut homo genitus
est similis homini generati in natura huma
na cuius virtute homo potest generare homi
nē sed in essentia tantū filiū dei assimilāz pa
tri generanti. igit̄ zc. **T**ertio arguit̄ ad idē
p̄ ratiōē Scoti. quia si de p̄ impossibile ge
neraret aliū deū z aliū tertium deitas esset p̄nci
piū illū z nō relatio igit̄ z nūc cū deus ge
nerat aliū qui est idē deus. Antecedēs repu
tat notū z p̄sequētia pbat̄. qz quicqd̄ est p̄fe
ctionis in pncipio pductiū nō tollit ab ali
quo ratiōē pncipiū pductiū sed cōicare se
in idēptitate numerali. pducto videt̄ esse p̄fe
ctionis in pncipio pductiū. quare quarto
arguit̄ quia s̄m Dyla. quinto detrimī. z al
legat magister di. v. Hatiuitas dei nō potest
ēā ex qua p̄fecta est nō tenere naturā. certum
ē aut̄ cā nō ex alia natura q̄ diuina p̄fectam
esse. ḡ natura diuina pncipiū est ex q̄ est nati
uitas filiū. **I**tem magister dicit ibidē q̄ pat̄
nō est potēs gignere. nisi natura. eiū potentia
em̄ natura ē vel cēptia quare zc. **A**d
p̄dicta respōdet̄. **A**d p̄mā dico p̄mo q̄ lo
quendo de virtute sermonis p̄prie nō est cō
cedendū q̄ potētia generādi actiue sit in pa
tre sed magis q̄ sit in filio. p̄t̄ quia cē in aliq̄
p̄notat aliquā distinctionē s̄z pater z potētia
generandi actiue sunt om̄ibz modis idē idō
sicut pat̄ nō ē in p̄ze sic potētia generādi acti
ue nō est in p̄ze s̄z bñ est in filio sicut pat̄ est ī
filio p̄ circūncessionē zc. **S**cōdo dico q̄
loquēdo ad bonum sensum z improprie p̄
cedi q̄ potētia generādi actiue sit in patre
nō in filio. i. pater z nō filiū. **T**ertio dico p̄
materia p̄sequētia z p̄sequētis q̄ p̄fectio sim
pliciter dupliciter potest sumi. Uno modo p̄

1. Ratiō

memoriae...
fines...
et p̄...
p̄...

m 3
dupl̄cat̄ sumit̄ p̄ sermo simp̄t̄
p̄... 9 13 ar. 10 30

Summi sententiarum

aliqua perfectione que est simpliciter summa
et infinita carens omni imperfectione et omni imper-
fectioni impossibilis. Alio modo per aliam per-
fectionem que est in quolibet simpliciter perfecta. seu
vere provenit cuilibet simpliciter perfecta.

Quarto dico quod primo modo potentia gene-
randi in divinis seu quolibet ratio est perfectio
simpliciter sed non secundo modo. quare etc. **Et** si di-
catur quod saltem primo modo aliquid est perfectio
simpliciter in patre que non est in filio. **Ad** hoc
respondet **Decimus** dupliciter. uno modo pro-
cedendo sequens quod sic accipiendo perfectiones
simpliciter non est inconveniens. alio modo nega-
to sequentia unde non sequitur paternitas non est
in filio et paternitas est perfectio simpliciter. er-
go aliqua perfectio simpliciter non est in filio. si-
cut non sequitur paternitas non est in filio et pater-
nitas est essentia ergo essentia non est in filio. **Ad**
confirmationem procedo illud sequens quod aliquid per
patrem quod non potest fieri. id est aliquid potest producere quod
non potest producere filius. sed nego sequentiam ergo
non sunt eque omnipotentes vel quod non quilibet est
omnipotens et ratio alias dabitur quando tractabo de
equalitate personarum etc. **Ad** secundam negatur
maior et licet ipsa forte esset vera in creaturis in-
proprio modo non habet veritatem eo quod principium pro-
ductivum quo debet esse realiter distinctum ab
eo cuius est principium. quod non potest esse in proprio.
quia in illo in quo pater assimilatur seu potius
identificatur filio nullo modo distinguitur ab eo.

Ad tertium patet quod quicquid sit de antecede-
te sequentia non valet. quia illa ipso facti processa
essentia divina distingueretur realiter a producto
ut patet. non sic autem in proprio. **Et** ad probati-
onem dico quod non est perfectionis in aliquid principio
productivo esse aliquid modo principium est quod
ab ipso est indistinctum. Nam hoc est impossibile et
excludit primo rationem principii et principiatum. quod
re etc. **Ad** quartum dico ad auctoritatem
Hylarii et ceteras similes sicut docet magi-
ster ibidem quod natiuitas est perfecta ex natura. id est
ex patre qui est eadem natura cum filio. **Et** ad au-
toritatem magistri dico quod magister non inten-
dit aliud nisi quod pater nullo alio sed seipso potest
gignere. et hoc est verum etc. **Sed** huic expositi-
oni videtur contrarium quod dicit Anselmus. li. de proces-
su spiritus sancti. asserens spiritum sanctum procedere de
divinitate patris et non de paternitate et addit
quod opinio quod dicit quod non procedit de divinitate sed
de paternitate patenti paternitate se suffocat. Re-
spondeo quod verba ista et alia multa que iste ponit
non sunt vera de veritate sermonis immo sua im-

proprietas se suffocant si tamen forte illa fuisse
opinio Anselmi non esset vis nec multum oportet
insistere expositio in verba suis. id est traheo Laborer
quod afficiunt et dicitur. **Et** hoc de secundo articulo etc.
Quintum ad tertium articulum in quo videtur
dum verum in divinis debeat procedi esse generati-
onem proprie dictam alicui rei. **Ponam** tres con-
clusiones et eas declarabo. Deinde arguam
contra per aliam rationem et ad eas respondebo. **Prima**
conclusio est quod in divinis debet concedi esse
generationem proprie dictam. **Secunda** est quod in divi-
nis non debet concedi esse generationem successi-
vum. **Tertia** est quod in divinis debet concedi esse
generationem eternam. **Prima** conclusio probatur
quod vere et proprie pater in divinis generat filium
igitur conclusio vera sequentia clara et antecedens
est articulo fidei. Aliquid autem nituntur ad probandum
generationem in divinis non solum auctoritate sed
etiam ratione sicut Scotus li. i. s. Decimus ostendit ra-
tiones suas non valere nec concludere. **Job** bre-
viter dico quod per nullam rationem naturalem probari potest
plures esse personas in divinis sed quod sint plures per-
sone quare una est pater et alia filius et quod filius ve-
re generetur a patre tenendum est sola fide. quare
etc. **Secunda** conclusio probatur quia nulla ge-
neratio est successiva in qua illud quod genera-
tur simul totaliter producit et non per post preteritum
sed filius in divinis simul totaliter producit et non
per post preteritum igitur conclusio vera. **Tercia** sequentia
clara et maior nota per quid nominis sed minor
est procedenda primo fide igitur etc. **Tertia** conclu-
sio probatur quod impossibile est aliquid realiter id est
cum divina essentia esse non eternum sed tamen filius
quod generatio in divinis est realiter divina es-
sentia. igitur conclusio vera. **Tercia** sequentia est clara
et antecedens certum. **Nec** est aliquo modo diffi-
cile videre quod productum possit esse coeternum produ-
centi quia etiam in creaturis agens creatum quod
non agit per motum sicut corpus luminosum producit
in instanti et per sequens si eternaliter esset eternaliter
produceret sicut declarat beatus Augustinus.
vi. de trinitate. c. i. quare etc. **Sed** contra predictas
conclusiones sunt aliquae difficultates et primo
contra primam conclusionem. sicut arguitur in secunda ratione
ante oppositum videtur esse diffinitio generatio-
nis que est quod generatio est productio alicuius de non esse
ad esse hoc autem deo non potest provenire quod in divinis non
potest provenire diffinitio generatio-
nis proprie dicte
quare etc. **Secundo** arguitur sic quod omnis generatio
est mutatio sed in deo non est mutatio igitur nec gene-
ratio. **Tercia** sequentia patet et maior apparet quod ibi pro-
dicatur generatio de sua specie. Nam generatio est species

In libro alio Raynieri
quo habet de natura
personarum

vide verba anselmi de
passione spiritus sancti.

Questio septima

mutationis scdm omnes philosophos et mi-
nor patet Jacobi primo. **A**pud quem non
est transmutatio etc. Et similiter magister dis-
t. viij. probat qd solus deus est immutabilis et
psequens ingenerabilis qz a quo negat ge-
nus et species. quare etc. **T**ertio arguitur
ptra scdam conclusionem qz omnis generatio est
successiua vel subita seu instantanea. Na inf-
ista no videt esse mediu sed generatio in di-
uinis no est subita vel instantanea cu ipa sit
eterna vt dicit conclusio tertia nullu aut eternu
est instantaneu. **I**gitur est successiua et habetur
positiu etc. **Q**uarto arguit ptra tertia con-
clusionem quia nihil qd est pns alio est sibi co-
eternu s3 pater est prior filio ergo no est sibi
coeternus et psequens generatio no est eter-
na. **C**onsequencia clara et maior videt nota quia
prius et posterius no sunt simul s3 omne quod
est pns alio est aliquando sine eo in aliquo si-
gno pzi in quo no est aliud. Et minor patz
quia omne generans est pns genito saltē po-
ritate originis. qre etc. **P**Ad istas diffi-
cultates rñdet. **U**n ad pma notandū ē qd isti
termini transmutatio. factio. pductio. genera-
tio. spiratio. habēt diuersas rōnes et notati-
ones. Na isti factio et transmutatio notat qd
res capiat eē de nouo. transmutatio aut vltra
factionem notat subiectū p̄suppositū et sic ois
transmutatio est factio v̄ simpliciter vel fin qd
no tamē ecouerso quia creatio non est p̄prie
transmutatio. Et isti termini no admittunt i
diuinis vt patet. De istis aut terminis cau-
sa causalitatis vtrū in diuinis admittit
tant diuersē int̄ doctores locutiones inueniū-
tur. vñ magister dicit. v. loquēs de generatōe
in diuinis dicit. genito gignēs non gignenti
genitū causa est vt sit et de^o sit. etc. **I**deo licet
isti termini no sint in hac materia assueti no
est tamē incōueniēs ipos ad bonū sensuz cō-
cedi. **I**sti aut termini pductio generatio spi-
ratio no notant qd res sit de nouo s3 solū qd
vñ sit ab alio. et est pductio gen^o ad genera-
tionē et spirationē. Et sic isti termini pcedun-
tur in diuinis. **Q**uid aut̄ intersit inter gene-
rationē et spirationē alias patebit. **E**x p̄di-
cto notabili sequunt̄ aliq. **P**rimo sequit̄
q no ois generatio p̄prie est pductio de no ef-
se ad esse. patet qz no omne genitū habet eē p̄-
no esse. **U**n hoc no oportet vbi genitū est ea-
dem natura sine eadē essentia cuz generante
qd in solo deo est possibile. **S**ecūdo sequit̄
q illa descriptio generatio est pductio de n̄

eē ad esse no est vniuersaliter bona descriptio
generationis p̄prie dicte. sed solū generatōis
creature vel magis quedā differentia gene-
rationis tpalis et eterne. **T**ertio sequit̄ qd
no vniuersaliter nec oino sicut se habet cor-
ruptio ad no esse sic se habet generatio ad eē
patet quia de generatione eterna que est p-
ductio alicuius absq̄no esse p̄cedente no est
illud verū sed si debeat habere veritatē hoc
est p̄cise de generatione noua. Et sic patz re-
spōsio et hys ad tertiā rationē ante oppositū
questionis etc. **Q**uarto sequit̄ ex predictis
q generatio no vniuce sed equiuoce dicit̄
de generatione in diuinis et de generatione
in creaturis. **P**atet quia no conueniūt in dif-
finitione vt satis apparet ex dictis etc. simili-
ter no conueniūt in genere. quia omnis ge-
neratio in creaturis est transmutatio no autē
in diuinis vt patebit etc. **A**d scdam nego-
maiorē et dico q mutatio n̄ est genus ad om-
nem generationē sed solū ad eā que ē in crea-
turis nec generatio i diuinis est species mu-
tationis vt bene pbat ratio. **S**ed quia i
ista ratione tangit qd solus deus est imutabi-
lis sicut tractat magister dist. viij. **D**
Ideo gr̄a hui^o distinguo h q mutatio du-
pliciter accipit. **U**no mō large et iproprie. **A**lio
mō stricte et p̄prie. **L**arge ei et iproprie dicit̄ ali-
qd mutari qd hz eē post no eē v̄ ecouerso et
ista mutatio vocata Damasceno v̄sio. **A**lio
mō accipit mutatio stricte et p̄prie d̄ dupl̄ r̄ p̄prie
v̄ p̄p̄issime. p̄prie ē mutatio qn̄ aliqd recipit
aliqd qd pns n̄ habuit. et sic si materia crea-
ret sub forma ipa materia diceret̄ mutari qz
eēt sub forma et pns n̄ fuisz sub ea silr si totū
p̄positū annihilaret̄ ipa materia diceret̄ mu-
tari no solū qz n̄ est postq̄ pns fuit sed etiam
qz non haberet formā quā pns habuit. pro-
p̄p̄issime vero dicit̄ mutatio quādo aliquid
manens scdm suā essentia habet aliquid ipz
informas qd pns non habuit v̄ ecouerso
ita q subiectū manēs pns est sub forma po-
stea sub p̄uatione v̄ ecouerso. **E**x hac dis-
tinctione sequunt̄ aliquę p̄positiones. **P**ri-
ma est qd quolibet p̄dictorū modorum de^o ē
imutabilis. **D**e p̄mo modo patz qz de^o est
necesse eē. si em̄ n̄ eēt necesse eē esset aliquid p-
us eo quod posset facere ipm post non esse et
per psequens no esset de^o. **D**e scdo mō patz
p̄ idē. **D**e tertiō mō patz qz ens simpliciter ifini-
tum nullo modo p̄fici potest s3 ē ens infini-
tū et infinite p̄fectum simpliciter siue hoc pos-

Responsio ad 2^{am}
Rationem 2^{am} 97

Ista subiecta logica dicitur
tam p̄p̄issime hanc p̄p̄
p̄p̄issime ista p̄p̄
p̄p̄issime materia mu-
tari

omnis transmutatio est factio p̄p̄
causa

Primi sententiarum

fit euidenter naturali ratione pbari siue nō.
 z p rsequens nō potest pfici quacūq; forma
 z p rsequens nec inuari de puatione ad for
 mā vel ecōuerso Et sic p rpositio z intelligit
 d mutatioe de p se q aliqd mutat i sua nata i
 trinsecer nō de mutatioe de p accidens q de
 diceret inuari p cōmunicatiōe idiomati
 ppter mutatiōe nature assumpte. ¶ Secū
 da ppositio est q solus deus ē imutabilis p
 mo modo. patet qz deus illo modo est imu/
 tabilis z nihil aliud a deo est imutabile illo
 modo quia deus in pncipio omīa pducit ita
 q nihil ante fuit in rez natura preter deum
 quōis hoc nō possit euidenter ratione natu/
 rali pbari s; hoc sola fide tenendū ē. ¶ Ter
 tia ppositio quā pono pbabiliter ē ista q ali
 qua creatura ē vel esse potest imutabilis se
 cundo z tertio modo. patet quia aliqua ē vl
 esse pōt que nullius ē receptiua sed tantū est
 receptibilis in alio. Igit rē. Consequentia
 patet. z antecedēs apparet quia aliter esset p
 cessus in infinitū. Nam accipio .a. creaturas
 si ergo .a. pōt aliquid alterius rationis reci
 peretunc quero de illo sicut de priori. si pōt
 aliquid recipere vel nō si non ergo ppositū. si
 sic quero de illo alio recepto sicut de priori z
 sic vel erit pcessus in infinitū vel stabitur ad
 aliquid quod nihil pōt recipere nec p rsequens
 mutari aliquo illoz duoz modozū. vnde li
 cet ista ratio apparenter cōcludat bene tamen
 scio q nō demōstrat. ¶ Et ipa aut si vera sit
 sequit hec quarta ppositio q nō solus deus est
 imutabilis pmo z tertio modo patet clare.

¶ Et p dicitis apparet q ista rsequētia nō va
 let hoc est in aliquo loco in quo prius nō fuit
 ergo mutat localiter. Patz qz de in pncipio
 mōi fuit in aliq loco in q prius nō fuit nec p
 pter hoc fuit mutat qz hoc fuit p nouā pdu
 ctiōe loci. vñ talis rsequētia nō valet vbi fie
 ret noua pductio vel etiā localis inutatio lo
 ci sicut si turri imota inoueat aer circūstas
 zc. ¶ Scdo patet q ista rsequētia nō valz d
 hoc verificant termini accidentales g est re
 ceptiuū accidentiū. Apparet clare de h rē. et
 sic patet ad rōnez zc. ¶ R ¶ Ad tertiā rōem
 dico aliqs ppositōes. ¶ Prima ē q genera
 tio in diuis nec ē pductio successiua nec sub
 ta. patet qz vbi ē pductū indiuisibile ibi nō ē
 pductio successiua z vbi ē pductio eterna nō
 nō est pductio subita. ¶ Scda est q genera
 tio in diuis nō est pductio instāanea loquē
 do de instāanti tps. sequit ex p dicitā. ¶ Ter

tia est q generatio in diuinis est productio
 p rina. patet qz fili? semp z siue interruptōe
 gignit a patre. ¶ Quarta ē q generatio in di
 uinis ē pductio instāanea loqndo de instā
 ti eternitatis qz est pductio eterna. Un si q
 ratur quid est instans eternitatis dico q ipa
 eternitas que deus est. ē instans eternitatis.
 Que ideo dicitur instans quia sicut instans
 tempis si eēt esset totū simul nec in eo esset p
 us z posterius. sic ipa paternitas tota simul
 sine successiōe pōris z posterioris existit.

¶ Et hīs patet q ista cōsequentia nō valet
 filius dei est in isto instāanti nec ante fuit nec
 post erit. ergo incipit esse vel definit esse. pa
 ter de instāanti eternitatis zc. ¶ Scdo patet
 infatuata subtilitas quozūdā dicentiū q cō
 tradictoria sunt vera in eodē instāanti eterni
 tatis. hoc em̄ clare falsuz est. quia sicut ad cō
 tradictoria esse vera in eodē tempe requirit
 quodlibet esse verū in toto illo tempe aliter
 nō eēt cōtradictoria sic ad ipsa eē vera in i
 stāanti eternitatis requireret quodlibet eē ve
 rum eternaliter quod manifeste implicat zc

¶ S ¶ Ad quartā ratiōe aliqua sunt notan
 da. ¶ Unde pmo notandū est q hic est vna
 difficultas scz vtrū quōis pater nō sit prior fi
 lio duratione debeat pcedi pōr aliqua alia p
 oritate Et quantū ad hoc ē int̄ doctores dis
 cordātia n̄ tā realis qz pbalis. Dēs ei in h cō
 cordāt q pater est pncipiū filij z filius ori
 ginatur a patre sed in hoc discordant q aliq
 dicunt q ista nō sufficiunt ad hoc q cōceda
 tur prioritas in diuis. Alij dicunt q sic. Et
 quantū ad hoc magis innitendū est auctori
 tatiū qz rōnib; quia ad neutrā partez potest
 ratio sufficiens inueniri sed magis consistit
 in modo loquendi. ideo dico breuiter q ve
 re z realiter pater est prior origine ipso filio.
 quia per esse prior origine bic nihil aliud in
 telligo nisi q a patre originatur filius. siue
 q pater est pncipiū originis filij. excluden
 do alias significatiōes huius termini pri
 us. de quibus dicaz inferius. Et sic clare pa
 ter veritas illius. zc. ¶ Scdo notandum q
 adhuc circa hoc est alia difficultas an pcel
 so q pater est prior origine filio. debet conce
 di q pater sit in aliquo signo pōri nō nature.
 vel durationis s; originis in quo nō sit fili?
 Et de h hic tenet Scot? q sic sic p r in mul
 tis distinctōib; z qstionib; primi libri. vñ ipē
 imaginatur q sicut sunt instāntia tempōris
 ita sunt instāntia vel signa nature z originis. Et

o cōmunicatiōe de dicitur
 pmutatiōe ad pcept p deus

q nūc sic pductio
 h pōt nō pōt pbari
 ratiōe naturali

ista qz quia nō valet hoc
 p aliq loco p r
 nō ē est mutat localiter
 ita
 ita de deo h p r p r
 mōi fuit in aliq loco
 quo prius nō fuerat

quo greditur p pater est pōr filio

est naturalia sub forma rationabilis et naturalia
sub forma irrationalis in l. d. d. 9 respectu
ad quatuor

Questio septima

ponit istum pcessum q in pmo instanti ori/
ginis sunt oia centialia sicut deitas intelle/
ctus. actus intelligendi. z actus volēdi. In
secundo signo originis pater generat filium
In tertio pducit spiritū sanctū z totus iste or/
do originis complect in pmo instanti nature
z in secundo instanti nature intellectus diui/
nus z voluntas serunt respectu obiectoz se/
cundarioz. ita q iste est ordo q centialia sūt
pora nonnalibz z notionalia sunt pora cēn/
tialibz includentibz respectu ad extra. **H**ec
est imaginatio p̄dicti doctoris quā declarat
in diuersis locis. Sed quis forte aliqua isto
rum dictozū possent bene intelligi sic. i. intel/
ligendo q cēntia est aliquo modo prior pso/
nis quia cōmuniōr vel aliquo tali mō. **H**o/
dus tamē loquēdi est simpliciter falsus z ni/
mis abusiuus. Nec est facile declarare que res
sint illa instantia vel signa. sed nolo hic insi/
stere. Qui aut voluerit hoc reprobare vide/
at **O**ckam di. it. p̄mi libri questione tertia.
Tertio notandū circa declarationez
p̄dictoz q diuersi sunt modi p̄oritatis z po/
sterioritatis sicut patet in p̄dicamentis. z. v. me/
thaphisice caplo de p̄ori qd longū est nume/
rare z distinguere tamē inter alios isti vidē/
tur esse magis famosi scz p̄us duratione pri/
us natura. p̄us causalitate. p̄us cōitate. p̄us
dignitate. p̄us fm locū. **P**rius aut durati/
one est p̄rius p̄us fm p̄m in p̄dicamen/
tis. p̄us natura est illud qd potest cē sine po/
steriori sed nō cōuerso. vt patet qnto metha/
phisice vnde fm p̄m materia est por natu/
ra ipsa forma z subiectū suo accidēte saltez se/
parabili z ptes toto. p̄us causalitate est cau/
sa respectu sui causati z sicut dicit p̄us causa/
litate ita posset dici p̄us p̄ductiuitate. Et pa/
ter distinctio h̄mōi ab alijs p̄dictis. quia fm
p̄m causa z causatū aliqñ sunt simul dura/
tione nec oportz q causa sit p̄us natura suo
causato. Et fm aliquos patet in diuinis est
por filio z tamen nec duratione nec natura.
Prius cōmunitate est illud a quo nō p̄uertit
tur subsistendi z sequētia. Prius dignitate ē
oīe perfecti respectu imp̄fectionis. z hoc si/
ueet natura rei siue ex voluntate humana si/
cut rex est por comite z comes milite. Prius
fm locū cōtingit dupliciter vel per compa/
tionē ad aliquid quod naturalit est primū
aut ad aliquid qd statuit primū. p̄mo mo/
do ignis est por aere z aer aqua. scdo modo
idem etiā respectu eiusdem potest esse prius

z posterius p̄pter diuersa que statuunt esse p̄/
ma sicut vult Aristotiles quinto methaphi/
sice. **I**stis p̄missis pono aliquas p̄positi/
ones de cōparatione p̄dictozū modo r̄ū p̄/
oritatis z posterioritatis. **P**rima
est q alicui eidez cōpetunt diuersi modi pri/
oritatis sicut idem respectu eiusdē potest cē
prius duratione natura causalitate z digni/
tate. vt patet de celo respectu alicuius noui ef/
fectus producti ab eo. **S**ecunda est q idē
respectu eiusdem diuersis modis prioritatis
potest esse p̄us z posterius. patet de materia
z forma toto z parte. **T**ertia est q aliqua
sunt ordinata fm prius z posterius in quibz
p̄rie dicit q prius est i aliquo priori in quo
nō est posterius. Patet de ordinatis fm pri/
us z posterius quibz correspondēt aliqua ex/
trinseca in quibz ordinant sicut p̄us z poste/
rius fm tempus z fm locū ordinant fm ali/
qua extrinseca quia scilicet aliqua pars tem/
poris correspondet priori z alia posteriori et
similiter alius locus correspondet priori et
alius posteriori vnde solum in talibz est illa
locutio vera. Et de sic ordinatis scdm tem/
pus vel durationē debēt concedi precise dis/
tincta instantia vel signa z de ordinatis fm
locū concedi distincta loca. **Q**uarta p̄/
positio est q aliqua sunt ordinata fm prius
z posterius in quibz nō p̄rie dicit q prius ē
in aliquo priori in quo nō est posterius. Pa/
ter de ordinatis scdm prius z posterius qui/
bus nō correspondēt aliqua extrinseca in q
bus ordinētur sicut deus est prior creatura
causalitate natura dignitate supposito q nō
cēt tempus aut locus imo oīi alio extrinse/
co circūscripto In talibz ergo nō est ille mo/
dus loquendi p̄rius nec in talibus est ratio/
nabile querere vtrū posterius sit in priori vt
nō Et si recipiat talis modus loquendi. tūc
debet concedi q posterius est in suo priori z
nō prius in aliquo priori sicut materia est p̄/
or natura ipsa forma z ipsa forma non est in
aliquo priori sed forma est in illo priori. si/
militer totum est prius perfectione z digni/
tate sua parte. non tamē potest dari aliquod
prius in quo sit totum z non sit pars sed po/
test dari aliquod prius perfectione in quo
sit pars z non totum scilicet ipsummet totū
z c. Sic ergo patet contra Scotum q licet
patet sit por origine filio pater tamē nō ē in
aliquo signo por in q nō sit fili? nec ē aliqd tale
signū vel instās. sed fili? bñ est in aliquo pri.

vide h̄c 3^{am} p̄positio

vide quid h̄c p̄ordat

Primi sententiarum

ori in quo nō est pater. sed in ipomet patre in quo nō est pater. quare zc. **S**ed ad huc circa illos modos prioritatis z posterioritatis videndū est qui recipiuntur vel nō in diuinis. Et de hoc pono aliqs. propositiones.

Prima est qd p̄mus z secundus nullo modo possunt reperiri in deo per respectū ad intra. patet quia om̄ia ibi sunt simul duratiōe z natura vt patet. **S**ecunda est qd nec quātus nec sextus possunt reperiri in deo. patet qz ibi nihil est p̄fectius alio vel dignius sed quicqd est ibi est infinite p̄fectū. Similiter ibi nihil est i alio tanq̄ in loco z illo mō quo deus est in loco quicqd est ibi est in eodē loco. **T**ertia propositio est qd secundus modus prioritatis. scz prioritas causalitatis extendendo prioritatem causalitatis ad prioritatem p̄ductiuitatis reperitur in diuinis. patet quia attribuitur patri respectu filij z vt ergz respectu spiritus sancti. Et ista prioritas vocatur prioritas originis. **E**x hoc patet p̄tra Decima qd paternitas est p̄or origine filiatione. Nam pater z paternitas sunt om̄ibz modis idem. quare zc. Et sic nō est verū qd dicit qd filiatione nō originatur a paternitate nec est prior origine filiatione. sed est solū prior filiatione. qz est p̄prietas patris qui est prior filio. cuius p̄prietas est filiatione zc. **S**ecundo patet qd iste modus prioritatis in diuinis soluz habet locū inter personā z p̄sonalē p̄prietatē. z nullo modo inter essentia z p̄sonā seu relationes patet clare intuitu zc. **Q**uarta propositio ē qd etiā q̄r̄ mod⁹ prioritatis. s. prioritas cōitatis reperit in diuinis. patet quia talis prioritas nō est nisi p̄sequētie nō p̄uertibilitatis. z h̄ aliquo modo est in diuinis scz in essentia respectu persone vel relationis. qz bene sequit. a. est pater. ergo. a. est eēntia s; nō p̄uertit quia nō sequit. filius est eēntia ergo filius ē pater z sic eēntia est cōmuniōr q̄s persona zc. **Y** **E**x h̄is sequunt̄ aliqua. **P**rimo sequitur qd diuina eēntia z intellectio vel volitio diuina quia idem sunt om̄ibz modis est aliq̄ modo prior qualibet p̄sona vel relatione diuina z hoc prioritate p̄munitatis. **S**ecundo sequitur qd noticia diuina creaturarū. siue respectu creature est aliq̄ modo prior q̄libet p̄sona vel relatione diuina. Patz quia sequitur a. est pater ergo est noticia creature nō eē uerso. **T**ertio sequit qd spiratio actiua est aliquo mō prior tā generatiōe actiua q̄s passiuā. De generatione actiua patet. qz om̄e ge-

nerans spirat nō eē uerso. De generatione passiuā etiāz patet quia spiratio actiua est in patre. qui est prior filio in quo soluz est generatio passiuā. q̄r̄ zc. **Q**uarto sequit qd tāz generatio actiua q̄s passiuā est aliquo modo prior spiratione passiuā. patet quia tam pater q̄s filius est prior spiritus sancto. quare zc. Sic igitur apparet quales modi prioritatis debeant concedi in diuinis z qualiter debent intelligi. Tunc ergo ex predictis patet respōsio ad formam quarte rationis. **U**nde negatur maior. Et ad probationē dicitur qd licet prius z posterius duratiōe nō sunt siml sed om̄e qd est prius sit in aliquo signo prior zc. tamen nō oportet sic esse vbi solum est prioritas originis sicut est inter patres z filium in diuinis. quare zc. Et hec de tertio articulo z tota questione zc.

Questio octaua.

A

Arca decimam

C distinctionem z alias sequentes in quibus magister agit de p̄cessionē spiritus sancti eterna. Quero vtrū concedendū sit spiritū sanctū p̄cedere a patre z filio vnica spiratiōe siue tanq̄ ab vno p̄ncipio. **A**rguit p̄mo qd nō. qz spūs sanctus nō p̄cedit z patres a filio. igit̄ q̄stio falsa. p̄na clara. āns p̄bat qz q̄ndocunqz aliqd ē in se p̄ncipiū sufficiens ad aliqd p̄ducendū p̄ illd p̄ducere oī alio circūsc̄pto. Ita qd oī aliud ad h̄ videt̄ s; p̄sū s; pat̄ est ex se intrinsece p̄ncipiū sufficiens ad p̄ducendū sp̄m̄ sc̄m̄ qz dicere qd pater eēt insufficientes eēt absurdū. igit̄ pat̄ sine filio p̄t p̄ducere spiritū sanctū. quare zc. **C**onfirmatur qz spiritus sanctus nō distinguit̄ a filio p̄cise qz p̄cedit ab eo. igit̄ nulla est ratio quare p̄cedat̄ p̄cedere a filio. **C**ōsequētia patz qz ista videt̄ potissima rō z āns p̄batur. quia filius p̄ filiatione distinguit̄ a spūs sc̄to. igit̄ s; clusa spiratiōe adhuc habet; unde distinguetur a spiritus sancto z etiam spiritus sanctus ab eo. quare zc. **S**ecdo sic spūs sc̄tus nō p̄cedit ab vtroqz tanq̄ ab vno p̄ncipio. igit̄ questio falsa **C**ōsequētia est clara. āns p̄batur quia si pater z filius eēt vnū p̄ncipiū spirans vel p̄dicatū hui⁹ p̄positionis supponit p̄ eēntia v̄l vna p̄sona vel p̄ duabz. **N**ō p̄mū vt patet ex dictis in alia questione nec secundum quia pater et filius non sunt vna p̄sona. nec tertium quia tunc sequitur qd pater

verum 6

nota huc

z filius eent aliqd vnu quod no essz spūssan
 cris quod est falsum. Confirmat p hyla. ij.
 de trinitate dicentē q spūssanctus a patre z
 filio auctoribz pfitend^o est. z p sequens sūt
 duo auctores nō vnus spirator. **T**ertio
 sic spiritussancti pcessio nō est spiratio sed ē
 generatio ergo q̄stio falsa. Consequētia est
 clara. antecedens pbatur quia omne qd vere
 pducitur de substantia patris vere generat^r
 z eius productio est generatio. s3 spiritussan
 ctus pducitur a patre z de substantia patris
 sicut filius igitur generatur sicut filius qua
 rez. Confirmat quia si nō. hoc nō est nisi qz
 principiū pductionis spiritussancti est vo
 luntas z nō filij sed hoc nō valet. tum quia n̄
 est verū vt patet ex dictis. tum quia in nobis
 actus z habitus voluntatis quozū principi
 um est voluntas ita naturaliter generant si
 cut ipius intellectus quare zc. In opposituz
 arguit per magistrū z per determinatōez ec
 clesie extra de sū. trini. z si. ca. li. vj. **I**n ista
 questione erunt tres articuli iuxta materiaz
 triū argumentoz ante opposituz questionis
 factoz. **P**rimus vtrū cōcedendū sit qz spi
 ritussanctus procedit a patre z a filio **S**e
 cundus vtrū cōcedendū sit qz spiritussanct^o
 pcedit ab vtroqz tanqz ab vno principio.
Tertius vtrū cōcedendū sit qz spiritussan
 cti processio sit generatio. **Q**uantum
 ad primū articulū pono tres cōclusiones et
 eas declarabo. **P**rima cōclusio est qz spi
 ritussanctus pcedit a patre z filio eternaliter.
Secunda cōclusio est qz spūssanct^o pcedit a
 patre z filio vniformiter. **T**ertia cōclusio ē
 qz si spūssanct^o nō pcederet a filio nō distin
 gueret ab eorealitē **P**rima igit̄ iter latinor
 z grecos est in discordia. tū illa mag^{is} est ex fi
 de supponenda qz rōne pbanda. Aliq̄ aut̄ ni
 tunt istā cōclusionē rōnibz pbare. s3 simplicit̄
 dico qz p rōnez hoc nō pōt pcludi s3 oēs rati
 ones q̄ ad h̄ fierent possent faciliē solui. iō so
 lum ē tenendū auctoritate fidei s3 ex deter
 minatōe ecclie dei nec aliter eā pbo. **S**e
 cunda cōclusio pbat qz spūssanct^o nō pcedit
 a patre pncipalitē s3 ab vtroqz eq̄litter vt dicit
 magister igit̄ zc. **T**ū est hic aduertendū qz li
 vniformit̄ pōt dupliciter intelligi. Uno mō
 vt excludit omnē ordinē in psonis pducen
 tibus inter se. Alio mō vt excludit omnē ordi
 nē in pductione. **P**rimo mō dico qz pater
 z filius nō spirant oīno vniformiter qz inter
 psonas pducētes ē ordo originis inf̄ se vt di

ctum est in alia q̄stione. **S**ecundo mō dico
 qz spirat oīno vniformiter ita qz spūssanctū in
 nullo signo z instanti spirat vna persona in
 quo nō spiret alia sicut iuaginant̄ aliq̄. qz in
 aliquo signo originis spiret pater in quo nō
 spiret filius. **S**i querat an debeat conce
 di qz pater spirat spiritūsanctum p̄us origi
 ne qz filius spiret eū. dico qz si per spirare pri
 us origine nihil aliud intelligat nisi qz pater
 spirans est p̄us origine vl qz pater nō ab alio
 habet spirare z filius hoc habet a patre tūc
 illud est cōcedendū. z isto modo intelligunt
 sancti sicut Augustin^o quādo dic̄ qz spiritus
 sanctus pncipaliter pcedit a patre. Simili
 ter Jerouym^o z hyla. quando dicunt qz pro
 cedit a patre per filium. z Rich. quando di
 cit qz spiritussanctus procedit a patre media
 te z a filio immediate. intelligunt enī qz pa
 ter a nullo habet qz spiret z ita pncipaliter
 z nō per alium. filius aut̄ hoc habet a patre
 quia sibi cōmunicat esse z spirare zc. quare
 zc. **T**ertia conclusio probatur quia est
 vna propositio conditionalis cuius antecē
 dens z consequens sic se habent qz impossi
 bile est ita eē sicut significatur per antecēdes
 quin ita sit sicut significat per cōsequens. igit̄
 tur ipa est vera Consequētia patet quia hoc
 requiritur z sufficit ad veritatē cōditionalis
 Et antecēdens apparet quia est vna cōditio
 nalis. cui^o antecēdes est impossibile vt claz est
 igit̄ impossibile est ita eē sicut significat p il
 lud antecēdes. quare zc. Et ppter cōsimilem
 rationē cōcedo istam si spūssanct^o nō pcede
 ret a filio ipē distingueret ab eo zc. **T**unc
 circa istā cōclusionē aduertendū qz quando
 doctores querūt vtrū si spiritussanctus nō
 pcederet a filio adhuc distingueret vnus ab
 alio. **I**sta cōclusio potest habere duplicē sen
 suz. **U**n^o est an p̄cise p hoc qz filius spirat spi
 ritūsanctū z ipē spiratur a filio. filius distīn
 guitur a spiritussancto. ita qz hunc eē ab illo
 sit p̄cisa ratio distinctionis eozū. **A**li^o est vtz
 et hoc qz spiritussanct^o distinguit a filio pos
 sit pcludi qz pcedat ab eo. z h̄ eēt ptra grecos
 qz pcedūt p̄mū z negāt scdm. Et in hoc sensu
 tractat̄ illa q̄stio a pluribz doctoribz antiq̄s.
 s3 in p̄mo sensu tractat̄ a q̄busdā modernis z
 siue illi duo sensus distinguuntur de stute
 sermonis siue non. tamen de vtroqz erit vi
 dendum. **Q**uantū igitur ad primuz
 notandū ē qz de p̄stitutiōe z distīctiōe psona
 rum in diuinis diuerse fuerūt opinionēs.

o d
 qui p̄cedit z p̄cedit
 p̄cedit p̄cedit p̄cedit
 apat //

huc h̄ nō est ad p̄cedit
 tum

quēstio
 vnde duplicem sensum
 h̄ q̄stioz z qd gre
 dum q̄stioz

Primi sententiarum

Una fuit q̄ p̄sone seip̄is distiguunt. **S**ecunda fuit q̄ p̄cise per relatōes reales distiguunt. **T**ertia . q̄ primo distiguuntur per p̄prietates absolutas z quasi secundario p̄ relationes. **Q**uarta posset eē q̄ p̄cise distingerent p̄prietates absolutas. **S**z circa istas opiniones nolo insistere q̄ vero eas voluerit p̄scrutari videat **D**ekam circa distinctionē vicesimā septā vbi tractat ista materia. verū est tamē q̄ ip̄e tenet ibidē. z in pluribus locis in p̄mo libro innitit̄ isti opinioni q̄ p̄sone diuine p̄stituunt̄ z distiguunt̄ p̄ relationes originis. vnde dicit q̄ paternitas z essentia diuina p̄stituunt̄ se vnū scz patrē z sic p̄ paternitatē constituit̄ pater z distiguunt̄ a filio. **S**ed breuiter trauesūdo . quia nō reputo multū vtile hic insistere. arguo cōtra hoc sic. quia ad hoc q̄ aliqd̄ per se z p̄prie cōstituatur ex aliquo requirit̄ q̄ illa distiguant̄ aliquo modo. hoc em̄ est euident̄ z hoc etiam p̄cedit iste doctor. sed pater z paternitas ī diuinis nullo modo distiguunt̄. quia nihil vere affirmat̄ de vno z negat̄ de alio vel e conuerso plus q̄ de eētia diuina in quibz scdm̄ ip̄um nulla est oīno distinctio hoc em̄ videt̄ clarū z videt̄ sequi ex dictis illius doctoris imo in p̄mo q̄stione tertia ponit istā regulā z q̄ om̄is p̄positio cōposita ex istis terminis p̄ z paternitas in q̄ p̄dicat̄ verbū quod est nota distinctio est falsa de virtute sermonis **I**deo ibidē negat̄ istā. paternitas est ī patre. **I**git̄ sequit̄ q̄ nulla rōne potest dici q̄ paternitas p̄stituunt̄ ex patre qd̄ ip̄e nō concedit vnde miror quomodo tant̄ doctor talē conclusionē posuit zc. **D**U **S**ecundo notandum magis accedendo ad p̄positū q̄ multi conueniūt in hoc q̄ in filio sunt eētia diuina filiatio z spiratio actiua. sed isti diuersificant̄. quia quidā dicunt q̄ essentia z filiatio tantū p̄stituunt̄ personā filij z q̄ spiratio actiua in filio ē quasi aduenticia ita q̄ nō constituit̄ filiū in esse p̄sonali. Alij dicunt oppositum ponentes q̄ tam eētia q̄ filiatio z etiā spiratio actiua p̄currūt intrinsece ad p̄sonalitatem filij nec est sibi aduenticia imo si filius nisi spiraret nō remaneret p̄sona eo q̄ carenter spiratione que intrinsece p̄currit ad eī p̄sonalitatem. Alij etiā dicunt q̄ in filio p̄ter spirationē actiua. que realiter distiguunt̄ a spiritu sancto est aliquid sufficient̄ distiguens ip̄m ab eo scz ip̄a filiatio zc. **S**z circa istas opiniones nolo insistere quia hoc

reputo inutile. qui vero earū reprobationez voluerit videre legat magistrū Gregoriū in ista materia. mihi autē sufficit contra ista ratio supra facta. **I**deo breuiter dico q̄ om̄es ille opiniones sunt false et p̄cedunt ex falsa imaginatione. quia sic loquētes imaginant̄ q̄ eētia diuina z filius z filiatio distiguant̄ur z q̄ eētia sit quasi materia respectu filiationis z filiatio sit q̄si forma eius z q̄ et vtroq̄ resultat̄ persona z q̄ sic constituatur persona quasi similiter sicut cōpositum substantiale constituitur in esse per suā formā. hoc autē oīno negari debet de persona diuina z de q̄libet re que est diuina eētia. quare om̄es tales opiniones sunt fugiende tanq̄ venenose. **T**ertio norandū circa istam materiaz q̄ aliquid esse distinctiū alicuius potest intelligi dupliciter. vno modo vt per huiusmodi distinctiū intelligamus aliquid existens extra animā scdm̄ se ab alio distinctūz sicut dicimus q̄ homo per animā suāz distiguuntur ab azino z q̄ vna anima scdm̄ se distiguuntur ab alia. Alio modo vt per distinctiū intelligamus aliquid per quod potest vere cōcludi aliquid ab aliquo eē distinctū sicut dicimus q̄ accidens in sacramento altaris distiguuntur ab alijs per hoc q̄ ip̄z nō est in subiecto sicut alia accidentia. hoc autē modo dicimus in diuinis q̄ pater distiguunt̄ a filio p̄ hoc q̄ ipse a nullo est z filius est ab eo z hoc vtiq̄ sic esset etiā si nulla anima hoc cōsideraret. **E**x hoc patet q̄ in p̄mo sensu filius distiguuntur a spiritu sancto seip̄o. z non alioquo sui p̄prie z s̄m̄ intransitiua constructionem loquendo. Quod patet quia filius est p̄sona simplicissima. igit̄ a quocunq̄ distiguunt̄ seip̄o distiguunt̄. **S**ecdo p̄z q̄ in secūdo sensu filius distiguunt̄ a spiritu sancto nō p̄cise qz spiritus sanctus p̄cedit ab eo. Nam filius distiguuntur a spiritu sancto etiam per hoc q̄ ipse est a patre nascendo z spiritus sanctus a patre nō nascendo sed procedēdo . igitur nō p̄cise per hoc filius distiguuntur a spiritu sancto q̄ ipse spirat spiritum sanctum. consequentia tenet quia non est idem esse a patre nascendo z esse a patre nō nascendo z cetera **E**t breuiter istud non est aliud dicere nisi q̄ per aliud medium bene concludimus spiritum sanctūz esse distinctū a filio q̄ per istud quia ipse spiritus sanctus procedit ab eo . et sic patet declaratio conclusionis quo ad primum sensum supra posite distinctionis.

vide hoc argum̄ h

vide hac 2^{am} sententia de spiratione actiua ī filio

ad esse distinctū a filio p̄ p̄ter
hanc dupliciter

Quantū autē ad secundū sensum diuersi sunt modi dīcēdi. aliq̄ em̄ dicūt q̄ nō sequitur spūssanc̄ nō p̄cedit a filio. ergo nō distinguūt ab eo. Alij autē dicunt oppositū diuersis t̄m modis. Nā q̄dā dicūt q̄ facta illa ypostefi spūssanc̄ z filius eēt vna p̄sona genita z spirata z p̄ n̄s nō distinguerētur. Alij dicūt q̄ nō distinguerent nō t̄m qz cōcurrerent in eandē p̄sonā sed qz filius tūc nō esset p̄sona. z m̄te tales fantastice ymaginatiōes possent recitari sed trāseo. Uez est q̄ mḡ Gregorius ponit istā cōclusionē q̄ ista p̄na est bona spūssanc̄ nō p̄cedit a filio ergo nō distinguūt ab eo. Quā. p̄bat p̄mo sic. qz si spūssanc̄ nō p̄cederet a filio spūssanc̄ nō eēt nec essz p̄sona. p̄na p̄ter z āns patet. qz si spūssanc̄ nō p̄cederet a filio spūssanc̄ non eēt spūssanc̄ nec donū patris z filij. z ita nec p̄sona. q̄re zc. **S**c̄da qz filij est p̄ se p̄ncipiū spūssanc̄ ergo si filius nō p̄duceret spūssanc̄ ip̄e spūssanc̄ nō p̄duceret. sed si nō p̄duceret nō esset igit̄ zc. **T**ercio si aliq̄ creatura nō p̄duceret a filio ipsa non p̄duceret a p̄re. igit̄ si spūssanc̄ nō p̄duceret a filio ip̄e nō p̄duceret a p̄re. z p̄ n̄s si non p̄duceret a filio ip̄e nō essz z p̄ n̄s a nullo distingueret zc. **S**z extra hoc pono aliquas p̄positiones. **P**rima est q̄ illa p̄na est bona. patet. qz illud āns est impossibile. z ad impossibile sequit̄ q̄libet. **S**c̄da est q̄ illa cōsequētia nō magis valet. spūssanc̄ nō p̄cedit a filio ergo nō distinguūt ab eo. q̄ ista valet spūssanc̄ nō p̄cedit a filio ergo distinguūt ab eo. patz qz vtrāq̄ est necessaria p̄ rōnem dictā. **T**ercia est q̄ licet ista p̄na valet. t̄m rōnes illi doctoris nō p̄bāt ip̄az esse bonā. patet qz petunt p̄ncipiū vt patet int̄uētī. imo eēt derisorie ap̄d vnū grecuz q̄ negaret spūssanc̄ p̄cedere a filio. **J**o miroz tales rōnes fieri ab aliq̄ subtili viro. **Q**uarta nō est. q̄ licet illa p̄na valet. t̄m non est euidentis nec p̄t euidenter p̄bari in via de lege ordinata quia illa p̄na sola fide credit̄ esse bona. qz p̄cedit āns eē impossibile. z q̄ illud sit impossibile nō est euidenter p̄batū. sed sola fide creditum vt patz zc. **S**i p̄o q̄rat̄ vtz ista causalis sit verā. qz filius p̄ducit spūssanc̄ ip̄e spūssanc̄ distinguūt a filio. Dico q̄ sic. qz sicut filij eēt sibi vt sit q̄cquid est extendendo nōmen cause large ad oē p̄ncipiū p̄ductiuū. sic est

sibi causa vt distinguūt a quolibet q̄ nō est. z hoc sufficit ad veritatē illius causalis. Dico t̄m q̄ eius veritas nō p̄t euidenter p̄bari sicut nec veritas supradicte p̄ditionalis. etiā p̄cessa ypostefi q̄ pater z filij z spūssanc̄ sunt tres p̄sonae z vna essentia. Nā ex hoc āncedente non plus sequit̄ euidenter nobis q̄ spūssanc̄ p̄cedat a filio q̄ oppositū. vel q̄ pater p̄cedat a spūssanc̄ zc. **U**n ad rōnes p̄dicti doctoris p̄t faciliter r̄ndēri qz p̄tūt p̄ncipiū zc. Et hec de p̄mo articulo.

Quantū ad secundū articulū in q̄ vidēdum vtz p̄cedendū sit q̄ spūssanc̄ p̄cedat a p̄re et filio tanq̄ ab vno p̄ncipio. ponam tres cōclusiones z eas p̄ ordinē declarabo. **P**rima est q̄ p̄r z filij p̄ducūt spūssanc̄ nō tanq̄ duo p̄ncipia sed tanq̄ vnū p̄ncipiū. **S**c̄da est q̄ p̄r z filij p̄ducūt spūssanc̄ nō in q̄rū distincta p̄ncipia nec in q̄rū vnū p̄ncipiū. **T**ercia ē q̄ p̄r z filius n̄ sunt oīno respectu spūssanc̄ sicut respectu effect̄ creati vnum p̄ncipiū. **P**rima cōclusio p̄bat p̄ determinationez ecclie Extra de sum. trini. z fi. ca. li. vj. vbi d̄r q̄ spūssanc̄ eternaliter ex patre et filio. nō tanq̄ ex duobz p̄ncipijs sed tanq̄ ex vno p̄ncipio. nō duabz spiratōibz sed vna spiratōne p̄cedit. z in fine damnant̄ z improbant̄ oppositum dicētes. quare zc. Dico t̄m q̄ ista cōclusio tenēda est sola fidei autoritate. z nō posset iuinci ratione. etiā p̄cessa p̄sonaz distinctione z p̄ductione zc. **S**c̄da cōclusio p̄bat. quia et ista p̄pone. pater z filij in q̄rū vnū p̄ncipiū spirant vel p̄ducunt spūssanc̄. sequit̄ q̄ omnia q̄ essent vnū p̄ncipiū spirarent spūssanc̄. q̄ est manifeste falsum. qz tres persone q̄ sunt vnum p̄ncipiū nō spirant spūssanc̄. Et similiter ex ista p̄pone. pater z filij in q̄rū distincti vel in q̄rū distincta p̄ncipia p̄ducunt spūssanc̄. sequit̄ q̄ omnia distincta p̄ducūt spūssanc̄. q̄ est manifeste falsum. **U**trāq̄ p̄na patet. quia arguitur a p̄positione reduplicatiua ad suā expōnentez. sicut bene sequitur. homo in q̄rū rationalis est risibilis ergo omne rationale est risibile. vt patet in logica. Et ideo quolibet illaz p̄positionum de virtute sermōis est vna exclusiua falsa. quare cōclusio vera. **D**ico igitur q̄ loquendo de virtute sermōis. pater z filius nec spirant spūssanc̄

Inquatu dicit causa!

Reduphratia

figura videtur que ponit
2a opinio

Inōstūm sunt vnū nec Inōstūm sunt' distin
cti. Et si sancti videant aliquā dicere q spi
rant Inōstūm sunt vnū. nō est intentio eoz
q talis ppō sit vera d virtute sermonis. sed
hoc dicunt vt denotent vnitatem! spiratio
nis z nō pluralitatē. ita q quīs pater z fili
us sint distīctē psonē tamē spirant non di
stīctis spiratiōib; sed vnica spiratiōe zc.

Tercia conclusio probat. qz licet conceda
tur q p̄ z filius sunt vnum p̄ncipiū spūs
sancti sicut p̄cedit q sunt vnū principium
creature tñ nō est oīno simile. sed in hoc est
differētia qz scilicet p̄ z filius et spūs sanctus
sunt vnum p̄ncipiū naturale respectu crea
ture qz sunt natura diuina q̄ est p̄ncipiū
creature. sed p̄ z filius nō sunt sic p̄ncipiū
naturale s; notionale vt patebit. ita q in p̄
ma ly p̄ncipiū est terminus essential' sup
ponēs immediate pro essentia. et est sensus
pater z filius sunt vnum p̄ncipiū creature
id est sunt vna essentia que est p̄ncipiū cre
ature. sed in secunda ly p̄ncipiū est termi
nus nō essentialis sed notionalis non sup
ponens immediate pro essentia sed pro p
sona. **S** Tamen ad declarationē istū
us conclusiōis est aduertendū q licet d ista
ppōne pater z filius sunt vnus spirator sint
opiniones. z aliqui negent eam aliq̄ p̄cedāt
tamen ista ab omīb; cōiter cōceditur pat
et filius sunt vnum principium spirās spi
ritūs sanctum. Unde dicit Aug⁹ Fatēdum
est patrem z filium p̄ncipiū esse spūs san
cti non duo principia. sed sicut pater z fili⁹
vnus deus. z ad creaturam relatiue vnus
creator et vnus dñs. sic relatiue ad spiritū
sanctum vnum p̄ncipiū. li. de trini. ca. xiiij
Unde de isto. auctoritas Augustini est ita
exp̄ssa. z etiam ista positio iā ita inoleuit vt
eam negare nō sit securum. Sed tñ dubi
um est apd aliquos vtrū hoc sit de virtute
sermonis verum. Et videt q nō p̄pter ratio
nem secundaz factam ante oppositum. Tñ
circa hoc sunt varij modi dicendi. quozuz
aliquos recitabo z q̄ magis mibi videntur
ad p̄positum. **P**rima igitur opinio est q
pater z filius sunt vnū principium spirans
spūs sanctum. p̄pter vnaz vim spiratiuā q̄ vter
q̄ spirat. Tñ imaginat ista opinio q in di
uinis sit aliquod p̄ncipiū quo. sicut vo
luntas. vel aliquod tale elicitium spirati
onis actiue. ita q pater z filius sint illd p̄
ncipiū quo. seu illa vis spiratiua. z ad istū

sensum facit Scotus magnam difficulta
tem in ista materia. Sed istud nō valet. tñ
p̄mo. qz nō est ponēda aliqua vis spiratiua
q̄ sit p̄ncipiū quo spūs sancti z nō p̄ncipiū
quod. vt patet ex alia q̄stione. Tñ secundo
qz hic querit de p̄ncipio quod. ideo p̄ced
so tali p̄ncipio quo. nō posset dici p̄ncipiū
spirans spūs sancti. qz p̄prie nō p̄cedit de al
quo q̄ spirat. s; nisi sit p̄ncipiū qd etiaz s̄m
ponentes talia p̄ncipia quo. quare seq̄tur
hoc nō valere ad p̄positum. zc. **S**ecūda
opinio est q pater z filius sunt vnum p̄nci
piū spūs sancti. ita q ly p̄ncipiū supponat
ibi nō tñ p̄ essentia vel volūtate diuina seu
aliq̄ p̄ncipio quo elicitium spūs sancti. sed
etiam supponit p̄ aliq̄ quod n̄ est idē forma
liter cum diuina eēntia. Tñ imaginatur ista
opinio imo exp̄sse ponit q p̄ z filius sunt
vnū p̄stitūtū ex diuina essentia et spiratiōe
actiua. quod q̄dem vere ē spirās spūs sancti
nec tñ p̄ncipiū quo sed qd. Tñ infert De
kam tenēs istam op̄ioem q̄ aliter p̄ z fili⁹
pōt p̄cedi vnū p̄ncipiū spirās spūs sancti. si
ue vnus spirator q̄ possit p̄cedi q tres p̄so
ne sūt vnum p̄ncipiū creās siue vnus crea
tor. qz p̄ma habet duas causas veritatz s; z
q pater z filius sunt vna diuina essentia que
est p̄ncipiū quo elicitium spūs sancti. z etiaz q
pater z filius sūt vnū vere spirās spūs sancti
qd nō est formaliter diuina eēntia. sicut nec
p̄ est formaliter essentia diuina quīs reali
ter. S; secūda n̄ habet nisi vnā causa ver
ritatis scilicet q tres p̄sone sūt vna essentia
q̄ est p̄ncipiū p̄ducēs essentia creatā zc.
S; hec opinio deficit sicut z p̄ma opinio
p̄rio d̄ p̄ncipio q̄ z p̄ncipio qd zc. Secūdo
qz inicitur falso fūdamento de istis p̄stituti
uis z p̄stitutiuis i do. vt patet ex alia q̄stioe
Tercio quia p̄stat q n̄ mī⁹ distīguitur spi
ratus a spirāte q̄ genitus a generāte. z per
p̄ns tñ distīguūt spūs sanctus ab isto p̄stitu
to qd spirat ip̄m quātum filius a p̄re q̄ ge
nerat eum sed filius distīguitur a p̄re p̄so
naliter. z ista distīctio p̄sonalis est maxima
distīctio q̄ sit i diuinis. ergo illud cōstitu
tum vnicū sic p̄cise sumptum distīguitur
a spūs sancto p̄sonaliter. z p̄ p̄ns rātuz sicut
pater Tñ igit illud p̄stitūtum n̄ sit pat̄ nec
sit filius sequitur q spūs sanctus distīguitur
ab aliq̄ p̄sonaliter. z tñ de illo n̄ est verū di
cere qd sit pater nec etiaz qd sit fili⁹. quod
videtur falsum. Aliqs̄ alias ratiōes facit

Vnitas spirationis et non pluralis ab

Secunda opinio sunt opinio

Questio Octava

Sancti Gregorius dicit quod pater et filius non sunt duo principia sed unus
 Grego. sed transeo eas. quia videntur mihi petere principium. zc. **T**ercia opinio licet non admittat in diuinis principium quo sed solū principium quod. nec cedat ibi talē constitutionē que dicta est. tñ ad saluandū illā opinionē esse verā dicit tria. **P**rimū est quod pater et filius non sunt vnū principium essentialē. scilicet quia nullum essentialē spirat aut spiratur. sicut nec generat aut generat. **S**ecundū est quod nec sunt vnū principium personale. quia illud principium quod est pater et filius non est aliqua persona sicut pater et filius non sunt aliq̄ vna persona. **T**ercium est quod sunt vnū principium notionale. et sequit̄ et alijs sufficienti diuisione. Et ista tria dicta mihi videntur vera ad bonū intellectum. tñ Adā tenēs istā opinionē declarādo positū per principium notionale dicit se intelligere aliq̄d principium cōmune pluribus personis et non omnibus. Sic enim vult vñ illo termino principium notionale non pro voce vel conceptu cōmuni ipsis personis. et cōcedit quod illud principium cōmune est spiratio actiua. et hoc diffuse declarat. **S**ed breuiter non videt̄ mihi quod ista opinio sic intellecta vt eā deducit possit sustineri. nisi cōcedēdo quod in diuinis aliq̄ vna res scilicet vna spiratio actiua sit due res. et tñ non sit tres res quod non videtur mihi verū aut cōcedendū. zc. Quarta opinio est magistri Grego. quā tñ non pouit asserēdo sed probabiliter loquēdo. vñ dicit licet dicta p̄p̄ sit cōiter cōcessa et vera non tñ de virtute p̄monis est accipiēda. Sed ad bonū intellectū sanctorū et doctorū est cōcedēda. Pro declaratiōe autē sue intētionis dicit quod nunq̄m in creaturis cōcurrūt simul plures per se cause ad vnum effectū nisi vna casualiter causet quā alia. vel omnes simul plus vel magis causent quā illarum vna tñ. sicut dicit esse manifestū **S**ed spūssanctus quāuis a duobus scilicet a patre et filio p̄ducatur non tñ aliter ab vno quā ab alio. nec ab ambobus simul magis vel plenius quā ab altero tñ. ac p̄ hoc non p̄cedit ab eis tanq̄m ex duobus principijs sed tanq̄m ab vno. ideo sancti hoc denotare volētes dixerūt patrē et filium non esse duo principia sed vnum principium. scilicet. Et ita p̄pter eandē rōnem dixerunt tres personas esse vnum principium creature non tria principia. Quis etiā alia ratiōe speciali possit dici vnū principium creature. scilicet quod sunt vna essentia quod est oim creatorū

vnū principium. non tñ isto modo pater et filius possunt dici vnū principium. scilicet vt supra satis dictum est. **T**ñ ad istud positū inducit iste doctor autoritatē magistri. sed non curo recitare. quia si oppositū dicti sui esset ita intelligibile sicut sunt verba magistri sunt multo melius contra ipm quā p̄ ipso. **A**d istud etiā positū videt̄ eē altis. li. p̄mo. ca. iij. sum. sue. vbi dicit quod hec p̄p̄ pater et filius sunt vnū principium. scilicet est eodē modo locutiōis accipiēda quod illa p̄p̄ qua dicitur quod est multiplex p̄pter diuersos effectus. ita quod eodē modo p̄ vnum effectū que hnt pater et filius et spūssanctus dicunt vnū principium. et quia eodem modo procedit ab eis. scilicet etiā dicunt vnū principium ipsius. **I**tem ad istud positū inducit vba de cretalis vbi supra. **T**ñ non dicit ibi quod pater et filius sunt vnū principium. scilicet sed quod est ex eis non tanq̄m ex duobus principijs sed tanq̄m ex vno principio. **T**ñ patet quod quod filium noluit affirmare vnitatem principij. ideo ait tanq̄m ex vno sed quia voluit affirmare vnitatem spiratiōis ait vna spiratiōe. nec dicit tanq̄m vna spiratiōe sicut dicit tanq̄m ex vno principio. Sic ergo sicut eū siml̄ et inseparabiliter ac vno modo penitus p̄ et filius spirant sicut alter eorū sicut se. et sicut si essent penitus idē principium. Et ideo dicunt vnū principium. scilicet et non duo principia he. scilicet aliq̄ diuersitas modi spirandi detur intelligi. **S**ed tñ loquēdo de virtute p̄monis p̄t dici quod pater et filius sunt duo principia scilicet sicut sunt duo quod principiant spūssanctū. **T**ñ hoc videt̄ velle Hilarius dicens spūssanctū eē a patre et filio auctoribus. non dicit auctore. videt̄ ergo posse ex hoc cōcludi patrē et filium eē auctores. et p̄ vñs spiratores et principia. scilicet. **N**ō tñ debet cōcludi quod spirant tanq̄m duo principia sed tanq̄m vnū. p̄pter eāz sup̄ dictā zc. **Q**uinta opinio ē magistri Johannis de ripa cui non placuit p̄dicta opinio p̄pter quod dicit quod magister Gregorius quod si ipse vidisset distinctionē formale non incidisset in illud baratrū magne absurditatis dicēdo quod pater et filius sunt duo principia. **P**ositio autē sua quod ad istud positū iuxta imaginatiōem suam stat in hoc quod sumēdo spiratiōem actiuam p̄ cōmuni notione pater et filius sunt vnū principium spūssancti. Sed sumēdo spirare pro p̄ducere pater et filius sunt duo respectu spiratiōis p̄ducte. et impugnat magistrū Gregoriū negando sibi quod due cause create possint in vnum et eundē

vide hanc ratione

non p̄cedit

vide hanc opinionem de Hippo

declaratio opinio

Primi sententiarū

effectum equaliter concurrere. et hoc declarat diffuse etc. Sed breuiter ista opinio est tamen obscura et indignum est in ipsa stare. potest autem faciliter impugnari. Primo quia supponit distinctionem formalem. ubi non est procedenda etc. **U**tem supponit quod spiritus sanctus non omnimode ab eodem principio procedit per communicationem et productionem. hoc autem negat sibi. et satis patet huius dicti falsitas per supra dicta. quare etc. Item non querit hic nisi de principio quod et illud non est essentia. siue iste terminus principis quod non supponit immediate per essentia. et ideo videtur procedere positum. dicendo quod sumendo spirare perducere pater et filius sunt duo principia quoniam hic non queritur de principio spirante spiritum sanctum nisi in quantum spirare sumit per producere. et ideo positio nihil significat. Unde sicut ipse dicit contra Gregoriam dico quod si ipse vidisset veritatem et habuisset veram logicam non incidisset in barbarum tante obscuritatis ut poneret tale distinctionem formalem. quia vere sua ymaginatio repugnat intellectui inclinato ad veritatem etc. Et ideo quibus magister Gregorius declarauerit suam intentionem in isto proposito valde clare et pulchre. tamen destruendo alias opiniones adhuc potest sua opinio fortiter confirmari supponendo duas suppositiones. **P**rima est quod licet aliquod predicatum seu proprietatem vere predicet de patre et etiam de filio quoniam non competunt spiritui sancto. tamen in nulla re incompletum significabili pater identificat filio quoniam in eadem identificetur spiritui sancto. Et hoc est quia pater et filius non conueniunt in aliquo vno incompletum significabili nisi in essentia in qua etiam conueniunt. **A**lter enim oportet dicere quod aliqua res in diuinis esset due res et non esset tres res et esset due persone et non esset tres persone quod omnino videtur irrationabile. **S**ecunda suppositio quia res in qua persone conueniunt non perducit ad intra nec aliquo modo perducitur. Patet quia essentia nec generat nec generatur. nec spirat nec spiratur. modo nulle sunt alie productiones ad intra. Ex his formatur talis ratio que est fortis. quia si dicas quod de virtute sermonis loquendo pater et filius sunt vnum principium spirans spiritum sanctum. quare vtrum illud principium sit vna res vel non. Si non. ergo non est principium. sed principia. et etiam non potest dici quod non sit vna res. quia iste terminus vna res dicitur de omni subiecto supposito in diuinis cum dicatur de isto

termino trinitas etc. Si autem dicatur quod sit vna res. tunc quare vtrum illa sit plures vel non. si sit plures sequitur quod due persone conueniunt per ipsam. sed due persone non conueniunt in aliqua re quoniam in ea tres conueniunt ut patet per primam suppositionem. sed illa res in qua tres conueniunt est essentia. si ergo non spirat ipsum. ut patet per secundam. quare etc. **S**exta opinio saluo meliori iudicio potest probabiliter poni. **U**n quicquid sit de veritate dicti magistri Gregorij. tamen contra suum modum ponendi declarabo quatuor propositiones. **P**rima est quod ita faciliter vel non magis difficulter potest de virtute sermonis sustineri quod pater et filius sunt vnum principium non plura principia spiritus sancti. sicut quod vnus deus spirat spiritum sanctum. et non sunt plures deus. patet. quia sicut magister Gregorius querit de illo termino vnum principium per quo supponit. ita queram ab eo de hoc nomine vnus deus et poterit fieri omnino similis difficultas de vno sicut de alio. ut patet cuilibet subtili etc. **U**n arguit contra istum doctorem hanc secundam secundam propositio est concedenda. quia ipse in illa questione vtrum deus genuit deum concedit quod sic. et tamen negat quod sint plures deus. et per consequens ipse habet etiam concedere quod deus spirat deum. nec sunt plures deus. modo sicut ad istam deus generat deum. sequitur ista vnus deus generat deum. satis enim esset extraneum dicere quod deus generat deum. negando quod vnus deus generat deum. sic ad istam. deus spirat deum sequitur ista vnus deus spirat deum. et per consequens ipse habet concedere quod pater et filius sunt vnus deus qui spirat spiritum sanctum. nec sunt plures deus. sed omnino ita faciliter potest sustineri quod pater et filius sunt vnum principium quod spirat. si et non sunt plura principia. Et sicut ipse procedit quod pater et filius non sunt duo deus. et quod iste terminus deus in diuinis non debet concedi in plurali. ita eque appareret equali facilitate per iste dicere quod pater et filius non sunt duo principia. et quod iste terminus principium in diuinis non admittit dici in plurali. **U**n nec ipse nec alius pro eo possit facere aliquod argumentum per rationes ad probandum quod pater et filius sunt principia. quin ita forte posset fieri ad probandum quod sint deus. **E**um ergo ipse concedit quod non sunt plures deus. ipse habet dicere quod non sunt plura principia. sed vnum principium. **S**i pro queratur pro quo suppo

iste terminus principium pro nullo in
mediat supponit sed pro plura
in mediat pro pater et filio

nit ille terminus principiu. ¶ Pro ista sit
hec secūda ppositio. q̄ ille termin⁹ pro nullo
immediate supponit. sicut nec iste termi-
nus trinitas pro nullo immediate suppo-
nit vt dictum fuit in questioe de trinitate.
tamen supponit pro pluribus mediate scili-
cet pro patre ⁊ filio. Patet. quia prout ibi
sumitur cōuertitur vniuersaliter cum isto
termino complexo pater ⁊ filius dicēdo q̄
quicquid est pater ⁊ filius est p̄ncipiū spi-
rans. s. ⁊ similiter q̄ quid est p̄ncipiū ⁊ c̄
est pater ⁊ filius. ¶ Et si dicat̄ p̄tra. qz hec
est vera pater est p̄ncipiū spirans. s. ergo
ille terminus nō vniuersaliter simpl̄r con-
uertitur cum hoc toto pater ⁊ fili⁹. ¶ Pro
isto sit hec tertia p̄pō q̄ ille terminus prin-
cipium equiuoce seu non eodem modo si-
gnificandi sumitur hic et ibi. quia dico q̄ i
prima non supponit immediate pro aliqua
p̄sona. in secūda p̄o supponit immediate pro
patre. sicut etiam cum dicimus deus gene-
rat deum deus spirat. s. Unde in prima li-
deus sumitur personaliter et supponit im-
mediate pro p̄sona patris. sed in secūda
li deus potest stare pro p̄sonis patris ⁊ fi-
lij. Et si isto modo stet tūc. p̄re loquendo
li deus supponeret immediate pro plurib⁹.
⁊ nō nisi mediate pro vna re. scz pro cētia.
et ideo nō capitur eodem modo hic et ibi.
et sic dico in pposito. ¶ Et si dicatur s̄m p̄
dicta iste terminus principium esset termi-
nus collectiuus. quia in prima p̄positio-
ne supponeret immediate pro plurib⁹ ⁊ nō
sic supponeret pro aliquo illozū plurib⁹.
¶ Pro isto sit quarta p̄pō q̄ sicut iste termi-
nus trinitas est nomen collectiuum suppo-
nēs immediate pro tribus p̄sonis et pro
nulla illarū. ita hic iste terminus prin-
cipiu immediate supponit pro duabus p̄-
sonis et pro nulla illarū. Patet ex dictis
nec videtur mihi aliquis melior mod⁹ di-
cendi tenendo q̄ iste terminus deus nullo
modo debeat cōcedi in plurali ⁊ c̄. ¶ Si
p̄o dicat magister Gregorius v̄l alius pro
eo q̄ ex istis dictis ip̄e habet. ppositus. quia
ex quo p̄cessum est q̄li principium vno mō
supponit pro aliqua p̄sona immediate. scili-
cet pro patre ⁊ pari ratione pro filio. sequi-
tur q̄ in plurali nūero potest supponere im-
mediate pro filio. Ad hoc dicitur sibi q̄
nō s̄m ip̄m. quia sicut ip̄e cōcedit q̄ iste ter-
minus deus nō admittitur i plurali q̄nis

supponat immediate pro pluribus. ita p̄c̄
dici q̄ iste terminus principium nō admit-
titur in plurali. ¶ Et si dicatur q̄ ex hoc re-
aliter habet. ppositum licet nō vocaliter ita
dicam q̄ realiter habetur p̄tra ip̄m q̄ c̄nt
plures d̄ij licet non vocaliter. sicut possz fa-
ciliter ostendi ⁊ satis patet intuenti. ⁊ etiaz
ex dictis in questione d̄ trinitate. Et sic pa-
tet probabiliter quid sit dicendum hic Et
hec de secundo articulo.

¶ Quantum ad tertiū articulū in
quo videndū vtrū p̄cedendū sit q̄ sp̄ū sancti
p̄cessio sit generatio. ¶ Primo ponaz ⁊ de-
clarabo triplicem p̄clusionem. Secundo
mouebo ⁊ soluiam triplicem dubitationez
¶ Prima cōclusio. Passiua sp̄ū sancti p̄-
cessio nō est generatio. nec sp̄ū sanctus ad
intra est genitus aut generabilis. ¶ Se-
cunda cōclusio. Passiua. s. p̄cessio ⁊ filij
generatio ac ip̄az distinctio nō est a nobis
in via p̄fecte cognoscibilis. ¶ Tercia con-
clusio. Passiua sp̄ū sancti p̄cessio ⁊ filij ge-
neratio ac ip̄az distinctio est a nobis in via
aliquo modo intelligibilis. ¶ Prima con-
clusio est certa ex fide. quia cum nō sit nisi
vnus filius in trinitate. iuxta illd̄. Sic de-
us dilexit mundum vt filium suum vnige-
nitum daret ⁊ c̄. p̄pter quod in simbolo cō-
fitemur vnicūm dei filium. ⁊ cum etiam fi-
lius nō sit filius nisi quia genit⁹. ⁊ qz filius
vtrqz genitus vt dicit Aug. v. de tri. ca. vj.
sequit̄ q̄. s. nec est filius nec est genitus nec
generabil̄ ad intra. ⁊ p̄ c̄ns ei⁹ p̄cessio passi-
ua nō est generatio passiua. ⁊ sic patet p̄clu-
sio prima ⁊ c̄. ¶ Secūda p̄clusio patet. qz
vtraqz p̄cessio siue p̄ductio est a nobis p̄
statu vie ineffabil̄. vñ s̄m m̄gr̄m sicut d̄ ge-
neratōne filij scriptum est. generationē ei⁹
q̄s enarrabit. ita de. s. potest dici. p̄cessioez
eius q̄s enarrabit. Et ideo d̄iam spiratio-
nis a generatione. ⁊ cur spiratio. s. non di-
catur generatio. ⁊ cur. s. nō dicatur filius.
ita q̄ambo dicantur filij ⁊ geniti. i vita ista
nō possumus p̄fecte cognoscere v̄l enarra-
re. Et hec itentio est Aug. ⁊ h̄rla. i l̄ra. Si-
militer Damasceni li. p̄mo vbi dic̄. Quo-
niam est quedam differētia generatōnis ⁊
spiratōis didicimus. q̄s aut̄ est modus dif-
ferētie nequa q̄. q̄nis autēz intelligere ista
nō possumus veracter. tamen sic esse confi-
temur ⁊ p̄cedim⁹. Vult em̄ dicere q̄ ista nō
possumus p̄fecte intelligere. ¶ Tercia cō-
n 3

Handwritten notes:
1^a 2^a 3^a
p̄mo p̄clusio

Handwritten notes at bottom left:
ora p̄ s̄m v̄las ⁊ p̄ d̄ij gen
erat deum q̄ spirat p̄m
s̄m

Summi sententiarum

elutio patet quia omnia que possimus aliquid
modo intelligere. possumus et explicare. non stat
enim aliquid credere et illud nullo modo in-
telligere sicut supra dixi in. q. de trini. et cla-
rum est quod omne quod possimus aliquo modo
intelligere possumus aliquo modo explicare
et. Et ideo cum reuerentia in gratia Gregorij ap-
paret quod ipse insufficienter respondet ad istam
questionem. Ipse enim postquam reprobavit di-
versos modos aliorum ponentium differentiam
inter spirationem et generationem nullum mo-
dum ponit speciales. sed dicit quod non est nobis
per statum isto possibile istam differentiam intelli-
gere aut explicare. ideo non tetat eam expli-
care. Quia autem ista responsio sit insufficientis pa-
tet. Tunc primo. quod eodem modo ipse posset se ex-
pedire de omni difficultate que fit in materia
de trinitate. Tunc totus ille articulus secundum scripturas di-
cat ineffabilis et. Tunc secundo. quod absurdissimi-
mum et scandalosum videtur esse in fide dicere
quod aliquid pro sit credenda a catholicis. et tamen
nullus catholicus sciat assignare differentiam
nec in quod nominis siue descriptionem et differentiam
significationis terminorum illius. sic est in pro-
posito. igitur et. Et ideo videndum est qualiter pos-
sit explicari ista differentia harum productionum.

Sunt autem circa hoc diversi mo-
di dicendi. Aliqui enim assignant istam differen-
tiam ex principio quo unius. et principio quo al-
terius. dicunt enim quod productionis filii princi-
pium quo est intellectus. Sed productionis
spiritus sancti est voluntas. sed istud non valet.
Tunc primo. quod nullius istarum productionum est
aliquod principium quo distinctum a princi-
pio quod. ut in alia questione dictum est. Tunc
secundo. quod in deo intellectus et voluntas
nullo modo distinguuntur. ut dictum est in
questione de distinctione formali. igitur si unius
illarum est intellectus principium. et voluntas
erit eiusdem principium. et e converso. quare se-
quitur et. Alii assignant predictam differen-
tiam ex ipsis productionibus. Nam filius est spiritus
quod pater intelligendo se producit. spiritus sanctus au-
tem est donum quod pater et filius se amando produ-
cunt. Verbum autem ex eo quod verbum simile
est rei intellecte cuius est verbum. sed do-
num ex eo quod donum est non est simile sed potest esse
dissimile. productio autem vivens similis produ-
centi est generatio ut hic sumitur. quod unius ergo
spiritus sancti quod est donum patris et filii sit simile
patri et filio non minus quam filius patri. quod tamen
non est simile ex eo quod est donum. ideo ei productio

non est generatio. Et ista ratio potest sumi
ab Augustino. mono. lvi. Sed quis iste modus sic
subtilis et ipse subtiliter declarat. De kam.
tamen non videtur sufficiens. quod eque ignotum est no-
bis quod spiritus sanctus non sit spiritus patris et fi-
lij sicut quod eius productio non sit generatio. aut
quod ipse non sit genitus. Tamen cum. scilicet. sit eque si-
milis patri et filio sicut filius patri. et intel-
lectio et volitio nullo modo distinguantur in
deco. non apparet cur spiritus sanctus non sit spiritus
quod se intelligendo producit pater et filius ita
bonum sicut filius est spiritus quod pater se intelligendo
producit. et. Alii assignant differentiam
harum productionum ex differentia productionum
quod. scilicet. filius est ab uno tamen sed spiritus sanctus a duo-
bus. Filius autem non potest esse duorum nisi unum
illo. ut sit pater et alter mater quod in trinitate
ymagiari absurdissimum est. Et ista ratio po-
nitur a magistro et Augustino. mono. lvi. et sumitur ab au-
gustino. xv. de trinitate. ca. xxvii. Sed contra hoc
arguit magister Gregorius. quod ubi productum eodem
modo est a duobus nec aliter ab uno quam ab altero
ro. nec ab ambobus simul. nec ab altero tamen
ibi non videtur quod productio ex hoc potest esse
a duobus minus debeat dici generatio quam si
esset ab uno tamen. Unitas enim vel pluralitas
productionum non videtur variare rationem produ-
ctionis. sicut patet quod productio unius ignis
a duobus non minus dicitur generatio quam productio
ab uno. sed spiritus sanctus quis sit a duobus
eodem modo. tamen penitus est ab utroque ut patet
in primo articulo. quare et. Tamen infertur
non sequitur. si spiritus sanctus est filius duorum quod
esset unius tanquam patris. et alteri tanquam ma-
tris. cum filius non sit uniformiter ex patre
et matre. quia non esset ratio quare unius esset
pater potius quam alter vel e converso. Tamen quan-
tum ad illud secundum bene procedo cum
magistro Gregorio. sed non quantum ad primum. quod
non nego ex toto predictum modum ut pate-
bit et. Alii assignant illam differen-
tiam ex diversitate modi procedendi. quod filius pro-
cedit quod natus. et scilicet. quod dicitur. Et hac po-
nit Augustinus. v. de trinitate. ca. xiiij. Sed istud non
sufficit. cum non declarat cur spiritus sanctus non
procedat quod natus et. Qualiter autem istud
dictum Augustini debet intelligi declarabo
et inde patebit quod iste modus coincidit cum
alio dicto et. Tamen ad declarandum predictos
duos modos et ad manifestandum oppositum.
Sciendum est quod generatio quadruplur potest
sumi. Uno modo largissime et improprie. et est pe-

dua sunt inspiratione et
generatio et generatione
114. //

potest suam opinionem ad
generatio et sumi

Questio octaua.

2° sumit generatio. In diuinis

Auctio alicuius de nō esse ad esse. et sic se ex
 redit ad creationē. nec sic dicitur in diuinis.
 Secōdo mō sumit minus large et proprie. et
 est generatio pductio alicuius nō de nihilo.
 et sic nō se extendit ad creationē. Hoc autē
 tēpōt esse dupliciter. qz vel potest esse pro-
 ductio alicui⁹ de nō esse in esse. et sic solū est
 in creaturis et nō in diuinis. vel pōt eē pro-
 ductio alicuius in esse quāuis nō de nō esse.
 et sic solum est in diuinis et nō in creaturis.
Tercio mō sumitur generatio stricte et ē
 pductio nō de nihilo alicui⁹ viuētis cog-
 noscētis ab aliq̄ eiusdē nase nūero vel spē.
 et fm talē generationē in creaturis pducēs
 dicitur p̄r vel m̄r. pductū filius vel filia. sic em̄
 sol et hō pducunt hominē. sed sol nō gene-
 rat hominē. hō hō generat hoīem. Talis autē
 productio est in diuinis tā respectu filij q̄
 respectu. ff. sed tū ista nō est descriptio com-
 pleta diuine generationis. **Quarto** mō
 sumitur strictissime. et dicitur generatio produ-
 ctio nō de nihilo alicui⁹ viuētis cognoscē-
 tis ab vno solo pducēte eiusdē nature nu-
 mero vel specie. Et sic sumit in diuinis. et
 est diffinitio qd̄ nois siue descriptio p̄p̄ta
 diuine generatōis. vt patet inducēdo in p-
 tibus singulis. **Un̄** proportionabiliter p̄r de-
 scribi spiratio. q̄ est pductio non de nihilo
 alicui⁹ viuētis cognoscētis non ab vno
 solo pducēte s; a plurib; eiusdē nature nu-
 mero vel spē. Et ponit illa particula. s. nō
 ab vno solo et ad differentiā generatōis.
 Et ideo ad instantias magistri Grego. qm̄
 dicit q̄ vnitas vel pluralitas pducētū et.
 dico q̄ licet hoc esset vix in creaturis. tamē
 nō oportet sic esse in diuinis. Nec exēpluz
 qd̄ ponit de pductiōe ignis et. bene ē ad p-
 positum. qz etiā fm eū illa pductio nō ē ge-
 neratio stricte sumpta et vt hic accipit et.
 Un̄ melius est dicere sic q̄ dicere sicut ip̄e
 dicit q̄ nulla descriptio diuine generatōis
 cū ea cōuertibilis pōt a nobis dari. qz est a
 nobis incōprehensibil. qz absurdissimū nū-
 hi videt q̄ credam⁹ fide aliqua p̄positionez
 et tū nesciam⁹ dare diffinitionē quid nois
 terminoz ipsi⁹ seu descriptiōe p̄uertibile
 Nec incōprehensibilitas ipsi⁹ rei hoc tollit.
 Quia de⁹ ē a nobis incōprehensibilis. et for-
 te q̄libet creatura. et tū dam⁹ diffinitionem
 dei p̄uertibile. Ideo sua n̄sio cū reuerētia
 videt scādaloza **Ex** p̄dictis sequunt⁹ ali-
 qua. **Primo** sequit⁹ q̄ licet genera-

tio et spiratio sint pductiones distincte ex
 natura rei et seipsis formaliter sunt distincte.
 tū istaz pductionū differētia nō potest a no-
 bis melius explicari q̄ p hoc q̄ generatio
 est ab vno tm̄ et spiratio a duobus. Patz ex
 dictis et videt intētio Augustini. **Secōdo**
 sequit⁹ q̄ non pōt a nobis explicari q̄re fili⁹
 pcedit quō nat⁹ et nō. ff. et spū sanct⁹ pcedit
 quō dat⁹ et nō filius. nisi p hoc q̄ filius ē ab
 vno solo et nō spū sanct⁹. et ff. est a duobus
 quozū vnus dat alteri. s. pater filio q̄. ff. sit
 vel procedat ab eo. et nō sic pcedit fili⁹. Et
 est intētio augustini vbi supra **Tercio** se-
 quit⁹ q̄ nō potest a nobis explicari q̄re fili⁹
 est h̄bum et nō spū sanct⁹ et ff. est donū et nō
 filius nisi p modū immediate dictū. Patet
 ex dictis. **Quarto** sequitur q̄ licet ex di-
 stinctiōe filij et ff. vel generationis et spira-
 tionis nō possit fieri euidentis argumētū ad
 pbandū q̄. ff. procedat a filio. tū ex hoc pōt
 fieri forte et apparens argumētū ad hoc p-
 bandum p̄tra grecos. Prima pars patz ex
 p̄mo articulo questionis. Secōda patz ex di-
 ctis. quia nō videtur aliter q̄liter greci pos-
 sint explicare differentiā generationis et
 spiratōis. nec alia explicare que dicta sunt
 Et forte ista fuit ratio que mouit ecclesiā
 romanā ad determinandū et tenendū con-
 tra grecos q̄ spū sanctus procedit ab vtro
 q̄. qz non apparet mihi q̄ hoc posset aliter
 euidenter p̄cludi ex textu sacre scripture. vt
 reputo patere intuēti et. Sic igitur saluo
 meliori iudicio pbata est et declarata terciā
 pncipalis cōclusio. **Sed** circa istā
 materiā moueo tres dubitatōnes. **Prima**
 ē verū verū sit et quō debeat intelligi il-
 lud qd̄ August. Rich. et alij scri et doctores
 cōiter dicere p̄sueuerūt scz q̄. ff. ē caritas a-
 mor et dilectio p̄ris et filij et mutuis ac io-
 cundus nex⁹ amboz. et qm̄ est amor iocūd⁹
 nisi sit mutu⁹. et q̄ p̄r et fili⁹ mutuo se dilige-
 do producūt. ff. Et ita de alijs dict⁹ silib;
 q̄ frequē p̄cedunt a sc̄tis rantiq̄s doctoz
 bus **Secōda** ē vtz debeat p̄cedi q̄ p̄r et fi-
 li⁹ se diligāt spū sc̄to. videt q̄ n̄. sic in do idē
 est sape et eē ita diligere et esse. sed ista nō cō-
 cedit p̄r ē sapiēs sapia genita. qz ad illā seq̄-
 tur q̄ p̄r ē sapia geita vt arguit aug. et mḡ
 in l̄ra. d. xxiij. et p̄ n̄s seq̄tur q̄ ista n̄ debet
 cedi p̄r diligit se. ff. qz ad illā sequit⁹ q̄ p̄r est
 spū sanct⁹. quod est falsum. oppositum pa-
 tet per magistrū in predicta distinctiōe.

id melius explicat⁹ dia
fuit generatione et spiratio

quē. ff. p̄cedit quō datur et
fili⁹ quō natus et nō cogit⁹

quō p̄r et caritas
amor et

et dubitatio h̄t p̄r
et filij se diligat

Non appat q̄ dicit 88

Primi sententiarū

in tribus hinc pr
pater pater pater pater

Tercia est in tra istam materiā vtrū de/ beat pcedi q pater est sapiens sapientia ge/ nita. Videt q sic. quia fm Augu. pater di/ cit verbo. tūc qro aut dicere accipit essen/ tialiter aut notionaliter. si essentialiter. tūc idem est qd intelligere. igit pater intelligit verbo sicut dicit pbo. qre zc. Si teneat no/ tionaliter tūc ides est qd gignere. sed hec ē falsa. pater gignit pbo imo generat pbi. er/ go illa erit falsa si dicere capiat notionalit. qre ppositū zc. **O**ppositū patz p m grm i di. **T**erz. z p Augu. in. v. de trini. multis locis.

Ad istas dubitatōes rūdeo p ordinem. **A**d p̄mam dico p̄mo q volūtas diuina est concors z mutua caritas sine dilectio z a/ mor iocūdus z mutuus cōis patri z filio z spūsancto. nec plus distinguit ab essentia diuina cōmuni tribz psonis q̄ essentia a se ipsa sed sunt idem oibus modis. **S**ecūdo dico q spūsanctus nō magis est caritas a mor vel dilectio p̄ris z filij q̄ pater sit cari/ tas a mor vel dilectio filij et spūsancti. et h/ loquendo de virtute f̄monis z pprie. Patz qz vnic⁹ z penitus indistinctus est amor es/ sentialis mutuus iocūdus z in finit⁹ q̄ mu/ tuo se diligūt p̄r z filius et spūsanct⁹. nec ē possibile ponere aliquē amorē quo p̄r dili/ gat filiū aliquo mō distinctū ab amore cō/ muni triū psonaz fm Augu. vj. de tri. **T**ri/ p̄dici termini caritas amor dilectio pprie loquēdo semp sunt termini essentiales. Et si qñqz a sanctis vel doctoribz capiant p̄so/ naliter hoc nō est fm sermonis pprietatem sed est fm quandā appropriationē. sicut ap/ propriat patri potentia z filio sapientia zc. tñ in diuinis nō est aliqua potētia vel sapi/ entia aliquo mō distincta a cōmuni potē/ tia vl sapia triū psonaz. sic in pposito zc.

Tercio dico q. ff. potest dici nexus p̄ris z filij ad istū sensum q p̄r z filius pducunt spūsanctū. aliter aut intelligēdo non vide/ tur verū. **Q**uarto dico q sicut vez est q pater z fili⁹ mutuo se diligēdo pducūt spi/ ritūsanctū. Sic etiā de virtute f̄monis pcedē/ dū est q p̄r z filius mutuo se intelligēdo p/ ducūt. ff. patet qz cū in deo penit⁹ idē sit di/ ligere z intelligere zc. p̄mum tñ est in vsu a/ pud sanctos. sed nō secūndum. **Q**uīto si/ bo queratur. vtruz illa. ppō in sensu causali sit vera. ita q̄ ista causalis sit vera. pater z fi/ lius quia diligunt se mutuo pducūt spūm/ sanctum. Rūdeo q licet forte illa vt est cau/

salis pprie dicta de virtute f̄monis nō esse/ pcedēda. tamē potest cōcedi ad bonuz sen/ sum. **E**t si querat cum ita sit q pater z fi/ lius quia diligūt se pducūt spūm sanctū. quare nō est ita q pater z filius z. ff. quia di/ ligunt se nō pducūt aliam personaz. **A**d hoc respōdeo q nulla est causa nisi quia de/ us est vna essentia z tres persone nec pōtes/ se plures sicut potest haberi ex scriptura.

Et ad hoc possunt haberi cōgruentie. sed de illis nō curo. Et ideo querere cur ita est vbi nō est cā superuacuum est. nec aliq̄ ra/ tio potest hic a nobis assignari nisi qz natu/ ra rei talis est nec est euidentis quin tres p/ sone possint pducere quartam quare zc.

Ad secundam dubitationē patz ex iam/ dictis quid respōdeduz. **U**nde dico q si istud verbum diligere capiatur essentiali/ ter sicut istud verbum sapere. tunc de vir/ tute f̄monis hec est absolute falsa. pater et filius diligunt se. ff. sicut ista pater sapit sa/ pientia genita sicut bñ arguit ratio **T**amē q̄uis sancti z doctores antiqui capiāt sem/ per illud verbum sapere essentialiter nō ta/ men sic istud verbum diligere sed quādoqz notionaliter. et sic ad sensum quem intelli/ gūt ipa est vera. **T**ū apud eos diligere vt capitur notionaliter nō est omnino ides qd spirare. quia tunc sicut hec est falsa pater z filius spirant se spūsancto. sic ista esset fal/ sa pater z filius diligunt se spiritūsancto. s/ diligere isto modo includit diligere essen/ tiale quod est oibus modis diuina essen/ tia z similiter spirare. Et ideo illa ppositō ē falsa pater z filius diligūt se amore absolu/ to z essentiali. z sic diligendo se pducunt spūm sanctum. **E**x quo patet q̄ ille ter/ minus fm vsum sanctorz nec est pure essen/ tialis nec pure notionalis sed p̄m essenti/ alis z partiu notionalis. id est in descripi/ one sua ponitur termin⁹ aliquis pure cōn/ tialis z aliquis terminus pure notionalis non sic autem de isto termino sapere. ideo patet ad rationem zc.

Rad tertiam dubitatōem respōdeo premittēdo istam regulam quam ponit il/ le doctor antiquus et subtilis domini⁹ p. pictanen. libro primo summe sue. capitulo xix. videlicet q̄ nihil in hac materia sine di/ stinctione vel affirmandum est vel negan/ dū. vt si in dissonanti sophista fecerit sillo/ gismum ridicul⁹ appareat. ideo distingo q̄

q̄m p̄m h̄m q̄ n̄ ist
n̄m p̄m

bern

quō apud doctores sapere capi
p̄m cōualit n̄ h̄m sic diligere

Questio octava

Vnde post mag. dicitur in allegoriam

Iste terminus sapietia p se sumptus est terminus essentialis. sed quicq; p aliquid additū efficitur psonalis vt dicitur sapietia genita. Et qñ ponit in ablatiuo casu sicut i. p. posito tūc dupl'r pōt exponi Uno modo p istā ppositionē a Alio mō p istā ppositionē p. vt pater clare in exēplis. Un̄ fm hoc pnt poni q̄tuor pponēs. q̄ colligunt ex dictis illius doctoris saltē p parte. **Prima est** Q̄ ista ppo. pater est sapiēs sapia genita siue p a resoluať siue p p falsa est. pater. quia sicut pater nō est a filio nec p filiū q̄ est sapietia genita. sic nō est sapiēs ab ip̄o vel p ipsum fm beatū Augu. **Secūda est**. q̄ ista ppo pater est sapiens sapietia ingenita. si p a resoluať falsa est. si p per vera est. patz qz sicut p̄ nō est a seipso nec ab essentia diuina p̄rie loquēdo. sic non est sapiēs a sapia ingenita que est ipse vel essentia diuina. Et hoc est d̄ dictum doctorē zc. sed tñ est sapiēs p seipsum z p essentiā diuinā. q̄re zc. **Tercia est** q̄ ista ppo. s. filius est sapiēs sapia genita si p a resoluať falsa est. si p per vera ē. Patz qz sicut filius non est a seipso sic nō est sapiens a seipso sed a patre a quo est. sed tñ ē sapiens a seipso z p seipsum. sicut filius agit p seipm licet nō a se fm Dila. **Quarta ē** q̄ ista ppositio filius est sapiēs sapia ingenita siue p a resoluať siue p per vera est. patz qz sicut filius est a p̄e z p patrē sic est sapiens ab ip̄o z p ip̄m qui est sapietia ingenita.

Et sicut dico de filio ita dicendū est de spū sancto quo ad istā pponem. q̄uis autēz possit pcedi q̄ filius vel spū sanctus est sapiēs sapietia ingenita. i. ab ea capiēdo illuz terminuz psonaliter p patre. nō sic tamē p̄ pcedi capiēdo ip̄m essentialiter scz p essentia. bñ tamē pcedendū est q̄ filius vel spū sanctus est sapiēs sapia ingenita. i. p eēntiā que est sapietia ingenita. **Si** hō dicatur q̄ fm Augu. idem est in deo sape z esse. ergo si filius est sapiēs sapietia ingenita. sequit̄ q̄ filius est sapietia ingenita qd̄ est falsum. qz si esset sapietia ingenita nō est sapietia genita. **S** Rñdeo q̄ sic ingenitū pōt dupl'r accipi sic etia z sapia ingenita. Uno mō d̄ ingenitū om̄e qd̄ nō est genitū. et sic essentia diuina est sapia ingenita. Alio mō d̄ ingenitū qd̄ nō est genitū z est generans z sic est p̄rietas soli patri dueniēs z non filio. Primo mō pcedo q̄ filius est sapia igēnita ad istū sensum q̄ fili' est ista sapia q̄ est

ingenita sicut est ista essentia q̄ est ingenita Sed scdo modo dico q̄ filius nō ē sapietia ingenita. qz ingenitū isto mō nō conuenit diuine essentie. **S** i hō dicat̄ p̄tra p̄mū q̄ fm hoc isti termini sapietia ingenita z sapietia genita affirmabunt de filio. Dico q̄ nō est incōueniēs capiēdo li sapietia ingenita essentialiter. z ly sapietia genita p̄tonaliter. **S** i hō dicatur p̄tra secūduz q̄ adhuc procedit argumētū q̄ filius sit sapietia ingenita capiēdo psonaliter. quia p quartam pponem filius est sapiēs sapietia ingenita capiēdo psonaliter. ergo est sapietia genita p̄mo mō capiēdo. p̄na tenet p illud mediuz Aug. zc. Rñdeo q̄ q̄uis in deo sit idem sapere z esse. non sequitur filius est sapiens sapietia ingenita in ablatiuo casu. Igitur est sapietia ingenita si in aīcedente capiatur ly sapietia ingenita i ablatiuo casu z in consequēti in nominatiuo. Nec video q̄ habeat apparentiaz p̄mo modo. sed si vtrobiq; capiatur eodem mō consequentia habet aliquam apparentiaz et potest concedi consequens sicut antecēdens. sicut patet cuilibet subtiliter intuenti. zc. **T**unc ad rationem istius dubitationis dico **Q** non sequitur. pater dicit verbo ergo sapit verbo. ratio est q̄ fm vsū sanctorū in sapere semper capitur essentialiter. sed in illa ppositōe dicere non capitur pure essentialiter sed notionaliter. vel partim essentialiter et partiz notionaliter. i. in sua descriptione quid nominis ponit terminus essentialis z terminus notionalis. quia dicere non est omnino idem qd̄ intelligere nec oīno idē qd̄ gignere. qz pater nō gignit verbo sed gignit verbum. sed dicere est intelligere z intelligendo pducere. et sic ista pater dicit v̄bo valet tantū pater intelligit verbum intellectu essentiali z intelligendo gignit verbū sicut supra dicit̄ d̄ diligere. Et hec de istaz de toto tercio articulo. **T**unc ad rōnes principales. **A**d primam negat̄ aīns. z ad p̄bationē negat̄ maior. si intelligat̄ vniuersaliter circūscripto oī alio qd̄ nō est idē secū. mō sic nō est i pposito qz fili' ē eēntia eadē cū p̄e q̄re n̄ supfluit q̄uis p̄ sit ex se sufficiens. **A**d p̄firmatōez pz qd̄ dicit̄ ex p̄mo arti. q̄stiois. **A**d secūdā z ei' p̄firmatōez patuit diffuse i scdo articulo. qd̄ possit dici zc. **A**d t̄ciā negat̄ aīns. z ad p̄batōz negat̄ maior z rō p̄er dicit̄ i t̄co

Sapietia ingenita z sapia genita p̄tra p̄mū q̄ fm hoc isti termini sapietia ingenita z sapietia genita affirmabunt de filio. Dico q̄ nō est incōueniēs capiēdo li sapietia ingenita essentialiter. z ly sapietia genita p̄tonaliter.

Vnde post qz p̄ p̄tū

qd̄ sit dicitur

Analogy in Sapientia ingenita

Primi sententiarū

articulo. Ad confirmationē negat assum-
ptum. quia hoc nō est verum vt ibi rāgitur
vt dictum est. Ad illud tamē qd̄ ibi dicit q̄
actus ⁊ habitus illius voluntatis vere ge-
nerant ꝓcedēdo capiēdo generationē lar-
ge. non tamen stricte vt patz̄ clare ꝓsiderā
ti ꝓdicta. Et hec de ista questione.

Sequitur nona questio.

Circa decimā
quartam distinctionē. ⁊ ali-
lias in quibz̄ magister agit
de eterni spūs sancti ꝓcessionē
ꝓpali tam visibili q̄ inuisi-

bili quero vtrū sola ꝓsona spūs sancti sit ca-
ritas infusa que datur amicis dei. Arguit
ꝓmo q̄ non. quia ꝓsona spūs sancti nō est cari-
tas que datur amicis di. igitur questio fal-
sa. ꝓsequētia est clara. sed antecedens ꝓ-
batur. quia frustra fit per ꝓtra quod ꝓt fie-
ri ꝓ pauciora. sed ad hoc q̄ aliquis sit ami-
cus dei sufficit q̄ ei dētur dona spūs sancti.
Nam q̄cūqz̄ habet illa ipse est carus deo et
amicus dei. igitur superfluum est q̄ dat ꝓ-
ꝓria ꝓsona spūs sancti. quare ꝓc. // Secun-
do. quia aliqua caritas que nō est ꝓsona
spūs sancti datur viatori. igitur questio fal-
sa. ꝓsequētia clara. sed añs ꝓbatur qz̄ cari-
tas creata datur a spūs sancto viatori ꝓ qm̄
ipse est amicus di. iuxta illud apostoli Ro.
v. Caritas dei diffusa est in cordibus nr̄is
ꝓr spūs sanctum qui datus est nobis. ꝓc.
Sed cōstat q̄ spūs sanctus nō est illa cari-
tas creata que per ipm̄ diffunditur in nob.
igitur ꝓc. // Tercio. quia caritas que dat
amicis dei ꝓt augeri ⁊ minui. igitur que-
stio falsa. ꝓna clara. sed añs ꝓbat. quia si
cut aliquis potest esse magis vel minus ca-
rus deo ⁊ amicus dei. ita sua caritas ꝓt fi-
eri maior ⁊ minor ⁊ intēdi ⁊ remitti. s; cō-
stat q̄ hoc nō potest competere ꝓsona spūs
sancti. igitur ꝓc. // In oppositum arguit ꝓ
magistrum. xvij. dist. vbi tractat de ista ma-
teria ⁊ determinat oppositum expresse. In
questione iuxta materiā trium argumēto-
rum erunt tres articuli. // Primus. vtruz̄
caritas que datur amicis dei sit ꝓsona spi-
ritus sancti. // Secundus vtrū caritas que
datur amicis dei sit qualitas infusa menti
// Tercius vtrū caritas que datur amicis
dei potest augeri vel minui. // Circa

ꝓmū primo ꝓmittā tria notabilia ꝓpter ter-
minoz̄ declarationē. Scōdo ponā triplicē
ꝓclusionē Tercio solūā triplicē dubitatio-
nē. // Quātū igit ad ꝓmū qz̄ mgr̄ dicit du-
plicē esse ꝓcessionē spūs sancti. eternā. s. ⁊ tē-
poralē. // Notandū est q̄ qñqz̄ ꝓcessio ac-
cipit ꝓ ꝓductionē ꝓassiuā vnius ꝓsona ab
alia. aliqñ aūt importat talē ꝓductionē cō-
notando illā ꝓsonam ꝓductā de nouo exi-
stere in aliqua creatura rōnali ꝓm̄ aliqñqz̄
modū specialē de quo infra dicitur. An
si vsus setoz̄ esset q̄ ꝓcedere importaret ta-
lē ꝓductionē vniꝓ ꝓsona ab alia ⁊ nouā sui
existentiā in q̄cūqz̄ creatura uō ꝓpter noui-
tatē dei sed ꝓpter nouitatē rei. ita bñ ꝓsset
dici q̄. ꝓcederet ꝓpaliꝓter qñcūqz̄ creatu-
ra creatur. sicut modo dī q̄ ꝓcedit ꝓpaliꝓter
qz̄ dat alicui rōnali creaturē ad ipsam san-
ctificandā. qz̄ tūc. ꝓcedere nō est aliō q̄
ipm̄ ꝓducia ꝓtre ⁊ filio ⁊ de nouo ad ex-
tra esse in creatura noua. // Et his sequit
q̄ de v̄tute ꝓmonis n̄ debet ꝓcedi q̄ sit du-
plex ꝓcessio. ꝓ. vel sint due ꝓcessiōes. ꝓ. ꝓa-
ter. qz̄ sicut ꝓcedēs ē vnꝓ sic ꝓcessio eiꝓ ē vni-
ca. // Scōdo sequit ꝓtra Dckaz̄ q̄ ꝓcessio
ꝓpaliꝓ est vna res loquēdo de v̄tute ꝓmōis.
vn̄ dico q̄ ꝓcessio ꝓpaliꝓ est vnū ens reale. s.
ꝓ. licet em̄ ille terminꝓ non significet solum
vnū ens reale sed plura. tñ solū ꝓponit ꝓ
vno. s. ꝓ spūs sancto. Sic etiā dico ꝓ euz̄ q̄
creatio dei est ꝓꝓrie res. s. ipse deus creās. si
capiat actiue ⁊ sic concedo q̄ creatio creat
vel creatio est ipsa creatura si capiāt ꝓassi-
ue. ⁊ sic cōcedo q̄ creatio creatur quocūqz̄
mō tñ capiāt nō solū signat vnā rē sed plu-
res. s. deum ⁊ creaturā ꝓc. // Tercio sequit
q̄ ꝓcessio ꝓpaliꝓ nō differt realiter a ꝓcessi-
ōe eterna loquēdo de v̄tute sermōis
patet quia isti termini ꝓcessio tempora-
lis ⁊ ꝓcessio eterna ꝓponunt ꝓꝓ eodēz̄
licet connotent diuersa ꝓc. // Quarto seq̄-
tur q̄ tamen ad intensionē sanctorum ꝓ-
test ꝓcedi q̄ duplex est siue q̄ due sunt ꝓ-
cessiōes spūs sancti. et q̄ ꝓcessio eterna dif-
fert realiter a ꝓcessiōe temporalī. Patz̄
quia nihil aliud intelligunt nisi q̄ eternali-
ter ꝓcedit ⁊ etiā temporaliter. ⁊ q̄ ꝓt
ꝓmo modo ꝓcedere absqz̄ hoc q̄ ꝓcedat
secūdo modo. et q̄ ꝓcessio eterna differt
realiter. ab aliqua re que importatur ꝓ
ꝓcessionē temporalem. scilicet a creatura
temporalī.

respectu dei no quatu sit d qd
si natura sit don post factu
si pauciora respectu in naturi
habere illam ꝓꝓꝓitione

de charitate infusa

de augmēto et diminutione eius

dupl
civon
tempo

vna la
possi

q̄ lecta

reca

ratio rat ratio rat ⁊ quoz̄qz̄ n̄
rapiat moim ꝓolum ꝓgat vno
rem si plures ꝓ deum ⁊ rōtūca

Questio nona

Secundo notandum est que sit differentia inter processionem et missionem et dationem. unde dico quod isti termini supponunt per eodem. sed tamen processio put hic sumitur est in plus quam missio. quia omne quod mittitur procedit sed non e converso. Nam filius eternaliter procedit non tamen eternaliter mittebatur. licet eternaliter possit mitti. sed processio non est in plus quam datio nec etiam in minus. Non in plus patet quia non omne quod datur procedit. Nam dona spiritus sancti dant non tamen procedunt ut hic de processione loquimur. Quod etiam non in minus patet quia non omne quod procedit datur. Nam filius eternaliter procedit non tamen eternaliter datur. Sed qualiter se habeant missio et datio satis patebit per sequentia. Dico tamen quod licet predicti termini simpliciter sumpti se habeant ut dictum est. tamen ipsi aliquo modo restricti possunt ad invicem reverti. Unde isti termini processio temporalis spiritus sancti. missio spiritus sancti. datio spiritus sancti. inter se convertuntur saltem secundum legem ordinatam. quod dico quia forte possibile est absolute spiritus sancti dari absque hoc quod mittatur. sicut poterit apparere ex dicendis inferius. **T**ercio notandum est quid importat per istos terminos missio et datio siue mitti et dari. Unde dico quod mitti importat personam procedentem connotando creaturam. ita quod descriptio quid nominis sit hoc totum mitti est personam aliquam ab alia productam per novam existentiam in aliqua creatura rationali secundum speciale modum existendi in ea manifestari. Et proportionabiliter quod nominis huius termini mittere est personam aliquam productam per novam existentiam in aliqua creatura rationali secundum speciale modum existendi in ea manifestari. Et ista manifestatio sit aliquid operando circa creaturam. per quam operationem persona que mittitur manifestari dicitur. Sed dari est aliquam rem productam existentem in alicuius potestate sic se habere ad rationalem creaturam quod ipse possit iuste illa uti ad operandum aliquid sicut sibi rationabiliter placuerit. Et ista descriptio convenit tantum spiritus sancto quam eius donis ut patebit. Et proportionabiliter quod nominis huius termini dare potest assignari quod est aliquam rem habentem aliam rem productam in sua potestate velle sic se habere ad rationalem creaturam quod ipsa possit iuste illa uti ad aliquid operandum sicut sibi rationabiliter placuerit. Sic enim dicitur quod aliquis dat seipsum alteri in hoc quod offert seipsum sibi ut faciat quod alius dixerit. Hec querenda est in predictis descriptionibus precisa et rigorosa sermonis proprietate. sed querendum est ut intelligatur veritas. Et istis sequuntur aliquid. **P**rimo sequitur quod mittere est commune tribus personis. quia cuilibet earum convenit aliquid operari circa creaturam vel aliam personam manifestat et sic tenet argumentum magistri. quod si aliquid persona mitteret et non alia sequitur quod operaretur aliquid ad extra et non alia quod est falsum.

Secundo sequitur quod eadem persona potest mittere se. quia operando aliquid circa creaturam potest manifestare quod ipsamet procedit. **T**ercio sequitur quod dare est commune tribus personis et eadem persona potest seipsam dare. quia quilibet persona est in potestate cuiuslibet persone. et quilibet in potestate sua. ut velit aliquam personam productam sic se habere ad rationalem creaturam quod sit parata ad faciendum quicquid rationabiliter petit rationalis creatura.

Quarto sequitur quod nec mitti nec dari est commune tribus personis quia non competit nisi persone producte. nec competit patri. et hoc est solum ex usu sanctorum. et si aliter fuissent usus rationabiliter posset dici oppositum. Unde difficultas in ista materia principaliter est ex significatis terminorum quibus est utendum secundum usum sanctorum et antiquorum. ideo est difficultas magis vocalis quam realis.

Dis premissis circa istum articulum pono tres conclusiones. **P**rima est quod amicis dei non solum dantur creatura spiritus sancti dona sed etiam propria spiritus sancti persona. **I**sta conclusio probatur a magistro in litera pluribus autoritatibus. nec videtur ad hoc melior probandi modus. Item ad hoc est autoritas Augustini super illo verbo Jo. xiiij. Ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis. Item Lu. primo dicit angelus ad Mariam Spiritus sanctus superveniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ubi duo distincte promittit. scilicet adventum spiritus sancti et etiam obumbrationem virtutis altissimi. per primum notatur donatio spiritus sancti. per secundum donatio domini creati.

Secunda conclusio est quod amicis dei nunquam datur spiritus sancti persona quam deus aliquid eius donum creatum. scilicet caritas vel gratia. nec similiter contra. Prima pars probatur quia quicumque habet spiritus sanctum est amicus dei Ro. viij.

*p istis notabilibus vide octid
d. 14. quibus duabus d. 19 que
miser. supra 16 d. que in
ca. //*

*my here est sic hujus
m*

*mitti et dari non convertuntur
nisi filio et spiritui s*

*amicis dei non solum datur do
na sed ipsa persona spi*

hic

*Non oportet duas distributiones istas. 1.
nuptiarum. 2. dare danti omnia omnia
pauca. 3. si par daretur parte de iustitia
verum non quare est. 4. datur in pa
sua dicitur.*

Primi Sententiarum

caritas spūa secundat sup p + p x o
contra dicitur

quicquid spū dei agunt hī filii dei sunt. sed nullus est filius vel amicus dei sine caritate vel grā gratū faciente a deo creataz isu/ sa vt postea pbabitur igit rē. Scda ps p/ bat. qz qdūqz habet caritatē creatam siue g/ tiam gratū facientē est amicus dei. sed nul/ lus est amicus dei si nō habeat spūm scdm. igit rē. **D**icitur patz Thi. iij. iustificati grā ipsius heredes simus fm spem vite eterne. **D**icitur patz Ro. viij. Si qd spūm xpi nō habet hic nō est ei. id ē mēbz xpi. z p spūm xpi intelligit spū sanctū fm glosam igit rē. **T**ercia conclusio est. amicis dei absolute pōt dari spū sancti psona absqz hoc qd en/ tur eius dona. z similiter ecōtra. Prima pf pbat a mgro Grego. sic. qz oē dabile a deo homini absolute potest ei dari nō dato alio qd non est essentialiter idē cū eo nec aliqd de essentia eius. igit rē. **C**onsequētia tenet qz spū sanctū est dabilis p pnam conclusio/ nē. z nullū donū creatum est cōtialit idēz cum spū sancto siue de esse spū sancti. Et aūs patet. Tum qz ipso cōcesso nulla sequi/ tur ptradictio. Tum qz sicut omnē factibi/ le a deo pōt fieri ab ipso nō facto alio quod nō est ipm aut de cōtialit ipsius. sic videt in/ pposito. Sed illud aūs facilliter pōt nega/ ri. z ad pnam pbationē patz q nulla est p/ batio. hoc cōcesso nō potest euidenter infer/ ri cōtradictio. igit hoc est verū aut cōceden/ dū. Et ad secundā pbationē posset dici q spū sanctū dari nō est aliud qz donū eius creatū dari. ideo non valet rō nec similitu/ do ibidem inducta rē. **U**ñ aliter z melius Dckam pbat illam ptem sic q illd dicit dari alicui qn pōt illo vti ad aliqd fa/ ciendū sicut placet. quēadmodū dicit q ali/ quis dat seipm alteri. ppter hoc qz offert se illi ad faciendū qd alius dixerit. vñ h sup/ ponit ex quid nois. Sed supposito q spū/ sanctus nullū donū creatū daret creature rōnali adhuc posset eē paratus ad facien/ dū illud qd creatura rationalis rōnabilē vellet vt clarū est. igit siue dono creato ab/ solūte posset seipm dare. z sic pma ps patet sufficēter. Sed scda ps sequit satis ex pri/ ma. vt patet cuilibet intuitū. igit rē. **E**x/ istis sequunt aliqua. Primo sequit forma/ lis respōsio ad istū articulū. s. p loquēdo d virtute finis caritas q datur amicis di/ nō est psona spū sancti. Patz. qz spū sanctus nō est caritas creata vt clarū est sed nul/

la caritas datur amicis dei nisi caritas cre/ ata. Pro cuius declaratiōe sit istud secun/ dū correlariū. **Q** loquēdo de frute fmo/ nis caritas increata nō dat amicis dei. pa/ tet. qz pzie loquēdo iste terminus caritas est/ terminus cōtialis imēdiate supponēs pro/ cēntia diuina. sed nō est cōcedendū q essen/ tia diuina mittat vel detur. sicut nec pater qz non est res pducta vt patz ex supradictis igit rē. **U**ñ si aliqn a sanctis inueniat qd caritas increata dat iste terminus capitur notionaliter pro psona spū sancti. z hoc nō est fm finis proprietatem sed fm attribuci/ onē vt supra tangebatur in alia questione.

Tercio sequit ptra mgrz qd spū sanctū nō est caritas qua formaliter diligim⁹ deū z proximū. patet qz licet spū sanctū det no/ bis. nō tamē p ipm formaliter diligim⁹. ita qd ipse sit nobis formalis dilectio. qz deus in duplici genere cause. scz material z for/ malis nō potest esse cā sed solum in genere cause efficiētis z finalis. igit rē. **Q**uarto sequit qd spū sanctū nō ideo p cile dicit da/ ri quia deus eius dona. Patet p magistrū ex tertia conclusio. rē. **S**ed circa predi/ cta est triplex dubitatio. Prima est. **Q**uāz spū sanctus fm veritatem sit in oibz rebz p/ essentiam p sēntiā z potētiā. z p pūs in ho/ minibz bonis z malis nō videt qd spū san/ ctus in ppria psona possit nouiter dari. qz nō pōt in aliq homie eē nouiter q prius fu/ erit. aliter eēt possibile aliquem homiem eē z spūm scdm nō esse i eo. quod supponitur fal/ sum rē. **S**ecūda dubitatio est vtz spūs sanctus detur in suis donis z i quibus do/ nis. z quare magis dicatur dari i aliquibz donis qz in alijs cum oia sint dona eius q cūqz habet creatura rōnalis. **T**ercia du/ bitatio est vtz. **S**. detur vel mittatur visibi/ liter. videt qd nō. qz inuisibile nō potest visi/ biliter mitti. sed ipse est simpliciter inuisibi/ lis. igit rē. **O**ppositum dicit mgr dīstin. xvi. **A**d pma dubitationē rōdetur qd fm mgrm dīstin. xvij. Spū sanctus du/plici modo existēdi est in rebus. **U**no mō ē in omnibus creaturis generaliter. **A**lio mō est solum in creaturis rationalibus iustis z sanctis specialiter. et isto modo bñ stat qd homo sit z. **S**. nō sit i eo illo modo et postea sit in eo nouiter illo modo. z fm istum spe/ ciale dicitur. **S**. mitti z dari. **E**t si que/ ratur qualis sit iste modus existēdi spūs

nota qd potest fieri de/ pta de p lura qz de/ spūm scdm. dicitur qz/ cōcedat donū sine spū

na hūc caritatem? Sed aut potest p/ pta de p lura qz de/ spūm scdm. dicitur qz/ cōcedat donū sine spū

Repono ad ar lūm

vti quoniam modum peralem fr. 11.
multi & dari
quod pphat est in huius supra
& generaliter p huius

sancti. Uno modo potest dici qnō est comprehensibilis sic nec prius de quo magis videtur. et ideo est inexplicabilis. tñ potest aliquo modo notificari a posteriori. Nā vt dicit magister in. xvij. dist. Tunc nobis dicitur mitti spū sanctus cui ita est in nobis vt faciat nos diligere deū et prīmū dilectione merito. Non q hoc sit. s. dari qm absolute stare meritorie diligere deū et proximum. et nō sic habere ipm et similiter eōtra. Alio modo potest dici et forte melius q licet iste modus existēdi nō sit nobis pphensibilis aut cognoscibilis ad plenū. tamē nō sequit̄ p hoc q nō sit aliquo modo explicabilis. Nō ei video esse possibile aliquid credere qd nullo modo est explicabile. ideo dico q iste modus specialis vltra p̄mū modū generalē nihil vno importat nisi solum spū sanctū esse paratū ad faciendū quod creatura rationalis rōnabiliter vellet. iuxta illa q dicta sunt et c. hoc aut absolute potest absq hoc q i ipsa sit aliqua dilectio seu aliquod donū creatum et c. quare et c. Ad secundā dubitationem dico p̄mo q spū sanctus dat in suis donis. vel magis p̄rie loquendo datur cū suis donis. q̄uis absolute possit dari sine eis et contra. Secūdo dico q. s. nō datur de facto alicui nisi ei quē sanctificat et accipiat ad vitam eternā. Tercio dico q spū sanctus nullū sanctificat vel accipiat ad vitam eternā nisi eum in quo est caritas creata siue gratia gratum faciens vt patet in secūdo articulo Et ideo sancti dicunt s. dari in caritate tanq̄ in dono creato. Quarto dico q si ad hoc esset modus loquendi sanctorū ita bene posset dici et cōcedi. s. dari in sapiētia vel in fide vel in spe sic in caritate. sed hoc nō est vsitātū apud sanctos. Similit̄ nō dicit̄ dari q̄uis cōferat alicui potestātē faciēdi miracula sine caritate vel grā q̄uis hoc posset dici si sancti sic vterent̄. et sic patet ad secundā dubitationem. Ad terciā dubitationē dico p̄mo q missio visibilis alicuius p̄sone p̄t dupliciter fieri. Uno modo p̄ realem assumptionē nature create visibilē in vnitatē diuine p̄sone. Alio modo sine tali reali assumptionē. p̄mo modo filius fuit visibiliter missus in carnationē. de qua missione in tercio libro. Secūdo modo spū sanctus fuit missus in noua lege. et de ista missione videndū est quid sit et qn̄ et q̄bus facta sit. Un̄ dico secūdo q

missio visibilis est apparitio alicui rei corporalī visibilis facta circa creaturā rationalē eidem creature missionē inuisibilē diuine p̄sone representans. Prūmo em̄ q sit apparitio speciez corporalīū visibilīū. patet. qz aliter nō posset esse visibilis cū diuina p̄sona sit inuisibilis. Secūdo q sit circa creaturā rōnalem. patet. qz nō mittit nisi creaturā rōnalem. Tercio q representet et c. patz. qz diuina p̄sona nō mittit nisi ad representādū aliquē effectum spūalem scilicet grām gratum facientē. q̄uis aliter possit fieri si deo placeret. Tercio dico q nō oportz in missionē inuisibilē tunc p̄mo fieri qn̄ p̄mo sit missio visibilis q eā significat. missio em̄ visibilis significat missionē inuisibilē. vt tūc p̄mo fieri vel prius factā esse. et adhuc p̄manere qz qn̄. s. visibiliter x̄po mittebat̄ in colūbe sp̄e Mat. iij. nō tunc p̄mo accepit gratias. nec fuit in eo augmentata. Similiter qn̄ visibiliter missus fuit apl̄is nō tūc p̄mo gratiam receperat licet fuerit augmentata. Quarto dico q ista missio facta fuit in noua lege x̄por apl̄is Et de x̄po patz i euāgelio. et de apl̄is in libro actū apl̄orū. Et q̄uis facte fuerint in veteri testamto apparitiones aliq̄bus sanctis. nō p̄cipaliter significant missionē. s. sed aliud et c. Si s̄o q ratur vtrū ille sp̄s que apparuerūt fuerint vere res et q̄les fuerūt. Rñdeo q fuerūt vere res et tñ potuerūt esse tales quales apparuerūt. vel potuerūt esse alique alie conuenientes cū alijs rebz similibz accidentibz exterioribz. Un̄ qn̄ spū sanctus apparuit in specie columbe dico q fuit vera res. tamē hoc potuit fieri per verā columbā vel per aliquam aliam rem de nouo creatam habentem accidentia exteriora similia accidentibus columbe. et sicut deo placuit ita factum est. Ad argumentū aut patet q inuisibile potest visibiliter mitti non in se sed in aliquo instituto ad ipsum significandū et c. Et hec de p̄mo articulo.

Ad quantum ad secundum articulum vtrum charitas que datur amicis di sit qualitas infusa mēti. Prūmo ponā tres conclusiones et eas declarabo. Secūdo obijciam per aliquas rationes et ad eas rñdebo. Prima conclusio. nullus potest esse amicus dei d̄ lege ordinata non habendo in se aliquam qualitātē infusam que sit caritas vel gratia. Secūda conclusio. aliq̄s

qd d' missio visibilis

missio visibilis. no fip
Significat hic primū
fieri p̄mū p̄sibilem /

ut illa columba q̄ ap
auit. s. sancti fuit
vera columba. //

prima conclusio

q̄t modus q̄t fieri missio visibilis. //
s. specialit̄ esse p̄ a nihil
aliud p̄parat in p̄mū. s. esse
paratū ad faciendū qd rōnā
rationalis rōnabiliter vellet.

potest esse amicus dei de potentia absolu-
 ta nō habendo aliquam qualitātē infusam
 que sit caritas vel gratia. **T**ercia cōclu-
 sio. aliquis potest esse non amicus dei de
 potentia absoluta habendo aliquam qua-
 litatem infusam que sit caritas vel gratia.
 Et in omnibus istis cōclusionibus p ami-
 cum dei intelligendo illuz quem deus spe-
 cialiter diligit et ad speciale bonū. s. ad vitā
 eternam. quia generaliter loquendo quili-
 bet est amicus dei siue bonus siue mal⁹ sit
 in hoc q̄ deus diligit ipsuz ad aliq̄d bonū
 vt clarum est zc. **P**rima cōclusio probat
 et licet ipsa non possit probari ratiōe natu-
 rali. quia per nullam ratiōē naturālē pos-
 simus concludere aliquem habitum sup-
 naturalem tamen potest pbari auctoritate
 multiplici tam scripture q̄ sanctorū. sed qz
 ista conclusio cōmuniter pceditur. ideo p-
 bo eam vnica auctoritate apostoli. j. Cor. iij.
 vbi dicit. Si linguis hominū loquar
 zc. vbi omnes virtutes et dona spūs sancti et
 eoz actus dicit nihil proficere habenti scz
 ad meritū vite eterne sine gratia vel carita-
 te. Et si dicat q̄ apostolus loquitur de ca-
 ritate non q̄dē creata sed increata que ē spi-
 ritus sanctus. Dico q̄ licet istud posset pter-
 uiendo sustineri. tamen nō videtur esse de
 intentione apostoli. quia ibi loquitur de cari-
 tate quasi de q̄dam virtute. et eius excellen-
 tiam ad alias virtutes nititur ostēdere. vñ
 in fine capli dicit. Nunc manēt fides spes
 caritas hec tria. maior aut̄ horum est cari-
 tas. **E**t si dicatur sicut dicit magister. q̄
 caritas etiam a sanctis et doctoribus dicitur
 virtus non quia ipsa sit virtus creata infu-
 sa sicut alie. sed quia per eam mens afficit
 tanq̄ si esset virtus. Respondeo q̄ ita faci-
 liter posset dici de qualibet alia virtute zc.
 nec videtur q̄ expressius p auctoritates scri-
 pture possit haberi q̄ fides aut spes sint vir-
 tutes infuse create q̄ de caritate. quare er-
 go nō poneretur zc. Item apls Ro. v. hoc
 expresse videtur dicere Caritas dei diffu-
 sa est in cordibus vestris p spūm sanctuz q̄
 datus ē vobis. Ubi expressit apostol⁹ duo
 scz p̄mū spūm sanctū datum esse. secūdum
 s̄o caritatē per ipsum diffundi. quasi cari-
 tas sit aliquid distinctum a s. et p̄sequēs
 virtus creata. Et licet ista auctoritas aliter
 posset glosari tamen illa est apparentior in-
 tentio apli quā insinuant s̄ba Augu. sup.

Joh. p. canonica. ome. vj. exponētis illud
 Ro. viij. Ipse spiritus interpellat pro nob̄
 zc. Quid est inquit ipse spūs interpellat p
 sanctis nisi ipsa caritas q̄ in te per spūm fa-
 cta est. ideo em̄ dicit idem aplus. Caritas
 diffusa est zc. Et his ergo tenendū est q̄ ca-
 ritas est virtus creata. zc. Sed p̄tra istam
 cōclusionē est opinio mgr̄i. Aliqui t̄m̄ di-
 cunt q̄ licet magister posuerit deum esse ca-
 ritatem nostraz. nō tamē negauit hmōi ha-
 bitum caritatis create. s̄z quicqd sit d̄ hoc
 clarum est satis q̄ nullaz mentionē de hoc
 facit ipm̄ ponendo. imo magis ipm̄ videt
 non ponere. cum dicat q̄ non eodez sensu
 dicitur deus est fides vōstra. et deus est ca-
 ritas nostra qm̄ p̄mū dicit p̄ter habituz
 quem habemus in nobis a deo scz fidē in-
 fusam. non sic aut̄ secūdū. Ideo videt sic
 dicunt aliqui q̄ magister opinatus fuerit
 q̄ ad actum diligendi deum meritoze aut
 proximū non cōcurrit aliquis habitus ca-
 ritatis create. sed hmōi actum meritoziuz
 spūs sanctus operatur sine habitu virtutis
 medio quod non sic est de actibus fidei et
 spei. quare zc. Unde pro opinione mgr̄i in-
 ter multas auctoritates quas ipse inducit
 p̄cipue due sunt magis apparētes. Prima
 est Augustini. viij. de tri. ca. vj. Qui p̄mū
 diligit p̄sequēs est vt ipsam p̄cise dilectio-
 nem diligit. deus em̄ dilectio est. et q̄ ma-
 net in dilectione in deo manet. Alia ē in eo-
 dem libro ca. vij. Nemo dicat q̄ non noui
 quid diligam. diligat fratrem et diligat eā-
 dem dilectionē. magis em̄ nouit dilectioez
 qua diligit q̄ fratrem quem diligit zc. Et
 quibus auctoritatibus habetur q̄ dilectio
 qua diligimus fratrem est deus de deo id
 est spiritus sanctus. Et sic sine alia caritate
 aliquis est deo carus et dei amicus zc. S̄z
 quia in hac opinione magister cōmuniter
 non tenet. ideo ad auctoritates Augusti. re-
 spondetur et potest responderi sicut respō-
 det Scotus. tamen aliter potest respōde-
 ri forte magis fm̄ mentem Augustini Un̄
 fm̄ q̄ dicit Augustinus. xv. de trinitate ca-
 pitu. xvij. et sup Jo. omelia. xxvij. exponēs
 illud Johā. xv. Manete in dilectioe mea
 duplex potest distingui dilectio dei. Una
 increata scilicet deus. Alia est quedā for-
 ma existens in nobis que non est deus. Et
 de p̄ma dicit saluatorēz intellexisse cum di-
 cit. manete zc. Ultra q̄ autem dicitur dile-

qd̄ p̄ hoc q̄ p̄ amica
 dei. //

aut̄ caritas apti p̄ gratiam
 videt q̄ ratiōe nō est
 //

77

Questio nona

qui in hunc modum arguitur dicitur p
parit magistri .//.

ctio qua diligimus fratrem. sed sub diuerso sensu. Nam dilectio creata est qua formaliter diligimus. sed dilectio increata est q. id est ppter qua diligim⁹ causaliter. Cui ergo Augusti. dicit q diligat primū diligit dilectionē. non intelligit de dilectione p qua sed de dilectione ppter quaz. quia ppter qd vnumq⁹ zc. z hoc innuit cum dic. cōsequens est vt ipsam dilectionē pcipue idē maxime diligat. z illa dilectio vere deus ē. Et sic Augustinus probare intēdit q qui diligit primū sicut debet etiam diligit deū quando autē dicit diligit fratrem z diligit eadem dilectionē. ly candē non refert ad dilectionē p quam diligit formaliter. sed d il la ppter quam diligit causaliter. de qua im mediate ptemiserat. d^o dilectio est. Et sic patet conclusio. nec tenenda est magistri opinio. **S**ecunda cōclusio probatur. Ad cuius probationē z declarationem. ac etiam pcedentis cōclusionis. distinguēdū est q esse amicū dei sine deo carum aut acceptū ad vitam eternā potest duplr intelligi. Vno modo idem est q esse a deo ordiatum ad vitam eternā finaliter obtinendaz. Et sic qlibet electoz in quocūq⁹ statu sit gracie vel culpe est deo carus z acceptus z dei amicus. et nullus reproboz. licet sit in statu gratie est dei amicus Et isto modo non intelligitur prima conclusio. quia sic esset falsa. zc. Alio modo idem est q esse in statu vel dispositione in qua si perseverauerit deus dabit sibi vitam eternā. et sic non quilibet electus est deo gratus vl acceptus nec dei amicus. sicut ille qui est in statu culpe mortalis. Et aliquis reprobus est deo carus z dei amicus sicut ille q est in statu gratie. zc. Simili modo mgr tercio sententia rū distin. xxi. dicit. q aliquem esse scripturaz in libro vite potest intelligi dupliciter. scz. fm eternam psciētiā vel fm pntem iusticiam. z multi sunt scripti primo modo z nō secundo modo z eōuerso. Sic in proposito potest dici q aliquem esse amicū dei. pnt intelligi duplr. vel fm eternam dei dilectionem vel fm pntem dispositionē. et aliqd potest esse amicus dei pmo modo z non secundo modo z eōuerso. In ista ergo qstione intendo istis terminis carus. gratus. acceptus deo. amicus dei. dignus vita eterna. z hmoi. secundo mō vt z nō pmo mō. Et in isto sensu habet secunda cōclusio dif

ficulratem Probatur ergo conclusio pmo sic. quia spū sanctus potest dari alicui ab solute loquendo sine caritate creata aut alio eius dono. sicut patet ex pmo articulo. sz ipse solus sine alio dono creato pot tmi dignificare creaturā respectu pmi beatifici aut alterius boni quantū ipsecum alio dono. quia alias ipsa caritas creata ex natura sua aliqua dignitatē respectu vite etne tribueret ipsi creature. quam dignitatē nullo modo posset sibi spū sanctus p seipsum tribuere. quod est absurdū Secōdo pbatur qz esse carum deo vel gratum vel amicū. vel vita eterna dignum pmo modo nihil est aliud. ppter loquēdo qz esse in aliquo statu in quo si quis decederet haberet vitam eternam fm dei ordinationē. sed nullā cōtradictionem implicat qz de^o ordinaret eā dare alicui sine caritate aut alio dono creato zc. **T**ercio sic. quia nullam contradictionem implicat qz deus ordinaret talē legem qz qd cūq⁹ decederet sine caritate vl gratia tali lege stante esset amicus dicitur dign⁹ vita eterna. illo modo dicto supra. consequentia est clara. z aūs patz. quia dei voluntas sufficit acceptare aliquem ad vitam eternam sine quocūq⁹ dono creato. z ppter psequens sola dei voluntas acceptans sufficit facere aliquem sibi carum gratū z amicum z vitam eternam dignum. seu dignificare ipsum. Et sic patet sufficienter cōclusio probata. **R**ecia conclusio probat. qz absolute possibile est deum dare alicui caritatem z nunq⁹ velle dare illi beatitudinē igitur. zc. consequentia patet ex dictis. Et aut cedens licet posset multiplr probari. tamē ex hoc patet qz illud nullo modo implicat contradictionem. z per consequens est deo possibile. Secōdo quia aniam caritatem habentem deus pure gratis acceptat ad beatitudinem. igitur absolute possibile est zc. consequentia patet z antecedēs apparet p illō Ro. vi. Stipendium peccati mors. gratia autē dei vita eterna. Item Roma. viij. Ad sūt condigne passionē huius temporis ad futuram gloriam. Item Lu. xvij. Cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicitē serui inutiles sumus. **T**ercio. quia caritati caritate et gratia deus non est debitor vltimis. sed illam gratis donat. sed propter h qz deus gratis donat aliquod munus nō fit alterius muneris ditor. ergo ei cui de

11

20

11

ex hoc sumit argumentū qd
thoma dicit qd qd nō dicitur
qz digno et ppe vita eterna
scribitur in h. caritate

qz dicit qd qd arguuntur hmo
vita eterna etc.

Primi sententiarū

dit caritatem vel gratiā potest nō dare vitā
 eternā. Et breuiter iste due conclusiōes pos-
 sent mltiplr probari. sed vident mibi a deo
 clare q̄ non egent ampliori declaratiōe zc.
¶ Ex pdictis sequitur aliqua correlaria.
¶ Primū est rñsuū ad articulū scz q̄ cari-
 tas vel gratia est q̄dā qualitas infusa. Un̄
 in duabus predictis conclusiōibz vsus sum
 istis terminis caritas z gratia vt supponit
 absolute p̄ tali qualitate. vt sit sensus q̄ si
 naturali qualitate aliq̄s pōt absolute amic⁹
 dei esse z cū tali qlitate nō esse amicus dei.
 tñ vtendo illis terminis fm suam cōnota-
 tiōē de stute fm̄onis iste ppōnes essent cō-
 cedende. Aliquis habet caritatē vel grām.
 vel est amic⁹ dei ergo est deo carus z grat⁹
 z ad vitam eternā acceptus z ea dignus qz
 illi termini hoc cōnotant. z hoc nō esset. igitur
 conclusio vera zc. **¶** Secūdo sequitur q̄
 nulla qualitas infusa est vel esse pōt forma-
 liter z intrinsece caritas vel grā. patz. quia
 quelibet talis existens vel possibil' absolu-
 te potest esse z nō facere aliquē caz vel gra-
 tum. igit' qlibet talis absolute pōt esse et nō
 esse caritas vel gratia. p̄na patz ex cōnotat⁹
 istoz terminoz. zc. Et añs apparet ex dictis
 z p̄ p̄ns sequitur q̄ nulla talis qualitas p̄
 esse formaliter z intrinsece caritas. qz nihil
 est formaliter z intrinsece tale qd potest ce-
 z nō esse tale zc. **¶** Tercio sequit q̄ de lege
 ordinata non est possibile creaturā rōnalē
 diligere deū meritozie sine habitu infuso ca-
 ritatis vel gratie. Patet ex p̄ma conclusiōe zc.
¶ Quarto sequit q̄ de potentia absoluta ē
 possibile creaturā rōnalē diligere deum
 meritozie sine habitu infuso caritatis vel grā-
 tie. Patet ex secunda conclusiōe et similiter
 qz actus dilectionis est meritorius ex diui-
 ne voluntatis acceptatione. mō ipsa pōt ta-
 lem actū acceptare ita bene si nō fiat in gra-
 tia sine in puris naturalibz sicut si fiat in grā-
 tia. vt patet ex dictis zc. **¶** Hic tamē
 est notandū q̄ in istis duobz vltimis corre-
 larijs loquor de dilectione dei meritozia
 vite eterne. vñ cum meritū dicat in respec-
 tu ad p̄miū z p̄miū sit duplex scz eternus
 z tpale. satis p̄stat q̄ etiaz de lege ordinata
 aliq̄s possit ip̄m deū diligere meritozie ad
 aliq̄d bonū tpale sine habitu caritatis vel
 gratie et nō ad vitam eternā. Quia dilige-
 re deuz meritozie isto mō est sic diligere q̄
 aliquis p̄ illa dilectione p̄miabit p̄mio et

no vel p̄miaret si finalit' decederet sine pec-
 cato. Et isto mō aliquis siue electus ad vi-
 tam eternā siue nō dicit mereri vitam eter-
 nam zc. igit' zc. Aliq̄ tñ fm aliā assignatio-
 nē huius qd est mereri vitam eternā aliq̄
 dixerūt q̄ nullus reproboz meret vel vn-
 q̄ meruit vitam eternā qz si mereret ip̄am
 aliq̄n haberet ipsam. cū mereri dicat respec-
 tu p̄mij. Et iste modus dicendi videtur
 mibi valde pbabilis. nisi qz nō bene sonat
 in auribz multoz. Ideo melius est dare af-
 signatiōē p̄ quam possit sustineri q̄ vter-
 q̄ scz tam reproboz q̄ electus aliq̄n merere-
 tur vitā eternā licet multū sit difficile hoc
 assignare d̄ virtute fm̄onis. p̄pter hoc q̄ ta-
 lis p̄ditionalis est de virtute fm̄onis im-
 possibilis aliquo demōstrato p̄cato vt re-
 probo zc. si iste decederet sine peccato vt si
 iste p̄seneret i bono ipse p̄miaret p̄mio
 eterno. qz absolute staret ita esse sicut signi-
 ficat p̄ añs z non esse ita sicut signat p̄ con-
 sequens. ergo p̄ditionalis est falsa de st-
 tute fm̄onis. z p̄ p̄ns impossibilis. sicut de h̄
 forte alias videbit'. Aliq̄ aut assignant alie
 idipsum qd est mereri vitam eternam. nō
 vtentes illo mō loquēdi cōditionali Un̄
 dicunt q̄ ille dicitur mereri vitam eternā
 q̄ aliquē actū facit vt in aliquo statu ē pro-
 quo deus voluit etiā voluntate beneplaciti
 q̄ talis sit dignus vita eterna Sed forte si
 inquirat. quid est sic esse dignū zc. oportet
 bar redire ad p̄mum modum. Nolo tamē
 hic insistere. sed cōcesso isto mō loquēdi di-
 co q̄ fm hoc aliq̄s ppōnes sunt p̄cedende
¶ Prima est q̄ aliquis est dign⁹ vi-
 ta eterna z meret ipsam q̄ tamē nunq̄s ha-
 bebūt eā. Patet de reprobo q̄ licet qñq̄s me-
 reat z sit dign⁹ vita eterna. qz est in grā. tñ
 nunq̄s habebit vitam eternā eo q̄ indigni-
 ficabit se postea z nō reuertetur ad talē di-
 gnitatem. ideo damuabit zc. **¶** Secūda
 p̄positio q̄ aliquis non est dignus vita eter-
 na nec meretur ipsam. et pōt fieri dign⁹ ea
 p̄ aliquam mutationē in ipso facta z ad ali-
 quam supnaturalē formā scz caritatez vel
 gratiam. Et sic communiter de lege ordina-
 ta fit aliquis dignus qui prius nō erat di-
 gnus. z talis potest dici dignus fm p̄sens-
 tem iusticiam. quia non est possibile q̄ ali-
 quis fiat de nouo dignus fm eternam p̄-
 scientiam. **¶** Tercia est q̄ aliquis non di-
 gnus vita eterna potest fieri dignus ea de

Vide hoc de charitate

id est diligere deum meritozie

vide qd ibi tangit de illo qd
 est p̄stus an talis merita-
 bitam r̄fiam que facit actū
 meritorium

Vide hic alia illa p̄m-
 nalis est ista

Questio nona

potentia absoluta absq; aliqua mutatione in ipso aut in quolibet alio facta. p̄ter solaz transitionē t̄pis existentis v̄l possibilis. patet. qz sicut rex posset statuere inuētos i camera die lune debere puniri z inuētos die martis debere p̄miari. sic nulla est p̄tradictio q̄ deus statueret existentem sub .a. mēsurā esse habituros beatitudinem et nō añ vel post zc. quare zc. **Q**uarta propositio est q̄ aliquis non est dignus vita eterna ab aliqua causa creata sed a sola acceptatione diuina. patet satis ex predictis. Similiter licet de lege ordinata ad istam dignitatem siue ad meritū vite eterne concurrant cum causalitate z acceptatione diuina ipsa voluntas creata z caritas siue gratia. tamē absolute staret ista non concurrere. z tñ istam dignitatē esse meritum vite eterne. z p̄ dñs non ab alijs sed a sola diuina acceptatione conuincit ista dignitas vite eterne. p̄ quo facit istud dictū scripture. hoc honore dignus est quem rex voluerit honorare. **U**n̄ patet q̄ licet voluntas causet actum meritorium. ex hac tamē causalitate non conuenit tali actui esse meritorium vel vita eterna dignum. Unde sequitur vltterius q̄ lz aliquis sit dignus vita eterna in sensu p̄us dicto. nullus tñ eam mereri. potest de condigno. z hoc intelligendo in sensu immediato. sed de his magis alias videbitur.

Ad Sed contra dicta arguit et primo p̄tra secundam p̄clusionem. qz scz zc. cū q̄libet dei amicus sit deo gratus z carus. sequitur q̄ aliquis posset esse deo gratus z carus sine gratia vel caritate. qd̄ videt̄ impossibile. sicut impossibile est q̄ aliquis sit albus sine albedine. **C**onfirmat. qz deus nihil odit nisi diuina voluntas repiat in eo aliqd̄ odibile aut displicibile ex natura rei. iuxta illud. **D**ñm non deus volens iniquitatē tu es. **I**git̄ etiam nihil est deo carum vel dilectū nisi q̄tenus in ipso est aliquid qd̄ ex natura rei facit ipm̄ diligibile. hoc aut̄ non potest in nobis poni nisi aliqua qualitas infusa. sicut caritas vel gratia. igitur zc. **S**ecundo ad idem arguitur sic. qz impossibile est p̄tradictoria successiue verificari nulla mutatione facta circa res illoz. ergo si nūc verum est q̄ sortēs non sit dei amicus vel deo carus z acceptus. z postea eius oppositum sit verū. necesse est mutationē esse factā z non in deo. ergo in illo nouiter caro. z non

apparet alia mutatio nisi acquisitio alicuius qualitatis sup̄naturalis ipm̄ carū facientis. igitur zc. **C**onfirmat. qz si aliqua propositio verificat̄ p̄ rebus. z ad eius verificationem due res nō sufficiunt. necesse est ponere terciā rem ad hoc vt ipsa sit vera. sed ista propositio sortēs ē dei amicus vel deo carus verificat̄ pro rebus z ad eius verificationē nō sufficit deum esse z sortē esse. qz ipsis positis potest esse falsa. ideo requirit̄ alia res ab eis. z illa est caritas vel alius habitus sup̄naturalis zc. **T**ercio ad idem sic. quia quicunq; est siue caritate vel alio habitu sup̄naturali ipse est in peccato mortali. lz nullus talis est amicus dei. igitur zc. minor ē nota. sed maior probatur quia p̄uatio caritatis est peccatū mortale. **T**um quia quilibet tenetur caritatem habere. **T**um qz nullus potest ex naturalibus suis vitare quolibet peccatum mortale. **I**gitur ad hoc requiritur aliquod donū sup̄naturale. quare zc.

Confirmatur. qz nullus existens in peccato mortali potest illo carere nisi ex caritatis aut alicuius habitus infusione. igit̄ zc. **C**ōtra patet z antecedens apparet. quia tale peccatum cum sit p̄uatio non tollitur nisi per positionē habitus positivi. alit̄ postq̄ ablata esset adhuc esset. quia subiectum non haberet habitū quem aptum natū eēt habere. quare zc. **Q**uarto arguitur p̄tra terciā p̄clusionē. quia aliquod est maluz qd̄ deus detestatur z de necessitate odit. s. peccatū z iniusticiā. ergo cum ipse sit immutabiliter iustus z rōnalis dilector aliquod erit bonuz quod ipse de necessitate diligit. scilicet iusticiā. quia fm̄ Augustinū nullus iustus est qui iusticiā nō diligit zc. **C**ōfirmatur quia aliquis actus malus iuste meretur penam eternam. ergo aliquis actus bonus iuste meret̄ vitam eternam. **A**necedens patet de quolibet mortali peccato. et consequentia tenet. quia nullus est actus ita malus quin aliquis sit possibilis mediante caritate vel gratia tam bonus q̄ ille ē malus. zc. **A**d ista respondet. **U**n̄ ad primam z pro dictis z dicendis distinguendum ē q̄ aliquem esse deo gratum et carum vel dei amicum potest dupliciter dici. **U**no modo denominatione intrinseca ab habitu vel actu caritatis vel gratie animam ipsius informante **A**lio modo denominatione extrinseca ab ipsa diuina volū

Vide hoc argum̄

aliquis et carus deo .l. m. p. ad dei p̄t̄ p̄uatiōi duplat.

Bo. h. act. actum meritorium ex par. t. h. talit. no. generat. tali actui esse meritorium. z. bit. et. d. dignum

Primi sententiarū

1. alif

tate acceptante. Vel magis proprie loquendo aliquis potest dici amicus dei dupliciter. vel quia diligit deum. vel quia diligitur a deo. Primo modo potest aliquis esse carus et gratus sine aliqua qualitate supernaturali infusa que sit caritas vel gratia non tamen sine aliqua qualitate creata que sit dilectio et que potest dici caritas vel gratia. etc. Secundo modo potest aliquid esse carus et gratus sine aliqua qualitate informante. nec est simile de esse albus et albedine sicut hic etc. Secundo distinguendum est quod illo modo secundo iam dicto aliquid potest dici amicus dei dupliciter sicut dupliciter potest intelligi deum aliquid diligere. Uno modo generaliter. quod vult sibi aliquid bonum et sic omne bonum in quantum bonum deus dicitur diligere. in quantum illud. diligis enim omnia que sunt et nihil odisti eorum que fecisti. Alio modo specialiter. quod vult sibi aliquid speciale bonum. et sic deus magis diligit illum cui facit maius bonum. quod quis omnes eadem dilectione diligit. non tamen ad equale bonum. Tertio distinguendum est quod illo modo ultimo adhuc aliquid potest dici amicus dei dupliciter. Uno modo. quod deus vult illum. pro illo tunc habere aliquid magnum donum quod non est vita eterna sicut est caritas vel gratia vel originalis iusticia. sine velit quod semper permaneat in tali bono sine non. et hoc voluntate beneplaciti. et hoc vocamus diligere secundum presentes iusticia. et sic deus diligit solum rationales creaturas que sunt in gratia gratum faciente siue sint electe siue reprobate. Alio modo quod deus vult illum non pro illo tunc tamen aliquid habere vel habitum esse illud speciale donum quod est vita eterna. et sic deus diligit solum rationales creaturas. non tamen omnes illas que sunt in gratia gratum faciente. sed solum illas que sunt electe et non reprobe. siue sint in gratia siue in mortali culpa. Et hoc voco dilectionem secundum eternam presentiam de qua ad Romanos. Jacob dilexi. Esau autem odio habui. Et ista potest vocari dilectio simpliciter prima. aut dilectio secundum quod. quod in scriptura simpliciter loquendo dicitur. Esau autem odio habui. licet forte. et sine forte. esau quoniam habuerit caritatem saltem quoniam fuit nomine circumcisus. et ita de quolibet reprobo potest dici simpliciter quod deus odit ipsum. licet secundum quod scilicet secundum presentem iusticia diligat ipsum quoniam habet caritatem vel gratiam etc. **P** Et ista distinctionibus sequuntur aliquas propositiones. **P** Prima quod loquendo de dilectione gene-

rali omnis entitas est a deo diligibilis ex natura rei. Patet ex dictis. **S**ecunda est quod loquendo illo modo nulla entitas est deo odibilis ex natura rei. Patet. quod nulla talis est secundum se mala sed simpliciter bona. **T**ercia est quod loquendo de dilectione speciali ultimo modo dicta nulla entitas est a deo diligibilis ex natura rei siue ex sui natura. Patet. quod quod aliquid res sit accepta deo ad vitam eternam solam est ex ordinatione voluntaria et gratuita voluntate diuina. etc. **Q**uarta est quod loquendo isto modo nec odium dei nec alius qui cumque actus culpabilis est deo odibilis ex natura rei siue ex sui natura. Patet. nullus talis actus de acceptatur ad vitam eternam vel imputatur ad penam eternam. nisi ex mera voluntate diuina etc. Et ex his patet ad rationem. **A**d secundam rationem dico aliquas propositiones. **P**rima est quod possibile est transire de contradictorio in contradictorium. siue per contradictoria successiue verificari. absque motu locali aut positione non rei vel destructione persistentis. cuius verificationis lapsus temporis non sit in causa. Quis sine lapsu temporis actuali vel potestiali continere non possit. alias enim contradictoria simul essent vera. Patet quia possibile est quod aliquid non habens spiritum sanctum illo modo speciali de quo dictum est in primo articulo habeat postea spiritum sanctum eo non mutato localiter nec aliqua alia re non facta vel aliqua destructa. ut patet ex dictis ibidem. Et constat quod mutatio non est in spiritu sancto nec oportet quod sit in alio nec lapsus temporis ad hoc facit etc. Item patet. quia absolute possibile est diuina virtute quod albedo huius corporis nulla locali eius aut subiecti mutatione facta et nulla re nouiter causata vel destructa non informaret illud corpus etc. Patet quia hoc non minus est possibile quam quod accidentia sacramentalia sint eque presentia corpori christi sicut erant substantie panis. et tamen non informant ipsum etc. Item absolute deus posset se solo preseruare lumen quod causat candela quiescens in aere nulla mutatione locali facta ad hoc aut aliqua re nouiter creata vel destructa. etc. **E**x quo patet quod absolute possibile est aequaliter esse in re qualiter plus non fuit. vel aequaliter non esse qualiter plus fuit absque mutatione que sit acquisitio vel perditio alicuius rei. patet clare etc. Et sic patet quod maior illius rationis est falsa. **S**ed pro-

dupliciter intelligi debet
aliam diligere se genera
litur a perianis

quod diligit rationales et
tunc

alia

de simpliciter odit repro
bum et si diligit per se
solum etc. qd

per uiam dei non aliquid odit
et non per culpabilis

Questio nona

in materia minoris et non sit secunda propositio. Quod est quod est impossibile et contradictoria successe sine verificari sine mutatione. tunc non oportet quod fiat propter mutationem factam in aliqua illarum rerum per quibus talia verificantur. sed sufficit quod in alia. ut si deus ordinaret dimittere offensam sortis existentis in peccato mortali si aliquis vir sanctus rogaret pro illo. Illo enim rogante fieret de non dilecto dilectus absque hoc quod oporteret esse mutationem in eo vel in deo sed in rogante. Similiter in casu sufficienti ad tale verificatioem lapsus temporis. et hoc quod determinatio temporis cadit sub statuto. sicut apud hebreos lex erat ut quilibet servus propleto sexto anno fugit et rediret ad libertatem. ideo absque ulla ipsius mutatione solo tempore lapsus fiebat de suo non servus et de non libero liber. et ita possit esse in proposito. etc. **Tercia** propositio est quod est sine mutatione in tali re non contingeret talia contradictoria verificari. ad hoc non sequitur quod per mutationem acquisitam. Et ite est quod per acquisitionem etiam non sequitur quod per acquisitionem caritatis aut gratie vel habitus alicuius supernaturalis. Et hoc satis patet. vnde apparet quod ratio non concludit. **Pro** confirmatione rationis sit hec quarta propositio. Quod ista propositio non valet. positus duabus rebus. ista propositio est falsa si ut ipsa sit vera requiritur tertia. patet quia ista est falsa antequam non erit. et tunc ad eius verificationem non requiritur aliqua refalia ab illis quod sunt. sed per illa propositio esse vera solius volente deo. **Alte** instantie possunt dari de informatione et inherencia forme. de conservatioe radii solis. et de dotatione. scilicet de quibus iam tactum est etc. Et ita in proposito negat maior rationis. et similiter patet quod propositio non valet etc. **Ad** tertiam rationem dico aliquas propositiones. **Prima** est quod pura primatio caritatis vel gratie precise non habet rationem peccati vel culpe. patet. quia talis est peccatum solius in quantum presupponit debitum habendi tale caritate vel gratiam. illud autem debitum tolli potest sine positione alicuius habitus vel forme. **Secunda** propositio est quod caritatis licet sit peccatum tamen potest esse et non esse peccatum. patet. quia non est peccatum nisi in eo quod debet et tenet habere eam. et quia deus possit hominem absolute a tali debito huiusmodi. esto quod non daret sibi caritatem. sequitur quod possibile est tale carere caritate absque peccato. Et sic patet quod maior rationis etiam confirmationis sunt falsa. **Tercia** propositio est. quod licet non sit possibile quod ab aliquo tollatur caritatis vel gratie infusa absque hoc quod infundatur si-

bi talis iusticia. tamen possibile est quod ab eo tollatur caritatis vel gratie debite inesse absque hoc quod infundatur sibi caritas vel gratia. patet. si tollatur debitum habendi eam etc. **Quarta** propositio est quod non sit possibile aliquem privari iusticia debita inesse et non esse iniustum. patet. si tollatur debitum etc. Et sic ex istis clare patet ad rationes et eius confirmationem. et quilibet privatio caritatis sit peccatum etc. **Sed** quia in probatione antecedentis fiebat ista consequentia. nullus potest ex puris naturalibus vitare quodlibet peccatum mortale igitur ad hoc requiritur aliquid donum supernaturalis. Hec autem propositio non valet sed fundatur in falsa ymaginatioe. scilicet quod ex hoc precise homo non potest ex puris naturalibus vitare peccatum quia ex puris naturalibus non potest habere caritatem quam tenetur habere. hoc autem est falsum et negandum. **Ideo** ad huius declarationem distingo quod vitare peccatum ex puris naturalibus potest dupliciter intelligi. Uno modo ut per pura naturalia excludamur omnia dona infusa supernaturalia. Alio modo ut per hoc excludamur adiutorium supernaturalis. tunc secundum hoc pono aliquas propositiones. **Prima** est. Quod secundo modo nullus ex puris naturalibus potest aliquod peccatum vitare. Patet. quia esto quod deus absolueret ipsum a debito habendi caritatem seu quodvis aliud donum supernaturalis. tamen adhuc non posset ex suis puris naturalibus. id est ex se et sine adiutorio dei supernaturali peccata vitare. sicut nec aliquid agere bene. **Secunda** est quod primo modo quis potest ex puris naturalibus quodlibet peccatum vitare. patet si deus absolueret ipsum a debito habendi donum supernaturalis etc. **Tercia** est quod primo modo quis non potest de lege ordinata ex puris naturalibus quodlibet peccatum mortale vitare. patet. quia de lege ordinata talis tenetur esse in caritate vel gratia. et si non sit peccatum mortaliter. et tale peccatum non potest vitare sine caritate vel gratia. igitur etc. **Quarta** est quod primo modo quis potest etiam de lege ordinata ex puris naturalibus aliquid peccatum mortale vitare. patet. quia talis existens sine caritate vel gratia potest vitare multa mortalia. aliter quilibet existens sine gratia iurreret omnia mortalia quod est manifeste falsum. etc. Et sic patet de isto. **Et** per dictis autem patet quod absolute possibile est quod aliquis non habeat caritatem aut gratiam nec habeat peccatum aut culpam. Si autem quare sit

quod vitare peccatum ex puris naturalibus potest intelligi dupliciter etc.

vide de probatione peccati

211

Primi sententiarū

q̄d est sciendum de illo q̄d de
videtur sine om̄ia et civitate
q̄ parit sine peccato. //

In istis istis propositis in hunc
tenere q̄ mala ideo
sunt mala q̄ pro
hibita

iste decederet in isto statu vtruz dampnaret
vel saluaret. Dico q̄ fieret sicut deo place-
ret qz vtrumqz deus posset. Verisimile tñ
videt q̄ nō dampnaret pena sensus. qz in ip-
so nihil esset puniendū. Et idem esset senti-
endū de illo. z de pmo hoīe si in statu inno-
centie ante infusionē gratie decessisset zc.

Ad quartam dico q̄ nullum est bonum
vel malum qd de^o de necessitate siue ex na-
tura rei diligit vel odiat. loquēdo de dile-
ctione z odio sp̄ali de quo supra. Hec aliq̄
q̄litas est ex natura rei iusticia sed ex mera
acceptatione diuina nec deus iustus est qz
iusticia diligit sed potius ecōtra aliqua res
est iusticia qz deus eā diligit. id ē acceptat.

zc. **A**d confirmationē rñdent aliq̄ cōce-
dendo añs z negando pñam. Hec valet p-
batio vrdicunt. qz licet esto q̄ aliq̄s act^o sit
fm se eque bon^o v^l melior q̄ aliq̄s alius
act^o est malus. non tñ est similis portio ei^o
ad vitam eternā qualis est act^o mali ad pe-
nam eternā. fm mereri z demereri. qz ma-
lus de p̄digno punit eterna pena. Bonus
aut vltra p̄dignū premiat vita eterna. Si
militer actus bonus nō est ap̄d deum ex se
z p̄pria bonitate meritorius. Actus fo ma-
lus ex p̄pria malicia vtiqz demeritorius est
q̄re zc.

Sed aliter potest dici p̄cedendo
pñaz z pñis. **S** **U**n̄ dico primo q̄ nul-
li actui q̄ntūcūqz bono ex sui bonitate v^l
intrinsicca natura obbetur vita eterna. patz
qz ex sola gratuita dei ordinatione miseri-
corditer dat.

Secundo dico q̄ aliquis
actus bonus ex gratuita dei ordinatōe est
iuste meritorius vite eterne. patet. qz iuste
p̄miat. iuxta illud. ij. Thi. iij. Reposita est
mibi corona iusticie quam reddet mihi iu-
stus iudex. Cū hoc stat tñ q̄ grat^o dat. **U**n̄
z glosa dicit sup illo verbo. q̄ vita eterna ē
gratia p̄ gratia. z p̄ p̄sequens gratis data.

Tercio dico probabiliter q̄ nulli actui
quantūcūqz malo debet ex sua malicia vel
intrinsicca natura pena eterna. patet. qz sic
deus gratis acceptat actum bonū ad vitam
eternā. sic posset nō deacceptare actū ma-
lum ad penam eternā. **Q**uarto dico q̄ a-
liquis actus malus ex iusta dei ordinatio-
ne est iuste meritorius pene eterne. Patet.
quia iuste punit zc. **U**trū aut ad cōdignū
vel citra p̄dignum. de hoc nihil dico nunc
qz magis alias dicam. zc. **E**x predictis se-
quit istud correlative q̄ nō est in libera po-

testate rōnalis creature q̄ actus suus bon^o
sit meritorius vite eterne. vel actus ei^o ma-
lus demeritorius pene eterne. patet qz nul-
lus actus est meritorius vel demeritorius
essentialiter z intrinsicce. sed soluz ex diuina
acceptatione vel deacceptatione. sed nō est
in potestate libera rationalis creature q̄ su-
us actus acceptet v^l deacceptet. quia hoc
solum est in libera potestate dei. vt totū pa-
tet ex dictis. igit zc. **S**ecundo sequitur.
q̄ rōnalis creatura ad aliquid obligat qd
non est p̄prie in eius potestate libera. patet.
quia obligatur q̄ aliquis eius act^o sit me-
ritorius vite eterne z acceptetur ad eam zc
igitur zc. **S**i dicatur ergo obligatur ad
impossibile. negatur consequentia. qz licet
istud non sit in eius potestate non est tamē
simpliciter impossibile. **E**t si dicatur q̄ sal-
tem sequitur q̄ obligatur ad sibi impossi-
bile. adhuc nego consequentiā. quia licz il-
lud non sit p̄prie in eius potestate. est tñ
sibi possibile. licet non a se sed ab alio sicut
esse est sibi possibile licet non a sua potesta-
te. **E**t sic patet zc. **D**ec de sc̄do articulo.

Quantum ad terciū articulū
vtrū caritas que datur amicis dei pōt au-
geri vel minui. **P**rimo videndum vtruz
aliqua forma vel qualitas possit augeri v^l
minui. **S**ecundo videndum vtrū ipsa
gratia vel caritas possit augeri. **T**ercio
videndū vtrū ipsa caritas vel gratia pos-
sit minui. **C**irca primum p̄mittaz distin-
ctiones. deinde ponam suppositōes. postea
soluam obiectiones. **Q**uantū igitur ad p̄-
mū sit prima distinctio de isto termino for-
ma. **U**nde dico q̄ forma sumitur vno mō
largissime p̄ oī significato terminoz abstra-
ctiuoz. sicut per terminos abstractos p̄-
dicamentoz accidentiuz. z sic figura dicit
forma rei figurate. z paternitas patris. z ra-
ritas ignis zc. **E**t isto mō sepe repit q̄ for-
ma nō distinguit a suo formabili. **A**lio mō
sumit minus large p̄ oī eo qd non est subie-
ctū vel p̄positū z sic deus z angeli dicuntur
forme. **A**lio mō sumit non ita large p̄ oī eo
qd est cā in alio genere cause q̄ efficiēt^o fi-
nalis aut material. **E**t satis ē difficile expli-
care q̄ sit ista cālitaz s̄z de h̄ videbit alias.

Secda distinctio ē de isto tm̄io q̄litas.
Un̄ dico q̄ q̄litas p̄t triplr sumi **U**no mō
p̄ oī significato tm̄ioz d̄ p̄dicament^o q̄litas
z sic aliq̄ suba est q̄litas. vt satis patet sc̄do

forma sumit^r mult^o modis
deus et angeli dicuntur forma

An mereatur vitam
eterna ex p̄digno

Questio nona

modo p quolibet apto aliquid denominare esse quale. z sic forma substancialis est qualitas. Alio modo sumit p aliquo accidente denominare aliquid esse quale vel apto denominare. z sic nulla substancia est qualitas. qz licet forma substancialis denominet aliqd esse quale ppter qd differētia essentialis p dicat in quale. tñ nō est qualitas. qd nō est accidēs. ideo nō p dicat in quale accidentale. Tñ i pposito sumunt isti termini forma vel qualitas vltimo modo z nō alijs rē. **E**c his patet q oīs q litas vt hic sumit est vl' eē pōt forma. licet non econtra rē. **T**ercia distinctio est de isto termino augmentatio. Tñ dico q triplex est augmentatio. quedaz est pure extēsiua sicut rarefactio vel solidorū augmentatio. Alia est pure intēsiua. sicut augmentatio forme spūalis sine formaz spūritualiu non corpaliū sicut augmentatio caritatis. rē. Alia est extēsiua z intēsiua. sicut augmentatio formaz corpaliū vt caliditatis vel frigiditatis. Aliqua pōt dici augmentatio licet improprie q nec extēsiua nec intēsiua q posset vocari conuersiua. sicut aliq res diceret augmentata qz essz mutata in rē pfectiorē. vt anima in angelum. Et de isto modo possunt poni exempla varia z posset subdividi sed trāseo. qz nō est p̄pria augmentatio nec ad ppositum rē. **Q**uarta distinctio est subdivisio augmentatiōis solum extēsiue. qz illa est duplex. quedā numerosa seu discretiua sicut augmentatio gregg ouium vel cumuli lapidum. Alia est augmentatio extēsiua nō solum numerosa vel discretiua sed p̄tinua. sicut rarefactio aeris rē. Et sicut dictū est z dicit de augmentatione. ita oīno p̄portionabiliter dici potest de diminutione. **Q**uinta est de augmentatiōe intēsiua. et est. q ipsa dupl'r potest ymaginari. Uno modo p accumulationē graduuz eiusdem rōnis p̄stituentiū vnā formaz q sit magis intēsiua qz aliqua pars eius. Alio modo ymaginant aliqui fieri augmentatiōe intēsiuam solū p recessum a nō gradu. z istud a diuersis varie assignat. Ha qdam dicunt q intensio fit per d̄purationē alicuius forme a suo contrario. Alij q fit p maiorē radicationē in suo subiecto. ita q fm istos cōtinuit eandē formaz penitus inuariatā fm suam essentiā aliqd subiectū min' intense denominare. z postea magis. z similiter econtra. **S**z ista opinio nō est vera vt habet de

clarari in phia rē. **S**exta distinctio ē. q augmentatio tā intēsiua qz extēsiua dupl'citer pōt ymaginari fieri. Uno modo subito siue in instanti sicut si sol aut aliud luminosum crearet in instāti in medio dyaphano z postea aliqd aliud crearet in eodē medio in instanti. patet. quia fieret ibi augmentatō luminis tam extēsiua qz intēsiua in illo secundo instanti. Alio modo pōt ymaginari talis augmentatio fieri nō in instanti. sed successive continue tam fm extensionē qz fm intensiōe. ita q data aliq forma vt caliditate verū est dicere q aū quālibet pte istius caliditatis prius fuit eius medietas fm intensiōe z extensionē. qz illa tota ps z sic fit successive p̄tinue. **U**nde p declaratione istoz est hic videndū quid est aliqd fieri in instanti. Tñ dico q aliqd dicit fieri in instāti qñ nulla eius ps p̄fuit anteqz illud esset. **E**t quo sequit q nō stat aliquod indiuisibile fieri z illud nō fieri in instanti. Patz qz nihil eius aū ipm p̄fuit cum ipm careat p̄tibus rē. **S**eptima distinctio est q augmentatio continua pōt dupl'r fieri. Uno modo pōt fieri p̄tinue successive. Alio modo cōtinue pmanenter. Et hoc est. qz duplex est p̄tinuum. scz p̄tinuū successive. z continuū pmanēs. Ad cui' declarationē sciendū est q aliqd d̄r p̄tinue successive augeri qñdo in quolibet instanti posteriori est magis intensum vel magis extēsum qz in aliq prior. Ita q nō est dare aliqd tps in augmentatiōe sic cōtinua in quo toto illud sit eq̄liter intensum vel extēsum in qualibet pte sit equaliter rē. **O**ctava distinctio est q tripl'r p̄tingit aliquā formā acquiri successive cōtinue vel augeri. Uno modo solū extēsiue qz intēsiue nō habet saltē realit' graduales sicut forma subalis mirri. Alio modo solū intēsiue. qz extēsiue non habet sic forme substantiaz spūaliū vt noticia vl' amor intellectualis. sz nulla forma hz intēsiue z extēsiue qñ si fiat successive p̄tinua i extēsiue fiat etiā z in intēsiue. Et sil'r econtra. z hoc naturaliter loquēdo. qz absolute oppositū est possibile. rē. **U**dis premis sis pono aliqs p̄pōnes qz roco sup̄pōes. qz ap̄ theologos magis debēt supponi ex phia qz in theologia p̄bati. **P**rima ē. aliquod subiectū pōt fieri magis z min' tale sine alicui' q̄litas aut alteri' rei sibi inc̄stentis acquisitione vel deperditione. Patet.

q d est aliqd fieri in b
instanti quā d nullū
tūc p̄fuit fuit aut
i cōtinuo

recessu a nō gradu varie ymaginat' dicitur

Primi sententiarū

101A 700

qz sit. a. aliquod subiectū calidū vt octo. et sit. b. aliquod calidū vt quatuor. z sine mutatione ipsi^a. augeat caliditas ipsius b. vsqz ad. viij. tunc fit magis simile. a. qz prius. et prius econtra. a. fiet magis simile ipsi. b. mō constat qz magis simile est magis tale. zc.

Similiter quato qz sit magi bonus ē deo similior. z p prius deus sibi simili similior qz prius. z tñ nullius fit in deo acquisitio. igitur zc. Unde sequit qz gradum p parōis positū z suum p parinum de aliq respectu eiusdem verificari successine nō arguit illud mutātū esse. Patet de deoz. vt dicitur est. Non nego tñ qn vnum illoz mutet ad verificationē successinā taliū zc. vt patet.

Secūda ppositio est qz aliquod subiectū est tale vel aliquale p aliquā qualitātē seu aliquā formā accidētālē ab eo realiter differentē. Patet. quia ista est cōmunis doctrina paripatetica. cui etiam cōcordat fides catholica. que pcedit qz albedo i sacramento altaris remanet sine subiecto. qz albedo fuit prius in pane tanqz in subiecto. qd quidem subiectum p eam erat album.

Tercia ppositio est qz aliquod subiectū potest esse magis z minus tale p aliquā qz litatē seu formā accidētālē. Patet quia aqua pōt esse magis z minus tale p aliquā qualitātē seu formā accidētālē. Patet. qz aqua pōt esse magis z minus calida p caliditatē sibi inexistētē z eā informantē.

Quarta est qz aliquod subiectū nō pōt eē magis z minus tale p aliquā qualitātē seu formā accidētālē ipsa forma simplr nō variata in se intrinsece. Patet. qz cum quelibz forma de sua intrinseca rōne denoiet suū subiectū cōcretine illa denomiatio quā habet abstractiue vt patz in oibz inductiue. sequitur qz ipsa nō potest ipm magis vl minus denoiare qz ipsa sit in tali denoiatione z qz sit pfecta intrinsece. z p prius non est ymaginabile qz ipsa simplr inuariata fm se possit suū subiectū magis z minus denoiare. Tñ sequit cōtra qsdam doctores qz nō pōt saluari qz eadē forma numero fm suā essentiam indiuisibil z simplr inuariata. sicut calor vel alia forma siue substantialis siue accidētalis possit dare suo subiecto pfecti^o et impfecti^o esse. z facere ipm magis z minus tale z hoc ppter maiorē subiecti vel minorē dispositionē. vl vt qdā dicūt ppter maiorē vl minorē radicatiōē in subiecto. aut depu-

st. p. h. d. h. d. m. d.

rationem a cōtrario. Patet ex dictis. Et licet alio mō posset hoc multipl^r declarari. tñ de hoc remitto ad phiam zc. Quinta ppositio est qz nulla forma potest suū formabile intēsius z remissius denoiare. siue facere ipm magis z minus tale nisi p intentionē z remissionē ipsi^o forme in se. Secūta est qz nulla forma pōt suū formabile intēsius z remissius denoiare sine noua al cuius prius acquisitione vel depditiōe. Patz aliter nō videt posse saluari qualiter ipa esset de nouo intēsius vel remissius in se. Tñ sequit primo qz in cuiuslibet forme intensiōe acquirit aliqd reale realiter distinctum a forma priore.

Secūdo sequit ptra qsdam qz in tali acquisitione illud qd acquirit est eiusdem rōnis siue speciei specialissimē cum forma pcedente. Tercio sequit qz in tali acquisitione illud qd acquiritur remanet cū forma priore. Quarto sequitur qz illud qd acquiritur facit p se vnum cū forma pōre. Decōia sunt contra illos qd dicunt qz intensio forme fit p acquisitionē noue forme pfectioris qz pcedens. ita qz in subiecto nunqz sunt simul tales due forme quaz vna fuerit prius in subiecto qz altera sed simul adueniente noua corrumpit prima.

Decō aut opinio pcedit aliquaz esse intensiōē continuam. ideo ex ea sequitur pmo qz quelibet forma que acquiritur dum durat intensio solum est per instans z subito. Patet. qz si esset per tempus cū in tempore illo quo esset fit adhuc intensio et prius acqzatur aliquid. sequitur qz pcedēs z sequēs imo multe sequentes erunt simul in subiecto contra eos.

Secundo sequitur qz qlibet talis forma acqzrit in instanti subito. patet clare. Et sic ista opinio est impossibilis zc. Septima ppositio est qz aliqua forma accidētāl siue qlitas hz latitudinē diuisibile nō solū fm realē extēsiōē sed etiā fm gradūle extēsiōē. Patz ex dictis qz ista pō forma habet latitudinē valet de virtute fmonis istaz forma hz in se plures partes realiter distinctas faciētes p se vnu extēsum vel intēsum zc. Tñ ad huius declarationē videndū est quid est latitudo qd latitudo intēsiua. qd latitudo extēsiua z qd sit grad^o vt sumunt hic. Dico igitur qz latitudo sic h sumit cū loqmur de latitudine formaz est plalitas distinctaz ptiū cōstitutiū per se vnum extēsum vel intēsum

qd p. h. d. h. d. m. d. p. h. d. h. d. m. d. p. h. d. h. d. m. d.

Questio nona

Sed latitudo extēsiua est pluralitas p̄tū
distingraz p̄stituentū per se vnum quan-
tū p̄tinuū. vñ nō capitur hic latitudo p̄t
apud mathematicos distinguit cōtra lōgi-
tudinez. qm̄ si ad ymaginationē mathema-
ticoz eēt vna linea solū diuisibilis fm̄ vna
dimensionē ad huc ipsa esset latitudo z ha-
beret latitudinē. z de ea hic loq̄mur. S; la-
tudo gradualis siue intēsiua est plurali-
tas distingraz p̄tū sibi inuicē coexisten-
tium z p̄stituentū p̄ se vnum quantū intē-
sum. ¶ Un̄ quadruplex est quantitas siue
quantū. Quedam est quātitas solū discre-
ta sicut numerus angeloz. Alia est quanti-
tas simul discreta z p̄tinua sicut numerus
p̄tū vnius corpis vt lapidis. Alia ē quā-
titas simul discreta continua siue extēsa z
etiā intēsa sicut numerus p̄tū vnius
q̄litas corp̄al̄ sicut caliditas zc. Alia est quā-
titas simul discreta et intēsa sed nō p̄tinua
vel extēsa. sicut numer⁹ p̄tū vnius quali-
tatis sp̄ialis vt caritatis. Et sic q̄litas isto
mō quanta potest esse in subiecto indiuisi-
bili sicut in angelo vel anima. vt patet zc.
¶ Sed gradus vt hic sumitur dicitur ps
alicuius latitudinis intēsiue siue ps ali-
cuius forme alteri p̄tū eiusdem coexistēs et
secum p̄stitutes p̄ se vnum quantū intēsum
zc. ¶ Ex his sequunt̄ aliqua ¶ P̄tio
sequit̄ q̄ licet aliqua sit forma extēsa que
nec est intēsa nec intēsiua. tñ nulla ē in-
tēsa q̄ nō sit extēsa vel extēsiua. Prima
pars patz de forma substantiali mixti sicut
lapidis vel asini. Secda ps patet qz licz ali-
qua forma sp̄ialis sit intēsa que nō est ex-
tēsa sicut est caritas vel scia in intellectu.
tñ nulla videt̄ repugnātia qn̄ de⁹ possz eaz
extendere z vñ gradū alteri coexistentem
ab alio separe z ei p̄tinuare. sicut qualitas
corp̄is christi in sacramento est ibi inten-
sa z nō extēsa. z tñ deus p̄t eam extendere
zc. Secdo sequit̄ qz licz q̄libet forma extē-
sa possit esse z nō esse extēsa tñ nulla forma
intēsa pōt esse z nō esse intēsa. Prima ps
patz. qz sicut aliqua forma seu qualitas ex-
tēsa corp̄is p̄t existētis in celo pōt esse z d̄
facto est nō extēsa in sacramento. ita possz eē
de qualibet alia forma extēsa zc. Secnda
pars patz. qz sicut nō est dare minimū qn̄
tum p̄tinuū. ita non est dare minimū quā-
tum intēsum. z p̄ p̄ns q̄libet ps forme in-
tēse est magis intēsa q̄ sua medietas Et

sicut non est possibile quamlibet p̄tem con-
tinua qualibet esse diuisam. ita impossibi-
le est quamlibet p̄tem intēsa qualibet eē
separatam zc. quare zc. ¶ Tercio sequit̄ q̄ li-
cet forme substantiales mixtoz eiusdez ra-
tionis siue eedem specie vl̄ etiam pres eius-
dem talis forme simul coexisterent. nunq̄s
tamē facerēt latitudinē intēsiuam seu cō-
stituerent. Patet ex dictis. ¶ Quarto seq̄-
tur qz licet aliqua forma extēsa et nō intēsa
sicut forma asini haberet modū existētie
alicuius forme intēsiue z nō extēsiue nō
p̄pter hoc facerēt latitudinē intēsiuam.
Patet de corpe christi in sacramento z po-
test faciliter applicari. ¶ Si autē queratur
hic quare vna forma est intēsiua et alia
nō. sicut forma accidental̄ z non substā-
tialis. Dico qz nulla est ratio nisi quia vna
est talis nature z alia non. Un̄ dico qz nul-
la natura est intēsiua que non potest fa-
cere per se vnum cum alia eiusdem ratōis.
siue maiori extensione quātitatiua. sic autē
est quelibet substātialis forma vt suppono
zc. ¶ Octaua p̄positio principalis z respō-
siua ad istum punctum est qz aliqua forma
accidētalis seu qualitas potest p̄tinue suc-
cessiue augeri vel minui. nō solum fm̄ extē-
sionem sed etiam fm̄ intēsiuam. Patz sa-
tis ex predictis. Un̄ eius ampliozem p̄ba-
tionem suppono ex p̄tia naturali. zc. Sed
ad ipsius declarationē aliqualem sciendū
est qz aliquam formā augmētari potest in-
telligi dupliciter. Uno mō de virtute p̄mo-
nis et sic ista nunq̄s est vera. forma augmē-
tatur. Nam illud qd̄ augmentat̄ est primo
minus z postea maius. sed nulla forma est
primo maior z postea maior. quia nec pri-
ma precedens nec sequens nec aggregatū
zc. Alio modo potest intelligi fm̄ intencio-
nem loquentium. et sic per istam formā au-
gmentatur. intelligimus istam aliqua for-
ma prius est minor et postea aliqua forma
est maior cuius pars est forma p̄or. Et ita
proportionabiliter potest exponi ista. for-
ma minuitur. Et sic intelligitur predicta p̄-
positio et omnia precedentia et sequentia
quando loquimur de augmentatiōe vl̄ di-
minutione zc. Et ad eundē sensum conce-
ditur qz forma suscipit magis z minus id ē
aliqua forma est maior z alia eiusdem spe-
ciei est minor. Et sic illa p̄positio est co-
p̄latiua non de copulato extremo.

ne una forma d̄ p̄tēsiua
et nō alia //

1001. hujusmodi

19 p̄tēsiua gaudet p̄tia alia
p̄tia augmentatiua //

19 p̄tēsiua gaudet p̄tia p̄tia
p̄tia magis et minus //

Primi sententiarū

Sed contra predicta obijcitur primo contra quartam, pponem zeius correlarium, quia sicut se habet agēs ad agere, sic forma ad p̄ficere z dare esse, sed idem agēs numero in se nō variatum potest magis vel minus agere s̄m q̄ inuenit̄ subiectum magis vel minus dispositum, ergo similiter eadem forma numero in se nō variata p̄t facere suū subiectum magis z minus tale s̄m q̄ magis z minus dispositum. **S**ecūdo p̄tra sextam, p̄positionē z dicta ibidez arguitur, q̄ forma adueniēs nō remaneat cū p̄ore, quia oīs forma nata est denoiare suum subiectū, igit̄ si minor caritas z maior siml sunt, iste due denoiabunt idem subiectum z p̄ oīs idem subiectū dicet̄ magis carū, p̄pter maiore caritatē z minus car, p̄pter minore caritatem. **T**ercio arguit q̄ nō sint eiusdem rōnis nec faciant p̄ se vnum, quia si sint eiusdē rōnis q̄ro quō faciūt vnū, primo nō vnitate p̄positionis quasi vna materia z vna forma, nec vnitate cōtinuitatis clarū est, nec vnitate homogenicitatis, q̄ homogenia nō vnunt nisi per continuitatez sicut aqua vnit̄ aque, vñ anima aīe nō vnit̄ q̄uis sint homogenic nec vnitate identitatis oīmode et simplicitatis clarum est, nec vnitate aggregatiōis, q̄ sic esset acerr̄ rerū innumerabilū z multitudinis infiniti. **N**ec p̄t p̄ter istas vnitates vnitas alia ymaginari, igitur zc. **Q**uarto p̄tra octauam, p̄pones arguitur q̄ nulla forma possit gradualiter augeri successiue p̄tinue, quia sequit̄ q̄ forma sic intēsa eēt infinita, oīs ē falsum, p̄na p̄bat, posito q̄ albedo intēda p̄ rēpus scz, c. et sic b. p̄mum instās in q̄ incipit intentio et. c. instans in quo cōpleta est tūc hoc posito arguit̄ sic, q̄ in infinitū minor albedo vel minor gradus seu ps albedinis ē q̄ sit hec totalis albedo que ē acquisita in. c. instanti fuit acquisita in tpe b. c. post b. instans ergo hec albedo demonst̄rado eā totā est infinita, p̄na tenet, q̄ q̄libet ps albedinis acquisita post b. instās ē aliquid cuius quātitatis intensiue, sed nullū quātum est in infinitū minus alio finito, igit̄ illa tota albedo est infinita zc. **A**d ista respōdeo Ad p̄mum nego similitudinem, **N**ā eodem mō p̄baretur q̄ eadē forma posset dare eē diuersis subiectis, etiā situ distātibz sicut illud agens potest agere ī diuersa subiecta, vt sol zc. **A**d secundam dico

q̄ oīs forte d̄tute s̄monis nē in cōuenientia de cōmuni mō loquēdi nō p̄cedit eē possibile idem esse magis albu z minus albu, q̄ p̄ hoc q̄ dicitur minus album excludit̄ maior albedo. **U**n aliqd eē minus album duo dicit, scz habere minore albedinē z nō maiore, z ita minor albedo nata est denoiare suū subiectū minus album solū q̄ non habet maiore albedinē, q̄ nō habet nata est denoiare non q̄dem d̄cedo hoc est minus albu sed dicendo hoc est talis albedine album. **E**t sic patet ad rōnem. **A**d t̄rcium dico q̄ faciūt vnū vnitate homogenicitatis, z sic est assumptū falsum, scz q̄ nihil ē homogeniū nisi p̄tinuū. **E**t dico q̄ faciūt vnum se totis z nō s̄m sua vltima, q̄ nō habent talia vltima sicut materia z forma q̄uis in hoc s̄r dissimilitudo q̄ hic vna non informat aliam. **A**d quartā nego p̄nam **E**t ad p̄bationē p̄cedo q̄ in infinitum minor albedo ē hec tota que est acquisita in. c. fuit acquisita post b. ista t̄m nō est p̄cedēda, aliqua albedo in infinitū mior q̄ est hec tota fuit acquisita post b. **P**rima eīm est vera, q̄ ibi ly albedo supponit p̄fise t̄m. **S**ecūda est falsa q̄ ibi supponit determinate zc. **E**t sic patz ad ista. **E**t q̄uis multa possent dici circa hanc materiā de intēsiue z remissione z latitudine formarū quā **D**ekā z p̄ eum mgr̄ **B**rego, z plures alij diffuset̄ subtiliter tractauerūt, tamē q̄ hec materia ad metaphisicā z phiāz spectat, bz cūiter pertranseo his p̄tentis q̄bz subtilis p̄t cetera faciliter p̄scrutari. **E**t hec de p̄mo p̄cto huius articuli.

Ad quantū ad secundūz punctum **U**tr̄ ipsa gr̄a vel caritas possit augeri ponam tres p̄clusiones. **P**rima cōclusio ē r̄siua q̄ caritas p̄t augeri **P**robaf̄ primo autoritate apl̄i z ad **Philippē**, j. **D**ro vt caritas vestra sic magis abūdet, id est crescat s̄m glosam. **N**on orasset aut̄ apl̄us p̄ caritatis incremento si non esset possibile eā augeri. **I**tem, ij. **T**hess. j. **B**ratias ago q̄m sup̄crescit fides vestra z abūdat caritas. **I**te ecclesia orat̄ dicēs, oīpotēs sempiternē dē da nobis fidei spei z caritatis augmentum **I**te **Aug**⁹ dicit **E**nch. penul. minuit̄ cuplitas caritate crescēte zc. igitur p̄clusio vera. **S**ecūda cōclusio est q̄ caritas nō solū subito z instantanee sed etiam in tpe continue potest augere. **P**atz quia omnē formā

Quoniam opinio est t̄m
de causa sic p̄cedi magis e
m̄p̄y.

bona ratio p̄ opinione d̄m
di

b. c.

charitas in esse qualitates
augeri in infinito ab aucto in pte charitatis

Primi sententiarū

sed alique caritates ptiales possunt esse in eodem subiecto. ergo q̄b̄uscūq; datis non est p̄tradictio illas eē in eodem subiecto p̄mo. et sic non est p̄tradictio q̄n̄ deus faciendo vnā caritatē nouā possit intēdere p̄ores q̄ntūcūq; magnā in eodē subiecto.

Duplex capacitas animę

Sed quibus ipse subtiliter dicit tamē ad p̄fundiorē huius materie declaratiōnē distinguēdū est. **U**n̄ incipiēdo ubi ipse dimittit dico q̄ aliq̄d subiectū sic anima habet duplicē capacitatē. scz capacitatē passiua z potentialiter subiectiua. et capacitatē actiua siue nō pure passiua sed vitaliter p̄ceptiua. Et licet ista distinctio fm̄ illos q̄ ponunt distinctionē formalē p̄cedere ref̄ de virtute p̄monis. qz isti dicerēt q̄ iste sunt due capacitates inter se z ab ipa anima distincte. licz non realiter t̄m̄ formaliter. t̄m̄ qz nō p̄cedendo in creaturis distinctiones talē nec etiā in diuinis nisi ad sensuz supra dictū in q̄stioe de distinctione in diuinis vt q. vi. **H**. ibidē patuit. **I**ō dico q̄ p̄dicta distinctio nō est vera de virtute p̄monis. sz intelligo eā sic q̄ anima est dupl̄r capax alie forme scz pure passiue z potentialiter. vl̄ non solum pure passiue sed vitaliter. ita q̄ anima respectu alicuius forme pōt esse subiectum z ipsam subiectiue capere. nō soluz passiue potentialiter sicut materia p̄ma capit formas sed etiā subiectiue vitaliter zc. **T**ūc iuxta hoc pono quatuor p̄pōnes. **P**rima est q̄ anima est infinite capax potēcialiter subiectiue ita q̄ nō tantū nec tot pōt q̄n̄ magis et plura possit suscipere. **P**ar3. qz ois potentia pure passiua vt sic p̄cise quantificat ex sibi corrdenti actiua. z p̄ p̄ns tantū pōt capere passiue q̄ntuz deus pōt in ea ponere actiue. quare zc. **S**ecūda p̄pō ē q̄ anima nō in finite sed solū finite est capax vitaliter p̄ceptiue. **P**atet. qz q̄libet vital̄ capacitas ē p̄cise tanta q̄nta est eius p̄tialis actiuitas z eius p̄tialis actiuitas p̄cise tanta est q̄nta est eius p̄fectionalis quidditas. q̄re zc. **E**x his sequit̄ primo q̄ licet capacitas subiectiua z capacitas p̄ceptiua ipsi anime sint oibz modis idē scz ipsa anima. t̄m̄ ipsa est infinita capacitas subiectiua z soluz finita capacitas p̄ceptiua. patet qz p̄ hoc q̄ dico infinita capacitas subiectiua nihil aliud intelligo nisi q̄ est potētia infinite capax subiectiue zc. **S**ecūdo sequit̄ q̄ licet capacitas subiectiua anime sit finita id est finita entitas ipsa

vide distationē

*anima nō in in finite vitali
h̄c p̄cipit h̄m̄ dicit*

tū est infinita capacitas. qz in finite pōt capere subiectiue licet nō p̄ceptiue zc. q̄re zc. **T**ercia p̄pō est q̄ caritas in infinitū pōt augeri in aia. **P**atet ex p̄rius dictis. qz tal̄ qualitas q̄ntacūq; sit in anima adhuc pōt fieri maior z anima pōt eā recipe subiectiue. z sic nec ex pte p̄ducētis nec ex pte recipiētis repugnat ipsam augeri in infinitū. q̄re zc. **Q**uarta p̄pō est q̄ nō pōt in infinitū augeri caritas in anima. **V**olo dicere q̄ licz caritas in infinitū possit augeri in aia et hoc in esse q̄litaris nō t̄m̄ in esse caritatis. ita q̄ ē dare aliquā caritatē in aia q̄ quantūcūq; possit fieri maior in gradu q̄litaris vl̄ talis entitatis non t̄m̄ pōt esse maior caritas isti aie. **E**t hoc patet ex scda p̄pōne qz erit dare aliquā q̄ erit tanta quantā pōt ista anima capere vitaliter sed nulla res pōt esse alicui anime maior caritas q̄ illa anima sit vitalit̄ capax zc. **D**D **E**x his sequit̄ p̄mo q̄ licz in nullo subiecto possit in infinitū augeri caritas. qz nec in hoc nec in illo quocūq; subiecto demonstrato. t̄m̄ in infinitū pōt augmentari caritas in subiecto. **P**rima pars patet ex dictis. qz q̄cūq; subiecto dato ē dabilis caritas tāta q̄ nō potest inesse aliqua maior caritas eidem subiecto zc. **S**ecūda pars patet qz ly in subiecto supponit confuse t̄m̄. z iō q̄suis sit dare caritates q̄ nulla pōt esse maior caritas isti subiecto. illa t̄m̄ pōt esse maior caritas alteri subiecto magis vitaliter p̄ceptiua z magis p̄fecto mō q̄cūq; tali subiecto dato. deus pōt creare p̄fectiū igit̄ zc. **S**ecūdo sequit̄ q̄ licz hec q̄litas sit hec caritas. nō t̄m̄ sequit̄ hec fit maior quantitas q̄ hec fit maior caritas. **P**atet ex dictis z p̄tponi exēplū. qz nō sequit̄ hec linea est vl̄na vel bipedalitas et hec pōt fieri maior linea ergo pōt fieri maior vl̄na vel maior bipedalitas. zc. **S**imiliter nō sequitur hec distantia est hec p̄pinq̄tas demonstrato aere inter sortē z platonem z potest fieri vl̄ sit maior distantia. ergo sit maior p̄pinq̄tas zc. patz clare. **E**t si arguit̄ sic. hec q̄litas est caritas z hec qualitas erit maior q̄ p̄rius. ergo hec caritas erit maior q̄ p̄rius p̄cedendo aīns z p̄ns si huic adiectiuo maior subintelligit̄ illud substantiuū qualitas. sed nego minorem zc. cl̄sionem si pro substantiuo intelligat̄ iste terminus caritas vt patz inuenti. z potest poni exēpluz in dictis terminis zc. **D**ic aut̄ diligenter ad

hec nota

bonū exēplū de linea et bipedalitate

Questio nona

uertendum q̄ sicut dico de caritate v̄l gr̄a
ita debet p̄cedi d̄ beatitudine v̄l gloria z d̄
delectatione et tristitia vel pena z generali
ter de qualibet volitione vel noticia z om̄i
qualitate que potest potentiam p̄ceptiuaz
vitaliter immutare. imo melius clarius v̄l
magis p̄prie hoc apparet esse v̄ez in istis q̄
de caritate vel gratia. Et r̄o est quia nulla
qualitas est intrinsece z formaliter volitio
vel noticia. sed p̄cise p̄ habitudinē quā ha
bet ad potentiam vitalem p̄ceptiuaz vt pa
tuit supra. Licet autem talis caritas v̄l gra
tia nō sit intrinsece z formaliter talis vt pa
tuit in secundo articulo tamen nec est talis
p̄cise per habitudinē quā habet ad potētiā
ad diuinam acceptationē que est ei extrinse
ca. z ideo est maior vel minor caritas vel gr̄
tia s̄m q̄ magis vel minus acceptat a volū
tate diuina id est ad maiorē vel minorē bea
titudinē. Absolute aut̄ staret q̄ minor in gr̄
du magis acceptaret. et sic maior qualitas
esset minor caritas et minor qualitas esset
maior caritas. Et ex istis patet via subtili
bus ad imaginandū multa in hac materia
zē. **EE** Sed p̄tra dicta instat primo
sic p̄ rōnez Scoti. quia accepta aliqua ca
ritate puta. a. queritur v̄trū ascendendo sit
status ad aliquā sup̄mam possibilē aut nō
si sic habetur p̄positum si non sequit̄ q̄ quā
to aliqua magis excedit a tanto est p̄fectior
z p̄ p̄ns illa que in infinitum excedit est in
infinitū p̄fectior. z ita illa in se erit intēsiue
infinita. z cum ipsa videat̄ ab intellectu di
uino sicut vnus creabile poterit vnica crea
tione creari. quare zē. **U** Secundo si cari
tas aut aliqua forma posset augeri in infi
nitum tunc aliqua creatura s̄m suaz natu
ram absolute ip̄ortaret p̄fectionē infinitaz
hoc aut̄ soli deo p̄p̄riū est. quare zē. **U** Ter
cio si zē. tunc posset esse maior caritas cari
tate christi cōtra ma. li. iij. dis. xij. **U** Quar
to logicaliter arguitur sic Omnes pres ca
ritatis creabiles possunt esse create. hec est
vniuersalis cuius q̄libet singularis ē vera
vt patet. tūc demonstratis oibz illis partibz
creabilibus ista singularis erit vera. iste p̄
tes creabiles possunt esse create. hec autēz
demonstratio est possibilis saltem intel
ctui diuino q̄ omnes presz quālibet videt
sed quēlibet singularis d̄ possibili affirma
tiua in qua sub̄icit p̄cise p̄nomē demon

stratiuum si est vera est vera in sensu cōpo
sito vt patet in oibz. z p̄ p̄ns hec est possi
bilis iste oēs pres sunt create demonstratis
oibz creabilibz. z p̄ p̄ns hec ē possibilis iste
oēs pres sunt create illis oibz demonstra
tis z p̄ p̄ns impossibile esset aliā caritatem
creari. Illa ergo essz summa creabilis. Si
militer q̄t pres caritatis z quantacūqz ca
ritatem de^o p̄t facere tot z tantā p̄t deus
facere. ponat̄ in esse q̄ quantacūqz zē. deus
facit. ergo nō poterit v̄terius maiorē face
re z p̄ p̄ns non in infinitum zē. **U** Ad ista
r̄n deo. **U** Ad p̄mum dico p̄mo q̄ siue de^o pos
sit facere aliquam magnitudinē vel carita
tem actu infinitam siue nou. tūc hoc nō con
cludit illud argumentū. **Nā** p̄similiter pro
bare^t q̄ augmētū numerozū nō p̄cedat in
infinitū et q̄ deus posset facere tot in diui
dua vnus speciei q̄ nō posset facere plura
quod est inconueniens. **U** Secundo dico
ad formam argumētū q̄ v̄tra. a. p̄t in infi
nitum p̄cedere augmētatio ita q̄ nō est sta
tus. z q̄n̄ d̄r q̄ quāto aliqua caritas excedit
a. tanto est p̄fectior cōcedēdo ad sensū que
post statim dicam. sed p̄ hoc nō sequit̄ er
go q̄ in infinitū excedit a. est in infinitum p̄
fectior. qz implicat̄ q̄ aliqua caritas in in
finitū excedit vel excedere potest a. quod ē
falsum. Unde sicut deus p̄t facere plura
z plura indiuidua in infinitū. z tūc faciet fi
nita z nunqz infinita. ita p̄t facere maiorē
caritatē z maiorē in infinitum. z tūc semper
faciet finita. **U** Tercio dico q̄ qualibet ca
ritate finita potest fieri caritas finita maior
sed tūc n̄ seq̄tur q̄ aliqua caritas finita pos
sit fieri maior qualibet caritate finita quia
arguit̄ a termino stāte p̄fuso tūc ad ip̄m stan
tem determinate. sic nō sequit̄ post oēm diēz
potest fieri diēz. q̄ aliqua diēz p̄t fieri post
oēm diēz. similiter non seq̄tur v̄tra quālibet
diuisionē p̄tinui p̄t fieri diuisionē q̄ aliqua
diuisionē potest fieri post oēm diuisionē.

U Quarto dico q̄ nulla caritas intensiue
infinita videt̄ ab intellectu diuino esse cre
abilis. qz nulla talis est factibilis. et p̄ p̄ns
nec a deo visibilis. licet deus videat̄ q̄ in
finituz caritas potest fieri maior.

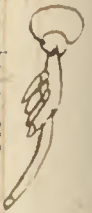
FF Ad secundā primo nego p̄nam.
nō em̄ sequit̄ q̄ si infinitū caritas possit au
geri q̄ sit possibilis aliqua caritas infinita
U Secundo dico q̄ esto q̄ esset aliqua ta
lis caritas infinita de facto. ad huc ipsa nō

*Aut q̄ nulla q̄libet in
finita est factibilis*

¶ Summi sententiarū

esset infinita pfectio. imo nō esset essentiali-
ter magis pfecta q̄ ps eius finita. sicut si es-
set vnus aer infinite ille nō esset eēntialiter
pfectior q̄ vnus pugillus ei. ¶ Tercio di-
co q̄ esto q̄ esset aliqua talis caritas infini-
ta pfectio. nō tñ sequit̄ q̄ esset eodē mō infi-
ta pfectio sicut deus. ¶ Quarto dico q̄ ista
p̄na uō valet simplr. hec caritas fit maior
vel intensior. ergo fit pfectior. patet. qz per
hoc q̄ fit intensior nō fit pfectioris speciei s̄
manet eiusdem speciei z pfectōis essential-
tē. bñ tñ pcedo q̄ fit pfectior. s̄ nō simplr.
scz essentialiter. tñ fm̄ qd scz gradualit̄ ad
istum sensum q̄ ipsa cōtinet aliquē gradū
quē nō p̄tinebat p̄us q̄ est aliq̄ pfectio zc.
Et ad eundē sensum pcedo q̄ spēs caritat̄
absolute importat infinitā pfectionē possi-
bilē. id est infinitos gradus possibiles q̄rū
q̄libet est aliqua pfectio. z sic q̄libet spēs in
qua plā individua sunt possibilia. ¶ Ad
terciā dico p̄mo q̄ caritas xpi nō fuit maxi-
ma possibilis. patet. qz deus potuit illā au-
gere vel sine subiecto vel etiam in alio sub-
iecto maioris capacitatis q̄ aīa xpi sicut ī
angelo. Scdo dico q̄ caritas xpi non fuit
maxima sibi possibilis. patz ex dictis. qz illa
potuit in infinitū intēdi in gradu q̄litas
in ipsa aīa xpi cū ipsa esset infinite capaci-
tatis potēntialis. ¶ Tercio dico q̄ caritas
xpi fuit maxima sibi aut alteri possibilis d̄
potēntia ordiuata. z sic intellexit mgr̄ z non
de potentia absoluta. ¶ Quarto dico q̄ ca-
ritas xpi fuit maxima caritas sibi possibil-
itā d̄ potēntia absoluta. patz. qz suppono q̄
illa caritas fuit tāta quantā ei⁹ aīa absolu-
te potuit vitaliter cape. z fuit adequata sue
potēntie seu capacitati vitali. z iō cū eius vi-
talis capacitas nō potuit augeri sicut nec
ei⁹ essentialis q̄ditas sequit̄ q̄ illa caritas
potuisset augeri in gradu qualitatis nō tñ
in esse caritatis respectu talis capacitatis.
Et si dicat̄ vel in augmentatōne graduali
talis qualitas gradus adueniēs est illi ani-
me caritas vel nō. si sic. ergo aggregatū ex
p̄cedēte et adueniēte erit maior caritas. qz
p̄tinebit aliquā caritatē quā non p̄tinebat
p̄cedēs caritas. si nō. hoc est incōueniens.
cum sit eiusdē rōnis. non em̄ videt̄ possibi-
le q̄ in eodem subiecto sint duo grad⁹ vni-
us qualitatis q̄z vnus sit illi subiecto cari-
tas z alter uon. ¶ Ad hoc dico q̄ licet pos-
set sustineri q̄ nō. et nego p̄naz. ergo aggre-

gatū zc. dico em̄ q̄ licet aggregatū sit mai⁹
z maior q̄litas. nō tñ maior caritas licet il-
lud p̄tineat aliqd̄ qd̄ est caritas qd̄ p̄ri nō
p̄tinebat. Exēplū si pori sit plen⁹ vino li-
cet deus poneret aliud vinū cū pori per pe-
netrationē. ille potius nō esset magis plen⁹
q̄ an. quīs aliquo esset plen⁹ q̄ nō erat an-
plen⁹. z sic plibz rebz esset plenus licet non
magis plen⁹. sic in pposito zc. de h̄ hec pau-
ca p̄nunc sufficiat. de q̄ plura dicā in ma-
teria de merito xpi. **BB** Ad quartaz
dico p̄mo q̄ aīa est verū. sed illa pōt nega-
ri in sensu pposito. z licet illa singularis cō-
cederet iste p̄tes creabiles p̄nt esse create.
demonstratis oibz zc. tñ negat̄ in sensu ppo-
sito. et illa regula assumpta nō est vlr̄ vera
in illis p̄ponibz in q̄bz subūct̄ p̄nomen de-
monstratiūū plālis numeri sicut q̄uis ista
sit vera. ista p̄nt esse vera demonstratis duo-
bus p̄tradictoz̄is p̄tingētibz. tñ hec nō est
vera. possibile est ista esse vera vel hec ē pos-
sibile ista duo sunt vera eisdem demonstrati-
tis zc. ¶ Scdo dico aliter r̄ndēdo q̄ oēs
p̄tes caritatis creabiles demonstrari dupli-
citer pōt intelligi. Uno mō qd̄ demonstrant̄
oēs quozū q̄libet est creabilis. Alio mō qd̄
demonstrant̄ oēs q̄ sunt creabiles. ¶ Si
p̄mo mō dico q̄ hec singularis iste p̄tes p̄nt
esse create nō est singularis illius vniuersa-
lis oēs p̄tes creabiles zc. Et rō est qz oibz
p̄tibz demonstrat̄ ista nō est vera iste partes
sunt creabiles. Tñ nō sequit̄ qd̄libet istoz
est creabile q̄ ista sunt creabilia. Exēplū
sunt duē linee equales. a. z. b. hec ē vera qd̄
libet istoz demonstrat̄ oibz quoz qd̄libet ē
ps ipsi⁹ b. est excessum ab. a. z tñ hec est fal-
sa eisdem oibz d̄mostratis ista sunt excessa
ab. a. qz ista sunt b. z b. est quantū equale a
Tñ patet q̄ nō semp de oibz siml̄ verificat̄
terminus plālis numeri de q̄z q̄libet veri-
ficat̄ singl̄are illi⁹ plālis. Si rō demonstrat̄
tur scdo mō d̄z p̄nter q̄ talis demonstratio
nō est possibil̄ qz nulle creabiles sūt omēs
creabiles. zc. ¶ Tercio dico q̄ si q̄libet sin-
gularis illius vniuersalis est vera z ipa ve-
ra. tñ sua de inesse uō est possibilis. idco nō
facit ad ppositū. sed nulla singularis est in
qua demonstrant̄ oēs p̄tes creabiles. Si
aut̄ fiat ista vlr̄is. oēs p̄tes quaz quelibet ē
creabilis p̄nt esse create. tūc dico q̄ aliqua
eius singularis esset vlr̄ esse posset saltez co-
gnita a deo. in qua omnes collectivē d̄mō-

*Effectio gradualis no p̄
fectio speciei*

De charitate xpi

bona p̄f̄ctio

*Non aut̄ bonam instantiam
quam dat̄ in logica*

Questio nona

33
vult dicere no oportet
malum pd demerere iura

strant quarum quelibet est creabilis. sz ip
sa vniuersalis est falsa. sicut z illa singula
ris vt potes declarare zc. **Quarto** dico
qz quantacūqz caritate deus pōt facere tā
tam pōt facere. zcū dicit ponat in esse. dico
qz nō sequit qz debeat sic poni in esse. nec est
necessariū qz quelibet pōt vera de possibili
possit ad illum moduz poni in esse nisi qū
est vera in sensu ppositionis. Verū tamen
si quis nimis curiosus velit qz ponatur in
esse debeat sic poni. quantam deus facit tā
tam facit. z bec possibilis est sed non facit
dicit. Et bec de secundo puncto zc.

Hic Quantū ad terciū punctū
vtz ipsa gratia vel caritas possit minui po
nam tres pclusiones. **Prima** est qz que
libet caritas creata per potentiam absolu
tam dei pōt minui. **Secūda** est qz qlibet ca
ritas acquisita p potentiam agentis creati
pōt minui. **Tercia** est qz nulla caritas in
fusa p potentia ordinatā dei potest minui.

Unde ad declarationē istarū pclusionū
distinguedū qz caritas creata pōt sumi du
pliciter. scz p caritate infusa qz pprie dicitur cari
tas creata. z p caritate acquisita qz sicut ex
alijs actibus anie frequentatis generatur
habitus. Sic etiā ex ipsis actibus diligen
di deū ppter se z pprimū ppter deum generat
habitus in aīa ad cōsimiles actū inclinans
qz etiā post peccatū mortale remanet in ho
mine. **Prima** caritas dicitur gratia gratū faci
ens. sed secūda nō est grā gratū faciēs. Et
ista pōt sumi vel p bīn vel p actū. Et pro
portionabiliter cupiditas ē duplex. scz actu
alis z habitualis. z vtraqz diuidit in mor
tale z veniale.

Ex hac distinctōe sequū
tur aliqz correlaria vlt supōnes valētes ad
sequētia. **Primo** sequit qz caritati infu
senulla cupiditas habitualis est cōtraria.
sed sibi ppossibilis. patz qz si gētilis luxu
riosus z auarus z alijs cupiditatibz habi
tuatus baptizat. infundit sibi caritas. z tū
nō statim corrūpitur habitū viciosus qz pri
us erat cum etiā post baptisū expiatur se
inclinari ad actū illoz.

Secūdo sequitur qz
nulli actui caritatis cupiditas habitualis
est ptraria. sed ei cōpossibilis. Patet sic p
cedens. z loquor de actu caritatis infuse zc.
Tercio sequit qz caritati infuse vel eius
actui cupiditas actualis venialis nō est cō
traria sed ei cōpossibilis. **Quarto** sequit
qz caritati infuse z eius actui cupiditas ac

tualis mortalis est contraria z incōpossibi
lis. Et capio ptrarietate large. put illa di
cunt ptraria qz de lege ordinata non pnt ei
dem simul inesse sed bñ successine. qzuis h
nō sit de ipsoz intrinseca rōne zc. **Quin
to** sequit qz caritas acquisita et cupiditas
mortalis fm habitū sunt ptrarie. nec vna
est alteri cōpossibilis. Et loquendo de ca
ritate habituali acquisita pfecta. scz qua qd
habitualmente diligit deū sup oīa. et qdquid
diligit diligit ppter deum. Patet quia alit
in eodez simul essent habitus acquisiti ad
incōpossibiles actus. scz ad diligendū crea
turā plus qz deū. vel nō ppter deū qui ē ac
tus cupiditatis mortalis. z ad diligendū
deum plus qz creaturā z ppter ipm creatu
ram qui est actus caritatis. **Sexto** seq
tur qz licet non omnis cupiditas sit forma
liter cōtraria caritati infuse. tū aliqz mō po
test dici ptraria. scz virtualiter incōtum icli
nat ad actus actibz eius incōpossibiles. vlt
aliquo mō impediētes mediate vel imme
diate. ne actus eius eliciant ita pfecte sicut
magis ex declaratione pclusionū appare
bit zc. **Tercio** his psuppositis pbat pri
ma pclusio. quia oīs forma augmentabil
z successine acquisibilis absolute est dimi
nubilis z successine destructibil. scz qlibet
caritas creata siue infusa siue acquisita siue
actus siue habitus ē hmoi vt patz ex supra
dictis. igitur quelibet talis est absolute di
minibilis zc. **Secūda** pclusio probat
qz oīs caritas acquisita est actus vel habi
tus. Si sit actus tunc siue sit actus carita
tis infuse tū vt in eo qui nōdum acquisi
uit habitū caritatis ex actibz. siue sit actus ca
ritatis acquisite tū vt in eo qz postqz acqsi
uit habitum caritatis ex actibz p peccatū
mortale pdidit caritatem infusam. siue sit
actus vtriusqz vt in eo qz habet vtrūqz habi
tū infusum. scz acqsiū. Cōstat qz talis actus
pōt minui ab agente naturali. qz nō omne
hmoi actum necesse est totum simul corrū
pi. sed successine potest naturaliter remitti
vt qlibet potest expiri. Si aut talis caritas
acqsiū sit habitus tūc pōt naturaliter minui
p actus ptrarios generatiuos incōpossibi
lis habitus. scz cupiditatis. quia oīs habitus
naturaliter generabilis et augmentabilis
p actus. p contrarios actus est corrūptibi
lis z diminubilis. vt patet secundo **Ethi
corū. z** quelibet potest expiri. igitur zc.

caritas arguitur a cupiditate
z habitus sui p hō

qz caritas arguitur a cupiditate
z habitus sui p hō

quereat de rō actus
caritatis arguitur a
tū caritatis p hō
p hō qz sit caritas
p hō nata z hō
viciū qz illis qz sit p hō

quod sit caritas p hō z arguitur

Primi sententiarū

Tercia conclusio pbatur. qz si habitus caritatis infuse p potentia ordinatam dei. id est stāte ordinatōe dei posset minui. hoc maxime esset p actus nostros demeritori/ os. sed hoc nō. qz vel hoc esset p peccatum mortale vel p peccatū veniale. Non p mor tale. qz illud totaliter tollit caritatem z nō stat cū aliquo gradu ei⁹ fm dei ordinatōez aliter idē bō simul esset dignus morte eter na z vita eterna. qd est falsum. nā patz. qz fm qd dicit nigr li. ij. dist. clj. Sola caritas dividit inter filios pditiōis zc. Aug⁹. v. de trini. ca. xvij. Nec p veniale. qz si p venia/ le posset minui p venialia posset totalit^r cor rumpi. nās est falsum. qz sic aliqz hūs ca/ ritatem absqz peccato mortali posset p ve niale p̄cise dānari. quod est falsum. Et cō/ sequentia patet. qz si in aliq⁹ sit pua caritas z p̄mittat peccatuz veniale si diminuat ca ritas tūc ponat q centesima. talis ḡ p plu ra z plura z grauiora venialia poterit tan tū diminuire q adimeret totuz zc.

R Sed p̄tra hoc sunt diuersi mo di dicendi. Una via est q p secundū venia le nō corrūpitur tātus gradus caritatis qn tus p̄mum sed medietas eius. z p̄terciuz medietas illi⁹ medietatis. z sic semp p par tes minores eiusdem p̄portionis Sed hoc non valet. qz p̄ maius peccatuz vel equale posterius p̄missum nō minus debet corrū pi q̄ per p̄minu. imo potius plus. cum se cundū nō excuset p̄ omū s̄z pot⁹ aggraua tur. Alia via est q an corruptionē totalez caritatis oportebit tot venialia cōmittere q si q̄s vltterius peccet illud pctm non po terit esse veniale sed erit mortale. et p̄ illud totaliter caritas corrūp̄t. S̄z hoc nō va let. quia q̄tquot peccatis etiā mortalibz cō missis adhuc p̄t q̄s cōmittere aliud morta le. ḡ multo fortius quotcūqz venialibz cō missis p̄t aliud veniale cōmittere. z sic p venialia zc. Alia via est q ante totalē corrup tionē occurrer materia alicuius p̄cepti qd vel iste implebit. tūc reaugebit caritas ip sius vlt̄ trāsgrediet. z tūc ipse peccabit mor taliter. z sic caritas p mortale p̄detur S̄z hoc nō valet. qz licet materia p̄cepti possit occurrere. nō tū necesse est qn an labat ma gnū tempus anteq̄ occurrat. z in illo tem pore poterunt mltiplicari venialia donec totaliter caritas p̄dat. Alia via est q p pec cata venialia possibile est caritatez minui

vsqz ad totalez corruptionē exclusiue. sic q in instanti cōplete corrupitiōis ipse peccat mortaliter. qz. s. nō seruat caritatē ad quas tenet sub pena peccati mortalis. quare zc. Sed hoc nō valet. quia nō seruare carita tem cui eius seruatō sit totaliter a deo nō est homini pctm p̄prie loquendo. sed p̄mit tere vel obmittere aliqd p̄pter qd demeret caritatē subtrahi z sibi auferri a deo est in eo pctm Et nullum tale est hic in casu nisi culpa venialis. igit^r zc. **U** Sed ex p̄ dictis sequunt^r aliq̄ correlaria. **P**rimū ē q caritas infusa fm ordinatā dei potentia non p̄t diminui q̄tum ad ei⁹ essentiam. **S**ecūdo sequit^r q p culpam venialē p̄t di minui q̄tum ad ei⁹ feruorē. Et hoc p̄t cō tingere qz ex frequentatione venialium ge neraf cupiditas habitualis inclinās ad ac tus q̄ sunt peccata venialia. z p̄ nā aliquo mō inhabilitans ad act⁹ caritatis. Et q̄ sic vt postea nō tam feruidos z intēfos actus caritatis eliciat sic habituatus **T**ē aliter potest p̄tingere scz q̄ hūs caritatē infusam habeat etiā acquisitā. z nō solū illā que in clinat ad actus cōtrarios mortalibz s̄z etiā q̄ inclinat ad actus cōtrarios venialibz. z tūc si talis cōmittat multa venialia cōtra inclinationē illius caritatis acquisite remit tet illa z sic minus p̄mpter minus feruen ter eliciet actus caritatis infuse. qz constat p̄ exp̄ientiam q̄ hūs caritatē acquisitā fer uentiorē simul cū infusa. feruent⁹ opat q̄ hūs infusam solū. vt patet de viciose habi tuato post susceptionē caritatis in bap̄tis mo zc. **T**ercio sequit^r q̄ ex venialibz mlti plicatis p̄t totaliter tolli seu corrūpi fer uor caritatis. patet. qz feruor caritatis nō est aliud nisi habit⁹ acq̄situs caritatis vlt⁹ actus. nec ē aliq̄ entitas ab his distincta q̄ minuat sicut aliq̄ ymagināf. ita q carita tē remitti q̄ ad eius feruorē nihil est q̄ mi nus feruidos z intēfos act⁹ caritatis z mi nus feruenter z minus delectabiliter elice re. z sicut diminutio hui⁹ feruoris p̄t per venialia fieri ita z totalis corruptio. zc. **Q**uarto sequitur q p culpā venialē p̄t di minui caritas q̄tum ad eius firmitatem z stabilitatē. s. ad istū sensuz. qz q̄dam venia lia multū disponūt ad lapsuz z ad ruinaz in mortalia p q̄ p̄dit caritas zc. **S** Sed p̄tra dicta arguit^r p̄mo q p mortale minui possit caritas. quia est possibile q

argumta hoc est durando.

hinc via respicit durando.

aliquando p̄p̄tione

no illud p̄p̄tione feruor caritatis p̄t habituz mltiplicari zc. r. p. art. 1.

Questio nona

Quantum vnus actus est meritorius tantum p
cise alius actus mortaliter culpabilis fit de
meritorius. & possibile est caritate minui p
peccatum mortale. ams patet. qz aliquo actu
demeritorio est dare actu meritoriu magis
meritoriu z est dare minus meritoriu. et p
pns erit dare eque meritoriu. sed pna pba
tur. sit actus a. meritorius z sit. b. mortalis
paise tantu demeritorius z sit. a. pms actus
meritori? augmenti gratie post gram bap
tismale. tunc quantum pms debet a. tanta
pena paise debet b. & quantum quis acquisi
uit de caritate p a. actum. tantu paise pdet
p b. actum. z p pns remanebit sibi tota gra
tia baptismalis zc. **C**onfirmat. qz fm scos
deus remunerat vltra dignum z punit ci
tra dignu. hoc aut esset falsum si deus pro
culpa. b. semel comissa pzinaret istu oi cari
tate que fuit pmiu. a. ceties pmissi. & no pzi
uat plus qz acquiuit p a. semel zc. **S**ecun
do arguit. qz p venialia possit tolli caritas
qz qd p venialia pot demereri penam eter
nam z pena exetiam infinita. ergo pdere
caritatem. pna patz. qz si sic decederet nu
qz haberet beatitudinē. Et ams pbat. quia
possibile est qd aliqs committat infinita veni
alia pro quoz quolibet meretur pena ali
quam. qz in qualibet preportionali alicu
ius teporis vt hui? hore pot pmittere vnu
veniale cum non sit dare minimu tepus in
q possit nouum actum habere. **C**onfirma
tur. quia pono qz deus pcpiat sorti p actum
quem habet no pzinuet p hora neqz p ali
qua ptem eius proportionabilez sub pena di
urna p cuiuslibet pris continuatioe. et co
tra pceptum fortes pzinuet actum illu p ho
ram. sequit cum in illa sint infinite ptes qz
meret penam infinitoꝝ dieꝝ. **T**ercio ar
guit qz p veniale possit minui caritas. quia
si no sequit qz hns caritate ex hoc qz venia
liter peccaret no esset minus dilectus a do
nec etia minus bonus z equaliter diligere
tur peccans z eque bon? esset qd est absur
dum. cu peccas venialiter puniatur a deo
psequencia tm patet qz hns equalē caritatem
est eq bon? fm August. Ench. xxvii. habes
maioꝝ caritate est melioꝝ z eque bon? etia
eq diligit. igit zc. **Q**uarto ad idē oē pec
catu vel malu adimit aliqd d bono et ē cor
ruptio boni fm Augusti. Ench. xii. xiiij. z
ij. deli. ar. Peccatum autē veniale est ma
lum. z no oportet qz adimat de bono natu

reg aliqd de bono gratie. z sic diminit ea
zc. **A**d pma rōnem dico pmo qz
in hac patione vl' sumit actus demerito
rius sequens immedie te gram. vel actus de
meritorius no sequens immedie gram. Et
si secūdo mō tunc pna no valet qz talis no
tollit gram nec in toto nec in pte. Et si pri
mo mō tunc est negandū. **S**ecundo di
co ad pbationē qz nullo actu demeritorio
sic sumpto est dare in eodem supposito aut
alio in quo cetera sint paria aliquem ma
gis meritoriu qz ille sit demeritorius quia
p quolibet talez actū meret qd pziuari gra
tia. z si sic decedat pziatur gloria cotruden
te gratie pcedenti. z meret cum hoc penaz
eternam. **H**ec aut sunt inaius malu qz sic
bonu qd meret qd p aliquē vnu actū meri
torium. quod pater. quia per nullū actum
meretur quis vitam eternam que pns im
mediate no esset sibi a deo ex gra deputata
cū cuiuslibet actus meritorij gra sit pncipiū
solū. & meret augmentū gre in pnti z glie i
futuro. tale aut augmentū no est tā bonuz
qz malu est pziatio totalis glie sibi deputa
te pns zc. **T**ercio dico qz esto qz essz da
re aliquē actū magis meritoriu qz. b. est de
meritori? z aliquē min? no sequit qz sit da
re aliquē tantū paise meritoriu qntū. b. est
demeritori?. Et hoc est adā li. ii. q. ix. vbi
vult simile pnam in oibz tenere **S**ed ista
tia patz de angulis causatis intra circulus
ex portioe circūferētie circuli z linea recta
secante circulu. z de angulo recto. vtrūqz
ppando angulū cotingētie extrinsecuz cir
culo. qm est dare aliquē intra circulu ma
gis excedentē angulū ptingētie extrinsecū qz
angul? rect? excedat ipm. s. angulū ex maio
ri portioe circuli z linea intrinsec? secāte cir
culū. qz ois talis ē maioꝝ recto vt pz ex. xv.
tercij Euclid. Itē est dare itra circulu an
gulū min? excedētē angulū ptingētie qz ex
cedat rect? eū. s. angulū ex mioꝝ portioe cir
cli z linea rcā. qz ois tal? ē mioꝝ rcō. vtz ibi
dē z ois tal? excedit aglm ptingētie cū possit
diuidi p angulos rcilineos qz qlibet ē ma
ioꝝ angulo ptingētie. qz ē oim acutoꝝ acutissi
m?. Et tm no ē dare aliquē talē angulū qz tā
tm paise excedat angulū ptingētie qntū euz
excedit rect?. **A**lter cū qcuqz eqlic excedūt
idem sint eqlia. sequit qz aliqs possz esse an
gulus hmoi intra circulu qui essz eqlis re
cto. cuius oppositum ibidem demōstrat.

*dicat hanc qm p pte
q demeritoriu z no p pte
z n paise q p pte qm
z sequit meret*

*hanc pro n tu
de p pte qm p pte*

*vide supstantuz p dot
de angulis*

Primi Sententiarū

QUO Er quo sequitur q̄ tales p̄sequē
tie non valēt inter illa q̄ sunt alterius et alte
rius rōnis. et p̄ p̄ns cum alterius ratiōis sit
actus meritorius ab actu demeritorio. pa
tet dictam p̄nam non valere in proposito.
Secūdo sequit̄ ex p̄dicto exemplo sicut
notat etiam p̄mentator supra p̄dicta ratio
ne q̄ vbi sit p̄paratio inter ea q̄ sunt alteri
et alterius rōnis possibile est aliquā transire
de minore ad maius p̄ oīa media et nunq̄
venire ad equale. patz. si imaginat̄ linea re
cta secās circulū in p̄tes inaequales et cōsti
tuens cū minori portione circuli anguluz
minore recto moueri p̄tinue p̄m extrema
tem suā q̄ p̄stituit angulū illū p̄sus maiore
portione circuli. ita q̄ semp̄ crescat angul⁹
ille post donec dicta linea transierit vltra
Hā ante sectionē in partes equales et etiaz
tūc angulus causat⁹ ē minor recto et postea
maior q̄ maioris portione circuli. et c̄. Et
sic patet ad rōnem. **Q**uarto principalit̄
dico ad p̄firmationē q̄ deum punire citra
condignū p̄t̄ intelligi dupl̄r. **U**no mō
p̄parādo quantitatē culpe ad quantitates
pene p̄m statutū diuine misericōdie. et sic d̄libz
punit̄ vel premiāt̄ p̄m cōdignum id est p̄m
q̄ ex statuto dei dignus est. Alio mō p̄pan
do illa p̄cise p̄m se. et sic dicit̄ cōiter q̄ q̄libet
peccator vel damnat⁹ punitur citra cōdi
gnum q̄ vltra penā quā habet meret̄ ma
iore. vt dicit̄ mgr̄ lib. iij. dist. xlvi. Et addit̄
mgr̄ Grego. q̄ oīs culpa mortalis nō solū
meret̄. absolute p̄siderata ei⁹ malicia. p̄ua
tionem glorie. et penam eterne miserie. sed
etiā p̄riuationē torius cause et annihilatio
nent. et q̄ deus non annihilat peccatōrē est
ex eius mīa. Iuxta illud Tre. iij. Misericōdie
dei q̄ nō sum⁹ p̄sumpti. Et p̄bat̄ ratiōe q̄
p̄ h̄mōi culpam meremur p̄uari oī benefi
cio dei p̄siderata magnitudine offense que
estimāda est p̄m magnitudinē offensi vt di
cit̄ Eriē. sup̄ illo Bar. x. Non est discipu
lus sup̄ mgr̄m et c̄. Imo nec sic annihilādo
digne et plene puniret̄ quis amplius pu
niri nō possit et c̄. **S**ed istud dictū nō vi
det̄ mibi vtz q̄ non video q̄ aliq̄s meret̄
et culpa sua repugnantia et incōpossibilia.
scz p̄niri eternalit̄ et annihilari simplici
ter. sed de hoc alias et c̄.

P **S** **A**d secundā rōnem nego aūs. et
ad p̄bationē q̄n dicit̄. possibile est q̄ aliq̄s
p̄mittat infinita venialia et c̄. Ad hoc r̄ndet

Hibernicus q̄ non est possibile. sed a dam
hoc reprobat̄ diffuse. Tamē hic dico p̄no
distinguendo q̄ hoc p̄t̄ dupl̄r intelligi.
Uno mō q̄ possit p̄mittere infinita pecca
ta discreta et distincta p̄m se q̄ non sunt par
tes alicuius vnus. et sic nego hoc esse natu
raliter possibile. Alio modo infinita p̄cilia
vnus sicut si aliquis per aliquod tempus
p̄tinue intrēderet actum suū malum. et tunc
q̄ licet infinitis p̄tibus illius actus debe
antur infinite p̄tes pene. non tamē infinite
eq̄les sicut nec in illo actu sunt infinite p̄
tes equales. **S**ecūdo dico ad p̄firmati
onē q̄ ad hoc q̄ iste sit ex omissione p̄cepti
reus illius pene. oportet q̄ de q̄libet parte
p̄portionali illi⁹ t̄pis ipse sciat vel scire pos
sit distincte quanta ipsa est. cum q̄ntitas tē
poris hic includat̄ in p̄cepto. Aliter nō sci
enter obmitteret. et p̄ns non esset reus pe
ne. sed hoc non est naturaliter possibile vt
quamlibet p̄tem illius t̄pis sic distincte co
gnoscat. sed est dare minimā partem disti
cte p̄ceptibilem ab eo vel maximā non p̄ce
ptibile. et cum partes p̄ceptibiles nō sint in
finite in aliq̄ p̄te t̄pis iste sic p̄tinuās nō po
terit cēseri reus infinitaz penaz. Et sic p̄ce
ptū illud de lege ordinata non est dabile a
deo nec rōnabile. nec casus admittendus.
Tercio dico q̄ easus forte de potētia ab
soluta esset possibilis. sed tūc nō est ad po
sitū. q̄ nec est absolute impossibile carita
tem minui per venialia et totaliter tolli.
Quarto dico q̄ sic dictū est d̄ t̄p̄c ita p̄t
dici de pena. scz q̄ ad hoc q̄ iste omissiones
obligent oportet q̄ iste cognoscat penā im
positā fore eternam. et per p̄ns q̄ p̄riabit̄
p̄petuo gloria. **E**t quo sequit̄ q̄ si iste cō
tinuet actū sciēt̄ et libere ipse p̄legit actū
illū continuare saltem interpretat̄ne q̄ esse
p̄nceps glorie eterne. et per consequēs con
temnit̄ peccat mortaliter. et sic cōcesso ca
su de lege ordinata adhuc non habetur q̄
per venialia et c̄. **Q**UO Ad terciāz vno
vno modo potest dici q̄ p̄cise p̄pter pec
catum veniale nō minus diligitur quis a
deo nec oppositū p̄bat̄ ex h̄ q̄ t̄p̄alit̄ punit̄.
Vult em̄ ipm purgari vt ipse p̄mū accipi
at. Alio mō et meli⁹ p̄t̄ dici p̄m Bāden. v. q̄
libz. q. xiiij. q̄ amor dei nō d̄ maior vlt̄ mi
nor in se sed p̄m effect⁹ suos. effect⁹ autē est
duplex scz eternus et t̄p̄alis. q̄stum ergo ad
effectum eternuz qui est gloria non minus

mody d̄andi d̄ici de ḡidano.

pro vnicap. p̄ns

q̄ deo punire at̄ dignū
p̄t̄ intelligi dupl̄r.

107a 610

Questio decima

diligit peccantē venialiter q̄ nō peccantē. nec etiā q̄tuz ad grām p qua venit ad gloriā. q̄tuz aut ad effectū aliq̄e t̄palē minus cū diligit. q̄ ei pena t̄palē infligit z t̄p̄oraliter differt ei dare bonū eternū. Et etiā q̄tuz ad illā bonitatē q̄ acceptat ad gloriā nō est minus bonus. z de illa loquit̄ Augustin⁹. zc. Ad quartā dico q̄ nō oē peccatū sp̄ adimit̄ de bono qd̄ insuit aliqd̄ ei⁹ corripendo. sed p̄ t̄to dicit̄ adimere. quia potentia reddit̄ minus disposita z potentē ad bonū. vel q̄ si sit habitus bonus acq̄situs in potentia illū recipit. z sic peccatum veniale pōt̄ adimere de iusticia vel virtute morali z acq̄sita. nō t̄m de theologica z infusa. vel adimit̄ de bono qd̄ natū est inesse. si cū est bonus actus oppositus vel aliq̄s ḡd̄is ei⁹. nā vt dicit̄uz a cū caritatis. Et licz n̄ possit forte tollere totū feruorē q̄ nunq̄s ille tollit q̄n sic peccans velit facere z dimittere q̄cunq̄s de necessitate salutis sunt fieri da vel obmittēda p̄pter qd̄ nō diminuit vl̄ saltem nō totaliter tollit feruorē circa opa p̄ceptoz aliter peccaret moraliter. t̄m bene tollit totū feruorē acq̄situz p̄ actus directe p̄trarios illis venialibz sicut supra dictū ē. Et hec de tercio arti. **A**d rōnes p̄ncipales q̄stiois p̄zinū pater qd̄ d̄scēdū de aūte. t̄m ad p̄bationē dico q̄ de multa facit p̄plura q̄ possit facere p̄ pauciora. nec hoc est frustra. Alia aut nō est cā q̄rēda nisi volūtas sua. q̄ eo ipso q̄ sic vult p̄ueniēter sit z nō frustra. sec⁹ aut est in causis naturalibus z in causis voluntariis creatis. **A**d secundā z terciā rōnes parz q̄ p̄cludūt vnū ex secūdo z tercio arti. Ad rōnem post oppositū parz q̄ mḡ in hac pte non est tenendus zc. Et hec de ista questione.

Questio decima

De distincti

Conē. xix. et aliq̄s sequētes in q̄bz mḡ agit de p̄sonaz diuinaz eq̄litate q̄ro Utz p̄ p̄sone diuine sint oibz modis equales inter se. **A** Arguit̄ p̄mo q̄ nō q̄ p̄sone diuine nō sunt eq̄les sibi vnice m̄ fm magnitudinē. igit̄ zc. n̄a ē clara. z aūcedens. p̄bat. quia magnitudo p̄sone nullo mō distinguit̄ ab essentia. sed p̄sone diuine nō sunt eq̄les fm eēntiā. nā inter eas est

oimoda identitas fm essentia. z p̄ n̄s nullo mō eq̄litas. cū equalitas sit distinctio. ḡ fm magnitudinē nō sunt equales sed idēz confirmat. q̄ nō sunt similes fm q̄litate m̄ ḡ nec eq̄les fm magnitudinē. aūz parz z cōsequētia t̄z. q̄ sicut similitudo ē sp̄s qualitatis sic magnitudo q̄ntitatis zc. **S**ecūdo arguit̄ sic. q̄ p̄sone diuine nō sunt in se inuicem p̄ circū in cessionē. igit̄ nec sunt equales fm p̄fectionē. n̄a tenet p̄ mḡm i hac. xix. dist. q̄ ex opposito n̄tis infert oppositū aūcedentis Et aūz p̄bat. q̄ si pater esset in filio tūc p̄nitas essz in filio. n̄a tenet. q̄ in q̄cunq̄s est p̄ i eodē paternitas cū sint oibz modis idē. sed falsitas n̄tis patet. q̄ in q̄cūq̄s est p̄nitas illud est p̄ z sic fili⁹ essz p̄ confirmat. q̄ bñ sequit̄. a. est in. b. z. b. ē in. c. ḡ a. est in. c. z p̄ n̄s eodē mō sequit̄ p̄ est in filio z fili⁹ est in p̄re. ḡ p̄ est in patre.

Prima n̄a videt̄ vbiq̄ bona. z secūda est oīno simil̄ z t̄m p̄z falsitas n̄tis. igit̄ zc.

Tercio arguit̄ q̄ p̄sone diuine n̄ sunt eq̄les fm potētia sic fm p̄ductiuitatē. igit̄ zc. n̄a est clara. z aūz p̄bat. q̄ nō minoris potētie est p̄ducere diuinā p̄sonā q̄ creaturā sed si vna p̄sona possit p̄ducere creaturā z nō alia nō eēnt eq̄les fm potētia. igit̄ m̄lto maḡ cū vna possit p̄ducere diuinā p̄sonā z alia nō p̄t eā p̄ducere. sequit̄ zc. **C**onfirmat. q̄ illa p̄sona q̄ nō est oīpotēs nō est eq̄lis p̄sone oīpotēti fm potētia. s̄z fili⁹ nō est oīpotēs. ḡ zc. assumptū p̄z. q̄ sequit̄ fili⁹ est nullipotēs ḡ nō h̄z potētia generādi. ḡ eodē mō sequit̄ affirmatiue fili⁹ est oīpotēs. ḡ potētia h̄z generādi. q̄ vtrobiz sit distributio p̄ eisdē. s̄z n̄s ē hereticū. igit̄ z aūz zc.

In oppositū arguit̄ p̄ mḡm in hac distinctioe z duabz sequētibz. z p̄ symbolū. Eq̄lis p̄ zc. **B** In ista q̄ōne erūt tres articuli breues iuxta materiā triū argum̄toz

Prim⁹ vtz p̄sone diuine sint eq̄les sibi vnice fm eēntiā siue magnitudiez. **S**ecūd⁹ vtz p̄sone diuine sint i se inuicē p̄ mutuā circū in cessionē. **T**ercio vtz p̄sone diuine sint eq̄les sibi vnice fm potētia seu p̄ductiuitatē. **Q**uantū igit̄ ad p̄mū notanduz ē. p̄mo q̄ tot modis d̄r eq̄lez ineq̄le q̄t̄ modis d̄r maḡū z magnitudo. **H**oc aut̄ d̄r q̄ d̄r p̄plicat. p̄mo mō d̄r q̄libet res alteri equalis vel inqualis. q̄ q̄libet ē altera p̄fectior vl̄ imp̄fectior. z d̄r equalis quia eque p̄fecta. **S**ecundo modo dicitur vnus numer⁹ eq̄

Unus sum equalis secundum magnitudinem et potentiam

Unus sum i se p̄ circū in cessionem

Unus sum equalis secundum potentiam et p̄ductiuitatem

na quidq̄d suat mediā causa secūda possit se solū facere in nō frustra creatura sit p̄ causam creatam et inq̄ratam

Primi sententiarū

lis alteri. qz tot sunt vnitates in vno quot sunt in alio. Et differt a pmo modo. qz tres hoies sunt equales tribus a finis numero. non tñ pfectione. Tercio mō dicit albedo eque intensa equalis alteri eā intense quāvis vna sit in maiori subiecto q̄s alia tñs inequalis p̄m extensionem. Quarto mō dicit vnum extensum equale alteri extenso. Et in oibz istis modis equalitas vel inequalitas nō ē aliq̄ res relatiua distincta a re absoluta v̄ rebz absolutis vt hic suppono. **S**cundo est notandū q̄ magnitudo vel magnum q̄drupliciter pōt capi. Uno mō large z sic idem est qd̄ pfectio vel pfectus z sic loquit Aug^o. vj. de trin. q̄ in his q̄ nō mole magna sunt idēz est melius qd̄ mai^o esse. Et isto modo quelibet res est magna vel magnitudo q̄dā. **S**cdo mō accipit minus large p̄ oī p̄tinentē plura siue sit vnus p̄ se siue cōgregatiōe. z sic dicit Aug^o q̄ pania ē maior seipsa qm̄ recipit frutes. Et isto mō numer^o dicitur mag^o vnus maior alio z vn^o exeret^o alio. **T**ercio mō accipit stricte p̄ aliq̄ p̄tinentē plura eiusdem ratiōis facientia p̄ se vnū siue illa distinguant loco z situ siue non. Et sic albedo intensa est magna et maior albedine remissa. **Q**uarto mō accipitur magis stricte p̄ aliquo p̄tinentē plura eiusdem ratiōis facientia p̄ se vnum loco z situ distincta. Et sic magnitudo dicitur q̄ntitas z ponit p̄dicamentū ab alijs distinctū. Et isto mō loquit Aug^o qm̄ dicit q̄ deus ē sine equalitate bon^o z sine q̄ntitate mag^o. zc. **T**ercio notandū qd̄ differentia est inter modos magnitudinis z modos eq̄lilitatis. qz modi magnitudinis ordinantur p̄m sup^o z inferius vel p̄ se vel p̄ accidēs. qz oē quod est mag^o quarto mō ē mag^o tribz p̄mis. z nō cōuerso. z oē quod ē magnum tertio mō est magnum duobz p̄mis modis nō cōuerso zc. **S**z modi eq̄lilitatis non sic ordinantur. qz aliqua p̄nt esse eq̄lita q̄rto mō. licet nō alijs modis nec eorū aliq̄. zc. sic albedo z aliq̄ suba sunt equales quarto mō. z tñ nullo alioz modoz sunt eq̄les vt patz zc. **H**is p̄missis pono quatuor p̄pōnes. **P**rima est q̄ p̄sone diuine sunt equales sibi nūcē p̄m magnitudinē p̄mo mō accipiēdo magnitudinem z eq̄lilitatē z nullo alioz modoz. **P**rima p̄s patet. qz oīs res cōparata alteri v̄ illa p̄fectior v̄ ip̄fectior vel eq̄ sed nulla p̄sona diuina est alia p̄fecti-

or vel ip̄fectior. ergo eque p̄fecta. z p̄ dñs eq̄ magna z equalis p̄m magnitudinē p̄mo mō. **S**ecunda pars patz qz nulla magnitudo reperit in p̄sonis aliq̄ illoz triū modo. **S**ecunda p̄pō est q̄ p̄sone diuine sunt eq̄les sibi nūcē p̄m eēntiā siue p̄pter eēntiē vnitatē. Patet qz p̄m sc̄tōs magnitudo i diuinis est qd̄ mere absolutū sicut sapia z essentia. nec pl^o distinguit magnitudo ab essentia q̄s essentia ab essentia. z sic vsi sunt sc̄cti p̄ hereticos ne p̄cederēt tres p̄sonas eē tres magnitudines vel tres magnos z p̄ sequens tres p̄sone sunt equales p̄m essentia id est p̄ vnā essentia existēte in eis. **T**ertio sequit q̄ isto mō loquēdo paternitas nō est formalit magnitudo sic nō ē formaliter eēntia zc. **S**cdo sequitur q̄ p̄nitates ex se nō est formaliter equalis filiationi. nec inequalis ei. sed tñ p̄pter videntiatē essentia q̄ est eadē in vtraqz. z sic sic dicit de relatione vel p̄prietate relatiua pōt dici de p̄sona zc. **T**ercia p̄pō est q̄ accipiēdo magnitudinē p̄ oī realitate positua z entitate reali p̄sone diuine sunt eq̄les p̄m magnitudinē relatiua. qz isto modo loquēdo relatio in se sicut p̄nitates ē qdā entitas z p̄ p̄ns qdā magnitudo. qz in se ē qdā res p̄fecta imo p̄fectior oī creatura. et in se est res cui repugnat oīs ip̄fectio. z p̄ p̄ns vna relatio est alteri in se equalis vel inequalis p̄m magnitudinē. z certū est q̄ nō est ineq̄lis. qz eq̄ p̄fecta est vna relatio sicut alia. ergo est sibi eq̄lis ex se. z p̄ p̄ns vna p̄sona ē alteri eq̄lis p̄m magnitudinē relatiua z sicut est sibi eq̄lis p̄m magnitudinē absolutā. **Q**uarta p̄pō est q̄ eq̄litas silicudo z videntiatē nullā distinctionē importat i diuinis nisi tñ distinctionē p̄sonarū. nec eq̄litas est aliq̄d reale i p̄sonis aliq̄ mō distinctū v̄ p̄m rōnez v̄ ce natura rei a similitudine. sed silicudo z eq̄litas importat diuinas p̄sonas hñtes eandē essentia nūcro p̄pter quā dicunt eq̄les et similes z tñ non sunt noia synonyma nō p̄ distinctionē in deo sed p̄pter distinctionem in creatura cuz sunt aliq̄ mō cōia zc. **E**x his sequitur p̄mo q̄ accipiēdo magnitudinē p̄ aliq̄ absoluto sic vna p̄sona nō ē aliq̄ magnitudo sic accipiēdo magnitudinē p̄ q̄cūqz repositiua vna p̄sona ē aliq̄ magnitudo q̄ nō est alia s. magnitudo relatiua. tamē vna p̄sona vtroqz modo est equalis sicut alia. nec distinctio magnitudinū repuḡt eq̄litati.

f

7° accipi^o magnitudinē p̄m magni^o

vide definitionē

vide hanc 3^{am} p̄pōitionē

Questio decima

Secundo sequitur quod sicut equalitas personarum non est secundum magnitudinem que est species quantitatis facientis predicamentum distinctum ab alijs. sic similitudo ipsarum non est species qualitatis nec talis equalitas magnitudo vel similitudo ut attribuit deo reponitur sub aliquo predicamento. Et ex eis patet ad primum ante oppositum etc.

Quantum ad secundum articulum respondeo quod conclusio affirmativa est certa ex fide Jo. xiiij. dicit ipse Ego in patre et pater in me est. sed quod una persona sit in alia et econverso difficile est videre. Ideo ad huiusmodi intelligentiam distinguendum est quod triplex potest imaginari inexistencia. quedam est per continentiam. altera est per presentiam et cuiuscumque distantie carentiam. alia est per presentiam intimam et substantialitatem ydenticam. Exemplum primum sicut aliquid est in loco. Exemplum secundum sicut angelus est in loco. et si angelus esset in aliquo corpore in loco destructo tunc enim non esset in illo nisi per presentiam. Exemplum tertium sicut una persona divina est in alia quia est sibi intime presentis et substantialis eadem. et hoc vocatur esse in per circuitu inexistence. Quia autem sic possit dici una persona esse in alia per circuitu inexistence potest ostendi principaliter auctoritate scripture. Secundo aequaliter ratione. quia non plus repugnat uni persone esse in alia et econverso quam repugnet toti esse in suis partibus et econverso. sed secundum philosophum in iii. philosophi. totum est in suis partibus et econverso partes sunt in toto etc. Ex istis patet descriptio inexistencie per circuitu inexistence. Nam illud dicitur sic inexistens alicui quod est ab eo realiter distinctum sibi intime presentis et ei comsubstantialia. et sic tam essentia quam persona imposita per hoc nomen inexistens ut hic sumitur. et sic utraque est aliquid modi huius inexistencie ratione. secundum hoc possunt poni quatuor propositiones.

Prima est quod una persona est in alia et econverso. patet. quia hoc non est aliud quam una persona nam esse alteri presentem et substantialem.

Secunda est quod persona non est in essentia nec econverso. patet quia essentia non distinguitur realiter a persona nec econverso etc. **T**ercia est quod relatio non est in essentia nec econverso. patet sicut procedens. tamen sancti videntur quibus oppositis locutionibus non proprie et secundum constructionem transitivam sed intransitivam id est persona est essentia et relatio est eadem et econverso.

Quarta est quod trinitas non est in patre nec econverso. sed est in filio et econverso. patet quia pa-

ternitas est omnibus modis idem patri ut dictum fuit supra. saltem non est realiter distincta. quare etc. **E**x his patet quod hec propositio non est univocaliter bona. a. est in b. et b. est in c. et a. est in c. sicut non sequitur partes sunt in toto et totum in partibus ergo partes sunt in partibus. et sic apparet ad secundum ante oppositum etc.

Quantum ad tertium articulum videntur da sunt tria. **P**rimo videndum est quis sit sensus et intellectus tituli questionis. **S**ecundo respondendum est ad formam tituli questionis. **T**ercio videndum est que fuit intentio Augustini circa materiam questionis. **C**irca primum punctum sciendum est quod non dicitur esse intellectus questionis supponendo potentiam esse aliquid reale in deo distinctum a quoque modo a divina essentia et personis divinis vel secundum rem vel secundum rationem. et querere an secundum illud dicant persone equalitates. quia sic intelligendo nec potentia nec equalitas est aliquid in deo absolutum vel respectivum sicut quidam imaginantur. imo proprie loquendo equalitatem potentie vel potentiam esse in deo non debet aliter intelligi quam concretum equalitatis et potentie vere predicari de deo et divinis personis. ut hec sit simpliciter vera persone sunt equalitates. persone sunt equalitates potentie. et ita intelligunt sancti quando dicunt potentiam eternitatem etc. esse in deo **S**ed debet esse in intellectu questionis supponendo quod persone divine sunt in aliquo actu vel terminum quod re utrum possint in eadem vel in equalia. et secundum vel secundum numerum vel secundum perfectionem. Ita qualiter quando dicunt aliquid secundum potentiam equalitatem et tamen nulla est equalitas nisi inter effectus illorum.

Circa primum punctum dicitur de cam quod in ista questione secundum quod ea tractant doctores est magna difficultas vocalis quam realis. **C**uius quod dicitur quod potentia de qua est hic questio est composita ad potentiam generandi spirandi et creandi ita opposita sit idem quod potentia productiva siue ad intra siue ad extra habent dicitur inter quod pater et filius non sunt equalitates secundum potentiam extensivam. quia dicitur re patrem et filium esse equalitates isto modo non est aliud quam dicere quod quicumque res producibiles quibus potest producere pater potest producere filius. vel si pater potest producere aliquid producibile quod non potest filius eodem modo filius potest producere aliquid producibile quod non potest pater. quia utrumque est falsum. quia filius non potest producere omnem rem producibilem a patre. nec pater aliquid producere quod non sit producibile a patre. **E**t eodem modo proportionabiliter dicendum est de filio et spiritu sancto.

quod sit esse in per circumstantiam
nam
triplex est in existencia

Primi sententiarū

modo p[er] se s[un]t equal[es]
secund[um] d[icitu]r in p[ri]mo
modo n[on]

SU Ex quo sequit[ur] q[uo]d si o[mn]ipotens in-
cludat potentia[m] qualibet p[ro]ductiuam taz ad
intra q[ua]m ad extra nec filius nec. ff. est o[mn]ipo-
tens. q[uo]d aliter sequit[ur] q[uo]d q[ui]libet ip[s]o[r] poss[et] p[ro]-
ducere q[ui]libet p[ro]ducibile q[uo]d est manifeste
hereticu[m]. **U**n[de] sequit[ur] c[on]tra Tho. q. d. po-
tentia. q. 2 ar. v. q[uo]d est falsa opinio q[ua] dicit q[uo]d
potentia generadi p[ro]tinet ad o[mn]ipotentia[m] pa-
tris z n[on] ad o[mn]ipotentia[m] filij. Et r[ati]o est. quia
cu[m] dicit[ur] o[mn]ipotentia in hoc termino intelligit[ur]
signu[m] distributiuu[m] cu[m] distribuibile. z t[un]c q[ui]-
ro. aut sit distributio p[ro] potentia aut p[ro] ob-
iecto potentie. z sine sic sine sic. quicquid sibi
addat p[ro] eisdem sit distributio. z p[ro] p[er]sonis p[ro]-
eisdem sit distributio q[ua] dicit[ur] o[mn]ipotentia
patris z q[ua] dicit[ur] o[mn]ipotentia filij. z sic po-
tentia generadi vel p[ro]tinet ad o[mn]ipotentiam
vtriusq[ue] vel nullius. quare r[ati]o. Illi s[un]t q[ui] di-
cunt q[uo]d potentia in p[ro]posito accipit[ur] p[ro]p[ri]e p[ro]-
potentia effectiua vel causatiua q[ua] est soluz
respectu factibiliu[m] ad extra. habent dicere
q[uo]d tres p[er]sone sunt equalis s[un]t potentia. q[uo]d
q[ui]cquid tale est factibile ab vna p[er]sona eti[am]
ab alia. z ita p[er]fecte ab vna p[er]sona sicut ab
alia. Ideo r[ati]o ad forma[m] questionis.
q[uo]d loquendu[m] est sicut doctores et sancti et
ipsi intelligunt illaz equalitate[m] solu[m] penes
obiecta factibilia ad extra. z q[ui]cquid est fa-
ctibile ab vna p[er]sona et a qualibet alia. p[ro]p[ri]e
hoc simpliciter z absolute p[ro]siderandu[m] est
p[er]sonas diuinas esse equalis s[un]t potentia.
Ratio aut[em] quare sancti sic vtebant[ur] fuit ista
quia ipsi loquebantur c[on]tra hereticos vo-
lentes filiu[m] non esse omnipotentem sed esse
impotentiozem patre z imp[er]fectioze[m] in ino-
rem. ideo sancti o[mn]em potentia[m] q[ua] necessario
p[ro]uenit cuilibet p[er]fectissimo cuilibet p[er]so-
ne attribuebant. **U**nde q[uo]d potentia ge-
nerandi vel spirandi non c[on]uenit cuilibet
p[er]fectissimo sic q[ua]n[do] aliquis possit esse p[er]fe-
ctissimus q[ui]uis non possit generare vel spi-
rare. ideo talem potentiam non p[ro]p[ri]e h[ab]e-
bant sub potentia vel impotentia quando
dicebant p[er]sonas equalis s[un]t potentiam z
quamlibet esse o[mn]ipotentem. Quod patet p[ro]-
magistru[m] in littera vbi dicit. Sciendu[m] est
q[uo]d non est o[mn]ipotentioz pater filio nec filius
z pater sp[iritu]s sancto. nec maior[em] potentia[m] ha-
bent duo vel tres q[ua]m singulus eor[um]. Et mul-
ta similia ponit. Ex quo pat[et] q[uo]d sancti asse-
rentes in p[er]sonis diuinis o[mn]ipotentia[m] seu eq[ua]-
litate[m] s[un]t potentia[m] loquunt[ur] p[ro]tra hereticos

responsio ad q[ua]rto

dicentes patre[m] esse potentioze[m z p[er]fectioze[m]
filio quasi aliqd possit ad extra pater quod
non possit filius. Et hoc apparet p[er] Augu-
li. iij. c[on]tra maximu[m] z allegat[ur] in l[et]tera vbi di-
cit. S[ed] forte dices tu heretice co[m]p[ro]p[ri]o p[ro] e-
maior filio. q[ua] de nullo genitus genuit t[ame]n
equalem. **U**ad q[uo]d cito r[ati]o debet. imo io[n] n[on]
est p[ro] maior filio. q[uo]d eq[ua]lem sibi genuit. Ori-
ginis em[en] e[st] q[ua]stio ista q[ua]s d[icitu]r quo sit eq[ua]lis aut
qualis aut quantus sit. Vult dicere q[uo]d q[ua]n-
q[ua]rit an pater sit equalis filio non est q[ua]stio
de origine an filius sit a patre. sed q[ua]stio e[st]
qualis z q[ua]ntus sit filius. hoc est an sit ita p[ro]-
fectus et ita o[mn]ia alia potens sicut pater. q[uo]d
penes talia attenditur equalitas. n[on] penes
hoc q[uo]d vnus sit ab alio. Ideo dicit Augus-
t[us] nec cum dicitur filius a patre genit[us] osten-
dit[ur] inequalitas substantie sed ordo natu-
re. r[ati]o. **U** Ex quo vlt[er]ius patet q[uo]d q[ua]estio
principalis est de equalitate et inequalita-
te s[un]t potentiam. ex qua sequit[ur] equalitas vel
inequalitas s[un]t p[er]fectionem z substantiam
Ideo dicit mag[ister] non s[un]t hoc q[uo]d pater genu-
it z filius genit[us] est sp[iritu]s sanct[us] ab vtroq[ue] p[ro]-
cedit equalitas vel inequalitas ibi existit.
quia non s[un]t hoc a liqua p[er]sona alteri eq[ua]-
lis vel inequalis dicit[ur]. Et sic patet respon-
sio questionis r[ati]o. **U** Circa terciu[m] p[ro]-
ctum sciendum est q[uo]d beatus Aug[ustinus] li. iij. c[on]-
tra maximu[m] p[ro]bat equalitate[m] filij ad patre[m]
primo p[ro] autoritatem Johan. xvi. Omnia
que habet pater mea sunt. sed omnipoten-
tiam habet pater. ergo omnipotentia[m] ha-
bet filius. Sc[un]do per rationem Quia si pa-
ter non genuit filium sibi equalis. aut hoc
fuit quia uoluit. aut quia nou potuit. si p[ro]-
m[us] def. q[ui] inuidus. si secundu[m] q[ui] ipotes fuit
q[ui] vtriusq[ue] e[st] falsum. **T**ercio per similitu-
dinem. q[uo]d p[ro] carnal[is] si posset generaret fili-
um equal[em] sibi. q[ui] multo mag[is] pater etern[us]
si pot[est] generat filiu[m] equal[em] sibi. sed ho[m]inem
non generare filium sibi equal[em] arguit im-
p[er]fectione[m] z impotentia[m] in eodem. ergo de
vno patre non posse generare filium eq[ua]lem
sibi arguit idem. r[ati]o. Iste r[ati]o[n]es p[ro]t[er] te[n]ent
per autoritate[m] z p[ro]t[er] p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e uatu-
raliter uotas. **P**rima em[en] simpliciter s[un]t
dat[ur] in auctoritate que sic est intelligeda. q[uo]d
o[mn]ia q[ua] habet pater. q[ua] n[on] habere ponit imp[er]-
fectione[m] in filio. habet fili[us] Et io[n] q[uo]d n[on] ha-
bere o[mn]em potentia[m] de q[ua] loquit[ur] Aug[ustinus]. arguit
it[er]um esse mino[re]m patre z min[us] p[er]fectu[m]

q[ui]n[on] p[ro]t[er] h[ab]et illa auctoritas
o[mn]ia q[ua] h[ab]et p[ro] mea p[ro]t[er]

ideo dicit esse filium equalem patri in omnipotentia. qua non posita in aliquo ponitur illud non esse perfectissimum. Unde sicut patet bene consideranti verba Augustini. ipse non intendit aliud probare de filio nisi cuius careria non potest esse sine imperfectioe. et ideo quia careria vel non potentia generandi vel non posse generare non ponitur in carere vel non habere imperfectioem. non concluditur ex illa auctoritate potentia generandi in filio.

Secunda ratio et tertia fundatur in auctoritate quam precessit. **Maximè**. scilicet quod deus pater genuit filium naturale. et in quadam positione naturaliter nota. scilicet quod nunquam tanta perfectio repugnat formaliter filio naturali quanta est in eius patre naturali. sed quod aliqui filius naturalis est imperfectior patre. vel est ex imperfectione patris. quia non potest statim deducere filium ad equalitatem perfectionem quam habet vel est ex nolitione. quia non vult habere filium sibi equalitatem in perfectione. etc.

Ex istis arguit Augustinus. Ex quo etiam secundum adversarium patet genuit filium naturale. ideo filio non repugnat formaliter tanta perfectio quanta est in patre. et persequens careria tante perfectionis non potest comparere filio ex se. Igitur aliunde certum est quod non nisi a patre. et ex patre non potest sibi comparere nisi vel propter impotentiam patris. quia non fuit potes sibi dare perfectionem sibi non repugnatem ex natura. vel propter invidiam patris. quia noluit habere filium sibi equalitatem: cui non repugnat equalitatem perfectionis. etc.

Unde ex omnibus predictis et ex processu et intentione Augustini patet quatuor propositiones inferri.

Prima est quod Augustinus et alii sancti solus loquuntur de equalitate secundum potentiam quod sequitur equalitatem secundum perfectionem et essentiam. Et talis est equalitas secundum potentiam que respicit factibilia ad extra. et ideo de tali potentia loquuntur et non de alia. Et ratio que ad hoc movet eos quia de tali potentia et impotentia loquebantur heretici et philosophi contra quos sancti disputabant quare etc.

Secunda est quod accipiendo potentiam sicut sancti sic potentia generandi non est potentia sicut ipsa non est potentia effectiva. Et si dicatur quod secundum beatum Augustinum. si pater non posset generare filium sibi equalitatem non esset omnipotens. Igitur posse generare est simpliciter posse. Unde dico quod bene sequitur si pater non potest generare filium ipse est impotens. sicut bene sequitur. primum non est deus ergo est impotens vel non est omnipotens. sed ex hoc non sequitur quod posse generare sit posse ut hic sumitur. Tertia est quod accipiendo om-

nipotentiam sicut sancti sic omnipotens non describitur sufficienter per hoc quod potest quiddam non implicat contradictionem. quia generare non includit contradictionem similiter deum esse etc. et tamen ista non respicit omnipotentiam ut hic sumitur. Similiter omnipotens non sufficienter describitur per hoc quod potest producere quiddam. produci non implicat contradictionem. quia non vultur nec filio nec spiritui sancto quorum uterque est omnipotens. Sed describitur per hoc quod potest facere quod quiddam fieri non implicat contradictionem. licet hec descriptio ab aliquibus impugnetur. et male ut post videbitur.

Quarta est quod accipiendo omnipotentiam sicut sancti sic illud nomen omnipotentia est quoddam complexum equiva-lens uni signo distributivo et suo distribubili cum uno alio termino in recto. quod omnipotens idem est quod potes facere omnia factibilia. et licet factibilia distribuitur et non potentia. Unde si esset duo deum de utroque cederet quod esset omnipotens. et tamen neuter retineret omnipotentiam vel omnem potentiam nec per causalitatem nec per equalitatem perfectionis.

Et predictis patet ad tertium ante oppositum quod accipiendo potentiam. ut hic sumitur posse producere divinam personam non est maioris nec minoris aut equalis potentie sicut posse producere creaturam quod non est potentia sine posse efficere aliquid factibile. tamen tale posse bene insertum maximam potentiam competere illi qui hoc potest. intelligere omnia et esse deum insertum maximam potentiam competere illi.

Secundo patet ad confirmationem. Quia licet bene sequitur. filius est nullus potes ergo non habet potentiam generandi. non tamen sequitur est omnipotens. ergo habet potentiam generandi. prima enim consequentia est bona. quod antecedens est impossibile. et non quod arguatur a superiori ad inferius. quod potentia generandi non est inferius ad distributum in antecedente. ut patet ex dictis. Et hec de tertio articulo et tota questione. etc.

per qd describitur omnia potentia per dicitur.

quid sit omnipotens

Non in ista omnia

Questio undecima
Arca tricesima
 quinta distinctioem et quasdam sequentes in quibus tractatur de dei scientia et contingentiis futurorum moueo tale questione. Utrum cum dei omniscientia stet rei contingencia. Et arguitur primo quod non. quod deus non est prescientia verorum contingenti-um igitur questio est falsa. prima tenet. quia ipsa supponit quod deus sit omnisciens. et per omnia futura contingencia prescians. Sed antecedens probatur

potentia generandi non est potentia quod in est potentia effectiva

Primi sententiarū

quia de nulla re que cōtingēter erit & enun-
ciatur q̄ hec res erit. Nā si talis enūciatio ef-
set vera sequit̄ p̄ legē p̄radictoria q̄ sua cō-
tradictoria essent falsa. sed hoc nō est verum
quia tale p̄tingēs nō est p̄^o determinatū ad
esse q̄ ad nō esse. aliter nō esset p̄tingens ad
vtrūlibet. & p̄sequēs nō est possibile vnam
partē p̄radictōis verā esse determinate & ali-
am determinate falsam. cū nō sit potior ratio
q̄ vna sit vera q̄s alia. Cōfirmat̄ p̄ Aristote-
lem. ij. periarū. vbi determinat̄ q̄ nulla talis
est vera. &c. **S**ecūdo arguit̄ sic. deus non
est sciētia oīni cognoscibilem. Igit̄ questio
falsa. p̄nā tenet. quia ip̄a supponit oppositum
sed antecēdēs probat̄. q̄ de nihil aliud a se i-
telligit̄ vel cognoscit̄. Nā deus a nullo pōt
aliquid pati cū sit actus pur̄ & nulli rei rece-
ptiuus. sed omne qd̄ intelligit̄ aliud a se patit̄
ab illo sicut patz̄ in omnibz̄ inducēdo. igit̄ &c.
Cōfirmat̄ p̄ Aristotelē & cōmentatozem. xij.
methaph. vbi exp̄ esse hoc determinat̄. &c.
Tertio arguit̄ sic. quia cū dei omniscentia
nō stat p̄tingētia futurorū. igit̄ questio fal-
sa. p̄nā tenet sed aūs. p̄bat̄. q̄ si de scit̄ aliqd̄
fore cū eius sciētia sit necessaria & immutabi-
lis illud necessario & immutabiliter erit & p̄ nō
nō est p̄tingēter futurū. Cōfirmat̄ p̄ Augusti-
num. lib. 20. vj. sup̄ Hen. ca. xxiij. Ubi dic̄. q̄
illud qd̄ deus p̄sciebat necessario futurū erat.
Et. iij. de li. ar. ca. iij. vbi dic̄. q̄ aliter fieri nō
potest q̄s deus p̄sciuit & p̄ nō nō itat̄ deū ali-
quid p̄scire & illud cōtingēter euenire. &c.
In oppositū est magister in lra. & ad h̄ est
cōmunis doctrina catholica. **I**n ista que-
stione erūt tres articuli iuxta materiā triuz
argumētōz. Primus est vtz̄ deus scit̄ p̄sciē-
tia verorū p̄tingētium. Secūdo vtz̄ de scit̄
scia oīni cognoscibilem. Tertio vtz̄ cū dei om-
niscentia stat p̄tingētia futurorū. **C**irca p̄-
mum articulū videndū erit. Vtrū aliqua p̄-
positio singularis de p̄nēsse cathogorica in
materia de futuro p̄tingēti ad vtrūlibz̄ sit
determinate v̄a. & ei^o p̄radictoria determinā-
te falsa. q̄ hoc tangit̄ argumētum. Et circa
hoc p̄mo recitabo Aristotil^o opinionem.
Secūdo declarabo verā r̄sionem. Tertio
mouebo triplicē dubitatōz. **Q**uantū ad p̄-
mum sciendū est q̄ fm̄ aliquos magnos do-
ctores. s. Guillerinū. Dckā. & Gregoriū. opi-
nio Aristotel^o i p̄mo p̄larmentias vbi tractat
de enūciationibz̄ p̄radictorijs fuit q̄ licz̄ cu-
iullibet p̄radictionis de p̄nti vel de p̄terito

vna pars sit determinate vera & alia determi-
nate falsa. tamē nō est sic de quibuscūq̄ po-
sitionibz̄ singularibz̄ p̄radictorijs. scz̄ de il-
lis de futuro p̄tingēti ad vtrūlibet. Unde
quantū ad hoc ip̄e intēdit̄ duas p̄clusiones
Prima est q̄ nō om̄is p̄positio singularis
de futuro cathogorica d̄ inesse & de simplici
subiecto & p̄dicato & copula est vera vel fal-
sa. ita q̄ nō cuiuslibet p̄radictōis de futuro
hec pars determinate vel illa est v̄a & similic̄
nec ista determinate vel illa est falsa. **S**ecū-
da est. **Q** licet neutra talium determinate v̄e-
ra. tamē p̄o singularis negatiua de p̄dicato
copulato ex p̄dicatis illaz̄ ambaz̄ nō est v̄a
Verbi gr̄a. q̄uis nec ista sit vera antichrist^o
erit. nec ista antichrist^o nō erit. ista tamē non est
vera antichrist^o nec erit nec nō erit. Unde fm̄
Dckam i logica tractatu de p̄potheticis. Ari-
storeles p̄cessisset aliquā d̄iunctiuā esse ve-
ram & necessariā cū nō nullā p̄tē cōcessisset
esse verā. Exemplū de ista. antichrist^o erit v̄l
antichrist^o nō erit. Et q̄ ista fuerit intēctio Ari-
stotel^o. declarat Dckam circa libz̄ p̄larū. et
post eū Gregori^o i lectura sua sniaz̄. **A**liq̄
aut̄ volētes Aristotelē excusare dicūt q̄ nō
est verisimile ip̄m sic errasse cū hoc sit mani-
festū incōueniēs. s. voluit dicere nō q̄ talis
positio nō sit v̄a aut falsa. sed q̄ nō est deter-
minate v̄a aut determinate falsa. intelligēdo
p̄positiōem determinate verā vel determi-
nate falsam necessario verā v̄l necessario fal-
sam &c. **S** Gregori^o mirat̄ quōd aliq̄s in-
telligēs putet Aristotelē illud nō sensisse cū
hoc manifeste appareat i textu suo. nec sit te-
xtus aliq̄s p̄ quē constare possit de opposito
Nec vt̄ dicit̄ mirandū est ip̄m sic errasse. tūz̄
quia etiā accidit̄ ip̄m i pluribz̄ alijs turpissi-
me errasse. & in aliquibz̄ sibz̄ ipsi cōtradixisse.
tū quia etiā Tull^o magn^o ille phus in hac
materia sic errauit. vt̄ negaret̄ a deo omnē p̄-
scientiā futurorū. vt̄ patebit̄. **U**n̄ ip̄e habuit
in hoc idē p̄cedere qd̄ Aristoteles cōcessit̄
tū etiā qd̄ dā doctor catholic^o p̄dictā p̄clusionē
phī assertit̄ esse verā & oīdit̄ incōueniētia seq̄
ad ei^o oppositā. **A**d cui^o declaratōz probat̄
duas p̄clusiones. **P**rima est. **Q** si talis p̄o
est vera illa immutabiliter & inuicibiliter v̄a.
Secūda est q̄ ex illa inuicibiliter & necessa-
rio sequit̄ q̄ tale futurū ponet̄ in esse. & p̄ nō
ex his sequit̄ q̄ nihil p̄tingēter eueniet. & ista
deducit̄ Gregori^o. s. transeo. &c. **B**
Anc̄ venio ad declarandū qd̄ circa hūc

Jek rni
man ppp

declaratio mouebz̄

p̄o p̄nti v̄l a lam d̄iunctiuam
v̄l d̄am & nō r̄sionē s̄p̄ h̄ nullam
p̄ntem v̄l r̄sionē ee d̄am

qd su fut 7 contingēs

Questio Duodecima

articulum rōndendū sit s̄m veritatē. Un̄ hīc p̄mo notādum est. q̄ p̄tingēs ad vtrūlibet nō dicit illud quod erit 7 nō erit. nec illd̄ qd̄ necerit nec nō erit. sed d̄ illud qd̄ erit et potest nō fore. vel qd̄ nō erit 7 potest fore ita q̄ descriptio sine quid noīs p̄tingēt ad vtrūlibet sit possibile nō necessariū. vel potēs eē 7 potēs nō esse. 7 sic p̄tingens ad vtrūlibet est inferius ad possibile. vt patet zc. ¶ **Secūdo** notādum q̄ aliquid esse futurū cōtingens potest dupliciter itelligi. Primo mō q̄ illud erit 7 potest nō fore. 7 sic nihil est futurum p̄tingēs nisi qd̄ erit. Alio modo q̄ illd̄ erit 7 potest nō fore vel nō erit 7 potest fore. 7 sic aliquid est futurū p̄tingēs quod nō erit nec est futurū. zc. ¶ **Tertio** notādum q̄ aliquid eē determinate vez potest dupliciter itelligi. Uno modo q̄ sit idem qd̄ necessario vez. 7 sic clar̄ est q̄ vel nulla sūt p̄tingentia vel questio est clara. Alio modo sumitur vt sit idem qd̄ esse vez 7 nō falsum. ita q̄ ly determinate nō sit ibi determinatō aliquo modo restringēs. sed bñ sequitur. hec p̄positio ē vera. ergo determinate vera. Et sic sumit in p̄posito. ¶ **His p̄missis** pono aliquas p̄positōes quas voco suppositōes. quia magis debēt supponi q̄ possint p̄bari. ¶ **Prima** est. q̄ quelibet p̄positio singularis de futuro ē determinate vera vel falsa. ita q̄ cuiuslibet talis p̄tradiccionis p̄tingit vere dici hec ps est vera 7 illa est falsa. q̄uis nos nesciamus determinare que illaz sit v̄a 7 que falsa. ¶ **Partz.** q̄a disiunctū vera vel falsa. est p̄ria passio p̄positōis. igit̄ predicatur de qualibet p̄positōe. quare zc. ¶ **Secūdo** patet. q̄ bene sequit̄. hec nō est vera antix̄ps erit. igitur anti christ̄ nō erit. 7 añs est vez p̄ aduersariū. igitur añs est vez. Cōsequētia tenet. q̄ ex opposito sequit̄ oppositū. Et vltra sequit̄. igit̄ hec est falsa antix̄ps erit. p̄ legē p̄tradiccionis. zc. ¶ **Tertio** q̄ alie sequit̄ q̄ esset aliqua p̄positio disiunctiua v̄a cui⁹ nulla ps essz v̄a qd̄ videtur manifestū impossibile. 7 p̄ consequēs aliqua copulatiua falsa cui⁹ nulla pars esset falsa. qd̄ etiā absurdū est. quia nō videt̄ rō quare talis magis eēt vera q̄ falsa. zc. ¶ **Secūda** p̄positio est q̄ si aliqua p̄positio enūciat aliquod possibile qd̄ erit fore. ip̄a est determinate vera. 7 si enūciat ipsum nō fore. ip̄a est determinate falsa. Et ita pōt dici de possibili nō futuro. ¶ **Partz.** quia sicut ab eo q̄ res est vel nō est d̄: orō de p̄nti vera

vel falsa. sic ab eo q̄ res erit vel nō erit dicit̄ oratio de futuro vera vel falsa. ¶ **Tercia** est q̄ nulla p̄positio singularis de inesse affirmatiua vel negatiua de futuro contingenti ad vtrūlibet est necessaria aut inenitabiliter vera. patet. quia cuiuslibet talis p̄tradiccionis est possibilis. ergo nulla talis est necessaria. añs patet p̄ qd̄ nomis. ¶ **Quarta** est q̄ nulla p̄positio vniuersal̄ vel particularis de inesse affirmatiua 7 de futuro contingenti ad vtrūlibet est necessaria. Patet q̄ ista est absolute possibilis. nullū futurū p̄tingēs erit. ergo nulla talis p̄positio enuncians aliquod futurū fore est necessaria. p̄na est clara 7 añs patet. quia sol⁹ d̄ens est necessari⁹. zc. ¶ **Ex hoc** sequit̄ p̄mo q̄ iste p̄positōes nō sunt necessarie om̄e futurū p̄tingēs est futurū aliquid futurū p̄tingēs est futurū. Et hoc patet ex illa p̄positōe dūmodo ibi capiāt futurū pro aliqua entitate p̄tingēte futura. sed s̄m ponētes cōplete significabilia vtraz carū est necessaria si subiecta st̄t p̄ enūciatōibus complexis enūciationū de futuro tam affirmatiuarū. q̄ negatiuarū. ¶ **Secūdo** sequit̄. q̄ iste p̄pōes sūt absolute possibles nihil qd̄ erit p̄tingēt erit p̄tingēt. aliquid qd̄ erit nō erit. capiēdo subiecta taliū. p̄ aliq̄ entitate q̄ cōtingenter erit. ¶ **Partz.** q̄ sic talia subiecta possunt p̄ nullo supponere. vt patet ex dictis. q̄ re. zc. Similit̄ p̄tradiccionē taliū nō sūt necessarie. zc. ¶ **Tertio** sequit̄ q̄ aliqua p̄positio particularis vel indiffinita est v̄a. cui⁹ quelibet singularis est falsa. Patet de ista. alie p̄tradiccionū p̄tingentiū esse vez ē necessariū. Nā ip̄a est v̄a. zc. ¶ **Quarto** sequitur q̄ aliqua p̄pō vniuersal̄ est impossibil̄ cuius quelibet singularis est possibilis. Patet de ista vniuersali qd̄ liberistorū est vez demonstratis duobz p̄tradiccionis cōtingentibus. Et similiter aliqua est necessaria cui⁹ quelibet singularis est cōtingēs. Patet d̄ ista. om̄ne vez p̄tingēs est vez. Itē s̄t dicit̄ De kaz in logica sua q̄ aliqua vniuersalis est v̄a cuius quelibet singularis est falsa. sicut hec. om̄ne vez cōtingēs esse vez ē necessariū. zc. Sed hōc exemplū potest calūniari q̄ illa nō est vniuersalis sed indiffinita vt patz. zc. potest tamē dari i p̄positōibz in alia materia habentibz reflectiōem sup se. sed de hoc trāsed quia nō facit ad p̄positū. zc. ¶ **Quinta** p̄positio est q̄ quelibet talis singularis potest nunq̄ fuisse v̄a. Patet. quia

27 87 20000 1/2 1/2

De ista p̄ aliam 27 87 20000 1/2 1/2

om̄ne vez p̄tingēs est vez 27 87 20000 1/2 1/2

q̄ sit sumit̄ h̄ic determinate v̄a
ibi in illo m̄t̄ nō d̄m̄z 7
Nō 20000 1/2 1/2

Primi sententiarū

quodcumque per aliquam hominum opinionem enunciat esse futurum potest non esse futurum. et si aliquid per aliquam talē enunciat non esse futurum potest esse futurum. ergo quilibet talis potest nunquam fuisse vera. Hinc patet. quod enunciatum ponit esse futurum contingens ad vtrūlibet. et omnia patet. quod de quolibet bene sequitur. hoc non est futurum. et hoc non fuit. et hoc est futurum. et ante est possibile. Igitur etc.

Sexta propositio est. Quod quilibet talis singularis de futuro enunciat aliquid per aliquo tempore futuro potest esse successive vera et falsa. sic tamen quod affirmativa potest esse falsa postquam fuit vera. non autem e contra. negativa vero e contra potest esse vera postquam fuit falsa. sed non e contra. Verbi gratia ista antichristus erit in. c. instans futuro. si antichristus erit in. c. est vera sed postquam illud instans erit erit falsa. quia illud postea non erit. Et si sic falsa non potest esse vera. quod non potest esse vera nisi ante. e. et si ipsa in aliquo instans ante. c. est vera. sequitur quod si quicumque plus fuit. fuit vera ut patet ex secunda etc. Et sic patet propositio de positione affirmativa. **Secunda** propositio autem scilicet de negativa sequitur ex prima. ut patet intuitu. **Septima** est quod nulla talis propositio affirmativa vel negativa potest successive esse vera et falsa. nec e contra falsa et postea vera ante illud instans per quod enunciat aliquid fore vel non fore. Patet. quod si talis ponatur esse vera ante illud instans sequitur quod nunquam ante fuit falsa. et si ponatur esse falsa sequitur quod nunquam ante fuit vera. quare etc. **Decima** est. quod si illa propositio dicatur immutabiliter vera quod non potest esse vera et falsa successive et illa mutabiliter vera. de qua primum dicitur dicere hec est falsa postquam plus fuit vera et in eodem sensu dicatur aliqua immutabiliter falsa tunc quilibet talis affirmativa vera est simpliciter loquendo mutabiliter vera. et quilibet negativa est immutabiliter falsa. **Scilicet** affirmativa falsa est immutabiliter falsa et negativa vera. et etiam tunc immutabiliter vera. patet ex sexta propositio. **Non** est. quod nulla talis est mutabiliter vera vel falsa. scilicet quod quilibet vera immutabiliter vera. et quilibet falsa immutabiliter falsa. licet non simpliciter tamen finem habet et cum de terminatio. scilicet ante illud instans per quod enunciat. ita quod ante illud instans non est successive vera et falsa. patet ex propositio septima. **Decima** propositio est quod quilibet talis affirmativa vera potest incipere esse falsa. scilicet affirmativa falsa non potest incipere esse vera et e contra est de negativa. patet ex sexta propositio etc. **In** proposito autem dico propositio incipere esse vera non quod est vera et plus non fuit vera. sed quod plus fuit non vera vel si fuisset. fuisset non vera. aliter propositio necessaria de nouo formata inciperet esse

vera quod non est dicere finem. **Undecima** propositio est. Quod nulla talis potest incipere esse vera vel falsa ante illud instans vel tempore futurum per quod enunciat aliquid esse futurum vel non esse futurum. patet ex septima propositio. quod nulla talis potest ante illud instans esse falsa postquam fuit non falsa. vel esse vera postquam fuit non vera. **Duodecima** propositio est. Quod quilibet talis ante illud instans vel tempore futurum per quod enunciat postquam fuit vera potest esse falsa et similiter e contra. Patet. quod ista antichristus erit plus fuit vera et nunc potest esse falsa. etiam ante illud tempore quo enunciat. igitur postquam fuit vera potest esse falsa et non tamen dico quod possit esse falsa postquam fuit vera. etc. nam multum refert sic vel sic dicere et proponere vel postponere ly postquam etc.

Ex predictis sequuntur aliqua. **Primo** sequitur aliqua propositio est vera et potest esse falsa. et tamen non potest illa cessare seu desinere esse vera nec incipere esse falsa. et si aliqua est falsa et potest esse vera et tamen non potest cessare esse falsa nec incipere esse vera. **Exemplum** primi Antichristus non saluabit. **Exemplum** secundi. Antichristus saluabitur. Prima est immutabiliter vera. et secunda immutabiliter falsa. ut patet ex sexta. et tamen vera potest esse falsa et falsa potest esse vera ut patet. quare etc. **Secundo** sequitur quod ista omnia non valent. hec propositio nunc non est vera et immediate per hoc potest fore vera. ergo potest incipere esse vera. similiter potest dici de desinere esse vera. etc. patet. quod ante est verum demonstrata illa propositio antichristus saluabitur. et omnia est falsum. etc. Et si dicatur quod in ante cedente includit vtraque exponens sequentis. et per consequens omnia est bona sicut ista. hec non est vera nunc et immediate per hoc erit vera. Igitur incipit vel incipiet esse vera. **Dico** quod secunda omnia est bona. quia ante et omnia sunt merede in esse et antecedens includit in eodem possibile. licet vtraque propositio sit possibile. Sed prima consequentia non valet. et ratio est. quod licet in antecedente includit exponens sequentis. quod tamen illud verbum per vel modus possibile non preedit in antecedente nisi altera illarum exponendum. et in consequente preedit illud infinitum incipere. et per omnia equaliter vtraque exponendum sequentis ideo per ante non denotat quod copulativa de inesse composita ex illis exponentibus possit esse vera sed solum quod vna illarum. scilicet ista hec erit vera. scilicet in consequente denotat quod tota copulativa possit esse vera. quare. etc. **Scilicet** bene sequitur. possibile est quod hec nunc non est vera et immediate per hoc erit vera ergo potest incipere esse vera. sic tamen quod antecedens sumatur in sensu coposito et denotat copulativa

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including phrases like 'si autem non est non verum' and 'non quare est simple loquendo'.

Handwritten marginal notes at the bottom of the page, including phrases like 'si autem non est non verum' and 'si pro esse da ante illud'.

nam esse possibilem. et tunc autem est falsum. et cetera.
Tertio sequitur quod aliquae sunt propositiones quarum utraque potest esse vera. et tamen nec simul nec successiue seu una per aliam. Patet de duabus contradictorijs contingētibz sicut de duabus predictis. et cetera. **Q**uarto sequitur quod aliquae sunt propositiones quarum utraque de se vel aliter potest sciri et tamen nec simul nec successiue. patet de duabus contradictorijs predictis. **Q**uinto sequitur quod aliqua propositio ab eterno fuit vera vel fuisse vera si fuisset formata que potest esse et ab eterno fuisse falsa. et tamen si esset falsa non aliter se haberet quam ab eterno se habuisset. Patet ex predictis de ista. antiphras erit. et cetera. **S**exto sequitur quod aliqua est propositio que nunquam fuit vera et tamen in potestate mea est quod ipsa semper fuerit vera vel fuisset vera si fuisset formata. et similiter e contra. Patet. sit a. aliquid de quo in potestate mea sit facere ipsum euenire. et tamen non eueniet. tunc ista nunquam fuit vera. a. eueniet. et tamen in potestate mea est quod a. eueniet et per consequens hec fuerit vera. a. eueniet. et cetera. **S**eptimo sequitur quod aliqua est propositio de preterito vera que est ita contingens sicut quecumque de futuro. patet de illa de preterito vera cuius veritas dependet ex futuro contingenti. sicut veritas istius. antiphras fuit futurum dependet ex veritate istius. antiphras erit futurus. Et ista. hec propositio fuit vera de monstrata ista. antiphras erit. licet enim sit de preterito vera. tamen est contingens. quia et veritas dependet ex ista. antiphras erit. ut patet. quia ex opposito sequitur oppositum. **O**ctavo sequitur quod illa communis regula. omnis propositio de preterito vera est necessaria. et omnis falsa est impossibilis. non est vniuersaliter vera. Patet ex dictis. in communiter dicitur quod ista regula est vniuersaliter vera nisi ubi veritas vel falsitas talis propositionis dependet ex futuro contingenti. Sed hoc non est verum. vnde do alibi instantiam clarā. quia ista propositio de preterito Adā fuit omnis homo. vel aliquid quod fuit omnis homo fuit aial aliquando fuit vera. sed statim postquam fuit creatus et antequam eua esset et tamen tunc non erat necessaria quia modo est falsa. **S**icut ista. omne aial quod fuit post diluuiū fuit in archa noē aliqui fuit vera. statim post diluuiū et antequam fieret alia aialia et cetera. et tamen tunc non erat necessaria. quia modo est falsa. **C**onstat autem quod veritates talium non dependebant ex futuro contingenti. quia veritas vel falsitas alicuius propositionis dicitur dependere ex futuro contingenti quando ex illa euidenter sequitur aliqua propositio de futuro contingenti. sicut sequitur. antiphras fuit futurus. et

antiphras erit. Non sic autem est de illis ut satis patet intuenti. quare propositio. et cetera. Ideo dico quod illa regula est vera de propositio de preterito que est simpliciter de re preterita et non de re futura. et in qua nec subiectum nec predicatum aut aliqis terminus a parte subiecti vel predicati positus est terminus distributus qui possit supponere pro re futura pro qua respectu copule talis propositio non supponebat antea. Per primam clausulam excluduntur propositioes quarum veritas vel falsitas dependet ex futuro contingenti. et cetera. Per secundam excluduntur instantie predictae. ut patet intuenti. Et per nunc non occurrit mihi quod alibi possit dari instantia quae semper talis propositio si est vera sit necessaria. et si est falsa sit impossibilis. Et hoc tenet de quod preteritum non potest non fuisse. et quod non preteritum non potest fuisse sicut communiter tenet. et cetera. Sed de hoc magis postea videbitur. **E**x his autem satis patet responsio ad istum primum articulum. et cetera. **E**t hic mouet tres dubitationes. Prima est quoniam contingens debet dici contingens. vel quoniam est vel quoniam non est. Et circa hoc premitur aliquas suppositiones. Secundo ponit aliquas propositioes. Prima suppositio est. quod sicut supra tactum est et in finem philosophi. primo modo hoc nomen contingens idem valet quod hec dicitur possibile non necessarium. Secunda est quod sic aliquid dicitur posse esse et posse non esse sic dicitur contingens esse et contingens non esse. et non solum quoniam hoc verbum est predicatum secundum adiacens. sed etiam quoniam predicatum est adiacens qualescumque sit predicatum. et cetera. Tertia est quod quoniam dicitur contingens est indeterminatum ad esse et non esse non debet intelligi de indeterminatioe de inesse. sed quod contingens nec sit nec non sit. quia hoc est impossibile includens contradictionem. sed de indeterminatioe de necessario negativo. scilicet quod non est necesse esse nec necesse non esse vel de indeterminatioe de possibili affirmatiue. scilicet quod potest esse et potest non esse. quod duo sensus equipollent. **E**x his patet quarta quod tunc contingens est contingens quoniam potest esse et potest non esse. id est ad videndum utrum quoniam res est sit contingens esse vel quoniam non est videndum est utrum quoniam res est potest sit non esse. vel quoniam ipsa non est. **U**nus h sciendum est quod hoc potest tripliciter intelligi. Uno modo quod quoniam res est tunc sit in potentia. ut in futuro non sit. Alio modo quod tunc sit in potentia ut non sit etiam tunc. Et hoc dupliciter. Uno modo sic quod propositio enunciata ipsum non esse tunc potest esse vera in futuro. Alio modo sic quod possit esse vera etiam in illo tunc. **S**ecundum hoc pono aliquas propositioes. **P**rima est quod primo modo aliquid quoniam est potest

quod contingens dicitur in determinatum ad esse et ad non esse

quod res de contingens. l. qm d. l. qm no d. l.

quod contingens dicitur in determinatum ad esse et ad non esse

tunc contingens est contingens quod potest esse et potest non esse

quod res de contingens de dependere de futuro contingenti quod ex illa euidenter sequitur quod de futuro contingenti

ita pot fieri dditional p h aduerbiu cu sicut p hanc ductione si. Un ista est dditional cu homo est aial est. sicut bec si ho est animal e z idem iudiciu pot ee de qu zc. Si g ly qua do stat ibi aduerbialit. vel illa ppd sumetur i sensu coposito z sic est fa. qz denotat q h sit necessaria. omne qd est qn est necesse est esse. z hoc est vez licet no habeat aliqua singulari necessaria pter hac hoc qd e qn e demonstran do deu. Na quocunq alio demonstrato singularis e ptinges. vt patz zc. Uel illa sumetur in sensu diuiso. z hoc duplici. Uel ipa e te poralis. z tuc e dqualit buic copulatiue. omne qd est aliquado e. z omne tale tuc e necesse ee. z ipa est falsa sicut scda ps. qz nihil pter deu aliqui est necesse ee. Uel pr ee de tpali extremo. z hoc duplici vel de tpali subiecto z sic totu hoc. omne qd est qn e: erit subiectu z reli qui erit pdicatu. qd denotabit verificari d illo subiecto cu mo necessitat. Et tuc e falsa. Do patz arguendo sic. omne qd e quado e zc. Sortes e quado e. ergo sortes necesse e esse zc. Uel pot ee de tempali pdicatu z tuc tati ly qd est erit subiectu. z reliquu predicatum Et sic adhuc est falsa. Quis aliq dicat oppositum. Patet arguendo sic. omne qd e necesse l de necessitate e quado e. sortes e ergo sortes de necessitate e quado e. Et idem e iudiciu si dicatur. omne qd e de necessitate e quado e pelusio aut e falsa cu sit singularis i sensu diuiso que e falsa in sensu coposito. vt patet zc. Ideo patz q si illa ppd sumat in sensu diuiso sicut de btute fmonis debet sumi z ly qn ster aduerbialiter sicut comuniter solet acci pi. tunc ipa e simpliciter falsa. Si ro ly qn ster dditionaliter vel pot ee dditionalis vl de dditionali extremo. Si primo mo vl ly necesse pot denotare pnam ee necessariam. z tuc e vera. quia ista e necessaria. omne quod est si est ipm e. Uel pot denotare necessitate psequetis. z e sensus q si aliquid e quodcunq illud sit ipm de necessitate e. z sic est falsa. Si vero sit de dditionali subiecto etiaz falsa est. quia denotat q de quocunq dicit hoc subiectu ens quod e si e dicit hoc verbus est modo necessitat. z sic e falsa. vt patz zc. Si aut sit de dditionali pdicatu tunc est vera quia denotatur q de quocunq dicit hoc subiectu ens qd est dicatur h pdicatu e si e cum modo necessitat. z hoc e vez. qz quocunq qd e demonstrato verum e dicere. hoc d necessitate e si est. Ex qua no sequit. ergo hoc d ne

cessitate e. sed e falsa fm quid ad simplicitet. Et istu sensum voluit phus vel primum. zc. Ex hoc patet. Quis aliqua res cotin gens que e in aliquo instati de necessitate sit in illo instati si e in illo instati. no tamen de necessitate e in illo instati sed cotingent. Et hoc e verum vt illa est ppositio de dditionali pdicatu z no dditional. quare. zc. Tertia dubitatio e. Ut sic futuru ptinges pot no fore z aliqd quod e quando est pot no ee. sic pteritum possit no fuisse. ita q sicut cecessa e cotingentia respectu futuro rum z respectu pntiu etia pcededa ut respec tu pteritoz. Et bec e difficil dubitatio. Un circa hoc sunt diuersi modi dicendi. Na qda antiq doctores pcesserut q pteritu per diu nam potetia pt no fuisse sicut Hilbert pozi tan? vt patet i cometo suo sup li. d. trini. Bo ecij. z silr Buillerm? altif. in suma sua. li. pri mo. tractatu de potetia dei. arti. vi. Aliq eti am moderni doctores ide tenet. z dicunt q sicut aliqn fuit vez ada no fuisse. z psequens tuc no includebat ptradictoz. aliquam zc. g nec silr nuc include d dictionem nec ad h seqd pmu pncipiū no ee vez pl? qz ad antixpm n fore. qre zc. Aliq aut ad vtraq pte adducit roes z nullā audet asserere sz vtramqz relin quit taqz disputabilē. sicut mgr Grego. zc. Aliq aut sicut de ka z plures alij tenet ptem negatiua. z ista coiter tenet. Sz circa ista materia sine temeraria asseritoe ponā aliqs ptes. Prima e bec. q pcessa ptingentia res pectu futuroz z circūscriptis autoritatib? si q sint scripture vl doctoz. no pt quinci pro nes i lumie naturali qn etia pcededa sit hui? iusmodi ptingentia respectu pteritoz. Probatur pmo. qz nulla rō q tm no fundet i auctori tate sit p ipugnada pte ista qn eq apparet sic ret p impugnada futuroz ptingentia. igif. zc. pna est clara. z ans pz. qz si sit aliq def illa et ostendet facilliter ppositu zc. sicut etia pate bit. U. Cōfirmatur quia pcededo futuro rum ptingentia pcedendu est q illud qd fut it vez potest nuqz fuisse vez. vt patet ex dictis z ita facilliter sustineretur q illud quod fuit potest no fuisse. qz no apparet rō diuersitat. Similiter oportet cōcedere q bec est possi bil. quod erit contingenter non erit contin genter. vt patet zc. sed ita facilliter sustineretur q bec est possibilis. quod fuit contin genter non fuit contingenter. zc. Similiter oportet pcedere ad saluanda ptingentia futoz

*De m pte futurum
possit non fuisse*

*regni no asserit mag
vni pnti qm
alibi*

*hinc / ce ptingentia
fuit / ne dicit
vni / qd fuit
fuit / veni / non p*

Questio Undecima

faciat vt que vera sunt. ex eo qd̄ fa sunt. falsa
sunt. Et subdit qd̄ sniamq̄ dicim⁹ aliqd̄ fuisse
se si fa est de eā falsam facere nō potest. qz nō
est contrariū veritati. **Tercia** ē qd̄ An̄. de cō/
cor. c. iij. vbi ē exp̄ssa et̄ sua. zc. Et licet rō/
nes z auctoritates possent multiplicari. tamē
iste sufficiat. qz his solutis p̄ solutio ad oēs
alias. Patz etiā qd̄ auctoritates nō sunt tra/
dicta qz p̄mo conclusio excludit auctoritates.
Tres aut̄ rōes p̄me possent oīno silr fieri p̄
p̄tingentiā futuroz. zc. s̄z nihilom̄ dicam
ad ista. **Ad** p̄mā dico p̄mo qd̄ mere p̄teritū
nō maḡ est ens q̄z antiq̄m nō fore. iō sil̄ is
rō possit fieri de futuro sic fit de p̄terito. q̄re
zc. **Secūdo** dico qd̄ de r̄tute f̄monis hec
est falsa. de⁹ pōt facere rē q̄ fuit nō fuisse. Et
eodē mō ista. de⁹ potest facere rē q̄ erit nō fo
re. qz ista est ī possibilis p̄pter implicatiōz de⁹
facit rem q̄ fuit nō fuisse. z sic ista de⁹ facit rē
que erit nō fore. z sic iste sunt false de⁹ pōt fa
cere mūdū q̄ fuit non fuisse. de⁹ potest facere
antiq̄m q̄ erit nō fore. Et ita possit dici de
istis de⁹ pōt facere p̄teritū nō fuisse. vel deus
pōt facere futuz nō fore. zc. **Tercio** dico.
qd̄ tales p̄pōes ī sensu diuino p̄bilit̄ possūt
p̄cedi. rē q̄ fuit vel rē p̄terita de⁹ potest face
re nō fuisse. rem q̄ erit v̄l rē futura de⁹ potest
facere nō fore. z sil̄ is rō videt̄ de istis. Et si
nihil̄ iste ī sensu p̄posito. de⁹ potest facere nū
dum vel adā nō fuisse. de⁹ p̄t facere antiq̄m
vel vltimū iudiciū nō fore. Et h̄ est vez tenē
do op̄oem Brand. q̄ tener qd̄ sicut de⁹ p̄ suū
velle est causa rei q̄ est vt̄. ita p̄ nolle ē cau
sa q̄ illud qd̄ nō est nō sit. Et sic de illo qd̄ nō
fuit v̄l nō erit vel nō pōt esse. sic em̄ p̄cedit qd̄
deus est cā negationū p̄nationū nō entuz z
impossibiliū. S̄z sic loq̄ndo p̄z qd̄ de⁹ nō pos
set facere aliqd̄ nō fuisse. z h̄ positue aliqd̄ fa
ciēdo. s̄z negatiue nō p̄ducēdo ip̄m ī p̄terito
h̄ est qd̄ pōt ip̄m nō p̄dusse. **Quarto** dico
qd̄ p̄bilit̄ potest p̄cedi qd̄ intelligitur p̄ obie
ctum diuine potētie illd̄ cui⁹ de⁹ est aut̄ eē pōt
causa. puz nō ens vel negatio nō est obiectū
potētie diuine. z h̄ est vez tenēdo s̄z brād. qd̄ de
us nō est cā nisi p̄ velle b̄nplacitū q̄ vult ali
quid esse v̄l fieri. Et sic nō est velle p̄t cau
sa nisi illi⁹ qd̄ est v̄l esse pōt entitas positina.
S̄z sic loquēdo patet qd̄ de⁹ nō possit facere
p̄teritū seu rē aliquā nō fuisse. vel nō fore. v̄l
nō esse. capiēdo facere p̄p̄ie. p̄ vt̄ idē est qd̄ cau
sare effectiue zc. Nec tñ p̄pter hoc sequit̄ qd̄
p̄teritū possit nō fuisse sicut futurum etiāz

potest nō fore zc. **Ad** secūdam rōem dico
qd̄ tenēdo viam brand. supra tactā potest cō/
cedi cōsequēs. fm̄ quē modū videt̄ loq̄ Au/
gustinus quādo dicit. qd̄ res quas condidit
p̄iusq̄ fuerint. deus egit vt̄ nō essent. Et sic
nō sequitur si deus non esset nihil̄ esset. ergo
deus nō est causa vt̄ nihil̄ sit scilicet aliā a se.
Quia etiā si deus nō fuisset res anteq̄ fue
rint cōdite nō fuissent. z tamē fm̄ Augusti
num deus fuit causa qd̄ pus nō fuerint. et h̄
quia ip̄e potuit pus producere z nō produ
xit. z sic hoc intelligit̄ per fuisse causam illo
modo. zc. **Sed** ad illud qd̄ v̄lterius infet
tur. p̄mā illa zc. Unde licet albū nō possz de
us esse nigrū postq̄z fuit albū sine illi⁹ muta
tione. possit tamē illud facere nigrū sine
mutatione. quia possz facere illud nunq̄z fu
isse albūm z semp̄ fuisse nigrū. zc. Et sic d̄
alijs exemplis suo modo. Et potest poni bō
num exemplū ad p̄positū declarādum. qz
possibile est antichristū nunq̄z fuisse futurū
z istud completū antixpus erit nunq̄z fuisse
vez. z sic capiēdo large facere fm̄ viam p̄e
dictam de⁹ potest facere antiq̄m nunq̄z fu
isse futuz. qui tamē fuit z est futurus. et pōt
facere illud vez nunq̄z fuisse verum. qd̄ ta
men fuit vez z sine mutatiōe z sine aliqua re
ali seu positina factiōe. zc. **Ad** tertiāz di
co qd̄ tenēdo op̄inionē brād. sup̄dictā. potest
concedi qd̄ licet deus nō sit necessario causa
vel factor alicui⁹ entis positini. tamē ipse est
necessario causa vel factor ad extra scz huius
rei vel sue p̄riuationis vel nō esse sui. q̄uis
nulli⁹ partis sit necessario causa vel factor.
zc. **Sed** tenendo aliā viam patet quid di
cendum. Que autē istarū sit tenēda post p̄a
tebit̄. **Ad** quartam dico qd̄ auctoritates nō
sunt contra dicta. quia fuerūt excludē in p̄o
positione p̄ima. zc. **Sed** adhuc possunt
solui dicendo. qd̄ intelligitur de potentia or
dinata z possit declarari sed trāseo zc. **Si**
vero queratur cum ita faciliter sustinet p̄e
teritum posse nō fuisse sicut futurum posse
non fore. quare ergo facilius imaginamur
secundū q̄z p̄mum. secundū em̄ cōmunit̄ re
cipit̄ z cōcedit̄ z nō p̄mum. **Dico** qd̄ causa
est. quia p̄ experiētiā euidenter z clare co
gnoscim⁹ aliquod p̄teritum fuisse z idē iudi
cium reputam⁹ de q̄libet p̄terito q̄ ad posse
nō fuisse. sed per experiētiā nō sic clare co
gnoscimus aliqd̄ futuz fore. ideo facilius
imaginamur illud posse non fore. qm̄ illa

Ad q̄m q̄m

facere

*deus p̄ facere antiq̄
p̄ nunquam fuisse
futurum*

*deus nō necessario causa
vel factor ad extra
causa ad extra*

*Deus nō potest
nō fore*

*de p̄terito nō p̄t
sed h̄i sub causis et̄ p̄
sicut et̄ p̄t et̄ p̄t et̄ p̄t
sicut aut̄ deus veniens
p̄t futurū aliter et̄
nō em̄ est nō
causit nec illud
in d̄t veniens*

*penultima in prima q̄m solutio
ista ista q̄ p̄ facere rem q̄ p̄t
nō fuisse ista q̄ p̄ facere rem
q̄ erit non fore s̄z ista q̄ p̄
rem q̄ nō p̄ facere nō fore
ista q̄ p̄ facere d̄m rem nō
fuisse r̄tendo facere p̄p̄ie
nō r̄tendo p̄ p̄p̄ie*

q̄ p̄teritum p̄ nō fuisse sicut futurum nō fore

Primi sententiarum

posse non fuisse. de quo experimur ipsum fuisse
 et hoc maxime quoniam non advertimus difficultatem
 sustineri aliquid futurum contingenter euenire seu
 posse non fore. Unde advertentes difficultatem in su-
 stinendo tale contingetiam futurorum ita difficul-
 ter imaginamur nisi sicut reliquum. ut patet ex pre-
 dictis. **¶** Ex omnibus precedentibus apparet respon-
 sio ad formam primi articuli. scilicet quod deus est prescien-
 tia verorum contingetium. quia aliqua sunt ha-
 contingetia. et inter illa aliqua sunt de futuro
 siue de re futura. Igitur deus respectu tali-
 um verorum contingetiam est prescientia. Antecedens
 patet ex dictis. et consequentia tenet. quod sicut de
 respectu omnium verorum est scientia. sic respectu ve-
 rorum de futuro ipse deus prescientia ut patebit in se-
 cundo articulo. Et hec de primo articulo.

¶ Sequitur secundus articulus. **R**
 Quatum ad secundum articulum in quo vi-
 dendum est utrum deus sit scientia omnium cognoscibilium
 Primo videbitur utrum deus sit scientia omnium rerum exis-
 tentium. Secundo videbitur utrum deus sit prescientia
 omnium futurorum contingetium. Tertio videbitur
 utrum deus sit scientia omnium verorum enunciatibilium
 Tribus punctis apparebit solutio plurius diffi-
 cultatum circa materiam de scientia dei etc.

¶ Quatum ad primum punctum opinio Averro-
 y et secundum aliquos etiam Aristotelis fuit. Quod deus
 nihil aliud a se intelligit. Unde in metaphysica ponit
 tres conclusiones circa intellectionem dei. Quarum prima
 est. Quod deus est subiecta intellectualis. et semper actu
 intelligens. Secunda est quod sua substantia est sua
 intellectio. Tertia est quod deus nihil aliud intelligit
 propter seipsum. Due autem prime conclusiones sunt
 vere et per se non supponende. Tertia est falsa. et siue
 illa fuerit de intentione Aristotelis siue non. tamen
 fuit opinio sui commentatoris quod illa probatur
 multipliciter. sed pura inutiliter et inefficaciter etc.
 Iam pono contra hoc aliquas propositiones. Prima
 est quod probabile est in naturali ratione quod deus
 cognoscit aliud a se. probatur. quod sic probabile
 est deum intelligere. igitur etiam probabile est ipsum
 intelligere aliud a se. autem patet ex prima
 conclusione philosophice. scilicet quia tenet per
 eandem rationem per quam probatur illa conclusio a
 philosopho. quod deus est ens omnium nobilissimum.
 hoc enim intelligimus nomine dei. hoc autem non
 esset si non esset subiecta intellectualis et semper
 actu intelligens. Eodem modo probatur quod ipse
 cognoscit alia a se. quod sic magis perfecta iudicamus
 cognoscibilia non cognoscibilibus. sic etiam perfectiora
 concludimus esse magis cognoscibilia minus cognoscibi-
 libus. sic etiam propter tres per quas plura cognoscimus
 iudicamus esse

digniores. Unde dicit Aristoteles in philosophia metaphysica.
 Secundum visum per alios diligimus quod plures re-
 rum differentias nobis ostendit. Igitur cum deus sit
 omnium nobilissimum. et eius nobilitatem non possumus
 nisi ex his quae nobis et in nobis nota sunt inferre
 sequitur quod naturaliter debemus concludere ipsum
 plures rerum differentias cognoscere et per consequens
 alia a se. **¶** Multas alias facit Gregorius ad hoc pro-
 bandum. scilicet ista mihi sufficit et debet sufficere.

¶ Secunda propositio est quod non est evidens in natura
 lumine nec demonstrabile naturaliter ratione quod deus
 cognoscit alia a se. patet. quod sic dictum fuit in quaestione
 de unitate dei. non est sic evidens deus nec evidenter
 demonstrabile deum esse. igitur etc. imo dico ultra
 quod ista propositio non est evidens evidens vel eui-
 denter demonstrabilis. Si deus esset deus cognoscit
 aliud a se. patet. quod licet in deo sit perfectio-
 nis cognoscere se. non tamen cognoscere aliud
 a se. Nec oportet quod propter suam perfectionem excellen-
 tiam ponat cognoscere aliud a se. quod cognoscendo
 se cognoscit obiectum nobilissimum et equi-
 ualens obiectis omnibus et cognoscit se perfectissi-
 me. et hoc sufficit ut eius cognitio sit perfectissima
 et ipse cognoscens perfectissimum. dicenti enim sic non
 potest oppositum evidenter probari. etc. Unde rationes
 Gregorius. quod facit in proposito non sunt demon-
 stratiue sicut posset ostendi facillime etiam ex prius
 dictis in quaestione allegata. scilicet transito quod hoc magis est
 philosophicum quam theologicum. etc. **¶** Tertia propositio est. Quod
 deus in sua essentia penitus indistincta non est
 scilicet distincte repugnat omnia existetia omnes partes pri-
 nui et infinitos numeros. idem dicit Augustinus. in
 civitate dei. c. xvij. deum intelligere numeros infinitos.
 Et istud siue sit evidens siue probabile natu-
 raliter siue non. tamen firmiter credendum. **¶** Quarta pro-
 positio est quod deus siue diuina essentia intuitiue co-
 gnoscit si solam existetia scilicet etiam omnia possibilis.
 probatur. quod cum deus cognoscat omnia cognoscibilia
 ut patet ex dictis. quod non esset ratio quare aliquid et aliquid non
 est abstractiue vel intuitiue. scilicet quod non abstractiue
 patet quod quodlibet cognoscit immediate et non
 per aliquod medium cognitum mediantem in cognitionem
 et rem cognitam. quoniam nullum tale medium
 est possibile. quod non creatura ut patet. nec diuina
 essentia cum ex natura rei ipsa nullo modo
 sit distincta a dei noticia. etc.

¶ Si vero dicatur contra in tertia propositio deus
 sum est quod deus in sua essentia cognoscit. etc. et
 est commune dictum quia in diuina essentia velut
 in speculo relucet et representatur omnia et per
 consequens deus non immediate intuetur creaturas.
 sed mediantem sua essentia et per consequens abstractiue etc.

hinc deus respicit
 verorum et scientia
 ut respicit omnium
 verorum deus etc.

hic bonum pro
 non est

quod deus cognoscit omnia et per
 illa etc.
 in non solum essentia sed per
 cognoscit intuitiue et potest
 cum alio cognoscit per
 in non per se
 magis per se
 deus etc.

Questio Undecima

Respondeo qd nō est intelligēdum qd deus cognoscat res i sua essentia nisi ad istum sensum qd ei⁹ essentia est omnium rez noticia. **Q** aut additur de speculo z reluctātia. zc. **S**i intelligatur qd essentia diuina repntet intellectū diuino sic qd eius intellectio immediate feratur i essentia diuina z mediate illa in obiecto repntata illud dictū cōmune falsum est. **N**ā intellect⁹ diuin⁹ intellectio z essentia diuina sunt penitus indistincta z oibz modis idē. qbus essentia sibi ipsi. **E**t sic pprie loquēdo nec essentia repntat intellectū. nec intellectus aut intellectio repntat essentia. sed tam essentia qm intellect⁹ est immediate noticia sui z alior. ideo illud dictū debet intelligi vt ad sensum iā dictū. vel referēdo ipsum ad intellectū creatū. ita qd essentia diuina dicat speculuz representatiū creatura z ipsi intellectū creato. zc. **E**t licz difficile sit ista imaginari tū firmit⁹ debet credi zc. **E**t p̄dictis sequūtur aliqua. **P**rimo sequit⁹ qd licet sciamus omnē denominationem p̄fectionis simpliciter deo puenire. tamē aliquā denominationem p̄fectionis simpliciter nescimus deo cōuenire. **P**rima ps patet qd scimus istā omnīs p̄fectio simpliciter deo puenit. **E**t hoc ex suppositioe si de⁹ sit. qz p̄ deū intelligim⁹ ens simpliciter p̄fectissimū. **S**ecūda ps patet. qz cognoscere distincte z intuitiue omnia est de nominatio p̄fectionis simpliciter. vt patet ex dictis. z tū nescim⁹ euidenter ipam deo puenire. zc. **S**ecūdo sequit⁹ qd diuino intellectū nihil est vel esse potest ratio cognoscēdi. patet ex immediate dictis. **T**ertio sequit⁹ qd diuin⁹ intellectus nō p̄pus intelligit sua essentia qm creatura. zc. **Q**uarto sequitur qd diuin⁹ intellect⁹ nō p̄fectius cognoscit suam essentia qm creatura. ista patent. zc. **Q**uantū ad secūdum punctū in q̄ videndū est vtrū deus sit p̄sciētia oim futurorū cōtingētium. **S**ciendū est qd futurorū z p̄tingētū quedā sunt i complexe significabilia. z talia sunt entitates possibles. que ali quādo erūt i actu siue actualiter existētes. q̄dam vero sūt complexe significabilia fm aliquos sed magis pprie loquēdo dicim⁹ qd antichristus est futur⁹. **S**ed secūdo modo dicimus qd futur⁹ est qd xps iudicabit mūdum id est. est futur⁹. qd talis p̄positio sit vera. xps iudicat mūdū. p̄ma futura vocabo sp̄ infer⁹ res futuras. **S**ecūda vero vocabo enūcia-

bilis futura vt loquamur breuius. **T**ūc iuxta hoc ponam aliquas p̄positōes. **P**rima est qd deus est p̄sciētia oim rez futurarum. probatur. quia de⁹ distincte cognoscit omnes res possibles. igitur p̄scit omnes futuras res p̄sequētia tenet. qz deū p̄scire nō est aliud qm euidenter cognoscere res futuras. **E**t aūce deus patz ex p̄us dictis z p̄bat. qz cū deus sit p̄ma causa nihil potest p̄duci ipō nō cōp̄duccere. ip̄e aut nobilissime p̄ducit scz p̄intellectum z volūtate vt supponit z satis patz qz alias nō esset rō quare vnū eiusdē ratiōis p̄duceret magis vel p̄us qm aliud. sicut istū calorem plus qm aliū eiusdē ratiōis. nisi determinatio fierz a causa cognoscere. zc. **E**t istō expresse est determinatio Augustini sup̄ Benesim ad lram. c. xv. **D**is atqz huiusmodi testimonij. s. scripture p̄batur qd hec omnia p̄us qm fuerint erāt i noticia faciētis. **E**t idē determinat pluribz locis. **S**ecūda p̄positio est qd de⁹ est p̄sciētia oim enūciabiliū futurorū. p̄batur. qz deus p̄scit multa enūciabilia futura. ergo z oia. p̄na tenet qz ex q̄ non est repugnātia de aliqbus. z ip̄e habet intellectū infinitū. sequit⁹ qd nec de omnibz zc. **E**t istud aūns patz. qz multa reuelauit de⁹ futura sicut resurrectionē mortuorū. vltimum iudiciū. zc. z blasphemū est dicere qd aliq̄ reuelauit z que sūt illa nesciuit. **E**t istud ē expressum in scriptura Joh. vi. **S**ciebat em̄ ab initio Iesus qd traditurus esset eum. zc. **E**t ibidem. xviii. **I**p̄se erat sciēs omnia que ventura erāt sup̄ eum. **I**te Augustinus. xv. de trini. ca. iij. allegās verbū xpi Math. vi. dicit. **N**ouit autē verbū dei pater vester qd vobis necessariū sit anteq̄petatis ab eo. nec ista ex aliquo tempe cognoscit. **I**te. v. de ciuitate dei. ca. p̄mo. determinat qd nephas ē deum esse p̄sciū futurorū negare. z libro p̄mo p̄tra **D**aximū dicit qd est insania. **E**t his patet manifeste qd periculosa est z fidei contraria opinio Aureoli que dicit qd hec ē falsa. deus scit qd aliquid est futur⁹. **E**t ista. deus scit qd antichristus erit. z similes omnes. quibus significatur deū determinate scire aliqua futura. cui⁹ ratiōem assignat quia talis p̄positio de futuro p̄tingētū nō est determinate vera z p̄ p̄sequēs nec determinate scita. **E**t itez dicit qd ista est impropa. de⁹ scit quid est futur⁹. quia nihil est determinate futurum sed tantum sub disiunctioe hoc vel illud. et sic etiam deus scit hoc vel illud

ia pp

qd sit deum r/hve

z p̄positio

vnde opinionem aureoli

quā rōz futū⁹ vocat in ferig Res fut⁹ 207 ratiabilia

est q̄ nullā rē deus potest incipere scire vel p̄
 scire. Patet. qz nulla res pot̄ incipere futura eē
 igit. S; qz res pot̄ desinere esse futura vt ta
 ctum est. ideo aliquā rem pot̄ deus desinere
 scire vel p̄scire. vt hic loq̄mur. Et sic patet d̄
 scia rez qd̄ dicendū. **Tertio** p̄o p̄ncipal̄
 sit ista. **Q** deus oim̄ enūciabiliū tā possibili
 um q̄ impossibiliū est apprehensio siue appre
 hensionis de apprehēdit vtrāqz p̄tem. **Quar**
 ta est q̄ de oim̄ enūciabiliū necessario ē ap
 prehensio siue apprehēsiua cognitio. **I**ste
 due possunt p̄bari oīno sicut due p̄me. et ex
 eis oīa similia correlaria inferri. Quia oīne
 enūciabile est res. nec pono aliqd̄ enūciabi
 le qd̄ nō sit propositio. qd̄ sit obiectū scientie
 dei. sicut imaginat magister Gregor̄. **I**do
 oīno dicendū est de sciētia apprehēsiua enū
 ciabiliū sicut de simplici noticia rerum.
Quinta propositio est **Q** de oim̄ verorum
 enūciabiliū est scia siue rez iudiciū. Pa
 tet satis ex pdictis. **U**n̄ ex ista sequit̄
 p̄mo q̄ de oim̄ vere enūciabiliū de p̄terito
 vel de p̄nti est sciētia siue noticia visionis
Secūdo sequit̄ q̄ vere deus oim̄ enūcia
 biliū de futuro p̄tingēti est p̄sciētia siue no
 tia p̄visionis. **T**ertio sequit̄ q̄ de respec
 tu eoz que bñ fiūt est scia approbationis.
Quarto sequit̄ q̄ de respectu eoz q̄ mar
 le fiunt est scia reprobatōis. **I**ta oīa satis
 patent ex dictis. **S** duo vltima inferius pate
 bunt magis. **S**exta p̄o est q̄ deus oim̄
 veroz p̄tingētiū nō necessario sed p̄tingent̄
 est scia siue iudiciū. **P**atet. qz sicut talia
 p̄tingēt̄ sunt scia. sic deus p̄tingent̄ est eozū
 scia siue cognitio iudiciaria cū ip̄e nō possit
 indicare falsum. **U**n̄ sequit̄ p̄mo q̄ sic
 loquēdo de scia enūciabiliū q̄ modo logici
 vtunt̄ cōmunit̄ disputantes aliqd̄ enūciabi
 le qd̄ deus nō scit pot̄ scire et aliqd̄ qd̄ scit po
 test nō scire. **P**atet. qz aliqd̄ enūciabile falsū
 potest esse rez. et aliqd̄ rez potest esse falsum
 igitur. **S**ecūdo sequit̄ q̄ possibile ē de
 um aliqd̄ enūciabile scire qd̄ nō sciuit. et sicut
 possibile est deū aliqd̄ nō scire qd̄ sciuit. **P**a
 tet qz hec est possibilis aliqd̄ enūciabile ē ve
 rum qd̄ nō fuit rez. et similit̄ aliqd̄ nō est ve
 rum qd̄ fuit rez. **T**ertio sequit̄ q̄ aliquod
 enūciabile de potest incipere scire. et aliqd̄ po
 test incipere nō scire. vel desinere scire. hec ta
 men nō est p̄cedēda. de potest incipere scire
 aliqd̄ enūciabile. qz ly enūciabile distribuit̄.

sed si adderet. p̄nomē d̄ demonstratiū d̄icēdo
 deus potest incipere scire h̄ enūciabile aliqd̄ de
 monstrato. hoc esset rez scz demonstrato illo
 qd̄ potest incipere esse rez. vt patz. **Q**uarto
 sequit̄ q̄ nō plura q̄ de scit vel sciuit de po
 test scire. nec etiā pauciora. **P**atet. qz nō plu
 ra q̄ sunt vel fuerūt vera possunt esse scia nec
 etiā pauciora. igit̄ rē. **C**ōsequētia patet et an
 tecedēs etiā. qz semp̄ alter enūciabiliū p̄ra
 dicatorioz est rez alter nō est rez. et si vnum
 incipit esse rez alter desinit esse rez. et ideo
 semp̄ est equal̄ numer̄ enūciabiliū veroz
 igit̄ rē. **E**t sicut dictū est de scia ip̄soz enūci
 abiliū pot̄ dici de p̄sciētia cū nō sit aliud
 p̄scire q̄ scire rez de futuro rē. **E**x pdictis
 ergo patet quō de est sciētia oim̄ verorum
 enūciabiliū. nec tamē sequit̄ q̄ eius sciētia
 sit inutabilis nec sit augmētabilis vel dimi
 nuibilis cū sit idē qd̄ eius essentia. **I**ta oī
 nia magis patebūt ex sequēti articulo. **E**c
 hec de secundo articulo. **R**
Quantū ad tertium articulū in quo viden
 dum **U**trū cū dei omnisciētia stet cōtingen
 tia futuroz. i. vtrūqz simul stet q̄ de sit om
 nisciēns et q̄ aliqd̄ sit futurū p̄tingēs. **P**rimo
 p̄mittā aliquas suppositōes. **S**ecūdo ponā
 aliquas p̄pōes. **T**ertio solvā aliquas fortes
 obiectiones. **P**rima suppositio est q̄ futurū
 nō dicit̄ p̄tingēs ad vtrūlibet. siue cōtingen
 ter futurū. quia erit et nō erit. nā hoc ē impos
 sibile. **N**ec quia erit vel nō erit. nā sic quodli
 bet impossibile esset futurū p̄tingēs. **N**ec q̄
 nec erit nec nō erit. **N**ā hoc est impossibile si
 cut p̄mū. sed qz potest fore et nō fore sicut di
 ctum fuit in p̄mo articulo. **S**ecūda sup
 positio est q̄ eoz que fiūt futura. quedā sūt
 incōplexe significabilia intelligēdo ad sensū
 supra declaratū. **T**ertia est q̄ scia dei
 de futuris dupliciter pot̄ accipi. **U**no mō ē
 simplex noticia vel apprehēsiō. **A**lio modo ē
 iudiciū siue iudiciaria cognitio. **Q**uarta
 est q̄ impossibile est diuinū iudiciū esse fal
 sum. **Q**uinta q̄ de p̄scit oim̄ futurū siue i
 cōplexe significabile siue enūciabile cōplexū
 rez. **E**t istis sequit̄ sexta. **Q** licet cuiusli
 bet futuri siue incōplexe entitat̄ siue cōplexi
 enūciabilis de sit necessario intuitio siue in
 tuitiua noticia. tñ nulli enūciabilis d̄ futu
 ro p̄tingēti est necessario iudiciū siue iudica
 riua scia. **I**ta oīa et sp̄cialiter p̄ma ps hui
 suppositōis satis patet ex dictis. **S**z secūda
 ps p̄bat. qz impossibile est diuinū iudiciū

nam cum de p̄
scire hui

om̄ p̄ am̄tadi
om̄ p̄ p̄terito
p̄ p̄nti q̄ h̄a b̄
et p̄ am̄tadi
p̄ de fut̄ est p̄nti
scia hui nō h̄a
p̄visionis

deus oim̄ p̄nti
bilium
h̄a p̄nti
h̄a p̄nti
h̄a p̄nti
h̄a p̄nti

om̄ p̄nti
p̄nti
p̄nti
p̄nti
p̄nti

h̄a p̄nti
p̄nti
p̄nti
p̄nti
p̄nti

Primi sententiarū

Haec pp dicitur pnt
me pnt non
pnt pnt
2° pnt pnt

unde qualis loqui
de pntia

Ita ille qd
si manet
no manet sua

my equat hnt
pnt a fore a
pnt a fore

prescit a fore vel scit me sedere sit cathegori-
ca fm vocē. tamē fm significatū equalz vni
ypothetice copulatiue. Qd apparet. qz actus
sciēdi diuin^o est etern^o cū sit diuina essentia q̄
semper est idē. z tñ dicim^o deū scire z non scire
idem cōplexū successiue sicut nūc scit me se-
dere. z iā nō sciet me sedere. z tñ act^o e^o quo
nūc scit me sedere iā erit qm̄ nō sciet me sede-
re. Et ideo patet q̄ hec ppō deus scit me sede-
re aliqd plus iportat q̄ ista ppō iste actus sci-
endi est. d̄mōstrato actu quo de^o nūc scit me
sedere. Addit. ḡ aliqd vltra p̄mā. s. q̄ me sede-
re est vez. Et istud pōt oīdi nō solum i deo
sed etiā in hoīe. qz posito q̄ Sortes viderz
me sedere. tūc scit me sedere loquēdo de scia
sicut capif hic. s. p̄ certa z euidēti noticia nō
em̄ hic loq̄mur de scia vel scire vt sumitur i
libro posterioroz. qz sic nō scit de aliqd veruz
p̄tingēs eo q̄ talis sciētia solū est verozumz
necessarioz. loquēdo igit de scia vt i p̄posito
sumit Sortes scit me sedere. pono igitur q̄
de^o cōseruet illā noticia in sorte me nō seden-
te vel nō existēte. tūc assensus ille manet z tñ
nō manet scia. ḡ vltra illud absolutū quod ē
scia z p̄ quo supponit ille termin^o scia hoc no-
meu aliqd aliud inportat. z h̄ est obiectum
ill^o esse vez. ¶ Un sequit quarta suppositio
q̄ hec ppō deus scia fore. equialet huic.
hec noticia diuina demōstrata noticia q̄ co-
gnoscit a. fore est z a. fore est verū. ¶ Et q̄b
apparet p̄positū. qz secūda ps huius copu-
latiue est cōiungens q̄cqd sit de prima parte
quare zc. Et similiter idē patet de ista de pre-
terito deus p̄sciuit a. fore. equialet em̄ isti
copulatiue. noticia diuina qua deus nouit
hoc complexū a. erit fuit z hoc complexū est
vez. vel ita est sicut p̄ ip̄um significat. Et qz
secūda ps ē p̄tingēs iō tota copulatiua ē cō-
tingēs. Un patet q̄ licet ista fm vocē sit d̄ p̄
terito. tñ significat vel includit vnā de futu-
ro. s. istam. a. erit. Et iō est ita p̄tingēs sicut
illa de futuro. Et hoc debet intelligi quan-
do d̄ veritatē talis p̄positiois de p̄terito de-
pendere ex futuro. zc. ¶ Sed p̄predi-
cta fortiter instat. ¶ Primo sic si cū dei p̄sciē-
tia staret futuroz p̄tingētia. sequit q̄ dei pre-
scientia esset fallibilis. p̄ns est ipossibile. sed
p̄na p̄bat. tum qz si de^o p̄sciat me libere ali-
qd esse facturū. i mea p̄tate erit mutare p̄posi-
tū diuinū. z illud nō facere. z si nō fecero
fallet p̄sciētia dei. tū qz sequit de^o p̄scit a. fo-
re z a. nō erit. ergo p̄scientia dei vel de^o fallit

ergo similiter sequit. deus p̄scit a. fore z pos-
sibile est a. nō fore ḡ deus pōt falli. quia sicut
ad ambos de inesse sequit illa d̄ inesse sic ad
vnā de inesse z aliā de possibili sequit illa de
possibili. ¶ Cōfirmat. qz si a. p̄scitū a deo fo-
re pōt nō fore ponat inesse. ergo de^o p̄sciens
decipit. Et aū est possibile. ḡ p̄ns. ¶ Secū-
do p̄ncipalit sic. si zc. sequit q̄ dei p̄scia esset
mutabilis. p̄ns est ipossibile. s. p̄na p̄batur.
quia si de^o nūc scit a. fore z possibile est a. nō
fore possibile est deū p̄scire a. nō fore. Qd si
ponat in esse sequit q̄ de^o p̄mo sciat a. fore et
post sciat a. nō fore. Hā impossibile est q̄ sit
sciat vtrūq̄. tal autē successio non potest esse
sine uinuatōe. zc. Cōfirmat qz impossibile ē
trāsire de p̄tradicōrio i p̄tradicōrium seu
vnū p̄tradicōrioz verificari p̄ alterū. nisi
iterueniat aliqua inuatiō i re signata zc. s.
si ponat a. p̄scitū fore nō erit. hec p̄mo erit
p̄na deus p̄scit a. fore. z postea hec erit p̄na. de^o
nō p̄scit a. fore. ergo aliqua mutatio erit fa-
cta. Et cōstat q̄ nō in a. qz est ipossibile cuz
oīno nihil fit. Igit in deo zc. ¶ Terrio sic oē
qd deus p̄scit de necessitate ip̄e p̄scit. ḡ oīne
qd deus p̄scit necessario enueniet. p̄na patz z
aū p̄bat. qz p̄sciētia est p̄fectio simpliciter z
oīs p̄fectio simplr de necessitate deo p̄uenit
Cōfirmat qz oīne qd deus p̄scit z non po-
test nō p̄scire post q̄ p̄sciuit de^o de necessitate
p̄scit. s. oīne qd de^o p̄scit de^o nō potest non p̄-
scire post q̄ p̄sciuit aliter minueret e^o p̄scia
Igit zc. ¶ Quarto sic. qz vel deus p̄scit fu-
tura. qz illa futura sunt. vel iō illa futura sūt
qz de^o p̄scit illa. Hō p̄mū. qz tūc res ip̄e futu-
re essent cause p̄sciētie dei qd falsū ē. Nec
secundū qz tūc p̄scia dei esset causa rez vt ef-
sent future. z p̄ p̄ns cū ip̄e sit p̄scia nō solum
bonoz s. etiā maloz. ¶ Cōfirmat. qz si p̄sciē-
tia dei esset causa futuroz vt essent futura.
cū ip̄e naturalit z nō libere sit scia vel pre-
sciētia. qz e^o essentia est sibi noticia q̄ nō mi-
nus naturalit est rep̄ntatiua q̄ sp̄s vel no-
ticia creata. sequit q̄ naturalit ip̄e erit cau-
sa futuroz. z sic futurū qd erit libere a causa
creata erit naturalit z necessario a causa p̄-
ma. s. a deo. quare zc. ¶ Ad ista rñ-
detur. Un ad p̄mū nego p̄nam. z ad p̄nam
p̄bationē rñdet Boeci^o. v. de p̄solatōne. Et
stat rñsio i hoc q̄ de^o p̄sciuit q̄ ad hāc z ad il-
lam p̄tē possim volūtate meam p̄uertere. z
sic etiā ad quā p̄tē de facto p̄uertat. z si ad op-
posita essez p̄uertur^o illd etiā ip̄e p̄sciuit s. zc

Ad secundam vero probationem dico quod prima consequentia est bona. sed antecedens est impossibile propter impossibilitatem partium quibusvis veritas quod sit possibilis. sed secunda contra non valet. Et ratio est quod per istam deum decipit que est consequens prime consequentiam signat quod deus iudicat aliquid fore quod non erit. et hoc bene inferitur ex primo antecedente. sed per istam deus potest decipi que est contra secundam. signatur esse possibile quod deus presciat aliquid fore quod non erit vel aliquid non fore quod erit. hoc autem non sequitur ex illis duabus. quia per illud autem denotatur quod isti deus presciat a. fore sit compossibilis ista de i esse a. non erit que correspondet huic. possibile est a. non fore. Et hoc non est verum. quod tamen oporteret si contra deberet valere. Ad confirmationem dico quod ista a. prescium a deo fore potest non fore. non debet sic poni de inesse a. prescium a deo fore non erit sed sic. a. non erit sicut ista Petrus sed esse potest stare. etc. Si tamen argueretur sic. possibile est a. prescium a deo fore non fore. tunc sua de inesse esset hec. a prescium fore non erit. Ad quam verum dicit Gregorius. vtiq; sequitur deum decipi. sed illa in sensu composito non est vera. Hoc autem non videtur mihi verum quod hec non apparet mihi impossibilis prescium fore non erit. quia est negatiua cuius subiectum potest per nullo supponere sicut hec futurum non erit. et ideo sicut est possibile nullum esse futurum sic possibile est nihil esse prescium. et per contra quod nis hec sit falsa prescium non erit. tamen est possibile et per consequens non est impossibile. quare etc.

Ad secundam negat contra. Et ad probationem procedo quod possibile est deum prescire a. non fore. et si ponatur in esse scilicet ante illud in ista modo quod sequitur quod deus primo presciat a. fore et post presciat a. non fore. sed sequitur quod non presciat nec unquam aut presciuit a. fore. Et est simile sicut de propositione vera de contingenti futuro que si ponatur falsa sequitur quod semper fuit falsa et nunquam fuit vera. Et per idem patet ad confirmationem. quia non ponit transitus de contradictorio in contradictorium vel successio ut primo una sit vera. et post alia etc. Unum ex hac solutione sequitur quod vtriusque contradictorium deus potest prescire et tamen nec simul nec successiue. Secundo sequitur quod vtriusque contradictorium deus potest prescire sine quacumque mutatione. sive in deo sive in alia re. Ista patet et sequitur ex primo articulo. etc. Tertio sequitur quod licet deum sit necessario scia alteri contradictorium in contingenti materia tamen nullius eorum est necessario

scientia. patet clare loquendo de scientia iudiciali. Quarto sequitur quod licet scientia dei apprehensiva et iudicialia sit omnibus modis id est scilicet ipsa diuina essentia tamen deus respectu alius cuius est necessario scientia apprehensiva respectu cuius non necessario sed contingenter est scientia iudicialia etc.

Ad tertiam negatur autem et ad probationem dico primo quod loquendo de virtute sermonis prescientia dei est perfectio simpliciter et summa quia est deus et diuina essentia. Secundo quod prescientia dei de necessitate est in deo. id est de necessitate est deus vel diuina essentia. Tertio sequitur quod ex hoc nullo modo sequitur quod omne quod deus presciat de necessitate presciat. sive quod de respectu alicuius futuri de necessitate sit prescientia. Verbi gratia. productio dei actiua qua producit sol. est perfectio simpliciter et est necessaria. et tamen non sequitur quod deus producat sol. necessario. vel quod necessarium sit productio solis. quia consequens est falsum. Quarto dico quod ista propositio prescientia dei est perfectio simpliciter. intelligitur sic quod esse prescium sit denominatio perfectionis simpliciter ita quod in unoquoque melius sit ipsum esse prescium quam non etc. potest distingui. Vel igitur terminus prescium potest sumi dupliciter. Vel respectu futurorum. et sic non est denominatio simpliciter esse prescium. sicut nec esse causam effectiua reum quia si nulla res esset futura quod est absolute possibile deus non esset prescium. nec tamen esset minus perfectus sicut si nulla creatura esset deum non esset causa nec tamen esset minus perfectus. Et sic esse prescium vel esse causam efficientem non dicit perfectionem simpliciter sed potest esse prescium et potest esse causam efficientem est denominatio perfectionis simpliciter. quia si esset aliquid futurum et deum illud non presciat ipse esse simpliciter perfectus nec esset deum. Et est huic simile quod dicit Augustinus. modo. xv. quod non esset melius deo esse summum quam non summum. quia si nulla alia res esset ipse non esset summus. et tamen non esset minus perfectus tamen alijs rebus existentibus si non esset summus non esset deum. Vel iste terminus prescium potest sumi respectu enunciatibilium futurorum tam affirmatiuorum quam negatiuorum. Et sic est denominatio perfectionis simpliciter esse prescium. et melius est deo esse prescium quam non esse et ipse de necessitate est prescius. ut patet ex dictis in predicta ratione. etc. Et ideo esse prescium huius futuri quocumque demonstrato. non est denominatio perfectionis simpliciter. sed esse prescium huius vel sui contradictorium. Et totum patet clare ex supradictis

*hanc ista
deum et in alio
est ista iudicialia
et ista apprehensiva
et ista iudicialia
et ista apprehensiva
et ista iudicialia*

*vide optimam analogiam
vide sententiam istam
prescientia dei est
perfectio simpliciter*

*Non hoc quod loquor
videtur
esse prescium v. q. 112
tam prescientia est
perfectio simpliciter
potest et prescium
deum tam prescientia*

*quod esse prescium
est denominatio
perfectionis simpliciter*

*dat quod hoc est potest prescium
fore non est ista reum potest
prescium quod deum
non reum ista de futuri reum
prescium*

Ad cōfirmationem dico q̄ minor ratiōis simpliciter intellecta est falsa. Quia sicut p̄positio de futuro vera potest fieri falsa sine sui mutatione. sed per mutationē rei. sic aliquam talē quā deus p̄scit potest non p̄scire postq̄ eam p̄sciuir sine sui mutatione. s̄ per mutationē rei. que postq̄ fuit futura sit p̄terita. sicut modo deus nō p̄scit inuidū fore. z tamen hoc aliquādo p̄sciuir. Nec t̄ sequitur q̄ dei p̄sciētia intrinsece minuat sicut patet in secudo articulo. Si vero illa minor intelligitur nō simpliciter sed cū addito. scilicet q̄ omne quod deus p̄scit. deus nō potest n̄ p̄scire ante instans p̄ quo ipm non p̄scit postq̄m ipsum p̄sciuir ipsa esset vera. intelligēdo tamē eam vt sit vna cathēgorica cui pars predicati sit illa oratio p̄ q̄ ipsum p̄sciuir. z tunc maior est falsa. Nam quodlibet tale ante illud instans: deus non potest p̄scire. vt patet ex supradictis. et tamen nullum tale potest deus ante illud instans nō p̄scire postq̄ ipsum p̄sciuir. sicut p̄positio enunciat illud fore potest ante illud instans pro quo enunciat illud fore non esse vera. z tamen nō potest non esse vera postq̄ fuit vera. z ideo illa maior est falsa quare hic ostēde quomodo hec ē distinguēda. deus potest. zc.

Ad quartā rōnem est difficultas non solum propter materiā rationis in se. sed propter cōtrarietatem auctoritatū quas magister inducit i. xxxviii. dis. Nam intēto Augustini. xv. de trinitate. caplo. xii. videtur esse q̄ res non quia sunt ideo deus eas nouit. s̄ q̄ nouit ideo sunt. Sed ecōtra videtur fuisse opinio Origenis super epistolā ad Romanos. q̄ nō ideo aliquid erit. quia deus scit illud futurum. sed quia futurū est. ideo scitur a deo anteq̄ fiat. zc. Ad hoc autē in predicta distinctione responder magister z potest eius respōsio sub quadruplici p̄positione recolligi. Prima est q̄ res future nullatenus sunt cause p̄sciētie vel scientie dei. Et ideo sequuntur vel p̄sciuntur quia future vel facte sunt. Secūda est q̄ dictum Origenis q̄ futurum est ideo scitur. intelligenduz est vt notetur ibi causa nō proprie dicta sed causa sine qua non. Tertia est q̄ etiam p̄sciētia vel sciētia dei prout solū includit noticiā rei nō est proprie causa eorum que fiunt nisi solum sine qua nō. Quarta est q̄ si nomen scientie includatur beneplacitum atq̄ di-

positio tunc potest dici causa rerum. Et sic intelligit Augustinus. ideo sunt quia nouit. i. quia scienti placuit. z quia sciens disposuit. In his stat responsio magistri. sed sicut dicit Egidius super littera distinctionis. solutio magistri nō sufficit. quia dictum Origenis exponit de causalitate sine qua nō. quia tunc pari ratione diceretur z ideo aliqd erit quia deus p̄scit illud futuruz quod negat Origenes. Nam etiā fm magistrum p̄sciētia est causa sine qua nō futurorum dicit. Ideo aliter respōdet magister Gregorius z dicit q̄ quicquid scientia dei que nō est aliud: q̄ substantia vel essentia dei sit causa oim rerum que fiunt. ista tamē p̄positio quia deus p̄scit ideo res sunt future si sit causalis z nō equiualens p̄cise huc conditionalis si deus p̄scit res sunt future z nomine p̄sciētie nō includatur beneplacitū s̄ dispositio. absolute neganda est. Nam sicut nō id quia p̄positio de futuro est vera res quam enunciat fore erit. nec si ego p̄scire aliquid fore ideo quia p̄scirem illud foret q̄uis necesse esset q̄ si p̄scire illud foret sic in p̄posito. zc. Et ratio est. quia nec sicut veritas p̄positionis sic nec sciētia inquantū huius modi est causa quia ita sit in re.

Sed alia p̄positio. scilicet quia aliqua sunt futura deus p̄scit illa esse futura distinguenda est. Quia vnus sensus potest esse vt denotetur res futuras esse causas p̄sciētie. quia deus p̄scit res esse futuras sicut si dicatur quia visibile est mihi obiectuz ideo video. Et sic illa est falsa. Et ad hūc sensum negat eam Augustinus z magister. Nec sic intelligēdum est dictū Origenis. Alius sensus potest eē quo p̄cise denotetur q̄ res sunt future ideo p̄sciētia dei est p̄sciētia. z isti termini p̄sciētia z p̄sciuz verificantur de deo ita q̄ talis locutio sit illo modo causalis quomodo ista. quia homo ē animal. Ideo hec est vera homo est animal. z sicut solet dici q̄ esse sic in resicut p̄positio enūciat est causa q̄ illa sit vera. zc. Et sic fm istum modū loquēdi potest concedi q̄ res esse futuras est causa vel potius cōcausa vna cum iminēsa perfectione diuine scientie. q̄ deus scit p̄scit vel p̄sciētia seu q̄ isti termini vere dicantur de eo. Et ad istum sensuz potest dici q̄ quia res future sunt. z dei sciētia nihil potest latere. ideo p̄scit illas deus esse futuras. Et sic intellexit Origenes.

10 p̄sententiarū dicitur

ut p̄sententiarū dicitur
1. cogit. 11.
ut p̄sententiarū dicitur
fuit vult q̄ q̄
p̄sententiarū dicitur

no scilicet

causa sine q̄ nō

vide q̄ h̄c p̄sententia est q̄ h̄c q̄ h̄c
sunt future. ideo p̄sententia
dei est p̄sententia a q̄ h̄c p̄
sententia a p̄sententia dicitur

Sed Augustinus loquitur de noticia dei
 fm q est simplex apprehensio rerum. In quo
 sensu non est verum q quia sunt ideo nouit
 Nam siue sint siue no. no minus nouit quia
 res no causant sua noticiam in deo sicut in
 nobis. ideo zc. Sed q dicit ideo sunt qz no
 uit intelligeduz est de noticia simul cum be
 neplacito seu cum dispositione sicut bn ex
 ponit magister. **H**ic tamen dico istam re
 gulam. **N**ulla propositio causalis cui co
 sequens signat tanq signatu totale deu vel
 le vel intelligere est concedenda de virtute f
 monis z proprie. Ideo ista causalis in sen
 su causalis non est vera de virtute sermonis.
 quia res sunt future deus prescit. zc. sed hoc
 magis postea declarabo. **T**uc ad formaz
 ratiōis dico q de virtute sermonis ista dis
 iunctiua est falsa. quia nulla pars est vera.
Sit amē prima pars intelligitur in secūdo
 modo. vera est ad bonū sensum. zc. nec ex h
 sequitur q res future sint cause prescietie di
 sicut no sequitur quia Petrus sedet. iō hec
 propositio que prius fuit falsa Petr^o sedet.
 nūc est vera. ergo Petrus sedēs est causa il
 lius veri. sicut patet ex dictis. **I**sta tamen lo
 cutio no apparet inibi vera de virtute fmo
 nis. zc. **A**d cōfirmationem patet quid de
 aīcedate sit dicēdum. sed ratio tagit aliā dif
 ficultatem. Unde sanc^o Thomas i scripto
 suo. dis. xxxviii. Et Egidius eadē dis. q. vlti
 ma cōcludūt cōsequēs hic illatum. Dicunt
 em q omne futurū comparatū ad causam p
 imam z dei pscietiam est necessariū seu neces
 sario futurum. comparatū autē ad causas p
 rimas z fm suam naturā cōsideratū est con
 tingēs seu ptingēter futurū. **N**ec est inconue
 niens idem diuersis respectibz esse necessari
 um z cōtingēs. Et hui^o sentētie videtur esse
 Boecius qnto de cōsolatōne. **D**ec inquit si
 ad diuinam noticiā referatū necessaria. si p
 se cōsiderētur necessitatis sunt neribz abso
 luta. Et hoc ibi diffuse psequitur. **H**ec au
 tem tripliciter potest respōsio intelligi. **U**no
 modo vt absolute z simpliciter cōcedat ali
 quid idem esse necessariū z ptingēs tamē ab
 vno. s. a causa pma habet vt sit necessarium
 z ab alio q sit cōtingēs. sicut idem lac est al
 bum ab albedine z dulce a dulcedine. **A**lio
 modo pōt intelligi q ista sic absolute sūpta
 a. est necessariū z cōtingēs no cōcedatur. sed
 tamē de a. cōcedatur q est necessario futurū
 a pma causa ptingēter futurum a secūda.

sicut de eodē dicitur q est a deo scituz fore z
 no est a causa pma scitū fore no tñ absolu
 te pcedim^o q est scitū fore z no scitū. qz h im
 plicat. zc. **A**lio mō q cōparatū ad causam p
 mā vel dei noticiā est necessario futurū. i. ne
 cesse est si aliqd est pscitū a deo ipm eē futu
 rū ita q sit necessitas psequētie no psequētis
 idē tñ fm se. i. absolute est ptingēter futurū. **L**
 cet istū no pntendat de pte fmonis pdicta
 solutio. **T**uc pono aliquas ppositiōes
Prima est q pdicta solutio in pmo sen
 su implicat cōtradictōem. quia si a. ptingē
 ter est futurum potest ergo no fore. z sic h est
 possibilis a. no erit z si a. est necessario futu
 rum hec est necessaria a. eueniet. quare zc.
Nec valet ad hoc diuersitas causarū. qz non
 minus est impossibile q a diuersis causis duo
 ptradictoria verificēt qz ab eadē illd est
 clarum. **S**ecūda est q pdicta rñsio i scdo
 sensu est falsa. patet quia ex ea sequit q omia
 de necessitate euenirēt. **C**ōsequētia patet. qz
 si aliqd necessario eueniat a pma causa. scq
 q necessario eueniet. posito q secūda cā pos
 sit ipm non facere. **I**te oīa a solo deo fienda
 essent necessaria. zc. **T**ertia ppositio est. q
 pdicta rñsio in tercio sensu intellecta ē vera.
Et ad illū sensum loquit^o Boeci^o vt patz ex
 pcessu suo. vñ loquit^o de necessario z necessi
 tate pte z cōditionali. **S**i autē dicat si deus
 sciat sorte peccaturū in a. sor. peccabit. pna ē
 necessaria. z aīns est vez. g pns. z aīns non est
 in potestate sortis. g nec pns. **D**ico q i po
 testate sortis est facere q aīns no sit nec vnqz
 fuerit vez sicut supra tagēbat. **Q**uarta p
 positio et respōsua formata ad pfirmatōem
 est q de naturali z no libere est scia vel pre
 scientia futuroz. tamē nullius veri de futu
 ro cōtingenti est naturaliter siue necessario.
 imo cōtingēter iudicium siue scia iudicati
 ua. **U**nō dico q essentia diuina no naturaliter
 repntat antichristum fore. sed cōtingēter. **S**
 cut cōtingēter vult ipm fore. **L**icet em natu
 rale sit diuine essentie repntare quodlibz ve
 rum. sic naturale est sibi q cessat representa
 re iudicatiue illud quod prius representauit
 iudicatiue si tale cessat esse verū. **S**icut na
 turale est sibi q nihil eā lateat z p nihil erro
 nice iudicat. **N**ec est simile de hac noticiā et
 de specie vel similitudine creata seu creata
 noticiā. cum nulla creatura possit oīno silis
 esse do i modo cognoscēdi sic nec i mō essen
 di. **E**t sic pz ad istā rōz. **D**ec d tertio articulo

non minus est p
 adu. qz rñsio con. qz
 dicitur via pntē qz
 ab eadem

de no. qz
 qz qz rñsio
 no libere vult
 sententia iudic
 qz pntē qz nulli
 qz qz fut. qz qz
 qz nat. siue mō
 iudic.
 sicut qz qz qz
 mō cente repnt
 tare qz qz qz
 qz nat. qz qz
 qz qz repntare
 iudicatio pntale
 qz qz qz

ista causalis in sensu causalis no est
 vera de virtute sermonis qz res sunt
 future deus prescit

Tunc ad rōes pncipales questōis. **A**d p̄mā negat aūs. 7 ad p̄batiōez negat assumptū. Et ad p̄batiōem patet ex p̄mo articulo qualiter intelligendū sit p̄tingēs non esse determinatū ad esse pl̄ q̄ ad nō esse. 7c. Et qualiter sit intelligēdum p̄ponem esse de terminate verā aut falsam. **A**d p̄firmatōz dico q̄ in hac pte auctoritas phi est negāda qz falsa 7 quia sibi ipsi alibi contradictoria. **U**n̄ ip̄e dicit in libro de bona fortuna deuz videre futura 7c. **A**d secūdā negat ante cedēs 7 ad p̄batiōem negat assumptū. sic patuit i secūdo articulo. Et ad p̄batiōez negat minor. nec rō valet qz licet sic esset in nobis nō tñ sic dīcēdū est de deo. sicut nec i deo dicimus cognitōz distingui ab ip̄o q̄uis sic sit in nobis. 7 ita de multis similib. **A**d p̄firmationē patz q̄ auctoritas Aristo. nō valet hic. **A**d tertiā negat aūs sicut patet ex isto tertio articulo. Et ad p̄batiōez negat cōna sic patet ex dictis. **C**ōcedo tñ q̄ imutabilit̄ eueniet licet nō necessario i ineuitabilit̄. Et h̄ ē qd̄ quidā antiq̄ dixerūt q̄ illud qd̄ deus scit necessario eueniet. necessitate imutabilit̄ nō necessitate ieuitabilit̄. i. imutabilit̄ scit licet p̄tingēter. 7c. **E**x hac solutiōe patz. q̄ licet tā mutabilit̄ q̄ p̄tingētia repugnat deo sic q̄ sicut de? nō est mutabile esse sic nō est p̄tingēs esse. tñ aliquat̄ intrinsece repugnat deo mutabilit̄ qualit̄ nō sibi repugnat p̄tingētia. Patet. qz sicut de? imutabilit̄ est. sic imutabilit̄ scit. 7 vult q̄qd̄ scit. 7 quicqd̄ vult. si tñ de? aliqd̄ p̄tingēter scit 7 p̄tingēter vult. quare. 7c. **A**d p̄firmatōz dico q̄ Augustin⁹ intelligit illas p̄pōes i sensu cōposito 7 vult dicere q̄ hec est ip̄possibilis aliter sit q̄ deus p̄sciuit. 7 hec est necessaria. deus p̄scit a. ergo a. erit ita q̄ loquit̄ de necessitate p̄ne 7 nō de necessitate p̄sequētis. Et sic sepe loquitur Boecius 7 communiter antiqui doctores. Et hec de ista questione

Questio duodecima

A **I**n circa quadrag

gesimā distinctōz 7 sequentē in quibz magister agit de p̄destinatione saluādoz 7 reprobatione damnādoz. **Q**uero vtz cū eterna p̄destinatione 7 reprobatione dei stet p̄destinatū posse dānari 7 reprobatū saluari. **E**t arguit p̄mo q̄ nō. qz p̄destinatio v̄l reprobatio dei ē

7 fuit ab eterno ieuitabilis 7 necessaria. igit̄ questio falsa. **C**ōsequētia tenet. qz sequit̄. p̄destinatio est ieuitabilis 7 eterna 7 necessaria. q̄ quicūq̄ p̄destinat̄ eternaliter ieuitabiliter 7 necessario p̄destinat̄. q̄ nō potest nō p̄destinari. 7 p̄ n̄is nec dānari. 7c. **S**3 antecedēs patet. qz om̄e imutabile est necessariū s3 p̄destinatio dei est imutabilis. 7 sic de reprobatione. **I**git̄ 7c. **S**ecūdo arguit sic qz p̄destinatōis vel reprobatiōis dei est in p̄destinato vel reprobato aliq̄ rōnabil̄ cā. igitur q̄stio falsa. **C**ōsequētia tenz. qz q̄stio supponit q̄ p̄destinatio vel reprobatio sit eterna. modo null⁹ eterni aliqd̄ t̄pale est vel esse p̄t causa 7c. **S**3 aūs patz. qz si i reprobato non est aliq̄ sue reprobatiōis rōnabilis causa de? ipsuz crudelit̄ 7 irrationabilit̄ dānaret sine iusticia. igit̄ 7c. **T**ertio arguit sic. qz cū reuelatione dei facta alicui de sua p̄destinatōe vel reprobatiōe nō stat ip̄m p̄destinatū posse dānari v̄l reprobatū posse saluari. igit̄. q. falsa. **C**ōsequētia tenet. qz reuelatio dei nō magis excludit p̄tingētia reuelati q̄ p̄destinatio v̄l reprobatio dei. s3 aūs p3. qz alit̄ reuelatō dei facta intellectui creato nō est infallibil̄ 7 certa. qd̄ est falsū. igit̄ 7c. **I**n oppositū ē maḡ i ista. Et ad h̄ est cōis doctrina catholica. **I**n ista q̄stione iurta materiā triū argumētōz erūt tres articuli. **P**rim⁹ vtz p̄destinatio 7 reprobatio dei sit i fuerit ab etno ieuitabil̄ 7 necessaria. **S**ecūdo vtz p̄destinatōis v̄l reprobatiōis dei sit i p̄destinato vel reprobato aliq̄ rōnabil̄ cā. **T**ertio vtz reuelatio dei sit possibil̄ intellectui creato i fallibil̄ 7 certa 7c.

B **Q**uātū igit̄ ad p̄mū articulū p̄mo p̄mittēdū est qd̄ nois p̄destinatōis et reprobatiōis. **U**n̄ dico q̄ p̄destinatō ē diuinū p̄positū dādi vitā etnā. **R**eprobatio p̄o p̄positū est diuinū p̄positū nō dādi vitā eternā. **U**el fm aliq̄s nō p̄positū dādi vitā eternā. **U**nde ille dicit̄ p̄destinat⁹ cui deus p̄posuit dare vitā eternā. Et ille dicitur reprobatus cui deus p̄posuit non dare vitā eternā. **U**el fm aliquos cui non p̄positū it̄ dare. 7c. **E**t hoc satis docet apostol⁹ Romanoz. ix. **J**acob dilexi **E**sau autem odio habui. vbi concludit. ergo cui⁹ vult miserē 7 quē vult indurat. id est nō miserē. v̄l exponit Augustin⁹ libro p̄mo ad simplicianum. **U**n̄ apostol⁹ ibi p̄ diligere id ē intelligit q̄ vel le misereri. i. misericordit̄ vitā eternā largiri. **N**ā de tali mīa ibi p̄ncipalit̄ loquit̄ ap̄lus.

p̄destinatio est p̄positū dādi. et reprobatio nō p̄positū dādi.

ista de imutabilitate & contingētia in deo

Questio duodecima

22 m. 108/110 p. 110

Ideo electos vocat vasa misericordie. p. odi-
 re vero idē intelligit q. velle nō misereri vel
 nō velle misereri. quare zc. Sed etia aliter
 potest describi p. destinatio z reprobato. z sic
 p. destinatio est p. paratio bñficioz dei. s. g. e. i.
 p. n. i. z glorie in futuro Et hec snia est Aug.
 libro de p. s. u. e. r. a. t. i. a. circa mediū. zc. Ita q. p.
 destinatio isto modo sumpta est propositus
 dādi gloriā z alia bona saltem gratuita. si
 cur charitas z merita vite eterne. vel etiam
 alia bona saltē habētia ordinem ad vitā eter-
 nam sicut sunt attritio. fides informis. ope-
 ratio solum moraliter bona. zc. Et sic p. p. a.
 ratio quozūcūq. bonoz vna cum gloria vel
 saltē glorie z gratie z cuiuscūq. boni merito-
 riū vite eterne dicit p. destinatio. Reprobato
 autē est propositū nō dādi vitā eternā.
 z uolēdi p. aliquo bono vel merito dare vi-
 tam eternā. Un licet s. m. Gregoriū z ali-
 quos alios si reprobato perseveraret in bo-
 nis meritozijs ipse vitā eternā haberet. qd
 licet ad aliquē bonum sensum possit conce-
 di. tamē de virtute sermonis non est verum
 Tertū est tamē q. de multis deus nō vult q.
 in bonis meritozijs perseverēt. Aliter enim
 omnes saluaretur z ideo quidqd sit de verita-
 te talis cōditionalis si reprobatus perseue-
 raret in charitate deus daret sibi vitā eter-
 nam. tamē deus nō vult q. conditio illa im-
 plegatur. quia si veller vtiq. impleteret. quare
 zc. Ex predictis d. s. c. r. i. p. t. i. o. n. i. b. s. sequuntur
 aliqua **P**rimo ex p. ma sequit q. dare v. l. ha-
 bere vitā eternā siue magis proprie loquē-
 do vitā eternā data vel habita est effectus p.
 destinatio. sed nō dare vel nō habere vi-
 tam eternā in illo qui tenetur eaz habere est
 effectus reprobatois loquēdo de effectu lar-
 ge z ad modū loquēdi magistri. **S**ecūdo
 sequit contra magistrū Gregoriū. q. ipse ex
 prima d. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. nō debuit inferre q. nō mi-
 sereri sit effectus reprobatois cum sit idē qd
 reprobatio. Nec debuit inferre q. vocare et
 iustificare sint effectus p. destinationis illo
 modo sumpte cū sint idem qd p. destinatio
 sed etia quis nō essent idem. tamē non pos-
 sunt poni effectus p. destinationis nisi secun-
 do modo sumpte. sicut patet intuēti. **T**er-
 tio sequitur ex secūda d. s. c. r. i. p. t. i. o. n. e. q. non
 solū vitā eterna. sed ad minus omnia bona
 gratū faciētia sunt effectus p. destinationis.
 imo s. m. quosdā spes. fides. vocatio ad fidē
 christi. etia bona opera. Lo: nelij ante susce-

ptionem baptismi zc. **Q**uarto sequitur q.
 nō solum nō dare vel nō habere vitā eternā.
 sed etia nō dare vel nō habere finalē p. seue-
 rātam seu pro nullo merito aut quocūq. fa-
 cto esse dignū vitā eterna finaliter. ē effectus
 reprobatois. sed culpa vel peccatū a docto-
 ribz cōiter nō ponit effectus reprobatois

His p. missis ponā tres cōclusiones
 ad hūc articulū rñsales **P**rima est q. que-
 libet rōnalis creatura a deo fuit eternalitē p.
 destinata vel reprobata. Probat. q. cuilibet
 dabit deus vitā eternā. vel nō dabit. q. re. zc.
 Et hec cōclusio est determinatio Augustini.
 libro de p. d. e. s. t. i. n. a. t. i. o. n. e. z tra pelagianos. zc.

Et his sequitur p. mo. q. nō solum q. libet
 est p. destinatus vel reprobatus ab eterno. ac-
 cipiēdo p. destinationē aut reprobationē p. i-
 mo modo. sed etia secūdo modo. Et istō pa-
 ter p. mo de p. d. e. s. t. i. n. a. t. i. o. n. e. p. quo suppono tria

Primū est q. non stat fieri aliqd bonū qn
 deus faciat illud. **S**ecūdum q. nullū est
 meritū nisi de' acceptet illud z velit esse me-
 ritum. **T**ertium q. nō stat deū velle aliqd
 qn ab eterno illud voluit. **T**ūc arguit sic
 nō stat aliquid esse nouiter bonū quin deus
 ab eterno illud voluerit. zc. sed p. d. e. s. t. i. n. a. t. i. o.
 est p. positum dādi vitā eternā z cetera bo-
 na meritozia. zc. igit zc.

De reprobatois et
 iam patet. quia ipsi nō solum carebūt gloria
 eterna. sed etia finali perseverātia. nec moriē-
 tur in charitate vel gratia z deus ab eterno
 hoc ordinam. **S**ecūdo sequitur. sed hoc
 magis declarabit in secūdo articulo. **Q** de
 us nullū p. d. e. s. t. i. n. a. u. i. t. aut p. d. e. s. t. i. n. a. t. i. o. n. e. m.
 accipien-
 do p. d. e. s. t. i. n. a. t. i. o. n. e. m. secūdo mō p. p. t. e. r. aliqd bonū
 aut aliquā causam p. u. i. s. a. m. in p. d. e. s. t. i. n. a. t. o. p. a.
 r. e. t. q. nō stat aliquē nouiter aliqd bonūz hā-
 bere qn deus p. u. o. l. u. e. r. i. t. z ab eterno q. il-
 lud qnq. haberet. **L**apio igit illud propt qd
 tu dicis deū p. d. e. s. t. i. n. a. r. e. accipiēdo p. d. e. s. t. i. n. a.
 t. i. o. n. e. m. secūdo mō. **T**ūc arguo sic. tale bonūz
 qd tu assignas est partialis effectus p. d. e. s. t. i. n. a.
 t. i. o. n. i. s. ergo deus nō p. p. t. e. r. illud p. d. e. s. t. i. n. a. t.
 a. n. s. patet p. qd nomis. z p. n. a. s. a. t. i. s. patet. **E**t
 cōsimiliter potest argui de reprobatois scōdo
 modo dicta **S**ecūda cōclusio est q. que-
 libet rationalis creatura a deo p. d. e. s. t. i. n. a. t. a.
 potest damnari. z quilibet reprobata potest
 saluari. **P**atet. quia cuiuscūq. deus dabit grā-
 am. z finaliter gloriā libere dabit. z p. conse-
 quens posset nō dare. ergo talis potest non
 saluari z dānari z cōsimiliter reprobatois zc.

be...
 p. in p. n. o. n. i. t. i. a. e.
 peccatū vel culpa nō v. l.
 d. e. s. t. i. n. a. t. i. o. n. e. m.

ex hoc vult d. e. s. t. i. n. a. t. i. o. n. e. m.
 p. p. d. e. s. t. i. n. a. t. i. o. n. e. m. s. i. p. s. e. p. h. a.
 t. i. o. n. e. m. nō d. a. b. i. t. u. r. e. i. n. s. t. a.
 p. p. e. r. t. e. n. e. p. l. a. n. d. u. m. p. u. m.

quō vitā r. p. n. a. data est effectus
 p. d. e. s. t. i. n. a. t. i. o. n. e. m. z n. u. m. h. a. b. e. r. e.
 v. i. t. a. m. r. p. n. a. m. z h. a. b. e. r. e.
 p. p. r. e. p. r. o. b. a. t. i. o. n. e. m.

Primi sententiarū

Hic tamē est aduertēdum q̄ licet p̄dicta cōclusio de virtute sermonis sit vera. tamē in sensu composito itellecta esset falsa. Unde ista est impossibilis. p̄destinatus damnabit̄ vel reprobatus saluabit̄. q̄uis quelibet singularis de simplici subiecto demonstratiuo sit possibilis. Similiter ista copulatiua est impossibilis. Iste est vel fuit p̄destinatus. et iste damnabitur. Et ista est determinatō magistri. dis. xl. **T**ertia cōclusio est. Quelibet rationalis creatura a deo p̄destinata potest nō esse et nūq̄ fuisse p̄destinata. sed eternaliter reprobata. Et similiter quelibet reprobata potest nūq̄ fuisse reprobata. sed eternaliter p̄destinata. **I**sta cōclusio sequit̄ ex secūda. quia quicūq̄ potest damnari potest nō esse reprobatus. et e conuerso. **D**

Ex hac cōclusionē p̄mo sequit̄ q̄ licet ista p̄positio de p̄terito sit vera iste fuit p̄destinatus. tamē nō est necessaria. imo hec est possibilis. iste q̄ fuit p̄destinatus nunq̄ fuit p̄destinatus. Et ita dici potest de reprobato. et totū patet ex dictis. **S**ecūdo sequitur respōsio ad istum articulū. q̄ licet p̄destinatio dei sit necessaria. tamē deus nō necessario vel inuicibiliter sed cōtingēt̄ est p̄destinatio. Et ita dici potest de reprobatione. **P**rima ps patet. quia p̄destinatio dei est ipsa dei essentia. que est uecessaria. Unde isti termini p̄destinatio et reprobatio p̄ eodē supponūt et idem omnino importāt in deo. licet nō in creatura. **S**ecūda ps patet. quia sicut deus p̄tingēt̄ aliquē p̄destinat. ita respectu cuiuslibet p̄tingēt̄ est p̄destinatio. et potest nūq̄ fuisse p̄destinatio. **E**t p̄ hoc patet respōsio ad p̄mum articulū an p̄positū. quia licet p̄destinatio dei sit inuicibilis et deus sit inuicibiliter p̄destinatio. nō tamē inuicibiliter. **U**n̄ licet omne immutabile reale sit necessariū. tamē nō omne immutabiliter tale. **N**ā loquēdo de mutabilitate complexi eo modo quo dicim̄ aliq̄d cōplexum mutari de veritate i falsitatē. aliq̄d cōplexum potest sic mutari et aliq̄d non. Et sic dicēdum est q̄ nō omne immutabile est necessarium. **N**ā aliquod est cōplexum qd nō pōt esse p̄mo verū et postea falsum. nec e conuerso et tamē nō est necessariū sed p̄tingēs. Et causa est. q̄ quātuncūq̄ sit vel fuerit verū compositibile est q̄ nō sit verū et q̄ nūq̄ fuerit verum. **U**n̄ impossibile est q̄ hec sit p̄mo vera iste saluabitur. et postea sit falsa. vel e conuer

so. Et p̄ n̄s illo mō est immutabilis et inuicibiliter vera. Et tamē nō est inuicibiliter vera vel necessaria. **E**t p̄ hec patet respōsio ad titulū p̄posite q̄stionis. s. qualit̄ stat cū vita eterna dei. **S**z p̄tra p̄dicta arguit̄ p̄mo sic. q̄ quicūq̄ aliqua opposita sic se h̄nt q̄ impossibile ē vnū succedere alteri si vnū inest ipossibile ē aliud inesse. sicut q̄ habitus nō pōt succedere p̄uatiōi si p̄uatiō inest ipossibile est habitū inesse. **S**z esse p̄destinatum et damnari sunt h̄ mōt. ergo impossibile est q̄ damnari succedat ei qd est esse p̄destinatum et p̄sequēs si aliq̄s est p̄destinatus impossibile ē q̄ damnat̄. Et similiter potest argui de reprobato. **S**ecūdo sic. p̄destinatus siue i libro vite scriptus. nō potest deleri. igitur nec pōt damnari. **C**ōsequētia satis patet. et a n̄s probat̄ p̄ magist̄r historiaz super illo verbo **D**oyli **E**ro. xxxij. vbi dicit. obsecro dñe aut diuinit̄ eis noram. hanc aut dele me d̄ libro que scripsisti. **U**n̄ ibi ait magister q̄ hoc ex magna cōfidētia in deum est p̄ impossibile dictū. quasi diceret sicut ē impossibile vt me deleas. sic oro nō posse fieri quin diuinitas. **T**ertio si p̄destinatus posset damnari. et sequit̄ q̄ numerus electoz posset minui. **C**ōsequētia patet et falsitas cōsequēt̄is. q̄ tūc nō esset deo certitudinaliter not̄ numerus electoz. **Q**uarto ad hoc ē **A**uḡ. de cor. et glia p̄destinatoroz. Ita certus est numerus vt nec addatur eis q̄cūq̄. aut minuat̄ ex eis. Et p̄ subdit̄ p̄batōz ex **A**pōc. tene qd habes ue alius accipiat coronā tuā. Si alius inq̄t nō est acceptus nisi iste p̄derit certus est ergo numerus. **I**gitur non pōt esse maior aut minor. **E**

Ad ista respōdetur. **A**d p̄mum dico q̄ de talibus oppositis que respiciūt futura cōtingētia uō est verū qd assumitur. sicut est i p̄posito. **S**z dicit **O**ckam. q̄ in creatur̄ nō pōt simile reperiri sicut ē de istis oppositis p̄destinari. damuari. reprobari. saluari. **N**oc autē cum sua reuerētia nō est verū. scz qui creaturis uō possit simile huic inueniri. quando simile est in p̄positionibus de futuro contingēti. de istis oppositis verum. falsum. **A**d secūdum dico q̄ istud verbum deleri potest accipi dupliciter. **U**no mō p̄p̄ic. et sic deleri de libro vite p̄supponit̄ fuisse scriptum. et deleri de libro idem est q̄ nō ē scriptum et prius fuisse scriptum. et sic scriptus in libro vite non potest deleri. intelligēdo

deleat de libro vite duplicat̄ p̄ p̄mum. **E**t
q̄ esse scriptum a post deleri a hoc
non p̄ esse alio sumi q̄ non
esse scriptum a sit b̄n

pp po
100
fuit p̄destinatus

he. ad p̄mum ar

h̄o hic de immu
tabilitate et p̄muta
bilitate

Primi sententiarū

ex isto dicitur apud p[ro]p[ri]os q[uod] actus n[on] ex
v[er]bo p[ro]p[ri]e in p[ro]p[ri]o m[er]ito n[on] p[ro]p[ri]e
n[on] p[ro]p[ri]e

His p[re]missis p[ro]p[ri]e p[re]dictas opini-
ones ponit magister Gregori[us] et probat dif-
fuse aliquas p[ro]p[ri]os. **P**rima est q[uod] null[us]
est p[re]destinat[us] p[ro]p[ter] bonu[m] v[er]sum liberi arbi-
trij que[m] deus p[re]scit illum habitu[m]. **S**e-
cunda nullus est p[re]destinat[us] quia p[re]scitus fo-
re finaliter sine obice habituali g[ra]t[ie]. **T**ertia
est q[uod] que[m]cu[m]q[ue] deus p[re]destinauit gratis p[re]cise
et pure misericorditer p[re]destinauit. **Q**uar-
ta est q[uod] nullus e[st] reprobat[us] p[ro]p[ter] malu[m] v[er]sum
liberi arbitrij que[m] deus p[re]scit illu[m] habitu[m].
Quinta est q[uod] nullus e[st] reprobat[us] quia p[re]-
scitus fore finaliter cu[m] obice diuine gratie.
Sexta potest addi q[uod] que[m]cu[m]q[ue] deus rep[ro]-
bauit sine qua[m]cu[m]q[ue] causa in ip[s]o reprobato.
e[st] reprobauit. **P**rima igit[ur] p[ro]p[ri]os p[ro]ba-
tur. quia aliq[ui] p[re]destinat[ur] qui nunq[ua]m habe-
bunt v[er]sum liberi arbitrij. sed qua[m] ratio[n]e isti
no[n] p[re]destinat[ur] p[ro]p[ter] v[er]sum bonu[m] liberi arbi-
trij. pari r[ati]o[n]e nec aliqui alij. Igit[ur] r[ati]o[n]e. **C**onse-
quētia patet. **P**rima p[ro]p[ri]os a[n]tecedētis patet de
parulis baptizatis morientib[us] a[n] v[er]sum libe-
ri arbitrij. **S**ecunda patet vel detur r[ati]o[n]e di-
uersitatis. **A**d hoc dicit aliqui q[uod] no[n] p[ro]p[ter]
v[er]sum que[m] habuerūt. r[ati]o[n]e. sed p[ro]p[ter] v[er]sum que[m]
habitu[m] erāt si vixissent et ad etate[m] p[er]fectam
p[er]uenissent. **S**ed hoc no[n] valet q[uia] nullus p[re]-
miatur a deo p[ro]p[ter] merita que[m] nec e[st] nec al-
terius sunt fuerūt aut erūt. igit[ur] nec p[re]destina-
tur r[ati]o[n]e. **A**ns patet p[er] apostolu[m]. **D**ñes inquit
a[n]t[er] tribunale[m] xpi vt recipiat vnusq[ue] q[uod]
e[st] p[ro]p[ter] ea que[m] i[n] corp[or]e gessit. no[n] dicit gessisset l[ibitum]
habitu[m] fuisse si vixisset. r[ati]o[n]e. **I**te[m] ex ista r[ati]o[n]e
ne sequit[ur] q[uod] paru[m] tantu[m] gradu[m] glorie reci-
peret quā[m] si vixisset v[er]q[ue] ad v[er]sum. r[ati]o[n]e.
Secundo patet p[er] Augustinu[m] libro p[ri]mo
ad Simplicianu[m]. **N**emo p[ro]p[ter] ea b[on]u[m] operat[ur]
vt accipiat g[ra]t[ia]m. sed q[uia] accipit. **T**ertio p[er]
p[er] apostolu[m]. q[uia] n[on] e[st] ex operib[us] sed ex vocāte vt
dicit[ur] est. **J**acob dilexi. **E**sau autē odio ha-
bui. quoz v[er]sum liberi arbitrij i[n] vno fuit bo-
nus. et i[n] alio no[n]. r[ati]o[n]e. **S**ecunda p[ro]p[ri]os p[ro]ba-
tur. q[uia] carētia obicis originalis v[el] actua-
lis est effectus diuine p[re]destinatōis. r[ati]o[n]e. igit[ur]
no[n] q[uia] aliquis p[re]uidetur r[ati]o[n]e. **C**ōsequētia vide-
tur nota. a[n]s patet **E**ph. i. **E**legit nos ante
m[un]di cōstitutōem vt essem[us] sancti et immacu-
lanti. **C**ōfirmatur. q[uia] iustificatio est p[re]destina-
tionis effect[us]. et tamen exigit v[el] ineludit re-
missionē peccatoz. igit[ur] r[ati]o[n]e. **S**ecundo patet
q[uia] paruuli morientes post baptismum sunt si-
ne obice quia sunt baptizati. et ido[m] baptizati

quia sunt p[re]destinati. vt patet p[er] apostolu[m] ad
Thym[otheu]m. iij. **N**ō ex opibus iusticie. r[ati]o[n]e. sed p[er] la-
uacrum regeneratōis. id est. baptismum. r[ati]o[n]e.
Ad hoc quidā dicit q[uod] paru[m] no[n] habet
a p[re]destinatōe q[uod] baptizat. sed hoc potius est
f[er]m[us] cursu[m] nature. **N**ā si puer ex complexio-
ne naturali mori debeat statim nat[us] no[n] pue-
nit ad baptismu[m]. nec hoc est ex aliqua repro-
batione. sed de[us] no[n] vult p[ro]p[ter] ip[s]u[m] facere no-
uum miraculu[m]. **H**oc autē no[n] valet. q[uia] cōtra
dicit auctoritati allegate in qua d[icitur] f[er]m[us] suaz
misericordiā r[ati]o[n]e. ergo no[n] tantu[m] ex cursu natu-
re. **T**ertio patet p[ro]p[ri]os p[er] Augustinu[m]
in libro de p[re]destinatōe sanctor[um] vltra medi-
um. dicit[ur] q[uod] gratia dei maxime apparet i[n] p[er]-
uulis quoz aliq[ui] baptizati aliq[ui] no[n] vite huius
terminu[m] finiūt satis p[ro]bant misericordiā et in-
diciu[m]. **A**d idē est expressa auctoritas Augu-
stini i[n] libro de bono p[ro]p[ri]os. **T**ertio p[ro]p[ri]os p[ro]ba-
tur. q[uia] p[ro]p[ter] nul-
la bona in aliquo p[re]uisa q[uod] p[re]destinat[ur]. s[ed]
potius ad ei[us] p[re]destinatōne[m] talia p[ro]sequunt[ur].
Igit[ur] r[ati]o[n]e. **A**d hoc possent induci plures au-
ctoritates. r[ati]o[n]e. **Q**uarta p[ro]p[ri]os p[ro]ba-
tur. q[uia] p[re]destinatus no[n] p[ro]p[ter] sua bona opa p[re]desti-
natur. igit[ur] nec reprobat[us] p[ro]p[ter] mala opa re-
probatur. **A**ns patet ex dictis. et p[ro]p[ri]os tenet p[er]
apostolu[m] q[uod] i[n]differēter loquēs de Jacob et
Esau. dicit ante q[uod] nati essent aut boni aliq[ui]d
aut mali egissent. r[ati]o[n]e. **I**te[m] **R**om. ix. **N**ō est vo-
lentis neq[ue] currētis sed dei miserent[ur]. **E**sc-
quit[ur]. ergo cur[us] vult miseretur. et que[m] vult in-
durat. i. no[n] miseretur. vt exponit Augustin[us]
p[er] supra dixi. r[ati]o[n]e. **I**te[m] ad hoc possunt indu-
ci multe auctoritates Augustini. sed p[re]dicta
satis sufficiūt. r[ati]o[n]e. **Q**uinta p[ro]p[ri]os p[ro]ba-
tur. q[uia] queritur v[er]um q[uod] habeat q[uod] i[n] fine vite careat
obice gratie siue peccato. **V**el e[st] opoz[um] di-
cere q[uod] a libero arbitrio p[ro]p[ri]os p[ro]p[ri]os. q[uod] est er-
ror Pelagij. vel a deo gratis e[st] cōuertente
ad se p[ro]p[ri]os et remittente peccata. **E**ū igit[ur]
omnes eque facilliter p[ro]p[ri]os sicut vnus f[er]m[us]
Augustinu[m]. ideo no[n] oportet aliter r[ati]o[n]e nisi
si q[uod] sibi no[n] placet i[n]tra verbu[m] apli. cur[us] vult
miseretur. r[ati]o[n]e. et p[ro]p[ri]os no[n] p[ro]p[ter] obicem. r[ati]o[n]e.
Et p[re]dictas p[ro]p[ri]os et eaz[um] p[ro]batōes val-
de diffuse deducit Gregori[us]. et ad eas indu-
cit multas auctoritates. sed tot[us] effectus cō-
sistit i[n] predictis. idē sufficiāt. r[ati]o[n]e. **S**exta p[ro]p[ri]os
positio. licet eam no[n] ponat tamē sequitur ex
alijs et ex eius dicitis sicut patet. r[ati]o[n]e. **S**ed
contra p[re]dicta instat. **P**rimo q[uia] p[re]destinatio

boni v[er]sum caru[m] p[ro]p[ri]os
p[ro]p[ri]os

Justificatio est p[ro]p[ri]os
p[ro]p[ri]os effect[us]

Questio duodecima

includit electionem. iuxta illud. Elegit nos ante mundi constitutionem. sed electio non est inter equales omnino. ergo inter electos et non electos reperitur diversitas propter quam isti eliguntur et illi non. **S**ecundo sic agens universalis agit in omne quod non habet impedimentum. patet de sole. et sic deus est agens universalis. unde illud. solem suum facit oriri super bonos et malos. et persequens omnibus dat gratiam. et nisi in illo sit impedimentum. ergo quod aliquis careat salute et sit reprobatus est causa. positio impedimenti ab eterno preuisa et per oppositum est de predestinato. **T**ertio sic quia sicut arguitur ante oppositum aliter deus crudeliter et irrationabiliter daretur si sine causa pro libito sue voluntatis homines reprobareret. **C**onfirmat. quia licet in carceribus sensu et experientia mali possit artifex sine iniusticia et crudelitate disponere opera sua pro libito in honore et contumeliam sicut apostolus ponit exemplum de figulo. et tamen secus videtur in habentibus experientiam boni et mali. **Q**uarto ad propositum est auctoritas Augustini. lxxviii. q. q. lxxviii. dicit. prozsus cuius vult miseretur et que vult indurat. Sed voluntas dei iusta esse non potest. venit enim de occultissimis meritis. et sic concludit. prececit ergo peccatoribus aliquid quo quis non duntaxat sunt iustificati digni efficiatur iustificatio. et idem prececit in aliis peccatoribus quo digni sunt obduratio. **C**onfirmat per magistrum dicitur. si meritum querimus obdurationis et misericordie obdurationis inuenimus. mienon inuenimus. **A**d ista respondetur ad primum dicens. quod de electione possumus loqui dupliciter. Uno modo specialiter puta sequitur de libertate et sententiam consilii sicut diffinitio tertio ethicorum. quod electio est desiderium consiliabile. Et talis non cadit inter penitus equalia aut recessum scita esse equalia. et sic predestinatio non includit talem electionem. nec talis cooperatur deo. ut dicit Damasius in libro secundo. capitulo xxxii. et sic. Alio modo possumus loqui de electione large puta libera preceptio unius ad alterum dicitur electio. Et hec est duplex. quidam preueniens bonitatem electi. quedam vero consequens. Primo modo predestinatio est electio. non autem secundo modo. Et illa potest esse inter omnino equales sicut patet de figulo in exemplo apostoli. et sic. **A**d secundum dicens. quod maior non est universaliter vera sed habet instantiam de agere libero. unde artifex non agit in

quamlibet parte obiecte sibi materie deo autem est agens liberrimum. Igitur licet deus sit agens universalis in omnes. sic quod dat omnibus aliqua dona gratie. scilicet esse. vivere. cognoscere. et tamen aliqua dona gratie specialis dat uni que non alteri. et sicut fidem. gratiam gratum facientem. et talia que sunt effectus predestinationis. secundo modo dicitur. et sic. **A**d tertium dicens. finem magistrum Gregorium. quod affligere sine punire non est reprobare. nec deus reprobat aliquem ut puniat nec punit quia reprobat. sed quia ille quem punit peccavit sine peccato reus fuit. cuius peccati non fuit causa diuina reprobatio. Et sic finem cum quod iste damnatur aliqua causa est scilicet quia peccavit. ideo non irrationabiliter nec iniuste aut crudeliter damnatur. et sic. Sed de isto modo loquendi per tales causales postea dicitur. Sed tamen hic dicens. est ad confirmationem quod illi qui faciunt talia argumenta et reputant in eis magnam difficultatem non attendunt cum debita veneratione verba sacre scripture. Nam finem scripturam etiam si deo aliqua creatura eternaliter puniret vel affligeret sine eius peccato. vel pure annihilaret nullam iniusticiam vel crudelitatem ei faceret. Unde est illud Sapientie. xij. Quis tibi impunitur si perierint omnes nationes quas tu fecisti. Et paulo post. cum sis iustus. in iste omnia disponis. et sic. Unde signum est magnae ruditatis et incuriositatis in scripturis facere magnam difficultatem in hoc sicut communiter faciunt rudes iuriste quod imaginatur deum esse obligatum legibus creatis quasi aliquid prius sit iustum quam deus velit illud. cum tamen omnino sit e converso. ideo tales errant. et sic. **A**d quartum respondet magister quod credendum est Augustinum illa verba retractasse in libro retracta. Sed Gregorius ostendit quod salua eius reuerentia illud non est verum. **U**nde ad declarationem verborum Augustini sciendum. quod sicut communiter dicitur de doctoribus. obduratio potest capi dupliciter. Uno modo pro ipsa reprobatione. Alio modo pro obstinatione meritis in peccato. et sic non est reprobatio sed potius sequela eius. quia ille cui deus non vult misereri et gratiam conferre a peccato non surgit. Similiter constat quod iustificatio non est predestinatio sed predestinationis effectus. Augustinus autem ibidem accipit obdurationem secundo modo. sicut patet per exemplum Pharaonis quod ibidem introducit et sic non loquitur de reprobatione vel predestinatione. quare illa auctoritas non est contra propositum. Sed verum verum sic

*deus qd istud p mte
de non fuit ra*

vide qd fuit ra

*q obduratio pt capi dup
litate // q dicitur qd
optima*

*ex hys dicitur potius eligere q sua electio
que e predestinatio e preceptio unius ad aliud
preueniens bonitatem electi //
quo capi electio e dicitur a quo
capi large*

Questio duodecima

Ne de paulo quod sine merito fuit...

persecratur. et deus non conferret eis vitam eternam nisi prius mereretur ea. In secundis vero non videtur esse ratio. quare predestinatur nisi quia deus vult ita. Hanc quare datur eis. datur ut consequatur vitam eternam. nec permitteret eis aliquid inesse quod posset eos impedire a vita eterna. Causa autem quare istos predestinat sine ratione et alios propter rationem non est nisi eius voluntas sicut causa quare beatus Paulus fuit conversus sine meritis suis et alii non fuit sola divina voluntas. **S**i autem contra predicta dicatur quod eodem modo debent omnes predestinati predestinari sicut omnes reprobi eodem modo reprobari. ergo non debet esse aliqua ratio quare aliqui predestinantur et nulla quare alii reprobari. **I**tem si deus sine ratione predestinaret istum et propter rationem predestinaret illum. deus esset acceptor personarum. **I**tem non videtur verum quod ratio quare predestinat istum est propter merita sua. quia si iste nunquam habuisset merita et fuisset sine peccato originali actuali fuisset salvatus. igitur non propter sua merita. **I**tem beata virgo fuit salvata propter merita sua igitur predestinationis eius fuit aliqua causa sicut et aliorum. **A**d hec respondet. **A**d primum quod non omnes predestinantur eodem modo sic scilicet quod omnium sit ratio predestinationis vel nullorum sicut non omnes eodem modo receperunt gratiam. alii enim fuerunt sanctificati ante natiuitatem suam et alii non. **E**t quare isti et non illi nulla est ratio nisi voluntas dei. **A**d secundum respondet quod non est acceptio personarum nisi quando dicitur sunt equales et aliquid debetur utriusque et vni conferuntur et alteri non. sed in proposito deus nulli est aliquo modo debitor. ideo non est personarum acceptor. **A**d tertium respondet quod quis ille fuisset salvatus si fuisset mortuus statim post baptismum sine merito vel demerito. tamen cum hoc stat quod fuit predestinatus propter merita sed ratio bene probat quod bene potuit esse predestinatus et non propter merita et hoc non est contra dicta. **A**d quartum respondet quod beata virgo fuit salvata et magis beata propter merita sua. deus tamen ordinavit quod sic saluaretur ita quod proportionavit eam ad vitam eternam non propter talia media per que deveniebat ad eam. Sic igitur finaliter concedit quod licet predestinationis vel reprobationis non sit in obiecto aliqua causa primo modo dicta quia nullum tale est causa alicuius eterni. tamen ista propositio de predestinat. vel ista

deus reprobat que fuisset ab eterno vera bene habet causam secundo modo. eo modo quod dicitur ante esse causam consequentis. et illud antecedens est ita eternum sicut consequens quia illud antecedens iste peccabit finaliter. fuisset ab eterno verum. sicut illud consequens deus reprobat istum. **E**t sic iste respondet affirmative ad difficultatem propositam. **S**ed licet ista propositio sit subtiliter et breviter explicata tamen non videtur mihi quod evacuetur tota difficultate sicut post patebit. **E**t etiam siue vera siue falsa sit. tamen contra aliqua ibi dicta sunt illa que supra dicta sunt. **U**nus quidquid sit de primo dicto de quo postea tractabimus. tamen Gregorius negaret secundum dictum. **E**t quis concederet istam causalem quia iste peccabit finaliter ideo damnabit. sicut concedit Dekam. tamen negaret illam quia iste peccabit finaliter ideo reprobat quia alii concedit. **U**nde secundum Gregorium duo sunt hic distincte consideranda. **U**num est quod deus non proposuit misereri huic. et in hoc proprie consistit ratio reprobationis. **E**t cur sic proposuit non est aliqua causa propter suum beneplacitum. sed simpliciter considerandum est cum apostolo cum vult miseretur et quem vult indurat. id est. non miseretur. **A**liud est quod est hic considerandum scilicet quod tali cum proposuit deus non misereri proparavit etiam pro peccatis penam debitam. **E**t ideo quis non propter culpam noluit deus misereri. id est. non dare vitam eternam. tamen propter culpam vult dare penam. **E**t sic concedit istam causalem. quia iste peccabit deus vult ei dare penam. et non vitam. quia iste peccabit deum reprobat vel vult non dare gloriam. **I**tem Gregorius negaret tertium dictum et diceret generaliter. quod nullus predestinatur propter merita. **E**t negaret istam causalem. quia iste est habitus merita ideo est predestinatus. imo concederet contra. quia iste est predestinatus ideo est habitus merita. **S**imiliter concedit. quod non quia deus proposuit et voluit alicui dare merita vel bonum vsum liberi arbitrii. ideo proposuit ei dare vitam eternam. sed contra quod proposuit dare vitam eternam ideo voluit consequenter dare. **E**t hec diffuse nititur probare per auctoritates in una ratione per quam probat primam propositiorem supra positam. **E**t sic iste respondet negative ad difficultatem propositam. sed tamen non evacuatur causa. ut patebit. **D**is ergo premissis volo hic sine assertione

quam responder affirmativus.

*siu in de h...
siu quo fuit ratio reprobationis*

*Hoc est opinio...
si ponit deum...
et vult dare penam...
me aut prope...
placitum...
et non prope...
vult deo...*

Vnde hic de sit acceptor personarum.

ponit opinionem suam

Primi sententiarum

declarare unum modum dicendi apparetur mihi probabile Unde circa hoc et ad maiorem declarationem omnium dictorum Primo notandum quod sicut supra dictum est de scientia. ita proportionabiliter dici potest de voluntate. scilicet voluntas restringendo eam ad voluntatem dei. potest sumi uno modo large seu communiter non quidem attendendo istam communitatem secundum multitudinem per se inferiorum vel singularium quasi sint plures dei voluntates. quoniam voluntas dei simplex est et unica. sed attendendo secundum multitudinem voluntatum respectu quorum dicitur voluntas. Et sic generaliter sumendo respectu cuiuslibet a deo voliti posset vocari voluntas effectiva seu beneplacitum. etc. Alio modo potest sumi minus generaliter solum respectu futurorum. et sic posset vocari prevoluntas. Alio modo respectu presentis aut futuri. et sic forte sumendo non sunt nomina imposita que sint in usu. Alio modo potest sumi specialiter respectu eorum que dicuntur dona gratuita sicut sunt fides. spes. charitas. Alio modo specialiter respectu eorum que dicuntur gratuita non que erunt sed iustificativa sicut charitas vel gratia vel gloria. et respectu talium posset vocari voluntas gratuita vel beneplacitum gratum faciens. Alio modo specialissime respectu bonorum glorie. et talis posset vocari voluntas eterna sine dilectione eterna: gratificativa. non quia voluntas alio modo sumpta sit temporalis. sed ab effectu istius voluntatis. quod deus vult tale bonum scilicet glorie in eternum manere. Et talis voluntas communiter vocatur predestinatio. posset autem circa hoc esse dubium. Ut predestinatio includat solum deum velle alicui bonum glorie. vel tam bonum glorie in futuro quam bonum gratie in presenti. Et verum tantum ista bona vel similia aliqua alia. etc. Et licet Dominus dicat quod predestinatio proprie non est respectu alicuius nisi respectu vite eterne. ita quod vita eterna et non omne ordinans ad eam est effectus approbationis tamen sicut aequaliter in primo articulo visum fuit aliquando predestinatio sumitur large. et sic tam gratia finalis quam inerita sunt effectus predestinationis. et non aliquod aliud donum in presenti vita collatum. Et secundum hoc diverse prout dari descriptiones predestinationis. ut supra dixi.

Secundo notandum quod isti termini predestinatio et reprobatio possunt capi dupliciter. Uno modo active. et sic supponunt pro diuino velle eo modo quo dictum est Alio modo passive. et sic supponunt pro effectu voluntatis di-

vine. ita quod effectus predestinationis vel reprobationis primo modo dicte potest vocari predestinatio vel reprobatio alio modo. Unde existis inferri possunt aliqua correlaria.

Primum est quod capiendum predestinationem et reprobationem active satis clarum est quod ipsa nulla est causa. quia talis actus diuine voluntatis nulla est vel esse potest causa sicut patet Secundum est quod capiendum predestinationem et reprobationem passive scilicet per tali effectu potest concedi probabiliter quod ipsa est aliqua causa sumendo causam improprie et large. prout merito solet dici causa prima vel pene. quia de lege ordinata licet non ex natura rei. tali merito posset sequi tale premium vel pena. Unde sic loquendo cuiuslibet reprobationis passive est aliqua causa scilicet culpa. et alicuius predestinationis est aliqua causa sicut meritum vel gratia. et alicuius predestinationis nulla est causa in predestinato sicut in illo qui non habet meritum. Nec est inconueniens quod unus effectus predestinationis sit causa vel ratio alterius. et per consequens una predestinatio alterius etc.

Tertium est quod capiendum predestinationem vel reprobationem active et large. prout predestinatio respectu gratie vel glorie. satis clarum est quod non. quia de predestinavit ideo vult dare gratiam finale nec contra. Patet. quia hoc est eadem sicut dicere quod deus vult dare gratiam finale et gloriam vult dare gratiam finale vel contra quorum vtrumque est falsum sicut satis patet. etc.

Quartum est quod capiendum predestinationem et reprobationem active et stricte. prout predestinatio includit deum velle alicui dare gloriam et nihil potest licet enim nulli velit dare gloriam quoniam etiam velit sibi dare gratiam in presenti. tamen possumus restringere istum terminum predestinatio ut non significet plus nisi deum velle dare gloriam. Et isto modo accipiunt aliqui doctores. Sic ergo accipiendum est dubium vtrumque de predestinatione alicuius ideo dat ei gratiam in presenti vel contra hoc est dictum vtrumque quod deus vult dare gloriam ideo velit dare gratiam finale vel contra. Et iste est punctus quem querit difficultas etc.

Un de istis punctis sunt aliquae difficultates. Prima est vtrum deum velle alicui quid alicui possit esse consequens alicuius vere causalis. Et videtur quod non. quia sicut deo nihil potest esse causa vel sit. ita nihil potest ei esse causa vel velit cum in eo sit omnibus modis id esse et velle. Item etc. Et si istud diceretur passeret ratio negative ad posita difficultates.

*per se habet de ista
ita dicitur in libro
de voluntate*

*multis modis considerantur
voluntas dei*

*unde quod habet bonum
predestinatio a magis
predestinatio particulari
gloriam a gratiam*

*predestinatio capit
terminum a passiva*

*unde in istud quod dicitur
a difficultates sequentes
unde deum velle ad alicui possit
esse in abstracto de ratio
sic nihil potest esse in seo ut sit
nihil potest esse in seo velle cum
velle sit oibis in seo id est esse*

Questio duodecima

Et hec responsio esset tam contra Decam quam contra Gregorium. ut patet quod dicitur quod dicitur aliquas tales causas licet diuersimode. etc. Secunda difficultas est verum concessio quod deus velle aliquid alicui possit esse consequens alicui vere causalis an hoc possit esse respectu antecedentis sortis facit vel faciet a. ita quod talis causalis sit vera. quod sortis facit a. deus vult quod sortis habeat b. Videret enim probabile quod non est quod diuini velle est causa cuiuslibet creature et nullo modo e contra. Et sic diceretur quod deum velle aliquid nunquam sit deus in vera causalis nisi deum velle vel scire sit ante. sicut dicendo. quia deus vult sortis facere a. ideo deus vult sortem habere vel habitum esse b. Et secundum hunc modum diceretur esset quod cum deus de facto puniret malos in inferno et per deum velit eos punire quia non volens nihil facit. ideo sequitur quod deum velle punire non possit esse consequens in vera causalis ad istud ante. sortis peccauit vel peccabit. Et iste modus dicens mihi videtur probabilis. et est contra Decam quam contra Gregorium. etc. Tertia difficultas est verum deum velle aliquid alicui possit esse consequens alicui vere causalis si ante sit deum velle vel scire sicut est in exemplo iam dicto. Et videtur quod non quod cum in actu diuine voluntatis nulla sit omnino distinctio aut positio aut posterioritas sicut imaginat Scotus non apparet ratio quare ista sit vera. quia deus vult a. ideo deus vult b. plus quam e contra. Et iste modus dicens adhuc esset contra Decam quam Gregorium. Quarta difficultas est concessio quod deum velle aliquid alicui sit ante alicui vere causalis. cui ante sit deum velle an sicut deus potest velle alicui minus bonum quod vult ei minus bonum ita possit velle minus bonum quod vult ei minus bonum. Si enim dicat quod sic tunc sicut dicitur quia deus vult dare gloriam ideo vult dare gratiam finale. ita diceret quod hec est possibilis. quia deus vult dare gratiam finale. ideo vult dare gloriam. et hoc est contra Gregorium. et per opinionem Decam. Si vero dicat quod non sed quod vniuersaliter deus vult semper alicui minus bonum quia vult ei minus. et nunquam e contra. tunc clara est responsio ad difficultatem propositam. Et hoc est contra Decam et per opinionem Gregorium. Videretur autem iste modus probabilis ex hoc quod ordinate volens finem et ea que sunt ad finem vult media ad finem propter finem. et ideo licet deus non per

velit finem quam ea que sunt ad finem. quia non est in deo talis positio actu. nec talia instantia qualia imaginat Scotus etc. tamen videtur quod deus velit ea que sunt ad finem propter finem et per consequens minus bonum propter minus bonum. Aliter non esset ordinate volens. Igitur deus vult alicui gratiam et alia que sunt ad beatitudinem propter ipsam beatitudinem que est omnium finis. Et per consequens quod vult alicui gloriam vult ei gratiam. Isti ergo sunt diuersi modi dicendi probabiles in quibus apparet punctus difficultatis et datur materia exercitatio. Hec videtur facile eligere meliores. tamen hic aliquid dicam probabiliter. etc. Tertio ergo principaliter notandum est. quod hic facta est mentio de propositioibus causalibus. quod ista dicitio quod vel propter vel alia equalis faciens propositionem causalis quoadque significat causam essendi et denotat causalitatem vniuersalis realitatis respectu alterius in aliquo quatuor generum causarum. et sic facit propositionem proprie causalis. ut cum dicitur quia sol lucet dies est. et sic de similibus que denotant antecedentis ad consequens causalitatem propriam. Et de tali causalis proprie dicta potest dari ista regula quod nulla propositio causalis proprie dicta cuius consequens signat tantum signum totale deum aliquid velle vel intelligere e vera. Patet. quia sicut supra arguit. sicut nihil est vel esse potest ipsi deo causa prope dicta ut sit. sic nec ut intelligat. vel velit ideo sic vult de propositioibus causalibus. patet clare quod dicens ad difficultatem propositam et ad alia supra tracta. Quandoque vero talis dicitio non signat causam essendi nec antecedentis ad consequens causalitatem propriam. et sic non facit causalem proprie dictam. ut cum dicitur quia creature sunt a deo. deus est dominus creaturarum quia aliqua res in diuinis generat filium. aliqua res in diuinis est pater. quia homo e rationalis. homo est risibilis. quia ysocheles habet tres angulos equales duobus rectis ideo est triangulus. et sic de similibus. Tales enim propositiones solent concedi tam in theologia quam in philosophia et metaphisica. et tamen non denotant causam essendi nec antecedentis ad consequens causalitatem propriam. quia sic essent false ut patet in intellectu. sed signant causam cognoscendi vel antecedentis ad consequens conuertibilitatem per consequentiam mutua cum connotatione cuiusdam proprietatis inferentis respectu illa tamen nostrum modum accipiendi. Et ad aliquem

qui dicit quod deus vult ea que sunt ad finem propter finem et sic quod deus vult beatitudinem propter beatitudinem etc.

propter a regula quod nulla propositio causalis proprie dicta cuius consequens signat tantum signum totale deum aliquid velle vel intelligere e vera.

vide quando vult deus non propter propter causalem

quod deus vult ea que sunt ad finem propter finem etc.

si autem deus vult ea que sunt ad finem propter finem generat filium etc.

Primi sententiarū

talem vel consimilem intellectū. Et sic intel-
liguntur causales supradicte. Unde in omni-
bus illis est talis cōsequētia cōuertibilis. et
vltra hoc in antecedēte ponitur diffinitō vlt-
terminus prinēs ad diffinitōem termini po-
siti in cōsequētē. vt patet. ideo est aliqualis
prioritas antecedētis ad psequēs ppter quaz
potest dici antecedēs causa cōsequētis. Et
hinc est q̄ tales causales pcedūtur. Et fm
hūc modū loquēdi potest hec secūda regu-
la poni q̄ deū velle aliquid vlt̄ intelligere po-
test esse psequēs alicui⁹ propositionis causa-
lis vere. Unde potest inferri probabiliter re-
sponsio ad difficultatē propositā cōtra Bre-
gorium. s. q̄ aliquē p̄destinare vel reproba-
re potest esse psequēs alicui⁹ propositionis
causalis vere. Et p̄ ista parte z cōtra Grego-
rium arguo ex p̄p̄is dictis eius. Nam in q̄-
stione vlt̄ deus sit p̄sciens futuroz. arti. tertō
ta sine ip̄e distiuguit istam. quia aliqua sine
futura deus p̄scit illa esse futura. Et quāuis
neget eam in vno sensu vt supra patuit. tam̄
cōcedit eam in isto sensu quo precise denote-
tur q̄ quia res sunt future ideo p̄scientia dei
est p̄scientia. Et isti termini p̄scientia z p̄scis-
us verificatur de deo ita q̄ illa locutio sit il-
lo modo causalis quomodo ista est quia ho-
mo est animal ideo hec est vera homo ē ani-
mal. Et fm istū modū loquēdi concedit q̄
res esse futuras sit causa seu cōcausa vna cū
immēsa perfectiōe diuine scientie q̄ deus sit
p̄sciens vel p̄scientia. z q̄ de ip̄o verificentur
isti termini zc. Et sic cōcedēda est ip̄a causal-
quia res sunt future. z dei sciētiam nihil po-
test latere. ideo deus p̄scit illas eē futuras.
zc. Sed dicat mihi magister Gregorius
vel alius p̄ eo rōem quare nō potest omnino
proportionabiliter dici q̄ quia fortes finali-
ter peccabit. ideo deus reprobatur forte. id est
nō vult forte dare gl̄iam finalem. ita q̄ quia
fortes est finaliter peccatur⁹. ideo de⁹ est rep-
batio z iste terminus reprobatio verificatur
de deo. Nulla em̄ potest ratio diuersitatis as-
signari nec oppositū probāt rōnes Gregorij.
Si autē dicatur q̄ ratio diuersitatis ē quia
in exemplo suo est psequētia necessaria s; nō
in isto. zc. hoc nō valet. quia tūc pari ratione
nō deberet ip̄e cōcedere istas causales. quia
fortes finaliter peccabit ideo damnabit. vel
deus vult eū punire. quia deus voluit forte
dare vitam. ideo voluit ei dare merita z fina-
lem gratiā. Et sic de similib; quas ipse cō-

cedit. vt supra patet. Et cōsequētia patet. q̄
hic nō est plus psequētia bona z formalis.
q̄ in exemplo proposito. vt patz zc. quare zc.
Et sint hec dicta sine assertione d̄ ista ma-
teria. De qua si deo placuerit latius alibi di-
cam. Nec de secundo articulo.

¶
Quantiū ad tertium articulū Utrum re-
uelatio dei sit possibilis intellectui creato i-
fallibilis z certa. Primo probabiliter po-
nam triplicē conclusionem. Secūdo sol-
uam triplicē dubitatiōem nihil temerarie as-
serendo. Et quia difficultas hui⁹ articuli
nō est de reuelatiōe veroz necessariorum. qz
de illis faciliter patet qd̄ est dicēdum. sed de
reuelatione veroz cōtingētium z maxime d̄
futuro. ideo solū de illis erit sermo. Prima
ergo cōclusio erit. Q̄ veroz cōtingētium d̄
futuro est possibilis intellectui creato p̄ re-
uelatio. Secūda cōclusio erit. Q̄ verorū
p̄tingētium d̄ futuro est possibilis intellectui
creato certa vlt̄ infallibilis reuelatō. Tertia
cōclusio erit q̄ veroz p̄tingētium de futuro
nō est possibilis intellectui creato infallibilis
reuelatiō. Ad declarationē autē p̄me cōclu-
sionis sciēdum est q̄ reuelatio pōt capi mul-
tipliciter. Uno mō vt reuelare idē importat
q̄ causare aliqd̄ signū extrinsecū causatiū
assensus i intellectu creato. z sic deus d̄ re-
uelasse legē xp̄i oīb; tam fidelib; q̄ infideli-
bus. q̄uis nō oīes assentiāt. Et hec pōt vocari
reuelatio exterior. Alio modo pōt capi
vt reuelare importat idē qd̄ causare assensū i
intellectu creato de aliq̄ cōplexo. Et hoc pōt
esse de cōplexo p̄o vel de cōplexo falso. vlt̄ as-
sensu sine formidine vel assensu cū formidi-
ne. Et fm hūc modū pcedūt aliq̄ q̄ hec ē ne-
cessaria. de⁹ reuelauit forte q̄ dies iudicij erit
z nō depēdet aliquo mō ex p̄tingenti futuro
Et q̄ de⁹ pōt reuelare falsum. z potest deci-
pere z fallere creaturā. Et q̄ nō est incōueni-
ens q̄ ille q̄ est veritas causet in aliquo falso
tatem. Alio mō potest capi reuelatio specia-
lius vt reuelare importat idē qd̄ causare assen-
sum firmū in intellectu creato de aliquo cō-
plexo vero. z sic vt̄ inferi⁹ isto termino z po-
test vocari reuelatio interior. Et fm hūc mo-
dum hec est p̄tingēs deus reuelauit forte q̄
dies iudicij erit etiā post q̄ reuelauit. q̄ illa
debet exponi q̄ de⁹ causauit i forte assensum
firmū q̄ sic erit z ver⁹ est qz sic erit. Dō secū-
da p̄s est p̄tingēs. q̄re zc. Tūc p̄batur q̄ d̄

22
quis dicitur p̄ p̄ta obia
et q̄ d̄ p̄ta.

dicit q̄ res fut
sunt rōnauit.

dicit q̄ res fut
et q̄ d̄ p̄ta.

vide quam vocat reuelationem
interiorem
q̄ sic p̄t q̄ d̄ur p̄am esse veritatem
nam d̄ reuelationem forte q̄ d̄ d̄
iudicij erit

Questio duodecima

no. qz quicūq; veracit̄ p̄scit̄ z p̄uidet futura. sine v̄a p̄tingētia de futuro. z est oipotēs. p̄t p̄ signa aliqua extrinseca v̄l p̄ seip̄m sine talibus signis intellectui creato reuelare. s; deus est hm̄oi. Igit̄ zc. imo de facto q; multa talia reuelauit p̄t; Dañ. ij. Reuelatum est mysteriū danieli. Itēz de Paulo. j. Loz. ij. Scio boiem zc. Sequit̄. Et audiuit archana p̄ba. zc. Itē de aia xp̄i zc. Itē alit̄ nulla est sc̄p̄hia. Et breuiter ista p̄clusio ē fide supponenda zc. **Ad** declaratiōem secūde conclusionis sciendū est. q; certitudo potest capi duplicit̄. Uno mō improp̄e vt certificare importat firmit̄ idē qd̄ assentire alicui cōplexo z q; nō pōt̄ aliter esse. Et isto modo satis p̄stat q; de⁹ nō potest certificare aliquē d̄ aliquo rō de p̄tingēti futuro. Nec respectū ill⁹ est isto mō possibilis certa reuelatio q; h̄ includit p̄tradictiōem. Alio mō potest certitudo capi p̄p̄ie vt certificare importat idem q; firmiter assentire alicui cōplexo rō. Et isto mō satis patet q; licet nō sit possibile q; certitudo sit falsa. t̄ certitudo pōt̄ esse deceptio. Et licet null⁹ p̄t decipi p̄ certitudinē t̄ per certitudinē p̄t decipi. Et id̄ ille q; fuit certus pōt̄ nō fuisse cert⁹. z illa noticiā q; fuit certitudo p̄t fuisse deceptio z nō certitudo zc. Tūc ergo isto modo capiēdo certitudinem. patet satis conclusio ex dictis in prima conclusione. zc.

Ad declarationem tertie cōclusionis sciendum est qd̄ sit signatū vel qd̄ nois noticie infallibilis. Un̄ noticiā infallibilis est q; nō potest esse falsa sine assensus ver⁹ q; nō ē possibile falli. Falli aut̄ est assentire taliter eē q; licet nō est. vel nō taliter esse qualit̄ est. Tūc p̄batur p̄clusio p̄ q; supponit̄ q; intellect⁹ creatus nō cognoscit formalit̄ p̄ ip̄am diuinaz noticiā. Nam si hoc poneret posset saluari q; posset fieri infallibilis noticiā intellectui creato. sicut sibi p̄p̄i respectu cuiuslibet veri etiam de p̄tingēti futuro p̄ hoc q; sicut futurū p̄tingēs pōt̄ nō fore. ita pōt̄ nō fuisse respectū ill⁹ noticiā nec p̄a nec falsa. Quō nō videtur eodē mō posse dici de noticiā creata. Un̄ arguit sic. tu iudicasti noticiā creata aut̄ xp̄m fore. z antixpus nō erit. ḡ tu errasti. z sic tua noticiā creata fuit falsa z p̄ns nō infallibil⁹ p̄na p̄z ex qd̄ nois. s; p̄missē sunt possibilez cōpossibiles q; cūq; reuelatōe sibi facta circa futuritōz antixp̄i. igit̄ zc. **Un̄** ad maiore declaratiōz b⁹ materie pono aliquas p̄p̄es.

Prima ē q; q; d̄libet v̄ez de futuro p̄tingēti p̄t de⁹ absoluta z determinata siue limitata reuelatōe intellectui creato reuelare. Et ista intelligēda ē de reuelatōe n̄ cadēte siue n̄ h̄ntē reflexionē sup̄ ip̄az reuelatōz vel actū mētis s; solū sup̄ extrinseca d̄ futuro p̄tingēti imp̄tinētia ip̄i reuelatōi. Quō dico p̄t̄ sophisma tā q; p̄t̄ fieri d̄ ista. nihil tibi reuelabit vel de p̄siliū. Et h̄ sic intellecta est d̄ aliq; opiones quaz vna ē q; nulla p̄t fieri reuelatō absoluta de futo p̄tingēti. s; solū sub p̄ditōe aliqua vt pote q; a. eueniet nisi aliqd̄ obstat vel sili mō. Un̄ h̄ nō valet. tū qz fm̄ h̄ac viā de⁹ nō posset p̄t̄ aliqd̄ certificare d̄ futuro p̄tingēti q; ego. nā possem reuelare futurū p̄tingens isto mō. tū qz de⁹ p̄t absolute certificare d̄ illa p̄ditōe. z habet p̄positū q; p̄sili mō patuit d̄ p̄mo. v̄l nō p̄t. z sic p̄cedet in infinitū. q; re zc.

Alia opinio ē q; nulla sit reuelatio a deo d̄ futuro p̄tingēti q; sit ad vnū sensū determinata. qz p̄ter sensū l̄ralē. quē p̄mo p̄boz p̄cedit. sūt ibi sensus alij subitelligēdi. ad q; aliquē referēda ē locutio. si sensus l̄ral nō sit verus sic ad sensū allegoricū v̄l tropicū. Aliqū sumit̄ simplr̄ z absolute aliqū s; p̄ditōe. Et h̄ n̄ valet. tū qz oppositū tenēdū ē eē sc̄m̄ p̄p̄is. Alit̄ fm̄ h̄ac viā licet p̄p̄ia aliq; h̄nt̄ aliquēz sensū v̄ez. t̄ nesciret illū. qd̄ ē absurdū dicere. d̄ oib; p̄p̄is. tū qz d̄ determinate nouit ad quē sensū p̄nūciat aliqd̄ fore. ḡ determinate illū sensū p̄t alicui reuelare. Et q; rōe p̄t d̄ vno. z de q; d̄libet. q; re p̄p̄o p̄a zc. **Secūda** p̄positio ē q; q; d̄libz v̄ez d̄ futuro p̄tingēti a deo siue immediate p̄ seip̄m siue p̄ signū extrinsecū. siue absolute siue alit̄ q; l̄ter cūq; reuelatū ē. ita p̄tingēs p̄ reuelatōz sic añ. nec q; cūq; reuelatō tollit p̄tingētiā reuelati aut fac̄ ip̄m nec cessariū. Et h̄ ē d̄ opionē quā repbat adā. q; posuit q; sc̄a reuelatōe absoluta. q; l̄is sc̄a ē d̄ resurrectōe mortuoz z alijs articūl̄ fidi d̄ futuro p̄tingēti. n̄ p̄t euenire oppositū nec impediri z rō ē. qz posse d̄ veritatē nō ē posse. **S; h̄** opinio n̄ est sana. Primo qz ex eo seq̄t̄ qd̄ d̄ necessitate de⁹ aliqd̄ agerz ad extra. imo q; oia d̄ necessitate eueniret qd̄ ē d̄ fide. **Secūdo** sequit̄ qd̄ de⁹ potuit aliq; facere q; nūc nō pōt̄ facere. z p̄ p̄ns seq̄t̄ diminutio potētie diuine. p̄na p̄z. qz de⁹ aliqua p̄t creare q; nō creabit. ponatur ergo qd̄ deus reuelet cras qd̄ illa n̄ creabit v̄l faciet absoluta reuelatōe. tūc cras erit vera. deus pōt̄ ista facere z tamē h̄ec erit vera deus amodo non potest ista facere

1a opinio

2a opinio

3a opinio

certitudo capi dupliciter p̄p̄ie
 a p̄p̄ia
 ad sit notia infallibilis
 null⁹ p̄t decipi p̄ certitudinē
 p̄ certitudinē p̄t decipi
 intellect⁹ rō nō cognoscit p̄ualit̄
 p̄ sua essentiaz

Primi sententiarum

omni qd dicitur Reuelatio possit no ea
um qd dicitur notitia alicui de re
ad hunc finem

Et cōsimiliter sequit̄ qd deus possit se face-
re vel fecisse nullipotētem qd est absurdum
Et cōsequētia patet. quia deus ante q̄m q̄cūq̄
crearet potuit solū creare vnā solā creaturā
rationale. et eīdē reuelare qd nihil animō cre-
aret. et qd si peccaret ipsam annihilare. Et cū
ipsa potuit peccare sequit̄ propositū id est qd
deus nihil potuit creare. quare etc. ¶ **T**ū si-
cut bñ dicit adā ista via magis est irrationa-
bilis q̄ negare absolutas reuelationes esse
possibiles etc. ¶ **T**ertio sicut arguit Hyber-
nicus sequitur qd iudas tradēs christum. et
Petrus negās ipsum fuissent excusati a pec-
cato cū eoz peccata fuissent reuelata a xp̄o.
quia nullus peccat i eo quod vitare non po-
test. Igitur etc. cōsequētia patet. quia christ̄ i
cena reuelauit discipulis qd iudas traderet
ipsum et qd Petrus negaret ipm. Et per p̄ns
fm istā viam ista ab eis cauēri non poterāt.
et sic n̄ peccauerūt cōtra euāgelium. Ue homi-
ni illi per quē filius hoīs tradet etc. ¶ **Q**uar-
to arguit sic. Sciētia dei ad intra de aliquo
futuro nō tollit cōtingētiam futuri. igit̄ nec
reuelatio ad extra. Antecedens patet ex supra
dictis et cōsequētia tenet. quia nō apparet ra-
tio diuersitatis. Similiter aliter sequitur qd
deus necessitaret ad agendū p̄ aliquid extra
secum. quod est absurdū. Et breuiter ex di-
cta opinione sequitur multa incōueniētia.
etc. ¶ **T**ertia propositio est qd quilibet noti-
cia creata q̄ fuit reuelatio alicui veri d̄ con-
tingenti ad huc futuro potest nō esse et nūq̄
fuisse reuelatio. patet supposito qd iste termi-
nus reuelatio importet qd sit assensus verus
et de vero. Nam tūc bene sequit̄ demonstra-
to tali vero de cōtingenti futuro. Hoc nun-
q̄ fuit verum. igitur hec nunq̄ fuit reuelatio
Et antecedens est possibile. igitur etc. Et per
hāc propositiōem vult vna opinio saluari. qd
reuelatio sit noticia infallibilis et qd deus nō
potest decipere quia iste terminus reuelatio cō-
notat ita fore sicut prenūciatur. et ideo prin-
cipiter est illa prenūciatio reuelatio. ita qd si
non eueniat illa prenūciatio nunq̄ fuit re-
uelatio. Sed licet istud dictum sit verum.
tamē non sufficit ad euadēdum difficultatē
quia per hoc nō vitatur quin deus fecerit il-
lum cui fiebat prenūciatio credere qd ita eue-
niet. et per cōsequens quin deceptus fuerit:
nisi ita eueniat. qd licet illa reuelatio possit n̄
fuisse reuelatio. tamen non potest non fuisse
iudicium vel ad hēsiua cognitio: vt videtur

probabile. Et hoc tenet Adam. **S**
¶ **U**nde probabiliter loquēdo pro declara-
tione huius sit hec quarta propositio. qd queli-
bet noticia creata que fuit reuelatio alicui
veri de cōtingenti ad huc futuro. licet possit
nō esse aut non fuisse noticia vera vel de ve-
ro. tamē non potest nō fuisse noticia iudicia-
ria siue ad hēsiua. patet supposito qd p̄teritum
non potest nō fuisse. quod communiter tene-
tur q̄m nis oppositum sit probabile. vt supra
declaratum est. hoc em̄ supposito apparet mi-
hi qd si concedatur qd talis noticia potest nō
fuisse noticia vel iudicium. postq̄ fuit: pari
ratione erit cōcedendum qd ipa simpliciter p̄
non fuisse. et sic de quolibet p̄terito. Et sic
apparet ratio diuersitatis. ¶ **E**t si dicatur qd
sicut cōceditur qd tale iudiciū potest non fu-
isse iudicium. verū. pari facilitate potest con-
cedi qd tale potest nō fuisse iudiciū. ¶ **D**ico
¶ **Q**uod licet eque facile possit vnū sustinēri a cō-
tradictione sicut aliud. sicut alias declara-
tum est. nō tenendo qd p̄teritū non potest
nō fuisse et futurū potest nō fore. p̄mum est cō-
cedēdum et nō secundū. Et ratio diuersitatis
est. quia qd tale iudiciū fuerit verum depen-
det ex futuro contingenti sed qd tale iudicium
fuerit nullo modo videt̄ depēdere ex futuro
plus q̄ ipm fuisse creatū. etc. ¶ **S**i vero di-
catur qd sicut cōceditur qd iudiciū diuinum
nō solū potest nō fuisse verū respectu futuri.
imo potest nō fuisse iudiciū pari facilitate
potest cōcedi qd iudiciū creatū respectu illi
contingētis futuri potest nō fuisse iudicium et
sic fore. ¶ **D**ico ¶ **Q**uod licet eque faciliter possit
vnum defendi a contradictione sicut aliud. ta-
men ratio diuersitatis quare p̄mum rōna-
biliter ponitur et nō secundum est ista. qz cum
deus nō possit iudicare falsum diuinū iudi-
cium siue iste res iudiciū in creatū importat
qd sit verū. ideo deum iudicasse antiq̄m fo-
re dependet ex futuro contingenti. ita qd sic con-
tingēs est antiq̄m fore. ita cōtingens est
deum iudicasse. sed nō sic est de iudicio crea-
to. quia qua ratione sic esset de vno pari ra-
tione ita esset de quolibet. quod est falsum.
Et ideo de nullo intellectu qui iudicauit an-
tiq̄m fore cōcedēdum est qd potest hoc
nō iudicasse. nisi de solo intellectu diuino.
Quia de illo solo ista p̄na est bona. iste intel-
lectus sic iudicauit. et sic erit. Si autē di-
catur qd imo talis cōsequētia est bona d̄ ali-
quo intellectu creato. s. d̄ intellectu v̄ ai xp̄i

unde ad notat iste
p̄na reuelatio alicui
dicitur approbat

u
n

si op̄o d̄i. saluare qd reu-
elatio sit noticia infallibilis
si qua reuelatio p̄mum fuit re-
uelatio in vno qd deus fuisse iudi-
cium

si qd contingēs est antiq̄m fore talis
contingēs est deum iudicasse
non sic est de ratione
de nullo intellectu qd iudicauit
antiq̄m fore cōcedēdum est qd
hoc nō potest nō de illo fore
legem diuinam

Questio duodecima

ita ostendit qd non valet absolute ta-
lis consequentia. quia qua ratione valeret de
ipso et de quolibet alio eiusdem speciei etiam si
illa anima esset dimissa a verbo non valeret il-
la consequentia. etc. **E**t istis ergo omnibus pa-
tet probabiliter illud quod est interuen. scilicet
quod nulla noticia creata vel creabilis est sim-
pliciter infallibilis respectu futuri contingen-
tis. quia ex quo talis fuit non potest non fuisse
iudicium et tamen potest non fuisse iudicium ve-
rum. ergo potest fuisse iudicium falsum. An-
tecedens patet ex dictis. et consequentia. quia iter-
um et falsum in proposito non est medium etc.

Sed contra predictam positionem et
alia dicta est una opinio ad quam videtur decli-
nare magister Gregorius. quoniam vult saluare.
Quod aliqua talis noticia creata sicut diuina re-
uelatio sit infallibilis de facto pro hoc quod talis
noticia potest non fuisse significatiua aut non
sic significatiua illius quod significauit seu ip-
sam non fuisse assensum vel iudicium illius futuri.
Sicut dicitur quod iudicium quo iudi-
co petrus sedere si conseruaretur in me postquam
petrus surrexisset non amplius esset iudicium vel
non esset iudicium quo iudicari petrum sedere.
Unde dicit postquam deus significauit per ali-
quod dicitur a. fore possibile est deum nunquam
voluisse significare per suum dicitur a. fore. et pro-
pter nihil nunquam dixisse a. fore. quare etc. Et licet Gre-
gorius non probet istam opinionem. tamen pro-
ea et contra dicta potest fortiter argui. Primo
sic. quod videatur clare aliqua creatura rationalis in
verbo aliquid futurum contingens fore. Arguitur
sic. Ista visio vel creata noticia potest nunquam
fuisse noticia vel assensus. igitur etc. Non tenet.
quod iste est modus saluandi diuinam noticiam esse
infallibilem respectu contingenter futurorum. An-
tecedens patet. quod verbum potest nunquam sibi repn-
tasse illud fore. et talis creatura potest nunquam assensu-
se vel iudicasse illud fore. quare etc. Annon ap-
paret. quod sequitur. a. non erit. et verbum non repn-
tauit. etc. **S**i vero dicatur quod ex hoc quod talis noti-
cia potest non fuisse assensus etc. non habet quod il-
la noticia sit infallibilis. id est non possibilis esse
falsa. sed tamen habet quod potest non fuisse falsa. **D**i-
cetur ad hoc. quod noticia infallibilis habetur
istis modis. Si enim esset aliqua noticia crea-
ta que sic representaret aliquid futurum fore quod si ip-
sum non foret non amplius representaret nec unquam
repn-
tasset. et si foret ipsum repn-
tasset ita quod pos-
set ipsum representare et posset ipsum non repn-
tasse sicut illud posset fore et posset non fore. illa esset

infallibilis sicut saluatur de noticia diuina
sed talis videtur noticia in verbo etc. **U**n-
ad hoc probandum arguitur secundo sic. quod no-
ticia creata in verbo ut exemplum sibi. subor-
dinatum in significando non representat nisi quod
vult ea sic representare et libere vult et potest
nunquam voluisse ea representare ergo illa potest
nunquam representasse. Et consequens sequitur quod deus
potest facere aliquam noticiam vel assensum sub-
ordinatum omnino diuine noticie sicut vox vel scri-
ptum subordinatum enunciationi mentali. Et pro-
sequens sicut diuina noticia potest non represen-
tasse a. fore. ita illa noticia creata et subordi-
nata. quare etc. **S**i vero dicatur quod talis noti-
cia naturaliter et non libere representat et rep-
sentauit. quare etc. **D**icitur quod etiam noticia
naturaliter representat sibi ipsi a. fore. sic scilicet quod
potest non representare. sed illud debet fore si au-
tem intelligitur naturaliter. absolute falsum est etc.
Tertio arguitur sic. quia non implicat con-
tradictionem tale noticia que dicta est esse a deo
vel fieri. imo oppositum dicere derogat poten-
tie dei. Hec ad hoc sequitur preteritum non fuisse
sicut opposita opinio videtur supponere. igitur
etc. Consequentia patet et annos apparet. Nam
sine deperditione alicuius rei de noticia vel as-
sensu potest fieri non noticia vel assensus. Nam
sine illos qui ponunt quod ad hoc quod aliquid sit
noticia intellectui requiritur quod sit ab eo effe-
ctiue. illud quod est noticia potest desinere
esse noticia. sine deperditione alicuius rei. scilicet si
conseruaret a solo deo et non ab intellectu crea-
to. Et prosequens sicut talis noticia potest non
fuisse a tali causa. ita potest non fuisse talis obiecti.
vel potest simpliciter non fuisse noticia absque hoc quod de-
datur quod aliquid res preterita possit non fuisse. sic
patet etc. **Q**uarto arguitur sic. anima christi habet
tale noticia creatam infallibilem. igitur etc. Annon pro-
batur. quod suppono quod verbum non est sibi forma-
lis cognitio. et supposito quod oppositum dicatur. tamen
illa anima potest et potuit producere noticia crea-
tam pro forma illi noticie increate. Sed si talis
noticia increata non esset infallibilis sed quod christus
potest et potuit falli et propter hunc pro communicationem
idiomaticum quod verbum diuinum potest falli falsitate
create noticie. quod videtur absurdum. quare etc. Et
ita potest dici de qualibet noticia in verbo etc.
Iste rationes sunt difficiles et opinio ista
subtilis et esset valde rationabilis. supposito quod
concederetur preteritum posse non fuisse. quod
ita faciliter posset defendi a contradictione
sicut futurum posse non fore. sicut supra

2^a ratio
long modo plura opinio
one.

3^a ratio

Verbum non est formalis
cognitio sui

Respondet ad opinio
superior

quomodo habet nonna aliquid infallibile

Primi sententiarū

dictum est. Sed si hoc nō cōcedatur nō vi-
deō q̄ ista opinio possit rationabiliter susti-
neri. Unde cōtra hāc opinionē preter illā
que supra dicta sunt facio talē rōem. Pono
em̄ q̄ angel⁹ Gabriel vidit in verbo icarna-
tionē xp̄i futurā. nec hoc aliūde v̄l alio mo-
do vidit q̄s in s̄bo. ita q̄ ex illa visioe z nō
ex alia causa ip̄e habuerit vn̄ gaudiū z vnā
dilectiōem z venerit ad Mariā z salutaue-
rit eam sicut scriptura dicit. Tūc sumus in tē-
pore medio inter salutatōem illā z incarna-
tionem tūc futurā. z arguit tūc sub tali for-
ma. Christ⁹ nō incarnabitur. ergo Gabriel
hoc nō vidit in verbo. Ista cōsequētia p̄ ad-
uersariū in illo tempe medio erat necessaria
quia verbū nō representat aliqd̄ fore nisi qd̄
futurū fuit. z antecedens erat p̄tingēs in illo tē-
pore. ergo similiter z cōsequēs. sicut etiā cō-
cedit predicta opinio. Et p̄ cōsequēs etiā se-
quitur q̄ iste erat cōtingēs Gabriel habu-
it gaudiū vel leticiā. Gabriel venit ad Ma-
riam z salutauit eā. Cōsequētia tenet p̄ posi-
tum. quia Gabriel aliā causam gaudendi v̄l
veniedi nō habuit nisi quia in verbo sic vi-
dit. ergo si potest nō vidisse potest non venis-
se. zc. Et cōsimiliter potest dici de quolibet
preterito. quare zc.

U Ad hāc rōem sunt diuersi modi euaden-
di. **P**rima via est q̄ gaudiū Gabrielis qd̄
est z fuit gaudiū in b. gradu nō soluz potuit
fuisse in cōtūsus vel remissius vel n̄ fuisse gau-
diū in tali gradu sicut dicūt aliqui. imo il-
lud gaudiū potest simpliciter nō fuisse gau-
diū. ita q̄ nō solū hec est p̄tingēs Gabriel
habuit gaudiū in b. gradu. imo hoc modo ē
p̄tingēs. Gabriel habuit gaudiū. Unde di-
cit hec opinio. q̄ licet necessariū sit q̄ illa res
sive illa passio fuerit. n̄ potest n̄ fuisse gaudi-
um. Nec hoc debet videri mirabile vt dicit.
q̄ talis passio nō est dilectio v̄l gaudiū nisi
cū cōiungitur cū cognitōe mediāte qua cau-
satur. ergo sicut est possibile q̄ iste nō habuit
visionem. ita est possibile q̄ talis passio quā
habuit non fuit gaudiū si esset in mēte z mē-
nihil cognosceret. Nā mens gaudere nō po-
test sine cognitōe. vt patet. quare zc. **S**ed
hāc viā diffuse repbat adā in tertio quo ad
vtrāq̄ prem. iō trāseo. tamē hec via difficili-
ter apparet falsa. p̄ hoc q̄ fm casum positum
illud gaudiū precise fuit causaturz ex hoc q̄
Gabriel vidit sic fore. ergo si potest hoc nū-
q̄s vidisse sequitur q̄ sicut potest per tē bā-

buisse gaudiū. ita potest nō habuisse illaz
passionem cū ip̄a esset ab eadem causa. Et
sic ista via nō euadit difficultatē. quare zc.

Secūda via est quam ponit Hybernic⁹
q̄ gaudiū Gabrielis potest nō fuisse ab alia
visione sed ex alia causa. ita q̄ licet Gabriel
habuerit gaudiū z venerit ad Mariam. q̄
vidit zc. tamē in illo tempe medio est possibi-
le q̄ nō habuerit gaudiū nec venerit ex ista
causa sed ex alia. Unde dicit q̄ in illo tempe
medio ista cōsequētia nō valet Gabriel non
vidit in verbo xp̄m fore incarnādum. q̄ n̄ ha-
buit gaudiū. vel ergo nō venit ad Mari-
em nec salutauit eam. Quia licet de facto n̄
venerit ex alia causa. tamē semp̄ in illo tem-
pore medio possibile est q̄ venerit ex alia cā.
ideo ex ista que est p̄tingēs Gabriel nō vi-
dit zc. non sequitur. Unde cōcedit vltimus
q̄ in illo tempe medio hec fuit simpliciter cō-
tingēs Gabriel nō fecit ista facta quia vide-
rit deū incarnādum. zc. Sed hec via nō suf-
ficit. quia ex ea sequitur q̄ in potestate beate
virginis fuisset q̄ nunq̄s Gabriel preuidisset
xp̄m incarnādum. Et breuiter licet adā mlti-
pliciter impugnet istā viam tamē ipsam
z supradictā sufficere debet ista ratō. Quia
pari ratione qua tu dicis q̄ gaudiū Gabrie-
lis potest nō fuisse a tali causa z illi act⁹ pos-
sunt fuisse ab alia causa. pari ratione potero
dicere q̄ illi actus simpliciter possunt nō fu-
isse. zc. Vel saltem sicut tu dicis q̄ illi actus
possunt non fuisse ab illa causa. sed ab alia.
ita dicam q̄ Sortes potest non fuisse a pa-
tre suo sed ab alio. z q̄ pater eius potest non
fuisse pater eius. sed vnus alius zc. Et ita d̄
quolibet effectu secunde cause. zc. que omnia
sunt absurda zc. **V**ideo dicēdum est in hac
materia q̄ sicut visio Gabrielis non potest
non fuisse. sic nō potest non fuisse visio. nec
potest non fuisse iudicium nec gaudiū eius
potest nō fuisse gaudiū ab illa causa a qua
fuit. sive de illo obiecto. Et quia vidit in ver-
bo christum incarnādum. ideo habuit gau-
diū z leticiam. z venit ad Mariam. zc. id
est. quia sic firmiter z sine dubitatōe credi-
dit. z nō quia vere iudicauit. ita q̄ illa visio
eius inquātū erat firmū iudiciū de sicforez
nō quatenus erat reuelatio in verbo sive ve-
rum iudiciū fuit causa illozū actuū. quia
illa visio poterat in illo tempe medio nō fu-
isse v̄z iudiciū sive reuelatio. z tū nō potat
n̄ fuisse iudiciū sive cognitō d̄ illi obiecto. v̄z

ap̄ bāda p̄ ad p̄m̄m̄ A
p̄ d̄m̄m̄

orde quo gaudiū
nga tūc cogitō
diantz qua rā quo
nō est gaudiū

non h̄r q̄m̄ Resoluit s̄ z 7 opm̄
onam suam d̄ h̄r p̄m̄m̄ tota
s̄m̄m̄m̄
gabriel habuit gaudiū q̄ d̄m̄m̄
d̄ x̄ p̄m̄m̄ d̄m̄m̄ & tūc de
m̄m̄m̄m̄ (s̄ q̄ p̄m̄m̄ d̄m̄m̄ p̄m̄m̄
p̄m̄m̄m̄ erat firmū iudiciū
d̄m̄m̄ fore erat rā p̄m̄m̄ gaudiū
a tūc q̄m̄ erat iudiciū d̄m̄m̄

Questio duodecima

patet qd pro illo tempe medio licet no de po-
tentia ordinata tamen de potentia absoluta h
erat possibilis Gabriel erravit. Gabriel in p
bo false iudicavit. Gabriel false enunciauit.
Nec tamen propter hoc sequit qd hec esset pos-
sibilis Gabriel meritis fuit vel medax nun-
cius extint. positus precise his que pus. Ra-
tio est. quia no dixisset aliqd contra suam con-
scientiam qd requiritur ad medaciu. zc. E

U His pmissis respodeo ad ratios prius
factas. Un pro solutioe prime z declaratio-
ne dictoz z dicendoz prius: videndum est qd
est aliquid videri siue repntari in verbo.

Un dico qd hoc nihil aliud est qd verbu diu-
inum causare vnu actu q sit clara visio verbi
seu representatio. z simul causare vnum actuz
qui sit representatio alteri a verbo. ita qd sbum
suppleat vs ce obiectis quo ad efficienz z no
alio modo. z sic illa visio dicit esse visio vl re-
presentatio i verbo. qz verbuz semp simul illa
visione videtur z a verbo immediate causa-
tur. siue per eadem visionem vel eundem actum
videatur verbu z creatura sicut tenet Adaz
siue po sicut tenet illi qui dicunt no esse possi-
bile. qd vnico actu distincte videatur deus z
creatura. zc. Ex hoc pmo patet. qd sbum
no dicitur aliqd representare creature quia sit
illud quo formaliter creatura cognoscit vel
etiam pncise quia sit illud quo cognito recoz-
datiue creatura aliquid aliud cognoscit. si-
cut imago representat illud cui est. licet ver-
bum possit hoc modo representare. no tamen
solu sic potest representare. Un no est imagi-
nadam sicut multi credunt: qd causa videndi
creaturam in verbo sit qa verbum est imago
vel idea ipsi z eadem actu quo videtur ydea:
videtur ydeatu sed qz voluntarie causat visio-
nem creature modo supradicto. Ex qd secu-
do sequit qd videns verbu no necessario vidz
oia que verbu videt. sz solu illa qz visionem
vult i eo causare. imo no credo qd aliqua cre-
atura possit distincte videre oia que sbum vi-
det. sicut alio specialiter declarabo d aia xpi.
de qua magister videt oppositu dicere in ter-
tio libro. Si aut dicat qd de est cognitio
cuiuslibet creature. g sicut vnu angelus viden-
do in mente alteri ista ppoem homo est animal
potest esse certus qd ille format tale ppoem Ita
videdo diuinam cognitionem potest certificari
qd deus assentit z antixps erit. z p dms qd an-
ixps erit. Et ita potest argui d quolibz alio
vero. igit zc. Ad hoc dico pcededo assum-

ptum z negado similitudine z vltima pnam
Et ratio est. quia ppo quam videt angelus e re
aliter i mente angeli. sed no est realiter i deo.
sed solu obiectiue. ideo itelligedo cognitioez
diuinam no intelligit qcquid illa cognoscit

U Tertio patet ex pdictis qd aliqd reuelari i
verbo aliqd importat pl qd repntari in sbo.

Patet. qz vltra illud importat qd illa reuela-
tio sit vera z certa representatio z de vo. vt pa-
ter. zc. Quarto patet qd aliqd fuit represen-
tatu in verbo qd potest no fuisse reuelatum
in verbo licet no possit no fuisse representatus
in verbo. patet ex dictis. zc. Tunc ad for-
mam pme ratiois negatur ans sicut patet ex
dictis. Et similiter negat antecedes z ad pba-
tionem negat pna. qz in casu antecedes e possi-
bile z pns impossibile zc. Ad secundam qd
quid sit de pma pre antecedentis nego secundaz.

Et dico qd necessario vult eam representasse.
nec potest no voluisse ea causasse nec est pos-
sibile qd sic aliqua noticia creata sit oino sub
ordinata diuine noticie. qd sicut diuina noti-
cia potest non repntasse. zc. sic possit noticia
creata Ro est illimitatio vel immesitas no-
ticie diuine z limitatio noticie create. Ad
tertia nego pnam pre antecedentis sicut patu-
it. z ad secundaz dico qd sin e ex h euideter seqt
pnteritu no fuisse siue no tm eque facili susti-
nebitur pnteritu no fuisse sicut istud vt patz i
tueti. Un ad pbatidem illi antecedentis adam
negaret assumptu. qz tpe tenet qd illa noticia
no posset esse in potentia apta iudicari p eam
z no ee sibi iudiciu. Et reputat simpliciter i
possibile qd illud accidens qd est noticia l vo-
luntio possit formaliter inherere subiecto co-
gnitioo z volitioo. absqz hoc qd illa potentia
cognoscat z velit sicut impossibile est qd illa
res que est albedo inheret subiecto z qd sub-
iectum no sit albu p eam. Sed qz istud pos-
set calumniari pbabiliter. ideo dico qd qcqd
sit de hoc tamen negadum est vltimu sequet
scz qd talis noticia potest no fuisse a tali cau-
sa. zc. qz licz ex h euideter no sequeret aliam
rem pnterita no fuisse tm eque repugnat ima-
ginationi vnu sicut aliud. vt pz zc. y

U Ad quartam roem quia aliqui abhorret
audire qd xps potest vel potuit falli. ideo h n
asserero. Dico tamen hic pmo qd supposito qd
hec esset impossibilis aia xpi vel xps fallitur p
noticia creatu. tm ex hoc no habet qd illa noti-
cia sit simplr infallibilis. qz posset esse falsa
alteri anime vel illi met derelicta a verbo.

ad reuelari in
sbo ad importat
plus qd representa-
ti
ad pnam ratione

quipo ad de notias

videt sbum non m^o videt
oia que sbum videt. z dicit
q non videt qd creatura possit
distincte videre oia que sbum
videt
videt istam infantiaz da
angel

Primi sententiarū

Et ideo solū habetur q̄ illa sit infallibil̄ fm̄ quid. scz̄ isti aīme sic vnite. quare zc. **¶** Alio modo fm̄ aliquos solēnes doctores p̄t̄ dici Primo q̄ x̄ps fm̄ diuinitatē z̄ p̄ noticiam increatā nō potuit falli p̄ quancūq̄ potētiam. Patet. quia hoc repugnat p̄fectiōi diuine. Secūdo q̄ x̄ps fm̄ humanitatē z̄ p̄ noticiam creatā nō potuit falli. z̄ hoc per potētiam ordinatā. quia nihil falsum credidit v̄l credere potuit fm̄ legē subordinatā Tertio q̄ x̄ps fm̄ humanitatē z̄ per noticiā creatā potuit falli z̄ hoc per potētiam absolutam. Ad cui⁹ declaratiōem quarto dici potest fm̄ aliquos q̄ toto tpe intermedio postq̄ x̄ps dixit Pet̄ro ter me negabis vsq̄ ad negationem Pet̄ri hec fuit absolute possibilis X̄ps falsum credidit. vel x̄ps falsum p̄dixit. sicut hec Pet̄rus x̄pm̄ negabit. sed ex p̄ma seq̄tur q̄ x̄ps p̄ noticiā creatam fm̄ humanitates deceptus fuit. nec tamē ex hoc sequit̄ q̄ x̄ps mēdar̄ vel mētur̄ fuerit vel mēdaciūm dixit. quia nō sufficit ad mēdaciūm sola assertio falsi. sed requiritur intētiō fallēdi Hanc autē x̄ps pro t̄nc nō habuit ideo p̄ nūc ista est impossibilis. Aliqui tamē cōcedūt q̄ x̄ps nō solū potest asserere falsum. sed z̄ hoc p̄t̄ facere cum intētiōe fallēdi. id est. asserere falsum scitū esse falsum imo dicere falsum mendaciūm z̄ peccare odire deū p̄ cōmunicatiōnem idiōmatū. Nec video q̄n̄ istud possit p̄babilius dici q̄s oppositū si n̄ offendat aures fidelium. zc. Nulla em̄ cōtradictio v̄l repugnātia videtur q̄ aīma x̄pi absolute oīa possit verbo vnita que ip̄a possēt si esset a verbo derelicta. sed cōstat q̄ si nō esset vnita ip̄a absolute possēt decipi. z̄ decipi. mētur̄. z̄ peccare. igit̄ z̄ ip̄a hec potest vnita. quare. zc. Si autē dicatur contra p̄dicta q̄ fm̄ glosam sup̄ illo. ij. ad Th̄m̄. ij. negare seip̄m nō p̄t̄ x̄ps qui veritas est nō potest seip̄m negare qd̄ tamē faceret si dicta sua nō impleret. ideo etiam Lu. xiiij. dicit̄. Necessē est impleri omīa que scripta sunt. zc. **¶** Ad hec potest responderi q̄ debet itelligi z̄ exponi de impossibilitate z̄ necessitate fm̄ legē ordinatā z̄ non de absoluta impossibilitate z̄ necessitate vt̄ satis patet. Vel volūt dicere auctoritates p̄dictę q̄ deus implet p̄missiōes suas ita certitudinaliter ac si nō possent impediri. licet absolute possent impediri. zc. Et sic patz̄ ex dictis qualiter r̄ndenduz̄ sit ad multa similia obiecta que possunt hic fieri. Et hec via in-

ter alias mihi videtur magis probabilis q̄ illa que poneret q̄ q̄libet noticia creata ante me x̄pi vel alterius i verbo sit noticia infallibilis. zc. Et hec de hoc zc. **AA**

¶ Nūc circa istam materiā z̄ ad maiore ip̄i us declaratiōem monebo z̄ solūā triplicem dubitatiōem **¶** Prima erit Utrū de possit̄ rationali creature securitatē sue eterne beatitudinis reuelare. **¶** Secūda erit Utrū deus possit̄ rōnali creature eternitatē sue finalis damnatiōis reuelare. **¶** Tertia erit vtz̄ deus possit̄ rationali creature falsitatē dicere vel eā decipere. **¶** Prima ergo dubitatio vtrū deus zc. Et videtur q̄ nō. qz̄ nulla rationalis creatura p̄ quamcūq̄ reuelatiōem potest euidēter scire suā beatitudinē eē eternaliter duraturā. igit̄ nec potest secure assentire suam beatitudinē esse eternā. Cōsequētia videtur nota z̄ aīcedēs p̄batur. quia q̄cūq̄ reuelatiōe facta rationali creature de sua beatitudine absolute possibile est ipsam annihilari. z̄ p̄sequēs possibile est alit̄ enūnare q̄ sua reuelatio vel iudiciū significauit fore. Igit̄ nō sciuit ita fore. zc. **¶** Dpositūz̄ patet ex dictis z̄ similiter quia securitas de eternitate beatitudinis est ps̄ beatitudinis. fm̄ Auḡ. z. ij. de ciui. dei. ca. xij. z. xij. de trinitate. c. viij. Igitur oīs beatus est de ea securus. **¶** Ad hāc dubitatiōem respondet vna opinio q̄ sic. z̄ hoc est vtz̄ vt̄ patebit. S; ad saluādum hoc z̄ ad r̄ndendū argumēto sc̄tō ponit̄ q̄ deus nō potest destruere illos q̄ de facto sunt beati. nec auferri ab eis illam rez̄ que est eoz̄ beatitudo. qz̄ nō potest destruere creaturā iustā vel ei substrahere sine culpa dona sua. Et si hoc nō repugnet potentie dei inquatū est potētia repugnat tamē potētie inquatū est summa benignitas z̄ summa misericordia. Et p̄ hac opinione videtur facere qd̄ dicit magister libro p̄mo. dist. xliij. allegās Augu. sup̄ illo verbo dñi loquentis ad Loth̄ Bēn. xix. Nō possum quicq̄s facere zc. Nō posse inquit se dicit quod sine dubio poterat p̄ potētiam sed nō poterat p̄ iusticiā. Sed hec opinio nō sufficit. quia eque facilliter defenderet̄ error̄ ille philosophoz̄ q̄rundam. s. q̄ quidquid de agit ad extra agit nature necessitate z̄ nō possz̄ aliquid aliter operari q̄ de facto operat̄ vel opabitur. Quē errorem reprobat magister. d. quidā de suo sensu presumētes. zc. Sequitur ergo q̄ sic deus omnē rē quā producit libere p̄seruat

ans p̄ nos humanita
tam de pota alio
ta p̄ falli

Id r̄gnū adman
datum

Quā dicit q̄ x̄p̄
p̄nta r̄ dicit dē

In p̄no l̄r̄ p̄missio
nec p̄maz̄ p̄t̄ bt̄ p̄m
p̄nem sup̄ dicit

Questio duodecima

beatitudo capi duplici

ita libere potest ea annihilare quoniam vult. quare
 et. Item hec via sibi ipsi repugnat quia si deus
 potest aliquid de potentia quatenus potentia est
 ergo deus simpliciter potest illud. quod ex opposito
 sequitur oppositum. Unde etiam cum potentia dei et eius
 misericordia penitus idem sint si aliquid sit de
 potentia in quantum potentia. absolute potest il-
 lud non obstante misericordia. ideo aliter respon-
 dendum est. Ad cuius evidentiam primo notan-
 dum est quod beatitudo putatur adpositus sufficit
 potest sumi dupliciter. Uno modo precise pro
 actu visionis dei clare et fruitionis vel vtro-
 que simul non connotando eternitatem illo actu
 um. Alio modo potest sumi magis proprie pro
 illis actibus connotando eternitatem illorum siue
 credulitate firmam et veram quod illi actus in quibus
 consistit essentialis beatitudo durabunt sine fi-
 ne. et ita sumitur ceterum. Sed contra potest i-
 stari. quod sic sumendo sequitur quod ista sit contingens
 Ista beatitudo fuit demonstrata tota beati-
 tudine gabrielis. et similiter ista Iste fuit be-
 atus demonstrato Gabriele. contra patet scilicet contra
 videtur absurdum. Dico hic procedendo sequens
 sumendo nomen beatitudinis secundo modo. si-
 cut patet et postparebit. sed primo modo capi-
 endo ille sunt necessariae. quod sunt de preterito
 vere nec dependet aliquo modo ex futuro.

B Tunc pono aliquas propositiones
 Prima est responsio quod deus potest rationa-
 li creature securitatem sue eterne beatitudinis
 revelare. Patet. quia quocumque modo capiat
 beatitudo quilibet beatus est securus de facto. Et
 istud est fide tenendum sicut patet per auctori-
 tates Augustini supradictas. et est communis omnium
 sententia. Tunc ad declarationem huius scien-
 dum est quod sit securitas. Unde dico quod est iudi-
 cium firmum et sine formidine de aliqua veri-
 tate unde non est imaginandum quod securitas sit
 aliquid supradictum iudicio sed est omnino idem
 nec aliquid addit supradictum firmum nisi quod tale
 iudicium sit verum. Ex quo sequitur primo quod licet
 securitas prophetica respectu futuri non pos-
 sit non fuisse estimatio vel iudicium firmum. tamen
 potest non fuisse securitas quod illud est futurum.
 Patet quod potest non fuisse verum iudicium.
 Secundo sequitur quod licet quis sit assicuratus
 quoniam ille possit nunquam fuisse securus de illo
 Tertio sequitur quod capiendum beatitudinem per
 primo modo nullus beatus potest non fuisse securus
 de sua beatitudine. patet clare Quarto se-
 quitur quod capiendum beatitudinem secundo modo
 aliquis beatus potest nunquam fuisse securus de

sua beatitudine. Patet. quia isto modo capi-
 endo hec est contingens. Iste fuit beatus. Ut ista
 beatitudo fuit. Et sic semper vtar isto termino.
 et. Secunda propositio principalis est Quod deus
 quemlibet beatus et de sua beatitudine eterna
 assicuratum potest annihilare et eius suam beati-
 tudinem potest auferre. Patet ex dictis per primam
 opinionem nunc reprobata. Tertia est quod deus
 non potest annihilare aliquem beatus vel de be-
 atitudine assicuratum nec ab eo auferre suam
 beatitudinem. Et hec videtur similis illi quod
 ponit supradicta opinio. sed multum est disti-
 milis. Et ratio est. quia predicatum appellatur suam for-
 mam. et ideo illa de inesse implicat contradi-
 ctionem. et. Quarta est Quod deus non potest ali-
 quem primo modo beatus vel de beatitudine
 assicuratum facere postea non beatus. Patet. quod
 beatus non potest desinere esse beatus propter
 rationem tactam licet possit non esse vel fuisse be-
 atus. et. Et his patet responsio ad rationes
 unde quod sit de concedere contra non valet. quia
 evidens scientia non requiritur ad securitatem.
 Aliqui non procedunt autem sicut D. Cam. quarto
 xiiij. q. iij. et. Sed breuiter concedo quod nulla
 reuelatio de futuro est de illo evidens scientia.
 nec evidenter scitur esse reuelatio vel securi-
 tas. nec beatus evidenter scit se esse beatum si-
 cut probat ratio. Et hec de hoc. **LL**
 Secunda dubitatio est Utrum deus possit
 rationali creature eternitatem suam finalis dam-
 nationis reuelare. Uides quod non. quia si sic de-
 us posset cogere aliquem ad peccandum. Conse-
 quens est falsum et contra patet. quod facta tali re-
 uelatione talis de propria salute desperaret. er-
 go peccaret. quare et. Ad oppositum videtur. quia
 omnine futurum contingens imprudens reuelatio-
 ni deus absolute potest reuelare. et. Ad hanc
 dubitationem presupposita illa distinctione su-
 pra declarata vel reuelatione exteriori et interi-
 ori ponam aliquas propositiones. Prima est.
 Quod deus potest hominem etiam existentem in charita-
 te casum suum in peccatum mortale et etiam suam
 finalis damnationem de communi lege reuela-
 re exteriori reuelatione. Ista patet primo de
 casu in peccatum. quia Christus per petro existentem in cha-
 ritate reuelavit exteriori reuelatione negati-
 onem suam dicens. ter me negabis. Et hec ne-
 gatio secundum Augustinum fuit mortale peccatum
 Secundo satis patet quod tali reuelationi non
 existentem in charitate potest reuelari sua damna-
 tio. Nam in euangelio Christus hoc reuelavit iu-
 deis dicens. in peccatis vestris moriemini

qua vlt puz l. 12

nulla reuelatio de
fut est de illo em
de pna

p.

stis et re- lant- fu
loqz / man- fina rem
dationem / stant
legz

videt qd sit securitas a qd
nisi addit sup iudicium in pte
iudicium per dnm

Primi sententiarū

Sed vtrum talis reuelatio possit fieri ex
 stenti in charitate d lege ordinata magis du
 bium est. quia in scriptura hoc nō legitur fa
 ctum esse. saltē nō recolo legisse. tamē videt
 pbabile q hoc nō repugnat legi ordinate cū
 non appareat rō quare isto modo non possit
 alicui reuelari suū peccatū mortale finale. z
 p cōsequens sua damnatio. q̄uis sit in cha/
 ritate sicut potest sibi aliud peccatū morta/
 le reuelari. vt patet in Petro. Nec ex hoc seq̄
 tur q talis desperet vel pdat charitatem. q̄a
 ppter talem reuelatiōez nec oportet q credat
 se esse damnādum. Nam ppter nullū signūz
 extrinsecū a quocūqz factūz potest viator de
 cōmuni lege obligari ad credēdum se dam/
 nandū. sed debet sp̄ indubitāter sperare q si
 faciat que sunt legis xp̄i saluabitur z ad hoc
 debet laborare z diuinū auxiliū implorare.

Secūda ppositio est q de^o nō potest ho
 mini etiā nō existēti in charitate suā finalem
 damnationē de cōi lege reuelare interiori re
 uelatione. Patet. qz tali reuelatiōe facta ille
 firmiter assentiret se esse damnādum. vt pa
 tet ex quid nois. sed null^o de cōi lege potest si
 ne peccato firmiter assentire se esse dānandū.
 imo talis credulitas esset peccatū. ergo de^o
 de cōmuni lege non pōt immediate causare
 talē assensum vel credulitatē in viatore. zc.

Tertia est q dubiū est vtruz deus possit
 hōi existēti in charitate suū futurū casum in
 peccatū mortale de cōi lege reuelare interi
 ori reuelatiōe. Patet. qz nec ad hoc habet au
 ctōritas aut rō vel experiētia cogēs nec etiā
 euidenter repugnat legi ordinate. uno sat^o vi
 detur stare cū ea q sic. quia ex hoc nō seq̄tur
 q facta tali reuelatiōe talis peccaret vl̄ cha
 ritatē pderet vt patz̄ int̄uēti. quare zc.

Quarta est q sine dubio tenēdūz est q de
 us potest hōi siue extra charitatē siue existē
 ti in charitate casum suū in peccatū mortale
 z etiā suā finālē damnationē absolute reue
 lare interiori reuelatiōe. Patet ex supradictis
 z p rationem in oppositū huius dubitatiōis
 factam zc. **DD** Sed hic est dubium
 tali reuelatiōe facta de futura damnatione.
 Primo vtrū talis peccet p desperatiōem z p
 dat charitatē. Secūdo vtrū talis possit licite
 p salute sua orare. Et videt q nō. qz non
 potest licite velle vel orare illud qd̄ scit deus
 nolle. Nā vnusq̄sqz tenet se cōformare volū
 tati diuine cū sciverit ipam. Juxta illō Lūc.
 m̄. Seru^o sciēs volūtatē dñi sui z nō faci

ens plagis vapulabit multis. **Ad** p̄mum.
 distinguendum est q desperatio potest capi
 dupliciter. Uno mō imprope p firma creduli
 tate q̄ quis credit se esse dānandū vl̄ diffidit
 se esse saluādum. Alio mō p̄rie p firma cre
 dulitate qua q̄s credit q si faciat qd̄ in se est
 p statu vie ad habendū beatitudinēz adhuc
 nō habebit ea. Cū talis actus est directe op
 positus actui spei z nō p̄mū. Tūc fm̄ h̄ di

Prima est **Q**stante tali
 reuelatiōe sequit^r q talis firmiter credit se eē
 dānandū. patet ex qd̄ nois reuelatiōis interi
 oris zc. **S**ecūda est **Q**stāte tali reuelatiō
 ne sequit^r q talis desperet capiēdo despera
 tionē p̄mo modo. Patet ex p̄ma ppositione z
 ex quid nois desperatiōis p̄mo mō sumpte.

Tertia est **Q**stāte tali reuelatiōe nō sequi
 tur q talis desperet capiēdo desperationem
 secundo modo. patet ex qd̄ nois zc. qz stat q
 firmiter credat se esse dānandū. z tamen cre
 dat q si esset facturū ea q̄ sunt legis xp̄i ip̄e
 saluaret zc.

Quarta est **Q**stāte tali reue
 latione nō sequit^r q talis peccet vel pdat ca
 ritatem. Patet. qz illa credulitas siue despe
 ratio p̄mo modo dicta nō esset sibi peccatū.
 qz nō esset naturaliter creata s̄z sup̄naturali
 ter a deo imp̄ssa. z p cōsequēs nō excludit ca
 ritatem imo staret absolute q p talē despera
 tionē mereret si deus p̄ciperet illā credulita
 tem. sed h̄ nō potest de^o p̄cipe stante lege cōi
 quia sic p̄ciperet sibi duo contraria. s. q̄ sil̄ de
 speraret z speraret. zc.

Ad secundū dico q
 sic z q tenentur orare q tollant^r ab eo illa cre
 dulas z q nō enemat sicut credit. Et rō hui
 us nō est qz nō sciat euidenter q damnatur si
 cut assignat adā. Nā ita firmiter credit sicut
 si euidenter sciret. qd̄ alias dicā. zc. Sed ratio
 est. qz licet p talē reuelatiōem abroget lex cō
 munitis de spe vt patuit. tamē iste ppter h̄ non
 absoluitur ab alijs p̄ceptis legis nec obli
 gatur ad oppositū p̄cepti de rōne. Nec tene
 tur velle q̄cqd̄ sit aut credit deū velle. Sed
 de hoc alias videbit^r zc. Et hec de hoc.

Et **T**ertia dubitatio est **U**trū de^o
 possit rōnali creature falsitatē dicere vel eaz
 decipere. Et videt q sic. quia ponat^r q de^o re
 uelēt alicui aliqd̄ futurū cōtingens sicut anti
 xp̄m forez faciat illū sic assentire Tūc illa re
 uelatione facta z iam in p̄teritū lapsa neces
 se est deū sic dixisse z istū sic assensisse. z tamē
 hoc stante adhuc p̄tingēs est ita fore. Jō ar
 guitur sic. deus dixit illi q̄ antichrist^o erit et

ut alioy expecten pcha
 citate possit reuelari dō
 finale peccatū q̄ p̄mū hui
 damnatio.

no bene q̄m de rō
 la d̄noy in p̄ obli
 gari ad p̄cedendū
 p̄ dānandū

et p̄ dubium

17

¶ primi sententiarū

possibile **H**as conclusiones et eorum probationes diffuse deducit iste doctor. sed quod deducit principaliter consistit in auctoritatibus quae facilliter possunt gloriari. ideo non insisto in eis causa breuitatis. **S**ed ad rationem factam a me oppositum ipse respondet. quod a me est impossibile. licet quod libet per se sit possibile. quia non sunt compossibiles. Et hoc quoniam probatur. quod illa de preterito. deus dixit quod antipater erit. vel iste assensit quod antipater erit est necessaria. hoc ipse negat. **U**n deus dicit quod si teneatur quod res preterita potest per diuinam potentiam non fuisse dicitur esse possibile quod deus illud dicitur vel assensum nunquam causauit. et per se non dicitur antipater fore. et quod ille etiam non crediderit. Et in hoc ipse bene dicit sicut super tactum est. **S**i vero non teneat illud. potest dici secundum eum et aliquos antiquos doctores quod possibile est illud dicitur nunquam fuisse significatum. aut non illud quod significauit. Et similiter illud assensum non fuisse assensum aut iudicium illius. **U**el aliter secundum eum dici potest. quod ad hoc quod alius dicat aliquid proprie loquendo. requiritur intentio significandi illud per suum dictum. quod ergo deus quod voluit potest non voluisse. ideo possibile est deum nunquam voluisse significare per suum dictum antipater fore. **S**i hoc nulla predictarum viarum placeat alia inueniatur melior. Et si quod eam inuenire non potest. ipse dicit quod melius est sciteri suam ignorantiam quam precipitare in tam horridam auribus fidelium sententiam qualis est si dicat deum posse metiri aut falsum dicere seu decipere. **S**ed cum reuerentia dico quod si ponatur quod preteritum non potest non fuisse. nulla predictarum viarum est sufficiens nec est alia dabilis. quod oporteat dicere quod argumentum concludit verum. scilicet quod deus potest falsum dicere et decipere. sicut prima opinio ponit. ita quod oportet dicere vel quod preteritum potest non fuisse. vel quod deus falsum potest dixisse. nec est dare medium. sicut potest apparere ex supradictis in isto articulo. Et ideo si ponatur primum secundum vias videtur esse ponendum. **B**B

Unde ad declarandum quod hec via possit sustineri. ponatur probabiliter aliquas propositiones et respondebo ad oppositas rationes. **U**n primus distinguendum est quod isti termini decipere fallere et huiusmodi dupliciter possunt accipi. Uno modo ut includunt in suis descriptionibus ista sine cathogremata scilicet iuste inordinate indubitate. Alio modo ut non includunt ea. scilicet tantummodo fallere vel decipere est in aliquo causare assensum falsum siue errorem. Accipiendo

tamen primo modo istos terminos sic clarum est quod deus non potest decipere vel fallere. sicut non potest peccare vel iniuste aliquid facere. Et isto modo opposita sententia est merito auribus fidelium horrida. sed secundo modo illud est dubium. nec est clare sacre scripture contrarium.

Pro quod probabiliter sit hec prima propositio. **Q**uoniam deceptioem vel errorem deus potest se solo causare in mente rationalis creature. **P**atet. quod cuiuslibet deceptionis vel erroris deus est causa. Nam omnium rerum et motuum. deus est causa secundum Augustinum. iij. de trinitate. ca. vi. scilicet error est aliqua res vel entitas causata et per se deus ipse est causa. scilicet cuiuscumque rei deus est causa. eiusdem se solo siue alia causa concurrente potest esse causa. siue illam rem produciendo in subiecto vel siue subiecto. igitur omnem errorem vel deceptionem potest producere se solo. siue sine subiecto siue etiam in subiecto. scilicet in mente rationalis creature. vel alio subiecto. quare etc.

Secunda propositio est. quod deus non potest se solo causare deceptionem vel errorem in mente rationalis creature. **P**atet per ea que dixi in q. de noticia dei. arti. primo. ubi aliqua dixi de immutatione vitali. **U**n et dictis ibidem apparet quod nulla qualitas potest alicui potentie vitali esse noticia vel assensus. nisi sit ab ea effectiue. **L**icet igitur quilibet deceptio sit quodam assensus. sequitur quod licet deus possit illam rem se solo causare in mente rationalis creature. non potest facere quod sit ei error vel deceptio ipsa non concurrente. etc.

Ex his apparer primo quod Adam. quod talis qualitas que est error vel deceptio non est essentialiter error vel deceptio. cuius oppositum ipse ponit de gaudio. noticia. et voluntate etc. et per se de errore vel deceptio. etc. **P**atet. quod si esset in ea et non ab ea non esset ei noticia secundum viam preteritam. et tamen a me est absolute possibile. ut patet etc.

Secundo patet contra Hybernici quod ex illo principio theologico omnem rem quam deus potest causare cum alia causa concurrente. potest causare se solo. non sequitur quod deus possit causare errorem se solo. **P**atet ex predictis. Et potest dari exemplum sicut ex illo etc. non sequitur quod deus possit causare meritum se solo. scilicet bene sequitur quod meritum potest causare se solo. et similiter errorem causare se solo. Et eadem est ratio utrobique quia sicut illa res que est vel esse potest meritum potest esse non meritum. quod si deus illam se solo faceret non esset meritum. sic illa res que est vel esse potest error potest esse et non esse error. quod si esset a solo deo non esset error. ut patet etc. **¶** **T**ertia propositio est quod deus non

opinio doctoris

fallere deipere
duplex accipitur

quod sit de peccato adam de
notitia et ratione et gaudio
vide istam auctoritatem de
de merito et peccato

Primi sententiarū

ero spūs mēdax i ore oīm pphaz. Et dīcō dñs decipies z pualetis. egredere z fac ita. Et ad hoc possent induci multe scripture. et de egyptiis deceptis p filios isracl auctoritate dei z de alijs. Et licet aliq̄ dicāt q̄ deus non p̄cipit in talibz mēdaciū vel deceptiōem. sed tantū pmittit vel p̄nunciat sic ibi Johis. ij. Soluite templū h̄ z ibidē dicit. xij. qm̄ dñs dicit inde. qd̄ facis fac citi⁹. nō em̄ hic impatīne loquit̄ fm̄ glosas sanctorz. sic ibi egredere z fac. i. egredieris z facies. sic aū di. decipies z pualetis. Tñ licet ista glosa sit pbabil. nō tamē hoc p̄tendit text⁹. s̄z q̄ deus illā deceptiōem impauit ad p̄nitionē maloz. nec hoc videt̄ improbabile. quare zc. **¶** Ad secūdam rōem p̄ secūda cōclusionē negatur p̄na nec auctoritates Augustini vel An̄. hoc p̄bant. S̄z vltim⁹ negat̄ alia p̄na in q̄ maior ē difficultas. Sed ad p̄batiōem dico q̄ non est licitū dubitare. qz de p̄cipit firmiter credere. ideo negat̄ minor. Et ad p̄bationē d̄z. q̄ cōcesso q̄ homo nō possit teneri ad impossibile. z q̄ nō possit ambobz tradictio: ijs assentire. p̄sequēter dicēdū est q̄ de⁹ nō possit illud p̄ceptū dare. vt patet zc. ideo rō nō valet. **¶** Ad auctoritates aut̄ magistri z Auḡ. in oppositū. pōt dici ad ma. sicut ad p̄mā rōnem. zc. Et ad Auḡ. p̄t dici q̄ argumētū solum tenet gr̄a materie. z aū̄s est impossibile. cū sit p̄pō de p̄terito falsa. zc. Et sic potest p̄babiliter dici tenēdo istam viā zc. **¶** Tñ ex omnibz p̄us dictis in isto articulo z tenēdo q̄ res p̄terita nō potest nō fuisse. infero q̄tuor regulas in hac materia satis vtilēs. **¶** Prima est q̄ nulla p̄pō de possibili negatiua cui⁹ affirmatiua de p̄terito cor̄respōdens est s̄a est p̄cedēda de creatura. nisi vbi p̄dicatū est iste termin⁹ veyz aut falsuz. aut alijs includēs alterz istoz in sua rōne diffinitīua. Verbi gr̄a. si ista affirmatiua sit s̄a. Sortes iudicauit anti xp̄m fore. hec negatiua de possibili sibi cor̄respōdens nō est p̄cedēda. Sortes pōt nō iudicasse anti xp̄m fore. v̄l q̄ talis noticia potest nō fuisse. z sic de silibus. patet ex supradictis. qz si h̄ p̄cederet de creatura. pari rōne dicēdū esset vel sustineri possz q̄ creatura q̄ voluit a. pōt nō voluisse a. et q̄ illa que peccauit pōt nō peccasse. z ita de q̄libet p̄terito sicut supra tactū est. quare zc. Et dico de creatura. qz talis locutio est p̄cedēda de deo. sic p̄cedit q̄ de⁹ q̄ iudicauit z voluit anti xp̄m fore. pōt h̄ nō iudicasse z nō vo-

luisse. z q̄ ei⁹ noticia pōt nō fuisse iudicium illius. z rō sup̄ tacta est zc. **¶** Secūda regula talis est. **¶** Nulla p̄pō talis est p̄cedēda de deo. nisi vbi s̄bū s̄ḡt actū deo intrinsecuz. et nō effectū p̄teritū ad extra. Verbi gr̄a. si ista affirmatiua sit s̄a de⁹ dixit v̄l significauit creature anti xp̄m fore. hec negatiua nō est p̄cedēda de⁹ pōt nō dixisse vel non significasse. qz ista s̄ba signat̄ nō solū actū intrinsecuz. s̄z effectū ad extra p̄teritū. Et h̄ dico qz sec⁹ est de s̄bis p̄cise significatibz actū intrinsecū. sic sunt ista iudicauit. voluit. zc. vel de s̄bis cōsignificatibz actū extrinsecū p̄notādo tñ esse veyz vel esse falsum. sicut sunt ista reuelauit. certificauit. zc. vt pōt patere ex supradictis. **¶** Tertia regula est **¶** Talis locutio nunq̄s est p̄cedēda nec de creatura nec de deo. nisi qm̄ veritas p̄pōis de p̄terito depēdet ex p̄nigenti futuro. patz inductive. zc. **¶** Quarta regula est **¶** Talis locutio est qm̄q̄ cōcedēda de creatura. s̄. qm̄ p̄dicatū est iste termin⁹ veyz aut falsum. vel ali⁹ termin⁹ includēs alterz ipoz in sua rōne diffinitīua. Verbi gr̄a. cōcedēdū est. q̄ illud qd̄ fuit iudiciū veyz potest nō fuisse iudiciū veyz. z q̄ reuelatio potest nō fuisse reuelatio zc. Et rō hui⁹ potest apparere ex supradictis. zc. **¶** Tñ ex istis z sp̄caliter ex quarta regula sequit̄ **¶** Primo q̄ aliq̄s habuit fidē qui p̄t nūq̄s habuisse fidē z possibile q̄ sua fides n̄ fuerit fides. Patet de illo q̄ habuit fidē q̄ anti xp̄s erit. qz fides est s̄a z de s̄o. vñ impossibile ē q̄ fidei subit falsum. Et iō sicut possibile est q̄ anti xp̄s nō erit sic possibile est q̄ illa nō fuerit fides. sicut possibile est q̄ nō fuerit vera. **¶** Secūdo sequit̄ q̄ aliq̄s habuit spem q̄ p̄t nunq̄s habuisse spem. z possibile ē q̄ sua spes nō fuit spes. patz de illo q̄ habuit spem q̄ saluabit. z sic erit. qz fm̄ mḡm li. iij. dis. cxxj. c. p̄mo. Spes est certa expectatio future beatitudinis. zc. z cap̄lo sequēti dic̄. q̄ spes nō est nisi futura z veyz. z iō sicut possibile est q̄ iste nō saluabit. ita possibile ē q̄ nō habuit certā expectatōz nec p̄ p̄ns spem zc. **¶** Tertio seq̄tur. aliq̄s est saluatur⁹ z meruit saluari p̄ fidē z spem. q̄ pōt h̄ meruisse p̄ infidelitatē v̄l falsaz estimatōz. Patet de illo q̄ hoc meruit qz credidit vltimū iudiciū fore. z nō pōt hoc n̄ meruisse z tñ sua fides pōt fuisse infidelitas v̄l falsa estimatio sic illud p̄t nō fore. Et similiter aliq̄s p̄t meruisse dānationē p̄ rectā estimatōz z verā fidē vt qz credidit vltimū iudic-

Primi sententiarū sub et nō p̄m̄p̄tia

Primi sententiarū Regulae

aliq̄s habuit fidem q̄ ponit nūq̄s habuisse fidem

Questio tredecima

ejum nō fore. zc. **U**n p̄ q̄ hō nō meret in credēdo. qz creditū ab eo sit vez. nec demere tur quia sit fallum. nā hoc nō est in potestate sua. sed iō meret qz sibi sic p̄cipit a deo z vult obedire z de vult actū acceptare. zc. Quarto sequit̄ q̄ aliq̄s p̄phetavit q̄ potest nunq̄s p̄phetasse z possibile est q̄ sua p̄phetia nūq̄s fuerit p̄phetia. Patet. qz iste termin⁹ p̄pha siue p̄phetia est termin⁹ cōnotatiu⁹ q̄ sit de vero. Un̄ describit̄ p̄phetia q̄ est diuina inspiratio euentū rei immobili veritate demonstrās. Nō quidē intelligēdo q̄ sit immobilis. i. necessaria veritas simpliciter absolute s̄z cōditionaliter. sic q̄ necesse est si aliquid est p̄phetatu⁹ illud euenire. Et iō sicut possibile est q̄ illud nō sit vez q̄ Job p̄dixit de resurrectione. ita possibile est q̄ nūq̄s p̄phetauerit d̄ resurrectione. Et i potestate anticipi futuri erit facere q̄ x̄ps in aliquib⁹ q̄ p̄dixit de ip̄o nō fuerit propheta. Et p̄similit̄ posset dici de multis s̄z trāseo. qz ex p̄dictis satis patet via subtilibus ad multa p̄cludēdū in hac materia. Et hec d̄ toto tertio articulo **A**d rōes p̄ncipalis questionis patet clare ex tribus articulis p̄missis quid dicendū sit. Et hec de questione

Questio tredecima

A

Arca quadrage

simāsecundā distinctionē. z alias sequētes i quib⁹ magister agit d̄ potētia z causalitate dei Quero

vr̄ū de⁹ sit p̄ma causa simplr̄ oipotēs z vniuersalit̄ omnifaciēs. **E**t arguit̄ p̄mo q̄ nō qz nō om̄e possibile fieri de⁹ p̄t facere. igitur de⁹ nō est simplr̄ oipotēs. **C**ōsequētia satis p̄z sed a n̄s p̄bat. qz malū vel pctm̄ est possibile fieri a creatura z nō a deo. qz nō p̄t peccare igitur zc. **S**ecūdo arguit̄ sic. qz nō om̄ne factibile de⁹ p̄t se solo facere. igit̄ nō est p̄ua causa vniuersalit̄ omnifaciēs. **C**ōsequētia p̄z qz p̄ma cā vniuersalit̄ omnifaciēs qd̄qd̄ p̄t cū causa sc̄da p̄t se sola. aliter nō esset p̄ma. s̄z a n̄s p̄bat. qz act⁹ odij dei est factibilis a causa sc̄da. z t̄n̄ illū nō p̄t de⁹ se solo facere. aliter sequit̄ q̄ de⁹ nullo coagēte posset actū culpabilē facere. qd̄ est p̄ doctrinā sc̄toꝝ. igitur zc. **T**ertio arguit̄ sic. qz nullū p̄ducibile qd̄ de facto p̄ducit de⁹ p̄t meli⁹ facere. igit̄ deus nō est simplr̄ oipotēs. **C**ōsequētia satis patz s̄z a n̄s p̄bat. qz dei potētia p̄ductiua ē infini

ta. q̄ qd̄ p̄ducit infinite p̄ducit. qz sua p̄ductiua potētia z sua p̄ductio actiua sunt ides. **E**t p̄ns oīa equalit̄ p̄ducit nec p̄t aliquid meli⁹ p̄ducere q̄ de facto p̄ducit. **I**gitur zc. **U**n oppositū oīm istoz est exp̄ssa determinatio mgr̄i i l̄ra z est cōis doctrina. **U**n ista p̄clusiōe iuxta materiā tr̄tū argumētoz erūt tres articuli. **P**rim⁹ vr̄z de⁹ sit potētia actiua simplr̄ oipotēs. **S**ecūdo vr̄z de⁹ sit p̄ma causa vniuersalit̄ omnifaciēs. **T**ertio vr̄z de⁹ sit potētia infinita eq̄l̄iter om̄ia p̄ducēs. **C**irca p̄mū articulū sic p̄cedā. **P**rimo p̄mittā aliquas suppositōes. **S**ec̄do aliquas distinctiones. **T**ertio ponā aliq̄s p̄clusiōes. **Q**uantū igit̄ ad p̄mū in quo videndum est qd̄ nois hui⁹ termini omnipotēs. z q̄re de⁹ dicatur oipotēs sit p̄ma suppositio. **Q**uod deus d̄ omnipotēs vl̄ omnipotētia: nō a potētia passiua s̄z actiua. **P**atet et p̄mo q̄ de⁹ dicat̄ oipotēs vel oipotētia. est articulus fidei. vt ap̄paret i simbolo zc. **U**n etiā Exo. xv. d̄. omnipotēs nomē ei⁹ zc. **S**z q̄ hō dicat̄ a potentia passiua patz. qz nihil p̄t pati cū sit intransmutabilis. **J**ac. i. **A**pud quē nō est trāsmutatio zc. **S**ecūda suppositio q̄ de⁹ nō d̄ omnipotēs a potētia actiua q̄si qualibet potētia actiua sit formaliter potēs. quia nullam potētiā actiua creatā sicut ignis alterius ve creature h̄z formalit̄ zc. **T**ertia est q̄ de⁹ nō d̄ omnipotēs qz possit p̄ducere oē possibile p̄duci siue om̄e illud qd̄ p̄duci nō implicat p̄tradictōem. **P**atet. qz sili⁹ vl̄ sp̄s sanct⁹ nō esset oipotēs. **C**ōsequens est p̄ doctrinā sc̄toꝝ. z reputat̄ hereticū. p̄na patz. qz neuter p̄ducere p̄t oē p̄ducibile cū quilibet eoz sit p̄ducibilis. imo de facto p̄ducit a p̄ez nō possit p̄duci a se. zc. **E**t eodē nō argueret̄ de essentia diuina que nullū p̄ducibile p̄t p̄ducere ad itra. zc. **Q**uarta ē q̄ de⁹ non d̄ omnipotēs qz possit facere om̄e possibile siue oē illud qd̄ esse nō implicat p̄tradictōem. **P**atet qz nō potest facere se z t̄n̄ ip̄m esse nō implicat p̄tradictōem. zc. **Q**uinta est. **Q**uod de⁹ nō d̄ omnipotēs qz possit facere oē illud quod fieri ab ip̄o nō implicat p̄tradictōem. **P**atet. quia pari ratōe om̄e illud esset omnipotēs qd̄ posset aliqd̄ facere. vt patz clare zc. **S**exta est q̄ deus dicat̄ omnipotēs qz potest facere om̄e factibile siue om̄e illud qd̄ fieri non implicat contradictionem. **P**atet ex dictis a sufficienti diuisione. quia non ap̄paret alia ratio quare dicatur omnipotens.

deus sit omnipotens
est articulus fidei

vide hec

maxi dicitur
omni
3

Primi sententiarum

Unde ex predictis patet quod iste terminus omnipotens vel omnipotentia est unum terminum includens istum terminum potens vel potentia in recto. et hoc signum distributum ois in obliquo cum uno alio termino distributo in obliquo ibi subintellecto. terminus autem ille distribuitur potest subintelligi vel iste terminus produciibile vel iste terminus factibile ita quod talis terminus ibidem distribuitur. et non iste terminus rectus potens vel potentia. sicut supra dictum fuit in questione de equalitate personarum articulo in. Et secundum hoc iste terminus potest dupliciter sumi. Uno modo large. et sic describeret omnipotentia quod est potentia ois produciibilis produciua. Alio modo stricte. et sic describeret omnipotentia quod est potentia cuiuslibet factibilis siue omnis produciibilis ad extra produciua. Unum primo modo non sumitur apud sanctos sed secundo modo sicut dictum fuit in questione supra dicta. Et ratio fuit ibi assignata. Secundo patet quod omnipotentia primo modo dicta non dicit perfectionem simpliciter. nec illo modo dicitur de omnipotens. Patet. quia talis non conuenit cuiuslibet perfectioni simpliciter. quia nec filio nec spiritu sancto nec essentie diuine. etc. Tertio patet quod omnipotentia secundo modo dicta dicit perfectionem simpliciter. et illo modo dicitur de omnipotens. Patet quia talis conuenit cuiuslibet perfectioni simpliciter. etc. Et si dicatur quod pari ratione dicitur quod posse facere aliquam rem siue eam producere per actionem sicut creaturam dicit perfectionem simpliciter. eadem ratione potest dici quod posse producere aliquam rem sicut diuinam personam est posse simpliciter dicit perfectionem simpliciter. et sic aliqua perfectio simpliciter conuenit patri que non conuenit filio. quia posse producere aliquam rem et non perfectionem. non videtur diminueri de perfectione. etc. Respondeo quod ex his que sunt fidei sequitur quod non posse producere filium vel personam diuinam. stat cum omnipotentia que dicit perfectionem simpliciter. hoc tamen non est cuiusdams. sicut bene probat ratio. sed tamen aliquam creaturam non posse producere sicut hominem vel asinum. siue aliquid non posse producere quod tamen est factibile non stat cum omnipotentia que dicit perfectionem simpliciter. licet etiam hoc non sit euidens. Patet quia multi philosophi ponentes primam causam vel agere in genere cause efficientis et in esse. factam simpliciter

aliquis est simpliciter perfectus quod non potest producere quodlibet produciibile sicut diuinam personam. et tamen non esset simpliciter perfectus si aliquam creaturam non posset producere. Et licet non sit euidens. quare unum magis debeat cedere quam aliud. tamen unum debet cedere et non aliud quia ad hoc obligamur per fidem. sicut clare patet ex supradictis. etc. Quarto patet. quod cum omnipotentia que dicit perfectionem simpliciter et secundum quam deus dicitur omnipotens solus respiciat per obiecto creaturam siue rem produciibilem per actionem. ideo omnipotentia sic dicta et omnipotens illo modo bene describitur per hanc orationem vel equivalentem. scilicet potens facere quidquid fieri non implicat contradictionem. Sed hanc descriptionem reprobatur Dugolinus. et instat contra eam. quia peccatum fieri non implicat contradictionem. et tamen deus non potest facere peccatum. etc. Ideo dat aliam descriptionem et dicit quod omnipotens est quod potest facere quicquid fieri ab omnipotente non implicat contradictionem. Hec autem oratio nihil valet. quia descriptum ponitur in descriptione quod non debet fieri sicut patet. vii. thopicoz. ideo non est descriptio sed ridiculosa petitio. Hec valet instantia quia tenedo quod deus non potest facere peccatum sequenter dicendum est sicut ipse tenet quod peccatum nihil est. id est sub illo distributiuo quidquid quod solum distribuit istum terminum ens non conuenit sumitur ille terminus peccatum ideo non valet sua prima ut patet. Unum cum omnipotentia non habeat per obiecto nisi creaturam. ut dictum est. et peccatum secundum ipsum non sit creatura. patet manifeste quod non valet sua instantia. sed de assumpto magis alias videbitur. etc. Adis quod premissis ad maiorem declarationem per dictorum videndum est utrum ois possibile fieri siue omne quod fieri non implicat contradictionem deus possit de sua absoluta potentia facere. Circa quod ad declarationem terminorum premittam tres distinctiones. Secundo ad articulum pono tres conclusiones. Prima distinctio est de isto termino possibile. Nam possibile quidam sunt implere significabilia. quidam vero implere. Primo modo adhuc possibile sumitur dupliciter. Uno modo ut distinguitur in actu ens. et sic omne quod non est et potest esse. sicut antichristus. dicitur quoddam possibile. Alio modo ut distinguitur in necessarium. et sic ois entitas etiam actu ens quod potest esse et potest non esse dicitur quoddam possibile. Et proportionabiliter possibile secundo modo dictum potest dupliciter accipi. Uno modo ut distinguitur in verum

Unde ex predictis patet quod iste terminus omnipotens vel omnipotentia est unum terminum includens istum terminum potens vel potentia in recto.

omnipotentia sumitur in facta videtur

philosophi ponentes primam causam vel agere in genere cause efficientis et in esse. factam simpliciter

omnipotentia 2m quam deus potest solum respicit pro obiecto creaturam et hoc 2m quod dicitur perfectionem in deo

Questio tredecima

z sic solum enūciabile non vey z nō impossibile est possibile Alio modo vt distinguitur cōtra verum necessariū. z sic omne enūciabile etiam verū potēs tamen esse falsum dicit possibile **¶** Quāntū ergo ad p̄mum modū aliquid dicit possibile fieri. quia potest fieri aliqua entitas. Sed quātum ad secūdū aliquid dicit possibile fieri nō quia talis p̄positio vel enūciabile possit fieri. sed quia potest fieri q̄ ita sit sicut p̄ eā signat. zc. **¶** Secūda distinctio est de termino isto facere. Un̄ fm̄ q̄ sentēcialiter ponit Ansel. de casu dyaboli. p̄mo caplo. aliquis dicit facere dupliciter. Uno modo positine z hoc dupliciter. s. vel de nouo efficiēdo vel factū cōseruādo. Alio modo negatine nō faciendo oppositū seu ipsū nō prohibēdo cū tamen hoc posset. Et sic dicitur deū facere aliquā rem que erat n̄ eē cum cessat facere eā esse. z similiter que nō sunt potest dici facere nō esse quia cuz possit nō facit ea esse Hoc modo loquit̄ Augustinus. xij. libro de ciui. dei. ca. xvij. Res quas deus cōdidit z vt p̄ns nō essent egit q̄ diu n̄ fuerūt. z vt posterius essent quādo esse ceperunt. p̄mo modo sumitur proprie. z secundo modo improprie **¶** Tercia distinctio est circa istum terminū potētia absoluta Un̄ deū posse aliquid facere solz dupliciter intelligi Uno modo fm̄ potētiā absolutam Alio modo fm̄ potētiā ordinatā non q̄ in deo sint due potētie. vna absoluta z alia ordinata. sed deus dicit illud posse de potētia absoluta qd̄ simpliciter z absolute potest Et sic intelligit̄ deus omnipotēs. z de tali potētia semp̄ loquar in p̄senti articulo. vt satis patet. **¶** Sed deū aliquid posse de potētia ordinata potest dupliciter intelligi. Uno modo stricte qd̄ potest stante sua ordinatione q̄ eternaliter voluit se sic vel sic esse facturum. z sic solū potest illā que ip̄e ordinauit se facturum Alio modo potest intelligi magis large. qd̄ potest stāte veritate legis seu scripturę diuine. Et sic possibile ordinate potest dici illud qd̄ est possibile absolute z nō obuiat alicui veritati legis ordinate v̄l scripture sacre. Et vtroq̄ istoz modoz dicitur q̄ ip̄ possibile est de potētia ordinata vltimū iudiciuz nō fore. qz licet sit simpliciter z absolute possibile. tamē nō stat cum eterna dei ordinatione z obuiat sacre scripture **¶** Isti autēz duo modi differūt. quia aliqd̄ est impossibile de potētia ordinata p̄mo modo z non scdo modo

do Sicut si sortes sit reprobatus hec est im̄ possibilis de potentia ordinata p̄mo modo. Sortes saluabit. vt patet zc. z tamē non est impossibilis secūdo modo. quia est absolute possibilis nec obuiat sacre scripture. cum nec hoc nec eius oppositū sit reuelatū in scriptura. Similiter etiā aliqd̄ est possibile de potētia ordinata secūdo modo z non primo modo. sed nunq̄ ecōuerso. quia quidqd̄ obuiat scripture sacre repugnat ordinationi diuine. sed nō ecōuerso. Et ideo secūdos modus est in plus q̄ p̄mus. vt patet. qz quidqd̄ est possibile p̄mo modo est possibile secūdo modo. sed nō ecōuerso vt dictū est. Secūda aut̄ modus videt̄ magis p̄uius q̄ primus. qz fm̄ p̄mum modū nihil est possibile de potentia ordinata nisi quod est vel erit. Similiter isto modo cuiuslibet p̄tradictionis de p̄tingēti vna ps est impossibilis de potētia ordinata. nō autē secūdo modo. vt patet de istis. sortes saluabitur. sortes nō saluabit. demōstrato aliquo viatore. Et istud faciliter patet. zc. **¶** Predictę aut̄ distinctiōi r̄cordat illa distinctio magistri in l̄ra. z quorundā antiq̄z. q̄ quedā deus p̄t de potētia que nō potest de iusticia. Illud em̄ dicit nō posse de iusticia qd̄ obuiat ordinationi sue voluntatis vel veritati sue legis. quaz vtraq̄ est regulā iusticie. s. illud d̄ posse de potētia absoluta qd̄ absolute z simpliciter p̄t q̄uis oppositū ordinauerit vel reuelauerit zc. **¶** **E** **¶** His ḡ distinctiōibz p̄suppositis ponā p̄tra magist̄ Gregoriū tres p̄clusiones respōsables huic articulo **¶** Prima est **¶** Omne possibile primo modo. id est. omne entitatē possibilem deus potest facere accipiēdo facere p̄mo modo **¶** Secūda est **¶** Omne possibile enūciabile deus potest facere esse vey: accipiēdo facere p̄mo z secūdo modo **¶** Tercia est q̄ nō omne tale possibile de^o potest facere esse vey accipiēdo facere p̄mo modo **¶** Probat̄ p̄ma cōclusio auctoritate scripture sacre. quia nō potest euidenter probari ratione. vt tactū est supra z post etiā dicitur **¶** Ad h̄ aut̄ est exp̄ssa auctoritas Sap. vij. vbi de sapientia increata d̄ q̄ est omnīū artifex z habens omnē virtutē. Et iterū cum sit vna omnia potest. Igit̄ zc. Et iterū Sap. ij. Quomodo posset aliqd̄ p̄manere nisi tu voluisses. Igit̄ nō solum de^o quodlibet possibile potest facere. sed etiā factum p̄seruare. imo siue ip̄o nō p̄t p̄seruari i esse. quare zc.

Non hoc
quod potest de potentia ordinata
138

de de illud posse de potētia absoluta
q̄ simpliciter & absolute
Non istam distinctionem de potentia ordinata

ne go s anno lani
Immediare

Primi sententiaru

Nulte alic auctoritates scripture z docto-
rum possent induci sed iste sufficiunt. zc.
Secunda etiā conclusio nō potest euidenter
pbari ratioe sed pbarur auctoritate. Primo
p verbū ipi Matth. xii. Apud deum omia
possibilia sunt. Secūdo p illud Luc. pmo.
Nō erit impossibile apud deū omne sbum.
Id est. omne enūciabile nō implicās contra-
dictiōem. Tertio p illud Gen. xviii. Nunqd
deo est quicq̄ difficile. In omnibz autē his
fit locutio de possibilibz complexis. vt patet
inueni scripturam zc. **T**ertia cōclusio. p-
barur. Nam possibile est nullā rem pter de-
um esse. z tamē illud non potest deus facere
loquēdo pte de facere. Nam si illud sic fa-
ceret iam aliqd pter deū esset. Illud tamē
potest facere secūdo modo **H**anc autē cō-
clusionem pbat magister Gregori⁹. p hoc q̄
possibile est creaturā peccare. z tamen deus
nō potest facere creaturā peccare. primo mo-
do capiēdo facere. Et hoc ipse probat tripli-
citer. sed quiddā sit de veritate cōsequentiā
alias ostēdam q̄ rationes sue nō sunt effica-
ces quādo agam de causa peccati zc. **L**ōce-
dit tamē. z hoc est vez q̄ deus potest facere
creaturā peccare z facere mala z peccata ac-
cipiēdo facere secūdo modo. quia hec per-
mittit z posset ea impedire sicut satis patet
F **E**x predictis sequūtur aliqua cor-
relaria **P**rimo sequit q̄ ad omnipotētiā
quā deo attribuimus nō p̄inet q̄ omne pos-
sibile posset facere pmo modo. Patet d̄ istis
deus nihil facit vel cōseruat. zc. **S**ecun-
do sequit q̄ ad oīpotētiā quā deo attribu-
imus p̄inet q̄ omne possibile nō veruz ad
quod esse verū nō sequit cōtradictio seu pri-
mum principiū nō esse. possit facere esse vez
accipiēdo facere cōmuniter ad p̄mum z ad
secundū modū **S**iue breuius loquēdo. om-
ne tale potest p diuinā potētiā esse verum
patet ex predictis z deo possibile ad quod eē
verum nō sequitur. zc. quia aliquod est enū-
ciabile possibile ad quod esse vez sequit cō-
tradictio. sicut istud nullū enūciabile est ve-
rum. zc. **T**ertio sequit q̄ non est nob̄ eui-
dens nec demonstrabile p ratioem: aliquam
potētiā actiūā esse omnipotentē. patet. q̄a
nō est sic euidentis aliquā potētiā actiūā
esse vniuersaliter efficiētē. igitur zc. **L**ōse-
quētia satis patet. z añs apparebit in secūdo
articulo z satis patet ex alias dictis **Q**uar-
to sequitur q̄ q̄ pbabile est aliquā potētiā

actiūā in qualibet actione p̄exigi. vel esse
vniuersaliter efficiētē. tam pbabile est eaz
esse omnipotentē. Patet clare. quia illa po-
tentia est omnipotēs que potest facere quid
quid potest fieri. sicut patet ex quid nomis.
sed quicūq̄ poueret causam vniuersalem in
genere cause efficiētis poneret eam potētem
facere quidquid possz fieri. vt patet ex quid
nomis cause vniuersaliter efficiētis. zc.
Quinto patet clare ex predictis. quia illi
philosophi qui posuerūt nō posse fieri aliuz
mundū. z nihil posse creari. z materiā a nul-
lo posse fieri. z etiam ponētes plurā necessa-
rie esse. sicut corpora celestia z intelligentias
celestes. z tamē cum hoc ponētes vnāz cau-
sam p̄imā vniuersalem in genere cause effi-
cientis habebāt cōsequenter ponere eā esse
omnipotentē. patet manifeste ex predictis.
Sexto patet ex hoc q̄ licet ista p̄na sit bo-
na. deus est omnipotēs. ergo de⁹ potest aliā
mundū facere vel aliqd creare. vel pōt se so-
lo quiddā pōt cū alio. tñ nullo modo est eui-
dens naturaliter. patet q̄ sit bona. q̄ p̄ns est
necessariū. zc. Sed q̄ nō sit euidentis satis pa-
tet. imo añs est pbabile in naturali lumine
nō p̄ns. imo magis oppositū vt satis patet. z
magis patebit in scdo articulo **S**
Septimo sequit q̄ deus est omnipotēs
nō solum quo ad effectū. sed etiā quo ad effi-
ciēdi modū. patet hoc **P**ro cui⁹ declara-
tione sciendū est q̄ omnipotēs potest dupl̄
intelligi. Uno modo quo ad effectū. s. q̄ po-
test in oēm effectū. Alio modo quo ad effi-
ciēdi modū. s. q̄ se solo possit in oēm effectū
Utroq̄ autē modo deus est omnipotēs. De
p̄mo em nō est dubium vt patet ex predictis
sed de secūdo modo pbabile est fm fidem vt
patz ex scdo correlario. z magis patebit ex se-
cundo articulo. **O**ctauo patet q̄ pbabile
est in lumine naturali aliquā potētiā eē oī-
potētem quo ad effectū. licet nō sic q̄ ad effi-
ciēdi modū. Patet. quia p̄mum est sic p̄ba-
bile z nō secundū saltē nō ita apparēter sicut
suū oppositum. sicut hec omnia magis pate-
bunt ex secūdo articulo **E**x omnibz supra-
dictis patet respōsio ad argumētum factum
p̄mo loco ante oppositū. Unde fm illos qui
tenent q̄ deus est causa peccati z potest cau-
sare aut velle peccatū sicut De kam. **B**rād.
z plures solēnes doctores p̄cedunt negaref
añs. Et ad p̄bationē negaref minor z nega-
ref vltra illa p̄na de⁹ potest facere peccatū. **S**

In cōsolariē nō
alcedens s̄ p̄bā. h̄
lunine naturali

hec est p̄ns q̄a de fide
sc̄ntibz q̄ nō potest de
Arat ratione natura
deū esse omni potētē
sed aliter eā p̄bar et
intelligi sicut

et potes p̄ dupl̄m s̄nt ligi. vbi q̄ p̄
fm oēm est. Nam alio quo ad modum
z p̄bationē

vide

hic

Sed contra hanc propositionem est quedam opinio. d. q. deus nihil vult contingenter facere quia aut illud velle simpliciter in se esset contingens quod non potest dici. cum illud velle sit deus. et propter necessesse esse. Aut habitudo illius velle ad illud quod vult facere esset contingens. hoc non. quia non potest assignari que res esset illa habitudo utrum ens rationis vel reale nisi ponatur quod sit ipsum met velle divinum. Et propter sicut ipsum est simpliciter necessarium sic et illa habitudo et propter necessario vult. Unde finaliter concludit hec opinio quod deus producit quiddam producit absque hoc quod determinet per aliquod velle intrinsecum ad produendum. et tamen dicit voluntarie producere. quia in sua potestate habet producere. et non producere. Hec autem opinio falsa est. nec sufficienter seipsum exprimit. ideo dico breviter quod sicut deus contingenter aliquid scit fore. sic contingenter aliquid vult facere. Hec ex hoc sequitur quod in deo vel dei scientia vel voluntione sit contingencia intrinseca. Unde ad rationem oppositam dico quod nec velle divinum quod vult aliquid facere nec eius habitudo ad illud est contingens sed simpliciter necesse esse. ipsius tamen velle est contingenter velle faciendi illud et habitudo est contingenter habitudo ad illud. sicut dictum est supra de prescientia respectu futuri contingentis et similis difficultas est utrobique. **N**ona propositio est. Quod licet deus sit necessario omnipotens tamen contingenter est omnifaciens. patet ex dictis. **D**ecima est quod quibus necessario deus est omnipotens. tamen necessario si aliquid fit ipse est omnifaciens. patet sicut nihil fit sine ipso sic nihil potest fieri sine ipso ut diffuse probat Brad. in summa sua. Unde hec est radix ad defendendum causam dei contra Pelagium. ut patebit in secundo et tertio. **H**is propositionibus presuppositis et si de sequenter videndum est quid circa hec sit probabile naturali ratione. **U**bi sit hec undecima propositio. Quod probabile est naturali ratione quod omnium que fiunt vel facta sunt deus est prima causa ipsa. mediate vel immediate producat cens vel servans. patet. quod probabile est deum esse causam primam actionem perfectissimam. et propter universalem respectum omnium effectuum. Non est tamen ita appareret probabile quod deus sit immediate causa omnium effectuum. quod multi philosophi procedunt primum et negant secundum. sicut supra etiam patet. Et que fuerit circa hec opinio Aristotelis. dubium est quiddam tamen sit de hoc dico quod per nullam rationem multum apparenter potest probari de-

um non esse causam immediate concurrentem ad omnem effectum. etc. **D**uodecima propositio est. Quod non est ita probabile naturali ratione quod deus possit immediate facere se solo quicquid potest cum alio sicut oppositum licet neutrum etiam sit demonstrabile. patet. quod communiter omnes philosophi concesserunt quod ex nihilo nihil potest fieri sicut patet primo philosophorum. ergo saltem in generabilibus et corruptibilibus non possunt deum per se posse facere formas generabiles et corruptibiles. Aliter sequitur quod possent creari. quod est contra suppositum quod est probabile in naturali lumine quod suum oppositum quibus non sit demonstrabile. Et si petatur vnum philosophum mouetur ad ponendum causam secundam necessario concurrere. dico quod propter hoc quia videntur quod causa secunda approximata sequitur effectus et ipsa non posita nunquam ponitur. Quam rationem tangit philosophus secundo de generatione ad probandum solem esse causam istorum inferiorum. Tres illud etiam posuerunt propter hoc. quia cum deus finis eos sit causa naturalis et non libera libertate contradictionis. si posset effectum aliquem producere sine causa secunda que producit cum ea. sequitur quod ante approximationem cause secunde produceretur effectus ille. propter existenciam cause sufficientis. cuius tamen experientia declarat oppositum. Hec tamen propter hoc negauerunt deum esse causam primam omnium effectuum vel immediate vel saltem mediate. Et si dicatur quod causa prior prius agit. ergo in illo priori non agit causa secunda. etc. Dico quod non est imaginandum quod causa dicatur prima. quia in aliquo instanti priori operetur ad effectum et in secundo instanti operetur causa secunda ad eundem effectum. sed in eodem instanti totaliter utraq. Et ideo negatur de virtute formationis quod causa prima prius agit nisi intelligitur prius. i. principaliter et perfectius. vel aliquo tali modo. **D**ecimatertia est quod probabile est naturali ratione quod quiddam deus agit ipse agit libere. Patet. quia nobilissimus modus agendi scilicet intellectu et voluntatem est deo attributus. ergo deus agit libere. quia per voluntatem seu voluntatem saltem libertate coplacetie. Non est tamen ita appareret probabile quod libertate contingencie. quia non est clarum quod omne agens per voluntatem agat contingenter et non naturaliter. Hanc multi philosophi concedunt deum agere per voluntatem. et tamen necessitate nature etiam multi theologo concederent quod deus per voluntatem produceret spiritum sanctum. et tamen naturaliter et necessario. ergo eodem modo stat quod deus agat per voluntatem

Sur ad contingenter
hic fore sit contingenter
ad illud fore

Deum non potest
contingenter esse

Radix ad defendendum
causam dei contra pelagium

non idem est deus alicuius effectus
et causa immediate et per se sine
alio nam quod in se habet ad effectum
non potest agere nisi per se
immediate agere in omni effectus et in se
quod est in se sine alio agere

videtur Aristoteli quod per se
non potest agere nisi per se
quod est in se sine alio agere

Questio tredecima

vel volūtariē z tamen necessitate nature.

¶ Ideo sit hec decima quarta propositio q̄ nō est ita pbabile naturalī rōe q̄ deus agat libere libertate p̄tingētē. sicut oppositum licet neutrum sit demonstrabile. Patet ex p̄dictis in duodecima pp̄oe. zc. **¶** Si vero dicat̄ cōtra q̄ aliqua causa agit cōtingētē. ergo prima causa etiā agit p̄tingētē. Ans patet de volūtate creata. que etiā a pho cōceditur cē libera. Et p̄na tenet quia quelibet causa secunda agit inquantū mota a p̄ma. z p̄ cōsequēs eodē modo mouebit̄ z causabit̄ sicut p̄ma. **¶** Dico hic q̄ illa p̄na a multis sicut negaretur z ratio esset quia dicerēt q̄ vel volūtas nō depēdet a causa p̄ma nisi in cōseruari z nō in suo libere opari. vel si ita foret q̄ nō staret secūdam causam agere p̄ma nō coagente. tamē adhuc nō sequit̄ q̄ necessario agerz causa secūda quoniā nō stat volūtatem vel lenit̄ intellectu coagente. Et tamē non sequitur intellectus necessario intelligit. ergo volūtas necessario vult. Et sic in proposito **¶** Dico tamē q̄ p̄ma solutio est pbabilior q̄ secūda. quia cū idem effectus nō possit esse necessario ab vna causa z cōtingenter ab alia videt̄ ubi q̄ si cōcederetur q̄ deus coagit immediate ad actū volūtatis. q̄d si cōtingenter z libere est a volūtate etiam p̄tingenter est a deo. Et sic cōcessa libertate p̄tingētē in voluntate creata etiā p̄cedenda erit in voluntate diuina. quare zc. **¶** Si aut̄ querat̄ q̄d sup hoc senserit Aristoteles. dico q̄ eius intentio fuit q̄ deus nō operat̄ libere libertate cōtingētē. Aliter habuisset cōcedere q̄ ip̄e potuisset velocius z tardi⁹ mouere p̄mum mobile. z tamē talem libertatē cōcessit in homine respectu actiū quos operat̄ volūtariē. vt patet in libris moralib. Unde sequit̄. q̄ si ip̄e p̄cessisset deū coagere in omni operatione ip̄e incōueniēter locutus fuisset d̄ libertate in homine z in deo. vt patet ex dictis. Quia illo supposito q̄ illam sequit̄ ista. s̄ dubium est q̄d sup illo senserit Aristoteles. de quo alias videbit̄. **¶** Ex supradictis patz responsio ad secūdam rōem ante oppositum q̄ stionis. Un̄ quādo dicit̄ nō esse factibile zc. ergo zc. **¶** Primo dico q̄ licet ans sit pbabile naturali rōe vt dictū fuit. tamē fm fidem est impossibile. z ideo p̄sequētia est bona. **¶** Dico tamē secūdo q̄ p̄batio p̄sequētē nō valet. quia aliqua causa nō dicit̄ p̄ma. quia possit se sola quidquid potest cū alia. sed di-

citur prima quia a nulla alia est causata z q̄ libet alia est causata ab ea vel immediate vel mediate. **¶** Tertio dico ad p̄batiōem an̄cedentis. **¶** Licet deus nō possit se solo facere actum odij dei. vt patet ex dictis in alia questione. tamē actum odij dei potest se solo facere. quia ille actus potest esse z nō esse odium dei z p̄ consequēs esse z non esse peccatum.

¶ Quarto dico q̄ improbatio illius vltimus nō valet quādo inferitur q̄ ergo de⁹ nullo coagente posset actus culpabilem facere. quidq̄ em̄ sit de p̄sequēte. p̄na nō valz. sed bene sequitur q̄ ergo actum culpabilem vt peccatū potest deus nullo coagente facere. et qua nō sequitur p̄ma. sicut nec sequit̄: mortuum de⁹ potest facere viues. ergo deus potest facere mortuū viues. **¶** Si vero dicat̄ p̄tra huic actū potest deus facere nullo coagente. z hic actus nō potest nō esse culpabilis. **¶** Igitur zc. **¶** Respondeo negādo minorē qz odium dei potest nō esse odium. Unde si illum actum q̄ est odium dei in mēte dyaboli de⁹ poneret sine subiecto tūc nō esset odium sic nullus eo esset odians. imo forte fm supradicta si entitas illa fieret a solo deo in ip̄a voluntate. adhuc nō esset odium. nec volūtas ipsa formaliter odiret. cum ad hoc requiratur q̄ talem actū partialiter efficiat zc. **¶** Quidquid tamen sit de hoc secūdo p̄mum est satis certum z sufficit ad propositū. quare. **¶** Et hec de secūdo articulo

¶ Quantū ad tertium articulū in quo videndum est vtrū deus sit potētia infinita **¶** Primo videbit̄ vtrū de⁹ sit potētia vigoris infiniti siue infinite p̄ductiua. **¶** Secūdo videbitur vtrū de⁹ sit potētia alicui⁹ entis infinite absolute p̄ductiua. **¶** Tertio videbit̄ vtrū deus sit potētia alicui⁹ entis finiti infinite p̄ductiua. **¶** Circa p̄mum punctum est opinio Egidij dicēns q̄ nō solū fm fidē de⁹ est p̄cedendus infinite potētie int̄siue. sed etiam h̄ idem tenēdum fm Aristotelis opinionē. Et q̄ illa fuerit Aristotelis opinio oñdit ex processu eius. viij. phisicor. c. i. vbi p̄bat deus siue p̄mum motore nō esse p̄iunctū magnitudini p̄ hoc q̄ est infinit⁹. nec videtur q̄ soluz intelligat de infinitate i duratiōe. quia tunc ratio nō p̄cederet. vt patet. quare zc. **¶** Sz magister Gregorius tenet q̄ ista nō fuerit opinio phi. propter q̄d duo supponit. **¶** Primum est q̄ deus est motor appropriat⁹ primi orbis. **¶** Secūdum est q̄ fm opinionem Aristotelis

q̄ sur p̄mum p̄m an̄ ay op̄at̄
libra alia p̄tingētē

no an̄ ay p̄mum

no de odio dei

vide h̄

op̄io egid.

op̄io gg

v

Primi sententiarū

deus mouet ipm de necessitate nature et non contingenter et libere. Aliter enim posset irregulariter et velocius et tardius mouere. imo non omnino mouere. cuius oppositum probatur scilicet deo celi.

Et his arguitur quod si deus esset hoc modo potentia infinite. sequitur quod deus moueret orbem suum in instanti quod est contra experientiam. Et contra patet quod mouet orbem per primum suppositum et mouet naturaliter non libere per secundum. et per primum finem ultimum sue potentie. scilicet finem primum et finem veritatem si aliquid per tus naturaliter mouens esset infinita intensiue moueret in instanti. quare etc. Item scilicet deo celi comento. xxxv. dicit cometator. credendum est quod potentie mouentium sunt terminate portio nis ad corpora mota. et quod infinitas non inuenitur in eis nisi propter eternitatem. quare etc. Unde sciendum per solutionem rationum ad oppositum quod aliquid potest dici infinitum quattuor modis.

Uno modo in duracione. quod durat eternaliter. Et sic finem primum non solum deus est infinitus sed omnes alie intelligentie et celum. imo materia prima. Alio modo quod mouet tempore eterno. et sic sole potentie actiue sunt infinite sicut intelligentie et corpora celestia que mouentur vel localiter vel saltim motu alterationis. etc. Alio modo quod mouet motu finem locum tempore eterno continue et immutabile. Et sic finem primum sole potentie in materialibus sicut intelligentie sunt infinite. Quarto modo quod est infinitum simpliciter. scilicet vel finem quantitates vel finem vigorem. Et sic finem primum nihil est infinitum nec finem quantitate perfectionis nec finem intentionem vigorem. Sed quecumque fuerit opinio aristotelis. tamen magister Gregorius tenet quod quilibet sequendo rationem naturalem habet ponere aut saltem non negare quod est aliquid res infiniti vigorem intentionis siue. et quod deus est illo modo infinitus. Patet quod habet importat dignitatem nec includit contradictionem. ut nititur persuadere. Igitur etc. Ego autem dico quod siue istud sit probabile siue non sequendo rationem naturalem tamen oppositum videtur magis dicendum. Nec istud est ita probabile sicut oppositum. Patet primo ex dictis in alio articulo. scilicet ex. xij. et. xiiij. propositioibus. Secundo patet quod probabilius videtur sequendo rationem naturalem quod quodlibet possibile poni in esse. possit poni in esse per causam seu virtutem finitam quam oppositum cum probabili sit nullum effectum posse esse infinitum quam oppositum. igitur etc.

Tertio patet. quod probabilius videtur nihil posse moueri in instanti quam oppositum. Et tamen si primum motor esset vigor infiniti sequitur quod possit mouere in instanti. quare etc. **¶** Si vero dicatur ista rationem quod finem fidei procedendum est de

um esse infinitum intentionis siue vigoris infiniti et tamen non cedendum ipsum posse mouere in instanti. et illa ratio nulla. etc. Maior patet et minor probatur. quod ad illud sequitur contradictio. Tunc primo quod motor est successio que in instanti esse non potest. Tunc secundo quod mobile simul esset in omnibus partibus spacii super quo moueretur. Tunc tertio quia pari ratione posset celum mouere reuolucione completa in instanti. sed hoc est falsum. Nam sequitur quod esset mutatum per positum. et tamen non esset mutatum ipsum totum et quolibet eius pars esset in eodem loco primo in quo prius fuit. et totaliter se haberet ad locum. sicut si fuisset descendens et non motum etc. **¶** Rursum deo procedendo maiorem quamuis non posset enideter ostendi ex scripturis. sed per minore distinguo. quod uolunt vel moueri potest capi dupliciter. Uno modo stricte. et sic requirit successionem. Alio modo large per mutationem subitam. et sic procedo quod primo modo non est procedendum sed finem fidei deum posse mouere in instanti. quia includit contradictionem: ut bene arguitur prima probatio. Sed secundo modo bene procedendum est nec illud includit contradictionem. **¶** Unde ad secundam improbationem potest dici negando consequentiam. quod deus potest corpus subito de extremo ad extremum mutare non mutando ipsum per medium. sicut patet de corpore christi dum conciscitur in altari. Vel aliter potest dici procedendo scilicet. quod deus potest mutare aliquid corpus subito de extremo ad extremum. ita quod in illo instanti illud corpus simul esset in omnibus partibus spacii et post instanti non esset nisi in termino ad quem. Nec habet videtur plus impossibile quam idem corpus per tempus esse in diuersis locis. Et similiter potest dici ad tertiam improbationem de celo. quod deus potest ipsum subito mouere quod si faceret celum esse mutatum. Et quoniam arguitur propositum quia esset per illo instanti in loco in quo prius fuit. Dico quod non sequitur. quod non est mutatum finem locum. quod si unum corpus existens in oriente deus poneret in occidente. non remouendo ipsum de priori loco illud esset mutatum finem locum quous esset in eodem loco in quo prius. Sic in proposito quous celum esset in illo instanti ipsum et omnes eius partes in eodem loco in quo prius. tamen in eodem instanti ipsum et quolibet pars eius esset in alio loco in quo prius non fuit. et ideo esset verum ipsum esse mutatum. Et ex ista solutione patet confirmatio propositi cum ista non sunt ita probabilia sicut opposita. etc. et probabiliter sequatur ad illud. etc. Et hec de primo puncto. **¶**

Quartum ad secundum punctum. Utrum deus sit potentia alienius entis infiniti absolute

quod est infinitum nec
est infinitum vigoris
nec est infinitum per
se habet

In p[ro]p[ri]a natura de extr[em]o ad
extr[em]um non mutata ip[s]um p[er] me
dium

Questio tredecima

ductiva. Primo ponā tres conclusiones. Secūdo solvam aliquas obiectiones. Prima cōclusio est qd nō est evidēs vel demonstrabile in naturali lumie qd impossibile sit magnitudinē actu infinitaz esse. Probat. qz nulla implicat contradictio evidēs ex hoc qd ponit aliqd corp^o posse esse infinitū cum infinitas nō tollit rōem corp^o aut magnitudinis. nec eōverso corpus rōem infinitatis.

Secūda cōclusio est qd pbabile est qd possibile sit deuz aliquā multitudinē aut magnitudinē actu infinitam facere vel pducere i esse. Un̄ dico qd siue hoc siue oppositū sit pbabile in naturali lumine. tū hoc est pbabile in fidei lumie. z pbabilius q̄ oppositum fm̄ fidei. **P**atet pmo de multitudine. qz nō pl^o apparet repugnare qd de^o possit facere multitudinē actu discretā z nō faciētem p se vnu z p̄tinuū q̄ faciat multitudinē actu non diuisam faciētem vnu z p̄tinuū. s; secūdu nō repugnat imo sic facit in quolibet continuo. nec ergo p̄mum repugnat. **M**axime fm̄ fidez q̄ ponit qd quacuq; multitudine angeloz data de^o p̄t facere aliqū aliū angelū. **S**ecūdo patet. positum de magnitudine quia si deus potest facere infinitā multitudinē corporoz finitorz actu distinctoz p̄ p̄mam partē sequitur propositū. quia qdlibet corpus qd p̄t facere potest alteri vnire. Un̄ potest argui in qualibet pte. proportionabili alicui^o hore deus potest facere vnu lapidē pedale z in fine hore omnes simul vnire z p̄ p̄ns infinitos lapides pedales. zc. quare zc. **T**ertio conclusio est qd q̄ pbabile est qd possibile sit deū aliquam multitudinē vel magnitudinē extensiuam actu infinitā facere tā pbabile est qd possibile sit ipm aliquā latitudinē intēsiuā actu infinitā pducere in esse. **P**rimo patz. quia nulla rō fieri posset p̄tra secundum. qn̄ eque fortis fieret p̄tra p̄mum zc. **S**ecundo qd si forma aliqua sicut calor esset infinita intēsiue non p̄ter hoc exiret metas speciei p̄rie. **I**gitur zc. **T**ertio quia si ois calor possibilis esset actu. calor esset infinit^o. **P**atet p̄na sed aūs est possibile. igit z p̄ns. **A**ūs pbatur quia sicut deus potest velle qd null^o calor possibilis sit actu ita potest velle qd omnis calor possibilis sit i actu. quia nulla apparet repugnantia in vno plus q̄ i alio. z p̄mum potest sicut patet aū mūdi creatiōem. igitur pbabile est qd possit velle scdm zc. **D**

ter implicat contradictiōem aliquod corp^o eē actu infinitū. quia tale esset quātum z p̄ns esset bicubitū vel tricubitū. z sic de alijs speciebus quāti. **C**ōsequētia patet. quia omnē quātum est i aliqua specie quāti. **S**ed p̄ns implicat. quia si esset bicubitū esset figuratū z p̄ns finitū. **S**ecūdo qd tale posset localiter moueri vel nō. **S**i dicatur qd nō. **C**ontra. deus est p̄tutis infinite. ergo posset mouere corp^o infinitū si esset. **S**i dicatur qd sic. **C**ōtra. ergo est finitū. **P**̄na patet. quia vltra se haberet spaciū in quo reciperet. s; impossibile est qd aliquid sit infinitū z habeat vltra se spaciū. zc. **T**ertio cōtra secūdam cōclusionem. qz si esset aliqua multitudo actu infinita vel etiā magnitudo. aliqua ei^o pars esset infinita. s. residuū p̄ter vnam partē finitam. z p̄ns illa nō esset maior illa sua pte infinita. **C**ōsequētia patet. quia vnu infinituz nō est maius alio. **E**t falsitas cōsequētis patet. quia tūc ps esset equalis toti. nec totuz esset maius sua pte. qd implicat contradictionem evidētem. **Q**uarto p̄tra tertiā. qz tūc deus posset facere gravitatē z caliditatē infinitā. z p̄ns illa posset mouere suū mobile vlt calescere suū calefactibile i instāti. ergo qd ad mouere ipa equaret p̄tuti dei. **C**ōsequētia patet. qz deus nō potest citi^o mouere q̄ i instanti. **E**t falsitas p̄ntis patet. quia impossibile videt qd creatura possit i aliquo equari suo creatori. **A**d ista r̄ndetur. **A**d p̄mā negatur p̄na. quia nō valet tale argumētū nisi de quātitate finita. Un̄ fm̄ p̄m si queratur quātum tps p̄terijt p̄ueniēter r̄ndet qd infinitum. zc. **E**t ad pbatiōem p̄ne dicit. qd tale esset alicui^o speciei quātitatis. nō que iam sic de facto. nec sequit. ergo bicubitū zc. qz sunt spēs quātitatis finite. sed est possibilis alia spēs quātitatis infinite. **A**d secūdam r̄ndet magister Gregori^o p̄ duas cōclusiones. **P**rima est qd corpus infinitū si esset posset a deo moueri circularit̄ seu giratiue. **S**ecūda est qd si tale esset omni quāq; infinituz nō posset moueri motu recto. si aut esset fm̄ aliquam dimēsiōem finitū fm̄ illā posset moueri z nō fm̄ illam fm̄ quā esset infinitum. **P**rimā probat. quia ad illā nō sequitur aliqua cōtradictio. Un̄ si orbis solaris esset in parte supiori vndiq; i finitū nō apparet propter quid deus qd est infinite p̄tutis ad mouēdum nō posset illum girare. ita qd sol z quilibet ps eius in concavitare ipsius se haberet

no valet p̄p̄tione

vide p̄p̄tione ad 3^{am} q̄ dicitur

Vide p̄batione ad 3^{am} q̄ dicitur

Primi sententiarum

in equali distantia a terra sicut nunc. **¶** Ex hoc inferat quod plus non demonstrat primo celi. celum non esse actu infinitum. quod tamen credidit fecisse. Unde postea soluit aliquas rationes per hoc.

¶ Secundam conclusionem probat quo ad primam partem per rationem factam arguendo quod impossibile est quod aliquid sit omniquaque infinitum et habeat ultra se spacium etc. **¶** Sed secundam partem probat quia non videtur repugnare quod aliquid moueatur versus illam partem versus quam est finitum sed si moueretur versus aliam sequitur inconueniens plus illarum. igitur etc.

¶ Sed contra ista dicta arguitur sic. **¶** Primo quod secundum concessum ab eo non repugnat infinitum secundum unam partem moueri versus aliam in qua est terminatum. Assigno ergo unum punctum in tali omniquaque infinito. cum igitur illud quod est ex una parte illius puncti sit terminatum in puncto dato. et etiam illud quod est in alia parte sit terminatum in eodem puncto. et cum penetratio corporum absolute non repugnet sequitur quod totum illud omniquaque infinitum possit moueri localiter. Unde ut facilius habeat imaginatio arguo sic. Sumo punctum a. et sit centrum terre et mundus sit infinitus. tunc ab illo puncto imaginentur quatuor linee in infinitum. pertracte in a. puncto. se intersecantes ad angulos rectos. et volo quod interceptum inter duas illarum moueatur in illud plenum interclusum inter alias duas. et sic volo de omnibus spacibus interclusis etc. Cum igitur illud totum omniquaque infinitum sit illa spacia interclusa in datis lineis sicut totum est sue partes. sequitur quod illud moueri possit.

¶ Secundo non magis videtur repugnare quod linea aliqua moueatur versus illam partem ubi est infinita. quam versus aliam ubi est finita. sed secundum non repugnat per aduersarium. igitur nec primum. Probo assumptum. quia mouedo versus partem ubi est infinita non propter hoc sequitur quod ultra sit spacium aut locus in quo recipiatur sicut secundum eum non sequitur quod mouedo versus partem ubi terminatur derelinquat spacium in quo erat. Et ideo videtur mihi quod suppositis quantis. scilicet unum omniquaque infinito. et alio secundum unam partem terminatum. non apparet quoniam probabiliter possit sustineri quod illud omniquaque infinitum moueri possit recte sicut circulariter. **¶** Et si queratur in quo recipitur. dico quod in nullo sicut etiam non desinit esse in aliquo. Unum si essent due linee infinite versus orientem. et finite versus occidentem. penetrantes se. quare una sit a. et alia b. et b. moueretur versus occidentem. a. non mota. hoc dato patet.

quod b. est semper per totum ubi est a. et cum hoc accipit aliquid quod a. non accipit. sed si ex utraque parte esset infinita nihil acciperet. sicut nihil deperdit quod accipit dum est finita in una parte. Et sic patet quod dicendum sit etc. **¶** Ad tertiam patet primo quod consimiliter argueret in continuo non esse infinitas partes etc. **¶** Secundo distinguo de toto et parte. nam dupliciter sumi possunt. Uno modo dicitur totum omne quod includit aliquid quod est aliquid et aliud preter illud aliud et quodlibet illius. et sic inclusum dicitur per se ipsum. Alio modo dicitur totum illud quod includit aliquid primo modo. et cum hoc includit terminum quantum est aliquid certum datum finitum quod tamen non sic includit inclusum. Et sic illud inclusum non includens tantum quantum includens dicitur pars illius. Et proportionabiliter posset dici de toto et parte in quantitatibus discretis. Unum primo modo omnis multitudo est totum alterius multitudinis que illa includit. id est. que est omnia illa que ipsa est et aliud vel alia ab illis et quolibet illorum. Et omnis multitudo sic inclusa est pars. et hoc modo una multitudo infinita potest esse pars alterius sicut multitudo partium proportionabilium unum medietatis primum est pars multitudinis partium totum continuum. **¶** Secundo modo nulla multitudo infinita est totum vel pars respectu multitudinis infinite. et sic multitudo partium totum continuum non est totum ad multitudinem partium totum medietatis. quod quod binarios vel trinarios includit multitudo totius. totum includit multitudo partium. et non plures includit multitudo totum quod partium. **¶** Tertio distinguo hos terminos magis et minus. Uno modo sumuntur proprie. et sic multitudo dicitur maior quam tantumdem plures continet. illa vero minor quam non toties. Alio improprie. et sic omnis multitudo quod includit unitates omnes alterius et quaedam alias ab illis dicitur maior illa. Esto quod non includit plures quam illa. Primo modo maior et minus non dicitur de infinitis ad inuicem. vel respectu finitum. vel e converso. sed bene secundo modo. **¶** Quarto dico quod totum et pars sumendo primo modo reperitur in infinitis et non secundo modo. Et isto modo conceditur quod pars non est minor toto primo modo capiendo totum. et pars. et maior et minus. Et eodem modo capiendo conceditur quod aliquid infinitum est minus aliquo infinito. nec tamen excedit ab illo. ita quod proprie non est excessus vel equalitas in infinitis etc. **¶** Ad quartam dico quod aliquid equari alteri potest dupliciter intelligi. Uno modo quod ad effectum: sic quod creatura faciat

ratio p. fore p. fin. r. affer. cum
prim. h. h. no. q. q. d.

Questio tredecima

effectum tantū quantū de^o. et sic nō est inconueniens licet nō quicquid pōt facere de^o creatura possit facere. Alio mō sumit equari nō quo ad effectum. sed quo ad modum. Et dīco q^d licet possit creatura equari deo in aliq^o modo agēdi vsputa quia potest agere v^t aliquid uultare instantane. nō tñ oimodo pōt aliqd^o facere sicut de^o q^z nihil pōt facere independent^{er} et sic de multis alijs p^oditionib^{us} zc.

Secūdo dico q^d nulla repugnātia est q^d de^o possit facere vnā grauitatē infinitā q̄ subito moueret vel vnū calorē infinitū qui subito alteraret. **T**ertio dico q^d nulla repugnātia est q^d de^o posset facere talē q̄litatē infinitā et tñ q^d illa nō ageret in instanti. q^z nō ageret nisi coagente deo. et iō de^o posset ipam facere agere successine et remissive. Etia^m posset illā facere sine subiecto zc.

Si vero dicat q^d pari rōne de^o posset facere vnā risionē de se infinitā et p^osequens posset p^oprehēdi ab alio q̄ a se qd^o videt^{ur} impossibile. **P**ro isto dico q^d rōto q^d p^ocesso q^d de^o posset facere sup^oimā speciez infinitā. et vnū intellectū infinitū et in illo vnā risionē infinitā. qd^o tñ nō est adhuc p^ocessum nec sequit^{ur} ex p^o p^ocessis. tñ ex illo non sequit^{ur} q^d h^omōi intellectus p^o illā risionē p^oprehēderet diuinā eētā. q^z illa risionē nō eēt infinita simplicit^{er} s^z solū scdm^o qd^o et tñ de^o est infinite simplicit^{er} zc.

Un^o circa hoc pōt poni exem^{pl}um scz q^d vnā risionē sit speciei inferioris vt verbigrā abstractiua et alia sup^oioris speciei pūta intuitiua. si ille fierent infinite intēsiue nō p^opter h^o sequit^{ur} q^d aliqd^o ita p^ofecte cognoscitur p^o vnā sicut p^o alia et tñ p^o vtraq^{ue} cognoscitur aliqd^o infinite. **E**ū igit^{ur} illa risionē que deus est sit in infinitū p^ofectior q^d v^osdā alijs risionib^{us} et tñ de^o ita p^ofecte videt^{ur} sicut illa risionē est p^ofecta. sequit^{ur} q^d illa risionē creata nō eēt cōp^ohensiuā sicut risionē diuinā. nec illa cognoscitur deus oib^{us} modis q^dbus cognoscibilis est vel q^dbus seipm^o cognoscit. Et eodem mō pōt dici de dilectione infinita si eēt.

Si autēz dicat q^d de^o nō potest facere speciez infinitāz quod reputo p^oblemā neutrum. tūc p^osequenter dicendū est q^d nō pōt facere infinitā dilectionem vel noticiā q^z nulla res pōt alicui intellectui eē maior dilectio vel noticiā q̄ talis sit eētialit^{er} p^ofectus i sua specie et vitaliter capat. quare zc. Et hec de scdo puncto.

R **Q**uantū ad tertiu^o punctū in quo videndum vtrū de^o sit potētia alicui^{us} entis finiti infinite p^oductiua. **S**ciendū est q^d sicut tan-

gebatur in tertio arti. ante oppositū difficultas hui^{us} dubij stat in h^o quia cū dei potētia p^oductiua siue ei^{us} p^oductio actiua sit infinita. videtur q^d quicquid de^o p^oducit infinite p^oducatur. **S**i ita ē sequit^{ur} q^d nihil qd^o de^o p^oducit potest meli^{us} p^oducere q̄ facit. **C**ōsequētia tenet q^z qd^olibet equalit^{er} et infinite p^oducit. q^z rē zc. **E**t p^osequēs apparet falsū p^oma. di. xliij. vbi dicit^{ur} q^d de^o pōt facere mundū meliorē zc. **E**t ideo circa h^o p^omo videndū est vtrū quicquid de^o p^oducit infinite p^oducit. **S**ecūdo vtrūz aliqd^o deus possit facere meli^{us} q̄ facit. **C**irca p^omo diuersi sunt modi dicendi. **Q**uidā em̄ dicunt q^d sic. quia de^o ad cuiuslib^{et} rei p^oductionē p^ocurrit scdm^o suū totū vigorē infinitū. cū ille sit indiuisibilis et p^osequēs p^ocurrit con^o cursu infinito et p^oductione infinita igit^{ur} zc.

Alii dicūt q^d nō. q^z nihil plus p^oducit a deo q̄ ipm^o sed qd^olibet ad extra p^oductū solū finite ergo solū finite sit. et p^oducit a deo igit^{ur} zc.

Sz videt^{ur} mihi q^d ista difficultas magis ē verbalis q̄ realis. **P**ro quo sciendū ē q^d ista verba p^oducere facere p^ocurrere et alia hui^{us}modi significātia actionē dei possunt capi duplicit^{er}. **U**no mō p^oprie put^{ant} dicūt actū diuine volūtatis intrinsecū et cū h^o habitudinē ipius ad effectū extrinsecū. **E**t isto mō satis patet q^d scda opinio ē vera et q^d de^o nō p^oducit infinite quicquid p^oducit s^z ineqliter et magis min^{us} scdm^o q^d maior vel minor ē effect^{us} p^oductus. **E**t sic p^ocedit ratio.

Alio mō possunt capi improprie. put^{ant} p^ocise dicūt actū diuine volūtatis intrinsecū. quo de^o vult aliqd^o esse vel fieri. **E**t isto modo p^oabilis eēt p^oma opinio quia nihil est aliud dicere de^o infinite p^oducit a. id est infinite vult a. esse vel fieri et h^o est p^oabile cū act^{us} quo sic vult sit infinite q^z ē idē quod de^o. et sic p^ocedit ratio illi^{us} opinionis. **S**ed simplicit^{er} loquēdo. et qualitercūq^{ue} capiānt ista vba mihi videt^{ur} p^oabilior opinio zc. **N**ec valet ratio p^o p^oma. q̄nis em̄ causalitas diuina sit infinita vel p^oductio actiua vel p^ocursorius infinitus nō p^o hoc debet p^ocedi q^d de^o quēlibet effectū infinite causet^{ur} infinite p^oducatur vel p^ocurrat. **T**ū p^omo quia licet p^oducere diuinū sit eternū cū sit ipse deus nō tamē p^ocedim^{us} q^d de^o eternalit^{er} p^oducatur effectum aliquē. igit^{ur} q̄nis idē p^oducere sit infinitum nō p^opter hoc est p^ocedēdū q^d infinite p^oducatur zc. **T**um scdo q^z h^o dilectio dei qua diligit oīa. sit infinita. nō tamē p^ocedim^{us} q^d infinite diligit oīa. quia tunc equalit^{er} oīa dilige

*In q^o dicitur difficultas
hui^{us} dubij*

*De^o p^oducit ita p^oducit
at inf^o p^oducit*

*Ita significātia actionis
dei pōt accipi duplicit^{er}*

quinto dicitur

an sit habitus sup^oma p^oter sup^o

Primi sententiarum

ret nec plus diligeret seipm q̄ creaturā nec
 vnā creaturā plus q̄ aliā. Tum tertio qz q̄
 nis causalitas z pductio dei actina sit neces
 saria quia ē omnib; modis idē deo. nō tamē
 ppter h̄ ccedimus qz deo necessario causet vl
 pducatur aliquē effectū. igit nec talis psequen
 tia valet pcurfus vel conatus dei quo pduc
 a. est infinit⁹ ergo infinite pducit a. Tum q̄r
 to quia q̄nis act⁹ diuinus q̄ vult. a. eē vel fie
 ri sit infinit⁹. nō ppter h̄ oportet cedere qz de
 us infinite vult a. eē zc. sicut q̄nis act⁹ diuine
 voluntatis quo vult antixpm fore sit necessa
 rius. nō tñ sequit qz deo necessario vult anti
 xpm fore. Et iō pbabiliter pōt dici ad istū ter
 tium articulū q̄ licet de⁹ sit potētia infinita.
 nō tñ equalit nec infinite pducit oia. nec ē ali
 cuius entis finiti infinite sed solū finite pdu
 ctina z tante p̄cise quāte entitas pducta est p
 secta zc.

S Sed circa secundum dubium pro
 positū qd̄ tangebatur in tertio argumēto ante
 oppositū. s. vtrū aliqd̄ de⁹ possit facere meli⁹
 q̄ facit. Primo distinguendū est sicut ingr̄ i
 lra q̄ li meli⁹ potest referri vel ad faciēdi mo
 dum vel ad effectū factū. Si pmo mō. tunc
 sicut bñ dicit ingr̄. si mod⁹ faciēdi ad sapiēti
 am artificis refer. nō pōt aliqd̄ meli⁹ facere
 siue meliori mō z meliori sapiētia vel artifi
 cio. Si autē scdo mō cedit ingr̄. qz p̄t aliqd̄
 meli⁹ facere. i. aliquā rem meliōrē. Sed vlte
 rius distinguendū li meli⁹ quia aliqd̄ p̄t eē vel
 fieri meli⁹ vel bonitate eēntiali vel substātia
 li vel bonitate accidētali. **I** tē tertio disti
 guendū ē qz aliqd̄ posse fieri meli⁹ q̄ sit p̄t in
 telligi. vel vtrū illud idē numero possit fieri
 meli⁹ vel vtrū aliud ab eo. Et si aliud vtrum
 aliud solo numero distinctū vel specie. Si ḡ
 loquamur de bonitate accidētali satis p̄stat
 qz aliqd̄ de⁹ pōt facere meli⁹ q̄ facit. siue ipm
 idem numero siue aliud numero vl sp̄ē disti
 ctum. quia h̄ nō est aliud nisi facere aliqd̄ qd̄
 deus fecit vl aliud ab eo solo numero vel sp̄ē
 distinctū esse in formatū p̄fectiorib; acciden
 tibus qd̄ vtrq; deus p̄t cū illa accidētia pos
 sit augere vel multiplicare sicut sibi placz. Si
 vero loqm̄ur de bonitate essentiali vel sub
 stāntiali satis etiā patet qz quocūq; dato deus
 nō pōt illud vel aliud solo numero distinctuz
 facere meli⁹ quia q̄cūq; solo numero disti
 guunt sunt eque bona z eque p̄fecta eēntiali
 ter. Et iō sicut nihil potest esse et fieri de alia
 specie. sic nec ipz nec aliud eiusdē speciei spe

cialissime pōt eē z fieri meli⁹ eēntiali bonita
 te vel p̄fectiōe. Sed remanet difficultas nū
 quid quocūq; dato qd̄ de⁹ facit possit aliqd̄
 facere melius eēntiali bonitate ab illo distin
 ctum specie. Et de isto p̄ncipalit̄ videndū ē
 z deinde videbit̄ occasionalit̄ de excessu spe
 ciey. z penes quid attēdit̄ eēntialis bonitas
 vel p̄fectio eay. **S**unt autē circa p̄mū di
 uersi modi dicendi. Nam si teneat opinio qz
 quacūq; re data vel dabili deus potest fa
 cere eēntialiter p̄fectiorē. sicut in infinitū p̄t
 augere qualitātē recipientē magis z minus
 p̄sequenter diceudū est qz de⁹ nihil facit imo
 nec potest facere quin possit facere aliud dis
 tinctū specie melius eēntiali bonitate qz nō
 est stat⁹ zc. **S**i vero ponat̄ status in talib; spe
 ciebus ita qz sit dare aliquā substātiā p̄fectissi
 mā possibile a deo fieri. tunc est magis dubi
 um. quoniam scdm̄ istā viā posset pbabiliter su
 stineri vtrāq; pars p̄t contradictionis. Unde pos
 set pbabiliter dici qz cuiuslibet speciei pduc
 ibilis aliquid indiuiduū est de facto a deo p
 ductum. Et p̄ ista parte esset ista ratio quia
 videt̄ verificabile qz sicut de⁹ pducit aliquid
 indiuiduū speciei simpliciter inferioris ita z p
 duxerit aliqd̄ indiuiduū speciei simpliciter su
 perioris et quo illa possibilis est. Et ad istō
 p̄positū videt̄ esse Augustinū li. p̄f. dicens. do
 mine duo fecisti vnum. p̄ te z vnū p̄penibil
 modo videt̄ qz nō sit dabile aliquid imp̄f
 ctius illo qd̄ est p̄penibil. nec aliquid p̄fecti⁹
 illo qd̄ est p̄penibil zc. Sed etiā pars p̄traria
 potest pbabiliter dici scz qz nō obstant statu
 possibili in speciebus multe tamē sunt species
 possibles que uō sunt. Et pro ista pte vide
 tur esse opinio z Augusti. z magistri in. xliij.
 dist. qui dicūt qz deus potest fecisse hominē
 qui nec peccare posset nec vellet. Et qua au
 ctoritate De kam arguit̄ per hunc modum.
 Quia quicqd̄ p̄uenit alicui indiuiduo speci
 ei specialissime nulli indiuiduo eiusdē sp̄ē
 repugnat formaliter p̄simile. sed isti homi d̄
 monstrato forte qui nūc est p̄uenit posse pec
 care sed s̄m Augustinū z magistrū deus po
 test facere hominem cui repugnat posse pec
 care ergo talis nō esset eiusdē speciei specia
 lissime cū sor. qui nunc est ergo esset alterius
 speciei. Et p̄ p̄sequens deus potest facere in
 diuiduū alterius speciei zc. Sed quicquid
 sit de p̄clusionione tamē ista ratio uō est efficax.
Tuz pmo quia nō est verū qz aliquis homo
 possit esse qui nō sit eiusdem speciei specialit̄

in dicit ad malum fa
 cere quam ferit

de facere meli⁹ quam
 ferit p̄ferre ad de
 nta h

de p̄ferre eēnti d̄
 nō p̄ illud v. ad bla
 nū p̄stitutum facere
 mēto

nego hoc v. c. m. u.

no p̄bat. ep̄icōm orhan

Questio tredecima

sine cū homine iam existente zc. Tum scdo quia pbabilius est q̄ nec homo nec alia creatura rationalis possit eē simpliciter impeccabilis. Nec ista est intentio Augustini vel magistri. sicut hec omnia declarabo in questione sequenti.

Tercio ergo finali ter quo ad hoc q̄ p̄ma opinio est pbabilior q̄ scda z magis fauet omnipotentie dei similiter etiā tertia est pbabilior q̄ scda. Et si q̄s teneat eam dicendū est p̄sequēter q̄ non obstante statu possibili speciez pducibiliū tam nō omnes species possibles sunt pducere. Et ad auctoritatē Augustini que videt esse pro alia parte fecit vnū p̄ se zc. **R**ndendū eēt q̄ deus fecit vnū p̄ se qd̄ est de facto p̄fectissimū creatū. licet possit esse perfectius z ideo nō est ita p̄ se quin aliud possit esse magis p̄ se z per p̄sequens meli⁹ in specie. quare zc.

Sed ad maiore declarationē p̄dictorum iuxta hanc materiā tractandū est istud dubium. s. penes quid attenditur excessus z perfectio speciez vtruz penes recessum a nō gradu essendi vel ad accessum ad summū sine p̄pinq̄uitatem ad deū. Circa qd̄ sic p̄cedam. Primo recitabo vnā fantastica imaginatio nem. Scdo dabo veridicā solutionē. sciendum est igitur q̄ circa hec est opinio scilicet illius magistri Jo. d̄ rippa que fundat̄ in distinctione formali que licet p̄tineat multa falsa. valet tamē ad imaginandū perfectionem speciez ideo eam breuiter recitabo. **P**rimo ergo imaginat̄ ista opinio q̄ in eodē supposito creato est formalis distinctio inter d̄ nominationes perfectionis simpliciter licet sint idem realiter. Verbigratiā in homine i ter essentiā vitā z intelligentiā zc. **S**cdo q̄ in quolibz tali supposito finito. p̄ma denominatio est i n̄finitio: q̄ scda. z scda q̄ tertia. et sic deinceps. z q̄libet est in infinitū intensibilis sicut linea vbi cunq̄ incipet posset in infinitū p̄tendi versus oriens. nec aliq̄ ps illi⁹ d̄ nominatōis est indiuisibilis sicut nec aliq̄ ps lineę. Et illi grad⁹ sen pres eiusdē denotatiōnis s̄m eū nō differūt realit̄ nec formaliter s̄ solū ex natura rei sumēdo stricte h̄ nomen ex natura rei. **E**x p̄dictis tertio infert q̄ hō est p̄sens seu eē q̄s viuēs vel vitā. z p̄ vitā q̄s intelligentiā. Et ita dixisset de q̄libet sp̄e finita cui cōpeterent iste tres denominationes. in specie tamen infinita quam ponebat possibilem dicebat quālibet denominationem esse infinitam z per consequens eque inten-

sam. **Q**uarto ponit vltimam denominationem in aliqua specie existentem esse actualem. z omnes p̄iores ponebat potentiales ita q̄ inmediate precedentem vocat immediate potentialem ad immediate sequentem. Et inde concedit q̄ illa d̄nominatio que est actualis in specie inferiori est potentialis in specie superiori z cetera. ita q̄ de quacunq̄ specie finita scdm̄ ip̄m. imaginandū est q̄ scdm̄ q̄ ipsa est superior plures denominationes in ipsa vnitue concurrunt sicut quanto numerus est maior tanto plures vnitates in ipso sunt. **E**t pro intelligentiā ampliori ponatur q̄ in aliquo individuo cōcurrant precise. x. denominationes. tunc ip̄e dixisset q̄ illud esset de nona specie ita q̄ nō essent sub eo possibles nisi octo species quoniam illud ens in quo non concurreret aliqua denominatio nisi prima non dixisset in aliqua specie reponi quoniam ad hoc q̄ ali quid sit in specie requiritur scdm̄ eum q̄ aliqua denominatio sit ibi potentialis z alia sit actualis. immo videtur mihi q̄ ipse cōsequēter loquendo haberet dicere q̄ vbi non concurrerent nisi due denominationes perfectiōnis simpliciter adhuc illud non esset in specie sed in genere. sed si tres tantum concurrerent illud esset de prima z infima specie. et per consequens illud in quo precise concurrerent. x. esset de. viij. specie nec essent sub eo possibles nisi. vij. species. Et illud ens in q̄ non esset nisi vna sola denominatio nec fuisset in genere nec in specie zc. **Q**uinto ponit hec imaginatio q̄ vna denominatio non potest quantumlibet intendi quin cum eadem concurrat vnitue posterior denominatio. ita q̄ secundū eum q̄nis quelibet denominatio habeat latitudinem z augmentationem certam anteq̄ superior denominatio p̄currat vnitue cū eadē. tamē in qualibet d̄ nominatione possibili in specie finita potest esse certa latitudo anteq̄ fiat vnitue concursus denominationis posterioris cum illa. Aliter enim nisi sic esset sequitur q̄ lapis posset esse perfectior eētia q̄s angelus quod est absurdum. Et consequentia patet scdm̄ eum. quia angelus est finita essentia z limitata. ergo si essentia lapidum quantumlibet posset crescere absq̄ concursu vnitue alii cui⁹ denominationis de facto nō concurrēt̄ i lapide. seq̄t̄ q̄ ei⁹ eētia tādē attigeret ad tātam p̄fectōz z maiorem q̄ sit essentia angeli

penes quod attendit ex
p̄fectio et p̄fectio speciei
2111

subiuncta penes quod attendit ex natura rei
fateo p̄sentiam

Questio tredecima

Sexto sequitur quod possibile est aliquas species continere se perfectionaliter. Patet. quia per unam speciem creatam sic continere aliam intelligo. non quod una sit alia perfectionaliter. sed sicut maior numerus dicitur continere minores. non quod maior sit minor. sed quod in maiore est minor vel consimilis. ita perfectior species continet perfectionaliter inferiori. quia quidquid dicitur perfectionem convenit inferiori. convenit superiori. et non e contra. et hoc est possibile. et cetera. Et per predicta multa dicta illius opinionis que sunt impropria et de virtute sermonis falsa. possent reduci ad aliquem bonum sensum absque positione distinctionis formalis. et cetera.

Ubi premissis pono contra dictam opinionem aliquas propositiones. Prima est quod nulla specifica natura continet alicuius essentialis perfectionis intensivam latitudinem sine plures gradus aliquo modo distinctos constituentes talem latitudinem gradualiter. patet. quia hoc maxime poneretur ad salvandum excessum specierum in essentiali perfectione. sed hoc non cogit. quia deus qui dicitur maxime et infinite quodlibet aliud excedere. ponitur illius latitudinem perfectionis intentionalem continere. etiam a ponentibus gradus et latitudines in alijs. sed eque faciliter potest in alijs salvari. ut patet. Item oppositum non potest salvari sine illa distinctione formali que superius fuit improbatum. et cetera. Et hoc sequitur primo quod nulla est latitudo realis vel imaginaria. cui omnes gradus perfectionales rerum sunt applicandi. Istam ponit Eliminon in summa sua quam probat quia ex indivisibilibus non fit continuum sed quocumque natura specifica est ex se perfectionaliter divisibilis. ergo nulla lineam aut latitudinem constituunt huiusmodi gradus perfectionales speciei nec sunt comparabiles alicui latitudini.

Secundo sequitur quod licet aliqua res sit perfectior essentia vel vita quam alia. tamen nullius rei essentia vel vita est quiddam gradualiter intensa. Et loquor de intentione non secundum equivalenciam sed secundum continenciam. et cetera.

Secunda propositio est. quod nulla specifica natura excedit aliam perfectionaliter vel exceditur ab alia in aliqua quantitativa perfectione siue proportionem arithmetica vel geometrica. Verbi gratia. nec in dupla nec in tripla. et cetera. Patet. quia talis proportio solum est proprie in quantitativis intensivis vel extensivis vel discretis. In naturis autem specificis non est

ita. ut patet ex predictis. quare et cetera. Et hoc sequitur primo quod nulla est proprie equalitas maioritas vel minoritas perfectionis in naturis specificis vel earum individuis. Patet. quia non est ibi proprie proportio. et per consequens nec proportio equalitatis nec maioris vel minoris inequalitatis. Secundo sequitur. Quod licet quodlibet individuum eiusdem speciei sit alicuius perfectionis essentialis et non maioris vel minoris quam aliud. non tamen sequitur quod equalis. Patet. Nam si unum ad alterum esset proportio equalitatis tunc ipsius ad individuum speciei inferioris esset proportio maioris inequalitatis. et ad individuum superioris proportio minoris inequalitatis contra predicta. Et ideo ista consequentia non valet. anima christi fuit alicuius finite perfectionis et non maioris vel minoris quam anime Jude. ergo equalis. Oportet enim addere in antecedente alicuius et aliquante. et tunc antecedens est falsum. quia proprie nullius quantitativae perfectionis fuit. nec habuit proportionem equalitatis ad aliam animam eiusdem speciei sicut nec maioris inequalitatis ad animam asini. nec minoris inequalitatis ad naturam angeli. et cetera.

Tertia propositio est. Quod nulla specifica natura distat perfectionaliter a non gradu. vel etiam summo gradu essendi simpliciter. Patet. quia licet proprie loquendo alique res distent a non gradu proprie speciei. vel etiam a summo si ille sit possibilis. Verbi gratia. Albedo octo graduum distat gradualiter a non gradu albedinis per omnes gradus quos continet. realiter tamen nulla natura specifica. et cetera. Quia si sic. vel distaret per aliquos gradus intrinsecos quos realiter vel formaliter vel ex natura rei distinctos contineret. Et hoc non ut patet ex predictis vel per aliquos gradus essendi extrinsecos. scilicet per species intermedias. Et hoc non. Quia nullum extrinsecum est alicui principium essentialis distantie. Etiam sic sequeretur. quod destructis illis intermedijs speciebus: non esset distantia huiusmodi. quod non videtur. quare et cetera. Quarta propositio est. Quod nulla specifica natura est alia perfectior: vel imperfectior essentialiter propter maiorem aut minorem recessum a non gradu vel accessum ad summum gradum essendi simpliciter. Patet sicut inter eas non est perfectionalis distantia. et cetera. ut dictum est. sic nec accessus aut recessus.

quod in ista gratia non est

Questio decimaquarta

voluntas dei beneplaciti. alia est voluntas signi.

¶ Hic tamen est advertendum primo qualiter predicta signa distinguuntur. Unum sicut in primo principio meo declaravi. ipsorum distinctio potest sic haberi. Nam quatuor modis possumus imaginari deum aliquid velle. Primo modo vult aliquid debere fieri a creatura. et huius signum est preceptum. Secundo modo vult aliquid debere non fieri. et huius signum est prohibitio. Tertio modo vult aliquid nec debere fieri nec debere non fieri. sed expedire fieri. et huius signum est consilium. Quarto modo vult aliquid nec debere fieri nec debere non fieri sed licere fieri. et huius signum est indulgentia vel permissio. Quinto modo vult simpliciter aliquid esse vel fieri. et huius signum est operatio vel operatio. Unum quolibet ad extra dei operatio est signum voluntatis divine sicut effectus sue cause. etc. Sic igitur voluntas divina precipit bona sicut deum honorare. proximum amare et prohibet mala sicut deum odire. proximum ledere. Nec ideo precipit bona quia bona sunt. et prohibet mala quia mala sunt. sed sicut declaravi tunc hec ideo bona sunt quia precipiuntur et mala quia prohibentur. Sed consulet maiora bona sicut sunt virginitas et paupertas et permittit minora bona sicut sunt coniugium et dominiu. sed operatur generaliter omnia.

¶ Secundo notandum quod licet predicti termini preceptum. etc. communitur accipiuntur per signum divine voluntatis beneplaciti. tamen sicut tunc dicitur non solum supponit per divine voluntatis extrinsecum signo. sed etiam pro ipsius beneplacito et actu intrinsecum. Unde iste terminus preceptum non minus proprie supponit pro beneplacito divine voluntatis quod precipit aliquid debere fieri seu vult aliquid debere fieri quod per signum extrinsecum talis actus. et sic de alijs etc.

¶ Tertio notandum sic in primo principio intuli contra quendam magistrum quod capiendum permissioem ut est signum voluntatis dei non est concedendum quod deus permittat mala culpe fieri. Nam quod aliquis permittat aliquid fieri potest dupliciter intelligi Uno modo quia nec precipit nec prohibet nec consulet illud fieri sed indulget. et talis permissio est signum voluntatis dei. quia aliquem actus significat in sic permittente. Et isto modo deus non permittit mala culpe fieri ut patet.

Alio modo quis dicit aliquid permittere fieri quia nec habet velle nec habet nolle ut fiat. sed solum non velle. Et talis permissio non est signum divine voluntatis, quia nullum ac-

ctum volendi significat in sic permittente. ut patet. Et isto modo secundum magistrum deus permittit mala culpe. quia nec vult ea fieri nec vult ea non fieri. quia si nollet non fierent sed solum non vult. Et persequens non habet actum voluntatis respectu huius quod est malus culpe fieri. quare etc. **¶** Sed secundum Bernardum et alios qui tenent quod deus vult mala culpe. et quod respectu cuiuslibet rei habet velle vel nolle. nec habet solum non velle. deus illo modo non permittit mala culpe fieri. sed ideo secundum hunc modum dicitur permittere. quia non approbat ea: nec impedit ea fieri cum posset. etc.

¶ Secunda distinctio est quod iste terminus completus voluntas dei beneplaciti Uno modo sumitur per voluntate dei simplicis, complacencie vel displicencie. Alio modo per voluntate dei prosecutionis vel fuge. tamen in utraque accceptione supponit pro una et eadem re. scilicet per voluntate illa que deus est. Et tamen aliquid connotat sumendo illum terminum primo modo. quod non connotat vel saltem non connotat taliter secundo modo. Unum secundum magistrum Gregorium voluntas dei beneplaciti secundo modo sumpta est respectu compleri volitio. sed primo modo sumpta est simplex complacencia Non intelligendo quod sit duplex voluntas in deo una simplex. alia non simplex sed solum quod iste terminus voluntas dei beneplaciti quando quod supponit pro deo connotando ipsum velle seu habere volitionem respectu alicuius compleri. Aliquando vero supponit pro deo non sic connotando quod sit respectu alicuius compleri. sed quod sit simplex complacencia proportionabiliter sicut supra dicitur de simplici noticia et noticia iudicialia. ut simplici noticia correspondeat simplex complacencia et noticia iudicialis prosecutionis vel fuge.

¶ Hec tamen non distinguitur in deo sicut in creatura. etc. **¶** Hic tamen est primo advertendum **¶** Licet hec distinctio sit satis communis. tamen exponendo eas sicut magister Gregorius dicit ipsa videtur mihi dubia. Nam apparet michi prima facie. quod omnis volitio sit respectu compleri. Nam sicut dicit Dolor. questione secunda. primi. articulo quinto videtur quod omnis volitio vel nolitio est quedam oratio mentalis operativi modi vel equalens tali. sicut ista Volo habere beatitudinem. valet tantum sicut hec utinam ego habeam beatitudinem. Quod si ita est sequitur quod nihil est dicere volo a. nisi sit intelligit aliquid per se. volo

ma la culpa de me fieri si non vult ea fieri

voluntas dei beneplaciti dupliciter accipi

quod sit tenere quod vult velle et appetitu complexi

Vide pro dno supponit isti in preceptum prohibitio si quis intelligit quod deus permittit mala culpe fieri

Primi sententiarū

habere a. vel volo a. esse vel fieri vel aliqd tale. Et p̄ p̄ns cū magister describat p̄secutio nem q̄ est velle aliquid esse vel fieri. 7 fugam q̄ est nolle aliquid esse vel fieri. 7 ois actus volūtatis sit talis vt videtur p̄ p̄dicta. sequitur q̄ omnis volūtio dei est respectu cōplexi 7 est p̄secutio vel fuga. quare illa distinctio non videtur vera illo modo intellecta. Sz quis de hoc videre nō spectat ad p̄sens ideo transeat pro nūc. **S**ecūdo notādum. Q̄ fm magist̄ Gregoriū. signoz p̄dictoz que dam sunt signa volūtatis simplicis complacite. s. p̄ceptum. p̄hibitio. 7 p̄siliū. q̄dam autē sunt signa volūtatis. p̄secutiōis. vel fuge. vt impletio 7 p̄missio. Volūtatis quidez p̄secutiōis signū est impletio siue operatio fuge vero p̄missio. Sed istud dictū nō est verum sicut patet ex distinctiōe illoz signorum supra posita zc. Nam p̄ceptū. p̄hibitio. 7 p̄siliū sunt signa nō solum simplicis cōplacitie. nā 7 si talis volūtio cōcederetur in deo. tamē illa vt sic non obligat modo p̄ceptum est signū volūtatis obligantis. **T**ertio ad sciendum quomodo p̄ceptū obligat notādū est. Q̄ in p̄ceptione aliud est aliquū quod p̄cipitur aliud quod intenditur seu p̄ quod p̄cipitur. sicut patet in p̄cepto facto Abrae de immolādo filium. que p̄ceptio nō erat vt ita fieri. sed erat ad figuram data. 7 ad p̄batiōem vel manifestatōz abrae. Et ita quādoqz de p̄hibitōe sicut in illo sanato cui deus p̄hibuit ne cui diceret. **D**arcti p̄mo. quoniam nō sic p̄hibuit deus vt ita fieret. nec volebat illū teneri vt nemini diceret alias ip̄e peccasset in dicēdo qd nō teneri. sed hoc factū est ad denotādum qd fugienda est vana laus populi. Et idem de p̄silio p̄t esse in talibz. ergo nō est obligatio ad illd qd de forma verborz p̄cipit. sed ad illud p̄pter qd p̄cipitur. quia de hoc est intētio p̄cipientis. vt in dicitis creptis patet. **I**sta tamē crepla in aliquo differūt. quia in p̄mo exemplo p̄ceptum factū abraā tenebatur velle imolare filium suū. alias nō videret materia tāte laudis sicut sibi ex volūtate attribuit. sed in secūdo exemplo ille sanatus nō tenebat credere qd teneretur nemini dicere. Quod patz quia si ita foret ille peccasset in hoc dicendo scz agendo p̄tra p̄sciētiam. dicendo qd credidisset nō debere dici vel peccasset in nesciendo quod tenebat scire. cui oppositū cōmuniter tenetur. quare zc. **T**ertia distinctio est

Q̄ iste terminus cōplexus volūtas dei bñ placiti sumēdo ip̄m secūdo modo scz prout supponit p̄ deo cōnotando ip̄m habere volitionem respectu cōplexi adhu c potest dupliciter capi. Uno modo p̄ volūtate dei bñ placiti aīcedere. Alio modo p̄ volūtate p̄sequēte. Et hec distinctio est cōmunis apud doctores antiquos 7 fundat in dicto Dam. li. bzo. ij. ca. penult. vbi dicit qd oportet scire qd deus antecedenter vult omes homines saluos fieri 7 regno ei potiri. zc. **H**ic tamen est aduertēdum qd ista distinctio a diuersi diuersimode intelligit. Et p̄mo sanctus Thomas intelligit eā sic qd scz illud volumus antecederet qd nō simplr volumus sz fm qd. qd aut volum⁹ p̄sequēter illud simplicat volumus. Et sic idē vno modo potest esse volūrum 7 alio mō nō volūtū sicut iudex vult simpliciter homicidā suspēdi sed fm quid vellet eum viuere. scz inquantū est homo. **U**n dicit ista opinio qd ista volūtas aīns magis debet dici velleitas q̄ absolutas volūtas. Quidqd em̄ deus vult simplr sit. licet illd qd vult antecederet nō semp fiat zc. Sz magister Gregorius ostēdit qd ista distinctio sic intellecta nō valet. quia siue velleitas sit q̄dam act⁹ volūtatis in nobis qui signat cum dicit velle hoc vel iste vellet illud. si uenō. de quo possz esse dubiū. nihil tamē est ad p̄positum. Quia talis actus nō significatur p̄ verbū indicatiui modi zc. nec aliqua velleitate vere dicit qd ip̄a vult q̄nis dici posset qd velle. Nec seq̄. velle ergo volo. **E**uz ergo ap̄ius 7 Dam. dicant qd deus vult 7 nō vellet. patet qd non p̄grue intelligitur de volitione aliqua cōditionali. Similiter talis modus volēdi cōditionaliter non cadit in deo. nam sic posset velle impossibile zc. **E**

Secūdo notādum. Q̄ fm aliquos aliter intelligēda est p̄dicta distinctio. Unde fm Scotti deus dicit velle aīcedere omes homines saluos fieri. quia oibz dedit dona naturalia 7 leges rectas 7 etiā adiutoria communia sufficiētia ad salutē. Et ista vocat volūtas aīns. q̄nis autē est q̄ vult alicui propter sua merita beatitudinē. Sed fm De kam 7 factz cōformiter modo p̄dicto volūtas dei aīns ē. qua dat alicui naturalia vel aīcedētia: q̄bz potest aliquid p̄sequi cui etiā parat⁹ est coagere si ille velit nec sibi strariū manifestabit cum p̄cepto vel p̄silio crequēdi. Voluntas autē p̄ns est illa qua de⁹ vult efficacit aliqd

ut dicitur

de p̄cepto ab h̄c

de p̄cepto dato sanato qd nescipit dicitur

q̄ dicitur p̄ceptis nō est obligatio ad illud qd dicitur p̄cipit

qd sit voluntas dei aīns a qd
gns
op̄o non a chara s̄ ip̄am chara
s̄ p̄cipit qd dicitur

Questio decimaquarta

De voluntate auctoris

ponendo illud in esse. Et ideo dicit deus velle antecedenter omnes homines salvos fieri. quia datur omnibus antecedentia quibus possunt consequi salutem cum precepto vel consilio consequendi. et nunquam precipiet eis contrarium et eis erit paratissimum coagere ad consequendum salutem. Sed magister Gregorius ipse arguit utriusque istorum modorum diffusum esse. **T**ertio tamen circa hoc est notandum quod quicquid sit de primo modo tamen non videtur mihi quod magister Gregorius sufficenter reprobet secundum. Nam intentio Deciani putatur mihi apparere est quod deum velle aliquid antecedenter est deum velle alicui aliqua bona antecedentia quibus potest consequi illud ad quod obligat ab ipso deo. Et isto modo audire legem Christi et euangelium et verbum dei est volitum a deo antecedenter. propter quod per hoc potest quis consequi fidem. et consequenter preceptorum impletionem licet non omnes bene utantur illo. quia non omnes obediunt euangelio etc. Si vero dicatur contra hoc quod audire verbum dei sepe nocet maxime infidelibus sicut iudeis quibus est in scandalum. igitur illud non debet dici antecedens ad salutem siue adiutorium. Istud non valet quia cum fides sit ex auditu videtur apostolus illud merito dicit adiutorium ad consequendum aliquid quod in aliquibus est et fuit causa ad consequendum illud. maxime cum illud fuerit ordinatum a deo ut in deum homines credant et salvi fiant. Unde si sic esset quod nihil diceret adiutorium ad aliquid consequendum nisi de facto consequeretur illud. quare preceptum dicitur quotidie quod plura bona vel dona receperunt christiani ad consequendum salutem quam alij scilicet notitia de scripturis fidei spei. et multi charitatem. qui tamen non omnes consequuntur salutem imo inde grauius puniuntur propter ingratitudinem secundum illud melius est viam veritatis non cognoscere etc. Et illud scienti bonum et non facienti peccatum est illi. Et vnde hoc queso nisi quia tales magis obligantur qui talia receperunt quam alij qui non. Sed quare magis obligantur si talia non sunt adiutoria. Et nunc Christus ostendebat iudeos magis esse obligatos ad cognoscendum tempus visitationis sue siue ad credendum in eum. Tunc quia habebant leges et prophetas in quibus poterant sectari testimonia de deo. Tunc quia coram eis multa mirabilia faciebat propter quod dicit. si non venissem et locutus es fuissem peccatum non haberet. Et tamen certum est quod eis non erat datum ut crederent. Et ita licet deus non velle efficaciter quod crederent tamen illa erant eis adiutoria ad fidem ad quam tenebantur. Et qui velle ad istum sensum cape verba Deciani sicut et ipsa pretendunt. non video quomodo ipse bene dicat. Nec apparet mihi quod magister Gre-

gorius aliquid contra eum concludat sicut patet intuitu sed transeo etc. **Q**uius premissis ergo satis patet quod voluntate dei impleri nihil aliud est quam ita esse qualiter ipsa vult esse vel fieri vel non ita esse qualiter ipsa non vult esse vel fieri. licet autem velle et nolle solum deo conveniat secundum voluntatem beneplaciti tamen improbe et tropice attribuit velle sibi secundum voluntatem signi. ideo de utriusque impletionem dicendum est. Et de hoc pono tres conclusiones. **P**rima est quod voluntas dei signi non semper impletur. **S**ecunda est quod voluntas beneplaciti antecedens non semper impletur. **T**ertia est quod voluntas beneplaciti consequens semper impletur. Et quilibet harum conclusionum intelligitur stante constantia subiecti. id est supposito quod de aliquid taliter velit vel nolit. **P**rima conclusio probatur per magistrum et est satis clara quoniam de multa precipit et voluit fieri ab hominibus que non sunt multa prohibet que fiunt. **H**ic tamen est advertendum quod voluntatem signi sicut preceptum dei impleri potest dupliciter intelligi. Uno modo quod ita sit sicut per tale signum vel preceptum signat ad intentionem precipientis. Et sic semper impletur. Nam per tale preceptum signatur aliquid debere fieri a creatura. et ita est. aliter tale signum non esset verum. Alio modo potest intelligi quod ita sit vel fiat sicut per tale signum vel preceptum signat debere fieri. Et sic non semper impletur. Et sic intelligitur conclusio et dictum magistri. **N**ec propter hoc sequitur quod tale signum vel preceptum sit falsum signum. quia non signat sic esse vel fieri etc. **U**nde sequitur quod preceptum dei non signat deum velle efficaciter illud fieri quod precipit fieri. Patet. quia multa precipit deus fieri que non vult fieri etc. Et ita potest dici de consilio. **S**ecundo sequitur quod prohibitio dei non signat deum nolle efficaciter illud fieri quod prohibet fieri. Patet quia multa prohibet fieri sicut mala que fiunt et per consequens ea vult fieri sicut quidam dicunt vel saltem non habet nolle respectu illorum quia ipso nolente nihil fit. quare etc. **S**ecunda conclusio probatur quia secundum apostolum et Damascenum. deus vult omnes homines salvos fieri voluntate antecedente etc. **H**ic tamen est advertendum quod voluntatem dei antecedentem impleri potest dupliciter intelligi. Uno modo quod cuiusmodi deus vult dare talia dona antecedentia ad salutem talis ea recipiat. et sic semper impletur nec sic intelligitur conclusio. Alio modo potest intelligi impleri quia cui deus vult dare talia dona antecedentia talis de facto consequitur vel consequetur per illa illud quod debet consequi. Et sic di-

quod est voluntas dei impleri

vide quomodo voluntas signi semper impletur

preceptum dei non signat deum velle efficaciter illud fieri quod precipit fieri

voluntatem dei antecedentem impleri potest intelligi dupliciter

quod sit ad art. pcedentes drul era
hocem bonis a alijs sequentes

Primi sententiarum

citur nō impleri qñ alicui de^o dat hmoi do-
na z tñ nō psequit p ea illud qd deberet. Et
isto mō possunt intelligi Dan. z alij antiqui
doctores. Hec oppositū pbat Greg. quare zc

Tercia conclusio pbat qz si nō zc. vel ergo
illud qd veller aut nollet eēt simpliciter ipossi-
bile aut possibile. Nō pmū qz nō est h attri-
buendū ei q rōnabilis sp vult. Hec scdm qz
tūc sequit q voluntas dei nō esset oipotēs qz
nō omne possibile z nō exis posset facere esse
nec omne possibile nō eēt posset facere nō esse.
Nā si veller z posset vtiqz faceret. Ideo dic
Aug. enchi. iij. qz ianiter velle uō potest qd
cunqz voluerit. Aliter nō eēt oipotēs vtribi-
dē ipe arguit. Ad h facit illud enchi. iij. dei
oipotens voluntas sp iniuncta est. Et illud ps.
Ro. iij. voluntati e^o quis resistet. Et illud ps.
Dia quecunqz voluit fecit. Et multa similia
zc.

Ex hīs sequit pmo. q nō stat deū ali-
quid velle esse vel fieri z nō eēt illud vel fieri.
vel etiaz nolle z illud eēt vel fieri.

Scdo
sequit q sicut nō stat deū velle aliquid eēt vt
fieri z illud nō eēt vel fieri sic nec stat aliqd eēt
vel fieri z deū nō velle illd eēt vel fieri. Ita q
vtrobiqz est psequētia pvertibilis zc. Si pō
inferit de peccato zc. Pater aliquatit respon-
sio ex dictis in alia qstione in pmo arti. z ma-
gis patebit in scdo li. in materia de peccato
zc.

Ex oibz ergo pdictis patet rōsio ad
pmā rōnez questionis. Un negat ancedens
si intelligit de voluntate bñplaciti. ppe dicta
Et ad pbationē dico pmo q auctoritas apo-
stoli pōt exponi de voluntate signi vt intelliga-
tur vult. i. pcepit vel obligat vt oēs salui fiāt
qre zc.

Scdo dico q si illa auctoritas ex-
ponit de voluntate bñplaciti pōt intelligi de
voluntate antecedere sicut dictū est z sic est p
dictis.

Tercio dico q si exponit de volū-
tate bñplaciti. ppe dicta debet intelligi sicut
dicit mgr. i. nulli saluant nisi qd de^o vult sal-
uari sicut z illud. illuminat omnē hominē ve-
nientē in hūc mundū

Quarto dico q eti-
am pōt exponi nō fm distributionē ppe di-
ctam s3 fm distributionē accomodā ita q li-
boies distribuit nō p singulis genēz s3 p ge-
neribz singuloz. i. d omi genere aliquos. Et
hec de pmo arti.

S Quantū ad scdm
arti. in quo videndū vtrū voluntas diuina sit
regla cui vniuersaliter se pformare tenet vo-
luntas creata.

Primo pmittā aliqs disti-
ctiones.

Scdo ponā aliqs conclusiones.

Tercio solvā aliq obiectōes. Presup

positis igit distinctionibz devolūtate dei po-
litis in pmo articulo Quantū ad hic articu-
lu3.

Prima distinctio erit de voluntate cre-
ata que pōt accipi tā p potentia voluntaria qz p
actu e^o qui ppe dicit voluntas. Vtriqz enim
hoz a sanctis voluntas noiat. Ho3 ut actu-
um quidā psequunt quasi naturalit volun-
tatem z pcedunt deliberationē rōnis quedā
ho3 sequunt deliberationē rōnis. Lū igit cō-
formitas de qua qrit attendat penz actus
z tñ actus pueniētes deliberationē rōnis nō
sunt plene in pte nostra iō qstio debet pnci-
paliter intelligi de pformitate voluntatis scd3
actus sequentes rōis deliberatōz qz fm tales
actus intendit rectitudo voluntatis zc.

Se-
cunda distinctio est q ista pformitas volun-
tati diuine potest intelligi de voluntate signi
vel de voluntate bñplaciti. Si ergo de volū-
tate signi intelligit questio. facilius patet solu-
tio. Nā si intelligit de pcepto vel phibitione
satis patet qz qlibet tenet se pformare vniuer-
saliter tali voluntati qzuis aliter obliget pce-
pta affirmatiua z aliter pcepta negatiua. q p-
hibitōes dicunt. Si aut de voluntate signi i-
telligit etiā satis patet q nō qz alit impletio
psilioz nō eēt opus superogatois Depmissi-
one aut nō est dubiū qlitercūqz capiat siue p-
prie siue iproprie vt patet in alio articlo. De
opatoe vero eadē est difficultas sicut de vo-
luntate bñplaciti. qz quecūqz de^o opat effica-
citer vult iō sit de vtraqz videbit.

Quantū
aut ad voluntate bñplaciti ponit Greg^o. tres
conclusiones.

Prima ē q qlibet tenet volū-
tatem suā in nullo difformare voluntati diui-
ne.

Scda ē q qlibet tenet vniuersaliter cō-
formare voluntate suā voluntati diuine in vo-
lūto. i. tenet velle quicqd vult de^o nisi a dō sit
volūtū in se vel in suo ancedere eū illud non
velle.

Tercia ē nō quelibet voluntas diui-
ne voluntati pformis in volūto est recta. Sed
iste conclusiones pcpue pma z scda nō oino cō-
tinent veritatē nec ista dicta sufficiēter eua-
cuan istā difficultatē vt patebit

Ad
cuius declarationes sit ista tertia distinctio q
voluntate creatā se difformare voluntati di-
uine bñplaciti potest dupliciter itelligi. Uno
mō q ipa habeat aliquā dispositionē vel ali-
qualiter sit. tamē deus velit voluntate bñpla-
citi q illā dispositionē nō habeat. Vel aliqli
dispositione careat seu aliqli nō sit z tamē
de^o velit voluntate bñplaciti q tali dispositio-
ne nō careat. Et isto mō implicat ptradictio

postea quod dicitur voluntas
est ratio simpliciter

soluto pmo hanc

quod intelligit auctoritas
apostoli

27 articulus

Primi sententiarum

vult eam velle qđ vult eā velle quo nihil est
impossibile scđm eum.

Ad hoc autē dico
qđ quicqđ sit de intentione Anf. et quicqđ sit
de p̄ma pte antecedentis d̄ qua patebit in se
cunda p̄clusionione. tamē argumentū nō valet
quia illud p̄sequens qđ infert nō est incōue
niens quia est vna negatina que nihil ponit
Un lapis nō vult qđ d̄ vult eum velle zc.

Ideo sit hec tertia p̄positio qđ d̄ potest
non velle voluntatem velle qđ vult eā vel
le. patet quia capio aliquē hominē dormien
tem sine aliquē circa quē d̄ nihil velit nisi qđ
sit homo. tunc ista p̄sequentia est bona deus
non vult for. velle. ergo non vult eū velle qđ
vult eum velle. Antecedēs est v̄z in isto ca
su igit̄ z p̄sequēs. similiter z ista affirmatiua
est falsa deus vult for. velle qđ vult eum vel
le ergo negatiua opposita est vera. Igit̄ p̄se
quens qđ infert Anf. tanq̄ impossibile non
est impossibile. **Q**uarta p̄positio potest po
ni qđ videt sequi ex p̄dicta. s. qđ deus potest vel
le voluntatē nō velle qđ vult ipam velle. p̄z
quia sequit̄ volūtas nihil vult ergo nō vult
qđ deus vult eam velle. Et antecedēs potest
esse volitū a deo igit̄ z p̄sequens zc.

Dico igit̄ qđ si Anf. debeat saluari intelligend̄
est qđ deus non potest auferre rectitudinē vo
luntatis ipa inuita. **N**on qđ hoc sit simplicit̄
impossibile cū ipemet dicat in li. de p̄cordia
c. vi. qđ aliud est voluntas aliud rectitudo q̄
recta est zc. Sed qđ hoc est impossibile fm
legem statutā zc.

Scđa p̄clusio p̄bat̄
z p̄mo p̄ma ps. Pro qua sciendū est qđ volū
tatem creatā velle quicqđ deus vult potest
dupliciter intelligi. Uno mō distincte z i p̄ri
culari z sic patet qđ non tenet velle quicquid
deus vult. cum non om̄e volitū a deo sit sibi
illo modo notū. Alio modo p̄fuse z in gene
rali. z sic si dicat qđ voluntas tenet velle in ge
nerali quicqđ deus vult non est aliud dice
re nisi qđ tenet velle istam vniuersalē qđ quic
quid deus vult eē vel fieri sit vel fiat. **E**t
si ita dicat sequit̄ qđ aliquis teneat velle ali
quid in generali z nō in p̄riculari. imo maḡ
oppositū. z qđ teneat velle vna vniuersalē z n̄
eius singularē imo eius oppositā. sicut patet
in casu allegato de filio qui nō vult patrē su
um mori zc. hoc autē nō videt̄ rationabile q̄
re zc.

Scđa ps p̄bat̄ quia si d̄s velit ip̄e
re opa p̄filioz deus vult eū sic velle z tamen
nō tenet hoc velle cū hoc sit superogationis
Similiter si quis velit explere opa p̄hibiti

onum vel peccatoz. deus vult tale velle licet
nō quantū ad difformitatē fm aliquos tamē
quantū ad actus qđ d̄ditatē cū velit oēm actū
z inotionē volūtatis z tamē talis nō tenet B
velle imo nō velle. quare zc. **T**ertia p̄clu
sio p̄bat̄ p̄tra maḡistrū Greg. qđ stat qđ crea
tura videat deū aliquid velle z tū licite velit
oppositū vel saltē non velit illud. igit̄ zc. **C**ō
sequētia patet z añcedēs p̄bat̄ quia aliter se
quit̄ qđ creatura teneret velle añcedēs ad qđ
sequit̄ ipam qñq̄ peccare mortalit̄ imo dā
pnari z esse miserā eternalit̄ vel saltē in casu
nō posset licite velle oppositū antecedētis ad
qđ sequit̄ illud p̄sequēs zc. **C**ōsequētia p̄ba
tur ponendo casum possibilez vt patet ex di
ctis. s. qđ d̄ reuelat sorti in verbo vel alit̄ suf
ficienter qđ deus velit eū teneri ad nō facien
dum actū quē tū ip̄e est factur̄. z tamē qđ ni
hil fiet positue quin d̄ velit illud fieri. Re
uelet ergo deus sorti qđ ip̄e vult eū teneri ad
nō faciendū illū actū z tū vult qđ illuz faciat.
vel ponat casus qđ deus alicui reuelet qđ e
re probatus. Ad hoc em̄ sequit̄ qđ iste peccabit
finaliter z dāpnabit eternalit̄. quare z cetera

Scđo sic stat absolute for. videre deum
aliqđ velle z tamē circa illud nullū actū vo
luntatis habere. qđ d̄ pōt p̄currere ad actū
intellect̄ ab h̄ hoc qđ p̄currat ad actū volū
tatis s̄z in hoc casu for. nō peccaret. igit̄ zc.

Tertio sic quia d̄ scđm Augustinum
vult patrē sortis mori zc. s̄z p̄pter reuelationē
factā ipi for. de morte p̄ris nō videt̄ necōio seq̄
illū obligari ad volendū quod d̄ vult cum
ante nō obligaret. **U**n p̄pter ostētionē volun
tatis diuine circa hoc nō videt̄ necessario se
qui deū for. obligare ad illud. q̄re stante tali
reuelatione poterit sine peccato oppositū vel
le zc. **Q**uarto sic quia aliter sequit̄ qđ stā
te tali reuelatione for. obligat̄ ad opposita. et
p̄ p̄sequens ad impossibile. Patet p̄sequētia
qđ volo qđ for. teneat velle a. z tamē reuelet ei
d̄ qđ ip̄e nō vult p̄currere ad volendū tunc
tenet velle a. z etiā tenet nō velle a. quia videt̄
deū ip̄z nō velle. a. ex quo scit qđ deus nunq̄
p̄curreret ad volendū a. igit̄ zc.

Scđz
p̄tra istā p̄clusionōē arguit̄ per rationes ma.
Greg. quibz p̄bat̄ p̄clusionōē suā s̄z qđ quilibz
tenet voluntatē suā in nullo difformare vo
luntati diuine. Arguit̄ em̄ sic quilibet tenet
nihil velle p̄tra eternā legē. igit̄ zc. **A**necedēs
patet qđ velle aliquid p̄tra eternā legē est pec
catum. **I**uxta illud Augustini. xxij. p̄tra sau

qđ si d̄ vult actum p̄m̄ x̄m̄ p̄m̄
non tenet illud velle

Questio decimaquarta

Itum peccatum est factum dictum vel concupitum contra legem eternam. Et consequentia tenet per illud quod sequitur lex eterna est ratio vel voluntas dei cetera. **S**cundo arguit sic nulli licite displicet aliquod bonum in quantum huiusmodi aut placet aliquod malum in quantum huiusmodi igitur quilibet tenetur cetera. Antecedens patet. et consequentia tenet. quia deus non vult aut diligit nisi bonum. et non vult vel odit nisi malum igitur etc. **T**ertio arguo fortius contra dicta per hunc modum quia volo quod deus representet vel reuelet alicui suas reprobationem siue quod vult eum reprobare. tunc tali reuelatione facta iste tenetur velle se esse reprobatum. **I**gitur conclusio non est vera nec eius probatio bona. Consequentia satis patet sed antecedens probatur. quia tali reuelatione facta iste non potest licite orare pro sua salute nec velle se esse saluandum. **N**on patet duplici auctoritate. **P**rimum per illud dictum christi Luc. xij. seruus sciens voluntatem domini sui et non faciens plagis vapulabit multis. Et per consequens a fortiori seruus sciens voluntatem huiusmodi et non volens conformiter ei est puniendus. **S**cundo ad hoc videtur expressa intentio Augustini. xij. de ci. c. lxxv. ubi dicit quod ecclesia nunc non orat pro dyabolo nec pro mortuis malis ut saluentur. orat tamen pro omnibus hominibus bonis et malis duz sunt in via. Et addit pro nullo viuente finaliter reprobo si de eius reprobatione ecclesia esset certa oraret ut saluaretur. Et per consequens nec iste pro sua salute deberet orare ex quo esset certus de opposito. **C**onsequentia patet quia non apparet ratio primi nisi quia ecclesia videt sic deum velle sic est in secundo casu igitur etc. **Q**uarto ad idem arguo confirmando predictam rationem quia si in isto casu iste potuisset licite orare pro salute sua. sequitur quod licite possit orare pro aliquo quod sciret se non esse impetraturum. **C**onsequentia patet et falsitas consequentis apparet. quia talis oratio esset stulta et ociosa igitur etc. **A**d ista respondetur ad primam negatur consequentia. Et ratio est quia licet voluntas diuina sit lex eterna et quicquid vult esse lege sit lex obligans creaturam rationalem ita quod creatura rationalis teneatur nihil velle contra voluntatem diuinam in quantum est lex tamen non quicquid vult est lex. Si vero dicatur quod licet de

um velle aliquid non semper sit lex. tamen non stat quod aliquid velit et quod creatura videat ipsum sic velle quin ipsa obligatur ad illud volendum. **D**ic dico quod sic dicere non est probare oppositum conclusionis. sed tantum simpliciter dicere oppositum. ideo est petitio principii nec est sufficiens improbatio conclusionis. Et ideo dico quia deum velle creaturam rationalem teneri ad aliquid reputa ad credendum articulos fidei est lex obligans ad sic credendum et contra tale velle quilibet creatura rationalis tenetur nihil velle. scilicet tamen cum hoc stat quod deus velit aliquid reputa patrem tuum mori vel tibi non dare gloriam et tamen tu non es obligatus illud velle quous etiam scias deum illud velle quia tale velle non est lex obligans. Et sic patet responsio ad primam etc. **A**d secundam dico quod non quilibet obligatur ad volendum quodcumque bonum quod est vel foret bonum si poneretur in esse. **C**um ista ratio videtur supponere vnum quod est falsum. et contra istum doctorem allegari. scilicet quod quia aliquid est bonum ideo deus vult. **H**oc enim non est verum immo magis e contra quia deus vult aliquid. ideo illud est bonum sed cum hoc stat quod creatura non tenet illud bonum velle immo in casu si illud vellet male vellet quous bonum et cetera. **A**d tertiam sunt diversi modi dicendi et contrarii. Aliqui enim sicut magister Gregorius concedunt antecedens scilicet quod tali reuelatione facta iste tenetur velle se esse reprobatum et ex quo sic sciret iste dei voluntatem deberet contentari et velle quod deus eum dampnaret. **E**t hic actus procederet ex maxima dilectione dei nec esset culpabilis sed laudabilis. Et ulterius concedunt quod in tali casu non esset istum licitum orare pro finali salute sua. sed simpliciter de diuino iudicio contentari ubi sciret deum absolute sic velle. **S**ed contra istam rationem arguo primo sic. Quia facta tali reuelatione stat etiam per aduersarium quod iste sit in charitate ergo adhuc tenetur se amare ex charitate ergo adhuc potest iuste sibi velle bonum salutis. Et per consequens pro illo iuste orare. **S**ecundo quod adhuc iste tenetur amare proximum suum ex charitate et velle sibi vitam eternam sed magis vel equaliter debet se diligere et ad tantum bonum sicut proximum. igitur et cetera. **T**ertio quia adhuc potest iste immo tenetur seruare ordinem charitatis sed ordo cha

9. / it. l. 2. obligat
via

iste sit iuror, ade

creatura rationalis tenetur nihil velle contra
voluntatem diuinam quous tamen est lex
tamen non quicquid vult est lex.

Primi sententiarum

ritatis est se magis diligere post deum vt pa-
ter tertio sententiarum dist. xxix. **¶** Quar-
to confirmando predicta arguitur sic. quia
iste ex tali reuelatione non absolvitur ab ob-
ligatione quia prius obligabat. et per conse-
quens nec a precepto de dilectione sui et or-
dine charitatis nec a precepto de oratione.
quare et cetera. **¶** Alij autem sicut Adam in
suo tertio. q. vi. aliter respondent. Unde pri-
mo dicit iste doctor q. facta tali reuelatione
exteriori nullus potest licite assentire q. illa
reuelatio sibi facta sit reuelatio nisi in casu q.
fieret reuelatio per impressionem immedia-
te a deo vel alias per viam inenitabilem illi
vl. in casu quo sibi imprimeretur a deo assen-
sus firmus q. exterior reuelatio esset vera vl.
in casu equiualete. **¶** Si vero dicatur q.
nos tenemur adhibere fidem diuinis reue-
lationibus non solum impressis modo pre-
dicto sed etiam in verbis et signis a deo vel an-
gelo bono vl. prophetis aut etiam apostolis
conuenienter expressis. Alij non teneremur
credere futurum iudicium nisi deus in no-
bis talem credulitate imprimeret. qd. est fal-
sus ergo stante casu sine tali impressione iste
tenetur assentire illi reuelationi et credere se es-
se dampnandum. **¶** Ad hoc respondet q.
quedam sunt precepta dei que etiam suppo-
sita comuni fide sunt precepta nature. et que
obligant indispensabiliter duz sumus in sta-
tu vie. et sic obligamur ad diligendum deum
et nos post deum et ad sperandum in eum vl.
saltem ad non habendum libere actus con-
trarios. Et ideo quilibet viator tenetur non
libere credere q. dampnabitur et non est sic
de alijs reuelationibus sibi factis a deo. Un-
de si oppositum illius sibi reuelatur etiam a deo
non tenetur credere q. illud sit sibi reuelatum
a deo. sed q. sit illusio vel q. sit condicionalis
et non absoluta reuelatio. Quia propter nul-
lius preceptum tenetur agere contra legem
dei et non credere. maxie vbi illud non est dis-
pensabile ideo dicit apostolus ad Gal. pri-
mo. Etiam si angelus de celo euangelisaret
vobis aliud preter q. quod euangelisatus est
vobis anathema sit. Vbi tamen res esset dis-
pensabilis et constaret q. sic reuelans habe-
ret auctoritatem dei esset credendus ei. sicut
patet de michea propheta tertij Regum vicesi-
mo. Vbi precipiebat vnum qd. videtur esse
contra legem dei dicens percutere me. qui cum
eu nolisset percutere dicit ei micheas. quia

noluiti voci diuine obedire veniet leo de sil-
ua et deuorabit te et ita factum est. sic ille tene-
batur sibi in hoc credere quia de eo tenebat
credere q. esset propheta dei. Sic autem non
esset in proposito. quare et cetera. Sed quic
quid sit de predictis tamen ista non multum
faciunt ad difficultatem intentam que est non
de reuelatione exteriori sed interiori qua fir-
miter assentitur sic esse. quare et cetera.

¶ Secundo dicit predictus doctor
q. in casu quo deus facta tali reuelatione im-
primeret alicui credulitatem modo supra di-
cto ille posset licite orare pro salute sua. quia
adhuc sciret q. hec esset possibilis ego non da-
pnabor et q. non danabitur nisi ipsemet libere de-
mereat ideo tenet orare pro illa ab eo illa credu-
litas et q. non eueniat sic ipse credidit. **¶** Ter-
tio dicit q. secus esset si talis proprie et infalli-
biliter sciret q. dampnaretur sed hoc est sibi
dum est viator impossibile. **¶** Quarto di-
cit ad auctoritatem Augustini q. ipse verum
dicit si loquatur de certitudine scientie pro-
prie dicte et de nosse simili modo sumpto. Et
tunc antecedens est impossibile pro membris
ecclesie licet caput ecclesie Christus sic bene-
sciat scientia increata seu diuina. Si autem
vocat Augustinus certitudinem noticiam ve-
ram certam. id est indubitam dicit q. qui sic
voluntarie et libere noscit se esse dampnandum
non posset iuste orare pro salute sua stante ta-
li noticia et libere retenta. quia sic talem cau-
sans et libere retinens esset iniustus. Nam hoc
non est licitum sentire vltimate diffinendo q.
aliquo viatore sine reuelatione per noticiam
impressam vt supra dictum est. Et per ista pa-
tet ad rationem secundam istum. **¶** Sed contra
tertium et quartum dictum arguo ostenden-
do q. iste doctor facit de non causa causam.
quando dicit q. quia creatura non potest iu-
dicare infallibiliter suam futuram dampna-
tionem ideo non tenetur hoc velle imo ora-
re pro opposito sic iudicati. Nam quis ita so-
ret q. de tali futuro non posset habere scien-
tia certa proprie dicta siue infallibile iudici-
um certum sicut supra satis fuit ostensum ta-
men non propter hoc sequitur q. creatura te-
neatur velle oppositum sic iudicati immo non
minus tenetur assentire illi qd. iudicat falli-
biliter q. illi qd. iudicat infallibiliter. Verbi
gratia q. istis duobus articulis Christus re-
surrexit et nos resurgemus quilibet viator e-
qualiter credere tenetur vel saltem si eis cre-

oprimo ade

Sine

no que in illis q
sunt leges nature
no tenentur ad diffiniam
no

q. dicitur q. ad am

Questio quarta decima

dit equaliter non peccat. et tamen secundum eum iudicium de primo est infallibile etiam creatum sed iudicium creatum de secundo est fallibile et cetera. **S**ecundo licet beatus videat in verbo quod absolute potest annihilari licet videat et videre possit secundum eum quod iudicium suum quo iudicat indubitanter se non esse annihilari est fallibile tamen cum hoc indubitanter iudicat quod non fallit aut fallit. et per consequens tantum potest quis obligari ad aliquid iudicandum de quo non potest habere iudicium nisi fallibile sicut aliquid aliud de quo potest habere iudicium infallibile quare sua causa non valet. **T**ertio specialiter contra quartum dictum quia si deus imprimeret talem certitudinem sine firmitate adhesionem et cetera. Iste adhuc teneretur orare pro sua salute per secundum dictum. ergo etiam adhuc teneretur supposito quod talis illam credulitate libere causaret. **S**equentia patet quia ex hoc non minus esset obligatus quam prius et cetera. **P**

Ideo aliter respondeo ad predictam rationem. Unde concessio casu nego antecedens et ad probationem nego assumptum et dico quod immo iste potest licite immo tenetur orare pro sua salute et velle se esse saluandum et ratio nostra est non illa quam assignat Adam scilicet illa que prius tacta est contra Greg. scilicet quia iste ex tali reuelatione non absoluitur a priori obligatione nec post minus tenetur ad precepta dei de dilectione sui et oratione quam prius. quare et cetera. **E**t ad primam auctoritatem dico quod debet intelligi de voluntate signi precepti et si intelligitur de voluntate beneplaciti hoc non est de voluntate absolute sed qua deus vult seruum suum ad aliquid teneri sic non est in proposito. **A**d secundam autem dico quod ratio totalis quare ecclesia non orat pro diabolo et cetera. nec oraret pro reprobo viatore. si sibi constaret de reprobatione non est quia videt deum velle eos dampnari. scilicet quia videt se ad talem orationem non teneri nec prodesse illi et cetera. **A**d quartam pro materia dico aliquas propositiones. **P**rimo dico quod oratio ut hic de ea loquimur ratio est aliud quam quedam oratio siue enunciatio deprecatoria optatiui modi facta ad deum. Verbi gratia orare deum quod fiat et aliud quam formare talem enunciationem vel equiualem utinam placeat vel opto quod placeat deo

quod fiat. **S**ecundo dico quod in qualibet oratione a quouis viatore immo ab vniuersali ecclesia facta pro salute alicuius viatoris siue pro quocumque contingenti futuro vel possibili debet saltem habitualiter et implicite circumstantia siue conditio diuini beneplaciti subintelligi. Patet per simile de oratione dominica in qua dicitur fiat voluntas tua. Similiter per exemplum de christo qui quando orauit dicens pater transeat a me calix iste statim subiuravit illam conditionem non sicut ego volo sed sicut tu. quare et cetera. **T**ertio dico quod orationes fieri sub tali conditione potest dupliciter intelligi. Uno modo quod oratio seu verbum orationis vel opto cadat supra totam conditionem cuius antecedens sit illa conditio si deo placeat. sicut dicendo opto vel oro si deo placeat a. fore aut quod a. sit futurum et sic talis oratio esset de necessario et non posset non exaudiri. Alio modo potest intelligi quod illud verbum cadat non supra illam conditionem sed super consequens sicut dicendo si deo placeat a. fore utinam a. sit futurum et isto modo debet fieri conditionaliter. **Q**uarto dico et sequitur ex predictis quod in casu huius rationis iste potest licite orare pro aliquo quod scit vel saltem firmiter credit se non impetratur immo sic videtur fuisse de oratione christi supra dicta. **N**ec propter hoc sequitur quod talis oratio sit stulta vel ociosa quia iste ad illam tenetur et christus fecit illam in exemplum imitationis et ad mysterium sicut dicunt doctores ideo non frustra. quare et cetera. **D**ec de secundo. **Q**uantum ad tertium articulum vtrum voluntas diuina sit prima lex a qua deriuatur omnis lex creata. primo premitam tres responsales conclusiones. secundo soluam tres difficiles dubitationes. **P**rima conclusio est quod sicut voluntas diuina in genere efficientis est prima efficiens causa sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula obligatoria. **S**ecunda conclusio est quod sicut voluntas diuina est efficiens causa quia vult aliquid esse vel fieri sic ipsa est lex obligatoria quia vult aliquid ad aliquam esse vel non esse teneri. **T**ertia conclusio est quod sicut voluntas diuina est lex perfectissima obligatoria rationalis creature. sic inter leges creatas illa est perfectior que est perfectius signum voluntatis diuine. **I**tas autem conclusiones declarauimus in principio meorum et eis patet satis responsio ad istum articulum. scilicet quod omnis lex creata deriuatur a voluntate

ad sit oratio a quo hic rapit
a qd Requirit ad eam

Primi sententiarum

te diuina. **U**nde q non diriuatur ab ea tā
q̄ a lege prima non est proprie lex siue regu
la nisi forte fm̄ quid z non simpliciter. sicut
lex iniusta zc. Et per hoc soluitur tertius ar
gumentū ante oppositum. **S**ed circa istā
materiaz moueo tres dubitationes quas te
stigi sed non plene tractaui. in primo princi
pio. **P**rima est vtrū volūtas diuina pos
set rationalē creaturam ad impossibile obli
gare. **S**ecunda est vtrū voluntas diui
na possit rationalē creaturaz ad q̄libet pos
sibile obligare. **T**ertia est vtrūz volun
tas diuina possit rationalē creaturaz in esse
producere z ipam non obligare. **R** Ad
primam dubitationē arguitur q̄ sic quia po
namus q̄ for. habens preceptum per q̄d te
netur ad aliquid puta ad credendū trinita
tis arti. habeat conscientiā erroneā per quā
dicet se teneri ad oppositū credendū vel er
go for. credit vel non. si non. tunc ip̄e pecca
bit quia faciet contra preceptum. Si sic ite
rum peccabit quia faciet contra conscientiā.
Cum igitur Sorites credit vel non credit
z quodcumq̄ istorū faciet peccet. sequitur q̄
necessario peccet. quare zc. In oppositum ar
guitur quia scōz Augustinū nullus peccat
in eo q̄d vitare non potest. igitur zc. **P**ro
solutione huius sciendū est q̄ creaturā rati
onalem obligari ad impossibile dupliciter
potest intelligi. Uno modo proprie. s. q̄ ob
ligatur ad faciendū impossibile. Alio modo
improprie scilicet q̄ obligatur ad volendūz
impossibile. **S**ecundus aut̄ mod⁹ mul
tum differt a primo quia primū nō est in po
testate creature sed scōm multos est in libe
ra potestate volūtaris create. nā scōm Arist.
voluntas est impossibiliū. Itēz eam obliga
re ad impossibile potest intelligi dupliciter
scilicet vel ad impossibilibz simpliciter vel im
possibile sibi. **I**tem eam obligari ad im
possibile sibi potest dupliciter intelligi. Uno
modo q̄ obligatur ad aliquāliter esse vel nō
esse qualiter esse vel non esse per nullam po
tentiaz potest sibi conuenire. Alio modo q̄
ad aliquid obligatur q̄d non est in sua pote
state sic q̄ per suam potentiam actiuam pos
sit sibi conuenire. **T**unc iuxta hec pono
aliquas propositiones. **P**rima est q̄ cre
atura rationalis non potest obligari ad im
possibile primo modo scilicet ad faciendūz
impossibile siue ad aliquāliter esse vel nō eē
qualiter esse vel non esse est simpliciter im

possibile. Patet quia voluntas diuina non
potest sic obligare igit̄ zc. Consequētia pa
tet ex prima conclusione z secunda quia ni
hil potest rationalē creaturam obligare deo
non obligate intra illud apostoli Roma. xij.
Non est potestas nisi a deo. Et antecedens
patet per illud Jeronū. Quicūq̄ dicit deū p̄
cipere aliquid impossibile anathema sit. Et
illud August. deus seruūm pigrum non dā
pnaret si ea que fieri nullo modo poterant i
peraret. **E**t licet iste auctoritates loquātur
de facto et non de possibili tamen videtur
vtrōq̄z ratio consimilis scilicet quia talis
obligatio non potest esse rationalis z cetera.

Secunda propositio est q̄ creatura ra
tionalis potest obligari ad impossibile. scōo
modo scilicet ad volendū impossibile. patet
quia ad hoc non apparet sequi aliqua cōtra
dictio imo aliqui concedunt q̄ de facto pec
cator illo modo obligatur ad impossibile scilicet
ad volendū peccatum suum preteritū
non fuisse q̄d fm̄ articulū Parisien. est ip̄os
sibile. quare zc. **A**trum aut̄ hoc verum sit d̄
facto dubium est mihi videtur tamen proba
bilius q̄ non zc. **T**ertia propositio est q̄
creatura rationalis non potest obligari ad
sibi impossibile primo modo. id est ad aliqua
liter esse vel non esse qualiter per nullam po
tentiam potest sibi conuenire. vt verbigrā
tia ad esse lapidem. Patet sicut prima zc. **E**t
ex hoc patet falsitas illius opinionis que di
cit q̄ peccās mortaliter obligatur ad penas
incōpossibiles. quia demeretur puniri eter
naliter z annihilari simpliciter zc. **Q**uar
ta est q̄ rationalis creatura potest obligari
ad sibi impossibile secundo modo. id est ad ali
quid q̄d non est in sua potestate. sic q̄ per su
am potentiam actiuam potest sibi conueni
re. patet quia quelibz rationalis creatura te
netur habere gratiam z quilibet viator fidē
infusam z tamen hoc non est in creature po
testate actiuā zc. **S**U Tunc ad rationez
pono aliquas propositiones. **P**rima est
q̄ creatura rationalis nunq̄ obligatur se cō
formare sue conscientie erronee quia consci
entia erronea est iudiciū quo rationalis cre
atura dicitat se ad aliquid teneri ad q̄d nō te
net̄ v̄l ad aliqd̄ nō teneri ad q̄d tenet̄. s̄z nō te
netur se tali iudicio conformare. alias nō es
set iudicium erroneum zc. Itē nulla p̄scien
tia erronea est lex obligatoria zc. igit̄ Conse
quētia p̄z z antecedēs apparet. quia om̄is lex

no. de q̄stā exrona

*q̄ aliq̄ obligat̄ ad ip̄o
sibile p̄ p̄tēz dupl
at. //*

*q̄m p̄ntre nō obligat̄ ad penas p̄p̄o
sibiles. s̄ ad puniri. Analit̄ z analogiz
simply*

Questio quarta decima

seu regula est conformis diuine voluntati tanq̄ lex secundaria p̄me legi. sed nulla conscientia erronea est conformis p̄me legi cū nulla falsitas sit conformis summe veritati. igit̄ r̄. ¶ **S**ecunda est q̄ creatura rationalis obligatur nunq̄ sue p̄scientie erronee se difformare. Patet quia tenet nunq̄ agere contra suam conscientiam. Nam quicumq̄ agit contra conscientiam peccat sicut appar̄ per glossam ma. sup̄ illo Ro. xiiij. omne q̄d non ē et fide peccatum est. igit̄ r̄. ¶ **T**ertia est licet creatura rationalis nō obligatur ad faciendum contra conscientiam etiam erroneam tamen ipsa obligatur in casu ad faciendum aliquid q̄d est contra conscientiam suam. q̄d tamen potest ab ea fieri non agendo contra conscientiam scilicet deponendo eā. Prima pars patet ex secunda propositione. Secunda patet in casu posito arguendo. Tertia vero patet quia licet sit impossibile ipam scire vel opinari in particulari suaz cōscientiam esse erroneam quia sic haberet iudicia contraria. tamen istam cōscientiā quā nunc habet potest cognoscere fuisse erroneam et deponere eam. Et sic poterit agere illud ad q̄d tenetur et non peccare. ¶ **Q**uarta est q̄ licet creatura rōnalis non necessitat̄ aut obligatur ad peccandum tamen ipsa obligatur in casu ad faciendum aliquid q̄d est sibi peccatum. prima et secunda satis patent sed tertia pars patet in casu posito arguendo. In quo iste peccat per actuz ad quē tenetur. Un̄ ex hijs soluitur ratio. **U**nde dico q̄ in isto casu for̄ tenetur credere. tamen tenetur non credere scōm illam conscientiam. hinc stante illa conscientia peccat ergo tenetur non credere cum tali conscientia. sed tenetur credere sine illa. ¶ **S**i vero dicatur q̄ credendo cum illa conscientia non peccat habendo talem conscientiaz quā tenetur deponere. Cōtra. quia si esset aliquis act̄ indifferēs et for̄ haberet conscientiam sicut prius q̄ teneret̄ facere oppositum siue non facere et tamē faceret ip̄e peccaret p̄ dicta. Et tñ nō hñdo illā p̄sciam s̄z faciendū r̄. q̄ videt̄ possibile sic credere et nō peccare vel saltē iste magis peccat qñ facit a. q̄ faceret si solū crederet se teneri ad nō faciendū. igit̄ in faciendō peccat. q̄ r̄. ¶ **S**z forte diceret̄ h̄ q̄ nō est si e qñ tenetur ad illud. et qñ est indifferēs q̄ si circūscripta tali cōscia teneret̄ ad illud tūc posita illa p̄scia q̄ nō teneat̄ ip̄e tñ tenet̄. secus aut̄ si nō

teneat̄ ad illud circūscripta illa p̄scia. Nā ipsa opposita scilicet q̄ teneat̄ ad oppositum tūc ip̄e teneret̄ ad nō faciendū illud et iō nullus actus in tali casu est indifferēs q̄ tñ foret indifferēs illa p̄scia circūscripta nec in tali casu illa p̄scientia esset erronea sed vera. Et esset simile in isto casu sicut de plato. qm̄ si platus me p̄cipiat mihi oppositū alicuius ad q̄d teneor ex p̄cepto dei. claz est q̄ non teneo: sibi i hoc obedire nec minus teneor ad illud q̄d p̄us. et si p̄ciperet mihi aliud q̄d esset ante p̄ceptū indifferēs stat q̄ p̄pter hoc p̄ceptum teneor illud facere et sic nō erit indifferēs sic in p̄posito p̄scientia quodāmodo gerit tipū plati. S̄z licet iste mod̄ dicēdi possit pbabiliter sustineri. tñ nō p̄bat̄ nec videt̄ ita verisimil̄ sicut oppositū. Nec vez est vn̄uersaliter q̄ platus possit illo mō facere. de quo libet indifferētī actū et p̄sequēs nec de conscientia hoc est p̄cedendū sc̄z q̄ null̄ act̄ sit indifferēs r̄. Hoc em̄ p̄sequēs est nimis rigorosus. Et tñ p̄sequētia p̄z q̄ in h̄ nō videt̄ tñ posse p̄scia sicut platus r̄. nec p̄scia r̄. Itē sequit̄ q̄ p̄scia posset facere de p̄silio diuino esse p̄ceptū et tñ posset in h̄ sicut votū imo possit facere aliqd̄ mō eē p̄ceptū et mō nō eē r̄. Cōsequētia satis patet q̄ nō est obligatio sine p̄cepto diuino imo nisi deo volēte creaturā sic obligari r̄. sicut p̄z ex p̄mo articulo. S̄z ista p̄sequētia videt̄ eē irrōnabilia r̄. Quicqd̄ tñ sit de h̄. p̄z ad formā rōnis q̄ in casu posito p̄cedo antecedens et nego p̄sequētia. q̄ licet q̄d cunq̄ illoz faciendō peccet tñ alterz p̄t facere nō peccado vt patet ex dictis. ideo non obligatur ad impossibile. Et h̄ de p̄ma dubitatione r̄. ¶ **A**d scōm dubitationē arguitur q̄ nō q̄ creatura rōnalis potest deuz odire et tamē deū nō est possibile ad hoc eaz obligare q̄ sequit̄ q̄ ip̄a posset mereri odiendō deū quod est p̄tra parit̄. articulū. q̄ r̄. In oppositum arguitur quia sicut deus p̄t p̄cipere vnū impossibile ita videt̄ q̄ quodlibet possit absolute. quare et cetera. ¶ **P**ro solutione huius pono p̄positiones. ¶ **P**rima p̄positio est q̄ de obligat ad multa posibilia et tamen posset obligare ad illoz op̄posita. patet satis cuilibet catholico. ¶ **S**ecunda p̄positio est q̄ quodocunq̄ deus potest obligare ad aliquid et potest etiam obligare ad eius oppositum. tunc potest simul nō obligare ad opposita. sic sunt ire ad cāpos manere i camera. l̄ eoz opposita. Nā q̄ r̄ de

matrem r̄ di. Arudi. p̄scia
nō est erronea
m̄ nō d̄t̄ ad h̄. d̄: p̄scia
ad m̄ d̄t̄ n̄q̄ p̄scia

alij modj d̄ d̄i

de illis iudicij q̄ h̄m̄is d̄i
p̄ p̄scia h̄m̄ d̄i
p̄ iudicij quo iudicij
daca r̄ p̄ elemosina
verū est iudicij quo iudicij
es ne d̄ d̄a r̄ elemosina
na p̄o v̄ d̄na q̄ iudicij
nō d̄ d̄na r̄ elemosina
ergo v̄ d̄na r̄ iudicij
iudicij d̄ d̄na r̄ elemosina
alioq̄ p̄ est falsū nō m̄
signi.

ad unū nec ad p̄cipiū deliquit p̄ p̄sciam
rationabilis ad multa nō obligat̄ nec
ad eoz

Primi sententiarum

us potest non obligare ad aliquod istorū ea
dein ratione poterit non obligare ad neutz
illoz qz ad unū p̄ obligare obligare ad ei⁹
oppositū. sicut sunt ieiunare. ire ad ecclesiam
zē. In talibz aut̄ satis clarz est q̄ ipoz trans
gressio solū est mala qz p̄hibita. Et idē cre
do esse in oibz alijs q̄uis non sit de oibz
sit clarz. **T**ertia est q̄ de⁹ obligat ad aliqd
possibile ad cui⁹ oppositū nō posset obligare
Patet qz deus obligat creaturā rationalez
ad obediendū sibi. z tū de⁹ nō posset eā obli
gare ad hoc q̄ teneat sibi nō obedire. Nō pa
tet. qz si de⁹ oppositū. tūc quero an teneat obe
dire vel nō. Si sic habet. p̄positū. qz teneat et
nō teneat qd̄ ē impossibile ergo z aīcedēs qd̄ ē
oppositū. p̄positū zē. Et p̄sequētia patet qz te
neri nō obedire alicui est teneri ad aliqd̄. Si
dicat q̄ nō sequit̄ idē. qz teneri obedire alicui
est teneri ad aliqd̄ quare zē. id̄ ad rationē p̄
oppositū negat aīcedēs siue similitudo zē.
¶ Un̄ sequit̄ quarta z respōsalis p̄positio q̄
de⁹ nō potest creaturā rationale ad qd̄libet
possibile obligare nec quodlibet possibile si
bi p̄cipere loquēdo de p̄cepto p̄prie. vt maḡ
patebit. **¶** Ad rationē ergo ante oppositū n̄
oportet r̄ndere cū nō p̄cludit nisi p̄positū ta
men de ei⁹ materia est videndū. Nam aliqui
p̄cedūt p̄sequens p̄ incōueniēti illatuz sicut
Dekam. Ip̄e em̄ p̄cedit nec reputat incōue
niens quin volūtas creata possit meritoz
deū odire. quia de⁹ posset illud p̄cipere cū pos
sit quicqd̄ fieri nō implicat p̄tradictionē. Il
lud aut̄ p̄ceptū fieri n̄ implicat cōtradictōz. qz
creatura hoc posset facere. possz em̄ vna cre
atura alteri p̄cipere q̄ odiret deū. Luz igit̄ de⁹
possit p̄ se im̄mediate facere in genere cause ef
ficientis. quicqd̄ potest facere mediāte cau
sa secunda. z ip̄e possit mediāte creatura ta
le p̄ceptū facere. sequit̄ q̄ p̄ se potest. Tali au
tem p̄cepto a deo facto creatura obediendo
meret. quare zē. **¶** Sed ista opinio
nō placet magistro Gregorio. Un̄ p̄mo dic̄
q̄ impossibile est q̄ quis odiendo deū mere
atur. Nō p̄bat quia si sic. possibile esset natu
raliter q̄ quis simul diligeret z odiret eū. cō
sequēs est falsum. qz impossibile est natu
raliter p̄traria simul in eē in eodē. Et p̄sequen
tia patet. qz cū om̄is actus meritoz p̄cedat
ex charitate nulli actui meritoz ē incōpos
sibilis act⁹ charitatis. Confirmat qz si talis
odiēs mereret h̄c ēt eo q̄ deū diligeret volēs
implere ei⁹ p̄ceptū. **¶** Secūdo dicit ad rationē

alterius opinionis q̄ deū posse tale p̄ceptū
facere p̄t dupliciter intelligi. Uno mō sic q̄ cū
hoc etiā coagat in illo iudicium quo iudicet
illud p̄ceptū fieri a deo. z eē implendū z simi
liter coagat actū odij. Et isto modo negat il
lud eē possibile. quia si sic sequitur q̄ deo au
ctore esset quis d̄terior. Alio modo q̄ sim
pliciter faciat p̄ceptū. non aut̄ ad predictos
actus coagat. Et tunc nō sequitur q̄ ille pos
sit odire meritoz immo nec odire. **¶** Ter
tio dicit q̄ dato tali p̄cepto ille non tenere
tur nec deberet illud implere quia impossi
bile est q̄ daretur illud p̄ceptum ad exēq̄n
dum. sicut impossibile est eius executionem
a deo esse volitam z si aliud iudicaret ipse er
raret. Et si etiam ex tali iudicio odiret nō me
reretur sed forte daretur ad temptationem z
p̄obationem eius aut aliam causaz sicut fu
it de p̄cepto dato abrahe zē. **¶** Quarto
dicit q̄ q̄uis deus posset talem orationem
p̄ceptiuam facere se solo. non tamen sequi
tur q̄ deus posset p̄cipere illud alicui aut
facere talem orationem alicui p̄ceptiuam.
Posset enim illam entitatem causare non si
gnificatiuam seu nō illius sed alterius signi
ficatiuam. z sic per eaz nihil p̄ciperet. qua
re z cetera. **¶** Sed siue ista responsio sit ve
ra siue falsa. tamen non est sufficienter pro
bata. vt patet inuenienti quia non apparet con
tradictio. q̄ deus posset facere talem p̄cep
tionem z obligationem. Nec sequitur q̄ de
us vellet creaturam peccare. ideo in respon
sione ip̄e petit p̄ncipiūz. Nec rationes siue
contra aliam opinionem valent. quia cum
loquamur de potentia absoluta dei non est
ad p̄posituz illud qd̄ arguit q̄ naturaliter
actus contrarij non possunt esse in eodem.
Nec valet probatio cōsequētie. quia q̄ act⁹
meritoz procedat ex charitate non ē sim
pliciter necessarium. sed solum de lege ordi
nata. quare z cetera. Nec valet confirmatio
q̄ staret q̄ odicens impleteret p̄ceptum abs
q̄ hoc q̄ vellet implere p̄ceptum propter
deum. Aliud enim est implere p̄ceptum p̄
pter deūz aliud velle implere. Nec etiā oportet
q̄ si deus daret p̄ceptum tale q̄ ipsum
implens mereretur propter hoc. staret enim
hoc non obstante q̄ de⁹ non acceptaret actū
z cetera. Ideo qui vellet dicere q̄ deus po
test obligare ad odium sui possz nihilomin⁹
sustinere articulū parz. qz diceret q̄ non seq̄t̄
iste hz p̄ceptū de odiēdo deū. z implet p̄cep

opinio actus de p̄cepto odij
unde deus //

q̄ act⁹ meritoz procedat p̄ceptūz
non est simpliciter merit⁹ p̄ de lege p̄
lunt

tum. ergo meret. Vel si vellet sustinere. p̄se/
quens cū p̄ma opinione posset illū articulū
restringere ad legē ordinatā dicēdo q̄ maḡ
factus fuit ille articul⁹ ad rep̄mendū elatos
ne p̄ias aures offenderēt q̄ p̄pter eius falsita
tem zc. Sic tamē nihil assero qz quicqd̄ sit d̄
h̄ nihil est p̄tra dicta. Et hec de sc̄da zc.

X Ad tertiā dubitationē arguit q̄ sic. qz
d̄ potest aliquā rōnalē creaturam p̄ducere
quā nō possz obligare ergo a fortiori aliquā
quā possz obligare. Cōsequētia patet s̄z
antecedēs p̄bat qz d̄ potest aliquā p̄duce
re q̄ nō possz peccare. Nam sc̄dm Augusti
nū z magistrū in. eliiij. di. hui⁹ p̄mi d̄ potu
it fecisse homines qui nec peccare posset aut
vellet. sed illā d̄ nō possz obligare qz si sic
cū ille potuisset libere obligationē nō imple
re z d̄ ad hoc nō p̄currere. sequit̄ q̄ potu
isset peccare In oppositū arguit. Nō potest
aliquā rōnalē creaturā p̄ducere q̄n illa re
cipiat b̄n̄ficiū creationis a deo z p̄ p̄se q̄ns
quin illa sibi obligatur. etiā sc̄dm aliquos i/
finite p̄ illo zc. Pro solutiōe hui⁹ p̄babilit̄ et
nihil temerarie asserēdo pono aliquas p̄posi
tiones. **P**rima est q̄ absolute est possibi
le rōnalē creaturā eā deo z ip̄am nō ob
ligari ab eo. patet qz p̄p̄ie loq̄ndo de obliga
tione vt hic sumitur creatura rōnalis nō ob
ligatur nisi qz d̄ vult ip̄am teneri ad aliqd̄
vel aliql̄iter eē vel non eē. s̄z nulla traditio
apparet qz d̄ velit eā esse z non velit eā tene
ri ad aliqd̄ sicut de facto est de irrationabili
creatura zc. Ita q̄ ip̄a creatura rōnal̄ sit ita
absoluta ab om̄i obligatiōe q̄ quicqd̄ facerz
p̄ illo statu nō peccaret plus q̄ q̄z n̄ v̄l canis
aut alia creatura irrōnalis. **S**c̄do h̄ p̄ sua
detur sic. qz si creatura rōnalis intraret furi
am nō ex culpa sua vel si d̄ crearet illā in ta
li statu sine culpa. ip̄a nō peccaret q̄cqd̄ tūc
faceret. igit̄ zc. **T**ertio sic d̄ p̄t creaturaz
rōnalē p̄ statu furie ad nihil obligare. sic
non min⁹ hoc absolute p̄t p̄ statu q̄ est capax
ratiocinatiōis. s̄z p̄mū p̄t sc̄d̄z multos. igit̄ se
cundū. Cōsequētia p̄bat qz d̄ est p̄rior ad
miserendū q̄ ad alia opa. iuxta illud. **D**ise
rationes ei⁹ sup̄ oia opa ei⁹. s̄z tñ creaturā ra
tionalē puulā z nihil scientē obligat ad iusti
ciā originalē q̄ a fortiori ip̄am rōne capacez
posset non obligare ad talē zc. **Q**uarto
sc̄dm aliquos om̄e opus infidelīū est pecca
tum nō obstante q̄ fides sit eoz que sunt su
pra ratiōnē naturalez z p̄ p̄sequēs ita potest

facere de sua misericordia infinita q̄ nullus
actus vel operatio rationalis creature esset
peccatum. immo iste due rationes videntur
plus cōcludere sc̄z attenda misericordia dei
ip̄e possit ordiare q̄ quodlibet factibile a cre
atura sit consilium ita q̄ quicquid faciat nō
solum non sit peccatum. immo meritum sed
hoc non assero z cetera. **Y** Secunda
p̄positio z responsalis ad rationem in opposi
tum q̄ absolute possibile est rōnalē cre
aturam beneficiū creationis recipere a d̄o
z tamen nec finite nec infinite obligari pro il
lo. patet ex alia p̄positione z per exempluz
de creatura irrōnālī que proprie loquen
do ad nihil obligatur. Et ex hoc patet q̄ col
latio beneficiū non est radix vel p̄ncipalis
ratio obligationis z cetera. **S**z declaro eti
am specialiter q̄ non infinite zc. immo dico
q̄ non potest infinite obligari. quia ip̄a crea
tura nec beneficiū receptum nec illud ad
qd̄ tenetur potest esse infinitum ideo non ap
paret vnde obligatio esset infinita. quare zc.
Tertia z responsalis ad materiam ratio
nis ante oppositum est q̄ non est possibile q̄
deus p̄ducatur aliquā rōnalē creaturā z nō
possit obligare eā. patet qz nō est rō quare d̄
us non posset velle eam teneri ad aliqd̄ zc z
per consequens zc. **Q**uarta sequitur ex
ista scilicet q̄ nō est possibile q̄ deus produ
cat aliquam rōnalē creaturam simpli
citer ipeccabilem p̄ naturā. patz. quia nō est
ratio quare deus non posset velle ei aliqd̄
p̄cipere qd̄ ip̄a non posset implere z p̄ conse
quens peccare. Sed oppositum huius tenz
Dekā Un̄ p̄pter auctoritatem supra dictam
dicit qz d̄ posset facere hominē qui nō pos
set peccare. Et vlt̄erius dicit q̄ ille non esset
cum illis qui modo sunt eiusdem speciei spe
cialissime. **N**ō probat sic. Quia quādo cun
q̄ aliquid conuenit alicui indiuiduo speciei
specialissime nulli indiuiduo eiusdem speci
ei repugnat formaliter consimile. Hoc enim
habet pro regula generali in pluribus passi
bus. Sed isti homini demonstrato Sorte
qui nunc est conuenit posse peccare ergo il
le homo cui hoc repugnaret esse alteri⁹ spe
ciei specialissime. **S**i vero dicatur con
tra istam ratiōnē q̄ illud assumptum est fal
sum. quia Sorti conuenit posse peccare et
tamen isti homini demonstrato Christo re
pugnat posse peccare non obstante q̄ sit eius
dem speciei specialissime et cetera.

*volatio beneficii
Ad d̄ obligatio*

o octuo

an d̄ p̄ facere m̄am s̄p̄m̄ ablatam

Primi sententiarum

¶ Scdo homo est species specialissima & nō potest eē homo alteri⁹ speciei q̄ sicut iste qui pōt peccare. **¶** Ad h̄ valde pbabiliter sponder. Ad p̄mū dicit q̄ q̄uis verbo diuino repugnet posse peccare. t̄m illi nature que est verbo vnica h̄ nō repugnat. Nā si dimitte retur a p̄bo posset peccare. Et illa natura est eiusdē speciei specialissime cū isto hoie q̄ pōt peccare & nō cū verbo. quare rē. **¶** Ad scd̄z dicit q̄ hō dupliciter accipi pōt. Uno mō pro om̄i p̄posito ex corpe & natura intellectuali. & sic nō eēt species specialissima. iō iste hō si fieret impeccabilis nō esset eiusdē speciei specialissime cum isto rē. Alio mō p̄ p̄posito ex corpe & tali ania intellectina qualē nos habem⁹ & homo sic sumpt⁹ est species specialissima nec ille qui fieret impeccabilis eēt homo isto mō accipiēdo hominē. quare rē.

¶ S̄tra istā opinionē multipliciter instari potest. Primo p̄tra illā regulā suaz instat holkor qz caliditas remissa p̄panit secū frig⁹ & t̄m hoc repugnat caliditati intense que t̄m ē eiusdē speciei. **¶** Similit⁹ ligno pedali repugnat p̄poni ex duobz pedali⁹ & t̄m hoc uenit ligno bipedali. q̄re rē. **¶** S̄ ad istas instantias facilliter pōt dici q̄ regula est de h̄ij que cēntialit⁹ & formaliter ueniūt alicui vel repugnat inquitū est talis speciei. sic aut nō est in istis vt patet ideo simpliciter p̄cedo illud assumptū. **¶** S̄ scdo arguo p̄tra illud qd dicit q̄ potest eē homo alteri⁹ speciei specialissime ab isto. nā qz hoc nomē hō est nomen speciei specialissime. nec pōt eē nomē generis nisi p̄ nouā impositionē. Et ideo q̄uis etiaz deus posset facere creaturā aliquā rōnalem simpliciter impeccabile nō t̄m hominē rē. Qd p̄firmat sic. qz si poneret talis hō ipeccabilis ille eēt nobilioris speciei & p̄fectior. q̄ ille angelus lucifer qui p̄ supbiā cecidit nō ergo dberet dici hoc mō. Cōsequētia videtur bona s̄ assumptū patet. qz ista differētia scz impeccabilitas p̄ naturā. q̄ eēt illi homi cēntialis videt eē nobilior q̄ aliq̄ habita a lucifero. & p̄ p̄seq̄ns ille eēt p̄fectior eo rē. **¶** Z

¶ S̄ q̄cqd sit de h̄ arguo p̄ncipale dictū & p̄bo qz nullā creaturā rōnale p̄t de⁹ facere simplr impeccabile. qz de⁹ pōt sibi dare p̄ceptum vel q̄ ip̄a eēt libera vel nō. Si sic. q̄ factō p̄cepto libere posset obedire v̄l transgredi & p̄ p̄seq̄ns peccare. si hō nō sit libera ergo nec rōnalis. Si quis aut dicat q̄ de⁹ posset facere aliquā creaturā rōnale v̄l liberā q̄c

quid tamē sit de hoc t̄m dato illi p̄cepto ipsa posset illud nō implere. quia de⁹ posset ad impletionē illius sibi nō coagere. quare rē. Cōfirmat qz fm magistrū li. ij. di. xv. solus de⁹ est in quē peccatū cadere nō potest. Quarto ostendo q̄ illa r̄sio nō capiat verba Augustini & magistrī ad intentionē ip̄oz quia vterq̄ dicit de homine iam facto q̄ de⁹ poterat enim talē facere qui nō vellet peccare nec posset. Et tamē scdm magistrū de⁹ nō posset facere hominē iam factū alteri⁹ speciei q̄ est ergo nō est ad p̄positū dicere deū posse hominem alterius speciei fecisse qui nō potuisset peccare. Dico igit⁹ q̄ intērio Augustini scdo super Bēn. c. iij. vnde trahunt illa verba magistri. est solū respondere illis qui dicunt q̄ deus debuit hominē fecisse talez qui nollet oīno peccare increpantes deū. q̄ hominē p̄mittit tēptari & peccare. Un̄ ad hoc respōdēdo dicit q̄ oīno melior eēt natura que peccare nō vellet q̄ illa que facere vult. Utrū autē deus posset facere hominē qui oīno peccare nō posset nihil oīno determinat Augustin⁹ salua reuerentia magistri. ideo magister nō videt habere intētionē Augustini nec Deckā etiā intētionē magistri. Nō em̄ iutēdit magister de⁹ posset facere hominē impeccabile p̄ naturam sed p̄ gram. ita q̄ eū tantis donis grauitis dotasset q̄ nunq̄ peccaret nec vnq̄s sibi coageret nisi ad b̄n agendū sicut fuit de auia xpi. & est de beatīs. & sic nō potuisset peccare. scz potētia p̄p̄nqua. sicut dicim⁹ q̄ graue nō potest d̄scēdere q̄n impedit nec frigidū p̄t calefacere aut obscurū illuminare. s. potētia p̄p̄nqua q̄uis absolute potētia remota h̄ possit qz frigidū pōt fieri calidū & obscurū luminosum rē. Sic etiā in p̄posito. q̄re patet q̄ nō valet sup̄ dicta r̄sio. Nec sequit⁹ si hō nō posset peccare isto mō q̄ iō esset simpliciter impeccabilis. nec q̄ esset alteri⁹ speciei ab illo q̄ posset peccare. Un̄ si alicui homi de⁹ nullū p̄ceptum dedisset. siue eū ad nihil obligasset qd est absolute possibile p̄ p̄nā p̄positionē ille nō posset peccare potētia p̄p̄nqua. nec t̄m esset aliterius speciei ab alio hoie peccatore sic graue ipeditū qd nō potest descendere nō est aliterius speciei a graui descendēte. Et sic patet ad dubitationē & eius rationem.

¶ Et hec de tertio articulo.

*deum dicit q̄ natura
diuina p̄ p̄p̄nua*

*scdm hoc illi p̄p̄nua
diuina hominē p̄p̄nua
immortalitatem p̄p̄nua*

nota hoc

*peccare
nō potest*

A
De
Arca terci
um sententi

arum in quo principa
liter agitur de incarna
tione verbi et de donis
ac fructibus christi Que
ritur vtrum melius sit

anime xpi p vnionē realem verbi incarna
ti q̄ p intentionālē alicuius doni creati.

Arguit primo q̄ non. qz melius est anime
xpi p vnionē intentionālē create gratie dei
q̄ p vnionem realem incarnate p̄sone ver
bi. igit̄ questio falsa. p̄na est clara. An̄s pro
bat. qz melius est illi anime p illaz gr̄am q̄
posset bene esse nature irrōnali vel simpli
citer nō p̄gnitūne sicut nature asini vl' lapi
dis. Nam talis natura nō est capax tāti be
ne esse zc. Et tñ tali nature pōt realiter vni
ri p̄sone verbi sicut aīe christi. cum illa p̄so
na sit oīpotēs z omnis natura creata sit in
pura potentia obedientiali ad ipsam. igit̄.
zc. Confirmat. qz de facto ita fuit ī triduo
mortis xpi q̄ p̄sone verbi realiter vniebat̄
nature irrōnali. s. corp̄i xpi mortuo. z tamē
non erat illi ita bene p̄ illam vnionē sic be
ne est anime christi p vnionē gratie create.
vt claz est. igitur zc.

Secundo principa
liter arguitur sic. melius est anime xpi per
vnionem intentionālē theologiaz virtu
tū q̄ per vnionē realem cōcātianam ydeom
matum. igitur questio falsa. p̄na est clara.
An̄s p̄batur quia infinite bene fuit anime
xpi per alias virtutes theologicas infusas
Nam p̄ illas merebatur infinite. Dō patz
quia p̄ scientiā infusam z creatas p̄gnitio
nes illa anima fuit infinite sciens Nam si
cut determinat mgr̄. xiiij. distin. huius terci
anima xpi p̄ sapientiā gratis dataz oīa scit
que deus scit. z per p̄ns infinita. igitur etiā
p̄ gratiam creatam z infusas virtutes fuit
infinite merens.

Confirmat. quia aūia
xpi p̄ illas virtutes de condigno meruit re
dimere genus hūanum imo p̄m Ancelmū
suffecisset pro infinitis mūdīs si essent. zc.
Igitur illud meritū fuit infinitum. qz nul
lum finitum pro tot et tantis premijs esset
condignum.

Tercio p̄ncipaliter arguit
sic. qz melius est anime xpi p vnionē beati
ficā q̄ p ypostaticāz. igit̄ questio falsa. p̄na

est clara. an̄s probatur. quia vniri deo bea
tificē est vltimus finis rōnalis creature. et
non vniri deo ypostatice. igit̄ est eius opti
mus finis. sed nihil est tam bonū alicui rei
sicut sūns vltim⁹ et optimus finis. **C**on
firmat. quia sicut creatura rōnalis z irrō/
nalis nō pōt esse equaliter bone essentialit̄
Sic si q̄libet habeat suam denoiationem
bñ essendi sibi possibilē sequit̄ q̄ nō erit eis
eque bñ. Sed vnio ypostatica pōt compe
tere tam creature rōnali q̄ irrōnali. sic p̄z
in p̄ma rōne z n̄ vnio beatifica. igit̄ zc. Un̄
tali fundamēto videt̄ inniti Arelt. j. Et bi.
z alijs plurib⁹ locis vbi probat felicitatem
nō p̄sistere in voluptatib⁹. qz sunt cōes taz
hōmib⁹ q̄ brutis. igitur zc. In oppositum
arguit̄ ex illo dicto August. in reb⁹ p̄ tēpus
ortis non fuit maior gr̄a q̄ deus fieret
hō z homo deus. Sed istud factūz est per
vnionē ypostaticā seu realem verbi incar
nati. z non p̄ beatificam seu intentionalez
cuiuscunqz doni creati. igit̄ zc. **P**ro itel
lectū tituli questionis p̄mo sciēdū est q̄ in
xpo multiplex est vnio verbi ad animā siue
ad naturam humanā. Una est que vocat̄
realis z est vnio ypostatica. i. vnio supposi
talis quia verbū vnitur nature humane in
vnitate suppositi seu p̄sone. ita vt suppositū
verbi sit suppositūz humanū. Alia est vnio
q̄ vocat̄ intentionalis. et est vnio qua p̄bū
vnitur anime p̄ aliquam qualitatē iutensi
bilem. Et ista est duplex. quedam est p̄ gra
tiam gratificantē. Alia p̄ gloriā beatificā
tem. Et de hac triplici vnione intra mate
riam trium argumētōz an̄ oppositū in ista
questione erūt tres articuli. Primus erit de
vnione ypostatica z cōcātione ydeomatū
Secundus erit de vnione gratifica z col
latione virtutū. Tercius erit de vnione be
atifica z responsione ad questum.

BQuantum ad primū articulū pre
mittā alijs p̄pōnes. Deinde solūā aliquos
casus dubitabiles. **P**rima p̄pō sit hec q̄
p̄sone verbi assumpsit humanitatē in sup
positi seu persone vnitate Ista est supponē
da tanq̄z articulus fidei. sed circa e⁹ intel
lectū videndū est quid sit suppositum z qd
p̄sone Un̄ suppositū pōt describi q̄ est ens
p̄pletū non d̄stituens cū alio aliqd vnū.
nec alteri inherens. nec ab alio sustentatū.
p̄ p̄pletum excludit̄ anīa intellectuaz q̄ li
bet alia forma nata facere aliqd p̄positum

Suppositum est humanum

obiam 779

terciū sententiarū

per nō cōstituens aliqd vnum fm aliqs ex
cluditur natura diuina z relatio q̄ p̄stituūt
aliqd vnū scz p̄sonā. Sed hoc reprobauī
in p̄mo libro. vbi ostendi q̄ etiā p̄cedendū
est q̄ natura diuina est suppositū licz nō for
maliter. z relatio taz realiter q̄z formaliter
est suppositū. ideo dico q̄ illud excludunt
ptes integrales. p̄ ly nec alteri inherēs ex
cludunt accidētia. p̄ ly nec ab alio sustenta
tū excludit natura humana in x̄po. Et sic
in descriptione suppositi ponit aliqd positi
uū z aliqd negatiuū. Persona s̄o p̄r descri
bi q̄ est suppositū intellectuale. Et his p̄
mō sequit q̄ oīs p̄sona est suppositū sed nō
econuerso. qz lapis est suppositū z non p̄so
na. **S**cdo sequit q̄ ad aliquē sensuz p̄
cedi q̄ deus pōt aliqd assumere in vni
tate suppositi z nō p̄sone qd p̄ se subsistens est
suppositū z non p̄sona. sicut natura lapidis
Tercio sequit q̄ aliqua natura est sup
positū q̄ pōt desinere esse supposituz. z aliq̄
non est suppositū que pōt incipere esse suppo
sitū. Primū patet d̄ humanitate forz. Se
cundū de humanitate x̄pi si illa assumeret
z ista dimitteret a verbo. **S**ecūda p̄posi
tio. sicut p̄sona verbi sic et quelibet p̄sona
diuina pōt assumere humanitatē vnam v̄l
plures simul v̄l successiue in suppositi siue
p̄sone vnitatē. Patet quia quelibet p̄sona
diuina est equaliter oīpotens z nullū isto
rū fieri implicat p̄tradictionē. **T**ercia q̄
libet p̄sona diuina sicut pōt assumere hūa
nitatē sic z quālibet aliam naturā que pōt
esse suppositū siue rōnalem siue nō rōnalem
in suppositi siue p̄sone vnitatem. Patz
qz quilibet talis natura est in pura potentia
obedientiali passiva z quelibz talis p̄sona
est infinita potentia actiua. **Q**uarta p̄pō
Licet non sola p̄sona verbi potuit assume
re hūanitatē t̄n ipsa sola de facto eā assum
psit in suppositi seu p̄sone vnitatē. Prima
ps patz ex secūda p̄pōne. qz p̄ hoc potuit z
st. Secūda patet ex fide. **Q**uinta Licz nō
sola p̄sona verbi fuerit cā effectiua huius as
sumptiōis. t̄n ipsa sola facta ē hō assumpti
one hūanitatē. Prima ps patz qz opa trini
tatis sunt indiuisa ad extra. id est sunt cōia
cūlibet p̄sone diuine. Secūda patet ex fide p̄
illud Joh. j. Verbiū caro factū est. vbi fm
glosam caro ponit p̄ hoīe. z p̄ illud in sym
bolo. Et hō fact⁹ est. Et p̄ August. p̄mō de
tri. ca. vj. talis erat illa susceptio que deum

hoīem faceret z hominē deū. **S**ed
ad intellectū huius videndū est qd impor
tat in p̄posito p̄ istuz terminū hō. Pro quo
sciendū q̄ licet fm Aresto. nulla res ipoz
tes p̄ hoc nomē hō q̄n eodem mō importet
p̄ hoc nomē humanitas z econuerso. ex eo
qz fm ipm nihil est hic inferens nisi mate
ria forma vel p̄positū vel accidens alicui⁹
hoī. z nullū istoꝝ plus importat per vnū
q̄z p̄ reliquū. sicut patet inductiue. supposi
to t̄n q̄ humanitas nō significet solū aiām
intellectiua nec naturā specificā cōmunes
quod p̄ nunc supponit. t̄n fm fidē ista noīa
non sunt synonyma. sed p̄nt pro distinctis
rebus supponere. Nā hoc nomē homo ē no
men suppositi z supponit p̄ filio dei. scz hoc
nomē hūanitas est nomē nature z nō sup
ponit p̄ filio dei. hoc aut̄ faciliter pōt appa
rere ex descriptionibz quid noīs istoꝝ ter
minoz. Nā hoc nomē hūanitas v̄bil signi
ficat nisi naturā p̄positā ex corpe et anima
intellectiua nō p̄notando q̄ ista natura su
stentat ab aliq̄ supposito scz a verbo. vel q̄
non sustentat. Et ideo semp p̄ ista natura
supponit p̄sice z nunq̄z p̄ filio dei. cū ipē nō
possit esse ista natura. Sed hoc nomē ho
mo sigt illā naturā p̄notādo eā esse p̄ se ext
stentē vel ab alio supposito sustentata; siue
suppositā. Cū iste termin⁹ hō diffinitōe qd
noīs pōt sic diffiniri. hō est natura p̄posita
ex corpe z aiā intellectiua ab alio supposito
nō sustentata. vel est aliqd suppositū talem
naturā p̄positā sustentans. de quolibz em̄
hoīe ista descriptio p̄ altera pte verificat.
Prima ps em̄ verificat de quolibet homi
ne alio a x̄po. z secūda pars de solo christo
Ex p̄dictis sequit primo q̄ filius dei nō
eodē mō nec oīno vniuoce siue fm eandē
rōnem dicit homo sicut z aliū hoīes. patet.
quia forz z quilibet alius hō dicit hō quia
est natura composita ex corpe z aiā intelle
ctiua a nullo sustentata. sed fili⁹ dei nō dicit
tur hō hac rōne scz qz sit talis natura cum
hoc sit impossibile. sed quia est suppositum
sustentans talem naturā et terminās eius
depēdentia. **S**cdo sequit q̄ licet hec p̄
ticularis sit vera. aliquis homo est hūma
nitas. t̄n hec v̄lis est falsa oīs hō est huma
nitas. p̄mum patet de for. secundū patz d̄
x̄po. **T**ercio sequit q̄ hec de h̄tute p̄mo
nis est falsa. filius dei assumpsit hoīem. qz
ly hō supponit p̄ p̄sona filij dei. ideo st talis

filij dei nō vniuoce dicitur hō sicut
aliū hoīes

z fide in ista noīa non sunt
synonyma t̄n a humanitas
hoc non humanitas sicut fuit nōroꝝ
p̄positam ex corpe z aiā p̄nt h̄tita
nō notando q̄ suppositū q̄ nō sunt
d̄no q̄ sup supponit p̄re illa nra d̄no
qz p̄re filio dei

locutio quandoq; inueniat Augustini vel alioꝝ sanctoꝝ. exponenda est vt p̄ hominē intelligamus hūanitatē. ita q̄ capiat concretum p̄ abstracto. **S**exta pp̄o est. q̄ qz p̄sona verbi assumēdo hūanitatē in vnitatem suppositi sit hō. ideo fit i christo ydeomatū cōicatio. **H**oc autē sic est intelligendū q̄ p̄ ydeomata in p̄posito intelligamus p̄rietates siue predicata z p̄ cōicacionem mutua verificationē vt sic cōmunicatio ydeomatūz nihil aliud sit nisi mutua verificatio p̄dicatoꝝ. Et sic est sensus pp̄o nis q̄ rōne illius assumptionis qua p̄sona verbi fit homo p̄rietates z p̄dicata que dicunt de persona verbi verificant de christo sub hoc nomine homo. ita q̄ ip̄o demōstrato verum est dicere q̄ hic homo est filius dei eternus imēnsus creator mundi zc. z etiā ecōuerso ea que dicunt de natura assumpta in concreto sub hoc noie hō verificant de christo sub hoc noie de. vt q̄ hic homo q̄ est deus est natus de virgine passus mortuus loco circūscriptus zc. Et dicitur in concreto. quia non est verum q̄ deus est hūanitas. z tñ est diuinitas. Sic ḡ intelligitur cōicatio ydeomatū. **S**ed circa hoc dico aliqua. **P**riō dico q̄ non consimiliter seu eque p̄rie dicunt predicata diuina de hoc homine. z hūana predicata de deo. eo q̄ in christo p̄sona diuina est assumens z natura hūana assumpta. vñ magis p̄rie de christo dicitur. iste homo ē immortalis absq; hoc q̄ addat fm̄ diuinitatem. qm̄ iste homo est p̄rie persona diuina q̄ dicatur deus est mortalis. imo oportet in ista addere vel subintelligere fm̄ hūanitatē. Et cā est. qz persona diuina est assumens. ideo iste homo est persona diuina immortalis. sed ip̄e non est natura hūana nec natura mortalis. **S**ecundo dico q̄ ista differentia p̄dicationis nou est oīno talis sicut in alijs solet dici vñ esse verum simplr̄ z aliud fm̄ quid z falsum simpliciter. sicut ethiops est albus fm̄ quid. .i. fm̄ dentes z niger simpliciter. z ideo hec ē falsa simplr̄. iste est albus. nisi addatur fm̄ dentes. Nam ista. deus fuit passus et similes etiā sine addito licet semp̄ sit intelligendum fm̄ hūanitatē. non tamē sunt false simpliciter. Et causa dissimilitudinis est dissimilitudo habitudinis hūanitat̄ christi ad personam verbi et dētis ethiopsis ad

reliquum corporis. Vel forte magis p̄d̄ prieloquendo tota causa dissimilitudinis est modus loquendi scripture z sanctorūz in quo videre meo totaliter fundat ista cōmunicatio ydeomatūz. **T**ercio dico q̄ non obstante q̄tales sint vere simplr̄. et q̄ in aliquibus scilicet in illis in quibus dat in subiecto intelligi hūanitas sicut hō homo xps fuit passus etiāz non sit necessarie addere fm̄ hūanitatē. tamen talis additio est in aliquibus expr̄imenda. non ad necessitatem veritatis. sed ad exclusionem cause errorū. vt hic filius dei ē creatura debet addi fm̄ hūanitatē. ne videat concordari heresi arriane. Et ita in alijs p̄dicatis que si sine addito dicerent de christo posset suspicari ne ab eo excluderetur diuinitas. Similiter de alijs de quibus possz suspicari ne attribuerentur diuine persone. fm̄ se. dz addi fm̄ hūanitatē vt hic. filius dei est compositus. Nam neq; persona ne qz natura diuina est composita nec xps est compositus ex duabus naturis diuina scilicet z hūana. siue ex tribus rebus corpore. .i. anima z diuinitate. sed tm̄ ex duabus. fm̄ hūanitatē. scz corpore z ania essentialiter z ex infinitis p̄tibz quantitatis integraliter. Ideo non est concedendūz q̄ hūanitas sit pars christi. Nam sicut homo non est p̄positus ex albedine et substantia sic nec xps est compositus ex hūanitate et persona diuina. **S**eptima pp̄o per hoc q̄ persona verbi assumpsit hūanitatē diuinitas ē incarnata z sibi ē hūanitas vnita in suppositi seu persone vnitatem. Patet primo p̄ Augusti. p̄mo de trinita. ca. ix. Forma dei accepit formam serui et sine dubio natura naturam accepit. **S**ecundo p̄ auctoritatem Hiero. in explanatione fidei Passus est filius dei non fm̄ illam substantiaz que assumpsit. sz fm̄ illam substantiam que assumpta est. igitur zc. **T**ercio probatur. quia cuz persona p̄bi et diuinitas sint idem realiter qd̄ conceditur de persona non debet negari de diuinitate. nisi ad hoc cogat fides. sic autem non est hic. vt patet faciliter zc. Et ad hoc facit illa regula quaz in primo libro declarauit q̄ p̄dicata contradictoria nunq̄ dñt concedi de terminis supponibilibz. p̄ eodem nisi vbi cogit fides. **E**t hac pp̄ositō ne sequitur primo q̄ concedendū est in ali

No

pp̄o no est p̄positio

diuinitas est p̄dicata

Tercii sententiaru

quo sensu q̄ ipsa diuinitas seu diuina natu-
ra facta est homo. Patet. q̄ hec p̄cedit. p̄so-
na uerbi facta est hō. Et hec p̄sona uerbi ē
diuinitas. igit̄ r̄c. d̄na est syllogismus ex-
positorius q̄ nunq̄ debz negari nisi vbi co-
git fides vt dicit in p̄mo. **S**ec̄do sequit̄ q̄
ipsa diuinitas vn̄it̄ hūanitati nō p̄ se et p̄ri-
mo. sed q̄ ipsa est yp̄ostasis cui vn̄itur hu-
manitas p̄ se et p̄mo. **T**ercio sequit̄ q̄
deitas non vn̄it̄ sibi humanitatē in vn̄i-
tatem nature sed in vn̄itatē p̄sone. Et hoc
intelligit m̄gr̄ in. iij. distin. ll. iij. vbi dicit q̄
filius dei d̄r fact̄ hō non solū quia hoīem
assumpsit sed quia ip̄m in vn̄itatē r̄ singu-
laritatē sui. id est p̄sone accepit. natura autē
diuina accepit formā serui id est naturam
hoīs sed nō in singularitatē sui id est natu-
re r̄c. **S**i hō dicat q̄ quia filius dei est
hō ideo de ip̄so p̄cedunt attributa hoīs
sicut q̄ est passus r̄ mortuus r̄c. sed de diui-
nitate nō p̄cedit q̄ fuerit passa vel mortua
igit̄ nec debet concedi q̄ sit incarnata vl̄ q̄
sit hō. Dico q̄ aliqua sunt p̄dicata q̄ p̄ueni-
unt filio dei p̄cise per cōicationē ydeoma-
tum. i. q̄ p̄ueniunt humanitati sicut natus
passus mortuus. r̄ talia non dicunt̄ de di-
uinitate. r̄ hoc solum q̄ nō sic loquunt̄ sc̄i
Alia p̄o sunt q̄ licet p̄ueniāt filio dei ratōe
incarnatiōis siue assumptōis humanitatē
hoc t̄n nō est p̄ cōicationē ydeomatū id est
hoc nō est ex eo q̄ p̄ueniāt hūanitati sicut
esse incarnatum vel esse hoīem. vñ huma-
nitas ista nō est incarnata vel hō facta. Et
ista sicut de filio dicunt̄ ita d̄ diuinitate di-
ci possunt cum nō p̄radicat̄ autoritas. q̄re
r̄c. **O**ctaua r̄ vltima p̄p̄o est q̄ licet ī x̄po
humanitas dependeat a diuino supposito
r̄ eius p̄pria p̄sonalitate subsistat. tamē nec
persona uerbi nec diuinitas vn̄itur forma-
liter humanitati nec ipsam formalit̄ actu-
at. Prima pars patet ex dictis. Secunda
p̄o est contra quosdam nouellos dogma-
tizantes. que p̄bat̄ sic. quia si inter illa esset
formalis vn̄io siue formal̄ actuatio ad mo-
dum loquendi ip̄soz. tunc vt ipsi p̄cedunt
illa assumpta humanitas sic formalit̄ actu-
ata fuisset realiter deus. ita q̄ per illam for-
malē actuatiōem diuinitas p̄municaret
suo formali p̄cretiue illud q̄ ipsa ē abstra-
ctiue. scilicet esse deū. **S**ed p̄tra h̄
adducit̄ triplex inconueniens. **P**rimuz
quia sequit̄ q̄ esset in nobis deus recēs. cō-

tra psal. lxxx. **I**srael si audieris me nō erit
in te deus recēs. **S**ec̄do sequit̄ q̄ in no-
bis esset deus alienus siue a diuinitate d̄i-
stinctus. Illud Deut. xxxij. Ego sum de-
us r̄ non est alius p̄ter me. **T**ercio sequit̄
q̄ essent plures d̄i aliter q̄ p̄ adoptionem
imo infiniti. q̄ infinite p̄tes q̄ntitatiue hu-
manitatis essent formalit̄ actuatae ab ip̄a
diuinitate r̄c. **E**x hac p̄positione p̄mo se-
quit̄ q̄ aliqua est dependētia creature que
non est p̄pria in aliquo genere cause. Patet
inducendo in omni genere cause de illa de-
pendentia q̄ humanitas x̄pi sic dependet a
p̄sona uerbi q̄ eius p̄pria p̄sonalitate sub-
sistit vt dicit̄ prima pars p̄positionis.
Secundo sequit̄ contra imaginationē
multoz q̄ illa dependentia imaginis assimi-
latur cause materiali q̄ formali. ita q̄ hu-
manitas magis similitudine se habet vt for-
ma ad diuinitatem q̄ econuerso. Patz q̄
sicut forma subsistit in sua materia sic hūa-
nitas in diuinitate seu diuina p̄sona. Itē
sicut forma cōicat suo formabili in concre-
to illud quod est in abstracto vt anima que
est abstractiue vita cōicat corp̄i quod ifor-
mat q̄ sit concretīue viuens. sic humani-
tas cōicat persone uerbi et diuinitati q̄ sit
homo. vt patet ex dictis. ideo magis habz
similitudinem forme q̄ materie. quare r̄c.
Tercio sequit̄ q̄ illa similitudo in sym-
bolo athanasij sicut aīa rōnalis r̄ caro vñ
est homo. ita deus r̄ homo vnus est christ̄
nou est vera de virtute f̄monis. Nam ibi
est pl̄ dissimilitudinis. q̄ vt ly homo ca-
p̄itur p̄p̄rie. r̄ sic deus r̄ homo omniu sunt
idem. quod non est de anima r̄ carne. **V**-
capitur improprie pro hūanitate. r̄ sic de-
us r̄ humanitas non p̄ponunt̄ x̄pm. sicut ani-
ma r̄ caro hominē. nec deus est forma hu-
manitatis sicut aīa carnis. nec aliquis hō
q̄ est anima et caro est deus vel x̄ps. q̄re r̄c.
Dis p̄missis r̄ p̄suppositis ponamz
r̄ solvam circa dicta aliquos casus dubi-
tabiles. **P**rimus casus est. Ponamz q̄
p̄sona uerbi dimitteret naturaz assumptā
isto posito sunt aliqua dubia. **P**rimuz
est vt̄rum illa natura dimissa esset pur̄ hō
r̄ si ille homo fuerit christus. Respōdeo q̄
esset purus homo nec vnq̄ fuit deus. quia
q̄cquid fuit deus semper est r̄ erit. nec vnq̄
q̄ illa etiam fuit christus. q̄ christus fuit
supposituz diuinū r̄c. Unde primo sequit̄

humanitas magis aīa r̄ hō
vt forma ad diuinitatem q̄ ergo
p̄ in illo athanasij magis p̄ di-
similitudinis q̄ similitudinis

quod licet hic homo fuerit assumptus a verbo in unitate persone. non tamen fuit una persona cum verbo. patet quia humanitas que prius fuit assumpta et modo ponitur esse homo nunquam fuit una persona cum verbo. nec ex ipsa et verbo fuit una persona. **S**ecundo sequitur quod licet hic homo passus fuerit in cruce et non fuerit in cruce alius homo a christo. tamen hic homo non fuit christus. Et si dicatur nullus homo passus fuit in cruce nisi christus hoc negatur. sed bene proceditur quod tunc erat verum. nullus homo patitur in cruce nisi christus tamen bene erat verum quod aliud a christo patiebatur in cruce scilicet hec humanitas que tunc non erat homo et modo est homo per casum.

Tercio sequitur quod licet filius dei fuit homo et fuit alius homo quam iste homo. tamen non per aliam animam siue carnem. nec habuit aliam humanitatem. Et causa est. quia christus fuit homo per istam humanitatem. et fuit alius homo ab isto per divinitatem per quam fuit suppositum aliis ab ista humanitate. **Q**uarto sequitur quod uterque duorum hominum. scilicet christus et iste homo qui nec est nec fuit christus fuit homo per eandem humanitatem. imo per eandem possunt esse successive quatuor homines. scilicet si quilibet persona successive assumeret eandem humanitatem et illa postea dimitteret. **A**ltra alia possunt inferri. sed dimitto.

Secundum dubium est. retento casu premissis utrum demonstrato filio dei hec sit vera. hic est filius virginis. Dico quod non. quia ex quo desinit esse homo desinit esse filius virginis. nec erat filius virginis nisi secundum humanitatem quam modo ponitur non habere. ideo modo non plus attinet virgini quam ante incarnationem. **E**x his sequitur primo quod hec verba non valet filius dei nascebat de virgine. et fuit filius virginis et ipse et ipsa sunt. igitur ipse est filius virginis. Et ratio est. quia causa talis denotationis cessavit. **S**ecundo sequitur quod hec verba non valet filius dei bis fuit vel bis incepit esse filius virginis. Igitur bis natus est de virgine. patet. quia ante triduum mortis christi filius dei erat filius virginis. Et sicut in triduo non erat homo. ita non erat filius virginis. Et in resurrectione incepit iterum esse homo et esse filius virginis. et tamen non fuit bis natus de virgine quare etc. **T**ercium dubium est. retento casu premissis utrum iste homo dimissus sit filius virginis. Dico quod sic. quia aliter non esset alicuius filius. etiam hec humana na-

tura que modo est homo fuit de virgine concepta et ipsam peperit. et iste homo et ipsa ergo sunt. igitur etc. **E**x hoc sequitur primo quod aliquando iste non fuit filius virginis et nunc est filius eius et incepit esse filius virginis et ipsa virgo mater eius scilicet in illa dimissione quando incepit esse homo. nec tamen virgo eum peperit. sed ante diu. quia hic homo fuit antequam esset filius virginis sicut hic homo fuit antequam esset homo sicut patet arguendo expositorie. **S**ecundo sequitur quod hic homo nascebat de virgine qui non erat homo et aliquis homo nascebatur de virgine qui non erat christus. licet tempore natiuitatis verum esset quod unus solus homo nascebat. Unde patet quod uterque duorum nascebatur de virgine etc. **T**ercio sequitur quod hec humanitas cum christo nata fuit de virgine capiendo ly nata participialiter. non tamen fuit nata virginis. id est filia. nec soror christi. quia non omne nati de virgine est filius vel filia sicut pes etc. **Q**uarto sequitur quod istum hominem virgo peperit quando peperit christum. nec tamen sequitur quod tunc incepit esse mater istius sed incepit esse mater in illa dimissione quando illud quod ipsa diu ante peperit. scilicet hec humanitas incepit esse homo et persequens filius. Unde si miraculose mulier pareret filium antequam infunderetur anima ipsa non inciperet esse mater in partu sed post partum in ipsa infusione anime. **Q**uinto sequitur quod licet in casu predicto non sit procedendum quod beata virgo habuit duos filios. proprie loquendo. tamen utrumque duorum habuit filium. nec sequitur nunquam peperit nisi solum hominem et unico partu et tunc peperit unum solum filium igitur non utrumque duorum etc. Causa est. quia eodem partu ipsa peperit duas res. scilicet christum et hanc humanitatem. et christus tunc fuit filius eius et hec humanitas modo est filius eius.

Sexto sequitur quod hec verba non valet christus fuit filius virginis. deinde iste homo fuit et est filius virginis. igitur iste est secundus genitus. quia iste homo non incepit esse filius per natiuitatem. **S**eptimo sequitur quod ista consequentia non valet uterque scilicet christus et iste homo fuit filius virginis ergo isti fuerunt fratres. Causa est quod hoc nomen christus connotat naturam assumptam. Ideo in isto casu ipse modo non est christus. imo filius dei desinit esse christus quando iste homo incepit esse homo. **O**ctavo sequitur

per ista verba non valet

Tercii sententiaru

q̄ ista p̄na non valet vterq̄ scz filius dei z iste hō fuit filius p̄ginis. z vterq̄ eoz est. q̄ sunt fr̄es qz licet filius dei fuerit filius p̄ginis tñ nō mō zc. **¶** Quartū dubium recēto casu p̄misso est. qz hec humanitas ē hō z est suppositū z p̄us nō erat hō nec suppositū. ideo q̄rit vtz hoc factū sit sine acq̄sitione vel dep̄ditōe alicui⁹ positiui in ipsa hoc em̄ nō videt. qz sic p̄radictoria succēsiue verificarent de eadē re siue mutatōe.

¶ Ad istud diceret̄ fm̄ **O**ckā p̄mo q̄ vnio in x̄po verbi ad humanitatē addit aliqd̄ vltra extrema vnita. z hoc p̄pter rōnez p̄tractā qz impossibile est fieri transitū a p̄radictorio in p̄radictoriū siue acq̄sitione vel dep̄ditione alicui⁹ positiui. sed hec natura p̄us erat vnita z ideo nō erat suppositū z mō nō est vnita z est suppositū. igit̄ aliquid est acq̄situm vel dep̄ditum. Non acq̄sitū vt patz. igit̄ dep̄ditum. z nō apparet qd̄ sit illud nisi vnio extremoz. igit̄ zc. **¶** Secūdo q̄ vnio vltra extrema nō dicit̄ aliqd̄ absolutū. qz nō apparet in q̄ genere illd̄ essz. qz nec in genere subie nec accidentis vt declarat inductiue. S3 nō bñ intelligo q̄ mō ista p̄nt simul stare. qz ipsemet in eadē. q. dicit q̄ p̄ veram rē absolutā intelligit̄ rē natā esse extra animā zc. **¶** Tercio dicit q̄ illa vnio est respectus realis differēs ab extremis. et fundat̄ in natā hūana z nō diuina. qz sola hūana natura est capax. nec est ymaginanduz q̄ illa vnio sit quoddā vinculū ligās naturā hūanā cū diuina z ecōuerso. sed est illud q̄ extrema formalr̄ z denoiatiue dicunt̄ vnita sicut aliqd̄ denoiat̄ ab albedine albū. et iō natāz hūanā vniri p̄sone diuine vlt̄ assumi ad vnitatez ipsius p̄t̄ duplr̄ intelligi. Uno mō q̄ natura hūana fiat vna p̄sona z fiat p̄sona x̄pi. z hoc est falsum zc. Alio mō q̄ natura hūana sustentet̄ a verbo z subsistat in supposito verbi aliq̄ modo sic accidēs sustentat̄ in subiecto. z sic est verū. Un̄ sic ip̄e valde bñ dicit̄. Licet hec vnio nō possit demōstrari sed sola fide teneat̄. tñ ad intelligēdū ipsam possum⁹ manuduci p̄ alias vnioes scz materie cū forma z subiecti cū accidēte. Nā in vnione forme cū materia forma manet̄ distincta fm̄ suā entitatē sicut p̄us. z tñ p̄ hanc vnionē materia denoiat̄ a p̄rietatibz forme z ecōuerso. Sic in p̄posito natura diuina et hūana remanēt̄ distincte post

vnionē sicut ante. nec faciunt p̄ se vnuz sic materia z forma. sed magis sicut accidēs z subiectū non faciūt p̄ se vnū. z tñ non obstantetali distinctione cōicant̄ sibi p̄prietates suas p̄ p̄dicationē in concreto. sicut dicimus q̄ hic filius dei est incarnat⁹ mortuus passus. z ecōtra hic hō est et̄nus et fecit̄ mundū zc. Et hoc apparet q̄ vnio humanitatis ad verbū magis assimilāt vnioni accidētis ad subiectū q̄ vnioni forme ad materiā vlt̄ matie ad formā. **¶** Quarto dicit q̄ quor sunt nature distincte in x̄po vnite tot sunt vniones. qz respect⁹ variant̄ ad variationē fundamentoz. z ideo qz fm̄ eū in homine sunt saltē tres res p̄tinentes ad ei⁹ cōsentia sicut oportz necessario ponere p̄pter articulū. s. materia ania intellectiua z ania sensitua q̄ imediatē sunt vnite p̄bo. sic patuit in triduo mortis. qm̄ tuuc oīa illa fuerint sibi vnita. qz qd̄ semell̄ assumpsit nūq̄ dimisit. et fm̄ hoc oportet ad min⁹ ponere tres vniones. vnā in materia. aliā in sensitua. aliā in intellectiua. Licet hec dicta opinio sit pbabilis tñ si q̄s velit negare oēz respectū siue relationē distinctā a rebus absolutis p̄t̄ saltez pbabilr̄ negare dictas vniones z cedere p̄ns supra illatum. s. q̄ sine acq̄sitione vel dep̄ditione alicui⁹ rei in ip̄a humanitate ipsa facta est hō z supposituz p̄ hoc solū q̄ filius non vnit̄ sibi q̄ p̄us vnitebat̄. **¶** Et ad argumentū de illa regula impossibile est fieri transitū d̄ contradictorio zc. fuit satis dictum in primo libro.

¶ Secūdus casus. ponamus q̄ p̄sona verbi nūq̄ assumpsit naturā creatam z licz hoc modo sit impossibile tñ qz aliquñ fuit vtz ponamus q̄ sumus in illo tpe z q̄ die sequēti fili⁹ dei assumat̄ filiū marthe iā adultū. siue magis p̄prie loq̄ndo assumat̄ illius filij hūanitatē. z tunc fili⁹ dei vocatur x̄ps. z tñ nūq̄ iste assumēdus erit x̄ps. sic patet de dimisso in p̄misso casu q̄ nūq̄ fuit x̄ps. S3 nūqd̄ hec erit vera x̄ps vlt̄ hic hō est fili⁹ marthe. Dico q̄ nō. qz nec x̄p̄us nec aliqd̄ tale exiuit de vtero marthe qd̄ ē x̄p̄us nec aliqd̄ tale pepit̄. Et h̄ sequit̄ p̄mo q̄ hec p̄na nō valet martha p̄t̄ dicere hūic hūanitati assumpte. ego te genui z tu fuisti fili⁹. q̄ p̄t̄ dicere x̄po tu es filius me⁹ fm̄ istā hūanitatē. Nec ē simile argumētū hec hūanitas exiuit de vtero marthe q̄ x̄ps exiuit fm̄ istāz hūanitatē. sicut si arguat̄. deno

Questio prima

si an illa manū sit sup^m?

ethiopsis est albus ergo ethiops est albus secundum dentem. Prima enim ratio est de preterito et non valet. sed secunda est de presenti et valet. Nam si dens ethiopsis fuisset albus antequam esset ethiops. et postmodum esset ipsius et non esset albus amplius. patet quod non valeret consequentia deus ethiopsis fuit albus. **Sic in proposito** hec humanitas fuit filius marthe quoniam non fuit christi. et nunc quoniam est christi ipsa non est filius eius. **Secundo** sequitur quod demonstrata manu christi hec est falsa. hec manus fuit in utero marthe vel egressa est de eo. sed bene partialis humanitas huius manus. **Tercio** sequitur quod posito quod filius marthe ante hanc assumptionem habuisset uxorem aut filios aut filias tunc facta assumptione demonstrato christo verum est quod iste homo non est nec fuit uxoris autis nec genuit filios nec fuit pater eorum. **Quarto** sequitur Posito quod filius dei dimittat illam humanitatem iste est filius marthe et ante etiam fuit et medio tempore. sed dum erat unitus non fuit eius filius. et ita bis fuit filius. vel saltem hec propositio iste est filius bis fuit vera. nec tamen sequitur quod bis genuerit eum. quia secunda vice non fuit filius per generationem novam. sed per dimissionem predictam. sicut non est etiam impossibile quod aliquis secunda vice fiat filius Johannis. si per resurrectionem. et tamen non erit secunda vice genitus. **Tercius casus est** Ponamus quod persona verbi non dimittendo quod assumpsit nunc assumat de nouo aliquam humanitatem scilicet Petri. et vocetur illud diuinum suppositum Petrus. tunc patet satis quod Petrus et christus sunt una persona et quod iesus est christus. quod in christo sunt due humanitates et quod potest secundum unam dormire et secundum aliam vigilare. et etiam secundum unam esse albus et secundum aliam niger. secundum unam mori et secundum aliam vivere. et quod habet plures matres et contrarias completiones secundum diuersas humanitates. et sic de alijs que possunt duobus hominibus conuenire et non repugnant filio dei.

Sed dubium est Utz debeat concedi quod christus est duo homines vel tres si assumeret tres humanitates. Ad quod aliqui dicunt quod proprie loquendo oportet verbi gratia grammatice dicendo quod iste christus est unus homines. Sed istud est vanum dictum et valde impropria abusio. quia cum homo sit nomen suppositi et christus sit unum solius suppositum. patet quod non oportet dicere illud

Sed dicendum est quod vnus homo sic est vnica persona ita et vnus homo est homo per plures humanitates sed non est vnus per aliquam earum sed per personam assumentem suppositantem. vnde sicut plures albedines si ponantur in eodem subiecto non facerent nisi vnum album. sic in proposito. **Quartus casus est** Ponamus quod tres persone diuine assumant vnam et eandem naturam humanam. sicut de facto persona sibi assumit eas. tunc queritur nunquid est vnus homo vel tres homines

Aliquibus autem videtur quod vnionem posse terminari ad tres personas potest intelligi dupliciter. **Uno modo** quod essentia eternis in tribus sit primo terminus vnionis. **Alio modo** quod tres persone sint terminus terminus vnionis. primo modo est possibile secundo modo non. quod sic probatur. quia in omni dependentia essentiali vnus non dependet nisi ad vnum quod totaliter eius dependentiam terminat. patet si in dependentia effectus cause efficientis ad causam. quia vnus causatum non dependet a duabus causis totalibus in eodem genere cause. quia si sicut tunc aliquid dependeret tanquam a causa ab alio. quod non existeret nihilominus ipsum posset esse. **Sed in proposito** vna persona totaliter et sufficienter terminat dependentiam sicut propria personalitas in propria specie terminaret. ergo nulla alia persona potest esse terminus huius dependentie. **Sed** his non obstantibus dico quod eadem natura humana potest vniri tribus personis. ita quod a qualibet dependeat equaliter eodem modo sicut nunc dependet a verbo. Patet. quia non implicat contradictionem plus quam quod vna eadem albedo subsistat in tribus subiectis. **Secundo** dico quod per illam eandem naturam vnitam ille tres persone sunt tres homines et non vnus homo. Patet. quia quilibet persona est homo et vna non est alia. Nec debet haberi pro difficili quod per eandem humanitatem sint tres homines plus quam quod per eandem albedinem si esset in tribus hominibus essent tres homines albi. **Tercio** dico contra assumptum illius opinionis quod non est inconueniens quod idem effectus habeat duas causas totales. quia possibile est quod sint due cause approximate passiuo deposito quod vtraque nata est causare formam sub eodem gradu sicut si duo ignes eiusdem vigoris approximantur passiuo disposito equaliter. idem effectus numero causabitur ab utroque. similiter idem effectus potest dependere a duabus causis finalibus totalibus. ergo

Tercii Sententiaru

z efficiētibz. q̄na tenet. añs patz. qz aliquis
 p̄t eāliter app̄ere duos fines et eālit mo
 ueri ad faciēdu aliqd̄ p̄ter illos fines. z sic
 p̄ quēlibz eoz sufficiēnt mouet̄. ¶ **Q**uar
 to dico seq̄ ex p̄dictis. q̄ licet in h̄ casu nō sit
 p̄cedendū q̄ aliq̄s hō est tres hoies. n̄ p̄t
 p̄cedi q̄ aliq̄ res ē hō z illa est tres homies
 p̄mū p̄z. qz nec p̄r nec filiū nec. s̄. ē tres
 hoies. Sc̄dm p̄z. qz sicut dic̄ p̄mū correla
 riū septē p̄pōnis p̄r p̄cedi q̄ ip̄a diuītas est
 hō z illa ē tres hoies cū sit tres p̄sone. S̄z
 h̄ dictū est vnā naturā hūanā posse subsi
 stere in tribz suppositis. qz ois natura sic sub
 stens in tribz p̄sonis ē necessario illimitata
 sic natura diuīa natura hūana. nō dico q̄
 illimitatio nō facit pl̄ q̄ vna natura nūero
 possit subsistere in tribz suppositis q̄ limita
 tio. sed q̄ vna natura sic subsistat in tribz sup
 positis q̄ ip̄a sit illa tria supposita. h̄ solū te
 nem̄ de natura illimitata. s̄. de natura diuīa
 nō p̄t illimitationē nec p̄ter aliā rōnez s̄z
 p̄ solā fidē. nec ē euīdens vtz ita possit eē d̄
 alia natura zc̄. ¶ **Q**uī casus est. pona
 m̄ q̄ x̄ps nihīl dimittēdo qd̄ iā assumpsit
 nūc assumat matrē suā. vel magis p̄rie lo
 quēdo hūanitatē m̄ris sue. z vocet̄ illō sup
 positū maria. Nō em̄. p̄rie loq̄ndo verū est
 q̄ x̄ps possit assumere m̄rē suā nisi intelli
 gēdo q̄ possit assumere hūanitatē que fuit
 m̄r̄ sua. s̄z x̄ps non est illa hūanitas. z p̄ p̄ns
 nec est m̄r̄ sua. Et iō si hec ē vera. x̄ps ē ma
 ria hoc est ex noua ip̄ositioē hoīs. qz nō ē il
 la maria q̄ fuit m̄r̄ sua sicut nō est illa hūa
 nitas q̄ fuit m̄r̄ sua. possum̄ tū cōcedere q̄
 x̄ps z maria sunt vna p̄sona z q̄ x̄ps est vir
 z feia. S̄z tūc in casu isto dubiū est. vtz
 sit p̄cedendū q̄ x̄ps genuit se. cū illa hūani
 tas genuit x̄pm. Ad qd̄ dico q̄ nō. imo de
 mōstrato x̄po hec est negāda hec maria pe
 perit x̄pm. s̄z hec hūanitas q̄ fuit v̄go maria
 peperit x̄pm. Et h̄ satis p̄z. ¶ **S**ext̄ casus ē
 ponam̄ q̄ x̄ps aliquē genuerit ex feia sicut
 potuit sine pctō. qz nō erat subdit̄ legi p̄ti
 nentie. z ip̄m assumpsit z vocet̄ illō suppositū
 pet̄r̄. tūc p̄z ex dictis q̄ x̄ps est pet̄r̄. S̄z
 tūc dubiū est vtz x̄ps sit p̄r pet̄ri. Rūdeo q̄
 si illa hūanitas sc̄do assumpta fuit hō ante
 eī assumptioēz patz solutio ex casu imedia
 te p̄cedente. s̄. q̄ x̄ps nō est p̄r pet̄ri. Unde
 si x̄pus mō assumeret duos hoies siue hūa
 nitates duoz hoīm aduoz. q̄z vn̄ eēt p̄r
 z alter filiū. facta assumptione z demōstra

to illo supposito. ip̄m non est ille p̄r nec ille
 filius. vt satis p̄z ex dictis. sed si x̄pus assum
 pserit hūanitatē p̄ri filij ab instāri sue cō
 ceptōis ita q̄ hec hūanitas nō fuerit assum
 pra postq̄ fuit hō tūc angēt difficultas. Et
 dico q̄ in isto casu oportz p̄cedere q̄ pet̄r̄
 est filiū x̄pi z p̄ p̄ns q̄ eadē p̄sona ē p̄r z filiū
 sui z respectu sui. vt p̄z zc̄. ¶ **U**s̄z h̄
 videt̄ esse Augu. j. de tri. reputās p̄ euīdēti
 q̄ idēz nō p̄t generare se. Ad qd̄ dico q̄ in
 p̄posito x̄ps nō esset p̄r z filiū f̄m eandē na
 turā sed f̄m vnā naturā humanā esset p̄r z
 f̄m aliam filiū. impossibile est aut̄ q̄ idēz sit
 p̄r z filiū respectu eiusdē. seu q̄ idēz gignat se
 f̄m eandē naturā. Et hec est intentio Au
 gusti. q̄n reputat euīdēs argumentū ad p̄
 bandū distinctionē p̄sonaz in diuīnis. qz
 deus est p̄r z de⁹ ē filiū. et impossibile est q̄
 idēz gignat se. s̄. f̄m eandē naturā in diuīnis
 vbi nō est pl̄alitas naturaz diuīnaz b̄n va
 let argumentū suū. z sic patz p̄positū zc̄.
 Et oibz supra dictis sequunt̄ aliq̄ p̄pōes.
 ¶ **P**rimo sequit̄ q̄ aliq̄s hō fuit ab eterno
 q̄ tū incepit esse hō. Patz de christo q̄ dicit
 anteq̄ abrahā fieret ego sum zc̄. ¶ **S**c̄do
 sequit̄ q̄ aliq̄s hō nō p̄t non esse z tū p̄t eē
 q̄ null⁹ sit hoīno. Patz. qz x̄ps hō nō p̄t n̄
 esse. licz possit nō esse homo. hec tū est possi
 bilis nullus est hō. z esset vera si de⁹ anni
 hilaret oēm hūanitatē. ¶ **T**ercio sequit̄ q̄
 hec p̄na nō valet. deus fact⁹ est hō ergo hō
 factus est deus. qz p̄ns est falsum z añs ve
 rum. vt faciliter patz. nec est ibi p̄uersio. s̄z
 debet c̄nerti. ergo qd̄ factum est hō est vel
 fuit deus. ¶ **Q**uarto sequit̄ q̄ hec cōseqn̄
 tia non valet. deus factus est homo q̄ fact⁹
 est aliqd̄. vel suba. quia ly factū includit ne
 gationē. z ab inferiori ad supius cū nega
 tione non valet p̄na. Vlt̄a autēz possent
 inferri per logicaz ex supra dictis. S̄z hec
 sufficiunt bene intelligentibus ad respon
 dendum in materia de incarnatione verbi.
 Et hec de primo articulo zc̄.
 ¶ **Q**uantū ad sc̄dm articulū in q̄ vi
 dendū est de vbi vniōe gratifica z collatio
 ne p̄ntū. Rūdeo breuit̄ q̄ licz x̄ps siue aīa
 christi habuerit plenitudinē gr̄e z virtutē
 tantā q̄ non potuit habere maiorem. t̄z ne
 dico cū m̄gro in hoc tercio. dist. cxxvi. q̄ nō
 habuit fidē p̄rūtē nec sp̄z. quia nō enigma
 tica sed clarissimā habuit p̄gnationē et per
 speciem videbat ea q̄ credebat vt sperabat

tota ratio que iste supponit
 si in supposito. l. pluribus
 p̄ter unum. l. pluribus
 p̄ter unum suppositum.

Vide argumenta sc̄dm

no

etiam illud

etiam illud

replurino

sc̄dm nec dicitur sc̄dm p̄ri

Tercii sententiarū

conclusionem. sed ista possunt simul stare. qđ pater. quia ponamus qđ qđs habuerit de monstrationē alicuius conclusionis et modo nō recorderet de hoc iste pōt elicere circa illā conclusionē actū dubitādi vel errādi. et tamē adhuc hz habitū sciē qđ est magis inclinatus ad actū sciēdi qđ erat añ habitū. et eodē mō pōt argui de actu intēperātie et habitu tēpantie. zc. Secōdo dico qđ p̄dicti h̄tus saltem sub tercio gradu nō repugnāt inter se supposito etiā qđ actus repugnēt. Pater. qz nō p̄l̄ repugnat h̄tus fidei h̄tibz sciē. vel clare visionis qđ actibz eaz. ex qđ actus sunt generatiui h̄tus. sed habit⁹ fidei non repugnat illis actibz vt pbatū est. Tercio dico qđ dubiū est et est p̄leu ma neutriū vtrū illi actus repugnēt aut vtz siml stare possint. seu de facto simul stēt. quia eq̄ p̄babilit̄ p̄r sustineri vna ps sicut alia. Quarto dico qđ tñ dicta scōz magis vident sonare qđ nec habitus nec act⁹ stent siml. Un̄ p̄ceduntq̄ caritas tñ inaner in p̄ria et fides et spes nō manent cū clara visioe. Et hoc idē cōcedo p̄pter autoritates sanctorū et nō p̄pter aliā rōnem et etiā de xpō vt in p̄ncipio hui⁹ articuli dixi. **S** Circa secundū punctū est p̄mū dubiū de spe quō distinguatur ab alijs virtutibz sic ipse distinguit inter se. Nā ad p̄sequēdū finē sufficit noticia et amor sed ad p̄gnitionē satis inclinatur fides et ad amorē caritas. **E**t si dicat qđ spes requirit ad actū desiderij. qz oportet illud qđ credit et amat etiā desiderē. Cōtra nō videt aliqd req̄ri ad p̄sequēdū finē nisi qđ ondat obiectū diligibile tanq̄ possibile a nobis haberi. et sic de alijs circūstantiis et qđ tūc illō amet a nobis. S; ad hec sufficiūt fides et spes igitur zc. Dico ad h̄ qđ spes et fides sunt virtutes inter se et ab alijs distincte qz qñ aliqua sunt int̄ se sepabilia illa inter se distinguuntur. s; spes et alie virtutes theologice sūt huiusmodi. qz aliqđ pōt credere et nō sperare. sicut pater in desperātibz. siml̄ qđs pōt amare et nō sperare sicut in p̄ria. siml̄ aliqđ p̄ sperare se habiturū b̄titudinē et tñ nō diligere caritative sicut p̄z in mltis pctōribz. igitur zc. **S**ecundū dubiū est qđ sit obiectum spei. et qz de⁹ videt eē obiectū cuiuslibz virtutis theologice. tūc est dubiū quō obiectus idē pōt eē istaz triū virtutum. Et si sic itez ē dubiū quō sint distincti h̄t maxie cū vn⁹ h̄t sufficiat respectu intellect⁹. ali⁹ resp̄cū

volūtatis. Rñdeo qđ obiecta istaz virtutum imediata sunt diuersa et p̄plexa. Nā obiectū fidei est h̄ p̄plexū. oē reuelatū a deo et verū eo mō qđ reuelat a deo. obiectū autē spei est qđ b̄tudo est nob̄ p̄ferēda a deo p̄pter merita. obiectū autē caritatis ē hoc p̄plexū. deus ē diligēd⁹ et oē qđ de⁹ vult diligere a nobis caritative zc. Sed tūc est instātia de obiecto spei. p̄licz virtutū theologicarū deus sit p̄ncipale obiectū tñ nō creatura vt videt. b̄tudo autē est creatura. q̄re zc. Rñdeo qđ lz de⁹ sit obiectū mediātū cuiuslibz virtutis theologice tñ hoc p̄plexū est immediatuz obiectum spei. s. visio et fructio diuina siue b̄tudo est hōi p̄ferēda p̄pter merita. Nō credo sic esse intelligēdū qđ b̄tudo hōi cōferet si finem le gem dei meritorie opet. qđ patebit inferi⁹.

Tercium dubiū est in qđ potentia ponēda sit spes et qđs sit ei⁹ act⁹. Nā in intellectu nō apparet eē ali⁹ actus qđ actus credēdi qđ est act⁹ fidei. in volūtate autē nō nisi actus amādi qđ est actus caritatis et act⁹ volēdi qđ nō est actus spei vt patz. et act⁹ desiderandi qđ etiam nō est act⁹ spei. qz pōt esse i d̄ sperantibz zc. Ad hoc dico qđ actus spei ē volitio et desiderijz efficaciz qđs statim oñso p̄ fide qđ b̄tudo est sibi p̄ferēda p̄pter merita statim elicit efficaciter actū desiderij merito rii qđ nō pōt eē i desperantibz. Un̄ desiderij est duplex. vnum est respectu possibilij qñ aliqđs efficaciter desiderat aliqd tanq̄ possibile haberi ab eo. et illō nō est in desperantibus aliud respectu impossibilij. s; qñ aliqđs desiderat aliqd et credit illud sibi eē impossibile. et illud pōt esse in desperantibz. s; quocūqz sit talis actus est in volūtate zc.

Quartū dubiū est cum fides et caritas inclinēt ad actum spei quomodo possunt esse virtutes distincte siue habitus distincti a spe. Respondeo qđ sicut respectu actus sciēdi potest esse duplex habitus quorum vnus inclinatur ad actum sciēdi mediate. scilicet habitus principiorum. Alius immediate. scilicet habitus conclusionis. et in talibus primus habitus potest haberi sine secundo. Unde habitus principiorum non inclinatur ad actum sciēdi conclusiōnez nisi quatenus est causa sui actus. qui actus cū potentia intellectiua est causa sciēdi conclusionem immediatā et partialis. Et ideo inclinatur mediate quatenus est causa. et quia actus ille principiorum cum

qđ 2 obiectū spei

Intellectu sufficienter inclinatur ad actum sciendi conclusionem. ideo non potest haberi ille actus sine scientia sed ille actus sciendi post causatus ex actu cognoscendi principio et intellectu immediate causat habitum scientie. qui postea cum intellectu sine actu vel habitu principio potest inclinare ad actus sciendi immediate qui actus sunt generatiui et augmentatiui habitus scientie inclinantes ad sciendum conclusionem immediate. quia habitus ille immediate sicut causa partialis causat actum sciendi illam conclusionem. Et sicut primum actus sciendi potest esse vel causari sine habitu scientie. et hoc sicut actus cognoscendi principio. ita post habitum scientie generatum potest deum quod actus sciendi conclusionem eandem esse et causari sine habitu principio et actu. Sic ergo est in dictis habitibus theologice ita quod habitibus fidei et caritatis inclinatur ad actum primum spei mediate. quia mediantibus actibus suis credendi et diligendi. quia quoniam credo aliquid mihi possibile et diligo illud tunc illud efficaciter desidero ita quod statim ex illo in operationem meritoriam procedo et tunc potest primum actus spei haberi sine habitu spei acquisito. sed prius ex illis actibus generatur habitus immediate inclinans ad actum spei quod omnis habitus est causa immediata sui actus. Et sic potest poni quod sicut duplex est fides et caritas scilicet acquisita et infusa ita et spes. et propter istos habitus acquisitos sunt alij habitus alterius rationis ab istis. scilicet infusi. si enim essent eiusdem rationis frustra ponerentur quia tunc habitus acquisiti eis contraderentur sufficienter. **¶** Istis ergo dictis licet pateat quis et qualis sit actus spei. tamen adhuc difficile est videre quomodo actus spei distinguatur ab alijs duobus scilicet ab actibus credendi et diligendi cum ambos includat. Ad quod dico quod illos includit. id est presupponit modo supra dicto. tamen est unus tertius actus distinctus ab eis. hoc tamen non est evidens. imo oppositum posset probabiliter dici. quare etc. **¶** Circa tertium punctum est primum dubium de fide. Utrum sit tamen una fides acquisita sicut una spes et una caritas. **¶** Ad hoc dico primo quod quilibet articulus habet fidem acquisitam. patet. quia aliquis potest habere fidem acquisitam circa unum articulum et non circa alium. imo errare circa alium sicut patet de heretico etc. **¶** Secundo dico quod fides acquisita unius articuli differt a fide acquisita alte-

rius non solum numero sed specie. patet quod quoniam aliquid cui repugnat unum contrariorum statim cum reliquo illud quod sibi repugnat et ipsum necessario differunt specie. Verbi gratia dulcedo in lacte contrariatur albedini et nigredo non statim cum ea. sic igitur dulcedo et nigredo differunt specie. patet etiam per rationem quod quoniam aliquid sunt eiusdem speciei quod quicquid formaliter repugnat uni et alteri et quod quicquid statim cum uno statim cum altero. patet de duobus albedinibus. sed fides acquisita circa unum articulum statim cum errore circa alium sed non circa eundem. ergo circa unum fides acquisita et circa alium sunt distincte specie. Et istud est argumentum generale ad probandum distinctionem specificam. **¶** Secundum dubium est utrum sit tamen una fides infusa respectu omnium articuloz sicut una caritas respectu omnium diligendorum etc. Ad hoc potest varie responderi. Uno modo quod fides infusa habet aliquod completum per obiectum immediatum quod potest esse premissa ad inferendum quolibet articulum fidei in speciali. et est illud. omne reuelatum a deo est verum etc. pone exemplum. Utrum sicut illud completum est principium inferendi quolibet articulum in speciali. sic habitus fidei infuse cuius illud est obiectum immediatum inclinatur mediate ad actum elicatum circa quolibet articulum virtute illius completi. Non sic tamen quod ille habitus sufficiat cum intellectu elicere actus credendi circa articulum in speciali. imo nec ad actum credendi illud principium quod est suum immediatum obiectum sic patet in puero baptisato quod habet fidem infusam et tamen nullum actum potest elicere sine fide acquisita. **¶** Ex his patet quod eadem fuit fides in antiquis patribus modernis. quia alio modo in speciali credebant et alia credibilia quam nos. imo aliquid quod credebant quod nunc est falsum. Credebant enim de futuro. nos de preterito. pone exemplum. etc. Utrum tamen non fuit proprie loquendo idem articulus per de necessitate christi quod modo. et tamen non obstante ista diversitate fuit in eis et in nobis una fides in specie quod idem completum fuit obiectum immediatum fidei eorum et nostre etc. **¶** Secundo ex his patet quod non repugnat quod aliquis habeat demonstrationes siue scientiam. et tamen non perdat fidem infusam. quoniam quis perdat fidem acquisitam. sic aliquis potest habere fidem circa principium et noticiam evidentem circa conclusionem. scilicet per experientiam. non tamen potest simul habere fidem acquisitam circa conclusionem et noticiam evidentem. Utrum aliquis potest habere fidem infusam circa istud completum. omne reuelatum et etc. et tamen habere scientiam respectu unius articuli in speciali ut

argumentum commune ad probandum distinctionem specificam

de hoc tunc per Jo. 3. 12

actus spei includit actum fidei et rationem et presupponit

¶ Tercii sententiarū

Ita modis 2. dicitur et finitior

satis patet zc. Alio modo potest rñderi. q̄ non est inconueniens q̄ multoz effectuz specie distinctoz sit vna causa equiuoca. sicut patet de sole respectu hominis et asini. Et sic fides infusa tanq̄ causa equiuoca inclinatur immediate ad actus credendi oīuz articuloz diuersos specie. z tamen non inclinatur ad actum vnum circa omnes. quia nō inclinatur nisi mediāte fide acquisita que est diuersa specie respectu diuersoz articuloz. Nam quot sunt articuli tot sunt fides acquisite et actus specie distincti zc. Nec ē inconueniens q̄ de^o causet in intellectu viatoris habitum fidei infusum inclinantes immediate ad credendū omnes articulos fidei supposita fide acquisita respectu vni⁹ cuiusq̄. Sed vtrum inclinatur ad credendū omnes vno actu pbabilius videtur q̄ nō. vt dictum est. tamē neutra pars est euidentior.

¶ Si rō obijciatur q̄rendo quomodo potest saluari vnitatis fidei respectu conclusionum oppositaruz. s. Christus morietur z christus non morietur. quia cum habit⁹ naturaliter inclinatur sic inclinatur ad actū suum q̄ non ad oppositū. Apostoli autem añ passionem credebant illud cōpletum. xps morietur. z post. illud. xpus non morietur. et tamen per eandem fidem. Respondeo q̄ fides acquisita respectu vtriusq̄ cōpleti est alia et alia sed infusa eadem. Nec est inconueniens q̄ causa naturalis concurrēdo cū alia z alia causa partiali habeat effect⁹ contrarios. sicut calor cū humido radicali cōseruat z confortat. et sine humido vel cum humido non naturali corrumpit z consumit Sic etiam. fides infusa cum fide acquisita inclinatur aliquando ad istam. christ⁹ morietur. z aliquando ad istam christus mortuus est z non morietur. sed cum alio habitu vel actu acquisito. Eodem modo potest dici de primo obiecto spei q̄ aliq̄d cōpletum est eius obiectuz immediatū z mediante illo inclinatur ad alia obiecta secundaria spei. Et eodem modo etiam de caritate q̄ obiectum eius primum est aliq̄d cōpletum. s. deus. z omne quod deus vult a me diligi est a me diligendum. z mediante illo tanq̄ principio partiali inclinatur caritas ad diligendum proximum mediāte. vlt⁹ possumus dicere q̄ immediate inclinatur ad omnia diligibilia caritatiue Unde si diligam deum et omne quod vult a me diligi.

z post constat mihi per scripturam q̄ vult inimicum diligi a me. tunc caritas infusa inclinatur ad diligendum inimicum mediāte actu suo z caritate acquisita et volūtate siue vt eā mediata siue vt immediata vtrū q̄ potest dici. sed si cōstaret q̄ inimicus eēt damnatus sicut in p̄ria caritas inclinaret ad non diligendum. z sic eadem caritas in via z in patria inclinatur hic ad diligendum z ibi ad oppositum zc. Et hec de secūdo articulo pro nunc. ¶ De tercio articulo nihil hic specialiter tractat. quia ex dictis in primo articulo. et per tres rationes añ oppositum patet satis pars negatiua questionis.

¶ Et sic est finis tercij sententiarū.

Questio prima

A Ircu quar tum senten

tiaz In cui⁹ p^{ma} z se/
cūda distinctōibz mgr
tractat in generali d^o sa/
cramentis z de differē
tia sacramentōz legis

christi et legis Moysi. Quero p^{mo} istam
questionē. Utruz ex lege christi recepta sit
summa pfectio sacramentoz. Arguit q^o n̄.
Quia si sic hoc maxime esset qz sacramēta
legis xp̄i sunt cause effectiue gratie sic vide
tur innuere mgr p hoc ponens differētiā
in l^{ra} inter sacramēta legis christi z sacra
menta legis moysi. Sed hoc nō valet. qd
pbo triplr. **P^{rimo}.** qz fm Augu. lxxiiij.
q. q. liij. Soli deo puenit anias illumina
re scz per gratiaz. igit̄ nihil aliud a deo pōt
efficere grām. quare zc. **S^{ecundo}** gra
tia creat in aia. quia licet pducatur in subie
cto n̄ tñ ex subiecto. qz creatura creare nō
potest. Nam hoc soli deo puenit fm Aug.
iij. de tri. ca. xvij. et alijs multis locis. igit̄
zc. **T^{ercio}.** qz supposito qz sacramēta le
gis xp̄i efficerent grām. tñ ppter hoc nō cō
cluderet ipsa esse pfectissima sen pfectiora
sacramētis legis antiq̄. Nam mgr in l^{ra} dif
finit generaliter sacramētū qd est inuisi
bilis gratie visibilis forma. ita vt eius simi
litudinē gerat z causa existat. qd nō potest
intelligi nisi de causa efficiente. vt patet in
ductiue. igit̄ sacramēta legis antiq̄ ita bñ
sunt cause effectiue gr̄e sicut sacramēta le
gis xp̄i noue. z p p̄ns sequit̄ ppositum zc.

Oppositum arguit ex lege pfectissima re
cepta sunt pfectissima sacramenta. sed lex
xp̄i noua est pfectissima. igit̄ zc. **I**n ista q̄
stione sicut z in oibus sequentibz erūt tres
articuli. ex qbus patebit questio. **P^{rimo}**
erit iuxta materiā p̄mi argumenti Utrū
sacramēta legis noue habeant causalitatē
effectiuā respectu gratie. **S^{ecundo}** erit
iuxta materiā secūdi argumenti Utrum
posse creare simpliciter repugnet creature
T^{ercio} erit iuxta materiā t̄cij argu
menti Utrū sacramenta legis noue sunt p
fectiora sacramētis legis antiq̄ue zc.

Ad Quantū ad p̄mum articulū ponā
tres p̄clusiones responsales. Quarū p̄ma

est q^o nullum sacramentuz debet ppter hoc
dici causa effectiua gratie qz in ipso sit ali
q̄ virtus spūalis que sit ei principium agē
di in q̄tum est instrumentū diuine miseri
cordie z p quā ipm sit cā characteris vel or
natus aut cuiuscūqz alterius dispositōis
in anima ad grām p̄nic. **I**sta p̄clusio est s̄
sanctū Thomā. p cuius intellectū et opi
nio pōt hic sub quatuor dictis breuiter re
citari. **P^{rimo}** em̄ dicit q^o oēs ponere co
gunt sacramenta noue legis esse aliq̄ mo
do causas gr̄e. tam ppter autoritates sc̄toz
sicut est illa Augustini sup Jo. omel. viij.
vbi dicit. Que virtus ista aque vt corp⁹ tā
gat z cor abluat. Et loquit̄ de aqua baptil
mali innuēs q^o illa abluat cor sine aīaz. qd
nō videt̄ posse fieri nisi causando gratiam
tam ppter cōe dictū. qz dicit̄ cōiter q^o sacra
menta noue legis efficiunt quod signant

S^{ecundo} dicit q^o h̄mōi sacramēta non
pnt poni cā gr̄e sine q̄ nō. qz cā sine q̄ nō est
t̄m causa p̄ accūs. Nam tūc nō poneret̄ in ei⁹
diffinitōe cui⁹ oppositū fecit mgr. **T^{ercio}**
declarat ista opinio q̄liter sacramētū
ponendū sit cā gr̄e. z dicit q^o causa efficiēs
distinguit̄ dupliciter. Uno mō ex pte effe
ctus scz in cāz dispositiua q̄ inducit effectū
p̄mum z imp̄ctū. z in cām p̄fectiuā q̄ in
ducit effectum p̄ncipales z vltimatū. **A**lio
mō pōt distingui cā efficiens ex parte effi
cientis scilicet in causam p̄ncipalem z cāz
instrumentalem. **I**nstrumentū aut̄ dupli
cem habet actionē. vnā ex p̄ria natura. ali
am put̄ motū est a p̄ncipali agente. et qñ
habet secūda simul semp̄ habet z p̄mam.
z illud ad qd̄ attingit p̄ secūda que ei p̄ue
nit in q̄tum est instrumentū aliqñ est t̄mi
nus p̄ncipalis agētis. z aliqñ est t̄m dispo
sitiu ad illum terminū. **T**unc ad p̄posituz
dicit q^o aqua baptilmalis p̄ formam suam
naturalem habet opationē p̄riaz. scz ablu
ere vel madefacere corp⁹. **U**terius aut̄ in
q̄tum est instrumentū diuine misericōdie ha
bet effectū vltiorē non qd̄ ad gr̄az sic q^o
ipsam attingat in virtute p̄ncipalis agē
tis sed ad dispositiōē p̄uīā que in q̄bus
dā sacramētis est character. in alijs aut̄ est
aliq̄s ornat⁹ aīe p̄portinat⁹ characteri.

Quarto dicit q^o in sacramētis est aliq̄
virtus sup̄naturalis q̄ est ipsis p̄ncipituz
agendi in q̄tum sunt instrumenta diuine mi
sericordie. z bec virt⁹ est ens spirituale in

31
oppositio huiusmodi non potest dici causa effectiua gratie nisi in quantum est instrumentum diuine misericordie

Secundo dicit qd omnes ponere cogunt sacramenta noue legis esse aliquo modo causas gratie

Secundo dicit qd homini sacramenta non possunt poni causa gratie sine qua non. quia causa sine qua non est terminus causa per accidens. Nam tunc non poneretur in eius diffinitione cuius oppositum fecit magister

Terchio declarat ista opinio qualiter sacramentum ponendum sit causa gratie. et dicit quod causa efficiens distinguitur dupliciter. Uno modo ex parte effectus scilicet in causa dispositiua que inducit effectum primum et imperfectum. et in causam perfectiuam que inducit effectum principales et vltimatum. Alio modo potest distingui causa efficiens ex parte efficientis scilicet in causam principalem et causam instrumentalem

Instrumentum autem duplicem habet actionem. unam ex propria natura. aliam putat motum est a principali agente. et quoniam habet secundam simul semper habet et primam. et illud ad quod attingit per secundam que ei prouenit in quantum est instrumentum aliquando est terminus principalis agentis. et aliquando est terminus dispositiuus ad illum terminum

Quarto dicit quod in sacramentis est aliquis virtus supernaturalis que est ipsis principibus agendi in quantum sunt instrumenta diuine misericordie. et hec virtus est ens spirituale in

¶ questio prima

eorz presentia. z hoc sufficit magistrz z alijs
ad ponendū differentia inter noua z antiq
sacramēta. **S**ecundo sequitur q nullū sa/
cramētū legis noue sine p virtutē ppriaz
sine p virtutem ei collatam est pprie causa
efficiens alicuius dispositōis in aia ad gra
tia puenie. Patet. qz talis rō pōt fieri de ta/
li dispositōe sicut facta est de gra. hoc etiā
diffuse pbat. **D**ekā in solutione pme qstio
nis qtri libri. **E**t cōtra istud correla
riū z secundā prem qstionis arguo sic. et p
bo q sacramētū sit pprie causa gratie z etiā
dispositōis ad eam puenie. qz videt q omē
illud q posito ponit aliud sit pprie causa il
lius. Nam de ratione cause pprie dicte non
est q ad ipsam necessariū sequatur effectus
aut q non possit poni sine ipsa. qz ignis est
pprie causa caloriz z tamen non necessariū
sed mere ptingēter ad ignē sequit calor. sic
patuit de igne trium pueroz in fornace. si
militer calor etiam igne p̄sente pōt produ
ci igne nihil causante sicut patz si de se so
lo pduceret calorē suspendendo actionem
ignis p̄sentis. Igitur ad hoc q aliquid sit p
pprie cā alterius sufficit q ipso posito pona
tur illud z ipso non posito nō ponat. s; sic
ē de sacramētis respectu grē zc. igitur zc. Et
pfirmat. qz sicut ad p̄sentiam sacramento
rū sequit grā solū ex voluntate alterius. s.
dei sic volentis. ita ad p̄sentiam ignis se
quit calor solū ex volūtate dei. qz ipso sic
volente sequit calor. z ipso sic non volente
non sequit. Igitur ita pprie sacramenta sunt
cause gratie sicut ignis est cā caloriz. cui
oppositū dictum est. **P**ro solutione hui
dubij pono aliquas ppōnes. **P**rima est
q qñcunq; deus facit aliquē effectū medi
ante causa secunda. ipse non solū facit illū
effectū sed etiā facit cām secundā esse cām
illius effect. **P**robat qz deus facit oē posi
tiū. cām aut secundā causare effectū suū
est qd positiū. igitur zc. **S**ecūda ppo
sitiō sequens ex p̄dicta est q deus nihil fa
cit fieri p aliud qn illud idēz facit p seipm.
Imo p̄us natura z p̄ncipaliter facit illud.
Tercia Plus facit de faciendo aliquē
effectum mediante cā secunda q si faceret
eundem effectū se solo. quia in p̄ma factio
ne sunt plures termini diuine actiōis qz in
secunda factio. vt patet ex p̄ma ppōne
Quarta ppositio est q nulla causa secun
da sic est pprie cā alicuius effectus nec ali

quis effectus sic ex natura rei sequit ex ali
qua cā secunda q causa necessariū inferat
effectū vl q effectus necessariū p̄supponat
illam cām imo effectus pure ptingēter seq
tur ex secunda. et secūda cā pure ptingēter
antecedit effectū suū. **Q**uinta ppo q nō
obstantib; p̄dictis aliqua cā efficiens scōda
sic est pprie causa q ipsa agit effectum vtu
te ppria. dico aut virtute ppria non qdem p
ppria p exclusionem v̄tutis extranee vel alie
ne. sed v̄tute ppria. i. virtute que est in ipsa
vel q est ipsamet z nō sibi aliena. Sic enīz
ignis agit calorē virtute ppria scz aliq v̄tu
te q non est sibi aliena. Nec tñ excludo qn
agat virtute dei que est sibi virtus aliena z
a sua ppria v̄tute distincta. **S**exta
ppositio est. Aliqua est cā efficiens secūda
ad cuius positionē sequit effectus non so
lum ex voluntate dei sed ex natura rei. z so
la talis causa secunda est cā pprie dicta.
Ista patet ex p̄cedente. quia effectus q seq
tur ad positionem cāe z hoc ex virtute pro
ppria ipsius cause non solum sequit ex volū
tate dei sed ex natura rei. **E**x his patz ad
formam ar̄tenti. vñ qñ dicit d rōne cause
pprie dicte non est q ad ipsaz necessariū se
quat zc. Ideo sufficit q ipsa posita zc. con
cedo añs. qz facit p quarta ppōne posita. s;
nego p̄nam. qz nec p̄mūz requiritur nec se
cundum sufficit ad hoc q causa secūda sit
cā pprie dicte. sed requirit z sufficit q posi
ta ipsa ponat effectus. scz ex virtute ipsius
cause z non solum ex voluntate dei. sic aut
non est de sacramētis zc. **A**d cōfirma
tionē aut quādo dicit q ad p̄sentia ignis se
quit calor solū ex voluntate dei. nego istd.
quia qñ ignis producit calorēz talis calor
sequit ex volūtate di p̄ncipaliter. sed tamē
vna cū hoc v̄tute ignis. Et qñ pbatir op
positum qz deo sic volēte sequit calor zc.
Dico q hoc est verū sed nō est ideo verū q
ille calor seqtur solum ex voluntate di. sed
quia cessante voluntate dei cessant singla
ex qbus ille calor sequitur sen ponit in esse
ideo zc. **U**nde pcedo istam septimā p
positionem q licet ad p̄sentia cause secun
de pprie dicte sequat effectus non soluz ex
voluntate dei sed ex virtute ipsius cause et
ex natura rei. tamen q ad p̄ntiam alicuius
cause secunde sequat aliquis effectus v̄tu
te ipsius cause sen ex natura rei. soluz est ex
volūtate dei. Nā hoc solum est qz de vult

Quarti sententiarū

talem causam assumere ad coopandum si
bi talem effectum quem si vellet possz sine
ea pducere. **¶** Et qua sequit octava ppō
q licet oīs causa secūda pprie dicta causet
effectū ex natura rei. tñ q ipsa sit cā pprie di
cta non est ex natura rei qz solum ex volun
tate dei. Et hec de pmo articulo q. sufficiāt.

¶ Quantū ad secundum articulum
videndum est. vtrū posse creare simplr re/
pugnet creature. qz etiam hanc materiam
tangit mgr ca. vlti. v. disti. qrtili. vbi videt
tenere q potentia creādi saltem ministeri/
aliter seu instrumetaliter est cōcabilis cre
ature scz sacramētis seu ministris sacramē
toz. cuius oppositū videt pbare secūda rō
q. Unde p intellectu huius materie premis/
to vnam distinctionē. scz q creare seu crea
tio in philosophia riu theologia solet capi
qdruplr. z tot modis sumitur annihilare.
qz quot modis dicitur vnū oppositorū tot
modis dicit z reliquum. **¶** Primo modo
creare cōmunissime et largissime sumit p
vt idē est q facere aliqd esse post nō esse. et
correspondēter annihilare est facere aliqd
non esse post esse. Et sic accipit pmentator
creare. in. de aīa vbi dicit q intellectus cre
at intellectionē. Et hoc mō generatio non
differt a creatione vl corruptio ab annihila
tione. fm hunc modū clarum est q crea
tura pōt creare z etiam annihilare. ideo de
ista acceptione nihil dicam. qz etiam nec ē
ppria. **¶** Secūdo sumit creare minus cō/
muniter z minus large put idem est q fa
cere aliqd esse post nō esse ab illo agēte qd
pōt hoc sine causali influxu materie vl sub
iecti. et corrūdetēter pōt sumi annihilari seu
annihilatio. z sic accipit creare. qñ dicit q
omnis res est creator vel creatura. qz licet
deus producat multa ex subiecto sicut oēs
formas materiales. tñ dicit oīa creare. qñ
oīa pōt pducere sine causali influxu mate
rie vel subiecti. Et fm hunc modū possibi
le est idē creari z generari. z idem annihila
ri z corrūpi. Multa em h mō creant q etia
generant z pducunt ex matia vel subiecto
Unde hic z in seqntibz cum loquor de ma
teria non intelligo solū materiā pīnaz que
est subiectū formaz substācialiū sed p ma
teriam intelligo quodlibet subiectū de cu
ius potētia pōt educi aliq forma. z sic intel
lectus est materia sue intellectōis sic etia
eadem res est materia z forma. Nec ista ac

ceptio est impropria. qz sic capit phus ma
teriā. in. phisi. z. v. metha. qñ distinguit qtu
or genera cāz. s. materiā formā efficiētē z fi
nem. qz aliter nō oīs cā reduceret ad aliqm
istaz. **¶** Tercio mō sumit creare magis stri
cte z magis pprie. put idem est q facere ali
qd esse post nō esse sine cōcursu causali seu
influxu materie vl subiecti sine subiecto p
supposito ex quo illud fiat. z corrūdetēter pōt
sumi annihilare. Et sic accipit creare qñ
dicit q anima creat vel grā in anima. qz licet
grā vel anima pducatur in subiecto nō tñ ex
subiecto. Nam in suo fieri vel suo esse non
dependet causaliter a subiecto. Et isto mō
capiendo creare nō est possibile idem siml
creari z generari aut annihilari z corrūpi.
qz creatio et annihilatio nō p supponunt sub
iectū ex q. generatio pō z corruptio illd p
supponunt. Et fm hanc acceptionē nō est
bona diuisio entis qz oēs ens est creator vel
creatura. qz sic nullū ens generatū est cre
atura. Nam oēs generatū fit ex subiecto. Et
intelligo oīa ista de pductione ad extra. qz
d. pductione ad intra uon essent vera. Nam
filius dei nō pducit ex subiecto z tñ nō cre
atur sed generat. Claz est igitur q nō stat
aliqd creare vel aliqd creari isto tercio mō
z non secūdo mō prius dicto. sed bñ econ
tra. tñ qquid pōt creare isto mō pōt crea
re secūdo mō z ecōtra. Ideo d. secūdo mō
nihil dicā. qz dicto tercio patet de illo.

¶ Quarto mō sumit creare satis stricte et
satis pprie. licz non capiatur sic cōmuniter p
ut idem est q facere aliqd esse post nō esse ab
agente se solo causante z sine pcurso alteri
us cause efficiētis. siue pducatur ex subiecto
siue non. z corrūdetēter pōt sumi annihilare
Et sic capit creare Gen. j. c. vbi dicit. creauit
deus oēm animā viuētē zc. Nō em opoz
tet intelligere q deus tunc creat omnē ani
mam ex nihilo. sed iō oēm talem aīam cre
asse dicitur qz se solo pduxit licet pduxerit
ex subiecto. Et fm istū modū patz q bene
stat idē simul creari z generari. qz ille anie
de qb dictū est fuerūt create qz a solo deo
facte. z tñ fuerūt generate. qz ex subiecto p
ducte. Sic ergo patz quōd creare dicit qtuor
modis. De qb quatuor duo vltimi magis
sunt ad ppositum. ideo de illis solum ponā
tres pclusiones. **¶** Prima cōclusio
est q capiendo creare z annihilare quarto
mō p nullā potētia siue ordinatā siue ab

vide sententiam magistri

nota hic 2 dicitur accepti

¶ questio prima

solutam creatura potest creare vel annihilare. **S**ecunda est q̄ capiēdo creare z annihilare tercio mō z loquēdo de potētia naturaliter ordinata nulla creatura p̄t creare vel annihilare. **T**ercia est q̄ capiēdo creare z annihilare illo tercio mō. et loquēdo de potētia simplr absoluta q̄libet creatura potest creare z annihilare. Et istam tercia non assero. qz cōiter negat ab omnib. sed eam solum pono pbabiliter et disputatiue. **P**rima conclusio probat sic. p̄ nullam potētia creatura se sola aut sine alio agente z currente p̄t facere aliqd esse post non esse. vel aliqd nō esse post esse. igitur conclusio vera. consequētia est clara. z aīns patz. quia creatura nihil oīno p̄t nisi deo z currente. Nam sicut necessario de^o est oīpotens ita necessario si aliqd fit ipse est oīfaciens. z etiam si aliquid de esse transit in non esse ipse respectu illius subtrahit suam influentiā conseruatiuā. ac p̄ hoc ipē ē illius cā destructiua. Et hoc tenenduz est ex fide licet nō possit p̄bari euidenter. et sic patet de quarto mō creandi de quo breuiter transio. qz de illo modicū loquunt doctores. **S**ecunda conclusio p̄bat. circa cuius pbationem dico duo. **P**rimo dico q̄ ipsa nō p̄t probari euidenti rōne. **T**ū p̄mo quia oīs probatio eius potest apparēter solui etiam sequēdo purā p̄hiam naturalem. **T**um secundo quia puri philosophi posuerunt oppositū sicut **A**uicenna q̄ cōcedit creaturam creare posse. imo de facto creare. sicut patet. ix. metha. vbi ipse ponit intelligentiā secundā esse cāz producti uam tercie z terciāz quarte z sic deinceps. illa autē intelligentiā secūdo vel tercio pducta creata est. z productio vtriusqz creatio est eo mō quo ipse loquitur de creatione z creatura sexto **M**etha. put scz creatio ē productio de nihilo z est post nihil nō ordine duratiouis sed ordine nature. put ipse exponit ibidem vel de uihilo id est nō de aliq̄ ipsius producti supposito. **H**oc ḡ mō ipse ponit intelligentiāz secundā productā a deo. z terciā a secunda nullo p̄supposito. z cape esse post nō esse ordine nature sed nō duratiōis. qz nō ponit nouitatem. z iste modus ponendi est bene subtilis z valde probabiliter sustinibilis. nec oppositum posset euidenter probari. **E**x quo patet error **A**restoilis z sui p̄mentatoris q̄ reputauerūt p̄nci-

pium euidentē q̄ ex nihilo nihil fit. siue q̄ dē qd̄ fit fit ex aliquo. quia nec est euidentē nec euidenter probabile. Et sic patet q̄ p̄dicta secunda cōclusio nō p̄t euidenter probari sicut dixi. **D**ico t̄m secundo q̄ ipsa potest apparēter probari **U**nde eam uisus est probare multipl̄ sanctus **T**homas. sz oēs rōnes eius reprobat **S**cotus. eoq̄ ille supponunt multa falsa sicut ipse ostendit in p̄ma q. quarti. ideo ipse facit alias rōnes q̄s etiam refellit **O**ckā. q. q̄rta secūdi. ostēdens ibi eas nō p̄cedere ex veris. **N**olo t̄m hic insistere sed probō seu p̄suadeo cōclusiōnem ostendendo p̄mo q̄ de potētia naturaliter ordinata nulla creatura potest creare id est aliquid facere esse sine subiecto cōcurrente. **S**ecundo q̄ nec p̄t annihilare **P**rimū probat sic. qz si creatura posset creare. vel naturaliter vl̄ libere. **P**rimo uō p̄t dici q̄ naturaliter. quia agēs qd̄ equaliter se habet ad plura producibilia eiusdez rōnis q̄stum est de se vel oīa producūt vl̄ nullū. qz nō est rō quare illud z nō istud. sed agēs naturaliter equalit̄ se hz ad oīa producibilia eiusdez rōnis q̄stum est de se imo est ad infinita z agit p̄m vltimū potētie. igit̄ si possit producere vnū non req̄rendo subiectū receptiuum et quo producat pari rōne producet oīa producibilia eiusdez rōnia cum illo. z p̄sequēs poterit producere in finita. hoc autem est falsum. igitur zc.

Secundo nō p̄t dici q̄ creatura possit creare libere seu p̄ libez arbitriuz. quia sic nō p̄t creare nisi mediante suo velle. z t̄m si ponat q̄ p̄t creare per suum velle. vel h̄erit sic q̄ eo ipso q̄ veller ipsū producibile esse ipm esset. vel sic q̄ volitio posita est cā ipsius produciendi seu creandi. **S**i secundo mō cum volitio posita z causata naturaliter causet illud cuius est cā. patet q̄ redit idem argumentū qd̄ factū est de actiōe naturali. **S**i p̄mo modo cum volūtas creata possit velle infinita eq̄liter sicut finita z eq̄leuiter. igit̄ poterit creare etiam infinita. z si non p̄ vnā volitiōē tamē p̄ infinitas volitiōnes successiue. hoc autē videtur falsum sicut p̄us. qz non videt̄ esse finite potētie posse producere infinita. **H**anc ratiōē prolige tractat **A**dā p. q. quarti. ipsam fortificando z declarando. et videt̄ mihi q̄ ipsa bene concludit q̄ creatura p̄m potētiā naturaliter ordinatā seu p̄tute

vide hoc v. l. l. l.

Quarti sententiarū

sua naturali non potest aliquid creare seu aliqd facere et non ex subiecto. et hoc tenuerunt philosophi propter experientiam. quia videntur in multis tam artificialibus quam naturalibus quod omne quod fit. fit ex aliquo. sic vestis ex panno. pannus ex lana. ignis ex lignis et sic de alijs. Et non videntur instantias in aliquo. ideo tenuerunt quod quicquid facit aliquid de nouo facit illud ex aliquo. nec potest illud facere ex nihilo. et hoc est bene verum secundum potentiam naturaliter ordinatam. tamen videtur mihi quod cum omnibus predictis stat quod de potentia simpliciter absoluta creatura possit creare. quia deus absolute posset creature super naturaliter concitare potentiam creandi. sicut patebit in tertia conclusione. quibus ad am teneat oppositum et communiter omnes. **S**ecundum probatur scilicet quod nec etiam creatura potest naturaliter seu de potentia naturali annihilare. quia agens naturaliter semper intendit per prius productionem alicuius quam destructionem alterius. ideo quod potest annihilare potest creare et cetera. Unde videmus per experientiam quod in operationibus naturalibus semper ad destructionem unius sequitur productio alterius. ideo dicit Aristoteles primo de generatione quod semper corruptio unius est generatio alterius. igitur et cetera. **R** **S**ed contra predictam conclusionem sunt tria dubia. **P**rimum est utrum deus possit creare mediante creatura ipsa creature pure naturaliter agente. Et videtur quod sic. quia deus creat animam humanam mediante homine ipso homine pure naturaliter agente. aliter in productione hominis homo non esset causa efficiens naturalis. igitur videtur quod creatura naturaliter possit creare saltem partialiter et instrumentaliter. **S**ecundum dubium est. quia videtur quod creatura possit annihilare. quia peccatum mortale destruit gratiam et infidelitas fidem. sed destructio gratie vel fidei est annihilatio sicut eorum productio est creatio. igitur et cetera. **T**ercium dubium est contra modum probandi conclusionem quia per simile rationem probaretur quod creatura non potest naturaliter generare. quia arguitur sic. omne agens naturaliter non impeditur respiciens plura producibilia equaliter producit quodlibet vel nullum. Sed omne agens naturaliter equaliter respicit omnem formam producibilem de potentia huius materie ab ipso in eam. Et similiter illa materia vel subiectum indifferenter est in potentia ad receptionem cuiuslibet illarum. quia nec habent or-

dinem ad agens nec ad passum cum quolibet illarum omnino nihil sit. igitur producit quodlibet tale. et per prius potest producere infinitas vel nullam potest et cetera. Item si illa ratio aliquid probat non videtur aliud probare nisi quod creatura non potest aliquid producere nisi in receptione sicut anima et gratiam. igitur et cetera. **P**ro solutione primi dubij sciendum est quod deum creare mediante creatura potest intelligi dupliciter. Uno modo quod deus creet aliquid creatura illud idem producente. sicut celum agit mediante lumine calorem quia lumen secum agit calorem. Et sic loquendo deus non potest creare mediante creatura. ipsa creatura naturaliter agente seu secundum naturam. quia si deus sic faceret esset miraculum. Utrum autem possit sic facere videbitur in tertia conclusione quod sic. Alio modo potest intelligi deum creare mediante creatura quia dat potestatem creature aliquid faciendi in aliquo receptione. quo facto ipse vult immutabiliter causare. sicut dedit potestatem homini sic disponendi materiam in generatione hominis quod ipsa sic disposita ipse immutabiliter velit animam intellectiuam creare. Et isto modo posset deus multa creare per creaturam seu mediante creatura. quod ipse de facto sic non creat. Sic enim potest conferre sacramentis vel ministris sacramentorum potentiam creandi. id est causandi aliquem effectum naturalem vel faciendi aliquid naturaliter circa aliquod subiectum utpote circa puerum baptizatum. quod factum immutabiliter ipse vult creare. hoc autem potuit sed non fecit. sicut dicit Augustinus. omne. v. super Iohannem. et allegat illud magistri quod tunc li. disti. v. Et sic dicit Scotus et Adam post eum quod magister intelligit in illa distinctione deum posse concitare creature potentiam creandi. licet hoc non concitauerit de facto sacramentis vel ministris sacramentorum. **P**ro solutione secundi dubij pono aliquos propones. **P**rima est quod nec peccatum mortale active destruit gratiam nec infidelitas fidem infusam. **S**ecunda quod infidelitas bene destruit active fidem acquisitam. quia illa destructio non est annihilatio sed corruptio. sicut productio si dei acquisita est naturalis generatio. **T**ercia est quod peccatum mortale demeritorie destruit gratiam et infidelitas fidem infusam deus autem solus active destruit eas. scilicet non deseruando seu subtrahendo influentiam manutentione sue ab eis. **Q**uarta propositio est quod quod ponit casus culpe mortalis tunc cito et non

Questio prima

prius vel posterius tpe vel natura deus annihilat gram. Exemplū de obstaculo luminis. Ad terciū dubiū pōt rīderi dupl'r. Uno mō fm Dckam q̄ tenet q̄ idē agens naturale de eodē passo nō est in eternū natū pducere nisi vnicū indiuiduū eiusdem rōnis adēq̄tū sue actiuitati ex eodez passo fm numez. 7 q̄ ista forma rediret q̄tēs idē agens pduceret indiuiduū eiusdem speciē ei ex illa materia. Et istud tenet Scor^o in li. q̄rto esse multū pbabile et magis videtur ad hoc decliare. 7 fm istū modū lenissime rīderit ad illam obiectionē que fiebat cōtra illā rōnem cōclusionis sicut patz intuenti. Sed Adā reprobat illud 7 ostēdit q̄ idem agēs numero possit de eadē materia nūero pducere diuersa indiuidua sue virtuti adēquata. sicut ignis de eadem mat'ia multos ignes successiue producere pōt. q̄rum q̄libet pporzionet actiuitati sue. Uide pcessum suū si placz. qz trāseo cā breuitatē.

USecundo mō potest rīderi fm hāc viam ad illā obiectionem. pro quo pono aliquas pponēs. **U**Prima sit hec. Agēs naturale pōt producere infinita. ino aliqd est agēs naturale quod nō pōt pducere qn producat infinita quia aliquod est agens naturale qd nō pōt producere nisi pducat ens p̄tinuum. 7 quodlibet tale ē in finitū. qz infinite partes pporzionabiles.

USecunda est q̄ nullū agens naturale potest pducere infinita actu sepata. patz qz nō est possibilis infinita multitudo indiuiduoz actu sepatoz.

UTercia est q̄ in finita actu sepata eiusdem rōnis pōt agēs naturale naturaliter pducere seu generare de quolibet passo de q̄ pōt vnum indiuiduū producere. patet. qz cū vnum possit pducere 7 nō solū vnū vt dictū est sed plura eiusdē rōnis sequit q̄ non tot potest pducere qn plura possit. 7 hoc si duraret. igit 7c.

UQuarta pō est q̄ nullū agens naturale potest naturaliter producere ex aliq̄ subiecto seu passivo nisi vnicū indiuiduum vna vice. 7 ideo agens q̄uis sit de se indeterminatū ad recipiēdū istud vel illud tū passiuū non est naturaliter natum suscipere plā siml' Ideo agens ex subiecto determinatur ab ipso subiecto naturaliter ad producendū vnicum vna vice q̄uis non determinet ab ipso passo ad plus producēdū illud quod pducit primo q̄ aliud secundo producibi

le de eodez. **U**Si vero q̄ras a q̄ sic determinat. Rūdet Adam q̄ ab agēte libero. s. a deo ipm secundū agens pueniēte 7 libere determinante ad pducēdū istud indiuiduum plus vel prius q̄ aliud. Un dicit q̄ ex hoc sumitur efficacissimū argumentū ad pbandū q̄ phos maxime Aristotilem 7 suū amētatorē deū esse agens libez libertate ptingentiē. Et hoc idem post eū tenet Brego. li. p̄mo in materia de intentione formaz. **U**Et p̄dict' patet facilliter solutio ad obiectionē contra rōnem cōclusionis. Sz ad p̄firmationē eiusdem obiectionis quādo dicit q̄ si illa rō aliqd probet non videt aliud probare nisi q̄ agens creatū non p̄rati quid producere nisi in subiecto mō cum h̄ stat q̄ possit creare. 7c.

UHic dico primo q̄ stat aliqd produci in subiecto 7 non produci ex subiecto. vt bñ probat ratio. Unō differentia est inter illa sed bene difficile ē illā explicare verbis. hoc aut debet videri sup secūdo libro. **U**Dico secundo q̄ n̄ stat naturaliter agēs creatum aliquid agere ī subiecto 7 illud nō agere ex subiecto. Ideo rō cōclusionis procedit. q̄re 7c. Utrū autem agens creatū absolute possit aliqd facere in subiecto 7 nō ex subiecto teneo q̄ sic. qz cū vtrūq̄. s. producere in subiecto 7 producere ex subiecto pueniat agēti creator 7 p̄imū absolute possit separari a secūdo. Nō videt qn p̄mū absolute possit inesse sine scōdo q̄re 7c.

UTercia cōclusio probat Circa quam sciendū est q̄ sicut dicit q̄ de aliqd pōt de potētia absoluta qd nō pōt de potētia ordinata. ita dico d̄ creatura. id cōcedo pbabil'r q̄ licz creatura de potētia naturali sen naturaliter ordinata nō possit creare vel annihilare vt dictū est. tū ista pōt d̄ potētia simpl'r absoluta. s. supnaturalit' sen miraculose. Et hoc capiēdo creare 7 annihilare terciō mō. Un arguit primo sic. nō apparet aliq̄ d̄dictio q̄ de velle v'l absolute possz velle creaturā actiue facere aliqd cē post nō cē vel nō esse p̄ esse sine passo p̄supposito ex q̄ sic ageret. igit h̄ est absolute possibile.

USecūdo arguit sic p̄firmando p̄dictā rōz qz si posse creare absolute repugnet create h̄ cēt maxie qz necessario essz q̄ vtus creatiua sit infinita. s. p̄bo q̄ h̄ n̄ sit nccariū absolute. qz aut h̄ cēt rōne t̄mī p̄ductōis. i. ipi' p̄ducti. aut rōe p̄ductōis aut rōe distantie iē t̄minū a q̄ t̄minū ad quē. s. it cē t̄n cē

opinio dicitur

aut talis modi p̄ducti

Quarti sententiarū

Sed p̄mum non valet. hoc em̄ non exi-
git infinitatē. qz oīs terminus creatōis ē fi-
nitus. Nec secundū. cum omnis mod⁹ cre-
ationis sit finit⁹ qz est aliqd̄ extra dei. Nec
terciū. qz ipsa p̄ductio est finita cum sit cre-
atura vel aliquid in creatura. Nec quartū
qz nulla est ibi distantia positiva nec priua-
tiua. Et de hoc bñ p̄sequit̄ Scotus p̄tra
Thomā p. q. sup̄ quarto. ⁊ alibi in p̄mo. et
alijs multis locis. Et etiam sicut bñ dicit
Dekam illa cā de distantia terminōz nihil
valet. qz si valeret ita cōcluderet qz creatu-
ra nihil posset facere. Nam tanta distantia
est inter terminū a q̄ ⁊ terminū ad quē pro-
ductionis naturalis sicut creationis si ali-
qua sit ibi distantia. igit̄ non apparet ratio
cur potentia creatiua necessario debeat eē
infinita. ⁊ p̄ p̄ns cur non sit absolute cōmu-
nicabilis creature. **T**ercio arguit̄ sic. qz
licet deus talem legem naturālē rebz ordi-
nauerit qz vnus angelus non p̄ducit aliū
angelū. tamen non apparet aliq̄ p̄tradictio
cur hoc nō possit absolute sicut ignis p̄t
p̄ducere ignē. cum sit p̄fectiōis posse p̄du-
cere sibi simile. ⁊ angelus sit multo p̄fectio-
ris speciei q̄ ignis. **Q**uarto p̄bo qz d̄
facto creatura sepe creat ⁊ deinde qz annibi-
lat. et arguo sic. Quicqd̄ p̄seruat aliquid ⁊
non ex subiecto creat illd̄ quod sic p̄seruat
sed creatura sepe p̄seruat aliqd̄ ⁊ nō ex sub-
iecto. igit̄ creat ⁊c. maior videt̄ vera. s̄z mi-
nor patz d̄ accidentibz q̄ sunt in eucharistia.
que cōseruant̄ a cā naturali uō in subiecto
ita bñ sicut q̄n erant in subiecto. Ad istam
rōnem r̄ndet Dekā in secūdo libro dupli-
citer **U**no modo qz accidentia eucharistie
cōseruant̄ a solo deo ⁊ nō a creatura. **A**lio
modo qz nō est simile de creatione ⁊ cōser-
uatione. qz aliter agens respicit p̄ductū in
actu ⁊ aliter nō p̄ductū. qz ad quodlibet p̄-
ducibile non p̄ductū est indifferēs. ⁊c. **J**o
concedit qz creatura potest seruare aliquid
sine subiecto sed nō creare. **S**ed prima
responsio non videtur valere. q̄a apparet
sensui humano qz illa accidentia p̄seruant̄
a creatura sicut ante q̄s erant sine subiecto.
igitur non est magis negandū qz cōseruan-
tur a creatura post q̄s ante. aūs est notum
cullibet ⁊ p̄sequencia tenet. quia in fide xp̄i
nunq̄ neganda est apparentia sensus natu-
raliter bene dispositi nisi vbi expressa auto-
ritas fidei vel efficac̄ rō sumpta ex his que

sunt fidei ad hoc cogit **S**icut negamus qz
eucharistia sit panis q̄uis hoc eque appa-
reat post p̄lationē verborum sacramenta-
liū sicut ante. quia ad hoc negandū cogit
expressa autoritas vel ratio. ⁊c. sicut patet
intuenti. igitur ⁊c. **S**imiliter secūda re-
sponsio non videt̄ valere. quia probō qz cō-
seruare aliquid ⁊ non ex subiecto sit creare

Ad cuius p̄bationez pono aliqs
p̄positiones. **P**rima est qz cōseruatio
alicuius rei est eiusdem rei p̄tinua p̄ductō
ita qz omne qd̄ ab aliq̄ cōseruat̄ ab eodem
p̄tinue p̄ducit̄. **I**sta p̄pō manifeste est de in-
tentione Auicēne vbi pus allegat̄ in secū-
da conclusionē. Et patet etiam fm̄ p̄ham
Aristotilis qz fm̄ eam non sunt nisi quoz
modi causarū. s̄. materialis. formalis. effici-
ens et finalis. Sed p̄stat qz cōseruare est
causare. et esse cōseruatorē est esse causam.
sed hec causalitas non est causalitas mate-
rialis formalis aut finalis vt notum ē igit̄
est causalitas efficiens. ⁊ p̄sequens cōser-
uare aliquid est efficere seu p̄ducere illud.
quare ⁊c. **S**ecūda est qz oīs productio
alicui⁹ ⁊ nō ex subiecto est creatio. bñ tamē
verum est qz noua p̄ductio alicuius ⁊ non
ex subiecto est noua creatio ⁊ p̄ductio talis
que nō est noua sed p̄tinua est p̄tinua crea-
tio. Et ita ex duabz p̄pōnibz patet qz cōser-
uatio alicuius nō ex subiecto q̄uis non sit
noua p̄ductio tñ est p̄ductio continua. ⁊ p̄
p̄ns q̄uis non sit noua creatio tñ est crea-
tio p̄tinua. **U**nde pro maiori intellectu
p̄dictoz sit hec terciā p̄pō qz q̄uis isti termi-
ni productio ⁊ p̄seruatio pro eodem suppo-
nant vt iam dictum est tamen diuersa con-
notant. ⁊ etiam productio se habet in plus
q̄ cōseruatio. quia iste terminus produ-
ctio dicit̄ generaliter de illo quod est ab a-
lio siue de nouo siue non. cōseruatio p̄o so-
lum dicitur de illo quod est ab alio ⁊ nō d̄
nouo sic qz non sit ab eo primo sed p̄t̄ fuit
ab eo. ⁊c. **E**x his omnibus sequitur qz
ta p̄positio qz hec cōsequētia nō valet hoc in-
cipit creari qz hoc incipit p̄duci. Nec ista. **S**
de nouo creat̄ qz de nouo p̄ducit̄. Patet qz
aūs est verum de accidente eucharistie im-
mediate post p̄secrationē panis. ⁊ p̄ns d̄
eodem est falsum. igit̄ ⁊c. **Q**uinto ad p̄n-
cipale arguitur sic. **A**pproximetur hostia
consecrata igni certum est qz ibi produce-
tur calor et tamen non in subiecto. **S**ed

Bona ratio

1. p̄pō oīa

Sed qz hoc nō valet
nō valet
bi p̄pō 1. p̄pō 2

Questio prima

non est negandū q̄ ille calor p̄ducatur ab igne cum hoc appareat sensui z fides nō cogat illud negare. igit̄ ignis creat ibi calozē. **z̄c.** **Sexto** arguit q̄ creatura annihilat qz̄ appozimet hostie p̄secrate aliq̄ agens naturale corruptiuum albedinis certū est q̄ illa albedo destruet̄ z̄ p̄nis annihilabit̄. Sed nō est negandū illā destructionē seu annihilationem esse ab illo agēte naturali cū hoc appareat sensui z̄c. sicut̄ immediate arguebat̄ igit̄ z̄c. Sed ad hāc rōnem rñdet **Ockam** in q̄rte dupliciter. Uno mō q̄ accidens sepatū nulla v̄tute creata pōt corrumpi. qz̄ hoc esset p̄ annihilationē. z̄ nulla creatura pōt annihilare sicut̄ nec creare z̄ istaz̄ rōnem ipse simplr̄ tenet in sc̄do. q. v. z̄ in secūdo q̄li. q. nona. Sed h̄cā est rō iaz̄ facta de apparentia sensus. Aliter respondet q̄ creatura pōt annihilare licet nō creare. z̄ rōnem diuersitatis assignat quā trāscō causa breuitatis. Etiam qz̄ ista rō cōcedit̄ p̄positum de annihilatione. **Sz̄** contra eā arguo p̄bando q̄ si creatura in casu posito annihilat qd̄ etiā creat. qz̄ experientia docet q̄ si corrumpit̄ in eucharistia aliqua qualitas ibi alia introducūt ad p̄ntiaz̄ eiusdem actini ad cui⁹ p̄ntiam corrūpebat̄ prima. Et ita dicendū q̄ ab eodē actino p̄ducitur secūda a quo destruebat̄ prima. vt̄ si ab igne destruit̄ frigiditas ab eodez̄ introducūt caliditas. Et ista secūda ita bñ est sine subiecto sicut̄ p̄ma maxime si non ponatur quātitas distincta a qualitatibz̄ sic̄ iste **Ockam** ponit. Igit̄ si agēs creatū annihilat vt̄ p̄batum est. z̄ ab isto p̄cessū sequit̄ q̄ etiam creat. z̄ sic pater̄ conclusio. z̄c.

Sed contra p̄dictā conclusionem exp̄p̄se vidēt̄ esse quedā autoritates sanctorū z̄ doctorū. **Prima** est Augustini sup̄ Gen. xv. de magnis et. xij. de puis. Angeli nullā oīno pōt creare naturā. z̄ ibidē ca. xx. Creare aliquā naturāz̄ tā nullus angel⁹ q̄s̄ nec seipm̄ creare pōt. Si ḡ non pōt angel⁹ nec aliqua inferior creatura. **Secūda** est Damasceni. ca. xviij. Qui dicunt angelos esse creatozes alicui⁹ nature sunt oēs filij diaboli. **Tercia** Athanasiij li. suo cōtra arritiū. ponētē. esse creaturā. Creaturā creatricē esse nō posse nulli oīno esse estimo ambiguum. **Quarta** Hugonis de sacramentis li. p̄mo. p̄te. vj. ca. vlti. De nihilo facere aliqd̄ siue de aliq̄ nihil solus de⁹ potest. **Dul-**

te alie possent induci sed iste vidēt̄ magis exp̄p̄se. Ad istas autoritates et oēs similes p̄t̄ rñderi q̄ intelliguntur de potētia naturaliter ordinata z̄ creature naturalr̄ indita. z̄ sic sunt p̄ secūda conclusionē. sed per eas non negat̄ quin creatura possit creare vel annihilare de potētia simplr̄ absoluta z̄ facto aliq̄ miraclo p̄ter vel p̄ potētia naturaliter ordinatā. z̄ hoc non est cōtra p̄dictam terciā conclusionē. **Vel** aliter pōt dici q̄ nulla creatura pōt creare vel annihilare autoritatiue se sola z̄ virtute p̄pria. sicut̄ ponit̄ p̄ma conclusio. z̄ sic pōt̄ intelligi p̄dictae autoritates de q̄cunqz̄ potētia siue ordinata siue absoluta. sed tunc non sunt cōtra terciā conclusionem. **Hec** de secūdo articulo.

Quāntū ad terciū articulūz̄ videndū est vtrū sacramenta legis noue sint p̄fectiora sacramētis legis antique. Circa qd̄ tria videnda sunt. **Primo** q̄ sit sacramēti diffinitio. **Secūdo** qd̄ antiq̄ p̄ferebat̄ circūcisio. **Tercio** ex his patebit̄ hui⁹ articuli rñsio. **Ad** videndū em̄ differētia sacroz̄ veterē z̄ nouoz̄ p̄us est videndū de circūcisione vtz̄ ipsa p̄ferebat̄ grām. qz̄ de hoc t̄ agit̄ m̄gr̄ in p̄ma distinctione hui⁹ q̄rti. z̄ terciā rō añ oppositum q̄. **Primo** igit̄ circa diffinitionē sacramēti notandum est q̄ p̄m̄ **Aristoti.** ij. posteriorū duplex est diffinitio. Una est exp̄mens qd̄ rei. Alia exp̄mēs qd̄ noīs. **Primo** modo nihil diffinit̄ nisi sit res vna. z̄ si sit vna vnitāte p̄positionis p̄tium. diuersarū rōnūz̄ sicut̄ materie z̄ forme. tūc p̄p̄ie diffinit̄ p̄ genus z̄ differētia essentialem. que diffinitō vocat̄ diffinitio qd̄ dicitur na. **Si** ḡ sit res simplex sicut̄ angelus vlt̄ aīa aut res vna vnitāte p̄positōis p̄tū eiusdem rōnis sicut̄ caliditas vlt̄ frigiditas tūc non pōt diffiniri diffinitōe quidditātia. sed bene diffinitione descriptiua que dat̄ p̄ genus z̄ differētialem vel differētialem accidentales z̄ p̄ mltos p̄ceptus qz̄ qlibet ē in plus z̄ totum in eque. **Secūdo** aut̄ modo p̄ omne vniuersale diffiniri qd̄qd̄ significet̄ i recto vel in obliq̄. eo q̄ p̄ oī noīe pōt̄ poni noīa distincte significantia illa q̄ significatur p̄ vniū noīe. **Ad** p̄positū ergo dico q̄ sacramentūz̄ non pōt̄ p̄mo mō diffiniri. qz̄ non est aliqua res vna. z̄ hoc requiritur vt̄ diffiniat̄ illo modo. sed bene diffinitur secūdo modo. scilicet diffinitione qd̄ noīs.

quomodo
Satisfacit
modis per
ambiguitatē

202-100

ad 202-100

Quarti sententiarū

Et sic diffinit magister sacramētū q̄ est inuisibilis gratie visibilis forma. Et Augu. r. de tri. ca. v. Sacramētū est sacre rei signū. **S**ecundo notandū est q̄ Scotus. ij. q. quarti exponendo p̄dictā diffinitionem maḡri diffinit sacramētū sic. Sacramētū est signū sensibile gr̄am dei vel effectū dei gratuitū ex institutione diuina efficacit̄ si gnans ordinatū ad salutē hominis viatoris. Et in hoc q̄ dicitur efficaciter includit̄ certitudinaliter q̄s p̄nostice. Et s̄m s̄ vt dicit est intelligēda diffinitō maḡstri. Un cum in ea ponit̄ forma debet intelligi p̄ signo. sicut ymago Herculis dicitur forma eius. Quānt dicit̄ visibilis. capit̄ ibi p̄ sensibili cuiuslibet sensus. q̄ visus est excellēti or̄i sensu z pluriū differentiarū p̄gnosci tiuus s̄m p̄m p̄mo metha. Ponit̄ aut̄ ibi inuisibilis gr̄a p̄ effectū dei gratuito interi or̄i ordinato ad salutē hoīs viatoris. Nō em̄ oportet q̄ semp̄ res sacramenti sit gr̄a existens in anīa. sicut patet in eucharistia. Debet etiam in dicta diffinitione suppleri ex institutione diuina contra signū signās naturaliter. z efficaciter contra signū equiuocum seu dubiū z cōtra signum sequens naturaliter signatū. **T**ercio notandum est q̄ Decam p̄. q. q̄rti diffinit sacramētū q̄ est signum signans effectū dei gratuitū. Et dicit q̄ hec oratio non predicat̄ mō nisi de sensibilibus. si tñ deus institueret spūalia ad signandū dei effectū gratuitū tunc illa eis p̄peteret sicut modo sensibilibus. ideo in illa diffinitione nō ponit̄ sensibile vt possit esse cōis tam sensibilibus q̄ spūalibus q̄bus potest diffinitū p̄peteret. Et in hoc bñ dicit vt mihi videtur z valde p̄cordat̄ cuz illa diffinitōne Augustini. sacramētū est sacre rei signum. intelligēdo p̄ rein sacram effectū dei gratuitū. Sed tñ diffinitio sco ti videt̄ p̄pletior z magis circumstantiona ta ad differentia signorū q̄ nō sunt sacramēta. **R**es p̄missis ponam tres p̄clusiones. **P**rima est q̄ licet possibile sit de de potentia absoluta culpam delere originālē aut aliam quālibet mortālē sine infu sione gratie vel collatione cuiuscūq̄ positi ui vere repugnātis illi peccato. vt p̄ta ori ginalis iusticie. tamen de potentia ordina ta hoc non est possibile. Primā p̄tem diffu se p̄bat Scotus sup̄ q̄ro. q. v. Et stat p̄n cipale motiū in hoc. q̄ aliquis potest sic

ri de peccatore nō peccator per solam libe ram dei acceptationē. et licet circa istā ma teriam plura possint dici tamē transeo. qz de his magis spectat̄ videre supra p̄mū li brū in materia de gratia. **S**ecundā p̄tes cō clusionis q̄ magis est ad p̄positum p̄bo sic qz licet absolute sine p̄tradictione possit eē mediū in specie humana inter filiū regni z filiū pditionis scilicet homo in pur̄ na turalibus. tamen s̄m legem ordinatā post lapsum nullum est mediū inter gratū qui est filiū regni z ingrātū seu peccatorē mor talē qui est filius carceris. igit̄ s̄m legē or dinatam nō est possibile quālibet sit sine pec cato mortali z non habeat gr̄az. qz s̄m an gustinū. xv. de tri. ca. xij. Gratia est q̄ diui dit filios regni z pditionis. q̄re zc. **S** **S**ecunda cōclusio est ista q̄ sicut in cir cumcisōe debebat̄ originalis culpa. sic in ea conferebatur gratia. **P**rima pars suppo nenda est tanq̄s doctrina sanctorū. et etiam ad hoc est ratio. qz nullo tempore deus di misit̄ genus humanū. z maxime illos qui bus dedit̄ legem siue remedio cōtra pecca tum z necessario ad salutē. sed in lege moy si non videtur aliud remediū p̄tra origina le peccatum nisi circumcisio. igitur. zc. **S** **S**ed circa secundā p̄tem p̄clusionis sciē dum est q̄ d̄ ea est duplex opinio. Quidam dicunt q̄ de facto in circumcisōe debeba tur culpa originalis z non p̄ferebatur gra tia. Et hoc dicunt p̄pter autoritates que vi dent̄ negare gratiam a sacramētis ve. le. si cut est illa glosa ad Ro. iij. q̄ dicit q̄ in cir cumcisōe peccata solum dimittebantur sed gr̄a ad bñ opandū ad intrix nō p̄stabat̄. Et illa autoritas Augusti. sup̄ ps. vij. vbi dicit q̄ sacramēta ve. leḡ tñ p̄mittebant̄ z significabāt. hec aut̄ dant salutē. scz sacra mēta noua. Alij autem dicūt q̄ p̄ncipalr̄ instituta fuit circumcisio. p̄pter deletionē cul pe originalis ex p̄nti ad gratiam p̄ferendā z p̄ tanto dicitur nō p̄ferre gr̄am qz non ex p̄ncipali institutione sed concomitāter. **C**ōtra p̄mā opinionē apparet satis ex se cūda p̄te p̄me p̄clusionis q̄ in circumcisōe cō ferebatur gratia. z ad hoc etiam sunt auto ritates p̄ma Augustini in libro de nuptiis z p̄cupiscentia. z ponit̄ de p̄se. di. iij. Et q̄ instituta est circumcisio ad purgationē pec cati veteris valebat̄ magnis z p̄uulis sicut baptismus valere cepit ex quo institutus

Questio prima

est quod non esset nisi conferretur gr̃a. Item Beda sup̃ illud Luce. ij. postq̃ p̃summati zc. salutare curationis auxiliũ circumcisio in lege agebat qd̃ baptismus tpe gratie cōsuevit. igitur zc. **S**ed cōtra secundam opinionē p̃bat qm̃ circumcisio intēdebat gratia. quia agens fm̃ rectam rōnem p̃ncipalius intendit p̃fectionem q̃s carentiam imp̃fectionis. quia non intendit illam carentiam nisi p̃pter p̃fectionē. igitur zc. **T**ercia conclusio est q̃ licet sacramenta noua sacramentis antiq̃s sint p̃fectiora tamē hoc non est ideo q̃ in solis sacramentis nouis conferat gratia. **P**rima pars patet. quia legis p̃fectionis sacramenta sunt p̃fectiora s; secūda ps patet. q̃ etiam in antiq̃s sacramentis conferbat gratia sicut iam p̃batum est de circumcisioe. igitur zc.

Uhic est ergo dubitatio in q̃ sacramenta noua sunt alijs p̃fectiora cū in alijs conferbat gratia sicut confertur in istis. Item qd̃ dicendū ad auctoritates supra tactas que vident negare gratias a sacramentis antiquis. **P**ro solutione istoz notanda est q̃dam distinctio quam ponit Scotus. s. q̃ sacramentū potest capi p̃prie z̃ improprie. **D**odo in lege moysi fuerūt multa sacramēta improprie dicta. sicut purgationes ab iminūdijs tractis. vt a tactu mortui z̃ a lepra z̃ sic de alijs. Erant etiam ibi q̃dam sacramenta improprie dicta alia a predictis tamen plus accedentia ad p̃fectionē sicut erāt oblationes hostiar. hec em̃ pertinebant ad cultuz̃ latrie pro tpe illo q̃ de sic voluit coli. Et iste sc̃z purgatiōes et oblationes dicebantur cerimonie vl̃ cerimonialia sacramenta. Et de istis potest p̃cedi q̃ nō dabāt gr̃am tanq̃s signa efficacia respectu gr̃e modo q̃ expositū est efficaciter ī diffinitione sacramēti. imo etiā dixerūt aliq̃ q̃ nec in illis cōferebat gratia p̃ modū meriti. sed istud videtur nimis durū q̃ aliq̃s ex obedientia seruet dei p̃ceptum cuiusmodi erant p̃cepta de p̃dictis cerimonijs in lege z̃ tū q̃ nō mereat gr̃am vel augmētuz̃ eius si cā habeat p̃us. q̃ licet in illis cōferebat gr̃a ex virtute opis opati sicut fit in sacramentis p̃prie dictis. tū in illis cōferebat virtute opis opantis. i. virtute boni motus interioris tanq̃s meriti. S; p̃ter illa adhuc in lege erat circumcisio que fuit proprie sacramentū. in ea em̃ cōferebat gratia virtu-

te operis operati ita q̃ non requirebatur in suscipiente bonus motus interior qui mereretur gratiam. sed sufficebat q̃ suscipiens eam non poneret se obicem. Et si sint aliqua dicta sanctorum aut doctorum negantia gratiam a sacramentis antiquis loquēdo non solum de sacramentis improprie dictis sed etiam de circumcisioe. illa possunt tripliciter intelligi fm̃ triplicem comparationem perfectionis sacramentorum nouorum supra antiqua sacramenta.

Primo modo potest intelligi q̃ circumcisio non conferebat gratiam nec alia sacramenta antiqua. id est paruum gratiam conferbant respectu baptismi et aliorum nouorum sacramentorum. **S**ecundo modo potest dici q̃ non conferbant gratiam sc̃z que esset immediata dispositio ad gloriam. quia illa gratia non aperuit ianā regni. sed hoc non fuit ex defectu illorum sacramentorum. sed quia fluxerunt tempore quo nondum erat precium solutum. id est ante passionem christi. Unde ita fuisse tūc de sacramentis nouis. Nam licet omnia sacramenta tam noua q̃s antiqua habuerūt efficaciam a solo deo tanq̃s a causa principali. tamen a christo patiente siue a passione christi habuerūt efficaciam tanq̃s a causa meritoria sicut probat Scotus ī quarto. p̃. questio. ij. distinctio. **D**odo sicut ipse dicit ibidem quia obsequium iusticie de facto exhibitum ad maius acceptatur q̃ ipsum solum p̃cuisum. **T**rinias vero in sacramentis antiquis conferbat gratiam merito passionis christi tanq̃s ab ea p̃cuiso. ipsa autem nunc in sacramentis nouis cōfert gratiam merito passionis christi tanq̃s iam exhibitio. Ideo maiorem efficaciam habent sacramenta noua q̃s antiqua. Et etiā noua maiorem habuerunt efficaciam post christi passionem q̃s ante. quare perfectiora fuerūt post q̃s ante. **T**ercio modo potest intelligi q̃ circumcisio non conferebat gratiam. quia non vniuersaliter cuiusq̃ suscipienti. ipsa enim forte ex sua institutione determinabatur ad certum gradum gratie ita q̃ ultra illum non conferbat. et si tantum gradum inueniebat in suscipiente nihil conferbat eidem. Et iste vltimus modus apparet de intentione magistri. Unde cum ipse dixerat q̃ in circumcisioe gratia non dabatur. itacim ipse subdit

Vide qd̃ hic dicitur

Cum p̃ter illud q̃ non p̃terit dicitur et tamen vult hanc q̃ dicitur

Cum p̃ter illud q̃ non p̃terit dicitur et tamen vult hanc q̃ dicitur

ut in baptismo. Et causam reddit. quia quā
 tunc iustus accedit ad baptismum.
 ulteriozem ibi accipit gratiam supple nisi
 tantum habeat q̄ maiorem habere nō pos
 sit sed sic non erat de circūcisioe. Un̄ abra
 he iam iustificato signaculū tantū fuit z ni
 hil ei cōtulit supple p̄ modū sacramēti. qz
 iam habebat illū gradū ad quem determi
 nata erat circūcisio z ad quē poterat s̄tu
 te opis operari. sed tū ei bene cōtulit virtute
 opis opantis. quia credendū est q̄ act⁹ cir
 cūcidendi ex obedientia dei z caritate p̄ce
 dens fuit ei valde meritorius sicut imola
 tio ysaac. Licet ergo in circūcisione non
 semp̄ daret̄ gratia tamē ipsa erat verum et
 certū signū gr̄e. vel in fieri si nō erat ober.
 vel in esse sicut in Abrahā. z ita de circūci
 sione z baptismo christi. **¶** Ex predi
 ctis patet q̄ sacramenta noua tripl̄r perfe
 ctiora sunt antiq̄s sacramentis. sed adhuc
 quarto sunt p̄fectiora. quia licet omnia sa
 cramenta sint instituta a deo tamē antiq̄a
 deo instituta fuerunt mediante alio. quia
 s̄m apostolum lex per angelos data est in
 manu mediatoris. Noua vero sacramen
 ta a christo vero deo imediate instituta sūt
 ut de singulis patet. De baptismo **Mat**
 thei ultimo. **Ite** baptizantes zc. De eucha
 ristia **Matthei** vicesimosexto. in cena. De
 confirmatione **Johannis** vicesimo. **Acci**
 pite spiritum sanctum zc. vel **Actuum** se
 cundo. De penitentia **Johannis** vicesimo.
 Quorum remisistis peccata zc. De extre
 ma unctione non apparet vbi fuerit in
 stituta. tamen **Marci** sexto legitur q̄ apo
 stoli vngēbant infirmos zc. quod non fe
 cissent nisi ex institutione christi. De matri
 monio **Marci** octauo apparet q̄ christus
 approbat illud quod deus in statu innocē
 tie per os **Ade** publicauit. De ordie **Mat**
 thei vicesimosexto. Hoc facite in meam zc.
Et **Johannis** vicesimo. Quorum remisse
 ritis peccata zc. Et hoc verum est s̄m tho
 mam et **Scornz**. Quod tamen non tenet
 dominus **Armanacus** libro suo de questi
 onibus armenorum. **Sz** de hoc z de alijs
 in suis locis videbitur.
 Et hec de tercio articulo. Ad rationes an
 te oppositū patet ex dictis quid dicendū
 sit zc. **¶** Et hec de questione.

Questio secunda.

Via in secun

da distinctione huius q̄rti
 magister incipit tractare in
 speciali d̄ baptismo christi
 ideo quero. **¶** Utrum bap
 mus christi sit ad salutē necessari⁹ cuiuslibet
 viatori. **¶** Arguit primo q̄ nō. **¶** Null⁹ bap
 tismus christi est ad salutem necessari⁹ via
 tori. igitur q̄stio falsa. p̄na est clara. **¶** Et aū
 patet p̄mo de necessitate absoluta. qz clar⁹
 est q̄ deus possit de potētia absoluta salua
 re aliquem non baptizatū. **¶** Secdo d̄ neces
 sitate ordinata. quia clarū est q̄ de lege or
 dinata baptismus fluminis nō est ad salu
 tē necessari⁹ viatori. **¶** Nā p̄ baptismum san
 guinis p̄ saluari. sicut patz de innocētib.
 z ita arguit de quolibet baptismo inducti
 ue. igitur nullus zc. **¶** Secdo arguitur sic
 Qui baptisati fuerūt baptismo **Johānis**
 nō tenebant̄ itez baptisari baptismo chri
 sti igit̄ zc. p̄na est clara. z aū patz p̄ mḡm
 in fine secūde distinctōis. vbi dicit. q̄ spem
 posterūt in baptismo **Jo. z pa. z fi. z ff.** cre
 debant nō sunt postea baptisandi. **¶** Ter
 cio sic **Circūcisio** aliq̄n sufficiebat ad salu
 tē. qz z peccatū debebat z gr̄am p̄ferere ut
 dictū est in p̄cedenti q̄stione. **¶** Sed xp̄us
 p̄ institutionē baptismi nō euacuauit nec
 reuocauit circūcisionē. **¶** Tum p̄mo qz ipse
 dicit **Mat. v.** Non veni soluere legē s̄ ad
 implere. **Circūcisio** aū data fuit in lege
Gen. xvij. **Tum** secundo. qz **Gen. xvij.** da
 ta fuit **Abrahe** circūcisio in fedus sempit̄
 nū. ergo semp̄ māsura. **Tum** tercio. qz de
 instituit circūcisionē. nec apparet vbi eā re
 uocauerit. imo xp̄s eā seruauit toto tpe vi
 te sue. nec alius a deo pōt̄ aut ponit eā re
 uocare. igit̄ ipsa adhuc sufficit ad salutem.
 z p̄ p̄ns non est necessari⁹ baptism⁹ zc.

¶ Oppositū patet **Joh. iij.** Nisi q̄s renat⁹
 fuerit ex aqua zc. In ista q̄stione erūt tres
 articuli sicut in alijs. **¶** In primo articulo
 videbitur q̄ sit baptismi diffinitio. **¶** In se
 cundo articulo videbit̄ de p̄ncipali questi
 to. **¶** In tercio articulo vtrū p̄ institutōez
 baptismi euacuata sit circūcisio. qz de isto
 tangit̄ in tercio argumento aū oppositū q.

¶ **Quantū** ad primū articulū ponē
 da z exponēda est baptismi diffinitio q̄ s̄m
 doctores pōt̄ dari sic. **¶** Baptism⁹ est ab

Questio secunda

defusio baptismi

lutio hominis viatoris. nec actualiter nec habitualiter dissentiens. facta in aq̄ elemē-
tari fluida ab alio simul abluciente z pferen-
te certa verba a xpo instituta cū intentōne
faciendi quod intendit facere ecclesia chri-
stiana. ¶ Et hac em̄ diffinitione patet qd̄
sit materia z quid forma baptismi. sic loqn̄
do sicut doctores loquunt̄ d̄ materia z for-
ma sacramenti. Patet etiam que sit perso-
na ministrans vl̄ psona suscipiens baptis-
mum. Primo em̄ patz que sit materia bap-
tismi. quia aqua elemētariis fluida. p hoc
qd̄ dico elemētariis excluditur q̄cunq̄ hu-
mor mixtus mixtione que variat speciem
aque z de quo aqua dicit̄ equinoce. sic aq̄
rosacea vel vrina que est colatura sanguis
vl̄ ceruisia maxime bona que bene nutrit
Ubi s̄o mixtio non mutat aquam a specie
sua aqua est conueniēs ad baptismū. sicut
est in aqua mixta per d̄fusionēz ptium ter-
restrium iuxta positaz vel aliarum manen-
tium in suis speciebus vt aqua maris. liri-
usū vl̄ aqua sulphurea. Ubi s̄o dubiū eēt
de mixtione an variaret spēm aque vel nō.
vt in farinata z in brodio carnū et in aliq̄-
bus ceruisijs aut alijs similibus. de quo n̄
ad theologum sed ad phm vel ad medicūz
ptinet iudicare. tunc in tali dubio via cer-
tior est tenenda zc̄. Per hoc autem qd̄ dico
fluida excluditur congelata vt nix vl̄ glaci-
es. z generaliter omnes aque que licz ma-
neant in specie sua tamē per iuxta positōez
grossoz cozpoz vel alias efficitur tam sp̄is
sa q̄ non potest abluere vt lutum talia si q̄
sunt similia. ¶ Si autem querat̄ cur bap-
tismus fiat potius in aqua q̄ in aere. cum
aer sit cōmuniōz q̄ aqua. Dico qd̄ sola ra-
tio est diuinum bñplacitūz q̄ ita voluit or-
dinare. Ad hoc tamen sunt congruētie.
Primo quia aqua est magis frigida. Se-
cundo quia ipsa est magis humida. Ter-
cio quia ipsa est lucida. Quarto quia satis
cōmuniter habita. In pmo signat̄ cōcupi-
scentie extinctio. in secūdo signat̄ gratie in-
unctio. in tercio significat̄ fidei illustratio
in quarto signat̄ baptismi d̄muniis obliga-
tio. Aer autem nō habet omnes predictas
conditiones. z etiam non est elementū resi-
stens tactui sicut aqua zc̄. ¶ Est igit̄ bap-
tismus ablutio hominis facta in aqua ele-
mentari fluida. Et dico ablutio nō p̄fusio
nec asperio nec immersio. quia requirit̄ z

sufficit q̄ sit ablutio seu lotio. z n̄ dico vni-
ca vel trina. quia quelibet sufficit ad neces-
sitate sacramenti. sed minister tenet̄ sua-
re modum ecclesie in qua baptizat aliter q̄
uiter peccat. ¶ Ex his sequunt̄ aliq̄
correlaria. Primo sequit̄ qd̄ puer non pōt
baptizari existens in vtero matris s̄m oēs
partes. nec sufficit qd̄ mater baptizaretur.
¶ Ratio est nō illa quā Thomas assignat
scz quia est coniunctus cause corruptōnis
vt pbat Scotus. sed quia baptismus ē lo-
tio seu ablutio que fieri non potest in vte-
ro matris. ¶ Si aut̄ puer apparet extra vte-
rum matris s̄m ptem p̄ncipalem vt caput
tunc potest baptizari. nec oportet ipsū
postea rebaptizari. Si s̄o s̄m partem mi-
nis p̄ncipalem vt manū vel pedem il-
la pars est baptizanda quia in ea est tota a-
nima vt dicit Scotus. licet quidaz dicāt
oppositum. Si tamen puer postea nascat̄
vnius plenarie potest baptizari sub condi-
tione. Si autem mortuus fuerit non est ei
neganda ecclesiastica sepultura. ¶ Cum
ergo dicit̄ baptismus est ablutio hominis
intelligendū est s̄m totū corpus vel par-
tem p̄ncipalem vel etiam quācunq̄ i ca-
su necessitatis s̄m Scotum. ¶ Secūdo
sequitur qd̄ si paruulus corio inuolueret̄ z
poneretur in aqua. Ita tamen vt aqua nō
tangeret corpus eius sed corium solum nō
esset baptizatus. sed si tangeret corpus esset
baptizatus. si alia ad baptismū requisita fi-
erent. Sed Scotus dicit qd̄ si p̄iceretur de
ponte non esset baptizatus quia talis pie-
ctio non est ad vitam nec ad lotionē. s̄ ad
mortem. Holkot tamē dicit qd̄ si hoc fieret
in casu necessitatis z puer moreret̄ ipse sal-
uaret̄ deo perficiente illud quod ab homi-
ne fit impfecte. si autem euaderet mortem
esset sub conditione baptizandus. ¶ Ter-
cio sequitur qd̄ aqua inbibita in spōgia dū
est ibi si contingat carnem p̄ contactū spō-
gie non est sufficiens materia baptismi. qz
talis contactus non est lotio sed cōtactus
aque fluide libere contingentis se cuti z se-
parātis int̄ cutez z aliud corp̄ vt dicit sco-
tus. ¶ Quarto sequitur qd̄ si quis in casu
necessitatis puerum in calato positum cuz
corda immergat in aqua putei. faciendo
alia requisita. talis est vere baptizatus z nō
rebaptizandus. quia non oportet qd̄ bap-
tizatus tangatur immediate ab aliquo hoīe

Quarti sententiarū

sed sufficit q̄ lauet zc. Et sic patet de materia baptismi. **DU** Secundo ex predicta diffinitione patet que sit forma baptismi. quia certa verba a christo instituta ista scz. Ego baptizo te in nomine patris z filij z spūs sancti amē. **U**n quibus verbis q̄n q̄ notantur. Primo p̄sona baptisans ego. Secundo actus exercitus. baptizo. Tercio persona baptizata. te. Quarto inuocatio trinitatis. in nomine patris. zc. Quinto deprecatoria oratio. amen. id est ita fiat. de quibus quin q̄ primū z vltimū scilicet ego z amen non sunt simpliciter de necessitate forme nec de essentia. sed de decencia. **U**n non ponunt in euangelio **Barci** vltimo vbi est institutio baptismi. Etiam licet de essentia forme baptismi sit q̄ ipsa exprimat actum exercitum z p̄sonam baptizatam qz exprimunt in euangelio vbi dicitur baptizantes eos. tamen non est de essentia q̄ ista duo exprimaunt sub verbo prime persone z p̄ nomine secunde. dicendo. baptizo te. qz nec sic in euāgelio exprimunt nec greci sic exprimunt. sed dicunt. Baptizetur seruus xpi in. zc. z tamen baptizati ab eis non rebaptizantur. Verūtamen a tempore cōstitutionis **Alexandri** que habet extra d̄ baptismi et c̄ effectū. ca. **S**i quis. illa forma superius posita saltem quo ad quatuor p̄ma puncta a ministro ecclesie romane est seruāda aliter grauit̄ peccat. Et dico saltem quo ad quatuor prima puncta. qz illa dicitio amen in dicta constitutione non ponitur. ideo soluz est de honestate. Dico etiā a ministro ecclesie romane zc. qz forte grez t̄tenendo formam suam uon peccant. Et hoc si ecclesia romana permittat z non exproesse eis prohibeat vti ea. sicut diceret de vnica vel trina immersione fm̄ vsu z cōsuetudinē diuersarum ecclesiarum. Et dixi. forte non peccāt. quia nescio si de hoc sit prohibitio zc. **U**ad hoc autem q̄ predicta verba sint debita forma baptismi non oportet q̄ illa met proferantur sine quacūq̄ mutatione vocis. quia verba alia q̄ latina possunt esse forma baptismi. Et similiter non quelibet mutatio illoz verboruz in latino viciat formam sed sufficit z etiam requiritur ad debitam formam q̄ in ipsa maneat significatio completa dictorum verboruz ita q̄ non fiat mutatio circa significationē vel modum significandi. Ideo si diceret.

baptizo te in nomine genitoris z geniti z spiritus almi non esset baptismus. quia licet ista nomina supponant p̄ p̄sonis tamē principaliter significant notiones. nec d̄z baptizari in nomine trinitatis z vel patris vel christi. Et licet aliquando liceret in nomine christi baptizare scilicet ex speciali dispensatione vt nomen christi amplius promulgaretur. sicut **Act. ij. ix. z. t.** Patet tamen q̄ istud amplius non licet. **S**i tamen de scō istud fiat dubitat **Scotus** vtrum sit baptismus z non est ausus dicere q̄ sit baptismus nec etiam q̄ non sit baptismus. quia dicit ipse. **N**on lego vbi fuerit illa dispensatio reuocata. Ideo reputat dubium vtrū sit baptismus vel non. Et dat remediū q̄ sic baptisatus in nomine xpi sub conditione rebaptizetur in forma communi. Sed videtur mihi q̄ hic non est reputandū dubium. quia licet non legat̄ quando et vbi illa dispensatio fuerit reuocata tamen censetur fuisse reuocata quando causa dispensationis cessauit. scz quando nomen christi fuit sufficienter promulgatum. Unde ab illo tūc nec illa forma licuit nec valuit. Et licet dubium sit quādo illud primo fuerit tamen iam non est dubium quin ita sit.

U Forma igit̄ supra dicta tenenda ē. que tūc valet quādo nō fit circa eaz mutatio que impediāt eius significationem. vel modum significandi. Unde circa illaz formam vocalem potest fieri mutatio tripliciter. Primo fm̄ substantiam orationis plate scilicet cōmutando vel corumpēdo. Secundo fm̄ quantitatem scz addēdo vlt̄ diminuendo. Tercio fm̄ ordinē verborū. scilicet interponēdo vlt̄ transponendo. Et sic licet tribus modis generaliter. tamē sex modis specialiter pōt fieri p̄dictorum verborum mutatio. Et fm̄ hoc ponam sex regulas. **U** Prima est q̄ si circa substantiam dicte oratiōis vocalis fiat mutatio per totalem mutationem vocum manente penitus eadem significatione hoc nihil nocet. quia in omni lingua baptizari potest. **S**z si mutetur significatio talis obest sacramēto. vt si dicatur abluo istum in virtute genitoris vel trinitatis vel christi. **U** Secunda regula est q̄ si circa substantiā dicte orationis vocalis fiat mutatio per partialem corruptionem alicuius dictionis sic q̄ nō maneat eadem significatio. nec fm̄ p̄mari

2. forma baptismi

forma baptismi

quomodo si fuerit in prima

Questio secunda

am institutionem illius. nec fm transsumptione comunis vsus tunc talis corruptio nocet. Sed si maneat eade significatio no fm primaria impositione tamen fm accomodatione vsus maxime apud simplices. tunc talis corruptio non obest. Ut si dicatur baptiso te in no. patra z filia z spusan/

Tercia regula est q si circa quantitates dicte orationis fiat mutatio alicuius p additione cum intentione mutandi forma ecclesie tunc nihil fit. vel etiam cum intentione introducendi errorem sicut fecit arrius vt dicedo. in noie patris maioris z filij minoris zc. Si aut fiat ex simplicitate vt de notione non impedit. Ut in noie patris zc. z beate marie vel beati nicolai. melius est tamen a tali deuotione abstinere. **Quarta regula** est q si circa quantitate dicte orationis fiat mutatio p diminutione alicuius z fiat voluntarie tunc impedit. Si autem inuoluntarie vt quia baptisans morit vel impeditur ante prolatione copletam tunc pie creditur q summus sacerdos supplet defectum. z si sic baptisatus moritur saluabitur z gaudebit ecclesiastica sepultura. si vero viuat debet sub conditione rebaptisari.

Quinta regula est q si circa ordines dicte orationis fiat mutatio per transpositione ne dictionu. z hoc fiat ex simplicitate tunc non nocet. Si aut ex malicia vt quia sic faciens no intendit seruare ordinem ecclesie tunc impedit. **Sexta regula** est q si circa ordinem dicte orationis fiat mutatio p interpositione. z illa sit magna. ita q fm vsum intentio z actus prolationis non debet iudicari vnus tunc non est baptismus. sed si sit parua interpositio per silentiu vel tusim tunc non nocet. etiam interpositio nominis. p r i j quod tunc imponitur paruulo nec obest nec prodest sacramento. Et hec de forma.

Tercio principaliter ex supra dicta diffinitione patet quis sit minister conueniens huius sacramenti per hoc q ibi dicitur ab alio supple homine viatore viro scilicet vel muliere simul proferente verba z abluate cum intentione zc. Ex q patet q ex parte ministri quatuor conditiones requiruntur. **Prima** est q sit alius ab eo qui baptisatur. quia idez ho non potest seipsuz baptisare. **Extra d baptis. z eius effectum.** Debitum. Probatum ex eplo auzori/

tate et congruentia. **Secunda** conditio est q minister sit homo viator vir scilicet vt mulier. **Unde** generaliter congruus est q minister baptismi sit suppositu humanu in statu vie. quia christus existens homo viator instituit baptismuz. **Secundo** quia apostolis existentibus viatoribus dedit ministeriu baptisandi. **Tercio** quia p baptismu efficitur quis membru ecclesie militantis. Ideo debet dari ab eo qui est de ecclesia militate. Et ideo de comuni lege ad hoc q aliquis sit debitus minister baptismi z q ab eo reputetur dari baptismus requiritur z sufficit suppositum humanuz in statu vie. **Ex** quo sequuntur aliqua correlaria. **Primo** sequitur q de comuni lege spiritus angelicus vel humanus vt etiaz purus homo beatus vel damnatus no potest baptisare. **Unde** baptisat a spiritu vt homine damnato simpliciter non debz reputari baptisatus nisi per speciales reuelationem constaret q hoc fecisset ex precepto dei. sed baptisatus a spiritu vel homine beato si constaret q esset beatus simpliciter debet reputari baptisatus. quia ille nullu officium vsurpat sed omnia que operatur facit cu diuina approbatione. **Secundo** sequitur q de comuni lege mulier potest baptisare. de consecra. distin. iij. **Mulier** tamen mulier non debz baptisare p sente viro nec vir laycus p sente clerico. nec vir clericus vel in alijs ordinibus constitutus p sente presbitero. **Sacerdos** autem hoc potest p sente episcopo quia hoc est officium suuz quod nullus alius debz facere nisi in casu necessitatis vt nisi vbi se redderet indignu vt si non vellet in casu necessitatis baptisare nisi daretur sibi pecunia. nihil enim sibi debet dari ex pacto. ij. q. j. **Sed** idem est faciendum ac si nullus sacerdos p sents esset. ij. q. j. baptisandis. **Tercio** sequitur q de comuni lege quantumcumq malus hereticus vel infidelis potest baptisare. dum tamen habeat intentionez faciendi quod ecclesia intendit facere. etiam si nihil credat de veritate sacramenti tamen a malo ministro. s. heretico excommunicato vel fornicario notorio non debet recipi sacramenta nisi in necessitate. **Tercia** conditio ex parte ministri requisita est q ipse simul abluat et pferat verba. **Unde** tota forma verboruz debet tota proferri ab vno. et etiam qui pferat

no baptisatus

si sit hoc modo vt habeat multos canones

Quarti sententiarū

verba debet simul abluere et proferre. quia sacramenta ecclesie sunt sacramenta unitatis et diuidi non debent. de consecratione distin. ij. Quia passus. **¶** Ex quo patet solutio vnius casus qui comuniter ponitur scz qd si mancus debita verba proferat et mutus abluat puer non est baptisatus. Nam tunc proferens verba diceret falsus. **¶** Etiam sacramenta ecclesie quo ad illa que sunt necessitatis non recipiunt diuisionem sed bene quo ad ea que sunt solennitatis etc. **¶** Quarta conditio ex parte ministri requisita est debita intentio scilicet faciendi quod ecclesia intendit. Et secundum Scotum non requiritur intentio actualis nec sufficit habitualis sed virtualis. hoc est quod baptizans quandoque habuerit intentionem actualem ex qua descendat actus baptisandi. **¶** Quarto ex supra dicta diffinitione patet que sit persona suscipiens baptismum. quia homo viator scilicet vir vel mulier. nec actualiter nec habitualiter dissentiens. Scotus pro dicit aliquando consentiens vel nunquam versus libero arbitrio. quia secundum eum in habente usum liberi arbitrii requiritur consensus. imo dicit quod forte non sufficit consensus habitualis sine actuali. Quicquid tamen sit de hoc certum est quod requiritur in baptisato quod non sit dissensus. **¶** Unde circa hoc possunt poni aliquae propositiones. **¶** Prima est quod si baptisandus sit paruulus non requiritur consensus nec ipsius nec parentum. Unde inuitis parentibus possunt paruuli baptisari. non tamen debent baptisari inuitis parentibus alterius secte sicut iudeis vel paganis. Et hoc maxime a persona priuata. quia parentes habent ius in filios quod non debet eis tolli a persona priuata etc. Scotus tamen dicit quod persona publica sicut princeps si tolleret a iudeis filios paruulos et eos faceret baptisari et religiose educari bene faceret. dummodo hoc faceret cum bona cautela scilicet ne parentes precognoscentes hoc prius occiderent paruulos. imo quod est plus quam religiosum esset illos parentes cogere minus et terroribus ad suscipiendum baptismum et ad seruandum postea susceptum. Et hoc ipse declarat et responderet ad oppositas rationes etc. **¶** Secunda propositio est quod si baptisandus sit adultus perpetuo furiosus stultus vel insane mentis aut nunquam versus libero arbitrio de ipso est idem iudicium sicut de puulo.

Tercia est quod si baptisandus sit adultus furiosus stultus aut insane mentis quod tamen non fuit semper talis sed habet lucida iter ualla tunc requiritur quod aliquando habuerit intentionem baptisandi. vel saltem quod ante non habuerit contrariam intentionem. Et ideo amentes vel dormientes si ante furiam vel somnum habuerint contrariam voluntatem non recipiunt sacramentum cum in somno vel in furia baptizant. Si pro ante innotuit eorum voluntas possunt in articulo necessitatis baptisari. etiam si furiosus tunc contradicat. Si autem non sit in articulo necessitatis debet in furioso expectari lucidum interuallum. **¶** Quarta propositio est quod si baptisandus sit adultus sane mentis et de facto utens libero arbitrio requiritur quod non sit in eo dissensus nec actualis nec habitualis. Et hoc est certum. imo secundum Scotum requiritur consensus aliquis. Et sicut dicit Dolkor in tali requiritur intentio et fides et voluntas sacramentum recipiendi absoluta vel conditionata. Unde si quis omnino cogere ita simpliciter esset coactione nihil fieret. **¶** Si tamen sit voluntarium mixtum. sicut si per meum inducitur tunc recipit sacramentum sed non rem sacramenti. **¶** Ex his patet quod dicendum de eo qui ficte accedit ad baptismum. **¶** Unde de hoc sit hec quinta propositio quod ficte accedens ad baptismum sic quod ostendit se velle recipere baptismum eo modo quo ecclesia intendit eum conferre et tamen oppositum habet in animo. nec sacramentum recipit nec rem sacramenti. **¶** Sexta propositio sit hec quod ficte accedens ad baptismum sic quod ostendit se dispositum ad recipiendum illud sacramentum et tamen est ind dispositus. ut vel per infidelitatem vel per aliquod mortale peccatum de quo non penitet. non recipit rem sacramenti scilicet gratiam quia ponit in se obicem. modo sic dicit Augustinus. qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Si autem talis habeat infidelitatem respectu articuli de baptismum ut quod credit baptismum non prodesse tunc nec sacramentum recipit nec rem sacramenti et recedente fictione est rebaptisandus. Si autem habeat veram fidem respectu articuli de baptismum. et habeat infidelitatem respectu alterius articuli imprinentis ad illum vel etiam habeat quodcumque aliud peccatum tunc recipit sacramentum et recedente fictione

Vide de paruulis qui baptisati sunt sine parentibus et sine

Vide

Questio secunda

ne scilicet per penitentiam recipit re sacramenti et non est rebaptizandus. Et de hac ultima fictione loquitur sancti. Unde dicit Augustinus de baptismo paruulorum. Tunc valere incipit baptismus ad salutem cum illa fictio veraci confessione recesserit que in corde malicia pseuerante peccatorum ablutione non sinebat fieri. Sic ergo ex definitione baptismi supraposita patet quod sit materia et quid forma baptismi. et etiam quid sit persona conferens et quid persona suscipiens baptismum.

Sed adhuc iuxta hanc materiam solent poni a doctoribus multi casus dubii. quorum plures etiam dictis sunt soluti. Ponam tamen aliquos et quos magis videntur difficiles ad soluendum.

Primus casus sit iste. Pone quod aliquis habens puerum pagani vel iudei in custodia videns ipsum periclitari morte baptizet illum sub tali conditione Ego te baptizo etc. si pater tuus cras presentiat. nunquid talis est baptizatus? Uno modo potest dici quod si puer ante conditionem impletam transeat non erit baptizatus. quia tunc non erit capax baptismi eo quod non erit de foro ecclesie militantis. nec est contra hoc illud capitulum A nobis. Extra de sententia excommunicationis. Ubi habetur quod mortui sententia excommunicationis ligantur et solvuntur. et sic videntur esse de foro ecclesie militantis. Nam hoc solum tenet in iurisdictionibus non in sacramentalibus. illud est etiam propter facta precedentia quibus hoc meruerunt. alias non. Et ad hoc est Augustinus de cura pro mortuis agenda. Sed non sic in proposito. quia iste paruulus nihil omnino meruit. Alio modo tamen potest quod nullum sacramentum recipit conditionem nisi de presenti vel de preterito propter certitudinem sacramenti. Quod autem matrimonium adiungitur tractatum de futuro non est quia sacramentale sed quia contractus siue pactum. Et adhuc talis tractatus non est matrimonium nec sacramentum sed sponsalia. ideo nec in casu nostro est baptismus. Dicit tamen ad quod in casu ubi hoc pie ageretur. ut ubi gratia. si seruus christianus alicuius pagani non audens absolute hoc facere in presentia aliorum seruorum agat ut dictum est. credibile est quod fides serui cum tali opere paruulo subueniret. Ego autem dico simpliciter et absolute quod in casu isto non est baptismus nec aliquid quod paruulo valeat ad salutem.

quia conditio adiecta sicut dicit Dolkot repugnat significationi forme sacramentali. Nam cum dicitur Ego te baptizo denotatur quod ita sit in hoc tempore presenti. ita quod baptizet eum et conferat sacramentum. Cum autem adiungitur predicta conditio illa interimit significationem actus exerciti significationi prius quia dicitur si pater vult. Et ideo est mutatio forme quantum ad significationem que semper sacramentum impedit ut supra dictum est. quare non sit quod reditur ad salutem.

Respondetur secundus casus. Pone quod duo sunt sacerdotes qui eundem puerum simul sub hac forma baptizent. Ego te baptizo si nullus alius te baptizet. vel etiam pone quod vterque sine aliqua conditione dicat. ego te baptizo. nunquid puer est baptizatus? Ad primam partem casus potest dici quod illa conditio est corruptiua significationis forme in tali casu ut nunc. et ideo est contra effectum baptismi et non tenet sacramentum. quous conditio sit impleta. sicut est de matrimonio extra de p. di. appo. cap. 1. vlti.

Si dicatur ego contraho tecum si semper velis esse adultera etc. Adam tamen dicit quod si vterque pie ageret non intendens agere contra comunem formam ecclesie. nec aliquid sciens de consocio sed scrupulose hoc faciens ut caueret ab irregularitate etc. et intendens omnino puerum baptizare tunc puer esset baptizatus. Si autem vterque carnaliter ageret. quasi diceret. valeat istud factum quantum solum verba dant. tunc puer non esset baptizatus. et hoc est probabile.

Ad secundam partem casus potest dici quod si vterque baptizans intendat principaliter baptizare et eque primo baptizet ab utroque puer est ministerialiter baptizatus. et dicitur semel solum baptizatus. quia non imputatur nisi vnus character. nec maior gratia datur quam si vnus solus baptizaret. Nec puer vel baptizans est irregularis. quia non est iteratio sacramenti secundum intellectum illius canonis. de p. sacra. dist. iij. quibus. Nam illud sacri canonis statutum fuit in penam et detestationem volentium iterare baptismum. Isti autem hoc non intendunt nec reuera est ibi iteratio. sicut in casu quo plures assistentes episcopo verba simul proferunt p. sacra. hostie. non est iteratio.

Tercius casus. Pone quod sacerdos de pluribus sibi oblatis. vnum solum baptizare intendit. nec aduer

Quarti sententiarū

tit q̄ duo sibi offeruntur nec plus habet in
tentionē super vnum q̄ super alterum sed
cogitet in generali volo puerum nūc mihi
oblatum baptizare zc. Nunquid vterq̄ est
baptisatus v̄l non. potest dici probabiliter
q̄ nullū baptisat. quia intentio in casu isto
repugnat effectui. Nam qua rōne vnū bap
tizaret pari ratione vtrumq̄. Et tamē nō
vtrūq̄ quia intentio contrariatur in casu.
Et similiter potest dici d̄ monstro bifo:mi
q̄ si baptisatus singulariter z̄ precise inten
dat vnum solum baptizare et super neutz
plus intendat q̄ super reliquum et sint ibi
due anime neutra est baptizata. Ad am ta
men dicit q̄ si sacerdos non haberet inten
tionē expresse p̄trariam et faceret in forma
ecclesie q̄ vterq̄ baptisat eo q̄ singulare p̄
se extendere ad plurale. Turtius est tamē vt
dicit Holkot vnum baptizare z̄ postea ali
um sub p̄ditione dicendo. si non fueris zc.
Unde generaliter in hoc casu z̄ alijs dubi
is sunt tres regule quas ponit Scot⁹ vbi
agit de forma baptismi. Prima est si possi
bilitas adest via tutissima est tenenda. Se
cunda si non adest possibilitas via tutissi
ma proxima. Tercia. cessante impossibili
tate caute sup̄plēdū est qd̄ impossibilitas p̄
hibebat. **Quartus casus.** Donec q̄ sacer
dos intendat baptizare masculinum et offe
ratur sibi femina nūquid erit baptizata po
test dici q̄ sic. quia non requirit̄ noticia di
stincta persone in baptismo s̄z sufficit q̄ ta
lis intendat baptizare. Et hoc est veruz dū
tamen iste volēdo baptizare masculuz non
habeat expresse intentionē nō baptisan
di femina. alias non. **Quintus ca
sus.** Donec q̄ aliquis faciat se sub conditio
ne baptisari dicendo. si non fueris baptisa
tus zc. z̄ tamen sciat se baptizatum nunqd̄
talis peccet et sit irregularis. potest dici q̄
talis nisi per factū aliquod aut per volūta
tez vtatur secundo baptismo tanq̄s valido
non est irregularis. nec secundo baptizat⁹
vere vel interpretatiue quia hoc non est ex
presse cautum in iure. Si tamen sic vt̄ret
esset interpretatiue secundo baptisatus et
esset irregularis. Talis tñ quocunq̄ mo
do sit peccat semper. eo q̄ non debet deriso
rie aut frustratorie hoc facere z̄ q̄ validuz
z̄ scitum reddit dubiū. et sic talis conditio
nis appositio non est p̄cessa nisi vbi est du
bitatio. z̄ vbi nescitur de baptismo p̄cedē

te qd̄ talis non seruat. ideo peccat. nisi for
te vbi hoc faceret ex ignorantia z̄ simplici
tate. **Sextus casus** Donec q̄ aliquis nō
baptisatus credens tamen se baptisatū or
dinet in sacerdotem nunqd̄ talis si sic dece
dat damnatur Item nunqd̄ fuit sacerdos.
Item nunqd̄ cōsecrauit z̄ absoluit. **Ad
p̄mum** potest dici q̄ nō. si veresimiliter z̄ p̄
babiliter credidit se baptisatū. q̄ hoc excu
sat eum z̄ sufficit ad salutem. **Aliter** quilibz
haberet semp̄ dubitare vtrū esset baptisat⁹
zc. **Ad secundū** dico q̄ non. q̄ baptism⁹
est iahua sacramentoz. zc. **Ad terciū** di
co q̄ sic. q̄ bona fide credidit se esse sacer
dotem ideo p̄cedunt aliqui q̄ talis licz nō
fuerit sacerdos. tamen potuit corpus chri
sti p̄secrare z̄ absoluere a peccatis. **Sz me
lius** dicitur q̄ ista p̄ cum tanq̄s per sacerdo
tem gesta. rata fuerūt. sed tamen ea non fe
cit. sed qd̄ ipse facere credidit summ⁹ sacer
dos per suam gratiam sup̄pleuit. Non po
no hic plures casus. quia ex predicis plu
res possunt solui. **Et hec de primo arti
culo. Sequit̄ articulus secundus**

Ad quantum ad secundū articulum
in quo videndū est de p̄ncipali questio.
Primo ponam p̄positiones cōcedendas d̄
virtute sermonis. Secundo p̄clusionē re
sponsalem ad intentionē querentis. Ter
cio inferam aliqua correlaria ex dictis.
Prima p̄positio sit ista loquendo de necessi
tate absoluta nullus baptismus christi est
ad salutē necessarius viatori. **Secunda**
loquendo de necessitate de lege cōmuni or
dinata nullus baptismus christi est ad sa
lutē necessarius viatori. Et istas duas p̄
bat prima ratio ante oppositū questionis.
Et quibus patet q̄ questio est falsa de vir
tute sermonis. **Tercia p̄positio** loquēdo
de necessitate de lege cōmuni ordinata cui
libet viatori est ad salutē necessarius bap
tismus christi. Unde p̄ intellectu istorum
sciendum est q̄ triplex est baptism⁹. scz bap
tismus fluminis. baptism⁹ fluminis. z̄ bap
tismus sanguinis. modo de lege ordinata
quilibet istoroz sufficit ad salutem. et per cō
sequens null⁹ istoroz requiritur. tamē aliq̄s
istoroz. Ideo p̄cedendū est q̄ nullus bap
tismus de lege ordinata est ad salutem neces
sarius viatori. tñ cui libz viatori aliq̄s bap
tismus est necessarius ad salutē de lege or
dinata. Similiter refert dicere baptism⁹

Questio secunda

est necessarius viatori et dicere viatori est necessarius baptismus. sicut refert dicere oculus est necessarius ad videndum. et dicere ad videndum necessarius est oculus. quia prima est falsa et secunda est vera. Et differentia per logicam patet etc. Sed quia sancti et doctores loquentes de baptismo commiter intelligunt de baptismo fluminis. ideo spiritualiter videndum est quod ad salutem necessarius sit huiusmodi baptismus. de quo ponitur conclusio responsalis ad intentionem querentis quod cuilibet viatori ad baptismum est necessarius ad salutem de lege ordinata et communi. Ad istum sensum quod quilibet qui non implevit preceptum baptismi fluminis de lege ordinata et communi sub pena perditionis salutis tenetur ad ipsum scilicet affectu suscipiendi per loco et tempore et effectu si viator manet quousque possit commode recipere. Et hoc probat Scotus in quarto ubi querit utrum iam iustificati teneantur ad susceptionem baptismi. Et facit ad hoc duas rationes que ut credo non concludunt. quia nimis difficile esset hoc probare ratione sed bene tamen potest probari auctoritate scripture sicut facit dominus Armanus li. viij. de questi. armeniorum. ca. xxxv.

QUod et predictis sequuntur aliqua correlaria. **P**rimum est quod iam iustificati si non fuerint baptisati baptismo fluminis tenentur baptisari. Et hoc verum ad sensum supra dictum. **S**ecundum est quod non baptisatus et martirisatus si postea miraculose resurgat tenetur baptisari. Et talis baptismus iustificatorum non est frustra. quia per eum seruatur obedientia diuini precepti. **T**ertium est quod beata virgo et apostoli christi fuerunt baptisati. licet hoc non legatur expresse. quia ad hoc tenebantur nisi cum eis fuerit dispensatum. Nam erant in tempore quo baptismus fluminis erat promulgatus per modum precepti et non apparet quare christus cum eis dispensauerit. imo nec istud fuisset conueniens. quia exemplo christi ipsi debuerunt facere quod docebant. **S**ed contra conclusionem arguitur primo. quia sola fides sufficit ad salutem. Unde apostolus Arbitramur iustificari homines per fidem sine operibus legis. Et iterum Corde creditur ad iustitiam etc. Et multa similia habentur in scriptura. **I**tem ad salutem non requiritur baptismus fluminis etc. **S**ecundo sicut in noua lege precipitur baptismus ita in antiqua precipiebatur circumcisio. **B**en. xvij. **S**ed multi non circumcisi tunc salua-

bant sicut iob etc. ita et in noua cum sit melior etc. **T**ercio christus dicit Jo. vi. Nisi manducaueritis carnem filii hominis etc. non habebitis vitam. ubi ita expresse et in verbis similibus affirmatur necessitas sumptionis sacramenti eucharistie. sicut in casu tercio precedente affirmatur necessitas baptismi. sed sine eucharistia saluantur multi. igitur etc. **Q**uarto videtur quod ad minus illi qui nunquam audierunt loqui de lege euangelica christi non tenentur baptisari. sicut forte aliqui sunt in aliquibus insulis. Et ad hoc est illud christi. Joh. xv. Si non venissem et locutus es eis non fuisset peccatum non haberent. **Q**uinto videtur quod si parentes infantem baptisare laborant et peruenitur morte antequam valeat baptisari quod fides parentum ei sufficiat ad salutem. **T**um quia talis fides videbatur sufficere paruulis in lege nature. **T**um etiam quia paruuli ab herode occisi ut inter eos christus occideret saluati fuerunt cum ecclesia teneat eos esse martyres. sed in illis paruulis nulla causa salutis repiri potest. aut non tanta quanta in proposito. ubi est fides parentum etc. **S**exto in potentia homines etiam adultos excusantur a susceptione baptismi. igitur paruuli naturaliter impotentes si moriantur ante baptismum legitime excusantur. igitur non damnantur sed saluantur etc. **A**d primum dico quod fides que per caritatem operatur est principium sufficiens ad salutem dum tamen habens eam. legem obseruet. ideo homines etiam baptisati tenentur cum lex hoc precipiat. Et sic intelligenda sunt omnia similia. **A**d secundum dico quod lex circumcisionis solum data erat abrahe et semini eius ut patet ex textu scripture ubi datur illa lex sed preceptum baptismi datur omnibus. igitur etc. **A**d tertium dico quod illud dictum intelligitur de sumptione seu manducatione spirituali per fidem. et sic est necessitatis etc. Et tamen si de sumptione corporali accipitur et intelligitur cum modificatione sicut etiam obferuntur aliorum preceptorum affirmatiuum sic. nisi rationaliter et legitime causa excuset. **I**tem illa duo quatenus sunt precepta necessitate habent. non dico tamen pariter vel equaliter. **A**d quartum dico cum apostolus romanorum. quod inuocabunt in quem non crediderunt. aut quod credentur quem non audierunt. Et sequitur statim. **S**ed dico nunquam non audierunt. Et quod dicitur. **I**n omnibus terra exiuit sonus eorum etc. **U**n de intentione apostoli et scripture in pluribus locis videtur esse quod predicatio legis christi exiuit in omnibus terra. id est ad eam seruanda omnes tenentur etc. **P** **A**d quintum dico quod fides pentium non sufficit ad salutem paruulorum nec vi-

quarti sententiarū

¶ sufficit ante legē sine sacrificiis. quoniā
 omni tēpore ab origine mundi fideles dō
 sacrificia offerebant vt placērent. vt patet
 Genes. iij. 7 deinceps per scripturā. et hec
 erant pro suar filiorum salute. ¶ Ad illud
 quod dicitur de paruulis ab herode occi-
 sis dicit dominus Armacan^o libro supra-
 dicto. caplo. xxxvij. q̄ paruuli non circum-
 cisi qui fuerunt occisi non fuerunt saluati.
 q̄ caruerunt sacramento salutis. nec erāt
 innocentes sed peccatores. et eorum saluti
 manifeste obuiat illud Vasculus cuius p̄-
 p̄ticij caro rē. circumcisi autem innocētes
 erant. Et ideo congrue festum eorum festū
 innocētū vocatur. Nec videtur iuxta scri-
 pturam nobis traditā q̄ illi circumcisi oc-
 cisi ampliozem beatitudinē acceperunt q̄
 ceteri circumcisi nō occisi aut q̄ baptisati in-
 fantes cōmuniter morientes. licet quodā
 modo martyres dici possint. Nisi forte de
 us occulto suo iudicio eis aliquid ampli⁹
 dederit quod negare nec tenere affirmare
 p̄sumendum est. quia hoc non habetur ex
 scriptura. ¶ Istud autem videtur bene du-
 rum. quia ad minus videtur q̄ circumci-
 sio sanguinis suffecerit ad salutem sine cir-
 cumcisione carnis. sicut baptism⁹ sangui-
 nis sine baptismo fluminis in paruulis rē.
 ¶ Ad sextum dico q̄ verum est quod pri-
 mo inferitur scilicet q̄ impotentia in infanti-
 bus eos excusat ab obseruantia precepti d̄
 baptismo habendo. Et ideo eis non impu-
 tatur ad culpam nouam q̄ nō fuerunt bap-
 tisiati 7 ita de circumcisione. sed nō recte in-
 fertur vltimus. ergo nō damnant rē. quia
 sola anima christiana saluabitur 7 que pa-
 ctum dei seruauerit. quod non est in istis.
 Ideo damnantur. nō quia culpam incurre-
 rint ex non obseruantia sed quia pactū nō
 seruauerunt. et ita dicerem de ignorantibz
 legem 7 nomen christi si alicubi essent aliq̄
 scilicet q̄ lex illa siue preceptū baptismi eos
 non ariat. nec illam seruare tenentur sed d̄
 eius nō obseruantia per ignorantiam excu-
 santur. tamen penam legis iuste subire cō-
 pelluntur. Exemplum de latrone qui hāc
 legem q̄ latro suspendatur seruare non te-
 netur. quia non debet esse homicida sui. et
 tamen penam legis per iudicem iuste com-
 pellitur sustinere. Et hoc de secundo arti-
 culo. ¶ Quantum ad tertium arti-
 culum in quo videndum est vtrum p̄ bap-

tismi institutionem euacuata fuerit circū-
 cisio. ¶ Primo videndum quando fuerit
 baptismi institutio. ¶ Secundo quando
 incepit eius obligatio. ¶ Tertio videndū
 quādo fuerit circumcisionis euacuatio
 ¶ De primo puncto sit prima p̄positio ¶
 baptismus non fuerit institutus quando
 christus fuit baptisatus a Johāne. quia il-
 le nō fuit baptismus christi id est forma. s̄
 forma Johānis. tamen christus tunc de-
 dicauit aquā tanq̄ materiam ydoneaz.
 ¶ Secunda p̄positio. q̄ nec illo verbo Jo-
 hannis. iij. dicto ad Nicodemū. Nisi quis
 natus fuerit denuo rē. Quia non est vere
 simile tam necessariū sacramentuz clam et
 cum persona priuata que nō debuit esse p̄-
 co illius institutionis institutum fuisse.
 ¶ Tercia p̄positio q̄ baptismi institutio n̄
 differebat vsq̄ ad illud tempus quo dictū
 est Mathei vlti. Euntes ergo rē. Nam di-
 scipuli christi ante baptizabat vt patet Jo-
 han. iij. ¶ Quarta p̄positio q̄ precisa ho-
 ra institutionis baptismi non legitur in euā-
 gelio. t̄ bene p̄iunctur tempus institutio-
 nis fuisse ante tempus illud quo discipuli
 baptizabant. ¶ De secundo puncto
 sit prima p̄positio q̄ institutio baptismi pre-
 cessit p̄mulgationē 7 p̄mulgatio obligatō-
 nem. Primū patet. quia nō promulgatur
 lex nisi primo sit a legislatore determinata
 rē. Secundū patet q̄ nullus tenet ad ali-
 quod diuinum preceptum nisi per aliquē
 autenticū 7 ydoneū rē sit promulgatū. iux-
 ta illud Jo. xv. Si nō venissem 7 locutus
 eis non fuisset rē. Et hoc verum est de le-
 ge p̄positina cuiusmodi fuit preceptuz bap-
 tismi. ¶ Secunda p̄p̄o q̄ congruū fuit p̄-
 mulgationem baptismi primo fieri p̄ mo-
 dū silij. deide p̄ modū p̄cepti. Tū primo.
 q̄ lex p̄fectissima nō debuit p̄cipitare im-
 poni. Tum sc̄do q̄ lex vet⁹ cū nō esset ma-
 la nō debuit subito repelli sed debuit syna-
 goga cū honore sepeliri. rē. ¶ Tercia p̄p̄o.
 q̄ p̄mulgatio baptismi 7 generalr p̄mulga-
 tio cuiuscūq̄ p̄ modū silij diuini obligat
 oēs ad q̄s legitime venit ad nō p̄tēdū. p̄-
 mulgatio aut p̄ modū p̄cepti obligat ad
 obseruandū. Sc̄dm notū est. sed p̄mū pa-
 tet. q̄ qui p̄tēnit p̄silij. p̄tēnit p̄sulentē in-
 q̄stūm consulentem. ideo vt bene dicit sco-
 tus. caueant sibi mordentes paupertatem
 euangelicā mendicantiū fratrum rē.

Vide opusmond armacanij

Vide hanc p̄gra dea-
sionem

Baptismi institutio fuit p̄ modū silij

Questio secunda

Quarta propositio q̄ baptismus soluz habuit duo tempora. Primum quo erat sub consilio quod durauit a principio ex quo predicatum fuit euangelium vel baptismus a christo ⁊ apostolis vsq; ad predicationē solennem eiusdem post ascensionem christi. Secundū tempus quo erat sub precepto quod incepit fm̄ Scotum in die Penthecostes in Hierusalē quia vsq; ad illum diē non predicauerunt apostoli publice. iuxta illud. Vos autem sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Consequenter p̄o ad alias ciuitates ⁊ loca fm̄ ordinē cuiuslibet incipiebat fm̄ tēpus quando ibi publice ⁊ solenniter predicabatur lex euangelica. Et ita quibusdam incepit illud secundū tempus per mensem post penthecost. quibusdam per annuz. quibusdam per decennium. ⁊ ita deinceps. Quare patet q̄ non eque cito apud omnes fuerit baptismi obligatio sed diuersis temporibus.

S De tercio puucto sit hec prima propositio q̄ q̄stum ad circumcissionem distinguenda sunt quatuor tempora. Primum. p̄ quo fuit necessaria. Secundū pro quo fuit utilis non necessaria. Tercium pro quo nec utilis nec necessaria tamen non mortifera. Quartum pro quo omnino mortifera ⁊ illicita. **S**ecunda propositio q̄ primum tempus circumcissionis precessit vtrumq; tempus baptismi. Quia ex quo consuebatur baptismus non fuit circumcissio necessaria volenti baptisari. **T**ercia propositio est q̄ fm̄ tempus concomitabatur primum tempus baptismi. quia q̄d in baptismi fuit sub consilio licuit eligere q̄d cuiusq; placuit vel circumcidi vel baptisari et vtrumq; erat vtile nullū necessarium.

Quarta propositio q̄ tertium tempus circumcissionis concurrat cum secundo tempore baptismi ⁊ hoc quo ad iudeos vsq; ad illud tempus Pauli quando dixit ad Galathas quinto. Si circumcidimini christus nihil vobis prodest. imo veresimile ē q̄ bñ vltra ⁊ multo post videbantur fratres hierosolimis approbare obseruantiaz legis et de ea consulere paulo. **Q**uinta propositio q̄ quartū tempus circumcissionis concurrat cum secundo tempore baptismi et h̄ quo ad gentes conuersos ad fidem saltē post illud tēpus quo Paulus ascendit hierosolimā ad seniores super illa questione de

qua habetur Actuz decimoquinto. Ita q̄ fm̄ tempus baptismi a principio sui totaliter fecit circumcissionē illicitam q̄stum ad gentes conuersos vel saltē post tempus terciū cōcilij in hierosolimis. de quo tactū est in quo seniores determinabant legem non debere imponi gentibus conuersis

Sexta propositio q̄ q̄stum ad iudeos conuersos secundū tempus baptismi nec a principio sui nec post terciū cōcilium apostolorū excludit omnino circumcissiones tanq̄ illicitas nec alia legalia sed in multo tempore post licite seruabantur. Nec legim⁹ in scriptura quādo fuerit circumcissio iudeis conuersis simpliciter prohibita. quia historia scripture nō producit vltra quintum annuz nerouis. scilicet non vltra .xxx. annum a passione christi ⁊ toto tempore illo iudei conuersi obseruabant leges quod eis licuit. Veresimile est tamē q̄ deus per apostolos vel illorū successores tempore determinato simpliciter prohibuit legalia obseruari. licet de hoc non habeat in scriptura. quia aliter ecclesia non teneret esse hereticum dicere legalia currere cum lege euangelica. vt extra de baptismo ⁊ eius effectu. ca. maiores. nisi deus hoc specialiter reuelasset zc.

Cōtra illud quod hic dictum est de exclusionē circumcissionis quo ad iudeos zc. videtur sensisse apostol⁹ ad Galathas secundo. Ubi dicit se reprehendisse Petrum. Et hoc videtur ex eo q̄ obseruabat leges. que reprehensio facta fuit satis cito post illud tertium concilium supradictum. quare zc. **D**e isto facto Petri si errauerit vel non. videtur controuersia inter duos egregios apostolos Petrū et Paulum. et postea inter duos egregios doctores Augustinum ⁊ Hieronymum. de hoc tamen pono propositiones. **P**rima sit hec. **Q** Petrus illo facto errauit. patet. quia licet apostoli in factis vel dictis potuerunt errasse. non tamen in q̄stum scriptores alicuius partis scripture. cum ergo Paul⁹ in epistola ad Galathas que est ps scripture canonicē scribat q̄ Petr⁹ reprehensibilis erat ⁊ nō recte ambulās ad veritates euangelij. sequit⁹ zc. **S**ecunda p̄p̄o Petr⁹ in illo facto nō errauit. qz leges seruauerit. qz post illud factuz Paulus circumcidit Thimotheum. ⁊ tota multitudo conuersa in iudea obseruabat legē Act. duodecimo. q̄ zc.

apostoli in factis et dictis
conueniunt - errare

¶ quarti sententiarū

Tercia propositio est q̄ Petrus in illo facto errauit. vel quia in illo actu obseruabat legem subtrahendo se a gentibus in cibo et potu. et q̄ illud non erat faciendum videtur prius sibi fuisse monstratum Actuum decimo de Cornelio. vel quia non obseruans legem coram gentibus postea uenitibus in deis eas obseruabat. Et utrumq̄ istorum potest poni multipliciter sicut declarat Scotus. in quo videndum est de plenius. Quarta propositio est q̄ ille error Petri fuit peccatum ueniale. quia melius est hoc dicere dummodo possint saluari uerba Pauli. Nec illud factum Petri potest excusari propter scandalum uitanduz in iudeis. quia non erat ibi materia scanda- li perfectis aut paruulis. sed solum phari- seis. de quo non erat curandum exemplo christi Marthei. xv. de comestione mani- bus non lotis etc.

¶ Ad rationes ante oppositum. Ad primum patet quid dicendum. Ad secundum dico q̄ baptisati a Johanne in forma baptismi christi quam forte sciuit. vel a discipulis christi vel aliis. non erant rebaptisandi. Ad terciam dico primo q̄ christus in nullo soluit legem quo ad spiritua- lem sensum qui uiuificat. sed bene quo ad litteram que occidit. iuxta uerba apostoli. Dico secundo q̄ circumcisio data fuit in se- dus sempiternum vel in se vel in equiua- lenti. modo christus non euacuauit circum- cisionem quo ad fructum eius. quia dedit sacramentum equiualentis fructus. ino- maioris. Dico tercio q̄ q̄stum ad gen- tiles conuersos preceptum de circumcisi- one fuit reuocatum in tercio concilio au- toritate Petri et Jacobi imo spiritus sancti quia ibi dicitur Usus est spiritus sancto et nobis etc. Quatum uero ad iudeos sup- ponitur reuocata aliquando. licet tempus reuocationis non legatur in scriptura. Quod autem dicitur christum circumcisionem obseruasse soluitur per hoc q̄ lex uetus non debuit statim dimitti. sed ipsa in morte christi causaliter expirauit quando dictum est consummatum est. non tamen pro tunc reali- ter et simpliciter sed pro tempore publicati- onis huius cause et noue legis. Et ideo ut q̄ ad mortem decuit christum illa cerimo- nialia obseruare.

¶ Et hec de questione.

Questio tertia

A

¶ Quamuis iam

quasi omnia declarata sint que tractat magister distin- ctione tertia usq̄ septimaz distinctione huius quarti li- bri. tamen adhuc specialiter videndum est de effectu baptismi de quo aliquantul- tum in quarta distinctione. Ideo quero utrum omnes suscipientes baptismum equaliter recipiant baptismi effectum. Et arguo pri- mo q̄ non. et q̄ plus recipit adultus q̄ paru- lus. scilicet maiorem gratiam. quia om- nis ratio que est de paruulo ut recipiat gra- tiam est etiam de adulto rite baptisato. et pro- ter hoc adultus talis habet meritum per- sonale quod non habet paruulus. quare ei- dem datur maior gratia q̄ paruulo etc.

¶ Secundo arguo q̄ plus recipit paru- lus q̄ adultus. scilicet q̄ plus sibi ualeat in casu baptismi q̄ adulto. quia ponamus q̄ adultus uenit ad baptismum cum deu- otione et contritione. tunc arguo sic. In ca- su isto baptismus multo minus potest ad- ulito q̄ paruulo. quia tam bonus est quod confertur paruulo per baptismum q̄ ma- lum est illud quod haberet paruulus si careret baptismum. sed illud est peius q̄ ma- lum quod accideret adulto si non baptis- retur in casu predicto. quia illud foret ca- rentia uisionis diuine in eternum pro pec- cato originali. sed adultus uolens baptis- ri ipsa uoluntate purgatur ab originali pec- cato. quia si sine baptismum decederet habe- ret uitam eternam. ergo illud est sibi debi- tum ante baptismum. et per consequens minus sibi confertur per baptismum q̄ paru- ulo.

¶ Tercio arguo de duobus adultis uel de duobus paruulis. quia de duobus adultis baptisatis unus recipit gratiam et alius non si unus sit magis deuotus q̄ alius. Etiam de duobus paruulis baptisatis quorum anima unius sit perfectior et melior in na- turalibus q̄ anima alterius. Arguitur sic. Licet sacramentum q̄stum est de se equa- liter conferat gratiam in anima utriusq̄. ta- men cum actus actiuorum sint in patien- te dispositio secundo de anima. sequitur q̄ in anima nobiliori causabitur plus de gra- tia.

Et confirmatur. quia s^m magistrus libro secundo. distin. secunda. deus contulit angelis in sua prima creatione maiore gr^{am} vel minorem s^m naturalium differentia. igitur etc. **O**ppositum arguitur sic. Nullus suscipiens baptismum recipit baptismi effectum nisi in virtute et ex merito passionis christi sed meritum passionis christi est equale omnibus in christo renatis. igitur etc. **Q**uia hic querit de effectu baptismi qui triplex est. capiendo effectum large et improprie scilicet characteris impressio. gratie infusio. culpe et peccati dimissio. Ideo de his tribus per ordinem in tribus articulis videndum est etc.

Quantum igitur ad primum articulum in quo videndum est Utrum in baptismo character imprimatur tria sunt videnda. **P**rimo de characteris descriptione.

Secundo de characteris conditione.

Tercio de characteris impressione. De primo puncto sciendum est quod character in proposito ut sumitur apud theologos est signum spirituale impressum suscipienti sacramentum non iterabile indelibiliter manens postquam est semel impressum et distinguens suscipientem tale sacramentum a non suscipiente.

De secundo puncto patet ex predicta descriptione quod aliquae conditiones seu proprietates attribuntur characteri. scilicet quod est assimilativum distinctivum. figurativum. dispositivum. rememorativum. et obligativum.

Prima conditio characteris est quod est signum assimilativum scilicet alteri habenti. Et hec conditio et sequens conveniunt characteri naturaliter et sunt communes tam ei quam cuilibet alteri forme.

Secunda conditio est quod est signum distinctivum scilicet a non habente.

Tercia est quod est signum configurativum seu conformativum. scilicet christo. nam per ipsum ascribitur quod familia christi.

Quarta conditio est quod character est signum dispositivum scilicet ad gratiam tanquam causa sine qua non. Et hoc solum ex voluntate et ordinatione dei. non ex natura rei scilicet quod deus sic ordinauit quod baptisatus prius aliquo modo recipiat characterem. et postea characterem recipiat gratiam nisi ponat se obicem.

Quinta conditio quod character est signum rememorativum seu recordativum scilicet suscepti sacramenti. Et hoc ex divina ordinatione quam vult characterem sic inducere in noticiam sacramenti suscepti.

Sexta conditio quod character est signum obligativum. scilicet ad legem christi eo modo quod suscipiens sacra-

mentum obligatur per eius susceptionem plus quam non suscipiens etc.

De tercio puncto pono aliquas propositiones. **P**rima sit hec quod characterem imprimi anime non potest probari aut improbari per rationem naturalem nec per efficacem seu expressam bibliam auctoritatem.

Primo quod non possit sic probari saltem conceditur. sed quod nec possit sic probari. patet. quia illi qui ponunt characterem imprimi non inducunt ad hoc rationem naturalem que valeat nec auctoritatem bibliam cogentem. nec probant quod magis imprimatur in baptismo quam in circumcissione. et tamen ipsi negant in circumcissione.

Secunda propositio quod characterem imprimi anime maxime in baptismo magis quam oppositum est solum auctoritati ecclesie et rationabili congruentie. Auctoritas enim ecclesie videtur magis hoc sonare quam oppositum. Extra de baptismo et effectu eius.

Maiores. Ubi videtur dicere quod aliqui recipiunt characterem sacramenti quibus non ratio. hec tamen auctoritas non cogit. quia possit exponi quod intelligit per characterem ipsum baptismum sicut quod facit magister.

Congruentia tamen est ad hoc quod rationabile videtur et congruum quod quilibet receptus in dei familia aliquid primum recipiat quo distinguatur ab aliis.

Tercia propositio quod si character sit aliquid est forma absoluta et non relativa contra scotum qui dicit quod utrumque potest teneri. Et intelligit per formam relativam rem aliquam que non est res absoluta. Contra que dicitur quod omne quod est res absoluta et quod nihil illo modo est res relativa scilicet distincta ab absoluta quod habet alibi probari.

Quarta propositio quod convenientius ponitur quod character est qualitas de prima vel tercia specie quam de secunda. contra scotum qui ponit quod est de secunda specie qualitatis. Character enim si aliquid est. est habitus vel dispositio passio vel passibilis qualitas. sed non est naturalis potentia. quod ipsa dicitur in respectu ad actum potentie active vel passive quorum neutrum convenit characteri. Non enim videtur potentia naturalis activa respectu actuum naturalium. quod omnes tales actus sufficiunt producere habitus naturales et infusi. Nec est potentia naturalis activa respectu actuum supernaturalium. quod tales actus sunt immediate a deo. Nec potest esse potentia passiva respectu predictorum actuum. quod anima est sufficiens passivum respectu illorum.

110
in etc.

Quarti sententiarū

Quinta ppō q̄ character sicut est in anima ita est in qualibet eius potentia. quia idem sunt. Si tñ potentie anime distinguerent ab anima vel inter se tunc character uenientius poneret̄ subiectiue in esse substantie anie q̄ alicui eius potentie tra Scotū q̄ simplr ponit q̄ est in voluntate tñ videt̄ tenere q̄ hec potētia distinguat̄ ab ipa substantia anie q̄ videtur minus psequēs qz frustra videt̄ poni character in potētia anie nisi vt sit principiu suū actus. sed character non videt̄ esse pncipiū alicuius act⁹ nec inclinare ad aliquē actuz vt dicit Dekam q̄ dat exemplum de habitu religiosi p quē distinguit̄ a nō religioso z obseruātiā certas significatur pmississe ad quas obligat̄. qui tñ habitus uon est pncipiū alicuius actus. quia ad nullū inclināt. Sic est d̄ characterē zc. Ideo veresimilius dicit̄ esse in essentia anime subiectiue q̄ nullum actum connotat q̄ in potentia q̄ connotat actum.

Sexta ppō q̄ si potentie anie distingueretur realiter inter se sicut tenet sanct⁹ thomas z character poneret̄ in aliq̄ potētia anime adhuc cōuenientius poneret̄ in voluntate q̄ in intellectu. qz vt dicit Scot⁹ dispositio ad formā est in eodez susceptiō cum forma. sed character est dispositio quedam ad gratiam q̄ est in voluntate. igitur zc.

Septima ppositio q̄ licet character d̄ lege ordinata sit signū indelibile non tamen simpliciter z absolute. qz de⁹ absolute posset illud separe a subiecto z destruere subiecto remanente. **O**ctaua ppositio q̄ characteres in diuersis sacramentis imp̄ssi sunt alterius z alterius speciei. quia licet accidentia eiusdem speciei p̄nt esse in eodem subiecto tamē hoc non est ponendū sine aliq̄ necessitate id ē sine rōne experientia vel autoritate cogente. sed hic nō est aliq̄ tale sed potius videt̄ rō ad oppositum. quia character imp̄mitur ad distinguendū. nunc aut̄ si in tribus sacramentis irreiterabilibus in quibus imprim̄ character. scilicet baptismo cōfirmatione z ordine characteres essent eiusdem speciei p eos nō distingueret̄ baptisatus a confirmato aut sacerdos a baptisato vel confirmato zc. Et hec de pmo articulo.

Quantum ad secundum articulū in quo videndū est Utrū in baptismo grā infundatur. qz ita posset queri de alijs virtutibus ponam tres pclusiones. **P**rima ē

q̄ cuilibet rite suscipienti baptismū infundit̄ gratia. **S**ecunda q̄ cuilibet rite suscipienti baptismū infundunt̄ alie virtutes theologice siue supnaturales. scilicet fides et spes. **T**ercia q̄ nulli quantūcūqz rite suscipienti baptismū infundunt̄ virtutes morales. Et istas tres pclusiones declarabo p ordinem. **P**rima igit̄ pclusio pbat̄ sic. Et intelligendo d̄ illo suscipiente q̄ anq̄ suscipit nō habet grām. tunc de tali arguit̄ quia sibi dimittit̄ mortalis culpa. igitur ei infundit̄ grā. An̄s patet. z p̄na patet ex prima pclusionē tertiū articuli prime. q. qz de lege ordinata non dimittit̄ mortalis culpa sine infusione grē. Et aduertēdū est q̄ hec pclusio est intelligenda prout li rite importat̄ dispositionez baptisati q̄ nō requiritur necessario ad esse sacramēti sed ad bñ eē cū ceteris necessario req̄sitis. qz si ly rite importaret solum dispositionē necessario requisitam sacramēti. sic nō oportet̄ zc. sicut patet in multis malis rite baptisatis quo ad necessaria. igit̄ zc. **S**ecunda pclusio pbat̄ scilicet q̄ alie virtutes puta fides z spes infundunt̄ in baptismo rite suscepto ad sensum iam expositū. Pro cuius declaratione pono aliquas ppones. **P**rima sit hec. **O** gratia de potentia dei absoluta p̄t infundi sine alijs virtutibus theologice scilicet fide z spe. Patet. qz caritas est qd̄ absolutū qd̄ non dependet a fide z spe. igit̄ zc. **S**ecunda ppositio. q̄ nō potest efficaciter probari p rōnem vel autoritatē q̄ gratia de lege ordinata non potest diuidi seu non infundit̄ in baptismo sine alijs virtutibus theologice scz fide z spe. Patet q̄ nō per rationem quia cum oppositum absolute possit fieri n̄ videtur posse fieri ratio efficax ad probandum q̄ non fiat vel nō possit fieri d̄ lege ordinata nec aliqua solet adduci. Patet etiaz q̄ uon per autoritatē. quia ille autoritates qui nō crediderit cōdemnabitur **Bar. vi. nimo. Ad hebr. eos. xj. sine fide impossibile est placere deo** Et si que sint similes q̄ possent induci ex biblia possent omnes intelligi de adultis non de paruulis. **A**utoritas etiam ecclesie extra de trini. et fide ca. li. viij nō videt̄ cogere. qz nō videtur ibi d̄terminare simpliciter ita esse. sed dimittit̄ autoribus disputantibus. igitur zc. **T**ercia ppositio est **O** probabilius est q̄ opposituz q̄ gratia d̄ lege ordinata nō potest infūdi seu

Questio tertia

nō infundit in baptismo sine fide et spe patet. quia non videtur rationabile quod deus unam infunderet sine alijs. et communiter doctores tenent quod omnes infundunt in baptismo etiam puulorum. et ad hoc magis declinat auctoritas ecclesie ubi supra. Et sic ex hoc patet conclusio intuenti. **T**ercia conclusio probatur scilicet quod virtutes morales nate acquiruntur ex actibus non infunduntur in baptismo de communilege. quia aliquis ante baptismum habens habitus morales viciosos quibus rite baptisetur tamen sentit se penam ad vicia consuetam sicut prius. igitur tunc manet habitus inclinans ad talia peccata. **S**ed non videtur quod deus infundat unum habitum et non expellat habitum contrarium. igitur etc. Nec valet ratio quorundam dicentium oppositum conclusionis propter hoc quod deus non minus perfecte operatur in operibus gratie quam nature. sed non inuenitur quod deus in naturalibus det primum principium aliquorum operum nisi per omnia necessaria ad illa opera. sicut natura non dat virtutem vel potentiam progressivam nisi det organa etc. modo habens gratiam sive caritate habet principium omnium operum meritoriorum que non possunt exerceri sine virtutibus moralibus. igitur etc. Nec enim ratio assumit falsam. pro quo dico aliquas propositiones.

Prima est quod sepe contingit in operibus nature quod deus dat principium alicuius operationis. et tamen non dat actualiter necessaria ad illam operationem. Exemplum. deus creando hominem dat sibi principium respectu alicuius sciendi et volendi quia intellectum et voluntatem. et tamen non oportet quod det sibi tunc habitum per quos potest et sine quibus non potest faciliter in talia opera. sed sufficit quod det sibi potestatem acquirendi tales habitus. sic est in proposito etc. **S**ecunda propositio quod tunc communiter deus datur alicui nature principium alicuius operationis dat etiam necessaria ad illam. quoniam scilicet illud principium est ex se sufficiens ad talia exercenda sicut est in illo exemplo de virtute progressiva. sic autem non est in proposito. **P**ro qua sit tertia propositio quod caritas infusa saltem cum caritate acquisita est sufficiens principium cuiuslibet operis meritorii sine virtutibus moralibus. quia caritas inclinatur immediate ad actum cuiuslibet virtutis. Ideo dicit Gregorius quod omnia precepta sunt unum in radice caritatis. Et hoc modo etiam virtutes sunt

connexae in caritate. quia caritas inclinat ad actum cuiuslibet earum licet non ita proprie et expedite sicut cum alijs virtutibus. igitur etc. **E**t his sequitur correlativum solutiuum unius obiectionis scilicet quod licet deus in baptismo infundat virtutes in parte intellectiva et non in parte sensitiva. quae virtutes dicuntur morales. tamen deus perfecte sanat hominem in baptismo quia dat omnia necessaria ad salutem. Nam ille virtutes morales non sunt necessarie ad salutem. dat etiam homini vix potest tales virtutes acquirere etc. **F**

Contra primam conclusionem et secundam arguitur ex tertia. quia tam inconpossibilia sunt amor habitualis et odium habituale respectu eiusdem obiecti quam inconpossibilia sunt fides et scientia respectu eiusdem obiecti. sed fides et scientia non stant simul respectu eiusdem obiecti. igitur nec prima. Sed habens habitum acquisitum odium dei non obstante tali habitu potest nihilominus habere unum actum quo potest diligere deum et velle baptisari. et sic rite suscipere baptismum. et tamen tunc non perdit habitum odium dei per habitum per predicta in tertia conclusione. igitur non recipit gratiam sive caritatem propter inconpossibilitatem caritatis et odium habitualis. Et ita posset argui de alijs virtutibus theologice. **E**t si dicatur quod isti habitus non sunt inconpossibiles. quia unum est infusus et alter acquisitus. Contra. illi habitus sunt inconpossibiles quorum actus sunt inconpossibiles. aliter non potest probari inconpossibilitas habituum sed actus istorum habituum sunt inconpossibiles. igitur etc. Item autem habitus infusi in baptismo sunt eiusdem speciei cum acquisitis aut diversarum. Si diversarum. tunc cuius habitus infusus sit perfectior inclinabit ad perfectiorem actum. et perfectius inclinabit quam habitus acquisitus. et per consequens cum acquisitus inclinatur ad actum omni alio circumscripto ergo multo magis habitus infusus etc. ergo puulorum poterit in actum fidei. Si autem sint eiusdem speciei tunc poterunt facere infusi quicquid faciunt acquisiti. quod patet falsum de puulo ut prius. Item queritur quare ponitur quod virtutes theologice in baptismo infunduntur cum habitus inclinatur ad actus quos puuli habere non possunt. videntur igitur frustra. **A**d primum dico quod illud primum assumptum et similia debent intelligi de habitibus

quomodo amor virtutibus
sunt connexae in caritate

Habitus inconpossibiles
actus inconpossibiles

Quarti sententiarū

acquisitis. et sic sunt vera. alias nō. quia in illis tanta est repugnantia habituū quam actū. quia acquiruntur et augmentantur ex actibus. sed vnus infusus et alius acquisitus non repugnant. sicut fides infusa et scientia non repugnat. quia habitus infusus non requiritur ex actibus nec augmentatur. sed solum se habet actiue ad actus. **¶** Et quādo dicitur actus sunt incōpossibiles igitur habitus. sequentia non valet nisi solum de habitibus acquisitis per actus. **¶** Ad secundum dico quod habitus infusi distinguuntur specie ab acquisitis. sed non sequitur ultra igitur magis inclinant ad actus quāuis sunt perfectiores. sed bene sequitur quod quando concurrunt ad actū faciunt ipsum perfectiores. **¶** Ad tertium dico quod illi habitus licet nō valeant ad eliciendū actus tempore instantane tamen valebunt quā erit adultus. quia tūc per illos poterit in opa meritoria medianribus acquisitis et valent sibi quocūque tempore vt ostendatur diuisus a filiis peditōis etc. Et hec de secundo articulo.

¶ Quantum ad tertium articulū in quo videndū Utrum in baptismo omnis culpa et pena dimittatur ponam tres conclusiones. **¶** Prima erit de culpe dimissione. **¶** Secunda erit de pene remissione.

Tercia erit de pncipalis quesiti solutione. **¶** Prima igitur conclusio sit ista quod cui libet rite suscipienti baptismū omnis culpa tām mortalis quā venialis dimittitur. Et intelligo p rite suscipientem illum qui nō ponit se obicem scilicet quod penitet de peccatis etc.

¶ Pro declaratione huius conclusionis ponam aliquas propositiones. **¶** Prima sit hec quod non ideo in baptismo dimittitur culpa quia in ipso infundatur gratia culpe contraria. et ipsius tanquā sui contrarij expulsiva contra aliquos qui pstant p dictam conclusionem p hoc quia in generatione qualibet per inductionem vnius forme omnis forma contraria expellitur et etiam dispositio ad formam contrariam. sed baptismus est generatio ad vitam eternā. et culpa et gratia sunt contraria. igitur in baptismo infusio grē tollit culpam originalem actualem et veniale etc. Hec enim ratio non valet. Tum quia petit principium. nam magis clarum est quod in baptismo culpa dimittitur quā quod gratia conferatur Tum etiam. quia non pbat de peccato veniali cum ipsum stet cum gratia. sicut

ulterius hec ratio assumit falsum. **¶** Pro quo sit secunda propositio quod gratia et peccatum sine culpa non sunt proprie contraria. quia gratia quo ad omne illud quod est in ea positiuū et absolutū potest stare cum qualibet culpa. et hoc dicitur potentia dei absoluta. sicut tūc nō esset gratia id est nō faceret tunc aliquē esse gratū deo. **¶** Quia igitur gratia repugnet culpe non est naturaliter sed libere scilicet ex voluntate dei libere acceptantis talem qualitatem vt faciat aliquē gratū suum quod nō stat ipsum esse in peccato. sic non stat quod sit amicus et inimicus dei. **¶** Tercia propositio est. quod non potest probari uaturali ratione sed solum debet credi simplici fide omnes culpā dimitti in baptismo. **¶** Quod debet credi patet. quia creditur quod rite baptisatus siue diuine est dignus vita eterna. sic quod si decederet tunc statim haberet eam. Ideo etc. **¶** Sed illud non possit ratione probari patet. quia supposito quod forma gratie formaliter repugnet actui peccati vel habitui vicioso presententi. quod tamen falsum est. adhuc videtur clarum quod non sic repugnat actui preterito qui nullam habitū relinquit. quia p rito raturaliter corrumpitur. nec repugnat obligationi ad penam formaliter. Nam deus absolute posset manente obligatione ad penam eternam infundere gratiam et dimittere culpam sine iniusticia. sicut posset aliquē eternaliter punire sine demerito. licet illa punitione non esset proprie pena quia pena dicitur respectu culpe sed proprie dicitur de dolo.

¶ Ex predictis patet de conclusionem. **¶** Sed hic est dubium vtrum culpa originalis possit dimitti in baptismo sine culpa actuali. etiā in adulto videtur quod sic. quia si contractum cum consensu non remittitur sine consensu. ita contractus sine consensu remitti potest sine consensu per vim sacramenti. Si ergo adultus suscipiens baptismū nō consentit nec dissentit et omisit peccatū actuale illud non dimittitur. quia commissus cum consensu. igitur cum peccatū originale sit in eo contractum sine consensu videtur posse dimitti sine consensu virtute sacramenti. quare etc. **¶** Ad istud dico quod adulto non dimittitur peccatū originale quod dimittatur actuale. Cuius duplex ratio assignatur de baptismo et eius effectu. quare vna est. quod deus ex toto facit bonum et non ex parte. ideo dicit Augustinus Impium est a deo dimidiam sperare veniam. quia si de

posset sumi ratio ad pbatū quod veniale
nō posset dimitti sine pbatū veniale

Questio tertia

35

alicui dimittit aliquod peccatum mortale dimittit omnia que habet. Alia est. quia per remissionem originalis aperitur ianua paradisi et peccato actuali debet pena eterna. **¶** Et ad argumentum in contrarium dico quod verum concluderet scilicet quod peccatum contractum sine consensu et. nisi esset aliud impedimentum speciale quale est in adulto propter peccatum contractum sine consensu scilicet peccatum actuale sine quo non potest dimitti aliud et. Et intelligo ista de lege ordinata.

¶ Secunda conclusio de penae remissione sit ista. quod nulli quantumcumque rite suscipienti baptismum remittitur omnis pena. Pro cuius declaratione sciendum est quod duplex est pena. Una eterna. Alia temporalis. Et temporalis est duplex. una voluntarie contracta. alia naturaliter inflictiva. Iuxta hoc ponuntur aliquae propositiones. **¶** Prima sit hec quod pena eterna remittitur in baptismo. quod baptisatus redditur dignus vita eterna. igitur et. Et hoc verum est de rite baptisato cui ante baptismum non est remissa. igitur et. **¶** Secunda sit hec quod pena temporalis voluntarie contracta. id est debita pro peccato voluntario remittitur in baptismo. Et hoc verum est in adulto rite baptisato cui non est prius remissa seu qui ante susceptionem baptismi erat obligatus ad eam sed in parvulo baptisato non remittitur talis pena quia ad nullam talem obligatur et. **¶** Tercia conclusio. pena temporalis naturaliter inflictiva non remittitur in baptismo. quia talis pena que consequitur omnem hominem secundum communem cursum nature sicut elurire sitire et huiusmodi durat ita post baptismum sicut ante. Et hoc solum ex ordinatione divina. quia posset oppositum facere si vellet. Et sic patet quomodo in baptismo remittitur pena et quomodo non. **R**

¶ Ex predictis patet correlativum scilicet nulla sit causa a priori. quare non licet iterare baptismum et quod si iteretur de facto nullum habet effectum nisi sola institutio divina. tamen ista institutio est rationabilis. quia aliter daretur occasio et incentivum delinquendi cum in baptismo sit plena remissio culpe pene ut dictum est. Unde non valet illa ratio quoniam aliqui assignant scilicet quia in baptismo imputatur character qui est indelibilis. Nam hec est probatio per manifestum. A principio enim institutionis baptismi manifestum fuit quod non licuit iterari. quod autem character im-

putatur non fuit nec est sic manifestum nec ex scriptura. nec ex auctoritatibus sanctorum. Unde si multum fuisset de eo tractatum a sanctis magister sententiarum de eo fecisset mentionem. qui tamen de e character in toto tractatu de baptismo non loquitur nisi in uno loco. ubi dicit. quod ab hereticis baptisati sunt servato characteris christi baptisandi non sunt. Ibi autem vocat characterem christi formam baptismi christi sic patet ex textu. Et sic nihil loquitur de characteris sui illam significationem qua utimur et de qua supra. quare et. Pena autem iterantium baptismum tam preferentium quam suscipientium est irregularitas. Extra de apostatis. Ex littera. nisi ignorantia facti excuset sic potest. Ut de offe. distin. iij. de quibus ignorantia iuris hic non excuset. Est etiam differentia si illa iteratio fiat publice vel occulte. quia in prima solum papa potest dispensare. In secunda solum forte potest episcopus secundum Scotum qui in hac materia invehit contra canonistas non semper bene attendentes formam verborum iuris. nec distinguentes dicta decreti quando sunt a legislatore vel ab alio et. Ex predictis ergo patet quare baptismus non iteratur. scilicet quia ibi dimittitur pena. et.

¶ Sed contra illud arguitur. Quia sic nullum bonum irremuneratum ita nullum malum impunitum. Si autem in baptismo remittatur pena et tunc aliquod malum est impunitum quod est iniustum. **¶** Ad hoc dico primo quod nullum bonum meritorium fit quod non premiatur a deo. **¶** Dico secundo quod aliquod peccatum fit quod non puniatur a deo sic est in proposito. Et hec est. quia deus est promissor ad remittendum et premiandum quam ad puniendum. **¶** Dico tertio quod nullum peccatum est quod non puniatur quia ipsummet est sibi pena. **¶** Dico quarto quod nullum peccatum remanet impunitum a deo. quia quodlibet peccatum quod remanet puniatur a deo. sed in proposito peccatum non remanet. Ideo et. **¶** Tercia conclusio de principali quesiti responsio ne siue ad titulum questionis propositae responsiva sit ista. quod non omnes suscipientes baptismum equaliter recipiunt omnes baptismi effectum. **¶** Pro cuius declaratione ponuntur aliquae propositiones. **¶** Prima est quod omnes baptisati equaliter recipiunt primum effectum baptismi. scilicet characterem. quia ille est similis in omnibus baptisatis. **¶** Secunda est quod non omnes

de hereticis baptisatis

B 2

nota quare baptismus non potest iterari

¶ Quarti sententiarū

baptisati equaliter recipiunt secundū effectum baptismi scz gratiam . quia aliq non recipiunt. **T**ercia q non omnes baptisati recipientes gratiam equaliter recipiunt eaz. quia aliqui plus z aliqui min⁹. **P**ro cuius probatione pono aliquas ppositōes. **Q**uarta propositio sit hec q adult⁹ baptisatus recipiens gratiaz. maiore recipit q̄ parvulus. quia adultus quantumcuq̄ habeat tenuem voluntate dum tamē consentiat recipere sacramētuz z nō se ponat obicem ad gratiam habet meritū p̄riū qd nō habet parvulus. ideo est magis dispositus quare zc. **S**ed contra. Pōnam⁹ q adultus toto tempore baptismi z post peccz venialiter. videtur esse indispositus aliq modo qualiter non est puulus qui nullam habet indispositionē. igitur in hoc casu puulus maiorem recipiet gratiam. **D**ic dico q peccatum veniale nullo modo prohibet gratiam infundi nec actum meritoriu z si mul habere. **E**t supposito q tale peccatū esset aliquo mō indispositio ad gratiam. qz tamen cum ipsa stat aliqua dispositio scilicet meritū que non est in parvulo. et ē maior dispositio q̄ ipsum sit indispositio. idō zc. **¶** Quinta propositio stat de lege ordinata q de duobus parvulis baptisat⁹ vnus recipiat maiorem gratiā q̄ alius. qz in parentib⁹ vnus vel in ministro conferre potest esse maior motus deuotōis q̄ alterius. propter q̄rum merita deus vni parvulo potest conferre maiore gratiā q̄ alteri. **S**ed hoc non est virtute baptismi sz meriti. **E**t dicit scotus q hoc modo forte fuit de beato Nicolao q parentes eius meruerunt sibi talem grām que fuit principium tam mirabilis effectus vt duob⁹ diebus in ebdomada vnica lactatione p̄tentus maneret. **E**t quo ad hoc melius est puerum a bono sacerdote baptisari q̄ a malo. qz eius orationes quas facit in baptismo magis exaudiunt z valent illi pro quo fiunt q̄ orationes mali. **E**x quo sequitur correlarie q stat de lege ordinata q duo parvuli ineq̄lter p̄mient in celo patet ex dictis. p̄z etiā ex alio. quia puulus confirmatus moriens habet maiore gloriā q̄ baptisatus tm z nō confirmatus. **E**t ideo sicut dicit Adam ex pediret q̄ ista duo sacramēta scilicet baptismus z cōfirmatio sine magna mora inposita conferrent si adesset semper qui possz.

sed episcopus nō semp est presens. ideo nō est consuetum fieri. **A**lter tamē dicit **D**olcor de ista p̄firmatione licz nō neget predictam viam scilicet q̄ licet parvulus baptisatus z confirmat⁹ habeat duas gratias z alius vnā tm. gratia tamen cōfirmationis nō est gratia vnioce cum alia nec reddi habentem digniore vita eterna. sed nata est reddere fortiore habitū fidei. **A**d quē effectum specialiter ordinat. **E**t sic patz d̄ secundo effectu baptismi. **¶**

Sexta p̄positio q non omnes baptisati recipiunt equaliter terciū effectū baptismi scz remissionē culpe et pene. quia aliq non recipiunt. **S**eptima propositio. q non omnes baptisati recipientes predictum effectum equaliter recipiunt ipsum. patz ex dictis in prima z secunda conclusionib⁹.

Decima p̄positio est q omnes baptisati equaliter recipiunt effectum baptismi quantum est ex pte baptismi. z hoc probat ratio post opposituz q̄stionis. **E**t si quandoq̄ sic inequalitas hoc est ex p̄dispositionis alterius z alterius alio z in alio suscipiente. vt in alijs p̄ eo sicut patet ex supradictis. **E**t sic patet de cōclusionē. **¶** Sed hicc̄ dubiū vtrum stet d̄ lege ordinata q gratia vnus adulti sit equalis vel minor q̄ gratia baptismalis vnus parvuli. **V**idetur q̄ sic. quia cum iste sunt eiusdem speciei et p̄ma non excedat in infinituz secundā sequitur q̄ gratia huius adulti poterit diminui quousq̄ fiat equalis vel minor zc. **D**ic potest dici primo q̄ quelibet gratia debita merito p̄sonali est maior q̄ gratia ifusa in baptismo seu gratia baptismalis. z ideo est dare minimū actum meritoriu qui habz p̄ se subsistere cui respondet gratia vna minima data pro merito voluntatis. licet nō sit minimus actus meritorius simpliciter. qz quelibet pars illius actus meritorij z q̄libet pars gratie est gratia. nō tamen possz a voluntate viatoris fieri actus meritorij p̄ se existens minor isto. ideo non est possibile q vnus adultus mereatur in duplo minus z iterum sic vsq̄ ad equalitatem puuli. quia stat⁹ est in minimo actu meritorio per se existente qui est maioris gratie meritorius q̄ sit gratia parvuli. **E**t si dicat nihil est tam in potestate voluntatis q̄ actus suus. ergo quocūq̄ dato p̄t causare minus. concedendo q̄ minor est. sed non erit

in parvulis maior aut minor gratia

Questio quarta

meritorius. licet pars huius actus merito
rj sit minus meritū. sed si per se existeret nō
esset meritum. Exemplū. medietas huius
ignis agit ad aliquam distantia ad quā nō
ageret si per se existeret. sicut patet in casu.

Secundo modo potest dici conceden-
do conclusionē scz q̄ possibile est adultum
carbecuminiū mereri tantā grām ante bap-
tismū precise quanta cōfert p̄nulo in bap-
tismo. Item potest concedi d̄ peccatore q̄
potest ita remisse conterit cum talibus cir-
cumstantijs q̄ nō habebit maiorem grām
q̄ paruulus in baptismo. **T**ercio mō p̄t
dici q̄ p̄dicte gratie scz baptismalis et gra-
tia meriti personalis non sunt comparabi-
les. qz non sunt eiusdem speciei. Unde fm̄
Thomā gratia baptismi z confirmatiōis.
Et gratia virtutū z donoz distinguunt fm̄
speciem. quia ad alios effectus ordinatur.
Et fm̄ hoc si sit verum patet de dubio et p̄
consequens de questione principali.

Tunc ad rationes. **A**d primam patet
quid dicendum. **A**d secundāz cōcedo q̄
in casu baptismus pl̄ valet p̄nulo q̄ adul-
to. scilicet quando adultus ante baptismū
est iustificatus. z hoc probat ratio. et nō est
contra dicta prius. **A**d terciā quātuz
ad illud quod concludit de duobus adul-
tis conceditur. nec est cōtra dicta. S; q̄n-
tum ad id quod arguit de duobus parui-
lis potest dupliciter dici. Uno modo q̄
omnes paruuli sūt equales in naturalibus
quo ad id in quo gratia immediate recipi-
tur. quia omnes anime sunt equales in p̄-
fectione. licet sint inequales in dispositio-
nibus suozum corporum. Alio modo pos-
set dici. si tenetur. q̄ anime nō sunt eque
perfecte essentialiter sicut videt sonare ar-
ticulus parisienfis. **U**ndepotest negari
consequentia. sunt inequales in naturali-
bus. ergo gratia causatur perfectior in per-
fectiori anima. Et quando arguitur Sa-
cramentum equaliter agit z actus actio-
rum sunt zc. Dico q̄ sacramentuz proprie
non agit gratiam sed deus libere agit eam
quādo sacramētū suscipitur. et ideo potest
causare maiorem vel minozē. sicut sibi pla-
cet. quare zc.

Questio quarta.

2

Vero circa di-
stinctionez septimam huius
quarti libri Utrū sacramen-
tum confirmatiōis sit sacrm̄

noue legis. **A**rguit primo q̄ nō. qz in to-
to euāgelio nō legit̄ vbi xp̄us ip̄m institue-
rit. igit̄ zc. **S**ecūdo qz in tota scriptura
noue legis nō legit̄ de forma ipsi⁹ aut d̄ ma-
teria. igit̄ zc. **T**ercio. qz p̄firmatio de le-
ge cōmuni nō est possibilis in via. igit̄ p̄fir-
matio nō est sacramētū **C**ōsequētia tenet.
aūs patet. qz de lege p̄muni soli beati sunt
p̄firmati in bono. i. p̄stanter firmi in bono
igit̄ zc. **O**ppositū tenent oēs. z patet per
ingr̄m in hac distin. z de p̄se. distin. v. p̄ to-
tum. In hac questione erunt tres articuli
In primo videbit̄ qd sit p̄firmatio. In se-
cundo soluet̄ q̄stio. In terciō mouebit̄ tri-
plex d̄bitatio.

Quantū ad p̄mū
articulū diffinitio confirmatiōis vt hic su-
mit̄ p̄t assignari talis. **C**ōfirmatio est vn-
ctio hois viatoris viri scz vel mulieris nec
actualiter nec habitualiter dissecutiōis fa-
cta in fronte in figura crucis cū crismate san-
ctificato z hoc a ministro ydoneo simul cū
intentiōe debita inungēte z certa vba p̄fe-
rente et institutiōe dei signās vnionē aie p̄
grām roborantē ad p̄fitendū cum fiducia
fidē xpi. Et ex hac diffinitōe patent̄ sex cor-
relaria. **P**rimo patet q̄ hic nō sumit̄ cō-
firmatio vt est constans firmitas in bono.
nec vt est signū talis p̄firmationis. quia ta-
lis de lege p̄muni solum est in beatis. S; z
capit̄ p̄ quadā vnctiōe que est signū cuius-
dā spūalis roboris qd fortificat i bono nō
tū sic p̄stāter vl̄ firmit̄ qd hō possit de lege
cōi cadere ab illo. z talis vnctio est sacrm̄.

Et sic patz solutio terciē rōnis aū oppositū
q̄stiois. **S**ecō ex dicta diffinitōe patet
qd sit materia hui⁹ sacramēti. qz crisma san-
ctificatū. i. oleū oliue balsamatū seu mixtū
cū balsamo ab ep̄o p̄secratū vl̄ ab alio cui
talis p̄secratio p̄t p̄mitti. **Q**uāthec sit ma-
teria n̄ legit̄ ex euāgelio s; autoritate ecclēie
Tercio patz qd sit forma h⁹ sacri qz certa
verba ista scz signo vel p̄signo te signo cru-
cis. p̄firmo te crismate salutis vel sanctifi-
cationis. in noīe patris z fi. z. s. amen.

Quarto patet qd sit p̄ferens hoc sacrm̄
qz minister ydoneus ep̄us scz vl̄ alius cui
hoc p̄mitti potest Et requirit̄ ex pte mīstri

B 3

qd d̄ confirmatio

Quarti sententiarū

Simultas in faciendo vtrūq; actū. s. vinctio-
nis et prolationis forme et etiam debita in-
tentio que oīa debēt intelligi sicut supra de
baptismo. **Q**uinto patet quis sit suscipi-
ens hoc sacramentū. qz homo viator vir. s.
vel mulier nec actualiter nec habitualiter
dissentiens. Vel sicut Scotū aliquantū cō-
sentiens aut nunq; vsus libero arbitrio. **S**z
de hoc dicendū vt dictum est supra de bap-
tismo. Sed iste est solum suscipiens sicut de
terminata; ptem scilicet frontem. et ideo ex
pate suscipientis requirunt duo pter illa q̄
requirunt in baptismo scilicet frons. et etiā
q̄ baptisatus sit. quia baptismus est ianua
sacramentorum. distinc. xv. sollicitudo.

Sexto ex dicta diffinitione patet qd sit
effectus huius sacramenti p hoc qd dicit si
gnans vinctiōē anie. zc. Unde effectus hu-
ius sacramenti est acceptio spūs sancti ad ro-
bur ptra oīa tentamenta. et pfortatio aīe in
virtute et spāliter in virtute constantie in fi-
dei confessione. **U**n Actū. viij. Tunc im-
ponebant manus sup illos et accipiebāt. ff.
Et sic patent sex correlaria circa istud sacra-
mentū.

Sed ptra p̄dicta successi-
ue et p ordinē obijciūt. Primo ptra materiā
et formā simul. qz xp̄us non sic instituit nec
apostoli tali forma vel materia vtebantur.
sed impositiōe manū vt tactus est. **S**e-
cūdo ptra materiā specialiter. quia in bap-
tismo non est necessaria aq̄ consecrata. igit
nec hic oleum p̄secratū. **T**ercio p̄batur
q̄ non oportet q̄ minister sit ep̄s. qz de con-
se. disti. v. puenit. dicit sic. Ubi ep̄scopi de
sunt vt presbiteri etiā in frōtib; baptisatos
grismate tangere debeant p̄cedim;. igit zc.

Quarto probatur q̄ nō oportet q̄ susci-
piens sit baptisatus qz Actū. xij. paulus
fuit p̄firmat; p̄ ipositionē manū ab ana-
nīa et accepit. ff. et tamen nō dum erat bap-
tisatus. igit. **Q**uinto obijciūt de effectu.
quia in baptismo in extrema vinctiōe in or-
dine et penitentiā accipit spūs sanctus et dat
gratia. sed quicūq; accipit. ff. et quicūq; da-
tur gratia ipse ex hoc efficit in spū fortior et
in virtute cōfirmat et roborat. Cur igitur
ista datio. ff. appellatur confirmatio sicut il-
la de qua supra. et que differentia effectuz
hic et ibi. **D** Ad p̄mū istozū potest di-
ci q̄ supponit sic institutū fuisse a christo. et
apostolos sic vsos fuisse. licet hoc nō legat
in scriptura. qz aliter ecclesia nō sic vteret

nisi sumpsisset et doctrina christi zc. Nec ē
inēdūniens multa esse edita a xp̄o ancti-
ca p apostolos que tū in scriptura nō legi-
mus sicut dicit Dam. li. ij. capi. iij. De for-
ma vero tenet dñs Armacan; li. ix. de q̄st.
arme. ca. xxij. q̄ p̄babile est vna; esse formā
baptisini et oīm istozū sacramentozū scz con-
firmatiōis. ordinis. p̄nie. et extreme vinctio-
nis. q̄uis multas et diuersas oratiōes eccle-
sia in ipsoz collatione exerceat. **N**ā ipse te-
net li. viij. ca. ix. q̄ ista vba vel eozū sensus
scz in noīe p̄ris et filij z. ff. sint forma bap-
tisimi q̄uis erigant alia verba. Et ita cōsequen-
ter dicit de predictis sacramētis. **S**z quia
hoc cōiter nō tenet nō assero. licet iste bene
loquat; sequenter ad scripturam sacram.

Ad secundū dico q̄ christus oēm aquā
tactu sue mūdissime carnis sufficienter cō-
secrauit in vsu baptismi. ideo nō requiri-
tur specialis cōsecratio. Et hoc rationabi-
le fuit propter necessitatem baptismi secus
in proposito. ideo zc. **A**d terciū dupliciter
pōt dici sicut Scotū. Uno modo q̄ in p̄mi-
tiua ecclesia nō erat differentia iter sacerdo-
tes et ep̄scopos. et hoc ipse probat diffuse
et etiam dominus Armacan; li. ij. de q̄st.
arme. plix; declarat q̄ nullus p̄latus habz
amplius de potestate ordinis siue sacramē-
tali q̄ simplices sacerdotes. Et in ca. q̄rto
ostendit q̄ simplices sacerdotes habēt po-
testatē p̄firmandi et absoluendi a quocūq;
peccato. tamē sicut cum si hoc faciāt peccāt.
et sunt graniter p̄nēdi. de hac materia in
feri; videbit. Alio mō potest dici: q̄ si a p̄n-
cipio nō licuit sacerdoti cōi tamen in dicto
casu papa potuit quēlibz illius regiōis ad
cui; ep̄m scribebat facere ep̄m q̄ntuz ad il-
lum actum. et tunc quilibet eozū vere et lici-
te p̄firmabat tanq̄ ep̄s q̄ ad illud licz nō
quo ad alia. Et ratio huius dispensatiōis
potuit esse scandalū vitandū. **A**d q̄rtuz
pōt dici q̄ baptismū flumis p̄cedere nō req̄-
rit simplr. sed vel ip̄m aut aliqd equalens
q̄le credit tunc fuisse in paulo cū vidisset ar-
chana zc. **A**d q̄ntum pōt dici q̄ in alijs
sacramētis vel in alijs acceptionib;. ff. q̄b;
legit in scriptura nō accipit. ff. sicut hic. nec
ad similem effectum. qz abundantius q̄ in
alijs sacramētis in isto dat vigor resisten-
di peccatis. et principalis effectus ei; ē cō-
firmare aniam in virtute. iuxta illud Vos
autem sedete in ciuitate quousq; induam;

Questio quarta

ni virtute ex alto. Et precipue in virtute cōstantis confessionis fidei. iuxta illud Actū. iij. Virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis domini etc. In alijs autē sacramentis est alius effectus proprius ideo hoc solum vocatur confirmatio. etc.

Et hec de primo articulo.

¶ Quantum ad secundum articulum. In quo soluenda est questio. ponā tres conclusiones. **¶** Prima sit hec q̄ confirmatio est aliquod sacramentū ab alijs sex sacramentis noue legis distinctū. ista patet factis ex dictis. **¶** Secunda q̄ confirmatio est noue legis sacramentum a christo institutū. Prima pars sequit̄ ex secunda et totum patet ex actibus apostolorū. qui conuersis ad fidē et baptisatis manus imponebāt. Act. viij. et xix. caplis. **¶** Tercia q̄ confirmatio seu confirmatio sacramentū fuit a christo institutū. et ipsū sic fuisse institutū fuit ab eo declaratur **¶** Mar. x. Mat. xix. quando sc̄z imponebat manus super paruulos et bene dicebat eos sicut ibidem legitur. non enim alibi legitur christum hoc exercuisse sacramentū. **¶** Sed contra ista arguitur. Primo. quia in autoritatibus allegatis nulla fit mentio de confirmatione sed solum de manu impositione. modo in collatione sacramenti ordinis manus imponunt. Unde de ipso apostolus dicit prima ad Thim. v. Manus cito nemini imposueris. Idē sit in sacramento extreme unctionis. Marci vlti. Super egros manus imponent et bene habebūt. quare nō videtur q̄ hoc sacramentū dicatur manuū impositio plus q̄ aliud predictorum. Et p̄sequens impertinet̄ conclusiō supra de institutione confirmationis. **¶** Secundo non legitur q̄ illi paruuli quibus christus manus imposuit prius fuerint baptisati vt sacramentū confirmationis possent accipere. **¶** Tercio si hoc sacramentū fuit a christo institutum vt fuit a christo institutū vel fuit ab ipso suis apostolis collatum ante suam passionē vel non. Si uon. contra. quia hoc magis debuit fieri in eis qui erant ad predicationē fidei cum periculo corporis mittēdi q̄ paruulis qui huiusmodi pericula non erāt suscepturi. Si sic. ergo illa receptio. sc̄. in die penthecostes non fuit apostolis sacramentū confirmationis. aut fuit secunda confirmatio ipsorum. et sic fuit duplex sacramen-

tum confirmationis in eis. quare erit iterabile etc. **¶** **¶** Ad primum dico primo q̄ in predicta impositione manuū christi et apostolorū fuit aliquod sacramentū collatum. et hoc videtur clarum cum appareat per illam impositionē spūsanctum datum fuisse. **¶** Dico secundo q̄ ex facto christi qui hoc sacramentū paruulis contulit. et hoc facto apostolorū qui ipsū statim baptisatis contulerunt. satis patet q̄ hoc sacramentum debet alia sacramenta de cursu communi precedere que non dantur nisi p̄necess et discretionē hūmānā et ipm̄ debet dari omnibus baptisatis. **¶** Et q̄ patet tercio q̄ ratio nabiliter placuit sanctis patribus hoc sacramentum impositionis manuū siue potius eius effectum confirmationē vocare. quia scilicet baptisatis recipientibus per baptismum spūsanctus ad remissionē peccatorum. statim debet dari hoc sacramentū ad receptionē spūsancti vt habeant virtutes ampliorē tentationibus resistendi et confirmantur in bono etc. **¶** Et quo patet quarto quare hoc sacramentū p̄ ceteris in quibus manus imponunt vocetur manuū impositio. quia scilicet hoc sacramentum generaliter cunctis baptisatis debet conferri. non sic autem alia. ideo nomen commune sibi meruit appropriare. **¶** Ad secundū dico q̄ supposito q̄ illud nō legeretur tamen sic esse tenendū est scilicet ex ordine que tenebant apostoli. Et tamē satis illud habetur. quia christus dicit q̄ talis erat regnū celorum. quod nō conuenisset illis paruulis si fuissent in peccato. et p̄sequens si nō fuissent baptisati aut circumcisi aut alias a peccato purgati. **¶** **¶** Ad tercium dupliciter potest dici s̄m̄ Armata. li. uon o ca. xiiij. Uno modo q̄ ex tota serie euangelij nō apparet q̄ christus alijs a paruulis supra dictis hoc sacramentū contulerit ipso existente in terris corporaliter. et ideo in die penthecostes ipsis apostolis et discipulis congregatis in vno p̄mo datū fuit spūsanctus vice huius sacramenti confirmationis siue impositionis manuū Actū. ij. Et q̄ x̄ps in humanitate absens erat. loco impositionis manuū cecidit ignis ab eo missus super capita singulorum. quilibet appetitio nō legit̄ cū apli manus alijs imponeret. Alio modo si quis velit dicere q̄ apli ante x̄pi passionē hoc sacramen susceperunt. pro quo videtur facere q̄ apostoli baptisatis quibusq̄

manus que hoc sacramentū
magis de manuū impositione
q̄ alia dicitur p̄ h̄c ma
ng p̄ponit. //

quod dicitur p̄ apostoli acc
p̄cur hoc sacramentū. //
confirmatio. //

Quarti sententiarū

statim man⁹ imponebant qđ non fecissent
vt videtur nisi cū eis ita actuz fuisset a xpo
tunc cōsequēter potest dici qđ illa donatio
spiritus sancti in die penthecostes non fuit
eis sacramentū confirmatiōis sed alijs di
scipulis qui cum eis erant. Prima autē via
videtur pbabilior huic doctori. licet ex ea
sequatur qđ apostoli sacramētū ordinis an
sacramentū confirmationis susceperunt.
quod ipse ostendit non esse inconueniens
Secunda autē via simpliciter concedere
tur ab eo si tamen ostenderet quid aposto
li susceperunt in die Penthecostes cū eis
christus promiserit dare spūm sanctuz. Et
si declarēt quomodo illa taz ingens datio
spiritus sancti non fuerit sacramētuz quod
est difficile vt dicit.

Quantū ad terciū articulum soluenda
est triplex dubitatio. Prima est vtrum h
sacramentū sit necessarium ad salutē. Vi
det qđ sic de conse. distin. ij. Omnes fideles
p manus impositionē episcopoz post bap
tismū spiritum sanctuz suscipere debent vt
pleni christiani inueniant. ibi dicit debent
Item quilibet tenet esse plenus christianus
Respondet fm Scotum qđ nō est simplici
ter necessariū. iurta illd Bar. vl. Qui cre
diderit z baptisatus fuerit zc. est tamen ne
cessariū adulto sic qđ nō contēdat alias nō
est plenus christianus vt dicit autoritas zc.
Dicit tamē dominus Armacanus qđ rece
ptio huius sacramēti in adultis habet vni
pcepti ita qđ ipsa est necessaria si haberi pos
sit. Et hoc ipse probat libro quarto capitu
lo. xxij. et respondet ad obiecta contra zc.

Secunda dubitatio Utruz hoc sacra
mentum sit iterabile vlt non. Respondet qđ
iterari non debet. et si iteretur nullum effe
ctum habet. de consecra. distin. ij. dictum.
Unde sciēter iterans peccat mortaliter.
Ratio autem sola z principalis est institu
tio diuina. de qua non patet clare ex scrip
tura sed autoritate ecclesie zc.

Tercia dubitatio. Utrum pena iteran
tū hoc sacramentum sit irregularitas Re
spondent canoniste qđ sic. Quod probāt p
locum a simili de baptismo p casum. de cō
secre. distin. iij. Quibus tamen Scotus
dicit oppositum. quia nulla pena canonica
qđ nō est inflicta a papa condente ius incur
ritur ipso iure. nec propter argumentū ex
ponentiū canones siue a simili siue a ptra

rio sensu est aliquis tali pene astrictus. quia
possunt exponere ius condituz non nouū
ius cōcedere. Cū ergo non inueniat ex p
sed dicta pena in iure inuo magis oppositum
de conse. distin. v. dicituz. vbi nulla pena in
figitur episcopo iterū confirmanti vlt etiā
suscipienti nisi qđ soli dō sub habitu mona
chali vel clericali seruiat. illud eniz innuit
non penam irregularitatis sed magis oppo
situm. Igitur illa pena nō est imponēda ma
xime cum pene sint restringende. zc.

Ad rōnes qđstionis patet qđ dīcēdū sit.
De sacro eukaristie. ¶ Questio quinta.

Quia postquā
magister egit de sacramento
baptismi quo regeneramur.
et de sacramento confirma
tionis quo roboramur. cōsequenter agit
ab octaua distinctiōe vsqz ad decimā qrtā
de sacramento eukaristie qđ nutrimur Ideo
quero Utrum idem corpus xpi localitē sit
in celo z realiter in eucharistie sacramento.

Arguitur primo qđ nō. quia si sic seqret
qđ corpus xpi distaret a seipso Cōsequens vi
det implicare. z pna tenet. qz quanta est di
stantia inter loca tāta est inter locata vt vi
det claz. igit zc. Secūdo sequeret qđ xpi
corp⁹ z spēs eucharistie essent eqlia. Cōse
qns apparet falsum. z pna pbat. qz qđ occu
pant locū eqlz sunt eqlia. Nā qđcunqz vni
z eidē sunt eqlia inter se sunt eqlia. zloc⁹ est
eqlis locato et econtra. Si ergo corp⁹ xpi
et species ille occupant equalē locū. sequit
zc.

Tercio si sic. vel omnis actio et pas
sio z omne accidēs qđ insunt corpi xpi loca
liter existenti in celo etiā insunt eidē existi
ti in eucharistia vel nō. Si dicat qđ sic. cō
tra. qz in eucharistia nō pōt videre nec audi
re nec videri nec audiri. zista ppetit sibi in
celo. igit. Si dicat qđ nō. cōtra actiō suffi
ciēter approminato passio pōt seq actio. sz
sic est hic. igit zc. Oppositū tz fides ppr illd
dictum xpi. hoc est corp⁹ meū. In ista qđ
stione erūt tres articli. sic in pcedentib.

Primo videbit qđ est eucharistia. Se
cūdo de qđstioe. pposita. Tercio de illo qđ
tāgit rō ecia. s. vtz oīs actio aut passio zc
accidēs qđ inest corpi xpi existenti in celo
possit eidē inesse sub eucharistie sacramento

Quantum ad primū articulū fm

Scotū et cōmuniter loquentes Eucharistia est sacramentū corporis xp̄i contentū sub speciebus panis et vini post cōsecrationē factam a sacerdote sub certis verbis cum debita intentione prolatis ex institutione diuina veraciter signans corp⁹ xp̄i et sanguinē sub vtraq; panis scz et vini specie realiter contineri. et ipsum digne comedentes aut bibentes spiritualiter refici Et hec descriptio patebit ex dicendis. Et hac descriptione patent sex correlaria. **P**rimo patet quid sit materia huius sacramenti. quia panis et vinum. Et debet esse panis triticeus cum aqua elementari coagulatus de p̄secra. distin. ij. caplo. Non oportet. Et caplo sequenti. Cuius congruentia accipitur ex illo verbo christi Johan. xij. Nisi granū frumentū zc. Ubi christus grano frumenti se comparat. Debet etiam esse vinū de vna expressum. de conse. distin. ij. Vinum. Cuius congruentia accipitur ex illo verbo xp̄i. Ego sum vitis zc. Ubi christus se comparat viti. Et ideo vinū artificiale vel qd nō est de vite non est conueniens materia huius sacramenti. Ratio autē omnium istorū est sola institutio diuina. quā congruentia ad hec possint dari. **S**ecundo patet qd sit forma huius sacramenti. quia certa verba a sacerdote prolata. Pro quo pono aliquas propositiones. **P**rima est qd forma consecrationis corporis sunt hec vba. hoc est corpus meum. Unde illa cōiunctio enī non est de essentia forme sed ponitur ad cōtinuandū. nē illa verba que sunt de forma pferantur sine precedentibus. **S**ecunda propositio qd illa verba precedentia debēt dici propter reuerentiā vel ppter orationē p̄nitendā. licet non sint necessaria ad p̄secrationem faciendam. **T**ercia propositio. Qd ad p̄secrationem sanguinis ista verba sunt necessaria vel eoz sensus. hic est sanguis meus. quoniam omnes quatuor euangeliste in illo sensu concordant quia idem intelligit p̄ ista. hic est calix sanguinis mei hic est enim sanguis meus. hic est calix in meo sanguine que verba illi quatuor posuerunt. Nec autem verborū diuersitas fuit forte propter h̄ quia a principio in diuersis linguis scripserunt. vel quia ex diuersis linguis in latinū translata sunt euangelia. vel quia sic voluit spiritus sanctus vt sciretur qd non eadem verba requirunt sed equiualens sensus. vt

propter aliud misterium. Non est ergo dubium sensum illoz exigi ad consecrationē sanguinis. sed vtrum aliud requiratur dubium. **P**ro quo sit quarta propositio qd nō est certum ex scriptura vtrū illa verba que precedūt aut sequunt in canone missę fm vsū ecclesie. aut aliqua alia a predictis requirant ad consecrationē sanguinis. **I**deo periculosum est hic aliquid asserere. qz ad hoc autoritas sufficiens non habetur. sed non est periculosum ignorare. qz videt ignorantia inuincibilis vt dicit Scotus. Et d̄ hac materia tractat Armacanus li. ix. a principio vsq; ad quintū capl'm. sed transeo cā breuitatis. zc. **Q**uinta propositio que sequitur ex predictis est. qd non est necesse in quolibet sacramento scire precise que vba sunt de forma ad hoc qd aliquis pferat sacramentū. **S**exta est qd in casu talis dubij sufficit intentio faciendi quod facit ecclesia. ideo sacerdos debet distinc̄te legere verba canonis a principio vsq; ad finē. et oppositum facere esset peccatū. quia ibi melior est simplicitas q̄ subtilitas. **T**ercio ex dicta descriptione patet quis sit minister huius sacramenti. quia sacerdos certa verba proferens cū debita intentione. Pro quo pono aliquas propositiones. **P**rima est qd solus deus potest hoc sacramentū conficere causaliter. **S**ecunda qd creatura potest hoc sacramentū p̄ficere ministerialiter. qz deus sic ordinauit vt in quolibet sacramento minister posset esse homo. **T**ercia est qd ad hoc vt creatura conficiat hoc sacramentū ministerialiter soluz tres conditiones requirunt simpliciter. **P**rima est qd sit sacerdos. **S**ecda qd pferat verba p̄secrationis. **T**ercia qd habeat intentionē faciēdi qd ecclia itēdit. **P**rima conditio ē specialis in hoc sacramento. Et pbat extra d̄ sū. trini. et fide ca. Et fundat Mat. xxvi. Hoc facite zc. Uel hoc. quotiēcūq; feceritis zc. Ubi xp̄s loquitur discipulis quibz succedunt in ecclia soli sacerdotes. **S**ecda conditio et tertia sunt cōmunes alijs sacramentis. **U**n̄ propter defectū secūde nō pōt mutus p̄ficere. sed ppter defectū tertię hoc non pōt carēs vsu rōnis. sed illud pōt deḡdar hereticus vel scismaticus. **Q**uarta ppō qd ad h̄ vt creatura cōficiat hoc sacramentū ministerialiter non solū simpliciter et absolute sed etiam decēter et ordinate aliq; alia a

¶ quarti sententiarū

predictis requirunt scz aliq̄ ex pte ministri
vt q̄ nō sit subiectus pene canonice aut pe
ne naturali super qua fundatur pena cano
nica. sicut q̄ nō sit degradatus irregularis
eccōicatus. suspensus ab executione sacra
mentorū. symoniacus vel infamis. q̄ non
sit in naturalibus turpiter z scandalose de
fectuosus sicut leprosus. Item q̄ nō sit in
peccato mortali z q̄ sit in puenientibus or
namentis vt habetur de p̄seca. distin. j. ve
stimenta. Et q̄ habeat in missa responden
tem in persona totius ecclesie. Similit̄ ex
parte loci aliqua requirunt. Ex parte loci
p̄rie dicti duo. scz. primo q̄ non sit interdi
ctus. secundo q̄ sit sanctificatus. Et istud
secundum intelligēdum est nisi in casu ne
cessitatis. Item ex parte loci improprie di
cti scilicet altaris vel vasis requiritur q̄ al
tare sit lapideū z q̄ calix vel patena sit d̄ au
ro z argento aut ad minus de stanno. non
de ere vel auricalco propter cōtractaz ru
biginem. non de ligno vel vitro propt̄ im
bibitionē vel fractionem. Et debent om̄ia
ista esse consecrata. ¶ Similiter aliqd̄ re
quirit̄ ex parte tēporis scilicet q̄ sit inter p̄n
cipium diei et horam nonam intelligendo
p̄ principium diei principium aurore. Et in
cipit fm̄ aurore in libro de crepusculis q̄n̄
est sol sub orizonte ad octo gradus. z hoc ē
intelligendū regulariter. ¶ Item istam tem
poris circumstantiā p̄comitatur vnuz q̄s
requirit tractum temporis scz q̄ dicat̄ mis
sacum certis orationibus fm̄ vsum eccle
sie. Et de omnibus istis vide in Scorō li
bro quar. in fine distin. tredecime. vbi dif
fuse declarat ista que breuiter summaui qz
licet sint vtilia tamē non sunt inagne specu
lationis. ¶ Quarto ex predicta dif
finitione patet quis sit suscipiēs hoc sacra
mentū. qz comedens aut bibens. ¶ Pro q̄
distinguedum est fm̄ Scotū q̄ hoc sacra
mentū potest aliquis suscipere quadruplici
ter. Uno modo sacramentū z nō sacramē
taliter. Secūdo mō sacramentū sacramē
taliter z nō spūaliter. Tercio modo sacm̄
sacramentalit̄ z spūalit̄. Quarto mō sacm̄
spūaliter z non sacramentalit̄. ¶ Primo
modo recipit sacramentū qui recipit hosti
am consecratā. sed tamē non recipit eaz vt
consecratam sed om̄ino nō discernens eaz
a cibo p̄muni. Et talis fm̄ apostolū. j. Co
rinth. ij. Iudicium sibi manducat et bibit

non diiudicans corpus domini. id est non
discernens a p̄muni cibis. Et hoc si fiat
ex infidelitate sicut in pagano. vel ex p̄tem
ptu stante fide vt in malo christiano. Et h̄
modo vnuz brutū potest recipere hoc sa
cramentū. ¶ Secundo modo recipit sa
cramentū ille qui est in peccato mortali. et
tamē credit ibi esse corpus christi z recipere
cōmunionē ipsius. ¶ Tercio modo reci
pit sacramentū bonus fidelis sine peccato
mortali qui cibum siue sacramentū corpo
raliter recipit z in cibum spūaliter conuer
tit. iuxta verbū Augustini. ¶ Quarto mo
do recipit sacramentū bonus fidelis deuote
paratus ad susceptionē. qui tamē propt̄
reuerentiam abstinet vel p̄pter infirmitatē
vel quia forte non habet ministrū. ¶ Istis
tribus modis brutū non potest suscipere sa
cramentum. sed duobz vltimis solus bon⁹
recipit. ¶ Quinto ex dicta descripti
one patet quis sit effectus huius sacramē
ti. Est em̄ duplex effectus. Primus est rea
lis continentia corporis z sanguinis chri
sti sub speciebus panis z vini. Secundus
est refectio spiritalis illius qui digne reci
pit hoc sacramentū. Primus effectus pro
batur p̄ auctoritatē Bath. xxvj. vbi christ⁹
post cenā illud sacramentū instituit vt sub
illis speciebus verum corpus eius z verus
eius sanguis realiter contineret. Et nō tū
tunc quando ipse confecit sed etiam quan
do postea a sacerdotibus conficeretur. Ad
quod dedit auctoritatem subdēs ibi. hoc sa
cite in meā cōmemoratione. Unde q̄ hoc
sacramentū semper sit in ecclesia q̄diu ipa
durabit patet per illud. Quotienscūqz pa
nem hunc tē. in ortem domini annuciabi
tis donec veniat. supple ad iudicandū. Un̄
vsqz tunc durabit ecclesia militans z euka
ristia in ea. ¶ Secundus effectus patet.
quia congruum est illum specialiter reficere
qui digne recipit cibū spiritualementē. ideo
datur in specie cibi corporalit̄. Si vero
heretici vellent impugnare primū effectū
dicendo q̄ corpus christi non est ibi realit̄
sed solum representatiue. z q̄ illa verba scilicet
hoc est corpus meuz hic est sanguis me
us dicta sunt figuratiue sicut illud Jobā
nis decimoquinto. Ego sum vitis vera.
Istud apparet esse contra intentionē chri
sti. qz fm̄ Augustinum intellectus verbo
rū christi ex precedentibus et sequentibus

vide ha

Quarti sententiarū

qd demonstrat sacerdos p h hoc qu qd

videtur facere q nisi corpus christi fuisset
ibi sub sacramento ante plationē illorum
verborū hoc est zc. non vere dixisset hoc est
corpus meū zc. Alio mō dicit: Armacan^o
li. ix. caplo. v. q vbi Marcus dicit bñdixit
Lucas z paulus dicit grās egit. z sic non
videt illa bñdictio panis sed potius dei pa-
tris. nec pcessit aliqua benedictio cōsecre-
tūa panis anteq̄ xpus dixit. hoc est corp^o
meum. z ita de calice zc. Utrūq̄ aut̄ predi-
ctorū modorū pbabile est sustinere fm istuz
doctozem. tñ quicquid dicatur de pdictis
non refert quo ad ppositum qñ illa verba
hoc est corpus zc. sint psecratiua apd nos.
Magis tamē pbabile videtur q p eadem
verba xps consecrauit quia non videt rō-
nabile q alia forma verborū consecratiōis
vtatur minister q̄ ea qua vsus fuit ci^o do-
ctor z magister zc. **Ad secundū dubium**
vel queris de xpo vel queris de xpi mistro
Si queris de christo qd demonstrauit di-
cendo hoc est zc. licet Scot^o circa h mul-
tas opiniones recitet et plures pclusiones
pbet. tamē breui^o pōt dici Uno mō fm pri-
mam viā su pradictā q xps demonstrabat
corpus suū iam ibi pccistēs an plationem
verborū illoz zc. Alio mō tenendo secūdā
viā ibidē dictā pōt dici fm Armacanuz q
xps corpus suū demonstrauit an puerfio-
nē panis in ipm qd tamē adhuc nō fuit in
manib^o eius sed esse debuit verbis illis p-
latis. quo corpe ci^o demonstrato veruz fuit
hoc est corpus meū. Et vtrūq̄ hoz pōt di-
ci sine piculo fm istum doctozem. Si aut̄
queris de christi ministro quid demonstrat
dicendo hoc est corpus meū zc. Uno mō
pōt dici fm Okaz in quolibetis suis qsa
cerdos significatiue recipiēs dicta pba de
bet demonstrare p ly hoc corpus xpi. sic tñ
q illi pponi vocali duplex mentalis corre-
spōdeat scz vna de futuro a principio pla-
tionis verborū vsq̄quo verba sunt prola-
ta. et est talis mentalis hoc corpus qd sta-
tim erit sub istis speciebz est corpus meum
Alia de presenti verbis prolatis scilicet hec
Hoc corpus nūc existēs sub istis spēbz est
corpus meū referēdo semp ly meū ad chri-
stum cuius hoc est corpus. Et causa est qz
tempore plationis verborū res aliter se ha-
bet q̄ post. qz primo nō est ibi corpus xpi.
sed bene post. zc. Alio modo dici potest q
nō est necesse q sacerdos rite conficiēs ali

quid demonstrat p ly hoc vel etiā q aliqd
intelligat p illam vocem plus q̄ per voces
non significatiua. quia vox illa nō requiri-
tur ibi ad illam psecrationē tanq̄ significa-
tiua veri vel falsi. sed solum hec vox data ē
nobis tanq̄ signuz vt pgnoscamus q his
verbis rite prolatis immediate sub ill spe-
ciebus est corpus xpi p diuinū bñplacitū.
Et pro hoc facit q sacerdos pfert illa ver-
ba materialiter z recitando ea tanq̄ a xpo
dicta. vt patet p verba pcedentia i canone.
ideo illa nō est ppositio zc. Unde q̄tuz ad
hoc benedicit Scotus q finaliter tenet q
qualitercūq̄ logicus saluet illam pponem
esse veram tamē sufficit theologo q illa nō
est oratio sacramentalis vt vera sed vt tale si-
gnum sensibile z vt instrumentū institutū
a deo ad psecrationē illam zc. S; male di-
cit in hoc quod subdit ibidez q illa oratio
non est ppositio psecratiua vt vera neqz
vt falsa. sed tñ vt est ppositio neutra z p-
oz naturaliter z forte tempore veritate sua.
Hoc em̄ nihil est dicere imo implicat q ali-
qua ppositio sit neutra aut aliquo modo p-
oz sua veritate. Ideo dico q illa oratio nō
est psecratiua vt ppositio vera aut falsa. sed
vt quoddā signum qd non est ppositio iur-
ta dicta prius. **Adhuc circa mistru**
sunt aliqua dubia. Primū est Utrū mi-
nister consecrans hoc sacramentū in pec-
cato mortali vel sine cōfessione de peccato
mortali cōmissio peccet ex hoc mortaliter.
Et videtur q nō. quia nullus tenet confi-
teri nisi semel in anno iuxta ca. omnis vtri-
usq̄ sexus Igit sacerdos pōt exercere act^o
suos sibi pueniētes absq̄ hoc q pluries cō-
fiteatur zc. Secundū dubium est Utrū
minister obligat^o duab^o psonis cui libz sub
hac forma. dicam p te vnam missaz. possit
satis facere p vnam. Et videtur q sic per si-
mile de illo qui habet plura beneficia et p
quolibet obligatur ad horas. non tamē te-
netur bis eas dicere zc. Ad p̄mum dubi-
um pono aliquas ppositiones. Prima ē
q consecrans in peccato veniali. ppter hoc
nō peccat nec mortaliter nec venialiter. pa-
tet. quia de tali non est necesse penitere. agi-
tur zc. Secunda ppositio q consecrans
existēs in actu peccati mortalis et hoc pec-
cat mortaliter. quia simpliciter manducat
indigne. Unde videtur q̄tum ad hoc idēz
iudicium de consecrante z māducante.

qd xpus demonstrat xpus p
h hoc p̄na qu qd

mod^o dicit. o dicit

Tercio q̄ consecrans existens in peccāto mortali de quo nō penitet nec penituit quia p̄teritum est ⁊ de illō nō recolit. sed h̄ nō sit ex negligentia crassa vel affectata excusat. Si s̄o ex negligentia mala peccat mortaliter licet nō ita grauiter sicut p̄im⁹ qui peccat actualiter. Patet. quia. i. Corinth. ij. dicit apostolus. Probet autem seipsum homo. Ideo homo se pbare ⁊ examinare tenetur s̄m possibilitatem fragilitatis humane ⁊c. ⁊ si hoc faciat sufficit. Unde patz q̄ rite ⁊ digne cōficiens non tenetur esse in caritate ⁊c. **Q**uarta p̄positio est q̄ consecras qui peccat mortaliter q̄uis de illo penituerit si confessus uō fuerit peccat mortaliter. quia tenetur p̄ius confiteri q̄ consecrare vel cōmunicare. cuius ratio ē. quia nō tm̄ debet deo recōciliari sed ecclesie ad hoc vt digne recipiat sacramentū ecclesie scilicet vnitatis ⁊c. Et hoc vez est si occurrat oportunitas p̄fiteri sine scandalo. alias n̄ vide scōrū. **A**d argumentū autem dicit q̄ illud capitulum Omnis ⁊c. est p̄ceptū generaliter tangēs omnes fideles. sed alia lege speciali tenetur sacerdos ⁊ quilibz suscipiens in casu isto scz illa. probet autez se ipsum homo. **R** **A**d secundum dubium pono aliquas p̄positōnes. **P**rima est q̄ obligatus ad vnam missam pro sorte ⁊ postea obligatus ad aliam missam. p̄ platione nō potest p̄ vnam solā missam deobligari. Patet. quia ex ista forma verborū constat q̄ talis sit obligatus ad duas. **S**ecunda p̄positio est q̄ duabus obligatus personis sub forma posita in casu istius dubij potest satisfacere per vnam missam. Patz quia ex illa forma nō sequitur ipm̄ esse obligatum ad duas. ad hoc est argumentum ibi factum ⁊c. **T**ercia p̄positio est q̄ obligatus sorti ad celebrandū vnam missam p̄ncipaliter p̄ anima eius. et Platoni ad celebrandū vnam missam p̄ncipaliter pro anima ipsius nō potest satisfacere pro vtraqz anima p̄ vnam missam. **P**ro quo sciendū quid voco missam p̄ncipaliter celebrare p̄ anima alicui⁹. Unde videt q̄ sic celebrare p̄ncipaliter p̄ anima alicuius est applicare vel intendere applicare missam suā anie vnus sic q̄ sit quedā satisfactio apud deū pro illa anima si indigeat Et ideo sacerdotem celebrare p̄ncipaliter pro anima sortis potest intelligi dupl̄r. Uno modo q̄ inten-

dat q̄ missa sua valeat multis. ita q̄ sit satisfactio p̄ multis ⁊ simul intendat q̄ pl⁹ valeat anime sortis q̄ alicui de reliquis. Alio modo q̄ applicz missam sic q̄ tm̄ cedat anime sortis in satisfactiōē. licet velit q̄ profit alijs per modum oratiōis. **P**rimo mō potest iste celebrare p̄ncipaliter pro vtroqz sed secundo modo non. Et isto secundo modo p̄positio est vera. **Q**uarta p̄positio q̄ illo secundo modo stat q̄ aliquis celebrat p̄ncipaliter pro aliquibz. ⁊ tamē pro nullo celebrat p̄ncipaliter. Patet in casu q̄ aliquis celebret eque p̄ncipaliter p̄ duobus ⁊c. **2** **E**x predictis patet solutio vnus questionis. s. si querat vtrū missa celebrata p̄ pluribus generaliter tantū valeat vnicuiqz ipsorū ac si specialiter pro vno eorū tm̄ celebraret posito q̄ qlibet eorū indigeret. **U**nde pono quintam p̄positiōnem. q̄ nō. quia valor misse per modū distributionis cedit cui libet in p̄tem satisfactiōis apud deū s̄m equalem p̄portionez s̄m numerū p̄sonarū. Et p̄ p̄ius quanto plures sunt tanto vnusquisqz minus habebit. Nam valor misse est infinite virtus in purgatorio. Alioquin sufficeret vna missa pro omnibz ⁊c. Et sic frustra dicerent plures in ecclesia ⁊c. **S**exta p̄positio pro intellectu predictorū sit hec q̄ missa siue q̄ oratio facta in ecclesia pro defuncto dupliciter dicitur valere Uno modo per modū satisfactiōis deo p̄ debito d̄functi. ⁊ sic verum est q̄ dicit. Alio modo per modum oratiōis siue supplicatiōis. ⁊ sic pōt vnicuiqz equaliter valere. ac si specialiter fieret **V**idetur tamen quibusdam q̄ loquēdo d̄ deo s̄m cōditōes policie humane nō apparet verisimile q̄ deus eque faciliter concedat supplicatiōem que fit p̄ remissione mille debitorū. sicut supplicationem eque intēsaz que fit tm̄ pro vno debitore que p̄cedit ex equali caritate. Et ideo regulariter loq̄ndo videtur q̄ plus valeat missa vni si p̄ eo specialiter fiat q̄ si pro eo et p̄ alijs generaliter fieret ⁊c.

Alterius circa suscipientē sunt aliqua dubia. **P**rimū Utruz hoc sacramentū tm̄ debeat sumi a ieiunis. **S**ecundū est Utrum a quolibet debeat sumi sub vtraqz specie ⁊c. **A**d primum dubium dico q̄ non. Et hoc in duplici casu. **P**rimus est si non ieiunus sit in periculo

2
n

L

Quartū sententiārū

mortis tūc ne talis discedat sine viatico p̄t
sumi. **S**ecundus est q̄ si sacerdos fue-
rit deceptus in cōsecratione panis v̄l vini
v̄l si aquam ponat loco vini debet iterū cō-
secrare ⁊ aliam hostiā aponere ⁊ a p̄seca-
tione hostie incipere. quia consecratio de-
bet esse integra s̄m Tho. vltia pte summe.
q. lxxiij. ar. vi. quia sicut dicit. viij. disti. q. j.
ca. nihil p̄fecta videri nō possunt sacramē-
ta nisi p̄fecto ordine compleant̄. Unde sa-
cerdos tenet ex p̄cepto ecclesie p̄fecte sub
vtraq̄ specie ⁊ recto ordine cōsecrare pro-
pter integritatē sacramenti. Et tenetur qd̄
consecrat sumere. ergo cum nō sit ieiun⁹ in
casu tamen oportet sumere. quia p̄ceptum
de ieiunio est solum de honestate ⁊ reuerē-
tia sacramentū p̄ceptū de integritate est
de substantia sacramenti quia in duabz spe-
ciebus consistit t̄m vnum sacramentū. iō
minus p̄ceptū est infringēdū ad obediē-
dū maiori. Et non est veruz quod dicit in
summa p̄fessor. li. iij. ti. xxxiij. q. lxx. q̄ t̄m
in articulo mortis potest sumi hoc sacramē-
tum a nō ieiunus zc. **A**d secundū dico q̄
iuxta doctrinā apostoli licitum est cōicare
quoscunq̄ sub vtraq̄ specie sacramenti zc.
Non est tamē ad hoc obligatio imo eccl̄ia
romana in vsu habet solum laicis vinū cō-
ferre post cōmunionē corpis christi. ne for-
te p̄ negligentia que leuiter possit cōtinge-
re administrando mltitudini populi sacra-
mentū sanguinis christi aliqd̄ effunderet̄
de ipso sacramento quale piculum non est
in administratione corpis christi sub spe-
cie panis. ideo sacramentū sanguinis non
ministrat̄ populo. q̄uis posset zc. **A**
Ultimo circa effectū huius sacramenti
sunt duo dubia iuxta duplicem effectū ip-
sius. **P**rimū dubiū est Utrū de necessi-
tate salutis sit recipere sacramentū sangui-
nis. Videt̄ q̄ nō p̄ immediate dicit̄ zc. Sed
oppositū Joh. vi. Nisi māducaueritis car-
nem filij hominis ⁊ biberitis eius sangui-
nē non habebitis vitam eternam in vobis
zc. **S**ecundū dubiū vtrū corpus chri-
sti sit in sacramento adorandū simpliciter ⁊
absolute vel sub cōditione scz si sacerdos se-
cerit quod intendit ecclesia. Primū nō vi-
detur req̄ri. quia nullus tenet credere fal-
sum qd̄ esset si zc. Nec secundū videtur sus-
ficere qz sic quelibet res posset adorari di-
cendo adoro te si tu sis adorāda. zc. **A**d

pmum dubium dico q̄ non. ⁊ qd̄ illud di-
ctū saluatoris non debet intelligi de sacra-
mentali sanguinis sui sumptione. sed d̄ mā-
dicatione ⁊ bibitione spūali. s. p̄ fidē q̄ cō-
sistunt in hoc qd̄ vnusquisq̄ adult⁹ debet
credere deū habere carnē et sanguinem in
hoc sacramento. Et hac em̄ fide cibā ⁊ po-
tatur spūaliter ⁊ habet vitam spūalem. Et
hunc sensum p̄bat diffuse dñs Armacan⁹
libro nono c. viij. Et specialiter ex illo ver-
bo quod ibidē sequit̄ verba q̄ locutus suz
vobis spūs ⁊ vita sunt. zc. Concedit tamē
qd̄ sumptio sacramentalis mltū prodest ad
vitam spūalem agendā. sed hoc nō facit ni-
si p̄ fidem nec est de p̄cepto. Unde nō pue-
nit nisi habentibz vsu rationis aut saltem
actū expressum fidei zc. **A**d secun-
dū dubium p̄babiliter dico aliq̄s p̄pones.
Prima est qd̄ nō est de p̄cepto christi v̄l
ecclesie vt corpus xpi adoret̄ in sacramento
simpliciter ⁊ absolute aut sine aliqua cōdi-
tione. Patet. quia si sic aliquis in casu tene-
ret̄ credere falsum. scz in casu quo aliq̄s sa-
cerdos fingeret se facere quod intendit ec-
clesia ⁊ nō faceret zc. Nam si quis tūc tene-
retur adorare ibi corpus christi teneretur
credere ibi esse corpus xpi quod tūc eēt fal-
sum zc. **S**ecunda p̄pō est qd̄ nō est de p̄-
cepto christi v̄l ecclesie qd̄ corpus xpi ado-
raret̄ in sacramento cū p̄ditione scz si sacer-
dos faciat qd̄ intendit ecclesia. Patet quia
tunc aliquis in casu mereret̄ faciendo con-
tra p̄ceptū ecclesie scilicet in casu q̄ aliq̄s
simplex catholicus simpliciter absolute ⁊
sine aliqua cōditione adoraret corpus xpi
in hostia nō cōsecrata in casu prius posito
talis em̄ mereret̄ sic adorando sine p̄ditio-
ne q̄uis crederet̄ falsum zc. Uñ licet nul-
lus teneat̄ credere falsum tamē forte qd̄ in
casu credere falsuz est meritorū. sed d̄ hoc
alibi. **T**ercia p̄pō qd̄ corpus xpi in sacra-
mento potest licite ⁊ secure adorari cū sup̄-
dicta cōditione vel actualiter expressa vel
habitualmente subintellecta. Patet. quia per
hoc evitat̄ credulitas falsi quā quilibet p̄-
licite evitare. cū nullus ad eā teneat̄. Sic
Ne evitat̄ periculū errandi adorando cor-
pus xpi in hostia non cōsecrata. quia in ta-
li adoratione subintelligitur actualiter v̄l
habitualmente tacite vel expresse illa cōditio
si cōsecrata est hostia s̄m ordinatione xpi
vel ecclesie zc. **Q**uarta p̄positio qd̄ ad

ratio sub additione non est licita nec in isto nec in alio casu nisi quando conditio est talis quod non debet esse certum de eius veritate vel falsitate sicut est in casu posito etc. Et per hoc soluitur argumentum prius factum quod quilibet res etc. Nam additio non additur nisi propter dubium. et ideo ubi non debet esse dubium non debet addi etc. Et hec de primo articulo.

¶ Quantum ad secundum articulum in quo videndum est de questione proposita scilicet utrum idem corpus christi localiter sit in celo et realiter in eucharistie sacramento. tria faciam per ordinem pro solutione ipsius et declaratione. **¶** Primo permittam tria membra distinctionem. **¶** Secundo ponam triplicem conclusionem. **¶** Tertio solvam multiplicem obiectionem etc. **¶** Premittitur igitur hanc distinctionem quod iste terminus corpus potest capi tripliciter. Primo modo potest supponit essentialiter pro substantia composita ex materia et forma substantiali. et sic pertinet ad predicamentum substantie. Secundo modo prout supponit pro aliqua re siue sit substantia composita ex materia et forma siue sit materia siue forma substantialis vel accidentalis connotando tamen talem rem habere partem situatam distantem a parte. et esse longam latam et profundam. Et sic pertinet iste terminus corpus ad predicamentum quantitatis continue distincta contra alias species. scilicet linea et superficies. Quis iste species supponunt pro eadem re. Non enim teneo cum illis qui dicunt quod iste terminus corpus ut est de genere quantitatis supponit pro aliqua re que non est substantia nec qualitas et quod iste species quantitatis linea superficies corpus supponunt pro diuersis etc. Tertio modo potest dici iste terminus corpus potest supponit per materia siue sit quanta siue non. connotando tamen aliquas qualitativas dispositiones materie inherere. Et hoc modo dicimus quod anima humana et corpus hominis sit unus homo. et quod corpus christi in triduo iacebat in sepulcro. id est materia christi in forma qualitativis dispositionibus aliquibus etc. Et sic iste terminus corpus pertinere potest ad predicamentum qualitatis. Et ideo iuxta hanc distinctionem ut remoueat equocationem huius termini corpus in presenti questione utar istis terminis corpus in genere substantie. corpus in genere quantitatis. corpus in ge-

re qualitatis. Vel quando simpliciter utar eodem. capiam ipsum ut est de genere quantitatis quia hec acceptio magis erit ad propositum

¶ Et hac distinctione infero tria correlaria.

¶ Primum est quod licet idem sit corpus christi in genere substantie et in genere quantitatis. tamen non est idem corpus christi in genere substantie et in genere qualitatis. patet ex declaratione terminorum. tamen pro veritate prime partis correlarii suppono per nunc quod omnis quantitas continua est substantia vel qualitas. et ideo iste terminus corpus christi ut est de genere substantie et ut est de genere quantitatis supponit pro eodem licet diuersa connotando. hoc autem non obstat aliquid est corpus christi quod non est in genere substantie ideo illi termini non supponunt convertibilitate pro eodem. quia corpus in celo habet plura corpora in genere quantitatis id est plura de quorum quolibet verificatur hic terminus corpus ut est de genere quantitatis. et tamen non de quolibet verificatur ille terminus ut est de genere substantie. habet enim compositum ex materia et forma quod est corpus in genere substantie et in genere quantitatis. et de illo verificatur prima pars correlarii. sed etiam habet materiam que est corpus in genere quantitatis sed non in genere substantie. ipsa autem est corpus in genere qualitatis ideo pro ipsa verificatur secunda pars correlarii. habet etiam plures formas accidentales quorum quilibet est corpus in genere quantitatis non in genere substantie vel qualitatis etc. **¶** Secundo sequitur quod corpus semper habebit in sacramento eucharistie corpus tam in genere substantie quam in genere qualitatis quoad omnes erit hoc sacramentum. Patet quia materia christi habet formam substantialem et aliquas dispositiones qualitativas quas nunquam dimittet. et per consequens quoad omnes erit hoc sacramentum corpus habebit ibi materiam siue corpus materiale cum illis dispositionibus qualitativis etc. per concomitantiam etc. igitur ex quod nominis sequitur etc. **¶** Tertio sequitur quod christus aliquando non habuit in sacramento eucharistie corpus in genere substantie sed solum in genere qualitatis. **¶** Patet quia secundum doctores si hoc sacramentum fuisset consecratum in triduo mortis christi ipse habuisset ibi solum corpus materiale id est materiam cum qualitativis dispositionibus et non animam. et per consequens non

L 2

tripliciter capit corpus in genere substantie in genere quantitatis et in genere qualitatis

Quartū sententiarū

habuiss; ibi corpus in genere substantie nec in genere quantitatē ut post parebit. igitur solum zc. **E**x predictis apparet q̄stat ali quid esse corpus in genere substantie z nō in genere quantitatē vel qualitatis ut patet si christus in sacramento z non alibi haberet corpus animatū sine aliqua qualitate sicut absolute possibile est. Stat etiā ali quid esse corpus in genere quantitatē z nō in genere substantie vel qualitatis. ut patz de ipsa materia extensa si esset sine vlla forma substantiali ac qualitate Stat etiā ali quid idem esse corpus in genere qualitatis z quantitatē z non substantie. ut patet de qualib; qualitate extensa. Stat etiā ali quid esse corpus in genere qualitatis z nō in genere substantie vel quantitatē ut patet in casu correlarij. hoc addito q̄ christus in illo triduo habuisset corpus in sacramento z nō alibi. vel q̄ nullibi fuisset nisi sacramentaliter hoc em̄ est absolute possibile sicut probat Scotus contra Tho. li. quar. distin. r. questi. q̄rta. sed de hoc ibi zc.

R **I**stis premissis pono tres conclusiones. **P**rima sit hec. q̄ licet corpus xpi idem sit localiter in celo z realiter in eucharistie sacramento. tamen ipsum est circumscriptiue in celo z diffinitiue in sacramento. **P**rima pars est responsiua ad quesitum q̄ non potest naturali ratione probari. s; supponitur ex fide. sed pro secunda parte sciendum est quid est circumscriptiue vel diffinitiue esse in loco. Unde aliquid esse circumscriptiue in loco est cōmensurari loco z habere vnam partem in vna parte loci z aliā in alia. Aliquid autem esse diffinitiue in loco est esse totum in loco z totū in qualibet parte loci. **P**rimo modo nullum indiuisibile ē in loco sed bene secundo modo. **I**llo ergo primo modo corpus christi est in celo. qz est ibi cōmensuratū loco suo. sed illo modo non est in sacramento imo secundo modo quia nō est ibi extensum nec cōmensuratur sacramento. sed totum in toto z totum in quilibet parte. **Q**uātem sic sit ibi nō potest ratione probari. nec euidenter sequitur ex scriptura sed q̄ ita sit creditur ex auctoritate ecclesie. **H**uius autem potestas seu q̄ ita posse esse non implicet contradictionē potest aliquāliter psuaderi. Unde circa declarationē istius sicut bene dicit Dckam in lectura Dionisiē. due sunt difficultates vi

dende. **U**na quomodo idem corpus n̄ se ro possit simul s̄m se totum existere in pluribus locis. **A**lia quomodo multe partes eiusdē corporis possunt simul existere vni z eidem loco. z qui videt perfecte ista duo videt quomodo corpus christi existit in sacramento ita q̄ totum sub toto z totū sub qualibet parte. **S** **A**d intelligendū autem ista duo exempla habemus in alijs. **Q**uantum ad primū non videt maior difficultas q̄ idem corpus numero coexistat pluribus locis s̄m se totum q̄ eadē anima intellectiua simul coexistat s̄m se tota in toto corpore z in quilibet parte vel q̄ vnus angelus existens in aliquo loco existit in quilibet eius parte z vnum ponimus s̄m veritatem theologicam z philosophicam. **I**gitur aliud credendum est satis possibile. **L**ō sequentia patet. quia non magis videt repugnantia q̄ aliqd diuisibile s̄m se totum sit in aliquo toto loco q̄ ita sit de indiuisibili. **Q**uantum ad secundum non videt maior difficultas q̄ q̄ duo corpora existat simul in eodem loco adequato. et hoc siue sint corpora gloriosa siue nō gloriosa. quia hoc non refert. **H**oc autem fide tenemus q̄ christus intravit ad discipulos ianuis clausis et exiit clausum virginis vterum. **N**ō em̄ plus videtur repugnare q̄ due partes eiusdē corporis simul sint in eodem loco q̄ duo alia corpora simul in eodē sint loco. ideo zc. **I**stis ergo presuppositis patz q̄ liter non est repugnantia q̄ corpus christi potest s̄m se totū z s̄m quamlibet sui partem simul esse in tota hostia z sub qualibet eius parte. quia ex istis patz possibilitas q̄ vna pars sit in pluribus locis seu partib; hostie simul z q̄ vna pars sit simul cū alia z plus nō ponitur ibi nisi q̄ partes adhuc remanent in toto constituentes totum. **E**t sic patet quomodo potest saluari q̄ corpus christi est diffinitiue in sacramento.

S **E**cunda conclusio est hec q̄ licet corpus christi quantum z corpea christi quantitas sit in celo z in sacramento. tamen non est corpus christi quantum aut corpea quantitas in sacramento. **P**rima pars probatur sic. **Q**uicquid ē ipsius christi in celo est etiam in sacramento. sed corpus christi quantum seu corpea christi quantitas ē in celo. igitur zc. **C**onsequentia est bona. z minor patet ex fide. **S**ed maior ē

modi q̄ p̄p̄ a diffinitive
Thomaco abbas.

q̄d sit di. diffinitive. p̄p̄ 11
C. 10.

Questio quinta

bona ratio

catholica et rationalis. quia ex quo christus habet in sacramento illam eandem naturam humanam quam habet in celo ut patet ex fide. rationale est quod omne quod habet in celo habeat in sacramento. Et intelligo de illo quod habet sic quod est ipsum vel in ipso. **¶** Vel arguitur sic expositorie demonstrato corpore christi vel eius quantitate, corporea. hoc est corpus christi quantum vel corporea christi quantitas. hoc idem est in celo et in sacramento. igitur etc. **¶** Secunda pars conclusionis probatur. quia corpus christi quod est in sacramento et quid quid est in ipso corpore christi est totum in sacramento et totum in qualibet parte sacramenti ut patet ex conclusione precedente. **¶** Et per consequens nihil tale habet partem distantem a parte in sacramento. sed constat quod omne illud quod est alicubi quantum corporeum vel quantitas corporea habet ibi partem distantem a parte. ut patet ex quid nominis. igitur corpus christi non est in sacramento quantum corporeum etc. Et sic patet conclusio etc. **¶**

¶ Ex qua sequuntur aliqua correlaria. **¶** Primum est quod opinio que ponit quod omnis quantitas continua est substantia vel qualitas. magis consonat positioni fidei quam eius opposita. Probatur. quia secundum positionem fidei sicut corpus christi quod est in celo est in sacramento et in qualibet parte eius. ita omnis res que est ipsum vel in eo est in sacramento et in qualibet parte eius. et per consequens si secundum positionem oppositam in corpore christi quod est in celo esset una quantitas continua distincta a substantia corporis christi et a qualitate eius etiam esset in sacramento per primam partem conclusionis et tamen non esset in sacramento quantitas continua per secundam partem conclusionis et probationem eius. **¶** Sed probatio quod hoc sit impossibile secundum illam et opinionem. quia secundum eas sicut substantia est formaliter substantia et qualitas formaliter qualitas. sic quod non stat quod substantia sit alicubi et non sit ibi substantia vel qualitas sit alicubi et non sit ibi qualitas. ita similiter secundum eos illa quantitas continua quam ibi ponunt distincta a substantia et qualitate. si esset esset formaliter

quantitas ita quod non staret ipsam esse et non esse alicubi et non esse ibi quantitates continuas. **¶** Et hoc ulterius sequitur quod nulla res est formaliter seu de sua ratione intrinseca quantitas continua. quia quacumque res data stat ipsam esse et non esse quantitates continuas et esse alicubi et non esse ibi quantitates continuas. sicut patet ex dictis etc.

¶ Tercio sequitur ex predictis quod iste consequentie non valent quantitas continua in corpore christi ex vi conversionis est sub specie panis. igitur ipsa ex vi conversionis est quantitas continua sub specie panis. **¶** Similiter ista non valet. Substantia corporis christi et eius quantitas idem sunt realiter et substantia corporis christi in sacramento est substantia. igitur est ibi quantitas continua sine corpore. quia in omnibus istis antecedens est verum et consequens est falsum ut patet ex dictis. Et potest dari exemplum. aliquis homo scilicet filius dei est ubique et tamen non est ubique homo etc. **¶**

¶ Hic est sciendum quod in predicta conclusione et in correlariis sequentibus versus sum istis terminis corpus quantum quantitas corporea siue continua et non istis terminis quantum vel quantitas simpliciter dictis. Quia quantitas est genus ad quantitates continuas et discretas. et quantum ad quantum continuum et discretum. Et ideo loquendo de quantitate discreta et de quanto denominato ab ea bene concederet aliquas propositiones quas negavi de quantitate continua et contra. Unde ponerem contra Decem istas propositiones.

¶ Prima est quod corpus christi est quantum in sacramento altaris et quantitas christi est quantitas in sacramento altaris. quia licet corpus christi non sit ibi corpus seu quantitas corporea vel continua. quia non habet ibi partem distantem a parte. tamen est ibi quantum discretum seu quantitas discreta quia habet ibi plures partes discretas et distinctas que faciunt unum. **¶** Secunda est quod stat aliquid esse compositum ex partibus quantitatis et non esse quantum continuum. quia corpus christi in sacramento est compositum ex partibus quantitatis sine quantum. et tamen corpus christi non est quantum continuum. et staret quod etiam nec alibi esset quantum **¶**

Quarti sententiarū

mm continuum zc. **T**ercia propositio est q̄ aliqua est quantitas que non est substantia neq; qualitas. nec est res distincta a substantia vel qualitate. Patet. quia numerus ternarius angelorum est quantitas distincta. et tamen p̄rie loquendo non est substantia nec est res distincta a substantia. nec est res vna nec vna substantia sed plures. iō zc. **Q**uarta est q̄ aliqua substantia vel q̄litas est formaliter quantitas. sic q̄ nō stat ipsam esse z non esse quantitatem vel ipsaz alicubi esse z non esse ibi quātitatem. Patz quia quelibet substantia diuisibilis z omnis qualitas est numerus z sue ptes. z per consequens est quantitas discretaz. igitur.

Tercia conclusio est hec q̄ licet corpus christi habeat in celo ordinem partium in toto z ordinem partium in loco. tamē talem ordinem neutro modo habet in sacramento. Prima pars patet. quia corp⁹ christi est in celo signaliter vt supponit zc. sed secunda pars probatur. quia ad talem ordinem requiritur distantia partium sicut magis apparebit q̄ndo recitabitur opinio qm tenet Adam contra istam conclusionem q̄ ad hoc q̄ dicitur q̄ corpus christi in sacramento non habet ordinem partium in toto.

Ex hac conclusione seq̄tur primo q̄ corpus christi existens in sacramento non est ibi signaliter. Patet. quia non commensuratur sacramento nec habet ibi ordinem partium in toto vel in loco. igitur zc. Et ideo inuaniunt laborant qui faciunt difficultatē vt christus in sacramento stet vel sedeat aut sic erectus vel supinus. quia iste sunt differentie situs que non concuunt ei ibidem. zc.

Secundo sequitur q̄ licet distinctio de ordine partium in toto vel de ordine partium in loco non habeat locum in materia d̄ existentia christi sub sacramento. tamē possibilis est ordo partium in toto absq; ordine partium in loco. Prima pars patet ex conclusione. Sed secūda patet. quia si de⁹ crearet vnum corpus continuū extra celuz z sine loco. illud hoc nō obstante haberet ordinem partium in toto. quia ibi esset ordo signalis z distantia partium in toto. z tamen nō eēt ibi ordo partium in loco. Et iō patet q̄ per prius naturaliter est ordo partium in toto q̄ in loco. et per consequens hec distinctio non est omnino superflua. sicut q̄n

dogz videtur innuere Buill's De kath zc.

Tercio sequitur q̄ licet corpus christi in sacramento nō habeat ordinem partium in toto vel in loco. tamen cum hoc stat organica partium distinctio. z per consequens partium pfectionalis ordo. patet. quia ad distinctionem partium organicarū non requiritur distantia earundez. sed sufficit distinctio naturalium dispositionū in illis partibus. que potest esse stāte q̄ ille partes sint in eodem loco. nam licet caput z man⁹ sine in eodez loco. tamen nec caput est in manu nec e conuerso. Et q̄uis dispositiones capitū z manus sint in eodem loco. tamē naturalis dispositio capitū nō informat manum nec e cōtra. Et ita caput est perfectior pars ibi q̄ sit manus. et per psequens ibi ē partium pfectionalis ordo. quare nō est ibi omnino confusio zc.

Contra primam cōclusionē arguit primo sic. si christi corpus existens in celo inciperet esse in sacramento absq; hoc q̄ dēneret esse in celo. vel moueret de celo ad sacramentum localiter vel nō. Si sic. Contra. nihil debet dici motum localiter de illo loco in quo adhuc est. Item nihil mouetur de loco ad locum distantem a primo sine transitu per medium. Si non. Contra. Est in loco in quo prius non fuit et fuit alicubi. igitur est motum localiter zc.

Secundo si corpus christi esset in diuersis locis. in vno circūscriptiue et in alio difinitiuē. pari ratione posset simul esse in diuersis locis circūscriptiue. z pari ratione sortes posset esse per potentiam dei in multis locis z lignum et quelibet alia res. Cōsequentiā tenet. quia primo scilicet circūscriptiue et difinitiuē nihil potest esse simul in multis locis sine triplici miraculo. Primum q̄ alicubi est modo quātitatiuo z alibi non. Secundum q̄ est in pluribus locis totaliter distinctis. Tercium q̄ alicubi est modo speciali sic q̄ quelibz pars sit cum q̄libet. Sed si secundo modo scilicet vtrūbiq; circūscriptiue aliquid esset in pluribus locis non esset nisi vnicum miraculū. quia cessaret primum z tercium miraculorum predictoz. vt patet. Igitur qui potest facere aliquod corpus esse in diuersis locis illo modo quo tenet fides. a multo fortiori potest facere illo alio modo. Et hoc est q̄

Corpus xpi in sacramento
aliquis nō habet partem
habet ordinem in toto
aut in loco

Vide

Questio quinta

Thomam 22. Sed falsitas illius consequentis probatur ostendendo inconuenientia quae ex illo sequuntur. **P**rimo sequitur quod contraria inessent eidem secundum se totum. ut quod idem secundum se totum esset album et nigrum. calidissimum et frigidissimum. motum sursum et deorsum. ad dextrum et sinistrum. que sunt contraria. et sic diffinitio contrariorum non erit bona et contraria sunt que non possunt simul inesse eidem 22. nec videtur quomodo aliter possent diffiniri. Et tamen consequentia patet. **S**ecundo sequitur quod priuatiue et contradictorie opposita verificarentur de eodem. ut quod idem vas esset plenum et uacuum uino. et per consequens plenus et non plenus. quod idem corpus esset motum et descendens. et per consequens motum et non motum. quod idem corpus esset uiuum et mortuum. et per consequens uiuum et non uiuum. Omnia ista videntur implicare et tamen consequentia videtur nota. quia si idem esset in diuersis locis unum istorum posset verificari in uno loco et alio in alio. 22. sicut posset declarari. **T**ercio sequitur quod idem homo posset peccare mortaliter scilicet committendo adulterium in uno loco et eodem tempore mereretur vitam eternam scilicet confitendo se aliquid aliud faciendo in alio loco. **Q**uarto sequitur quod ego existens parisiis haberem dubitare me esse Rome me ibi currere. et multa similia 22. quia deus potest hoc et non est euidenter utrum sic faciat 22. **Q**uinto sequitur quod ego possum esse ubique. quia qua ratione possum esse in duobus locis pari ratione in tribus vel in quatuor. 22. et ita in quolibet. et per consequens hoc stante quod ego sum in mille locis ego apparebo mille homines. igitur habeo istud dubitare ut arguebam modo. **S**exto sequitur quod non est proprium diu esse ubique. quia potest creature competere ut dixi 22. **T**ercio principaliter arguitur sic. Si possibile esset aliquid corpus esse in loco diffinitive eo modo quo dictum est in secunda parte prime conclusionis. sequeretur quod de eodem possent verificari contradictoria successiue absque noue rei acquisitione. vel antique perditione. Consequens videtur falsum. Et consequentia probatur quia si de aliquo corpore nunc existente in aliquo loco circumscriptiue deus faceret

quod ipsum et quelibet pars eius esset in illo eodem loco in quo prius et in qualibet illius sicut dictum est esse possibile tunc de illo corpore non erat prius verum quod esset diffinitive in loco et postea erit verum. et tamen istud corpus nihil perdidit quod prius habuit. quia non locum. Nam est in eodem quo prius per casum. Nec quantitatem que esset res distincta ab eo per predicta in secunda conclusione. Nec apparet quid aliud. Similiter nihil acquisiuit quod prius non habuit. quia non locum per casum. nec appetit quod aliud. igitur c.

Ad primam rationem respondeo quod aliquid moueri localiter potest esse vel imaginari tripliciter. **P**rimo modo proprie quia transit de loco ad locum dimittendo locum in quo presuit et acquirendo nouum et transeundo per locum medium. si sit locus medius inter primum et secundum. Et sic corpus christi non mouetur localiter quando incipit esse sub sacramento ut notum est.

Secundo modo minus proprie aliquid potest dici moueri localiter. quia dimittit locum in quo presuit et habet nouum locum nec tamen transit per medium locum quousque sit locus medius inter primum et secundum. Et sic corpus christi non mouetur localiter quando incipit esse in sacramento quia non dimittit primum locum si tamen dimitteret illum quousque non transiret per medium diceretur moueri localiter isto modo.

Tercio modo et ad hoc minus proprie aliquid potest dici moueri localiter. quia presuit in loco et acquirit vel habet nouum locum. quousque non dimittat primum nec transiat per medium. Et sic corpus christi mouetur localiter quando incipit esse in sacramento. quia isto modo moueri localiter nihil aliud importat nisi esse hic et immediate fuisse alibi et non fuisse hic. Nec est concedendum quod corpus christi mouetur de celo ad sacramento. quia moueri de aliquo loco est dimittere illum locum. ideo corpus christi mouetur mutatione que est ab esse in celo ad esse in sacramento. quia simul est in celo et in sacramento. quare c. **A**d secundam rationem teneo cum scoto Deo et ad contra thomam et concedo consequentiam ibi factam. et consequens principale. Et ad hoc sufficit mihi ratio ibidem facta.

Sed pro responsione ad ea que vltimè

*hinc per A intelligi
aliquid moueri
c. c.*

Vide

Quarti sententiarū

inferuntur ponam aliquas. ppositiōes.

B B Unde pro solutione primi incōuenientis quod concluditur Dico primo. q̄ possibile est cōtraria inesse eidem subiecto s̄m se totum in diuersis locis sicut bene probatum est. imo de facto sic insunt. qz corpus christi in vna hostia mouetur sursum. in alia deorsum zc. Dico secundo q̄ contra hoc non est illa diffinitio siue conditio contrariorū. quia cōtraria non possunt simul inesse eidem. quia ly siml̄ potest intelligi loco et tempore. modo sic non est hic. Dico tercio q̄ possibile est per diuinā potentiam contraria simul loco et tempore inesse eidem subiecto s̄m se totum. Ut q̄ idem s̄m se totum sit calidissimum z frigidissimum. quia non implicat contradictionem q̄ deus in eodem subiecto siml̄ tempore ponat summam caliditatem z summā frigiditatem. Ideo dico quarto q̄ in dicta diffinitione seu conditione contrariorum debet subintelligi iste terminus naturalit̄. aliter non valet ita q̄ dicatur. Contraria sunt que non possunt naturaliter siml̄ inesse eidem vel esse in eodem. quia nulla res est alteri contraria formaliter z necessario sed solum naturaliter et de cursu nature a deo libere ordinato. ideo naturaliter contraria possunt non esse cōtraria id ē esse siml̄ in eodem z carere naturali conditōne quando placet deo. Et sic patet solutio primi incōuenientis.

Ulterius pro solutione secundi incōuenientis quod inferitur dico q̄ impossibile est priuatiue aut contradictorie opposita verificari de eodem vt q̄ idēz vas sit plenum vino et vacuum vino. aut plenum et non plenum vino. q̄ idem sit motum z quiescens aut mortuum z viuum zc. Dico tamen ultra q̄ possibile est idem vas siml̄ tempore esse in vno loco plenum vinoz in alio vacuum vino. in vno loco motum et in alio quiescens imo sic est de facto de anima hominis q̄ in manu mouetur z quiescit in pede. possibile est etia; idem corpus esse in vno loco viuum et in alio mortuum. quia possibile est ipsum habere in vno loco animā z ipsum esse in alio loco z ibi carere anima. Exemplum possibilitatis. Verbū diuinum est alicubi vbi nō est natura assumpta ideo ipsum alicubi est homo et est ali-

cubi non hō. zc. Ideo dico vltterius q̄ licet isti termini motum et quiescēs sint termini priuatiue oppositi propter quod impossibile est ipsos verificari simul tempore de eodem siue in eodem loco siue in diuersis. ideo nō concedo q̄ in vno loco verificetur q̄ anima mouetur z in alio q̄ quiescit. quia ad quiescere sequitur non moueri. modo moueri z non moueri sunt cōtradictoria que non verificantur de eodē nec in eodē loco nec in diuersis. tamen hoc nō obstante isti termini motum in manu et quiescens in pede. vel viuens in vno loco et in alio loco mortuum nō sunt termini priuatiue oppositi. Ideo bene verificantur de eodem. Unde non sequitur. anima quiescit in pede. igitur quiescit. quia sequitur quiescit ergo non mouetur. Et vltra. ergo nullibi mouetur. Modo stat q̄ quiescit in pede z alibi mouetur. Refert etiam dicere alicubi quiescit alicubi mortuum est et quiescit alicubi. mortuum est alicubi propter negationez inclusam in talibus terminis priuatiuis que distribuit terminum sequentem zc.

LL

Ulterius pro solutione tertij incōuenientis illati dico q̄ actus peccati mortalis scilicet actus adulterij z actus meriti vite eterne. scilicet actus confessionis vel dilectionis dei super omnia possunt esse simul tempore in eodem nō solum in diuersis locis sed etiam in eodem loco quia actus isti vt actus sunt non habent repugnantiam. sed sunt a deo. Ideo deus posset illos ponere in eodē loco. zc. Dico tamen vltra q̄ hoc nō obstante impossibile est eundē peccare mortaliter et mereri vitam eternam simul eodem tempore siue in eodem siue in diuersis locis. qz isti termini peccare mortaliter z mereri vitam eternam non solum dicunt tales actus sed vltra connotant diuinā deacceptationē z acceptationē Ideo sequitur. Sortes meretur vitam eternam in hoc loco ergo acceptatur a deo ergo nō deacceptatur a deo. ergo nullibi peccat. Et sic qui alicubi meret vitam eternam nullibi peccat mortaliter z cōtra. Unde ad formā rationis si ponat casus q̄ idem hō peccet mortaliter faciēdo adulterium in vno loco et in alio confiteatur zc. patet quid dicēdū. quia si alicubi peccet mortaliter. q̄cqd

an q̄ haria priuatiue
opposita et q̄m dicit
vbi possunt siml̄
vbi fieri

Videri ergo ponere *diffinitionem*
negationis

Questio quinta

alibi faciat non erit meritum vite eterne. Si autem ponat casus sub hac forma verborum quod idem homo committat adulterium in vno loco et in alio confiteatur vel det elemosynam etc. ita quod in casu non ponatur isti termini peccare vel mereri. tunc vel loquimur de lege ordinata et sic quia de lege ordinata omne adulterium est peccatum mortale dico sicut prius etc. vel loquimur de potentia absoluta et sic dico quod in illo casu iste potest peccare et non mereri. et potest mereri et non peccare. sed non vtrumque. quia deus potest illud adulterium deacceptare et omnia alia opera alibi facta non acceptare. et potest illud adulterium non deacceptare et absolute vt non sit peccatum et alia alibi facta acceptare ad vitam eternam. sed non potest vtrumque simul tempore scilicet adulterium deacceptare et alia opera acceptare etc.

DD Alterius pro solutione quarti inconuenientis illati dico. quod ego existens pariter simul tempore possum esse rome. non tamen habeo dubitare me esse rome. quia licet deus possit hoc facere et non sit mihi euidens euidencia summa siue euidencia simpliciter absoluta vtrum sic faciat tamen deo credere quod non facit. nam hoc non potest facere sine miraculo et ego debeo credere quod non facit miraculum nisi appareat probabiliter de opposito etc. Pro solutione quinti inconuenientis dico quod de potentia dei ego possum esse vbiq; et apparere mille homines et vincere in bello mille homines vel omnes. et multa similia sequuntur sed non habeo de istis dubitare sic esse propter illa que iam dixi. Pro solutione sexti inconuenientis dico quod esse vbiq; licet de facto conueniat soli deo tamen non est proprium dei. quia potest ei non conuenire. patet ante creationem mundi. etc. Et potest alteri conuenire. patet in proposito. sed posse esse vbiq; et non posse non esse vbiq; siue necessario esse vbiq; est locus est proprium dei. Et sic soluta est secunda ratio principalis

EE Ad terciam rationem dico quod quid sit de consequente de quo vide Adam contra quest. quarti libri articulo tertio in solutione ad sextum articulum quia de hoc alibi tamen consequentia non valet. quia illud consequens non sequitur ex antecedente.

U Pro quo notandum est secundum Deum quod quando de extenso sit non extensum sicut in pro-

posito vbi de existente circumscriptiue in loco sit existens diffinitiue in loco vel etiam econtra quando de non extenso sit extensum. hoc potest contingere tripliciter. Quia si de non extenso sit extensum vel occupat maiorem locum quam prius non extensum vel minorem vel equalem. Si primo modo tunc sunt ibi due mutationes. vna acquisitiua. quod illud acquirit nouum locum. et alia deperditiva. quia quando illud fuit non extensum fuit totum in toto loco et pars cum qualibet parte loci. sed quando extenditur tunc est totum cum toto et pars cum parte. et non totum cum qualibet parte. ideo omnes partes perdent aliqua loca que prius habuerunt. quia prius fuit pes cum capite et modo distant. Si secundo modo tunc est sola mutatio deperditiva. quia totum minus occupat de loco quam prius. ideo perdit partem illius loci maioris et partes etiam perdunt multa loca prius habita sicut in priori modo. Si vero tercio modo. tunc est tamen mutatio deperditiva non acquisitiua. quia tunc partes que fuerunt omnes in toto et quelibet cum toto et quelibet cum qualibet. iam dimittunt loca prius habita. sed non omnia. quia quelibet pars retinet vnum locum quem prius habuit sicut in primo modo. tamen nullum acquirit quem prius non habuit. sicut in illo primo modo acquirit quelibet vel multe. Si autem econuerso de extenso sit non extensum sicut in casu rationis. hoc similiter potest esse tripliciter. Quia vel sic quod totum remanebit in eodem loco equali. vel in maiori. vel in minori. Si primo modo sicut est in casu tunc erit ibi mutatio acquisitiua non deperditiva. quia quis totum nihil acquirat vel deperdat tamen quelibet pars acquirit multa loca que prius non habuit. Ideo patet quod non est ibi transitus de contradictorio in contradictorium sine acquisitione noue rei id est noui loci. Et si non in toto tamen in qualibet parte. Si vero fiat in loco maiori simile est. si in minori tunc est mutatio tam acquisitiua quam deperditiva. sicut patet intuitu. Et sic patet de prima conclusione.

FF Contra secundam conclusionem et primus correlarium eius arguitur primo sic. Non aliqua sunt idem realiter vbiq; aliquod est vnus illorum ibide est reliquum illorum. sed substantia corporis christi et alii

esse vbiq; licet de facto conueniat - soli deo
tamen non est proprium dei quod ab aliis
non conueniat ei

¶ quarti sententiarū

quantitas continua corporis christi sunt idē realiter p̄ h̄m̄ correlariū z corpus xp̄i ē in sacramento substantia corporis christi. ergo est in sacramento etiā quantitas cōtinua corporis christi contra secundā p̄ez conclusionis. maior videt̄ nota de se zc.

¶ Secundo arguit̄ contra primum correlariū sic Nullum accidēs est substantia. omnis quantitas est accidens. ergo nulla quantitas est substantia. Maior videt̄ nota. quia accidens z substantia sunt opposita. Minor patet. quia quātitas est vñ de p̄dicamentis accidentis. Cōfirmat̄. vnus p̄dicamentū non verificatur d̄ alio. igitur nulla qualitas. zc. **¶** Tercio sic. Si ois substantia vel qualitas extensa esset quantitas continua sequitur q̄ plura corpora naturaliter possent esse simul. z sequens negatur cōmuniter ab omnibus. Sed consequentia patz. quia in lacte est albedo et dulcedo z materia eis subiecta. z quelibet est res extensa longa lata z profunda. si ergo quelibet sit sua quantitas tria corpora sunt siml̄ naturaliter. quia corpus est quantitas longa lata et profunda. zc.

¶ Pro solutione istoz z ad maiore declarationez totius materie p̄mittam aliquas propositiones. **¶** Prima sit hec. q̄ omnis res pp̄rie vna sine substantialis siue accidentalis habens partem distantem a parte siue partem extra partem ē quantitas cōtinua. quia omnis talis res ē continue extensa. igitur quantitas continua.

¶ Secūda propositio q̄ si aliquid est quantum continuū quod nō est subiectiue in quātitate nec est subiectum quantitat̄. ipsum est quātitas continua. Patet. quia nihil p̄t esse quantum continuū sine quātitate continua. ergo si aliquid est quantum continuum vel est subiectiue in quātitate vel est subiectum quātitatis. vel ipsummet est quantitas. quia pluribus modis nō potest ymaginari aliquid esse quantum. **¶** Tercia propositio est q̄ omnis res pp̄rie vna siue substantialis siue accidentalis habens partes potest habere partem distantem a parte. z persequēs esse quāta absq̄ hoc q̄ ipsa sit subiectiue in quātitate vel q̄ ipsa sit subiectū quantitat̄. Probat̄. quia deus sua infinita potentia potest om̄ez rem absolutam facere vel conseruare sine re absoluta ab ea fm̄ se totam realiter distincta. potest em̄ facere de creaturis quicquid vult. z per con-

sequens potest omnē substantiā vel qualitatem habentē partem extra partem facere vel conseruare sine omni accidente absoluto sibi formaliter inherente. z sine omni subiecto cui formaliter inheret. quia substantiam esse sine accidente z accidens sine subiecto nullam contradictionē includit Et isto facto certū est q̄ hec res extēsa potest sic cōseruari vt dictū est absq̄ hoc q̄ ipsa vel aliqua eius pars moueatur localiter. ideo p̄t habere partem distantem a parte z per consequēs esse quāta per h̄mam propositionē. absq̄ hoc q̄ ipsa sit subiectiue in quātitate vel subiectum quātitatis. **SS**

¶ Quarta propositio q̄ omnis talis res quanta de qua est sermo potest esse quātitas continua. Patet ex predictis propositionibz clare. **¶** Quinta propositio Q̄ omnis res habēs partem distantē a parte est quāta per suas partes essentielles vel integrales sine quātitate que sit distincta realiter a substantia et qualitate. Et ita omnis quātitas cōtinua est substantia vel qualitas habens partem ab alia parte distantem z e contra Patz ex p̄cedētibz. quia frustra ponitur fieri p̄ plura quod potest fieri p̄ pauciora. zc. **¶** Sexta propositio sequens ex p̄dictis est diffinitio quātitatis continue. scilicet q̄ quātitas cōtinua est extensio siue extrapositio vel distantia ptium facientū vnum totū. **¶** Septima est q̄ ad illam extrapositionē siue extēsiōnem ptium nō requirunt nisi partes ille que distant z cause earum essentielles intrinsece si habeant. z cause extrinsece puta faciens z finis. nec requirunt aliqua quātitas supaddita. patet ex predictis. Item quia si requireret quātitas supaddita p̄pter extēsiōnem substantie vel qualitatis aut partū earum. cum quantitas illa cōtinua fm̄ aduersarios posita possit fm̄ eos miraculose non extēdi. pari ratione sequeret q̄ ad eius extensionem requireret alia quātitas que addita amplius posset extendere vnaz rem vel facere distare partes eius z tamē ita deus non posset hoc facere. nisi coniungeret vnā aliam rem illi rei. ergo non requirit̄. zc. **¶** Octava propositio est q̄ licet isti termini substantia et quantitas. z isti qualitas et quantitas supponant pro eodem. tamen substantia qualitas et quātitas sunt diuersa predicamēta. qz ad distinctionē p̄dicamentoz sufficit distinctio p̄ceptū v̄l intētiōnū.

Questio quinta

Un dicit Jo. Dam. qd possibile est eandem rem fm aliam z aliam iutionez ad aliud z aliud pdicamentuz reduci. Et ista oia que dicta sunt diffuse dclarat Okam in multis locs. z specialiter in tractatu que composuit de sacramento altaris a. xij. ca. zc. **H**ic tunc ad pmam ratione dico primo qd illa maior sumpta intelligedo eam in creaturis est falsa de virtute sermonis propter falsaz implicatione. Implicat em q aliqua sint aliqua. z tamen q sint ides realiter inter se. quod est impossibile in creaturis. quia nunq aliqua creata sunt aliq z vnum realiter. **D**ico secundo q in psonis diuinis illa positio est vera. qz ibi plures persone sunt plures. et tamen sunt vna res simplex. **D**ico tercio qno valet consequentia. imo est fallacia figure dictionis arguendo ex illa ppositione in terminis conotatinis a pte pdicati Verbi gratia in diuinis Non em sequit Quado cuq aliqua zc sed pater in diuinis z dens filius virginis sunt idem realiter z essentia diuina est vbi qz deus pater. ergo ipsa est vbiqz deus filius virginis. hoc em psequens falsuz est. quia non est filius pginis nisi vbi est homo z no est vbiqz homo. igit zc. **A**d secundam rationem dico q stat q aliqua quaitas no est aliqua res distincta a substantia z q quaitas est accidens. Unde ad declarationem huius fm Okam tractatu preallegato. c. iij. ex verbis Anf. monol. caplo. xxv. trahit distinctio q hoc nomen accidens tripliciter potest sumi. Cum em dicit q sunt aliq accidentia que mutatione aliqua a ccedendo vel recedendo faciunt que no nisi cu aliqua participantis variatione adesse vel abesse posse intelligunt. vt colores. innuit p hoc q aliqua sunt accidentia que sunt res distincte a suis subiectis. Per hoc autem quod dicit alia sunt que nullaz omnino vel accedendo vel recedendo mutatione circa ides de quo dicunt efficere noscunt vt quedam relationes ostendit q aliquod est accidens qd non est res distincta a subiecto z ei addita. zc. Et ideo ex sententia illorū verborū que breuiter ptraſco sequitur primo hec distinctio. q hoc nomen accidens tripliciter potest capi. **P**rimo modo stricte pro aliq re inherente subiecto que non est substantia. **S**ecundo modo magis large pro aliq predicabili de aliquo contingenter qd pot

successive affirmari z negari d illo propter realem mutationem illius. **T**ercio modo qn pot successive affirmari z negari de aliquo ppter mutatione alterius zc. **S**ecundo sequit q licet aliqua quantitas sit accidens pmo modo scz quantitas que est qlitas tamen aliqua quantitas non est accidens illo modo scilicet quantitas que est substantia. imo capiendo illo modo accidens quaitas nulla est accidens illius cuius est quaitas. patet facilliter. **T**ercio sequitur q omnis quantitas est accidens secundo modo. Et capio hic accidens no solum pro termino accidentali sed etiam pro supposito illius termini. **Q**uarto sequit q eadem res est substantia et accidens capiendo accidens secundo modo. z vt dixi modo. Un dicit Dam. in logica sua. ca. xxxij. q uumerus est accidens z tu ponit q numerus est ipse res numerate. Sic etiam solet dici q albu est accidens zc. **Q**uinto sequitur q no omne accidens realiter recipitur in subiecto dicente Anselmo vbi prius q nullius accidentis susceptibilis est scz summa natura. Quamuis em aliquod accidens ppetat deo scilicet capiendo accidens tercio modo. tamen nullum accidens in se recipit deus. **I**ta possunt magis declarari sed transeo. quia satis apparet ex his solutio rationis. **A**d tertiam ratione concedo psequens de virtute sermonis. **P**ro cuius intellectu pono aliquas propositiones. **P**rima est q corpus capitur dupliciter. Uno modo pro composito ex partibus distantibus sitaliter quod potest naturaliter per se existere absq hoc q sit pars alterius vel inuitens alteri sicut lignum. Alio modo pro illo qd per partes intrinsecas sibi est longitatu z pfundū siue naturaliter possit per se existere siue non sicut albedo lactis zc. **S**ecunda ppō q capiēdo corp⁹ pmo modo duo vel plura corpora nō pnt naturalr esse in eodez loco. Et sic capiēdo corp⁹ loquūtur cōiter autoritates phoz zc. **T**ercia ppō. q capiēdo corp⁹ scdo modo plā corpa pnt naturaliter esse in eodez loco. Un dimēsiōes que nate sunt informare tertiam vel quarum vna est nata informare aliam naturaliter possunt esse simul. Sed dimēsiōes que possunt naturaliter per se existere ille sole repugnant. sic q naturaliter se expellunt de loco si sibiipsis relinquātur. quis

Quarti sententiarū

per diuinam potentiam quecumq; dimēsi-
ones possint esse simul. Si autem queras
cur tam varie q; dimensiones siue corpa p
mo modo repugnēt non secūdo modo. di-
co q; tota causa est natura rei que talis ē de
qua constat partim p rationem partim p ex-
perientiam. Nam p rōnem apparet q; sub-
stantia z qualitas sunt simul. et similiter p
experientiam pstat q; vno corpe per se existen-
te naturaliter ingrediente aliquem locum
aliū cōsimile corpus cedit sibi. Si sō di-
cas q; per cōsimilem experientiam partz q; ac-
cidentib; in sacramento altaris cedit cor-
pus per se existens. zc. Dico q; hoc est. q; il-
la accidentia non sunt nata in formare sub-
iectum in quo non fuerunt pducta. vel q; a
illud corpus non est natū in formari ab eis
naturaliter. vel q; hoc est voluntate dei vo-
lentis q; aliquid extra cōmunē cursum na-
ture appareat sensui vt maius sit meritū fi-
dei Unde multi catholici ponunt in sacra-
mento multa fieri a solo deo ne euacuetur fi-
dei meritum. sicut potest videri in Scoto
li. q̄rto. dist. xij. q. vj. z. q. iij. Et ideo de oi-
bus potest eque faciliter dici q; deus ordi-
nauit omnia apparētia sensui fieri circa ho-
stiam non psecratam sicut circa psecratāz.
z aliqua facit p seipsum immediate. **¶** Ex
quo sequit̄ sexta propositio q; nec substan-
tia panis cuius fuerūt accidentia hostie si
recrearet̄ in situ distincto ab eis. nec aliqua
alia substantia corpora possz naturaliter
siue p causas naturales fieri in eodē situ
vel loco cum illis accidentib;. A deo autē
solo posset̄ taz illa q; alia sicut sibi placeret
Et sic patet ad rōnem **Hec de secunda.**

R R **¶** Contra terciam p̄clusionem
sunt rationes quas facit adaz in q̄rto. q̄sti-
one q̄rta z quinta tenens contra **Decā** op-
positum secunde ptis huius p̄clusionis scili-
cet q; corpus christi in sacramento habet or-
dinem partium in toto zc. Unde eius imagi-
natio que est fact̄ subtil̄ potest ad certa pun-
cta plane z breuiter reduci. **¶** Primo enīz
dicit q; duplex est positio Una partium in to-
to ita q; vna pars p̄tinuat̄ parti vni z nō al-
teri vt caput collo z nō pedi z collum in to-
to s̄m p̄positionez totius ponitur inter ca-
put z humeros z non inter genua z pedes
z hoc s̄m essentialē cōpositionez non s̄m
dispositionē situalem. z sic de alijs partib;. **¶**
Alia est positio partium in loco ita q; vna

partium facientū vnū situef̄ alicubi z nō ali-
bi zc. **¶** Secundo dicit q; licet corpe christi
in sacramento nō habeat secundā positi-
onem p̄dictā siue ordinē partium in loco. t̄m
habet primā positionē siue ordinem partium
in toto. Et ratio sua est hec. quia ibi caput
christi p̄tinuat̄ collo z non pedibus nec di-
gito. ymaginat̄ enī q; sicut i celo caput xp̄i
ex vna parte nulli p̄tinuat̄ nec aliud sibi ex
alia aut sibi p̄tinuat̄ collum z nō pectus z
humeri. z sic procedēdo vsq; ad pedes. ita
iste ordo seruat̄ in corpore christi in sacra-
mento. licet non sit ibi ordo situalis sicut i
celo. Primū autē ordinē nō posuisset philo-
sophus posse esse siue situef̄. Ideo dicit̄ ter-
cio q; habere partes in quas habens eas ē
diuisibile q; vna cōponat̄ cum vna z nō cū
alia z secūda cū tercia z tercia cum quarta
z nō cum p̄ma. habere inq̄t̄ talem positioez
est esse quantū p̄tinuum. **¶** Ex quo infert̄
quarto q; caritas in anima nō est quantū
p̄tinuū. licet componat̄ ex partib; in quas
diuisibilis est. q; de illis partib; verū est q;
quelibet est cū qualibet z cōponit̄ cū qualibet.
sed de partib; substantie corpis christi
licet verum sit dicere q; quelibet sit cū qua-
libet in sacramento. nō tamē quelibet com-
ponit̄ nec p̄tinuatur ibi cū qualibet imme-
diate sicut iam dixit. ideo p̄cedit q; corpus
christi in sacramento est quantū p̄tinuum.
¶ Quinto p̄cedit idem de qualibet quali-
tate corpis christi. sicut de albedine z alijs
qualitatibus corporalibus Dicit enī in sa-
cramento nō quelibet pars albedinis cor-
poris christi vnitur cui libz non plus q; q;
libet pars substantie. igitur dicit q; illa al-
bedo est ibi quantū p̄tinuum. quia quilibet
libet pars sit cum qualibet. tamen albedo
capitis nō continuatur nec vnitur imme-
diate albedini pedis zc. **¶** Sexto dicit̄ iste
q; nec substantia corpis christi nec albe-
do ei; seu alia qualitas corpea est in sacra-
mento quantū extensum. Unde ponit̄ q; li-
cet extensio nō sit res sup̄addita quāto cō-
tinuo siue quantitati cōtinue t̄m iste terminus
extensum siue extensio cōnotat̄ ultra istū ter-
minū p̄tinuū siue q̄ntitas p̄tinua h̄re pres
in diuersis sitib; siue ptes situales distare
q; nō cōuenit substantie vel albedini xp̄i in
sacramento zc. **¶** Ex istis breuiter sic reca-
pitulatis patet tota ymaginatio huius do-
ctoris in hac materia que est subtilis.

vide sancta

*de ch
ritate
s̄m
ma*

vide opinionem adam

Questio quinta

22. Sed extra istā imaginationē z tenēdo cōclusionē pri^opositā ponā aliq̄s ppositiōnes. **Prima** est q̄ in sacramēto caput xpi nō magis vnif cōponit aut continuat colloq̄s pedibz vel digito z hoc destruit totū fundamentū illius positionis. **2o** pbat pmo qz nisi sicut nunc eēt ibi aliqd inter caput z pedem z nō inter caput z collū. sed hoc nō est imaginabile qz tam simul sunt caput z pedes q̄ simul sunt caput z collū. Ubi em̄ aliq̄ sunt simul videt̄ implicare ibidē aliqd eē inter illa cuius tñ oppositū dicit illa positio in pmo dicto exponendo qd est habere positōz in toto zc. **Secūdo** sic quecūqz pponunt vnū totum vniant in vno toto s; partes substantie corpis xpi cōponunt vnū totū z similit̄ partes albedinis pponūt vnū totū ergo vniant et pponunt. i. simul in vnū ponunt. **Tercio** ergo in sacramēto quelibet cū qlibet vnif aut cōponit immediate vl̄ mediate. Si immediate habetur ppositū q̄ vna non plus vnif alteri ibi q̄ alia. si mediate. extra quelibet est simul cuz qlibet z eqliter sicut s; vbi aliq̄ sunt simul eqliter ibi eqliter sunt imediata ergo qlibet cū qlibz vl̄ cuilibz ē ibi imediata. Si q̄ aliq̄ ibi dem vnif alteri mediate sicut dicit positio sequit̄ q̄ aliq̄ simul tpe z loco erūt mediate qd implicat. **Secūdo** positio sequit̄ ex p̄dicta q̄ sicut qlibet ps charitatis in aia vnif cū qlibet ita qlibet ps substantie corpis xpi vl̄ albedis ei^o in sacramēto vnif cū qlibet. **Nō** dico tam q̄ eqliter vnif zc. **Un̄** pōt cōcedi q̄ aliq̄ due partes albedis corpis xpi nō tñ vel eā vniant quātū qlibet ps charitatis vnif cū qlibet. qz qlibet ps vnif cū qlibet rā scdm̄ coexistētiā eidē loco qz fm̄ inherētā eidē subiecto adeq̄to. **Nō** sic aut̄ qlibet ps albedis zc. qz licz albedo man^o z albedo pedis vnif scdm̄ coexistētiā eidē loco nō tñ fm̄ inherētā eidē subiecto adeq̄to. **Hā** albedo man^o cū sit cū pede n̄ tamē inheret ei. z iō licet grad^o albedinis manus z grad^o albedinis pedis sint in pede facientes ibi vnū nō tñ reddūt pedē magis intē se albū q̄ facit vna ps illoz s; grad^o albedinis pedis. qz alij nō insunt ei zc. **Tercia** ppositio sequit̄ q̄ nec substantia corpis xpi nec albedo ei^o aut corpea qlitas ē quātū p̄tinuū in eucharistia plus q̄ charitas in aia. **Un̄** p̄prie loquēdo quicqd est quātū p̄tinuū est extēsum. **Nō** em̄ possuz imaginari p̄tinuitatē sine extēsiōe. Et sic deficit tertū dictū. loquēdo tñ ip̄prie posset p̄cedi q̄ albedo corpis

xpi est quātū p̄tinuū in sacramento potētiālic qz habet partes q̄ nate sunt facere quātū p̄tinuū licet nō faciant actualit̄ ibi. **Quod** nō p̄cedi de charitate in aia qz nō est possibile partes charitatis p̄tinuari siue extēdi dū cōstituit vnū zc. **Quarta** ppositio sequit̄ q̄ quicqd hz ordinē siue positionē p̄tinū in toto habet ordinē siue positionē p̄tinū in loco si totū sit in loco iō nec corp^o xpi nec aliqd ei^o hz in sacramēto ordinē p̄tinū in toto. **Et** p̄ ista patet rñsio ad p̄dictā opinionē. **Hec** de tertia p̄clusionione z de scdo articulo p̄ncipali.

23. **Quantū** ad tertū articulū p̄ncipalē hui^o p̄clusionionis in q̄ videndū est vtrum ois actio z passio z om̄ne accidēs quod inest corpis xpi extēti in celo possit eidē in eē sub eucharistie sacramēto tria faciā p̄ ordinē. **Primo** p̄mittā tres distinctōes. **Secūdo** ponā tres p̄clusioniōes. **Tercio** solū tres dubitationes. **Prima** distinctio est ista. q̄ duplex ē actio vel passio q̄dam cui^o p̄ncipiū imediatū est substantia quāta vel nata eē quāta. **Alia** cui^o p̄ncipiū imediatū est substantia seu natura pure spūalis. **Secūda** distinctio est q̄ q̄dam ē actio q̄ terminat̄ ad formā absolutam formalit̄ inherētē alicui passo. **Alia** q̄ terminat̄ ad vbi fm̄ aliq̄s vel ad locū fm̄ alios de q̄ nō curo. **Tercia** distinctio q̄ q̄stio p̄t̄ intelligi vel de posse simpliciter absoluto vel de posse naturali siue naturalit̄ ordinato. p̄mo mō nō intelligit̄ qz sic eēt clara. s; scdo mō intelligit̄. **Un̄** fm̄ istā acceptionē capiā sp̄ inferius v̄ verbū pōt̄ in p̄clusionionibz z alijs zc.

Et istis p̄t̄z q̄ ista q̄stio hz tres difficultates. **Prima** ē vtrū xps in sacramēto possit habere oēm actionē z passionē terminatā ad formā absolutā inherētē passo cui^o p̄ncipiū est natura corpalis. **Secūda** vtrū possit sic h̄c omnē actionē z passionē terminatā ad vbi cui^o p̄ncipiū est natura corpalis. **Tercia** vtrū possit sic habere omnē actionē z passionē cui^o p̄ncipiū est natura pure spūalis zc. **Un̄** de istis tribz ponā tres p̄clusioniōes p̄mittēdo cuilibet aliquas opinioēs zc. **De** prima difficultate ē duplex opinio. **Una** q̄ xps in hostia nō pōt̄ videre vel videri calefacere vel calefieri z sic de alijs zc. **Et** opiniois rō p̄ncipalis ē qz ois actio z passio corpalis naturalit̄ hz fieri p̄ tractū. **Tractū** em̄ est quātū totū. iō corp^o xpi in hostia nihil tāgit zc. **Alia** opinio ē Scoti tenētis idē qd p̄ma s; nō p̄t̄ rōnem de tractū s; qz organū sensus corpis

Bene dicit

q̄ scdm̄ ista q̄stio nō p̄t̄ fieri actio aut passio corporalis

Questio quinta

667

est ^{ibi} ~~ubi~~ cū hostia. z hostia mouet localiter igitur mouet in hostia localiter. Sed q̄ nō soluz mouet p̄ accidens declaro quia si hoc esset verū hoc esset ideo. quia non est in loco nisi p̄ accidens sc̄z quia est in hostia que est ī loco per se. sed probō q̄ hoc sit falsum. quia corpus xp̄i non minus est p̄sens per se loco hostie q̄ si esset ibi distincta hostia quia nūc est totaliter extrinsecū illi hostie sicut angel⁹ si esset ibi sed si deus conseruaret in loco hostie corpus xp̄i sicut modo destructa hostia sicut ip̄e posset sine p̄dicatione. tunc corp⁹ xp̄i esset per se in loco illo. igitur zc. ¶ **S**ecunda p̄positio q̄ corpus xp̄i in sacramento mouetur vel potest moueri localiter a creatura z non a solo deo. quia potest ibi moueri localiter ab anima sua. Nam quādo aliquid habet modū essendi cōuenientē motori z modū cōuenientē mobili non est inconueniens vnū mouere z aliud moueri. sed anima xp̄i in sacramento habet modū essendi cōuenientē motori claruz est z corp⁹ xp̄i habet ibi modū cōuenientē mobili per primā p̄positionem. igitur zc. ¶ **T**ercia p̄positio q̄ anima xp̄i nō potest corpus suū in sacramento mouere localiter organice. Iste due p̄positiones simul declarant. Ad quorū intellectū sciendum est quid est potentia organica z potentia nō organica. z quid sit mouere organice z quid sit mouere nō organice. ¶ **P**ro quo sit ^{quinta} p̄positio q̄ potentia organica est illa que v̄tur organo corporali in sua actiōe quales sunt om̄es potentie extense in materia sicut potentie sensitiue. Potētia vero nō organica est illa que nō indiget organo corporali in sua actiōe quales sunt om̄es potētie nō extense in materia sicut intellectus z voluntas Scotus aut̄ ponit q̄ anima intellectiua habet potētiā organica z nō organica z hoc sequit̄ si ponat q̄ anima intellectiua z sensitiua in homine sunt eadez forma sed hoc nō est verū s̄m De kam qui ponit q̄ sunt distincte. Sed de hoc alibi. ¶ **Q**uarta p̄positio est q̄ mouere organice est mouere p̄mo vnā partē z post mediante illa aliā. sicut est in motu aialis q̄ p̄mo forte mouetur cor z post mediante motu cordis aliā pars magis p̄inqua z post tertia zc. ¶ **S**ed mouere nō organice est mouere totū z partem eque p̄mo zc. ¶ **P**rimo modo igit̄ anima xp̄i potest mouere corpus suuz in celo. quia licet sit tota in toto z tota in qualibet pte nō

tamē eque p̄mo mouet totū z quālibet ptem quia est ibi distantia p̄tū nec totū corp⁹ coexistit cuilibet parti. sed illo modo ip̄a nō potest mouere corp⁹ suū in sacramento quia nō potest ibi p̄mo mouere vnā partē z post aliā mediante p̄ma. Nam inter illas ptes non est ibi distantia localis. ¶ **S**ecundo aut̄ modo id est nō organice potest mouere volendo illud corp⁹ moueri ad motū hostie. Unde sic volendo si hostia mouet mouet tunc corpus suū nō organice. quia eque p̄mo totū et quālibet eius partē. eo q̄ nō est ibi distantia inter p̄sonas. que necessario requirit ad h̄ q̄ aliquid moueat organice zc. ¶ **E**x predictis ergo patet septima p̄positio q̄ quando mouetur hostia anima intellectiua xp̄i mediāte uoluntate mouet corpus xp̄i sub hostia sicut cā partialis concurrens cū uoluntate diuina contingenter causante z disponēte illud corpus moueri ad motū hostie. Et hoc totū est p̄pter conformitates uoluntatis humane in xp̄o ad uoluntate diuinā z Et sic intelligo q̄ anima xp̄i ad motū hostie mouet corpus suū nō organice. Unde sequit̄ octaua p̄positio q̄ si anima xp̄i suspenderet actū illū uoluntatis sue sicut posset naturaliter etiā stante diuina ordinatione de motu corporis ad motum hostie. tunc moueret corpus xp̄i ibi a solo deo z nō a sacerdote hostiā mouente. Et sic forte potest intelligi Scotus. quia ad hoc bene uadit ratio sua supra facta. Unde bene p̄bat q̄ nō potest moueri a uirtute creata extrinseca mouente hostiā puta a sacerdote. s̄z nō p̄bat quin potest moueri ab ania xp̄i modo predicto. quia tam hostia q̄ corpus xp̄i ē mobile p̄portionatū anime xp̄i Unde potest mouere eadē motione hostiā z corpus suuz hostiā organice z corpus nō organice quia eadem uolitione potest uelle corpus suū z hostiam moueri zc. Sed nūquid potest anima xp̄i corpus suuz separare ab hostia ita q̄ nō moueat ad motū hostie. ¶ **D**ico q̄ hoc posset naturaliter nisi esset ordinatio diuina in contrariū que de facto ordinauit semper illud corpus moueri ad motū hostie. Unde non stante illa ordinatione possz separare se ab hostia. z hoc uolēdo quiescere hostia mota vel uolendo moueri corpus ad unum locum hostia mota ad aliu. Et eodem modo posset deus hoc facere se solo zc. RR

De tertia difficultate dicit prima opinio q̄ corpus xp̄i non potest naturaliter uideri

Quarta sententiarum

in hostia nec ab intellectu angelico nec hūa-
no. Probat hoc quia corpus xpi est ibi vt ob-
iectum fidei igitur nō potest cognosci natu-
raliter. **U**Alia opinio dicit qd xpus potest
viri quacunq; potētia actiua spiritali in ho-
stia sicut pma quia talis nō requirit ad acti-
onem qd habeat esse localiter z ita posset di-
ci de potentia passiuā. de hoc vide in Sco-
to zc. Contra primā opinionē sunt ratōnes
pme cōclusionis. Nec ratio facta p ea valet
quia multa que cadunt sub fide possunt co-
gnosci intuitiue. Unā apostoli viderunt mor-
tem xpi z passionem que cadunt sub articu-
lo fidei zc. Ideo tenendo cuz Scoto sit hec
tertia conclusio qd xpus in sacramēto potest
naturaliter intelligere omnia alia sicut vbi ē
quantitatiue. z potest videri z intelligi natu-
raliter z intuitiue nō tantū ab intellectu an-
geli vel anime separate sed etiam ab anima ī
corpore. Et hoc nisi esset speciale impedimē-
tum de quo supra dictum est. Et hoc totuz
patet ex prima conclusione z rationib; ibidē
factis p ea. Unde concludo cū. g. De kam ī
reporatione quarti. q. septima. vbi eū secus-
sum in hac materia qd omnē actionē z passi-
onem z pari ratione omne accidens siue for-
mam accidentalē quā xps potest habere quā
existit circūscriptiue in loco potest habere in
eukaristie sacramento si nihil aliud impedi-
ret puta voluntas diuina sicut est zc. Et sic
patet solutio triū difficultatū zc. **SS**
Sed contra p̄dicta sunt aliqua dubia.
Primū est vtrū quicqd aliqd corpus agit vt
patit vbi est quāitatiue necessario agat z pa-
tiatur vbi non est quāitatiue. Videt qd sic
quia nullū absolutū d̄finit esse in aliquo ad-
ueniente sibi de nouo precise respectu extrin-
seco sed p hoc qd corpus xpi est in eukaristia
solum aduenit sibi nouus respectus extrinse-
cus. igitur zc. **U**Secundū dubiuz contra
secundā cōclusionē est quomodo corp⁹ xpi
sub hostia potest videri oculo corpali. quia
omne visibile habēs partes distinctas discer-
ni potest vna pars ab alia sed in hostia nō sic
potest discerni inter caput z pedē quia ibi est
confusio p̄tū. **U**Et confirmat quia fm au-
ctores p̄spectiue. qd videt. videtur sub pira-
mide cuius conus est in **obiecto** z in re visa
est basis. sed illd uō potest p̄tere rei non ha-
benti modū quāitatiuū. **U**Tertiū est vtz
xpus potest videre seipm in hostia sicut si eēt
in distinctis locis circūscriptiue. Videtur qd

nō quia inter videntem seu visiuam potenti-
am z rem visam debet esse distantia. sed cor-
pus xpi in vna pte hostie nō distat a se existē-
te in alia parte zc. igit. **U**Ad primū dico p̄-
mo qd de facto si vnū corpus sit in duob; lo-
cis circūscriptiue vel diffinitiue omne abso-
lutum existens in eo pertinens ad eius inte-
gritatē quod habet in pmo loco habet in se-
cundo. nec aliqd absolutum perdit per hoc
qd est in nouo loco etiā si non sit de integri-
tate ipius dūmodo sit pertinens ad conser-
uationem ipius sicut sanguis qui scdm ali-
quos non est de integritate humane nature
sed est indiuiduū necessario requisitū ad cō-
seruationem vite homis. Et hoc esse uecessa-
rium necessitate naturali probat prima ratio
facta. **U**Dico tamē secundo qd illud non ē
necessariū necessitate absoluta quia stat qd
potētia dei absoluta illud corpus potest ha-
bere aliqua accidentia in vno loco z carere ī
alio licet ī vtroq; sit circūscriptiue zc. **U**Et
quo patet tertiā p̄positio qd duo accidentia eius-
dem speciei sicut due albedines possunt esse
absolute in eodem subiecto in hēsiue z nō fa-
cere vnum z per consequēs non reddere sub-
iectum illud magis intensuz. Patet quia p̄t
vnum subiectum in vno loco esse z ibi habe-
re vnam albedinē z esse in alio loco z ibi ca-
rere illa z habere alia. sed hoc nō est possibi-
le naturaliter. **U**Et sic patet de primo dubio
b̄ueniter quia multa possent dici. **U**
UAd secundū dubiū dico primo qd maior
est difficultas de colore respectu visus qz de
alijs sensibilibus respectu alioruz sensuū qz
color ad hoc qd videatur requirit certā situa-
tionē. Nam taliter possunt disponi duo co-
lores scdm situm qd alter non videbitur qz
uis sit satis p̄tinens visui z taliter qd vterq;
videbit. Patet in exemplis sed calor non re-
quirit talem situm ad hoc qd sentiatur per ta-
ctum sed potest agere in tactū scdm omnē si-
tuz p̄portionatuz. iō est difficile iudicare quo
modo colores vidētur in corpore xpi sub ho-
stia z quo situ z quis videretur quis non. qz
hoc non constat nobis per experientiā cer-
tam zc. **U**Dico scdo qd licet p̄pter diuersam
situationē possit impediri visio alicuius co-
loris ita qd p̄pter diuersam situationē in cor-
pore xpi possint se inuicē impedire ue omnes
videantur tamē diuersa situatio non impe-
dit simpliciter. quin aliquid videatur si deus
non suspenderet actionem colorum nō coa-

opinio octia

Secundo

Quarta sententiarum

^{accidens}
ci **transmutatio** q̄s **transsubstantiatio**. Et sic p̄ p
positum. **S**ed h̄ descriptio nō videt suffi
cere p̄mo qz magis est q̄dā ethymologia no
minis q̄s descriptio. z ita dubiū remanet qd
est transitio totalis substātie in substātia; sic
erat dubiū qd est **transsubstantiatio** zc.

Scdo qz p̄dicta descriptio cōueniret cor
ruptioni forme substācialis cui succedit alia
forma de nouo genita. Nam p̄ma totalit̄ trās
it in secūda z secūda totalit̄ succedit p̄me vt
patz. **T**ertio qz etiā scdm istū doctore ad
trāssubstantiatio; req̄rit̄ q̄ aliq̄ substātia tota
lit̄ desinat esse z alia succedat ei. vel ḡ secun
da succedit p̄me quantū ad eē simpliciter ita
q̄ incipit simpliciter eē post nō esse. z hoc non
qz scdm cōiter loquētes panis trāssubstantia
tur in corpus xpi z tñ corpus xpi nō incipit
eē. Vel dicit̄ q̄ secūda succedit p̄me quātūz
ad eē fm̄ quid id est incipit esse hic vel sub il
lis **genibz** zc. z p̄ sequēs hoc debet exp̄mi zc

Alter ergo z aliq̄liter p̄plet̄ fm̄ **Ock**
am dicit̄ t̄ **transsubstantiatio** q̄ e successio
substātie ad substātia desinentes esse sim
pliciter in se p̄seruatis eius accidentibz sub
quibz existit sequens substātia sine informa
tione. Uū eius possibilitas satis patet p̄ om
nipotentia diuinā vt clare est. **S**z h̄ descri
ptio adhuc nō videt sufficere qz fm̄ eā sequi
tur q̄ de nō posset trāssubstantiare vnā sub
stantiā carentē accidentibz in aliā substātia; z
vel vnā in aliā destruēdo oīa accidentia p̄me.
Eōsequētia clare patet sz falsitas p̄sequētis
videt nota. quia nō apparet rō q̄re posset de
substātia istā trāssubstantiare z nō quālibz
aliā. z iō licet forte p̄dicta descriptio ueniat
om̄i trāssubstantiatio; q̄ cōiter fit nō tamen
p̄ueniret om̄i possibili. Uidet ḡ sufficere ad
rōnez trāssubstantiatio; successio substātie
ad substātia alia q̄s sub eisdē accidentibz scz
successio in eodez loco. Et ista videt requiri
ad minus qz nō eēt rō quare ista substātia di
ceret̄ trāssubstantiari in hanc substātia pl̄
q̄s in quālibet aliā nisi succederet sibi ista sz
aliq̄liter eē p̄mune vtriqz zc. **S**cdo ista d̄
scriptio debet exp̄mere q̄ talis successio sit i
mediata id est q̄ post desitionem vn̄ p̄ imedi
ate succedat alia qz h̄ req̄rit̄. **T**ertio si illa
eēt bona sequitur q̄ panis in sacro trāssubstā
tiaret̄ in sanguinē xpi z aiā intellectiuā sic
trāssubstantiat̄ in corp̄ qd videt falsum.

Sz ad h̄ faciliē r̄nderet **Ockā**. Uū fm̄ eū
in. iij. q. viij. p̄cederet p̄sequēs. **C**ōtra hoc

aūc in isto p̄mo arguendo ad hominē. qz ipse
met alibi tenet oppositū. Uū in tractatu suo
de sacramēto altaris caplo. v. ponit q̄ substā
tia panis trāssubstantiat̄ in corp̄ xpi nō in
deitate nec aiā intellectuā nec in sangui
nem nec in aliq̄d accidens zc. **S**cdo illa
solutio videt eē p̄tra intentionē determinati
onis ecclie. Extra de sum. cri. z fi. ca. firmie
vbi d̄r q̄ xpi corp̄ z sanguis in sacramēto al
taris veraciter p̄tinet̄ sub specie panis z vi
ni trāssubstantiatis pane in corp̄us z vino in
sanguinē virtute diuinā sed p̄stat q̄ iuxta il
lam viam nō plus deberet dici pane in cor
pus zc q̄s econtra. quare zc. **T**ertio illa so
lutio haberet p̄cedere q̄ panis in sacramēto
trāssubstantiat̄ vel saltem q̄ transfaccidentat̄
in accidentia corporis xpi cū illa succedant
ibi zc. **C**lez est q̄ ad hoc responder ipse
in quarto dupliciter. Uno modo cōcedendo
p̄sequens quia sicut substātia corporis suc
cedit substātie panis ita accidens corporis
succedit ibi. Alio modo negando p̄sequenti
am quia sicut non est trāssubstantiatio nisi
vbi p̄mo est vna substātia z post destruit̄ il
la z succedit alia ita nō est transfaccidentatio
nisi quando p̄mo est aliq̄d accidens z post d̄
struitur illud z succedit aliud. sed in p̄posito
licet substātia panis nō maneat tamē acci
dentia eius ponunt̄ manere. iō zc. **S**ed p̄
ma r̄sio sicut iam tetigi est p̄tra ipm̄ vbi su
pra. **S**cdo vero nō videt rōnalis quia fm̄
eam sequit̄ q̄ si deus p̄uerteret vnā substan
tiam in vnū accidens quod vtriqz posset illa
p̄uersio nec esset trāssubstantiatio nec trās
accidentatio quod videtur inconueniens z
tamen p̄sequētia clare patet quare sequit̄ z
cetera.

Ideo aliter describo trans
substantiatio; z dico q̄ est successio imedi
ata duaz rerū nō habentiū p̄munē materiā
vel subiectū quarū posterior est substātia q̄
incipit de se vel p̄ncipalit̄ eē vbi alia res to
taliter desinat eē. **D**ico p̄mo successio. imē
diata p̄pter rōnez vnā tactā. **D**ico scdo du
arum rerū nō habentiū zc. p̄pter rōnez factā cō
tra p̄mā descriptionē de corruptione z gene
ratione forme substācialis zc. **D**ico tertio
quaz posterior eē substātia ad differētia trās
accidentatio; z p̄pter rōnez vltro tactā qz si de
conuerteret accidens in substātia esset trās
substantiatio ita q̄ denominatio fieret a ter
mino ad quem z non termino a quo. **D**i
co quarto que incipit esse de per se z p̄ncipi

*nam dicitur
qd e transsubstantiatio 22m dicitur
octia*

hic

Quarti sententiarum

cilioz ad intelligēdū z rōnabilior q̄ aliq̄s aliozum qz ponit q̄ substātia panis deferat accidētia z nō substātia corp̄is xp̄i. Et sic nō ponit accidētia sine subiecto qd̄ est vnū de diffi-
cilibz q̄ hic ponunt. ¶ Si aut̄ dicat q̄ magis difficile videt̄ duas substātiās corp̄eas eē simul. dico q̄ nō qz nō est magis difficile q̄ duas q̄litates aut q̄ntitates esse simul vel vnā substātiā z quātitatē. Et nō plus p̄patur ista sp̄s hostie aliā hostiā q̄ substātia cū sp̄ebus aliā hostiā vl̄ substātia. qz ista hostia p̄secrata repugnat alteri hostie. Et iō nullū incōueniēs videt̄ seq̄ ex p̄mo mō ponēdisi tamen p̄cordaret cū determinatōe eccl̄ie. Sed etiā p̄dicta opinio q̄ ad sc̄m modū est possibilis qz nō est ip̄ossibile deo q̄ substātia panis subito sit alibi remanētibz speciebz in eodē loco z eis coexistet corp̄ xp̄i. Iste tamē mod⁹ nō esset ita rōnabilis sic p̄mus qz poneret accidētia sine subiecto z in ortuz panis subito z substātiā panis sine accidētibz. vl̄ q̄ subito haberet noua accidētia. que sunt difficilia. quare zc̄. ¶ **Quarta opinio** z cōmunior est q̄ substātia panis nō remanet s̄ simpliciter desinit eē. Cuius possibilitas patz qz nō est dō ip̄ossibile q̄ illa substātia subito desinat eē q̄uis nō eēt possibile creata vtute. Et licet ita esse nō sequat̄ euidēt ex scriptura nec etiā videre meo ex determinatōe eccl̄ie. qz tamē magis fauet ei z p̄muni opinioni sacro-
ctoꝝum z doctoꝝ. ideo teneo eā. Et p̄m hanc viā dico q̄ panis trāsubstātiat̄ in corp̄ xp̄i ad sensum expositū in descriptione trāsubstātiatōis. ¶ Sed hic sunt aliq̄ dubia. Prīmū est. vtrū trāsubstātiatio sit aliq̄ mutatio z ad qd̄ terminat̄. ¶ Sc̄m an trāsubstātiatio possit eē alicui⁹ substātie remanētis in eē reali in aliā p̄cistentē. ¶ Teriū an oporteat substātiā in quā sit trāsubstātiatio mutare locū. ¶ Quartū an de facto panis simpliciter annihilat̄. Et videt̄ magister dicere q̄ nō quia dicit̄ q̄ de pane fit caro xp̄i z mutat̄ in aliud. z sic nō annihilat̄. Opositū videtur qz totaliter d̄sinit eē nec naturalit̄ cor-
rūpitur. quare zc̄. ¶ **Ad ista respon-**detur. Ad primū dicūt aliqui q̄ alit̄ est hic q̄ in alijs mutatōibz qz hic solū mutat̄ terminus a quo sc̄z substātia panis z nō terminus ad quē sc̄z corpus xp̄i. S̄z dico hic q̄ ibi sūt due mutatōes z duo termini positivi z duo negatiui sc̄z eē panis z nō esse ei⁹. similiter corpus xp̄i eē hic z corpus xp̄i nō esse hic. Ideo

cū corpus xp̄i transeat de p̄dicatorio in cō-
tradictoriū sc̄z de nō esse hic ad esse hic dico q̄ mutat̄ localiter capiēdo large inuatio-
nem locale. ¶ Et sic in p̄posito sunt due mu-
tationes vna de p̄ditua que terminat̄ ad nō
esse panis. alia acquisitiua que terminat̄ ad
corpus xp̄i esse hic zc̄. ¶ **Ad sc̄m di-**
co p̄mo q̄ trāsubstātiatio vt hic sumitur
nō potest eē alicui⁹ substātie remanētis. s̄
in hoc nō ē difficultas nisi vocalis quia trā-
substātiatio ita imponitur ad significandū
q̄ prima substātia desinat esse z secunda suc-
cedat zc̄. Sed non est claruz vtrum i ip̄a de-
terminatione eccl̄ie supra allegata illo mo-
do sumatur zc̄. ¶ Dico secundo q̄ trāsub-
stātiatio potest esse in substātiā p̄existē-
tem quia non plus videtur illud repugnare
trāsubstātiationi q̄ alterationi q̄ fiat ad
qualitatem p̄existētem. sed secundum est
possibile. quia deus posset creare vnā qua-
litatem sine subiecto z postea vnire subiecto
z tunc illud subiectum vere alteraretur z es-
set alteratio ad qualitatem p̄existētem qz
illa qualitas de nouo acquireretur illi subie-
cto. z tamen nihil nouū ibidē produceretur.
¶ Nisi forte p̄m aliquos vnio qualitatis ad sub-
iectum. ergo similiter in p̄posito potest di-
ci zc̄. ¶ **Ad tertium** dico p̄mo q̄ li-
cet de facto ita sit de substātia corp̄is xp̄i
q̄ aliquo modo mutat̄ locum vt dictum est.
tamen hoc non oportet. tum primo quia pos-
set fieri trāsubstātiatio in substātiāz nō
p̄existētem et sic illa non mutaret locum
quia prius non erat in loco. tum secundo qz
posset fieri trāsubstātiatio sine loco zc̄.
¶ Pro quo dico secundo q̄ esse in loco si-
ue circūscriptiue siue diffinitive accidit trā-
substātiationi z substātie in qua fit trā-
substātiatio. ita q̄ non requiritur ad trā-
substātiationē licet de facto illud in quod
fit trāsubstātiatio scilicet corpus xp̄i sit i
loco diffinitive tamen si panis equalis cor-
pori xp̄i trāsubstātiatur in illud corpus
equale sibi vtrūqz posset esse in loco diffi-
nitue vel circūscriptiue sicut deo place-
ret. ¶ Si aut̄ dicatur vtrū corp̄ minus cor-
pori xp̄i possit in ip̄m trāsubstātiari ita q̄
habeat eē in illo loco circūscriptiue puta in
loco vni⁹ hostie p̄ue. Dico q̄ hoc nō ip̄licat.
Sic em̄ vnū corpus potest eē circūscriptiue i
duobz locis ita posset esse aliqd̄ in vno loco
maiori. z alio minori. sine deperditione ali-

vide hanc opinionem

opinio communis et sequi

Questio sexta

cuius absoluti et sic deus posset facere absolute sine alicui rei depditione quod corpus christi haberet ita paruum caput et alia membra ita parua quod esset circumscriptione in loco et per hoc per condensationem. Etiam per oppositum posset deus per rarefactionem facere ipsum esse in loco maiori quam nunc sit in celo. Et istud esset facilius imaginari quam illud quod ponit scilicet quolibet per corpus christi sit sub qualibet parte hostie etc. **¶** Ad quartum dico quod non est difficultas nisi vocalis quod accipiendo annihilationem quod sit redactio in nihilum et conversio in aliquid aliud sic non annihilatur. Accipiendo tamen annihilationem per dactionem alicuius in purum nihil sui. sicut fit ante eius productionem sic annihilatur. Quod patet quia sicut panis capit esse per generationem vel creationem sicut et quolibet alia creatura. ita etiam desinit esse per corruptionem vel annihilationem. sed non per corruptionem quia materia non manet ergo per annihilationem. **¶** Unde quertis panis in corpus sicut non in die quod post noctem est dies et ita post panem est ibi corpus christi. Et sic intelligendum est quod dicitur solet panis fit corpus christi. **¶** Et tunc ad argumentum dico quod aliquid fieri ex alio potest dupliciter intelligi. Uno modo sicut ex alio manente ut ex materia fit forma. Alio modo sicut ex non manente ut ex uno contrario fit aliud. scilicet ex nigro album et ex albo nigrum. primo modo illud ex quo fit aliquid non annihilatur sed secundo modo annihilatur si desinat esse simpliciter sicut est in opposito. Et sic patet responsio ad primum argumentum ante oppositum. quod. Hec est secundo articulo. **¶** Quantum ad tertium articulum in quo videndum est de principali questione. scilicet utrum accidentia panis maneat in subiecto. **¶** Primo videbitur de isto. **¶** Secundo de illo quod tangit in tertio principali argumento scilicet utrum accidentia separata se habeant uniformiter ad actionem et passionem sicut quando erant subiecto distincta. **¶** Circa primum possunt esse plures opiniones siue modi imaginandi. **¶** Primo est fuit quondam opinio quod quantitas potest esse sine subiecto sed qualitas corporalis non. quoniam non potest esse sine quantitate cuius necessario sit extensa. **¶** Et secundum istam viam posset imaginari quod sola quantitas panis est hic sine subiecto. Alia vero accidentia sunt in ea tanquam in subiecto. Sed hoc est falsa quod nulla ponenda est quantitas distincta a substantia vel qualitate. Item si talis poneretur adhuc magis videtur dependere qualitas a substantia quam qualitas a quantitate. quod primo et vehementer dependet causatum a causa prima quam secunda ergo si qualitas potest esse sine substantia etiam potest esse sine

quantitate etc. Item deus posset qualibet qualitate conservare sine alia causa secunda. et sine quantitate ab ea distincta. **¶** Secundo fuit maior opinio quod sunt aliquid accidentia determinabilia sibi certa subiecta et illa sunt inseparabilia a substantia. Alia autem non sunt. Sunt etiam aliquid substantie determinabiles sibi accidentia certa et illa non possunt esse sine illis. Alia non determinabiles sibi accidentia certa possunt esse sine illis. Et sic substantia materialis determinat sibi quantitatem et alia accidentia secundum istos etc. Sed breviter haec opinio est falsa quod si accidentia sunt aliquid res distincte a substantiis deus potest unam ab alia separare et sic conservare. Et ideo licet aliquid accidentis determinet sibi aliquid subiectum sic scilicet quod non posset esse in alio subiecto. sic quantitas determinat sibi substantiam materiale quod non posset esse quantitas in substantia indivisibili. sic in angelo. tamen non sic determinat sibi illud subiectum quoniam possit esse sine illo. **¶** Et si dicatur contra quod simitas non potest esse sine naso etc. Dico quod non est res aliquid modo distincta a naso sic nec rectitudo nec curvitas. sed isti termini supponunt per substantiam notando primum et aliam aliam positioem sine situatorem etc. **¶** Tertia opinio posset imaginari talis scilicet quod licet accidentia panis si essent aliquid distincta a substantia panis possunt separari a subiecto. et manere separata. tamen de facto non manent sine subiecto. Quia diceret ista opinio quod nulla sunt accidentia distincta a substantiis et per consequens nec accidentia panis. Et ad determinationem ecclesie quam ponit quod corpus christi est sub specie panis diceret consequenter quod debet intelligi sub conditione scilicet supposito quod sint aliquid species accidentales distincte a substantiis. sed si non sint tales tunc sensus est sub specie. id est ubi apparet esse panis et ubi panis erat. **¶** Et si dicatur quod tunc esset ibi deceptio et illusio cui appareat ibi species esse siue accidentia. diceret ista opinio contra quod non primo apparet ibi species vel accidentis panis quam substantia panis et apparet quod imedat et videatur panis et tamen oppositum iudicatur per fidem. sic in opposito. **¶** Unde haec diceret sic quodam opinio quam recitat magister dionysius. runder de fractioe quam ibi apparet scilicet quod ibi non est fractio sed debet frangi quod videtur. Hec tamen fallit nos visus nec fallit quod esset si crederet ita frangi ut videtur. Hec illusio quod ad utilitatem fidei non ad deceptioem fidei ita fit. Et ponit exemplum de christo quod se ostendit duobus discipulis in via in specie pegrini. nec in eo tamen talis forma erat. sed oculi eorum tenebantur etc. Sed praedicta opinio esset extranea a communi philosophia que ponit accidentia esse res distinctas a subiectis sic albedo est distincta a re alba et al-

uno modo est una annihilatio substantie panis
ali modo no

Quarti sententiarum

bedo panis ab e^o substantia. licet h^o non sit eni/
dens zc. id est quibus predicta negarent in dubiis
est vtrū debeant haberi tāq^{ue} heretica. Et vi/
deret q^{ue} non. q^{ue} sicut illa q^{ue} inferunt ex h^{is} que
sunt fidei. sicut ex scriptura sacra z p^{er} sequē
tia non euidētē s^{ed} solū pbabilē nō vident p^{ro}pe
tinere ad fidē nec eoz opposita eē heretica i
fide sic illa q^{ue} inferunt p^{er} sequētia euidētēz
in v^{er}itate alicui^{us} mediū vel assumpti in aⁿcedē
te q^{ue} nō est euidēs nec p^{ro}tinēs ad fidē. s^{ed} ē ali
qd philosophicū pbabile z cōiter p^{ro}cessuz nō
videret etiā p^{ro}tinere ad fidē sic q^{ue} eoz opposi/
ta sūt habēda vt heretica in fide. Nō q^{ue} ac/
cidentia panis maneat ibi h^o inferet h^o q^{ue} p^{ro}pe
supponit q^{ue} substantia panis trās substantiat. z
accidētia panis sūt alia ab e^o substantia. Istō
aut^{em} secūdu nō ē euidēs. nec ē in scriptura exp^{re}s
sum nec ab eccl^{esi}a determinatū s^{ed} ē vniū pbabi
le neutriū receptuz cōiter ab illis q^{ue} sequūtur
p^{ro}phiam vniū pipateticozū. S^{ed} si eēt aliq^{ue}
q^{ue} diceret oppositū hui^{us} nō eēt p^{ro}pter h^o tāq^{ue} he/
reticus habend^{us}. Ali^{us} e^o min^{us} eēt fauor fi/
dei ad doctrinā phi^{losophicā} q^{ue} zc. **¶** Quarta
z vniū opinio z cui fauet mag^{is} doctria
eccl^{esi}e est q^{ue} in sacro accidētia q^{ue} fuerūt panis
remanēt sine subiecto. z in illis sit fractio. et
hanc tenet. **¶** Dic tū ē aduertendū z p^{ro} solu/
tione secūde rōnis aⁿ oppositū q^{ue}stiois q^{ue} iste
termin^{us} accidēs pōt capi dupl^{iter}. Uno modo
stricte et sic supponit p^{ro} aliq^{ue} re sine entitate q^{ue}
nō est substantia. nōtādo q^{ue} talis alicui alte/
ri entitati accidat. Et sic albedo panis z q^{ue}
libet e^o accidēs licet possit separari a subiecto
tū q^{ue} est separatū nō est accidēs q^{ue} non accidit
subiecto sine nō inest. Et isto mō sumebat ab
Aristotile q^{ue} credidit q^{ue} tale accidēs nō ha/
beret eē nisi p^{ro} incē. z sic q^{ue} nō posset eē nisi in/
eēt s^{ed} h^o nō est v^{er}z scōm fidē. Alio mō capi pōt
large p^{ro} supponit p^{ro} tali entitate nōtādo ū
q^{ue} de facto insit vel accidat alicui s^{ed} tātu con/
notādo aptitudinē. sc^{ilicet} q^{ue} sit aptū natū alteri
a cidere. Et sic albedo panis etiā si sit sepa/
ta a subiecto ē accidēs. Et isto mō sumit in p^{ro}
posito zc. **¶** Et p^{ro} h^o patet ad scōdam rōnez. q^{ue}
qd dicendū z negāda ē auctoritas Aristotel^{is}.
Et sic p^{ro}z rōnsio ad articulū. **¶** Circa se/
cundū punctū hui^{us} articuli sunt plures diffi/
cultates. Et p^{ro}mo quātū ad actōz istoz acci/
dentū separatoz ē p^{ro}ma difficultas. Vtrū ac/
cidēs separatū possit eē p^{ro}ncipiū generādi sub/
stantiā. Secūda vtrū possit eē p^{ro}ncipiū corru/
pendi substantiā. S^{ed} circa trāsmutatoz passi

nam sunt alie difficultates. Un^{de} tertia ē v^{er}z
posset trāsmutari ad quātitatē. Quarta v^{er}z
ad substantiā. Quinta vero v^{er}z ad quātitatē. q^{ue}
satis claz ē q^{ue} possunt trāsmutari scōm locū
sine ad motū localē. Sexta pōt eē v^{er}z illa
accidētia possint nutrire. Vides q^{ue} nō q^{ue} nō
possunt trāsire in substantiā alii zc. **¶** Ad p^{ro}
mā dicunt aliq^{ue} q^{ue} nō q^{ue} omē agens aut ē e^o
uocū aut vniuo^ocū. si vniuo^ocū. tūc est e^o p^{ro}fe/
ctum sicut termin^{us} p^{ro}duct^{us}. si e^o uocū tūc est
p^{ro}fect^{us}. Nō patet q^{ue} agens vniuo^ocū h^{ab}et esse
ctum p^{ro}ductū p^{ro} termino adequato sue potē/
tie sed causa equoca est p^{ro}fectioz q^{ue} cā vniuo/
ca igit^{ur} est p^{ro}fectioz suo effectu sed accidēs nō
est e^o que p^{ro}fectū cū substantiā nec p^{ro}fect^{us} e^o. igit^{ur}
tur nō potest zc. **¶** Ad secundā dicit^{ur} etiā
scōm illā opinionē q^{ue} nō ita q^{ue} si eēt maxim^{us}
calor separatus nō posset rūpere minimā gur/
tam aque. Et ratio ē quia nō pōt p^{ro}ducere sub/
stantiā vt pbatū est. quare zc. S^{ed} rōnes hu/
ius respōsionis nō valent quia licet genera/
liter v^{er}z sit q^{ue} causa totalis siue p^{ro}ncipalis sit
p^{ro}fectioz suo effectu sed nō sp^{er} oportet de cau/
sa p^{ro}ciali id calor separatus tāq^{ue} cā p^{ro}cialis poss^{it}
agere deo p^{ro}currere ad generationē v^{el} corru/
ptionē substantie. ideo causa equoca p^{ro}cialis
quāq^{ue} est p^{ro}fectioz quāq^{ue} imp^{ro}fectioz suo effectu
z q^{ue} cā vniuo^oca sicut patet de albedinez eius
visione z intellectōe zc. **¶** Et si dicat^{ur} q^{ue} cau/
sa illimitatioz ē p^{ro}fectioz. nō est vniuersaliter ve/
rum s^{ed} bñ de p^{ro}ma cā Un^{de} dico q^{ue} licet nō pos/
sit naturaliter demonstrari. tamē potest ratio
nabiliter p^{ro}suaderi q^{ue} accidētia etiā sepa/
ta possunt vt causa p^{ro}cialis generare vel corru/
pere substantiā. P^{ro}imū patet. quia substantie
nō mouent nos ad cognoscendū nec agunt
aliquid de facto sine accidentib^{us}. Unde si es/
set hic aliquis ignis sine accidentib^{us} z posse/
mus ipm inuitiue videre tūc possem^{us} exp^{er}iri
vtrū substantia possit generare substantiā sine
accidētib^{us} p^{ro}currētib^{us} s^{ed} q^{ue} h^{ab}et naturalit^{er} nō pos/
sum^{us} id de h^o nō pōt h^{ab}ere certificarip^{ro} statu isto s^{ed}
remanet p^{ro}clusio neutra scōm p^{ro} q^{ue} experi/
mur q^{ue} iⁿ p^{ro}sentia isto z accidētū sequunt^{ur} mlti
effect^{us} z corru^{unt} in p^{ro}ntia ipoz. z h^{ab}et nō vi/
det^{ur} posse eē nisi q^{ue} accidētia illa aliquā acti/
uitatē h^{ab}ent respectu illoz effectūū. Ali^{us} ei p^{ro}z
ois via ad pbādū aliqd eē cāz actiua alie^{us} zc.
¶ Ad tertiā patet q^{ue} sic q^{ue} videm^{us} ad sen/
sum q^{ue} rare fiūt z p^{ro}densant s^{ed} tenēdo opinio/
nē q^{ue} quātitas nō sit res alia a re quāta potest
dici q^{ue} ibi est rarefactio z p^{ro}densatio sine quā

q^{ue} duob^{us} modis p^{ro}sump^{er}
accidēs.

Questio sexta

ritate de nouo acq̄sita. Ita q̄ rarefieri z p̄de
fari nihil aliū ē nisi tales sp̄s occupare locū
maiorē vel minorē p̄pter maiorē vel minorē
distantiā p̄tū. sic q̄ tres p̄tes rari coexistunt
tribz p̄tibz loci. postea p̄ motū locale p̄densa
te coexistunt vni p̄ti loci. Et ecōtra de rare
factione siue acq̄sitione v̄l dep̄ditōe alicui⁹
absoluti. Et sic potest facillē saluari q̄ q̄libet
p̄s rari est rarior z densi densior p̄ coexistētiā
in maiori vel minori loco. **S**i vero dicat
p̄tra. qz tūc vn⁹ pugill⁹ ignis nō est rarior q̄
vn⁹ pugill⁹ terre qz nō extensior. dicit q̄ nō se
quit. qz pugill⁹ terre p̄t magis extendi ma
neute terra q̄ ignis zc. **S**z h̄ nō valet qz
pouam⁹ q̄ vterqz pugill⁹ sit in sup̄mo gradu
raritatis p̄petenti nature sue quō tunc vn⁹
erit rarior alio cū nō sit extensior zc. **I**ō alit̄
dico q̄ forma substātiālis in p̄posito nō p̄t d̄
nominari a raritate vel densitate. qz tot sunt
p̄tes forme in vno pugillo sicut in alio. **S**z
illud qd̄ imēdiate denotat a raritate ē mate
ria qz q̄n aliq̄ p̄pant̄ ita q̄ vnū dicat rarius
aliud densius oportet q̄ illud sit aliqd̄ eius
dem rōnis qd̄ ext̄s sub vna forma sit densi⁹
q̄ sub alia sicut est in p̄ori casu. **U**n̄ vn⁹ pugil
lus ignis dicit rarior z pugill⁹ terre densior
qz in terra est aliqd̄ qd̄ ext̄s sub forma terre
occupat maiorē locū q̄ si illud idēz numero
existeret sub forma ignis. **H**ā ex vno pugillo
terre possunt generari mille ignes qd̄ nō eēt
nisi materia ei⁹ sub forma ignis habeat maio
rē extēsiōē q̄ eadē sub forma terre. Quia ni
hil idē numero p̄t existere successiue sub vtra
qz forma nisi materia ignis. Et sic ignis ē ra
rior terra. **S**i aut̄ dicat q̄ fm̄ hāc viā nō eēt
differētia int̄ rarefactionē z augmētatōz zc.
Dico q̄ sic qz in augmētatōe p̄prie dicta ali
qd̄ acq̄rit̄ de nouo adueniēs quod ē p̄s illi⁹
qd̄ auget. nō aut̄ i rarefactōe s̄z solū loc⁹ siue
mōs localis. **U**n̄ rarefactio ē quedā sp̄s mo
tus localis. Et p̄portionalit̄ dicēdūz est de
p̄densatōe zc. **A**d quartā p̄mo dicen
dū est vtrū illa accidētia possunt corrūpi ab
agēte creato. **S**cdo vtrū ex illis possit sub
stātia generari etiā a deo. **D**e p̄mo dicunt
m̄lti q̄ nō qz nullū agens creatū p̄t creare z
p̄sequēs nec annihilare. s̄z destructio illoz
accidētū eēt annihilatio. igit̄ zc. **S**ed .g.
Dekā p̄cedit q̄ creatura p̄t annihilare licz n̄
creare. **U**n̄ videt̄ sibi mirabile q̄ vn⁹ magn⁹
ignis nō possit destruerē vnū puū frig⁹ sepa
tum si eēt sibi appropinatū. Et si dicat q̄ cre

atura in om̄i actione sua erigit materiā. **R**fi
det q̄ vtrū est in om̄i actione p̄ductiua. Et dī
cit vltra q̄ in h̄ casu illd̄ qd̄ p̄ducit a solo dō
p̄ducit. ita q̄ de⁹ supplet ibi vicē agentis cre
ati tāq̄ causa totalis in p̄ducēdo licet nō in
corrūpiendo. **S**ed t̄n̄ mihi videt̄ sicut sup̄ p̄
suasi. q. p̄. articlo. ij. q̄ p̄t p̄cedi q̄ creatura i
casu isto sicut potest annihilare. ita z creare.
p̄pter rōnes ibi factas de experientia zc. **D**e
scdo vero videt̄ pbabil⁹ q̄ de illis speciebz p̄
prie loquendo nō potest aliqd̄ generari nec
virtute creata nec increata. Quia illud dicit̄
generari qd̄ sit ab agente necessario erigēte
passum. **S**i ergo ex illis speciebz possit aliqd̄
generari loquēdo de generatione substātia
li vel ergo esset substātia q̄ est materia v̄l for
ma vel p̄positū. **N**ō materia qz illa a solo dō
creat̄. **N**ec forma. qz ip̄a nō generat nisi i ma
teria. **N**ec p̄positūz qz ibi nō est materia. z iō
ex illis nihil p̄t zc. **A**d quintā de mu
tatione ad qualitātē quātū ad intēsiōē z re
missionē. generationē z corrūptionē p̄z sic
Sz circa h̄ fm̄ diuersas opiniones diuersi
mode dicendū est. **U**n̄ fm̄ viā q̄ tenet q̄ q̄n/
titas sit res distincta a substātia z q̄litate z ma
net ibi tāq̄ subiectū alioz accidētū dicē
dū ē q̄ talia accidētia possunt naturalit̄ mō
p̄dicto variari generari z corrūpi qz sunt in
subiecto. **S**z fm̄ aliā viā de q̄ntitate zc. dicē
dū est oppositū vtrū dicit̄ **D**ekā. f. q̄ nō p̄t na
turalit̄ generari v̄l intēdi nisi p̄tute diuina qz
nihil ē ibi receptiū actōis a q̄sitiue creatu
re. t̄n̄ illa accidētia p̄t s̄z eū corrūpi z remit
ti p̄ agēs nat̄ale zc. **S**z vtrū pus mihi videt̄ q̄
vtrūqz possit dici sic p̄ de substātia zc. **P**
Ad sextā p̄t dici pbabil⁹ q̄ duplex ē nu
tritio. **U**na p̄prie dicta q̄ ē p̄ p̄ueriōē alimē
ti in rē alendā ita q̄ ex illo fiat restauratio rei
dep̄dite. Et si sic q̄rat̄ vtrū sp̄s sac̄rales nutri
ant dicendū est q̄ nō sicut patet sat̄ ex soluti
one sc̄di p̄cti q̄rte dubitatōis. s̄z in fine de
ponit̄ ibi substātia aliā zc. **A**lio mō vocat̄ nu
tritio q̄cūqz reductio mēbroz aīal ad statū p̄
orē fm̄ q̄litates. Et sic p̄t h̄o nutriri ex hostiis
p̄secrat̄ qz tal' hostia h̄z actōz naturalē i mē
bra hoīs q̄lē h̄z nō p̄secrata iō sili mō p̄t re
ducere p̄pletionē lapsaz ad statū naturalem
saltē fm̄ q̄litates q̄lit̄ q̄cūqz alia nō p̄secrata
licet nō possit p̄uerti i materiā mēbri aīalis.
q̄re zc. et sic p̄z solutio ad terrū ar. Et ex h̄is
ad tertiū argumētū zc. Et h̄ de q̄stioē z p̄ cō/
sequēs de toto q̄rto sentētiāz. **F**inis.

Vide q̄m d̄ accidētia
reca p̄p̄t̄ nutr̄

quidam obui
gadii p̄p̄t̄ q̄ agent̄ natural̄ p̄t
annihilare nō aut̄ q̄ creare

Recommendatio sacre scripture

Recommendatio sacre scripture ab eodem dño z magistro Petro in magisterio theologie.

Per hanc petram edificabo

eccliam meā. Scripturū est Math. xvi. Ego ecclesie doctor Augustin⁹ in libro de ciuitate dei: duas

describit ciuitates. duas signātes eccias inter se diuersas pariter z aduersas. Una ē ciuitas Hierusalē. Alia est ciuitas Babilon. Una ciuitas est ecclia dei. alia ciuitas est ecclia diaboli. Una ecclia bonoz de qua dicit ps. Laus ei⁹ in ecclia sanctorū. ps. cclix. Alia ecclesia maloz de qua idē ppha. Quid inquit eccliam malignantium. ps. xxv. Una est igit sup̄ petra edificata quā psalmista. Quid admirās alloquit. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. sicut audiuim⁹ ita z vidimus in ciuitate dñi virtutū in ciuitate dei nostri de⁹ fundauit eam i eternū. Alia est sup̄ arenā fundata. quā idē ppheta vidēs abominat. Uidi inquit iniquitatē z tradictōnem in ciuitate. Et iterū. Sup̄ muros ei⁹ iniquitas. z labor in medio ei⁹ z iniusticia. z nō deficiūt de plateis ei⁹ vsura z dol⁹. De sunt igitur ciuitates due. he sunt due ecclie sibi inuicem aduersarie. z inter se plurimū p̄trarie quaz vnā regit dyabolus. alia regit christ⁹. Quā dyabol⁹ edificat sup̄ instabile arenam aliam xps edificat sup̄ stabile petra de ea dicens p̄missam p̄ themate suam. Sup̄ hanc petra edificabo eccliam meā. Sed in uelut gaudū nobis est que sit hec petra sup̄ quam edificāda erat xpi ecclia. z aduersus eccliaz dyaboli p̄firmāda. Ubi ex varijs sanctorū dictis magna oritur p̄plexitas q̄stionis. Nam beatus Augustin⁹ quodā loco in libro contra epistolā donati de apostolo Petro dicit q̄ in illo tanq̄ in petra fundata sit ecclesia. Quē sensum in quibusdā versib⁹ Ambrosij canim⁹. vbi de gallo z gallicantu ait. Hoc ipsa petra ecclie canēte culpā deleuit. Eundem quoq̄ sensum legim⁹ in quodā sermone de festo cathedre sancti Petri. zc. Aduersus quē sensum Augustin⁹ in pluribus alijs passib⁹ aliter exponit hūc euāgelij locū. Nā libro p̄mo de p̄bis dñi sibi ita inquit. Quia em̄ xps petra Petrus xpian⁹. ideo petrus a

petra nō petra a petro. sicut nō a christiano christ⁹. sed a xpo xpianus vocat. Tu es ergo inquit Petrus z sup̄ hanc petram quā p̄fessus es z cognouisti. dicēs tu es xps fili⁹ dei viui edificabo eccliam meā. Quasi dicat. Sup̄ me edificabo te. nō me super te. Hec ibi. Et bis similia alibi sup̄ Joh. sermone. cxxxiij. z in omel. quadā de trāfiguratiōe dñi. Licet aut ipse met Augustin⁹ libro p̄mo retrac. c. xxi. que hanc duarū s̄nāz p̄babilior sit electio nī lectoris reliquerit. nō tamē videt q̄ in petra petrus. sed in petra xps sit intelligendus de quo ait apostol⁹. petra autē erat Christus p̄ma Co. x. Quis ei⁹ i petri infirmitate ecclie firmitatē stabilit. de cui⁹ infirmitate ancilla ostiaria interrogata r̄ndeat. Ad cuius vocē ut Gregori⁹ ait. dñi mori timuit vitam negauit. Cū ergo vacillauerit Petrus nec firmus fundat⁹ sit petri vicari⁹. cui⁹ iā discrepent de summo petri sacerdotio p̄tiffices et litigēt de summo p̄tiffico sacerdotes. quis affirmare p̄sumat quempiam quātālibz sanctitate aut dignitate fulgētem siue sacerdotem siue pontificē siue petrū siue petri vicarium aut quēnis aliū p̄ter xpm esse christiane ecclie fundamentum Cū ecōtra dicat apostolus. qz fundamentum aliud nemo p̄t pot̄ ponere p̄ter id qd̄ positū est qd̄ est xpus iesus: p̄ma Co. iij. Sed ut ea que p̄missimus ad p̄cordiā reducā⁹ ita p̄cedam⁹ xpm esse ecclie fundamentum p̄cipale ut nō negemus sup̄ ipsum plura fundamenta edificari posse. Sic em̄ Apoc. vii. mur⁹ ciuitatē illi⁹ p̄ quā intelligit ecclia duodecim d̄z habere fundamenta. Christ⁹ itaqz sup̄ seipm tanq̄ sup̄ solidissimū fundamentū eccliam suā aduersus eccliaz dyaboli firmiter stabilinuit. z sup̄ hanc firmā petra petrū stabiliter firmavit. d̄ eo dicens p̄missam euāgeliste suam. Sup̄ hanc zc. Sed salua oīno xpi saluatoris s̄nā siue in petra petrus siue in petra xpm fm̄ l̄ralem sensum itelligere valeam⁹. tñ fm̄ sp̄ūalem intellectū p̄ hanc petra diuinā scripturāz sacra xpi doctrinā signare possuim⁹. q̄ tā firme soliditudinis z solide firmitatis existit ut nō uenerit sup̄ eā xpi ecclia fundata sit. Quid nāqz firmius quid solidi⁹ qz sacra eloq̄a. qz diuina testimonia a xpo iū eternū fundata Sic em̄ xpm alloquit p̄pheta. Initio inquit cognoui de testimonijs tuis qz in eternū fundasti ea. Quotqz ergo sunt xpi eloquia qz xpiane doctrine testimonia tot dicit p̄nt xpiane ecclie

Sup̄ se ipm tanq̄ sup̄ solidissimū fundamentum xpiane dyaboli

Recommendatio

fundamēta. Sacra igit scriptura xpi testio-
nijs in eternū fundata spūaliter intelligi p̄t il-
la firma petra supra quā edificata est eccia.
Sup̄ cuius firmitatē petre xps petri infirmi-
tatē timētē p̄us ac tremētē postea solida
p̄seuerātia roborauit et ecciam suā s̄ oēm ec-
clesie diaboli p̄secutōz in uicta p̄stātia solida
uit de ea dicēs. Sup̄ hāc petrā edificabo ec-
clesiā. Que fuerūt p̄ba p̄mo p̄posita vestr̄ re-
uerētis sepi⁹ repetita. **A**d quoz declarati-
onē p̄boz omīssis diuisionū richinis. stilū
patz vt possum⁹ insequētes. oñdam⁹ qualiter
sup̄ scripturā sacrā tāq̄ sup̄ firmā petrā xps
suā edificauit ecciam. **S**ciendū itaq̄ q̄ i
quolibz edificio rōnabiliter ordinato. Primo
p̄cedit fundatio. Sc̄do procedit edificatio.
Tertio succedit summatio. Hoc igit modo
ordinatissim⁹ oīm artifex xps sup̄ scripture
sacre petrā ecciam suā edificauit. **P**rimo nā
q̄ fundamētum iecit Sup̄ hāc petrā. Se-
cūdo incrementū adiecit. Edificabo inquit
Tertio cōplēmentū fecit. Ecciam meam
Primo igit inq̄ram⁹ hui⁹ edificij fundamē-
tum Sup̄ hāc petrā. Sc̄do videam⁹ hui⁹
edificij incrementū Edificabo inq̄t. Tertio
p̄spiciam⁹ hui⁹ edificij cōplēmentū Ecclesiaz
meā. Sic em̄ satis vt arbitroz declarauim⁹
p̄missam p̄thematē sniam. Sup̄ hāc petrā.
zē. In p̄mis ergo inq̄ram⁹ ecclesiastici edifi-
cij fundamētum Sup̄ hāc petrā. Nec nāq̄
petra sup̄ quā fundat eccia vt iā p̄missim⁹ sa-
cra potest intelligi scriptura siue p̄bi xpi
veritas in eternū fundata de q̄ xpm̄ alloquēdo
dicebat p̄pha. In eternū dñe verbū tuū per-
manet i celo. in generatōe et generatōz p̄tās
tua. **C**ōspicite igit orthodoxe eccie fundamē-
tum videte mirabile mysteriū. Nulla em̄ do-
mus est q̄ nō habeat suā fundamēta deorsū
sursūq̄ tendūt parietes. desup̄ tecta ponūt
tur. sola autē eccia suū fundamētum sursū
habet. et dū ipa deorsū i terra inanct p̄tās
illa sup̄ quā fundata est sursū i celo in eter-
num p̄manet. Sic tñ veritas in celo p̄man-
sit q̄ etiā deorsū ad terrā descēdit. et iuxta
sapiētis dictū de celo a regalibz sedibus ve-
nit. imo vt p̄pheta dicit. Veritas de terra or-
ta est qm̄ sc̄z iusticia de celo p̄spexit. Habet
igit eccia veritatis fundamētum et i celo sur-
sum et in terra deorsū. Sed vbi deorsū.
Sane nō in foridibz terrenis sed in sublimi-
bus locis. qz teste p̄pheta. Fundamēta ei⁹ in
mōtibz sanctis. Hō em̄ credēdum est sup̄

uacuu esse in verbis istis qd̄ s̄z in montibz
sanctis. Adhibeam⁹ ḡ mētem vt hui⁹ dicti
valeam⁹ acciperōz. et qd̄ mōtes isti sibi ve-
lint audiam⁹. Mons itaq̄ iusticia magnitudi-
nez et p̄tatis altitudinē signat. In quo mō-
te xps habitat ibiq̄ eccie sue fundamētum
stabilies ipam sacre scripture veritatē collo-
cat. **A**scēdamus igit in montē vt inueniam⁹
ipm̄ fundamētū eccie. ipaz sc̄z sacre scriptu-
re veritatē. **S**z q̄s ascēdet in montē domi-
ni aut q̄s stabit i monte sc̄to eius. **C**erte iu-
pta rñsum p̄phete innocēs manibz et inundo
corde. **A**scēdat ergo innocēs et mūdi. **S**i
forte nō omēs sum⁹ hmōi vt in montē ascen-
dere valeam⁹. omēs tamē leuim⁹ oculos iux-
ta montē. et a pede vsq̄ in montis verticē q̄stū
possum⁹ videam⁹. **V**ideam⁹ itaq̄ p̄mitus i
pede mōtis hui⁹ videam⁹ ibi numerosam gē-
tilium p̄hoz multitudinē tāta veritatis ala-
critate pollentē vt etiā ascēdere nitat in mō-
tem. **V**ideam⁹ ibi Zenocratis seueritatē. dy-
genē. patiam. cratonis pietatē. socratis conti-
nētiā. Qui tātam cordis et corp̄is narrat
habuisse vt sublimiū ac beatorz spiritū cō-
fortiū et familiaritatē adept⁹ sit. **H**inc plato
eiusdē socratis discipul⁹. d. qz ob egregiā vi-
tam et castimoniam ab infantia neminē habu-
it comes. **S**i quidē pura puris. sincera sin-
ceris misceri atq̄ contigari fas est. hinc apu-
leius platonice scole p̄hs de deo socratis li-
brum scripsit. videam⁹ deniq̄ in hui⁹ montē
pede qualiter hmōi p̄hi cateruatim sese comi-
tātur. vt ascēdat facili⁹ et vt currat veloci⁹.
Alter alteri⁹ sequet vestigia plato socratem
insequit. aristoteles platonē. lucil⁹ senecaz.
seneca vero paulū seq̄ cupiēs post eū clami-
tat dicēs. **O** mi paule charissime optarē ei⁹
esse loci apud meos q̄lis tu es apud xpianos
Verba sunt seneca ad paulū epla. xij. **C**ur-
runt ḡ velociter currunt paritē et tñ qz nec sa-
cre scripture nec veritatē catholice viā tenēt
in montē ascēdere nō valēt. **N**ā vt quodā in
loco de ipis asserit Aug⁹. bñ currūt sc̄z tamē
in via nō currūt. ideo q̄sto pl⁹ currūt tāto pl⁹
errāt. **H**is itaq̄ dimissis in hūc modū cur-
rentibz atq̄ errātibz oculos mētis in montē
erigam⁹ sublimi⁹ et videam⁹ ibi antiq̄s p̄res
veteris testamēti p̄riarchas sc̄z et p̄phas cur-
rentes. siquidē licet nō in via plana tñ sub
ymbra tenebrosa ascēdentes in montē. **I**bi
ille patriarchaz maxim⁹ Jacob q̄scalam ce-
lotenus erectā. ascēdentesq̄ ac descēdentes

phi enim baten ascendere in
montem
antiq̄ p̄res veteris testamēti
currunt ad montem sub umbra

angelos z inuicē scale dñm vidit. ibi ille familiarissimus deo Moyses q̄ legem colloq̄ umq; dei obtinere meruit. ibi Helias clarioribus portētis emicuit. z tandē ad celū flā mante vehiculo rapē fuit. **I**bi deniq; p̄phete singuli z tam p̄sagis v̄sionib; illustrant̄ vt p̄cul absentia tāq; p̄p̄inqua. z futura tāq; p̄sencia p̄loquātur. q̄s om̄s singulatim numerare ip̄a multitudo nō sinit. ip̄a q̄z temp̄is b̄renitas nō p̄mittit. **H**is igit̄ obmissis in mōtis vertice vertam̄ oculos z videam̄ ibi eminētiōis vite viros. **I**bi nāq; ille int̄ uatos mulier̄ maxim̄ Jobānes sanct̄ ab yre ro. que e summo celi fastigio vētur̄ ad terram x̄ps vt lucifer sol p̄misit. ad antra deserti sub etate tenera fugit. **I**bi ip̄semet saluator̄ fons omniū salutarū exemplor̄ in mōtē oraturus ascēdit. temptatē aduersariū vicit. turbas instruit. beatitudines distinguit. z in mōtis excelso trāfiguratur vbi sup̄ euz eterni patris vox audīt. ibi Petr̄ Jacob̄ et Jobes hāc trāfiguratiōnem vidēt z patient̄ vocē audiūt z mirātur. Et vt innumerā sanctor̄ turba b̄ cui f̄mone p̄stringat. ibi enangelizāt apostoli. annūciant discipuli. triumphāt martyres. exultāt cōfessores. doctōres p̄dicant. sacerdotes orāt. p̄fallūt claustrales canūt s̄gines. ac vniuersi sanctor̄ chozi illō psalmigraphi personāt. Exaltate dñm deuz nost̄z z adorare in mōtē sancto ei. **P̄s. r̄cviij.** Dic est ergo mons insignis. mons celebris mons salutis. mons dei. mons pinguis. i q̄ beneplacitū est dño habitare in eo. **I**n cuius montis vertice x̄ps suū habitaculū p̄disponens ibi eccie sue fundamentū posuit z i altissimo verticis cacumine sacre scripturę veritatē fundauit ip̄amet teste que ait. Ego in altissimis habitam̄. **Ecc̄i. xliij.** Et hec q̄tuz ad p̄m̄z articulū in quo inq̄rere volebam̄ ecclesiastici edificij fundamentum. **S; vlt̄erius videam̄ ecclesiastici edificij incrementum.** Edificabo inq̄t. **Ch̄rist̄** nāq; dei s̄tus z sapia eccie sue domū quā eterna mente cōcepit sup̄ sacre scripture fundamentū sp̄ali edificatiōe cōplenit. **I**mplenitq; illud qd̄ dictum erat p̄ sapiētē. **S**apiētia edificauit sibi domū. excidit colūnas septē. **Prouer. iij.** **D**abet siquidē dom̄ ista catholica. s. ecclesia nō solū septē colūnas s; z singulas p̄tes suas sup̄ sacre scripture veritatē fundatas. habet lapides. habet cemetum. habet parietes. habet murū. habet fenestras. habet hostiū. po-

stremo habet colūnas. z desup̄ habet tectū. **N**ec aut̄ oīa plena sunt mysterijs z abūdāt sp̄ualibus documētis. **D**abet namq; eccia suos lapides. singulos sc; x̄p̄ianos z fideles p̄ fidei stabilitatē quadros. p̄ pacē s̄tutē firmos. p̄ exercitatiōem politos. p̄ immobilitatē stabilitos. **D**abet cemetum. fidei vnitatē. p̄ quā dñ fideles z cordi glutino connectunt lapides in dei edificio copulātur. **D**abet parietes veros religiosos z sp̄itūales a terrenis eleuatos. a celestib; nō remotos. a transitorijs ad eterna erectos. a corp̄alibus ad sp̄alia sublimatos. **D**abet m̄z inerpugnabilem̄ sp̄i. s̄tutēz p̄ quā dñ eterna premiā p̄ponuntur sp̄alia queq; z aduersantia mala facile repellūtur. **D**abet fenestras viros specularinos p̄dicatores z doctōres p̄ quos vēri solis radio illustramur z a cecitate ignoꝛantie liberamur. **D**abet hostiū diuini cloꝛij veritatē que dñ in sensus varios vertit̄. celestis secreti cognitio z occulti s̄silij nobis illustratio aperit̄. **P**ostremo habet colūnas viros actiuos. pastores z rectores. p̄ quos i x̄pi edificio sustentamur z firmitate cōstantie solidamur. **Q**ui ideo septē colūne dicuntur quia p̄ septē virtutes tanq; septem bases suu dant̄. p̄ septē beatitudines eleuātur. p̄ septē sp̄i sancti dona firmātur. z p̄ septē x̄pi sacramenta stabilit̄ roborātur. **D**eniq; habet ecclesia sup̄ has septē colūnas tectū suū ip̄ani sc; dei z p̄mi charitatē. que dñ veram dilectiōē opatur totā legē cōplectit̄. **Q**uoniaz ip̄o legislatoꝛe teste in s̄ vniuersa lex pendet z p̄phete. **Matth̄. xij.** **A**udistis igit̄ qualiter ex diuersis p̄tib; domū suā edificat x̄ps. s; auidite rursus qualiter ad edificādum euz x̄p̄o hortat̄ apostol̄. **D**ei inq̄t adiutores sumus. **U**nusquisq; ergo videat quō z que sup̄ pedifitet. quonia vnusquisq; p̄p̄riā mercedēz f̄m̄ suū laborē accipiet. **j. Coz. iij.** **A**d hāc itaq; vocē ad operā exercitat̄ vniuersus sanctorum cētus z cū x̄po edificat̄ om̄es. sed p̄ statū q̄ litate alij plus alij min̄. **A**lij namq; lapides parāt. **A**lij cemetū p̄parāt. alij parietes sustentāt. alij m̄z corroborent. alij fenestras aperiant. alij hostiū custodiūt. alij colūnas erigūt. alij tectū supponūt. **S**ic ḡ sancti cūz x̄po edificat̄ eccliam. sed frustra laborāt qui sine x̄po edificare sategūt domū suā. quia iuxta p̄phete s̄n̄iaz. nisi dñs edificauerit domū inuanū laborāt q̄ edificat̄ eam. **S**ed audite insup̄ que so qualiter sup̄ sacre scripture sunt

Recommendo

damento tota hec domus edificatur et instru-
itur omnis ecclesie ceteris. omnis stat. ois gra-
dus. omnis sexus. Nam vt beati Augustini
paulominus pba sequar libro de moribus eccle-
sie. c. xxxij. Ipsa pueriliter pueros fortiter iu-
uenes dete senes pie mulieres exercet corri-
git docet et instruit. Ipsa feminas viris suis
prei familiaris societate casta et fideli obedi-
entia subicit. et viros coniugibus sinceri amoris
legibus preiicit. Ipsa parentibus filios libera que
dam seruitute submittit. et patres filijs pia
dilectione pponit. Ipsa dominis seruos non tam
conditione necessitate que officij dilectione ad-
herere pstringit. et dominos seruis vnus summi
deus comunis domini consideratione placabiles fa-
cit. Ipsa ciues ciuibus. gentes gentibus. et presus
homines omnes pmoque parentum recordatio-
ne quadam fraternitate coniungit. Ipsa docet
reges proficere populis. monet populos se
subdere legibus. docet quibus honor debeat
quibus reuerentia. quibus timor. quibus obediencia
quibus monitio. quibus doctrina. quibus coercio.
quibus disciplina. quibus obiurgatio. quibus
pena ostendens quemadmodum non omnibus omnia
sed omnibus charitas. et nulli debeat iniuria.
Auidisti igitur qualiter sacra scriptura ecclesi-
siam edificat. et tanquam eius solidum fundamen-
tum ei incrementum pstat. Sed adhuc audi-
te quod super hoc beatissimus Augustinus in quo-
dam sermone de sacre scripture laudibus dicit
Ipsa inquit docet iuuenes. pronocat decli-
nantes. renocat errantes. instruit ignorantes
sanat egros. roborat infirmos. improbat pi-
gros. increpat ociosos. somnolentos excitat
laborantes letificat. reges humiliat. humiles
visitat. sapiam erogat. rectam viam indicat. gra-
tiam dat. gloriam multiplicat. **Et** hec que
ad secundum articulum in quo videre voleba-
mus ecclesiastici edificij incrementum. Sed
tandem pspiciamus ecclesiastici edificij comple-
mentum. Ecclesiam meam. Ecclesia namque pmitus
pua fuit quando scilicet christus primo in ea fundam-
tum posuit. postea ipso incrementum cepit: quoniam
christus eam domum edificauit. **Sed** postremo
complementum accepit quando christus eam ciuitatem
pstituit. Prius ergo super scripturam sacram edi-
ficata ecclesia vt domus magna posterius vero edi-
ficata est vt ciuitas ampla. Sic enim de ea p-
dixerat prophetica veritas. Diem saltem que edi-
ficatur vt ciuitas: scribit. ps. cxxij. **Sed** au-
diamus qualiter huic ciuitati hierusalē infi-
diatur ciuitas babilon. et ciuitati dei semper

ciuitas dyaboli ptnaciter aduersat. Harum
ergo duarum ciuitatum videnda sunt certami-
na. numeranda bella. pnsiderandi triumphus
pensande victorie. Igitur vt ab vrbe pdita
hoc est a fundatione ciuitatis dei et ab initio
nascentis ecclesie sumamus exordium. Ecce p-
nceps mundi. dux inferni. actor scandali. pater
mendacij aduersus ciuitatem dei erigit machi-
nas. tendit insidias. parat bella. monet pre-
lia. Et in prima belli acie ponit ydolatras sa-
cilegkos plures deos atque deas in contemptum
vnus veri dei colentes. ac per hoc contra vere re-
ligionis cultum turpiter oberrantes. aduersus
quos pugnat apostoli. pugnant martyres.
Ex quibus alij artantur vinculis et sberibus
pfringunt. Alij detruduntur carceribus et ieiun-
tijs macerant. Alij cedunt fustibus vel gladi-
is iugulant. Alij cremant flammis vel lapidi-
bus obruant. Alij ligantur laqueis et scorpion-
ibus flagellant. Alij suspenduntur patibulis et
tormentis varijs perimunt. Sed contra hoc tor-
mentorum genera inter psecutiones dyaboli et
psolatodes dei pugnando vincit ecclesia. Nam si-
cut dicit scriptura. Sancti p fidem vicerunt
regna. Et vt ait doctor veridicus Augustinus.
libro. viij. de ciui. dei. ca. v. Inter horrendas
psecutiones et varios cruciatos ac funera mar-
tyrum pdicatum est toto orbe euangelium. ita
vt populi gentium credentes eum que p eorum redem-
ptione crucifixus est christiano amore venerant
sanguinem martyrum quem dyabolico furore fur-
derant. ipsique reges quorum legibus vastabat ec-
clesia et nomi salubriter subderent quod de ter-
ra crudeliter auferre conati sunt et falsos de-
os inciperent psequi quorum causa cultores ve-
ri dei fuerant antea psecuti. Nec Augustinus
pospiciens itaque dyabolicus ac pnceps vic-
tam esse primam belli sui aciem. secundam parat
scilicet hereticorum cohortem. et vt verbis vtat p-
memorari doctoris eiusdem libri capto. l. j. videtur
dyabolus templa demonum deserere et in nomen
liberatis mediatoris currere genus humanum
hereticos mouit qui sub vocabulo christiano.
doctrine resisterent christiane. hi fuerunt mani-
chei. arriani. sabelliani. pelagiani. alique inu-
meri qui varijs timoris stimulis. doloris tor-
mentis. laboris molestijs et temptationum pe-
riculis. christi ecclesiam infestarunt. aduersus que
doctores catholici per scripture sacre fidem
victoriosissime pugnaverunt. Sacra dicente
scriptura. hoc est victoria que vincit mundum
fides nostra. j. Joh. v. Sed esto victi sint et

ad veritatis vias reducti heretici aut ad obedientiam scismatici. quod quando erit nescio dicens scit. nunquid ideo par est ecclesie dei. nunquid ideo cessant persecutiones diaboli. Sane qui si crediderit decipitur et falsa sibi pace blanditur. Nam iuxta pallegati doctorum diffiniri uiam suam non est diffiniedus numerus persecutionum quibus exerceri oportet ecclesiam. Quod si forte ab his que foris sunt non sentientibus videatur esse tranquillitas. tamen sentit mundus. fremit dyabolus et aduersus spiritum pugnat carnis stimulum. nec unquam desunt qui corum dibus pie uincunt in suis perditis moribus inferant cruciatum. Propter quod apostolica tuba sonat et christifidelibus protestatur quod omnes iniqui pie uolunt uinere in christo persecutionem patiuntur. ij. Thim. iij. Quamuis ergo pacem habere uideretur ecclesia sine ab idolatris sine ab hereticis sine a scismaticis. tamen prius persecutionem patitur et expugnatur ab iniquis ipsemet dicente de seipsa. Expugnauerunt me a iuuentute. ps. cxxvij. Quod pulchre declarat Augustinus super psalmo predicto. Aliquando inquit in solo abel ecclesia erat et expugnatus est a fratre malo et perditio cayn. Aliquando in solo enoch ecclesia erat et translata est ab iniquis. Aliquando in sola domo Noe ecclesia erat et protulit eos qui diluuium perierunt. et sola archa nauauit in fluctibus et enasit ad siccum. Aliquando in solo Abraam ecclesia erat et quata pertulerit ab iniquis nouimus. Aliquando in solo filio fratris sui loth et in domo eius ecclesia erat. et protulit sodomorum iniquitates quousque cum densus de medio eorum liberauit. Aliquando cepit esse in populo israel ecclesia et protulit Pharaonem et egyptios. Tandem uentum est ad dominum Iesum christum. predicatum est euangelium et adhuc pertulerunt inusti iniquos. Hec ille. Nemo ergo cum iam senectus ecclesie expugnatur aut miretur aut timeat. Sed cum detinente ecclesie hec audiat sese proleatur. et ex preteritis exemplis discat quia etiam si expugnari posset ecclesia nequit tamen penitus superari. Sepe inquit expugnauerunt me a iuuentute mea sed non potuerunt mihi. Non possunt igitur ecclesiam uincere eius aduersarii. quia qui fundauit eam altissimus. qui edificauit eam christus. ipse est qui custodit ciuitatem dei. ipse est qui defendit eam aduersus ciuitatem dyaboli. Nam iuxta prophetam suam. nisi dominus edificauerit ciuitatem frustra uigilat qui custodit eam. Custodit itaque ciuitatem suam dominus.

Sed cum eo custodiunt eam et uigilant ad eius custodiam sanctorum exercitus quos christus excitat ad pugnam et roborat ad uictoriam asserens et promittens taliter uincere ecclesiam suam et porte inferi non preualebunt aduersus eam. Math. xvj. Porte siquidem inferi uicia sunt mundi que impugnare ecclesiam satagunt. sed aduersus eam preualere non possunt. quia ipsa est ciuitas muris firmata. armis uallata. et uelut castrorum acies ordinata. ciuitas inuincibilis ab hostibus. insuperabilis a falsitatis. inobliquabilis ab erroribus. ciuitas iter inuasura secunda inter pressuras fidei. inter pugnas semper inuicta. Que ut beatus Hieronymus libro. vij. de trinitate dicit. dum opprimuntur crescit. dum contemnitur proficit et dum leditur uincit. Sed quibus armis uincat ecclesia que esto diligenter attendamus. Certe non in curribus. non in equis. non in multitudine exercitus. non in pompa regum apparatus sed lauce perseverantie. balista sapientie. lorica iusticie. galea spei. scuto fidei. et gladio spiritus quod est uerbum dei. Per hanc igitur arma hanc est per diuini eloquii uerba defenditur ciuitas dei aduersus ciuitatem dyaboli dicente apostolo. Induite uos armatura dei ut possitis stare aduersus insidias dyaboli. Per hanc arma uincuntur erronei. corriguntur heretici. feriuntur scismatici. percutiuntur iniqui. percussis quassantur. quassati comminuntur. comminuti in puluere reuertuntur. in puluere reuersi ad nihilum rediguntur. Quoniam ut ait apostolus uincit gladio ancipiti pertingens usque ad diuisionem anime et spiritus. Hebr. iij. Per hanc itaque arma hoc est per diuini sermonis et sacre scripture documenta ecclesia pugnat et uincit. uincendo crescit. crescendo proficit. proficiendo plenitudo accipit. Hic. scilicet. per gratiam et in futuro per gloriam. Quam nobis concedat qui supra petram suam edificauit ecclesiam dominus noster Iesus per omnia secula benedictus Amen.

Incipit pncipiū eiusdē in cursum biblie
psertim i euāgelii Marci In quo pncipio
theologicā sciam alijs. vt equū est. psert sci
entijs humanis adinuētis. multipliciter eā
cōmendans z extollens.

Venā doctri na hec noua.

Ista q̄stio mouet Mar. i.
caplo Reuerēdi p̄res ma
gistri z dñi charissimi sepe
z multū h̄ mecum cogitauit.
quidna expediti esset. qd̄ ve mihi foret vti
lius. vel sacre doctrine. diuine videlicet scri
pture laudes edicere. vel easdē sub silētij pa
ce trāsire. Qua in re varijs fact̄ agitatioibz
temulētus varia mihi sup̄est agitatio sed p
plexa. Nā diuersis z aduersis pplexitat̄. fu
niculis hūc inde p̄tentiosē p̄tract̄. nunc lo
qui phibeor. nūc tacere nō possum. Loq̄ em̄
phibet laudātis demeritū quo me indignū
reperio s̄bo laudis. qz nō est speciosa laus i
ore peccatoris. Eccl̄. xv. z vt venerabilis s̄ba
Blani sequar. Nec mirti p̄sunt lauris olea
stri oliuīs. Nec saluunca rosis. vilis nec alga
hyacinthis psertur. Sēmīs ve lutū violis ve
cicuta. Nec ouis a capra mendicat velleris
vsūm. Nec tumid̄ corēs a riuo postulat vn
dam. Nec solz a dauo narcisus querere for
mam. Nec addit lucē candele flamma dici.
Et ideo loq̄ phibeor. **S**z tacere dissuadz
laudis debitū q̄ me totū sentio enarrādis sa
cre doctrine p̄conijs obligatū. de q̄bz magis
vt puto veniā merear si pauca dixerō: cū plu
ra nō possum. q̄ si taceā oia. cū debeā vniuer
sa. z iō tacere nō possum. imo cogor in admi
ratiue q̄stionis p̄sumpe s̄ba d. Quenam do
ctrina h̄ noua. Cū s̄bo mee itelligētie detrimē
ta psidero. cū animi mei calamitates colligo
q̄ peccator sum lenioris scie. z pscie grauio
ris. q̄ stultissim̄ sum viroz. z sapiētia hoīum
nō est mecū. nō didici sapiām nec noui sciētī
am sc̄toz. Prover. xxx. Erde sic elinguis lin
gua. memoria imemor. insensibilis sensu z d̄
ineffabilibz sacre doctrine laudibz. de q̄bus
etiā sancti cū timore loquunt̄ z tremore. loq̄
nimis p̄tinesco. ideoq̄ timor z tremor vene
runt sup̄ me. in psalmo. quare loq̄ prohibeor
Sz si diuini taceo de ingratitudine redargu
ar. qz iuxta moralīū dogma phoz eā lauda
re teneor que me. si nō stet p̄ me. suis ditauit

bñficijs. beauit muneribz. z documētis salu
taribz erudiuit. Quare tacere nō possū. imo
cogor in admiratiue q̄stionis p̄sumpe s̄ba.
dicēs. Quenam doctrina hec noua. Dū autez
ad sacratissime doctrine huius laudē tota la
borat intētio. dū tota pscurrit affectio. taz ex
cellētis dulcedinis copiā effusura volūtas
in cogitatōe nō pficit. sz z lingua pene defi
cit in smone. Et vt qdā eloquēs ait. Dū sibi
s̄ba tero laudis. pl̄ p̄tero laudē. Quāobrez
erubesco dicere vel narrare inepte cogitati
onis mee z temulētus fantasie p̄prie p̄iectu
ras. demissoqz capite verit̄ sumi qd̄ de tanta
re sentiā indicare. psulēte mihi sapiētissimo
Salomone. Altiora tene q̄sieris. Eccl̄. iij.
Idcirco loq̄ phibeor. **S**z dū psolari cupe
rem insciētā meā silētio. z ignorātā meā ta
cendo cōpescere. quā ip̄e dū loquor accusa
re cōpelloz. instat ex aduerso ps̄cia p̄p̄ia que
laudis debitū recognoscēs instāter instāti
us instātissime petit ip̄m ad qd̄ teneor psol
ui tributū. Idcirco tacere nō possum. imo
cogor i admiratiue q̄stionis p̄sumpe verba
dicēs. Quenam doctrina hec noua. Si ip̄a s̄
huius gloriose p̄conia doctrine de intellectus
mei vena paupe flumiū exigunt locupletem.
Ignar̄ ego z elinguis incipiā balbutire. ec
ce verecūdia signat ora silētio. volūtatē co
hibet. imaginatōem grauat. dū quod nescit
hō. qd̄ mirat angel̄. inscie p̄mit imperitus z
loquit impudēter ignar̄. Igit̄ loq̄ phibeor
Sz de ill̄ mīa loquēdi sumēs audaciā qui
mutoz labia reserat z linguas iufantiuz fac̄
diferas. Sap. x. vt qd̄ debeo tributū huius
sacre doctrine p̄conijs. q̄uis soluēdo nō sū
sufficiēs. in ei⁹ tū id qd̄ potero cōmendatōe
psoluā. Spirabit anim⁹ me⁹ deuotōis affe
ctum. eructabit cor̄ meū s̄bū bonuz z velut
calam⁹ scribe laudibz ei⁹ officiosus assistam.
igit̄ tacere nō possum imo cogor i admirati
ue q̄stionis p̄sumpe s̄ba dicēs. Quenam do
ctrina h̄ noua. Que fuit q̄stio a pncipio po
sita vestr̄ reuerētis sepe repetita Ad cui⁹
q̄stionis solutiōz me diu qd̄dē cogitatē sed ni
hil pficere valentē rō ip̄a in hāc potissimum
sntiam ducit. vt cū ad soluēdā tā ardnā q̄stio
nem mī me sufficiā alioz couulā facultatez.
Cōsidero igit̄ q̄ inter plurimas z q̄si inu
merabiles q̄stiones q̄ttuor sunt p̄cipua q̄sti
onum genera i diuers̄ scolis z doctoribz va
rijs p̄quirēda. **N**ā p̄mo quedā sunt q̄stio
nes subtilez z studiose. Secūdo qd̄dam sunt

Principiū

nitur vnda. Pape meatur humus pelagi te
chis eruit vsu. Salmone^o fulmen iaculat
dedalus alas. Induit ingenij furoz instar z
inua pcepto. Rūpit z artificij cedit natura la
bori. Ex his nāqz dictis vires animi colligo
spem mētis erigo. vt ad pposita q̄stionis ap/
tionē pcedā vltēr^o inuestigās a pfundioribz
natural^o z moralis phie doctoribz q̄dnam d̄
pposita sapiāt q̄stione. ipi s̄o sola excusatiōe
ptētī talē r̄nsionem p̄tendūt. Sciū^o inq̄unt
elemētōz p̄portōes. elemētatoz p̄ditōes. va/
porūm ipressiōes. mineraliū mixtiōes. Sci
mus vires herbarz. p̄tutes gemmarz. mores
aialiū. originēs aiaz. Scim^o cōplexionū di
stātias. humoz repugnātias. sanitatum ar/
monias. egritudinū distasias. Scim^o vari
etates actuū. causalitates habituum. extre/
mitates vicioz. z medietates virtutū. Et vt
vnū dicam^o Scim^o de natura q̄cqd huma/
na p̄ōt r̄ō naturaliter p̄scrutari. sed nūmiz de
ea quā p̄ponis q̄stione nihil vtiqz scimus. qz
in ei^o solutiōe natura silet. ei canones succum
būt. z fides sola de naturali r̄ōe triumphat.
Ad hāc itaqz vocē. p̄mā exeo scolā z transco
sed secūdā. Secūdo ḡ venio ad scolā ma/
thematicoz. in q̄ curiose p̄scrutātur q̄stioēs
difficiles z fantastice. z ibi nostrā p̄pono q̄sti
onem interrogās ab eis de lege xp̄i euāgeli
ca. Quenā doctrina hec noua. In p̄mo s̄o
hui^o scole igressu: quosdā reperio sibi nomē
mathes^o vsurpātes idebite. ex quoz infamia
tota fere mathematicoz scola infamis reddi
tur z suspecta. Di sunt q̄ teste beato Augu. i
libro de natura demonū. a terra geomāticū.
ab aere aeromāticū. ab igne pyzomāticū. ab
aris idoloꝝ arioli. a cōsideratione nataliuz
genetlyaci. ab inspectōe araz aruspices. et
a volatibz aut vocibz auūū augures nūcupā
tur. Ab his itaqz pseudo mathematicis seu
poti^o maleficis nihil iterrogo de p̄posita q̄/
stione. hoc sacra phibēte scriptura. Nō d̄cli
nes iquit ad magos. nec ab ariolis aliquid
scisciteris. Leui. xx. Sz ad veros mathema
thicos trāscō q̄ in arismetria numeroꝝ pu
gnas. i musica souoz sinugias. i geometria
quātitatū mēsuras. z i astrologia celoꝝ in/
fluētias sciētifice p̄scrutātur. iter quos tenet
pictagozas calculū. ozphe^o plectrū. esculapi
us baculum. eufrates horoscopū. archime
des radiū. p̄dites circinū. cāpan^o ppēdicu/
lum. p̄tholom^o astrolabiuz. Nec inuestigare
desitit thales r̄pa. atblas sydera. zeno p̄ōde

ra. crisippus numeros. euclides mēsuras. al
bumazar influētias. Ab his itaqz mathema
ticis nostre peto solutiōes q̄stionis. z ecce ho
rum aliq̄ dū questionē istā solvere temptant
ita desipiūt vt xp̄i doctrinā. xp̄i vitā. xp̄i opa
xp̄i miracula. caus^o naturalibz z celestibz istu
entijs audeāt deputare. Sic em̄ ausus ē il
le fantastice albumazar tractat^o p̄mi de p̄iū/
ctiōibz differētia tertia Sic z ille machome
tic^o Auicēna. r. methaph. sue. q̄z tā fatuaz q̄
obscurā z fastuosā p̄sumptiōem ap̄s ipse
rephēdit. obscuratū est inq̄t insipies cor eoz
dicētes em̄ se esse sapiētes stulti facti sūt. Ro
manoꝝ. i. Nō sic deuoti mathematici tres il
li magi orictales p̄clari q̄bus vt Barth. ij.
legit xp̄m natū stella mirabilis nūciauit. il
la scz de qua meminit Calcide^o super. ij. thy
mei platonis. post cur^o ap̄itionē teste Au/
gustino vbi supra. natiuitatē alicuius e celo
interpretari nō licuit. nō sic inq̄z nō sic p̄sumūe
bi deuoti mathematici. s̄z i p̄posite q̄stionis
solutiōe impfectū suū humiliter recognoscunt
Nescit inquit acrobologia mathematica h^o
q̄stionis solvere nodū. Nescit ḡppe diuinuz
aperire secretū. nā cū dō claudēte nemo ape
riat. sane frustra sudat diuini^o obserata. hu
manit^o referare. Ad hāc itaqz vocē secūdā
exeo scolā z trāscō ad tertiā. Tercio ḡ veio
ad scolā iuris p̄ritoꝝ in q̄ ptētiose disceptāt
q̄stiones ciuiles z politice. Et ibi nostram p̄
pono questionē: interrogās ab eis d̄ lege xp̄i
euāgelica. Quenā doctrina hec noua. In p̄
mo s̄o hui^o scole igressu ciuiles iuris docto
res iuenio. Qui impatoꝝ leges. cesaris edi
cta. tāta veneratiōe suscipiūt. tāto honore p̄
ferunt. vt p̄ ipis venerādis aliq̄ plerūqz cele
stis impatoꝝ leges p̄temnāt. p̄ ipis defen
dēdis. edictis sumi cesaris p̄traditāt. Sz re
perio itez i hac scola quosdā iuris canonicos p̄
fessores q̄ etiā suas decretales eplā q̄ diuī
nas scripturas accipiūt z eas talit^o venerant^o
vt p̄pter h^o eoz aliq̄ plerūqz i diuinaz p̄rum
pāt blasphemā scripturaz. Tales em̄ repre
hēdit magn^o ille vtriusqz iuris doctor dñs
Bracian^o sui volumis. dif. ix. p̄ba recipiens
Aug. epla. viij. ad Hiero. Ego inq̄t sol^o eoz
libroz scriptozibz q̄ iam canonici appellant.
didici hūc morē honozē referre vt nulluz
eoz scribēdo errasse audīā credere. Appella
tione canonicoz libroz solos cōphēdēs li
bros diuinaz scripturaz z nō iurū huma
noꝝ in q̄bz eodē Augustino teste li. ij. ad via

fontes mathematici

nota authoritate augusti

Principium

Intelligi quæ possint. Ibi cultellus p̄pucij. li bellus repudij. oculoꝝ ⁊ dentiũ taliões. voluit ⁊ ⁊ reuoluit moyses. cõsumptõq; frustra toto legẽdi officio. latet eni hui⁹ doctrine mysteria. Erubescit itaq; moyses ⁊ defectũ suũ p̄fitẽs ait. Velata facie ego sum. p̄ce q̄so pu/dori meo. ⁊ cũ tabulis meis lapideis plũm meũ lapideũ p̄mitte docere. Uade poti⁹ ad dauid quẽ inuenit dñs fm cor suũ. forte i cythara ⁊ psalterio eructabit tibi p̄bũ bonum ⁊ aut ip̄e soluet q̄stionis signacula. aut d̄ stirpe ip̄i⁹ surget q̄ soluet ea. Interrogo igit dauid. sed excusat se etiã dauid dicẽs. Nõ sum dign⁹ ad tãte questionis sublimitatem assurgere. Quã iniquitates mee supgressẽ sũt caput meũ ⁊ sicut on⁹ graue ḡuare sunt sup me. ps. xxxvij. Ideoq; h⁹ mysteria q̄stionis nõ min⁹ sunt obscura mihi. q̄ tenebrosa aq̄ in nubib⁹ aeriũ. Uade inq̄ poti⁹ ⁊ puoca om̄es simul p̄phetas ad spectaculũ istũ. si forte reuelat eis de⁹ ⁊ aperiat ocul⁹ itelligẽtie eoz. forte qd̄ n̄ intelligũt singuli. intelligẽt vniuersi. Interrogo igit simul om̄es p̄phas. Eõueniẽtib⁹ fo p̄phis in. vnũ. ⁊ ad solutõem q̄stionis laborãtib⁹. cũ singuli multa dicãt ⁊ deficiãt. surgit Paul⁹ q̄ eoz labori cõpatiẽs. ⁊ eis manu silentiũ indicẽs ait. Lex neminẽ ad p̄fectũ ad duxit. Iusticie aut̄ dei p̄ fide Ihu xp̄i in omnes q̄ credũt in eũ. ad Heb. viij. Eõsonat etiã Petr⁹ college suo paulo ⁊ volũtib⁹ atq; reuolũtib⁹ libros legis ⁊ p̄phaz exclamat. Quid tẽptaris imponere iugũ qd̄ neq; nos neq; patres nostri portare potuim⁹. Nõ sic iquit. s; p̄ grãam dñi Ihu xp̄i credim⁹ saluari. Actũ. xv. Vera sunt inq̄t Iohes q̄ Petr⁹ ⁊ paul⁹ dicũt. qm̄ lex p̄ Moysen data est. grãa ⁊ veritas p̄ Ihm̄ xp̄m facta est. Ioh. primo. Dis itaq; audis manifeste p̄pendo me frustra p̄ nostre q̄stionis solutõem interrogasse doctores theologos antique legis moysayce Quapropter accedo ad doctores theologos noue legis enãgelice ⁊ eis p̄pono admiratine q̄stionis p̄ba dicẽs. Quenã doctrina hec noua. q̄ fuit questio a p̄ncipio p̄posita. vestris reuerẽtijs sep̄p̄ repetita. Ad quã q̄dem questionem noue legis. doctores catholici subreclutione r̄ndent q̄druplici. Prima est q̄ hec est doctrina p̄funde capacitatis ⁊ subtilitatis inaccessibilis. Secũda est q̄ hec est doctrina stupẽde sublimitatis ⁊ difficultatis imp̄scrutabilis. Tertia est q̄ hec ẽ doctrina timẽde seueritatis ⁊ ciuilitatis imp̄turbabilis. Quarta

est q̄ hec est doctrina querẽde felicitatis ⁊ vtilitatis incõparabilis. Un̄ apl⁹ Paul⁹ doctorum catholicõz eximius ⁊ ceteris audacior ad loquendũ p̄missas quattuor cõclusiões breuiter inuẽs ⁊ pariter cõphẽdẽs de hac noua doctrina alte exclamat dicẽs. O altitudo diuinitaz sapiẽtie ⁊ sciẽtie dei. q̄ incomphẽsibilia sunt iudicia ei⁹ ⁊ inuestigabiles vie eius. Roꝝ. xi. Ubi animaduerto doctore hunc eximũ correspõdenter ad p̄missa quattuor notare correlaria. ac si aperte mihi diceret. frustra quesisti solutionez q̄stionis p̄positæ alibi q̄ i scola doctrine euãgelice Et p̄mo frustra quesisti in scola philosophica disputate subtilia. nã ecce altã sublimitatẽ ⁊ inaccessibilẽ. quia altitudo diuinitarum. Secũdo frustra quesisti in scola mathematica scrutate difficilia. nãq; ecce latã difficultatẽ ⁊ imp̄scrutabilẽ. qz sapiẽtie ⁊ sciẽtie dei. Tertio frustra quesisti i scola iuridica disceptate ciuilia. nã ecce firmã ciuilitatem ⁊ imp̄turbabilẽ. quia incomphẽsibilia sunt iudicia eius. Quarto frustra quesisti in scola moysayca p̄tractante vtilia. nam ecce summã vtilitatẽ ⁊ incompatibilem. quia inuestigabiles vie ei⁹. Nec itaq; Paulo dicẽte. assurgũt ei pariter om̄es doctores catholici. ⁊ eius cõcordant sentẽtie. Sed vt vnus loquat̄ p̄ omnib⁹. ecce doctor veridicus Augustin⁹ quasi syndicus alioꝝ vnus verbum p̄ponit p̄ singulis ⁊ dictis Pauli testimoniũ perhibet veritatis. Vera sunt inq̄t que paulus asserit ⁊ nihil verius dici potest. Haz in hac sacra doctrina noua supereminẽter cõtinetur quidquid in alijs vtiliter inuenitur. Quidquid em̄ homo extra didicerit. si noxiũ est hic damna. si vtile est hic inuenitur. ⁊ cum ibi quisq; inuenerit omnia que vtiliter alibi didicerit. multo abundant⁹ inueniet ea que nusq; alibi inuenire potuit Verba sunt Augustini sc̄do de doctrina christiana ca. vii. Quibus auditis p̄stratis in terrã genibus corporis ⁊ flexis poplicibus cordis mei doctrine salubris sup̄mũ doctore ⁊ magistr̄ exoro suppliciter ⁊ deuote. humiliter postulans cũ sapiẽtissimo Salomõẽ Da mihi domine sedũ tuaz assitricẽ sapiẽtiam. mitte il lam de celis sanctis tuis ⁊ a sede magnitudinis tue. vt mecũ sit ⁊ mecum laboret. Sap. ix. Quod nobis cõcedat q̄ sine fine viuut ⁊ regnat in secula seculõrum Amen

hic etiam

bona ratio

lex quata

Questio eiusdem in suis vesperis.

Trū petri eccle/

sia lege reguletur. Reueren-
 di patres z dñi Ego reus z in
 dign^o peccator Petrus de pa-
 store petro z ei⁹ grege vel eccle/ia tractaturus
 imo indignus puaricator xpianus de legis/
 latoze xpo z eius lege seu regula pmit⁹ locu/
 turus formido nimiz demisso capite veri/
 tus sum ne mihi ueniat illud prophete Da-
 uid elogiū. Peccatori autē dicit deus. qua-
 re tu enarras iusticiā meam z assumis testi/
 mouū meū p os tuū. Igitur tremunt labia
 herent fauces. balbutit lingua. z oīa uoc⁹ or-
 gana fere penit⁹ obmutescūt. Et dū in tanto-
 rum viroz p̄sentia de materia tā ardua loq⁹
 vereor z tacere prohibeor. fugam cupio sed
 quo fugiā nescio. Si em̄ fugiam ouis ad pa-
 storem. Petrus ad petrū. imo si cōfugiam fi-
 lius ad patrē. christianus ad xpm. timeo re-
 pelli z propter peccata mea nullatenus ex-
 audiri. Non est ergo quo securus fugiāz q̄s
 filius ad matrē. filius ecclesie ad matrem ec-
 clesiam. Spero nāq; per hanc piā matrem
 que peccatores conciliat apud patrem. non
 repelli quidem sed suscipi z per matre pic-
 tatis viscera confortari. Ad hanc igitur cō-
 fugiens z sua lege regulari cupiens me z di-
 cta mea omnia sue z suoz filiozum tam p̄sen-
 tium q̄s absentū charitative correctioni cō-
 mitto. z sub hac z alijs protestationibus fieri
 s̄suetis quas supplico haberi pro repetitis
 gratia breuitatis. ad questionis respōsionez
 accedo. Pro qua tres bzenes articulos fa-
 ciam z in quolibet articulo sic procedam

Primus erit de xpi regula siue lege

Secūdus erit de petri ecclesia siue grege

Tertio erit de gregis petri z legis xpi con-

formitate. Primo p̄mittā tres distiuctōes

Secūdo ponā tres p̄clusiōes respōsiuas

Tertio inferā tres p̄pones correlarias

B Quantū igit ad p̄mū articulu in
 quo videndū est de xpi regula siue lege sunt
 tres distiuctōes p̄mittēde. Prima erit gene-
 ralis de lege. Secunda sp̄cialis de lege diui-
 na. Tertia sp̄cialior de lege xpi seu regula.

Prima ḡ distiunctio est q̄ lex vt ad p̄positū
 p̄tinet multipliciter z p̄ diuersis capi solet.
 Dñq; sumit⁹ p̄ p̄ma lege que est lex increata.
 Et sic diffinit Aug⁹ legē libro p̄mo de libe-

ro arbitrio. Lex eterna est sūma rō cui sp̄ ob-
 tempandū est zc. Et. xxiij. p̄tra Faustuz Lex
 eterna est diuina mens seu. volūtas ordinez
 naturalē seruari iūbēs turbari vetans. Cū
 patet. q̄ sicut volūtas diuina est simplicit̄ p̄
 ma causa in genere cause efficiētis. sic ip̄a est
 lex simpliciter p̄ma in genere legis obligan-
 tis. Quare sicut nulla cāusa secūda p̄t agere
 ip̄a nō agere. sic nulla lex potest obligare ip̄a
 nō obligāte. p̄nt alias declarari. Dñq; vero
 sumit⁹ lex p̄ signo p̄me legis qd̄ est lex creata.
 Et sic diffinit Tull⁹ in philippicis. q̄ lex ni-
 hil aliud est q̄s recta rō a uniuie tracta a deo
 diriuata imperās honesta prohibensq; con-
 traria. Sed sic capiēdo legē p̄ lege creata ad
 hnc quādoq; sumit⁹ generalit̄ p̄ qualibz tali
 lege naturali humana vel diuina scripta vt
 nō scripta. Et sic diffinit Tullus libro d̄ na-
 tura deoz. q̄ lex est recti p̄ceptio p̄uicq; de-
 pulsio. Dñq; vero sumit⁹ sp̄cialit̄ p̄ lege na-
 turali. Et sic diffinit Tull⁹ libro de legibz.
 q̄ lex est rō insita a natura que iubet que sūt
 faciēda: phibetq; p̄traria. Quādoq; etiā su-
 mitur sp̄cialiter p̄ lege humana scripta. Et
 sic diffinit Bracian⁹ distiunctiōe p̄ma q̄ lex ē
 p̄stitutio scripta. Et distiunctiōe secūda. q̄ lex
 est cōstitutio populi qua maiores natū sunt
 cum plebīb; aliquid sanxerūt. Et sic quāuis
 iste termin⁹ lex sit generalis ad omnē legem
 tamē quādoq; restringit ad vnā determina-
 tam sp̄ciem. **S** Secūda distiunctio ē
 q̄ lex diuina vt sumitur p̄ lege diuinit⁹ inspi-
 rata qualis est lex Moysi vel xpi. Uno mo-
 do potest sumi p̄ aliqua vna reglā data a dō
 aliquid precipiēte vel phibente. Alio modo
 pro aliqua vna cōgregatione plures r̄les re-
 gulas cōtinente. Qualiter tota doctrina xpi
 dicitur lex xpi. Et sic sumitur in proposito

S Sed sic capiēdo ad hnc potest sumi stri-
 cte pro aliqua tali cōgregatione solum cō-
 tinente p̄cepta z prohibitiōes. quia h̄ duo
 solum p̄tinet ad legem proprie dictā. Alio
 modo potest sumi large p̄ aliqua tali cōgre-
 gatione nō solū cōtinente p̄cepta z phibitiōes
 sed etiā cōsilia z permissiones. testimonia hi-
 storialia. exempla imitabilia. miracula. sacra-
 menta. promissiones p̄miorum. cōmuniatio-
 nes supplicioz. z multa huiusmodi. que licet
 nō sint de suba legis p̄rie. qz nec ligant nec
 obligant eo q̄ his uihil impaf̄ aut phibetur
 ip̄a tñ sunt fortissima adiutoria ad legē susti-
 nendū. iō dicunt⁹ p̄es legē diuine cōiter dicte

lex xpi potest sumi
duobus modis

Tertia distinctio e q lex xpi seu regula. Uno mo pot sumi stricte p congregatoe illoz z simul eoz q docuerunt apli z discipuli ei⁹ autoritate sua. Et sic sumit h. Un lex xpi seu regula dz tota doctrina euagelica itelligendo p euageliu no solu doctrina quattuor euageliuz sz generalit nouu testamētum. Quēadmodū doctrinā suā vocat Paulus euageliū. ij. ad Thim. j. Sz sic capiēdo adhuc pot multipliciter sumi. Uno mo p tal doctrine veritate. siue sit i mēte siue in scripto vl in voce. Alio mo pot sumi p talis veritatis vel obiecti intellectuali cognitōe. Un no minus pprie dz lex vel pceptū vel phibitio ipsa cognitio agēdoz vel nō agēdoz q ipsa veritas enūciās qd agēdū vel nō agēdū. Jō dic venerabilis Hugo pmo de sacramētis. pre. vij. c. vij. Quid cognitio faciēdoz fuit nisi quedā ad cor hois facta pceptio. z qd rursum cognitio vitādoz nisi phibitio. Nec at cognitio pr esse multiplex. qz vel solū apphē sua l' iudicativa. Et si iudicativa l' cū formidie l' cū certitudine. Et si cū certitudine l' pte habitualis vl actualis vel ab habitu acqsi to solū vel ab habitu etiam infuso. Un fm h loquēdo ppriissime lex xpi potest dici fides i fusa vel act⁹ e⁹ quo creatura rōnalis firmit assentit doctrine xpiane veritatibz. **E** **H**is g distinctōibz pmissis ad vidēduz q liter h⁹ moi lex seu regula est rōnali creature p statu vie pfectissima lex creata. tres sūt cōclusiones declarāde. **P**rima conclusio est. q lex naturalis vl humana vel etiā lex diuina moysayca viatorz nō est lex pfectissima creata. Patet pmo de lege naturali vl humana. qz aliter sequit q viator ex puris naturalibz sine fide posset oia ad que tenet pfectissime cognoscere z adimplere p aplm ad Heb. z. xj. Sine fide ipossibile est placere deo. **S**ecūdo idē patz de lege moysayca qz fm aplm ad Heb. vij. Nihil ad pfectū adduxit lex. Et loquit d lege veteri pmo ysen data. quare zc. **S**ecūda conclusio est q lex xpi seu doctrina vocalis aut scripta vel ipa mētalis soluz apphensiva vel etiā ipa adhesiva si nō sit ex fide infusa non est viatorz pfectissima lex creata. Patet. qz null⁹ viator p legem xpi sine fidei credulitate pot oia ad q tenet pfecte itelligere iuxta illud nisi credideritis non intelligetis. Tertia conclusio est q lex xpi sola seu doctrina. i. fidei infuse habit⁹ vel act⁹ quem viator habet de ea e sibi pfectissima lex creata.

Patet. qz null⁹ viator p aliud signū seu directiuum creatū nisi p hmoi fidē vl ei⁹ actum oia ad que tenet pfecte cognoscit. vt ex pdictis apparuit. z p hmoi signū illa pfecte cognoscit. qz si nō tūc fidelis opans fm fidei xpi directiōem nō sufficēter oparet ad psequendū salutē tra illud. Bath. vl. Qui credit. dū salutē erit zc. **F** **E**x pdictis sequunt aliquē ppōes correlarie. **P**rima e q sicut virtus iusticie solū est in mēte et non in scripto vel voce. sic in ipsa est pprie lex seu regula iuste vite. Patet quia nullo existente scripto vel voce adhuc lex esset nec regule intellectuales que sunt rez naturales. imagines min⁹ essent seruāde nec homo min⁹ obligaretur ad eas qz si ipas legeret vel audiret. quare zc. **S**ecūda est q sicut vox audibilis nō est lex pprie sic nec scriptura legibilis sed solū equiuoce. Patet quia vox vl scriptura lex nō dz aut regla. nisi ea figura vel tropo qua nomē rei et veritatis imagini imponitur vel signo. sicut imago regis rex dz. Patet. quia iuriste diffiniētes lege diffiniūt eā fm eius minus ppriam acceptiōem. quia vt supra patet Bracian⁹ z alij solū diffiniūt legem scriptam. **T**ertia est q sicut ad legis xpi habitualē fidē ois viator obligat sine vl la excusatione. sic ab ei⁹ actuali fide null⁹ excusatur nisi sola incapacitate. Primū patet ex illo dicto apli. Siue fide ipossibile e placere deo. Unde licet inter hoies alij alijs minus sint capaces propter breuitatē intellect⁹ experientie paucitatē aut defectuz doctrine vel gratie. quia nō omnes equaliter obligantur ad credendū singula legis in particulari z explicitē. tamē nullū est genus hominūz adeo tardū intellectu qd saltē in vniuersali z implicitē nō possit oia credere. id ē. credere vniuersalitē qd qd ibi asserit esse vez. ideo a tali credulitate habēda loco z tpe null⁹ omnino excusatur nisi sola incapacitate. Paruos aut z furiosos ceterisqz passionibz mēte captos seu alia naturali ipossibilitate phibitos incapaces voco. z si nō simplicitē. tū fm quid. scz dum his defectibz laborāt. quare nō oportet q aliquid actualiter credant. ideo zc. Et h de pmo articulo. **Q**uantuz ad secundum articulū in quo videndū est de Petri ecclesia siue grege sunt distinctiones premittēde. Pna erit genrealiter de ecclesia. Secunda specialiter de militante eccia. Tertia magis spēalit d petri eccia.

Hinc bifuriam

vide

Prima & distinctio est ista q̄ eccia p̄t mul-
tipliciter sumi. Uno mō p̄ tēplo materiali.
Et sic sumit̄ in veteri testamēto Deut. xxiij.
Eunuch⁹ nō intrabit ecciaz. Et i nouo testa-
mēto. i. Co. iij. Nūqd̄ domos habet⁹ ad mā-
ducādū z bibēdū ac etiā ecciam dei p̄tēnit⁹.
Alio mō sumit̄ p̄ tēplo spūali. Et sic multi-
pliciter pōt sumi. Uno mō p̄ticularit̄. z sic q̄li-
bet rōnal' creatura quā d̄ spēalit̄ inhabitat
pōt dici eccia dei sicut d̄ tēplū. Alio mō ma-
gis generalit̄ p̄ aliqua ḡregatōe talū crea-
turaz siue vniuersali siue particulari. Et sic
itez multipliciter pōt sumi. Uno mō p̄ oīb⁹ co-
gnoscētib⁹ clare vel beatifice catholicas ve-
ritates. z sic vocat̄ eccia triūphās. de qua d̄
Laus e⁹ i eccia scōz. ps. cxcix. Alio modo p̄
oīb⁹ cognoscētib⁹ enigmatice h̄mōi v̄itates.
Et sic nō solū sc̄tōs vt eccia triūphās. s̄ etiā
cū bonis malos z cū hoīb⁹ demones appre-
hēdit Un̄ etiā quāz noie eccie malignātiū signū
vt cū d̄. odiū ecciam malignātiū. psal. xxv.
Licet aut̄ h̄ mō itez eccia multipliciter posset
sumi tū vt ad p̄positū p̄inet eccia sumit̄ p̄ ho-
minib⁹ i mortali corpe naturalit̄ viuētib⁹. et
enigmatice cognoscētib⁹ catholicas v̄itates
Et sic vocat̄ eccia militās. de qua d̄. Atten-
dite vob⁹ z vniuerso gregi i quo posuit vos
spūllant⁹ ep̄os regere ecciam dei Actū. xx
Et sic sumit̄ in p̄posito **¶** Secunda
distinctio ē ista q̄ eccia militās dupl̄ p̄t su-
mi. Uno mō p̄ eccia vniuersali. z sic ē v̄itica
eccia z extra quā nō est sal⁹ de q̄ d̄c̄ apl⁹ q̄
xp̄s est caput corpis eccie. z corp⁹ e⁹ eccia.
Col. j. Alio mō p̄ eccia p̄ticulari. z sic fuit
plures eccie. iuxta illud dictū eiusdem apli
Salutat̄ vos om̄s eccie xp̄i Ro. xv. Utro-
q̄ aut̄ p̄dictoz modoz adhuc multipliciter
sumit̄ eccia. Nā sumēdo eā p̄ eccia vniuersa-
li q̄q̄ sumit̄ p̄ ḡregatōe oīm fideliz actu
existētiū. q̄q̄ v̄o generali⁹ sumit̄ p̄ cōgre-
gatōe oīm fideliz a tpe xp̄i vel ap̄loz vsq̄
nūc succedētiū. Et sic distinguit̄ eccia xp̄i i
synagoga moysi. Et isto mō accipit̄ Aug. ec-
clesiā in li. i. manicheos. vt habet̄. xi. dist. ca.
palā. z alibi. vbi d̄c̄ q̄ euāgelio nō crederet̄
nisi eū eccie auctoritas cōpelleret. Hoc em̄
mō eccia est maior⁹ auctoritas q̄ euāgeliz
sit. q̄ h̄ eccie euāgelista siue scriptoz euāge-
lij ps̄ existit. Nūq̄ aut̄ adhuc generali⁹ sumit̄
tur eccia p̄ ḡregatōe oīm fideliz a p̄ncipio
mūdi vsq̄ ad p̄sumatiōz seculi. z sic nō solū
cōphendit̄ ecciam xp̄i s̄ etiā synagoga moy-

si z eos q̄ fuerūt sub lege naturali. z isto mō
accipit̄ Aug. li. x. de ciuitate. c. l. vbi dicit q̄
nō solū a tpe corp̄i p̄ntie xp̄i ap̄loz eius s̄
ab ip̄o abel vsq̄ in h̄ seculi finē pegrinādo
pcurrit eccia. Et Greg. in q̄ddā omel. dicit
q̄ ab abel iusto vsq̄ ad vltimū electū sp̄ ma-
net eccia. H̄ em̄ mō synagoga i veteri testamē-
to appellat̄ noie eccie. Nūc. xx Cur eduxisti
ecciam d̄ni i solitudinē. S̄ etiā sumēdo ec-
clesiā p̄ eccia p̄ticulari itez multipliciter pōt su-
mi. Uno mō p̄ quacūq̄ ḡregatōe fideliz
siue viroz siue muliez. Et sic d̄. j. Petri. v.
Salutat̄ vos eccia que est i babilonia z isto
mō sumit̄ in plurib⁹ sacre scripture loc⁹ Alio
mō sumit̄ spēalit̄ p̄ tota ḡregatōe clericoz
z sic nūq̄ accipit̄ in textu scripture diuise. sed
clerici nom̄ eccie app̄opauerūt ad se ip̄os vo-
cātes se ecclīasticos. Alio mō adhuc sumit̄
magis spēalit̄ p̄ aliq̄ p̄ticulari collegio cle-
ricoz. Et sic i iure canonico eccia itez habz
varias significatōes. vt notat̄ extra de v. sig-
ca. clerici **¶** Sed his z alijs significatōib⁹
obmissis eccia militās p̄rie sumpta p̄ eccia
vniuersali pōt isto mō describi Ecclīa ē om-
nis hō fidel' vel oēs hoies fideles in mortali
corpe naturalit̄ viuētes. Et voco hoies fide-
les actu vel habitu implicite vl' explicite cre-
dētes vl' enigmatice cognoscētes oēs catho-
licas v̄itates. Voco aut̄ catholicas v̄itates.
veritates q̄b⁹ q̄libet viator actu vl' habitu ex-
p̄licite vel ip̄licite firmit̄ assentire tenet. S̄
dico oīs homo vel oēs hoies. q̄ fm aliquos
nō solū in plurib⁹ hoīb⁹ s̄ i v̄ho solo potest t̄
potuit stare eccia Nā vt d̄c̄ Aug. sup̄ ps. c.
xxvij. Aliq̄ i solo abel eccia erat Et vt d̄c̄
aliq̄. i. tpe passionis xp̄i. tota eccia z tota fi-
des eccie xp̄iane i maria m̄re xp̄i remanserat
¶ Tertia distinctio ē ista q̄ petri eccia
dupl̄ p̄t sumi. Uno mō p̄ eccia quā petrus
ap̄ls p̄sonalit̄ rex̄ Alio p̄ eccia p̄ticulari in
q̄ ip̄e sedē tenuit. Et q̄ ista d̄c̄ fuisse eccia ro-
mana. iō distinguēdū q̄ romana eccia v̄l' a-
p̄liciter sumit̄. Nūq̄ p̄ sūmo p̄ncipice z q̄bus
dā p̄sbyter⁹ z diaconis q̄s n̄ ex auctoritate di-
uine scripture. s̄ ex s̄uetudie obfuit̄ h̄uane
papaz cardiales vocant̄ Nūq̄ at̄ sumit̄ p̄ o-
solis cardinalib⁹. q̄q̄ p̄ omnib⁹ clericis ro-
manis. q̄q̄ p̄ oīb⁹ fidelib⁹ romaue dyoces.
q̄q̄ p̄ omib⁹ credētib⁹ fidem apostolicam
p̄dicatā romanis. Et sic vniuersalis ecclīa
potest vocari eccia romaue z omnes fideles
p̄nt appellari romani. vt dicūt aliq̄. sic paul⁹

nam vbi clerici in
scriptura sunt dicitur
ecclesia

In solo vno sup̄ p̄nt
ecclesia potest remanere

In vna acceptione ecclesia comprehendit demones

Questio

apostolus extra italia nat^{us} an^{te} romae fuerit se esse hoicem romanu asseruit. vt p^{er} Actu. xvi
 Et isto modo fm illos sumit eccia romana vbiq^{ue} innuat q^{uod} tra fide errare no pot^{est} romana eccia. vt. xliij. q. j. pudeda. r. c. a recta
Quis g^o distinctioib^{us} pmissis ad videnduz q^{uod} liter vtrq^{ue} eccia. s. ra eccia vniuersalis q^{uod} particularis eccia romana siue romana dyocesis fuit petri eccia tres sunt conclusioes declarande
Prima est q^{uod} petr^{us} ap^{osto}lus ex xpi institutioe pncipatu habuit vniuersal^{em} eccie Secunda est q^{uod} petr^{us} ap^{osto}lus ex xpi ordinatioe epatu tenuit romane eccie. **T**ertia q^{uod} petr^{us} ap^{osto}lus p^{er} tpe sum^{mo} p^{ro}fitetur fuit q^{uod} epus romane eccie
R **A**d declaratioz aut^{em} haz conclusionu sciendū est q^{uod} circa ista materia sūt varie assertioes istis conclusionib^{us} aliq^{uod} mō repugnates
Prima ē q^{uod} null^{us} sacerdos ex xpi institutioe sup alios h^{ab} aut hūit maiorē pratem s^{ed} oīis equalē. **S**ecda est q^{uod} petr^{us} apostolus nō habuit sup alios ap^{osto}los nec p^{ro}uis sup vniuersalē ecciam pncipatu. r si habuit inter eos aliq^{uod} mō p^{ro}matū hoc non fuit p^{ro} modū p^{ro}sidētie vel dīnatiois. s^{ed} p^{ro} modū volūtarie reuerētie r humiliatiois. sic q^{uod} ali^{us} apli nō tāq^{uod} sibi subditi s^{ed} rōe sue antiquitat^{is} r pfectōnis ei i multis volūtarie deferebāt
Tertia est q^{uod} petr^{us} habuit sup alios p^{ro}rie pncipatum tū nō ex institutioe xpi s^{ed} ex ordinatioe ap^{osto}loz
Quarta est q^{uod} Petr^{us} nō fuit p^{ro}fitetur romanus siue romane eccie ep^{iscop}us **Q**uinta q^{uod} romana eccia nō h^{ab} sup alias eccias pncipatu nisi imp^{ro}p^{ro}de capiat eccia romana p^{ro} vniuersali eccia Et de ista itelligit q^{uod} romana ecclesia ē caput oīum ecciaz
Sexta q^{uod} particular^{is} eccia romana h^{ab} sup alias pncipatus. Et h^{ab} ponit fm q^{uod} druplicē modū. **P**rim^{us} mod^{us} est q^{uod} ipa habuit h^{ab} mōi pncipatu nō ex ordinatioe diuina s^{ed} humana. Et iste mod^{us} est duplex. **U**n^{us} est q^{uod} h^{ab} mōi pncipatu habuit autoritate impator^{is} r p^{ro}fatini siue alioz impator^{is}. **S**ecūda mod^{us} est q^{uod} ipm habuit autoritate generaliu p^{ro}vilioz **T**ert^{us} aut^{em} mod^{us} est q^{uod} h^{ab} mōi pncipatus habuit nō ex ordinatioe hūana s^{ed} diuina. r iste est duplex. **U**n^{us} mod^{us} est q^{uod} hūc pncipatu habuit imediate ex institutioe xpi r eū accepit qū Petr^{us} fact^{us} fuit sum^{mo} p^{ro}fitetur dicēte xpo. tu es petr^{us}. rē. Ali^{us} r quart^{us} mod^{us} ē q^{uod} ipm habuit nō imediate a xpo s^{ed} a beato petro q^{uod} de antiochia in romanā ecciam sedē suā trāstulit r eā oīb^{us} alijs ecclesijs p^{ro}tulit. Licet aut^{em} nō sit facile p^{ro}dictas

assertiones efficacit impugnare. tū ē eas p^{ro}bande sunt conclusioes p^{ro}missae. **U**n^{us} ad declarationē conclusiois p^{ro}me tres sunt p^{ro}pos^{it}es p^{ro}mittēde
Prima est q^{uod} in petro r ceteris aplis duplex fuit p^{ro}as. s. potestas ordi^{nis} r potestas regim^{is} **P**rima fuit p^{ro}as p^{ro}secrādi ligādi r soluēdi **S**ecūda fuit potestas ordinādi subiectos r ad eoz salutē gubernādi. **S**ecūda p^{ro} est q^{uod} i petro r ceteris apostolis fuit cōlis potestas ordi^{nis}. q^{uod} vn^{us} ordo erat in singul^{is}. s. ordo sacerdotal^{is}. idō in his q^{uod} ad hoc p^{ro}inēt rōe ordi^{nis} nō erat maior p^{ro}as i vno q^{uod} in alijs **T**ertia est q^{uod} i ceteris aplis nō fuit equalis p^{ro}as regim^{is}. s^{ed} ex xpi institutioe in hac p^{ro}ate petr^{us} fuit maior r p^{ro} fuit alijs. idō in multis p^{ro}main ordi^{nis} p^{ro}atez ligare r cohibere potuit in eis. **U**n^{us} q^{uod} h^{ab} mōi potestas ex xpi institutioe i eo maior fuerit q^{uod} in alijs ex x^{risti} b^{ea}ti cōcludit nō p^{ro}cise ex eo q^{uod} Petro dicit Math. xvi. Quicūq^{ue} ligauer^{is} super terrā erit ligatus r in celis. r quodcūq^{ue} solueris super terrā erit solutum et in celis **N**ā Math. xvij. filia s^{er}ba dicunt omnibus aplis Et Joh. xx. Quoz remiseris peccata remittūtur r quoz retinueris retenta erūt **S**ed ex eo q^{uod} p^{ro}us tpe r singularit^{er} dicit illō p^{ro}mittēs rē. Tu es Petr^{us} r sup hanc petram edificabo ecciam meaz. r tibi dabo clauēs regni celo^{rum}. Et Joh. i. Tu vocaberis cephas Et Joh. xvi. pascē agnos meos. r per ones simpliciores intelligēs. Plura alia possent i duci scripture testimonia. s^{ed} ex his p^{ro} conclusio p^{ro}ma **S**ecūda conclusio nō p^{ro}t efficaciter p^{ro}bari ex scripturis diuinis. q^{uod} in eis nō legit^{ur} q^{uod} xps ordinauerit petz ep^{iscop}m romanū imo q^{uod} petr^{us} fuerit v^{el} māserit rome nō inuenit i tota scriptura sacra describēte act^{us} ap^{osto}loz. h^{ab} tū p^{ro}t rōnabilē p^{ro}suaeri ex historijs autēticis que narrāt q^{uod} Petr^{us} exiit rome p^{ro}secutioe i ea crescēte vrbē romanā voluit dimittere s^{ed} occurrēte ei xpo ait petr^{us}. dñe q^{uod} vadis **A**d quē xps. Vado romā itez crucifigi. Et q^{uod} dicto petr^{us} intelligēs seipm tāq^{uod} altez xpm seu xpi vicariū ibidē debere martyrio coronari reuersus est. r ibi vsq^{ue} ad finē vite remāsit **U**n^{us} verisimilit^{er} p^{ro}cludit q^{uod} ibi sedē r ep^{iscop}atū tenuerit. nō quidē ordinatioe humana cuiuscūq^{ue} terreni impator^{is} s^{ed} siue p^{ro}vilio general^{is}. sed ordinatioe diuina impator^{is} celest^{is}. licz h^{ab} ordinatio forte postea fuerit r p^{ro} ipator^{is} es roborata r p^{ro} p^{ro}vilia generalia p^{ro}firmata. Et sic p^{ro} p^{ro}clō rē **T**ertia conclusio p^{ro}bat. q^{uod} petr^{us} exiit p^{ro}fitetur

vide q^{uod} modo accipit eccle
 sia tū dicit^{ur} romanū
 ecclesia nō pot^{est} errare

sup
 p^{ro} h^{ab}
 ordi^{nis}
 r regim^{is}
 h^{ab}

petrus p^{ro}as fuit
 sum^{mo} p^{ro}fitetur

ex q^{uod} b^{ea}ti b^{ea}ti p^{ro}as fuit h^{ab} colligim^{us}
 p^{ro} h^{ab} vni^{uers}alē regim^{is} h^{ab} i petro r i ceteris

per hunc aut dno 6
actus 6 qz anno 6
vagan? etcetera

¶ Vesperiarum

176

summ^o bus i anthiochia sedit q̄s rome. sic pz
Act. xj. Un̄ sicut legit in cronicis Petrus p
q̄ttuor annos p^o passionē x̄pi in p̄tib^o hiero
solimitanis ecciam rex. postea p. vij. ānos
anthiochie sedit. Et sic a passiōe d̄ni fluxerūt
xj. anni a n̄q̄s rome sedē suā trāstulerit. z p cō
sequēs plurib^o annis fuit p̄tifer summ^o q̄
bus nō fuit p̄tifer roman^o. Quare ptz q̄ eē
pontificē romanū nō est necessariū ad eē pō
pontificē summū qz nō est de essentiali neces
sitate p̄tificis summi q̄ sit ep̄s roman^o nec al
teri^o p̄ticularis eccie ep̄s. Et sic patet cōclu
sio tertia **¶** Ex p̄dictis sequūt aliq̄
pp̄oes correlarie. **¶** Prima est q̄ pontificat^o
summ^o z p̄tificat^o roman^o sunt p̄tificatus
distincti licet sint in eādē p̄sonā diuina oz
dinatiōe p̄iuncti. **¶** Secūda est q̄ p̄tificat^o
isti nō sunt necessarij sic annexi q̄n̄ et causa
rātionabili valeat separari. puta si summ^o pon
tifer cū p̄cilio generali iudicaret esse vtile ec
clesie vniuersali q̄ ecciam romanā omnino
dimitteret z se alteri copularet. z hoc ex cau
sa rōnabili sicut si roma aut diocef romana
subuenteret vt sodoma. vel a fide euerteret
vt hierosolyma. vel p̄pter aliud grāde crimē
aut graue scisma. **¶** Tertia est q̄ si p̄tificat^o
isti essent de facto sep̄ati romana eccia n̄ esset
caput oim ecciaz. nec haberet p̄ncipatū ppli
xp̄iani. Patet. qz hāc dignitatē capitis p̄nci
patūs honoris sp̄ eccia tenet z tenuit: quam
summ^o p̄tifer sibi sp̄aliter copulauit. ideo
anthiochia illā dignitatē pdidit z eā roma
na eccia acq̄siuit q̄n̄ petr^o de anthiochena ci
uitate romā trāstulit. quare patet q̄ ro
mana eccia nō est caput aliaz nisi rōe sui ca
pitis. i. summi p̄tificis q̄ de facto p̄tifer ro
man^o existit. **¶** Jō excluso h̄mōi capite vel ipso
manēte summo z nō romano p̄tifice ipa ca
rer illa dignitate. q̄re zc. Et hec d̄ sc̄do arti.

nota

¶ Quantū ad tertiū articulū in q̄ p
r̄n̄sione ad q̄stū videndū est de greḡi petri z
legis x̄pi p̄formitate p̄ tituli q̄stiois declara
tione sunt tres distinctōes p̄mittēde. **¶** Pri
ma ḡ distinctio ē ista. q̄ lege regulari dupl̄r
pōt̄ intelligi. Uno mō vt idē sit q̄ legem h̄re
z ea obligari. Et isto mō fact̄ clara ēet p̄mo
articulo q̄stionis v̄itas. Alio mō vt idem sit
q̄ fm̄ legē viuere z eis formari. **¶** Isto mō tra
ctandū est i p̄nti articulo q̄stionis difficultas
¶ Secūda distinctio ē q̄ legi p̄formari pōt
esse dupl̄r. Uno mō in credēdis. Alio mō i
volēdis. Prima p̄formitas p̄tinet ad intelle

ctum. z sit p̄ spem z charitatē. Nā fm̄ apl̄m
p̄ma 2oz. xij. he sūt tres v̄tutes theologice
in q̄b^o p̄sistit p̄fecta p̄formitas legis diuine.
z tota p̄fectō religiois xp̄iane. **¶** Tertia di
stinctio ē q̄ legi difformari etiā dupl̄r pōt̄ esse
Uno mō fm̄ intellectu errando p̄ legē erroze
heres̄ seu alic^o falsitatē repugnāns̄ fidei. Alio
mō fm̄ affectū errādo p̄ legē nō erroze heres̄
sz alteri^o culpe mortal̄ repugnāns̄ sp̄i aut ca
ritati. Un̄ fm̄ h̄ est intellectu q̄stionis. **¶** Utr̄ pe
tri eccia lege regulē. h̄ est v̄tr̄ legi p̄formet.
sic q̄ n̄q̄s p̄pter aliquem errozē legi regule
difformet **¶** His ḡ distinctōib^o p̄missis
sciendū est q̄ de p̄ma p̄formitate vl̄ difformi
tate est in hac q̄stione difficultas sp̄ialis. iō
de illa p̄ncipaliter dicā z de ea intelligā i cō
clusionib^o ponēdis. sz p̄us recitāde sunt que
dam assertōes circa istā materiā plurimum
differētes. **¶** Prima ē in q̄ cōiter oēs fideles
vident̄ p̄sentire q̄ tota eccia siue multitudo
oim xp̄ianoz hereticari nō pōt̄ siue p̄ fidē er
rare. **¶** Sc̄da est q̄ nec etiā p̄siliū generale.
¶ Tertia q̄ nec romana eccia. **¶** Quarta q̄
nec collegiū cardinaliū. **¶** Quinta q̄ nec pp̄
canonice intrās. **¶** Alie aut̄ sūt q̄nq̄ assertio
nes p̄dictis valde repugnātes. **¶** Una est q̄
papa intrās canonice hereticari pōt̄ siue p̄ fi
dē errare. qz Petr^o z multi alij legūt̄ sic erraf
se. **¶** Septima ē q̄ eccia romana etiā pōt̄ sic
errare sine capiat̄ p̄ collegio cardinaliū. siue
p̄ collegio pape sil̄ z cardinaliū siue in q̄cū
q̄ alia significatōe sumat̄ dū modo noie ro
mane eccie nō ipoztet̄ tota multitudo fideli
um. qz illa eccia. i. sic errāte adhuc staret ec
clesiā illā nō errare cui p̄p̄missis p̄seueratiā
in fide. **¶** Octaua ē q̄ etiā p̄ciliū generale p̄t̄
fidē errare qz ip̄o sic errāte adhuc staret aliq̄s
extra p̄ciliū nō errare z p̄ p̄ns̄ fidē eccie n̄ de
ficere. **¶** Nonā ē q̄ tota multitudo n̄ solū cle
ricoz sz generalit̄ oim viroz pōt̄ sic errare z si
des eccie i solis mulierib^o p̄fuari. qz sic p̄ser
uata fuit i sola maria v̄gie tpe passionis x̄pi.
¶ Decia ē q̄ tota multitudo xp̄ianoz n̄ solū
viroz sz etiā mulier̄ vsū rōis h̄ntiū pōt̄ p̄ fides
errare. qz h̄ stāte adhuc i puul̄ baptizat̄ p̄nt̄
saluari oēs p̄missioes x̄pi d̄ fide eccie dura
tura vsq̄ ad p̄sumatōz secl̄i. Licz aut̄ oēs p̄
dicte assertōes habeāt fm̄ maḡs z min^o aliq̄s
apparētes rōes. n̄ eas ad p̄ns̄ tractare n̄ pa
tit̄ tps̄ breuitas. Sz p̄seruādo eas vsq̄ al̄s
dico. p̄ nē. pbabilit̄ q̄ ex trib^o p̄clusionib^o p̄bad̄s
fact̄ pōt̄ app̄ere aliq̄z d̄caz assertōnū v̄itas

Tet fit p̄ f̄. 2. v̄o
p̄nt̄ ad v̄l̄t̄.

In de au eccle. p̄m̄
errare ex quom̄

Questio

P Ex sacra scriptura quincif q' semp' e aliqua eccia que xpi lege regulet. **U** Ex sacra scriptura no quincif q' semp' est aliqua ecclesia particularis que xpi legis regule cofirmat. **E** x sacra scriptura quincif q' semp' e aliqua vniuersalis ecclesia q' nunq' xpi legis regule difformet. **E** t quia iste conclusiones multu ad iuncte conectunt. io simul vna rone pbat.

U n' arguit sic. Ex sacra scriptura couincitur q' sp' est aliqua eccia q' p' recta fide legis xpi regule coformat. intelligedo semp' a tpe xpi vsq' ad psummatidnem seculi. S'z ex ea no quincif hoc puenire alicui eccie particulari. intelligedo p' particularē ecciam quacunq' ecciam distinctā ab eccia vniuersali. Igit' sufficiēt diuisione ex ea quincif hoc puenire eccie vniuersali. Et p' p'ns sequit' int'etum i conclusionib' pmissis intelligedo eas vt predicti de coformitate z difformitate pmo modo dictis. Cōsequētia patet. s'z minor rōis pbatur. qz illud qd' in sacra scriptura pmittitur toti z nulli p'ri no debet alicui p'ri attribui. s'z semp' recta fide habere aut nunq' d' veram fidem errare i sacra scriptura a xpo pmittitur toti z soli fidelib' gregariōi. vt patebit ex probatione maioris. Igit' hoc no d'z alicui particulari eccie catholicoz attribui. imo debz temerariū censerī. Maior aut' pncipalis rōnis pbat' pmo ex illo vbo xpi Luc. xii. Petre rogauī p' te vt no deficiat fides tua. Nec dubitādum est ipm i hoc fuisse exauditū. qm aplūm Heb. v. Exaudit' est p' sua reuerentia. Cōstat q' xps pmisit petro q' no deficiet fides sua no intelligēs de ei' fide psonali. s'z de fide generali eccie dei cōmittēde regimī petri. Et cū no loquat' de aliq' eccia ptiali. sequit' q' int'edit de ecclesia totali.

S ecūdo patz idē ex illo vbo xpi Math. vlc. Ego vobiscū sum vsq' ad psummatidnez seculi. Ubi xps pmittit suis discipulis non solū p' se s'z p' suis successorib' in ecclesia dei. scriptum no quidē corpaliter aut solū sacramentaliter s'z p' fidē spūaliter semp' adesse vel affutur. **U** n' dicit Gregori' q' p' h' q' xpus vsq' ad psummatidnem seculi cū discipulis esse pmittit oūdit ipm nunq' a credētib' recessur. **T** ertio idē sequi apparet ex illo vbo xpi Math. xxiij. Ubi loquēs de psecutione anti xpi dicit q' inducēt in errozē si fieri potest etiā electi. **U** n' ex hoc modo loquendi xpi patet. quia de potētia ordinata h' non potest fieri. quia ei' pmissio est q' etiā tpe an-

nichristi erit aliqui electi no errātes in fide xpi. Et quia min' videretur de illo tpe pmissio sequit' q' semp' sunt aliqui credētes fidem xpi z illi cōtinētur sub aliqua ecclesia no particulari sed vniuersali. quare zc.

E x pdictis sequūtur aliquę propositiōes correlarie. **P** rima est q' semp' in eccia vniuersali erunt plures adulti illustrati veritate fidei. **S** ecūda est q' semp' in eccia vniuersali erūt plures iusti formati stute spei. **T** ertia q' semp' in eccia vniuersali erunt plures electi inflammari charitate dei.

P rima propositio patet. qz in auctoritate p' allegata vbi xps dicit q' si fieri pōt etiā electi inducerent in errozē int'edens q' illo tpe anti xpi erūt plures electi no errātes d' fides. Cōstat q' no int'edit de p' uulis baptizat' euz in eis no cadat inductio in errozē. s'z d' adultis credētib' fidei veritatē. **U** n' patet q' p' missiones xpi de fide eccie vsq' ad finē seculi p' mansura no possunt saluari in paruulis baptizatis. z p' p'ns nec debēt intelligi soluz de fide infusa. sed etiā de fide acquisita.

S ecūda p' patet ex p'ima z tertia. quia fides z charitas no possunt haberi sine spe d' cōmuni. siue de potētia ordinata vt ad p'ns suppono. Igit' zc. **T** ertia p' patz. qz min' videret' q' eccia debz stare i caritate in illo tpe nouissimo z pessimo psecutiōis anti xpi q' quocūq' alio tpe. qz d' illo tpe dicitur Math. xxiij. q' abūdabit iniq'tas z refrigescet charitas. z tū adhuc illo tpe eccia stabit in charitate. quia ibi d'z q' refrigescet charitas z no q' ipsa totaliter corrumperet. **I** tē d'z charitas multoz z no dicit' omniū. **I** tē ibi dem de anti xpo d'z q' abrenuabuntur dies ei'. quare no videt' q' debeat interficere omnes charitatē habētes. **I** tē ibidē d'z in plurali q' electi no poterūt in errozē induci. Et p' p'ns tūc erūt plures electi cōtra legē non errantes z p' p'ns fidē z charitatē habentes. q' re zc. **R** **E** x pdictis ergo patet rōnis q'ntionis videlicet q' Petri eccia leger regulat' hoc est q' vniuersalis ecclesia nunq' p' errozēz legi difformat' s'z semp' legis xpi regule pformatur. no solū p' fidē mortuā sed etiā p' fidē spe z charitate formatā. z si non quātum ad quālibet ips' portionē. Et in hoc cōsistit cōformitas ecclesie ad xpi regulam seu legem. **N** ec igit' sufficiāt de tertio articulo z pro p' senti z totali quesito.

nota ista p' probationem

legit

Questio de resumpta

Rege gubernetur
Lege reguletur

Utrū petri eccia

Fide confirmetur.
Iure dominetur

Questio eiusdem de resumpta

A

Utrū petri eccle-

sia fide pfirmet. **A**rguit pri-
mo qd nō. qz Petrus nō habuit
regalē monarchiā toti ecclie
seu policie xpiane. imo tal mo-
narchia videt ad impatorē ptinere. Igit pol-
licia xpiana nō debet dici petri eccia. Et per
pns q ad suppositū qstio falsa. Cōsequētia
tenet. qz quelibet policia dicitur pzie esse illi q i
ea est rex seu monarcha. Ans piz. qz xps p se
z petro ei vicario futuro fecit solui tributū
impatori. Math. xviij. Igit zc. **S**ecūdo
si eccia esset fide cōfirmata. in apie videret
vez de fide infusa. sz h nō. igit zc. Ans q ad
pmā ptē videt notū. sz q ad secūda. pbat. qd
fides infusa nō sufficit ad firmādū in uobis
actū credēdi respectu articuloz nisi ad h cō-
currat apparētia rationū. Ex qb fm Augs.
piz. de trini. Signit in nob fides. nutrit. de-
fendit z roborat. Igit fide nō pfirmat eccia.
sz magis ex ipa rōis apparētia Sic em p appa-
rētia miracula eccia fuit pfirmata: iuxta il-
lud. pdicauerūt vbiqz dño coopante. z fimo
nē pfirmate sequētibz signis. Bar. vi. qre
zc. **T**ertio eccia petri i his q sunt fidei pt
errare. igit nō pfirmat fide. Cōsequētia cla-
ra est. qz pfirmatio i fide impōtat pstatēz fir-
mitatē q est inuertibil in errorē. Ans pbat.
qz eccia romana pzie dici dz petri eccia. eo
q i ea fuit sedes sua. sz ipa sicut vna alia pri-
cularis eccia pt errare i fide. nā ipa sic errā-
te adhuc staret vniuersalē ecciam nō errare
Et sic saluaretur oia dicta scripture z oēs p-
missiōes a xpo facte de stabilitate ecclie z fir-
mitate i fide. zc. **O**ppositū arguit. qz xps
orauit p Petri eccia vt esset fide cōfirmata
iuxta illud. Petre rogauit pte vt nō deficiat
fides tua. Luc. xviij. c. Sz hec orō xpi fuit ex
audita. Nā vt dic apls. exaudit est p sua re-
uerētia. Heb. v. igit. zc. **I**uxta tres termi-
nos qstionis ad materiā factā in tribz por-
bus argumētis. pmissis tribz pambulis. po-
nam tres conclusiones rrsales. in qb aliq di-
cam nō tā assertiue qz pbabilit z collatiue.

B **P**rimū pambulū est de isto termio
Petri eccia. q licet multipliciter possit sumi. p
ut dixi i vesperis meis in secūdo articulo q
stionis tñ in posito sumit p eccia vniuersali
que dz eccia petri. qz i spūalibz fuit caput ei
z in ea ex xpi institutōe sacerdos summus. Et
p hoc posset solui omni articulū an oppositū
questionis factū. qz dz Petri eccia nō ppter
monarchiā tpalē. sz ppter spūalē z sacerdo-
talem. Per h etiā posset solui tertiu argumē-
tum. qz ecclia vniuersal magis pzie dz Pe-
tri eccia qz eccia romana seu quis alia parti-
cularis. put alias i eodē articulo declarauit

Secundū pambulū est de isto termio fi-
des. q multipliciter potest sumi. Uno mō pro
fide habituali de q dz. sine fide impossibile ē
placere deo. Heb. xi. Alio mō p fide actuali
de qua dic Aug. fides est credere qd nō vi-
des. Tertio mō p fide obiectali. i. p obiecto
fidei. de q in simbolo. h est fides catholica.
zc. **A**dhuc aut pmo mō pot sumi p habitu i
fuso vel p habitu acq̄sito. Et itez tertio mō
vel p actu fidei infuse vl p habitu ex actu ac-
quisito pcedente q actu vel habitu qū est sine
charitate dz fides informis. de qua dz. demo-
nes credūt z tremiscūt. Ja. ij. Dñ vero est
cū caritate seu grā dz fides formata. dz q dic
ppha. Iust ex fide viuūt Abac. ij. Sed oibz
alijs modis ad pns exclus capio h fidē p ha-
bitu infuso vl actu credēdi ab ea pcedēte si-
ue sit informis siue formata caritate

Tertiu pambulū est de isto termio cōfir-
matio. q licet etiā multiplr possit sumi. tñ h
sumit vt importat pstantē firmitatē i aliqua
stute q de lege ordinata est inuertibilis in vi-
ciū ppariū. sicut aliquē dicerem in grā cō-
firmatū. qz aliquatit inuertibilē ad peccatū

Un ex pdictis apparet q titū qstionis du-
plex ppositio pt subintelligi vel suppleri.
Nā pot intelligi vtz pfirmet ex fide vl i fide
Primo ē sensus qstionis Utrū vniuersal ec-
clesia ex fide scz infusa cōfirmet. sic q ex ipsa
absqz rōis apparētia ad pstatē z firmiter cre-
dendū sufficient inducat. iuxta illud qd so-
let i eccia cātari. Et si sensus deficit ad cōfir-
mādū cor sincerz sola fides sufficit. Et iuxta
illud Greg. Fides nō hz meritū vbi rō hu-
mana pber expimentū. Et hūc sensum ar-
guit scda rō an oppositū. **S**ecdo modo est
sensus qstionis vtz vniuersal eccia i fide in-
fusa pfirmet sic scz q de sue fidei constanti z

ecclesia vniuersalis magis
dicit ecclesia petri
romana magis pzie
particularis

nota de distinctione
fidei

Questio

firma p̄seuerātia certitudinalit̄ instruat. Et ad hūc seu sum p̄cedit rō facta post oppositū. **U**n̄ h̄ndi cōfirmatio in fide duo importat. Pr̄mū est q̄ sp̄ q̄d̄m erit eccia ip̄a p̄seuerabit i fide. Secūndū est q̄ de p̄seuerātia ip̄sa est certificata ex instructōe scripture sacre seu alteri r̄euelatōis diuine iuxta illud prius allegatū. Petre rogauī p̄te. zc. **U**bi xp̄us reuelauit q̄ sp̄ petri eccia i fide p̄seuerabit.

His igit̄ p̄missis ponā tres cōclusiones.

Prima erit de eccia z monarchia Petri.

Et erit responsiua ad questionis suppositum.

Secūda erit de habituz actu infuse fidei z erit p̄ambula ad p̄mū questionis sensum.

Tertia erit de q̄stione z cōfirmatōe eccie xp̄i. z erit responsiua ad vtrumq̄ questionis intellectum.

D

Prima q̄ cōclusio iuxta materiā argumenti an̄ oppositū facti est de eccia z monarchia petri z est ista. **Q**uicquid t̄m xp̄s q̄s ei⁹ vicarius petri in q̄ntū caput eccie habuerit monarchiam sp̄ualē nō t̄m regiā t̄palem.

Pria p̄s patet de xp̄o. q̄a fm̄ apl̄m Col. j. xp̄s ē caput corp̄is eccie. z corp⁹ ei⁹ est eccia. s̄z caput h̄z monarchiā p̄ncipalē z sup̄mā respectu. z circa sui corp̄is mēbra. igit̄ zc. De petro xp̄i vicario idē p̄z ex dictis in secōdo articulo q̄stōis quā tractauī i vesperijs vbi oñdi q̄ Petrus ap̄ls ex xp̄i institutōe fuit caput z habuit p̄ncipatū vn̄iūersal̄ eccie z fuit i ea p̄ntifer summus z p̄ d̄nis sp̄ualis monarcha supremus.

Sz secōda p̄s cōclusionis p̄z ex illa p̄pōe quam posui in p̄ma lectōe s̄ re. magistr̄. q̄ fuit hec. Sicut nec Petrus ap̄ls vltra monarchiā sacerdotale. sic nec xp̄s fm̄ h̄ūanitatē habuit monarchiā regale. **C**ur⁹ secōda p̄s est s̄ p̄maz p̄te secōde cōclusionis p̄ncipalis tertij articuli. i qua i vesperijs suis posuit q̄ xp̄s vn̄ctus est a deo vt esset fm̄ h̄ūanitatē monarcha regāl z sacerdotāl̄ t̄d̄i orbis general̄.

Cōtra quaz p̄bauī p̄dictā p̄pōem meā tribz rōibz. Primo q̄ si xp̄s zc. t̄m̄ petrus ap̄ls sicut successit xp̄o i monarchia sacerdotali sic succedere debuisset i monarchia regali.

Cōsequētia videt̄ bona. q̄ nō apparet rō diuersitatis. s̄z d̄nis videt̄ falsum. q̄ q̄ petrus talē monarchiā habuerit nō habet̄ ex scriptura sacra q̄re h̄ asserere apparet temerariū. **D**ic̄ r̄ndet̄ dupl̄r̄. Primo negādo cōnam z assignādo rōem diuersitatis. dicēdo q̄ ex cā rōnabili q̄ t̄m̄ nō habuit locū in xp̄o t̄pe noue leḡs regnū diuisum est a sacerdotio. s̄. ne sacerdotes vocat̄ ad alit̄

exercitium sp̄ualis vite negocijs secularibz implicarētur. **E**t hec est vt dicit ratio apostoli. ij. Thimo. ij. **A**lio modo r̄ndet̄ negando cōsequēs illatū nō esse incōueniēs de beato Petro z de quolibet papa eius successore intelligēdo de monarchia regali quo ad auctoritatē originalē z architectonicam.

Sed cōtra arguitur. quia si prima respōsio sit bona z ratio diuersitatis in ea assignata. sequitur q̄ secūda r̄nsio sit mala. q̄ p̄ p̄mam in noua lege regale dominū nō est cū sacerdotio nec sacerdotes debēt secularibus implicari. igitur summ⁹ sacerdos nō dominat̄ tali dominio tempali p̄ quod retraheretur ab exercitio spiritali. iuxta illd̄ apostoli. ne nemo militans deo implicat se secularibz negocijs. ij. Thimo. ij.

Sic vna respōsio interimit aliam. **T**amē ad fundādum secūdam r̄nsionem ponit̄ duas p̄positiones. **P**rima est. q̄ q̄uis papa de iure diuino z naturali vtrāq̄ sc̄z sp̄ualē z tempalem habeat iur̄s dictionē auctoritatis. nō tamē equalit̄ exercitine. **P**rima p̄s p̄batur. q̄ t̄palia se habēt tanq̄ dispositōes ad sp̄ualia. igit̄ apud quē est plena auctoritas sp̄ualium. apud illū etiā est auctoritas ordinandi de temporalibz zc.

Ite quicūq̄ habet auctoritatē iudicandi de spiritalibus. ad illum etiā reducit̄ auctoritas iudicandi de temporalibz. **I**gitur. zc. **A**ns probatur. quia temporalia nō nisi fm̄ sp̄ritualia debēt̄ iudicari z ordinari. **I**uxta illud apostoli. j. Cor. vj. angelos iudicabim⁹ quāto magis secularia. **G**losa. id est. de rebz seculi. **E**t ad hoc inducit̄. extra Qui filij sunt legitimi. **P**er venerabilē **I**te deduci potest ex dictis apostoli. j. Cor. ij. dicētis q̄ spiritus alis omnia iudicat. zc.

Secūda p̄batur. quia in temporalibz papa nō habet meram executionē sicut in sp̄ualibus. sed solum in certis casibz habet executiua iurisdictionē temporalem. sicut probant iura que tamē nō al legat causa breuitatis. **T**aḡit etiā ibi auctoritatē scripture Deut. xvij. ex qua cōcludunt iura sicut ipse dicit. q̄ cum in temporalibus aliquid fuerit difficile vel ambigū. t̄m̄ est ad iudiciū sedis apostolice recurrēdū zc.

Et **S**z ista possent apparēter solui et s̄ ip̄m reduci. **U**n̄ ad p̄mā z ad secūdā simul p̄t̄ dici q̄ t̄palia. i. negocia rex t̄paliū z seculariū s̄c̄p̄ncipal̄. d̄nū. v̄l iudiciū coactiuū litū ant̄p̄tētiōz actiū civilū n̄ disponūe nec ordināt ad sp̄ualia. imo maḡ ea ipediūt

Arzoz

nona bene

Un sup illo verbo apli pns allegato. He/ mo militas deo. zc. dic glosa Ambrosij. q si cut nemo pot duob dnis fure. sic nec deo militare i spualib q implicat se secularibus negocijs qbuslibet. Et dic quibuslibet nul lum excipiedo. Itē nec cludit illa auctori tas apli. j. Cor. vi. Angelos iudicabim. zc. qz ibi alloquit apls generalit oēs de chozin tho ad quos scribebat eplam. Un qz pte de bāt de secularib iudicib ipos monebat. vt ex cetu fidelitū aliquos iudices pstituerēt. n quidē epos aut sacer dotes sz alios. **P**ro pter qd subdit. Secularia igit iudicia si ha bueritis pceptibiles q sunt i ecclia illos psti tuite ad iudicadum. zc. Ubi glo. fm Amb. z Aug. ptempribiles. i. aliqs sapietes q ta me sunt minoris meriti supple qz apli vel mi nistri euāgelij. pstituite ad iudicadū Et cau sa reddit. qz apli talib nō vacabāt. Un etiā glosa fm Grego. hi inqt terrenas causas ex aminēt q exteriōz rez sapiam pceperēt. Qui aut spualib donis ditati sunt terrenis n de bēt negocijs implicari. Et h est etiā sentētia Bern. ad en. papa. li. ij. ca. v. **S**i aut aliq dicta scōz videātur inuere q iudicia secla ria ad epos ptineāt. sicut etiā videt inuere illa decretal. Per venerabilē. Ad oia talia posset dici: ea debere itelligi non de iudicio coactōis sz de iudicio discretōis. vel hoc ad eos prinere nō iure naturali aut diuio sz hu mano z positiuo. de q ad pns nō est intētio.

Ite illa auctoritas. spualis oia iudicat n videt digna solutiōe. qz oīno est extra pposi tum. Nā apls vocat spualē nō epum aut sa cerdotē. sz put distinguit p carnalē. qd patz p illud qd pcedit. Nālis homo inqt. i. q ha bet aim ad carnalia depsum nō pcepit ea q sunt spūs dei. i. spualia. nec apls loquit d iu dicio rez seculariū sz spualitū. Nō prz ex au ctoritate quā allegat ex Isa. xl. Quis em co gnouit sensum dñi zc. **I**te ad illā auctori tatē Deut. xvij. Si difficile qd zc. potest di ci q loquat de sacerdotio ve. le. Nec fm sen sum lralem debz extēdi ad sacerdotes noue legis. ppter cām supra tactā. Jō p illā nō suf ficiētē pbat q ad eos ptineat iudiciū coacti unum de iure diuio. zc. **S**ecunda ppo sua est q sacerdos apostolic sebz ad re ges z pncipes sic architectoz ad manuartifi ces. Probat. qz sacerdos apostolic habz co gnoscere ppter qd z dare leges z regulas in dicadi fm qz pncipes seculares debēt p m

Judicium
discretionis
u. actionis

fm

regere z iurisdicōem exercere. nec pnt legi bus vti q eis aliquo mō sint p trarie vl eaz impeditiue. Sz qz h dicit pure volūtariē et sine allegatōe scripture autēticē. iō non infi sto. reputo em claz q hoc nō pbat esse de iu re naturali aut diuio sicut nec alia dicta sua Dic aut dicit q mirat de mō meo arguēdi. quē feci in pma rōe dicēdo. hoc nō habet ex scriptura sacra igit temerariū est h asserere. Nā multa circa materiā trinitatē z corporis xpi tenemur credere q sacra scriptura nō ex pressit. sz p doctrinā vocalē aploz z traditō nes eccie ad nos puenērūt. qre zc. **A**d h rōe qm materiā de q loqmur nō erat op de h expssam mētionē facere cū sit clarū mō nec ex doctrina vocali aploz aut traditione eccie habet q xps aut petr z alij apli z eoz successores gesserint se tāqz reges aut pnci pes tpales. nec q eis iposuerūt leges aut re gulas iudiciales. nec q circa eos iudicia se cularia exercuerūt. sz suis legib z iudicijs se humiliē subijcere voluerūt. Nā xps p pyla tum vicariū romani impatorz sustinuit iu dicari. Et licet forte significauerit se pati in iustū iudiciū. nō tū ptra ipm tāqz p nō iudi cem reclamauit. imo p h q dicit ei. non ha beres potēstatē vllā aduersus me nisi tibi da tum esset desup. Joh. xix. inuere videbat. q habereē ptatem ipm iudicadi. Et hāc desu per. i. a deo fm Aug. Petr etiaz nō dicebat totū mūdum i tpalib sibi esse subiectū. sz lo quēs de pncipib secularib dicebat. Obedi te dñis vestris etiā discolis. Et Paul. om nis aīa potēstatib sublimiorib subdita sit. Et dicit oīs aīa. i. oīs homo nullū excipien do. Ipe etiā ad cesarē tāqz ad iudicē appella uit. Un dic. Ad tribunal cesaris sto vbi me iudicari oportet. Act. xxv. Ubi glo. Quia h est inqt loc iudicij. zc. **D**is g p sideratē vi dereē esse temerariūz dicere z asserere illā q super recitata sūt esse de iure diuio nisi ad hoc cogat scripture sacre auctoritas. zc. Et hec nō asseritue sz solū collatine dicta sint d pma rōe. **S**ecūdo pncipalit argue bam sic. **E**x xps fm hūanitatē habuerit to tius orbis monarchiā regalē nō pvincit ex scriptura sacra nec ex illis auctoritatib qz iste magister allegat. qz oīs ille z si q sunt si miles vel nō dicunt de xpo fm sensum lra lē vel intelligunt de xpo fm diuinitatē. Igit illud dictū est volūtariū z qua facilitate dz cadē facilitate respuit. Et cōfirmatur. qz ex

vid

vide qz

F 2

Questio

scriptura sacra apparēt⁹ quincif oppositum. **N**ā xps interrogat⁹ viz rex esset. rōdit pyla to. Regnū meū nō est de hū mūdo. **J**oh. xviij. Per hō dās intelligere qd ipse fm hūanitatē q̄tū ad tpale q̄ mūdāna vocabat nō habebat ton⁹ orbis monarchiā regalē. **C**ōtra rationē. qz videt replicatio esse solutio argumēti sui. ipse replicat p aliq̄s auctoritates. **P**riā est apli Eph. j. Ubi dicit de xpo **Q** de⁹ pat operat⁹ est in xpo suscitās illū a mortuis z cōstitūēs illū ad dexterā suā in celestib⁹ sup om nē pncipatū z potestātē z p̄turē z dñatōēs. zc. z oīa subiecit sub pedib⁹ ei⁹ z ip̄m dedit caput sup oēm eccliam: q̄ est cor⁹ ip̄i⁹. **U**bi glo. **D**ia subiecit sub pedib⁹ ei⁹. i. sub humanitate ei⁹ quā etiā angeli adorāt. z ip̄i hominū xpo oīa subfunt. **S**ecūda est ps. dicens **S**edes tua l' thron⁹ tu⁹ de⁹ in seculū seculi. virga eq̄ratis yga regnū tui. **D**ō allegat apostol⁹ Heb. j. **P**robās p hō xpo esse datum regnū vel dignitatē regiā seu sedē iudiciariā z pmanentē in seculū seculi. **Q** tal' ptās fuerit sibi data a p̄e fm humanitatē patet p hō qd dñter allegat aplus. **P**ropterea vñxit te de⁹ zc. glo. i. vñxit te fm hoīem. **E**t excludit ex hō qz p hoc qd dicit ip̄m esse vñctuz signat eū esse regē z cē sacerdotē. **T**ertia est ad **H**eb. eos. ij. **N**ō em angelis subiecit de⁹ orbē terre. **E**t paulo post. **D**ia subiecasti sub pedib⁹ ei⁹. **E**t loquit⁹ de xpo hoīe de q̄ idē dicit qd ip̄m paulo min⁹ ab angel' minorauit. iuxta dictū psalmiste. **Q**uarta est **A**poc. xix. habet in vestimēto z femore suo scriptū. **R**ex regū z domi⁹ dñantiū. vbi glo. **P**er vestimētum z semur itelligit humanitatē xpi. **Q**uinta est **M**ath. xvi. **D**ata ē mibi oīs ptās in celo z i terra. **U**bi fm glosam **H**ieronimi nō loquitur de coeterna p̄i diuitate sed de assumpta humanitate. **E**x q̄b⁹ oib⁹ infert iste magister qd xpm habuisse monarchiā zc. nō voluntarie dictū est zc. **P**ro solutiōe istorum pono istā distinctiōem qd regnū xpi sine ei⁹ regale dñitūm p̄i imaginari triplex. **U**nū scz diuinū p qd fm diuinitatē est rex et dñs oīm. sicut de⁹ p̄i. **E**t de isto dñio pōt itelligi illa auctoritas **A**poc. **R**ex regū z dñs dñantiū. licet fm glosam xps habuerit scriptū i vestimēto humanitatē. qz scz x̄bū dei fuit vñctum cū pelle humana. **R**ōc cui⁹ p cōdicatōez ydecomatū idē dominiū qd pueniebat dō cōueniebat etiā hoī. **N**ec etiā loquit⁹ ibi de tali dominio de q̄ loq̄mur. s. tpali scz de dominio

regni eterni. **U**nū glo. **R**ex regum. i. sup oīs sc̄tōs. **D**i autē sunt i patria nō i via q̄re zc. **A**liud est xpi dominiū. s. humanū qd sibi puenit fm hūanitatē **E**t istud pōt subdi stingui z itelligi duplex. **U**nū sp̄iale siue sacerdotale. **A**liud tpale siue seculare. **D**e sp̄i ali siue sacerdotali regno loquit⁹ sc̄da auctoritas allegata de psalmista. **S**edes tua. zc. **E**t generalit⁹ regnū siue ip̄erū xpi de q̄ p̄p̄he sunt locuti siue ei⁹ sedes aut thron⁹ aut ptās regia itelligēda sunt de regimie sp̄iali q̄ ad salutē eternā acq̄rendā. z nō de tempali siue corpali. **D**ō pōt facili⁹ ex scriptur⁹ declarari. s. ad p̄ns sufficit illud qd allegatur ad **H**eb. j. vbi fm apli sniam ista sedes v' ptās p̄māsura est in seculū seculi. qz cū oē regnuz tpale z oīs potestas tpalis sit trāsitoria nō pōt dici pmanere i seculū seculi. i. sine fine. **A**d idē facit illud **D**an. vij. **P**otestas ei⁹ potestas eterna q̄ nō auferet⁹ z regnū ei⁹ qd nō destruet⁹ siue corrūpet **D**e tpali q̄ z corrūptibili regno nō intelligunt⁹ scripture nec tale regale dominiū dicit⁹ xpo puenire. **E**t maxime loquēdo de generali regno tot⁹ mūdi. qd qd sit de sp̄iali regno iudaici ppli de eo nihil ad p̄ns. s. itelligit⁹ de regno sacerdotali. **N**ec obstat si sacerdotiū regnū dicat⁹ in veteri testamēto. cū etiā in nouo petri⁹ apli sacerdotiū xpi vocet regale sacerdotiū. quare zc. **U**s ad huc est aliud tertiu⁹ xpi regnū siue regale dominiū nō tpale seu terrenū s. celeste z eternū ac supnaturale seu miraculosuz **E**t de tali dñio vel potestate intelligunt⁹ alie tres auctoritates. s. p̄ma. tertia. q̄nta. supius allegate. **N**ā p̄esse in celo sup angel' pncipatib⁹ z dñatōib⁹ z oīa h̄re subiecta sub pedib⁹ ei⁹ z h̄re oēm potestātē in celo z in terra. licz pueniat xpo fm humanitatē. p̄nt sonāt p̄dicte auctoritates. tū ista nō p̄tinēt ad dñiūm humanū seu tpale v' terrenū de q̄ ad p̄ns loquimur. s. ad dñiūm regni eterni qd xps in sua passiōe meruit. iuxta illud apli. humiliāuit semetip̄m. zc. **P**ropt⁹ qd exaltauit illū deus. z dedit illi nomē qd est sup oīm nomen. vt i noīe **I**hu oīm genu flectat. celestiu⁹: terrestriū z infernoz. **H**oc ḡ dñio licz ip̄m xps ab instāti suceptōis habuerit fm aliq̄s. tū nō nisi raro z supnaturaliter ac miraculose vsus fuit sic in eiectōe demonū in porcos z p̄cipitatōe porcorū i mare. **M**ath. xij. z **M**athei. xxj. in arefactōe ficulnee z alijs q̄buidā factis miraculosis ad p̄firmatiōez fidei z iuz

multifaria capi p̄nt
regni xpi

divinitatis ostensiones discipulis exhibitis. Et non ad ostendendum potestate seu auctoritate humani seu terreni principis. Quare ex his factis patet predictas auctoritates non esse ad propositum nec probare intentum. **S**ed adhuc per rationem ad confirmationem rationis in se ponit ista tertia propositio. licet Christus secundum humanitatem plenam de temporalibus immediate ordinandi habuit potestatem. non tamen illam per se exercuit ad ostendendum aliud nobilius officium per se pertinet ad regalem dignitatem. **P**rima propositio dicit ipse patet etiam dicitur. sed per promissa apparere. id est per batio sua nulla. **S**ecunda propositio. quod illam per se non exercuit patet. Nam inveni dicitur Christo: dicit frater meus et dividat mecum hereditatem. Respondit. Quod homo quibus constituit iudicem super vos. Sed ista auctoritas non solum probat quod non exercuit quod factus claret. sed etiam probat quod omnia potestatem. quod exercendi in iudicacione dominum non habuit. quia negat se esse iudicem. **A**d iudicem autem non tamen pertinet iudicacionis exercitum quantum ad iudicandum dominum. quare etc.

Tertia propositio. propositio sine e. quod Christus per se non exercuit per se tale iudicacionis ostendit quod de per se ad regnum pertinet. scilicet subiectos regere per leges. **S**tudiosas in his quae pertinent ad finem humanum tam politice quam ultimatam. et quod discutere negocia temporalia litigiosa solum per accidens ad eorum pertinet officium. scilicet per materiam hominum. **E**t hoc ostendit. quia primum exercitum fuisset in statu innocencie. secundum vero non. id est Christus ad dandum exemplum peccate vite suae regale dominum rediit ad exercitum talis factus. **I**tem patet in hoc psalmo ubi propheta in persona Christi dicit. Ego autem constitutus sum rex. etc. **E**t subiungens officium suum regale dicit. **P**redicas preceptum eius.

Item quod tale officium per se ad reges pertinet patet ex dictis per primo politice. **U**bi ostendit quod principatus paternus quod similis est regali magis habet sollicitari circa homines quam circa possessiones et circa virtutes hominum quam circa divitias. **S**ed hoc in statu. quia ex his sequitur quod non erit differentia inter principatum regni temporalis et principatum regni spiritualis seu sacerdotalis. quod est absurdum. **E**t omnia tenet quia differentia inter istos principatus est. quia principatus temporalis ordinatur ad temporalia. sacerdotalis ad spiritualia. et ad reges temporales pertinet principaliter de per se et proprie subiectos regere per leges studiosas. non quascumque sed per leges humanas civiles seu politicas et per virtutes morales eos ordinare ad finem politicum habet vite. ad sacerdotes principaliter de per se pertinet eos regere per leges divinas et per virtutes heroicas eos ordinare ad finem ultimum vite future et salutis eterne. **E**t hoc fecit Christus per se non solum se esse sacerdotem et non regem tempore

leni. **N**ec auctoritas psalmiste quam allegat facit ad propositum suum sed magis contra ipsum. **N**am per hoc quod subdit predicat preceptum eius. claret patet quod non loquitur de regno temporalis sed de sacerdotali. quia non ad reges temporales. sed ad sacerdotes proprie pertinet predicatio preceptorum dei. quare etc.

Sed adhuc per solutionem rationum meorum ponit istud correlativum. quod quibus rex seu dominus temporalis possit licite in divitiis et honoribus gloriosus apparere. non tamen de ratione regis vel domini temporalis est talis iudicacionis sua exerceat. **P**rima propositio patet. quia hoc potest fieri ad utilitatem rei publice. **S**ecunda propositio de Christo quod secundum eum fuit verus rex temporalis secundum humanitatem. et tamen sic patet ex decursu evangelii in regendo suavitatem pauperum et humilitatem. **E**t hoc sic dicitur probatur ratione mea. et nihil potest. **U**nquam Christus respondit pylato. regnum meum non est de hoc mundo. intelligendum est secundum eum quod ad communi modum regendi aliorum. scilicet in divitiis et gloria mundana. **S**ed ista expositio videtur distorta. nec dicitur scilicet persona. **N**am super isto passu dicit **L**ucas. **N**on potest inquit mundum a sua paupertate et platee. scilicet divina vel spirituali. **S**ed ostendit regnum suum non esse humanum sive corruptibile. **S**ed constat quod omne regnum temporale est corruptibile. quare patet quod dicebat se non habere regnum temporale seu corporale. sed solum spirituale. **E**t ad idem est summa beati Augustini. **I**gitur etc. **E**t hoc de secunda ratione principali.

Tertio principaliter arguebatur sic. **C**hristus tenuit artissimam paupertatem. igitur non habuit monarchiam temporalem seu regalem. **C**onsequenter tenet. quia artissima paupertas excludit tam in proprio quam in communi de dominum temporalium regem. et per omnes regale dominum. **A**nt patet. quia Christus tenuit et suavitatem omne illud quod ipse ad euangelicam perfectionem pertineret docuit. intra illud **A**ctus. **L**ucas. **I**bi facere et docere. et ipse docuit artissimam paupertatem ad euangelicam perfectionem pertineret. igitur etc.

Confirmat autem probatio per octo media. quod Christus factus et verbo summa paupertatem docuit. **P**rimo quia ipse per prophetiam suam futuram paupertatem predictavit. **P**auper sum ego et illa. **A**. **I**. **M**. **P**. **S**ecundo quia propter nos egestatem et paupertatem assumpsit. **P**ropter nos egenus factus est. etc. **L**ucas. **V**. **T**ertio quia ex pauperibus pariter natus omnia paupertatis signa ostendit. **I**nvenietis infantem. etc. **L**ucas. **I**. **Q**uarto quia inter homines querens paupertatem servavit. **U**lipes foueas habuit. etc. **M**atthaeus. **V**. **Q**uinto quia pauper et nudus in cruce perpendit. **R**ecordare paupertatis mee. **T**erentium. **S**exto quia pauperes discipulos. scilicet piscatores elegit. **E**cce nos reliquit omnia. etc. **M**atthaeus. **S**eptimo quia paupertatis consilium dedit. **S**i vis perfectus esse. **M**atthaeus. **A**lli quibus renunciauerit. etc. **L**ucas. **D**e cruce

19
 Tertia
 Dispositio
 12. 1. m.
 2026 01
 2006

Quia lumen descendit a supra a pre luminu
alteri modi sunt quae lumen ascendit a rebus cre
atis. Et aliter secundum spiritum lucet intellectu ex irradi
atione primi luminis. aliter ex reverberatione a re
bus infimis. **S**ecunda pars probat quod pueri bap
tisma vel adultus habens fidem infusam ex illa non suf
ficeret perducere actum credendi respectu articu
li de trinitate. seu alteri rei iudicatis nisi per
pfortaret vel manducaret et aliquid apparerentia.
Hanc per hunc sicut dicit Augustinus. ut allegatum est super
fides scilicet acquisita gignit. nutrit. defendit et ro
borat. Et istud postea clarius probabitur. **S**ed
oppositum habet peris tenet doctor per dicitur in tracta
tu per allegato. Potest autem eius opinio ad alios per
positiones reduci. **P**rima quod credere improbalia
fortitudinis est atque vigoris nostri intellectus. sicut
amarum et danosa et molesta fortitudinis atque vi
goris nostri affectus. Quod sic humanus affectus habet
velle per seipsum per deum. sic humanus intellectus cre
dere per seipsum. **S**ecunda propter credere ea quae appa
rent esse vera non est veritas. sed credere ea quae non appa
rent vel non vident esse vera. hoc est ex virtute creden
tis. quod talis credulitas seu ei debita fides quae sibi
impeditur per suasiones aut probationes. quod talis eti
am cuiuslibet alteri daretur. igitur sublimior ei de
bet. Unde per sic arguitur. Aut credendum est deo si
ne aliquid suasio. aut non. Si sic habet propositus
Si non igitur non aliter sibi credendum est quam cuiuslibet al
teri. Nec valet dicere quod ei creditur sine suasio
sed tamen quod verax est. quia hoc est credere cum suasio.
Hanc quod sic credit suasus habet quod deus verax non vult
mentiri. Et sic crederet cuiuslibet viro bono nec
in hoc honorificat deus. quod sic cuiuslibet crederet quod
eandem causam credulitas habet. modo debet deo spe
cialis honorificatio et obedientia in credendo
quod re. **Q**uarta propter. Non est intellectus firmus
aut fidelis qui credit per probationes aut apparerentia
rationis. Quod talis est velut infirmus requirens baculum
ad ambulandum. et ratio est baculum cuius inicitur. igitur
quod per rationem credit non firmus credit. Item talis si
cut venditor incredulus qui emptori aliter non credit
nisi pignus et cautionem ei dederit. et probatio est ve
lut pignus aut cautio sine qua non credit. Quare
manifestum est intellectum extractorum hominum pigno
ris esse credulitatem infirmam et incredulum

Quinta sequitur ex praedicta quod sic multitudo et
magnitudo pignorum in domo venditoris licet ei
securitate faciat. si tamen sunt incredulitas ipsius.
sic pignora et securitates probationum designant
incredulitatem intellectus. Idem patet exemplum de
multitudine baculorum et apodiaculorum quae de
signant infirmitatem ambulantis. **S**exta sicut

homini credulitas siue fides quae fit per probationes
suasiones non est virtuosa. sic ipsa est viciosa et deo
perumeliosa. ideoque damnatio et supplicio di
gnissima. **P**rimum patet quod veritas est circa diffi
le. homini autem credulitas si solus non est difficilis. sed
facilis. quod sicut impossibile est non credere mani
feste vera. sic difficile est non credere probabilia.
Secundum patet quod sic perumelia fit viro note
bonitatis si ei absque pignore non credat si deo
tato maior quod melior. Item non est ita medax
cui cum pignore non credat. quod reuerentia fit deo
si ei sic credat vel fides attribuat. Item tali cre
dulitate non credit deo sed probationem non
credit emptori sed pignori. quod re. **E**t per di
ctis sequitur septima quod deo digna credulitas est
illa et sola talis quae ei credit sine omni pignore ratio
num. quae probationum cautio est gratia scilicet et obedienter
et non propter hoc quod verax est aut quod verax est quod loquitur.
et omnis alia credulitas est irreligiosa et deo perum
meliosa. quod per talis deo non credit sed pignori. quod re
nec talis facit fidelis. **O**ctava quae postea in
fert ex praedictis est quod inquisitio probationum est vniu
impedimentum in cognitione legis christi seu veritatis
articulorum. **S**ed huic et aliis propositis praedi
ctis iste doctor videtur in eodem tractatu prius
Hanc postea diffuse ibidem probat et per multas rationes
quod vna est fides ad quam credenda omnes homines ob
ligantur. Persuadet etiam quolibet articulum si
dei particulariter. postea generaliter probat. quod sola
lex vel fides christi est illa ad quam omnes tenentur. sed quod
omnis contraria est falsa. Et sic inducit probationes ad
ea quae sunt fidei. Insuper dicit ibidem quod prophetis et
apostolis non est creditum nisi ex testimoniis mira
culorum. quod re. Item christus dicit Jo. xv. Si opera non
fecisset in eis quae nullus alius fecerit non haberet
Et loquitur de peccato infidelitatis secundum Augustinum. quod patet
quod christus faciebat opera miraculosa et propter ea sibi et
sue legi fides adhibetur. In miraculo autem funda
tur quaedam ratio apparerentia. quod re. Item miracula
facta sunt ad confirmationem fidei. iuxta illud per
allegatum. **D**ar. vlt. Predicauit et vbius domino
coopante et firmone confirmate sequentibus signis
igitur apparerentia miraculi aut rationis non tollit fir
mitatem fidei. sed magis eam facit. quod re. Item spe
cialiter arguitur per primam et secundam propositas. quod firmi
per hunc et etiam secundum aduersarium. Sic se habet volun
tas ad bonum. sic intellectus ad verum et secundum per hunc
iij. ethicozum. voluntas non potest velletur diligere
nisi apparet bonum. et per hunc sicut voluntas non
potest amare danosa aut molesta nisi sub ratione al
cuius apparerent bonitatis. ita nec intellectus crede
re ardua et difficilia per seipsum. nisi ex apparerentia

340

Nr

veritatis. Et enim quilibet experit. quod illud quod cre-
dit apparet sibi verum. Et interrogat de illo quod
credit. nunciat quod ipsum sibi verum videtur. Unde et no-
strum credere est quod dicitur apparere. sic et quodlibet ali-
ud iudicium intellectus. Et ideo quod dicitur apostolus quod fi-
des est argumentum non apparentium. intelligendum est
non evidentiis. ut sit sensus. quod fides est noticia
evidens. quare et tertia sexta et septima
propones arguit. quod sic se habet voluntas ad merito-
rie diligendum deum. sic intellectus ad merito-
re dendum deo. scilicet voluntas digne et merito-
re ipsa potest diligere propter retributorem. iuxta illud psalmi. In-
clinavi cor meum ad faciendum iustificationes propter
retributorem. Igitur et intellectus digne et merito-
re deo potest credere propter deum. Nec ex hoc sequitur. quod
non aliter sibi creditur quam cuilibet alteri. quod sic de-
um non est diligendum propter retributorem precise et principaliter
sed propter seipsum. sic non est sibi credendum precise aut
principaliter propter deum. sed principaliter propter eius aucto-
ritatem. Et sic intelligenda est compositio auctoris Grego-
rij. Fides non habet meritum ubi humana ratio per se ex-
perimetur. Non obstante ergo ratione probabiliter stat meri-
tum fidei. quod principaliter creditur propter obedientiam dei
Et ita potest creditur sibi quod ratio. quod propter ipsum firmiter
creditur illud quod ratio solum probabiliter suadet. Et
ita non est facile sed etiam firmiter credere. quare et
tertia quarta et quinta propones arguit. quod sic firmi-
tatem in secundo de anima. ad videndum requirit lux cor-
poralis. sic ad credendum naturaliter requirit apparen-
tia rationis quasi quodam lux spiritualis. Igitur ratio probabiliter non
facit intellectum aut ostendit ipsum infirmum infide-
lem aut incredulum. nec est sic baculum aut apodia-
culum accidentaliter sustentans ipsum. sed quasi pes na-
turaliter portans eum. et naturale eius adiutorium re-
quisitum ad spiritualiter ambulandum. id est ad credendum
Quare nec multitudo aut magnitudo probato-
rum sic multitudo et magnitudo pignorum incre-
dulitatem intellectus designant. sic dicit iste doctor.
imo magis eius credulitatem auget. sic docet ex-
perientia et in ipso firmitatem faciunt sic dicit Gregorius
in omelias ascensionis. Ipsa inquit resurrectio apostoli
dubitantium per multa argumenta demonstrata est.
Que dum nos legentes cognoscimus quod aliud dicitur
de illo dubitatio solidamur. et. Unde per quod
probabilia argumenta seu rationes probabiles non ex
sua ratione secum afferunt formidinem. capiendum formi-
dinem per quantum cum pro quo dissensu conclusi aut as-
sensu sui oppositi. Nam tunc talis ratio aliquoties quis
remissus probaret oppositum conclusi. et sic non possit
stare cum firmitate fidei. quod est falsum. quare et
per etiam ex eadem falsitas octava proponis. quod insu-

Acha

per ponens eam non solum praevariat sibi ipsi. sed etiam
omnibus fere sanctis et doctoribus qui inquirunt et inducunt
rationes probabiles ad ea quae sunt fidei quod non faceret
si esset impedimentum in cognitione legis christi. imo ipse
met legislator ad suae legis probatores fecit per seipsum
et suos apostolos miracula. ut dicitur est. quare et
Sic ergo ex praedictis patet solutio rationum huius
doctoris. et falsitas suae positionis ac per omnes fideles
octo proponunt dictionem propositis permissis. Et hoc
de secunda conclusio et suis adiunctis
Tertia conclusio iuxta materiam tertii argu-
menti ante oppositum questionis facti est de confirmatione
ecclesie christi. Et est ista quod licet christi seu petri ecclesia ex
fide sola non sit ad credendum sufficienter confirma-
ta. tamen ex fidei auctoritate principaliter concluditur
confirmatio ecclesie in fide christiana. Et hoc conclusio di-
recte in sua est ad questionem. Nam prima pars nunciat
ad primum questionis intellectum. secunda pro ad tertium
Prima pars autem per ex dicitur in secunda conclusione quod
ex sola fide in fusa non inducitur sufficienter ecclesia
ad credendum seu ad constanter et firmiter assentien-
dum. sed ad inducenda sunt ex apparen-
tia rationum. sic etiam arguit secunda ratio ante oppositum. Et specialiter ex
apparen-
tia miraculorum sic ostendit auctoritas al-
legata. Bar. vii. c. quare et. Unde de multis rationibus
quae in prima questione in fine inducitur doctor subtilis
et etiam alii doctores in diversis locis tamen vna
tango causa brevitatis arguendo sic. Illa sunt haec et
constanter ac firmiter credenda in quibus veritas testi-
monium de invocatur fecit miracula. Ista est proba-
bilis in lumine naturali. sed sic est dicitur et doctri-
na christi. Ista patuit per experientiam. et nunc etiam est
probabilis in lumine naturali per famosas historias
am de resurrectione lazari et aliis multis mira-
culis per christum et eius apostolos factis. igitur et. Hanc ratio-
nem inuebat Rich. i. de trinitate. ca. ii. loquens.
Dum inquit si error est. a te decepti sumus. tot et
tantis prodigijs attestata sunt quae non nisi per te fie-
ri poterunt. Et loquitur in persona indifferentis. Et
si forte homo miracula negarent esse facta habet
nobis gratia miraculum sufficit quod sine miraculo
pene tot orbis crediderit. sic dicit Augustinus. xxi.
de civitate dei. Sufficit enim quantum scilicet ad indiffe-
rentem. quod aliter est de perpetuo. Hanc eadem rationem
sicut inuebat ipse dicens. Opa quae ego facio testi-
monium prohibet de me. Et iterum. Si mihi non
creditis saltem opibus credite et multa hominibus in plu-
ribus locis euangelij. quare et. Secunda pars conclusio-
nis per ex dicitur in tertio articulo questionis. quem tra-
ctavi in vesperis meis. Ubi sub tribus conclusio-
nibus probavi quod scilicet vltimo ad confirmatores seculi
est et erit aliquid ecclesiae quod per rectam fidem christi lege re-

27

ne
dicitur

gulabit z ciformabit Et ista e eccia vniuersalis z n aliq pticulari ab vniuersali eccia distincta. Sz q sic sp pscuerabit vniuersal eclesia i fide no pt quinci roe. sz pncipalit co uincit ex scpture auctoritate. sic ibid pbauit ex tribz auctoritatibz. s. illa Lu. xxiij. Petre ro gaui pte. zc. Et illa Mat. vl. Ego vobiscu sum vsq ad consumatoz. Et insup ex illo dicto xpi dicentis d psecutoe xpi. q tuc iducef in erroze si fieri pt etia electi Introductoz dimite ro ca breuitat. Ex his g ac etia ex dictis i tertio pambulo h. q. satz pz scda pars conclusiois

Sz vnu dictu qd i mediate tactu e z qd pbatu fuit i scda conclufioe dicti scdi articuli vesperiaz meaz q conclusio fuit. ex sacra scriptura n quincit q sp e aliq pticulari eccia q xpi legi regule pformet. posuit dicit mgr hic ista ppoem collatiua. ex sacra scriptura quincibile. Uidet q sp vsq ad die iudicij aliq pticulari eccia militas xpi legi regule pformetur. Et sic fm eni seqt q pfirmatio i fide n solu puenit vniuersali eccie sz etiam pticulari Lu ppositu nuc z alias tetigi z i pma lectioe mea rudendo ad rones istz mgr dixi q vna sola scz qnta vadit i interioz mee conclusiois. Et h ipse postea arguit. sz qz pcessus logical e z magis vocal q real. io traseo causa breuitat. z venio ad roes suas pncipales

Pria ro fuit q sp vsq ad die iudicij durabit eccia qua xps se edificatur. pmissit sup petra pntes i se mltras eccias ptictares. z distinctioes gduu officioz z dignitat. sic cozp co tineri se mltra mebra sic distincta. igit zc. pna pz. ans pbat ex dictis xpi z apli simul iunctis. Mat. xvi. j. Co. xij. ad Eph. iij. z. v. caplis. Scda ro fuit i die iudicij de multis eccl h pticularibz ex diuersi mdi ptibz pcurrer fideles etia i caritate existetes. q tuc repient vni z rapiet i nubibz obuia xpo i aera. igit zc. co seqntiam reputat clara. ans patz ex duobus dictis apli sil iuctis. s. j. Thef. iij. vbi loqt d ill q tuc rapiet vni z quod rapiet zc. z Eph. iij vbi dic. donec oes occurrant. zc. vbi glosa. donec nos oes occurrant nob iuice d diuersis ptibz mdi cu desiderio curretes ad gau diu. Et subdit. donec illd fiat durabit plarod Ad pma roz rudi i pma lectoe. q qcqd sit d ante tu illd no quincit ex sacra scptura. nec ex illis dictis xpi z apli q allegat Ad scdaz qcqd sit etia de ante dixi p silr q illd no quincit ex scptura nec ex ill dictis apli. qre zc. Un

p materia istaz ronnu posui tres ppoes. D. Pna ex sacra scptura pbabile e q an die iudicij erit aliqd tps i q nulli erut fideles. vi ui. Pz de illo tpe i q an aduertu xpi ad iudiciu ignis pcedet purgas elemeta z icineras corpa mixta Et illd tps i dictis meis vocabat consumatoz secl zc. Scda ppo seqt ex pda q nullo tpe consumatois nulla erit eccia militas siue vniuersal siue pticulari Patz ex de scriptoe eccie militat quā posui. qz tuc nulli erut fideles i mortali corpe naturalit vinctes. Et ex h pz clare falsitas sue ppois z etia ancedetis pmerois q ad singulas partes.

Tertia ppo. in die iudicij nulli hoies repient vni q obuiet xpo venienti sic. s. q illi p us no fuerint mortui Patz ex dictis nec oppositu quincit ex illa auctoritate apli. j. Thef. iij. sicut patz intneti opiones doctoaz sup h passu. Ex h clare pz falsitas ancedetis seculde rois. Sz hec ipse replicat. Prio hoc qd dixi q ans suaz rationu no quincit ex scriptura iducit plures auctates scpturae. q qsi in ide pueniunt. io no repero nisi illa qm pncipalit inducit p pma ppoem. s. dictu apli ad Eph. iij. vbi de xpo loquit sic. Et ipse dedit quosda qd aplos. qsdā aut pphas zc. ad edificatioe cozpis xpi. s. eccie. donec occurrant vob iuice z xpo venienti ad iudiciu in vix pfectu. s. in mesura etatis plenitudis xpi sed tale mensura etatis no habebim an die iudicij. qz no nisi p resurrectoe. igitur vsq ad illud tps durabit eccia fm distinctioem graduu. zc. Ex q infert q est falsa pma ppositio z psequens secunda. Sed hic dico q in illa auctoritate apli hec dictio donec sumitur exclusiue. vt scz excludat no solu dies iudicij sed etia illud tps qd immediate iudiciu pcedit. qn scz iudicij signa incipiet apparere vt magis statim dicet. quare zc

Ite pstat tra me. qz illud tps purgatiois electoz per igne. zc. pertinet ad diem iudicij imo est pars diei iudicij. Non em solu ad diem iudicij pertinet latio sentetie. sed etia mlta alia pcedetia z sequetia. vt patet etia ex multis passibus scripture. Sed quiddo sic de hoc vltimo dicto. tamē pximu prope loquendo no est veruz. quia illa purgatio per ignem est vnu de signis ante iudiciu fm omnes doctores z per cosequens proprie non est pars diei iudicij. zc. Item replicat p tertia ppoem qz xpo venienti ad iudiciu aliq rapiet obuia q tuc inuenientur vni z pua

quid sit consumatio seculi

no est ad ppoem illa auctoritas

1/111

1/111
1/111
1/111

nō fuerūt mortui. igit illa pō falsa. An̄s pro
 bat ex illo apli. j. Thef. iij. d. e inde nos q̄ vi
 uim? q̄ relinq̄mur s̄ rapiemur cū illis i nu
 bibz obuiā xpo i aera. zc. **S**z h̄ auctoritas
 nō cludit q̄ paul? q̄ iā est mortu? ibi se p̄nu
 merat cū illis uiuis q̄ sic rapiēt. z p̄ns nō i
 cēdit q̄ illi uiui p̄us nō fuerūt mortui. Et q̄n̄
 dic̄ q̄ imo sic p̄z p̄ glo. ibidē. z ma. li. iij. dist.
 cliij. z doctores cōit̄ q̄ supponūt q̄ xps veni
 ens ad iudiciū aliq̄s inueniet uiuos z tūc p̄r
 q̄rūt vtz tales q̄n̄q̄ sint morituri v̄ nō. z tā
 gūt duas opiones. vnā Hieronimi q̄ videt
 velle q̄ nō. zc. aliā Ambrosij dicēt. q̄ in ra
 ptu illoz q̄ uiui rapiēt mors erit z resurrec
 tio mira q̄dā velocitate. Idē tenet Thomas
 de argētina sup eadē dist. vbi dic̄ q̄ Aug. xx
 de cini. dei. ca. xxi. videt sentire q̄ illi q̄ mor
 tui fuerint inēt̄ i aduētū iudicij p̄ duratiōe
 resurgēt q̄s bi q̄ inueniēt uiui. qz rapiēt ob
 uia xpo z i illo raptu moriēt z subito reuiu
 scent. **S**z h̄ bec p̄mo c̄ illō apli. j. Lo
 rint. xv. oēs q̄dē resurgem? z seq̄t in mom̄to
 in ic̄tu oculi. zc. Et p̄ p̄ns fm̄ aplm̄ oīs re
 surgēt i codez instāti. z n̄ aliq̄ p̄us resurgent
 alijs p̄oritate t̄pis. Et sic illō. j. ad Thef. iij
 z mortui q̄ in xpo sūt resurgēt p̄mi deide nos
 zc. nō refer̄t ad p̄oritate z posterioritate t̄pa
 lē q̄ ad actū resurgēdi sic declarat ibidē ma
 gister Hi. de lira. ad c̄ postillā remitto. Itē
 sc̄tus Tho. i. iij. sniaz. dist. xliij. q. iij. art. j. di
 cit. q̄ licet i hac materia varie loquāt sc̄ti. m̄
 bec ē securior z cōior opio. q̄ oēs morient̄. z
 a morte resurgēt. Et i r̄sione ad p̄mū argu
 mentū oñdēdo quō intelligēdū est illud sym
 boli. v̄t̄m̄ est iudicare uiuos z mortuos. di
 cit q̄ ista distinctio uiuoz z mortuoz nō est
 referēda ad ip̄m iudicij t̄ps. qz tūc erūt oīs
 uiui neqz ad totū t̄ps p̄teritū. qz oēs iudicā
 di aliq̄ t̄pe fuerūt uiui z aliq̄ t̄pe mortui. **S**z
 ad illō t̄ps determinatū q̄d imediate iudiciū
 p̄cedet. q̄n̄ scz iudicij siḡicipiēt apparere. Et
 in. xlvij. dist. q. vlc. arti. j. dic̄ q̄ illa p̄flagratio
 ignis iudiciū p̄cedet q̄ ad purgatōz m̄di. Et
 in r̄sione ad p̄mū argumētū dic̄ Aug. xx. d.
 cini. dei. vbi videt oppositū inuere. non loq̄t
 determinādo s̄z opinādo sic oñdit ex ei? p̄bis
 Et i r̄sione ad tertiū argumētū dic̄ q̄ illi vi
 ui q̄ dicunt̄ repiri sunt illi q̄ vsqz ad t̄ps fla
 gratiōis i corpe v̄nēt. Et q̄b̄ oibz apparet p̄
 positū. zc. Itē q̄d̄ sit de h̄ m̄ ex his varijs
 opionibz doctoz circa hāc materiaz apparet
 clare q̄ ex sacra sc̄ptura n̄ puincit̄ p̄positū isti

us ma. imo exp̄sse dic̄ maḡ sniaz. vbi cū alle
 gat p̄ se. q̄ hoz q̄d̄ ver? sit nō est h̄iani iudicij
 diffinire. q̄r zc. **I**tem x̄o replicat dic̄
 do. q̄ licet dicte tres p̄p̄es mee essent x̄e. ad
 huc eq̄liter staret difficultas v̄t̄iusqz rōnis
 sue ponēdo loco ill? vsqz ad diē iudicij ly v̄
 qz ad t̄ps signoz diē iudicij p̄cedētū. Et de
 ducet̄ v̄t̄ra qz rō sicut p̄us. s̄z t̄n̄ nō opz sic
 modū loq̄ndi variare vt dic̄ patere. qz p̄m?
 mod? loq̄ndi trahit̄ ex sc̄ptar̄. z ēa doctoz
 bus vsitat? z nō me? imo dicit q̄ mod? meū
 loquēdi clare p̄dic̄t̄ conclusiōi mee tertiē. t̄r
 t̄ij articuli v̄speriaz. **S**z miroz de h̄ dicto.
 qz volūtarie h̄ asserit nec p̄bat aut declarat
 istā p̄tradictiōz. quā t̄n̄ oino nō video. De
 suo mō etiā loquēdi p̄z ex dicit̄ q̄d̄ veritatis
 habeat z quō doctozes varie loquant̄. imo
 clare p̄z q̄ mod? meū loquēdi vsitatur a x̄o
 dic̄. n. Ego vobiscū sū vsqz ad p̄sumatiōem
 seculi. nō dic̄ vsqz ad diē iudicij aut vsqz ad
 t̄ps signoz. zc. Quid at̄ itelligat p̄sumatiō
 nē seculi p̄z ex p̄dict̄. Et q̄tū ad h̄ q̄d̄ dic̄. uō
 obstātibz r̄tibz p̄p̄ibz meis rōes suas p̄cede
 re variato illo mō loq̄ndi. zc. R̄sideo q̄ non
 qz illa q̄ assumūt̄ in aūte z q̄ ex dicit̄ apli. p̄
 bank̄ p̄uenire eccie nō de eccia aliq̄ p̄ricula
 ri. s̄z de sola v̄nuerfali h̄nt̄ locū. capiēdo ec
 clesiā v̄nuerfale z p̄riculare ad itellectū cō
 clusionū meaz alias sat̄ exp̄ssum. quare zc.
Tertia rō sua fuit. q̄a si p̄p̄o sua nō essz h̄a h̄
 maxime videt̄ q̄ ad saluandū dicta sc̄ptur
 re d̄ duratiōe eccie. q̄ ip̄a posset saluari i v̄no
 hoīe laico. qz vt dic̄ ista sibi videt̄ esse mea in
 tentio. **S**z falsitatē p̄ntis p̄bat. qz tūc fm̄ le
 gem ordinatā deficere posset i eccia militan
 te sacerdotiū x̄pi. q̄d̄ est fm̄ ordinē melchise
 dech. q̄d̄ videt̄ esse p̄tra aplm̄ ad Heb. vij. z
 glosam ibidē. **A**d hāc rōnem r̄ndi. nego
 antecedēs. Et q̄ illa fuerit intētio mea clare
 patz ex tribz correlarijs tertiij articuli mei.
 Ubi exp̄sse posui z p̄baui ex scriptura q̄ sem
 per a t̄pe x̄pi vsqz ad p̄sumatōz seculi erit plu
 res habētes fidē spem z charitatē in ecclesia
 v̄nuerfali. **D** Sed cōtra. Replicat.
 quia descriptio v̄nuerfalis ecclesie militan
 tis quam ego posui saluari potest in v̄no ho
 mine tantū. Igitur zc. Antecedēs patet. q̄a
 dixi q̄ ecclesia est om̄is homo fidelis vel om̄
 nes homines fideles in mortali corpe na
 turaliter viuētes. Ex qua clare patet p̄posi
 tum vt ip̄e dicit. Et etiā ex h̄ q̄ ego induxi d̄
 abel in quo aliquando saluabatur eccia. zc.

Uad istud rñdeo. dico q̄ p̄cesso añte z eius p̄batōe negāda est p̄ma p̄na. Et rō est. q̄ licz eccia nūq̄ in futuz saluabit in vno solo supposito. n̄ aliq̄ sic saluata fuit l' absolute saluari posset. mō bona descriptio dzpuerti cū diffinito. nō solū p̄ vna differētia t̄pis. sed p̄ q̄libet z respectu cuiuslibz copule etiā d̄ possibili. Jō posita fuit illa descriptō distinctiue zc. q̄re zc. **Q**uarta rō sua fuit. q̄ nisi sua p̄positio esset p̄a tūc sequit̄ q̄ lex x̄pi q̄ ad sacra mēta vel alios rit̄ eccie a x̄po z alijs apl̄is i/stitutos q̄q̄ deficeret añ finē mūdi. Conse quētia tenet sic in argumēto p̄cedēti. falsitas patet ad Heb. viij. z p̄ glosam. **A**d h̄ rñdi p̄ idē sicut ad p̄cedēs negando p̄nam. Un̄ p̄ materia h̄ rōis z p̄cedētis dixi q̄ posito q̄ el set vn̄ sol̄ hō laic̄ fidelis nō errās d̄ legem x̄pi. nō tñ ex h̄ sequit̄ q̄ deficeret sacerdotiuz x̄pi aut sacramēta vel alijs rit̄ eccie dei. quia stat q̄ aliq̄s sacerdos sit imo summus sacer dos. z tñ q̄ erret d̄ legē x̄pi sicut p̄ de Petro vt testat̄ Paul̄ Gal. ij. imo stat q̄ aliq̄s sit sa cerdos z possit ministrare oīa sacramenta x̄pi z tñ q̄ sit heretic̄ z p̄ p̄ns q̄ nō sit fidelis nec de eccia dei. vt p̄z ex cōi opiuione doctorū d̄ mḡm sniaz. li. iij. dif. xxv. quare zc. **S**ed p̄tra replicat dīcēdo q̄ nō soluo argumētū Un̄ arguit sic. Si cū sc̄ptura stat ecclesiam saluari i vno solo hoīe laico. igit̄ cū sc̄ptura stat pari rōe nullū esse sacerdotē vl̄ clericuz. z tūc stat ambo argumēta p̄cedētia Cōsequē tia tñ tenet vt dīc. q̄ ex q̄ ad saluādū sc̄pturā sufficit fides x̄pi i vno laico z p̄ p̄ns nō red̄ri tur aliq̄nē sacerdotē vl̄ clericum esse. zc. **A**d h̄ dico. q̄c q̄d sit de añte de q̄ satis dixi p̄na negāda est nec p̄batōe valet. Et rō ē. q̄a iū sc̄ptura sacra sp̄caliter p̄mittit̄ duratio sacerdotiuz x̄pi vsq̄ ad s̄sumatōz seculi. vt vi detur ex dīct̄ apl̄i Heb. vij. et posset oñdi ex alijs loc̄ sc̄pture. s̄z trāseō cā breuitatis. q̄ re zc. **Q**uinta rō sua p̄ncipal̄ z quā solam dixi esse ad p̄positū mee p̄clusiōis fuit ista. Ex sc̄pturis videt̄ p̄uincibile q̄ nec generale cō ciliū nec tota multitudo clericoz z laicoz vi roz nec romana eccia q̄ distinguit̄ a tota cō gregatōe fidelīū sicut p̄tes a toto diffōr mari p̄t legi x̄pi. igit̄ zc. Cōsequētia tenet. s̄z añs n̄ p̄bat̄ **A**d istā rñdi p̄babilit̄ disputatiue di cendo q̄ añs non p̄uincit̄ ex sc̄ptura sacra. Et q̄a oppositū nō p̄bauit. iō nō pl̄ dixi s̄z in p̄ma lectōe sua probare visus est añs q̄ ad singulas p̄tes. Et p̄mo de p̄cilio generali ar

guit sic. Tota eccia vniuersal̄ nō p̄t errare in fide seu q̄ ad h̄ diffōr mari legi x̄pi. igit̄ nec p̄ciliū generale. añs p̄t deduci ex sc̄pturis. sicut p̄cessi. igit̄ zc sequēs. Sed p̄sequētia p̄ batur ex h̄. q̄a p̄cilio generali iū causa nō li cet appellare. q̄a si sic aut ad alit̄ d̄ ciliū. aut ad papā. aut ad vniuersalē ecciam. Non ad aliud p̄ciliū. quia pari rōe ab illo appella re liceret. z sic tali cause finis imponi nō pos set. Nec ad papā. quia in facto fidei est subie ctus iudicio generalis cōciliij. eo q̄ sicut no tatur. rix. dif. ca. Anastasius. Synod̄ i cau sa fidei sit maior papa. Qd̄ potissime verum est de synodo generali. Nec ad vniuersalem ecclesiam. cū conciliū generale sit p̄stantior p̄ ecclesie. igitur parti min̄ p̄stanti essz minus credendū iū causa fidei. Etiā quia vniuer salis ecclesia iū vnū cōuenire nō potest. Jtē cōciliū generale eo ipso qd̄ est generale re p̄sentat totā eccliam vniuersalē zc. Añs pa tet. quia si nō iam in eo nō est cōsensu totius ecclesie vniuersalis. z per p̄sequēs nō est ge nerale sed particulare. Et ad hoc est auctori tas Gregorij. xv. dif. ca. Sicut. vbi dicit̄ de quattuor p̄cilijs generalibz. q̄ vniuersalico s̄sensu p̄stituta sunt. z ideo quisquis p̄sum p̄serit absoluerē q̄ illa ligāt aut ligare quod soluūt seipsam destruit z nō illa. Et similis ratio est de quolibet alio cōcilio generali. igitur zc. **I**tem ex sc̄ptura cōiucitur q̄ con gregati iū vnū iū x̄pi nomie nō possunt pro tūc diffōr mari legi x̄pi. Sed sic est de illis q̄ faciunt p̄ciliū generale. Maior p̄z Bath. xvij. Et minor apparet. quia aliter non esset generale p̄ciliū. sed ecclia malignātium z particulare p̄uenticulū. Nec valet dicere. q̄ licet deus sp̄caliter assistat p̄gregat̄ i vnū iū x̄pi noīe. tamē iū fide mimes firmatur. q̄z possunt labi iū errozē. Nam p̄similiter argu eretur de tota p̄gregatione fidelīū vniuersa lis ecclesie. quia p̄stat cū sit viatrix q̄ non est cōfirmata. zc. z tamē nō sequit̄ q̄ possit erra re a fide. Sic iū p̄posito isti de p̄cilio genera li quia representat totā ecciam licet non sint cōfirmati q̄uis quilibet eoz possit seozsum errare. tamē nō sequitur q̄ omnes simul sic cōgregati possint errare **R** **A**d ista p̄babilit̄ rñdent aliqui. Qd̄ p̄ci liū generale p̄t p̄tra fidē errare. imo d̄ facto sic aliq̄n errauit sicut p̄ multa exēpla oñdūt. z sp̄caliter p̄ synodū ephesinā sc̄dam q̄ erra uit. z iō rep̄bata fuit. sic notat glo. xv. dif. c. ij.

*Synodus i causa fidei
maior papa*

vide hoc

Et ad obiecta i contrariū dicūt negādo p̄nam
 Et ad p̄batōz negāt assumptū dicentes q̄ si
 p̄ciliū generale p̄ fidē erraret ab ip̄o appella
 re liceret. s. ad aliū p̄ciliū generale si esset sa
 cultas ip̄m p̄gregādi. z si illō itēz erraret li
 ceret ad aliud appellare. z sic sp̄ donec catho
 lici p̄uenirēt. insup si papa n̄ essz p̄ns p̄cilio
 generali errāte liceret ad ip̄m p̄ntē vl̄ ad ip̄z
 cū aliō p̄cilio p̄gregādo appellare. vl̄ etiā ad
 vniuersalē ecciāz si possz i vniū p̄uenire esset
 p̄ncipalit̄ appellādūz. **S**i p̄o tota xp̄ianitas
 esset sic dep̄nata q̄ soli heretici haberēt po
 tentiā z q̄ soli pauci simplices z paup̄es ma
 nerēt i fide z reputarēt p̄ciliū gen̄rale errā
 re. nec possent se h̄iano p̄silio aut auxilio tu
 eri vl̄ defendere n̄ restaret aliū nisi se diuicē
 tie cōmittere z illā iniuriāz patient̄ tolerare
 cū gemitu tristitia z dolore. sic Hieronym⁹
 p̄sultit viro ecciastico qm̄ in ea q̄ vocat̄ dom⁹
 dñi inualefcit iniq̄tas z iusticia oīs dep̄mis.
 put̄ recitat. xi. dis. c. qm̄ igit. **Q**uātū p̄o ad
 illud qd̄ d̄r de subiectōe i cā fidei. zc. dicūt q̄
 oīs p̄sona z oīs p̄gregatio errās i fide oī al
 teri nō sic errāt i cā fidei ē subiecta. z tal̄ ē
 p̄stātiō i ecciā q̄liscūq̄ aut cuiuscūq̄ p̄ditōis
 existat. **A**d p̄firmatōez p̄cesso ante negant
 p̄nam. Tū p̄mo qz papa ē p̄sona publica ge
 rēs vices tot⁹ eccie. z tñ p̄ p̄ fidē errare. z p̄
 p̄ns p̄silt̄ p̄ciliū gen̄rale. Tū sc̄do qz n̄ optz
 q̄ oīs p̄sona vl̄ cōitas gaudeat oī p̄rogatiua
 q̄ gaudet illa ē vices gerit. qre zc. Et ad au
 ctoritātē b̄ti Bre. dicūt q̄ loq̄t̄ de p̄cilijs dei
 fice z rite a catholicis celebrat̄. Et loq̄t̄ de fa
 cto nō de possibili. qre n̄ optet sic eē de oīs
 alijs. **A**d aliā p̄firmatōz p̄t̄ dici q̄ stat q̄ il
 li q̄ sunt i generali p̄cilio n̄ sunt p̄gregati i no
 mine xp̄i. s. q̄ sint xp̄o p̄rū. tñ b̄ nō obstātē n̄
 sequit̄ p̄positū. q̄a illo p̄cesso statet q̄ sic p̄gre
 gati errēt i fide p̄t̄ cām ibidē tactā. qz sc̄z n̄ p̄
 p̄ter b̄ sunt i fide p̄firmati. Nec valet replica
 tio. q̄a nō sic p̄t̄ argui d̄ ecciā vniuersali. Nā
 licet sit viatrix tñ p̄firmata ē in fide vniuer
 salis ecciā. nec tal̄ p̄firmatō repugnat statul
 vie ad it̄lectū sup̄ exp̄ssum. Nec valz qd̄ d̄r
 q̄ licet q̄libet seorsum possit errare. tñ nō seq̄
 tur q̄ oēs sil̄ p̄gregati. zc. Nā p̄cursor ad eū
 dē locū nō reddit aliq̄s magis in obliq̄biles
 a fide q̄z añ. **N**ā sic loq̄t̄ nō sanctificat hoīem.
 sic nō p̄firmat i fide. Tal̄ etiā p̄cursor in xp̄i
 noīe h̄z locū i p̄cilijs p̄ricularibz z p̄nciali
 bus. de q̄b̄ tñ p̄stat q̄ p̄nt̄ errare. quare zc.
Si sc̄do loco p̄bat iste mḡ sc̄dam p̄

tem auct̄s sui p̄ncipal. s. q̄ tota mltitudo cle
 ricoz nō p̄t̄ difformari legi xp̄i. qz de p̄ta sta
 biluit sacerdotes leuiticos. vt i iudicijs de
 his q̄ erāt diuinit̄ p̄cepta n̄ possent errare sic
 qn̄ eoz iudicio essz stādū. igit̄ mltō fort⁹ sic
 assistit sacerdotibz noui testam̄ti. marie i his
 q̄ p̄cernūt fidē. z p̄cipue illis ad q̄s se tota cō
 munitas eccie refert i his q̄ sunt fidei. **L**ōse
 quētia p̄z. **A**ñs p̄bat p̄ scripturā Deut. xvij.
 vbi d̄r d̄c filijs israel. qd̄ de oī iudicio diffici
 li z ambiguo debeāt venire ad sacerdotes le
 uitici gener⁹ z ab eoz sn̄ia nō declinare neq̄z
 a dextris neq̄z a sinistris. **I**te p̄firmat p̄ aliq̄
 sup̄ius tacta i tertia z q̄rta rōibz. qz seq̄tur q̄
 posset cessare i ecciā ordo p̄latōis z distinctio
 graduū. zc. p̄tra apl̄m. imo q̄ deficere posset
 sacerdotiū xp̄i. sacramēta z alij rit⁹ eccie. zc.
Lōsequētiā probat. qz q̄ rōe posset illa tota
 multitudo errare i vno articulo. pari rōne i
 oīs p̄tinētibz ad sacerdotiū z sacramēta. zc.
Quia nō p̄t̄ est p̄firmata respectu vni⁹ q̄ re
 spectu alteri⁹ zc. **A**d ista p̄t̄ p̄babilit̄ dici.
Ad p̄mū negādo añs. Et ad p̄batōem d̄r q̄
 illa auctoritas it̄elligēda est i illis iudicijs sa
 cerdotū leuiticoz i q̄b̄ nō errabāt p̄ legē. s. z
 si cōtigisset eos sic errare sicut possibile fuit.
 tñ ab eoz iudicio z sn̄ia fuisset declinādūz.
 qre zc. **A**d p̄firmatōz licet sup̄ tactū sit de
 materia argumētī. tñ adhuc p̄t̄ dici duplici
 ter. **U**no mō qz licz tota mltitudo clericoz
 cōtra fidē erraret. tñ aliq̄s sacerdos remane
 ret h̄ns potestātē ordinādi ligādi p̄ficiēdi et
 alia sacramēta p̄ferēdi. z sic remanerēt in ec
 clesia. ordo p̄latōis. distinctio graduū. sacra
 mēta z alij rit⁹. Et licet forte nō in actu. tñ i
 potētia p̄pinqua. **A**lio mō dicūt aliq̄. q̄ licet
 oīs clerici hereticarent aut om̄ino nulli re
 manerēt prop̄t̄ b̄ ecciā p̄tātē habēdi p̄dicta
 nequaq̄z amitteret. licet illa nunq̄z h̄re possz
 per humanā potestātē sed per miraculosam
 dei operationē. qui sc̄z diuicē modis pos
 set de aliquibus lascis catholicis sacerdo
 tes z ep̄scopos ordinare. z hoc sūe eccleze
 uelare. **I**n quo casu omnes catholici debe
 rent taliter ordinatos a deo sicut veros ep̄
 scopos z sacerdotes habere. Et licet temera
 rium esset asserere talem casum de facto ali
 quando euenire. tamen esset etiā temerarium.
 hui⁹ casus potestātē negare. quia hoc essz de
 futuris temere diuinare z contra articulos
 de dei omnipotētia impudenter impingere.
 quod est absurdum. quare zc.

bide

Tertio loco pbauit iste magister
 tertia pte sui pncipal' auctoritatis. scilicet romana
 ecclesia q̄ distinguit a tota congregatōe fidelium
 sicut ps a toto. legi xp̄i n̄ p̄t difformari. Et
 q̄ multi diuersimode capiūt romanā eccle-
 siam. id ad p̄ns vocat ecciam romanā illam
 penes quā residz auctoritatis totū iudiciū
 in his q̄ fidei sunt totū vniuersalis ecclesie.
 Em ordinē a xp̄o institutū. Que scz comple-
 ctitur papā z alios rite ad suū collegiū perti-
 nētes. Et vacante sede saluat in illis solis i q̄
 bus est auctoritas cōsiliū sui dicto modo. Et
 hec videt esse intentio Hiero. z alioz doctoꝝ
 qm̄ tm̄ extollūt romanā ecciam vt i multis de-
 cretis apparet. Hoc supposito arguit sic. Ro-
 mana eccia sic sumpta est ps vniuersalis ec-
 clesie. z tm̄ nō p̄t difformari regule legis xp̄i
 q̄ ad eā sic difformari sequit ecciaz vniuer-
 sale illi regule difformari. Nō pbat. quia
 sicut xp̄s ordinauit q̄ eccia vniuersalis nō
 possit difformari sue legi. ita etiā ordinauit q̄
 illa eccia p̄cularis penes quā residet auto-
 ritatis iudiciū vniuersal' eccie nō possit er-
 rare. cū ip̄a sit a dño p̄stituta tāq̄ caput vni-
 uersalis eccie. vt patet ex supposito z etiā in
 decretis. xij. dis. sacrosancta. Sz deficienti-
 bus sensibz i capite deficiūt z in membris. q̄re
 zc. Confirmat ex auctoritate supra allegata
 Deut. xvij. vbi de summo sacerdote z alijs sa-
 cerdotibz leuitici generis apparet q̄ de dedit
 eis i oibz ambiguis auctoritatē iudicandi iu-
 dicij veritatē. Sz multo magis tpe none legi zc
 Sz q̄ supra ad hoc dictū est id d̄ h̄ transeo
 causa breuitatis. Itē inducit auctoritates de-
 creti. Una est Ambrosij. xiiij. q. j. c. Adno-
 cauit. Ex cuius p̄bis dat̄ intelligi q̄ nemo po-
 rest esse de catholicis ep̄is nisi cū romana ec-
 clesia cōicet. Alia est Hieronimi ibidē in. c.
 qm̄ ver. vbi loquēs de romana eccia dicit.
 q̄ sup̄ istā petrā fundata ē eccia. z q̄ q̄cunq̄
 secū nō colligit dispergit. Et i eandē sniam
 ponit Eyprian. xij. dis. c. Qui cathedram.
 vbi dicit. Qui cathedrā Petri sup̄ quā fun-
 data est eccia deserit i eccia se esse nō p̄dat.
 zc. Tertia est Hieronimi vbi supra in. c. hec
 est fides dicētis q̄ sancta romana eccia sem-
 per immaculata p̄māsit. z i futuro p̄manebit
 immobilis oī tpe p̄sistit. Quarta est Augusti-
 ni in libello s̄ eplam fundamētī manichei.
 ca. ij. dicētis. Ego euangelio nō crederē nisi
 me eccie catholice commouer̄ auctoritas
 Sed hec auctoritas p̄ncipalit' residet in il-

la ecclesia q̄ est caput aliaz mō p̄dicto. quā-
 re zc. Ad ista pbabilit' z solū recitatie et
 nō assertiue p̄t dici. Ad p̄mū r̄ndet q̄ capi-
 endo romanā ecciam modo p̄dicto ip̄a p̄t
 difformari legi xp̄i. Nec ad h̄ sequit vniuer-
 sale ecciam legi xp̄i difformari. Et ad p̄-
 bationē dicit q̄ xp̄s solū de eccia vniuersali
 z nō de aliqua eccia p̄culari ordinauit q̄
 nunq̄ difformabitur sue legi sicut in vespe-
 rijis probauit. Et quādo vltra arguit. q̄ imo
 de illa eccia p̄culari apud quā residet
 auctoritatis iudiciū vniuersalis ecclesie. et
 que est a xp̄o p̄stituta caput ipsius. zc. R̄ndet
 tur q̄ ip̄a p̄cularis ecclesia romana non
 est caput vniuersalis ecclesie nec apud eā re-
 sidet auctoritas p̄dicta nisi sub conditione. scilicet
 q̄d in ip̄a manet in fide recta. Nam licz ip̄a
 in beato Petro recepit eam. tamē nihil vide-
 tur prohibere quin eam possit perdere sicut
 z ecclesia antiochena. Et ita tamē si ip̄a fie-
 ret infidelis aut heretica illi qui p̄ius erant
 ecclesia romana definerēt esse caput ecclesie
 nec haberēt talem p̄ncipatum aut auctori-
 tatem p̄dictā. nec propter hoc deficeret fi-
 des eccie vniuersalis. Et qm̄ dicit q̄ deficiē-
 tibus sensibz in capite deficiūt z in membris
 zc. R̄ndi q̄ licet quātum ad multa sit simili-
 tudo int' corp' xp̄i mysticū qd̄ est eccia. z cor-
 pus materiale hoīs. tm̄ nō in oibz est simili-
 tudo. Quia corp' hoīs non manet viuū sine
 capite. Corp' aut' eccie manet viuū. scz vita
 fidei z gracie absq̄ capite i terris reputē dū
 caret summo p̄ncipate. tm̄ tūc habet caput i ce-
 lis. scilicet xp̄m q̄ est caput eccie vt d̄ Eph. p̄mo.
 Et q̄uis romana eccia post papā sit ipsi' ec-
 clesie membz p̄ncipale. z rōe ipsi' possit dici
 caput eius. tamen sine ip̄a posset esse eccia.
 Quare zc.

Ad auctoritates decreti specialit' ad tres
 p̄mo inductas Respōdetur q̄ sunt intelli-
 gende sub cōditione sup̄radicta. scilicet q̄d in ro-
 mana ecclesia nō errat cōtra fidem. Loquū-
 tur etiā de facto z de illa eccia q̄ erat tpe illo-
 rū sc̄toꝝ sz nō loquūt de possibili. Et id si in
 futurū p̄tingeret q̄ romana eccia hereticaret
 sic videt possibile. nec oppositū ē ex scriptura
 reuelatum q̄re h̄ dicere esset temerariū. tūc
 illd̄ qd̄ i dictis auctoritatibz affirmat i illo ca-
 su nō h̄ret locū. Et q̄ illa tertia auctoritas q̄
 est Hiero. sit intelligēda sub p̄dicta cōditōe p̄-
 ter mō loquūdi. q̄ dicit q̄ dño puidere z be-
 ato Petro opem ferere ip̄a sic immaculata

permanebit. id est. si dominus prouideat. et beatus petrus opē ferat. sic scz q̄ ipsa fidem Petri et apostolorū teneat. Ad auctoritatem Augustini dictū est q̄ nō loquit̄ de particulari ecclesia romana. sed de ecclesia vniuersali. Quod patet p̄mo. quia absurdū esset dicere q̄ auctoritati alicui⁹ particularis eccie esset magis credendū q̄ euāgelio. ¶ Secundo patet ex verbis Augustini quia loquit̄ ibi d̄ ecclesia que successit a tempore Petri vsq̄ ad tempus suū. et sic ipsa comprehendit Petrus et alios apostolos ac euāgelistas et factos omnes a quibus in ecclesia susceptū est euāgelium et publicata doctrina xp̄i. et sic maior est illi⁹ eccie auctoritas q̄ euāgelij et. ¶ Quando autē subinfert̄ et hec auctoritas vniuersalis eccie p̄ncipaliter residet in illa ecclesia que est caput aliarū. Patet ex iam dictis quid ad hoc sit respōdendum. Et hec de quinta ratione p̄ncipali

¶ Sexta ratio sua p̄ncipalis fuit arguendo ex dictis meis sic. Ex scriptura sacra cōvincitur q̄ semp sit aliqua vniuersalis ecclesia que xp̄i legis regule nunq̄ difformet. igitur idē cōvincit̄ de aliqua particulari eccia. Antecedēs est tertia cōclusio tertiij articuli vesp̄eriaz mearum. Cōsequentiā probat. quia impossibile est saluari ecciam vniuersalem sine particulari. sicut impossibile ē saluari totū integrale sine aliqua ei⁹ parte. Et quia probaui cōclusionē meam p̄ hoc quia quod in scriptura attribuit̄ toti et nulli parti temerariū est hoc asserere de parte. Et h̄ ipse cōfirmat argumētū suū improbādo meam cōclusionē et simul soluēdo rōem arguendo sic. Quidquid in scriptura attribuit̄ toti sic q̄ nō stat cum scriptura illud p̄uenire toti nisi p̄ueniat alicui eius parti hoc temerarium est negare de parte. sed semp vsq̄ ad diem iudicij r̄formari legi xp̄i attribuit̄ in scriptura toti ecclesie et nō stat cū scriptura hoc p̄ueniri toti eccie nisi cōueniat alicui ei⁹ parti. vt ex poribus est deductū. igit̄ ¶ Ad istaz rōem alias respōdi negando p̄miam cōsequentiā. Et ad p̄ba tōem etiā negaui assumptū. Dicit̄ em̄ q̄ impossibile est ecciam vniuersalem saluari sine eccia particulari. Patet clare quia p̄ ecciam particularē nō intelligo quamlibet p̄tem integrālē eccie vniuersalis. s̄ aliquam cōgregatiōem fidelium partialē que nō est tota eccia vniuersalis. Si autē tota eccia vniuersalis saluaret̄ in duobus suppositis pa-

ret q̄ nulla esset eccia particularis. q̄ nulla esset cōgregatio fidelium que nō esset tota ecclesia vniuersalis. quare. et. ¶ Et per idē patet q̄ cōfirmando rōem suā ipse truncate et sophisticate tractat et soluit rōem seu probatiōnem cōclusionis mee. Unde quādo ipse arguit. quidquid in scriptura attribuit̄ toti et

¶ Sic dico p̄mo q̄ minor est falsa. q̄ ad p̄miam partē propter hoc quod d̄ ibi vsq̄ ad diem iudicij. quia semp vsq̄ tūc nō durabit eccia militās de qua loquor. vt patz ex dictis in solutiōe p̄me et secunde rationis.

¶ Secūdo dico q̄ eadem minor est falsa q̄ ad secūdam p̄tem intelligēdo p̄ partē eccie nō quamlibet ei⁹ partē integrālē. sed aliquā ecciam partialē seu particularē. vt statiz dictum est. ¶ Tertio dico q̄ ista dicta sua non vadūt ad intētionem mee cōclusionis. sed solum ad quandā sophisticam vim sermonis modo s̄m p̄m sermones sunt s̄m materiā subiectā accipiēdi. Et s̄m h̄yl. intelligētia dictoz ex causis est assumēda dicēdi. Intētio autē mee cōclusionis sicut patuit ex dictis meis erat q̄ data quacūq̄ etiā particulari certe denominatiōis que nō sit toti cōgregatiōi fidelium generalis. Verbi gratia eccia clericoz. eccia yralicoz. eccia gallicoz et. et scriptura sacra nō cōvincitur q̄ semper sit aliqua talis siue cōsimilis denominatiōis que xp̄i legis regule cōformetur. Et cōtra hoc solum arguit̄ q̄nta ratio sua superius soluta. Et quia replicatiōes sue facte p̄tra hoc in p̄ma sua lectione sunt solum sophisticę et nō theologice. ideo transeo d̄ eis gratia breuitatis. Et hec dicta sunt de tertia cōclusionē et suis adiunctis et de tota ista questione solū disputatiue et nō assertiue.

¶ Expliciūt questionēs magistri Petri de Byllico sup libros sentētiarum cum q̄busdam in fine adiunctis. Impresse Argērine Anno dñi. Mcccxc. Finite altera die sanctorum martyz Tiburcij et Valeriani

||

Sex complete ann 200 fls. numeratas, citandi
a ultione un banco.

ada 9 14 de hahar a hahar @ adang qd ite dora dardulap

